STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XII.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1917

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1917: 7-12.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19172

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XII.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1917

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1918
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
170107

INNEHÅLL.

Häft. 7.

Sid.

Arbetsmarknaden under juni månad 1917 833
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 835
6. Folkhushållningskommissionen 835
Lag med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden 864
Förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen 869
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 872
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 875
Kooperativa förbundets verksamhet under år 1916 879
Arbetsinställelser i Sverige år 1917 (första kvartalet) 883
Lag om försäkringsrådet 888
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 890

Kortare meddelanden:

Riksförsäkringsanstaltens verksamhet under januari—juli 1917 890
Den nya danska olycksfallsförsäkringslagen . . 894
Ändringar i norska sjukförsäkringslagen . . . 895

Sid.

Arbetsmarknaden i England under maj 1917 . . 895
Arbetsmarknaden i England under juni 1917 . . 896
Arbetsmarknaden i Tyskland under juni 1917 . 897
Den kommunala arbetslöshetsfonden i Paris . . 898
Arbetslöner i Norge år 1915 899
Sveriges offentliga arbetsförmedling. Juni månad 1917 900
Översikt av livsmedelspriser under andra kvartalet 1917 908
Tillförseln till offentliga slakthus.
Andra kvartalet 1917 917
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Andra kvartalet 1917 917
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—juni 1917 918
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Andra kvartalet 1917 920
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—juni 1917 930
Kreaturspriser i Sverige.
Andra kvartalet 1917 932
Fiskpriser i Stockholm.
Juni 1916—juni 1917 937
Fiskpriser i Göteborg.
Juni 1916—juni 1917 938

Häft. 8.

Sid.

Arbetsmarknaden under juli månad 1917 939
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 941
5. Bränslekommissionen 952
6. Folkhushållningskommissionen 957
Arbetstillgången under andra kvartalet 1917 enligt uppgifter från industriidkare m. fl. 971
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 april, 1 maj och 1 juni 1917 978
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 986
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 989
Dyrtidens inverkan på levnadsvillkoren i Norge . 992
Allmänna bostadsräkningen i Stockholm år 1915 . 996
Arbetsinställelser i Sverige år 1916 1002
Allmänna bestämmelser rörande arbetare vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk 1008
Yrkesinspektionens verksamhet under april—juni 1917 1012

Kortare meddelanden:

Arbetsmarknaden i Tyskland under juli 1917 . . 1014

Sid.

Arbetslösheten i Danmark under år 1916 1014
Mejerihanteringen i Sverige år 1915 1016
Kreatursräkningen i Danmark den 20 februari 1917 1016
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Juli månad 1917 1018
Översikt av livsmedelspriser under juli månad 1917 1026
Tillförseln till offentliga slakthus.
Juli 1917 1029
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus
Juli 1917 1029
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—juli 1917 1030
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Juli 1917 1032
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—juli 1917 1036
Kreaturspriser i Sverige.
Mars—juli 1917 1038
Fiskpriser i Stockholm.
Juli 1916—juli 1917 1043
Fiskpriser i Göteborg.
Juli 1916—juli 1917 1044

Häft. 9.

Sid.

Arbetsmarknaden under augusti månad 1917 . . . 1045
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 1047
6. Folkhushållningskommissionen 1049

Sid.

Utlandet och krisen. (Forts.)
3. Tyskland 1057
Livsmedelskostnadernas förändringar a vissa orter i riket 1060
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 1063

Sid.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 1066
Fyllei förseelserna under andra kvartalet 1917 och deras orsaker 1069
Sociala frågor vid 1917 års riksdag 1082
Socialstyrelsens förslag rörande skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden 1089
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljningen av vin eller öl 1092
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 1094

Kortare meddelanden:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst 1099
Pensionsavgifter år 1917 1099
Riksförsäkringsanstaltens verksamhet under januari—augusti 1917 1101
Jordbrukets arbetskraft 1101
Arbetsmarknaden i England under juli 1917 . . 1101
Arbetsmarknaden i Tyskland under augusti 1917 1102
Utvandringen från Sverige under första och andra kvartalet 1917 1103
Arbetsförmedlingen av sjömän under andra kvartalet 1917 1105
Byggnadsverksamheten i Stockholm under första och andra kvartalet 1917 1105

Sid.

Byggnadsverksamhet och bostadsmarknaden i tyska städer under år 1916 1106
Räkning av lediga våningar i Gross-Berlin 15 maj 1916 1108
Arbetslöner i Norge år 1915 1108

Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Augusti månad 1917 1110
Översikt av livsmedelspriser under augusti månad 1917 1118
Tillförseln till offentliga slakthus.
Augusti 1917 1121
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Augusti 1917 1121
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—augusti 1917 1122
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Augusti 1917 1124
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—augusti 1917 1128
Kreaturspriser i Sverige.
Juni—augusti 1917 1130
Fiskpriser i Stockholm.
Augusti 1916—augusti 1917 1135
Fiskpriser i Göteborg.
Augusti 1916—augusti 1917 1136

Häft. 10.

Sid.

Arbetsmarknaden under september månad 1917 . 1137
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. *Statens arbetslöshetskommission* 1139
6. Folkhushållningskommissionen 1139
Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden 1171
Priser å vissa beklädnadsartiklar 1175
Livsmedelsförbukningens omläggning under kristiden 1176
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 1192
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 1195
Levnadskostnaderna och statstjänstemännens löncfråga i Norge 1197
Hyresnämnderna och hyresstegringen 1200
Svensk hemindustri 1210
De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1916 1228
Yrkesinspektionens verksamhet under juli—september 1917 1230
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (*Forts.*) 1232

Kortare meddelanden:

Riksförsäkringsanstaltens verksamhet under januari—oktober 1917 1235

Sid.

Strejker i Frankrike under år 1916 1235
Arbetsmarknaden i Tyskland under september 1917 1236
Arbetsmarknaden i England under augusti och september 1917 1236
Norskt lagförslag om industriellt hemarbete . . 1237

Sveriges offentliga arbetsförmedling.
September månad 1917 1238
Översikt av livsmedelspriser i Sverige under tredje kvartalet 1917 1246
Tillförseln till offentliga slakthus.
Juli—september 1917 1257
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Juli—september 1917 1257
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—september 1917 1258
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Tredje kvartalet 1917 1260
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—september 1917 1270
Kreaturspriser i Sverige.
Tredje kvartalet 1917 1272
Fiskpriser i Stockholm.
September 1916—september 1917 1277
Fiskpriser i Göteborg.
September 1916—september 1917 1278

Häft. 11.

Sid.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1917 . . 1279
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 1281
6. Folkhushållningskommissionen 1.81
Arbetstillgången under tredje kvartalet 1917 enligt uppgifter från industriidkare m. fl. 1306
Arbetslösheten inom arbetsorganisationerna.
Den 1 juli, 1 augusti och 1 september 1917 . . . 1313
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 1321
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 1324
Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914 IV: Gävle 1326
De mindre bemedlades bostadsförhållanden i Jönköping 1331
Olycksfall inom sjömansyrket år 1916 1338

Sid.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående tillfälligt tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), sådan nämnda § lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914 . . . 1343
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående tillfälligt tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, *som fullgör tjänstgöring till rikets försvar* 1344
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse om tillämpning i viss omfattning jämväl under år 1918 av kungörelsen den 24 november 1916 angående avlämnande från vissa domstolar och myndigheter av uppgifter för alkoholstatistiska undersökningar 1344

Sid.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 1345

Kortare meddelanden:

Jordlegoförhållandena i Finland år 1912 1349
Kollektivavtalen i Tyskland år 1915 1350
Arbetsinställelser i Danmark under åren 1911—1915 1351
Olycksfallsförsäkringsförening för kooperativa föreningar m. fl. 1352
Arbetsmarknaden i Tyskland under oktober 1917 1352
Utvandringen från Sverige under tredje kvartalet 1917 1353
Arbetsförmedlingen av sjömän under tredje kvartalet 1917 1355
Egna hem i stället för bostadskaserner 1355
Landsorganisationen i Sverige år 1916 1356
De alkoholstatistiska undersökningarna 1357
Den lägre tekniska undervisningens omorganisation 1358

Sid.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Oktober månad 1917 1359
Översikt av livsmedelspriser i Sverige under oktober månad 1917 1367
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—oktober 1917 1370
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Oktober 1917 1372
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—oktober 1917 1376
Kreaturspriser i Sverige.
Augusti—oktober 1917 1378
Tillförseln till offentliga slakthus.
Oktober 1917 1383
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Oktober 1917 1383
Fiskpriser i Stockholm.
Oktober 1916—oktober 1917 1384
Fiskpriser i Göteborg.
Oktober 1916—oktober 1917 1385

Häft. 12.

Sid.

Arbetsmarknaden under november månad 1917 . . 1387
Vissa statliga och kommunala atgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 1389
6. Folkhushållningskommissionen 1406
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 1421
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 1424
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm Kristiania och Köpenhamn 1426
Fylleriförseelserna under tredje kvartalet 1917 och deras orsaker 1430
Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917
Andra kvartalet 1442
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1916 . . . 1466
Kollektivavtal i Sverige, träffade under år 1916 . 1468
Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1916 1473
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående anmälan om olycksfall i arbete m. m. 1475
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 å arbetare, som användas till arbete för statens räkning 1478
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 1480

Kortare meddelanden:

Arbetsinställelser i Tyskland under år 1916 . . 1484
» » Österrike under åren 1914 och 1915 1485
Den norska medlingsinstitutionens verksamhet år 1916 1485
De nya finska arbetarskydds- och olycksfallsförsäkringslagarna 1486

Sid.

De kommunala hjälpkassornas verksamhet i Danmark under räkenskapsåret 1916—1917 . . 1487
Arbetsmarknaden i England under oktober 1917 1487
Arbetsmarknaden i Tyskland under november 1917 1487
Arbetslösheten i Danmark under hösten 1917 . . 1488
Den danska lagen om extra ordinärt arbetslöshetsunderstöd 1488
Den offentliga arbetsförmedlingen i Älvsborgs län 1490
Arbetsförmedlingskonferensen i Kristiania i september 1917 1490
Den offentliga arbetsförmedlingen i Norge år 1916 1491
Åtgärder mot bostadsbristen i Danmark 1492
Det tillfälliga danska spritdrycksförbudets verkningar 1492

Sveriges offentliga arbetsförmedling.
November månad 1917 1494
Översikt av livsmedelspriser i Sverige under november månad 1917 1502
Tillförseln till offentliga slakthus.
November 1917 1505
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
November 1917 1505
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—november 1917 1506
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
November 1917 1508
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—november 1917 1512
Kreaturspriser i Sverige.
September—november 1917 1514
Fiskpriser i Stockholm.
November 1916—november 1917 1519
Fiskpriser i Göteborg.
November 1916—november 1917 1520

Arbetsmarknaden under juni månad 1917.

Läget å arbetsmarknaden betecknades även under juni månad å de flesta orter såsom gynnsamt. Inom åtskilliga näringsgrenar voro konjunkturerna på grund av den knappa råvarutillgången visserligen osäkra och de lediga platser, *som förefunnos, voro vanligen av mera tillfällig art, men någon brist* på arbete gjorde sig dock i allmänhet icke gällande. Snarare framträdde på många områden svårigheter till följd av otillräcklig tillgång å arbetskraft. För *jordbrukets* vidkommande synes arbetstillgången i östra och södra Sverige tämligen väl hava motsvarat behovet. I Halland och på Gottland förekom dock kännbar brist å kvinnlig arbetskraft för betskötseln, medan i Skåne behovet även på detta område kunde tillgodoses, bland annat genom användande av minderåriga från industrisamhällena. I Västergötland och Bergslagen synes bristen å jordbruksarbetare hava varit mera framträdande.

I fråga om *skogsbruket* var efterfrågan å arbetskraft i alla landsdelar vida större än tillgången. Från många håll gjordes dock gällande, att behovet av arbetskraft i vida högre grad, än vad nu varit fallet, skulle kunnat fyllas, därest provianteringsfrågan vid arbetsplatserna på ett tillfredsställande sätt ordnats.

Inom *industrien* förekom liksom förut synnerligen god arbetstillgång för järnbruks- och gruvarbetare. Inom mekaniska verkstadsindustrien framträdde däremot på en del platser en viss konjunkturförsämring; dugliga yrkesarbetare voro dock alltjämt starkt efterfrågade. Byggnadsämnes- och torvindustrierna hade fortfarande stort behov av arbetskraft; liksom vid skogsavverkningen och andra säsongindustrier var det i främsta rummet proviantfrågan som vållade svårigheter. Sämre voro konjunkturerna inom textilindustrien och andra av utländskt råmaterial beroende näringsgrenar, varest betydande driftsinskränkningar flerstädes måst företagas. För åtskilliga av de härigenom arbetslösa kvinnliga arbetarna, särskilt i Malmö och Norrköping, bereddes tillfällig sysselsättning med jordbruksarbete.

Byggnadsverksamheten hade under månaden å de flesta platser fortfarande ökats. Endast för måleriarbetarna var arbetstillgången alltjämt otillräcklig. I Stockholm har man för avhjälpande av arbetslösheten inom detta fack sökt bereda målarna sysselsättning som diversearbetare vid stadens byggnadsarbeten, ävensom vid den kommunala arbetsförmedlingsanstalten inrättat en särskild avdelning för måleriyrket.

Inom sjömans- och hamnarbetaryrkena rådde liksom föregående månad mindre god arbetstillgång, särskilt i Göteborg och de skånska hamnstäderna. Däremot hade för handels- och grovarbetare konjunkturerna i Göteborg avsevärt förbättrats.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 94. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	—	—	—	—	—	—

Inom gruppen jordbruk m. m. har, efter vad härav framgår, förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under månaden ytterligare försämrats, en utveckling som dock, efter vad av det föregående framgår, väsentligen beror på de stora beställningar å skogsarbete, som inkommit i främsta rummet från statens bränslekommission. För det egentliga jordbruket har tillgången å arbetskraft otvivelaktigt varit avsevärt bättre. Från och med nästa månad komma också jordbruket och skogshushållningen att i arbetsförmedlingsstatistiken redovisas var för sig. För näringslivet i sin helhet framträdde, efter vad tabellen utvisar, ingen större förskjutning i jämförelse med vare sig närmast föregående månad eller motsvarande månad år 1916.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·3	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	[1]*5·9*	[1]*4·3*	[1]*2·9*	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 juni 1917. Arbetslösheten var då, som synes, mindre än vid motsvarande tidpunkt något föregående år med undantag av 1913.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

1. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under juni månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	10 316	—	Malmö	11 138	8 718
Solna s:n	468	—	Hälsingborg	36	—
Uppsala	369	—	Ystad	461	—
Norrköping	1 035	1 023	Halmstad	77	—
Linköping	89	79	Göteborg	4 001	—
Jönköping	60	—	Borås	213	—
Växjö	169	—	Härnösand	177	—
Växjö s:n	52	—	Umeå	15	—
Karlskrona	393	92	Summa juni 1917	**30 056**	**9 912**
Kristianstad	63	—	» maj 1917	44 399	12 648
Åhus	924	—	» juni 1916	1 510	181

6. Folkhushållningskommissionen.

Mjölkregleringen. På grund av de mindre goda skördeutsikterna, särskilt vad beträffar hö och andra fodermedel, har på många håll befarats, att en stark nedslaktning av kreatursstammen i riket skulle bliva nödvändig att vidtaga, varefter givetvis den redan nu på många håll rådande otillräckliga tillgången på mjölk ytterligare skulle minskas. Med anledning härav har tanken på en genomgripande reglering av mjölkhandeln alltmera börjat tränga sig fram, och till såväl Kungl. Maj:t direkt som till folkhushållningskommissionen hava framställningar gjorts om införandet av allmän ransonering av mjölk. Närmast i anslutning till tvenne dylika framställningar har folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse den 20 juli 1914 bland annat anfört följande:

För att vid inträdandet av befarad mjölkbrist å viss ort bereda möjlighet för införande av mjölkransonering, är det nödvändigt, att den till orten inkommande mjölken på ett eller annat sätt kommer under vederbörande myndighets disposition.

För åstadkommande härav hava såväl Konungens befallningshavande i Norrbottens län som mjölkbyrån föreslagit, att mjölken skulle jämlikt förfoganderättslagen läggas under beslag. Emellertid torde i allmänhet beträffande denna utväg gälla, att densamma på grund av det mera invecklade förfarandet vid tillämpningen och de olägenheter, som densamma jämväl i övrigt, särskilt i fråga om tillförseln, lätt kan medföra, endast undantagsvis och där det åsyftade målet ej kan på annat sätt vinnas, bör komma till användning. Detta synes särskilt gälla i nu förevarande fall, där fråga är om en för omedelbar konsumtion avsedd vara.

Frånsett emellertid att de olägenheter, som sålunda i förevarande fall skulle vara förenade med ett dylikt generellt beslagsförfarande, enligt kommissionens förmenande, göra denna utväg mindre lämplig såsom medel för ransoneringens genomförande, torde det ej heller vara erforderligt att tillgripa denna åtgärd. Ransoneringen torde nämligen för ändamålet kunna åvägabringas enbart genom bestämmelser till reglerande av handeln med varan. För sådant ändamål torde förbud böra meddelas att å ort, där mjölkransonering skall genomföras, försälja mjölk annorledes än mot kort eller rekvisition, och i samband därmed bestämmelser meddelas för vinnande av nödig kontroll över försäljningen och till tryggande av mjölktillgången.

Vad sistnämnda bestämmelser angår, torde för övervakande av förbudets efterlevnad böra föreskrivas, att envar, som till orten avsänder eller verkställer transport av mjölk, skall vara skyldig att göra anmälan därom till den kommunala myndighet, som i orten handhar regleringen av mjölkförbrukningen, och därvid tillika uppgiva såväl avsändarens som mottagarens namn och adress samt den transporterade mjölkens myckenhet. Därjämte torde en viss uppgiftsskyldighet böra åligga den, som idkar handel med mjölk, med avseende å hans tillförsel och försäljning.

Till förhindrande av att inom orten befintlig mjölk borttransporteras för att försäljas å annan ort, torde lämpligen böra föreskrivas att från ort, där försäljningsförbud är gällande, mjölk ej må utföras utan att vederbörande myndighet därtill lämnat tillstånd och för att omöjliggöra att mjölken åtminstone i större myckenhet användes för annat ändamål än till förtäring av människor, eller att den av tredska innehålles, torde den, som vägrar att till vederbörande myndighet på begäran försälja av honom innehavd mjölk, vara pliktig att avstå densamma enligt förfoganderättslagen.

Att, såsom mjölkbyrån ifrågasätter, uttryckligen föreskriva att försäljning ej skulle få äga rum av annan handlande än sådan, som av myndigheten godkänts, torde väl icke låta sig göra, men lärer det med en sådan föreskrift åsyftade ändamålet i huvudsak kunna vinnas genom ett försäljningsförbud av den art, kommissionen ifrågasatt.

De föreskrifter, som sålunda enligt kommissionens förmenande torde erfordras för genomförande av en effektiv mjölkransonering, synas kommissionen böra äga tillämpning å varje ort, där sådan ransonering anses böra genomföras. Huruvida förhållandena påkalla ransonering eller icke, torde lämpligen böra överlämnas till Konungens befallningshavandes avgörande. Åt folkhushållningskommissionen torde jämväl böra överlämnas att meddela de närmare föreskrifter, som utöver härovan anförda bestämmelser må finnas erforderliga, och torde det jämväl böra ankomma på kommissionen att i av kommissionen föreskriven ordning själv eller genom underordnade myndigheter tillhandahålla mjölkkort och verkställa rekvisitioner.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställde kommissionen, att Kungl. Maj:t måtte utfärda nådig författning om mjölkhandelns reglering i enlighet med ett särskilt bifogat förslag. I huvudsaklig överensstämmelse härmed utfärdades den 20 juli följande förordning:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av handeln med mjölk;

given Stockholms slott den 20 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Denna förordning äger tillämpning å ort, beträffande vilken Konungens befallningshavande efter vederbörandes hörande sådant förordnar.

§ 2.

Inom tre dagar efter det förordnande, som ovan sägs, blivit genom Konungens befallningshavandes försorg kungjort medelst anslag å lämpliga platser i orten, skall envar, som där idkar handel med mjölk, göra anmälan därom till den myndighet, som handhar regleringen av mjölkförbrukningen i orten, och vare i övrigt den, som idkar dylik handel, skyldig att rörande tillförseln och försäljningen av mjölk i sin rörelse lämna sådana uppgifter, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar föreskrivas.

§ 3.

Envar, som till ort, varå denna förordning äger tillämpning, för annans räkning än statens eller sådan myndighets, som handhar mjölkförbrukningens reglering, avsänder mjölk eller verkställer transport därav, skall, där ej av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar annorlunda förordnas, i den ordning, som av kommissionen eller å dess vägnar föreskrives, till den i § 2 omförmälda ortsmyndighet lämna skriftlig uppgift om såväl mjölkens myckenhet som avsändarens och mottagarens namn och bostad.

I övrigt vare den, som verkställer transport av mjölk, som ovan sägs, skyldig att ställa sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter med avseende å transporten, som av kommissionen eller å dess vägnar meddelas.

§ 4.

I ort, som i § 3 sägs, må icke, utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar, försäljning av mjölk ske annorledes än mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd eller mot bekommande av för ändamålet giltig kupong till kort, som utfärdas av ortsmyndigheten i överensstämmelse med av kommissionen meddelade bestämmelser, eller eljest i den ordning, som av kommissionen bestämmes.

§ 5.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar, äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja mjölk.

§ 6.

Vägrar innehavare av mjölk att sälja densamma till kommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om mjölken uppenbarligen icke är för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, oundgängligen behövlig, pliktig att mot ersättning avstå densamma till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas mjölkens innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga densamma.

§ 7.

Har enligt § 6 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda § förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utställd anvisning.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma till sökanden återställas jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 8.

Ej må någon från ort, varå denna förordning äger tillämpning, utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utföra mjölk i vidare mån än som för hans eget eller hans hushålls behov oundgängligen erfordras vid tillfällig och kortare vistelse utom orten.

§ 9.

Den, som underlåter att fullgöra honom enligt § 2 eller 3 åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

§ 10.

Säljer någon mjölk i strid mot det i § 4 stadgade förbud, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst tjugufem kronor eller med fängelse i högst sex månader.

Bryter någon mot det i § 8 stadgade förbud, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 11.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

§ 12.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 26 juli 1917 samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 20 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Brödsädsregleringen under kommande konsumtionsår. Den genom nådig förordning den 19 december 1916 fastställda regleringen av brödsädsförbrukningen avsåg att trygga tillgången av brödsäd för tiden fram till början av september månad innevarande år. Då emellertid tiden för denna reglering nu närmar sig sin avslutning, har folkhushållningskommissionen upptagit till prövning frågan om och i sådant fall vilka åtgärder från statens sida böra vidtagas för det kommande förbrukningsåret. I underdånig skrivelse den 20 juli har folkhushållningskommissionen framhållit, att även om man möjligen vid det första genomförandet av de otvivelaktigt stränga åtgärder, som förbrukningsregleringen innebär, på en del håll tänkt sig att ett snart slut på det pågående världskriget och därigenom möjliggjord ökad import av livsmedel samt en god skörd inom landet skulle komma att undanröja eller åtminstone väsentligt minska behovet av statsingripande på ifrågavarande område, torde det dock numera för alla vara klart, att det ej längre kan vara fråga om att upphöra med eller inskränka dessa statens åtgärder, utan endast om vilka ytterligare åtgärder, som med hänsyn till de numera ökade svårigheterna, de hittills vunna erfarenheterna och eljest ändrade förhållanden, måste vidtagas. I sin skrivelse framhåller kommissionen bland annat följande:

Som Eders Kungl. Maj:t har sig väl bekant, äro underrättelserna om beskaffenheten av 1917 års skörd mycket ogynnsamma. De med höstråg besådda fälten hava i stor utsträckning måst upplöjas och vad som kvarstår synes i likhet med vetet efter allt att döma giva en synnerligen dålig skörd. Då redan en medelskörd av brödsäd (vete och råg) vid normal förbrukning allenast motsvarar ungefär $^3/_4$ av behovet, torde det sålunda vara klart, att, där ej en så gott som fullständigt obehindrad import äger rum, en genom statens försorg genomförd hushållning med landets spannmålsförråd är alldeles oundviklig.

På liknande sätt synes saken ställa sig med avseende å tillgången på fodermedel. Samtidigt med att importen nästan fullständigt upphört, har den hittillsvarande höskörden varit föremål för stark missväxt, varjämte skörden av havre och blandsäd är av den ihållande torkan starkt hotad.

Under nu anförda förhållanden torde det vara klart, att det för tryggande av landets livsmedelsbehov ej kan vara tillfyllest att endast reglera förbrukningen av den till brödföda erforderliga spannmålen. Uppenbarligen måste även på åtskilliga andra områden åtgärder vidtagas såväl till ökande av förråden genom tillvaratagande av alla tillgångar, som för åstadkommande så vitt möjligt av en lämplig och rättvis fördelning. Jämväl i dessa hänseenden hava redan under det gångna året en del åtgöranden från det allmännas sida ägt rum, vilka helt eller delvis torde böra fortgå eller förnyas, men säkerligen måste för det kommande året väsentligt mera ingripande åtgärder vidtagas. Det lärer sålunda bliva nödvändigt att sörja för såväl att behovet av potatis, rotfrukter och andra till människoföda tjänliga jordbruksalster tillgodoses som att behovet av fodermedel och olika slag av både strå- och kraftfoder samt foderrotfrukter täckes. Bristen på fodermedel, som givetvis måste hava till följd en betydlig nedsättning av landets kreatursstam, nödvändiggör åtgärder för tillvaratagande och förvarande på bästa sätt av det överflöd på kött, som under de närmaste månaderna är att förvänta, så att därigenom den bristande tillförseln, som under nästkommande vår och sommar är att emotse, i möjligaste mån motverkas. Då minskningen av kreatursstocken och de återstående djurens sämre utfodring otvivelaktigt torde komma att medföra en betydanda nedgång ifråga om tillförseln av fläsk, mejeriprodukter o. dyl., måste även beträffande dessa viktiga slag av födoämnen ett ingripande från det allmännas sida äga rum. Jämväl landets tillgångar på fisk, vilka redan till stora delar stå till det allmännas förfogande, torde givetvis även i fortsättningen böra i erforderlig utsträckning underkastas lämpliga regleringsåtgärder, även om ej genomförd ransonering i varje fall behöver ifrågakomma.

Kommissionen, som saknar anledning att nu närmare ingå på en redogörelse för vad i här ovan omförmälda hänseende från Eders Kungl. Maj:ts eller, i särskilda fall, från kommissionens sida åtgjorts, eller vilka åtgärder därutinnan, enligt kommissionens förmenande, kunna ytterligare påkallas, får härmed för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till de åtgärder med avseende å brödsädsförbrukningen under det kommande konsumtionsåret, som kommissionen för sin del funnit oundgängliga att omedelbart vidtaga.

Uppenbarligen är frågan om vilka åtgärder som erfordras och kunna vidtagas för tillgodoseende av brödsädsbehovet under konsumtionsåret 1917—1918, beroende på förhållandet mellan tillgången under året av sådan säd och storleken av konsumtionsbehovet.

Vad då först angår brödssädstillgången, torde till en början böra erinras om att tillgångarna för *innevarande* år endast beräknats förslå intill den tidpunkt, då den nya skörden kunde förväntas bliva tillgänglig för konsumtion. Någon som helst reserv av 1916 års inhemska skörd till instundande år lärer sålunda icke vara att påräkna. Dessutom torde de obetydliga spannmålskvantiteter, som under de senaste månaderna till riket importerats och inom den närmaste tiden kunna införväntas, komma att till huvudsaklig del tagas i anspråk till förbrukning under den återstående delen av innevarande förbrukningsår. Ej heller av denna spannmål torde därför någon nämnvärd kvantitet kunna påräknas för nästa konsumtionsår. Den spannmål, som sålunda bör beräknas vara tillgänglig för det stundande konsumtionsåret, ligger således så gott som helt och hållet i årets inhemska skörd.

På grundval av de av statistiska centralbyrån insamlade skördestatistiska uppgifter ävensom annat av kommissionen införskaffat material har kommissionen sökt bilda sig ett såvitt möjligt tillförlitligt omdöme om storleken av denna skörd. Att emellertid redan nu söka i siffror fastställa det sannolika resultatet torde av lätt förklarliga skäl icke låta sig göra.

Som de uppgifter rörande användningen av den odlade jorden under 1917, vilka under sistlidna juni månad infordrats, ännu icke föreligga i bearbetat skick, står den ledning för bedömandet, som eljest kunnat hämtas ur dessa uppgifter, ännu ej till buds. Dessutom lära väderleksförhållandena ännu alltjämt kunna i ej ringa grad påverka såväl skördens kvalitet som ock, vad särskilt angår vårsådden, dess kvantitet.

Även vid en mindre noggrann beräkning torde emellertid, såsom ovan erinrats, med visshet kunna sägas, att såväl vetet som framför allt rågen kommer att giva ett synnerligen otillfredsställande skörderesultat. Beträffande vetet har kommissionen icke ansett sig kunna räkna med mer än högst $^3/_4$ av normalskörd och ifråga om rågen lärer försiktigheten bjuda att icke för närvarande räkna med mer än omkring hälften av den under de senast föregående åren vanliga skörden. Även om med den nedsättning av den normala förbrukningen, som nuvarande ransonering medför, en någorlunda god skörd av vete och råg kunnat i någon mån förslå för tillgodoseende av landets brödsädsbehov, är det sålunda uppenbart, att i år avkastningen av dessa sädesslag icke på långt när är för ändamålet tillräcklig.

Visserligen har kommissionen, med hänsyn till svårigheten att redan nu göra tillräckligt tillförlitliga beräkningar över årets skörderesultat, för närvarande icke ansett sig böra förcslå definitivt fastställande av storleken av ransonerna under nästkommande år och följaktligen ej heller kunnat i siffror angiva behovet av brödsäd, men kommissionen har dock, under alla omständigheter, funnit det nödvändigt, att till täckande av brödsädsbehovet tillgripes icke allenast den egentliga brödsäden i dess helhet utan jämväl spannmål, som odlats för foderändamål (korn, havre och blandsäd samt baljväxter).

Vad härefter angår frågan om de åtgärder, som böra vidtagas för att till statens förfogande säkerställa all den spannmål, som erfordras för täckande av brödsädsbehovet, torde det vara klart, att den för ändamålet erforderliga myckenheten i första hand måste tagas i beslag för statens räkning. Härigenom skulle visserligen icke all foderspannmål behöva komma under beslag. Men då det dels torde vara av vikt för staten att vid den erforderliga regleringen av kraftfodertillgången hava dessa fodermedel helt i sin hand och dels erfarenheten från det partiella vårsädsbeslaget under den senast förflutna våren tydligt visat olägenheterna av att en vara endast delvis lägges under beslag, har kommissionen icke tvekat att förorda, det beslaget utsträckes till hela skörden av vete, råg, korn, havre, blandsäd, vicker, ärter och bönor. För att förhindra olämplig användning av de lager av fria varor (havre och baljväxter), som möjligen ännu förefinnas av tidigare skörd, har kommissionen jämväl funnit sig böra föreslå, att beslag lägges på sagda varor.

För undvikande av att någon del av sockerbetskörden användes till annat än åsyftat ändamål, har kommissionen funnit erforderligt, att även sockerbetorna nu läggas under beslag.

Från beslaget å 1917 års skörd, som skulle träda i kraft i och med att grödan skiljes från marken, skulle undantagas i vissa fall till grönfoder skördad blandsäd. I övrigt skulle trädgårdsodlade grönsaker och en viss mindre myckenhet ärter och bönor av äldre skörd vara fria från beslag. Beslaget å den äldre skörden skulle träda i kraft den 1 september 1917. Alldeles oberoende av beslaget bör sedermera den kvantitet av brödsäd, fodersäd, ärter och bönor, som av innehavaren må behållas och förbrukas, bliva bestämd.

Såsom förut torde förbud böra meddelas, att utan särskilt tillstånd försälja eller förmala beslagtagen vara eller produkter därav i annan ordning än mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd eller mot bekommande av därför giltigt kort eller eljest i den ordning, som av kommissionen eller å dess vägnar föreskrives.

Som beslaget å 1917 års skörd ej skall träda i kraft förr än grödan skilts från marken, torde det vara nödvändigt att bestämmelser meddelas för att möjliggöra ett ingripande, därest vederbörande underlåter att skörda. Likaså synes kommissionen

eller dess organ böra äga möjlighet att, därest rättelse på frivillighetens väg ej kan åstadkommas, själv kunna ombesörja åtgärd, som erfordras för varans bärgande, tröskande eller ändamålsenliga vårdande eller dess förmalning. För sådant ändamål torde kommissionen böra, med stöd av förfoganderättslagen, äga rätt att verkställa dylik åtgärd. Vidare synes kommissionen eller vederbörande ortsmyndighet böra kunna meddela föreskrifter om sättet för vårdandet av beslagtagen vara och om sättet och ordningen vid förmalning av dylik vara.

På sedvanligt sätt torde inventering böra ske av de beslagtagna förråden. För att emellertid möjliggöra en uppskattning av den myckenhet spannmål, som efter hand kan bliva tillgänglig till förmalning och förbrukning särskilt under hösten, då svårigheterna vid en jämn fördelning av spannmålen äro väsentligt större än längre fram, då tröskningen avslutats, har kommissionen ansett det böra åläggas odlare att efter hand som tröskningen skett, avgiva uppgift rörande den myckenhet spannmål, som uttröskats. Sådan uppgift torde böra avgivas en gång i månaden.

Dessutom torde en viss tid böra utsättas, då tröskningen i sin helhet bör vara avslutad. Med hänsyn till jordbrukets behov av arbetskraft för höstarbetet, har denna tid dock icke ansetts kunna sättas tidigare än den 1 februari 1918, dock med rätt för livsmedelsnämnden i orten att, där så påkallas, medgiva anstånd med tröskningen till en senare tidpunkt.

För vinnande av ökad kontroll har kommissionen ansett det böra stadgas skyldighet för varje odlare att föra förteckning över tröskningen (tröskningslista). En dylik skyldighet synes kommissionen ej behöva bliva alltför betungande, därest för arbetets underlättande ett tydligt och överskådligt formulär tillhandahålles den anteckningsskyldige. Anteckning torde endast böra ske då både tröskning och rensning av spannmålen ägt rum. I enahanda syfte att vinna möjlighet till kontroll torde den, som för vare sig egen eller annans räkning förmaler spannmål, böra åläggas att föra förmalningsbok, vari han skall hava att anteckna den myckenhet av varje varuslag, som han emottagit till förmalning och hur mycket som vid förmalningen utvunnits o. s. v. Ehuru det väl lärer följa av bestämmelserna rörande beslaget, att beslagtagen vara ej får lämnas såsom gottgörelse (tull) för arbetet med mälden, torde dock en uttrycklig bestämmelse därom lämpligen böra meddelas.

Av beslagtagen vara bör kommissionen äga uppköpa erforderliga kvantiteter med skyldighet att använda desamma för befolkningens behov.

Vad slutligen angår frågan om det sätt, varpå den beslagtagna varan skulle komma att användas, har kommissionen på sätt förut anförts icke ännu ansett sig kunna bestämma sättet för den till människoföda avsedda spannmålens fördelning. Kommissionen vill emellertid för det närvarande framhålla vikten av, att då tillgången kan beräknas bliva så ytterligt knapp, som nu är fallet, det är påkallat, att ransoneringen verkställes på sådant sätt, att allenast verkligt oundgängliga behov bliva tillfredsställda. Ju knappare tillgången är desto starkare måste det kravet göra sig gällande, att prövningen av uppgivna behov skärpes och individualiseras. Enligt kommissionens uppfattning bör sålunda det system, som redan hittills följts, med en tämligen låg allmän grundranson och särskilt tillskott för dem, som därav kunna visas vara i behov, alltjämt upprätthållas. Då under varje förhållande en ej obetydlig del av landets foderspannmål måste tagas i anspråk till människoföda, är det vidare av synnerligen stor betydelse, att denna anpart ej blir större än vad som är oundgängligen nödvändigt, enär eljest följderna med avseende på landets kreatursstock och därigenom i sin ordning på tillgången av de viktigaste av de animaliska födoämnena skulle blifva alltför svårartade. Då kommissionen sålunda ännu ej kunnat bestämma ransonernas storlek, är kommissionen naturligen ej heller med avseende på fördelningen av den spannmål, som kan bliva reserverad för kreaturens underhållande, beredd att för närvarande framlägga något fullständigt förslag. Allenast i ett avseende, som otvivelaktigt tarvar skyndsamt avgörande, har kommissionen redan nu velat avgiva ett bestämt förslag, nämligen

med hänsyn till de lagstadda jordbruksarbetarnas behov av foderspannmål. Kommissionen har nämligen härutinnan ansett sig böra föreslå, att till varje jordbruksarbetare, i vilkens löneförmåner spannmålen ingår, må utlämnas högst 300 kilogram havre eller blandsäd för år räknat. Härigenom avser kommissionen att möjliggöra för sådant hushåll att under hela året på brukligt sätt bereda nödigt tillskott av foder åt för hushållets behov underhållna svin och fjäderfä.

Såsom förut har kommissionen ansett det böra beredas innehavare av beslagtagen vara tillfälle att bilda självhushåll. Härtill torde emellertid särskilt tillstånd böra fordras av kommissionen eller ortsmyndigheten och synes tillstånd endast böra lämnas den, som idkar jordbruk. Missbrukas tillståndet synes det böra kunna återkallas.

För andra ändamål än till människo- och djurföda samt givetvis i nödig utsträckning till utsäde, anser kommissionen under inga förhållanden, att någon nämnvärd del av skörden kan avses. Kommissionen förutsätter sålunda, att det gällande förbudet att använda spannmål till brännvinsbränning kommer att bibehållas, samt att tillverkningen av malt av inhemsk skörd för maltdrycksberedning helt upphör eller i varje fall väsentligen inskränkes. Industrierna, som använda spannmål eller mjöl till annat än människoföda, torde i allmänhet kunna reda sig med dels skadad vara, dels surrogat, och torde böra hänvisas till dessa utvägar.

Erfarenheterna från brödsädsregleringens första år hava uppenbarligen givit vid handen, att de lokala myndigheterna icke överallt löst sin uppgift på önskvärt sätt. Så överhopade som de kommunala myndigheterna efter hand blivit med uppdrag, som hava sin upprinnelse i de särskilda kristidsförhållandena, är det icke heller anmärkningsvärt, att på många håll åtskilligt brustit. I de av folkhushållningskommissionen infordrade yttrandena från dess fördelningsnämnder och under desamma lydande spannmåls- och brödbyråer har det också med mycken styrka framhållits nödvändigheten av, att de lokala myndigheterna erhölle en förstärkning, som kunde göra dem mera arbetsdugliga.

För vinnande av större enhetlighet och effektivitet i arbetet samt ökad möjlighet till kontroll av de lokala organen och samverkan dem emellan, synes det kommissionen synnerligen angeläget, att den lokala förvaltningen på livsmedelsregleringens område erhölle en fastare organisation.

Kommissionen har sålunda ansett sig böra föreslå en sådan omläggning av den kommunala livsmedelsförvaltningen, att det skulle åläggas varje kommun att utse en livsmedelsnämnd med uteslutande uppdrag att handhava samtliga livsmedelsfrågors behandling. Därvid bör naturligen såväl en sammanslagning av flera smärre kommuner som ock i vissa fall en uppdelning av större kommuner kunna få ske. Nämndens ordförande bör utses på den centrala livsmedelsförvaltningens vägnar och staten bidraga till beredande av avlöning åt honom. Av en person i den särskilda ställning, vari denne ordförande sålunda skulle komma, lär kunna förväntas, att han skall låta sig angeläget vara att i förekommande fall bevaka det allmännas intresse och framför allt tillse, att det arbete, som från dess sida kräves, icke blir försummat.

Även om livsmedelsnämndernas ordförande sålunda hädanefter kunna förväntas komma att fylla en del av de nuvarande kronoombudens uppgifter, torde emellertid sådana ombud alltjämt i stor utsträckning bliva erforderliga såsom biträden vid övervakande av riktigheten av brödsädsdeklarationerna m. fl. uppdrag av fiskalisk karaktär. Det torde därför fortfarande böra åligga Konungens befallningshavande att, efter framställning från kommissionen, utse kronoombud för en eller flera kommuner och med ovan antytt uppdrag.

De fördelningsnämnder i och för regleringsarbetets genomförande, som av kommissionen utsetts för distrikt, som antingen sammanfalla med länen, eller utgjort större delar

därav, hava visat sig såsom ett nödvändigt mellanled vid samarbetet med kommunerna. Det torde emellertid vara önskvärt att de erhålla en fastare organisation redan för fullgörande av sitt nuvarande uppdrag. Och av så mycket större vikt blir detta, om de, såsom synes vara i hög grad önskvärt, skola kunna utgöra en central ledning för livsmedelsnämndernas arbete i dess alla grenar inom deras område. Kommissionen föreslår sålunda, att i stället för de hittillsvarande fördelningsnämnderna skola utses livsmedelsstyrelser, vilkas ledamöter tillsättas av kommissionen och som hava till uppgift att leda och övervaka livsmedelsarbetet inom sitt område. För fullgörande av sitt uppdrag böra livsmedelsstyrelserna kunna utrustas med särskilda byråer eller andra organ, verksamma antingen för hela området eller för delar därav.

Därest här föreliggande organisationsförslag vinner Eders Kungl. Maj:ts bifall, är det kommissionens avsikt att ofördröjligen gå i författning om utarbetande av särskilda instruktioner för såväl livsmedelsstyrelser och deras särskilda byråer och övriga organ som ock för de kommunala livsmedelsnämnderna.

Innan denna nya organisation hinner bliva genomförd, torde de nuvarande fördelningsnämnderna och kommunala organ för brödsädsregleringen böra erhålla i uppdrag att fullgöra de uppgifter, som jämlikt förslaget till förordning angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m. skola åligga livsmedelsstyrelser, respektive livsmedelsnämnder.

Med anledning av denna skrivelse utfärdades den 20 juli 1917 efterföljande förordningar:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m.;

given Stockholms slott den 20 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

För att under tiden från och med den 10 september 1917 till och med den 9 september 1918 åstadkomma den hushållning med landets förråd av nedan omförmälda varor, som av rådande förhållanden betingas, samt en jämn fördelning av nämnda varor ävensom produkter av dem, skall förbrukningen därav regleras genom statens försorg, på sätt i denna förordning stadgas.

Folkhushållningskommissionen har att i enlighet med föreskrifterna i denna förordning jämte övriga av Konungen givna bestämmelser genomföra regleringen.

§ 2.

Vete, råg, korn, havre, blandsäd, vicker, ärter, bönor och sockerbetor av 1917 års skörd skola i och med att de skilts från marken vara under beslag.

Gröda av ovannämnda slag, som skilts från marken redan före dagen för denna förordnings ikraftträdande, skall vara under beslag från och med nämnda dag.

Från beslaget undantages:

1) säd, som i enlighet med stadgandet i § 5 skördats till grönfoder; samt

2) matärter eller bönor, som skördats till människoföda för att i färskt tillstånd förtäras eller inläggas eller för att efter torkning förtäras ospritade.

§ 3.

Från och med den 1 september 1917 är beslag lagt å alla inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av de i § 2 första stycket omförmälda slag av spannmål av äldre skörd, vare sig spannmålen förekommer i hel, krossad eller gröpad form.

Från beslaget undantages:

1) ifråga om enskilda hushålls förråd, så stor myckenhet av matärter och bönor sammanlagt, som motsvarar 3 kilogram för varje medlem av hushållet; samt

2) alla matärter och bönor, vilka inlagts eller torkats enligt vad i § 2 tredje stycket punkt 2) sägs.

§ 4.

I den mån beslagtagen spannmål tröskas, upphör beslaget att gälla den uttröskade halmen och agnarna.

Då blasten till sockerbetor skiljes från betorna, upphör beslaget att gälla den frånskilda blasten.

Där ej Konungen annorlunda förordnar, upphör i övrigt beslag, som i §§ 2 och 3 sägs, att gälla i den mån innehavaren av den beslagtagna varan i överensstämmelse med föreskrifterna i §§ 10, 11, 18 och 19 antingen till folkhushållningskommissionen avlämnar varan eller ock för sitt hushålls eller självhushålls behov eller till utsäde eller utfodring förbrukar densamma; och må sådan vara icke i andra fall eller i annan ordning än i sistnämnda paragrafer stadgas, förbrukas, till annan försändas eller på annat sätt bringas ur innehavarens hand.

§ 5.

Växande korn, havre, blandsäd, vicker, ärter och bönor må ej utan skriftligt tillstånd av livsmedelsnämnden i orten användas till kreatursbete eller skördas för utfodring av kreatur eller eljest skördas för annat ändamål än för erhållande av mogen spannmål; dock att ärter och bönor må jämväl utan sådant tillstånd skördas omogna för ändamål, som i § 2 tredje stycket punkt 2) sägs. Dylikt tillstånd må ej meddelas med mindre säden, på grund av såningstiden, jordens beskaffenhet eller läge eller annat dylikt förhållande, uppenbarligen ej är eller kan bliva tjänlig för skörd av sådan spannmål.

Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla blandsäd som å trädesjord eller särskilt grönfoderskifte i för gården sedvanlig omfattning odlats i syfte att användas såsom grönfoder.

Över meddelade tillstånd jämte skälen därtill skall livsmedelsnämnden varje vecka insända redogörelse till vederbörande livsmedelsstyrelse.

Angående förbud mot användande av växande vete och råg till kreatursfoder är särskilt stadgat.

§ 6.

Det åligger innehavare av beslagtagen vara att iakttaga allt, som till dess vård och förvarande erfordras, och vare han därvid skyldig att ställa sig till noggrann efterrättelse de föreskrifter, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar lämnas.

Är strå- eller trindsäd under beslag enligt § 2 eller 3, åligger det innehavaren om-

besörja, att spannmålen med noggrannhet och omsorg uttröskas och rensas; och skola tröskning och rensning så bedrivas, att desamma i sin helhet avslutats före den 1 februari 1918. Där särskilda omständigheter därtill föranleda, må dock livsmedelsnämnden i orten på ansökan medgiva, att med tröskningens eller rensningens avslutande får anstå till den senare dag, som av nämnden bestämmes.

Innehavare av blandsäd, vari matärter ingå, vare ock skyldig att i samband med tröskningen så avskilja ärterna, att den återstående säden till högst en tiondel består av ärter.

§ 7.

För varje gång tröskning och rensning av beslagtagen vara ägt rum, skall varans innehavare i en för ändamålet avsedd förteckning (*tröskningslista*), upprättad enligt av folkhushållningskommissionen fastställt formulär, dag för dag göra anteckning särskilt för varje slag av spannmål om den myckenhet därav, som uttröskats och rensats, samt om dagen då rensningen skett.

§ 8.

Underlåter någon att skörda eller underlåter innehavare av beslagtagen vara vad honom enligt § 6 åligger, äger folkhushållningskommissionen låta fullgöra vad han underlåtit.

Vägrar i fall, som nu sagts, eller där kommissionen eljest finner nödigt själv föranstalta om tröskning av beslagtagen vara, innehavare av byggnad, verktyg eller andra redskap eller dragare, som erfordras för vidtagande av den ifrågavarande åtgärden, att på villkor, som folkhushållningskommissionen erbjuder, verkställa eller låta verkställa densamma, vare han underkastad de skyldigheter med avseende å byggnadens, redskapens eller dragarnas användning för åtgärdens utförande, som i förfoganderättslagen omförmälas.

Folkhushållningskommissionen äger att ifråga om åtgärder, som nu sagts, meddela de föreskrifter, som avses i § 7 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas egendomens innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar beträffande egendomens användande meddela de närmare anvisningar, vilka finnas erforderliga.

§ 9.

Mom. 1. I den mån Konungen icke medgiver undantag, åligger det envar innehavare av beslagtagen vara att, särskilt för varje varuslag, lämna uppgift

1) om varan beslagtagits enligt § 2:

dels senast den 5 oktober 1917 angående hela sin skörd av varan under innevarande år;

dels och senast den 5 september 1917 om den myckenhet spannmål, som före den 1 i samma månad uttröskats och rensats, och senast den 5 i varje därpå följande månad till och med månaden efter den, då tröskningen och rensningen till fullo avslutats, om den myckenhet, som uttröskats och rensats under nästföregående månad; samt

2) om varan beslagtagits enligt § 3:

senast den 5 september 1917 angående hela det förråd av varan, som hos honom förefanns den 1 i samma månad kl. 5 f. m.

Mom. 2. Förvaras vara, som i denna § omförmäles, av annan än ägaren, skall innehavaren vid lämnande av uppgift, som ovan sagts, tillika angiva vem varan tillhör. Är varan under transport, skall densamma efter framkomsten uppgivas av mottagaren.

Mom. 3. Uppgifterna skola skriftligen upprättas enligt formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen, samt ingivas till vederbörande livsmedelsnämnd. Blanketter till formulären skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 10.

Folkhushållningskommissionen äger att för statens räkning uppköpa så stor del av de i §§ 2 och 3 omförmälda varor, som kommissionen finner erforderligt för förbrukningsregleringens genomförande.

Det inköpspris och de övriga villkor, som härvid skola å statens vägnar erbjudas, bestämmas av kommissionen enligt föreskrifter, som meddelas av Konungen.

§ 11.

Vägrar innehavare av vara, som omförmäles i §§ 2 och 3, att sälja densamma till folkhushållningskommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, oundgängligen behövlig, pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i §. 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

§ 12.

Har enligt § 8 förfogande ifråga om tröskning av spannmål eller annan åtgärd vidtagits, eller har enligt § 11 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda paragrafer förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utställd anvisning.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma till sökanden återställas jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningens utbekommande hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara eller egendom, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgängligt.

§ 13.

Utan folkhushållningskommissionens medgivande må ej någon för egen eller annans räkning förmala eller gryna vete, råg, korn, ärter eller bönor ej heller sikta eller gryna havre eller blandsäd annorledes än mot bekommande av för ändamålet giltigt kort (*förmalningskort*), utfärdat av kommissionen eller å dess vägnar.

Den, som för egen eller annans räkning förmalt, siktat, gröpat, krossat eller grynat spannmål, som ovan sägs, vare skyldig att i därför avsedd förteckning (*förmalningsbok*), upprättad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställts, göra de anteckningar rörande in- och utgående mäld, som av kommissionen föreskrivas.

Det åligger mjölnaren att uppväga all mäld samt att, där förmalningen sker mot förmalningskort, tillse, att ej större myckenhet förmales än den i kortet angivna.

Såsom vederlag för arbetet med mälden må ej lämnas eller tagas någon del av densamma, vare sig spannmål, mjöl, kli eller annat.

På folkhushållningskommissionen ankommer att meddela de ordningsföreskrifter i övrigt, som för tillsyn å förmalningen kunna erfordras.

§ 14.

Finner folkhushållningskommissionen nödigt föranstalta om förmalning eller annan beredning av spannmål, och vägrar innehavare av byggnad eller verktyg, som för arbetet erfordras, att på villkor, som kommissionen erbjuder, verkställa eller låta verkställa arbetet, skall vad i § 8 andra, tredje, och fjärde styckena är för där avsedda fall föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

§ 15.

Vara av de slag, som i §§ 2 och 3 omförmäles, så ock därav frambragt produkt såsom kli, mjöl, gryn eller bröd, må ej utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar säljas annorledes än mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd, eller mot bekommande av för ändamålet giltigt kort, utfärdat av kommissionen eller å dess vägnar, eller eljest i den ordning kommissionen bestämmer.

Ej heller må spannmål försäljas till utsäde av annan än den, som av kommissionen eller å dess vägnar erhållit särskilt tillstånd till sådan försäljning.

§ 16.

Vara, varöver folkhushållningskommissionen enligt vad ovan är stadgat förfogar, skall av kommissionen, under villkor som, i den mån föreskrifter därom icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, användas för tillgodoseende av behovet inom landet.

§ 17.

Har brukare av jord, som innehar enligt § 2 eller 3 beslagtagen vara, förklarat sig villig att med viss myckenhet av varan tillgodose sitt eget eller jämväl andra angivna personers hushåll under viss tid, ej understigande en månad, samt därunder själv omhänderhava varan och besörja förbrukningens reglering i överensstämmelse med därom utfärdade bestämmelser, må honom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar kunna medgivas rätt därtill. Där så skett, må icke utan tillstånd av kommissionen eller å dess vägnar någon del av nämnda myckenhet av varan användas för annat ändamål, än sålunda bestämts, ej heller av myckenhet, som är avsedd för hushållsbehov, under varje månad användas mera än som av samma myckenhet å månaden belöper.

Den, som erhållit rätt, som nu sagts, benämnes föreståndare för självhushåll.

Ställer sig föreståndare för självhushåll icke till efterrättelse de för hushållet av kommissionen eller å dess vägnar meddelade föreskrifter eller missbrukar han eljest sin rätt, må den honom medgivna rätten till självhushåll återkallas.

§ 18.

Om vad innehavare av beslagtagen vara må till underhåll för sig och medlemmar av sitt hushåll eller självhushåll av varan behålla och förbruka skall gälla vad framdeles varder stadgat.

§ 19.

Utan hinder av beslaget må innehavare av beslagtagen vara av densamma använda

1) den myckenhet av varje varuslag, som för utsäde i hans jordbruk behöves,

2) den myckenhet korn, havre, blandsäd och vicker, som han, i överensstämmelse med vad i orten förut varit brukligt, enligt avtal utfäst att under nästkommande tjänsteår såsom stat utgiva till i hans tjänst anställd arbetare, dock ej mer än sammanlagt 300 kilogram för varje sådan arbetares hushåll, samt

3) till utfodring av dragare eller andra kreatur den myckenhet av de i punkt 2) nämnda varuslag, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar bestämmes.

Folkhushållningskommissionen eller den myndighet kommissionen därtill förordnar må äga rätt att för viss kommun eller viss ort inom kommunen fastställa den myckenhet av utsäde, för hektar räknat, som högst må utsås.

§ 20.

Där hushåll inom riket förflyttas från en kommun till en annan, må hushållet tillhörigt förråd av beslagtagen vara medföras; dock åligger det innehavaren av förrådet att, under uppgivande av förrådets storlek och art, göra anmälan om flyttningen dels före densamma hos livsmedelsnämnden i avflyttningsorten, dels ock ofördröjligen efter det flyttningen skett hos enahanda myndighet i inflyttningsorten.

Vill den, som brukar jord i mer än en kommun föra beslagtagen vara från den ena kommunen till den andra för att av honom i sistnämnda kommun förvaras eller användas, vare jämväl skyldig att göra anmälan som nu sagts.

§ 21.

Den, som bryter mot det i § 5 stadgade förbud eller åsidosätter vad honom enligt § 6 andra eller tredje stycket åligger, så ock den, som bryter mot föreskrift, som meddelats jämlikt § 13 sista stycket, straffes med böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor.

§ 22.

Den, som underlåter att fullgöra honom enligt § 7, 9 eller 20 eller § 13 andra stycket åliggande uppgifts-, anteckningS- eller anmälningsskyldighet eller ofullständigt fullgör sådan skyldighet, straffes med böter. Avgiver någon mot bättre vetande oriktig uppgift eller verkställer oriktig anteckning, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller oriktigt förtecknat, dock ej mindre än femtio kronor eller mer än tiotusen kronor, eller till fängelse i högst sex månader.

§ 23.

Bryter någon mot föreskrift, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar jämlikt § 6 första stycket meddelats, straffes med böter från och med femtio till och med tiotusen kronor eller fängelse i högst sex månader.

§ 24.

Överträder någon förbud, som i § 13 första stycket eller § 15 stadgats,

eller tager mjölnare någon del av mälden som vederlag för arbetet med densamma, eller underlåter han att fullgöra vad i § 13 tredje stycket stadgats,

dömes till böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som olovligen förmaltS, försålts eller tagits som vederlag eller som icke uppvägts, dock ej mindre än femtio kronor eller mer än tiotusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.

§ 25.

Överträder föreståndare för självhushåll i § 17 stadgat förbud, eller underlåter han att ställa sig till efterrättelse av folkhushållningskommissionen vid medgivande av rätten till självhushåll given bestämmelse, straffes, där ej gärningen enligt annan föreskrift skall svårare bedömas, med böter från och med femtio till och med tiotusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

§ 26.

För förseelse, som i §§ 21—24 sägs, vare, där den med husbondes vetskap begås av hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, husbonden ansvarig, liksom vore den begången av honom själv.

För förseelse, som avses i § 25, vare, där den med föreståndarens för självhushållet vetskap begås av någon av de personer, som tillhöra det eller de hushåll, vilka i självhushållet inbegripas, föreståndaren ansvarig, såsom vore förseelsen begången av honom själv.

§ 27.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna förordning omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 28.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

§ 29.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 30.

I fråga om de delar av Norrbottens och Västerbottens län samt av de till Norge gränsande fögderier i Jämtlands, Kopparbergs och Värmlands län, där lokala förhållanden påkalla undantag från vad i denna förordning stadgats, äger folkhushållningskommissionen medgiva sådana undantag.

§ 31.

I avseende å ämnen, som i denna förordning behandlas och beträffande vilka de här meddelade föreskrifter icke överensstämma med föreskrifterna i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, vare sistnämnda fördning icke gällande.

§ 32.

Genom denna förordning upphävas:

1) §§ 5—10 i förordningen den 19 december 1916 angående regleringen av brödsädsförbrukningen;

2) kungörelsen den 13 januari 1917 med bestämmelser i visst hänseende rörande beslag enligt förordningen den 19 december 1916 angående reglering av brödsädsförbrukningen;

3) §§ 5—9 i förordningen den 15 februari 1917 angående ytterligare åtgärder för reglering av brödsädsförbrukningen; samt

4) kungörelsen den 23 februari 1917 angående hävande i vissa fall av det i förordningen den 15 februari 1917 anbefallda beslag å havre och blandsäd.

§ 33.

Från och med den 1 september 1917 upphör att gälla:

1) de i § 32 under 1) och 2) omförmälda förordningar, i den mån desamma icke hävts genom stadgandet i nämnda §;

2) förordningen den 27 mars 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med matärter och mjöl av sådana ärter;

3) förordningen den 27 mars 1917 angående förbud mot utfodring av matärter m. m.; samt

4) kungörelsen den 4 april 1917 angående hävande i visst avseende å Gottland och Öland av det i förordningen den 15 februari 1917 anbefallda beslag å korn.

Denna förordning träder i kraft den 26 juli 1917 och skall gälla till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 20 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående lokala myndigheter för livsmedelsregleringen;

given Stockholms slott den 20 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, efter framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

För varje län skola finnas en eller flera livsmedelsstyrelser; ägande folkhushållningskommissionen att bestämma styrelsernas antal och fastställa områdena för deras verksamhet.

I den mån kommissionen finner erforderligt, må för vissa av livsmedelsstyrelses uppgifter av kommissionen inrättas under styrelsen lydande distriktsbyråer.

§ 2.

För varje kommun skall finnas en livsmedelsnämnd; dock att med livsmedelsstyrelsens tillstånd två eller flera kommuner må förenas om gemensam livsmedelsnämnd, så ock kommun indelas i två eller flera distrikt med särskild livsmedelsnämnd för varje distrikt.

§ 3.

Livsmedelsstyrelse och livsmedelsnämnd hava att var inom sitt område handhava den offentliga regleringen av livsmedelsförbrukningen ävensom jämväl i övrigt draga försorg om eller öva tillsyn över hushållningen med näringsmedel; åliggande det nämnda myndigheter i sådant avseende

att fullgöra de uppdrag, som åt dem lämnas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat;

att i allmänhet tillse, att såvitt möjligt alla till människoföda eller kreatursfoder tjänliga ämnen tillvaratagas, bevaras och tillgodogöras;

att draga försorg om att livsmedel i erforderlig myckenhet och på ändamålsenligt sätt tillföras, lagras och fördelas samt för sådant ändamål även vidtaga åtgärd för att nödiga rörelsemedel må varda anvisade av den beslutande myndigheten inom vederbörande kommun;

att, där förseelser mot gällande föreskrifter angående livsmedelsregleringen eller eljest missförhållanden beträffande nämnda reglering iakttagas, ofördröjligen vidtaga lämpliga åtgärder för åstadkommande av rättelse; samt

att under sitt arbete ställa sig till noggrann efterrättelse de instruktioner, som av folkhushållningskommissionen och, beträffande livsmedelsnämnder, av vederbörande livsmedelsstyrelse meddelas.

§ 4.

Livsmedelsstyrelse förordnas av folkhushållningskommissionen och skall utgöras av ordförande, vice ordförande samt det antal ledamöter, som kommissionen bestämmer.

Styrelsen har särskilt att övervaka, att livsmedelsnämnderna inom styrelsens område noggrant fullgöra vad dem enligt gällande författningar och utfärdade instruktioner åligger.

§ 5.

Livsmedelsnämnd skall utgöras av ordförande och minst två ledamöter. För ordföranden och minst halva antalet ledamöter skola finnas suppleanter.

Ordföranden och hans suppleant förordnas av livsmedelsstyrelsen för viss tid; styrelsen obetaget att före tidens utgång återkalla förordnandet.

Ledamöterna och deras suppleanter utses för viss tid av den myndighet, som utövar kommunens eller, där fråga är om särskild nämnd för municipalsamhälle, samhällets beslutanderätt. Bland nämndens ledamöter skall finnas företrädd såväl sakkunskap i fråga om produktion av livsmedel och, där förhållandena det påkalla, handel därmed som även förtrogenhet med de mindre bemedlades levnadsförhållanden.

I stad åligge det magistraten eller stadsstyrelsen att närmast hava inseendet över livsmedelsnämndens verksamhet; skolande, där icke till nämndens ordförande förordnats ledamot av magistraten eller stadsstyrelsen, inom nämnden såsom ledamot jämte de på ovannämnda sätt utsedda ledamöterna tjänstgöra den ledamot av magistraten eller stadsstyrelsen, som denna inom sig utser.

§ 6.

På framställning av folkhushållningskommissionen har Konungens befallningshavande att, efter samråd med vederbörande livsmedelsstyrelse, för varje kommun eller, där förhållandena därtill föranleda, för flera närliggande kommuner gemensamt förordna ledamot av livsmedelsnämnd eller annan att inom kommunen eller kommunerna såsom kronoombud bevaka kronans rätt samt öva tillsyn beträffande efterlevnaden av gällande författningar och meddelade föreskrifter i fråga om livsmedelsregleringen; åliggande det kronoombud, som icke för ändamålet erhållit eller eljest innehar åklagares befogenhet.

att hos åklagaren eller polismyndigheten i orten för vederbörlig åtgärd anmäla förekommande förseelser i nämnda hänseende samt vid undersökning och rättegång lämna åklagaren biträde.

Vid utövandet av tillsynen skall kronoombudet äga tillgång ej mindre till de böcker och andra redovisningshandlingar, vilka enligt för livsmedelsregleringen meddelade föreskrifter skola handhavas av livsmedelsnämnd eller av den, som har vårdnad om eller eljest befattning med beslagtagna livsförnödenheter, än även till förvaringsrum, där sådana förnödenheter förvaras.

Innan kronoombud företager undersökning hos någon, skall såvitt möjligt denne eller hans husfolk därom underrättas.

§ 7.

Angående bidrag av statsmedel till beredande av ersättning för livsmedelsnämndernas och kronoombudens arbete vill Konungen framdeles förordna.

§ 8.

Det åligger Konungens befallningshavande att tillse, att stämmor eller sammanträden inom kommunerna för val av ledamöter i livsmedelsnämnderna och suppleanter för dem hållas före den 20 augusti 1917.

Sedan livsmedelsnämnd och kronoombud blivit enligt denna förordning utsedda, skola de omedelbart övertaga de åligganden och befogenheter, som handhafts av motsvarande för livsmedelsregleringen dittills inom kommunen fungerande myndigheter.

§ 9.

Över livsmedelsnämnds beslut må klagan föras hos vederbörande livsmedelsstyrelse och över sistnämnda myndighets beslut hos folkhushållningskommissionen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt däråt meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 20 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Maximipris å vete och råg. Vid behandling av frågan om regleringen av livsmedelsförbrukningen under nästkommande konsumtionsår har folkhushållningskommissionen jämväl haft under övervägande om och i vad mån maximipris å livsmedel alltjämt kunna finnas erforderliga till förhindrande av spekulation i dylika varor och därav framkallad stegring i befolkningens levnadskostnader. Då såsom kommissionen i sin underdåniga skrivelse den 20 juli framhållit knappheten på livsförnödenheter under det stundande året

tyvärr måste antagas bliva icke obetydligt större än under det gångna och i övrigt de faktorer, som äro ägnade att bidraga till dylik spekulation torde vara i huvudsak oförändrade, har folkhushållningskommissionen icke blott ansett uppenbart, att maximipris i allmänhet måste bibehållas i fråga om försäljning av sådana varor, å vilka maximipris för närvarande är gällande, utan även ansett sig böra taga i övervägande, om icke för vinnande av större enhetlighet vid prisbildningen ävensom möjlighet till utövande av reglerande inflytande, jämväl å andra varor maximipris kunna finnas erforderliga. I underdånig skrivelse den 26 juli har folkhushållningskommissionen i huvudsak anfört följande:

Beträffande spannmål och andra jordbrukets alster, å vilka för närvarande visst högsta pris vid försäljning är gällande, torde det vara klart, att de förhållanden, som varit bestämmande i fråga om prissättningen å dessa varor, ägt giltighet endast med avseende å föregående års skörd. Utan tvivel hava de faktorer, som äro bestämmande för produktionskostnaden, undergått väsentliga förändringar med avseende å skörden år 1917, å vilken de nuvarande maximiprisen följaktligen ej torde kunna äga tillämpning. Emellertid måste vid fastställandet av maximipris för viss vara hänsyn även tagas till den myckenhet, vari varan förekommer och till varans allmänna kvalitet. Då nu dessa förhållanden med avseende å det stora flertalet av jordbrukets alster alltjämt kunna undergå väsentliga förändringar torde det i allmänhet icke låta sig göra att redan nu beräkna de maximipris å dessa varor, som böra komma till tillämpning. Endast med avseende å sådana produkter, vilka icke i väsentlig grad äro underkastade förändring efter de ändringar i väderleksförhållanden under skördetiden, som ännu kunna inträffa, torde därför ett dylikt fastställande av prisen kunna äga rum. Detta är fallet med avseende å vete och råg, i fråga om vilka varor dessutom gäller, att desamma antingen redan nu skördats eller inom kort kommer att skördas, så att prisbestämningen med avseende å dem måste anses vara av synnerligen brådskande natur.

För bedömande av denna fråga har av kommissionens prissättningskommitté verkställts beräkning av produktionskostnaderna för dessa varor av 1917 års skörd. Till grund för denna beräkning har bland annat tjänat den av kommissionens och kommitténs ledamöter, professorerna H. Juhlin-Dannfelt och N. Hansson, den 15 januari innevarande år till statens livsmedelskommission ingivna utredning rörande bland annat produktionskostnaderna för lantbrukets produkter under föregående år. Under det en del faktorer såsom prisen å kreatursgödsel och konstgödselmedel ävensom prisen å höstutsäde ansetts kunna oförändrade bibehållas, hava däremot, på sätt förut är känt, samtliga arbetskostnader visat sig hava undergått en avsevärd stegring. Såväl priset på mänsklig arbetskraft som kostnaden för dragarnas utfodring och underhåll hava sålunda väsentligt ökats. De verkställda beräkningarna hava med avseende å dessa priser och kostnader uppvisat en ökning av icke mindre än omkring 30 %, vilket innebär en ökning av medelpriset på mans- och hästdagsverke från kronor 3·50 till kronor 4·50. Av denna stegring i arbetskostnaderna skulle cirka 15 % komma att belöpa på höstsäden, för vilken trädesbehandling och sådd utförts redan under föregående år. Vidare hava de allmänna omkostnaderna, såsom utgifter för inventarier, för reparationer och för material till byggnader ävensom för sådana utgifter som t. ex. för bränn- och smörjoljor, bindgarn, smärre redskap, kol och ved m. m. materialier, av vilka några i många fall knappast stått att få, stigit i så väsentlig grad, att stegringen i sin helhet på dylika allmänna kostnader ej kan beräknas lägre än till 25 %. Härtill kommer, att halmskörden, vars värde vid ifrågavarande beräkning naturligtvis avdragits från den totala produktionskostnaden, i förhållande till spannmålsskörden av vete och råg är betydligt lägre än under år 1916. Detta motväges emellertid av att värdet å ett kilogram halm i år, då halmen måste tagas i anspråk som foder, är betydligt större än

föregående år, och kommer denna ökning av halmens värde att till stor del betäcka de kostnadsökningar, som arbetskostnaderna m. m. medfört.

Under alla förhållanden är det emellertid uppenbart, att en väsentlig ökning i produktionskostnaderna måste komma att inträda enbart på grund av den av ogynnsamma väderleksförhållanden minskade skördemängden och den ökning i kostnaden, vartill beräkningarna, på sätt nedan framgår, kommit, är i huvudsak beroende på nämnda faktor.

Med ledning av de av kommittén på dessa grunder gjorda kalkyler och utgående från att, i likhet med vad fallet är under normala förhållanden, någon del av den förlust, som ett missväxtår medför, bör drabba jordbrukaren själv, har folkhushållningskommissionen ansett sig böra godkänna det resultat, vartill prissättningskommittén, med instämmande tillika av kommissionens jordbruksavdelning, kommit, och sålunda i likhet med kommittén föreslå, att priset för vete och råg räknat efter god och sund, efter årets förhållanden marknadsgiltig vara bör beräknas till 30 kronor per 100 kilogram.

Under åberopande av vad kommissionen sålunda anfört, får kommissionen härmed i underdånighet hemställa, det täcktes, emellertid, Eders Kungl. Maj:t förordna, att vid inköp för statens räkning skall tillämpas det här ovan av kommissionen föreslagna pris för vete och råg av sund, god och efter årets förhållanden marknadsgiltig beskaffenhet, nämligen 30 kronor för 100 kilogram; dock med rätt för kommissionen att i vissa fall för vara av särskilt god beskaffenhet betala ett något högre pris, dock ej i något fall högre än 32 kronor.

Genom nådig förordning den 31 juli hava i anslutning till vad sålunda framhållits följande bestämmelser utfärdats:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å vete och råg;

given Särö den 31 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av vete eller råg må priset för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (*netto*), ej överstiga 30 kronor.

Med vete och råg förstås i denna förordning jämväl sådan säd i krossat eller gröpat skick.

§ 2.

Mom. 1. Vid försäljning till utsäde av vete eller råg må det i § 1 stadgade maximipris höjas med högst 10 kronor, därest säljaren dels medelst bevis, utfärdat av en med understöd av statsmedel inrättad eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd frökontrollanstalt, styrker, att prov å varan vid undersökning befunnits vara av beskaffenhet, att varans plombering enligt därom gällande föreskrifter varit tillåten, dels ock utfäster att varan är med provet överensstämmande.

Mom. 2. Vid försäljning till utsäde av vete eller råg av annan beskaffenhet, än i mom. 1 omförmäles, må det i § 1 stadgade maximipris höjas med högst 5 kronor, därest försäljningen sker direkt av odlaren, och i annat fall med högst 7 kronor.

§ 3.

Till de i §§ 1 och 2 bestämda maximipris, vilka gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast varans odlingsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 4—7 här nedan medgives.

§ 4.

Å ort på längre avstånd från varans odlingsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 5.

Innehar utsädeshandlande maskiner, som erfordras för framställande av utsäde av särskilt god beskaffenhet, samt erforderlig lokal för utsädets ändamålsenliga lagring, och har sådan utsädeshandlande ej mindre förbundit sig att utan mellanhand direkt till odlare försälja varan än även åtagit sig ansvar med avseende å av honom försålt utsädes beskaffenhet, må folkhushållningskommissionen kunna giva sådan utsädeshandlande tillstånd att, med belopp och under villkor i övrigt, som i den mån föreskrifter icke meddelas av Kungl. Maj:t, bestämmas av kommissionen, göra tillägg till de i §§ 1 och 2 stadgade maximipris.

§ 6.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 7.

För säck, som av säljaren tillhandahålles, må, där säcken säljes jämte varan, ej göras högre tillägg till maximipriset än som motsvarar gångbart pris för sådan säck. Dylikt tillägg må ej överstiga en krona 25 öre, såvida ej säljaren förbinder sig att återtaga säcken till ett mot tillägget svarande pris. Utlämnas säcken endast såsom lån, må tillägget ej vara högre än att det motsvarar säckhyra av 10 öre.

§ 8.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—7 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 9.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas, äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med 1/4 procent av köpeskillingen.

§ 10.

I fråga om ansvar för förseelse mot föreskrift rörande villkor, som i § 5 omförmäles, skall gälla vad om varas saluhållande till högre pris än gällande maximipris är i lag stadgat.

§ 11.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 12.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å vara, som visas vara av utländskt ursprung eller som enligt förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 19 november 1916 angående maximipris å vete, råg, korn och havre samt vetemjöl och rågmjöl ävensom kungörelsen den 30 december 1916 angående viss ändring i sistnämnda förordning; i vad dessa författningar angå vete och råg.

Denna förordning träder i kraft den 10 augusti 1917 och skall äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Särö den 31 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Maximipris å hö samt handeln med fodermedel. I sin ovan omnämnda underdåniga skrivelse den 20 juli 1917 har folkhushållningskommissionen erinrat om de synnerligen dåliga resultat av 1917 års skörd, som på grund av de ogynnsamma väderleksförhållandena måste förväntas icke blott med avseende å brödsäden utan jämväl i fråga om fodermedlen. Till följd härav har folkhushållningskommissionen ansett det nödvändigt, att från statens sida vissa åtgärder vidtagas för att förhindra, att fullständig brist å fodermedel längre fram uppstår samt för att lägga hinder för osund spekulation. I underdånig skrivelse den 30 juli anför kommissionen bland annat följande:

Visserligen har, sedan kommissionens underdåniga skrivelse den 20 juli 1917 avlåtits, något gynnsammare väderleksförhållanden inträtt, så att åtminstone resultatet av skörden av foderrotfrukter för närvarande kan anses te sig tämligen gynnsamt och möjligen ock i vissa trakter en ökning av höskörden skulle kunna beräknas, men med avseende å skörden av hö i allmänhet och av halm torde någon förändring till det bättre knappast hava inträtt, och efter allt att döma synes skörden av korn, havre och blandsäd komma att högst väsentligt understiga medelskörd. Då härtill kommer, dels att så gott som hela kornskörden och en del av skörden av havre och blandsäd sannolikt måste tillgripas för täckande av bristen på brödsäd, och dels att

tillgången på kraftfodermedel i övrigt, såväl på grund av den redan under det gångna året betydligt nedsatta importen som med hänsyn till de än mer minskade utsikterna för import under det kommande året, ej kan beräknas kunna i nämnvärd mån motväga den minskade tillgången på inhemska fodermedel, torde det under alla förhållanden med visshet kunna förutses, att den totala fodertillgången under det kommande året kommer att bliva synnerligen knapp. Detta förhållande förvärras ytterligare därigenom, att antalet såväl dragare som andra kreatur i stort sett är större än någonsin förut.

Att under nu anförda omständigheter synnerligen stora svårigheter måste komma att uppstå för kreatursskötseln i landet är uppenbart. Särskilt gäller detta naturligen lantbrukare i icke höproducerande trakter och alla sådana innehavare av kreatur, som icke själva inneha jordbruk, bland andra således alla innehavare av dragare i städerna. Även om någon minskning av kreatursstammen får anses vara att vänta, torde det dock vara klart, att svårigheterna icke därigenom kunna undanröjas.

Under nu anförda förhållanden har det synts kommissionen uppenbart, att åtgärder måste från statens sida vidtagas för lindrande så vitt möjligt av de med foderbristen förenade olägenheterna. Åtgärder torde sålunda böra vidtagas såväl till reglerande av fodermedlens fördelning i olika delar av landet som till förhindrande av spekulation och därav föranledd stegring i priserna. Med avseende på åtgärderna av förstnämnda slag synes man böra utgå ifrån, att man så vitt möjligt ej bör rubba det sedvanliga, naturliga utbytet av varor mellan lantbrukare inom samma ort, utan synes staten böra inrikta sin verksamhet därpå, att söka erhålla kännedom om och inköpa alla sådana förråd av fodermedel, som innehavaren icke behöver utan avsett till försäljning till annan ort, samt att därefter och efter inhämtande av upplysningar rörande de orter, där bristen på fodermedel är som störst, söka förmedla fördelningen inom landet. För sådant ändamål synes vara nödvändigt att, frånsett försäljningen lantbrukare emellan, förbjuda all annan försäljning än den, som sker direkt till folkhushållningskommissionen eller dess organ ävensom att förbjuda transport av fodermedel å järnväg eller fartyg för annans räkning än kommissionens. I sammanhang härmed torde kommissionen böra tillerkännas rätt att inköpa fodermedel av alla slag och stadgas skyldighet för den, som vägrar att sälja, då han därom anmodas, att avstå varan till kronan.

Då emellertid med den sålunda föreslagna anordningen det i stort sett lärer bliva omöjligt för alla icke jordbrukare, som inneha dragare eller andra kreatur, att skaffa sig foder till deras underhåll, torde det bliva nödvändigt, att med avseende å nämnda personer förbrukningen av fodermedel i dess helhet regleras genom statens försorg. Då det för sådant ändamål torde vara nödvändigt att äga kännedom om dylika personers förutvarande innehav av ifrågavarande varor, synes beslag böra läggas å alla hos annan än jordbrukare befintliga förråd av fodermedel och förråden därefter i sedvanlig ordning deklareras.

För att framtvinga den största möjliga sparsamhet med fodermedel har kommissionen föreslagit en del bestämmelser om förbud mot halms användande till förpackning o. s. v.

De nu föreslagna åtgärderna torde böra omfatta alla slag av fodermedel. Även om i allmänhet ett växtslag av dylik vara endast plägar förekomma i ringa kvantiteter hos en och samma person, synes dock, då undantagsvis så ej skulle vara förhållandet, tillfälle böra finnas att inköpa eller på annat sätt till de mest behövande orterna dirigera dem. Endast med avseende å kålrötter, morötter och potatis har kommissionen ansett undantag böra göras, enär frågan om åtgärder i nu förevarande syfte i viss mån sammanhänger med frågan om de åtgärder, som må kunna påkallas med hänsyn till dessa varors karaktär av livsmedel, vilken sistnämnda fråga för närvarande är föremål för övervägande inom kommissionen och därefter inom kort torde underställas Eders Kungl. Maj:t.

Vad därefter angår frågan om åtgärder till förhindrande av spekulation och därav föranledd prisstegring, har det synts kommissionen klart, vilket jämväl under senaste tiden av erfarenheten bekräftats, att ett tillgripande av maximipris för nedbringande av priserna ej kan undvikas. Enligt vad kommissionen erfarit hava exempelvis i fråga om

hö sådana priser som 30, 35, 40 ända upp till 65 öre per kilogram förekommit och även i fråga om andra fodermedel hava synnerligen oskäliga priser betingats.

Frågan om beräkningen av skäliga priser å fodermedel har sedan någon tid tillbaka varit och är alltjämt föremål för kommissionens prissättningskommittés bedömande. På sätt kommittén framhållit lärer det emellertid med avseende å fodermedel av 1917 års skörd i allmänhet ännu ej låta sig göra att fastställa de pris, som kunna anses skäliga under det kommande året. Såsom kommissionen i sin underdåniga skrivelse den 26 juli 1917 framhållit med avseende å prissättningen å livsmedel, gäller nämligen även i fråga om fodermedel, att de faktorer, som äro bestämmande för prisregleringen alltjämt kunna undergå förändringar med ändrade väderleksförhållanden. Med avseende å hö har emellertid kommissionen i likhet med prissättningskommittén ansett ett bestämmande redan nu kunna äga rum. För sådant ändamål har en beräkning av priset verkställts av prissättningskommittén, vilken därvid tillämpat enahanda grunder, som enligt vad i ovannämnda skrivelse förut omnämnts, använts för bestämmande av priset å vete och råg. På grundval av den verkställda beräkningen har kommissionen i likhet med kommittén ansett sig böra föreslå, att maximipriset å hö skall utgöra 15 kronor per 100 kilogram, förpackning inberäknad.

Med anledning härav och i huvudsaklig överensstämmelse med av folkhushållningskommissionen utarbetade förslag utfärdades den 31 juli 1917 följande förordningar:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å hö;

given Särö den 31 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av hö, av vad slag det vara må, pressat eller opressat, eller av sådan blandning av varor, vari hö ingår såsom beståndsdel, må priset för 100 kilogram, inberäknat förpackningens vikt (brutto), ej överstiga 15 kronor.

§ 2.

Till det i § 1 bestämda maximipriset, vilket gäller för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast höets odlingsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 3 och 4 här nedan medgives.

§ 3.

Å ort på längre avstånd från varans odlingsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 4.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—4 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 6.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med 1/4 procent av köpeskillingen.

§ 7.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 8.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å hö, som visas vara av utländskt ursprung eller som försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 10 augusti 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Särö den 31 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående reglering av handeln med fodermedel;

given Särö den 31 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, förordna som följer:

§ 1.

Med fodermedel förstås i denna förordning följande varor, evad de äro friska eller torkade eller förekomma ensamma eller i blandning eller i hel, krossad, skuren eller malen form, nämligen: hö, halm, agnar, foderbetor, rovor, betmassa, melass, drank, drav,

mäsk, pulpa, gråstärkelse, sockersnitsel, potatissnitsel, mjöl och flingor av potatis, fodermjöl, kli och annat avfall vid mjöl- och gryntillverkning, majs, majskli, majskakor, glutenfoder och annat avfall från majsens tekniska förarbetning, maltgroddar, oljekakor och oljekaksmjöl, cacaoskal, torkad jäst, blodmjöl, köttmjöl, slakthusfoder, sillmjöl, fiskfodermjöl och valmjöl.

§ 2.

För främjandet av fodermedlens lämpliga fördelning skall handeln med dem regleras på sätt nedan sägs.

§ 3.

Från och med den 15 augusti 1917 är beslag lagt å alla inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av fodermedel, där förråden uppgå, i fråga om hö, halm, foderbetor eller rovor, till minst 200 kilogram och i fråga om övriga fodermedel till minst 100 kilogram.

Från beslaget undantagas jordbrukare tillhöriga och å av honom brukad egendom befintliga förråd av fodermedel.

§ 4.

Utan hinder av beslag, som i § 3 sägs, må innehavare av beslagtagen vara använda densamma till utfodring av sina husdjur, dock, därest av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar meddelats föreskrifter rörande den omfattning, i vilken utfodring av husdjur må äga rum, endast i den mån utfodringen sker i överensstämmelse med sagda föreskrifter.

§ 5.

Envar innehavare av vara, som jämlikt § 3 är under beslag, är skyldig att senast den 22 augusti 1917 till livsmedelsnämnden i orten ingiva uppgift rörande det förråd av varan, som hos honom förefanns den 15 i samma månad kl. 5 f. m.

För beredande av sådan kännedom angående inom landet befintliga kraftfodertillgångar, som erfordras för att av staten tillhandahållna fodermedel må kunna efter rättvisa grunder fördelas, vare jämväl envar jordbrukare, som till större myckenhet än 100 kilogram innehar förråd av majs eller oljekakor eller kli eller annat avfall vid mjöl- eller gryntillverkning, skyldig att rörande sådant förråd, ändå att beslag å detsamma ej är lagt, avgiva uppgift, som ovan sagts.

Uppgifterna skola skriftligen upprättas enligt formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter till formuläret skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

Förvaras fodermedel av annan än ägaren, skall såväl ägaren som innehavaren avgiva uppgift, som ovan sagts, därvid tillika av ägaren skall uppgivas den, som innehar varan, och av innehavaren den, som äger densamma. Fodermedel, som vid förordningens ikraftträdande befinnas under transport, skola uppgivas såväl av avsändaren som, efter varans framkomst, av mottagaren.

Finnes varan i tullverkets vård, skall densamma uppgivas av den, för vilkens räkning den förvaras.

§ 6.

Utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens transport av fodermedel ske å järnväg eller fartyg.

§ 7.

Odlare av fodermedel vare obetaget att försälja desamma till annan jordbrukare, försåvitt varan, för att köparen tillhandahållas, icke skall med järnväg eller fartyg försändas från ort till annan.

I annat fall än nu nämnts må fodermedel icke utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljas till annan än kommissionen eller dess ombud.

§ 8.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja fodermedel.

§ 9.

Vägrar innehavare av fodermedel att sälja desamma till kommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, oundgängligen behövlig, pliktig att mot ersättning avstå densamma till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga densamma.

§ 10.

Har enligt § 9 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda § förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utställd anvisning.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma till sökanden återställas jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 11.

Det åligger envar, som innehar fodermedel, att omsorgsfullt taga vård om dem.

Hö eller halm må ej användas till förpackning av varor.

Halm må användas till strö endast då den är till kreatursfoder oduglig eller eljest dess användande för ändamålet är oundgängligen nödvändigt; och skall i varje dylikt fall den största sparsamhet med halmen iakttagas.

§ 12.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt § 5 åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger

värdet av den vara, som han förtegat eller oriktigt uppgivit, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader.

Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 13.

Säljer någon fodermedel i strid mot det i § 7 stadgade förbud, straffes med böter svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot det i § 6 stadgade förbud eller mot föreskrift, som i § 11 första eller andra stycket meddelas, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 14.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

§ 15.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän stafflag.

Denna förordning träder i kraft den 13 augusti 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Särö den 31 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Lag med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Sedan inom justitiedepartementet sakkunniga tillkallats för att verkställa undersökning om lämpligheten av en lagstiftning, som medför dels straff för den, vilken på ett samhällsskadligt sätt begagnar förekommande knapphet på förnödenheter, dels ock straff för ett samhällsskadligt konstlat åstadkommande av knapphet på förnödenheter, hade dessa överlämnat dylik utredning den 31 maj 1916. De sakkunniga ansågo sig icke böra tillstyrka en lagstiftning i omförmälda hänseenden och anförde bland annat såsom skäl för sin mening dels, att en dylik lagstiftning antagligen skulle bliva utan verkan för det åsyftade ändamålet, såsom ock visat sig vara fallet i främmande länder, där lagstiftning av ifrågavarande art ägt rum, dels att den kunde medföra ett skadligt hämmande av nyttiga ekonomiska åtgärder. I underdånig skrivelse den 14 april 1917 hemställde emellertid folkhushållningskommissionen om strafflagstiftning snarast möjligt i syfte att dels förhindra sådan prisstegring vid handeln med livsförnödenheter, vilken föranledes därav, att vid försäljning av sådana varor beräknas mer än skälig vinst, dels förbjuda sådan lagring av livsförnödenheter, varigenom dessa utan tvingande skäl undanhålles konsumtionen, dels ock slutligen motverka förekomsten inom handeln av större antal mellanhänder än som för varudistributionen kan befinnas oundgängligen nödvändigt.

Kungl. Maj:t delade folkhushållningskommissionens uppfattning och framlade för 1917 års riksdag proposition rörande sådan lagstiftning (n:r 367). Till det vid ärendets behandling förda statsrådsprotokollet yttrade föredragande statsrådet bland annat, att de skäl som de sakkunniga anfört till stöd för sin uppfattning i frågan, givetvis vore förtjänta av beaktande. Men även om en författning, varigenom ett utnyttjande utan hänsyn till samhällets intresse av de förhandenvarande konjunkturerna för uppnående av oskälig handelsvinst belades med straff, icke skulle hava all önsklig verkan, innebure dock själva kriminaliserandet av de avsedda åtgärderna ett brännmärkande av desamma inför den allmänna meningen, och det borde kunna antagas, att straffhotet skulle verka återhållande på tendenser i samhällsskadlig riktning. Vid övervägandet av frågan om önskvärdheten av en sådan lagstiftning borde det ej heller förbises, att densamma skulle äga stödet av en rättsuppfattning, som inom vida kretsar av folket gör sig gällande med synnerlig styrka. Beträffande den av de sakkunniga antydda möjligheten, att en lagstiftning i den ifrågasatta riktningen skulle kunna medföra ett skadligt hämmande av nyttiga ekonomiska åtgärder, ville föredraganden visserligen ej förneka en sådan möjlighet, men vid vägande av de olägenheter, som den nya lagen till äventyrs skulle medföra, mot vad som genom densamma torde kunna

vinnas, ansåg han dessa olägenheter icke böra utgöra hinder för lagstiftningens genomförande.

Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag med vissa ändringar, av vilka den viktigaste avsåg, att utsäde, som i propositionen ej nämndes bland de varor, vilka skulle underkastas lagens bestämmelser, jämväl borde bland desamma upptagas, utfärdades lagen den 19 juni 1917. Genom nådig kungörelse samma dag förordnade Kungl. Maj:t med stöd av § 1 i lagen, att i lagens 2—12 §§ upptagna bestämmelserna skola äga tillämpning från och med den 29 juni 1917 tillsvidare till och med den 30 april 1918. Lagen är av följande lydelse:

Lag

med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

given Stockholms slott den 19 juni 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden skola, under den tid Konungen förordnar, de i 2—12 §§ upptagna bestämmelserna äga tillämpning.

2 §.

Den, som vid avyttring av livsmedel, vara, som är avsedd att genom sin förbränning alstra värme eller ljus, beklädnadsvara eller annan dylik för människors uppehälle erforderlig förnödenhet eller ock foder för kreatur eller gödningsämnen eller utsäde tager eller betingar sig vederlag, som han insett eller bort kunna inse vara med hänsyn till föreliggande omständigheter uppenbart oskäligt, straffes med böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år.

Samma lag vare, där någon utbjuder sådan vara till avyttring mot vederlag, som nyss är sagt.

Såsom vederlag skall anses värdet av alla för varan tagna, betingade eller fordrade förmögenhetsförmåner, ändå att de till döljande av vederlagets verkliga storlek upptagas såsom förmåner, vilka gärningsmannen i annat avseende tagit, betingat sig eller fordrat.

3 §.

Undanhåller den, som för avyttring tillverkat, framvunnit eller annorledes förvärvat vara, som i 2 § sägs, varan från avyttring under sådana omständigheter, att undanhållandet, ensamt eller i förening med dylikt förfarande av andra, medför uppenbar fara för oskälig stegring av priset vid varans övergång till förbrukaren, varde, där han insett eller bort kunna inse faran, straffad med böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år.

Vad nu är stadgat skall icke gälla, där Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar för visst fall eller i därom utfärdad kungörelse meddelat tillstånd att lägga vara å lager.

4 §.

Köper någon för avyttring eller förvärvar han eljest såsom mellanhand vara, som i 2 § sägs, och sker det under sådana omständigheter, att åtgärden, ensam eller i förening med dylikt förfarande av andra, medför uppenbar fara för oskälig stegring av priset vid varans övergång till förbrukaren, varde, där han insett eller bort kunna inse faran, straffad med böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år.

5 §.

Idkar enskild person, bolag eller förening såsom mellanhand, yrkesmässigt eller annorledes, handel med vara, som i 2 § sägs, och finnes denna verksamhet, ändå att den icke innefattar brottsligt förfarande, varom i 2, 3 eller 4 § förmäles, motverka det allmännas åtgärder beträffande folkhushållningen, äge Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar förbjuda den enskilde, bolaget eller föreningen att idka handel med sådana varor, som i 2 § avses, i vidare mån än som erfordras för avyttring utan onödigt dröjsmål av vara, vilken förvärvats före förbudets delgivning. Å den, som meddelat förbudet, skall ankomma att vidtaga erforderliga åtgärder för övervakning av avyttringens behöriga gång.

Bryter någon mot delgivet förbud, straffes med fängelse från och med en månad till och med två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor dömas.

6 §.

Förövas brott, som i 2, 3 eller 4 § sägs, av den, som förut begått brott mot något av nämnda lagrum, vare straffet fängelse från och med en månad till och med två år eller straffarbete från och med två månader till och med två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor dömas.

7 §.

Fälles någon till straff för brott, som i 2 § första stycket sägs, eller för brott mot 3 eller 4 §, må domstolen, efter ty skäligt finnes, kunna förplikta gärningsmannen att utgiva, helt eller delvis, i det förstnämnda fallet värdet av taget eller betingat vederlag, vid brott mot 3 § värdet av vara, som på sätt i samma lagrum sägs undanhållits från avyttring, samt vid brott mot 4 § värdet av vara, som gärningsmannen på sätt där omförmäles förvärvat för avyttring.

8 §.

Fortsätter den, som är ställd under åtal för brott, varom i 2, 3, 4 eller 5 § förmäles, samma brott, varde dömd till särskilt ansvar för varje gång stämning delgivits.

9 §.

Livsmedelsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd åligger att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att brott mot denna lag angivas till åtal.

10 §.

Det åligger allmän åklagare att åtala brott, varom i denna lag förmäles.

Åklagaren äger, för utrönande huruvida sådant brott blivit begånget, låta verkställa undersökning av salubod, magasin, kontor eller annan lägenhet, där vara, som i 2 § sägs, kan antagas förvarad, så ock taga del av näringsidkares handelsböcker och andra dylika handlingar. Av det, som därvid eller vid övervakning, varom i 5 § förmäles, inhämtats, må icke yppas annat, än som erfordras för avgörande av frågan om åtals anhängiggörande och för åtals utförande.

11 §.

Åklagare åligger att till den, som Konungen jämlikt 5 § bemyndigat meddela sådant förbud, som där omförmäles, eller, därest dylikt bemyndigande icke givits, till jordbruksdepartementet insända ej mindre anmälan om åtal, som åklagaren anhängiggjort för brott mot denna lag, än även utslag, varigenom blivit slutligen dömt angående åtalet.

12 §.

Av böter, som ådömas enligt denna lag, så ock av vad gärningsmannen enligt 7 § förpliktats utgiva, tillfalle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt däråmeddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 april 1918. Förordnande, som avses i 1 §, samt förbud och annan bestämmelse, som enligt 5 § meddelats, skola ej gälla längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 19 juni 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

STENO STENBERG.

Lag

med viss föreskrift angående handel med varor, för vilka bestämts högsta pris;

given Stockholms slott den 14 juni 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna som följer:

1 §.

Är enligt lagen den 30 maj 1916 maximipris gällande för viss vara eller har någon till offentlig myndighet gjort särskild utfästelse beträffande högsta pris, till vilket vara må av honom försäljas, må ej, i vidare mån än som överensstämmer med offentlig myndighets anordning, såsom villkor för varans försäljning fordras, att jämväl annan vara inköpes.

2 §.

Bryter någon mot det i 1 § stadgade förbudet, straffes med böter från och med fem till och med tiotusen kronor.

3 §.

Fortsätter den, som är ställd under tilltal för förseelse mot denna lag, samma förseelse, varde dömd till särskilt ansvar för varje gång stämning delgivits.

4 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 april 1918. Beträffande sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 14 juni 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

STENO STENBERG.

Förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition till 1917 års riksdag (n:r 348) begärt riksdagens yttrande över ett förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen och riksdagen anmält, att den i det väsentliga ej hade något att erinra mot den föreslagna förordningen, utfärdade Kungl. Maj:t den 29 juni 1917 med iakttagande av de ändringar riksdagen föreslagit nådig förordning i ämnet.

I det till propositionen fogade utdraget ur statsrådsprotokollet omförmäles, att förslaget utarbetats av kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag till enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning. I sin motivering till förslaget framhåller kommittén, att under rådande dyrtid, då varje livsmedel betingar högt handelsvärde och det ansetts nödigt att fastställa maximipriser för flera av de viktigare födoämnena, det ligger nära till hands för den mindre redbara handeln att söka orättmätiga källor till vinst. De oredliga handelsmetoder, som sålunda förekommit i större utsträckning än under normala förhållanden, hava gått ut på dels uppenbara livsmedelsförfalskningar, dels saluförandet av livsmedelssurrogat under mer eller mindre vilseförande namn, vilka förfaranden åter medfört ett kringgående av maximiprisförordningarna. Vid på basis av analyser gjord beräkning av priset å i vissa salufördа smörsurrogat ingående smörfett, hade detta pris sålunda i särskilda fall befunnits överstiga vad som motsvarar det lagstadgade maximipriset, förutsatt nämligen att varan anses som en art av smör, vilket ju namnet angiver. I andra fall hava åtgärder vidtagits, vilka på samma gång de måste betecknas såsom verkliga födoämnesförfalskningar, direkt åsyftade ett kringgående av gällande maximiprisförordning. Sålunda har exempelvis vattenblandat potatismjöl saluförts, medan maximipris varit gällande för sådant mjöl. Härigenom har en del vatten fått betalas såsom potatismjöl på samma gång som varan genom fuktens närvaro i hög grad blivit ömtålig för biologiska sönderdelningsprocesser.

Ett ofullständigt skydd mot dylika födoämnesförvanskningar har erbjudits dels genom hälsovårdsstadgans av lokala föreskrifter kompletterade bestämmelser, dels genom straffbestämmelserna för bedrägeri samt dels och framför allt genom det i strafflagens 22 kap. § 13 stadgade straff för den, som »föryttrar ont för gott, mängt för omängt, eller det varuti han vet fel vara utan att sådant uppenbara». Detta lagrums fordran på uppsåtligt handlande och fullbordad försäljning, otydligheten i uttrycken »ont för gott» och »mängt för omängt» jämte obenägenheten hos vederbörande åklagare att inleda en

av dessa anledningar oviss rättegång hava emellertid bidragit till, att detsamma fått ringa användning i kampen mot den tilltagande oredligheten i livsmedelshandeln.

Den nya förordningen avser att lämna livsmedelskontrollen och åklagarmyndigheterna ett starkare vapen i händerna, i det att förordningen stadgar, att vissa födoämnesbenämningar skola förbehållas varor, vilka hava en mot benämningen svarande normal sammansättning. Förordningen har följande lydelse:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen;

given Stockholms slott den 29 juni 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan Vi genom proposition den 30 april 1917 inhämtat riksdagens yttrande över ett propositionen bilagt förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen samt riksdagen i skrivelse den 13 juni 1917 anmält sitt i anledning av berörda proposition fattade beslut, hava Vi funnit gott i nåder stadga som följer:

§ 1.

Vid varas saluhållande eller försäljning såsom födoämne må för densamma icke brukas någon av här nedan angivna varubenämningar, där varan till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vilken genom benämningen utmärkes.

Här avsedda benämningar äro

mjölk, smör, margarin, flott, mjöl eller därmed liktydig benämning, socker eller därmed liktydig benämning samt honung, vare sig benämningen brukas ensam eller i ordsammanställning, som antyder likhet i användningen med motsvarande vara,

ägg i ordsammanställning såsom äggpulver och

saft i ordsammanställning, som angiver saften såsom beredd av frukter eller bär.

Vad om ovan angivna varubenämningar på svenska språket sålunda stadgats skall jämväl gälla om motsvarande benämningar på främmande språk.

§ 2.

I fall, där jämlikt § 1 användandet av viss benämning å vara är förbjudet, må ej heller å varan eller å dess förvaringskärl, omslag eller dylikt eller å anslag eller skylt, som hör till varan, finnas anbragt bild eller teckning, varigenom åt varan kan givas sken av att utgöra vara, som genom sagda benämning utmärkes.

§ 3.

Vad i § 1 stadgas vare ej hinder för att vara, som är avsedd att utgöra ersättning för annan vara med någon i § 1 angiven benämning, hålles till salu eller försäljes under beteckning, vari sagda benämning ingår, under förutsättning att varans egenskap av ersättningsmedel uppenbart framgår av den använda beteckningen.

§ 4.

Saluhåller eller försäljer någon vara under benämning, som enligt vad ovan är stadgat ej må vid varans saluhållande eller försäljning användas, eller bryter någon mot det i § 2 stadgade förbud, varde, där han haft eller bort hava vetskap om varans verkliga beskaffenhet, dömd till böter från och med 50 till och med 1 000 kronor, där ej förseelsen enligt allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Lag samma vare, där någon vid saluhållande eller försäljning av vara, som i § 3 avses, uraktlåter att, på sätt i nämnda paragraf är stadgat, angiva varans egenskap av ersättningsmedel.

§ 5.

För förseelse mot denna förordning vare, där den med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, husbonden ansvarig liksom vore förseelsen begången av honom själv.

§ 6.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 7.

Hälsovårdsnämnd eller, där sådan icke finnes, kommunalnämnd åligger att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att förseelser mot denna förordning varda angivna till åtal.

§ 8.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel åklagaren och två tredjedelar den kommun, inom vilken förseelsen blivit begången.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1917. Är beteckning, under vilken i § 3 avsedd vara vid nämnda tidpunkt är förpackad, icke sådan som i sagda § förutsättes, vare det ej hinder för varans saluhållande eller försäljning, om beteckningen fullständigas så, att varans egenskap av ersättningsmedel uppenbart framgår.

Det alla, som vederbör, hava sig börsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 29 juni 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

OSCAR VON SYDOW.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 873—874) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med juni 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat göras och säkerligen även i många fall gjorts. Framhållas må emellertid, att den senaste tidens varuknapphet delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 910 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet (se tabellen å sid. 911). Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar för såväl 2:a kvartalet som juni 1917 en procentuell ökning från juli 1914 av 74·9 %.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen under-

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915			1916				1917		
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	Juni
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 028	1 044	1 054	1 093	1 138	1 231	1 331	1 394	1 388
Södertälje	747	804	885	968	977	986	1 019	1 067	1 125	1 233	1 270	1 306
Uppsala	715	780	861	913	953	960	988	1 032	1 109	1 241	1 295	1 286
Nyköping	710	746	833	872	893	904	952	997	1 069	1 198	1 264	1 260
Eskilstuna	735	776	865	908	918	928	954	1 016	1 095	1 225	1 292	1 286
Linköping	708	752	853	901	922	929	960	1 014	1 115	1 217	1 294	1 287
Norrköping	750	798	884	934	956	961	991	1 038	1 121	1 218	1 289	1 280
Motala	672	712	822	874	886	904	950	1 001	1 080	1 173	1 243	1 248
Jönköping	705	735	827	861	915	923	955	987	1 072	1 170	1 248	1 241
Växjö	695	719	818	860	867	890	950	991	1 053	1 130	1 183	1 180
Kalmar	699	728	818	873	907	907	928	986	1 046	1 147	1 219	1 205
Västervik	716	738	808	860	866	927	948	988	1 087	1 184	1 233	1 217
Visby	733	760	830	850	915	920	948	991	1 067	1 160	1 215	1 222
Karlskrona	717	762	866	913	934	944	978	1 016	1 081	1 174	1 244	1 246
Kristianstad	672	724	816	892	925	905	945	973	1 028	1 127	1 201	1 203
Malmö	730	773	867	919	996	991	1 013	1 045	1 119	1 224	1 314	1 322
Lund	701	738	845	895	930	920	947	1 003	1 072	1 157	1 260	1 260
Landskrona	690	745	840	900	931	940	962	1 009	1 088	1 178	1 260	1 264
Hälsingborg	698	732	821	875	922	916	958	990	1 041	1 158	1 235	1 237
Ystad	693	726	827	875	928	914	958	982	1 042	1 137	1 228	1 227
Halmstad	700	743	840	892	915	924	957	989	1 054	1 154	1 210	1 209
Göteborg	745	771	900	943	977	976	1 038	1 089	1 155	1 260	1 360	1 356
Lysekil	754	778	854	905	927	948	990	1 038	1 098	1 201	1 306	1 305
Vänersborg	711	736	830	886	908	941	985	1 028	1 096	1 200	1 242	1 251
Borås	709	757	855	908	929	943	990	1 034	1 092	1 196	1 258	1 263
Tidaholm	691	717	817	862	895	927	948	994	1 063	1 126	1 175	1 189
Karlstad	723	779	858	898	919	945	993	1 043	1 103	1 215	1 253	1 239
Örebro	720	769	859	915	930	937	970	1 031	1 103	1 211	1 278	1 272
Kopparberg	705	740	816	853	882	907	935	989	1 076	1 160	1 224	1 231
Västerås	717	756	837	900	918	934	981	1 044	1 109	1 217	1 269	1 267
Falun	734	770	840	909	929	950	975	1 032	1 108	1 214	1 294	1 283
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	883	881	906	940	989	1 083	1 181	1 260	1 265
Ludvika	716	742	821	875	891	917	938	1 024	1 095	1 188	1 249	1 268
Gävle	736	785	855	918	928	954	994	1 050	1 125	1 233	1 317	1 314
Söderhamn	724	775	863	902	928	955	977	1 030	1 132	1 240	1 315	1 318
Sundsvall: staden	782	823	894	967	989	1 016	1 094	1 171	1 218	1 309	1 378	1 390
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	911	931	953	1 018	1 108	1 179	1 287	1 355	1 337
Nyland	764	794	842	888	900	943	1 012	1 100	1 167	1 269	1 324	1 322
Östersund	793	836	892	961	987	994	1 033	1 136	1 234	1 321	1 342	1 368
Umeå	746	778	837	900	921	945	993	1 059	1 134	1 254	1 326	1 323
Luleå	763	799	868	934	934	952	999	1 079	1 172	1 292	1 341	1 339
Boden	744	793	875	924	916	957	1 004	1 071	1 158	1 271	1 312	1 330
Malmberget och Gällivare	809	850	899	895	950	971	1 008	1 050	1 130	1 236	1 305	1 300
Kiruna	819	855	892	951	952	971	1 014	1 069	1 142	1 231	1 299	1 311
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**901**	**930**	**945**	**975**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 273**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915			1916				1917		
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	Juni
Stockholm	100	105·6	118·7	127·2	129·2	130·4	135·3	140·8	152·4	164·7	172·5	171·8
Södertälje	100	107·6	118·5	129·6	130·8	132·0	136·4	142·8	150·6	165·1	170·0	174·8
Uppsala	100	109·1	120·4	127·7	133·3	134·3	138·2	144·3	155·1	173·6	181·1	179·9
Nyköping	100	105·1	117·3	122·8	125·8	127·3	134·1	140·4	150·6	168·7	178·0	177·5
Eskilstuna	100	105·6	117·7	123·5	124·9	126·3	129·8	138·2	149·0	166·7	175·8	175·0
Linköping	100	106·2	120·5	127·3	130·2	131·2	135·6	143·2	157·5	171·9	182·8	181·8
Norrköping	100	106·4	117·9	124·5	127·5	128·1	132·1	138·4	149·5	162·4	171·9	170·7
Motala	100	106·0	122·3	130·1	131·8	134·5	141·4	149·0	160·7	174·6	185·0	185·7
Jönköping	100	104·3	117·3	122·1	129·8	130·9	135·5	140·0	152·1	166·0	177·0	176·0
Växjö	100	103·5	117·7	123·7	124·7	128·1	136·7	142·6	151·5	162·6	170·2	169·8
Kalmar	100	104·1	117·0	124·9	129·8	129·8	132·8	139·3	149·6	164·1	174·4	172·4
Västervik	100	103·1	112·8	120·1	120·9	129·5	132·4	138·0	151·8	165·4	172·2	170·0
Visby	100	103·7	113·2	116·0	124·8	125·5	129·3	135·2	145·6	158·3	165·8	166·7
Karlskrona	100	103·3	120·8	127·3	130·3	131·7	136·4	141·7	150·8	163·7	173·5	173·8
Kristianstad	100	107·7	121·4	132·7	137·6	134·7	140·6	144·8	153·0	167·7	178·7	179·0
Malmö	100	105·9	118·8	125·9	136·4	135·8	138·8	143·2	153·3	167·7	180·0	181·1
Lund	100	105·3	120·5	127·7	132·7	131·2	135·1	143·1	152·9	165·0	179·7	179·7
Landskrona	100	108·0	121·7	130·4	134·9	136·2	139·4	146·2	157·7	170·7	182·6	183·2
Hälsingborg	100	104·9	117·6	125·4	132·1	131·2	137·2	141·8	149·1	165·9	176·9	177·2
Ystad	100	104·8	119·3	126·3	133·9	131·9	138·2	141·7	150·4	164·1	177·2	177·1
Halmstad	100	106·1	120·0	127·4	130·7	132·0	136·7	141·3	150·6	164·9	172·9	172·7
Göteborg	100	103·5	120·8	126·6	131·1	131·0	139·3	146·2	155·0	169·1	182·6	182·0
Lysekil	100	103·2	113·3	120·0	122·9	125·7	131·3	137·7	145·6	159·3	173·2	173·1
Vänersborg	100	103·5	116·7	124·6	127·7	132·3	138·5	144·6	154·1	168·8	174·7	175·9
Borås	100	106·8	120·6	128·1	131·0	133·0	139·6	145·8	154·0	168·7	177·4	178·1
Tidaholm	100	103·8	118·2	124·7	129·5	134·2	137·2	143·8	153·8	163·0	170·0	172·1
Karlstad	100	107·7	118·7	124·2	127·1	130·7	137·3	144·3	152·6	168·0	173·3	171·4
Örebro	100	106·8	119·3	127·1	129·2	130·1	134·7	143·2	153·2	168·2	177·5	176·7
Kopparberg	100	105·0	115·7	121·0	125·1	128·7	132·6	140·3	152·6	164·5	173·6	174·6
Västerås	100	105·4	116·7	125·5	128·0	130·3	136·8	145·6	154·7	169·7	177·0	176·7
Falun	100	104·9	114·4	123·8	126·6	129·4	132·8	140·6	151·0	165·4	176·3	174·8
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·2	127·9	131·5	136·4	143·5	157·2	171·4	182·9	183·6
Ludvika	100	103·6	114·7	122·2	124·4	128·1	131·0	143·0	152·9	165·9	174·4	177·1
Gävle	100	106·7	116·2	124·7	126·1	129·6	135·1	142·7	152·9	167·5	178·9	178·5
Söderhamn	100	107·0	119·2	124·6	128·2	131·9	134·9	142·3	156·4	171·3	181·6	182·0
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	123·7	126·5	129·9	139·9	149·7	155·8	167·4	176·2	177·7
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	121·5	124·1	127·1	135·7	147·7	157·2	171·6	180·7	178·3
Nyland	100	103·9	110·2	116·2	117·8	123·4	132·5	144·0	152·7	166·1	173·3	173·0
Östersund	100	105·4	112·5	121·2	124·5	125·3	130·3	143·3	155·6	166·6	169·2	172·5
Umeå	100	104·3	112·2	120·6	123·5	126·7	133·1	142·0	152·0	168·1	177·7	177·3
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	122·4	124·8	130·9	141·4	153·6	169·3	175·8	175·5
Boden	100	106·6	117·6	124·2	123·1	128·6	134·9	144·0	155·6	170·8	176·3	178·8
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	110·6	117·4	120·0	124·6	129·8	139·7	152·8	161·3	160·7
Kiruna	100	104·4	108·9	116·1	116·2	118·6	123·8	130·5	139·4	150·3	158·6	160·1
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**123·8**	**127·7**	**129·8**	**133·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**174·9**

sökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 5 (sid. 616 ff.) av Sociala Meddelanden, och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden maj 1914 till maj 1917 till c:a 52 %. Från maj till juni har endast en obetydlig prisförhöjning inträtt.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

I anslutning till i Sociala Meddelanden alltifrån okt. 1916 månatligen publicerade försök till jämförande översikter av priser och prisförändringar å vikti gare slag av livsmedel i de tre nordiska ländernas huvudstäder efter krigsutbrottet meddelas efterföljande två tabeller, som framföra den senast lämnade översikten till och med juni månad 1917. Beträffande Stockholm och Kristiania torde noteringarna å de i varuförteckningen upptagna artiklarna genomgående hänföra sig till ganska likartade kvaliteter. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro i vissa avseenden baserade på varuslag, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. I all synnerhet gäller detta i fråga om kött och fläsk samt i viss mån även bröd (jfr not. 3—9 under den första tabellen). De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek» och »fläsk», torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med de i svenska och norska varulistorna upptagna artiklarna. Noteringarna å mjölk, smör, margarin, ägg, potatis, mjöl, kaffe, socker och fotogen torde i alla tre städerna avse med varandra jämförbara kvaliteter.

I den första tabellen meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den månad, som närmast föregick krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och under den följande tiden för juli 1916 samt januari, maj och juni 1917. Köpenhamnsnoteringarna avse dock endast första veckan i varje månad. Den andra tabellen lämnar i relativa tal en överblick av prisförändringarna för de olika varuslagen under motsvarande tidsperioder, i det att priserna för juli 1914 satts lika med 100 samt priserna för juli 1916 samt januari, maj och juni 1917 omräknats i förhållande härtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedsskrift» (utgiven av Kristiania statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger».

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Absoluta tal.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Mjölk, oskummad	l.	17	21	24	26	26	19	26	[1]26	[1]29	[1]29	19	24	30	30	30
Smör, mejeri- . .	kg.	246	300	[1]325	[1]375	[1]375	256	330	390	408	393	235	301	385	327	340
Margarin, växt- .	»	139	200	318	—	—	140	172	209	219	228	125	164	172	192	192
Ägg, färska . . .	tjog	150	221	376	293	302	180	329	582	396	385	150	265	425	250	284
Potatis	5 l.	35	32	54	[1]70	[1]72	52	53	[1]39	75	75	25	60	49	49	49
Ärter, gula . . .	kg.	26	52	62	[1]63	[1]63	40	95	107	125	125	40	83	83	107	126
Vetemjöl	»	32	37	[2]42	[2]41	[2]41	32	44	61	78	84	26	37	42	55	56
Rågmjöl	»	24	27	36	[1]35	[1]35	20	39	53	67	74	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	49	66	[1]64	[1]64	36	54	64	83	89	39	73	76	76	83
Rågbröd	»	40	61	65	[1]65	[1]65	24	39	49	64	73	[3]15	[3]22	[3]22	[3]22	[3]22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	85	100	[4]—	[4]—	—	55	66	95	97	40	48	56	83	83
Nötkött, färskt:																
stek	»	125	261	256	247	252	132	327	299	296	292	—	[5]381	[5]275	[5]266	[5]263
soppkött . . .	»	102	197	198	197	203	126	298	268	235	251	[6]125	[6]294	[6]192	[6]191	[6]195
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	145	242	270	239	[1]150	141	325	360	352	345	[7]140	[7]294	[7]240	[7]222	[7]229
spädkalv . .	»	101	162	193	164	[1]150	83	226	223	191	195	[8]110	[8]262	[8]208	[8]184	[8]187
Fläsk:																
färskt	»	149	235	286	289	303	145	287	359	361	370	[9]156	[1]170	[1]170	[1]170	[1]170
salt	»	150	256	289	297	305	160	308	363	367	375					
Kaffe, Santos . .	»	166	203	355	[1]325	[1]325	214	229	271	324	322	210	247	277	339	349
Socker, bit- . . .	»	64	[1]68	[1]68	[1]68	[1]68	57	108	108	132	130	43	52	[10]54	[10]54	[10]54
Fotogen, Water White	l.	18	27	29	36	36	18	29	29	29	30	18	21	21	25	29
Kol	hl.	239	525	570	730	675	188	660	[1]600	—	—	170	680	695	—	—
Koks, gasverks- .	»	133	285	293	380	380	165	355	355	[11]1000	[11]1000	125	275	275	—	—

[1] Maximipris. — [2] 75 % utmalning (maximipris fr. o. m. den 15 januari 1917). — [3] Pris per kg. å rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [4] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre, under juli 1916 73 öre samt under januari, maj och juni månader 1917 resp. 80, 92 och 92 öre. Indextalet för sistnämnda månad med 1914 års julipris såsom bas utgjorde 180. — [5] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [6] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [7] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [8] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [9] »Letsaltet Brystflæsk» (beräknat pris). — [10] Maximipris (korrigerad siffra). Vid köp utan sockerkort är priset 72 öre per kg. — [11] Notering, men leverans kunde endast i undantagsfall äga rum.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Relativa tal.

(Juli 1914 = 100).

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Maj 1917	Juni 1917
Mjölk, oskummad	l.	100	124	141	153	153	100	137	137	153	153	100	126	158	158	158
Smör, mejeri- . .	kg.	100	122	132	152	152	100	129	152	159	154	100	128	164	139	145
Margarin, växt- .	»	100	144	229	—	—	100	123	149	156	163	100	131	138	154	154
Ägg, färska . . .	tjog	100	147	251	195	201	100	183	323	220	214	100	177	283	167	189
Potatis	5 l.	100	91	154	200	206	100	102	75	144	144	100	240	196	196	196
Ärter, gula . . .	kg.	100	200	238	242	242	100	238	268	313	313	100	208	208	268	315
Vetemjöl	»	100	116	131	128	128	100	138	191	244	263	100	142	162	212	215
Rågmjöl	»	100	113	150	146	146	100	195	265	335	370	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	144	194	188	188	100	150	178	231	247	100	187	195	195	213
Rågbröd	»	100	153	163	163	163	100	163	204	267	304	100	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	100	129	152	—	—	—	—	—	—	—	100	120	140	208	208
Nötkött, färskt:																
stek	»	100	209	205	198	202	100	248	227	224	221	—	—	—	—	—
soppkött	»	100	193	194	193	199	100	237	213	187	199	100	235	154	153	156
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	100	167	186	165	103	100	230	255	250	245	100	210	171	159	164
spädkalv . . .	»	100	160	191	162	149	100	272	269	230	235	100	238	189	167	170
Fläsk:																
färskt	»	100	158	192	194	203	100	198	248	249	255	100	109	109	109	109
salt	»	100	171	193	198	203	100	193	227	229	234					
Kaffe, Santos . .	»	100	122	214	196	196	100	107	127	151	150	100	118	132	161	166
Socker, bit- . . .	»	100	106	106	106	106	100	189	189	232	228	100	121	126	126	126
Fotogen, Water White	l.	100	150	161	200	200	100	161	161	161	167	100	117	117	139	161
Kol	hl.	100	220	238	305	282	100	351	319	—	—	100	400	409	—	—
Koks, gasverks- .	»	100	214	220	286	286	100	215	215	505	606	100	220	220	—	—

Av den första tabellen framgår vid en jämförelse mellan Stockholm och Kristiania, att med undantag av kaffe och fotogen samtliga övriga varuslag under juni månad 1917 betinga priser i Kristiania, som väsentligt överstiga motsvarande priser i Stockholm. Särskilt äro de vegetabiliska födoämnena jämförelsevis dyra i Kristiania. Sålunda betinga exempelvis socker och gula ärter priser därstädes, som i det närmaste äro dubbelt så höga som i Stockholm.

En jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn för samma månad visar däremot, att prisnivån i regel ligger något lägre i sistnämnda huvudstad än i den svenska. Stockholm har dock att uppvisa lägre noteringar vad beträffar mjölk, gula ärter, vetemjöl, havregryn, nötstek, kalvkött och kaffe.

Jämföras slutligen våra grannländers huvudstäder med varandra, befinnes det, att noteringarna för samtliga varuslag med undantag av söt mjölk äro högre i Kristiania än i Köpenhamn.

För alla tre orterna gäller att en synnerligen kännbar brist inträtt för ett flertal varuslag. Särskilt är detta förhållandet beträffande sådana, vilka man varit nödsakad att importera för att täcka behovet inom landet. I såväl Köpenhamn som Kristiania synes numera råda nästan fullständig brist på kol, vilket torde vara så mycket mera kännbart, som tillgången på ved därstädes är betydligt mindre än i Stockholm. Ett annat viktigt varuslag, som numera uppgives nästan vara försvunnet ur marknaden även i Danmark, är margarin, vilket givetvis i sin mån bidragit till att höja prisnivån för smör därstädes.

Den andra tabellen åskådliggör prisstegringen sedan juli 1914 beträffande de olika varuslagen. Räknat från denna tidpunkt uppgick prisstegringen under juni 1917 till 100 % eller mer i Stockholm beträffande ägg, potatis, ärter, nötstek, fläsk, fotogen samt kol och koks, i Kristiania beträffande ägg, ärter, mjöl, havregryn, rågbröd, nötstek, kalvkött, fläsk, socker och koks samt i Köpenhamn beträffande ärter, vetemjöl, havregryn och vetebröd. Priset har under samma tid ökats med mindre än 50 % för mjöl, kalvkött och socker i Stockholm, för potatis i Kristiania samt för smör, rågbröd, fläsk och socker i Köpenhamn. Under de senaste månaderna synes prisstegringen i Stockholm hava gått i mindre snabb takt än i de båda andra städerna, vilket huvudsakligen måste anses vara en följd av den omfattande och effektiva maximiprispolitik, som i förening med allmän ransonering tillämpats i Sverige.

Kooperativa förbundets verksamhet under år 1916.[1]

Till kooperativa förbundets under senare hälften av juni månad 1917 avhållna kongress har styrelsen av trycket utgivit den stadgeenliga berättelsen över föregående års verksamhet. Av denna framgår, att den alltsedan kristidens början iakttagna kraftiga utvecklingen även under år 1916 i olika avseenden fortgått.

I fråga om antalet anslutna föreningar och dessas medlemsantal har ökningen varit betydligt större än under föregående år. Vid början av år 1916 voro anslutna 687 konsumtions- och produktionsföreningar. Av dessa avfördes under året 14 (därav 6 på grund av sammanslagning med andra föreningar), varemot 119 vunnit inträde. Hela antalet uppgick alltså vid årets slut till 792. Medlemsantalet i de anslutna konsumtionsföreningarna växte från 122 084 till 149 205. Av denna ökning kommo 15 939 på äldre föreningar. I de under året anslutna föreningarna uppgick medlemsantalet till 12 516. Vidare voro under året anslutna 3 försäkringsföreningar med 79 946 medlemmar.

Från de nybildade föreningarna hava under året i insatser betalts 388 962 kronor, eller 3 813 kronor per förening mot resp. 254 000 och 2 460 kronor under år 1915, vilket torde vara en borgen för, att de nybildade föreningarna stå på en ganska god ekonomisk grundval, samt ett påtagligt resultat av de principer, som allt mera börjat tillämpas inom kooperativa förbundet, nämligen att hindra ekonomiskt svaga och illa förberedda föreningar att komma till stånd. I de nybildade föreningarna uppgår kapitalet per medlem till inemot 35 kronor, en siffra, som när det som här i huvudsak gäller mindre bemedlade personer torde få anses vara en ej obetydlig ekonomisk uppoffring, särskilt under nuvarande dyrtid. Även i jämförelse med föregående år, då motsvarande siffra utgjorde 20 à 25 kronor per medlem, visar det gångna året, att förtroendet för konsumentkooperationen varit alltjämt stigande. Under tidigare år hava medlemmarnas inbetalningar varit högst väsentligt lägre, ofta hava de endast uppgått till en eller annan krona.

Förbundets *partiaffär* har även under det gångna året haft att uppvisa alltjämt fortsatt stegring, om ock denna till följd att de tillstramade importsvårigheterna procentuellt ej varit så stor som under år 1915, då ökningen uppgick till ej mindre än 66·82 %. En sammanställning av omsättnings- och ökningssiffrorna följer här:

År	Omsättning	Ökning kr.	Ökning %
1912	6 744 347	1 656 572	32·56
1913	7 621 304	876 956	13·00
1914	9 889 252	2 267 948	29·75
1915	16 497 640	6 608 387	66·82
1916	22 013 041	5 515 401	33·43

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1916, sid. 776 ff.

Man finner av denna jämförelse, att en synnerligen kraftig ökning av omsättningen ägt rum, vilken delvis väl kan förklaras av de under kristiden alltjämt höjda varupriserna. Men även bortsett härifrån torde år 1916 hava medfört ett kraftigt uppsving.

Av ökningen under året kom den största delen eller 38·5 % på Gävleavdelningen, oaktat den mot slutet av året förlorade en väsentlig del av sitt område genom den då upprättade Sundsvallsavdelningen. Närmast i ordningen följer Malmöavdelningen, som ökat försäljningen med 30 % mot c:a 25 % föregående år. Minst hava Norrköpings- och Stockholmsavdelningarna ökats, vilket torde bero på att dessa avdelningar redan hava ett rätt väl genomarbetat område.

Förbundets *tillgångar* och *skulder* balanserade vid årets slut på 6 222 950 kronor. Bland skulderna voro upptagna insatskapitalet med 514 282 kronor och reservfonden med 763 537 kronor. Av övriga skulder märkas särskilt å sparkasseräkning innestående 3 434 628 kronor. Bland tillgångarna utgöras de största posterna av varulager 1 935 803 kronor, fastigheter 417 131 kronor, varufordringar (inbegripet inneliggande accepter) 2 012 849 kronor (mot 1 599 171 kronor år 1915), fordringar mot hypotek och annan säkerhet 280 524 kronor samt i ömsesidiga brandförsäkringsföreningen Samarbete och Sveriges praktiska livförsäkringsanstalt Folket tecknat garantikapital 180 000 kronor. I banker innestodo 634 777 kronor och kontant i kassan funnos 86 599 kronor. I obligationer voro placerade 624 199 kronor.

Nettoöverskottet uppgick till 404 114 kronor eller 1·84 % av omsättningen mot 1·88 % under år 1915.

I likhet med föregående år hade före bokslutet företagits betydliga avskrivningar (å varulagret 219 954 kronor och å inventarier 14 499 kronor). Sedan insatskapitalet och fonderna förräntats efter 5 % med 48 742 kronor, fördelades det disponibla beloppet så, att kunderna erhöllo 1 % återbärning för varor, som köpts från förbundets egna lager (utom å mjöl och socker) med 112 727 kronor, till reservfonden överfördes 177 686 kronor och till byggnadsfonden 50 000 kronor.

Förbundets *sparkassa* har att uppvisa en synnerligen kraftig utveckling under året. Ökningen av inlåningsrörelsen är större än under något tidigare verksamhetsår.

Sparkasserörelsens utveckling sedan dess början visas av följande sammanställning:

Datum	Antal sparkasse-avdelningar	Antal motböcker	Innestående belopp summa kr.	Innestående belopp per motbok, kr.	Insättarna under året gottskriven ränta, kr.
31/12 1908	1	6	2 730	455	35
» 1909	2	144	49 366	345	979
» 1910	133	3 714	457 584	123	13 247
» 1911	159	6 683	982 280	147	36 749
» 1912	164	8 228	1 387 755	169	53 078
» 1913	170	9 772	1 816 921	186	71 890
» 1914	168	10 978	2 161 345	197	92 385
» 1915	162	12 347	2 656 396	215	109 040
» 1916	181	14 462	3 434 628	237	147 680

Givetvis spela sparkassemedlen en viktig roll för förbundet genom dess frigörande från utomstående fordringsägare och genom ökning av det disponibla kapitalet. Med avseende härå är följande sammanfattning gjord för skuldposterna i de senaste nio boksluten.

Skulderna (den $^{31}/_{12}$ resp. år) fördelade sig på följande sätt (i kr.):

	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Inteckningskonto . . .	—	65 000	—	—	—	—	—	—	—
Kreditivräkning . . .	—	15 000	—	—	—	—	—	—	—
Reverskonto	5 600	166 714	139 147	106 402	95 700	80 100	110 600	502 123	504 600
Växelskulder	245 987	334 657	9 175	957	—	1 692	—	—	—
Diverse kreditorer . .	169 676	172 450	131 004	89 113	117 845	65 821	233 435	422 776	740 276
Folklånsreverser . .	—	56 172	60 203	62 939	65 676	68 388	71 123	73 858	76 594
Sparkassemedel	2 730	49 366	457 584	982 280	1 387 755	1 816 921	2 161 345	2 656 396	3 434 628
Å giroräkning innestående	—	—	—	—	—	—	627	23 619	40 719
Summa	**423 993**	**859 359**	**797 113**	**1 241 691**	**1 666 976**	**2 032 922**	**2 577 130**	**3 678 772**	**4 796 817**

Den stegring, som posten »diverse kreditorer» undergått år 1916, har huvudsakligen sin orsak i, att däri detta år inräknats det belopp av c:a 280 000 kronor, som av den finska kooperativa partihandeln deponerats hos kooperativa förbundet för varuköp i Sverige. Förbundets skulder till varuleverantörer har däremot endast stigit från 356 038 kronor till 451 612 kronor, vilken ökning är förklarlig med hänsyn till den synnerligen starkt ökade omsättningen med åtföljande stegring av kapitalbehovet. Dessa skulders storlek i förhållande till omsättningen från egna lager hava dock gått tillbaka något jämfört med föregående år och motsvarade vid årets slut allenast den genomsnittliga försäljningssumman under 8 dagar.

De å *giroräkning* innestående medlen, vilka för föreningarna möjliggöra bekvämare och billigare betalningsmetoder m. m., hava under år 1916 i det närmaste fördubblats.

Belysande för utvecklingen av förbundets affärsverksamhet är en jämförelse mellan omsättning, varulager och fordringar under de senaste åren.

Siffrorna äro sammanställda i nedanstående tabell, av vilken framgår, att värdet av varulagret, som under år 1915 sjunkit med ej mindre än 2·2 %, under året stigit med 0·5 %.

År	Omsättning			Varulager		Varufordringar		Avskrivna varufordringar	
	från egna lager, kr.	i provision, kr.	summa, kr.	Kronor	I % av omsättningen från egna lager	Kronor	I % av omsättningen från egna lager	Kronor	I % av omsättningen från egna lager
1908 .	1 906 843	2 489 807	4 396 650	221 812	11·6	314 705	16·5	42 437	2·2
1909 .	3 432 969	1 362 066	4 795 035	369 492	10·8	430 745	12·5	42 022	1·2
1910 .	3 449 534	1 063 494	4 513 028	430 956	12·5	381 443	11·1	15 584	0·4
1911 .	4 415 969	671 807	5 087 776	715 867	16·2	565 225	12·8	18 010	0·4
1912 .	5 941 140	803 208	6 744 348	998 223	16·8	571 254	9·6	10 477	0·2
1913 .	6 590 908	1 030 390	7 621 305	679 772	10·3	706 374	10·7	5 415	0·1
1914 .	8 851 366	1 037 887	9 889 253	996 893	11·3	1 004 100	11·3	20 436	0·2
1915 .	15 282 922	1 214 719	16 497 641	1 388 642	9·1	1 599 171	10·5	26 078	0·17
1916 .	20 184 419	1 828 622	22 013 041	1 935 802	9·6	2 012 849	10·0	7 584	0·04

Förlust av varufordringar uppgick under året till 7 584 kronor, vilket utgör 0·04 % av omsättningen från egna lager, under det att motsvarande siffra de närmast föregående åren varit ungefär fyra gånger större.

Förbundets kongress hade förutom de regelbundet återkommande frågorna om granskning av styrelsens förvaltning, ansvarsfrihets beviljande och överskottets fördelning huvudsakligen endast en fråga av större intresse för kooperationen att handlägga, nämligen förslag från styrelsen till omorganisation av förbundets ledning. Kongressen beslöt nästan enhälligt att tillsätta ett förvaltningsråd, vilket i egenskap av medlemmarnas förtroendemän skulle utse styrelse, d. v. s. de ledande funktionärerna, samt öva tillsyn över dessas förvaltning. Styrelsen äger hädanefter icke att utan rådplägning med förvaltningsrådet avgöra viktigare principiella ärenden eller frågor av större ekonomisk betydelse. Det viktigaste kännetecknet på den nya organisationen, som är bildad efter mönster från de kooperativa föregångsländerna, är, att ingen i förbundet anställd person har rätt att bli ledamot i förvaltningsrådet. Denna bestämmelse är till för att undvika den oformligheten, att personer i egenskap av styrelseledamöter skola kontrollera sig själva i egenskap av tjänstemän.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917.

(Preliminär redogörelse.)

Första kvartalet.

Under första kvartalet av år 1917 hava, enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter, inträffat 27 arbetsinställelser, varav 7 påbörjade under januari, 14 under februari och 6 under mars. Inalles berörde dessa 27 arbetsinställelser 32 arbetsgivare och 8 394 arbetare. Konflikterna voro samtliga strejker.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de ifrågavarande 27 arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp	Antal arbetsinställelser	Antal arbetsgivare	Antal arbetare
Malmbrytning och metallindustri	4	9	7 529
Jord- och stenindustri	2	2	41
Trävaruindustri och skogshantering	4	4	212
Pappers- och grafisk industri	1	1	47
Livsmedelsindustri	2	2	42
Textil- och beklädnadsindustri	2	2	111
Läder-, hår- och gummivaruindustri	1	1	34
Byggnadsverksamhet	9	9	360
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	1	1	5
Handel och varulager	1	1	13
Summa	**27**	**32**	**8 394**

Antalet på grund av konflikterna *förlorade arbetsdagar* har approximativt beräknats till c:a 253 000, varav 235 000 enbart vid järnbrukskonflikten.

Arbetsinställelsernas *huvudorsaker* och *resultat* framgå av nedanstående sammanställning:

Arbetsinställelsernas huvudorsaker	Arbetsinställelsernas resultat: Arbetsgivarens villkor	Kompromiss: Huvudsaklig. ag:s villkor	Kompromiss: Lika eftergifter	Kompromiss: Huvudsaklig. arb:s fordr.	Arbetarnas fordringar	Oavgjort eller okänt	Hela antalet arbetsinställelser
Begäran om löneförhöjning	4	—	5	—	6	2	17
Andra lönefrågor	—	—	—	—	1	—	1
Begäran om kollektivavtal	—	—	—	—	1	1	2
Personliga förhållanden	—	—	—	—	1	—	1
Arbetares antagande och avskedande	2	—	2	—	—	—	4
Fråga om arbetets anordning	—	—	—	—	1	—	1
Tolkning av avtal	—	—	1	—	—	—	1
Summa	**6**	—	**8**	—	**10**	**3**	**27**

Arbetsgivarna voro i 13 fall *organiserade* och i 14 fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde i 20 fall helt eller delvis facklig organisation; i 7 fall voro de däremot oorganiserade.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Första

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär[1]	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
1	2 jan.	3 jan.	2	S.	Gatuarbetare.	Söderköping.	Förhöjning av timlönen från 30 till 40 öre.
2	15 jan.	—	—	S.	Kasernbyggnadsarbetare.	Härnösand.	Löneförhöjning.
3	16 jan.	25 jan.	10	S.	Montörer vid elektricitetsverk.	Filipstad.	Löneförhöjning.
4	20 jan.	22 jan.	3	S.	Spinneriarbeterskor.	Nyköping.	Tvist om tillämpning av avtal.
5	20 jan.	1 febr.	13	S.	Arbetare vid orgelfabrik.	Karlstad.	Löneförhöjning m. m.
6	29 jan.	22 febr.	25	S.	Murare.	Göteborg.	Löneförhöjning (retroaktivt från $^{18}/_{8}$ 1916 i enlighet med uppgörelsen för byggnadsindustrien $^{13}/_{9}$ 1916).
7	29 jan.	1 mars	31	S.	Bergsprängningsarbetare.	Göteborg.	Ag:s underlåtenhet att utbetala avlöning.
8	1 febr.	25 mars	53	S.	Järnverksarbetare.	Trollhättan.	Löneförhöjning.
9	5 febr.	7 febr.	3	S.	Skoarbetare.	Malmö.	Arbetares avskedande.
10	5 febr.	10 april	64	S.	Rörarbetare.	Hälsingborg.	Löneförhöjning.
11	7 febr.	19 mars	41	S.	Pappersbruksarbetare.	Västervik.	Löneförhöjning.
12	8 febr.	14 febr.	7	S.	Sågverksarbetare.	Seskarö (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
13	8 febr.	—	—	S.	Grundläggningsarbetare.	Västerås.	Löneförhöjning.
14	12 febr.	13 febr.	2	S.	Sågverksarbetare.	Norrtälje.	Löneförhöjning.
15	13 febr.	3 mars	19	S.	Bageriarbetare.	Västerås.	Begäran om bageriföreståndarens avskedande.

[1] S. = strejk. L. = lockout. — [2] Sv. A. = Svenska arbetsgivarföreningen. C. A. = Centrala arbetsförbundet. Hand. f. = Handelsarbetarförbundet. Met. f. = Metallindustriarbetarförbundet. Mur. f. = Murare-Trä. f. = Träarbetarförbundet. Väg. f. = Väg- och vattenbyggnadsarbetarförbundet. L. S. = Lokal sammunal(municipal-)nämndens ordförande; mag. = magistraten; fm. = statens förlikningsman.

i Sverige, påbörjade under år 1917.
kvartalet.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organisation[2]		Resultat	Uppgifter föreligga från[3]	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	6	—	—	—	Timlönen höjdes till 35 öre.	ag.	[1]) *Ag. var stadens drätselkammare.*	1
1	70	—	—	L. S.	Nya a. antogos.	ag.		2
1	5	—	—	—	Ag:s villkor.	ag.	[3]) *Ag. var stadens elektricitetsverk.*	3
1	93	—	Sv. A.	—	Arbetet återupptogs, sedan uppkomna missförstånd rättats.	ag., a.	[4]) Konflikten uppkom i samband med genomförandet av textilindustriens nyingångna riksavtal.	4
1	43	—	Sv. A.	Trä. f.	Kompromiss.	a.	[5]) *Statens förlikningsman medlade.*	5
1	6	—	—	Mur. f.	A:s fordringar beviljades.	ag., a.	[6]) *Ag. var stadens drätselkammare.*	6
1	28	—	—	Väg. f.	A. erhöllo innestående avlöning samt ersättning för väntetid.	a., omb.	[7]) Ag. var en dansk firma, entrepenör för *Göteborgs stad.*	7
1	25	—	—	L. S.	A:s fordringar beviljades med vissa jämkningar.	ag., a.	[8]) Ag. ingick under konflikten i Sv. arbetsg.-föreningen.	8
1	34	—	Sv. A.	Sko. f.	Den avskedade erhöll ersättning för 14 dagars förlorad arbetsförtjänst.	ag., a.		9
1	46	—	Sv. A.	Met. f.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	ag., a.		10
1	47	—	Sv. A.	L. S.	Den begärda förhöjningen beviljades i form av dyrtidstillägg.	ag., a.	[11]) Driften återupptogs 13/4. A. hade förut sysselsatts med skogsarbete.	11
1	44	—	Sv. A.	Sågv. f.	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., a.	[12]) Konfliktens utbrott berodde på misstolkning av ett telegram från a:s underhandlingskommitterade i Stockholm.	12
1	25	—	—	L. S.	Konflikten var olöst 15/6, då allmän strejk utbröt bland byggnadsarbetarna i Västerås.	ag.		13
1	17	—	—	—	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., mag.		14
1	11	—	—	Bag. f.	Bageriföreståndaren avskedades.	ag., a.	[15]) Den berörda arbetsplatsen var ett kooperativt bageri.	15

givarförbundet. Bag. f. = Bageri- och konditoriindustriarbetarförbundet. El. A. = Elektriska arbetarförbundet. Sko. f. = Sko- och läderindustriarbetarförbundet. Sågv. f. = Sågverksindustriarbetarförbundet. organisation. — [3] ag. = arbetsgivare; a. = arbetare; omb. = socialstyrelsens ombud; k. (m.) ordf. = kom-

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige,

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär[1]	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
16	22 febr.	23 febr.	1	S.	Dragare i kolgruva.	Gunnarstorp (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
17	22 febr.	16 mars	23	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Gårda (Göt. o. B. l.).	Begäran om kollektivt avtal.
18	23 febr.	—	—	S.	Byggnadsarbetare.	Fritsla (Älvsb. l.).	Arbetares avskedande.
19	24 febr.	27 febr.	4	S.	Spinneriarbetare.	Sjuntorp (Älvsb. l.).	Löneförhöjning.
20	26 febr.	7 mars	10	S.	Bageriarbetare.	Malmö.	Arbetares avskedande.
21	26 febr.	12 mars	15	S.	Sågverksarbetare.	Rö (Västern. l.).	Löneförhöjning.
22	11 mars	13 mars	3	S.	Byggnadsarbetare.	Åsarna (Jämtl. l.).	Löneförhöjning.
23	14 mars	17 mars	4	S.	Byggnadsarbetare.	Boden (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
24	16 mars	16 juni	92	S.	Lagerarbetare.	Stockholm.	Arbetares avskedande.
25	19 mars	27 april	40	S.	Järnbruksarbetare.	Domnarvet, Sandviken, Fagersta, Hagfors, Lesjöfors, Kolsva.	Löneförhöjning, förkortning av arbetstiden m. m.
26	28 mars	29 maj	63	S.	Arbetare vid kalkbrott.	Tandsbyn (Jämtl. l.).	Arbetets anordning.
27	29 mars	—	—	S.	Elektriska montörer.	Nässjö.	Begäran om kollektivt avtal.

Den mest omfattande av de under kvartalet inträffade arbetsinställelserna var järnbrukskonflikten, som berörde 6 arbetsplatser i Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län. Av de övriga arbetsinställelserna inträffade 4 i Malmöhus, 3 i Göteborgs och Bohus, 3 i Älvsborgs samt 2 i vartdera av Värmlands, Västmanlands, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, medan Stockholms stad, Stockholms län, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings och Kalmar län räknade vartdera 1 arbetsinställelse.

Statens förlikningsmän hava i 3 fall medverkat vid biläggande av konflikter. För övrigt kan anmärkas, att enligt de föreliggande uppgifterna 12 arbets-

[1] Jfr motsvarande not å föregående sida.

påbörjade under år 1917: första kvartalet. (Forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organisation[1]		Resultat	Uppgifter föreligga från[1]	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	14	—	Sv. A.	—	A:s fordringar beviljades.	ag.		16
1	42	—	—	Met. f.	Kollektivavtal upprättades.	ag.	[17]) Ag. hade vägrat ingå i avtalsförhandlingar, enär han stod i begrepp att söka inträde i Verkstadsföreningen.	17
1	105	—	C. A.	—	A. återgingo efter hand till arbetet.	ag.		18
1	18	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	ag.	[19]) 19 a. indirekt berörda.	19
1	31	—	—	Bag. f.	Den avskedade tillerkändes ersättning med 500 kr.	ag.	[20]) 23 a. indirekt berörda. Arbetsplatsen var ett kooperativt bageri.	20
1	108	—	Sv. A.	Sågv. f.	A:s fordringar beviljades delvis.	ag.	[21]) *Statens förlikningsman medlade.*	21
1	82	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a.		22
1	35	—	C. A.	L. S.	Ag:s villkor (före strejken erbjuden förhöjning).	ag., omb.	[23]) 21 a. indirekt berörda.	23
1	13	—	—	Hand. f.	Nya a. antogos.	ag., a.	[24]) Flertalet a. voro vid konfliktens början ej organiserade.	24
6	7 416	—	Sv. A.	Met. f.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	ag.	[25]) *Statens förlikningsman medlade.* Vid Sandviken återupptogs arbetet först den 27 maj.	25
1	27	—	Sv. A.	L. S.	A. erhöllo ersättning för det genom förändrade arbetsanordningar försvårade arbetet.	ag., a.		26
1	3	—	—	El. A.	A. erhöllo anställning hos andra ag., som godkänt avtalet.	a.		27

inställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 15 fall några dylika icke ägde rum.

Avtals- eller kontraktsbrott från arbetarnas sida hava enligt arbetsgivarnas uppgift förekommit vid 5 arbetsinställelser; avtalsbrotten angives i 3 fall hava bestått däri, att arbetarna framställt avtalsstridiga löneanspråk, och i två fall däri, att arbetarna genom arbetsinställelse utan iakttagande av gällande förhandlingsordning sökt tvinga arbetsgivaren att återtaga avskedade arbetare. Avtalsbrott från arbetsgivares sida förekom i ett fall (underlåtenhet att i föreskriven ordning utbetala arbetarnas avlöning).

Vidkommande här redovisade konflikter hava uppgifter inkommit från båda parterna i 11 fall, endast från arbetsgivare i 13 fall och från arbetare i 3 fall.

Lag

om försäkringsrådet;

given Stockholms slott den 29 juni 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott i nåder förordna som följer:

1 §.

Försäkringsrådet skall bestå av minst sju ledamöter.

Två av ledamöterna skola representera arbetsgivarna och två arbetarna. Dessa ledamöter jämte tre suppleanter för en var av dem förordnas av Konungen för två år i sänder efter förslag, som avgivas på sätt nedan stadgas.

Övriga ledamöter, av vilka en skall vara rådets chef, utnämnas omedelbart av Konungen. Minst två av dem skola vara lagkunniga män, vilka fullgjort vad författningarna föreskriva dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

2 §.

Förslag till ledamöter och suppleanter, som skola representera arbetsgivarna, må avgivas av förening av arbetsgivare med minst etthundra medlemmar och förslag till ledamöter och suppleanter, som skola representera arbetarna, av förening av arbetare med minst tiotusen medlemmar.

Därjämte må förslag till representanter för arbetsgivarna eller för arbetarna avgivas av det eller de landsting, som Konungen bestämmer, ävensom av korporation eller förening, vilken Konungen, efter därom av försäkringsrådet gjord framställning, finner böra tillerkännas rätt att avgiva sådant förslag.

Förslag, som ovan sägs, bör upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola med ledning av förslaget förordnas till ledamöter och suppleanter.

Vid val för förslags avgivande inom landsting skall, om någon landstingsman det påyrkar, stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige tillämpas.

Har förslag ej avgivits, varde förordnande ändock av Konungen utfärdat.

3 §.

Ledamot eller suppleant, som i 1 § andra stycket avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,

som står under förmynderskap,

som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning,

som förklarats förlustig medborgerligt förtroende eller ock är ställd under framtiden eller tilltalad av allmän åklagare för brott, som kan medföra dylik påföljd, eller

som blivit dömd ovärdig att nyttjas i rikets tjänst eller att föra annans talan inför rätta.

4 §.

Har ledamot eller suppleant, som i 1 § andra stycket avses, åtagit sig uppdraget, äge han ej att varda därifrån entledigad, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Avsägelse av uppdraget prövas av Konungen.

Avgår ledamot eller suppleant, förordnar Konungen för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit förordnad, annan ledamot eller suppleant.

5 §.

Skulle ledamot, som i 1 § andra stycket omförmäles, vid sammanträde utebliva eller finnas vara av jäv hindrad att tjänstgöra, och kan ej suppleant tillkallas, äger försäkringsrådet utse lämplig person att vid det tillfället träda i den uteblivne eller jävige ledamotens ställe.

6 §.

Ärenden, som enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete skola behandlas av försäkringsrådet, prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där de äro om slutet ense. Av dessa ledamöter skall en vara representant för arbetsgivarna och en för arbetarna samt de övriga vara ledamöter, som avses i 1 § tredje stycket, och bland dem minst en vara lagfaren.

I behandling av viktigare ärende, som i första stycket är nämnt, eller ärende av allmän betydelse skola deltaga minst sju ledamöter, av vilka två skola vara representanter för arbetsgivarna och två representanter för arbetarna, samt av de övriga minst två vara lagfarna.

7 §.

Närmare föreskrifter om avgivande av förslag, som i 2 § sägs, och om försäkringsrådets verksamhet meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918, dock att förslag, varom i 2 § stadgas första gången skola avgivas under år 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 29 juni 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

OSCAR VON SYDOW.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

126. I en maskinfabrik inträffade ett olycksfall med dödlig utgång. Den av olycksfallet drabbade, svarvaren V., hade till uppgift att ombesörja dragremmarnas på- och avläggande i fabriken, för vilket ändamål han hade att antingen betjäna sig av en härför avsedd remspak eller ock att, vid bredare remmar, stanna maskineriet för att efteråt utföra arbetet. Olycksfallsdagen skulle han pålägga remmen till en fräsmaskin, vilken rem glidit utav takremskivan, men i stället för att använda sig av spaken — han hade i så fall kunnat utföra arbetet nedifrån golvet — uppreste han en stege mot takaxeln för att, oaktat varningar från kamraterna, pålägga remmen för hand. Härvid slirade emellertid remmen och gled samtidigt av fräsmaskinens remskiva samt snodde sig ögonblickligen flera varv omkring V:s vänstra arm, som avslets vid armbågsleden. V. föll från stegen ned i golvet och ådrog sig i fallet så svåra inre skador, att han avled efter c:a två och en halv timme.

Med anledning av det inträffade har yrkesinspektören föreskrivit uppsättande på lämpliga platser inom fabriken av anslag, innehållande förbud mot av- och påläggning för hand av remmar under maskineriets gång.

127. Tvenne arbetare, G. och R., som voro anställda vid en gruva, voro en dag sysselsatta med emottagning och utfraktning av malm till en bergficka. Malmvagnarna fördes upp växelvis i tvenne hissar (den norra och den södra) från 360 m. djup till ett schakt å 184 m. nivå. En vagn hade just från södra hissen förts ut på det från hissen gående spåret förbi växeln, varefter, sedan växeln omlagts, vagnen av de båda arbetarna fördes förbi hissen till den bakom denna liggande bergfickan. G. hjälpte R. en bit på väg med vagnen och gick därpå att hämta en tomvagn, som stod ett stycke utanför växeln till norra hissen, i avsikt att föra denna vagn in i den tomma södra hissen. R., som plötsligt fick höra ett starkt buller, skyndade fram till hissarna, men fann varken G. eller vagnen. R. förstod då att någon olycka inträffat, varför han begav sig ned i gruvan och fann G:s döda kropp på en brygga c:a 50 m. nedom schaktet. Huvudet var totalt sönderslaget och återfunnos bitar därav på hissöppningens väggar och botten.

Enligt R:s vid polisförhöret avgivna vittnesmål framgick, att G. troligen av tanklöshet omlagt växeln till norra hissen eller ock oavsiktligt med foten kommit åt växeltungan och förskjutit densamma — dylik ofrivillig omkastning av växeln har nämligen tidigare inträffat. Under framskjutandet av vagnen har G. synbarligen haft huvudet nedböjt och icke märkt faran, utan tillsammans med vagnen nedstörtat i den norra hissöppningen.

På grund av en liknande olycka på samma plats förlidet år var arbetsledningen av bergmästaren ålagd att anbringa en effektiv spärranordning, och var även en automatisk grind anbragt vid den södra hissen. På grund av en blivande omändring av schaktet hade en dylik anordning ännu ej anbragts vid den norra hissen. Med hänsyn till den påtänkta ändringen hade uppfordringen till 184 m. avvägning också sedan en längre tid varit inställd, men på grund av hinder å annat håll hade den tillfälligtvis upptagits dagen före olyckan. Efter densamma blev den åter omedelbart inställd.

128. I ett bomullsspinneri voro tvenne arbetare, K. och A., ensamma sysselsatta å en mindre avdelning av fabriken. Denna avdelning drives om dagen med vattenkraft

och efter kl. 6 e. m., då turbinen stoppas, med elektrisk motor. En dag skulle på vanligt sätt övergång göras från mekanisk till elektrisk drift. K. ställde en stege mot takaxeln, avlade remmen för vattenkraften och pålade en annan rem från den elektriska motorn, under det att A., som stod nere på golvet, lade remmen på själva motorns remskiva. Motorn sattes i gång innan K. hunnit ned från stegen, varvid K:s kläder synes hava fastnat i remmen, ty K. drogs hastigt upp till axeln och slungades av densamma runt flera varv, innan motorn hann stoppas. K. erhöll tvenne komplicerade benbrott å högra armen, brott å vänstra benet, krossår å hjässan samt troligen inre skador. Döden följde samma dag.

Yrkesinspektören föreskrev uppsättande av anslag innehållande bestämmelse om att den arbetare, som pålagt takremmen vid övergång från mekanisk till elektrisk drift, skall själv sätta motorn i gång.

129. En eldare L., som var anställd vid ett pappersbruk, ådrog sig en dag en skenbart obetydlig skada, som likväl senare på dagen förorsakade hans död. Vid 1-tiden nämnda dag hade L. under något arbete vid pumparna i pannhuset stött huvudet mot en järnbalk så hårt, att ett slitsår av c:a 1 cm. längd uppstod, förorsakande rätt svåra smärtor. Emellertid fortsatte L. sitt arbete hela dagen och sågs av en kamrat A. lasta slagg vid halv 8-tiden på aftonen. Tjugu minuter senare kom A. tillbaka genom pannhuset och fann då L. sitta död på en bänk. Angående dödsorsaken har ännu intet kunnat med bestämdhet utrönas.

130. Under arbete med timmerrullning blev en arbetare G. dödad genom olycksfall. Stockarna upplades i vältor på en c:a 20 m. lång strandsluttning, varvid vältorna byggdes så, att deras övre ytor voro horisontala och höjden över vattendraget omkring 5 m. För rullningen voro slanor lagda från vältornas överkant ned till vattnet. G. var jämte en kamrat A. sysselsatt på en av vältorna under det att tvenne andra arbetare stodo på närmast intill liggande välta. Nedanför den senare hade en stock satt sig på tvären, och när G. observerade detta, yttrade han till A., att han hade för avsikt att taga bort densamma. A., som strax därefter hörde en stock falla ned från vältan bredvid, vände sig genast om och såg då G. falla baklänges på sin plats nedanför och vid sidan av vältan. De tre arbetarna skyndade fram till G., som var medvetslös, tydligen träffad av en stock å huvudets vänstra sida. G. avled efter c:a 20 min. utan att hava återfått medvetandet.

Vid det följande polisförhöret angav A. såsom sin uppfattning av olyckshändelsen, vilken uppfattning även delades av de båda övriga arbetarna, att G. vid försök att undanskaffa ovannämnda tvärliggande stock råkat rubba någon av de slanor, som förut omnämnts, varvid en löst liggande stock på vältans överkant fallit ned och träffat honom i huvudet. Enär G. alltid visat sig mycket försiktig i sitt arbete fann A. det märkvärdigt, att G. ställt sig på en så farlig plats utan att varsko kamraterna.

131. Tvenne arbetare L. och E., som voro anställda hos en flottningsförening, skulle en dag på sparkstötting frakta en domkraft över en isbelagd vik. När de kommit ett stycke ut, brast isen och båda kommo i vattnet och sjönko. Några personer, som bevittnat olyckshändelsen, skyndade till och började med båtshakar fiska efter de förolyckade med påföljd att E. rätt snart drogs upp och efter en stund återkallades till liv, under det att L., som kort därefter återfanns, var och förblev död.

Vittnena ansågo, att det inträffade måste betraktas som en ren olyckshändelse.

132. Vid ett kraftverksbygge inträffade ett olycksfall, som kostade en förman H. livet. Det arbetslag, som H. ledde, var sysselsatt med tömning av makadam ur tippvagnar, som spelats upp till avstjälpningsplatsen medelst en kran. Spellinan var fäst i vagnen och gick därifrån genom ett block bakåt förbi och över vagnen. Vid olycksfallet hade ett sätt på tre vagnar uppspelats och enär makadamen var fastfrusen i

första vagnens korg, lossnade den ej, när denna tippades, varför hela vagnen måste tippas. För att hindra den senare från att vid tippningen slå runt, insatte H. ett 2 tums rör över vagnens underrede på lyftsidan in uti ett hjul på fallsidan. En arbetare A. hade vid det andra hjulparet stuckit ett spett genom hjulet på lyftsidan och under skenan på fallsidan. Under tippningen av själva vagnen tyngde H. och A. jämte en tredje arbetare på spettet och röret för att motväga vagnen. Trots detta stjälpte hela tippvagnen jämte de båda andra vagnarna över ända, varvid röret och spettet slogo mot den spända spellinan och brötos av. Den lösbrutna rördelen svängde omkring och träffade H. på högra sidan av huvudet så hårt, att ett splitterbrott uppstod å hjässbenet. Döden följde sannolikt ögonblickligen.

133. En maskinist L., som var lokomobilskötare vid ett mindre sågverk, skadades en dag så svårt, att han avled på lasarettet, dit han forslades omedelbart efter olyckan. På förmiddagen nämnda dag hade en montör reparerat de rörliga delarna på lokomobilen, och på eftermiddagen sattes denna igång. Sedan detta var gjort, sade sig L. vilja flytta undan matarvattenkaret, som stod vid sidan av lokomobilen, och enär denna stod intill en vägg, kröp L., för att åtkomma karet, under pannan. Efter att hava flyttat karet, skulle L. återvända samma väg, men råkade därvid resa sig upp något och fick då av skarven till den på svänghjulet löpande remmen ett så kraftigt slag å vänstra tinningen, att han medvetslös föll till marken. Döden följde efter c:a fem timmar.

134. Under arbete med sprängning av vrak förolyckades en styrman H. För tändning av sprängladdningarna användes elektriska tändrör, kabel och batterier. En sprängladdning hade av en dykare placerats nere i vattnet, varefter tändningen skulle verkställas av H. från hans plats bakom vrakets karthytt. Tvärt emot kaptenens flera gånger givna order hade flera tändanordningar jämte färdiga sprängladdningar sammanförts på en plats, i detta fall bakom vrakets karthytt, och när H. skulle tända skottet, tryckte han på fel knapp med påföljd, att ett av de i hans närhet liggande skotten exploderade, varvid han kastades flera meter ut i vattnet. H., som genast blev ombordtagen å dykarbåten, visade livstecken, men var utan medvetande. Under vägen till närmaste lasarett avled han på grund av de genom explosionen uppkomna skadorna.

135. Vid en cellulosafabrik var en stenarbetare N. sysselsatt med rensning och utbränning av ett borrhål i och för stensprängning. N. tog en halv dynamitpatron och insatte i denna en med knallhatt försedd stubintråd av c:a en halv m. längd. Oförsiktigt nog tände han först stubintråden och sänkte därefter ned patronen i borrhålet med tillhjälp av en laddkäpp. När patronen kom ned i hålets botten exploderade den plötsligt och N. fick högra handen söndersliten. Blodförgiftning och varbildning tillstötte sedermera och förorsakade den skadades död fjorton dagar senare.

136. Ett olycksfall med dödlig utgång inträffade en dag vid en ambulatorisk motorsåg under nedan angivna omständigheter. Sågen utgjordes av en vanlig stockcirkelsåg med rörligt bord, och utfördes arbetet på ackord av tvenne bröder S., vilka dagen före olycksfallet anställt en 16-åring, N., för utförande av diverse lättare arbeten. På olycksdagen vid 6-tiden på aftonen hade de båda bröderna S. avbrutit arbetet med sågningen för att tömma den låda, som anordnats i en grop under sågbordet för mottagande av den från klingan kommande sågspånen. Under det att de avlägsnade sig med lådan, kröp N. ned i spångropen för att avlägsna den spån, som fallit bredvid lådan, och kom härunder att lyfta på huvudet, vilket träffades av den i gång varande klingan. Bröderna S., som varskoddes om olyckan genom den hårda smäll som uppstod, då klingan träffade huvudet, skyndade genast till och framdrogo den till synes livlöse N., vilken företedde ett starkt blödande sår från hjässan över vänstra ögat och ned mot käkbenet. N. forslades omedelbart till närmaste lasarett, där han avled följande natt.

Att sågklingan ej stannades vid rengöringen angavs bero därpå, att nollskiva sakna

des och att den c:a 30 hkr. starka motorn var tung att igångsätta för hand. Nollskiva hade förut funnits, men borttagits i samband med anbringande å sågbordet av en träremskiva av mindre diameter i ändamål att öka klingans hastighet. Emellertid hade beställts nya remskivor av järn, däribland även nollskiva, vilka voro uppsatta vid yrkesinspektörens besök någon tid efter olycksfallet.

I syfte att förebygga dylika olycksfall föreskrev yrkesinspektören, att rengöring av sågen ej finge äga rum under det att klingan var i gång, och att om minderåriga användes, bättre tillsyn och instruktion borde lämnas dem.

137. I ett sågverks brädgård inträffade ett olycksfall, varvid en plankbärare N. ljöt en troligen ögonblicklig död. Vid olyckstillfället voro utom N. två andra arbetare sysselsatta med bärning av plank från en brädgårdsbana till en c:a 2·5 m. därifrån liggande stapel. Från den 4 m. höga banan hade utlagts en 28 cm. bred och 7·5 cm. tjock landgång till den 5 m. höga stapeln. N. hade med en börda, bestående av 3 st. 5 m. långa plankor av dimensionerna 18 × 7·5 cm., hunnit ut på halva landgången, då han plötsligt syntes falla framstupa med bördan över sig. Under fallet slog han huvudet mot en utstående plankända i stapeln, varefter han föll med huvudet före ned på den hårdfrusna marken. Då kamraterna skyndade ned för att hjälpa honom var han redan död.

Vid olyckstillfället hade snöglopp varit rådande, varav landgången varit våt och slipprig, men någon osmält snö hade ej legat på densamma. N., som var en kraftig man och ofta hade burit bördor av dubbelt så stor tyngd som den ifrågavarande, hade vid olyckstillfället varit iförd galoscher med på klacken fastnitade skarpa broddar. Orsaken till olycksfallet är därför oförklarlig, såvida han ej drabbats av ett plötsligt påkommande svindelanfall. Kamraterna uppgåvo sig ej veta huruvida han förut lidit därav; ej heller hade de sig bekant, om han under arbetet använt starka drycker.

138. Vid ett sågverk inträffade under nedannämnda omständigheter ett olycksfall med dödlig utgång. Den förolyckade S., som var sågställare och tillika förste man på sågen, hade observerat, att en skruv, som fasthåller en smörjkopp på den ena ramsågens vevstake, hade lossnat. Han gick därför upp från undersågen och tillsade sin son, som är försågare, att stanna ramsågen, vilket denne även gjorde genom att vrida den i översågen befintliga hävarmen för remledaren, vilken därefter fastlåstes med en järnkrok. S. gick därpå ned i undersågen och ställde sig i ramstativets vevgrop för att fastsätta smörjkoppen. Emellertid hade hjälpsågaren J., som var okunnig om orsaken till att ramsågen stannats, åter satt densamma igång genom att lyfta av kroken och vrida remledarhävarmen, vilket utfördes så hastigt, att försågaren, som genast rusade fram för att hindra honom, ej hann få hävarmen i frånslagningsläge förrän sågen gått några slag. Vid igångsättningen träffades S. i magen av vävslängen samt erhöll därvid så svåra skador å magen och vänstra knäet, att döden inträdde efter några minuter.

Orsaken till olycksfallet måste synbarligen tillskrivas den omständigheten, att igångsättningen av ramsågen kunde äga rum i översågen, när en person befann sig inne i ramstativet. I allmänhet är i undersågarna anordnad en fastlåsningsinrättning, bestående av en krok eller sprint, som kan låsa remledaren när remmen förts över från den fasta till den lösa remskivan. Även vid ifrågavarande ramsåg hade tydligen sådan anordning tidigare funnits, enär remledaren hade hål för fastlåsningssprint. Enligt uppgift av arbetarna i sågen hade emellertid ingen sprint funnits där, så långt de kunde minnas. För att förhindra ett upprepande av olycksfallet föreskrev yrkesinspektören att en sprint skulle anskaffas och fastsättas med kedja samt att i undersågen anslag skulle uppsättas innehållande bestämmelse, att arbete ej finge utföras å ramarna förrän remledaren fastlåsts med sprinten.

Kortare meddelanden.

— Socialförsäkring. —

Riksförsäkringsanstalten har under årets gångna sju månader utfärdat nya försäkringsbrev och förnyelsekvitton å förut gällande försäkringar för ett provisionellt antal arbetare av 172 805 (144 848 under motsvarande tid år 1916). Under samma tid hava 8 338 olycksfall anmälts till anstalten (7 600 år 1916). Till begravningshjälp för 57 dödsfall har utanordnats 3 600 kronor (år 1916 2 640 kronor för 44 dödsfall), för livräntor åt änkor och barn samt invalida arbetare har utanordnats 227 377 kronor (204 447 år 1916) samt för sjukhjälpsersättningar 232 047 kronor (220 266 år 1916) tillsammans 463 024 kronor (427 353 år 1916). Antalet inköpta livräntor under nämnda period har utgjort 26 (44 år 1916). Utlåtanden, som enligt § 15 av lagen den 5 juli 1901 begärts av arbetsgivare och arbetare samt av domstol eller annan myndighet angående invaliditetsgrad för skadad arbetare, hava avgivits i 227 fall (226 år 1916), och hava, sedan anstalten började sin verksamhet, dylika utlåtanden avgivits uti sammanlagt 4 929 fall.

Den nya danska olycksfallsförsäkringslagen. Den 1 april 1917 trädde den danska lagen av den 6 juli 1916 om försäkring mot följder av olycksfall i kraft. Lagen ifråga ansluter sig nära till ett av arbetarförsäkringsrådet utarbetat förslag, för vilket en utförlig redogörelse tidigare lämnats i Sociala Meddelanden (1915: sid. 401 ff.). I det följande komma i huvudsak endast de större förändringar, vilka förslaget före sitt antagande undergått, att beröras. Den viktigaste av dessa rör ersättningen vid invaliditet. Enligt förslaget skulle det utbetalta kapitalbeloppet vara proportionellt mot invaliditetsgraden (vid full invaliditet 6 ggr. årslönen, dock lägst 3 600, högst 6 000 kr.), detta i överensstämmelse med äldre bestämmelser, och skulle rätt till ersättning inträda först vid en invaliditetsgrad av 10 %. Denna gräns har nu sänkts till 5 % och samtidigt bestämts, att ersättningen ifråga skall stiga progressivt med stigande invaliditetsgrad, på sätt som följande tabell angiver.

Invaliditets-procent.	Ersättningen beräknas efter en mot minskningen i förvärvsförmåga svarande *procentisk del av följande grundbelopp.*
5–15	5 ggr årslönen.
16—35	5 ggr årslönen för de första 15 % och 8 ggr för de återstående.
36—60	6 ggr årslönen för de första 30 % och 10 ggr för de återstående.
61—90	8 ggr årslönen för de första 60 % och 12 ggr för de återstående.
91—100	8 ggr årslönen för de första 60 %, 12 ggr för de närmaste 30 % och 16 ggr för de sista 10 %.

Vid fullständig invaliditet lämnas således ett belopp lika med 10 gånger årslönen. Ersättningen må dock aldrig överstiga den summa, som erfordras för inköp i statsanstalten för livförsäkring av en livstidsränta, vars årliga belopp är lika med den procentiska del av årslönen, som invaliditetsprocenten angiver.

Då så anses lämpligt, kan arbetarförsäkringsrådet bestämma, att kapitalersättningen skall omsättas i en livränta. Så skall i regel ske i de fall, då invaliditeten är över 70 % och den skadade vid ersättningens beviljande över 50 år.

Ersättningen vid dödsfall har höjts från 4 till 5 ggr årslönen. Vidare utbetalas en särskild begravningshjälp av resp. 120, 100 och 80 kr, alltefter som begravningen äger rum i Köpenhamn och Fredriksberg, i en landsortsstad eller på landsbygden.

Enligt förslaget skulle för arbetare och tjänstefolk inom jordbruket icke den enskilde arbetarens lön, utan en för samtliga arbetare fastställd årsförtjänst läggas till grund för beräkning av ersättningen, detta i överensstämmelse med då, för ifrågavarande arbetargrupper gällande olycksfallsförsäkringslag. I den nya lagen är detta ändrat så, att för samtliga obligatoriskt försäkrade den individuella lönen, dock lägst 600 högst 1 200 kr., lägges till grund. Denna individuella variation gäller emellertid, beträffande de arbetare, som erhålla kost och logi på arbetsgivarens bekostnad, endast den kontanta lönen; till vilket belopp naturaförmånerna skola beräknas, bestämmes av inrikesministeriet. Genom kungörelse av den 4 april 1917 har värdet av ifrågavarande förmåner satts till i Köpenhamn och Fredriksberg 650 kr., i landsortsstäderna 600 kr. och på landsbygden 500 kr., allt årligen. För frivilligt försäkrade är däremot fastställd en viss årslön, olika för olika kategorier, som lägges till grund för ersättningsberäkningen.

Dagersättningens maximum utgör 3 kr., enligt förslaget 2 kr. 50 öre, dess minimum för minderåriga arbetare (18 år) 1 kr., för vuxna 1 kr. 33 öre.

En nyhet är slutligen, att en arbetsgivare kan av inrikesministeriet erhålla tillstånd att själv övertaga sina olycksfallsrisker, om han ställer av ministeriet godkänd säkerhet för eventuellt uppkommande förbindelsers fullgörande.

Ändringar i norska sjukförsäkringslagen. I den norska lagen om sjukförsäkring den 6 augusti 1915 bestämdes inkomstgränsen till 1 600 kr. årligen på landet och 1 800 kr. i stad. Dessa belopp ansågos vid tiden för lagens antagande ungefärligen motsvara lönemaximum bland de samhällsgrupper, för vilka försäkringen är avsedd. Till följd av krigskonjunkturerna ha emellertid sedermera avlöningarna för såväl arbetare som tjänstemän stigit högst väsentligt, dels på grund av att lönerna höjts, dels därigenom att med hänsyn till dyrtiden provisoriskt dyrtidstillägg beviljats. Med oförändrade inkomstgränser skulle denna allmänna stegring hava förorsakat en stark decimering av sjukkassornas medlemsstock och konstaterades en sådan faktiskt under år 1916. Ett sådant förhållande var så mycket mer ofördelaktigt som de därav träffade arbetarnas verkliga ekonomiska ställning sedan 1915 i regel ej obetydligt försämrats.

Jämlikt lagens § 4: 2 kunde visserligen av regeringen bestämmas, att klasser av lönearbetare eller tjänstemän i vissa distrikt eller hela riket skulle vara försäkringspliktiga utan hänsyn till årsinkomsten, och hade sådana bestämmelser under 1916 utfärdats beträffande bl. a. byggnadsarbetare, fiskare och vissa stuveriarbetare, men var givetvis omöjligt på den vägen nå önskat resultat. Socialkommittén erhöll därför i uppdrag att utarbeta och till stortinget inkomma med förslag om sådan ändring i lagen, att samtliga de befolkningsgrupper, vilka ursprungligen voro avsedda att falla inom försäkringen, allt fortfarande skulle kunna draga nytta av densamma. Kommitténs förslag, som den 4 maj 1917 inlämnades till odelstinget, innehöll bl. a., att för vanliga lönearbetare inkomstgränsen skulle alldeles bortfalla, att för »betjente» varmed i Norge i allmänhet förstås personer, vilkas anställning har en mer varaktig natur (lägre befattningshavare i offentlig eller enskild tjänst, kontorister, bokhållare o. s. v.) densamma skulle höjas till 3 000 kr., lika för land och stad, samt att nämnda gräns skulle gälla även för den frivilliga försäkringen. Även en del andra ändringar föreslogos, men förbigås desamma här såsom varande av mindre betydelse. Förslaget antogs enhälligt av odelstinget redan den 23 maj och trädde de beslutade lag ändringarna i kraft den 2 juli 1917.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under maj 1917. Nästan alla viktigare industrier voro under maj månad fullt sysselsatta. Den uttröttade personalen arbetade under högtryck och mycket övertidsarbete förekom.

I kolgruvorna var arbetstillgången god inom flertalet distrikt, med undantag för Fifeshire, där den var dålig, samt Northumberland, Durham och Västra Skottland, där den var endast tämligen god. Sysselsättningen var fortfarande mycket god vid järngruvorna och skifferbrotten, god vid

tenn- och blygruvorna och tämligen god vid stenbrotten. Inom tackjärnsindustrien var ställningen fortfarande gynnsam med ytterligare någon förbättring i jämförelse med föregående månad. Järn- och stålverken erbjödo rikligt med arbete. Maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna voro strängt sysselsatta, och mycket övertidsarbete förekom. Beträffande stålplåtsindustrien kunde ingen förbättring antecknas och antalet tennplåtsfabriker i drift visade ytterligare någon minskning beroende på bristen på råvaror. De flesta övriga metallindustrier voro fortfarande fullt verksamma, och inom mässings- och bleckvaruindustrierna arbetades på övertid i stor utsträckning.

Vad beträffar bomullsindustrien var arbetstillgången fortfarande god i spinnerierna och ganska god i väverierna. Ylleindustrien utvecklade livlig verksamhet. Inom linneindustrien fortfor sysselsättningen att vara god i Skottland, medan en del distrikt i Irland rapporterade någon försämring. Såsom god kunde arbetstillgången betecknas för jute- och trikåfabriker, blekerier, kattunstryckerier och färgerier, och såsom tämligen god inom siden- och mattindustrierna. Vid spetsfabrikerna låg produktionen av finare varor alltjämt nere, medan tillverkningen av grövre fortgick utan inknappning. Läderindustrien erbjöd fortfarande god sysselsättning och särskilt skoindustrien arbetade intensivt. Inom konfektionsbranschen var arbetstillgången fortfarande god eller tämligen god, endast silkeshattmakarna hade fortfarande ont om sysselsättning. Byggnads- och tegelindustrierna erbjödo alltjämt mycket arbete, ehuru den privata byggnadsverksamheten (med undantag för reparationer) låg nere. Cementarbetare hade lätt att få sysselsättning. Vid vagnfabrikerna var arbetstillgången fortfarande riklig, vid sågverken och inom möbelindustrien god och vid tunnbinderierna ganska god. De olika grenarna av trävaruindustrien voro väl sysselsatta. Inom pappersindustrien och den grafiska industrien samt inom bokbinderibranschen voro arbetstillfällena fortfarande rikliga. Inom glasindustrien var sysselsättningen fortfarande god, likaså inom lergodsindustrien, ehuru vid vissa specialiteter bl. a. tillverkningen av taktegel arbetstiden något förkortats. Födoämnesindustrierna voro i allmänhet väl sysselsatta, endast sockerbagarna hade inknappat arbetstiden.

Jordbruksarbetena i England och Wales gynnades under senare hälften av månaden av gott väder och bristen på manlig arbetskraft neutraliserades i viss mån genom användande av kvinnoarbete och genom tillfällig hjälp av soldater. I Skottland var vädret gynnsamt, men från de flesta distrikten rapporterades dock någon förkortning av arbetstiden. För hamnarbetare var arbetstillgången i allmänhet medelmåttig, för fiskare tämligen god. Tillgången på sjömän och eldare för handelsflottan motsvarade ungefär efterfrågan.

Under maj månad erhöllo över 290 000 arbetare löneförbättringar (krigstidstillägg medräknade) uppgående till nära 45 500 £ i veckan. Inga löneförsämringar rapporterades. Betydande löneförbättringar och tillägg gåvos åt stora grupper av arbetare inom byggnadsfacket och inom skoindustrien samt åt krukmakarna i North Staffordshire. Ett stort antal transportarbetare, såsom hamnarbetare samt arbetare vid spår- och järnvägar i London, innefattas också i siffrorna ovan.

Under månaden utbröto, förutom den stora konflikten inom maskinindustrien, 42 arbetsinställelser, vilka tillsammans med de redan pågående omfattade 37 239 arbetare (mot 25 534 föregående månad och 30 439 i maj 1916).

Antalet lediga platser anmälda till arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde i medeltal per vecka under de fyra veckor, som slutade den 11 maj, 39 536 (mot 39 967 under de föregående fyra veckorna och 37 717 under de fyra veckor, som slutade den 12 maj 1916). Medeltalet tillsatta platser per vecka under samma perioder uppgick till resp. 32 182, 32 096 och 28 661.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i England under juni 1917. Juni karakteriserades i allmänhet av fortsatt god sysselsättning, med mycket övertidsarbete inom åtskilliga industrier.

I kolgruvorna var arbetstillgången på de flesta ställen mycket god; endast i Fifeshire var den knapp. Den var ävenledes mycket god i järn-, bly- och lerskiffergruvorna samt god i tenngruvorna. Stenindustrien kännetecknades i det hela av god sysselsättning, med undantag för skifferstenbrotten. Tackjärnsindustrien uppvisade alltjämt god och järn- och stålindustrien mycket god arbetstillgång. Maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna arbetade för högtryck, till stor del på övertid. Inom tennplåtindustrien minskades ytterligare antalet i gång varande fabriker, och även stålplåtindustrien visade tillbakagång. De flesta övriga metallindustrier voro fullt sysselsatta och sär-

skilt inom mässings- och bleckindustrierna arbetades mycket på övertid. Inom bomullsindustrien var ställningen försämrad; dock bjödo spinnerierna på ganska god och väverierna på något så när god sysselsättning. Ylleindustrien arbetade på reducerad arbetstid i överensstämmelse med en nyligen stiftad restriktionslag. Inom linneindustrien var läget oförändrat, från Belfast rapporterades alltjämt knapp arbetstillgång. Denna var fortfarande mycket god vid trikåfabrikerna, god vid jutefabrikerna, blekerierna, färgerierna och kattunstryckerierna samt tämligen god inom siden- och mattindustrierna. Vid spetsfabrikerna låg tillverkningen av finare varor fortfarande nere, men var fabrikationen av grövre varor däremot livlig. Läderindustrien fortfor att giva god sysselsättning, och på många håll arbetades på övertid. Skoindustrien var i fullt arbete. Arbetstillgången var på det hela taget god inom beklädnadsindustrien. Större kapp-, kostym- och blusaffärer voro sålunda väl sysselsatta i London och Manchester och tämligen väl i Glasgow, skjort- och kragindustrierna hade tämligen gott om arbete, likaså mindre fruntimmersskräddare i London; korsettillverkningen var tämligen livlig. Den enskilda byggnadsverksamheten var alltjämt obetydlig, med undantag för reparationsarbeten m. m.; de i yrket arbetande voro dock i allmänhet fullt sysselsatta, delvis tack vare beställningar för statens räkning. Tegelstens- och cementarbetare hade ävenledes gott om arbete. För vagnmakarna var arbetstillgången fortfarande god, sågverken och tunnbinderierna hade tämligen god sysselsättning, möbelindustrien visade förbättring, och övriga diverse träarbetare hade fullt arbete. Arbetstillgången inom pappers- och bokbinderiindustrierna och den grafiska industrien kunde fortfarande karakteriseras som god, och detsamma gäller i stort sett i fråga om glas- och lergodsindustrierna. Även näringsämnesindustrien erbjöd goda arbetstillfällen, med undantag för choklad- och konfekttillverkningen, som till en del hämmats genom den minskade tillgången på socker, samt kex- och marmeladfabrikationen, vilken också lidit av bristande materialtillgång.

Bristen på arbetskraft för jordbrukets behov upphjälptes till stor del genom användande av soldater och kvinnor.

Vid hamnarna i London och på den nordöstra kusten var arbetstillgången medelgod, vid övriga hamnar ganska god. Fiskarna hade på det hela taget tämligen god sysselsättning, bättre än föregående månad. Handelsfartygens behov av sjömän och eldare motsvarades ungefär av tillgången.

Under juni månad uppnådde 360 000 arbetare löneförbättringar, vilka sammanlagt uppgingo till 60 000 £ i veckan. Några lönesänkningar hava icke omförmälts. Åt arbetare inom ylleindustrien och inom färgerier, blekerier etc., åt skräddare, vagnmakare, hjulmakare, smeder etc. samt åt elektriska arbetare och åt tillverkare av gasmätare hava utbetalats likformiga lönetillägg, gällande för hela landet eller för större områden därav. Bagarna inom ett större område i det inre av landet hava fått sina löner sinsemellan likformigt reglerade. I övrigt hava betydande lönetillägg utbetalats åt byggnads- och tryckeriarbetarna samt åt bagarna i London.

Under månaden utbröto 41 arbetsinställelser, vilka tillsammans med sedan föregående månad pågående omfattade 25 767 arbetare (mot 197 239 i maj 1917 och 33 823 i juni 1916) och hade en varaktighet av 192 700 dagar (mot 1 500 000 i maj 1917 och 265 600 i juni 1916).

Antalet lediga platser anmälda på arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde i medeltal per vecka under den tid av fyra veckor, som slutade den 8 juni, 35 098 (mot 39 536 de föregående fyra veckorna och 40 263 de fyra veckorna före den 9 juni 1916). Medeltalet tillsatta platser per vecka under samma tid utgjorde 28 270 (mot resp. 32 183 och 31 785). (Labour Gazette).

Arbetsmarknaden i Tyskland under juni 1917. Tillgången på arbete var under juni 1917 minst lika god som under samma månad föregående år; i vissa fall hade verksamheten ytterligare uppdrivits.

Inom bergshanteringen och vid järnverken rådde samma livliga sysselsättning som under de föregående månaderna; i jämförelse med juni 1916 kunde i många avseenden stegring konstateras. Järn-, metall- och maskinindustrierna voro fullt upptagna. Vissa grenar av de elektriska och kemiska industrierna företedde uppsving i jämförelse med juni månad 1916. Inom livsmedels- och njutningsmedelsindustrien yppade sig dels stegrad, dels avtagande verksamhet i jämförelse med närmast föregående månad. Inom byggnadsverksamheten förblev läget i stort sätt oförändrat.

Sjukkassornas i arbete varande medlemmar minskades under tiden 1 juni—1 juli med sammanlagt 102 236 personer eller med 1·12 %, vilken siffra motsvaras av en minskning på 0·22 % under juni 1916. De sysselsatta männen minskades med 109 405 eller med 2·40 %, delvis till följd av nya inkallelser till krigstjänst. De syselsatta kvinnornas antal däremot ökades med 7 169 eller med 0·16 %. Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar med tillhjälp av sjukkassestatistiken bör ihågkommas, att de inom näringslivet sysselsatta krigsfångarna ej inbegripas i denna statistik.

Vid juni månads slut voro av 929 227 redovisade medlemmar i 35 fackförbund 7 967 eller 0·9 % arbetslösa mot 1·0 % under föregående månad och 2·5 % under juni månad 1916, 1915 och 1914.

Enligt arbetsförmedlingens statistik kommo under juni 47 arbetssökande på 100 lediga platser för män (mot 53 under maj) och på samma antal lediga platser för kvinnor 86 arbetssökande (mot 96 under maj). (Reichsarbeitsblatt.)

Den kommunala arbetslöshetsfonden i Paris. Den i enlighet med förordningen av den 20 aug. 1914[1] i Paris upprättade kommunala arbetslöshetsfonden har under sin verksamhet från den 22 aug. 1914 till den 6 mars 1917 dragit en kostnad av 117 692 695 francs, varav 32 270 173 francs täckts genom statsbidrag. Omfattningen av fondens verksamhet i avseende på såväl antalet understödda arbetslösa som bidragens storlek under tiden 2 jan.—6 mars 1917, jämförd med motsvarande tid år 1915 (31 dec. 1915—3 mars 1916), belyses av följande översikt:

	31 dec. 1915—3 mars 1916	2 jan.—6 mars 1917	Minskning absolut	Minskning i %
Antal understödda arbetslösa (medeltal baserat på perioder om 15 dagar)	88 285	33 810	54 475	61·7
Därav män	*15 648*	*5 348*	*10 300*	*65·8*
» kvinnor	*72 637*	*28 462*	*44 175*	*60·8*
Stadens bruttoutgifter	6 214 395	2 376 566	3 837 829	61·7
Statsbidrag	1 708 915	668 590	1 040 325	60·8
Stadens nettoutgifter	4 505 480	1 707 976	2 797 504	62·0

Man finner, att medeltalet för understödda arbetslösa under perioden 2 jan.—6 mars 1917 är 61·7 % mindre än motsvarande medeltal för perioden 31 dec. 1915—3 mars 1916; för männens vidkommande utgör minskningen 65·8 % och för kvinnornas 60·8 %. Från oktober 1914, då medeltalet understödda arbetslösa nådde sitt maximum (293 824), till den 6 mars 1917 har antalet minskats med 88·5 %. Av tablån framgår ytterligare, att från tiden 31 dec. 1915—3 mars 1916 till motsvarande tid 1917 stadens bruttoutgifter minskats med 61·7 %, statsbidraget med 60·8 % och stadens nettoutgifter med 62·0 %.

En jämförelse av antalet understödda arbetslösa under perioderna 17 februari—3 mars 1916 och 19 februari—6 mars 1917 giver vid handen, att en avsevärd minskning ägt rum inom samtliga industrier och yrken. Nedgången har vad männen beträffar varit störst inom gruvindustrien och metallurgien, handeln, trä- och konstindustrien, de fria yrkena samt den mekaniska industrien. För kvinnornas vidkommande har den största minskningen konstaterats inom textilindustrien, bokindustrien, metallurgien, handeln och träindustrien.

Under de första två månaderna av år 1917 hava från de understödda av olika anledningar (erhållande av arbete, avresa från staden etc.) avförts 6 764, bland dem 3 368 på den grund att de erhållit arbete; i 1 714 fall har detta förskaffats genom de av arbetsgivare och arbetare sammansatta byråerna. Motsvarande avgångssiffror för tiden 31 dec. 1915 till 6 mars 1917 belöpa sig till resp. 86 371, 58 171 och 18 279.

(Bulletin du Ministère du Travail.)

---

[1] Se Soc. Medd., årg. 1914, sid. 1182.

Arbets- och löneförhållanden.

Arbetslöner i Norge år 1915. De uppgifter rörande arbetslönerna, som statistiska centralbyrån i Norge vart femte år publicerar[1], grunda sig väsentligen på de upplysningar, som inhämtas från magistraterna i städerna och länsmännen på landsbygden. Då man härvidlag frågar efter »den sedvanliga daglönen (årslönen)» för skilda yrken, är det klart, att dessa uppgifter, som äro byggda på ett så svävande begrepp som »sedvanlig lön», ej kunna tillmätas samma betydelse som uppgifter över verkligt utbetald lön. Dock visar en undersökning, att de äro så pass tillförlitliga, att man kan använda dem för att belysa lönernas förändringar. För några av de viktigaste yrkesgrupperna anges här lönens storlek i kronor och procentuella stegring.

		Landsbygd			Städer		
		1915	stegring 1910—15	stegring 1905—10	1915	stegring 1910—15	stegring 1905—10
		kr.	%	%	kr.	%	%
Dräng	årslön	374·00	29	24	525·00	51	16
Piga	»	193·00	30	30	217·00	29	26
Daglönare (man)	daglön	3·55	34	20	4·55	39	28
Daglönare (kvinna)	»	1·98	34	18	2·97	47	27
Skomakeriarbetare	»	3·87	31	18	4·24	27	24
Smidesarbetare	»	4·34	27	20	5·06	29	21
Gruvarbetare	»	4·24	12	25	—	—	—
Sågverksarbetare	»	4·12	30	18	4·54	27	24
Väveriarbetare (man)	»	3·88	40	14	4 30	36	5
Väveriarbetare (kvinna)	»	2·33	46	14	2·09	19	9
1 styrman (ångfartyg)	månadshyra	—	—	—	193·00	72	3
1 styrman (segelfartyg)	»	—	—	—	216·00	120	15
Matros (ångfartyg)	»	—	—	—	89·00	51	16
Matros (segelfartyg)	»	—	—	—	97·00	76	10

Den största lönestegringen har ägt rum för sjömännen. Hyrorna, som för tiden 1905—1910 stigit långsammare än andra löner, ha i och med kriget ökat högst betydligt. För övriga yrken ha lönerna under femårsperioden ökats med cirka 30 % mot ungefär 20 % för åren 1905—1910. Stegringen under det första krigsåret har, så vitt man kan döma, ej varit större än för närmast föregående år, vilket i och för sig är helt naturligt, då arbetslönerna i regel förändra sig långsammare än andra priser. Efter år 1915 har stegringen varit mera betydande.

(Norges officielle statistik VI: 93.)

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1909, sid. 154 och årg. 1914, sid. 270.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juni månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juni månad.

Översikt av verksamheten under *juni* månad år 1917.

Juni	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 574	2 482	1 936	1 941	2 511	1 475	**4 515**	**4 993**	**3 411**
Stockholms län	1 089	1 593	935	222	305	126	**1 311**	**1 898**	**1 061**
Uppsala län	358	487	185	132	187	105	**490**	**674**	**290**
Södermanlands län	319	354	225	153	163	95	**472**	**517**	**320**
Östergötlands län	581	581	424	406	407	227	**987**	**988**	**651**
Norrköping	468	303	258	465	360	261	**933**	**663**	**519**
Jönköpings län	219	266	169	122	154	72	**341**	**420**	**241**
Kronobergs län	162	155	148	23	25	15	**185**	**180**	**163**
Norra Kalmar län	36	40	33	28	50	25	**64**	**90**	**58**
Södra Kalmar län	121	98	82	47	44	25	**168**	**142**	**107**
Gottlands län	87	337	66	26	52	16	**113**	**389**	**82**
Blekinge län	321	336	238	208	194	141	**529**	**530**	**379**
Kristianstads län	283	397	256	176	234	143	**459**	**631**	**399**
Malmöhus län: Malmö	1 339	577	538	1 101	899	656	**2 440**	**1 476**	**1 194**
Malmöhus län: Lund	178	70	69	104	46	44	**282**	**116**	**113**
Malmöhus län: Landskrona	97	68	62	31	34	21	**128**	**102**	**83**
Malmöhus län: Hälsingborg	465	195	172	275	242	172	**740**	**437**	**344**
Malmöhus län: Ystad	109	70	54	64	30	23	**173**	**100**	**77**
Malmöhus län: Trälleborg	146	86	61	46	34	24	**192**	**120**	**85**
Malmöhus län: Eslöv	210	193	175	94	118	93	**304**	**311**	**268**
Malmöhus län: Skurup	40	35	32	20	28	17	**60**	**63**	**49**
Hallands län	163	162	82	67	107	45	**230**	**269**	**127**
Göteb. o. Bohus län	130	156	122	94	121	42	**224**	**277**	**164**
Göteborg	1 897	1 606	1 431	797	1 052	634	**2 694**	**2 658**	**2 065**
Älvsborgs län	74	159	59	15	39	12	**89**	**198**	**71**
Skaraborgs län	141	255	114	95	169	62	**236**	**424**	**176**
Värmlands län	98	152	92	69	128	51	**167**	**280**	**143**
Örebro län	246	538	188	193	268	131	**439**	**806**	**319**
Västmanlands län	345	341	170	141	184	97	**486**	**525**	**267**
Kopparbergs län	277	321	193	151	201	123	**428**	**522**	**316**
Gävle stad och län	401	420	339	124	129	94	**525**	**549**	**433**
Västernorrlands län	215	259	184	82	98	47	**297**	**357**	**231**
Jämtlands län	146	162	109	119	203	95	**265**	**365**	**204**
Västerbottens län	115	179	109	91	115	67	**206**	**294**	**176**
Norrbottens län	71	89	56	91	126	74	**162**	**215**	**130**
Tillsammans juni 1917	**13 521**	**13 522**	**9 366**	**7 813**	**9 057**	**5 350**	**21 334**	**22 579**	**14 716**
» maj 1917	*13 527*	*13 665*	*8 960*	*8 719*	*10 174*	*6 001*	*22 246*	*23 839*	*14 961*
» juni 1916	11 504	11 741	8 341	6 755	8 173	4 614	18 259	19 914	12 955
» » 1915	12 341	8 872	7 040	10 101	7 707	4 958	22 442	16 579	11 998
» » 1914	9 416	7 531	5 729	6 013	7 318	4 195	15 429	14 849	9 924

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	2 291	4 755	2 717	376	1 076	538	**2 667**	**5 831**	**3 255**	46	56
därav arbetssökande personer	2 164			363			**2 527**				
II. Gruvdrift och malmförädling	81	232	110	—	—	—	**81**	**232**	**110**	35	47
därav arbetssökande personer	79			—			**79**				
III. Industri och hantverk m. m.	4 208	3 763	2 540	779	461	257	**4 987**	**4 224**	**2 797**	118	66
därav arbetssökande personer	3 835			717			**4 552**				
IV. Handel och samfärdsel	2 204	1 449	1 036	1 304	1 634	903	**3 508**	**3 083**	**1 939**	114	63
därav arbetssökande personer	2 036			1 249			**3 285**				
V. Husligt arbete	50	1	1	5 025	5 773	3 601	**5 075**	**5 774**	**3 602**	88	62
därav arbetssökande personer	50			3 709			**3 759**				
VI. Allmän och litterär verksamhet	25	33	26	52	87	33	**77**	**120**	**59**	64	49
därav arbetssökande personer	24			50			**74**				
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 662	3 289	2 936	277	26	18	**4 939**	**3 315**	**2 954**	149	89
därav arbetssökande personer	3 393			249			**3 642**				
Summa för juni 1917	**13 521**	**13 522**	**9 366**	**7 813**	**9 057**	**5 350**	**21 334**	**22 579**	**14 716**	94	65
därav arbetssökande personer	**11 581**			**6 337**			**17 918**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Juni 1916	Maj 1917	Juni 1917	Juni 1916	Maj 1917	Juni 1917
Jordbruket m. m.						
Män	65	51	*48*	63	59	*57*
Kvinnor	27	47	*35*	35	50	*50*
Tillsammans	**57**	**50**	*46*	**57**	**57**	*56*
Övriga näringsgrenar						
Män	109	130	*128*	74	70	*76*
Kvinnor	89	92	*93*	59	60	*60*
Tillsammans	**100**	**110**	*111*	**67**	**65**	*68*
Samtliga yrkesgrenar						
Män	98	99	*100*	71	66	*69*
Kvinnor	83	86	*86*	56	59	*59*
Tillsammans	**92**	**93**	*94*	**65**	**63**	*65*

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under juni 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 872 platser, varav 1 354 manliga och 518 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 413, 1 117 och 296 samt under nästlidna månad resp. 1 874, 1 320 och 554.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	**30**	**29**	**24**	**635**	**1 346**	**767**	**120**	**343**	**100**
Därav kvinnor	7	12	8	41	89	37	13	27	10
II. Gruvdrift och malmförädling	—	**14**	**14**	**3**	**6**	—	**8**	**4**	**4**
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	**12**	**7**	**3**	**22**	**53**	**49**	**5**	**29**	**18**
Därav kvinnor	3	3	3						
B Metall- och maskinindustri	**207**	**122**	**50**	**45**	**12**	**5**	**14**	**13**	**5**
Därav kvinnor	17	8	—						
C Trävaruindustri	**28**	**34**	**16**	**24**	**67**	**35**	**2**	**6**	**5**
Därav kvinnor	2	—	—						
D Byggnadsverksamhet	**686**	**597**	**446**	**96**	**117**	**60**	**36**	**25**	**10**
Därav kvinnor	—	4	4						
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	**9**	**5**	**1**	—	—	—	—	**1**	—
Därav kvinnor	2	1	—						
F Textilindustri	**12**	**8**	**6**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	10	5	3						
G Beklädnadsindustri	**65**	**59**	**30**	**4**	—	—	**5**	—	—
Därav kvinnor	62	58	30						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	**195**	**87**	**57**	**10**	**7**	**5**	**11**	**12**	**6**
Därav kvinnor	41	72	50	—	1	1	2	5	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	**32**	**14**	**8**	**5**	**1**	—	—	—	—
Därav kvinnor	24	10	7	3	1	—			
J Trämasse- o. pappersindustri	**12**	**25**	**3**	**1**	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	8	22	2						
K Grafisk industri	**5**	**3**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	1	—						
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**53**	**34**	**19**	**13**	**8**	**6**	—	**3**	**2**
Därav kvinnor	—	2	—						
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	**116**	**48**	**26**	**2**	**3**	**2**	—	—	—
Därav kvinnor	52	26	10						
B Butiks- och magasinspersonal	**181**	**187**	**107**	**19**	**7**	**3**	**7**	**3**	**2**
Därav kvinnor	53	48	11	2	1	—	1	2	2
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**138**	**419**	**201**	**29**	**39**	**14**	**11**	**13**	**6**
Därav kvinnor	124	388	180	21	37	13	9	11	6
D Landtransport	**195**	**298**	**120**	**17**	**10**	**8**	**21**	**16**	**8**
Därav kvinnor	19	29	7				4	5	3
E Vattentransport	**102**	**81**	**68**	**25**	**17**	**17**	**2**	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	**6**	**47**	**45**	**1**	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	45	45	1	—	—			
V. Husligt arbete	**1 471**	**1 719**	**1 095**	**153**	**174**	**75**	**101**	**135**	**80**
Därav kvinnor	1 470	1 718	1 094	153	174	75	101	135	80
VI. Allmän och litterär verksamhet	**39**	**86**	**43**	**1**	**2**	—	**2**	**2**	**2**
Därav kvinnor	30	56	20	1	2	—	2	2	2
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**921**	**1 070**	**1 028**	**206**	**29**	**15**	**145**	**69**	**42**
Därav kvinnor	16	3	1						
Summa för juni månad år 1917	**4 515**	**4 993**	**3 411**	**1 311**	**1 898**	**1 061**	**490**	**674**	**290**
Därav kvinnor	1 941	2 511	1 475	222	305	126	132	187	105
» » » månad år 1916	4 034	4 610	3 348	949	1 125	716	388	407	257
Därav kvinnor	1 664	2 258	1 365	77	212	48	121	132	105

Södermanlands län			Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			
			Norrköping			Övriga anstalter												
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
94	154	90	57	183	138	166	342	240	27	158	80	16	117	117	61	82	50	I.
6	18	9	7	74	58	23	53	22	3	23	2	3	—	—	7	20	6	
—	—	—	—	3	3	6	6	6	1	—	—	—	—	—	1	—	—	II.
																		III.
14	25	16	2	12	12	7	25	19	7	32	31	3	6	3	3	15	15	*A*
			—	10	10													
20	23	16	16	15	12	27	8	4	22	5	4	2	4	2	7	—	—	*B*
15	24	21	25	10	9	25	22	12	2	7	2	—	—	—	6	—	—	*C*
19	40	17	73	52	50	26	43	20	4	14	5	20	6	4	17	13	9	*D*
—	—	—	3	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
1	—	—	190	9	7	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
1	—	—	146	3	2	1	3	—										
—	—	—	10	2	—	6	6	4	—	—	—	1	1	1	—	1	—	*G*
			10	2	—	5	3	2				1	1	1	—	1	—	
—	—	—	33	10	8	15	13	8	7	4	2	1	—	—	4	1	1	*H*
			5	6	4	12	9	6	2	1	—							
—	—	—	4	3	1	—	—	—	3	20	—	—	—	—	23	20	20	*I*
			1	1	—				1	10	—				3	2	2	
1	—	—	7	4	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	*J*
			—	2	1	8	—	—										
—	—	—	12	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
			4	1	—													
29	11	7	3	—	—	8	6	3	2	1	1	—	—	—	—	15	15	*L*
5	1	1																
																		IV.
—	—	—	—	—	—	6	5	5	2	—	—	—	1	—	1	—	—	*A*
						3	4	4	1	—	—	—	1	—	1	—	—	
4	5	5	14	18	16	14	4	4	1	1	—	—	—	—	5	—	—	*B*
1	1	1	2	8	7	8	—	—							2	—	—	
5	9	5	25	75	60	27	45	29	10	22	14	—	4	2	10	7	5	*C*
5	8	4	21	70	55	21	43	28	8	20	12	—	4	2	9	7	5	
10	4	3	31	39	35	99	48	33	8	14	12	—	—	—	22	4	3	*D*
1	—	—	5	9	7	16	2	2	2	2	1				1	1	—	
2	2	—	28	3	1	8	7	7	1	—	—	—	—	—	10	5	5	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
133	139	79	75	173	117	270	266	146	101	98	57	19	19	12	52	62	37	V.
133	139	79	75	173	117	270	266	146	101	98	57	19	19	12	52	62	37	
1	1	1	2	1	—	2	3	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	VI.
1	1	1	2	1	—	2	3	1	2	—	—				—	1	—	
124	80	60	323	46	46	263	136	110	139	44	33	123	22	22	10	3	2	VII.
			187	—	—	37	21	16	2	—	—							
472	517	320	933	663	519	987	988	651	341	420	241	185	180	163	232	232	165	
153	163	95	465	360	261	406	407	227	122	154	72	23	25	15	75	94	50	
419	427	236	559	464	321	1 028	1 025	654	231	286	140	59	100	52	268	238	162	
141	134	71	217	227	127	378	386	227	95	130	60	28	54	24	80	110	59	

Yrkesgrupper	Gottlands län			Blekinge län			Kristianstads län			Malmö- Malmö		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	**59**	**271**	**47**	**74**	**114**	**69**	**128**	**191**	**101**	**120**	**228**	**186**
Därav kvinnor	5	7	2	33	48	33	28	62	31	43	151	112
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	**11**	**20**	**11**	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**17**	**50**	**14**	**58**	**84**	**59**	**32**	**108**	**86**	**2**	**15**	**15**
B Metall- och maskinindustri	—	**5**	—	**11**	**4**	**2**	**11**	**7**	**4**	**77**	**31**	**25**
Därav kvinnor										14	2	2
C Trävaruindustri	—	—	—	**4**	**5**	**5**	**2**	—	—	**38**	**6**	**1**
Därav kvinnor										5	1	—
D Byggnadsverksamhet	**1**	—	—	**18**	**55**	**43**	**18**	**40**	**13**	**164**	**71**	**63**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**133**	**1**	**2**
Därav kvinnor										79	—	—
F Textilindustri	—	—	—	**1**	—	—	—	**1**	**1**	**21**	—	—
Därav kvinnor				1	—	—				13	—	—
G Beklädnadsindustri	—	—	—	**7**	**9**	**6**	**3**	**6**	—	**48**	**63**	**37**
Därav kvinnor				4	1	1	2	6	—	37	62	36
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	—	—	**10**	**3**	**2**	**10**	**4**	**4**	**96**	**33**	**26**
Därav kvinnor							5	3	3	15	33	26
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	—	—
Därav kvinnor										2	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	**1**	**1**	**1**	—	—	—	**6**	**3**	**3**
Därav kvinnor										5	3	3
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	**1**	**1**	**21**	**11**	**1**	**1**	—	—	**112**	**30**	**27**
Därav kvinnor	—	—	—	5	5	—				30	18	16
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**74**	**17**	**16**
Därav kvinnor										37	11	11
B Butiks- och magasinspersonal	**2**	**2**	—	**7**	—	—	**1**	—	—	**117**	**30**	**21**
Därav kvinnor	1	1	—	5	—	—				74	23	15
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**9**	**14**	**6**	**20**	**26**	**22**	**28**	**50**	**24**	**50**	**80**	**45**
Därav kvinnor	4	10	3	17	24	20	25	45	22	43	74	41
D Landtransport	**2**	**2**	**1**	**20**	**12**	**9**	**10**	**8**	**7**	**375**	**142**	**114**
Därav kvinnor				1	—	—	5	5	5	237	96	76
E Vattentransport	—	—	—	**26**	**9**	**9**	**5**	—	—	**103**	**7**	**7**
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	**1**	**2**	**2**
V. Husligt arbete	**16**	**34**	**11**	**142**	**116**	**87**	**110**	**113**	**82**	**464**	**428**	**317**
Därav kvinnor	16	34	11	142	116	87	110	113	82	464	428	317
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	**3**	**3**	**1**
Därav kvinnor							1	—	—	3	3	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**7**	**10**	**2**	**108**	**81**	**64**	**88**	**80**	**66**	**430**	**286**	**286**
Därav kvinnor												
Summa för juni månad år 1917	**113**	**389**	**82**	**529**	**530**	**379**	**459**	**631**	**399**	**2 440**	**1 476**	**1 194**
Därav kvinnor	26	52	16	208	194	141	176	234	143	1 101	899	656
» » » månad år 1916	66	127	35	507	510	344	399	543	318	2 025	1 426	1 010
Därav kvinnor	27	76	17	206	200	138	161	244	122	1 060	795	497

hus län						Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			
Hälsingborg			Övriga anstalter						Göteborg			Uddevalla						
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
81	109	92	251	460	389	47	126	44	74	179	103	45	103	59	7	25	4	I.
6	39	36	55	136	105	8	42	3	3	34	5	15	31	5				
7	6	6	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	20	—	II.
																		III.
8	14	14	16	49	38	9	18	5	15	15	13	29	1	1	3	21	5	*A*
36	3	2	29	13	10	9	2	2	162	55	37	4	3	3	4	17	—	*B*
									1	2	2							
2	—	—	5	9	6	4	4	—	30	28	21	8	4	1	—	1	—	*C*
									1	—	—							
45	16	16	37	30	28	18	16	15	118	178	158	—	15	10	27	50	35	*D*
44	—	—	4	1	1	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	*E*
38	—	—	1	—	—													
7	—	—	10	—	—	6	1	—	14	8	3	1	—	—	—	—	—	*F*
7	—	—	6	—	—	3	1	—	9	4	1							
15	1	1	5	2	2	2	—	—	21	17	7	2	2	—	—	—	—	*G*
9	1	1	2	1	1	2	—	—	14	13	6	1	—	—				
16	2	—	19	1	1	3	5	—	59	38	29	—	9	8	—	—	—	*H*
7	2	—	1	1	1	—	1	—	14	13	5	—	1	—				
5	24	23	1	1	—	—	—	—	27	6	5	2	—	—	—	—	—	*I*
			—	1	—				15	—	—							
3	—	—	—	—	—	—	—	—	17	14	10	—	—	—	2	1	1	*J*
3	—	—							11	8	4							
1	1	1	—	—	—	—	—	—	12	8	6	—	—	—	—	—	—	*K*
1	—	—																
13	3	3	14	5	5	1	2	1	10	8	5	2	—	—	7	9	2	*L*
1	—	—							1	3	3							
																		IV.
1	—	—	—	—	—	—	1	—	21	22	18	1	—	—	3	—	—	*A*
1	—	—							1	4	3							
17	9	6	7	4	4	3	—	—	101	63	46	—	4	4	—	—	—	*B*
9	6	4	1	3	3	1	—	—	30	17	7							
29	46	22	8	15	11	2	14	6	46	95	26	10	26	13	—	7	—	*C*
27	43	20	7	13	10	2	14	6	41	85	24	9	24	11	—	7	—	
231	21	17	70	27	24	46	12	8	121	190	136	9	5	3	2	2	—	*D*
69	3	2	24	7	6	5	3	2	10	27	14	7	1	1				
30	7	7	103	6	5	4	—	—	155	119	116	8	—	—	—	—	—	*E*
3	—	—										2	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	*F*
94	147	108	276	128	96	46	43	31	645	840	560	60	63	25	15	32	12	V.
94	147	108	227	128	96	46	43	31	645	840	560	60	63	25	15	32	12	
—	—	—	2	—	—	—	3	3	14	5	3	—	1	—	—	—	—	VI.
						—	3	3	1	2	—	—	1	—				
55	28	26	281	61	55	30	22	12	1 029	761	756	43	40	36	19	13	12	VII.
—	1	1	35	—	—													
740	437	344	1 139	812	675	230	269	127	2 694	2 658	2 065	224	277	164	89	198	71	
275	242	172	359	290	222	67	107	45	797	1 052	634	94	121	42	15	39	12	
601	381	288	897	696	538	215	297	154	2 427	2 898	2 165	205	298	133	173	279	108	
253	195	128	305	236	155	82	125	52	717	1 157	656	83	133	44	30	54	19	

Yrkesgrupper	Skaraborgs län			Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.	**94**	**137**	**71**	**39**	**88**	**41**	**94**	**357**	**77**	**122**	**213**	**84**
Därav kvinnor	10	25	5	7	26	9	21	50	9	13	47	8
II. Gruvdrift och malmförädling	—	1	—	—	—	—	3	50	10	4	15	8
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	30	71	26	1	8	4	11	26	11	8	24	10
B Metall- och maskinindustri	—	1	—	1	2	—	17	20	8	30	12	8
C Trävaruindustri	1	2	1	8	10	7	4	20	2	5	9	1
D Byggnadsverksamhet	7	26	7	17	37	19	16	16	7	38	10	8
E Läder-, hår-, gummi- o.d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	1	—									
G Beklädnadsindustri	—	—	—	1	2	1	34	1	—	1	1	1
Därav kvinnor				—	1	—	6	1	—	1	1	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	7	7	4	2	3	2	10	3	3	2	5	3
Därav kvinnor	4	3	2				4	1	1	—	3	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	1	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor												
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	1	—	—	6	5	2	13	7	4
Därav kvinnor							2	—	—			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	7	6	6	1	—	—	1	—	—	1	—	—
Därav kvinnor										1	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	4	4	3	—	—	—	9	6	3	1	3	1
Därav kvinnor	4	3	3				5	3	2	—	3	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	12	29	11	5	9	3	12	23	15	14	20	12
Därav kvinnor	12	29	11	4	8	2	10	21	13	14	20	12
D Landtransport	3	2	2	4	7	6	24	16	16	31	22	20
Därav kvinnor							6	6	6	2	2	1
E Vattentransport	—	—	—	2	2	2	—	—	—	2	1	1
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
V. Husligt arbete	65	106	41	58	93	40	138	183	100	108	105	70
Därav kvinnor	65	106	41	58	93	40	138	183	100	108	105	70
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	1	—	—	—	—	1	3	—	2	3	2
Därav kvinnor	—	1	—				1	3	—	2	3	2
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	5	29	3	27	18	17	58	76	64	103	75	34
Därav kvinnor	—	1	—									
Summa för juni månad år 1917	236	424	176	167	280	143	439	806	319	486	525	267
Därav kvinnor	95	169	62	69	128	51	193	268	131	141	184	97
» » » månad år 1916	114	182	74	149	226	126	339	641	272	436	501	243
Därav kvinnor	59	84	34	56	101	48	167	198	106	135	206	97

Kopparbergs län			Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
56	96	52	36	65	54	2	54	26	76	128	87	36	79	36	20	54	27	I.
4	19	5	2	8	6	—	4	—	4	21	3	6	10	6	3	5	3	
35	76	46	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	II.
																		III.
4	8	3	1	3	2	—	15	13	—	4	4	—	—	—	—	—	—	*A*
13	19	9	21	28	19	2	4	1	3	1	—	—	2	—	—	—	—	*B*
17	22	13	6	20	18	6	10	—	2	8	6	14	24	14	5	—	—	*C*
19	22	16	171	221	165	73	76	71	2	5	3	27	27	26	10	9	6	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	*E*
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
—	—	—	3	1	1	2	1	—	2	2	1	—	1	—	—	—	—	*G*
			1	—	—	2	1	—	2	2	1							
2	5	3	5	7	7	18	9	9	5	4	1	1	2	1	—	—	—	*H*
1	3	1	1	—	—	4	3	3	3	2	1							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*I*
—	—	—	2	24	23	1	3	2	—	5	—	12	12	12	—	—	—	*J*
			—	2	1													
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
6	4	4	6	5	5	6	5	5	—	1	—	—	—	—	—	1	—	*L*
2	2	2	2	—	—													
																		IV.
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	*A*
												—	1	—				
2	1	1	2	2	2	—	—	—	5	1	—	2	1	1	1	—	—	*B*
2	—	—							5	1	—	1	1	1	1	—	—	
47	67	47	9	15	7	12	18	14	51	89	51	17	13	9	21	30	17	*C*
44	63	44	8	15	7	11	18	14	42	81	47	17	13	9	19	28	15	
12	10	8	25	36	34	10	2	2	8	12	2	7	4	4	6	2	2	*D*
1	1	—	1	—	—	—	1	1										
—	—	—	20	1	—	18	5	3	—	—	—	2	10	2	2	—	—	*E*
						2	4	3										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
97	113	71	108	102	79	63	66	25	62	95	43	66	89	50	67	93	56	V.
97	113	71	108	102	79	63	66	25	62	95	43	66	89	50	67	93	56	
—	—	—	2	2	1	—	1	1	1	1	—	1	1	1	1	—	—	VI.
			1	2	1	—	1	1	1	1	—	1	1	1	1	—	—	
118	79	43	104	16	15	84	88	59	47	8	5	20	19	19	29	26	22	VII.
428	522	316	525	549	433	297	357	231	265	365	204	206	294	176	162	215	130	
151	201	123	124	129	94	82	98	47	119	203	95	91	115	67	91	126	74	
321	506	245	471	535	379	247	323	179	269	364	206	210	260	111	193	239	141	
136	174	95	101	95	68	62	71	46	120	164	92	79	95	32	115	127	82	

Livsmedelspriser under andra kvartalet 1917.

I efterföljande tabeller meddelas en översikt för andra kvartalet 1917 av livsmedelspriser å de orter (till antalet 44), varifrån dylika uppgifter regelbundet insändas till socialstyrelsen, vidare av kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt slutligen av tillförseln till de offentliga slakthusen och konsumtionen av kött- och fläskvaror å vissa orter med offentligt slakthus. För livsmedelspriserna under april och maj hava förut i Soc. Medd. (årg. 1917, sid. 682 ff. och sid. 812 ff.) preliminära redogörelser lämnats.

Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 918—919), visar det sig, att medelpriserna för orterna tillsammantagna även under årets andra kvartal undergått betydande förändringar beträffande ett flertal varuslag. I jämförelse med föregående kvartal är dock andra kvartalet kännetecknat av en tydligt framträdande avmattning i den särskilt under det senast tilländalupna året framträdande prisstegringen. I genomsnitt *oförändrade* under kvartalet hava förblivit priserna å mjölk, landssmör, mjöl, de flesta slag av bröd samt socker. *Prisnedgång* har noterats för potatis, gryn, ärter och kalvkött samt de flesta slagen av fisk. Samtliga övriga varuslag förete *högre priser* vid kvartalets slut än vid dess början. Särskilt torde böra nämnas ost, ägg, nöt- och fårkött, fläsk, kaffe, salt och svagdricka ävensom samtliga slag av lyse och bränsle. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å nästföljande sida, där junipriserna 1917 återgivas jämförda med majpriserna 1917 och junipriserna 1916 och 1914 samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under juni 1917 angives i förhållande till motsvarande månad åren 1916 och 1914.

För att underlätta jämförelsen mellan de olika kvartalen lämnas å sid. 910 en översikt rörande de procentiska förändringarna hos de olika varugrupperna, varvid såsom utgångspunkt för jämförelsen valts juli månad 1914, alltså tiden närmast före krigsutbrottet. De beräknade medelpriserna för denna månad hava vart för sig satts = 100, och medelpriserna för följande kvartal eller månader hava reducerats i förhållande därtill. De olika varorna hava sedan sammanförts till sex grupper, varefter de på nyss angivet sätt erhållna indextalen inom varje grupp hopsummerats och summorna dividerats med antalet i gruppen ingående varuslag. För varje grupp blir sålunda indextalet för juli 1914 = 100. Av de redovisade varuslagen hava uteslutits konserverade ägg, färsk potatis, renkött, rundskuren kabeljo och bränntorv, vilka förekomma i marknaden antingen endast under en del av året eller å ett mindre antal orter, samt salt och potatis i hl., som icke funnits intagna i varulistan under hela den tid, som jämförelsen omfattar.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Juni 1917	Maj 1917	Juni 1916	Juni 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från juni 1914 till juni 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från juni 1916 till juni 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**23**	23	18	14	+ *64·3*	+ *27·8*
handskummad	»	**14**	14	10	8	+ *75·0*	+ *40·0*
separerad	»	**11**	11	8	6	+ *83·3*	+ *37·5*
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**375**	374	304	226	+ *65·9*	+ *23·4*
mat- (lands-)	»	**325**	325	287	205	+ *58·5*	+ *13·2*
Margarin, växt-	»	—	—	198	138	—	—
Ägg, färska	tjog	**284**	267	197	131	+ *116·8*	+ *44·2*
Potatis: gammal	5 l.	**63**	66	31	29	+ *117·2*	+ *103·2*
»	hl.	**1021**	1063	—	—	—	—
Ärter, gula	kg.	**63**	63	54	30	+ *110·0*	+ *16·7*
Bruna bönor	»	**220**	212	107	46	+ *378·3*	+ *105·6*
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	**42**	42	38	31	+ *35·5*	+ *105·2*
råg-, svenskt, bästa sort	»	**36**	36	28	21	+ *71·4*	+ *28·6*
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**64**	66	49	36	+ *77·8*	+ *30·6*
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**72**	75	51	39	+ *84·6*	+ *41·2*
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**62**	62	52	41	+ *51·2*	+ *19·2*
mjukt: limpa, söt	»	**60**	60	48	38	+ *57·9*	+ *25·0*
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**48**	46	37	31	+ *54·8*	+ *29·7*
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	**117**	117	90	75	+ *56·0*	+ *30·0*
mjukt, billigaste sort, bakat med vatten	»	**68**	68	53	43	+ *58·1*	+ *28·3*
mjukt, billigaste sort, bakat med mjölk	»	**82**	81	65	60	+ *36·7*	+ *26·2*
Nötkött, färskt: stek	»	**224**	220	189	120	+ *86·7*	+ *18·5*
soppkött	»	**197**	193	166	97	+ *103·1*	+ *18·7*
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**150**	223	197	132	+ *13·6*	— *23·9*
spädkalv	»	**138**	135	118	71	+ *94·4*	+ *16·9*
Fårkött: färskt, stek	»	**259**	253	221	138	+ *87·7*	+ *17·2*
salt, svenskt	»	**243**	236	186	120	+ *102·5*	+ *30·6*
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**275**	271	221	128	+ *114·8*	+ *24·4*
salt, svenskt »	»	**293**	288	233	135	+ *117·0*	+ *25·8*
Sill, salt: prima	»	**97**	100	93	42	+ *131·0*	+ *4·3*
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**310**	308	180	157	+ *97·5*	+ *72·2*
Socker, bit-	»	**70**	70	68	64	+ *9·4*	+ *2·9*
Fotogen, Water White	l.	**37**	36	26	20	+ *85·0*	+ *42·3*
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**5070**	4850	3750	2590	+ *95·8*	+ *35·2*
barr-, » »	»	**4040**	3930	3030	2090	+ *93.3*	+ *33·5*
Bränntorv	100 kg.	**599**	400	370	206	+ *190·8*	+ *61·9*
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	**791**	776	702	392	+ *101·8*	+ *12·7*
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	**691**	691	549	226	+ *205·8*	+ *25·9*
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	**394**	379	285	148	+ *166·2*	+ *38·2*
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	**519**	500	331	178	+ *191·6*	+ *56·8*

Varugrupper	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) [1]	100	101	110	112	114	124	141	143	146	152	170
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag) [2]	100	109	118	124	135	133	124	124	125	126	131
Kött (8 varuslag)	100	98	95	106	122	137	140	144	157	182	193
Fisk (9 varuslag)	100	102	102	103	102	118	142	150	152	176	196
Övriga födoämnen (6 varuslag)	100	103	112	128	135	129	130	137	138	150	168
Bränsle och lyse (7 varuslag)	100	107	108	112	119	135	151	159	167	187	192

Varugrupper	1:a kvartalet 1917	2:dra kvartalet 1917	April 1916	Maj 1916	Juni 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) [1]	179	190	145	147	145	179	176	182	186	190	193
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag) [2]	159	161	125	125	125	152	161	164	164	159	159
Kött (8 varuslag)	192	193	150	157	164	193	193	190	193	195	192
Fisk (9 varuslag)	203	188	147	148	161	200	204	205	198	184	181
Övriga födoämnen (6 varuslag)	202	225	140	141	141	186	206	214	226	222	226
Bränsle och lyse (7 varuslag)	207	228	166	169	175	195	210	216	222	228	234

Som synes av denna tabell, företer sist tilländalupna kvartal inom tre av ovanstående varugrupper i förhållande till det föregående högst väsentligt ökade genomsnittspriser. Särskilt påfallande hög är ökningen inom femte gruppen, till följd av de synnerligen höga potatispriser, som rådde under april samt den oavbrutet stegrade prisfördyringen av bruna bönor. Även den sista gruppen »bränsle och lyse» har företett en avsevärd ökning. Andra gruppen, omfattande varuslagen bröd, mjöl och gryn, har endast att uppvisa en obetydlig procentuell förhöjning, 2 %, vilket sammanhänger med den omständigheten att priserna å gruppens samtliga varuslag reglerats genom maximipriser eller på annat sätt fastställda priser. Den varugrupp, som omfattar kött och fläsk har likaledes endast att uppvisa en mindre förhöjning, vilket huvudsakligen beror på, att maximipris under kvartalet satts å kalvkött. Vad slutligen beträffar varugruppen »fisk», har den under försommaren regelbundet åter-

[1] Från och med febr. månad 1917, då margarin fullständigt upphört att föras i marknaden, omfattar gruppen endast 9 varuslag.

[2] I varugruppen ingår endast 10 varuslag sedan december månad 1916, från och med vilken tid rågsikt på grund av utfärdat siktningsförbud ej saluförts.

kommande prissänkningen även inträffat detta år. Jämfört med föregående kvartal har en tillbakagång av 15 % ägt rum.

Det ligger givetvis nära till hands att på grundval av dessa sex varugruppers prisökning uträkna ett medeltal för att härigenom finna ett uttryck för den allmänna prisstegring, som drabbat de viktigaste slagen av livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. Ett enkelt aritmetiskt medeltal kan dock, särskilt under nuvarande abnorma förhållanden, icke göra anspråk på att lämna en korrekt bild av livsmedelsfördyringen, sådan den gestaltar sig för det enskilda hushållet, enär vid ifrågavarande beräkning ingen hänsyn är tagen till storleken av de kvantiteter, varmed de olika varuslagen ingå i en normal årsbudget. Däremot hava dessa medeltal den förtjänsten, att de äro rätt väl *jämförbara med åtskilliga andra länders prisindices*, varför de jämväl ansetts böra här bibehållas. Inom socialstyrelsen har emellertid, med ledning av de under de senare åren gjorda levnadskostnadsundersökningarna, även verkställts en uträkning över livsmedelskostnadernas stegring för ett normalhushåll, med hänsyn tagen till de olika varuslagens kvantitativa vikt i hushållets budget. Denna undersökning, som omfattar styrelsens samtliga ombudsorter, finnes publicerad i detta häfte (sid. 872). Den härvid för orterna tillsammantagna erhållna serien av »vägda» medeltal återgives här nedan tillika med serien för ovannämnda aritmetiska (»ovägda») medeltal:

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	Juni 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	103	108	114	121	129	138	143	148	162	175	190	197	198
»Vägda» medeltal . .	100	103	107	113	121	124	128	130	134	142	152	166	175	175

Man märker, hurusom dessa serier nästan täcka varandra ända till tredje kvartalet 1915, men sedan på ett alltmer påfallande sätt skilja sig åt, uppenbarligen under inflytande av den abnorma prisrörelsen i fråga om vissa för hushållsbudgeten mera bestämmande varuslag.

Medelökningen, som intill tredje kvartalet 1915 utgjorde alldeles samma procenttal, nämligen 21 %, vare sig hänsyn tages till den vägda eller ovägda indexserien, belöpte sig däremot för andra kvartalet 1917 till 97 % enligt den ovägda men endast till 75 % enligt den vägda indexserien, utvisande alltså en skillnad av 22 enheter emellan de båda indexserierna.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, skatter, kläder m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prislägen. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 5 årg. 1917 (sid. 616 ff.) av sociala meddelanden och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från tiden maj 1914 till maj 1917 till c:a 52 %. Till juni torde endast en obetydlig stegring hava inträtt.

Övergår man härefter till en mera detaljerad granskning av prisväxlingarna å de särskilda varuslagen under 1917 års andra kvartal, finner man, att den förut påpekade tendensen till utjämning de olika landsdelarna emellan fortfarande gör sig gällande.

Vad först *mjölken* beträffar, så har den under de två närmast föregående kvartalen konstaterade prisökningen så gott som fullständigt avstannat under detta kvartal. Medeltalet för samtliga orter har under både april, maj och juni utgjort 23 öre för oskummad, 14 öre för handskummad och 11 öre per liter för separerad mjölk. För enstaka orter har dock förhöjning av priset inträtt. Sålunda har i Visby under juni priset å söt mjölk stigit från 18 till 20 öre per liter. Under maj har Tidaholm likaledes att uppvisa en prisförhöjning av två öre för oskummad och handskummad mjölk samt ett öre per liter för separerad mjölk. För sistnämnda ort rådde stor mjölkbrist under maj och juni.

Genom nådig förordning den 23 februari 1917 har Kungl. Maj:t fastställt, att vid försäljning till statens livsmedelskommission av *mejerismör* av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 procent, priset i minuthandeln må uppgå till 3 kronor och 75 öre per kg. Till följd härav hava under kvartalet med ytterst få undantag noteringarna nått upp till den stadgade maximigränsen. *Landssmöret*, som genom tidigare bestämmelser åsatts ett maximipris av 325 öre per kg., har för alla rapportorter under kvartalets samtliga månader så gott som undantagslöst noterats till ett pris, som sammanfaller med maximipriset. *Margarin* har till följd av de svårigheter, som uppstått för margarinfabrikerna att erhålla nödiga råvaror, fullständigt försvunnit ur marknaden.

Samtliga slag av *ost* hava såsom en naturlig följd av de höga mjölkpriserna samt på grund av ringa tillgång på råvaror varit underkastade en oavbruten prisstegring.

Den redan under föregående kvartal påvisade kraftiga stegringen av *potatis*priset har även under april månad fortfarit med oförminskad styrka. För samtliga rapportorter tillsammantagna uppgick medelpriset för denna månad till 87 öre per 5 liter och 14 kr. och 64 öre per hl., medan motsvarande priser under april föregående år voro resp. 31 öre och 4 kr. och 94 öre. Orsaken till denna ökning har helt visst sin huvudorsak i den synnerligen stora brist, som uppstått i riket å flera av de för folknäringen viktigare födoämnena. Särskilt påtaglig har denna brist å potatis blivit på grund av den livliga efterfrågan detta varuslag rönt, efter den statliga regleringens ikraftträdande beträffande bröd, mjöl och gryn. När sedermera vid tjällossningen avsevärda partier befunnos vara förfrusna, steg efterfrågan flerstädes till den grad, att t. o. m. oroligheter på några håll uppstått och potatisförsäljarna fråntagits sina torgförda varor. Producenter och återförsäljare hava även begagnat tillfället och höjt utförsäljningspriset till belopp, som stundom varit mångdubbelt högre än de normala.

Med anledning av dessa förhållanden hava statsmakterna ansett det nödvändigt att genom prisreglerande åtgärder sörja för, att nödig utsädespotatis

måtte erhållas samt möjliggöra även för den mindre bemedlade delen av befolkningen att i största utsträckning erhålla potatis för konsumtion. Genom nådig förordning den 16 april 1917 har sålunda Kungl. Maj:t bland annat fastställt, att vid frivillig försäljning av potatis direkt till allmänheten i öppen bod priset ej måtte överstiga för kg. 18 öre och för liter 12·5 öre. Dock fick priset vid försäljning av eh myckenhet av högst tre och ett halvt kg. eller högst fem liter uppgå till högst 20 öre för kg. och högst 14 öre för liter. Till följd av dessa bestämmelser har genomsnittspriset under maj och juni gått tillbaka högst väsentligt. Priset för 5 liter utgjorde under maj 66 och under juni 63 öre. Under motsvarande månader var hektoliterpriset 10·63 och 10·44 kr. Inom stora områden av riket har dock nästan fullständig brist å potatis varit rådande.

Med avseende å *mjöl* har under kvartalet noteringarna bibehållits i stort sett oförändrade i överensstämmelse med de av folkhushållningskommissionen fastställda priserna den 12 innevarande januari. Medelpriset å 75% vetemjöl utgjorde under hela kvartalet 42 öre.per kg. och å sammalet rågmjöl 36 öre per kg. Rågsikt har till följd av tidigare utfärdat siktningsförbud ej saluförts under kvartalet.

Vad beträffar *bröd*, så har ej heller detta varuslag undergått några nämnvärda prisförändringar under kvartalet, enär de under föregående kvartal faställda bestämmelserna i stort sett förblivit oförändrade. Fastställandet av såväl brödtyper som priser åligger Konungens befallningshavande i resp. län, vilka, vad beträffar typerna i stort sett, hava antagit de av folkhushållningskommissionen förordade. Vid en jämförelse mellan de olika länen framgår dock, att de fastställda maximipriserna i många fall blivit synnerligen olikartade i fråga om en och samma brödkvalitet. Med ledning av de rörande dessa förhållanden utfärdade länskungörelserna m. m. har det varit möjligt att inpassa de av styrelsens ombud meddelade noteringarna i den här använda varulistan, vilket till följd av den förvirring och osäkerhet, som åtminstone i början av den nya regleringen rådde vid försäljningen av bröd å olika orter, varit förenat med ganska stora svårigheter. Dessa hava senare ytterligare ökats därigenom, att folkhushållningskommissionen, för att minska konsumtionen av det mera begärliga vetemjölet, sett sig föranlåten att fastställa proportionen mellan de kvantiteter av olika mjölsorter, som tilldelats de olika brödbyråerna i riket (40 % vetemjöl och 60 % rågmjöl i södra och mellersta Sverige, 50 % vetemjöl och 50 % rågmjöl i Norrland). Dessa lokala myndigheter hava i sin tur, för att hålla tillbaka konsumtionen av vetemjöl, i många fall utfärdat förbud mot att saluföra rena vetebrödstyper inom distriktet. Inom andra åter får sådant bröd allt fortfarande försäljas. Med anledning härav hava för flera orter under kvartalet upptagits noteringar å vetebröd, som icke fullt motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna, enär stundom en viss mängd rågmjöl (vanligen c:a 25 %) finnes inblandat däri. Stor omsorg har emellertid nedlagts för att så vitt möjligt meddela noteringar å sådana brödtyper, som närmast motsvara dem, varöver tidigare priser meddelats. För åstadkommande av mera enhetliga brödtyper inom olika delar av landet har en för ändamålet tillsatt kommitté tillsatts av folk-

hushållningskommissionen. Genom denna kommittés arbete torde grunden vara lagd för i det närmaste enhetliga brödtypers införande i riket.

Genom nådig förordning den 15 februari 1917 beslagtogos alla inom riket befintliga *grynförråd* av såväl havre som ris. Härigenom kommo även dessa varor in i den statliga ransoneringen och enär folkhushållningskommissionen för ett lyckligt genomförande av denna ansett det lämpligt att endast i mindre utsträckning släppa ut dessa varor i marknaden; har från flera rapportorter inrapporterats fullständig brist på gryn, särskilt gällde detta havregryn, som under andra kvartalet i stort sett endast kunde erhållas av sjuka personer. Risgryn hava däremot saluförts i större utsträckning, men till följd av i det närmaste avstannad export hava noteringar ej kunnat erhållas å de i varulistan angivna kvaliteterna, utan hava prisuppgifter lämnats å de slag av risgryn, som allmännast förekommit i handeln. Under förra hälvten av april månad fastställdes av folkhushållningskommissionen priser för de partier havregryn och risgryn, som erhöllos genom kommissionens förmedling. För havregryn, lös vikt, fastställdes priset till 64 öre per kg. och för risgryn till 58 öre per kg. för märket »Burma», 61 öre för »Iravadi», 68 för »Moulmain» och »Patna» samt 73 öre för märket »Japan». De gryn, som emellertid innehades av detaljhandlare före beslagets ikraftträdande, hava dock fått utförsäljas till priser, som i stort sett bestämts av handlarna själva. Detta har förorsakat att, särskilt under kvartalets början, synnerligen ojämna noteringar erhållits. I den mån, som dessa äldre lager slutsålts, hava emellertid mera enhetliga prisuppgifter kunnat meddelas. Medelpriset för samtliga orter tillsammantagna utgjorde för havregryn under april 75, under maj 66 och under juni 65 öre per kg. Under motsvarande månader utgjorde medelpriset för risgryn 87, 75 och 72 öre pr kg.

Vid början av andra kvartalet hava statsmakterna lagt beslag även å *ärter*. Genom nådig förordning den 27 mars 1917 beslagtogos nämligen alla inom riket befintliga lager av ärter från och med den 30 mars. Därjämte fastställdes samtidigt ett maximipris för detaljhandeln av 61 öre per kg. (med vissa tillägg för fraktkostnader). Ärtpriset, som under mars i medeltal uppgått till 73 öre per kg., sjönk under april till 64 och under maj och juni till 63 öre per kg. På många orter har stark brist rått även på detta varuslag.

Priset å *färska ägg* har från maj stigit med 17 öre per tjog till juni, då medelpriset för samtliga orter tillsammantagna utgjorde 2 kr. och 84 öre per tjog. Motsvarande pris för ett år sedan var 1 kr. och 97 öre och under juni 1917 1 kr. och 31 öre per tjog. Innevarande års synnerligen höga priser torde i väsentlig grad bero på ökad nedslaktning av hönsstammen till följd av foderbrist samt det förhållandet att danska ägg under senare tiden börjat försäljas i riket till synnerligen höga priser, varigenom de svenska äggnoteringarna även drivits i höjden.

Vad beträffar *köttpriserna*, så har såsom alltid om våren en tendens till stigande noteringar för nöt- och fårkött förmärkts. Prisförhöjningen skulle dock helt visst hava varit betydligt starkare, om icke till följd av de hotande skördeutsikterna, särskilt vad beträffar stråfoder, det på många håll befarats

att en allmän reducering av kreatursstammen skulle vara tvungen att vidtagas. Medelpriset för nötstek utgjorde under april 216, under maj 220 och under juni 224 öre per kg. För färsk fårstek utgjorde motsvarande medelpriser 246, 253 och 259 öre per kg. Enär det synts nödvändigt för statsmakterna att vidtaga åtgärder i syfte att därigenom inskränka användningen av mjölk för andra ändamål än till direkt människoföda hava flera åtgärder vidtagits för att få största möjliga kvantitet mjölk ut i den fria handeln. Som ett led i denna strävan får även anses den av Kungl. Maj:t den 19 maj 1917 utfärdade nådiga förordningen, varigenom fastställdes att kalvkött icke fick utförsäljas till högre pris än 1 kr. och 50 per kg. Under trycket av denna bestämmelse har en kraftig tillbakagång inträtt redan under maj, då priset å gödkalv nedgick till 2·23 mot 2·31 kr. per kg. under april. Spädkalvköttet nedgick i medeltal från 1·41 till 1·35 kr. per kg. Under juni utgjorde medelpriset för gödkalv 1·50 och för spädkalv 1·38 kr. per kg.

Med undantag för sill förete alla övriga slag av färsk *fisk* lägre priser vid kvartalets slut än vid dess början i likhet med vad vanligen skett under detta kvartal föregående år. Vid en jämförelse med motsvarande månader år 1916 och ännu mer vid jämförelse med tidigare år framgår det dock att priserna under andra kvartalet 1917 äro synnerligen höga. Salt sill, varav distribueringen numera nästan fullständigt övertagits av folkhushållningskommissionens varuförmedlingsbyrå, har ävenledes under kvartaletoavbrutet gått tillbaka i pris.

Kaffe, som redan under föregående kvartal införts under den statliga regleringen, har endast undergått mindre prisförändringar under andra kvartalet. På grund av från folkhushållningskommissionen utfärdade maximiprisbestämmelser, har, förutom vissa tillägg för fraktkostnader, detaljhandelspriset fastställts till 3 kr. för sådant orostat kaffe, som tillhandahållits genom kommissionen och 3 kr. 25 öre för kaffe av äldre lager. I jämförelse med föregående kvartal har emellertid en mindre tillbakagång inträtt i samband med att kaffe av äldre lager slutsålts. Inom ett flertal orter har en synnerligen kännbar brist på kaffe under senare delen av kvartalet inträtt.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har medelpriset å såväl fotogen som kol och koks till följd av den allt mer tillstramade handeln med utlandet varit underkastat en avsevärd ökning. För ett flertal rapportorter hava noteringarna å ved likaledes skjutit i höjden. I medeltal har priset under kvartalet gått upp för björkved från 47·80 till 50·40 och för barrved från 38·20 till 40·60 kr. per famn.

Vad beträffar *kreaturspriserna* under andra kvartalet, innehåller sammandragstabellen å sid. 930—931 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur i Stockholm, Malmö och Göteborg, under det att i tabellen å sid. 932—936 sammanställts månadspriser under andra kvartalet samt under juni jämväl veckomedelpriser för dessa tre städer ävensom för Eskilstuna, Norrköping, Hälsingborg och Linköping, från vilka orter noteringar numera även avlämnas.

En granskning av prisrörelsen under kvartalets olika månader i rikets tre

större städer giver vid handen, att den tendens till sänkning av kreaturspriserna, som observerades under föregående kvartal, upphört och efterträtts av en oavbruten uppgång, vilket haft till följd den redan omnämnda prisstegringen å kött. Ett undantag härifrån utgöra dock kalvpriserna, för vilka en så gott som ständig sänkning kunnat konstaterns. Särdeles kraftig är helt naturligt denna sänkning efter 1 juni, då maximipris å kalvkött trädde i kraft. Medelpriset för de tre större städerna å sötmjölkskalvar (70—80 kg.) utgjorde under januari 107, februari 103, mars 99, april 96, maj 98 och juni 80 öre per kg. levande vikt. Svinpriserna, som under maj uppvisade stigande noteringar, hava under juni åter gått tillbaka.

Granskar man därefter med ledning av sistnämnda tabeller prisrörelsen å de sex orter, varifrån noteringar erhållas, framgår det, att densamma varit rätt olikformig för nötkreatur. Sålunda hava i Stockholm och Linköping priserna stigit från april till maj men sedan åter sjunkit under juni. Eskilstuna och Norrköping uppvisa sjunkande priser, medan i Hälsingborg och Malmö stegrade priser kunnat iakttagas. Vad beträffar får har det högsta prisläget noterats i Linköping. Svinpriserna hava i Stockholm och Eskilstuna under maj undergått en rätt kraftig stegring för att sedan under juni återgå till det forna prisläget. Å övriga orter har en svag tendens till prissänkning kunnat konstateras.

I tabellerna å sid. 917 meddelas uppgifter rörande *tillförsel* och *konsumtion* under kvartalet av kött- och fläskvaror i Stockholm, Eskilstuna, Linköping (endast tillförsel), Norrköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg och Göteborg (endast tillförsel). Uppgifterna rörande tillförseln till de offentliga slakthusen hava närmast till ändamål att belysa styrkan av omsättningen å resp. orter under olika tidpunkter. Konsumtionssiffrorna angående kött- och fläskvaror måste naturligtvis betraktas såsom endast ungefärliga. Vissa mängder av dessa varor såväl tillföras som bortföras från resp. städer utan att komma till vederbörandes kännedom. Detta torde speciellt gälla de förmedelst ångbåtar transporterade varorna; dock har från sakkunnigt håll upplysts, att de icke registrerade varumängderna kunna anses såsom jämförelsevis små samt att till- och utförsel i här berörda avseende ungefär uppväga varandra. Att de här offentliggjorda siffrorna giva en ganska god föreställning om den verkliga platsförbrukningen, torde framgå därav, att konsumtionssiffrorna för såväl nötkreatur som svin under både detta och föregående kvartal ställa sig ungefär likartade i förhållande till folkmängden för de olika orterna.

Rörande *fisk*priserna lämnas i tabellerna å sid. 937—938 en sammanställning av noteringarna från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission samt från Göteborgs stads fiskhamnsauktioner. Vad beträffar tillförseln till den senare orten, torde på grund av den omläggning av rapporteringssystemet, som under kvartalet ägt rum, de här meddelade siffrorna ej vara fullt jämförbara med förut lämnade. För båda orterna hava genomgående sjunkande priser noterats under april och maj, vilket får sättas i samband med en relativt rikligare tillförsel under kvartalets första del samt den under försommaren alltid inträdande kvalitetsförsämringen å fisk. Under juni åter har en bestämd tendens till stegring kunnat förmärkas.

Tillförseln till offentliga slakthus.

April—juni 1917.

Kreatursslag		Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1])
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	Juni	653	65			36	191	94	1 353
	April—juni	*1 965*	*154*			*106*	*1 116*	*286*	*4 454*
Kor	Juni	106	312	1 638	881	127	—	—	1 826
	April—juni	*300*	*845*	*4 206*	*2 339*	*417*	*2 637*	—	*6 683*
Övriga nötkreatur	Juni	2 956	36			148	1 412	885	849
	April—juni	*9 202*	*106*			*222*	*3 361*	*3 186*	*2 704*
Gödkalvar	Juni	798	[2]) 293	203	[2]) 640	27	525	60	1 402
	April—juni	*2 705*	[2]) *1 008*	*511*	[2]) *2 367*	*83*	*1 776*	*233*	*4 260*
Spädkalvar	Juni	657	[3]) 598	423	[3]) 493	371	869	41	874
	April—juni	*1 363*	[3]) *1 369*	*977*	[3]) *1 403*	*1 460*	*1 173*	*133*	*2 501*
Får och lamm	Juni	173	19	92	70	8	422	63	977
	April—juni	*396*	*51*	*119*	*160*	*28*	*895*	*149*	*1 902*
Svin	Juni	1 708	242	675	814	400	886	334	2 369
	April—juni	*5 191*	*1 040*	*2 202*	*2 412*	*2 255*	*5 900*	*1 298*	*10 006*
Spädgrisar	Juni	185	10	—	17	—	48	—	525
	April—juni	*811*	*22*	—	*41*	*51*	*3 025*	—	*2 778*
Hästar och föl	Juni	71	21	27	20	6	43	8	195
	April—juni	*232*	*50*	*57*	*56*	*11*	*145*	*33*	*542*

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

April—juni 1917.

Kroppar av		Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
		St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	Juni	4 550	284	671	277	572	566
	April—juni	*13 664*	*838*	*1 870*	*848*	*2 567*	*1 570*
Gödkalvar	Juni	3 358	271	751	164	525	261
	April—juni	*14 822*	*830*	*2 651*	*470*	*1 924*	*786*
Spädkalvar	Juni	7 491	537	809	884	869	521
	April—juni	*22 156*	*1 017*	*2 426*	*3 421*	*2 411*	*1 410*
Får och lamm	Juni	1 661	19	107	100	422	292
	April—juni	*5 428*	*51*	*252*	*290*	*1 062*	*602*
Svin	Juni	4 098	471	1 002	460	1 694	489
	April—juni	*14 254*	*1 612*	*4 875*	*2 519*	*10 135*	*2 521*
Spädgrisar	Juni	127	10	20	1	48	19
	April—juni	*845*	*22*	*74*	*60*	*305*	*81*
Hästar och föl	Juni	155	19	34	9	43	13
	April—juni	*472*	*48*	*99*	*16*	*158*	*46*

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 31	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 58	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort, bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	mjukt, billigaste sort, » » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 117	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 70	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	373	373	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	234
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp-
[5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. —
två orter, å vilka höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för juni och aug. 1916 en ort, för sept. två, för regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade listan angivna kvaliteterna. — × Maximipris. — ×× Eljest fastställda pris.

(juni 1916—juni 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Juni 1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	18	19	19	19	19	20	20	21	21	22	23	23	23	1
8	9	10	10	10	10	10	11	11	11	12	12	13	14	14	14	2
6	7	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9	10	11	11	11	3
239	292	××310	××304	××304	××292	××328	××330	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	4
218	260	295	287	286	289	317	322	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	5
162	197	257	258	258	257	257	261	264	269	274	279	286	295	309	322	6
119	149	191	192	194	186	189	193	194	202	210	209	222	228	236	247	7
60	82	127	117	127	130	139	142	144	146	147	151	160	170	176	172	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	198	206	223	235	241	266	291	294	—	—	—	—	—	11
171	198	237	197	200	216	243	273	314	346	339	330	286	258	267	284	12
151	169	204	7) 180	7) 165	7) 204	7) 215	7) 250	267	305	293	302	263	245	7) 267	274	13
—	—	526	474	458	434	573	606	677	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	14
80	36	33	31	31	29	37	38	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	15
80	87	76	—	106	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
35	57	55	54	54	54	54	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	17
49	75	111	107	108	109	115	118	121	134	153	167	175	191	212	220	18
33	40	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	××9) 36	×9) 40	×9) 42	× 9) 42	× 9) 42	× 9) 42	× 9) 42	19
23	32	×× 29	×× 28	×× 28	×× 28	×× 29	×× 29	×× 30	×× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 86	× 36	20
29	39	×× 34	×× 35	×× 35	×× 35	×× 35	×× 35	×× 35	—	—	—	—	—	—	—	21
42	52	50	49	50	50	50	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	22
41	46	52	51	51	53	53	54	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	23
43	54	53	52	52	52	52	52	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	24
40	48	49	48	48	49	49	50	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	25
31	38	38	37	37	37	37	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	26
78	88	90	90	90	90	91	91	93	95	× 106	× 112	×10) 114	×10) 118	×10) 117	×10) 117	27
46	53	54	53	53	53	54	54	55	58	× 67	× 68	×10) 69	×10) 68	×10) 68	×10) 68	28
61	67	66	65	66	66	67	67	68	69	× 83	× 82	×10) 83	×10) 81	×10) 81	×10) 82	29
116	140	193	189	208	226	229	230	224	221	222	219	214	216	220	224	30
95	119	169	166	181	199	203	204	198	195	196	194	188	191	193	197	31
130	154	203	197	213	226	233	234	231	231	233	231	229	231	223	× 150	32
70	87	122	118	126	133	137	141	142	142	144	143	141	141	135	× 138	33
130	158	215	221	230	243	238	235	231	234	234	236	240	246	253	259	34
118	139	194	186	199	211	221	220	223	227	226	227	223	230	236	243	35
121	140	184	8) 150	—	8) 170	8) 169	8) 200	8) 245	247	252	262	262	259	245	—	36
129	191	233	221	225	231	241	257	262	260	260	259	258	263	271	275	37
137	198	246	233	235	241	253	277	284	283	278	279	278	282	288	293	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	90	93	101	105	109	112	112	120	126	129	126	97	92	40
110	117	149	139	145	153	159	165	164	169	180	196	206	186	136	149	41
35	45	68	66	69	70	75	84	87	78	77	70	67	70	78	75	42
39	43	56	58	54	52	54	62	66	64	64	60	59	60	60	58	43
57	62	82	80	79	83	88	90	94	96	103	115	121	107	93	92	44
81	89	123	115	121	129	130	142	149	153	152	170	169	160	135	132	45
45	57	97	93	101	109	114	110	110	111	110	109	108	102	100	97	46
31	36	61	57	64	66	68	70	72	72	72	71	72	70	69	66	47
58	72	111	105	117	121	126	130	134	135	137	138	137	139	138	138	48
77	91	139	134	142	143	151	158	167	164	170	176	179	176	174	181	49
159	161	209	180	191	204	233	255	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	50
65	66	68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	13	13	13	14	14	14	14	15	15	15	16	16	16	52
6	7	8	7	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	10	53
21	23	27	26	27	28	28	29	30	30	30	31	33	33	36	37	54
2630	2890	3810	3750	3950	4080	4150	4150	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	55
2110	2310	3060	3030	3210	3280	3330	3310	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	56
220	290	385	370	375	398	415	419	412	412	405	428	452	460	400	599	57
411	531	717	702	719	727	736	736	739	730	739	761	766	772	776	791	58
242	367	543	549	568	593	605	600	595	597	604	668	671	684	691	691	59
157	211	292	285	299	309	313	317	316	315	314	345	356	370	379	394	60
190	248	339	331	347	357	368	362	368	369	378	430	466	488	500	519	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — 4) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — 7) Uppgifterna avse för juni 1916 tre, för juli och aug. två, för sept. fyra, för okt. fem orter samt för maj 1917 okt. fyra och för nov. sju orter. — 9) 75 % utmalning. — 10) Å de orter, där i samband med den statliga priserna under mars—juni samt delvis även under februari sådana brödslag, som närmast motsvara de i varu-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala		
			April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	26	26	26	25	25	26	25	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	15	—	—	15	15	15
3	separerad	»	13	13	13	—	—	—	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	299	322	358	300	318	348	300	300	314
7	halvfet, »	»	244	245	263	250	260	240	260	253	238
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	200	220	200	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	287	293	302	270	279	304	265	267	277
11	» konserverade	»	—	—	—	260	—	—	225	—	270
12	Potatis: gammal ×	5 l.	141	70	72	80	63	68	89	75	68
13	» ×	hl.	—	—	—	1295	—	—	1425	950	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	61	63	63	62	62	—	61	61	61
16	Bruna bönor	»	213	—	—	—	—	—	160	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	41	41	41	42	42	42	41	41	41
18	råg-, » » » ×	»	35	35	35	36	36	36	35	35	35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	64	64	—	66	66	—	64	65
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	105	67	62	95	60	63	86	66	61
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	66	65	65	58	58	58	55	56	56
23	mjukt, limpa, söt ×	»	76	65	65	64	64	64	72	72	73
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	41	42	42
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	145	148	155	150	150	150	152	152	144
26	mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	98	92	92	64	64	64	63	63	63
27	ligaste sort » » mjölk ×	»	—	—	—	77	77	77	74	74	74
28	Nötkött, färskt: stek	»	233	247	252	247	252	251	209	210	210
29	soppkött	»	187	197	203	212	212	216	186	188	190
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	252	239	150	250	230	150	233	235	150
31	spädkalv ×	»	173	164	150	131	123	150	100	81	150
32	Fårkött: färskt, stek	»	285	298	357	276	284	300	240	242	243
33	salt, svenskt	»	247	273	295	270	220	250	—	242	260
34	Renkött, färskt, stek	»	279	294	—	—	—	—	260	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	279	289	303	270	278	283	270	271	273
36	salt, svenskt »	»	282	297	305	270	265	273	270	273	275
37	*Fisk, färsk: abborre	»	153	100	109	135	96	92	121	95	102
38	gädda	»	248	146	182	195	127	150	177	121	148
39	sill	»	—	—	—	65	—	—	83	—	—
40	strömming	»	52	53	64	52	50	63	73	69	72
41	torsk	»	144	92	92	135	124	128	136	128	110
42	rödspotta (»spätta»)	»	164	140	140	163	149	140	155	145	150
43	salt: sill, prima	»	84	84	84	110	90	90	89	86	88
44	strömming	»	74	87	—	75	50	50	63	57	75
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	142	147	147	138	141	145	141	140	149
46	» » » rundskuren	»	—	—	165	—	—	—	185	150	200
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	325	325	325	300	300	325	319	318	319
48	Socker, bit- ×	»	68	68	68	68	68	68	71	71	71
49	Salt (matsalt)	»	21	21	20	18	18	20	18	20	20
50	Svagdricka	l.	11	11	15	15	15	18	10	10	14
51	Fotogen, Water White	»	32	36	36	33	36	37	35	36	36
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	6400	6620	6800	5500	5550	5550	5400	5400	5400
53	barr-	»	4700	4840	5100	4200	4200	4200	4200	4200	4200
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	700	708	700	800	750	750	765	780	765
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	750	730	675	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	330	380	380	—	450	400	—	450	337
58	eng. kamin- » hemkörd	»	585	585	585	500	500	500	500	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala under april sik 130 öre, under juni braxen 90 à 120, lake 120 och makrill 80 à 100 öre; för Linköping under april 125, sjötunga 90 à 125, vitling 60 à 80 och ål 200 à 300 öre, under juni kolja 70 à 110, makrill 90 à 150, och vitling 70 à 100 öre, under maj kolja 80 à 125 och vitling 60 à 80 öre, under juni kolja 80 à 115 och ning. — [2]) I Nyköping har under april betalats för sekunda ved 25·00 och för grenved och ribbved

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Nyköping			Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	
Medelpris (öre)																		
23	23	23	24	24	24	23	23	23	23	23	23	22	22	22	23	23	23	1
—	—	—	—	—	—	14	14	14	13	13	13	12	12	12	15	15	15	2
10	10	10	11	11	11	10	10	10	12	12	12	10	10	10	11	11	11	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	354	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	5
355	363	343	290	331	350	311	328	341	285	283	285	293	317	318	289	296	299	6
235	235	235	240	240	240	235	251	257	240	230	230	264	266	253	188	204	—	7
183	183	170	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
245	244	279	271	277	303	238	252	256	261	278	298	238	245	266	253	249	282	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
90	—	63	58	63	60	98	70	—	115	70	70	74	55	69	64	67	60	12
1800	—	—	1100	1071	—	1575	1071	—	1867	—	—	1183	1021	—	1000	1000	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
63	63	63	61	—	—	62	—	61	—	—	—	61	61	61	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	200	200	200	—	—	—	—	—	—	200	200	—	16
41	41	41	43	43	43	42	42	42	42	42	42	41	41	41	42	42	42	17
35	35	35	37	37	36	36	36	36	36	36	36	35	35	35	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	66	66	64	—	—	—	64	63	—	—	—	—	—	64	—	—	—	20
104	76	75	65	75	64	80	65	64	100	58	61	88	61	62	90	62	—	21
60	60	60	58	56	56	58	58	58	56	56	56	58	58	58	64	67	67	22
72	71	71	64	71	71	64	64	64	64	64	64	62	62	68	66	66	66	23
—	—	—	—	—	—	53	53	53	52	52	52	50	53	53	46	46	46	24
103	103	103	125	124	124	125	125	125	125	125	125	125	125	125	100	100	100	25
78	78	78	74	73	73	62	61	61	62	61	61	62	62	62	62	62	62	26
88	87	90	86	85	85	85	85	85	85	85	85	90	96	98	77	77	77	27
224	233	233	241	245	243	206	211	209	203	214	223	227	228	235	224	224	221	28
190	190	190	208	213	205	188	195	195	192	199	204	194	198	207	216	219	215	29
238	221	150	247	227	150	232	223	150	261	246	150	220	209	150	238	221	150	30
—	93	102	168	166	150	—	—	—	—	—	—	102	104	101	136	124	95	31
—	277	280	289	295	297	261	275	295	263	283	281	237	250	255	239	237	239	32
—	—	—	—	—	—	233	257	265	—	—	—	210	225	223	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
287	289	278	272	273	273	282	286	287	275	280	283	271	283	285	260	261	272	35
300	300	300	280	275	270	292	300	300	279	280	280	280	280	300	260	260	274	36
112	70	76	158	93	99	153	100	110	119	77	84	131	93	82	—	99	81	37
159	96	140	176	117	155	186	125	154	189	115	153	194	143	151	164	130	129	38
—	—	—	66	—	—	64	—	—	68	—	—	57	—	—	60	—	—	39
49	53	62	63	67	73	55	54	60	48	45	54	60	72	60	63	58	60	40
125	106	150	—	—	—	128	106	106	105	90	115	125	100	—	106	97	87	41
123	109	—	150	—	—	164	144	113	164	120	138	156	150	—	150	107	100	42
90	90	90	95	95	95	100	85	85	104	85	85	101	94	90	100	92	85	43
58	58	55	75	75	—	62	60	60	75	60	60	60	69	57	—	—	—	44
150	150	150	155	170	170	147	148	151	150	149	149	120	128	122	140	—	—	45
—	—	—	195	200	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
302	305	305	325	325	325	300	300	300	300	300	300	320	305	305	304	300	300	47
70	73	73	73	73	75	69	69	69	68	68	69	69	69	69	69	69	69	48
20	20	20	20	25	25	20	20	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	49
10	10	10	11	11	11	9	9	9	8	8	8	9	9	11	8	8	9	50
32	35	35	32	32	32	32	36	36	31	35	40	31	36	36	32	35	35	51
4270	4250	4370	5860	5860	5670	5200	5800	5800	5700	5700	6000	4990	4990	5190	4600	4700	4630	52
[2])3300	3270	3370	4410	4410	4350	4500	5000	5000	4700	4700	5000	3190	3590	3590	3200	3400	3400	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54
750	750	750	780	770	770	820	820	820	775	775	775	820	820	830	830	850	850	55
600	600	600	670	670	670	830	830	830	650	650	650	800	—	—	—	—	—	56
360	350	360	—	—	—	490	480	490	400	400	400	510	515	515	235	235	235	57
—	—	—	480	480	480	—	510	510	430	430	430	525	—	—	583	580	575	58

sik 140 à 150 och vitling 100 öre, under maj braxen 70 à 120, gös 150, id 70 à 100, ruda 90 à 100 och kolja 80 à 150, sjötunga 100 à 250 och vitling 60 à 100 öre, under maj kolja 80 à 125, makrill 100 à sjötunga 90 à 170, vitling 50 à 70 och ål 250 à 300 öre; för Norrköping under april kolja 100 à 125 vitling 60 à 80 öre; för Motala under juni sjötunga 120 à 125 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmal- 18·50 kr. per famn. — [2]) Maximipris (för potatis under maj och juni och för kalvkött under juni).

1	2	30	31	32	33	34	35	36	37	38
Varuslag	Kvantitet	Växjo			Kalmar			Västervik		
		April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
		Medelpris (öre)								
1 Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	24	24	22	21	21	21
2 handskummad	»	14	14	14	14	14	12	—	—	—
3 separerad	»	8	8	8	—	—	—	9	9	9
4 Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375	375
5 mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325	325
6 Ost: helfet, okryddad	»	300	313	333	321	332	350	283	283	317
7 halvfet, »	»	225	—	—	—	—	—	250	250	300
8 skummjölks-, »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Ägg: svenska, färska	tjog	228	224	243	228	234	254	267	226	252
11 » konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Potatis: gammal ×	5 l.	58	46	46	62	65	60	98	—	50
13 » ×	hl.	1050	875	875	1080	—	—	1250	—	—
14 färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Ärter, gula ×	kg.	62	—	—	65	65	—	—	—	—
16 Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	41	41	40	40	40	40	40	40
18 råg-, » » » ×	»	35	35	35	34	34	34	33	34	34
19 rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	—	64	64	58	58	64	—	—	—
21 ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	58	58	—	—	—	—	—	—
22 Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	60	60	65	65	65	65	65	64
23 mjukt, limpa, söt ×	»	54	54	54	46	46	46	42	42	42
24 » » sur	»	—	—	—	37	38	38	—	—	—
25 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	100	100	100	138	138	138	100	100	100
26 mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	77	77	77	—	—	—	61	61	61
27 ligaste sort » » mjölk ×	»	92	92	92	69	69	69	70	70	70
28 Nötkött, färskt: stek	»	227	228	214	207	209	206	240	240	240
29 soppkött	»	199	198	198	185	182	182	210	210	210
30 Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	220	219	150	206	201	150	240	222	150
31 spädkalv ×	»	140	128	129	115	116	124	135	125	123
32 Fårkött: färskt, stek	»	222	223	228	213	212	219	240	240	240
33 salt, svenskt	»	205	223	221	200	—	—	215	225	225
34 Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35 Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	268	268	268	256	281	286	282	280	280
36 salt, svenskt »	»	270	268	270	261	282	287	277	280	280
37 Fisk, färsk: abborre	»	88	91	97	102	96	95	84	52	46
38 gädda	»	155	108	137	192	130	180	145	101	110
39 sill	»	—	—	—	70	—	—	—	—	—
40 strömming	»	68	65	66	48	60	73	38	31	35
41 torsk	»	118	99	86	93	86	84	98	72	55
42 rödspotta (»spätta»)	»	146	126	125	—	—	—	—	—	—
43 salt: sill, prima	»	100	100	85	127	92	95	110	118	110
44 strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45 Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	153	150	150	113	110	140
46 » » » rundskuren	»	—	170	175	—	—	—	—	—	—
47 Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	300	300	300	300	303	305
48 Socker, bit- ×	»	69	69	69	71	71	71	72	72	72
49 Salt (matsalt)	»	15	15	15	15	15	15	20	20	20
50 Svagdricka	l.	8	8	9	7	7	7	9	9	9
51 Fotogen, Water White	»	32	36	36	30	35	35	31	35	36
52 Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	3340	3470	3650	4650	4500	4500	4420	4420	4420
53 barr-	»	2390	2460	2520	3570	3980	4050	3480	3480	3480
54 Bränntorv	100 kg.	353	357	357	—	—	—	—	—	—
55 Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	850	850	850	750	—	—	750	750	750
56 eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	600	600	600
57 Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	—	295	295	—	—	—	—
58 eng. kamin- » hemkörd	»	550	550	550	410	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Växiö under maj braxen 140 à 150, flundra 100 à 140, gös 200, id 100, kolja 100, makrill 125 à 150, sjötunga 120 à 130 110 à 140, sutare 150 och ål 150 à 200 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — [2]) I Visby har 60·80 kr. per famn. — × Maximipris (för potatis under maj och juni och för kalvkött under juni).

39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	
Visby			**Karlskrona**			**Kristianstad**			**Malmö**			**Lund**			**Landskrona**			
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	
Medelpris (öre)																		
18	18	20	22	22	22	22	22	22	23	23	23	21	21	21	23	23	23	1
—	—	—	17	17	17	12	12	12	17	17	17	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	13	15	15	10	10	10	14	14	14	10	10	10	12	12	12	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
291	310	301	326	330	330	310	310	310	321	334	354	284	295	300	309	304	348	6
—	220	220	266	266	266	213	202	202	250	256	265	200	230	230	260	—	300	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
231	254	250	254	237	250	239	256	261	263	273	283	240	253	253	241	258	286	10
—	—	—	—	—	—	213	245	235	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
90	63	63	70	70	70	128	65	70	113	70	70	—	—	—	94	60	60	12
1152	—	—	1150	1150	1150	1100	950	975	1850	1000	—	1600	—	—	1750	1200	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
62	61	62	—	—	—	61	61	61	63	61	—	62	61	—	61	—	61	15
—	—	—	—	—	—	182	196	200	166	235	208	—	150	—	123	150	150	16
41	41	41	41	41	41	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	40	41	17
35	35	35	35	35	35	34	34	34	35	35	35	36	36	36	35	35	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	64	—	—	—	82	64	69	—	64	65	—	—	—	66	—	64	20
65	65	75	100	100	100	93	58	61	85	—	58	—	73	72	125	98	75	21
60	60	60	55	55	55	65	65	64	64	74	72	71	71	72	74	73	73	22
43	43	43	43	43	43	48	48	48	47	47	47	46	47	47	43	43	47	23
—	—	—	35	35	35	35	35	35	34	34	34	33	33	33	32	32	34	24
133	133	133	125	125	125	100	100	100	125	125	125	—	—	—	—	100	100	25
51	51	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
62	62	62	77	77	77	92	92	92	77	77	77	77	77	77	77	77	76	27
182	183	192	216	221	224	186	192	219	220	232	250	216	241	250	217	216	217	28
167	169	174	194	198	201	166	172	203	203	208	220	191	203	200	214	213	209	29
164	158	150	247	248	—	189	177	150	235	241	150	255	275	—	242	245	—	30
—	115	—	167	153	150	148	141	148	155	155	150	190	152	150	165	150	150	31
206	221	227	254	255	266	241	257	269	255	255	300	250	296	300	257	272	289	32
200	200	—	225	223	223	244	257	277	—	—	—	—	—	—	250	250	250	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
245	254	257	250	265	268	250	260	266	260	268	274	260	270	274	250	266	270	35
250	264	280	265	280	280	258	258	260	—	330	340	300	300	300	260	280	300	36
180	118	113	84	68	69	115	99	96	147	105	108	142	109	119	—	125	125	37
162	148	167	154	98	131	168	133	137	208	143	206	219	143	178	217	193	175	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	68	—	—	—	47	42	44	39
44	52	52	21	31	34	25	24	23	56	50	—	—	—	—	—	—	—	40
123	105	99	71	36	39	90	69	52	111	94	80	91	79	78	90	75	66	41
—	122	100	183	—	—	109	105	105	173	133	131	185	125	152	127	120	111	42
102	100	100	105	98	98	109	108	110	113	122	127	113	112	110	100	100	103	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
141	140	140	160	170	165	—	—	—	155	150	155	—	—	—	145	145	140	45
—	—	—	—	175	193	—	—	—	—	190	190	—	—	—	—	—	—	46
305	309	310	310	305	308	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	47
73	72	71	71	71	71	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	48
20	20	20	18	18	18	14	14	14	15	15	15	15	15	15	14	15	15	49
8	8	8	10	10	10	10	10	10	8	8	8	7	7	8	8	8	10	50
35	39	38	31	35	35	30	33	33	29	33	33	29	33	33	29	29	33	51
5780	6230	6540	3720	4220	4730	3970	4030	4850	5440	6180	6580	5370	5450	6050	5850	5850	5850	52
[2]3870	[2]3780	[2] —	—	—	—	2710	2770	3470	5040	5790	6180	4970	5050	5940	5450	5450	5450	53
—	—	—	450	450	450	330	330	330	—	—	972	625	—	625	567	—	—	54
800	800	800	700	700	700	—	—	—	738	738	—	790	790	—	—	—	—	55
—	—	—	650	650	650	—	—	—	620	718	—	725	775	—	785	785	—	56
350	350	—	400	400	400	315	315	315	325	325	330	280	280	—	280	270	—	57
—	—	—	460	460	460	—	—	—	460	480	—	560	560	—	506	550	—	58

braxen 80 à 90 öre; för Visby under april flundra 140, id 80 à 90 och lake 150 à 180 öre, under maj och ål 140 öre, under juni braxen 120 à 140, flundra 100, id 100, kolja 80, makrill 125 à 140, sjötunga betalats för grenved under april 21·40 kr. och för alved under april, maj och juni resp. 48·60, 56·20 och

	1	2	57	58	59	60	61	62	63	64	65
	Varuslag	Kvantitet	Hälsingborg			Ystad			Halmstad		
			April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	22	22	22	20	21	21
2	handskummad	»	—	—	—	12	12	12	12	14	14
3	separerad	»	10	10	10	10	10	10	10	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	374	374	374	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	—	325	325	—	—	—	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	295	330	343	290	297	338	278	298	308
7	halvfet, »	»	228	233	243	225	240	250	230	246	243
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	253	262	272	223	232	254	240	248	268
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	93	70	70	88	—	—	75	—	—
13	» ×	hl.	1817	—	—	1450	—	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	61	—	—	63	63	63	63	63	63
16	Bruna bönor	»	178	235	275	238	275	290	255	248	188
17	Mjöl: vete- svenskt, bästa sort[1]) ×	»	41	41	41	40	40	40	40	40	40
18	råg-, » » » ×	»	35	35	35	34	34	34	34	34	34
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	—	65	64	—	—	—	—	60	60
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	80	81	80	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	65	65	75	75	74	60	60	60
23	mjukt, limpa, söt ×	»	44	47	44	42	42	43	49	46	46
24	» » sur ×	»	34	34	34	33	33	33	38	38	38
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	125	125	100	100	100	100	100	100
26	mjukt, bil- \ bakat med vatten ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	ligaste sort / » » mjölk ×	»	68	68	69	77	78	78	77	77	77
28	Nötkött, färskt: stek	»	205	214	218	197	207	216	201	210	207
29	soppkött	»	194	201	204	184	188	192	181	188	184
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	246	252	150	214	198	—	202	217	—
31	spädkalv ×	»	129	139	149	130	127	145	145	146	142
32	Fårkött: färskt, stek	»	295	282	261	220	238	243	233	240	246
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	213	240	220
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	251	268	269	250	265	270	250	266	263
36	salt, svenskt »	»	266	285	289	290	290	290	263	289	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	—	100	100	150	150	150	100	110	—
38	gädda	»	188	145	150	238	250	238	170	131	—
39	sill	»	70	89	60	55	56	—	77	91	75
40	strömming	»	69	70	70	48	46	39	72	70	76
41	torsk	»	97	93	93	95	64	58	80	64	57
42	rödspotta (»spätta»)	»	173	149	156	216	225	219	139	126	135
43	salt: sill, prima	»	111	115	110	110	110	110	110	85	85
44	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	123	123	—	—	—	134	116	117
46	» » » rundskuren	»	188	188	200	175	170	170	200	175	175
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	300	300	300	325	325	325
48	Socker, bit- ×	»	68	68	68	68	68	68	69	69	69
49	Salt (matsalt)	»	15	16	16	17	17	18	15	15	15
50	Svagdricka	l.	8	8	10	7	7	8	8	8	8
51	Fotogen, Water White	»	29	34	34	29	33	—	29	34	34
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	5210	5210	5210	5560	5560	6260	4250	4320	4250
53	barr-	»	4840	4840	4840	4450	4450	4450	[2])3510	3950	[2])3430
54	Bränntorv	100 kg.	475	475	—	370	390	400	594	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	750	750	775	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	634	634	634	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	338	338	338	—	—	—	—	—	—
58	eng. kamin- » hemkörd	»	450	450	475	—	—	—	460	460	525

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Halmstad under rödtunga 100 à 120, slätvar 125 à 175 och vitling 60 à 90 öre, under maj braxen 100, flundra 40 à 90, slätvar 130 à 150, sutare 125, vitling 50 à 80 och ål 150 à 250 öre, under juni flundra 25 à 75, havslax 125 à 250, slätvar 100 à 140, vitling 60 à 80 och ål 200 öre; för Lysekil kolja under april 60 à 90, under maj gös 170 à 175, kolja 90 à 125 och sjötunga 100 öre, under juni asp 125, kolja 70 à 120 och — [2]) I Halmstad har betalats för bokved under april och juni 45·40, för ribbved under april 21·10 och

66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	
Göteborg			**Lysekil**			**Vänersborg**			**Borås**			**Tidaholm**			**Karlstad**			
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	
Medelpris (öre)																		
27	27	27	26	26	26	24	24	24	22	22	22	19	21	21	25	25	25	1
17	17	17	17	17	17	—	—	—	15	15	15	10	12	12	—	—	—	2
15	15	15	—	—	—	13	13	14	13	13	13	7	8	8	13	13	13	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	5
295	302	309	290	263	310	266	318	275	282	300	302	286	290	290	318	319	325	6
—	—	—	—	—	—	—	230	—	242	243	248	182	188	188	175	175	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	145	170	170	124	128	128	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
253	272	269	230	231	252	231	255	261	249	258	266	216	207	235	269	278	294	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
102	—	—	81	—	—	55	—	—	70	70	—	53	70	70	—	—	56	12
1955	—	—	1550	—	—	1050	—	—	1250	1250	—	1060	1250	1250	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
61	—	—	—	—	—	63	61	—	64	63	61	—	65	—	—	65	—	15
—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
40	40	40	41	41	41	43	43	43	41	41	41	41	42	42	41	41	41	17
34	34	34	35	35	35	36	36	37	35	35	35	35	36	36	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	85	—	—	—	64	66	—	63	63	—	64	64	—	65	64	20
100	108	108	71	85	85	—	58	68	61	69	—	—	90	90	113	117	67	21
61	61	61	60	60	60	60	60	62	60	60	60	60	60	60	58	58	58	22
68	68	68	70	68	68	63	63	58	76	77	77	52	52	52	52	52	52	23
43	43	43	50	48	48	48	48	—	44	44	44	—	—	—	54	54	54	24
91	91	91	90	90	90	120	120	118	125	125	125	90	90	90	100	100	100	25
58	58	58	75	72	72	61	61	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
88	88	88	85	86	86	—	—	90	77	77	77	67	67	67	—	—	—	27
225	229	235	220	220	220	215	215	205	232	232	234	231	237	243	209	214	209	28
204	207	210	205	198	190	182	182	170	183	186	190	204	206	204	188	192	189	29
245	249	150	220	206	150	215	202	150	199	189	—	251	249	250	220	220	150	30
135	135	145	128	118	137	130	129	125	127	120	135	113	114	111	125	125	115	31
263	275	291	240	243	240	235	235	235	257	259	260	251	248	256	245	252	253	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	230	—	—	—	—	—	33
280	280	—	—	—	—	235	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
275	279	285	255	266	270	242	253	260	252	268	280	252	250	254	263	266	276	35
290	290	290	285	280	300	255	270	270	269	291	280	264	280	266	273	265	—	36
183	123	144	—	—	—	—	113	100	120	100	104	—	114	117	90	96	113	37
231	147	192	—	—	—	150	130	138	207	135	153	207	151	150	197	122	148	38
78	—	—	50	—	—	63	95	—	66	93	75	80	90	—	69	—	90	39
85	84	89	—	—	—	70	75	—	76	74	—	73	—	—	70	69	70	40
85	76	61	73	52	50	89	81	83	84	75	—	—	—	—	134	105	125	41
188	155	141	135	120	100	169	138	175	162	137	138	—	—	—	170	128	125	42
100	100	96	100	100	100	110	106	105	95	95	90	90	90	90	98	96	90	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
133	135	135	110	—	110	127	123	125	125	132	133	150	146	146	140	150	150	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
300	325	325	305	305	305	301	301	300	305	304	306	300	320	317	307	304	303	47
68	68	68	70	70	70	69	69	69	69	69	69	68	68	68	70	71	71	48
15	15	15	15	15	15	14	14	15	15	15	15	15	15	15	17	17	17	49
11	12	12	11	10	10	9	10	10	9	9	9	6	6	6	9	9	10	50
32	37	37	32	37	37	30	35	35	30	35	38	32	35	37	31	36	36	51
6600	6700	7070	6000	—	6100	4900	5200	5700	4560	4560	4790	3780	3780	3780	4540	4790	4960	52
5800	5930	6270	4500	—	—	3200	3400	3600	3420	3420	3460	2840	2840	2840	3780	3950	4030	53
—	—	1056	—	—	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	—	—	—	54
750	—	—	700	—	—	750	—	—	—	—	—	800	800	800	767	767	767	55
—	—	—	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
330	330	—	—	—	—	320	320	—	—	—	—	—	—	—	365	365	365	57
585	585	585	460	—	—	—	—	—	485	—	—	425	540	540	—	—	—	58

april braxen 100, flundra 50 à 80, hälleflundra 200, kolja 90 à 120, långa 120 à 125, piggvar 130 à 175, kolja 60 à 100, id 75 à 80, långa 100 à 130, mört 50, piggvar 130 à 200, rödtunga 80 à 150, sjötunga 250, 100 à 110, kolja 60 à 100, makrill 80 à 100, mört 50, piggvar 100 à 250, rödtunga 60 à 100, sjötunga under maj 50 à 60 och under juni 50 öre; för Tidaholm under april kolja 75 och vitling 50 à 60 öre, sik 150 öre; för Karlstad under juni sjötunga 100 à 125 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. under juni 35·80 kr. per famn. — [x]) Maximipris (för potatis under maj och juni och för kalvkött under juni).

	1	2	84	85	86	87	88	89	90	91	92
	Varuslag	Kvantitet	Örebro			Kopparberg			Västerås		
			April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	22	22	22	21	22	22	24	24	24
2	handskummad	»	—	—	—	12	—	11	14	14	14
3	separerad	»	10	10	10	11	11	10	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	313	325	350	274	307	355	293	319	302
7	halvfet, »	»	250	265	265	200	211	243	245	255	253
8	skummjölks-, »	»	200	220	213	—	—	—	140	140	150
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	261	260	277	254	262	293	263	271	294
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	70	—	60	60	—	—	62	50	53
13	» ×	hl.	1100	—	910	1200	—	—	1050	910	910
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	63	63	68	—	—	63	61	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	42	42	42	41	41	41	42	42	42
18	råg-, » » » ×	»	36	36	36	35	35	35	36	36	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	70	64	64	—	—	—	64	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	70	68	65	69	61	61	65	65	58
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	56	56	56	56	56	56	58	58	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	67	67	67	62	62	62	64	64	64
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	150	150	150	106	106	106	100	100	100
26	mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	77	77	77	64	64	65	62	62	62
27	ligaste sort » » mjölk ×	»	55	52	52	68	68	68	77	77	77
28	Nötkött, färskt: stek	»	206	195	189	229	225	224	224	222	224
29	soppkött	»	172	167	152	196	199	196	188	189	193
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	225	210	150	242	245	150	232	215	150
31	spädkalv ×	»	131	125	141	118	126	115	149	146	146
32	Fårkött: färskt, stek	»	232	245	245	225	267	263	267	285	296
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	300	—	—	270	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	300	300	295	266	266	265	266	269	272
36	salt, svenskt »	»	300	300	300	270	299	310	270	270	283
37	*Fisk, färsk: abborre	»	124	81	98	120	82	104	135	80	93
38	gädda	»	208	121	145	205	133	158	172	115	161
39	sill	»	67	—	—	60	—	—	—	—	—
40	strömming	»	49	61	71	60	50	60	61	55	60
41	torsk	»	114	108	100	124	—	—	120	120	150
42	rödspotta (»spätta»)	»	148	131	125	193	—	100	134	140	—
43	salt: sill, prima	»	88	88	88	90	90	90	100	101	89
44	strömming	»	—	—	—	68	68	63	—	64	75
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	120	120	120	142	142	144	139	136	134
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	308	302	300	321	321	300
48	Socker, bit- ×	»	70	70	70	70	70	70	68	68	68
49	Salt (matsalt)	»	14	14	14	14	14	16	20	20	25
50	Svagdricka	l.	10	10	10	9	—	—	9	9	11
51	Fotogen, Water White	»	33	36	36	34	35	39	32	34	36
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	6250	6250	6320	4410	4410	4540	5300	5300	5300
53	barr-	»	4690	4830	4900	3150	3150	3150	4300	4300	4300
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	895	895	895	800	800	—	800	800	800
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	825	850
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	335	335	395	450	450	—	450	450	450
58	eng. kamin- » hemkörd	»	590	590	590	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro kolja under under juni braxen 80 à 100 och kolja 120 öre; för Falun under april kolja 90 à 150 och vitling 80 à 110, för Domnarvet och Borlänge under april kolja 100 à 110 och vitling 80 à 90 öre, under maj kolja 80 april kolja 125 à 130, sjötunga 160 à 175 och vitling 75 à 100 öre, under maj kolja 60 à 110 och vitling för potatis under maj och juni och för kalvkött under juni).

93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	
Falun			Domnarvet o. Borlänge			Ludvika			Gävle			Söderhamn			Sundsvall: staden			
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	
Medelpris (öre)																		
25	25	25	24	24	24	25	25	25	26	26	26	25	25	25	25	25	25	1
13	13	13	12	12	12	—	—	—	13	13	13	14	14	14	17	17	17	2
12	12	—	11	11	—	14	14	14	—	—	—	12	12	12	—	—	—	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	5
291	307	323	293	303	308	282	306	346	300	309	338	267	282	328	290	320	322	6
213	232	250	218	230	260	225	225	263	230	248	250	—	255	225	208	222	213	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
284	301	315	278	287	299	260	275	303	292	293	310	273	284	309	278	300	310	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
103	—	—	95	—	—	60	—	—	125	—	65	83	—	70	100	60	65	12
—	—	—	—	—	—	1150	—	—	2400	—	910	1567	—	—	2000	1050	1200	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
69	61	65	—	61	—	65	—	63	—	—	—	63	61	65	61	61	60	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200	—	16
43	43	43	42	42	42	42	42	42	43	43	43	43	43	43	42	42	42	17
37	37	37	36	36	36	36	36	36	37	37	37	37	37	37	37	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	64	—	—	—	—	—	65	—	—	64	—	—	64	—	—	—	20
92	65	—	—	65	65	63	75	69	89	89	86	97	64	64	99	68	65	21
57	57	57	58	58	58	57	57	57	57	58	59	57	57	57	65	65	66	22
70	70	70	70	70	70	59	58	61	64	64	63	64	64	64	62	62	60	23
—	—	—	—	—	—	—	—	52	49	49	49	62	62	62	60	60	60	24
150	150	150	150	150	150	150	150	150	100	92	85	100	100	100	125	126	124	25
62	62	62	62	62	62	62	—	—	69	74	72	70	70	70	83	83	83	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	92	92	92	116	116	116	27
231	227	230	229	225	223	226	228	229	218	220	226	225	226	224	221	229	235	28
214	204	204	198	196	198	199	198	201	195	195	202	203	203	203	188	202	208	29
250	223	150	240	222	150	237	239	150	259	235	150	248	249	150	249	250	149	30
158	160	140	147	147	138	180	—	—	155	144	141	142	144	148	153	152	147	31
258	254	254	240	245	274	247	—	230	264	262	263	249	244	243	258	265	278	32
292	—	—	260	250	260	—	—	200	210	242	230	—	—	—	230	234	—	33
250	244	—	—	—	—	240	—	—	275	269	—	—	—	—	250	—	—	34
289	291	285	263	274	281	243	240	258	265	271	283	260	267	271	296	298	291	35
320	298	305	265	267	303	275	282	291	272	274	288	321	327	293	300	303	302	36
141	105	112	133	103	96	160	103	115	150	93	88	123	86	78	100	91	75	37
202	131	173	193	134	146	208	140	150	238	119	139	166	124	122	183	144	138	38
70	68	—	68	—	—	—	—	—	65	63	60	58	—	—	70	—	—	39
66	63	63	61	60	60	60	63	63	52	42	36	60	55	41	74	75	49	40
123	91	115	114	99	90	128	110	125	112	90	80	128	105	110	100	92	—	41
164	131	144	144	125	124	—	—	—	163	130	131	160	155	133	162	150	125	42
106	104	95	100	93	103	95	100	103	104	99	99	108	104	100	108	109	104	43
66	68	63	63	68	68	70	78	60	67	64	66	70	70	70	79	73	76	44
128	130	132	130	—	130	134	138	135	141	141	127	150	144	148	150	140	140	45
176	176	178	175	178	178	—	—	—	188	186	184	160	160	175	180	173	173	46
304	308	321	300	300	325	317	315	312	310	315	325	300	309	300	304	305	304	47
68	71	71	68	71	71	68	68	68	70	70	70	70	70	70	69	70	70	48
12	12	12	12	12	12	12	12	14	15	15	15	15	15	15	14	15	15	49
9	9	10	8	9	10	10	10	10	11	11	12	8	8	8	11	11	11	50
32	36	36	32	35	—	35	35	37	33	37	37	37	37	42	38	41	41	51
4370	4320	4290	3860	3860	3860	4190	4190	4190	5400	5450	5900	4030	4160	4410	5040	5040	5670	52
3410	3410	3370	3410	3290	3180	2960	2960	2960	4500	4500	4700	3400	3530	3780	4030	4410	5040	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54
719	717	767	750	750	750	775	800	825	700	700	800	713	700	950	688	688	800	55
—	650	—	—	650	610	—	—	—	650	650	700	650	650	—	675	675	820	56
356	367	408	400	413	400	—	—	—	325	325	375	—	—	—	375	375	375	57
—	—	—	—	—	—	475	495	520	460	460	500	460	460	675	375	375	460	58

april 100 à 150 öre, under maj och juni 80 à 120 öre; för Västerås under maj braxen 50 à 60 öre och under maj kolja 90 à 100 och vitling 80 à 90 öre och under juni kolja 90 à 125 och vitling 80 à 100 öre; à 100 och vitling 70 à 90 öre och under juni kolja 80 à 110 och vitling 80 à 90 öre; för Ludvika under 65 öre, under juni kolja 85 och vitling 75 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — * Maximipris

	1	2	111	112	113	114	115	116	117	118	119
	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: sågverksdistriktet			Nyland			Östersund		
			April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	25	25	25	24	22	22	25	25	25
2	handskummad	»	16	16	16	13	11	11	16	16	17
3	separerad	»	10	9	9	—	—	—	15	15	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	—	338	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	281	278	312	307	313	313	280	287	295
7	halvfet, »	»	213	210	255	250	—	—	200	—	—
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	276	308	313	281	309	328	270	295	304
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	253	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	150	—	45	—	—	—	85	63	63
13	» ×	hl.	1881	—	800	2143	—	—	1460	1125	1125
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	62	62	—	65	65	65	67	64	65
16	Bruna bönor	»	213	200	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete, svenskt, bästa sort [1] ×	»	43	43	43	43	43	43	42	42	42
18	råg-, » » » ×	»	37	37	37	37	37	37	36	36	36
19	rågsikt, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre (ångpreparerade) ×	»	75	—	66	100	—	—	—	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	91	73	83	87	85	78	75	67	66
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	63	63	63	66	66	66	64	64	64
23	mjukt, limpa, söt ×	»	63	63	64	62	—	62	61	60	60
24	» » sur ×	»	60	63	60	—	—	—	62	—	62
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	117	114	119	110	104	104	110	110	110
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	83	83	83	70	70	70	75	76	75
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	116	112	113	77	77	77	83	92	92
28	Nötkött, färskt: stek	»	211	229	235	197	215	211	220	197	200
29	soppkött	»	182	194	202	171	176	181	180	168	180
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	246	250	150	—	190	—	250	240	—
31	spädkalv ×	»	138	149	150	139	145	145	150	142	148
32	Fårkött: färskt, stek	»	249	254	265	200	208	230	230	240	240
33	salt, svenskt	»	—	230	—	—	200	200	—	280	280
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	250	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	272	280	288	259	270	282	273	280	280
36	salt, svenskt »	»	315	308	312	305	330	347	301	296	323
37	*Fisk, färsk: abborre	»	—	86	71	—	125	—	140	114	120
38	gädda	»	171	158	124	—	150	—	200	150	146
39	sill	»	—	—	—	—	—	—	78	80	—
40	strömming	»	72	71	48	67	75	63	65	68	60
41	torsk	»	—	150	—	—	—	—	115	120	126
42	rödspotta (»spätta»)	»	—	—	—	—	—	—	173	144	129
43	salt: sill, prima	»	101	99	95	115	115	108	118	122	120
44	strömming	»	71	72	73	70	70	70	100	100	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	138	125	125	—	—	—	—	125	—
46	» » » rundskuren	»	173	166	167	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	304	302	303	325	325	317	311	304	325
48	Socker, bit- ×	»	71	71	71	74	74	74	71	71	71
49	Salt (matsalt)	»	11	12	13	10	10	12	15	16	16
50	Svagdricka	l.	9	8	8	6	7	7	10	10	10
51	Fotogen, Water White	»	39	40	42	35	—	39	33	36	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	4470	4470	4540	—	—	4500	4540	4540	4540
53	barr- }	»	3280	3910	4100	—	—	4000	4030	4030	4030
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	950	950	815
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	600	600	560
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* **Prisuppgifter** hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Umeå lake under under juni sik 100 à 150 öre; för Boden sik under april och maj 150 och under juni 100 à 150 öre. — **personal bränsle** till följande priser: i Kiruna björkved under april till 27·70 och under maj och juni **antracitkol** under april—juni 8·00, gasverkskoks under april—juni 3·70 och engelsk kaminkoks under april **vetebrödstyper** utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som **för kalvkött** under juni).

120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	
Umeå			Luleå			Boden			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	
Medelpris (öre)																		
23	23	22	21	21	21	21	21	21	24	23	24	23	23	23	**23**	**23**	**23**	1
12	12	12	13	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**14**	**14**	**14**	2
10	10	10	—	—	—	11	11	11	—	—	—	—	—	—	**11**	**11**	**11**	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	**374**	**374**	**375**	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	—	325	325	325	325	**325**	**325**	**325**	5
293	350	321	300	313	320	283	300	300	274	291	320	287	316	328	**295**	**309**	**322**	6
185	—	—	—	—	—	—	—	—	250	250	275	—	250	—	**228**	**230**	**247**	7
—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	190	—	—	**170**	**176**	**172**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
264	286	296	275	305	318	279	304	317	312	282	304	284	302	317	**258**	**267**	**284**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	275	288	317	**245**	**267**	**274**	11
75	95	68	100	60	—	88	—	—	—	70	—	—	60	—	**87**	**66**	**68**	12
1140	1133	1125	1850	—	—	1725	—	—	—	—	—	1600	—	—	**1464**	**1063**	**1021**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
63	65	65	66	71	—	65	—	—	63	65	—	65	64	64	**64**	**63**	**63**	15
225	250	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**191**	**212**	**220**	16
43	43	43	42	42	42	42	42	42	43	43	42	42	42	42	**42**	**42**	**42**	17
37	37	37	36	36	36	36	36	36	37	37	36	36	36	35	**36**	**36**	**36**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
100	100	—	—	69	69	—	—	64	—	—	63	—	—	—	**75**	**66**	**64**	20
98	103	—	94	88	92	93	89	90	82	81	—	62	62	59	**87**	**75**	**72**	21
62	62	62	65	65	65	65	65	65	65	65	65	63	64	64	**61**	**62**	**62**	22
54	54	54	73	73	73	73	73	73	—	63	63	65	65	65	**60**	**60**	**60**	23
64	64	64	—	—	68	—	—	69	—	—	—	—	—	—	**46**	**46**	**48**	24
125	125	125	110	110	110	123	123	123	125	125	125	95	95	95	[5])**118**	[5])**117**	[3])**117**	25
62	62	62	65	—	—	65	—	—	—	—	—	—	—	—	[3]) **68**	[3]) **68**	[3]) **68**	26
92	92	92	—	—	—	—	—	—	77	77	77	—	—	—	[3]) **81**	[3]) **81**	[3]) **82**	27
180	193	195	200	217	239	215	220	238	200	201	220	201	205	232	**216**	**220**	**224**	28
156	161	171	175	192	216	178	189	211	185	186	201	176	179	200	**191**	**193**	**197**	29
197	200	150	—	—	150	—	—	—	219	199	150	190	190	—	**231**	**223**	**150**	30
132	140	139	134	147	150	135	143	150	152	148	149	134	139	150	**141**	**135**	**138**	31
—	200	205	—	257	250	—	250	257	220	233	240	—	225	225	**246**	**253**	**259**	32
—	—	—	225	—	—	—	—	238	213	219	235	—	—	260	**230**	**236**	**243**	33
—	—	—	260	—	—	—	145	—	240	250	—	233	231	—	**259**	**245**	—	34
245	270	273	260	271	279	250	260	278	239	248	256	251	258	266	**263**	**271**	**275**	35
293	310	300	313	295	318	320	320	320	277	282	263	311	301	308	**282**	**288**	**293**	36
75	64	55	88	95	45	—	95	46	—	63	56	125	94	89	**126**	**97**	**92**	37
169	138	102	150	150	111	150	150	104	160	138	112	135	130	116	**186**	**136**	**149**	38
180	—	95	—	—	—	—	—	—	60	—	—	58	90	108	**70**	**78**	**75**	39
75	75	26	75	75	58	—	75	65	60	65	53	59	60	73	**60**	**60**	**58**	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	—	90	—	—	**107**	**93**	**92**	41
—	—	—	—	125	—	—	—	—	—	110	—	—	—	—	**160**	**135**	**132**	42
87	93	85	97	103	98	96	98	97	110	112	103	109	99	98	**102**	**100**	**97**	43
70	—	65	68	65	64	70	70	70	65	64	63	80	80	90	**70**	**69**	**66**	44
—	135	135	150	—	—	150	—	—	110	110	112	160	—	—	**139**	**138**	**138**	45
—	200	200	—	—	—	—	—	—	120	130	150	—	—	—	**176**	**174**	**181**	46
300	300	300	304	313	325	325	313	325	325	325	325	319	311	313	**308**	**308**	**310**	47
72	70	72	72	72	72	72	72	72	70	70	70	72	72	72	**70**	**70**	**70**	48
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	**16**	**16**	**16**	49
9	9	10	10	10	10	8	8	8	8	8	10	9	9	9	**9**	**9**	**10**	50
38	38	38	41	42	45	40	42	48	44	44	—	42	—	—	**36**	**36**	**37**	51
4400	4400	4400	4410	4100	4030	3150	3340	3340	3020	3150	—	[2])3020	[2])3280	[2])3280	**4780**	**4850**	**5070**	52
3400	3600	3700	3780	3590	3530	2770	2900	2960	2530	2460	2520	[2])2520	[2])3020	[2])3020	**3820**	**3930**	**4040**	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**460**	**400**	**599**	54
750	750	750	700	700	700	—	—	—	—	—	—	[2])850	[2])850	[2])850	**772**	**776**	**791**	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**684**	**691**	**691**	56
400	450	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]) —	[2]) —	[2]) —	**370**	**379**	**394**	57
—	—	—	460	460	460	—	—	—	—	—	—	[2])450	[2])450	[2])450	**488**	**500**	**519**	58

apr 75 à 100, sik under april, maj och juni resp. 170 à 180, 90 à 160 och 100 à 125 öre; för Luleå

[1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — [2]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har tillhandahållit sin till 30·20 kr. per famn, barrved under april till 22·70 och under maj och juni till 25·20 kr. per famn, —juni 4·00 kr. pr famn. — [3]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — [x]) Maximipris (för potatis under maj och juni och

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	53	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	43	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2])	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4])	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	51	54	48	42	43	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2])	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6])	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	64	68	63	60	61	60	68	73	67	87
» (70—90 »)[7])	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	69
Får:										
Yngre, feta[8])	53	54	52	50	51	51	53	58	55	70
Äldre, »[9])	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	78	66	56	69	77	64	78	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.)	76	65	55	68	73	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april och juni 1917 endast avse Stockholm och Malmö och för juni 1916—juni 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt juni, juli, aug. och dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för maj samt för — [8]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg. — [9]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—juni 1917.

(juni 1916—juni 1917) för alla tre orterna.

1916	Juni 1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1916
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	—	125	119	125
100	103	110	117	117	109	102	101	105	103	103	106	107	106
91	98	102	107	104	96	90	91	92	92	91	94	96	95
76	82	88	94	90	77	73	76	75	74	75	78	—	79
115	117	129	136	136	134	125	124	124	122	123	129	134	133
105	108	116	123	124	118	108	110	114	113	112	117	119	118
87	94	100	105	103	96	86	89	92	90	89	93	97	95
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	128	—
105	109	115	122	121	114	108	113	116	115	113	114	116	114
100	104	110	117	116	110	102	105	106	105	103	105	107	105
89	95	102	113	107	94	86	89	89	89	89	93	93	87
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
104	109	114	122	122	111	105	108	111	111	109	111	118	118
89	96	101	106	105	98	89	90	96	93	93	95	91	94
105	114	110	116	118	111	111	108	112	108	104	107	111	87
99	109	105	110	112	105	103	103	107	103	99	96	98	80
85	91	87	93	97	91	89	92	91	82	79	82	83	69
92	94	93	98	97	91	91	92	98	99	105	109	114	118
88	91	84	87	86	81	80	81	87	88	95	99	101	105
168	162	164	164	159	169	168	164	164	168	168	168	173	164
164	164	166	165	160	170	169	165	165	169	170	169	167	155
151	149	149	150	148	156	156	153	153	157	159	158	160	158

Malmö. — [2]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1913 för april och maj 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast Stockholm och Göteborg under juli—nov. 1916 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. endast Göteborg samt för juni 1916 Stockholm och Göteborg.

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under april

	Kreatursslag	Stockholm						
		April 1917	Maj 1917	31/5—6/6	7/6—13/6	14/6—20/6	21/6—27/6	Juni 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	**153**	**155**	155	—	155	155	**155**
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**111**	**115**	118	113	108	113	**113**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**103**	**107**	110	105	100	105	**105**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**71**	**82**	85	80	70	75	**78**
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**119**	**123**	126	121	116	121	**121**
12	» 2. Mindre feta	**92**	**96**	97	92	82	87	**90**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	**153**	**155**	155	—	155	155	**155**
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**118**	**120**	121	113	108	113	**114**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**111**	**113**	114	106	101	106	**107**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	**97**	**98**	98	90	80	85	**88**
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	**153**	**155**	155	—	155	155	**155**
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**118**	**122**	125	120	115	120	**120**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**92**	**96**	97	92	82	87	**90**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**121**	**126**	80	80	80	80	**80**
30	» (70—90 »)							
31	Skummjölkskalvar	**96**	**98**	70	70	70	70	**70**
	Får:							
32	Yngre, feta	**123**	**123**	123	133	138	143	**134**
33	Äldre, »	**113**	**113**	113	123	128	133	**124**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	**176**	**185**	185	179	169	169	**176**
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	**176**	**185**	185	179	169	169	**176**
37	Suggor	**165**	**174**	174	168	158	158	**165**
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	**173**	**175**	175	150	125	150	**150**
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**173**	**175**	175	150	125	150	**150**
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	**223**	**225**	225	200	175	200	**200**
43	Oxar: kl. 3. » »	**323**	**325**	325	300	275	300	**300**

priser

vande vikt)

i riket.

—juni 1917.

Eskilstuna							Linköping							
April 1917	Maj 1917	4/6—9/6	11/6—16/6	18/6—23/6	25/6—30/6	Juni 1917	April 1917	Maj 1917	30/5—5/6	6/6—12/6	13/6—19/6	20/6—26/6	27/6—3/7	Juni 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
100	**98**	98	98	92	92	**95**	—	—	—	—	—	—	—	—	1
155	**160**	—	—	—	160	**160**	—	—	155	—	—	—	155	**155**	2
92	**92**	92	92	90	90	**91**	**106**	**114**	115	110	105	105	105	**108**	3
145	**150**	—	—	—	—	—	**153**	—	—	—	—	—	—	—	4
86	**86**	85	85	80	80	**83**	**81**	**89**	90	90	85	85	85	**87**	5
135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
75	**69**	68	68	68	68	**68**	**63**	**65**	65	65	65	65	65	**65**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
99	**100**	100	100	100	100	**100**	**122**	**125**	130	130	—	—	130	**130**	10
93	**92**	90	90	90	90	**90**	**109**	**115**	115	115	110	110	110	**112**	11
77	**78**	78	78	78	78	**78**	**86**	**90**	90	90	88	88	88	**89**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	**129**	**130**	115	110	98	98	103	**105**	14
155	**160**	—	—	—	—	—	**153**	—	155	—	—	—	155	**155**	15
—	—	—	—	—	—	—	**111**	**115**	105	95	85	85	90	**92**	16
155	**160**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
97	**100**	—	—	100	100	**100**	**96**	**100**	90	80	70	70	75	**77**	18
145	**150**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
84	**85**	90	90	90	90	**90**	**80**	**85**	75	65	63	63	63	**66**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	**125**	**126**	130	120	—	—	—	**125**	22
155	**160**	—	—	—	160	**160**	**153**	—	155	—	—	—	155	**155**	23
90	—	—	—	—	—	—	**110**	**115**	115	102	98	98	103	**103**	24
155	**150**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
89	**82**	—	—	—	—	—	**94**	**95**	95	85	80	80	88	**86**	26
145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	**64**	**65**	65	65	65	65	65	**65**	28
109	**109**	72	72	88	88	**80**	**109**	**110**	80	80	80	80	80	**80**	29
92	**94**	72	72	80	80	**76**	**91**	**95**	68	68	68	68	68	**68**	30
84	**84**	60	60	60	60	**60**	**55**	**58**	55	55	55	55	55	**55**	31
108	**114**	120	120	125	125	**123**	**113**	**130**	135	135	145	145	145	**141**	32
98	**106**	110	110	110	110	**110**	**100**	**111**	113	113	120	120	120	**117**	33
—	**182**	140	140	145	145	**143**	**250**	**250**	250	250	250	250	—	**250**	34
166	**170**	172	172	162	162	**167**	**167**	**171**	173	173	168	168	168	**170**	35
167	**172**	175	175	162	162	**169**	**175**	**177**	177	177	171	169	169	**173**	36
158	**162**	165	165	160	160	**163**	**175**	**177**	177	177	171	169	168	**172**	37
Kr. per styck							Kr. per styck								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
194	**175**	175	175	175	175	**173**	**140**	**140**	140	140	140	140	140	**140**	39
169	**150**	150	150	150	150	**150**	**140**	**140**	140	140	140	140	140	**140**	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	**185**	**188**	188	188	188	188	188	**188**	42
575	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under april

	Kreatursslag	Norrköping						
		April 1917	Maj 1917	1/6—7/6	8/6—14/6	15/6—21/6	22/6—28/6	Juni 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	**110**	**110**	110	100	100	100	**103**
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**100**	**100**	100	90	90	90	**93**
4	» » » » för export	**157**	—	160	—	—	160	**160**
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**85**	**85**	85	75	75	—	**78**
6	» » » » för export	**147**	—	150	—	—	150	**150**
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	**110**	**110**	110	100	100	100	**103**
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**100**	**100**	100	90	90	90	**93**
12	» 2. Mindre feta	**85**	**85**	85	75	75	75	**78**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	**120**	**120**	120	110	110	110	**113**
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**105**	**105**	105	95	95	95	**98**
17	» » » » » för export	**157**	—	160	—	—	160	**160**
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**85**	**85**	85	75	75	75	**78**
19	» » » » » för export	**147**	—	150	—	—	150	**150**
20	» 3. Mindre köttiga	**75**	**75**	75	70	70	70	**71**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	**110**	**111**	115	105	105	105	**108**
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**100**	**100**	100	95	95	95	**96**
25	» » » för export	**157**	—	—	—	—	160	**160**
26	» 2. Mindre feta	**85**	**85**	85	80	80	80	**81**
27	» » för export	**147**	—	—	—	—	150	**150**
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**134**	**113**	90	90	90	90	**90**
30	» (70—90 »)	**129**	**108**	85	85	85	85	**85**
31	Skummjölkskalvar	**94**	**79**	65	65	65	65	**65**
	Får:							
32	Yngre, feta	**101**	**105**	105	105	105	105	**105**
33	Äldre, »	**93**	**97**	97	97	97	97	**97**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	**165**	**165**	165	155	150	150	**155**
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	**173**	**174**	174	164	164	160	**166**
37	Suggor	**155**	**155**	155	155	145	145	**150**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):		K r.	p e r	s t y c k			
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	**250**	**250**	250	200	200	200	**213**
41	» » 4. Magra, simpla	**175**	**175**	175	125	125	125	**138**
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**175**	**175**	175	125	125	125	**138**

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

—juni 1917.

Malmö							Hälsingborg							
April 1917	Maj 1917	31/5—6/6	7/6—13/6	14/6—20/6	21/6—27/6	Juni 1917	April 1917	Maj 1917	31/5—6/6	7/6—13/6	14/6—20/6	21/6—27/6	Juni 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
125	**119**	—	125	—	—	**125**	—	**123**	—	—	—	—	—	1
156	**158**	160	160	160	160	**160**	**154**	**158**	160	160	160	160	**160**	2
107	**104**	100	105	100	—	**103**	**99**	**108**	103	98	98	98	**99**	3
146	**148**	150	—	150	150	**150**	**146**	**148**	150	150	150	150	**150**	4
95	**94**	93	93	90	95	**93**	**83**	**95**	93	88	88	88	**89**	5
136	**140**	140	—	140	143	**141**	**135**	**140**	—	140	140	140	**140**	6
84	**82**	80	80	75	80	**79**	**71**	**84**	83	80	80	80	**81**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
78	**69**	65	65	55	55	**60**	—	—	—	—	—	—	—	9
129	**134**	135	135	130	130	**133**	**129**	**131**	130	135	135	130	**133**	10
117	**116**	115	115	115	118	**116**	**119**	**121**	115	113	113	113	**114**	11
95	**97**	98	98	98	98	**98**	**110**	**108**	105	105	105	105	**105**	12
82	**78**	75	75	65	65	**70**	—	—	—	—	—	—	—	13
125	**128**	—	—	—	—	—	—	**120**	—	—	—	—	—	14
156	**158**	160	160	160	160	**160**	**156**	**158**	160	160	160	160	**160**	15
115	**114**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
146	**148**	150	150	150	150	**150**	**146**	**148**	150	150	150	150	**150**	17
101	**103**	105	105	100	100	**103**	—	—	—	—	—	—	—	18
136	**140**	—	—	140	143	**142**	**135**	**140**	140	140	140	140	**140**	19
89	**88**	85	85	85	85	**85**	**95**	**105**	105	105	105	105	**105**	20
81	**77**	75	75	65	65	**70**	**80**	**86**	93	93	93	93	**93**	21
—	**125**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	**148**	—	—	—	160	**160**	**156**	—	160	160	160	160	**160**	23
118	**120**	—	122	—	—	**122**	**118**	**118**	113	113	113	113	**113**	24
146	—	150	—	—	150	**150**	**146**	—	150	150	150	150	**150**	25
98	**80**	—	—	—	—	—	**94**	**95**	98	93	93	93	**94**	26
135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
96	**103**	78	78	85	85	**82**	**105**	**105**	105	105	105	83	**92**	29
86	**90**	73	73	75	75	**74**	**98**	**94**	93	93	93	70	**87**	30
75	**75**	68	68	68	68	**68**	**83**	**83**	83	83	83	63	**78**	31
95	**105**	105	105	100	100	**103**	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**85**	85	85	85	85	**85**	—	—	—	—	—	—	—	33
213	**184**	163	163	150	150	**157**	—	—	—	—	—	—	—	34
162	**169**	160	160	160	155	**159**	—	—	—	—	—	—	—	35
162	**148**	—	135	135	135	**135**	—	—	—	—	—	—	—	36
152	**149**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	**138**	**137**	135	135	135	135	**135**	39
		Kr. per styck							Kr. per styck					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

Kreatursprisser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under april—juni 1917.

	Kreatursslag	Göteborg						
		April 1917	Maj 1917	31/5—6/6	7/6—13/6	14/6—20/6	21/6—27/6	Juni 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	**157**	—	160	160	—	160	**160**
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**100**	**103**	103	103	103	103	**103**
4	» » » » för export	**147**	—	150	150	—	150	**150**
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**85**	**88**	88	88	88	88	**88**
6	» » » » för export	**138**	—	140	140	—	140	**140**
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**114**	**118**	118	118	118	118	**118**
12	» 2. Mindre feta	**93**	**98**	98	98	98	98	**98**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	**157**	—	160	160	160	160	**160**
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**110**	**113**	113	113	113	113	**113**
17	» » » » » för export	**147**	—	150	150	150	150	**150**
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**103**	**106**	106	106	106	106	**106**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	**103**	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	**157**	—	160	160	160	160	**160**
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**103**	**113**	113	113	113	113	**113**
25	» » » för export	**147**	—	150	150	150	150	**150**
26	» 2. Mindre feta	**96**	**98**	98	98	98	98	**98**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**118**	**119**	119	83	83	83	**92**
30	» (70—90 »)	**105**	**106**	106	78	78	78	**85**
31	Skummjölkskalvar	**75**	**76**	76	65	65	65	**68**
	Får:							
32	Yngre, feta	**110**	**114**	114	118	118	118	**117**
33	Äldre »	**100**	**104**	104	105	105	105	**105**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	**165**	**164**	164	153	153	155	**156**
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	**169**	**169**	169	158	158	135	**155**
37	Suggor	**158**	**156**	156	153	153	155	**154**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar): kl. 3 Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *juni* 1916—*juni* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Juni 1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	90	90	119	128	130	114	124	144	161	150	141	80	85
liten	»	70	62	95	112	106	90	87	110	112	95	99	54	53
Braxen	»	74	69	95	110	106	—	—	—	110	—	128	80	79
Gråsej	»	70	70	70	80	88	—	—	—	85	120	—	—	85
Gädda, levande	»	—	—	210	—	—	—	140	—	255	—	—	—	140
slaktad	»	97	100	158	164	180	153	170	201	223	235	182	108	148
Gös	»	175	182	225	234	235	203	188	270	263	263	228	130	176
Hälleflundra, stor	»	144	—	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	68	63	90	95	107	95	87	—	—	—	115	70	75
Kolja, svensk	»	70	73	78	82	76	95	88	100	118	128	107	75	75
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	—	—	98	103	85	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	72	—	—	—	—	137	135	—	—	156	118	—	—
Lake, stor	»	—	—	95	104	116	105	102	112	136	129	99	—	65
insjö- liten	»	65	—	90	—	97	94	90	—	—	100	—	—	—
Lax, färsk	»	280	285	—	—	—	360	—	—	—	—	1100	358	430
Långa	»	—	—	75	—	—	—	—	—	—	175	—	—	—
Piggvar	»	125	—	—	—	—	230	250	275	—	300	186	100	200
Röding	»	183	190	112	—	222	210	190	—	—	—	—	—	—
Rödspotta, stor	»	85	—	110	112	110	143	130	128	172	150	132	101	93
liten	»	—	—	—	—	—	—	123	110	125	125	110	—	—
Sik, stor	»	130	110	160	149	149	120	134	143	150	—	150	125	150
liten	»	112	75	—	—	110	103	—	—	—	—	140	—	—
Siklöja	»	—	—	121	123	80	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk	låda[2]	—	—	—	4900	4500	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—
» »	kg.	—	—	61	65	70	—	—	—	48	—	—	—	—
Sjötunga, stor	»	95	100	145	142	161	—	—	—	—	—	180	100	93
liten	»	80	73	96	94	125	225	—	—	—	—	—	78	69
Slätvar	»	—	—	—	—	—	208	—	—	—	190	168	—	—
Strömming	låda[3]	—	—	—	—	—	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—
»	kg.	37	32	36	40	42	37	39	35	33	30	33	30	42
Torsk, stor. huvud	»	47	44	45	49	61	63	56	65	96	89	66	50	60
svensk huvudlös	»	86	89	90	99	101	120	93	113	126	138	86	86	80
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	54	52	49	44	54	63	54	70	80	79	65	59	56
liten	»	—	—	—	—	—	—	35	43	—	60	58	50	40
Ål, levande, stor	»	268	216	248	245	255	—	350	—	—	—	—	—	—
liten	»	175	155	204	176	181	—	260	—	—	—	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	—	—	—	1700	2050	—	—	—	—	—	—	—	—
Krabbor	»	—	—	—	750	900	950	—	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora	»	—	230	159	148	125	—	—	—	—	—	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	—	—	140	138	—	—	—	133	—	155	150	—	—
kokta små	»	65	60	—	—	—	—	115	90	—	110	—	80	—

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

31/5—6/6:	tillgång knapp,	efterfrågan livlig,	tendens stigande.	
7/6—13/6:	» god,	» dålig,	» svävande.	
14/6—20/6:	» knapp,	» livlig,	» »	
21/6—27/6:	» otillräcklig,	» »	» stigande.	

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *juni* 1916—*juni* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Juni 1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	—	51·13	44·33	71·19	72·00	61·00	47·31	46·88	42·73	38·61	46·88	—	—
» blandad	—	34·50	38·50	45·45	—	—	27·33	34·80	33·03	27·45	26·57	—	—
» små	—	31·25	32·00	28·50	—	—	11·50	20·92	24·25	16·53	11·33	—	—
	Öre per kg.												
Kolja, stor	76	70	67	75	77	95	91	99	140	136	94	69	80
» halvstor	65	54	39	55	62	83	84	79	120	118	76	60	64
» liten	54	41	18	39	40	53	51	69	88	81	59	46	46
Vitling	54	37	34	56	52	54	38	64	78	79	60	46	38
Torsk, stor	64	68	82	74	79	84	61	78	87	104	62	60	63
» liten	50	48	33	48	45	56	45	49	75	80	—	30	50
Långa	66	59	47	59	76	88	66	—	96	103	72	60	74
Gråsik	62	61	47	58	66	81	57	77	72	87	69	75	38
Tunga, röd	112	90	129	123	148	—	218	258	267	237	123	83	108
» äkta	—	—	—	—	590	306	—	505	600	570	178	473	—
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	—	319	450	335	287	209	261	365	495	293	153	190	155
Slätvar	—	—	—	—	251	186	171	284	—	250	—	192	210
Rödspotta	—	70	114	103	126	139	162	188	222	194	—	111	113
Hälleflundra	166	156	237	235	253	247	250	284	341	271	141	163	202
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marulk	69	—	66	—	100	109	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	105	82	60	—	95	90	—	—	—	—	—	100	131
Tonfisk	—	—	164	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillförsel:													
Antal båtar	73	163	228	312	167	184	125	252	224	186	816	536	481
» lådor	7 349	12 232	9 020	24 686	15 220	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under juli månad 1917.

Vad som vid en överblick av arbetsmarknadens läge under juli månad i främsta rummet är ägnat att tilldraga sig uppmärksamhet är, att efterfrågan å *jordbruksarbetare* i nästan alla landsdelar varit avsevärt mindre än vid motsvarande tid under föregående år. Delvis torde detta bero därpå, att höskörden till följd av den rådande torkan varit kvantitativt ringa, men kunnat inbärgas under gynnsamma förhållanden, varför lantbrukarna icke haft behov av så mycken extra arbetskraft. Å andra sidan är det emellertid otvivelaktigt, att de inom vissa industrigrenar rådande tryckta konjunkturerna och kanske i ännu högre grad livsmedelssvårigheterna i städerna medfört ökning av tillgången å arbetskraft på landsbygden. I Skåne förekom arbetslöshet bland daglönarna och överflöd på sökande till statplatser till höstflyttningen. Mindre god synes tillgången å arbetskraft hava varit i Kalmar och Bohus län samt Västergötland, där särskilt kännbar brist å yngre, ogifta arbetare gjorde sig gällande.

Inom *skogshushållningen* motsvarade till följd av bränslekommissionens forcerade avverkning tillgången å arbetskraft liksom under föregående månad endast i ringa mån efterfrågan. Å en del orter ansåg man sig dock kunna förmärka en ökad benägenhet hos de arbetssökande att åtaga sig dylikt arbete; särskilt i Jönköpings och Blekinge län hade antalet obesatta platser kunnat avsevärt nedbringas. I den mån torvupptagningen för året avslutas, trodde man sig också kunna förvänta, att en del för skogsavverkningen lämpad arbetskraft skulle bliva ledig.

Inom *industrien* förorsakade den rådande råvaru- och bränslebristen åtskilliga driftsinskränkningar, i främsta rummet inom textilbranschen. Även inom metallindustrien synes den hittillsvarande högkonjunkturen hava efterträtts av en viss depression, som dock ännu blott torde hava gått ut över en del av den yngre, mindre kvalificerade arbetskraften. Inom sågverks- och trämasseindustrierna förekommo likaledes åtskilliga driftsinställelser, men torde de därav berörda arbetarna i regel hava av arbetsgivarna beretts annan sysselsättning med skogsarbete eller dylikt, varför någon egentlig arbetslöshet av denna orsak knappast framträtt. Detsamma torde för övrigt i huvudsak gälla de flesta näringsgrenar, där överskott av arbetskraft av en eller annan orsak uppstått.

Inom *byggnadsverksamheten* förmärktes å flera orter redan under denna månad en försämring av arbetstillgången, som dock sannolikt i främsta rummet berodde på de inom hithörande fack flerstädes utbrutna arbetsinställelserna. För *transportarbetarna*, vilkas ställning under de föregående månaderna varit synnerligen ogynnsam, inträdde däremot en viss förbättring, åtminstone å ett par orter (Göteborg, Ystad).

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 88. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	—	—	—	—	—

Den synnerligt låga siffran för gruppen jord- och skogsbruk är, såsom redan i föregående månadsöversikt framhållits, i så mån missvisande, att densamma icke ger en riktig föreställning om de verkliga konjunkturerna inom någondera av de här ingående näringsgrenarna. Inom enbart *jordbruket* uppgick nämligen antalet ansökningar om arbete till *74* på 100 lediga platser, medan för *skogshushållningen* motsvarande siffra endast var *9* på 100. Om förstnämnda siffra jämföres med motsvarande relativtal för föregående år — något som med hänsyn till skogsarbetets underordnade betydelse vid denna årstid under normala år ingalunda kan anses oriktigt — visar det sig, att tillgången å arbetskraft till jordbruket varit avsevärt bättre än 1916, däremot sämre än 1915, men endast föga mindre än 1914 och 1913.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·8*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 juni 1917. Arbetslösheten var då, som synes, mindre än vid motsvarande tidpunkt något föregående år med undantag av 1913.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under juli månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura kr.
Stockholm	6 251	—	Ystad	369	—
Uppsala	299	—	Halmstad	77	—
Norrköping	591	591	Göteborg	764	—
Linköping	116	—	Örgryte	58	—
Växjö	100	—	Borås	290	—
Växjö s:n	52	—	Härnösand	31	—
Karlskrona	229	70	Summa juli 1917	**19 381**	**8 569**
Kristianstad	98	—	» juni 1917	30 251	9 912
Malmö	10 056	7 908	» juli 1916	314	77

Åtgärder till förebyggande av arbetslöshet. Statens arbetslöshetskommission ingav den 21 juni 1917 till statsrådet och chefen för civildepartementet följande framställning om vidtagande av åtgärder till förebyggande av arbetslöshet under instundande vinter:

Statens arbetslöshetskommission, som till övervägande upptagit frågan om förhållandena å arbetsmarknaden och de åtgärder, som med hänsyn härtill kunna påkallas från det allmännas sida, får i anledning härav anföra följande.

Arbetsmarknadens läge har under de senaste månaderna icke undergått någon väsentligare förändring utöver vad säsongförhållandena normalt betinga. Flertalet näringsgrenar erbjuda fortfarande bilden av livlig verksamhet med ganska stark efterfrågan å arbetskraft. Vissa industrier, som länge lidit av brist på råvaror — gummi-, margarin- och pappersmassefabriker m. fl. — äro alltjämt delvis avstannade och torde ej kunna förvänta förbättring i läget. Samma omdöme gäller bagerier, måleri m. fl. Byggnads- och transportverksamhet hava visserligen med vårens inbrott erhållit ökad fart, men lida under krissvårigheter samt av arbetstvister. Sistnämnda bekymmer möta på en mängd andra områden, ehuruväl tvisterna hittills i allmänhet kunnat inom kort tid lösas. Stenindustriens läge är fortfarande dåligt.

Arbetslöshet har givetvis förekommit inom ovannämnda, av krisförhållandena lidande områden, men icke framträtt synnerligen skarpt på grund av den starka efterfrågan i övrigt å arbetskraft. I allmänhet hava vederbörande arbetsgivare lämnat sina arbetare understöd under längre eller kortare tid, intill dess de kunnat vinna annan anställning. Offentligt arbetslöshetsunderstöd har huvudsakligen utgått till bageri- och måleriarbetare, av vilka emellertid en stor del efterhand övergått till jordbruks- (trädgårds-), skogs- och byggnadsarbeten. För kafé- och restaurangpersonal har den begränsade tillgången å och försäljningen av spritdrycker medfört ett bekymmersamt läge.

Under den närmaste framtiden lärer utsikt till förbättring icke förefinnas i fråga om de nyssnämnda industriområdena, utan snarare torde en skärpning av svårigheterna vara att emotse. Den ökade knappheten på råvaror och förbrukningsartiklar väntas ock snart starkare framträda inom andra industrier. Bomulls- och jutefabrikationerna, som tidigare mångenstädes starkt begränsats, hava börjat avstanna och beräknas bliva nästan helt inställda vid denna månads slut. Yllefabrikationen torde likaledes snart hava förbrukat det tillgängliga förrådet å ull. Åtskilliga skofabriker väntas inom kort få avstanna av brist på läder. Efter hand torde även andra varuslag taga slut, utan att ersättning med säkerhet kan åvägabringas.

Ehuru kommissionen icke kan bedöma, i vad mån genom import eller på annat sätt för industrien nödiga varor kunna införskaffas eller ersättas, synas skäl förefinnas för det antagandet, att så icke kan ske i erforderlig mängd utan att sålunda stora delar av näringslivet måste för hösten och vintern räkna med mycket begränsade tillgångar av åtskilliga varuslag.

Den oundvikliga följden härav lärer bliva, att under hösten uppkommer stor arbetslöshet, som sannolikt under vinterns lopp antager mycket betydande dimensioner.

Inför dessa utsikter har kommissionen övervägt vad från det allmännas sida kan åtgöras för att bekämpa den hotande arbetslösheten och mildra de menliga verkningarna av densamma, därvid kommissionen i enlighet med Kungl. Maj:ts och riksdagens uttalade uppfattning i främsta rummet sökt finna utvägar av *förebyggande* art.

Närmast möter då frågan, i vad mån den till synes oundvikliga arbetslösheten inom industrien kan regleras på sådant sätt, att dess menliga verkningar mindre starkt framträda. Med avseende härå vill kommissionen framhålla det kända faktum, att till följd av säsongförhållandena i vårt land alltid under sommartid förekomma en mängd arbetstillfällen, som icke erbjuda sig under vintern. Vid arbetslöshet inom vissa grenar av näringslivet kunna sålunda de arbetslösa under sommaren räkna med utsikter till anställning inom andra arbetsområden. Det är också under sistnämnda tid långt lättare än under vintern att livnära sig på mindre arbetsförtjänster, enär särskilt utgifterna för bränsle och kläder bliva lägre och även i övrigt kostnaderna kunna nedbringas. Dessa omständigheter medföra, att därest valet står mellan arbetslöshet under sommaren eller under vintern, det förra alternativet givetvis är att föredraga ur de arbetslösas synpunkt.

Så vitt kommissionen kan bedöma, föreligger nu ett sådant läge. Under förutsättning att de ovan gjorda antagandena äro ungefärligen riktiga, skulle under tiden framemot nästkommande vår flertalet grenar av den industriella produktionen i vårt land i stort sett hava att räkna med så begränsade tillgångar å råvaror, smörjoljor och bränsle, att de samma endast under en mindre del av denna period kunna uppehålla sin verksamhet åtminstone i full utsträckning. Det tillhör icke arbetslöshetskommissionen att bedöma, huruvida ur industriens egen eller ur den inhemska konsumtionens synpunkt det kan vara ungefär likgiltigt, under vilken del av ifrågavarande tidsperiod verksamheten bedrives. Med hänsyn till de anställdas rätt förstådda intressen vore det emellertid otvivelaktigt förmånligast, om det arbete, som överhuvud kan bedrivas, bleve förlagt till den kallare årstiden.

Av sådan disposition av tillgängliga arbetstillfällen skulle naturligen följa större arbetslöshet inom industrien under återstående del av sommaren. Oavsett att, såsom i det föregående framhållits, arbetslöshet under denna tid alltid är jämförelsevis mindre hot-

full än under vintern, synas direkta skäl tala för att densamma nu skulle kunna verksamt avhjälpas genom erbjudande av andra arbetstillfällen, nämligen inom jordbruk, skogsavverkning och vid torvupptagning. Den sedvanliga bristen på arbetskraft inom jordbruket gör sig nämligen för närvarande starkt gällande. Även om skörden tyvärr blir mindre givande, kommer med säkerhet att framträda stor brist på tillfälliga arbetare under augusti och september månader, därest icke genom begränsad drift inom näringslivet i övrigt avsevärd del av dess personal ställes till förfogande. Risken för att någon del av den nu mer än eljest viktiga skörden skulle förfaras eller förminskas i värde genom bristande tillgång å arbetskraft synes kommissionen vara så allvarlig, att den väl motiverar övervägandet av även långt gående åtgärder till förebyggande av denna fara.

Enahanda förhållanden synas föreligga med avseende å skogsbruket och torvupptagningen. Då landet numera för sitt bränslebehov är nästan uteslutande hänvisat till egna tillgångar, hava som bekant planerats mycket omfattande vedavverkning och torvupptagning. Genom statens bränslekommissions försorg äro sålunda vidtagna synnerligen vittutseende tekniska, ekonomiska och rättsliga förberedelser, vilka möjliggöra stora vedavverkningar redan under högsommaren i syfte, att veden må hinna torka för användning till vintern. Enligt upplysningar från bränslekommissionen hava emellertid stora svårigheter nu yppat sig att erhålla arbetare. Minst 10 000 man erfordras nu omedelbart, och komma behoven ytterligare att ökas. Jämväl vid torvupptagningen, som planerats i mycket större skala än vanligt, föreligger mångenstädes stor brist på arbetare. Socialstyrelsen har ock meddelat, att enligt uppgifter, som inhämtats från arbetsförmedlingsanstalterna, tillgång icke finnes å arbetskraft för jordbruket och än mindre för den extra ved- och torvanskaffningen.

Kommissionen har sig vidare bekant, att planer äro å bane att under statens ledning organisera ett systematiskt tillvaratagande i stor utsträckning av den väntade rika tillgången å skogsbär samt av medicinalväxter. Även här väntar man sig emellertid svårigheter i fråga om arbetskraften, då landsbygdens befolkning under den för ändamålet lämpliga tiden blir strängt upptagen med skördearbeten.

Det nu anförda torde ådagalägga, att under innevarande sommar kommer att förefinnas en osedvanligt god tillgång å arbetstillfällen å landsbygden samt att, därest dessa ej tillvaratagas, landets livsmedels- och bränsleförsörjning komma i än svårare läge, än eljest oundvikligt är. Så länge industrien helt fullföljer sin verksamhet och behåller sin till följd av kriskonjunkturerna ökade personal — vilken av naturliga skäl är föga böjd för även tillfällig övergång till annat arbete — kan livsmedels- och bränsleproduktionens nu särskilt viktiga arbetskraftsbehov icke tillfyllest tillgodoses, utan kommer dessa yrkesgrenars avkastning att delvis riskeras.

Det torde ock vara klart, att ju mer arbetskraft, som omedelbart kan disponeras för vedavverkningen, desto större äro utsikterna för att till vintern industrien och kommunikationerna skola kunna bedrivas i större omfattning, samt att arbetslösheten skall förhindras att antaga alltför stora dimensioner.

Ur synpunkten av de intressen, som arbetslöshetskommissionen har att bevaka, synes därför vara angeläget, att den, enligt vad kommissionen ansett sig kunna antaga, begränsade tillgången å arbetstillfällen inom vissa grenar av industrien så vitt möjligt besparas för den kommande vintern, då andra arbetstillfällen äro svårare att åstadkomma, samt då arbetslöshetens verkningar bliva mera förödande än under sommaren. Spörsmålen om de andra intressen, som härvid kräva beaktande, samt om de lämpligaste åtgärderna för att åvägabringa den här ifrågasatta rationella ransoneringen av produktionsmöjligheterna torde närmast ankomma på andra myndigheters omprövning.

Med den uppfattning rörande den kommande bekymmersamma utvecklingen å arbetsmarknaden, åt vilken i det föregående givits uttryck, har kommissionen emellertid icke kunnat finna de nyssberörda reglerande åtgärderna tillfyllest. Även om genom sådana åtskilligt synes vara att vinna, lärer på denna väg endast en del av den sannolikt uppkommande arbetslösheten kunna förebyggas eller mildras med hänsyn till sina men-

liga verkningar. Kommissionen har därför ansett sig pliktig att redan nu överväga andra mått och steg till arbetslöshetens bekämpande. Visserligen erbjuder det av statsmakterna anordnade understödsväsendet för arbetslösa ett skydd för dem. Det är emellertid allmänt erkänt, att utdelandet av understöd är en ur olika synpunkter mindre lämplig hjälpform, som bör användas endast i undantagsfall, då andra möjligheter saknas. Erfarenheten har också visat, att då understöden måste sättas till jämförelsevis låga belopp, de till understöden hänvisade småningom bliva utarmade och undernärda samt löpa fara att under längre tids sysslolöshet förlora arbetslust och energi att sörja för sig själva. Beredandet av arbetstillfällen är därför i alla avseenden lämpligare, särskilt för yngre och ogifta, som lättare taga skada av sysslöshet, och vilka lättare kunna finna sig i ändrade arbets- och levnadsförhållanden. Även ur det allmännas synpunkt måste det vara förmånligare, att lediga arbetare inriktas på produktiva uppgifter i stället för att gå sysslolösa såsom understödstagare. I många fall lärer det icke vara omöjligt att genom anvisande av statsmedel eller statligt understöd i annan form tillhandahålla arbete, utan att kostnaderna härför ställa sig högre än vid direkt understöds lämnande. De ekonomiska och moraliska fördelarna av att i förra fallet kunna bereda sysselsättning och ordentlig arbetsförtjänst synas kommissionen emellertid så uppenbara, att de väl motivera även eventuellt större utgifter för det allmänna.

I enlighet med denna sin uppfattning har kommissionen under krisens hittillsvarande förlopp varit i tillfälle att genom statsmakternas tillmötesgående bringa till utförande åtskilliga offentliga arbetsföretag, vid vilka förnämligast stenarbetare erhållit anställning. Kommissionen förbereder också för närvarande anordnandet av ytterligare ett antal sådana — väg- och vattenbyggnader, vattenavledningsarbeten, husbyggnader o. dyl. — för vilka genom vederbörande myndigheters försorg planer redan föreligga utarbetade, och vilka avsetts skola under alla förhållanden komma till utförande på statens bekostnad eller under dess ekonomiska medverkan. Närmare förslag i dessa avseenden torde kommissionen sedermera komma att förelägga Kungl. Maj:t.

Såsom kommissionen haft tillfälle vid olika tillfällen framhålla, äro emellertid arbeten av nyssberörda slag icke lämpade för alla slag av arbetare. Äldre och vid utarbeten ovana arbetare kunna i regel icke med normala ackordspriser vid sådana företag förskaffa sig erforderlig arbetsförtjänst. Dylika arbeten kunna ej heller alltid anordnas i större industricentras omedelbara närhet, varför arbetare måste överflyttas till dem, något som bereder stora bekymmer icke blott för familjeförsörjare utan, på grund av bostads- och livsmedelssvårigheter, även i fråga om andra arbetare. Vad särskilt kvinnor beträffar, synes det knappast möjligt att bereda dem utkomst genom arbeten av här ifrågakommande slag.

Vill man sålunda effektivt förebygga en hotande stor arbetslöshet, synes annan utväg icke givas än att på allvar söka lösa problemet om att genom statens medverkan söka uppehålla industriell verksamhet för att därigenom kunna bereda åtminstone vissa grupper av arbetare sysselsättning i deras vanliga arbete.

Kommissionen förbiser icke, att gent emot en sådan plan resa sig jämväl principiella betänkligheter, som under normala förhållanden kunde anses avgörande. Det vill dock synas, som om under nuvarande världsläge dylika hänsyn måste få vika, därest allmänna intressen det kräva. Då näringslivet underkastats så många och ingripande restriktioner, synes å andra sidan icke heller omotiverat att genom speciella främjande åtgärder söka underlätta dess naturliga strävan att fortsätta driften.

De praktiska hindren härför lära i många fall visa sig oöverkomliga, i det att vissa oundgängliga varor icke kunna åvägabringas. I andra fall åter torde läget vara sådant, att svårigheter, som av den enskilde företagaren ej kunna övervinnas, genom statens medverkan låter sig bemästras eller åtminstone te sig mindre tvingande. Där exempelvis avsättningen upphört eller måste ställas på framtiden med risk, att priserna icke motsvara nuvarande kostnader och ränteförluster, och där till följd härav företag skulle nödgas avstanna, kunde staten tänkas under någon form övertaga denna risk eller

eventuellt de framställda varorna och därigenom möjliggöra driftens uppehållande. Likaså kunde staten träda mellan för att förbilliga någon råvara, vars nuvarande pris icke medger ekonomiskt försvarlig drift av företag, som är beroende av densamma. Fall torde vidare förekomma, då åvägabringandet inom landet av viss nödvändig råvara eller av lämplig ersättning för sådan ställer sig alltför dyrbart för att anordnas av enskilda, men där staten skulle genom centraliserat framställande av varan eller ersättningsmedlet kunna nedbringa kostnaderna därför eller bestrida prisskillnaden.

Kommissionen är visserligen icke i tillfälle att själv bedöma, huruvida och i vilken omfattning nu antydda eller andra likartade åtgärder kunna praktiskt genomföras, men har med hänsyn till sin uppgift beträffande arbetslöshetens bekämpande ansett sig icke kunna underlåta att bringa dem till vederbörlig omprövning.

Kommissionen vill med avseende härå tillägga, att endast genom den direkta produktionens uppehållande i största möjliga omfattning under kommande vinter näringslivets orubbade fortgång i övrigt torde kunna någorlunda tryggas. Skulle stora delar av industrien och affärsväsendet nödgas avstanna, lära de menliga verkningarna härav framträda icke blott för företagen och arbetarpersonalen, utan även för ett stort antal befäls- och kontorspersonal samt andra affärsanställda, vilkas direkta omhändertagande genom det allmännas försorg skulle möta mycket stora svårigheter.

Under åberopande av vad sålunda anförts får kommissionen därför anhålla om Herr Statsrådets medverkan för verkställande av närmare utredning beträffande förutsättningarna för att, med hänsyn till den hotande stora arbetslösheten under instundande höst och vinter, *dels* reservera arbetstillfällen till denna tid, *dels och* genom statens medverkan främja industriens fortsatta bedrivande under samma tid.

På arbetslöshetskommissionens vägnar

F. V. H. PEGELOW.

Gunnar Huss.

Utlåtanden över arbetslöshetskommissionens ifrågavarande framställning infordrades från lantbruksstyrelsen, statens industrikommission, 1917 års bränslekommission och folkhushållningskommissionen, varjämte svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund bereddes tillfälle att avgiva yttranden över samma framställning. *Folkhushållningskommissionens* utlåtande innefattas i den skrivelse i samma ämne, kommissionen den 13 juli avlät till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet.[1] Från *bränslekommissionen* inkom den 10 augusti 1917 följande utlåtande:

Genom nådig remiss av den 5 juli 1917 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt bränslekommissionen att avgiva underdånigt utlåtande över en av statens arbetslöshetskommission gjord framställning om vidtagande av åtgärder till förebyggande av arbetslöshet under instundande vinter; och får bränslekommissionen i anledning härav med återställande av remisshandlingarna i underdånighet anföra följande.

Arbetslöshetskommissionen har framhållit, å ena sidan att på grund av den ringa tillgången å vissa råvaror och driftmedel arbetstillfällena inom industrien för tiden intill nästkommande vår måste bliva betydligt begränsade, å andra sidan att erforderlig arbetskraft under sommaren icke finnes tillgänglig för jordbruket och än mindre för den genom bränslekommissionens försorg bedrivna extra vedavverkningen. Med hänsyn härtill ifrågasätter arbetslöshetskommissionen att genom statligt ingripande tvinga industrien att minska eller inställa driften under de närmaste månaderna. Därigenom

[1] Jfr sid. 957.

skulle en del arbetstillfällen vid industrien bliva sparade till vintern, på samma gång som den rådande bristen på arbetskraft för livsmedels- och bränsleproduktionen skulle kunna i viss mån avhjälpas.

Det är sistnämnda synpunkt, som bränslekommissionen anser sig böra lägga till grund för sitt yttrande i föreliggande fråga. Vad bränsleanskaffningen beträffar, så är det otvivelaktigt, att denna för närvarande är i mycket stort behov av ökad arbetskraft. Endast 2 % av den planerade huggningen har hittills utförts, och i statens vedavverkningar arbeta nu föga mer än 12 000 man, medan allt står färdigt för mottagande av ytterligare minst 20 000 man. Det oaktat anser sig bränslekommissionen icke kunna påyrka, att en driftsinskränkning vid industrien framtvingas i syfte att bereda ökad arbetskraft för vedavverkningen.

Kommissionens ursprungliga plan att genom omfattande avverkningar under sommaren producera torr ved för instundande vinters behov har nämligen på grund av tjänstepliktslagens fall och den rådande foderbristen redan måst övergivas. Man inriktar sig nu i stället på att under senhösten och vintern, då tillgången på arbetskrafter blir större, kunna hugga det beräknade årsbehovet. En beklaglig följd härav blir givetvis, att veden, i den mån inventarierna från föregående vinter förbrukas, måste tillföras konsumenterna i vått tillstånd. Hur önskvärd en forcering av vedavverkningen än kan vara, framgår emellertid av det anförda, att den icke är så oavvisligt nödvändig, att den kan motivera en framtvingad driftsinskränkning.

I vad mån åtgärder i föreslagen riktning kunna vara påkallade för att tillföra jordbruket arbetskraft, tillkommer det icke bränslekommissionen att bedöma. Därest det skulle visa sig nödvändigt för skördens tillvaratagande, torde varken industrien eller dess arbetare kunna undandraga sig att frivilligt lämna den medverkan i angiven riktning, som kan bliva erforderlig. För sin del vill bränslekommissionen framhålla, att kommissionen i ett dylikt nödläge är beredd att inställa nyantagningen av arbetare för vedavverkning. Skulle trots en sådan åtgärd förhållandena utveckla sig därhän, att skördens tillvaratagande äventyrades, måste givetvis statens vedavverkningar för en kortare tid inskränkas eller upphöra. Stockholm den 10 augusti 1917.

Underdånigst

HENRIK PETTERSON.

Rudolf Eklund.

Angående den i arbetslöshetskommissionens framställning berörda frågan om jordbrukets behov av arbetskraft avgav *lantbruksstyrelsen* den 14 juli 1917 följande utlåtande:

Genom nådig remiss den 5 innevarande juli har lantbruksstyrelsen anbefallts att avgiva underdånigt utlåtande över en av statens arbetslöshetskommission gjord framställning i fråga om föranstaltande av närmare utredning beträffande förutsättningarna för att med hänsyn till den hotande stora arbetslösheten instundande vinter reservera arbetstillfällen till denna tid m. m.

I anledning härav får lantbruksstyrelsen, med remissaktens återställande, i underdånighet anföra följande.

Jordbrukets behov av arbetskraft har sedan åtskilliga år tillbaka varit ytterligt svårt att fylla, enär lantarbetaren i stor utsträckning funnit med sin fördel förenligt att söka arbetstillfälle inom industrien. Särskilt har detta varit förhållandet under krigsåren, då industrien genom goda konjunkturer varit i stånd till att bjuda sina arbetare betydligt bättre villkor, än dem som kunnat uppnås vid jordbruket.

Bristen på arbetskraft inom jordbruket har sålunda alltjämt ökats. Under innevarande år, då allt måste göras för ett så omsorgsfullt tillvaratagande som möjligt av

landets egen skörd, till vilken vi under rådande förhållanden uteslutande äro hänvisade, har nämnda brist gjort sig i oroväckande grad kännbar. I första rummet synes detta kunna tillskrivas den omständigheten, att bränsleindustrien i exceptionellt hög grad dragit jordbrukets arbetskraft till sig. Då stor efterfrågan är rådande å såväl torv som ved och prisen å dessa varor ännu icke underkastats någon reglering, utan kunnat obegränsat uppdrivas, hava de vid torvupptagning och vedhuggning i allmänhet vana jordbruksarbetarna, med utsikt att kunna betinga sig för grovarbetare oerhört höga arbetspriser, föredragit arbeten av sistnämnda slag. Visserligen synes i år skördearbetet tyvärr på många orter på grund av den svåra torkan icke kräva så stor arbetskraft som i vanliga fall. Emellertid torde med hänsyn till nödvändigheten att för anskaffande av föda till människor och djur tillvarataga jämväl av vilda växter användbara delar erfordras extra arbetskraft.

Av det anförda torde otvetydigt framgå, att för tillvaratagande av icke blott jordbrukets produkter, utan jämväl av andra till födoämnen användbara vegetabilier, ett tillskott i den under normala förhållanden erforderliga arbetskraften är nödvändigt eller åtminstone i hög grad önskvärt, detta under det att bränsleproduktionen kräver en betydligt ökad arbetstillgång. Enda utvägen synes lantbruksstyrelsen under sådana förhållanden vara, att en del av den för närvarande i industrien bundna arbetskraften frigöres för att tillföras jordbruket.

Den 14 mars innevarande år avlät lantbruksstyrelsen till samtliga hushållningssällskap ett cirkulär angående inom industrien lediga arbetskrafters användande inom jordbruket. Med anledning härav hava hushållningssällskapen i allmänhet framhållit, att tillgången på arbetskraft visserligen är mycket knapp, och att jordbruket skulle vid mera intensiv drift kunna giva sysselsättning åt en större arbetsstyrka, men att för genomförande härav skulle krävas tillgång å vana och för alla förekommande arbeten användbara arbetare, vilket industriarbetarna i allmänhet icke torde vara. Däremot hava hushållningssällskapen framhållit lämpligheten därav, att industriarbetare användas vid skogs-, torv- och tegelbruksarbete, varigenom till jordbruksarbete kunde erhållas de vid dessa industrier använda jordbruksarbetarna.

Det av arbetslöshetskommissionen framlagda förslaget att nu under sommaren inskränka industriens verksamhet för att därigenom förebygga en hotande arbetslöshet under vintern synes lantbruksstyrelsen vara väl motiverat ur social synpunkt. Men även från lantbrukets synpunkt tala kraftiga skäl för en sådan anordning. Kunde därvid överenskommelse träffas att i första hand de vid jordbruk och dylikt arbete vana arbetarna entledigas från industriarbete, exempelvis de, vilka högst fyra år varit sysselsatta med industriellt arbete och därförut varit jordbruksarbetare, skulle jordbrukets behov av arbetskraft kunna tillgodoses. I alla händelser skulle dessa arbetare genom anställning vid bränsleproduktionen förhindra en ytterligare minskning av jordbrukets arbetskraft.

På grund av vad sålunda anförts, får lantbruksstyrelsen, under framhållande av vikten därav, att ett avgörande i den föreliggande frågan träffas, innan skörden av säd och rotfrukter på allvar tager sin början, i underdånighet tillstyrka, att åtgärder vidtagas i av *arbetslöshetskommissionen föreslagen riktning. Stockholm den 14 juli 1917.*

Underdånigst

På lantbruksstyrelsens vägnar

Vilh. Heyman. *Sture Idar.*

Föredragande.

Industrikommissionens arbetsutskott förklarade sig i den 17 juli 1917 avgivet utlåtande i likhet med arbetslöshetskommissionen anse det vara ett önskemål av synnerlig vikt, att, därest bristande tillgång å råvaror och förnöden-

heter komme att tvinga till driftsinskränkningar och driftsnedläggelser, industrien i den omfattning, som är möjlig och lämplig, måtte inskränka eller nedlägga sin drift under den mildare årstiden, hellre än att driften skulle avstanna under instundande vinter. Efter den utgång, lagförslagen om allmän tjänsteplikt samt om inskränkande eller nedläggande av skogsarbete eller industriell drift erhöllo vid behandlingen i riksdagen, torde staten icke äga något medel att direkt framkalla sådana driftsinskränkningar, som från nu nämnda synpunkt kunna anses önskvärda. Frågan vore då, om ej det avsedda syftet skulle kunna nås genom frivilliga överenskommelser mellan industriidkarna samt deras arbetare och övriga anställda.

Betydande svårigheter resa sig dock mot sådana tillfälliga driftsinskränkningar. Å ena sidan har industriidkaren att fullgöra sina åtaganden gent emot sin köpare, och å andra sidan komma hänsyn till den inom industrien sysselsatta personalen. Dessa svårigheter torde vara av beskaffenhet att särskilt inom järn- och metall- samt textilindustrierna motverka antydda frivilliga överenskommelser. En annan utväg, som otvivelaktigt är värd synnerligt beaktande, vore, att staten för att åstadkomma åsyftad reglering av den industriella verksamheten använde sin makt att inverka vid fördelningen av en del för industrien nödvändiga förråd, i främsta rummet stenkol, smörjoljor och vissa viktigare råvaror. Men även vid förverkligande av denna plan inställa sig svårigheter. Utgallringen av de industrigrenar, som skola tillföras förnödenheter, stöter på stora vanskligheter, icke minst när frambringandet av exportvaror utgör en nödvändig förutsättning för införskaffandet i landet av oumbärliga varor utifrån. Från dem, som drabbas av utestängningen, skola säkerligen kanske icke utan fog framkomma anmärkning för orättvis behandling, särskilt som industrien oftast själv anskaffat och innehar de förråd av förnödenheter, som staten genom sitt ingripande skulle hindra industrien att använda.

Under nu rådande förhållanden hyste arbetsutskottet alltså ganska ringa förhoppning, att en utredning i det av arbetslöshetskommissionen angivna syftet, att industriens verksamhet må tillfälligt nedläggas för att åter upptagas mot slutet av året, skulle lämna positivt resultat. Något skulle däremot kunna vinnas på den fria överenskommelsens väg, och arbetsutskottet vore därför berett att till de olika industrierna låta utgå en uppmaning att söka på denna väg få till stånd en tillfällig driftsnedläggelse.

Innan en anmaning härom utginge, borde dock avvaktas resultatet av den utredning angående Sveriges import och export m. m., som på chefens för finansdepartementet uppdrag påginge hos arbetsutskottet, handelskommissionen och krigsförsäkringskommissionen. Av denna utredning borde kunna erhållas värdefulla upplysningar om det nuvarande läget på råvarumarknaden. Arbetsutskottet ansåge sig även böra avbida Kungl. Maj:ts beslut i denna fråga samt de riktlinjer, Kungl. Maj:t kunde finna skäl meddela arbetsutskottet.

Beträffande arbetslöshetskommissionens framställning i vad den avsåge produktionens uppehållande i största möjliga omfattning under kommande vin-

ter, syntes i främsta rummet böra utredas, vilka olika slag av varor kunde vara erforderliga för fyllande av statens behov. I övrigt borde statens ingripande för produktionens uppehållande lämpligast ske från fall till fall om och när det visar sig, att de enskildas krafter icke förslå för tryggandet av industriverksamhetens fortgång.

Sveriges industriförbund förklarade sig i den 26 juli 1917 avgivet yttrande till fullo dela arbetslöshetskommissionens uppfattning om nödvändigheten av särskilda åtgärder mot det hotande nödläget. Förbundets styrelse medgav även, att svårigheterna borde i någon mån kunna lindras genom en tillfällig inskränkning av driften under den för jordbruk och bränsleanskaffning brådaste tiden. Emellertid framhölls, att en dylik tillfällig arbetsnedläggelse måste för många företag medföra olägenheter med hänsyn dels till arbetarstammens skingring, dels till förlust av marknad inom och utom landet. Då dessa svårigheter av en utomstående i regel icke kunde rätt bedömas, ville förbundet framhålla vikten därav, att eventuella driftsinskränkningar så långt möjligt finge ske på frivillighetens väg. Endast undantagsvis och med den största försiktighet borde minskad ransonering av smörjämnen, bränsle m. m. användas som påtryckningsmedel. I vilket fall som helst borde den ifrågasatta driftsinskränkningen endast omfatta vissa delar av industrien, i första hand företag, som arbetade på lager, utan möjlighet att för närvarande kunna avsätta sina varor, samt vidare exportindustrier, vilkas produkter icke ägde värde som kompensationsobjekt, och i övrigt industrier, vilkas upprätthållande icke vore för den inhemska konsumtionen oundgängligen behövligt.

I anslutning till det anförda meddelade styrelsen, att den beslutat utfärda ett cirkulär till förbundets samtliga medlemmar, innehållande bland annat en erinran om, att inskränkande av arbetet vid ovan berörda slag av industrier under tiden augusti—oktober måste anses ur det allmännas synpunkt önskvärt och även ur företagens eget intresse välbetänkt. Förbundet ansåge, att en liknande uppmaning även borde utgå från statens sida, och borde i samband därmed åtgärder vidtagas i syfte att för arbetarorganisationerna klargöra anledningen till driftsinskränkningen. Av vikt vore också, att samtidigt anstalter vidtoges för att bereda de tillfälligt arbetslösa annat arbete vid jordbruket, bränsleanskaffningen etc.

Slutligen betonades, att även på andra vägar än genom temporära inskränkningar under skördetiden borde sörjas för, att den industriella driften måtte kunna uppehållas under vintern och framdeles. Den av staten igångsatta bränsleanskaffningen borde erhålla sådan omfattning, att även industriens bränslebehov kunde tillgodoses. Ävenså syntes statsåtgärder påkallade för befrämjande av experiment till framställande av surrogat för nödvändiga importvaror.

Svenska arbetsgivareföreningen delade ävenledes arbetslöshetskommissionens uppfattning om nödvändigheten att redan nu vidtaga de åtgärder, som kunde ske, för att förebygga en mera omfattande arbetslöshet fram på vintern. Den föreslagna utvägen att genom tillfälliga driftsinställelser under sommaren

spara arbetstillfällen till vintern stötte dock enligt föreningens mening på tungt vägande betänkligheter, vare sig dylika driftsinställelser skulle anordnas genom tvång eller på frivillig väg. Vad förra alternativet beträffar, erinrades, att förfoganderättslagens tillämpning i detta fall torde vara utesluten på grund av de oerhörda ersättningsbelopp, staten skulle få utbetala. Däremot vore det obestridligt, att staten till sitt förfogande hade vissa andra maktmedel, särskilt bränsleransoneringen och regleringen av järnvägstrafiken. Dessa maktmedel borde emellertid enligt föreningens mening användas endast för att efter allmänna och rättvisa grunder främja näringslivets drift, men icke för att göra den ena eller andra industriella anläggningen för sin fortkomst beroende av statsmyndighetens prövning. Föreningen ansåg sig fördenskull böra på det bestämdaste avråda från tanken på att använda några tvångsmedel för åstadkommande av temporärt nedläggande av driften inom vissa industrigrenar.

Även i fråga om ett sådant nedläggande på frivillighetens väg mötte stora svårigheter. I likhet med industrikommissionen och industriförbundet ansåg arbetsgivarföreningen, att de enskilda industriidkarna härvidlag vore bundna av hänsyn till å ena sidan löpande leveranskontrakt, å andra sidan sina arbetare. Även om gällande kollektivavtal icke innehöllo något uttryckligt förbud mot arbetsinställelse uti ifrågavarande syfte, och arbetsgivarna alltså vore därtill juridiskt berättigade, torde dock i praktiken en sådan åtgärd icke gärna kunna ske utan arbetarnas eller deras organisationers samtycke. Med hänsyn till den inom arbetarkretsar i allmänhet rådande bristande uppfattningen om allvaret i det närvarande ekonomiska läget torde det i de flesta fall vara mycket svårt att erhålla sådant samtycke. — Slutligen måste också hänsyn tagas därtill, att ett temporärt nedläggande av driften kunde avsevärt försvaga ett företags konkurrenskraft, enär dess under åratal upplärda arbetarstam bleve skingrad och andra företag kunde begagna tillfället att tillvinna sig dess kunder.

Att arbetslöshetskommissionen ingalunda saknat blick för dessa svårigheter, syntes föreningen framgå därav, att kommissionen ej föreslagit några direkta åtgärder för åstadkommande av den berörda driftsinställelsen, utan endast hemställt om en närmare utredning beträffande förutsättningarna för dylika åtgärder. Emot en sådan utredning hade arbetsgivarföreningen intet att erinra, utan tillstyrkte förslaget därom och förklarade sig beredd att, i den mån så vore möjligt, medverka till densamma.

Likaledes förklarade sig föreningen med tacksamhet emotse den av kommissionen ifrågasatta utredningen om på vad sätt staten kunde främja den industriella driftens fortgång genom övertagande av vissa risker för eventuella prisfall, tillhandahållande av råvaror eller surrogat m. m.

Uppgifter angående arbetslösheten. Statsrådet och chefen för civildepartementet har i cirkulär den 21 augusti 1917 anmodat Konungens befallningshavande i länen att, så snart ske kan, införskaffa och till civildepartementet insända uppgift å de större arbetsföretag, där driften för närvarande är helt nedlagd eller avsevärt inskränkt, samt å antalet vid varje företag arbetslösa arbetare.

Frivillig arbetsberedskap för jordbruket. Kungl. Maj:t har den 28 augusti 1917 uppdragit åt arbetslöshets-, industri-, folkhushållnings- och bränslekommissionerna samt Konungens befallningshavande i länen att vidtaga åtgärder för skyndsamt organiserande av en frivillig beredskap för tillgodoseende av uppkommande behov av arbetskraft för jordbruket. De uppgifter, som skola tillkomma denna arbetsberedskap, framgå närmare av nedanstående, av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vid frågans föredragning inför Kungl. Maj:t framlagda motivering:

Med hänsyn till knappheten av årets gröda samt vår folknäringsfrågas även av andra anledningar allvarliga läge är det i år av ännu större betydelse än eljest, att allt göres för att grödan må bliva ordentligt inbärgad. Ännu synas större svårigheter icke hava yppat sig att till skördearbetet skaffa erforderlig arbetskraft, men förhållandena härutinnan kunna snart nog ändras, särskilt om ogynnsam väderlek tillstöter. Av vikt är även, att arbetskraft finnes tillgänglig för ytterligare insamling av hjälpfodermedel av olika slag.

Bränslekommissionen har för sitt arbete tagit i anspråk ett avsevärt antal arbetare på landsbygden, vilka eljest pläga under skördetiden arbeta inom jordbruket. Emellertid är kommissionen beredd att under hösten begränsa sina avverkningar, om så blir nödigt för jordbruksarbetets bedrivande, varigenom en del arbetskraft blir lösgjord till jordbrukets förmån. I samma syfte har efter samråd med mig chefen för lantförsvarsdepartementet utverkat Eders Kungl. Maj:ts medgivande till uppskov till år 1918 med infanteriets reservtruppövningar ävensom skördepermission i avsevärd utsträckning för dem, som under hösten fullgöra repetitionsövningar.

Även om dessa redan beslutade eller i utsikt ställda åtgärder innebära ett visst skydd för jordbrukets förfogande över sin vanliga arbetskraft under höstarbetet, torde det dock vara påkallat, att ytterligare trygghet härutinnan beredes. Den begynnande arbetslösheten inom industrien har ännu icke antagit den omfattning, att erforderlig reserv här står till buds. Då statliga tvångsåtgärder till lösgörande av ytterligare arbetskraft icke torde böra tillgripas, synes annan utväg icke givas än att söka ordna en frivillig beredskap av personer, som äro villiga och lämpliga att, om så behöves, ställa sin arbetskraft till förfogande för det framför allt annat nödiga tillgodoseendet av folknäringen. Förutom arbetslösa synas härvid kunna påräknas på landsbygden bosatta hantverkare och andra, vidare mera vuxna skolynglingar och flickor från landsbygden samt även personer, som vanligen icke äro sysselsatta med kroppsarbete.

Därjämte synes emellertid kunna förväntas, att industriens arbetsgivare och arbetare skola, i samma mån de hava närmare anknytning till landsbygden och därigenom kunna bliva jordbruket till nytta, ställa sig förstående till det krav, som i gemensamt intresse under vissa förutsättningar måste ställas jämväl på dem. Det innebär intet underskattande av deras vanliga verksamhet, om under nuvarande allvarliga läge denna måste i någon mån eftersättas för angelägenheten att medverka till vår folknärings tryggande. Jag förutsätter därför, att vederbörande arbetsgivare icke skola lägga hinder i vägen för tillfällig permittering av ett antal för jordbruksarbete lämpliga och villiga arbetare, utan att de fastmera skola finnas villiga att för sådan permissionstid lämna dem ekonomiskt stöd samt tillförsäkra dem fortsatt anställning, så länge förhållandena eljest medgiva. Vid sådant förhållande lära även arbetarna beredvilligt ställa sig till förfogande, närmast för skördearbetet och insamlingen av hjälpfoder i den trakt, av vars jordbruksavkastning de själva och deras familjer under vintern bliva direkt beroende. I de fall, då deras arbetskraft behövs på längre avstånd från hemorten, torde särskilda åtgärder kunna vidtagas för att avhjälpa därav uppkommande proviantering ssvårigheter.

Därest sådan arbetsberedskap behöver tagas i anspråk, kan behovet därav komma att framträda hastigt och fordra snabb handling. Saken bör därför på förhand vara förberedd. De allmänna riktlinjer för sakens ordnande, som i anslutning till vad här

anförts bliva nödiga, böra ankomma på arbetslöshets-, folkhushållnings- och industrikommissionerna i samråd med lantbruksstyrelsen och socialstyrelsen, ävensom, i vad angår de vid statens vedavverkningar anställda, på bränslekommissionen.

Vad åter angår det lokala organiserandet av denna beredskap, torde initiativet böra anförtros åt Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därvid hava att åvägabringa nödig samverkan mellan de organ, som med hänsyn till sina uppgifter äro därtill företrädesvis lämpade. Närmast ifrågakomma här livsmedelsstyrelserna, vilka genom sina jordbruksråd direkt företräda jordbruket och äga anknytning med hushållningssällskapen, och vilka genom livsmedelsnämnderna hava intresserade organ i orterna. Dessa böra för frågans lösning samarbeta med dels länshjälpkommitteerna med deras kommunala organ samt dels länens arbetsförmedlingsanstalter och deras kontor eller ombud.

För varje län torde i anknytning till livsmedelsstyrelsen böra upprättas en central delegation, vilken har att för de orter, där så finnes erforderligt, utse ombud för ändamålet. På dessa ombud bör därefter ankomma att utan dröjsmål hänvända sig till lämpliga personer med vädjan till dem att vid behov stå till förfogande, att utverka arbetsgivares medgivande till eventuell permittering, aktgiva på skördeförhållandenas utveckling, från arbetsförmedlingskontoren inhämta kännedom om eljest tillgänglig arbetskraft samt, därest behov av tillskott av sådan inträder, omedelbart rekvirera de i beredskap stående ävensom, där så erfordras, genom förskottering av respenningar, genom ordnande av provianteringsförhållanden och på annat sätt underlätta deras inställelse till och arbete vid jordbruket.

Jag tillåter mig sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt dels arbetslöshets-, industri-, folkhushållnings- och bränslekommissionerna i samråd med lantbruksstyrelsen och socialstyrelsen, dels ock befallningshavandena i länen att vidtaga de närmare åtgärder, vilka i anslutning till vad nu anförts kunna vara erforderliga för skyndsamt organiserande av en frivillig beredskap för tillgodoseende av uppkommande behov av arbetskraft för jordbruket, och torde det böra uppdragas åt arbetslöshetskommissionen att taga initiativet till nyssnämnda samverkan mellan vederbörande kommissioner och ämbetsverk.

5. Bränslekommissionen.

1917 års bränslekommission. Genom beslut den 16 april 1917 (Sv. F. 17, nr 152) förordnade Kungl. Maj:t om tillsättande av en ny statens bränslekommission, benämnd *1917 års bränslekommission* med uppgift att sörja för tillgodoseende av ej mindre den enskilda hushållsförbrukningens än även av industriens och transportmedlens behov av bränsle. Den förutvarande, av Kungl. Maj:t den 14 augusti 1916 tillsatta bränslekommissionen skulle härmed upphöra, och skulle till den nya kommissionen överflyttas de uppgifter, som ålåge statens bränslekommission jämlikt förordningen den 14 augusti 1916 angående förbud mot användande av ved såsom bränsle vid industriella anläggningar, kommunikationsinrättningar samt vissa allmänna verk och anstalter.[1] Samtidigt föreskrevs, att under 1917 års bränslekommission skulle såsom särskilda avdelningar inordnas dels den inom statens industrikommission den 4 februari 1916 inrättade bränslebesparingsbyrån,[2] dels ock den inom statens livsmedelskommission den 5 maj samma år inrättade vedbyrån.[3] Den av länens vedbyråer förut bedrivna verksamheten[4] har

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1916, sid. 871.
[2] » » » » » » 384.
[3] Jfr Soc. Medd. årg. 1916, sid. 551.
[4] » » » » » » 729.

jämlikt Kungl. Maj:ts beslut även övertagits av kommissionen och fortsatts genom kommissionen underlydande länsbyråer.

Till ordförande för 1917 års kommission förordnades skogschefen i Uddeholms aktiebolag Henrik Petterson och till övriga ledamöter redaktören A. C. J. Christiernson, byråchefen Th. Fürst samt jägmästarna N. G. Ringstrand och W. Trahn. Sedan den sistnämnde avsagt sig uppdraget, förordnades i hans ställe byråchefen E. O. von Friesen, varjämte till ledamot av kommissionen utsetts t. f. revisionssekreteraren R. Eklund.

Bränslekommissionens skogsavverkning. Den närmaste uppgift, inför vilken 1917 års bränslekommission ställdes, blev att sätta igång en vedavverkning av synnerligen stor omfattning. För detta ändamål måste kommissionen i stor utsträckning taga enskilda skogar i anspråk. Detta möjliggjordes genom följande av Kungl. Maj:t den 12 maj 1917 utfärdade förordning (Sv. F. 17, nr 211):

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

om upplåtande till kronan av vissa områden för skogsavverkning;

given Stockholms slott den 12 maj 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, för tillgodoseende av det inom landet rådande behovet av bränsle, på framställning av bränslekommissionen och med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Innehavare av skogbärande mark, belägen inom någon av de å efterföljande förteckning upptagna kommuner, skall, därest han icke i den omfattning och på de villkor, som av bränslekommissionen bestämmas, å berörda mark verkställer skogsavverkning och till kronan avstår det avverkade virket, vara pliktig att till kronan för avverkning upplåta nämnda mark eller den del därav, varå bränslekommissionen finner avverkning för kronans räkning vara erforderlig.

§ 2.

Område, som skall upplåtas till kronan, utmärkes vid förrättning, som verkställes av en utav bränslekommissionen därtill förordnad person. Dylik förrättning skall kungöras genom anslag på lämpliga platser inom den eller de kommuner, som av förrättningen beröras.

§ 3.

Sedan visst område blivit vid förrättning, som i § 2 sägs, tydligt utmärkt samt bevis därom blivit, om innehavaren av fastigheten eller ombud för honom är närvarande vid förrättningen, tillställt innehavaren eller ombudet samt eljest avsänt under innehavarens adress, skall området vara för skogsavverkning upplåtet till kronan, med rätt dock för innehavaren att efter särskilt tillstånd av bränslekommissionen och enligt dess anvisning å området verkställa avverkning för oundgängligt husbehov.

§ 4.

Bränslekommmissionen äger att i fråga om marks upplåtande för ovan angivna ändamål meddela sådana föreskrifter, som avses i § 7 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av lagen samma dag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

§ 5.

I den mån föreskrifterna i §§ 6—8 av nyssberörda förordning strida mot ovan upptagna bestämmelser, skola de icke äga tillämpning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt däråmeddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 12 maj 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

CONRAD CARLESON.

Den i § 1 omnämnda, förordningen åtföljande förteckningen över kommuner, inom vilka förordningen skulle äga tillämpning, (Sv. F. 17 nr 211), har sedermera på framställning av kommissionen kompletterats genom nya kungörelser den 14 juni och den 27 augusti 1917. (Sv. F. 17 nr 419 och 568).

Samtidigt med utfärdandet av ovan nämnda förordning avlät Kungl. Maj:t till riksdagen proposition om ett anslag av högst 50 miljoner kronor att användas för bränslekommissionens vedanskaffning under innevarande år, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp för statens räkning teckna aktier intill ett belopp av 99 600 kronor i ett för denna vedanskaffning bildat aktiebolag. Sedan det ifrågavarande beloppet av riksdagen beviljats samt till Kungl. Maj:t anmälts, att stiftelseurkund utfärdats för aktiebolaget Statsbränsle, förordnade Kungl. Maj:t den 25 juni, att anslaget i mån av behov skulle ställas till kommissionens förfogande.

Statsbeslag å props. Efter framställning av 1917 års bränslekommission förordnade Kungl. Maj:t den 12 maj 1917 om insamlande av uppgifter för inventering av landets förråd av sulfitved och annan pappersved samt props, splitved och kolved (Sv. F. 17 nr 195). Den 5 juni förordnades vidare, att från och med den 6 i samma månad beslag skulle vara lagt å alla vid sistnämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av props, vilka icke understiga 25 kubikmeters fast mått. Genom förordning den 13 juli 1917 (Sv. F. 17 nr 491) föreskrev Kungl. Maj:t slutligen, att innehavaren av beslagtagen props, som vägrade sälja densamma till bränslekommissionen på honom erbjudna villkor, skulle vara pliktig att, därest kommissionen det föreskreve, mot ersättning avstå nämnda vara till kronan

enligt förfoganderättslagen. Föreskrift, som nyss sagts, skall delgivas varans innehavare före den 1 november 1917.

Reglering av bränsleförbrukningen. För underlättande av bränslekommissionens arbete för tillgodoseende i viss omfattning av industriens behov av bränsle förordnade Kungl. Maj:t den 12 juni 1917 om en specialundersökning av bränsleförbrukning vid industriella anläggningar, kommunikationsanstalter samt allmänna verk och inrättningar (Sv. F. 17, nr 333). Ledningen av undersökningen uppdrogs åt kommerskollegii avdelning för näringsstatistik.

Efter framställning av bränslekommissionen utfärdade Kungl. Maj:t den 19 juni 1917 förbud mot användning av träkol för eldning av ångpannor ävensom sådant tillägg till förordningen den 14 augusti 1916, att det i nämnda förordning fastställda förbudet mot användande av ved såsom bränsle vid industriella anläggningar m. m. skulle avse även ved av ek (Sv. F. 17, nr 335, 371). Den 13 juli 1917 blev emellertid förordningen av den 14 augusti 1916 upphävd genom följande nya författning (Sv. F. 17, nr 476):

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående reglering av bränsleförbrukningen;

given Stockholms slott den 13 juli 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, efter framställning av bränslekommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

För åstadkommande av den hushållning med landets tillgång på bränsle, som betingas av rådande förhållanden, samt av en jämn fördelning av nämnda tillgång skall förbrukningen av bränslet regleras genom statens försorg på sätt i denna förordning stadgas.

Bränslekommissionen har att i enlighet med föreskrifterna i denna förordning jämte övriga av Kungl. Maj:t givna bestämmelser genomföra regleringen.

§ 2.

Med bränsle förstås i denna förordning:

dels kolbränsle från svenska gruvor, utgörande stenkol och av stenkol beredda, kolliknande bränslen,

dels träbränsle, utgörande ved, sågspån och annat träavfall ävensom av trä beredda produkter, såsom träkol och sågspånsbriketter,

dels ock torvbränsle, utgörande för eldning avsedd torv, torvpulver och övriga torvprodukter.

§ 3.

Bränslekommissionen äger att för statens räkning uppköpa bränsle i den omfattning, som kommissionen finner erforderlig för förbrukningsregleringens genomförande.

§ 4.

Bränsle, som av bränslekommissionen sålunda uppköpts eller varöver bränslekommissionen eljest förfogar, skall för tillgodoseende av det inom landet rådande behovet av

sådan vara avyttras av bränslekommissionen under villkor, som, i den mån föreskrifter därom icke meddelas av Kungl. Maj:t, bestämmas av kommissionen.

§ 5.

Det åligger bränslekommissionen att med de vedförråd, varöver kommissionen förfogar, i första hand tillgodose den enskilda hushållsförbrukningens oundgängliga behov av bränsle.

Ved för sådant ändamål skall av bränslekommissionen efter rekvisition av de myndigheter, som enligt särskilt meddelade bestämmelser inom kommunerna omhänderhava regleringen av livsmedelsförbrukningen eller bränsleförbrukningen, tillhandahållas dessa myndigheter till ett pris av 10 kronor per kubikmeter prima björkved och 8 kronor per kubikmeter prima barrved fritt banvagn å station, belägen så nära den ort, där veden skall användas, som förhållandena medgiva.

Särskilda föreskrifter komma att meddelas av Kungl. Maj:t angående fördelningen bland de enskilda hushållen av den ved, som tillhandahålles ovannämnda myndigheter.

§ 6.

För drift av industriell anläggning, vid vilken för arbetet i regel användes eller finnes tillgänglig drivkraft om minst tio effektiva hästkrafter, för drift av järnväg, fartyg eller annnan kommunikationsinrättning eller för uppvärmning av allmänt verks eller allmän anstalts lokaler medelst centralvärmeledning må tills vidare icke användas annat bränsle än sådant, till vars användande bränslekommissionen meddelat tillstånd.

Vid anläggning för järntillverkning må icke i något fall användas träkol utan tillstånd av bränslekommissionen.

§ 7.

Ansökan om tillstånd, som i § 6 avses, skall ingivas till bränslekommissionen enligt formulär, som tillhandahålles av kommissionen och dess länsbyråer i de olika länen. Ansökningen skall innehålla uppgift å den anläggning eller inrättning, det verk eller den anstalt, där bränslet skall användas. I ansökningen skall vidare det bränsle sökanden vill använda angivas till myckenhet, slag och sortering, varjämte skola lämnas de övriga uppgifter, som bränslekommissionen finner erforderliga.

§ 8.

Har sökanden anskaffat det bränsle ansökningen avser före den 19 juli 1917 eller anlitar sökanden egna naturtillgångar för att förskaffa sig det bränsle, varom fråga är, bör tillstånd icke utan synnerliga skäl vägras.

Föreligger icke någon av dessa omständigheter, må tillstånd icke avse annat bränsle än sådant, som tillhandahålles av bränslekommissionen eller anskaffas efter dess anvisning.

§ 9.

Om meddelat tillstånd skall bevis utfärdas av bränslekommissionen. Dylikt bevis skall innehålla föreskrifter om den myckenhet bränsle av särskilda slag och sorteringar, som under viss tid, icke understigande en månad, må för det avsedda ändamålet användas, om villkoren för bränslets anskaffande samt om de villkor och förbehåll i övrigt, vilka må finnas påkallade.

§ 10.

Användes vid anläggning, inrättning, verk eller anstalt, varom i § 6 förmäles, bränsle i strid mot de bestämmelser, som i denna förordning eller med stöd av densamma

äro givna, dömes innehavaren eller, där fråga är om anläggning, inrättning, verk eller anstalt, som drives av eller tillhör stat eller kommun, föreståndaren till böter från och med etthundra till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 11.

Förseelse, som ovan omförmäles, åtalas vid allmän domstol. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna förordning träder i kraft den 28 juli 1917.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 14 augusti 1916 angående förbud mot användande av ved såsom bränsle vid industriella anläggningar, kommunikationsinrättningar samt vissa allmänna verk och anstalter.

Utan hinder av bestämmelserna i denna förordning må eldning med ved äga rum i den mån tillstånd därtill redan lämnats av bränslekommissionen jämlikt sagda förordning den 14 augusti 1916.

Har annat bränsle än sådant, som avses i sistnämnda förordning, blivit före den 19 juli 1917 för användning vid viss anläggning eller inrättning, visst verk eller viss anstalt anskaffat, må det av innehavaren under de närmaste fyra veckorna efter sagda dag användas vid anläggningen, inrättningen, verket eller anstalten. Sökes tillstånd till användande efter berörda tids utgång av bränsle, som nyss nämnts, och varder ansökningen avslagen, skall, där sökanden det fordrar, bränslet av staten inlösas, därvid ersättning skall bestämmas av den i gällande lag angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov omförmälda riksvärderingsnämnd; skolande i fråga om grunderna för ersättningens fastställande samt om sätt och tid för ersättningens erläggande tillämpas vad i nämnda lag stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 13 juli 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

CONRAD CARLESON.

6. Folkhushållningskommissionen.

Framställning angående åtgärder för tryggande av jordbrukets behov av arbetskraft. Såsom i den föregående redogörelsen för arbetslöshetskommissionens verksamhet blivit omnämnt, ingav folkhushållningskommissionen den 13 juli 1917 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet en skrivelse, vari framhölls nödvändigheten av åtgärder för tryggande av jordbrukets behov av arbetskraft särskilt under den stundande skörden. Ifrågavarande skrivelse lyder som följer:

De livsmedelstillgångar vårt land har att påräkna för instundande konsumtionsår, synas på grund av den av alla tecken att döma svaga skörden komma att bliva ytterst begränsade. Härutinnan är näppeligen en förändring tänkbar utan en avsevärd införsel av för en förbättrad livsmedelstillgång nödvändiga produkter. En dylik stegrad införsel torde dock icke vara att påräkna. Tvärtom synes man under nuvarande världsläge snarast hava att befara, att, trots alla ansträngningar i syfte att skaffa landet förnödenheter, en avsevärd reducering torde vara att emotse.

Det blir under sådana förhållanden av en utomordentligt stor betydelse, att intet försummas med avseende på tillvaratagandet av alla sådana naturtillgångar inom landet, som kunna tjäna såsom föda för människor eller husdjur.

Det har emellertid icke kunnat undgå kommissionen, att ett allvarligt hinder för framgången av åtgärder av antytt slag är den knapphet på arbetskraft för jordbruket, som, enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, allt fortfarande är rådande, en knapphet, som är ägnad att ingiva de allvarligaste farhågor med avseende på möjligheten att på ett drägligt sätt ordna livsmedelsfrågorna över instundande vinter.

Det förhåller sig visserligen så, att den nu rådande svårigheten att erhålla arbetskraft för jordbrukets ändamål ingalunda är någon ny företeelse, utan gjort sig kännbar under lång tid och i hög grad försvårats under den uppsvingsperiod för andra näringar, som rått i landet under tiden efter världskrigets utbrott. Svårigheterna hava dock under den senaste tiden ytterligare skärpts på grund av den nuvarande stora efterfrågan på arbetskraft till statens företag i och för bränsleanskaffning. I vissa delar av landet hava, enligt vad kommissionen inhämtat, redan i ej ringa omfattning lösa arbetare, som under vanliga förhållanden under skördemånaderna plägat sysselsättas inom jordbruket, tagit anställning vid statens skogsavverkningar, och den enligt planen förestående, högst betydande utvidgningen av dessa arbeten giver anledning befara, att ytterligare arbetskraft kommer att frånhändas jordbruket. Kommissionen har icke ansett sig kunna underlåta att framhålla vådan av en fortgång på den inslagna vägen.

Det är emellertid icke nog med att jordbruket icke bör berövas någon del av sin förutvarande arbetskraft, om ock det som stöd för en annan åsikt härutinnan åberopats årets väntade dåliga skörd, som förmenats rättfärdiga ett minskande av sagda arbetskraft. Det torde ock böra erinras, att det nästan alla år brukar inträffa, att en del av skörden blir sent eller icke alls bärgad, samt att trädes- och höstbruket icke hinner att på ett fullt tillfredsställande sätt utföras. I den mån dylika missförhållanden genom bättre tillgång på arbetskraft kunna undvikas, är det givetvis av synnerlig vikt, att de ej tillåtas göra sig gällande under nuvarande kritiska läge. Härjämte bör erinras, att det visserligen tyvärr är uppenbart, att spannmålsskörden i år blir klen, men att å andra sidan odlingen av rotfrukter, i synnerhet potatis, fått en ovanligt stor omfattning, och att man fortfarande har anledning hoppas på en jämförelsevis riklig skörd därav. Såväl för rotfrukternas rationella skötsel under växttiden som ock för deras skördande i rätt tid kräves en betydande tillgång på arbetskraft, helt visst större än under andra år varit vanligt.

Redan utförandet av lantbrukets ordinarie arbeten torde sålunda göra tillgången till ökad arbetskraft önskvärd, under det att anledning synes förefinnas, att frukta ytterligare försämrade förhållanden härutinnan. Härtill kommer, såsom redan antytts, den utomordentliga betydelsen av att tillfälle beredes till utförande av för året extraordinära arbeten i och för ökandet av tillgången på livsmedel och framför allt fodermedel. Kommissionen anser sig icke för närvarande behöva mer än antydningsvis nämna, vari dessa åtgärder böra bestå, detta så mycket hellre, som genom propaganda såväl i tidningspressen som på annat sätt allmänhetens uppmärksamhet börjat riktas härå. Såsom en självfallen sak torde det dock redan nu kunna påpekas, att tillgodoseendet av brödsädsbehovet under det kommande förbrukningsåret helt visst blir omöjligt, därest icke för detta ändamål får utnyttjas såväl all höstsäd som avsevärda delar av den eljest till djurens utfodring avsedda vårsäden. Det gäller sålunda att täcka, i största möj-

liga utsträckning, den brist i fråga om fodermedel, som härigenom samt genom minskad tillgång på importerat kraftfoder uppstår. Om ej kraftiga åtgärder i detta syfte vidtagas, äventyras möjligheten att erhålla ens ett drägligt minimum av animaliska födoämnen, mjölk och andra mejeriprodukter samt ägg ej mindre än kött och fläsk.

Folkhushållningskommissionen har på ovan anförda grunder velat framhålla nödvändigheten av att jordbruket i första hand betryggas mot ytterligare minskning av redan tillgänglig arbetskraft samt vidare tillföres all den ökning härav, som befinnes erforderlig och är möjlig att åstadkomma.

Då det icke ingår i det åt kommissionen givna uppdraget att följa företeelserna inom landets näringsliv, i den mån detta icke direkt inverkar på frågan om folknäringens tryggande, har kommissionen icke ansett sig kunna framställa något förslag angående sättet för anskaffande av dylik arbetskraft, utan vill härutinnan inskränka sig till att fästa Herr Statsrådets uppmärksamhet på den framställning som i detta ämne gjorts av statens arbetslöshetskommission i dess skrivelse till statsrådet och chefen för civildepartementet den 2 innevarande månad.

Under åberopande av vad sålunda blivit anfört, får folkhushållningskommissionen vördsamt anhålla, att Herr Statsrådet ville *dels* vidtaga sådana föranstaltningar att för jordbruket erforderlig arbetskraft icke föranledes att lämna jordbruket och i stället söka anställning vid statens bränsleanskaffningsföretag, *dels ock* taga i övervägande, på vilket sätt ökad arbetskraft under instundande skördeperiod kunde tillförsäkras jordbruket.

Stockholm den 13 juli 1917.

För folkhushållningskommissionen:

HENNING ELMQUIST

Sven Almgren.

Ransonering av den inhemska fodersäden. Genom nådig förordning den 31 juli 1917 beslagtogos från och med den 15 augusti 1917 vissa inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av fodermedel.[1] I samband därmed förordnades bland annat, att innehavare av beslagtagen vara må, utan hinder av beslaget, använda densamma till utfodring av sina husdjur, dock endast i den mån utfodringen sker i överensstämmelse med de föreskrifter, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar kunna komma att meddelas rörande den omfattning, i vilken utfodring av husdjur må äga rum.

Sedan bearbetningen av de vid arealinventeringen år 1917 inkomna uppgifterna samt av skörderapporterna för juli månad fortskridit så långt, att på dem tillfredsställande beräkningar angående storleken av 1917 års skörd kunnat fotas, har folkhushållningskommissionen utarbetat grundplan för ransonering av den beslagtagna *fodersäden*.

Ifrågavarande beräkningar synas visserligen giva vid handen, att årets skördesiffror i flera hänseenden bliva något gynnsammare, än man under sommarens torka vågade förvänta, men synes ändock årets skörd av vete, råg och korn icke fullt kunna täcka landets brödsädsbehov. Det har därför varit nödvändigt att för dessa tre sädesslag fasthålla beslaget i sin helhet med undantag endast för behövligt utsäde och ett par mindre partier korn i Norrland och på Gottland, vilka förråd på grund av transportförhållandena måste reserveras för foderändamål. Då jordbrukarna sålunda i andra

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 860.

delar av landet måste till staten inleverera samtliga sina för självhushållen och utsäde icke avsedda förråd av både den egentliga brödsäden och kornet, blir en ransonering av den övriga fodersäden oundgängligen behövlig. I annat fall skulle de jordbrukare, som för statens räkning odlat och levererat stora mängder brödsäd, med hänsyn till fodertillgången bli betydligt sämre ställda än de, som huvudsakligen odlat fodersäd.

För att i någon mån kunna lämna brödsädsodlarna ersättning för de uppoffringar, de från fodersynpunkt gjort för det allmänna, kommer kliet av brödsäden att återgå till dennas odlare i mån av vars och ens leverans. Härvid är dock att märka, att all råg kommer att användas till sammalet mjöl och sålunda icke lämna något kli, samt att vete och korn komma att förmalas med så hög utmalningsprocent, att man icke torde kunna till fördelning räkna med mera än 15 % kli av vetet och 20 % av kornet. Då rågskörden därjämte under normala förhållanden är större än den sammanlagda vete- och kornskörden, torde den till odlarna av brödsäd återgående klimängden, då den fördelas med ledning av till staten levererat vete, råg eller korn, endast bli en särdeles blygsam procent av sagda leverans. Folkhushållningskommissionen har endast ansett sig kunna garantera 6 % av den levererade brödsädens vikt för detta ändamål, vilket kli återlevereras till bestämda maximipris.

Beräkningarna på grundval av arealinventeringen och skörderapporterna giva vid handen, att, om skörden icke vid tröskningen kommer att giva avsevärt bättre resultat än det beräknade och avsevärd import av kraftfoder icke kan äga rum, kommer årets kraftfodertillgång, c:a 800 000 ton, endast att uppgå till omkring 40 % av den före kriget normala förbrukningen, som utgjorde omkring 2 millioner ton. Det är inför denna mycket allvarsamma siffra, som ransoneringen måste genomföras så, att de vid uttagningen av fodersäd hos den enskilde lantmannen kvarlämnade förråden stå i rimligt förhållande till dennes behov.

Vid beräkningen av detta behov har dragarnas minimibehov ställts i första rummet, enär en tillfredsställande utfodring av dessa är första villkoret för en fortsatt normal produktion av livsmedel. Härvid har jordbrukens åkerareal enligt sista arealinventeringen tagits till utgångspukt, och har man ansett, att i medeltal 100 kg. fodersäd per hektar måste reserveras för dragarnas utfodring. Detta medeltal för hela landet måste dock modifieras något efter de olika landsdelarnas speciella fodertillgång och jordbrukets intensitet. Särskilt är det den olika hötillgången i de norra och södra landsdelarna, som härvid kommer att bliva avgörande. Enligt verkställda beräkningar på grund av de fyra senaste årens skördesiffror kan man, om den skördade hömängden fördelas på samtliga hästar och nöt under 300 foderdagar, räkna med en dagsranson av omkring 10 kg. i landets nordligaste landskap mot 3 kg. i de sydligaste. Då vid hästarnas utfodring 1 kg. havre i många fall kan ersätta 2 kg. hö, kan kraftfoderförbrukningen inom förstnämnda områden bliva betydligt lägre än inom de senare, vartill hänsyn givetvis måste tagas.

Till den mängd fodersäd, som varje lantman sålunda tillförsäkras för tryggande av dragarnas arbetskraft, kommer ytterligare ett tillskott per kreatursenhet. Antalet kreatursenheter kommer att beräknas med ledning av vars och ens uppgifter till kreatursräkningen i juni 1917; denna beräkningsgrund har valts för att på berörda punkt skipa rättvisa mellan kreatursstarka och kreatursvaga jordbruk. I kreatursantalet inräknas dock endast samtliga hästar, nötkreatur och svin, men icke får, getter och fjäderfä. Får och getter anses under nuvarande förhållanden kunna livnäras uteslutande medelst hö och saftfoder, och hönsens kraftfoderbehov anses så ringa i förhållande till de större husdjurens, att de ej behöft medtagas i ransoneringsplanen för jordbruket.

Den sålunda beräknade kreatursenheten blir grundvalen för fördelningen av all tillgänglig fodersäd, som icke behöver avsättas för allmänna ändamål, det vill säga i främsta rummet för arméns hästar och för de hästar i städer och vid industrien, som äro oundgängligen behövliga för samfärdseln och en normal drifts upprätthållande. Samtliga dessa beräknas dock endast få synnerligen starkt begränsade dagsransoner. Dessutom har det ansetts vara ett statsintresse att reservera något kraftfoder för att vidmakthålla landets främsta avelsstammar och avelsdjur av de olika kreatursslagen samt för att i trängande fall kunna uppehålla mjölkproduktionen särskilt kring de större städerna. Slutligen har här liksom i Danmark föreslagits att reservera ett ganska avsevärt parti fodersäd, för att genom direkt utdelning till det svinuppfödande jordbruket och den mindre svinskötseln landets tillgång på fläsk under senare delen av foderåret må kunna tryggas. Större delen av dessa oundgängliga reserver komma alltså att återgå till jordbruket.

Den svaga skörden av fodersäd medför emellertid, såvitt man nu kan beräkna, att utdelningen per kreatursenhet icke kan överstiga 50 kg.

Ransoneringsplanen innebär sålunda, att vid uttagningen av fodersäd hos den enskilde lantmannen denne, utöver för eget behov reserverat utsäde, skall äga rätt behålla i medeltal 100 kg. fodersäd per hektar och 50 kg. per kreatursenhet. Härvid bör det stå honom fritt att i första hand behålla befintlig trindsäd, som icke utgöres av matärter eller är behövlig som utsäde, samt blandsäd, i vilken trindsäd ingår, då härigenom tillgången på foderäggvita kan i någon mån tillgodoses.

Över användningen av de förråd av fodersäd, som enligt förestående plan kvarlämnas å jordbruken eller, där tillgång saknas, avlämnas till dessa, får jordbrukaren själv bestämma, dock så att största sparsamhet iakttages. I varje fall bjuder den rådande knappheten att tillse, att så stor del av foderstaten som möjligt fylles av andra fodermedel. Endast den med de lokala förhållandena fullt förtrogne jordbrukaren kan emellertid bedöma, hur kraftfodret i varje fall bäst kan utnyttjas. Han bör också därför tillförsäkras rätt att här handla på eget ansvar. I många fall kunna säkerligen betydliga värden vinnas både för honom själv och folknäringen, om fodersäden fritt fördelas så, som tillgången på andra fodermedel kräver.

De små partier av importerade kraftfodermedel, som finnas inom landet, komma huvudsakligen att användas för främjande av mjölkproduktionen, varvid de fördelas genom jordbruksråden. De jordbrukare, som icke i år odlat fodersäd, eller som på grund av missväxt icke förfoga över dylik i den omfattning, som ransoneringsplanen bestämmer, kunna också, vid företeende av styrkta uppgifter från vederbörande livsmedelsnämnd, mot kvitto utfå dylik till maximipris genom jordbruksråden, så snart nödiga anordningar för denna fördelning hinna genomföras.

Maximipris å havre, korn, ärter, bönor, halm och kli. Kungl. Maj:t har den 28 augusti 1917 fastställt maximipris å årets skörd av korn, havre, ärter m. m. ävensom å kli och halm i huvudsaklig överensstämmelse med vad folkhushållningskommissionen föreslagit på grund av utredningar, verkställda av sakkunniga representanter för jordbruksnäringen.

De nu fastställda prisen för spannmål äro, per 100 kg. räknat, samt oberäknat säckens vikt (netto), för korn 25 kr., för havre 22 kr., för blandsäd 23 kr. 50 öre, för vicker, foderärter och foderbönor 30 kr., för gula matärter 45 kr., för andra till människoföda tjänliga ärter och till människoföda användbara åkerbönor 40 kr. samt för trädgårdsbönor 125 kr. Dessa pris må höjas med vissa belopp vid försäljning i andra hand. Prisen å ärter och bönor avse icke matärter och bönor, som skördats till människoföda för att förtäras i färskt tillstånd eller inläggas eller för att efter torkning förtäras ospritade. Vid försäljning till utsäde må dessa maximipris höjas på närmare angivet sätt. Förordningen äger icke tillämpning å ärter och bönor, som uppenbarligen utgöra för trädgårdsändamål avsedd utsädesvara, eller å vara av utländskt ursprung eller vara, som försäljes av eller till folkhushållningskommissionen. Vid kommissionens inköp få enligt Kungl. Maj:ts samtidigt lämnade medgivande tillämpas särskilda prisskalor för korn, havre och blandsäd, avpassade efter spannmålens vikt, så att priset må kunna stiga för tyngsta vara ända till 27 kr. för korn och blandsäd samt 24 kr. för havre.

Å inhemskt kli är maximipriset per 100 kg. netto bestämt till 20 kr. för vetekli, 16 kr. för kornkli och 14 kr. för havrekli, vilka pris kunna höjas med 50 öre vid försäljning av annan än tillverkaren.

Maximiprisen å inhemsk halm äro pr 100 kg. 5 kr. för höstsädeshalm och 8 kr. för vårsädeshalm. Säljes halmen pressad, må priset höjas med 1 kr. 50 öre. Säljes halmen blandad med annan vara, må priset å blandningen ej överstiga priset å den i blandningen ingående myckenheten halm.

Genom särskild kungörelse om ändring i förordning om maximipris å hö har fastställts, att även för hö priset å pressad vara må kunna höjas med 1 kr. 50 öre för 100 kg., varjämte bestämts, att om hö säljes blandat med annan vara, må priset å blandningen ej överstiga priset för den däri ingående myckenheten hö. Om hö blandas med halm, utgöres det helas pris dock av allenast halmpriset. Även beträffande kli och halm är undantag från maximiprisen medgivet för folkhushållningskommissionens inköp och försäljningar.

För alla maximiprisen äro medgivna vanliga tillägg för transportkostnader och växelränta samt beträffande spannmål och kli även för säck.

Författningarna, vilka här nedan fullständigt återgivas, träda i kraft 1 september 1917, då äldre bestämmelser i dessa ämnen upphöra att gälla. De nuvarande maximiprisen å ärtmjöl gälla dock fortfarande.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m.;[1]

given Stockholms slott den 28 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av korn, havre, blandsäd, vicker, ärter och bönor må, då försäljningen sker av odlaren eller för hans räkning, priset ej överstiga

å korn	25	kronor
» havre	22	»
» blandsäd	23	» 50 öre
» vicker, foderärter och foderbönor	30	»
» gula matärter	45	»
» andra till människoföda tjänliga ärter	40	»
» till människoföda användbara åkerbönor (*Faba*)	40	»
» trädgårdsbönor (*Phaseolus*)	125	» ; allt för 100

kilogram, oberäknat säckens vikt (*netto*).

Med ärter och bönor förstås i denna förordning icke matärter och bönor, som skördats till människoföda för att i färskt tillstånd förtäras eller inläggas eller för att efter torkning förtäras ospritade.

§ 2.

Vid frivillig försäljning av spannmål, som i § 1 omförmäles, av annan än odlaren eller för hans räkning må de i samma § stadgade maximipris höjas

i fråga om korn, havre, blandsäd, foderärter och foderbönor med högst 1 krona för 100 kilogram,

i fråga om vicker, därest densamma på sedvanligt sätt rensats, med högst 2 kronor för 100 kilogram, samt

i fråga om matärter och andra slag av bönor än foderbönor, där desamma så rensats, att däri ingå högst 2 % inblandningar av svarta, gråa eller maskfrätta ärter eller bönor, främmande frön eller dylikt, med högst 11 kronor för 100 kilogram, då försäljning sker direkt till allmänheten i öppen bod, och i annat fall med högst 3 kronor för 100 kilogram.

---

[1] Sv. F. 17, nr 581.

§ 3.

Mom. 1. Vid försäljning till utsäde av korn, havre, vicker, ärter eller bönor må de i §§ 1 och 2 stadgade maximipris höjas,

a) därest varan efter undersökning av en med understöd av statsmedel inrättad eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd frökontrollanstalt blivit försedd med anstaltens plomb, med högst 10 kronor för korn och matärter, 12 kronor för havre, 20 kronor för vicker och foderärter och 11 kronor för bönor; samt

b) därest spannmålen ej är av beskaffenhet, som under a) sägs, med högst 4 kronor för korn, havre och matärter, 14 kronor för vicker och foderärter samt 5 kronor för bönor, då försäljningen sker direkt av odlaren eller för hans räkning, och i annat fall med högst 6 kronor för korn, havre och matärter, 16 kronor för vicker och foderärter samt 7 kronor för bönor.

Mom. 2. Vid frivillig försäljning av blandsäd till utsäde må de i §§ 1 och 2 för sådan säd stadgade maximipris höjas till högst det belopp, som motsvarar summan av de pris, som enligt de i mom. 1 stadgade grunder högst kunnat betingas, därest varje i blandsäden ingående sädesslag blivit försålt särskilt för sig.

§ 4.

Till de i §§ 1—3 bestämda maximipris, vilka gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast varans odlingsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 5—9 här nedan medgives.

§ 5.

Säljes korn, havre, blandsäd, vicker, foderärter eller foderbönor i krossat eller gröpat skick, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för krossningen eller gröpningen, dock högst med 75 öre för 100 kilogram.

§ 6.

Å ort på längre avstånd från varans odlingsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 7.

Innehar utsädeshandlande maskiner, som erfordras för framställande av utsäde av särskilt god beskaffenhet, samt erforderlig lokal för utsädets ändamålsenliga lagring, och har sådan utsädeshandlande ej mindre förbundit sig att utan mellanhand direkt till odlare försälja varan än även åtagit sig ansvar med avseende å av honom försålt utsädes beskaffenhet, må folkhushållningskommissionen kunna giva sådan utsädeshandlande tillstånd att, med belopp och under villkor i övrigt, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Kungl. Maj:t, bestämmas av kommissionen, göra tillägg till de i §§ 1—3 stadgade maximipris.

§ 8.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 9.

För säck, som av säljaren tillhandahålles, må, där säcken säljes jämte varan, ej göras högre tillägg till maximipriset än som motsvarar gångbart pris för sådan säck. Dylikt tillägg må ej överstiga 1 krona 25 öre, såvida ej säljaren förbinder sig att återtaga säcken till ett mot tillägget svarande pris. Utlämnas säcken endast såsom lån, må tillägget ej vara högre än att det motsvarar säckhyra av 10 öre.

§ 10.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—9 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 11.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas, äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med 1/4 procent av köpeskillingen.

§ 12.

I fråga om ansvar för försecise mot föreskrift rörande villkor, som i § 7 omförmäles, skall gälla vad om varas saluhållande till högre pris än gällande maximipris är i lag stadgat.

§ 13.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 14.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å ärter och bönor, som med hänsyn till sin beskaffenhet och de omständigheter, under vilka de försäljas, uppenbarligen äro att anse som för trädgårdsändamål avsedd utsädesvara, ej heller med avseende å vara, som visas vara av utländskt ursprung eller som enligt förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 19 november 1916 angående maximipris å vete, råg, korn och havre samt vetemjöl och rågmjöl ävensom kungörelsen den 30 december 1916 angående viss ändring i samma förordning, i vad dessa författningar angå korn och havre, samt förordningen den 27 mars 1917 angående maximipris å matärter och mjöl av sådana ärter, i vad densamma angår matärter.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1917 och skall äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 augusti 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

K. DAHLBERG.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å kli;[1]

given Stockholms slott den 28 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av kli, som framställts av spannmål, må priset för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (netto), ej överstiga 20 kronor för vetekli, 16 kronor för kornkli och 14 kronor för havrekli.

Där försäljningen ej sker direkt av tillverkaren eller för hans räkning, må de sålunda stadgade maximiprisen höjas med 50 öre för 100 kilogram.

Med kli avses i denna förordning ej risfodermjöl.

§ 2.

Då kli av ovan angivet slag frivilligt försäljes blandat med annan vara, må ej, utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar, priset för blandningen överstiga vad den däri ingående myckenheten kli enligt § 1 högst må betinga, dock att, där förutom kliet i blandningen ingår annan vara, för vilken enligt meddelade bestämmelser visst högsta pris vid frivillig försäljning är gällande, till högsta priset för kliet må läggas det belopp, som enligt nämnda bestämmelser högst må betingas för den i blandningen ingående myckenheten av den andra varan; varande det följaktligen icke tillåtet att beräkna ersättning för sådan i blandningen ingående vara, å vilken maximipris ej är satt.

§ 3.

Till de enligt §§ 1 och 2 bestämda maximiprisen, vilka gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast varans tillverkningsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 4—6 här nedan medgives.

§ 4.

Å ort på längre avstånd från varans tillverkningsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 5.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 6.

För säck, som av säljaren tillhandahålles, må, där säcken säljes jämte varan, ej

[1] Sv. F. 17, nr 572.

göras större tillägg till maximipriset än som motsvarar gångbart pris för sådan säck. Dylikt tillägg må ej överstiga 1 krona 25 öre, såvida ej säljaren förbinder sig att återtaga säcken till ett mot tillägget svarande pris. Utlämnas säcken endast såsom lån, må tillägget ej vara högre än att det motsvarar säckhyra av 10 öre.

§ 7.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—6 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 8.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med $^1/_4$ procent av köpeskillingen.

§ 9.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 10.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å kli, som visas vara framställt å utrikes ort eller som försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 1 juni 1917 angående maximipris å kli och kungörelsen den 12 juni 1917 angående ändrad lydelse av § 1 i samma förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 augusti 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

K. DAHLBERG.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å halm;[1]

given Stockholms slott den 28 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av halm, av vad slag det vara må, i vare sig hel eller

[1] Sv. F. 17, nr 570.

skuren eller malen form, må priset för 100 kilogram ej överstiga 5 kronor för höstsädeshalm och 8 kronor för vårsädeshalm.

Säljes halmen i pressat skick, må det sålunda stadgade maximipriset höjas med ett belopp, motsvarande kostnaden för pressningen, dock högst med 1 krona 50 öre för 100 kilogram.

Säljes halmen blandad med annan vara, må priset för blandningen ej överstiga priset för den däri ingående myckenheten halm.

§ 2.

Till det i § 1 bestämda maximipriset, vilket gäller för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast halmens odlingsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 3 och 4 här nedan medgives.

§ 3.

Å ort på längre avstånd från varans odlingsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 4.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—4 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 6.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med 1/4 procent av köpeskillingen.

§ 7.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 8.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å halm, som visas vara av utländskt ursprung eller som försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 augusti 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

K. DAHLBERG.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående vissa ändringar i förordningen den 31 juli 1917 angående maximipris å hö;[1]

given Stockholms slott den 28 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott stadga, att § 1 i förordningen den 31 juli 1917 angående maximipris å hö skall hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av hö, av vad slag det vara må, i vare sig hel eller skuren eller malen form, må priset för 100 kilogram ej överstiga 15 kronor.

Säljes höet i pressat skick, må det sålunda stadgade maximipriset höjas med ett belopp, motsvarande kostnaden för pressningen, dock högst med 1 krona 50 öre för 100 kilogram.

Säljes höet blandat med annan vara än halm, må priset för blandningen ej överstiga priset för den däri ingående myckenheten hö.

Om pris å blandning av hö och halm stadgas i gällande förordning angående maximipris å halm.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 september 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 augusti 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K DAHLBERG.

Förfoganderättslagens tillämpning för tillvaratagande av vass. Kungl. Maj:t har den 17 augusti 1917 utfärdat följande förordning angående skyldighet för innehavare av vassbärande område att i vissa fall upplåta området till kronan för vassens skördande (Sv. F. 17, nr 545):

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående upplåtande i vissa fall till kronan av område för vasstäkt;

given Stockholms slott den 17 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, på därom gjord framställning och med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, funnit gott förordna som följer:

[1] Sv. F. 17, nr 571.

§ 1.

Innehavare av vassbärande område, vilken icke före den 3 september 1917 skördat vassen, vare pliktig att till kronan för vassens skördande upplåta området eller del därav, om därå från kronans sida göres anspråk.

§ 2.

Folkhushållningskommissionen äger å kronans vägnar hos innehavare av område, som i § 1 sägs, framställa anspråk att området skall för skördande av därå befintlig vass upplåtas till kronan.

§ 3.

Sedan anspråk, som i § 2 sägs, i stadgad ordning delgivits områdets innehavare eller ombud för honom, skall området vara för vassens skördande upplåtet till kronan.

§ 4.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om upplåtelse för ovan angivna ändamål meddela sådana föreskrifter, som avses i § 7 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av lagen samma dag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

§ 5.

Område, som enligt vad ovan sägs, upplåtits till kronan, må av folkhushållningskommissionen å kronans vägnar upplåtas till annan för skördande av den å området befintliga vass.

§ 6.

Den, till vilken upplåtelse enligt § 5 äger rum, skall för densamma gälda ersättning med belopp, motsvarande vad kronan i sådant hänseende har att utgiva till områdets innehavare.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 17 augusti 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Arbetstillgången under andra kvartalet 1917

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen för arbetstillgången grundar sig, liksom de förut lämnade översikterna, till huvudsaklig del på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 20 äro föreståndare för arbetsförmedlingsanstalter, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 2 271 arbetsgivare med 291 963 arbetare, varav *2 241* arbetsgivare med *276 438* arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett par undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad representativa för åtminstone hela den svenska storindustrien.

Efter bearbetning av de inkomna svaren kan för bedömande av *arbetstillgången under andra kvartalet 1917 inom industri och hantverk* följande sammanställning anföras:

1917	Antal redovisade arbetare	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mycket god	god eller medelgod	mindre än medelgod
2:dra kv.	*276 438*	*29*	*53*	*18*
1:sta kv.	281 923	33	53	14
1916				
4:de kv.	277 908	39	56	5
3:dje »	289 387	39	55	6
2:dra »	282 373	38	57	5
1:sta »	277 505	33	61	6
1915				
4:de kv.	267 912	29	64	7
3:dje »	269 636	29	63	8
2:dra »	271 210	20	68	12
1:sta »	249 403	20	65	15

1914	Antal arbetare	Mycket god	God eller medelgod	Mindre än medelgod
4:de kv.	245 003	13	64	23
3:dje »	251 145	7	61	32
2:dra »	262 988	18	76	6
1:sta »	253 324	16	76	8
1913				
4:de kv.	257 916	17	78	5
3:dje »	273 375	20	75	5
2:dra »	266 560	21	76	3
1:sta »	250 336	20	74	6
1912				
4:de kv.	200 918	19	75	6
3:dje »	203 578	21	74	5
2:dra »	202 407	18	77	5
1:sta »	184 711	13	75	12

Det visade sig även, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs, i jämförelse med samma kvartal föregående år, såsom *bättre* av 332 arbetsgivare med 42 895 arbetare (16 %), såsom *oförändrad* av 1 337 arbetsgivare med 163 123 arbetare (59 %) samt som *sämre* av 572 arbetsgivare med 70 420 arbetare (25 %).

Med ledning av tabellen å sid. 974—975, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats efterföljande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper* under andra kvartalet 1917.

	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom								
	mycket god			god eller medelgod			mindre än medelgod		
	1917 2 kv.	1917 1 kv.	1916 2 kv.	1917 2 kv.	1917 1 kv.	1916 2 kv.	1917 2 kv.	1917 1 kv.	1916 2 kv.
Malmbrytning och metallindustri	*49*	59	54	*44*	36	42	*7*	5	4
Jord- och stenindustri	*21*	14	29	*60*	61	57	*19*	25	14
Trävaruindustri	*25*	26	40	*59*	64	58	*16*	10	2
Pappers- och grafisk industri	*14*	12	25	*73*	74	74	*13*	14	1
Livsmedelsindustri	*10*	4	9	*63*	69	74	*27*	27	17
Textil- och beklädnadsindustri	*14*	20	33	*54*	72	63	*32*	8	4
Läder-, hår- och gummivaruindustri	*6*	5	20	*55*	61	71	*39*	34	9
Kemisk-teknisk industri	*6*	14	21	*43*	40	77	*51*	46	2

Metallindustrien var, såsom härav framgår, även under andra kvartalet den näringsgrupp, som arbetade under mest tillfredsställande konjunkturer. Inom gruvdriften — frånsett malmfälten i Norrbotten — samt inom malmförädlingsindustrien betecknades arbetstillgången i de allra flesta fall såsom god. Inom järn- och metallvaruindustrierna var ställningen icke så odelat gynnsam. Brist å råvaror nödvändiggjorde inom åtskilliga branscher inskränkning av produktionen; i andra fall hade metallprisens stegring förorsakat en fördyring av fabrikaten, som medförde minskning av avsättningen, särskilt i fråga om hushållsartiklar och en del andra för prisfluktuationer känsliga varor. Inom mekaniska industrien hade den stora huvudmassan av verkstäderna alltjämt god arbetstillgång. Vid en del verkstäder, som specialiserat sig på tillverkning av lantbruksredskap, befarades dock konjunkturförsämring på grund av de dåliga skördeutsikterna, vilka kunde förväntas medföra nedsättning av jordbrukets köpkraft.

Inom *jord- och stenindustrien* framträdde i jämförelse med föregående kvartal en ganska utpräglad ökning av arbetstillgången, i främsta rummet tydligen härrörande från de till denna grupp hörande säsongindustrierna (torv-, tegel- och kalkindustrierna). Vid tegelbruken yppades flerstädes svårigheter att erhålla tillräcklig arbetskraft, beroende bland annat på de högre förtjänster, som erbjödos vid torvupptagningen och skogsavverkningen, vilka båda sistnämnda näringsgrenar också inbördes konkurrerade om arbetskraften. De proviantering ssvårigheter, som torv- och skogsarbetarna ofta nog haft anledning att klaga över, gjorde sig ej heller i mindre mån gällande vid tegelbruken, där de primitiva inkvarteringsförhållandena nödsakat arbetarna att i stor utsträckning leva på torrskaffning. Inom cementindustrien måste i en del fall avsevärda driftsinskränkningar vidtagas på grund av

bristen å stenkol. Glasbruken arbetade liksom föregående kvartal i stor utsträckning på lager, till följd av det engelska importförbudet; vid några bruk låg driften helt eller delvis nere på grund av brist å soda och andra råvaror.

Inom *trävaruindustrien* började avstängningen av den utländska sjöfarten under kvartalet göra sig kännbar icke endast för de på export inriktade hyvleri- och snickerifabrikerna i södra Sverige, utan även för den norrländska sågverksindustrien. Huvudmassan av sågverken arbetade dock med full drift och lagrade sina produkter, så långt utrymmet i brädgårdarna medgav, under avvaktan på bättre exportkonjunkturer. För möbelindustrien voro avsättningsförhållandena i regel gynnsamma. En del byggnadssnickerifabriker betecknade däremot arbetstillgången såsom knapp på grund av den ringa byggnadsverksamheten. Vid korkfabriker, borstbinderier och andra av utländska råmaterial beroende industrigrenar förekommo liksom under föregående kvartal driftsinställelser.

Inom gruppen *pappers- och grafisk industri* måste vid såväl trämassefabriker som pappersbruk driftsinskränkningar vidtagas dels på grund av exportmarknadens avstängning samt dels ock med hänsyn till nödvändigheten att så långt möjligt spara de knappa svavel- och kolförråden. Åt de arbetare, som härigenom blivit överflödiga vid den egentliga fabriksdriften, synes dock annan sysselsättning i de flesta fall hava av arbetsledningen anvisats. Överflöd på arbetskraft inrapporterades endast i ett fåtal fall, under det arbetarbrist vid många fabriker gjorde sig gällande. Inom bokbinderi- och tryckeriyrkena var arbetstillgången liksom föregående kvartal i stort sett normal.

Livsmedelsindustrien uppvisade i viss mån gynnsammare siffror än föregående kvartal, vilket får tillskrivas den förbättrade arbetstillgången vid bryggerierna. Avsättningsförhållandena voro inom denna bransch synnerligen goda på grund av den under försommaren rådande starka värmen samt den samtidigt på många platser framträdande mjölkbristen. Jämförelsevis goda konjunkturer inrapporterades även från tobaksindustrien samt slakteri- och charkuteribranschen, vad sistnämnda näring beträffar dock med undantag för en del exportslakterier. Inom övriga hithörande industrigrenar — kvarnar, bagerier, choklad-, konfekt-, margarin- och konservfabriker m. m. — var ställningen liksom förra kvartalet övervägande ogynnsam.

Inom *textil- och beklädnadsindustrien* var försämringen mer framträdande än inom någon annan näringsgrupp. Inom såväl bomulls- som ylleindustrien föranledde råvarubristen inskränkning av arbetstiden till 4 à 5 dagar per vecka vid ett flertal fabriker. Linneindustrien arbetade ännu under relativt goda konjunkturer. Flertalet jutefabriker hade däremot helt inställt driften och entledigat all sin personal, varför dessa arbetare ej på behörigt sätt kommit till synes i tabellen. Inom skrädderi- och sömnadsyrket gjorde sig materialbrist gällande vid en del vitvarufabriker; eljest var arbetstillgången där övervägande god. Av övriga till beklädnadsindustrien hänförliga näringsgrenar hade paraplyfabrikerna och en del hattfabriker svårigheter att kämpa med på grund av utebliven tillförsel från utlandet.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien* har råvarubristen redan under

Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete: Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Malmbrytning och metallindustri:										
Malmgruvor	52	12 446	13	3 988	33	5 565	3	141	2	2 577
Malmförädlingsverk	67	21 856	28	15 198	29	5 411	9	1 223	1	24
Järn- och stålmanufaktur	87	8 912	27	3 440	33	3 073	9	215	6	871
Mekaniska verkstäder	225	39 378	83	18 857	109	17 669	15	1 013	14	1 428
Skeppsvarv	23	7 769	9	3 543	14	4 226	—	—	—	—
Elektromekanisk industri	22	8 511	6	4 664	9	2 764	3	633	3	396
Annan metallindustri	45	5 601	9	1 159	21	2 929	6	872	6	519
Jord- och stenindustri:										
Kolgruvor	10	2 631	6	1 555	3	1 038	1	38	—	—
Torvindustri	26	1 380	11	733	13	625	2	22	—	—
Stenhuggerier	49	3 353	3	214	8	303	11	377	12	814
Kakel-, porslins- och lerkärlsindustri	15	2 475	3	146	7	1 434	3	885	—	—
Tegelbruk	104	6 203	33	1 627	55	3 253	10	967	4	115
Glasbruk	28	3 265	—	—	13	1 225	10	1 080	4	922
Annan jord- och stenindustri	32	3 628	7	486	16	2 514	6	141	2	486
Trävaruindustri:										
Sågverk och brädgårdar	221	26 259	39	4 919	115	12 068	43	4 782	20	4 206
Snickerifabriker och annan träförädling	170	9 411	53	3 889	69	3 084	26	1 035	14	964
Pappers- och grafisk industri:										
Trämassefabriker	71	10 835	10	1 545	34	4 374	19	3 528	4	752
Pappersbruk	40	8 597	4	872	18	4 779	7	1 129	10	1 708
Bokbinderier	33	2 297	3	252	21	1 634	5	118	4	293
Boktryckerier och litografiska anstalter	110	6 257	13	1 333	57	2 883	34	1 885	4	109
Livsmedelsindustri:										
Kvarnindustri	18	684	—	—	2	101	3	122	10	267
Bagerier	37	1 189	—	—	13	483	11	274	9	353
Sockerindustri	23	2 298	—	—	5	865	12	803	4	231
Choklad- och konfektfabriker	15	1 516	2	54	3	280	3	282	7	900
Bryggerier och brännerier	69	3 944	12	1 159	34	1 867	14	524	7	190
Tobaksfabriker	3	1 081	—	—	3	1 081	—	—	—	—
Annan livsmedelsindustri	37	1 052	1	11	14	442	9	290	7	234
Textil- och beklädnadsindustri:										
Bomullsindustri	41	10 721	2	263	8	3 111	8	1 888	23	5 459
Jute- och linneindustri	7	1 477	2	638	2	277	2	500	1	62
Ylleindustri	50	7 438	5	570	22	2 496	7	2 887	6	596
Trikåfabriker	16	2 937	1	63	3	167	2	210	8	2 449
Annan textilindustri	32	2 093	5	284	15	923	5	415	6	446
Skrädderi- och sömnadsyrket	55	6 359	11	2 686	32	1 982	9	1 446	3	245
Annan beklädnadsindustri	26	1 705	1	58	14	1 214	8	296	1	46
Läder-, hår- o. gummivaruindustri:										
Garverier och läderfabriker	25	1 265	3	193	3	160	6	324	8	450
Skofabriker	63	6 243	11	123	29	2 779	12	1 448	9	1 506
Gummivarufabriker	6	1 291	—	—	1	27	—	—	2	384
Annan läder-, hår- och gummivaruind.	28	1 404	4	330	9	489	7	333	5	227
Kemisk-teknisk industri:										
Ljus-, tvål-, olje- och färgfabriker	24	897	1	21	8	283	3	101	5	126
Tändsticksfabriker	17	8 714	—	—	6	2 249	3	747	7	5 484
Annan kemisk-teknisk industri	33	3 312	6	757	11	1 299	8	829	5	350
Byggnadsverksamhet	82	6 970	12	924	21	4 118	29	1 489	15	299
Handel och varulager	46	1 710	4	173	11	392	15	530	7	224
Land- och sjötransport	26	5 024	1	68	4	1 467	3	119	8	999
Kraft-, belysnings- och vattenverk	32	4 050	6	1 949	11	1 160	11	577	4	364
Summa 2:dra kv. 1917	**2 241**	**276 438**	**450**	**78 744**	**961**	**110 593**	**412**	**36 518**	**277**	**38 075**
» 1:sta » »	2 239	281 923	453	91 700	938	115 585	428	35 078	271	28 332
» 4:de » 1916	2 252	281 923	620	107 150	1 094	129 813	323	27 247	133	9 019
» 3:dje » »	2 371	289 387	711	112 741	1 121	131 750	344	26 057	119	13 634
» 2:dra » »	2 294	282 373	651	106 501	1 112	136 653	361	25 207	106	7 204

Dålig		Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft					
		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd	
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
1	175	10	3 357	39	8 754	3	335	38	8 841	14	3 605	—	—
—	—	9	3 620	56	17 427	2	809	30	17 014	37	4 842	—	—
12	1 313	13	821	51	5 384	23	2 707	17	2 789	64	5 294	6	829
4	411	39	5 684	143	23 996	43	9 698	85	17 696	139	21 642	1	40
—	—	6	1 304	17	6 465	—	—	12	5 370	11	2 899	—	—
1	54	5	1 533	11	5 530	6	1 448	2	3 144	19	5 348	1	19
3	122	5	1 554	22	1 989	18	2 058	13	1 425	30	4 105	2	71
—	—	3	568	7	2 063	—	—	8	2 276	2	355	—	—
—	—	6	272	19	1 082	1	26	9	336	17	1 044	—	—
15	1 645	6	540	24	1 787	19	1 026	9	259	31	2 417	9	677
2	10	7	373	5	1 242	3	860	5	2 110	8	304	2	61
2	241	27	1 227	71	4 552	6	424	36	1 708	67	4 445	1	50
1	38	—	—	13	1 057	15	2 208	6	1 041	20	1 881	2	343
1	1	6	983	19	1 946	7	699	12	858	19	2 739	1	31
4	284	31	4 861	137	13 602	53	7 796	67	7 497	146	17 943	8	819
8	439	36	2 180	100	5 369	34	1 862	60	3 034	107	6 247	3	130
4	636	12	2 206	42	5 603	17	3 026	24	3 515	46	7 120	1	200
1	109	5	1 067	16	4 316	19	3 214	9	2 122	27	5 475	4	1 000
—	—	3	247	24	1 759	6	291	4	519	28	1 609	1	169
2	47	19	1 663	81	3 742	10	852	9	856	99	4 856	2	545
3	194	1	5	5	251	12	428	—	—	14	519	4	165
4	79	4	84	14	569	19	536	3	185	16	523	18	481
2	399	—	—	20	1 995	3	303	2	312	18	1 467	3	519
—	—	—	—	7	707	8	809	1	206	12	1 097	2	213
2	204	21	1 299	38	2 211	10	434	10	692	56	2 971	3	281
—	—	1	37	1	854	1	190	1	190	2	891	—	—
6	75	—	—	22	587	15	465	1	30	32	918	4	104
—	—	1	1 238	24	7 226	16	2 257	5	932	36	9 789	—	—
—	—	—	—	6	1 280	1	197	1	197	5	821	1	459
10	889	4	251	27	4 077	19	3 110	9	1 582	40	5 825	1	31
2	48	1	63	5	472	10	2 402	3	127	12	2 760	1	50
1	25	6	283	17	1 249	9	561	2	208	29	1 820	1	65
—	—	5	835	41	4 806	9	718	9	1 033	46	5 326	—	—
2	61	2	178	18	1 308	6	219	—	—	24	1 644	2	61
5	138	3	246	10	424	12	595	—	—	23	1 138	2	127
2	387	1	18	44	3 520	18	2 705	11	140	47	5 493	5	610
3	880	—	—	2	384	4	907	—	—	5	1 247	1	44
3	25	4	291	16	890	8	223	1	10	24	1 322	3	72
7	366	—	—	9	288	15	609	1	21	19	777	4	99
1	234	1	406	5	1 553	11	6 755	1	704	16	8 010	—	—
3	77	3	498	19	1 738	11	1 076	4	418	28	2 871	1	23
5	140	13	2 160	43	3 953	26	857	10	1 917	63	4 688	9	365
9	391	5	262	21	745	20	703	2	66	32	1 180	12	464
10	2 371	1	35	7	1 644	18	3 345	—	—	20	3 405	6	1 619
—	—	7	646	19	2 727	6	677	2	67	27	3 708	3	275
141	**12 508**	**332**	**42 895**	**1 337**	**163 123**	**572**	**70 420**	**534**	**91 447**	**1 577**	**178 880**	**130**	**11 111**
149	11 228	407	54 512	1 372	179 759	460	47 652	391	81 968	1 636	181 380	212	18 575
82	4 679	690	96 537	1 316	160 092	246	21 279	608	117 445	1 566	154 994	78	5 469
76	5 205	812	105 126	1 304	154 673	255	29 588	945	150 490	1 375	134 414	51	4 483
64	6 808	784	107 970	1 313	156 849	197	17 554	662	115 978	1 557	158 258	75	8 137

en längre tid varit mycket kännbar. Det gångna kvartalet medförde måhända någon ytterligare försämring beträffande vissa företag, men ingen så genomgripande förskjutning av det allmänna läget, som inom närmast förut berörda näringsgrupp. Den enda hithörande bransch, som synes hava arbetat under jämförelsevis tillfredsställande konjunkturer, var pälsvaruindustrien. Vid borstbinderierna uppgavs en minskning i fråga om avsättningen hava inträtt till följd av arbetsbristen inom måleriyrket.

Inom *kemisk-tekniska industrien* kom mer än hälften av den redovisade arbetsstyrkan på företag, som betecknat arbetstillgången såsom mindre än medelgod. En utpräglad motsättning framträdde emellertid inom denna grupp mellan å ena sidan ljus-, tvål- och oljeindustrien jämte övriga närstående industrigrenar, där brist på olika slags råvaror allmänt gjorde sig gällande, samt å andra sidan tändsticksindustrien, där det i främsta rummet var exportmarknadens avstängning, som vållade svårigheter. Trots de ogynnsamma konjunkturerna, hade emellertid tändsticksfabrikerna icke i något fall minskat sin arbetsstyrka och endast i ett par fall vidtagit smärre inskränkningar av arbetstiden.

Byggnadsverksamheten erbjöd under kvartalet i allmänhet god arbetstillgång. Några nybyggnader av bostadshus hava visserligen icke i större utsträckning igångsatts, men talrika arbetstillfällen hava i stället förefunnits vid industriella anläggningar, reparationer o. d. Brist å arbetskraft har härvid ej sällan gjort sig gällande, särskilt beträffande träarbetare. Under senare delen av kvartalet företogos åtskilliga lönerörelser bland byggnadsarbetarna å olika orter, och ledde dessa i flera fall till tämligen långvariga arbetsinställelser. — Måleriarbetarna voro till följd av brist å linolja och andra för deras yrke nödvändiga material sämre ställda än arbetarna inom övriga fack. Dock torde även för dem några arbetstillfällen hava stått till buds såsom diversearbetare vid byggnadsföretag.

För *handels- och transportarbetare* betecknades konjunkturerna såsom ogynnsamma på grund av det förlamande inflytande, blockadkriget utövat på hela affärslivet. I hamnstäderna hade med anledning av den otillräckliga arbetstillgången en stor del av de fasta stuveriarbetarkårerna permitterats att söka sig arbete på annat håll. För arbetare, sysselsatta inom landtransport och sjöfart å de inre vattenvägarna, var läget givetvis bättre. Även här förefunnos dock svårigheter, särskilt för åkeriidkarna, som hade mycket svårt att anskaffa kraftfoder åt sina hästar samt för automobildrift erforderliga förnödenheter.

Inom *jordbruket* uppgavs efterfrågan å arbetskraft vid vårflyttningen, åtminstone i en del trakter i södra Sverige, hava varit mindre än föregående år, vilket tillskrivits den omständigheten, att lantbrukarna ogärna antagit större personal, än de kunnat föda med inom eget självhushåll befintliga brödförråd. I vissa delar av Norrland hade å andra sidan den utvidgade brödsädsodlingen föranlett ökat behov av arbetskraft. För vitbetornas sommarskötsel förefanns i Skåne i allmänhet tillräcklig arbetskraft, varemot det i Östergötland, Öland och Gottland var förenat med större svårigheter att få detta arbete behörigen utfört. Att överflyttningen till industrien och den

därmed följande bristen å arbetskraft inom jordbruket över huvud icke tagit större dimensioner, än verkligen varit fallet, får tillskrivas dels den begynnande depressionen inom industrien, dels ock de helt naturliga betänkligheter, lantarbetarna måst hysa mot att utträda ur arbetsgivarens självhushåll under de kritiska förhållanden, som särskilt i april och maj rådde på livsmedelsmarknaden i de flesta industrisamhällen.

Inom *skogshanteringen* var arbetstillgången tämligen reducerad i början av kvartalet, då den normala tiden för vinteravverkningen börjat lida mot sitt slut. Sedan det emellertid visat sig nödvändigt att för tryggande av landets bränsletillgångar utnyttja även sommarmånaderna till vedhuggning, blev den härtill användbara arbetskraften föremål för en synnerligen stark efterfrågan, som i de flesta landsdelar endast till en mindre del kunde tillgodoses. Att jordbruket i viss mån blivit lidande på denna konkurrens, har givetvis icke kunnat helt undvikas, trots att statens bränslekommission, vilken i detta fall varit den största arbetsgivaren, i görligaste mån sökt förebygga detta genom att förständiga vederbörande arbetschefer att vid antagandet av arbetare uppställa en bestämd fordran för varje sökande att styrka, det han icke komme från jordbruket eller att, om han vore jordbruksarbetare, förete intyg av arbetsgivaren om dennes medgivande för honom att taga tjänst hos kommissionen.

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete:*

	2:dra kvartalet 1917			1:sta kvartalet 1917			2:dra kvartalet 1916		
	juni	maj	april	mars	febr.	jan.	juni	maj	april
Jordbruket m. m.	46	50	58	64	59	57	57	55	58
Övriga näringsgrenar	111	110	132	140	150	128	100	93	101
Samtliga »	94	93	108	118	124	110	92	85	90

Relativa tillgången å arbetskraft var, efter vad härav framgår, under april betydligt större än föregående år; under maj reducerades denna skillnad dock väsentligt, och juni uppvisade en siffra, som endast föga översteg fjolårets. Inom gruppen jordbruk m. m. motsvarade tillgången å arbetssökande under juni icke ens halva antalet lediga platser. Att underskottet blivit så stort, beror givetvis i ej ringa mån på den starka efterfrågan å skogsarbetare, vilka inom arbetsförmedlingsstatistiken redovisats inom denna grupp.[1]

Enligt den statistiska sammanställningen å sid. 971 voro bland de av rapporteringen berörda 276 438 arbetarna 29 % anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mycket god, under det att 18 % tillhörde företag med mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror voro för samma kvartal 1916 resp. 38 och 5 %, 1915 resp. 20 och 12 %, 1914 resp. 18 och 6 %, 1913 resp. 21 och 3 % samt 1912 resp. 18 och 5 %. Av dessa siffror, liksom av den föregående översikten över läget inom de olika

[1] Jfr sid. 940.

näringsgrupperna, framgår tydligt, att stora delar av industrien på grund av brist å råvaror och förbrukningsartiklar samt försvårade avsättningsförhållanden befunnit sig — och ännu befinner sig — i ett ganska kritiskt läge, under det andra näringsgrenar, som icke i samma grad äro beroende av oåtkomligt utländskt material eller av avstängda utrikes avsättningsområden, fortfarande kunnat bereda sysselsättning åt större arbetarstyrka än under normala förhållanden. Att något större överskott av arbetskraft, trots de många driftsinskränkningar och driftsinställelser, som inträffat, likväl icke förefunnits, framgår såväl av arbetsgivarnas å sid. 975 återgivna uppgifter om tillgången å arbetskraft inom olika industrier som ock av fackföreningarnas i efterföljande tabeller (sid. 979—985) sammanförda arbetslöshetsrapporter.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 april, 1 maj och 1 juni 1917.

I arbetslöshetsrapporteringen för andra kvartalet av år 1917 hava deltagit 31 fackförbund. Förutom i föregående kvartalsöversikt redovisade organisationer har tillkommit tunnbinderiarbetareförbundet, från vilket uppgifter förut alltsedan 1 juli 1914 saknats. Antalet medlemmar i de rapporterande fackföreningarna den 1 april, 1 maj och 1 juni 1917 utgjorde resp. 84 436, 85 320 och 83 424. Av dessa voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 6·1, 4·4 och 2·8 %. Motsvarande siffror för samtliga månader under de år, denna undersökning pågått, framgå av nedanstående tablå:

	1911		1912		1913		1914		1915		1916		1917	
	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %
Januari .	—	—	43 067	8·5	54 340	8·4	60 535	7·5	59 195	15·0	65 614	7·7	75 000	5·4
Februari .	—	—	50 972	11·1	52 774	8·9	61 468	10·4	56 788	14·8	64 855	8·0	77 101	5·9
Mars . . .	61 550	12·0	53 122	8·4	50 392	7·1	58 354	7·5	57 476	12·0	64 218	6·7	79 174	5·5
April . .	65 230	10·4	53 727	6·5	51 031	5·7	64 410	6·5	63 895	11·2	70 502	5·2	84 436	6·1
Maj . . .	57 833	6·7	55 163	5·2	52 735	4·0	63 146	5·1	60 074	8·5	69 542	4·7	85 320	4·4
Juni . . .	56 369	3·5	55 034	3·7	53 186	2·6	60 494	3·2	58 980	6·7	59 775	3·3	83 424	2·8
Juli . . .	52 881	3·2	52 917	3·3	52 380	2·7	62 823	3·1	66 184	6·3	67 026	2·7	—	—
Augusti .	48 562	2·9	54 267	2·8	53 906	2·5	58 912	3·0	59 870	4·0	66 801	2·7	—	—
September	48 007	3·1	50 927	2·7	53 954	2·3	58 257	8·1	61 072	3·6	65 430	2·2	—	—
Oktober .	46 893	2·3	56 451	2·9	57 872	2·2	61 883	7·7	68 050	3·5	72 335	2·2	—	—
November	45 627	4·3	53 856	3·6	62 073	2·6	61 023	8·1	64 996	3·8	72 843	2·3	—	—
December.	44 539	4·4	51 521	5·7	59 922	4·4	59 084	10·3	66 947	4·5	71 169	2·2	—	—

Efter att den 1 april hava sprungit upp relativt högt, sjönk arbetslöshetsprocenten, såsom av tabellen framgår, under de följande månaderna till mycket låga siffror. Vid början av månaderna maj och juni var arbetslösheten mindre än vid motsvarande tidpunkter något föregående år, med undantag av 1913.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom de särskilda organisationerna föreligga i efterföljande tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Tabellen å nästföljande sida är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 april, 1 maj och 1 juni 1917.

Fackförbund	April			Maj			Juni		
	Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa	
		Antal	%		Antal	%		Antal	%
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförb.	1 602	276	17·2	1 419	246	17·3	1 119	164	14·7
» bleck- och plåtslagareförbundet	1 471	169	11·5	1 432	141	9·8	1 409	95	6·7
» bokbindare »	1 023	7	0·7	1 072	16	1·5	969	6	0·6
» bryggeriarbetare »	1 591	77	4·8	1 624	87	5·4	1 338	78	5·8
De förenade förbunden	1 687	207	12·3	1 601	58	3·6	1 917	38	2·0
Sv. gjutare förbundet	3 154	11	0·3	3 034	17	0·6	2 572	20	0·8
» grov- och fabriksarbetare »	11 998	1 397	11·6	10 519	1 022	9·7	10 145	626	6·2
» gruvarbetare »	903	1	0·1	705	1	0·1	896	1	0·1
» handelsarbetare »	345	3	0·9	338	2	0·6	307	1	0·3
» handskarbetare »	170	—	—	170	—	—	170	—	—
» hattarbetare »	123	11	8·9	122	13	10·7	121	12	9·9
» kommunalarbetare »	2 286	60	2·6	2 167	67	3·1	2 127	35	1·6
Intern. litografiska »	260	2	0·8	285	2	0·7	388	2	0·5
Sv. metallindustriarbetare »	32 323	413	1·3	33 534	390	1·2	34 791	435	1·3
Därav:									
Järnbruksarbetare	7 440	19	0·3	7 853	25	0·3	7 192	19	0·3
Mek. verkstadsarbetare	24 883	394	1·6	25 681	365	1·4	27 599	416	1·5
Sv. murare förbundet	1 528	510	33·4	1 455	160	11·0	1 354	26	1·9
» måleriarbetare »	1 255	379	30·2	1 346	348	25·9	611	168	27·5
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	1 076	16	1·5	1 175	19	1·6	1 087	15	1·4
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	1 657	8	0·5	3 011	4	0·1	3 081	2	0·1
» skrädderiarbetare »	1 093	59	5·4	1 243	15	1·2	1 223	8	0·7
» stenindustriarbetare »	1 435	209	14·6	1 157	108	9·3	915	77	8·4
» sågverksindustriarbetare »	5 865	147	2·5	5 590	349	6·2	5 628	241	4·3
Intern. tobaksarbetare »	1 168	2	0·2	2 671	3	0·1	2 801	9	0·3
Sv. transportarbetare »	860	500	58·1	408	229	56·1	135	23	17·0
» träarbetare »	5 532	475	8·6	5 314	317	6·0	5 418	124	2·3
» tunnbinderiarbetare »	178	7	3·9	100	—	—	108	—	—
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	608	58	9·5	511	35	6·8	450	29	6·4
» elektriska arbetare »	684	28	4·1	975	31	3·2	686	14	2·0
» slakteri- och charkuteriarbetare »	238	1	0·4	253	—	—	273	—	—
» stuckatör »	55	36	65·5	22	17	77·3	21	12	57·1
» textilarbetare »	1 292	41	3·2	1 618	24	1·5	876	37	4·2
» typograf »	976	26	2·7	449	13	2·9	458	14	3·1
Summa	**84 436**	**5 136**	**6·1**	**85 320**	**3 734**	**4·4**	**83 424**	**2 312**	**2·8**

[1] Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	23	1 372	22	208	**1 602**
» bleck- och plåtslagare »	43	1 300	171	—	**1 471**
» bokbindare »	8	470	71	482	**1 023**
» bryggeriarbetare »	18	1 002	28	561	**1 591**
De förenade förbunden	27	1 396	124	167	**1 687**
Sv. gjutare förbundet	79	2 687	456	11	**3 154**
» grov- och fabriksarbetare »	131	10 823	465	710	**11 998**
» gruvarbetare »	13	886	17	—	**903**
» handelsarbetare »	9	244	36	65	**345**
» handskarbetare »	1	125	3	42	**170**
» hattarbetare »	4	107	12	4	**123**
» kommunalarbetare »	29	2 256	25	5	**2 286**
Intern. litografiska »	11	245	15	—	**260**
Sv. metallindustriarbetare »	45	32 323	—	—	**32 323**
Därav: Järnbruksarbetare	21	7 440	—	—	**7 440**
Mek. verkstadsarbetare	24	24 883	—	—	**24 883**
Sv. murare förbundet	23	1 416	112	—	**1 528**
» måleriarbetare »	23	1 178	77	—	**1 255**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	27	914	136	26	**1 076**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	18	1 119	178	360	**1 657**
» skrädderiarbetare »	28	808	51	234	**1 093**
» stenindustriarbetare »	55	1 294	141	—	**1 435**
» sågverksindustriarbetare »	61	5 325	533	7	**5 865**
Intern. tobaksarbetare »	9	336	18	814	**1 168**
Sv. transportarbetare »	8	846	14	—	**860**
» träarbetare »	85	5 072	442	18	**5 532**
» tunnbinderiarbetare »	11	172	6	—	**178**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	13	605	3	—	**608**
» elektriska arbetare »	20	631	53	—	**684**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	1	193	12	33	**238**
» stuckatör »	3	55	—	—	**55**
» textilarbetare »	14	851	93	348	**1 292**
» typograf »	7	731	219	26	**976**
Summa	**847**	[2] —	[2] —	[2] —	**84 436**

[1] Jfr noten å sid. 979. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 april 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under mars 1916			
Män			Tillsammans									Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfällig orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
240	6	30	276	17·2	274	2	25	13	59	—	97	19	1 304	253	5 979
160	9	—	169	11·5	160	9	43	—	72	4	119	23	1 184	166	4 139
4	1	2	7	0·7	4	3	41	—	28	4	73	2	667	7	102
22	1	54	77	4·8	68	9	70	—	21	1	92	3	242	43	935
189	1	17	207	12·3	207	—	59	—	48	—	107	10	774	185	2 937
11	—	—	11	0·3	8	3	147	103	154	26	430	2	173	3	30
1 219	46	132	1 397	11·6	1 003	394	501	30	392	228	1 151	44	4 538	1 152	19 246
1	—	—	1	0·1	—	1	45	2	35	—	82	1	68	1	16
3	—	—	3	0·9	3	—	—	—	7	1	8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	—	1	11	8·9	1	10	3	—	—	1	4	2	63	11	248
55	—	5	60	2·6	46	14	82	—	52	1	135	8	739	48	1 042
2	—	—	2	0·8	2	—	8	—	6	—	14	1	106	2	54
413	—	—	413	1·3	—	—	—	—	—	—	—	8	5 456	32	290
19	—	—	19	0·3	—	—	—	—	—	—	—	5	3 281	9	199
394	—	—	394	1·6	—	—	—	—	—	—	—	3	2 175	23	91
487	23	—	510	33·4	471	39	18	1	34	3	56	13	1 030	407	8 119
360	19	—	379	30·2	358	21	9	—	45	—	54	15	501	196	5 611
16	—	—	16	1·5	16	—	26	—	33	—	59	11	811	14	325
7	1	—	8	0·5	8	—	23	—	28	1	52	5	420	7	157
44	3	12	59	5·4	50	9	30	—	17	1	48	9	705	46	969
180	29	—	209	14·6	79	130	100	—	68	63	231	12	445	150	2 770
129	16	2	147	2·5	70	77	151	7	231	5	394	8	708	42	808
1	—	1	2	0·2	1	1	38	—	9	1	48	2	213	2	52
500	—	—	500	58·1	100	400	55	—	7	6	68	—	—	—	—
457	9	9	475	8·6	441	34	182	40	137	21	380	29	2 286	415	7 789
7	—	—	7	3·9	7	—	7	4	6	—	17	1	55	4	96
58	—	—	58	9·5	33	25	26	5	19	—	50	5	303	48	747
24	4	—	28	4·1	27	1	22	—	42	2	66	5	220	17	328
1	—	—	1	0·4	1	—	—	—	5	—	5	1	238	1	11
36	—	—	36	65·5	36	—	—	—	—	—	—	3	55	36	900
12	—	29	41	3·2	23	18	49	—	32	11	92	3	665	24	274
22	3	1	26	2·7	1	25	23	11	23	7	64	2	349	22	410
[2] —	[2] —	[2] —	5 136	6·1	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	247	24 318	3 334	64 384

[2] — liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	19	1 288	27	104	**1 419**
» bleck- och plåtslagare »	43	1 270	162	—	**1 432**
» bokbindare »	9	476	88	508	**1 072**
» bryggeriarbetare »	19	1 034	32	558	**1 624**
De förenade förbunden	26	1 305	112	184	**1 601**
Sv. gjutare förbundet	75	2 599	424	11	**3 034**
» grov- och fabriksarbetare »	120	9 432	409	678	**10 519**
» gruvarbetare »	11	679	26	—	**705**
» handelsarbetare »	9	216	45	77	**338**
» handskarbetare »	1	125	3	42	**170**
» hattarbetare »	4	108	12	2	**122**
» kommunalarbetare »	29	2 144	23	—	**2 167**
Intern. litografiska »	11	265	20	—	**285**
Sv. metallindustriarbetare »	47	33 534	—	—	**33 534**
Därav: Järnbruksarbetare	21	7 853	—	—	**7 853**
Mek. verkstadsarbetare	26	25 681	—	—	**25 681**
Sv. murare förbundet	20	1 348	107	—	**1 455**
» måleriarbetare »	23	1 271	75	—	**1 346**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	29	1 010	135	30	**1 175**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	19	1 833	450	728	**3 011**
» skrädderiarbetare »	28	833	54	356	**1 243**
» stenindustriarbetare »	48	1 027	130	—	**1 157**
» sågverksindustriarbetare »	59	5 077	508	5	**5 590**
Intern. tobaksarbetare »	12	473	41	2 157	**2 671**
Sv. transportarbetare »	7	397	11	—	**408**
» träarbetare »	77	4 863	431	20	**5 314**
» tunnbinderiarbetare »	5	96	4	—	**100**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	9	508	3	—	**511**
» elektriska arbetare »	19	891	84	—	**975**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	1	198	17	38	**253**
» stuckatör »	1	22	—	—	**22**
» textilarbetare »	16	961	58	599	**1 618**
» typograf »	7	333	99	17	**449**
Summa	**803**	[2] —	[2] —	[2] —	**85 320**

[1] Jfr noten å sid. 979. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 maj 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under april 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisande			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
217	4	25	246	17·3	246	—	19	—	57	—	76	16	1 235	233	5 630
138	3	—	141	9·8	141	—	49	—	69	3	121	19	1 018	135	2 861
8	—	8	16	1·5	14	2	39	2	30	6	77	2	221	2	32
42	1	44	87	5·4	77	10	71	—	23	—	94	4	304	61	1 591
58	—	—	58	3·6	54	4	39	43	26	7	115	7	444	57	962
14	3	—	17	0·6	15	2	109	206	114	5	434	2	174	5	31
846	45	131	1 022	9·7	480	542	325	20	274	26	645	39	3 679	662	10 105
1	—	—	1	0·1	1	—	24	—	20	—	44	—	—	—	—
2	—	—	2	0·6	2	—	3	—	9	—	12	2	102	2	54
—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	5	—	—	—	—
11	—	2	13	10·7	1	12	4	—	—	—	4	2	60	13	318
67	—	—	67	3·1	44	23	68	—	53	1	122	7	574	49	802
2	—	—	2	0·7	2	—	5	—	4	—	9	2	63	2	52
390	—	—	390	1·2	—	—	—	—	—	—	—	24	13 218	101	1 807
25	—	—	25	0·3	—	—	—	—	—	—	—	10	5 532	25	480
365	—	—	365	1·4	—	—	—	—	—	—	—	14	7 686	76	1 327
137	23	—	160	11·0	160	—	20	17	18	2	57	5	664	100	2 022
333	15	—	348	25·9	234	114	10	—	51	—	61	19	709	227	4 964
19	—	—	19	1·6	19	—	36	—	36	1	73	8	622	15	257
4	—	—	4	0·1	4	—	20	—	38	1	59	1	185	1	5
7	—	8	15	1·2	13	2	30	—	16	2	48	4	152	15	189
96	12	—	108	9·3	99	9	60	23	40	7	130	6	261	44	1 117
311	33	5	349	6·2	131	218	182	14	204	63	463	8	1 054	143	2 271
1	—	2	3	0·1	3	—	104	—	16	1	121	1	120	2	36
228	1	—	229	56·1	229	—	14	—	3	—	17	2	93	44	1 445
306	11	—	317	6·0	287	30	226	44	211	66	547	24	1 990	268	4 400
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—
35	—	—	35	6·8	15	20	18	—	8	—	26	4	315	40	882
25	6	—	31	3·2	23	8	18	24	60	2	104	5	470	23	515
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	16	—	—	—	—
17	—	—	17	77·3	17	—	—	—	—	—	—	1	22	17	391
9	—	15	24	1·5	20	4	70	—	38	31	139	5	714	23	350
9	3	1	13	2·9	13	—	13	—	23	3	39	2	333	13	174
[2] —	[2] —	[2] —	3 734	4·4	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	221	28 796	2 297	43 263

liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisande avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	14	1 005	19	95	**1 119**
» bleck- och plåtslagare »	41	1 256	153	—	**1 409**
» bokbindare »	7	441	82	446	**969**
» bryggeriarbetare »	18	1 018	28	292	**1 338**
De förenade förbunden	25	1 582	120	245	**1 947**
Sv. gjutare förbundet	64	2 195	363	14	**2 572**
» grov- och fabriksarbetare »	108	9 040	416	689	**10 145**
» gruvarbetare »	12	876	20	—	**896**
» handelsarbetare »	8	193	37	77	**307**
» handskarbetare »	1	125	3	42	**170**
» hattarbetare »	4	107	12	2	**121**
» kommunalarbetare »	26	2 098	29	—	**2 127**
Intern. litografiska »	13	359	29	—	**388**
Sv. metallindustriarbetare »	49	34 791	—	—	**34 791**
Därav: Järnbruksarbetare	20	7 192	—	—	**7 192**
Mek. verkstadsarbetare	29	27 599	—	—	**27 599**
Sv murare förbundet	18	1 246	108	—	**1 354**
» måleriarbetare »	14	559	52	—	**611**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	29	920	137	30	**1 087**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	19	1 866	463	752	**3 081**
» skrädderiarbetare »	25	741	133	349	**1 223**
» stenindustriarbetare »	34	808	107	—	**915**
» sågverksindustriarbetare »	57	5 172	451	5	**5 628**
Intern. tobaksarbetare »	11	492	29	2 280	**2 801**
Sv. transportarbetare »	5	132	3	—	**135**
» träarbetare »	79	4 931	469	18	**5 418**
» tunnbinderiarbetare »	7	105	3	—	**108**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	7	439	11	—	**450**
» elektriska arbetare »	17	633	53	—	**686**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	1	210	15	48	**273**
» stuckatör »	1	21	—	—	**21**
» textilarbetare »	8	561	27	288	**876**
» typograf »	7	343	103	12	**458**
Summa	**729**	[2] —	[2] —	[2] —	**83 424**

[1] Jfr noten å sid. 799. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 juni 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under maj 1917			
Män		Kvinnor	Tillsammans		arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	Antal redovisande			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande		Antal	%								avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
150	13	1	164	14·7	164	—	11	—	44	—	55	10	735	103	2 486
89	6	—	95	6·7	95	—	49	—	90	51	190	14	411	57	945
4	—	2	6	0·6	5	1	41	—	28	2	71	2	690	6	126
34	5	39	78	5·8	59	19	39	—	21	4	64	3	434	30	785
35	1	2	38	2·0	37	1	58	—	52	1	111	5	605	16	251
20	—	—	20	0·8	20	—	79	—	109	2	190	6	527	11	95
4 77	32	117	626	6·2	333	293	305	20	295	35	655	27	2 803	357	5 860
1	—	—	1	0·1	1	—	31	—	22	—	53	—	—	—	—
1	—	—	1	0·3	1	—	1	4	10	—	15	1	49	1	18
—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—
10	—	2	12	9·9	—	12	1	—	—	—	1	1	12	12	288
35	—	—	35	1·6	22	13	48	—	38	—	86	4	466	21	192
2	—	—	2	0·5	2	—	6	—	9	—	15	1	190	2	54
435	—	—	435	1·3	—	—	—	—	—	—	—	16	6 624	53	1 055
19	—	—	19	0·3	—	—	—	—	—	—	—	4	2 309	8	128
416	—	—	416	1·5	—	—	—	—	—	—	—	12	4 315	45	927
20	6	—	26	1·9	25	1	7	—	14	—	21	2	58	12	295
159	9	—	168	27·5	83	85	5	30	17	—	52	10	375	103	2 371
15	—	—	15	1·4	14	1	33	—	37	—	70	6	531	13	193
2	—	—	2	0·1	2	—	27	—	52	—	79	—	—	—	—
3	—	5	8	0·7	8	—	29	—	14	1	44	2	186	6	56
67	10	—	77	8.4	55	22	42	4	28	6	80	3	41	8	192
206	30	5	241	4·3	93	148	187	102	222	14	525	8	854	59	1 600
1	—	8	9	0·3	9	—	98	—	15	1	114	2	1 507	9	141
23	—	—	23	17·0	23	—	12	—	—	—	12	—	—	—	—
114	7	3	124	2·3	112	12	161	20	121	3	305	25	2 445	116	1 852
—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	6	—	—	—	—
29	—	—	29	6·4	24	5	11	16	9	—	36	4	318	29	363
13	1	—	14	2·0	14	—	19	22	31	2	74	4	89	4	106
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	10	—	—	—	—
12	—	—	12	57·1	12	—	—	—	—	—	—	1	21	12	286
3	—	34	37	4·2	3	34	21	—	20	6	47	1	29	2	62
11	2	1	14	3·1	14	—	14	—	25	3	42	2	339	14	186
[1] —	[1] —	[1] —	2 312	2·8	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	160	20 339	1 056	19 858

liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma hava efterföljande tabeller (sid. 987—988) upprättats, varvid emellertid endast den genomsnittliga tillgången under månaden i dess helhet beräknats för maj och juni. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med G, T eller O. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligt stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Det torde dock kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

En granskning av dessa tabeller visar, att, vad beträffar *ost*, *ägg*, *kött*, *fläsk*, *salt sill* och *färsk fisk*, en åtminstone tillräcklig tillförsel råder inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk* synes tillgången vara betydligt mera knapp. Under maj rapporterades sålunda, att otillräcklig tillförsel rådde inom 29 orter, medan densamma var betecknad som god endast på en ort. Under juni rådde i det närmaste likartade förhållanden. *Smör*tillförseln kan i stort sett betecknas såsom tillräcklig under de båda månaderna. Endast inom ett fåtal orter, däribland Uppsala och Nyköping, synes brist hava varit rådande å detta varuslag. Under maj betecknas tillförseln av *potatis* å samtliga orter såsom otillräcklig. Under juni har däremot på tvenne håll tillförseln något förbättrats. *Ved*tillförseln betecknas även på flera håll såsom otillräcklig. Under juni synes förhållandena härvidlag dock hava utvecklat sig i mera gynnsam riktning. Vad däremot beträffar *lyse* och *bränsle*, kan en alltjämt fortgående varuknapphet konstateras. Särskilt å fotogen synes tillgången redan under juni hava varit synnerligen ringa.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *maj* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Södertälje . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T
Uppsala	O	O	T	T	O	T	T	[2] T	T	T	T	O	O
Nyköping . . .	O	O	T	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T
Eskilstuna . . .	O	O	O	T	O	G	G	G	G	T	G	T	T
Linköping . . .	O	T	G	G	O	T	T	G	G	T	O	T	T
Norrköping . . .	O	T	T	O	O	T	T	G	[2] T	O	O	O	T
Motala	O	T	T	O	O	T	T	T	T	[1] T	O	O	O
Jönköping . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	T	O	O
Växjö	O	T	O	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Kalmar	O	G	G	T	O	G	T	G	[2] T	O	T	O	O
Västervik . . .	O	T	T	T	O	G	G	T	T	O	O	O	O
Visby	T	T	T	T	O	T	T	T	G	O	T	T	T
Karlskrona . . .	T	G	T	[1] T	O	T	T	G	G	O	O	T	T
Kristianstad . .	O	T	T	T	O	[1] T	O	T	T	O	T	O	O
Malmö	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	T	O	T
Lund	T	O	T	G	O	G	G	G	G	O	T	O	O
Landskrona . .	O	T	T	G	O	G	G	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg . .	O	[2] T	T	G	O	G	T	G	T	O	T	O	T
Ystad	T	T	[2] T	T	O	T	T	T	T	[1] T	T	O	O
Halmstad . . .	O	G	[2] T	G	O	T	T	G	G	O	T	O	O
Göteborg	O	T	T	T	O	[2] T	G	G	G	O	O	O	O
Lysekil	T	T	T	[2] T	O	T	T	T	T	T	[1] T	O	O
Vänersborg . . .	[1] T	T	T	T	O	T	T	T	[2] T	O	O	O	[1] T
Borås	O	O	T	T	O	T	T	T	[2] T	O	T	O	O
Tidaholm . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	O	O	O
Karlstad	O	T	T	T	O	T	T	G	G	O	T	T	T
Örebro	O	T	T	T	O	[2] T	[2] T	T	G	O	T	T	T
Kopparberg . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	G	T	O	T	T
Västerås	O	[2] T	[2] T	T	O	[2] T	T	[2] T	G	T	T	T	T
Falun och Domnarvet	O	[1] T	[2] T	G	O	G	G	[2] T	[2] T	T	T	[2] T	[2] T
Ludvika	O	[1] T	T	O	O	T	[1] T	T	T	O	T	T	T
Gävle	O	[1] T	T	T	O	T	T	G	G	T	T	O	O
Söderhamn . . .	O	[1] T	T	T	O	G	G	G	[2] T	T	T	T	T
Sundsvall . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	O	O	O	[1] T	O
Nyland	G	O	G	G	O	G	T	G	O	[1] T	T	O	O
Östersund . . .	T	T	T	T	O	G	G	T	G	O	G	T	T
Umeå	T	T	T	T	O	O	O	T	T	O	T	T	T
Luleå och Boden	T	T	T	T	O	T	T	T	O	T	T	T	T
Malmberget och Gällivare . .	T	T	T	T	O	T	T	T	O	O	O	O	O
Kiruna	O	O	T	T	O	T	T	T	T	T	[1] T	T	T

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » god och tillräcklig.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *juni* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Södertälje . . .	O	[2] T	T	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T
Uppsala	O	O	T	[2] T	O	T	T	G	[2] T	T	T	O	O
Nyköping . . .	O	O	T	O	O	T	T	T	T	T	T	T	T
Eskilstuna . . .	[1] T	T	O	[2] T	O	G	G	G	G	T	G	T	T
Linköping . . .	O	G	T	G	O	G	G	G	G	T	T	T	T
Norrköping . . .	O	O	T	O	O	T	T	[2] T	T	O	T	O	T
Motala	O	T	T	[1] T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Jönköping . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	T	O	O
Växjö	O	T	O	T	T	T	T	T	T	O	O	O	O
Kalmar	T	[2] T	[2] T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Västervik . . .	O	T	T	T	O	G	G	T	T	O	O	O	O
Visby	T	T	T	T	O	T	T	T	[2] T	O	T	T	[1] T
Karlskrona . . .	T	G	T	T	O	T	T	G	T	O	O	T	T
Kristianstad . .	O	T	T	T	O	O	O	T	T	O	[1] T	O	O
Malmö	O	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	T
Lund	T	T	O	G	O	G	G	G	[1] T	O	[1] T	O	O
Landskrona . .	O	G	T	G	O	G	G	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg . .	O	G	T	G	O	G	G	G	[2] T	O	T	O	T
Ystad	O	G	[2] T	T	O	T	T	G	[2] T	O	T	O	O
Halmstad . . .	O	T	G	[2] T	O	G	T	G	[2] T	O	T	O	O
Göteborg	T	T	T	T	O	T	G	G	G	O	O	O	O
Lysekil	T	O	T	T	O	T	T	T	T	O	[1] T	O	O
Vänersborg . . .	[1] T	T	T	T	[1] T	T	T	G	[2] T	O	[1] T	O	O
Borås	O	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Tidaholm . . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	[1] T	O	O
Karlstad	O	T	T	T	O	T	T	G	G	O	T	T	T
Örebro	O	T	T	T	O	[2] T	T	T	[2] T	O	T	T	T
Kopparberg . .	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	O	T	T
Västerås	O	T	T	[2] T	O	T	T	T	G	O	T	T	T
Falun och Domnarvet	O	T	T	G	O	[2] T	T	G	T	O	T	T	T
Ludvika	O	T	T	T	O	T	T	T	[1] T	O	T	T	T
Gävle	O	T	T	T	O	T	T	G	T	T	T	O	O
Söderhamn . . .	O	T	T	T	O	G	G	G	T	T	T	T	T
Sundsvall . . .	O	T	O	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Nyland	G	G	G	G	O	G	T	G	O	T	T	T	T
Östersund . . .	T	T	T	T	O	G	G	T	G	O	G	O	O
Umeå	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	T	T
Luleå och Boden	O	T	T	T	O	T	T	T	O	T	T	T	T
Malmberget och Gällivare . . .	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Kiruna	O	O	T	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

I anslutning till i Sociala Meddelanden alltifrån okt. 1916 månatligen publicerade försök till jämförande översikter av priser och prisförändringar å viktigare slag av livsmedel i de tre nordiska ländernas huvudstäder efter krigsutbrottet, meddelas efterföljande två tabeller, som framföra den senast lämnade översikten till och med juli månad 1917. Beträffande Stockholm och Kristiania torde noteringarna å de i varuförteckningen upptagna artiklarna genomgående hänföra sig till ganska likartade kvaliteter. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro i vissa avseenden baserade på varuslag, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. I all synnerhet gäller detta i fråga om kött och fläsk samt i viss mån även bröd (jfr not. 3—9 under den första tabellen). De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek» och »fläsk», torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med de i svenska och norska varulistorna upptagna artiklarna. Noteringarna å mjölk, smör, margarin, ägg, potatis, mjöl, kaffe, socker och fotogen torde i alla tre städerna avse med varandra jämförbara kvaliteter.

I den första tabellen meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den månad, som närmast föregick krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och under den följande tiden för juli 1916 samt januari, juni och juli 1917. Köpenhamnsnoteringarna avse dock endast första veckan i varje månad. Den andra tabellen lämnar i relativa tal en överblick av prisförändringarna för de olika varuslagen under motsvarande tidsperioder, i det att priserna för juli 1914 satts lika med 100 samt priserna för juli 1916 samt januari, juni och juli 1917 omräknats i förhållande härtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedsskrift» (utgiven av Kristiania statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger».

Av den första tabellen framgår vid en jämförelse mellan Stockholm och Kristiania, att i den norska huvudstaden samtliga varuslag utom kaffe och fotogen under juli månad 1917 betingade högre priser än i den svenska. Särskilt voro de vegetabiliska födoämnena jämförelsevis dyra i Kristiania. Sålunda voro exempelvis priserna å socker och gula ärter därstädes i det närmaste dubbelt så höga som i Stockholm.

En jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn för samma månad visar däremot, att prisnivån i regel låg något lägre i sistnämnda huvudstad än i den svenska. Stockholm hade dock att uppvisa lägre noteringar beträffande mjölk, gula ärter, vetemjöl, havregryn, nötstek, kalvkött och kaffe.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Absoluta tal.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Mjölk, oskummad	l.	17	21	24	26	26	19	26	[1]26	[1]29	[1]29	19	24	30	30	30
Smör, mejeri- . .	kg.	246	300	[1]325	[1]375	[1]375	256	330	390	393	475	235	301	385	340	353
Margarin, växt- .	»	139	200	318	—	—	140	172	209	228	230	125	164	172	192	226
Ägg, färska . . .	tjog	150	221	376	302	324	180	329	582	385	405	150	265	425	284	288
Potatis	5 l.	35	32	54	[1]72	[1]72	52	53	[1]39	75	83	25	60	49	49	49
Ärter, gula . . .	kg.	26	52	62	[1]63	[1]61	40	95	107	125	128	40	83	83	109	107
Vetemjöl	»	32	37	[2]42	[2]41	[2]41	32	44	61	84	84	26	37	42	56	49
Rågmjöl	»	24	27	36	[1]35	[1]35	20	39	53	74	80	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	49	66	[1]64	[1]64	36	54	64	89	96	39	73	76	83	88
Rågbröd	»	40	61	65	[1]65	[1]68	24	39	49	74	74	[3]15	[3]22	[3]22	[3]22	[3]22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	85	100	[4]—	[4]—	—	55	66	97	97	40	48	56	83	83
Nötkött, färskt:																
stek	»	125	261	256	252	251	132	327	299	292	268	—	[5]381	[5]275	[5]263	[5]260
soppkött . . .	»	102	197	198	203	203	126	298	268	251	220	[6]125	[6]294	[6]192	[6]195	[6]185
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	145	242	270	[1]150	[1]150	141	325	360	345	363	[7]140	[7]294	[7]240	[7]229	[7]219
spädkalv . .	»	101	162	193	[1]150	[1]150	83	226	223	195	220	[8]110	[8]262	[8]208	[8]187	[8]177
Fläsk:																
färskt	»	149	235	286	303	295	145	287	359	370	374	[9]156	[1]170	[1]170	[1]170	[1]170
salt	»	150	256	289	305	305	160	308	363	375	376					
Kaffe, Santos . .	»	166	203	355	[1]325	[1]325	214	229	271	322	321	210	247	277	349	355
Socker, bit- . . .	»	64	[1]68	[1]68	[1]68	[1]68	57	108	108	130	127	43	52	[10]54	[10]54	[10]54
Fotogen, Water White	l.	18	27	29	36	39	18	29	29	30	36	18	21	21	29	29
Kol	hl.	239	525	570	675	—	188	660	[1]600	—	—	170	680	695	—	—
Koks, gasverks- .	»	133	285	293	380	380	165	355	355	[11]1000	[11]1200	125	275	275	—	—

[1] Maximipris. — [2] 75 % utmalning (maximipris fr. o. m. den 15 januari 1917). — [3] Pris per kg. å rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [4] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre, under juli 1916 73 öre samt under januari, juni och juli månader 1917 resp. 80, 92 och 92 öre. Indextalet för sistnämnda månad med 1914 års julipris såsom bas utgjorde 180. — [5] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [6] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [7] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [8] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [9] »Letsaltet Brystflæsk» (beräknat pris). — [10] Maximipris. Vid köp utan sockerkort är priset 72 öre per kg. — [11] Notering, men leverans kunde endast i undantagsfall äga rum.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Relativa tal.

(Juli 1914 = 100).

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juni 1917	Juli 1917
Mjölk, oskummad	l.	100	124	141	153	153	100	137	137	153	153	100	126	158	158	158
Smör, mejeri- . .	kg.	100	122	132	152	152	100	129	152	154	186	100	128	164	145	150
Margarin, växt- .	»	100	144	229	—	—	100	123	149	163	164	100	131	138	154	181
Ägg, färska . . .	tjog	100	147	251	201	216	100	183	323	214	225	100	177	283	189	192
Potatis	5 l.	100	91	154	206	206	100	102	75	144	160	100	240	196	196	196
Ärter, gula . . .	kg.	100	200	238	242	235	100	238	268	313	320	100	208	208	273	268
Vetemjöl	»	100	116	131	128	128	100	138	191	263	263	100	142	162	215	188
Rågmjöl	»	100	113	150	146	146	100	195	265	370	400	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	144	194	188	188	100	150	178	247	267	100	187	195	213	226
Rågbröd	»	100	153	163	163	170	100	163	204	308	308	100	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	100	129	152	—	—	—	—	—	—	—	100	120	140	208	208
Nötkött, färskt:																
stek	»	100	209	205	202	201	100	248	227	221	203	—	—	—	—	—
soppkött . . .	»	100	193	194	199	199	100	237	213	199	175	100	235	154	156	148
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	100	167	186	103	103	100	230	255	245	257	100	210	171	164	156
spädkalv . . .	»	100	160	191	149	149	100	272	269	235	265	100	238	189	170	161
Fläsk:																
färskt	»	100	158	192	203	198	100	198	248	255	258	100	109	109	109	109
salt	»	100	171	193	203	203	100	193	227	234	235					
Kaffe, Santos . .	»	100	122	214	196	196	100	107	127	150	150	100	118	132	166	169
Socker, bit- . . .	»	100	106	106	106	106	100	189	189	220	223	100	121	126	126	126
Fotogen, Water White	l.	100	150	161	200	217	100	161	161	167	200	100	117	117	161	161
Kol	hl.	100	220	238	282	—	100	351	319	—	—	100	400	409	—	—
Koks, gasverks- .	»	100	214	220	286	286	100	215	215	606	727	100	220	220	—	—

Jämföras slutligen våra grannländers huvudstäder med varandra, befinnas noteringarna för samtliga varuslag med undantag av mjölk och kaffe vara högre i Kristiania än i Köpenhamn.

Inom alla tre städerna råder en synnerligen kännbar knapphet å ett flertal varuslag, särskilt sådana, som måste importeras. I såväl Köpenhamn som Kristiania synes numera råda nästan fullständig brist på kol och koks, vilket torde vara så mycket mera kännbart, som tillgången på ved därstädes är betydligt mindre än i Stockholm. Ett annat viktigt varuslag, som numera uppgives vara nästan försvunnet ur marknaden även i Danmark, är margarin, vilket givetvis i sin mån bidragit till att höja prisnivån för smör därstädes.

Den andra tabellen åskådliggör prisstegringen sedan juli 1914 beträffande de olika varuslagen. Räknat från denna tidpunkt uppgick prisstegringen under juli 1917 till 100 % eller mer i Stockholm beträffande ägg, potatis, ärter, nötstek, salt, fläsk, fotogen och koks, i Kristiania beträffande ägg, ärter, mjöl, havregryn, rågbröd, nötstek, kalvkött, fläsk, socker, fotogen och koks samt i Köpenhamn beträffande ärter, havregryn och vetebröd. Priset har under samma tid ökats med 50 % eller mindre för mjöl, kalvkött och socker i Stockholm samt för smör, rågbröd, nötkött, fläsk och socker i Köpenhamn; Kristiania kan för intet varuslag uppvisa en så låg siffra. Under de senaste månaderna synes prisstegringen i Stockholm hava gått i mindre snabb takt än i de båda andra städerna, vilket huvudsakligen måste anses vara en följd av den omfattande och effektiva maximiprispolitik, som i förening med allmän ransonering tillämpats i Sverige.

Dyrtidens inverkan på levnadsvillkoren i Norge.

På förslag av statens proviantering skommission i Norge har statistiska centralbyrån företagit en undersökning av dyrtidens inverkan på levnadsvillkoren. Genom kunglig resolution den 23 juni 1916 bestämdes, att man skulle inhämta hushållsräkenskaper för augusti månad 1916, och att undersökningen skulle upprepas för en månad under vintern 1917. Resultatet av augustiundersökningen har nu publicerats (Norges officielle statistik: række VI, n:r 105).

Med biträde av arbetarnas fackliga landsorganisation och en del föreningar av statens och kommunernas tjänstemän utdelades 1 900 hushållsböcker. Till familjer med högre inkomster, folkskollärare m. fl. utsändes 375 böcker. Av särskilt stort intresse skulle det naturligtvis vara att få räkenskaper från de 171 familjer, som deltagit i 1912—1913 års undersökning av levnadskostnaderna i Kristiania, Bergen, Trondhjem, Drammen, Kristiansand och Hamar.[1] Samtliga uppgiftslämnare tillfrågades, men endast 42 stycken förklarade sig villiga att även denna gång föra hushållsböcker. Av de 2 317

[1] Undersökningen finnes refererad i Soc. Medd. årg. 1916, sid. 419.

utsända böckerna återkommo blott 720 eller 31·1 %. Vid bearbetningen kasserades 69, så att undersökningens primärmaterial utgöres av 651 hushållsräkenskaper för augusti månad 1916. Undersökningsorterna äro spridda över hela landet. Flertalet uppgiftslämnare äro fabriksarbetare och hantverkare, men även medelklassen är representerad, såsom framgår av nedanstående tabell över *hushållens fördelning efter det månatliga utgiftsbeloppet:*

Månadsutgift	Motsvarande en årsutgift av	Antal hushåll
under 146 kr.	under 1 750 kr.	63
146—166 »	1 750—2 000 »	63
167—207 »	2 000—2 500 »	161
208—249 »	2 500—3 000 »	137
250—332 »	3 000—4 000 »	114
333—417 »	4 000—5 000 »	43
418—582 »	5 000—7 000 »	45
583— »	7 000— »	25
	Summa	**651**

Vad som i redogörelsen väcker det största intresset, är givetvis en jämförelse mellan levnadskostnaderna 1912—1913 och 1916. Då denna senare undersökning omfattar endast en månads konsumtion, har den jämförts med 1/12 eller 8·5 % av årsförbrukningen 1912—1913. Det framgår dock, att konsumtionen under augusti månad brukar vara något större än den på detta sätt beräknade månatliga förbrukningen. Utgifterna hava beräknats per konsumtionsenhet, varvid man begagnat samma reduktionsskala, som kommit till användning vid stockholmsundersökningen 1907—1908 och vid socialstyrelsens utredningar rörande levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914. För att visa det inflytande, som prisstegringen ensam utövat på förbrukningen, har man i nedanstående tabell beräknat utgifternas procentuella fördelning för familjer med samma månatliga *utgiftsbelopp.* De högsta och de lägsta utgiftsgrupperna ha ej medtagits.

	Kristiania						Bergen			
	167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.		146—207 kr.		208—332 kr.	
	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916
Samtliga utgifter . .	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**
I. Matvaror	43·45	59·28	41·81	52·64	36·48	55·53	39·79	59·82	39·78	54·06
II. Dryckesvaror o. tobak	2·31	2·25	1·16	2·09	2·19	1·40	2·17	0·90	0·88	1·75
III. Beklädnad	15·08	9·88	15·16	11·66	16·17	13·56	16·66	12·02	11·67	19·46
IV. Hyra	16·22	11·42	14·14	13·05	13·66	12·85	12·47	9·76	14·68	9·82
V. Lyse och bränsle . .	5·00	5·37	5·07	3·50	4·66	4·05	4·75	3·86	4·27	2·68
VI. Övriga utgifter . . .	17·94	11·80	22·66	17·06	26·84	12·61	24·16	13·64	28·72	12·23

Den starka stegringen av utgifterna för matvaror måste uppvägas genom en reduktion av de andra posterna; i all synnerhet ha utgifterna för kläder och hyra samt »övriga utgifter» (resor, nöjen, försäkringspremier o. d.) gått tillbaka. Primärmaterialet är dock för ringa, för att ej en del oregelbundenheter skola framträda i tabellen.

Emellertid har prisstegringen för de flesta uppgiftslämnare åtföljts av ökade inkomster. Denna inkomststegring har likväl i allmänhet ej varit tillräckligt stor för att uppväga utgiftsökningen. Undersöker man förhållandena inom hela den samhällsklass, som har en månatlig utgiftsbudget av högst 417 kr., finner man samma förskjutning, som ovanstående tabell angiver. Den andel, som kostnaderna för matvaror utgöra av hela utgiftsbudgeten, har stigit (i Kristiania från 43·36 % år 1912—1913 till 53·63 % år 1916) på de övriga posternas bekostnad, fastän inkomsterna ökats. Skillnaden är dock, såsom rimligt är, ej fullt så stor som i föregående tabell, där jämförelsen gällde familjer på samma inkomstnivå.

Undersöker man närmare, vilka förskjutningar som uppstått i fråga om utgifterna för matvaror, finner man av följande tabell, att för kött, mjölk, smör, ost och ägg utgifterna i Kristiania relativt minskats, medan de stigit för fisk, bröd, mjöl och gryn, grönsaker och kolonialvaror. I Bergen äro förhållandena något olika, beroende på lokala skiljaktigheter.

	Kristiania						Bergen			
	167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.		146—207 kr.		208—332 kr.	
	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916	1912—1913	1916
Samtliga utgifter för matvaror	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**	**100·00**
Kött	19·34	18·32	16·42	15·53	19·09	14·94	12·58	16·27	13·82	14·31
Fisk	5·74	7·03	5·38	6·84	5·76	7·05	8·52	10·78	5·63	10·87
Mjölk, smör, ost, ägg	36·14	32·34	36·01	31·66	36·98	32·65	35·54	29·97	35·09	30·58
Bröd, mjöl, gryn	18·29	19·85	17·83	18·93	17·57	18·51	20·80	20·30	20·90	20·30
Grönsaker, frukt	6·89	9·57	8·54	12·47	6·61	13·74	7·12	10·31	9·67	8·45
Kolonialvaror	11·23	12·32	12·02	13·03	10·76	12·45	12·32	11·88	13·82	14·19
Övriga matvaror	0·17	0·10	0·16	0·08	0·25	0·09	0·11	0·12	0·22	0·06
Förtäring utom hemmet	2.20	0·47	3·64	1·46	2·98	0·57	3·01	0·37	0·85	1·24

Inom de olika grupperna av matvaror har förbrukningen av dyrare varuslag i allmänhet gått tillbaka och ersatts med konsumtion av billigare livsmedel.

Hela denna omläggning av levnadssättet beror ej i någon större utsträckning på individuella skiljaktigheter hos de olika familjerna vid de båda tidpunkterna, ty om man utgår från budgeten för 38 familjer, som fört räkenskaper vid båda undersökningarna, får man resultat, som visa god överensstämmelse med de förut erhållna.

För att klarlägga levnadskostnadernas stegring har man beräknat, hur mycket det skulle kosta att år 1916 kunna upprätthålla samma levnadsstandard som år 1912—1913. Härvid har man utgått från förbrukningen 1912—1913 och räknat ut, huru mycket denna förbrukning skulle kosta efter 1916 års priser. Denna beräkning har endast kunnat verkställas för Kristiania och där blott för en del (82·3 %) av hela utgiftsbudgeten.

	Verkliga utgifter i kr.		Beräknade utgifter i kr.	Procentuell ökning från från 1912—1913 till 1916	
	per månad 1912—1913	augusti 1916	augusti 1916	verkliga utgifter	beräknade utgifter
I. Mat	27·60	41·90	44·55	*51·8*	*61·4*
II. Kläder	9·13	8·93	15·26	*—2·2*	*67·1*
III. Hyra	9·74	10·23	11·07	*5·0*	*13·7*
Summa	**46·47**	**61·06**	**70·88**	*31·4*	*52·5*

Beräkningen visar ett mycket karakteristiskt förhållande. Medan en oförändrad konsumtion skulle ha kostat 70·88 kr. i augusti 1916, äro de verkliga utgifterna blott 61·06 kr. Budgeten skulle ha ökats med 52·5 % från 1912—1913 till 1916, men i verkligheten har stegringen blott utgjort 31·4 %. Utgiftsbudgeten har alltså reducerats med 21 %. Inskränkningarna äro störst för gruppen »kläder». Här hava utgifterna, absolut sett, gått tillbaka, medan de enligt beräkningen skulle på grund av de höjda priserna på kläder och skodon ha stigit med 67·1 %. Utgifterna för förbrukningen av matvaror ha kunnat nedbringas med 10 %. Detta hade ej varit möjligt, om ej stat och kommun trätt hjälpande emellan. För en hel del av de viktigare livsmedlen (salt fläsk, bröd, rågmjöl och socker) ha t. o. m. priserna kunnat sänkas.

Huvudresultatet av undersökningen är, att de familjer, som däri deltagit, ej fått sina inkomster så förhöjda, att de kunnat uppehålla sin förutvarande konsumtion. Varje ändring av konsumtionen är naturligtvis ej liktydig med en förändring av levnadsstandarden, men förändringarna till det sämre äro så betydande, att man torde kunna påstå, att levnadsstandarden sänkts. En näringsfysiologisk undersökning kan först bringa klarhet i, om födans sammansättning efter näringsvärde undergått någon försämring.

På grund av att räkenskaperna härröra från familjer tillhörande både arbetarklassen och den lägre tjänstemannaklassen, kan man säga, att undersökningen klarlagt förbrukningens förskjutningar inom en stor grupp av småfolksfamiljer. Att förhållandena under dyrtiden utvecklat sig på detta sätt bekräftas av en enquête bland kommunala institutioner, lärare, köpmän m. fl., men de inkomna svaren utvisa, att för en del andra samhällsklasser, jordbrukare med större egendomar, fiskare m. fl., har utvecklingen gått i motsatt riktning med ökade inkomster och höjd levnadsstandard.

Allmänna bostadsräkningen i Stockholm år 1915.

Genom stadsfullmäktiges beslut den 2 oktober 1905 uppdrogs åt Stockholms stads statistiska kontor att vart femte år från och med år 1905 utföra allmänna bostadsräkningar i huvudstaden. I enlighet härmed företogs år 1915 en dylik bostadsräkning, som nu föreligger fullt avslutad. Planen för undersökningen är i huvudsak densamma, som kom till användning åren 1905 och 1910[1]; denna gång hava dock införts en del tillägg och förändringar delvis av tämligen genomgripande natur. I en skrivelse den 18 september 1915 anhöll socialstyrelsen, att undersökningen i görligaste mån måtte verkställas efter enahanda grunder som 1912—1914 års statliga bostadsräkningar, och att särskilt följande tre spörsmål borde undersökas:

1) Husens fördelning på hus utan bostadslägenheter och hus med sådana samt vidare en fördelning av dessa senare efter det antal lägenheter, de innehålla;
2) beräkning icke blott av den absoluta hyran, utan jämväl av den relativa, d. v. s. hyran i förhållande till lägenhetsinnehavarens taxerade inkomst;
3) fördelning av lägenhetsinnehavarna på olika socialgrupper.

Dessa önskemål hava även vid bostadsräkningens utförande beaktats.

En ej oväsentlig förändring i undersökningens lokala omfattning har uppstått genom inkorporeringen av Brännkyrka ($^1/_1$ 1913) och Bromma ($^1/_1$ 1916). Ehuru den senare inkorporeringen ej trätt i kraft den dag, bostadsräkningen avser ($^{31}/_{12}$ 1915), har ifrågavarande område likväl av praktiska skäl medtagits.

Primärmaterialet har utgjorts av »huvudförteckningar med lägenhetsuppgifter» till 1916 års mantalsskrivning, vilka förteckningar av rotemännen försågos med anteckning om antalet personer, som enligt mantalsförteckningen bodde i varje lägenhet. Taxeringslängderna för Stockholm hava begagnats för att få reda på fastigheternas taxeringsvärden och lägenhetsinnehavarnas inkomster, vilka senare hava använts för beräkningarna av den relativa hyran.

År 1915 funnos i hela Stockholm 14 514 byggnader (därav 3 889 inom de inkorporerade områdena) med 117 024 lägenheter, av vilka 96 902 (inkl. 9 498 i Brännkyrka och Bromma) voro bostadslägenheter. Sedan år 1910 har bostadsbeståndet i »egentliga Stockholm» (de inkorporerade områdena ej medräknade) ökats med 10 956 lägenheter eller 14·3 %, vilket är en något starkare tillväxt än den som tiden 1905—1910 uppvisade, nämligen 12·4 %. De största lägenheterna hava relativt sett blivit färre, medan lägenheterna om högst 3 rum och kök, som år 1900 utgjorde 81·1 % av samtliga lägenheter, nu uppgå till 82·5 %.

[1] Angående sistnämnda bostadsräkning se Soc. Medd. årg. 1912, sid. 231.

Mäter man tillgången på bostadslägenheter efter antalet outhyrda sådana, finner man, att förhållandena försämrats. Vid slutet av år 1915 voro endast 1·93 % av samtliga lägenheter inom »gamla Stockholm» lediga mot resp. 3·22 och 2·46 % vid föregående årsskiften. Denna minskning i bostadstillgången torde bero på nedgång i byggnadsverksamheten, ökat inflyttningsöverskott samt därpå, att den stora främlingsström, som på grund av politiska förhållanden tagit sin tillflykt till huvudstaden, under hösten 1915 till stor del övergått från att bo på hotell till att hyra egna lägenheter. Bristen på smålägenheter var fortfarande stor; av lägenheter på ett rum och kök voro blott 0·56 % outhyrda. För de största lägenheterna på 10 och flera rum jämte kök, vilka föregående räkningsår visade en så relativt hög ledighetsprocent som 6·24 %, hade denna år 1915 sjunkit till 2·86 %.

Av samtliga lägenheter i »egentliga Stockholm» hade 10·77 % centralvärme (mot 4·65 % år 1910) och 9·92 % bad- eller duschrum (mot 6·24 % år 1910).

Hyrornas stegring under de två sista decennierna var för samtliga lägenheter i gamla Stockholm 1894—1900 36·8 %, 1900—1905 11·7 %, 1905—1910 15·8 % och 1910—1915 3·7 % eller för hela perioden 1894—1915 83·4 %. Efterföljande tablå belyser utvecklingen för de viktigare lägenhetskategorierna:

Lägenheter	Medelhyra per lägenhet 1915	Ökning i % 1894—1900	1900—05	1905—10	1910—15	1894—1915
Enkelrum	225	24·2	14·1	18·8	11·4	87·5
1 rum och kök . . .	328	30·4	15·3	15·4	4·5	81·2
2 » » » . . .	526	33·6	14·2	13·6	2·9	78·3
3 » » » . . .	793	33·9	10·8	14·6	5·3	79·0
4 » » » . . .	1 055	34·9	10·1	14·7	5·8	80·3
5 » » » . . .	1 400	34·8	12·8	14·8	5·7	84·5
6 » » » . . .	1 842	30·9	13·3	17·0	5·5	83·1
Samtl. bostadslägenheter	**653**	**36·8**	**11·7**	**15·8**	**3·7**	**83·4**

Efter de närmast föregående årtiondenas alltför starka hyresstegring har stagnationen varit avsevärd, särskilt för de mindre lägenheterna. Efter 1915 års bostadsräkning har dock utvecklingen blivit en annan. Enligt en av statistiska kontoret vid årskiftet 1916—1917 verkställd undersökning (Statistisk månadsskrift årg. 1917, h. 2) utvisade hyrorna en stegring på 4·9 % sedan 1915—1916, och hava hyrorna sålunda på ett år ökat betydligt mera än under hela femårsperioden 1910—1915, då stegringen blott var 3·7 %. Denna hyresökning, som fortsatt även under år 1917, har visserligen varit mest betydande för de största våningarna, men kännbar även för mindre lägenheter. För grupperna 1—3 rum och kök har den sålunda uppgått till 2·5 à 3 %.

Medelhyran per rum (eller kök) och per person uppgick till följande belopp:

	Medelhyra per rum år 1915	Medelhyra per rum år 1916	Medelhyra per person år 1915
Enkelrum	225	231	111
1 rum och kök	164	168	90
2 » » »	175	190	122
3 » » »	198	204	187
4 » » »	211	218	248
5 » » »	233	242	310
6 » » »	263	279	365
Samtliga bostadslägenheter	**210**	**218**	**170**

Tabellen visar, att hyran såväl per rum som per person stiger högst väsentligt med våningens storlek. Ett undantag härför bildar lägenhetsgruppen »enkelrum» med relativt hög hyra. Nedanstående tablå visar utvecklingen sedan år 1905:

	Hyresstegring (i %) per rum 1905—10	per rum 1910—15	per rum 1915—16	per person 1905—10	per person 1910—15
Enkelrum	18·8	11·4	2·7	33·3	26·1
1 rum och kök	15·4	4·5	2·4	22·4	9·8
2 » » »	13·3	2·9	8·6	16·8	9·9
3 » » »	14·6	5·3	3·0	16·6	10·7
4 » » »	14·4	6·0	3·3	18·9	9·7
5 » » »	15·1	5·4	3·9	15·9	9·2
6 » » »	16·9	5·6	6·1	19·4	9·6
Samtliga bostadslägenheter	**15·4**	**5·5**	**3·8**	**20·9**	**10·4**

Ökningen per person har varit större än per rum, vilket visar, att befolkningen bor allt rymligare. Under år 1916 har medelhyran per rum ytterligare ökats med 3·8 %, så att den på nyåret 1917 uppgick till 218 kr. för samtliga bostadslägenheter.

Förhållandet mellan hyra och inkomst har utrönts genom en representativ undersökning, omfattande 54·6 % av »egentliga Stockholms» befolkning eller följande församlingar: Kungsholmen, Gustav Vasa, Matteus, Johannes, Engelbrekt och Katarina. Inom de undersökta områdena utgjordes lägenhetsbeståndet till 87 % av mindre lägenheter (högst 3 rum och kök). Vid en jämförelse mellan hyra och inkomst hava endast sådana hushåll ansetts böra medtagas, av vilkas hyresbelopp framgår, vad som utgivits för det direkta bostadsbehovets tillfredsställande. Därför hava uteslutits dels s. k. blandade lägenheter, där hyra jämväl innesluter vissa driftskostnader för innehavarens yrkesutövning, dels hushåll, som mottaga inhyrande och inneboende, enär möjlighet ej finnes att beräkna den rumsuthyrande familjens nettohyra. De 25 844 hushåll, som bilda undersökningens primärmaterial, indelades efter lägenhetsinnehavarens sociala ställning i 4 grupper, vilka vardera uppdelades

i två underavdelningar med en inkomst av 3 000 kr. som gräns. Vidare hava särskilts sådana fall, där lägenhetsinnehavaren ensam har inkomst, och sådana, där även övriga familjemedlemmar äro inkomsttaxerade. Hyresprocenten år 1914 framgår av följande tablå:

Socialgrupp	Hyran i % av den taxerade inkomsten för enbart lägenhetsinnehavaren: inkomst under 3 000	enbart lägenhetsinnehavaren: inkomst över 3 000	enbart lägenhetsinnehavaren: inalles	samtliga familjemedlemmar: inkomst under 3 000	samtliga familjemedlemmar: inkomst över 3 000	samtliga familjemedlemmar: inalles
Arbetare	27·14	15·71	27·05	22·69	14·33	22·63
Tjänstemän	31·45	15·43	19·47	25·54	14·37	17·49
Näringsidkare	40·76	9·82	14·47	35·06	9·49	13·73
Pensionärer, rentierer	40·88	13·19	16·14	32·71	11·58	14·02
Samtliga	**29·77**	**13·89**	**20·06**	**24·66**	**12·88**	**17·78**

Beträffande hyresprocenten inom olika inkomstgrupper bekräftas här den kända regeln (»Schwabes lag»), att ju mindre inkomsten är, dess större andel därav åtgår till hyran. Bland de olika socialgrupperna, var och en betraktad i sin helhet, blir hyresprocenten högst för arbetarnas grupp eller 22·6 %, sedan sjunker den för tjänstemännen till 17·5 % och för näringsidkarna till 13·7 %. Detta sammanhänger med att medelinkomsten för de tre grupperna växlar från 1 548 kr. för arbetarna till 4 703 kr. för tjänstemännen och 6 535 kr. för näringsidkarna. För pensionärer, rentierer o. d., som bilda en tämligen heterogen grupp med en medelinkomst av 8 177 kr., är hyresprocenten rätt hög, nämligen 14·0 %. Den förut genom socialstyrelsens undersökningar konstaterade lagen, att hyresprocenten sjunker från lägre till högre socialgrupp, betraktad såsom helhet, bekräftas sålunda i stort sett även här. Ser man på förhållandena bland de olika socialgrupperna *inom samma inkomstklass* (under 3 000 kr.), finner man, att hyresprocenten på det hela taget stiger med stigande socialstandard. Detta gäller t. o. m. om inkomsten är så hög som 5 000 kr., och det innebär, att mången bättre ställd arbetare på grund av bristande insikt om den moraliska och hygieniska betydelsen av en god bostad låter sig nöjas med en lägenhet av sämre kvalitet, än som nödvändiggöres av hans inkomstförhållanden.

Den allmänna trångboddhet, som framför allt beträffande smålägenheter konstaterades vid 1900 års bostadsräkning, har på senare tid blivit i avsevärd mån minskad. Till belysning av denna fråga meddelas här en tabell, utvisande antalet boende per rum (eller kök):

	Boende per 100 rum: 1894	1900	1905	1910	1915
Enkelkök	301	306	270	250	205
Enkelrum	273	290	246	219	196
1 rum och kök	215	218	201	190	181
2 » » »	155	163	156	152	143
3 » » »	113	119	112	110	106
Samtliga bostadslägenheter	**138**	**140**	**132**	**127**	**122**

Om man utgår från att en lägenhet är överbefolkad, när medelfolkmängden per rum uppgår till mer än två personer, finner man av följande tablå, att ställningen ännu är långt ifrån tillfredsställande med avseende på bostadsutrymmet i smålägenheterna. För större våningar kan man knappast använda den ovannämnda måttstocken på trångboddhet, enär rummen i dessa i regel äro rätt mycket större än i smålägenheter.

Lägenhetsgrupp	Överbefolkade lägenheter: antal	Överbefolkade lägenheter: i % av samtliga lägenheter	Personer boende i de överbefolkade lägenheterna: antal	Personer boende i de överbefolkade lägenheterna: i % av samtliga boende
Enkelkök	105	27·7	382	49·1
Enkelrum	2 829	24·6	10 320	45·7
2 rum utan kök	126	6·4	740	18·9
1 rum och kök	6 596	25·0	38 877	40·8
2 » » »	2 846	13·8	22 778	25·8
3 » » »	325	3·4	3 208	8·0
Samtliga mindre smålägenheter	**12 827**	**18·3**	**76 305**	**30·4**

Ej fullt 1/5 av alla mindre lägenheter äro överbefolkade och bebodda av mer än 76 000 personer eller nära 1/3 av hela den befolkning, som bor i dylika lägenheter. Åren 1900, 1905 och 1910 var det relativa antalet överbefolkade smålägenheter resp. 33·0 %, 26·8 % och 22·2 %. Procenttalen för de i dessa lägenheter boende förete en liknande fallande serie, nämligen resp. 48·3 %, 41·2 % och 35·6 %. Perioden 1900—1915 kan således uppvisa en reduktion av procenttalet för överbefolkade mindre lägenheter med nära hälften och för den trångbodda befolkningen med över 1/3.

En översikt av bostadsstandarden inom olika socialgrupper, där inkomsterna för varje hushåll ej överstiga 3 000 kr. och bostäderna ej 2 rum och kök, får man av följande tabell:

	Arbetare	Tjänstemän	Näringsidkare	Rentierer	Samtliga
Smålägenheter i % av samtliga lägenheter	*95·5*	*77·0*	*61·8*	*73·8*	*86·3*
Hyra per lägenhet kr.	348	549	597	492	**425**
Hyra per rum (kök) »	161	191	183	177	**172**
Hyra per person »	89	157	147	148	**113**
Hyra i % av totalinkomsten	*22·7*	*25·5*	*35·1*	*32·7*	*24·7*
Boende per 100 rum	*179*	*123*	*123*	*118*	*151*
Överbefolkade smålägenheter i % av samtliga smålägenheter	*26·6*	*8·5*	*10·1*	*12·1*	*20·1*
Boende i överbefolkade smålägenheter i % av samtliga i smålägenheter boende	*41·0*	*16·6*	*18·3*	*21·3*	*32·9*

Här framträder tydligt arbetarklassens låga bostadsstandard i jämförelse med de övriga gruppernas. Arbetarna, av vilka ej mindre än 95·5 % bo i smålägenheter, hava den billigaste hyran och följaktligen den sämsta bostaden. Här är även trångboddheten störst. Mer än var fjärde bostad är

överbefolkad, och ej mindre än 41 % av dem, som bo i smålägenheter, leva i dessa överbefolkade bostäder. Orsaken till denna stora trångboddhet antydes vara arbetarhushållens stora barnrikedom, ävensom i viss mån inneboendesystemet och okunnigheten om betydelsen av en god och rymlig bostad.

Bostadsräkningen avslutas av en detaljerad redogörelse för förhållandena inom de inkorporerade områdena, Brännkyrka och Bromma, vilka ej, utom där så uttryckligen angivits, medräknats i de uppgifter, som här lämnats. Bostadsförhållandena inom dessa församlingar äro rätt olika dem, som råda i »egentliga Stockholm». Medelhyran per rum är blott 111 kr. mot 210 i det övriga Stockholm. Boendetätheten är 156 personer per 100 rum, vilket tal är betydligt högre än motsvarande för »gamla Stockholm». Av samtliga smålägenheter voro 26·9 % överbefolkade; antalet boende i dessa lägenheter uppgick till 12 566 eller 42·0 % av samtliga, som bo i lägenheter om högst 2 rum och kök. Inom de båda församlingarna finnas samhällen, omfattande 43 % av hela bostadsbeståndet, där minst var tredje bostad är överbefolkad, och där över hälften av den folkmängd, som bor i smålägenheter är hänvisad till dessa överbefolkade bostäder; tydligt är, att här råda svåra missförhållanden.

Arbetsinställelser i Sverige år 1916.[1]

Antal och omfattning. Under år 1916 hava, enligt ingångna uppgifter, i Sverige påbörjats 227 arbetsinställelser (strejker och lockouter). Antalet arbetsinställelser ävensom antalet därav direkt berörda arbetsgivare och arbetare samt förlorade arbetsdagar i jämförelse med de föregående åren framgår av nedanstående sammanställning:

År	Strejker			Lockouter			Arbetsinställelser av bland. karaktär			Hela antalet			Antal förlorade arbetsdagar
	Antal	Antal arbetsgivare	Antal arbetare	Antal	Antal arbetsgivare	Antal arbetare	Antal	Antal arbetsgivare	Antal arbetare	arb.-inst.	arbetsgivare	arbetare	
1903	109	256	5 970	16	96	982	17	126	17 619	**142**	**478**	**24 571**	642 000
1904	169	383	8 299	12	62	1 218	34	153	2 731	**215**	**598**	**12 248**	386 000
1905	152	325	13 186	12	12	456	25	510	19 264	**189**	**847**	**32 906**	2 390 000
1906	239	668	15 050	8	12	560	43	49	3 045	**290**	**729**	**18 655**	479 000
1907	243	498	11 278	23	37	5 669	46	283	6 593	**312**	**818**	**23 540**	514 000
1908	229	473	17 187	38	125	2 672	35	826	20 498	**302**	**1 424**	**40 357**	1 842 200
1909	102	7 707	229 248	22	451	71 364	14	30	1 137	**138**	**8 188**	**301 749**	11 799 700
1910	66	127	3 420	5	5	101	5	14	150	**76**	**146**	**3 671**	39 000
1911	85	150	4 940	9	1 759	15 145	4	11	491	**98**	**1 920**	**20 576**	569 800
1912	108	168	5 797	4	337	2 166	4	284	2 017	**116**	**789**	**9 980**	292 145
1913	118	203	9 574	1	1	17	—	—	—	**119**	**204**	**9 591**	303 344
1914	105	181	8 832	8	64	5 368	2	2	185	**115**	**247**	**14 385**	620 469
1915	70	100	4 277	7	7	813	3	3	29	**80**	**110**	**5 119**	83 270
1916	*218*	*474*	*19 287*	*2*	*2*	*41*	*7*	*23*	*1 383*	**227**	**499**	**20 711**	*474 718*

Antalet arbetsinställelser och därav berörda arbetare har, som synes, under redogörelseåret varit större än något föregående år alltsedan storstrejksåret 1909. Av de 227 arbetsinställelserna hava 172 eller omkring 3/4 berört endast en arbetsgivare. Vid 33 arbetsinställelser har antalet berörda arbetsgivare utgjort 2—5, vid 21 arbetsinställser har antalet uppgått till 6—16 och endast i 1 fall hava mer än 20 arbetsgivare varit direkt berörda.

Av arbetsinställelserna voro 77, eller 34 %, av helt ringa storlek, omfattande högst 25 arbetare. Under näst föregående redogörelseår uppgingo dylika mindre arbetsinställelser till 50 % av samtliga. Av någon större omfattning — berörande mer än 100 arbetare — voro 55 konflikter, eller 24 % av samtliga, mot 19 % närmast föregående år.

[1] Utgör en sammanfattning av den av socialstyrelsen i serien »*Sveriges officiella statistik: Socialstatistik*» utgivna publikationen »Arbetsinställelser i Sverige år 1916».

Vid jämn fördelning av de berörda arbetarnas antal på konfliktantalet erhålles såsom medelsiffra per konflikt under redogörelseåret 91.

Arbetsinställelsernas fördelning efter näringsgrupper. Såsom av tabellen å sid. 1006—1007 närmare framgår, inträffade största antalet arbetsinställelser inom byggnadsverksamheten (68 konflikter). Därnäst kommo trävaru- och metallindustrierna med resp. 42 och 29 arbetsinställelser. I fråga om arbetsinställelsernas omfattning kom gruppen land- och sjötransport främst med 4 876 berörda arbetare, varefter följer byggnadsverksamheten med 4 654 och trävaruindustrien med 4 108 arbetare.

Av de i senaste statistik angående industri och bergshantering upptagna näringsgrupper intog trävaruindustrien, med hänsyn till arbetsinställelsernas *relativa utbredning*, främsta rummet under år 1916 med 67 av konflikter berörda arbetare per 1 000 sysselsatta. Därnäst kom pappersindustrien med 46 och livsmedelsindustrien med 23 arbetare per 1 000.

Arbetsinställelsernas orsaker. Lönefrågorna hava, i ännu större utsträckning än under de föregående åren förekommit som anledning till konflikter. Inalles hava ej mindre än 81 % av arbetsinställelserna haft sin upprinnelse i lönetvister. Motsvarande siffra var för åren 1903—1915 i genomsnitt 64 %. Vid de allra flesta av här ifrågavarande arbetsinställelser har fråga varit om löneförhöjning; direkt lönesänkning har endast i ett fall anförts såsom konfliktorsak.

Vad beträffar övriga konflikter, företer redogörelseåret liksom åren 1914 och 1915 ett förhållandevis stort antal tvister i samband med personliga förhållanden. I flertalet fall har konfliktorsaken varit missnöje med förmän o. d.

Arbetsinställelsernas varaktighet. Av samtliga arbetsinställelser hava 41 % pågått högst en vecka och 73 % avslutats inom en månad; 16 arbetsinställelser (7 %) hava sträckt sig över längre tid än 3 månader. Vad beträffar antalet berörda arbetare, kommo 62 % på konflikter av kort varaktighet (högst 1 månad), medan 6 % drabbades av långvariga konflikter (över 3 månader).

Arbetsinställelsernas resultat. Arbetsinställelsernas och därav berörda arbetares fördelning under åren 1903—1916 efter konflikternas resultat framställes i nedanstående tablå:

Resultat	Arbetsinställelser				Av arbetsinställelser berörda arbetare			
	1903—1915		*1916*		1903—1915		*1916*	
	Antal	%	Antal	%	Antal	% [1]	Antal	%
Arbetsgivarnas villkor	651	*30*	47	*20*	339 079	*66 (22)*	5 311	*26*
Arbetarnas fordringar	662	*30*	84	*37*	33 191	*6 (15)*	5 218	*25*
Kompromiss	757	*34*	88	*39*	140 373	*27 (61)*	9 628	*46*
Okänt eller oavgjort	122	*6*	8	*4*	4 705	*1 (2)*	554	*3*
Summa	**2 192**	*100*	**227**	*100*	**517 348**	*100*	**20 711**	*100*

Av tablån framgår, att av de under år 1916 inträffade arbetsinställelserna 20 % avslutades på arbetsgivarnas villkor, 37 % i enlighet med arbetarnas fordringar och 39 % genom kompromiss. Under hela perioden 1903—

[1] Siffrorna inom parentes angiva procenttalen för samma period frånsett år 1909, vars stora siffror (c:a 300 000 arbetare) högst väsentligt förskjuta de övriga årens medeltal.

1915 avslutades 30 % av samtliga arbetsinställelser på arbetsgivarnas villkor och likaledes 30 % enligt arbetarnas fordringar, medan 34 % bilades genom kompromiss. I denna period ingå emellertid 7 år (1903—1907, 1913 och 1915), då övervägande antalet konflikter avslutades på för arbetarna gynnsamma villkor, och 6 år (1908—1912 samt 1914), då en överlägsenhet från arbetsgivarnas sida gjorde sig gällande.

Arbetsinställelsernas storlek och resultat. Vid jämförelse mellan arbetsinställelsernas resultat och antalet därav berörda arbetare framgår, att arbetarnas överlägsenhet varit synnerligen framträdande vid arbetsinställelser av mindre omfattning, varemot vid större konflikter parterna varit ungefär jämställda. I genomsnitt hava de på arbetsgivarnas villkor bilagda konflikterna omfattat 114 arbetare, varemot medeltalet för de arbetsinställelser, där arbetarna fått sina fordringar genomförda, utgjort 63. Denna skiljaktighet är anmärkningsvärd så till vida, som förut under samtliga år alltsedan 1904 den iakttagelsen kunnat göras, att den part, som haft att uppvisa största antalet framgångsrikt genomförda konflikter, i ännu högre grad kunnat tillskriva sig övervikt, om hänsyn tages till arbetsinställelsernas omfattning.

Orsaker och resultat. I vad mån de särskilda tvistefrågorna lett till olika resultat, framgår av följande sammanställning:

Orsaker	Resultat												Hela antalet	
	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss						Arbetarnas fordringar		Okänt eller oavgjort			
			I huvudsak arb-g:s villkor		Med lika eftergifter		I huvudsak arb:s fordringar							
	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	arb. inst.	arb.
Löneförhöjning . .	34	4 166	11	2 408	30	2 546	28	2 905	58	2 920	4	402	**165**	**15 347**
Lönesänkning . .	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**17**
Andra lönefrågor .	2	66	1	14	6	425	—	—	8	402	1	51	**18**	**958**
Föreningsrätten . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	**1**	**11**
Kollektivt avtal .	—	—	—	—	—	—	1	52	5	733	1	15	**7**	**800**
Andra organisationsspörsmål	—	—	—	—	—	—	—	—	2	261	1	27	**3**	**288**
Personliga förhållanden	3	633	1	94	4	271	—	—	3	704	1	59	**12**	**1 761**
Arbetstiden . . .	1	8	1	150	1	30	1	155	2	47	—	—	**6**	**390**
Arbetares antagande och avskedande .	3	319	—	—	2	481	—	—	3	68	—	—	**8**	**868**
Arbetets anordning	2	41	—	—	1	97	—	—	1	22	—	—	**4**	**160**
Tolkning av avtal .	1	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**61**
Andra orsaker . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	—	—	**1**	**50**
Summa	**47**	**5 311**	**14**	**2 666**	**44**	**3 850**	**30**	**3 112**	**84**	**5 218**	**8**	**554**	**227**	**20 711**

Av de 165 arbetsinställelser, som förorsakades av arbetarnas begäran om *löneförhöjning* och som omfattade 15 347 arbetare, avslutades 86 därmed, att arbetarnas fordringar helt eller i huvudsak beviljades, medan i 45 fall uppgörelsen i övervägande grad grundade sig på arbetsgivarnas villkor. De till sistnämnda grupp hänförda arbetsinställelserna voro emellertid genomsnittligen av större omfattning än de lönerörelser, som erhöllo ett för arbetarna mera gynnsamt resultat.

Organisationsspörsmål (frågor om föreningsrätt, kollektivavtal m. m.) hava angivits som orsak till 11 arbetsinställelser, av vilka flertalet bilades i enlighet med arbetarnas fordringar. Vid de tvister, som framkallats av *andra orsaker* (arbetstiden, personliga förhållanden, arbetares antagande och avskedande, arbetets anordning m. m.) har däremot utgången varit mera växlande.

Organisationsväsendets inflytande på resultaten. Av de konflikter, där arbetarna varit organiserade, hava 40 % bilagts i enlighet med arbetarnas fordringar och endast 17 % på arbetsgivarnas villkor, medan för oorganiserade arbetare motsvarande siffror varit resp. 29 och 30 %. Av de arbetsinställelser, som inträffat hos organiserade arbetsgivare, hava 27 % slutat på arbetsgivarnas villkor och 29 % med godkännande av arbetarnas fordringar. De ej organiserade arbetsgivarna hava däremot vid omkring halva antalet konflikter (51 %) måst godkänna arbetarnas fordringar och endast i ett fåtal fall (10 %) kunnat göra sina villkor gällande.

Arbetsdagar, förlorade genom arbetsinställelser. Antalet genom arbetsinställelser förlorade arbetsdagar för hela perioden 1903—1916 framgår av tabellen å sid. 1002. Vid sammanställning av antalet förlorade arbetsdagar med hela antalet vid industri och bergshantering sysselsatta arbetare visar det sig, att genom arbetsinställelserna under år 1916 inom dit hänförliga näringsgrupper förlorades i genomsnitt omkring 0·6 arbetsdag per arbetare och år. Till jämförelse må meddelas, att motsvarande siffror för åren 1908—1915 voro resp. 4·3, 29·3, 0·1, 1·5, 0·7, 0·5, 1·1 och 0·2 samt för perioden 1903—1907 i medeltal c:a 2·3.

Rörande förhållandena inom skogsbruk, byggnads- och transportverksamhet m. m. kunna motsvarande uppgifter ej lämnas på grund av bristen på tillräckligt exakta uppgifter rörande antalet inom dessa näringsgrupper sysselsatta arbetare.

Avtalsbrott vid arbetsinställelser. Beskyllningar för avtalsbrott hava av parterna framställts vid 71 arbetsinställelser. Närmare uppgifter angående dessa verkliga eller förmenta avtalsbrott hava förut lämnats i de preliminära kvartalsredogörelserna för inträffade arbetsinställelser.

Förhandling, medling och skiljedom. Frågan, om förhandlingar föregingo arbetsinställelsen, har besvarats jakande i 91 fall och nekande i 136 fall.

Under år 1916 har skiljedom endast i ett fall förekommit för biläggande av arbetsinställelser. Statens förlikningsmän hava i 40 fall medverkat vid konflikters lösning.

Arbetsinställelser, påbörjade under år

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Näringsgrenar	Antal arbetsinställelser påbörjade under				Hela antalet arbetsinställelser	Karaktär			Orsaker		
		1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet		Strejker	Lockouter	Bland. eller obestämb. konfl.	Lönefrågor	Organisationsspörsmål	Andra och okända orsaker
1	Malmgruvor	2	3	—	1	**6**	5	—	1	6	—	—
2	Järn- och stålverk	2	2	2	1	**7**	7	—	—	2	1	4
3	Järn- och stålvarufabriker	1	—	5	1	**7**	7	—	—	7	—	—
4	Bleck- och plåtslagerier	—	2	—	—	**2**	2	—	—	2	—	—
5	Mekaniska verkstäder	1	1	3	2	**7**	7	—	—	4	1	2
6	Kolgruvor	2	2	1	—	**5**	5	—	—	4	—	1
7	Torvindustri	—	—	1	—	**1**	1	—	—	1	—	—
8	Stenbrott och stenhuggerier	1	—	1	3	**5**	4	—	1	5	—	—
9	Tegel- och kalkbruk	—	2	1	1	**4**	4	—	—	3	—	1
10	Glasbruk	—	—	2	—	**2**	2	—	—	1	—	1
11	Skogsavverkning	3	—	—	1	**4**	4	—	—	3	—	1
12	Flottning	—	2	2	—	**4**	4	—	—	4	—	—
13	Sågverk och brädgårdar	2	9	9	2	**22**	22	—	—	19	1	2
14	Snickeri- och möbelfabriker	—	4	6	2	**12**	12	—	—	10	—	2
15	Trämassefabriker och pappersbruk	2	1	7	2	**12**	12	—	—	8	—	4
16	Tapetfabriker	1	—	—	—	**1**	1	—	—	1	—	—
17	Kvarnar	—	—	1	—	**1**	—	1	—	—	1	—
18	Bagerier	—	1	2	—	**3**	3	—	—	1	2	—
19	Råsockerbruk och raffinaderier	—	1	—	5	**6**	6	—	—	6	—	—
20	Chokladfabriker	—	1	—	—	**1**	1	—	—	—	—	1
21	Bryggerier	—	—	—	1	**1**	1	—	—	1	—	—
22	Tobaksfabriker	—	—	1	—	**1**	1	—	—	—	—	1
23	Slakterier och charkuterier	—	1	—	1	**2**	1	—	1	1	1	—
24	Spinnerier och väverier	—	3	2	2	**7**	7	—	—	6	1	—
25	Skrädderier	—	3	—	—	**3**	3	—	—	2	—	1
26	Läderfabriker	1	—	—	—	**1**	1	—	—	—	—	1
27	Skofabriker och skomakerier	—	—	1	1	**2**	2	—	—	1	—	1
28	Gummivarufabriker	—	—	—	1	**1**	1	—	—	1	—	—
29	Sadelmakeri- o. tapetserarverkst.	—	—	3	—	**3**	3	—	—	1	—	2
30	Konstgödningsfabriker	1	—	—	—	**1**	1	—	—	1	—	—
31	Husbyggnadsarbete	7	14	9	8	**38**	37	—	1	34	—	4
32	Måleri, glasmästeri m. m.	—	3	1	—	**4**	4	—	—	4	—	—
33	Monteringsarbete	—	—	3	3	**6**	6	—	—	5	1	—
34	Väg- och vattenbyggnadsarbete	3	4	8	5	**20**	18	—	2	18	1	1
35	Belysnings- och vattenverk	—	1	2	—	**3**	3	—	—	2	—	1
36	Handel och varulager	—	—	1	—	**1**	1	—	—	1	—	—
37	Åkerirörelse	—	—	1	—	**1**	1	—	—	1	—	—
38	Lastning och lossning	1	2	7	2	**12**	11	—	1	12	—	—
39	Järnvägsdrift	1	1	2	—	**4**	4	—	—	4	—	—
40	Jordbruk	—	—	—	1	**1**	1	—	—	1	—	—
41	Fiske	1	—	—	—	**1**	1	—	—	—	1	—
42	Annan yrkesrörelse	1	—	—	1	**2**	1	1	—	1	—	1
43	*Summa år 1916*	**33**	**63**	**84**	**47**	**227**	**218**	**2**	**7**	**184**	**11**	**32**
44	» » 1915	7	25	31	17	**80**	70	7	3	55	8	17
45	» » 1914	17	50	20	4	**115**	105	8	2	80	4	31
46	» » 1913	41	46	39	17	**119**	118	1	—	82	9	28
47	» » 1912	37	40	24	15	**116**	108	4	4	71	8	37
48	» » 1911	19	48	23	8	**98**	85	9	4	68	10	20
49	» » 1910	17	17	34	8	**76**	66	5	5	48	9	19
50	» » 1909	46	65	21	6	**138**	102	22	14	97	16	25
51	» 1903—1908	309	553	367	221	**1 450**	1 141	109	200	911	220	319

1916, inom olika näringsgrenar.

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Resultat				Känt högsta antal					Arb.-givarnas organisation		Arbetarnas organisation			
Arbetsgivarens villkor	Arbetarnas fordringar	Kompromiss	Okänt eller oavgjort	direkt berörda arbetsgivare	arbetare				Helt eller delvis org.	Icke organiserade	Helt eller delvis org.	Icke organiserade	Förlorade arbetsdagar	
					vid strejker	vid lockouter	vid bl. eller obest. konfl.	Tillsammans						
3	1	1	1	7	538	—	245	783	5	1	5	1	63 478	1
1	2	3	1	7	297	—	—	297	3	4	6	1	4 813	2
—	5	2	—	7	470	—	—	470	3	4	5	2	32 559	3
—	1	1	—	18	100	—	—	100	2	—	2	—	711	4
1	4	1	1	7	317	—	—	317	4	3	5	2	1 456	5
1	—	4	—	5	193	—	—	193	5	—	3	2	579	6
—	1	—	—	1	70	—	—	70	1	—	—	1	840	7
1	2	2	—	5	139	—	45	184	1	4	3	2	7 150	8
2	1	1	—	4	137	—	—	137	3	1	2	2	1 731	9
—	1	1	—	2	52	—	—	52	1	1	2	—	1 296	10
—	—	4	—	4	593	—	—	593	3	1	2	2	4 041	11
1	2	1	—	5	849	—	—	849	1	3	1	3	7 731	12
4	4	14	—	22	2 039	—	—	2 039	12	10	11	11	31 171	13
—	6	6	—	29	627	—	—	627	8	4	10	2	12 586	14
8	1	3	—	12	1 806	—	—	1 806	12	—	9	3	53 346	15
—	1	—	—	1	14	—	—	14	1	—	1	—	210	16
—	1	—	—	1	—	11	—	11	—	1	1	—	221	17
—	2	—	1	7	77	—	—	77	—	3	3	—	772	18
2	3	1	—	6	343	—	—	343	6	—	3	3	10 487	19
—	1	—	—	1	14	—	—	14	—	1	—	1	50	20
1	—	—	—	1	4	—	—	4	1	—	1	—	44	21
—	1	—	—	1	610	—	—	610	—	1	1	—	813	22
—	—	2	—	17	7	—	52	59	1	1	1	1	365	23
2	4	1	—	7	503	—	—	503	6	1	3	4	4 887	24
1	1	1	—	28	170	—	—	170	1	2	2	1	507	25
1	—	—	—	1	21	—	—	21	—	1	1	—	150	26
—	1	1	—	8	54	—	—	54	2	—	1	1	636	27
—	—	1	—	1	5	—	—	5	1	—	1	—	23	28
—	2	1	—	27	57	—	—	57	1	2	3	—	579	29
1	—	—	—	1	107	—	—	107	1	—	1	—	3 600	30
6	19	11	2	131	2 312	—	123	2 435	23	15	37	1	62 860	31
—	3	1	—	19	104	—	—	104	2	2	3	1	1 178	32
—	5	1	—	20	397	—	—	397	3	3	6	—	15 554	33
4	5	11	—	23	880	—	838	1 718	12	8	14	6	63 759	34
1	1	1	—	3	38	—	—	38	1	2	3	—	2 307	35
—	—	1	—	1	50	—	—	50	1	—	1	—	700	36
—	—	1	—	10	30	—	—	30	—	1	1	—	400	37
3	1	7	1	28	3 583	—	80	3 663	11	1	8	4	69 620	38
3	—	1	—	4	1 183	—	—	1 183	1	3	1	3	7 300	39
—	1	—	—	1	57	—	—	57	—	1	—	1	85	40
—	1	—	—	14	400	—	—	400	1	—	1	—	3 800	41
—	—	1	1	2	40	30	—	70	—	2	1	1	320	42
47	**84**	**88**	**8**	**499**	**19 287**	**41**	**1 383**	**20 711**	**140**	**87**	**165**	**62**	**474 718**	43
17	27	29	7	**110**	4 277	813	29	**5 119**	44	36	60	20	83 270	44
33	26	47	9	**247**	8 832	5 368	185	**14 385**	62	53	75	40	620 469	45
28	36	45	10	**204**	9 574	17	—	**9 591**	72	47	80	39	303 344	46
47	25	44	—	**789**	5 797	2 166	2 017	**9 980**	[1] 51	[1] 52	[1] 70	[1] 41	292 145	47
44	22	32	—	**1 920**	4 940	15 145	491	**20 576**	48	47	63	34	569 800	48
35	20	20	1	**146**	3 420	101	150	**3 671**	33	30	48	15	39 000	49
61	33	38	6	**8 188**	229 248	71 364	1 137	**301 749**	67	49	113	11	11 799 700	50
389	473	504	89	**4 894**	70 970	11 557	69 750	**152 277**	442	644	1 115	247	6 253 200	51

[1] För en del arbetsinställelser under åren 1903—1912 saknas uppgifter om organisationsförhållandena.

Allmänna bestämmelser rörande arbetare vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

§ 1.

De arbetare, som avses i dessa bestämmelser, äro följande:

vid telegrafverket: linje-, nät- och stationsarbetare, arbetare vid telegrafverkets impregneringsanstalter samt lagförmän;

vid statens järnvägar: arbetare och lagförmän vid statens järnvägsbyggnader samt vid nya byggnader och anläggningar å färdig bana;

vid statens vattenfallsverk: arbetare och lagförmän vid ny- och ombyggnader av kanaler, kraftverk med kraftledningar, dammar och dylikt, med undantag av arbetare, anställda för vederbörande verks drift och underhåll.

Med lagförman avses här arbetsledare, som deltager i arbetet såsom medlem av arbetslag.

§ 2.

1. Vid antagandet, som sker på sätt vederbörande styrelse föreskriver, skall arbetare dels avlämna utdrag av prästbetyg samt vid anfordran läkarbetyg och betyg från senast innehavda anställning, dels ock underteckna antagningsbevis enligt här bifogat formulär. Detta bevis, som utfärdas i två exemplar, av vilka arbetaren erhåller det ena, skall jämväl underskrivas av vederbörande befäl. Avfodras arbetare läkarbetyg, erhålles detta avgiftsfritt hos läkare, som av arbetsbefälet anvisas.

2. Arbetare, som på grund av militärtjänstgöring måst lämna sin anställning, bör, därest ej särskilt hinder möter, vid denna tjänstgörings slut äga återfå sin anställning eller i varje fall äga företräde vid antagandet av nya arbetare.

§ 3.

1. Arbetare anställes med ömsesidig uppsägningstid, som bestämmes av vederbörande styrelse. Denna bestämmelse gäller dock ej arbetare, som utför arbete enligt skriftligt kontrakt.

2. Då anställning vid verket upphör, äger arbetare, som haft anställning under minst en månad, att på därom framställd begäran erhålla arbetsbetyg enligt fastställt formulär.

§ 4.

1. Arbetare är skyldig att i tjänsten ställa sig de av vederbörande styrelse utfärdade särskilda bestämmelser ävensom arbetsbefälets föreskrifter till efterrättelse, att med flit och omsorg utföra sitt arbete, att iakttaga ett nyktert och ordentligt uppförande samt att punktligt iakttaga den bestämda arbetstiden.

2. Arbetare åligger att vid tillfälligt behov på order av arbetsbefälet för verkets räkning utföra även annat arbete än sitt vanliga, dock får härigenom hans avlöning ej minskas. Vid dylikt arbete av längre varaktighet skall särskild överenskommelse träffas om avlöningen.

3. Arbetare skall med omsorg och aktsamhet handhava verktyg, redskap och materiel. Varje iakttaget fel å verktyg, redskap eller materiel skall genast delgivas vederbörande befäl.

4. Den, som genom vårdslöshet eller illvilja förstör materiel eller verktyg eller åstadkommer skada å egendom, är skyldig ersätta den uppkomna skadan.

5. Det är arbetare förbjudet

att genom våld eller hot eller annorledes tvinga eller söka tvinga annan arbetare att åsidosätta sina åligganden eller eljest företaga något, som inverkar störande på arbetets gång;

att under arbetstiden uppehålla sig å annan arbetsplats, än den han av förman anvisas eller hans arbete fordrar;

att under arbetstiden utföra annat arbete än verkets;

att till arbetsplatsen införa obehöriga personer; samt

att å arbetsplatsen medföra eller förtära rusdrycker.

6. Anser sig arbetare behöva vara borta från arbetet, skall han framställa begäran därom till vederbörande arbetsbefäl, som har att lämna besked.

§ 5.

1. Begår arbetare svårare förseelse eller utan erhållet tillstånd eller giltigt förfall utebliver från arbetet eller eljest gör sig skyldig till ett för arbetets jämna gång eller allmän god ordning störande uppförande, må han omedelbart av vederbörande arbetsbefäl avskedas utan åtnjutande av den i § 3 omnämnda uppsägningstiden.

2. Vid mindre svår förseelse må varning meddelas eller den skyldige för viss tid avstängas från arbetet. Om han ej låter sig därav rätta, kan han omedelbart avskedas utan åtnjutande av uppsägningstid.

§ 6.

1. Den ordinarie arbetstiden utgör under den ljusare delen av året 54 timmar i veckan, eller $9^1/_2$ timmar under varje helgfri vardag med undantag av helgfri lördag, då arbetstiden begränsas till $6^1/_2$ timmar. Under den del av året, då mörkret lägger hinder i vägen för arbete under hela den ovan bestämda tiden, avkortas arbetstiden i enlighet med av arbetsbefälet utfärdade föreskrifter, såvida icke befälet finner erforderligt att, med anordnande av konstgjord belysning, utsträcka den ordinarie arbetstiden till 54 timmar i veckan även under denna del av året.

2. Jul-, nyårs-, påsk-, pingst- och midsommarafton bör, om arbetets beskaffenhet sådant medgiver, arbetet sluta klockan 12 middagen.

Arbetare skola erhålla ledighet den 1 maj, då icke undantagsvis arbetets natur omöjliggör dylik ledighet.

3. Arbete, utfört på order av arbetsbefälet å annan tid än den ordinarie, betraktas som övertidsarbete.

4. De i mom. 1 och 3 av denna § givna föreskrifter gälla ej, då fråga är om arbete i skift, vid regelbunden vakthållning eller vid arbete, som betalas med månadslön, ej heller då för visst slag av arbete särskild överenskommelse träffats om annan arbetstid.

§ 7.

1. Ersättning för arbete kan utgå dels med ett visst belopp per månad, dag eller timme, dels enligt ackord eller skriftligt arbetskontrakt, och skall arbete enligt ackord eller kontrakt användas utom i sådana fall, där dylikt arbete av vederbörande arbetsbefäl ej befinnes lämpligt.

2. Den för arbete utgående avlöningen per månad, dag eller timme bestämmes av vederbörande styrelse, efter överläggning, då styrelsen så prövar lämpligt, med representanter utsedda av arbetarna. Bestämmelserna härom tryckas genom vederbörande styrelses försorg och tillhandahållas arbetarna.

3. De i avlöningsbestämmelserna angivna avlöningarna utbetalas till var och en fullt arbetsför och i sitt yrke fullt hemmastadd arbetare. För arbetare, som icke motsvarar de sålunda angivna fordringarna, kan avlöningen av arbetsbefälet i större eller mindre mån nedsättas, dock för till myndig ålder kommen arbetare med högst 20 procent. Arbetare kan även, efter arbetsbefälets avgörande, erhålla högre avlöning än den i bestämmelserna angivna.

4. Vid ackordsarbete träffas överenskommelse mellan vederbörande arbetsbefäl och den eller de arbetare, vilka skola utföra ackordsarbetet. Denna överenskommelse införes, så fort sig göra låter, i den arbetsbok, som utfärdas för varje arbetslag, vilket utför ackordsarbete. Vid ackordsarbete må varje fullt arbetsför och i sitt yrke fullt hemmastadd arbetare, som med flit och omsorg utfört sitt arbete, garanteras viss minimiavlöning.

§ 8.

1. Arbetare äger rätt erhålla kostnadsfri läkarvård.

2. Av vederbörande läkare föreskrivna medikamenter, tillfälliga bad, vilka läkaren anser nödvändiga för botande av sjukdom, ävensom massagebehandling för botande av kroppsskada eller sjukdom, föranledd av arbetet vid vederbörande verk, bekostas av verkets medel.

3. Vård i allmänt rum å allmänt eller vederbörande verks sjukhus eller efter styrelsens prövning i varje särskilt fall, å lungsotssanatorium jämte den förtäring under vistelsen därstädes, som av vederbörande läkare föreskrives, ävensom resa till och från sjukhus eller sanatorium bekostas av verkets medel i de fall, då arbetare av läkaren förklaras vara i behov av sådan vård.

4. Konstgjord arm eller konstgjort ben, kirurgiskt bandage med mera dylikt, som arbetare nödgas begagna till följd av kroppsskada, föranledd av arbetet vid verket, bekostas av verkets medel.

§ 9.

1. Har arbetare lidit kroppsskada under arbete i verkets tjänst, äger han uppbära sjukavlöning med hela normala avlöningsbeloppet, dock med högst 4 kronor för varje söckendag. Den sammanlagda sjukavlöningen för varje sjukdomsfall må dock icke utgå med lägre belopp, än som överensstämmer med bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916.

Sådan sjukavlöning utbetalas från och med den dag, varunder arbetaren genom den ådragna kroppsskadan blivit oförmögen till arbete, intill den dag då han åter blir arbetsför, för såvitt han icke dessförinnan enligt gällande lag blir berättigad till livränta.

2. Vid sjukdomsfall i övrigt äger arbetare, om han under minst två månader haft anställning vid något av de i § 1 omnämnda verken, utbekomma sjukavlöning för varje söckendag med halva normala avlöningsbeloppet, dock med högst 3 kronor för varje söckendag, om han är familjeförsörjare, och med högst 2 kronor för varje söckendag, om han icke är familjeförsörjare.

Sjukavlöning efter mom. 2 utgår, så länge arbetaren enligt läkares utsago är oförmögen till arbete, under följande tider, nämligen:

3	månader	efter	2	månaders	intill	1	års	anställningstid
4	»	»	1	års	»	2	»	»
6	»	»	2	»	»	4	»	»
8	»	»	4	»	anställningstid			

samt därutöver enligt vederbörande styrelses prövning i varje särskilt fall åt arbetare med längre tids föregående anställning i verket.

Med här ovan angivna månadsantal avses antingen tid i en följd eller, där sådan tid icke uppgår till sålunda angiven längd, sammanlagd tid under ett kalenderår.

Med anställningstid förstås i denna paragraf summan av vid de i dessa bestämmelser avsedda verk förekommande anställningstider mellan vilka icke föreligger mellanrum om längre tid än sex månader.

3. Med normala avlöningsbeloppet avses månads- eller dagavlöning. Uppbäres timpenning, beräknas för sjukavlöningens bestämmande dagavlöningen efter $9^1/_2$ timmars arbetsdag. Inkomst å ackords- eller kontraktsarbete må ej läggas till grund vid bestämmandet av normala avlöningsbeloppet.

4. För tid, under vilken skadad eller sjuk arbetare vårdas å sjukhus eller sanatorium på vederbörande verks bekostnad, har han att vidkännas avdrag å sjukavlöningen med 75 öre för varje söckendag.

§ 10.

Från de i §§ 8 och 9 omförmälda förmåner, utöver vad lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 stadgar, undantages arbetare, vars sjukdom föranletts av alkoholmissbruk.

§ 11.

1. Avlider i verkets tjänst anställd arbetare i följd av olyckshändelse, föranledd av arbetet vid verket, utbetalas ett belopp av 180 kronor såsom begravningshjälp, dock med iakttagande av att begravningshjälpen icke i något fall må överstiga den avlidnes senast innehavda normala avlöning för $1^1/_2$ månader räknat.

2. Då i verkets tjänst anställd arbetare avlidit, och dödsfallet icke varit en följd av olyckshändelse, föranledd av arbetet vid verket, kan som begravningshjälp utbetalas ett belopp av 100 kronor dock med iakttagande av att det belopp, som sålunda kommer att utbetalas, icke i något fall må överstiga den avlidnes senast innehavda normala avlöning för en månad räknat.

§ 12.

Uppstår tvist mellan arbetsbefäl och arbetare angående tolkning eller tillämpning av dessa bestämmelser, äger arbetare genom hänvändelse till närmast högre befäl rätt att få ärendet prövat genom av befälet verkställd undersökning, vid vilken arbetaren äger att själv eller genom ombud framlägga sina synpunkter. I ärendet meddelar vederbörande befäl beslut, över vilket arbetaren äger att hos högre befäl anföra klagomål. Därest tvisten icke kan biläggas genom arbetsbefälet, äger arbetare själv eller genom ombud hos verkets styrelse anföra besvär.

Dessa bestämmelser skola tillämpas från och med den 1 aug. 1917, då i Bih. till Sv. författn.-saml. 1909, n:r 6, intagna »allmänna bestämmelser rörande arbetare vid kungl. telegrafverket, statens järnvägar samt under kungl. vattenfallsstyrelsen lydande verk» upphöra att gälla.

Stockholm den 31 juli 1917.

Kungl. telegrafstyrelsen, HERMAN RYDIN. Kungl. järnvägsstyrelsen, AXEL GRANHOLM. Kungl. vattenfallsstyrelsen, F. VILH. HANSEN.

Yrkesinspektionens verksamhet

under *april—juni* år 1917.

Sammandrag av yrkesinspektörernas rapporter för april—juni 1917.

Antal	Yrkesinspektören i distriktet									Sprängämnesinspektören	Yrkesinspektrisen	Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX			
inspekterade arbetsställen	85	86	116	127	113	151	69	115	71	8	5	**946**
med sammanlagt arbetarantal	12 426	5 152	3 437	6 757	4 697	7 008	5 039	3 733	3 100	1 102	451	**52 902**
med sammanlagt kraftbelopp (eff. hkr.) . .	58 784	6 272	32 523	11 133	19 046	53 271	24 696	16 183	15 797	1 115	—	**238 820**
förrättnings- och resedagar: för yrkesinspektören .	56	31	27	18	43	50	38	39	49	22	54	**427**
» assistenten	7	8	16	35	20	16	7	5	17	—	16	**147**
arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion)	24	41	66	44	67	83	28	70	57	23	—	**503**
inkomna protokoll över besiktning av ångpannor: större besiktning . . .	11	46	10	39	44	53	24	64	49	—	—	**340**
mindre » . . .	68	131	87	73	126	120	69	126	136	—	—	**936**
inkomna protokoll över besiktning av kokare eller andra kärl under tryck: större besiktning . . .	—	—	—	9	—	13	1	—	—	—	—	**23**
mindre » . . .	2	3	—	—	—	8	—	—	4	—	—	**17**
inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar .	63	23	15	10	21	103	16	—	2	—	—	**253**
inkomna anmälningar om olycksfall i arbete . .	458	591	344	438	960	765	687	647	657	8	—	**5 555**
därav med dödlig utgång	7	5	1	6	5	9	4	7	10	—	—	**54**
framställning till Konungens befallningshavande om tillämpning av 38 eller 39 § lagen om arbetarskydd	—	—	—	3	2	7	—	4	—	—	—	**16**
anmälningar till åtal . .	5	—	1	2	—	22	4	—	22	—	3	**59**
lämnade eftergifter . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Sammandrag av underinspektörernas rapporter för april—juni 1917.

	Yrkesinspektionsdistrikt									Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Jordbruk:										
Inspekterade arbetsställen . .	29	296	41	57	209	84	122	129	38	**1 005**
Använda eff. hästkrafter . .	388	4 684	730	1 315	2 696	1 103	1 189	1 028	381	**13 514**
Hantverk:										
Inspekterade arbetsställen . .	74	54	27	63	91	51	46	70	21	**497**
Sysselsatta arbetare	254	127	72	180	222	132	102	87	49	**1 225**
Använda eff. hästkrafter . .	71	133	68	107	148	126	187	188	71	**1 099**
Övrig verksamhet:										
Inspekterade arbetsställen . .	109	92	229	102	168	229	90	196	43	**1 258**
Sysselsatta arbetare	1 024	713	1 134	457	502	1 720	253	769	121	**6 693**
Använda eff. hästkrafter . .	665	1 731	4 557	2 017	3 411	617	2 125	3 534	760	**19 417**
Hela antalet:										
Inspekterade arbetsställen . .	**212**	**442**	**297**	**222**	**468**	**364**	**258**	**395**	**102**	**2 760**
Sysselsatta arbetare [1]	**1 278**	**840**	**1 206**	**637**	**724**	**1 852**	**355**	**856**	**170**	**7 918**
Använda eff. hästkrafter . .	**1 124**	**6 548**	**5 355**	**3 439**	**6 255**	**1 846**	**3 501**	**4 750**	**1 212**	**34 030**
Förrättnings- och resedagar . .	70	126	74	60	169	131	73	97	39	**839**
Lämnade skriftliga meddelanden	5	17	31	42	39	25	41	17	10	**227**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor:										
större besiktning	1	27	46	52	22	11	27	27	1	**214**
mindre »	—	19	87	92	47	37	73	51	5	**411**

Sammandrag av bergmästarnas rapporter för april—juni 1917.

Antal	Bergmästaren i distriktet						Summa
	norra	Gävle—Dala	östra	mellersta	västra	södra	
inspekterade arbetsställen	—	5	8	8	1	3	**25**
med sammanlagt antal arbetare	—	246	434	417	8	695	**1 800**
» » kraftbelopp (eff. hkr.) . . .	—	505	3 111	1 358	10	1 272	**6 256**
förrättnings- och resedagar: för bergmästaren	—	4	1	12	1	4	**22**
» gruvingenjören	—	2	5	—	—	—	**7**
arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion) . . .	—	—	2	—	—	1	**3**
inkomna intyg över besiktning och provning av hissar eller kranar	—	—	—	—	—	—	—
inkomna anmälningar om olycksfall	40	118	41	81	17	137	**434**
därav med dödlig utgång	—	3	3	2	—	2	**10**

[1] Arbetarna inom jordbruket ej medräknade.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i Tyskland under juli 1917. Under juli månad 1917 voro de viktigaste industrierna liksom under de föregående månaderna fullt sysselsatta. Vid jämförelse med samma månad föregående år visade produktionen i vissa avseenden en ej oväsentlig stegring. Inom bergsbruket och järnverksindustrien rådde samma livliga verksamhet som under de föregående månaderna; gent emot juli 1916 kunde å vissa områden uppsving konstateras. Järn-, metall- och maskinbyggnadsindustrierna företedde i allmänhet inga väsentliga förändringar och voro liksom förut fullt upptagna. Inom vissa grenar av den elektriska och den kemiska industrien nådde verksamheten större omfattning under juli 1917 än under samma månad föregående år. Inom träindustrien hade inga avsevärda förändringar inträtt sedan närmast föregående månad, men vid jämförelse med juli månad föregående år hade nedgång delvis gjort sig gällande. Livsmedelsindustrien visade delvis uppsving och delvis tillbakagång i jämförelse med föregående månad och samma tid 1916. Läget å byggnadsmarknaden var i det närmaste oförändrat.

Under tidan 1 juli—1 augusti minskades sjukkassornas i arbete varande manliga medlemmar med 20 000 eller 0·49 %, under det att de sysselsatta kvinnliga medlemmarna ökades med 8 392 eller 0·20 %. Hela antalet sysselsatta sjukkassemedlemmar företedde en minskning av 11 608 personer eller 0·14 % mot en minskning av 0·08 % under föregående månad. Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar med tillhjälp av sjukkassestatistiken må ihågkommas, att sådant arbete, som utföres av krigsfångar, ej kommer till något uttryck i denna statistik.

Av 946 241 redovisade medlemmar i 34 fackförbund voro vid juli månads slut 7 807 eller 0·8 % arbetslösa mot 0·9 % under juni samt resp. 2·4, 2·7 och 2·9 % under juli månad 1916, 1915 och 1914.

Vid arbetsförmedlingsanstalterna kommo på 100 lediga platser för män 47 arbetssökande (mot 47 under föregående månad) och på 100 lediga platser för kvinnor 83 arbetssökande (mot 86 under föregående månad).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslösheten i Danmark under år 1916.[1] I likhet med de närmast föregående åren har »Det statistiske Departement» bearbetat de uppgifter rörande arbetslösheten under sistlidet år, som av »De samvirkende Fagforbund» införskaffats från olika arbetarorganisationer.

Redogörelsen avser, liksom förhållandet varit under de föregående åren, endast sådan arbetslöshet, som icke förorsakats av arbetskonflikter och omfattar väsentligen endast egentliga arbetarorganisationer. Som ett undantag i sistnämnda avseende är dock att anteckna, att även handels- och kontorsbiträdena, från vilkas fackorganisation upplysningar rörande arbetslösheten för första gången föreligga för år 1916, nu medtagits i översikten. Undantagna äro som förut funktionärer i kommunens tjänst, järnvägsmän samt sjömän.

Av hela antalet redovisade arbetare, vilket i genomsnitt per månad belöpte sig till 145 100, voro i årsgenomsnitt 4·9 % arbetslösa. Antalet förlorade arbetsdagar har beräknats till sammanlagt 1 871 000 eller i genomsnitt 12·9 dagar per arbetare under året.

Arbetslöshetsprocenten var, i motsats till förhållandet de två föregående åren, något större i Köpenhamn än i landsorten, nämligen 5·1 gentemot 4·7. Även antalet förlorade arbetsdagar var störst i Köpenhamn, där förlusten per arbetare utgjorde 13·9 dagar, mot 12·1 i landsorten.

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1914, sid. 453; årg. 1915, sid 566; årg. 1916, sid. 592.

Arbetslöshetens växlingar under de 7 år, för vilka statistik föreligger, framgå av nedan återgivna tablå:

	Arbetslöshetsprocent						
	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Januari—mars	15·2	15·9	13·8	12·7	13·7	15·7	10·8
April—juli	7·2	6·8	4·1	4·1	4·6	4·1	2·8
Augusti—september	7·1	4·7	3·7	3·8	10·6	3·6	2·1
Oktober—december	13·2	9·8	8·8	9·4	12·7	7·7	3·8
Hela året	**10·7**	**9·5**	**7·6**	**7·5**	**9·9**	**7·7**	**4·9**

Man finner, att arbetslösheten under de olika årstiderna år 1916 varit mindre än under motsvarande tider något föregående år. Den betydande förbättring av det genom krigsutbrottet rubbade läget på arbetsmarknaden, som kunde konstateras redan år 1915, har sålunda fortsatt att göra sig gällande. (Under år 1917 har åter en försämring inträtt; jfr Soc. Medd. årg. 1917, sid. 799). Emellertid må erinras om, att åtskilliga av de organiserade arbetarna — ungefär lika många som de arbetslösa — varit inkallade i militärtjänst, varför de låga arbetslöshetssiffrorna icke helt få tillskrivas ökad arbetstillgång.

Arbetslösheten inom olika yrkesgrupper under åren 1912—1916 belyses av följande sammanställning, där grupperna ordnats efter arbetslöshetsfrekvensens storlek under år 1916:

	Arbetslöshetsprocent				
	1912	1913	1914	1915	1916
Byggnads- och möbelindustri	12·8	12·2	15·3	15·2	8·9
Grovarbetare m. fl.	8·5	9·0	12·5	9·9	6·7
Beklädnadsindustri	4·6	4·6	6·0	5·3	3·2
Grafisk industri	4·8	4·6	7·3	6·5	2·7
Livsmedelsindustri	5·3	3·5	4·2	2·5	2·5
Trävaruindustri	5·3	5·3	5 8	3·5	2·2
Metallindustri	4·8	4·6	5·5	2·9	2·2
Jord- och stenindustri	2·4	1·7	3·0	3·8	1·8
Läderindustri	3·4	3·5	3·2	1·8	1·4
Textilindustri	2·5	2·9	6·2	2·1	0·9
Pappersindustri	0·3	0·5	0·8	0·2	0·3
I medeltal	**7·6**	**7·5**	**9·9**	**7·7**	**4·9**

Man finner, att arbetslöshetsprocenten år 1916 varit störst inom byggnads- och möbelindustrien samt bland grovarbetarna m. fl., där den belöpte sig till resp. 8·9 och 6·7 %. Inom alla övriga grupper utgjorde den c:a 3 % eller mindre. Med undantag av pappers- och livsmedelsindustrierna, varest arbetslösheten varit ungefär densamma år 1916 som år 1915, förete samtliga grupper mindre arbetslöshet år 1916 än föregående år. Minskningen har i allmänhet varit betydande; inom den grafiska industrien, jord- och stenindustrien samt textilindustrien var arbetslösheten år 1916 mindre än hälften så stor som år 1915.

Av de olika fackförbunden uppvisade murarna år 1916 liksom föregående år den högsta arbetslöshetssiffran, 15·8 %. Därefter kommo målarna med 14·2 %, gjutarna med 8·9 % (till största delen indirekt framkallad genom arbetsnedläggelse bland gjuterihantlangarna), danska grovarbetarförbundet med 8·3 %, kyparna med 8·1 %, bagarna med 7·0 %, byggnadssnickarna med 5·8 %. Sist stodo pappersarbetarna med 0·3 och bryggeriarbetarna med 0·5 %.

(Statistiske Efterretninger.)

— Levnadskostnader. —

Mejerihanteringen i Sverige år 1915. I sin nyligen utkomna berättelse över mejerihanteringen lämnar statistiska centralbyrån vissa uppgifter rörande den vid mejerierna under år 1915 anställda personalen, varav nedanstående tablå utgör en sammanfattning. För vinnande av jämförelse meddelas däri även motsvarande uppgifter för åren 1913 och 1914.

	Vid andelsmejerier år			Vid övriga mejerier år			Vid samtliga mejerier år		
	1913	1914	1915	1913	1914	1915	1913	1914	1915
Föreståndare, män . . .	416	350	333	258	294	290	674	644	623
» , kvinnor . .	84	45	40	77	60	66	111	105	106
Mejerister	108	92	96	178	144	164	286	236	260
Mejerskor	693	678	689	1 025	1 055	1 001	1 718	1 733	1 690
Maskinister	299	302	304	321	312	301	620	614	605
Övrig personal, män . . .	185	180	177	393	291	336	578	471	513
» » , kvinnor .	499	497	542	820	683	716	1 319	1 180	1 258
Summa män	**1 008**	**924**	**910**	**1 150**	**1 041**	**1 091**	**2 158**	**1 965**	**2 001**
» kvinnor	**1 226**	**1 220**	**1 271**	**1 922**	**1 798**	**1 783**	**3 148**	**3 018**	**3 054**

Vid samtliga mejerier voro under redogörelseåret anställda 5 055 personer, därav vid andelsmejerierna 2 181 och vid övriga mejerier 2 874. I medeltal motsvarar detta vid andelsmejerierna och vid övriga mejerier en personal av resp. 4 och 3 personer vid varje mejeri.

Av centralbyråns redogörelse framgår ävenledes, att år 1915 i riket funnos 1 663 mejerier, varav 629 eller 37·8 % voro andelsmejerier. Motsvarande tal under föregående år voro 1 627, 598 och 36·8 %. Andelsmejerierna hava under de senaste 20 åren tillväxt betydligt raskare än övriga mejerier; sålunda utgjorde andelsmejerierna år 1895 18 % av samtliga mejerier, år 1905 var siffran 29·8 %.

Andelsmejerierna hava till antalet nått sin största utveckling inom Kristianstads, Malmöhus, Kalmar, Hallands, Kopparbergs och Västmanlands län. Däremot var antalet andelsmejerier ringa inom Stockholms, Uppsala, Göteborgs och Bohus, Jönköpings och Kronobergs län.

En ganska god mätare på andelsmejerirörelsens betydelse har erhållits genom att jämföra antalet kor i medeltal under året hos andelsmejeriernas leverantörer med samtliga kor. Av denna jämförelse framgår, att c:a 22 % av samtliga kor i riket tillhörde andelsmejeriernas leverantörer (mot 20 % år 1914). Sin största utveckling hava mejeriföreningarna nått i Malmöhus, Kristianstads och Hallands län.

Kreatursräkningen i Danmark den 20 februari 1917. Den 20 februari i år verkställdes en *extra* kreatursräkning i Danmark, den tredje i ordningen under kriget. De bägge föregående extra räkningarna utfördes den 15 maj 1915[1] och den 29 febr. 1916. Den sista *ordinarie* räkningen ägde rum den 15 juli 1914.

Den i år utförda undersökningen omfattade hästar, nötkreatur, svin, får och höns; det sistnämnda slaget av husdjur medtogs icke i de extra räkningarna åren 1915 och 1916. Huvudresultatet av den senaste ordinarie samt de tre under krisen verkställda extra kreatursräkningarna visas i nedanstående sammanställning. Erinras må emellertid, att de två sista räkningarnas resultat endast med en viss reservation äro jämförliga med de föregåendes, enär undersökningarna utförts på olika tider av året.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1915, sid. 784.

	Hästar	Nötkreatur	Svin	Får	Höns
15 juli 1914	567 240	2 462 862	2 496 706	514 908	15 140 072
15 maj 1915	525 690	2 416 471	1 918 627	533 034	—
29 febr. 1916	515 415	2 289 996	1 983 255	254 368	—
20 febr. 1917	538 395	2 452 853	1 980 727	267 979	8 247 698

Hästarnas antal, som under perioden 1914—1915 rätt avsevärt minskades till följd av ännu ohämmad export, höll sig under perioden 1915—1916 tämligen konstant; den ovan angivna tillbakagången hänför sig till föl och unghästar och förklaras tillräckligt genom framflyttningen av datum för 1916 års räkning. Från februari 1916 till februari 1917 har hästbeståndet ökats med c:a 23 000, eller 4·5 %. — Hingstarnas antal år 1917 utgjorde 4 948, eller nära nog detsamma som i fjol, 4 957. Vallackernas antal hade under året stigit från 177 216 till 184 062, stonas från 215 372 till 222 450 och fölens från 34 668 till 46 772, medan åter antalet unghästar minskats något, från 83 202 till 80 163. Den procentuella fördelningen på hingstar, vallacker, ston, unghästar och föl var ungefär densamma år 1917 som 1914; det relativa antalet föl skulle emellertid säkerligen hava blivit högre år 1917, om datum för räkningen förlagts till samma årstid som år 1914. Vad åldersfördelningen beträffar, voro år 1917 30·6 % av vallackerna och stona 3—6 år gamla, 35·3 % 6—11 år och 34·1 % över 11 år, gentemot resp. 28·2, 41·7 och 30·1 % år 1914.

Antalet nötkreatur, som under tiden juli 1914—febr. 1916 minskades genom utförsäljning, ökades åter under året 1916—1917 och var i febr. 1917 i det närmaste lika stort som i juli 1914. — Av nötkreaturen utgjordes år 1917 107 957 av tjurar och 74 810 av stutar. Sedan år 1914 hade dessa grupper ökats med resp. c:a 13 och 9 %. Däremot hade antalet kor och kvigor, som kalvat (mjölkkor), under samma tid minskats med c:a 13 %; det utgjorde år 1917 1 140 649. Minskningen hade företrädesvis drabbat de äldre åldersklasserna: antalet kor under 6 år hade endast minskats med c:a 7 %, medan tillbakagången för åldersklasserna 6—10 år samt 10 år och däröver utgjort resp. c:a 18 och 31 %. Denna föryngring av mjölkkobeståndet är en fortsättning av föregående förskjutningar i samma riktning. Gruppen ungkvigor (kvigor över ett år, vilka ej kalvat) var i febr. 1917 representerad i ett antal av 375 108, ungefär detsamma som i juli 1914. Kalvarnas antal hade åter under tiden 1914—1917 stigit med c:a 24 % och uppgick i febr. 1917 till 754 329.

Svinbeståndet var i febr. 1917 i det närmaste lika stort som i febr. 1916. Sedan juli 1914 har antalet svin minskats med omkring $^1/_5$.

Antalet får ökades under tiden 1916 till 1917 med c:a 13 600, eller 5·4 %. Det i febr. 1917 sammanräknade antalet utgjorde endast något mera än hälften av motsvarande antal i juli 1914; den stora skillnaden förklaras av att de på våren födda lammen voro med i räkningen 1914.

Även hönsbeståndet var avsevärt mindre i februari 1917 än i juli 1914, ett förhållande, som åtminstone delvis beror på, att de under våren kläckta kycklingarna ingingo i 1914 års siffra.

(Statistiske Efterretninger.)

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juli månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juli månad.

Översikt av verksamheten under *juli* månad år 1917.

Juli	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 492	2 064	1 721	1 868	1 835	1 177	**4 360**	**3 899**	**2 898**
Stockholms län	1 370	2 355	1 002	168	210	77	**1 538**	**2 565**	**1 079**
Uppsala län	438	409	223	113	131	62	**551**	**540**	**285**
Södermanlands län	392	404	207	166	180	87	**558**	**584**	**294**
Östergötlands län	903	729	526	332	321	167	**1 235**	**1 050**	**693**
Norrköping	501	337	229	430	216	141	**931**	**553**	**370**
Jönköpings län	326	372	227	159	139	66	**485**	**511**	**293**
Kronobergs län	92	345	88	28	49	20	**120**	**394**	**108**
Norra Kalmar län	90	75	44	49	56	33	**139**	**131**	**77**
Södra Kalmar län	112	90	77	63	49	27	**175**	**139**	**104**
Gottlands län	131	123	99	27	42	12	**158**	**165**	**111**
Blekinge län	413	364	286	258	206	134	**671**	**570**	**420**
Kristianstads län	406	514	336	192	226	119	**598**	**740**	**455**
Malmöhus län: Malmö	1 331	511	497	1 287	617	444	**2 618**	**1 128**	**941**
Malmöhus län: Lund	166	79	56	112	64	31	**278**	**143**	**87**
Malmöhus län: Landskrona	118	85	73	41	22	18	**159**	**107**	**91**
Malmöhus län: Hälsingborg	523	200	173	253	180	134	**776**	**380**	**307**
Malmöhus län: Ystad	173	90	68	95	37	23	**268**	**127**	**91**
Malmöhus län: Trälleborg	64	67	44	43	35	23	**107**	**102**	**67**
Malmöhus län: Eslöv	218	164	147	81	84	56	**299**	**248**	**203**
Malmöhus län: Skurup	58	67	44	33	52	23	**91**	**119**	**67**
Hallands län	193	198	157	84	80	52	**277**	**278**	**209**
Göteb. o. Bohus län	125	137	104	94	141	48	**219**	**278**	**152**
Göteborg	1 857	1 619	1 478	659	721	385	**2 516**	**2 340**	**1 863**
Älvsborgs län	151	184	118	16	42	10	**167**	**226**	**128**
Skaraborgs län	204	351	154	123	159	69	**327**	**510**	**223**
Värmlands län	119	170	109	64	103	49	**183**	**273**	**158**
Örebro län	325	743	163	213	231	117	**538**	**974**	**280**
Västmanlands län	565	494	304	241	329	195	**806**	**823**	**499**
Kopparbergs län	263	328	198	126	174	91	**389**	**502**	**289**
Gävle stad och län	381	366	327	103	109	68	**484**	**475**	**395**
Västernorrlands län	113	217	96	72	87	51	**185**	**304**	**147**
Jämtlands län	198	3 204	167	107	164	61	**305**	**3 368**	**228**
Västerbottens län	53	230	42	86	98	40	**139**	**328**	**82**
Norrbottens län	77	1 019	68	111	122	78	**188**	**1 141**	**146**
Tillsammans juli 1917	**14 941**	**18 704**	**9 652**	**7 897**	**7 811**	**4 188**	**22 838**	**26 015**	**13 840**
» juni 1917	*13 521*	*13 522*	*9 366*	*7 813*	*9 057*	*5 350*	*21 334*	*22 579*	*14 716*
» juli 1916	13 429	16 878	10 238	6 899	7 871	4 281	20 328	24 749	14 519
» » 1915	13 231	9 990	7 706	9 108	6 713	4 030	22 339	16 703	11 736
» » 1914	10 270	8 956	6 693	6 175	7 668	4 117	16 445	16 624	10 810

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk	3 012	3 817	2 010	520	947	421	**3 532**	**4 764**	**2 431**	74	51
därav arbetssökande personer	2 881			502			**3 383**				
Skogshushållning	637	7 134	1 691	—	1	1	**637**	**7 135**	**1 692**	9	24
därav arbetssökande personer	630			—			**630**				
Gruvdrift och malmförädling	138	223	110	—	—	—	**138**	**223**	**110**	62	49
därav arbetssökande personer	129			—			**129**				
Industri och hantverk m. m.	4 661	3 014	2 096	942	422	287	**5 603**	**3 436**	**2 383**	163	69
därav arbetssökande personer	4 266			906			**5 172**				
Handel och samfärdsel	1 840	1 141	916	1 303	1 371	796	**3 143**	**2 512**	**1 712**	125	68
därav arbetssökande personer	1 694			1 278			**2 972**				
Husligt arbete	21	3	1	4 854	4 484	2 631	**4 875**	**4 487**	**2 632**	109	59
därav arbetssökande personer	21			4 057			**4 078**				
Allmän o. litterär verksamhet	15	20	14	54	80	49	**69**	**100**	**63**	69	63
därav arbetssökande personer	15			52			**68**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 617	3 352	2 814	224	6	3	**4 841**	**3 358**	**2 817**	144	84
därav arbetssökande personer	3 528			207			**3 734**				
Summa för juli 1917	**14 941**	**18 704**	**9 652**	**7 897**	**7 311**	**4 188**	**22 838**	**26 015**	**13 840**	88	53
därav arbetssökande personer	**13 164**			**7 002**			**20 166**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Juli	Juni	Juli	Juli	Juni	Juli
	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Jordbruk och skogshushållning						
Män	51	48	*33*	45	57	*34*
Kvinnor	43	35	*55*	44	50	*45*
Tillsammans	**50**	**46**	***35***	**45**	**56**	***35***
Övriga näringsgrenar						
Män	97	128	*146*	70	76	*77*
Kvinnor	94	93	*116*	56	60	*59*
Tillsammans	**96**	**111**	***132***	**64**	**68**	***69***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	80	100	*80*	61	69	*52*
Kvinnor	88	86	*108*	54	59	*57*
Tillsammans	**82**	**94**	***88***	**59**	**65**	***53***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under juli 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 794 platser, varav 1 422 manliga och 372 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 801, 1 455 och 346 samt under nästlidna månad resp. 1 872, 1 354 och 518.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:									
A Jordbruk m. m.	27	14	14	562	572	459	120	94	51
Därav kvinnor	7	14	14	33	62	20	13	14	7
B Skogshushållning	—	6	6	113	1 601	398	26	176	79
II. Gruvdrift och malmförädling	—	3	2	5	6	—	6	10	8
III. Industri o. hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	11	26	18	24	62	45	7	42	23
Därav kvinnor	4	16	12						
B Metall- och maskinindustri	292	130	80	54	9	7	28	8	5
Därav kvinnor	32	21	14						
C Trävaruindustri	36	24	13	24	37	33	3	6	6
Därav kvinnor	6	1	1						
D Byggnadsverksamhet	618	354	230	162	74	50	26	20	14
Därav kvinnor	—	1	1						
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	11	2	1	—	—	—	1	1	—
Därav kvinnor	3	1	1						
F Textilindustri	8	23	18	9	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	6	19	15	6	—	—			
G Beklädnadsindustri	88	54	37	3	—	—	3	—	—
Därav kvinnor	83	54	37						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	185	58	40	13	3	2	13	9	5
Därav kvinnor	72	50	35	3	1	—	—	1	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	32	23	13	8	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	27	18	4						
J Trämasse- o. pappersindustri	18	14	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	15	12	1						
K Grafisk industri	15	4	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	3	—						
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	66	39	30	19	1	—	11	4	2
Därav kvinnor	2	3	1						
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	103	52	33	—	1	—	—	—	—
Därav kvinnor	59	31	21						
B Butiks- och magasinspersonal	195	147	97	18	5	3	5	1	—
Därav kvinnor	62	46	14	1	2	—	3	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	181	328	206	27	41	17	18	20	9
Därav kvinnor	171	318	199	18	36	14	14	20	9
D *Landtransport*	227	194	122	53	3	1	10	10	4
Därav kvinnor	21	20	9				—	3	—
E Vattentransport	86	163	153	33	4	3	1	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	7	33	33	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	33	33						
V. Husligt arbete	1 247	1 134	737	106	109	43	83	93	46
Därav kvinnor	1 247	1 134	737	106	109	43	83	93	46
VI. Allmän och litterär verksamhet	29	55	33	4	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	25	42	26	1	—	—			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	878	1 019	979	300	37	18	190	46	33
Därav kvinnor	21	3	2						
Summa för juli månad år 1917	4 360	3 899	2 898	1 538	2 565	1 079	551	540	285
Därav kvinnor	1 868	1 835	1 177	168	210	77	113	131	62
» » » månad år 1916	4 404	5 301	3 686	1 172	1 769	869	468	696	302
Därav kvinnor	1 647	1 976	1 139	110	198	69	102	127	74

Södermanlands län			Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			
			Norrköping			Övriga anstalter												
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
120	171	40	71	142	114	325	323	196	96	87	31	6	78	62	103	111	57	*A*
6	26	6	5	63	58	27	52	25	11	31	6	2	11	1	12	16	5	
40	95	48	2	135	63	40	207	162	10	149	92	—	2	2	23	2	21	*B*
—	—	—	—	—	—	28	11	11	1	2	2	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
2	2	2	2	8	7	7	11	10	27	68	34	8	12	8	3	11	6	*A*
31	28	21	35	10	7	44	15	11	44	21	16	3	2	2	6	5	2	*B*
			3	—	—													
7	5	2	26	12	12	32	20	15	11	14	7	—	—	—	7	—	—	*C*
20	21	17	64	27	23	60	38	29	30	31	23	4	—	—	23	26	20	*D*
—	—	—	4	1	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
			2	—	—				2	—	—							
1	—	—	152	7	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
1	—	—	107	4	—	2	—	—										
—	—	—	16	3	2	8	3	—	—	—	—	2	2	2	—	1	1	*G*
			13	3	2	7	2	—				2	2	2	—	1	1	
1	1	—	43	—	—	13	6	5	4	4	2	1	1	1	2	1	—	*H*
1	—	—	9	—	—	8	5	4	3	2	1							
—	—	—	1	1	1	1	—	—	7	—	—	—	—	—	15	12	12	*I*
			1	1	1				1	—	—				6	4	4	
1	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*J*
						5	—	—										
—	—	—	15	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
			8	2	2	1	—	—										
41	16	10	9	2	2	11	6	4	2	2	2	1	—	—	1	—	—	*L*
8	1	—																
																		IV.
—	—	—	2	—	—	3	2	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	*A*
			1	—	—	2	—	—	2	1	—							
4	4	3	23	5	4	9	2	2	2	1	1	—	—	—	3	—	—	*B*
			5	4	3	4	—	—	1	—	—				3	—	—	
11	14	6	21	35	22	29	33	18	12	15	10	2	10	4	6	18	13	*C*
7	12	5	18	32	19	26	32	18	9	12	7	2	8	3	4	18	13	
8	3	3	32	25	20	81	34	28	8	2	2	—	—	—	12	7	6	*D*
4	—	—	6	3	3	11	4	3							1	1	1	
2	2	2	31	1	1	12	25	21	3	—	—	8	—	—	11	1	1	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
138	140	75	89	103	53	226	218	110	130	93	52	22	28	14	85	65	36	V.
138	140	75	89	103	53	226	218	110	130	93	52	22	28	14	85	65	36	
1	1	1	3	2	1	5	7	6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	VI.
1	1	1	2	1	—	3	7	6							1	—	—	
130	81	64	286	32	32	289	89	64	91	21	19	63	259	18	18	10	6	VII.
			161	—	—	10	1	1										
558	584	294	931	553	370	1 235	1 050	693	485	511	293	120	394	108	314	270	181	
166	180	87	430	216	141	332	321	167	159	139	66	28	49	20	112	105	60	
536	741	319	662	572	410	988	1 081	608	368	485	213	88	164	58	304	297	179	
170	193	77	297	277	173	359	360	182	126	133	58	45	55	25	129	139	73	

Yrkesgrupper	Gottlands län			Blekinge län			Kristianstads län			Malmö- Malmö		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	35	28	17	95	101	51	250	265	176	124	57	37
Därav kvinnor	2	5	1	19	35	17	33	43	18	40	30	10
B Skogshushållning	67	69	67	1	87	77	16	84	35	7	44	44
Därav kvinnor												
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	23	30	23	1	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	14	13	6	71	64	49	31	87	73	10	7	8
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	—	1	—	14	3	2	5	2	2	93	9	8
Därav kvinnor										17	—	—
C Trävaruindustri	—	—	—	3	4	—	2	—	—	20	3	1
Därav kvinnor										3	—	—
D Byggnadsverksamhet	—	1	—	13	64	52	7	3	—	242	29	26
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	1	1	125	2	3
Därav kvinnor										67	—	—
F Textilindustri	—	—	—	3	—	—	1	—	—	55	3	3
Därav kvinnor				1	—	—				48	3	3
G Beklädnadsindustri	—	—	—	4	1	1	10	5	3	91	47	37
Därav kvinnor				2	1	1	4	5	3	79	46	36
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	—	—	9	—	—	13	5	4	142	21	17
Därav kvinnor				1	—	—	1	—	—	34	18	15
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—
Därav kvinnor										3	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	3	2
Därav kvinnor										14	3	2
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
Därav kvinnor										1	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	28	1	1	3	1	1	89	51	51
Därav kvinnor				9	1	1				26	43	43
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1	—	—	—	—	—	—	—	—	57	14	14
Därav kvinnor										33	8	8
B Butiks- och magasinspersonal	2	1	—	9	—	—	—	2	2	133	13	9
Därav kvinnor	—	1	—	4	—	—				83	8	5
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	5	12	3	27	19	16	43	63	37	59	88	51
Därav kvinnor	1	9	1	27	19	16	37	55	32	51	87	50
D Landtransport	2	1	1	17	10	7	8	2	2	352	120	103
Därav kvinnor				1	1	1				223	68	55
E Vattentransport	—	—	—	36	7	6	2	—	—	37	2	2
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	24	27	10	194	148	98	117	123	66	562	302	216
Därav kvinnor	24	27	10	194	148	98	117	123	66	560	301	216
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5	2	1
Därav kvinnor				—	1	—				5	2	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	8	12	7	147	60	60	67	67	30	389	310	307
Därav kvinnor												
Summa för juli månad år 1917	158	165	111	671	570	420	598	740	455	2 618	1 128	941
Därav kvinnor	27	42	12	258	206	134	192	226	119	1 287	617	444
» » » månad år 1916	102	122	35	507	495	307	531	698	407	1 716	1 192	877
Därav kvinnor	33	66	11	227	217	116	171	260	107	830	574	368

hus län																	
Hälsingborg			Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län		
									Göteborg			Uddevalla					
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
151	54	43	321	394	244	96	59	41	73	203	141	52	74	34	47	59	39	A
16	7	5	65	126	57	11	11	6	9	40	9	18	32	7	1	5	1	
—	13	13	—	69	56	3	61	51	1	50	48	1	17	17	9	18	15	B
			—	1	1													
11	1	1	1	2	2	—	—	—	—	1	—	—	2	2	—	—	—	II.
																		III.
12	31	28	21	50	40	15	20	13	23	12	8	19	2	2	12	17	17	A
									1	—	—							
41	8	5	48	9	4	9	3	2	163	79	63	1	—	—	7	17	2	B
1	—	—	2	—	—				2	—	—							
4	1	—	6	5	4	4	2	1	59	57	47	8	10	7	—	5	1	C
79	31	30	88	57	52	13	16	12	189	157	138	1	6	6	24	31	17	D
25	—	—	6	7	4	—	1	—	1	7	7	—	—	—	—	—	—	E
15	—	—	1	1	1				—	1	1							
17	1	—	7	—	—	3	—	—	19	4	2	2	—	—	10	—	—	F
10	1	—	6	—	—	3	—	—	13	2	1							
17	1	1	9	2	1	3	1	—	33	10	4	1	1	—	—	—	—	G
9	1	1	5	2	1	2	—	—	17	9	3	1	1	—				
24	—	—	48	2	2	1	—	—	51	24	13	—	3	3	2	—	—	H
8	—	—	3	2	2				18	13	6	—	1	1				
6	11	8	1	—	—	—	—	—	11	11	9	1	—	—	—	—	—	I
									9	2	2	1	—	—				
6	2	2	—	—	—	—	—	—	17	8	6	—	1	1	1	—	—	J
4	2	2							9	5	3							
3	—	—	—	—	—	1	—	—	10	5	2	—	—	—	—	—	—	K
2	—	—																
17	5	5	5	2	2	—	2	2	9	7	5	—	—	—	5	16	7	L
2	4	4																
																		IV.
1	3	1	2	—	—	1	1	1	18	13	10	—	—	—	—	—	—	A
			1	—	—	1	1	1	1	—	—							
8	6	6	4	1	1	2	—	—	88	56	44	2	2	1	—	—	—	B
4	2	2	3	1	1	2	—	—	16	17	11							
15	35	20	7	28	24	2	5	2	52	90	24	16	22	11	—	5	—	C
13	33	19	7	26	22	2	5	2	45	83	21	14	17	8	—	5	—	
98	15	13	58	17	17	14	11	11	136	161	136	10	4	2	3	—	—	D
29	3	3	16	2	2	4	3	3	18	17	11	2	1	—				
42	2	2	30	—	—	—	—	—	101	62	55	3	1	—	—	—	—	E
1	—	—										1	1	—				
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	11	11	—	—	—	—	—	—	F
139	127	98	282	133	87	59	59	39	498	529	318	56	87	31	15	32	9	V.
139	127	98	263	133	87	59	59	39	498	527	317	56	87	31	15	32	9	
—	—	—	2	1	1	—	2	2	8	6	1	—	1	1	—	—	—	VI.
			2	—	—	—	1	1	3	5	—	—	1	1				
60	33	31	256	66	64	51	35	32	956	777	771	46	45	34	32	26	21	VII.
			31	—	—							1	—	—				
776	380	307	1 202	846	606	277	278	209	2 516	2 340	1 863	219	278	152	167	226	128	
253	180	134	405	294	174	84	80	52	659	721	385	94	141	48	16	42	10	
723	476	339	1 040	733	583	188	290	131	2 695	2 979	2 394	184	314	143	123	400	72	
288	196	128	335	234	168	63	104	41	782	961	635	72	132	31	27	73	18	

Yrkesgrupper	Skaraborgs län			Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	121	184	74	32	61	22	147	195	55	387	431	281
Därav kvinnor	19	35	12	4	19	3	21	47	10	110	156	97
B Skogshushållning	46	59	43	6	70	44	31	427	33	45	50	47
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	2	4	2	6	33	10	9	44	4
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	13	69	12	11	29	25	8	15	6	7	10	6
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	4	9	4	6	—	—	14	25	7	34	16	9
C Trävaruindustri	1	—	—	4	—	—	4	6	5	7	11	2
D Byggnadsverksamhet	14	32	14	12	10	6	20	32	10	27	28	12
E Läder-, hår-, gummi- o.d. industri	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	5	—									
G Beklädnadsindustri	—	—	—	—	—	—	42	1	1	2	4	4
Därav kvinnor							13	1	1	1	3	3
H Närings- och njutningsämnesindustri	7	8	2	2	—	—	14	5	5	6	4	2
Därav kvinnor	5	4	1	1	—	—	5	3	3	1	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	1	—	—	5	2	—	—	—
Därav kvinnor							—	5	2			
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	2	1	1	14	5	3	10	5	4
Därav kvinnor							4	—	—			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	2	1	1	—	—	—	1	—	—	1	1	1
Därav kvinnor	1	—	—							1	1	1
B Butiks- o. magasinspersonal	3	3	2	—	1	—	11	—	—	—	2	1
Därav kvinnor	3	2	2				10	—	—	—	1	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	6	20	6	3	6	2	22	24	16	12	25	18
Därav kvinnor	5	18	5	3	6	2	21	24	16	12	24	17
D Landtransport	2	2	2	—	—	—	17	10	10	22	18	13
Därav kvinnor							7	3	3			
E Vattentransport	—	—	—	3	1	1	4	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	88	90	47	56	78	44	131	145	81	115	142	74
Därav kvinnor	88	90	47	56	78	44	131	145	81	115	142	74
VI. Allmän och litterär verksamhet	2	3	2	—	—	—	1	5	3	1	1	1
Därav kvinnor	2	3	2				1	3	1	1	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	18	25	14	41	11	11	50	41	33	120	31	20
Därav kvinnor	—	2	—									
Summa för juni månad år 1917	327	510	223	183	273	158	588	974	280	806	823	499
Därav kvinnor	123	159	69	64	103	49	213	231	117	241	329	195
» » » månad år 1916	206	331	115	157	321	138	428	871	262	932	1316	634
Därav kvinnor	61	122	21	70	132	56	169	216	80	268	355	219

Kopparbergs län			Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
30	52	25	36	40	32	2	15	5	80	102	70	8	10	6	16	788	14	I.
5	11	3	8	5	1	—	9	2	15	30	14	4	5	2	4	7	4	
31	71	47	9	40	38	1	93	22	68	3066	84	20	187	20	20	187	20	
42	72	41	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
6	10	6	6	3	3	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*A*
						—	1	1										
25	11	7	21	34	33	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*B*
7	21	11	21	26	21	6	10	8	1	25	3	11	6	4	2	2	2	*C*
14	23	12	127	121	114	21	32	19	3	12	3	3	8	2	7	11	5	*D*
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
2	—	—																
—	—	—	2	3	2	2	—	—	—	3	—	2	2	2	—	—	—	*G*
			1	2	1	2	—	—	—	2	—	2	2	2				
—	—	—	8	6	5	1	1	1	1	2	—	1	1	1	—	—	—	*H*
						1	1	1	—	2	—							
—	—	—	—	19	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*I*
—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*J*
—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
						1	—	—										
2	2	1	3	18	12	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	*L*
																		IV.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	1	1	—	—	—	—	*A*
									2	—	—	—	1	—				
2	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	4	2	1	3	2	2	*B*
						1	—	—				3	1	—	3	2	2	
31	42	26	15	20	15	8	17	12	43	66	28	12	17	9	30	29	18	*C*
30	40	25	15	18	14	7	16	11	39	59	22	12	15	9	28	27	16	
12	13	10	24	19	13	2	2	2	7	7	3	2	4	1	2	2	1	*D*
									—	2	1							
—	—	—	21	1	1	1	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
						—	2	1										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
87	116	56	76	82	51	60	57	35	49	68	24	65	74	27	76	85	55	V.
87	116	56	76	82	51	60	57	35	49	68	24	65	74	27	76	85	55	
2	7	7	3	2	1	—	2	1	2	1	—	—	—	—	—	1	1	VI.
2	7	7	3	2	1	—	1	—	2	1	—				—	1	1	
96	62	40	100	34	28	77	66	38	45	13	11	10	16	9	32	34	28	VII.
389	502	289	484	475	395	185	301	147	305	3368	228	189	328	82	188	1141	146	
126	174	91	103	109	68	72	87	51	107	164	61	86	98	40	111	122	78	
313	628	241	546	669	452	270	398	224	237	521	204	162	180	114	168	585	133	
107	168	76	87	112	52	57	65	40	103	155	93	80	96	52	104	124	78	

Livsmedelspriserna under juli månad 1917.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 1030—1035, hava inhämtats och uträknats på samma sätt som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 1030—1031), så befinnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med junipriserna, å 21 av de i varulistan upptagna artiklarna. Bland dessa torde särskilt böra nämnas oskummad och separerad mjölk, ägg, spädkalvkött, fårkött, de flesta slag av färsk fisk samt lyse och bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 17 varuslag, såsom handskummad mjölk, smör, ärter, mjöl, flera slag av bröd samt socker, salt och svagdricka. *Prisnedgång* är däremot att anteckna för 16 varuslag, bland andra havregryn, surlimpa, vetebröd bakat med vatten och mjölk, nötkött, fläsk och kaffe.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 1027, där julipriserna angivas, jämförda med junipriserna 1917 och julipriserna 1916 och 1914, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under juli 1917 angives i förhållande till priserna under motsvarande månad 1916 och 1914.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad som separerad mjölk ytterligare stigit å några orter, vilket höjt medelpriset från 23 till '24 resp. 11 till 12 öre per liter.

Priset å *smör* har ej under månaden varit underkastat några förändringar.

Likaledes har genomsnittspriset å *gula ärter* bibehållits vid oförändrat läge.

Vad beträffar *mjöl* och *bröd*, så har genomsnittspriserna å såväl råg- som vetemjöl samt hårt rågbröd, sötlimpa och runda skorpor ej undergått några förändringar. Medelpriserna för surlimpa ävensom för vetebröd, bakat med mjölk eller vatten, hava däremot varit underkastade en om ock obetydlig prissänkning.

Grynpriserna hava i stort sett bibehållits vid oförändrat prisläge. Havregryn har dock i medeltal gått tillbaka från juni till juli med 1 öre till 64 öre per kg. Risgryn har däremot under båda månaderna betingat ett pris i medeltal av 72 öre per kg.

Under juli månad såväl som under större delen av andra kvartalet 1917 har en kännbar brist rått å *potatis*. Medelpriset har i stort sett bibehållits oförändrat under intryck av det å potatis satta maximipriset. Under juli har även upptagits noteringar å färsk potatis, som i medeltal betingat ett pris av 2·02 kr. per 5 liter.

---

[1] Se Soc. Medd. årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Juli 1917	Juni 1917	Juli 1916	Juli 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från juli 1914 till juli 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från juli 1916 till juli 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**24**	23	19	15	+ 60·0	+ 26·3
handskummad	»	**14**	14	10	8	+ 75·0	+ 40·0
separerad	»	**12**	11	8	6	+ 100·0	+ 50·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**375**	375	304	233	+ 60·9	+ 23·4
mat- (lands-)	»	**325**	325	286	210	+ 54·8	+ 13·6
Margarin, växt-	»	—	—	206	138	—	—
Ägg, färska	tjog	**299**	284	200	137	+ 118·2	+ 49·5
Potatis: gammal	5 l.	**63**	63	31	32	+ 96·9	+ 103·2
»	hl.	**995**	1021	458	—	—	+ 117·2
Ärter, gula	kg.	**63**	63	54	30	+ 110·0	+ 16·7
Bruna bönor	»	**202**	220	108	46	+ 339·1	+ 87·0
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	**42**	42	38	31	+ 35·5	+ 10·5
råg-, svenskt, bästa sort	»	**36**	36	28	21	+ 71·4	+ 28·6
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	27	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**64**	64	50	36	+ 77·8	+ 28·0
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**72**	72	51	39	+ 84·6	+ 41·2
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**62**	62	52	41	+ 51·2	+ 19·2
mjukt: limpa, söt	»	**60**	60	48	38	+ 57·9	+ 25·0
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**45**	48	37	31	+ 45·2	+ 21·6
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	**117**	117	90	75	+ 56·0	+ 30·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	**67**	68	53	44	+ 52·3	+ 26·4
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	**81**	82	66	59	+ 37·3	+ 22·7
Nötkött, färskt: stek	»	**222**	224	208	118	+ 88·1	+ 6·7
soppkött	»	**195**	197	181	97	+ 101·0	+ 7·7
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**150**	150	213	131	+ 14·5	— 29·6
spädkalv	»	**142**	138	126	69	+ 105·8	+ 12·7
Fårkött: färskt, stek	»	**268**	259	230	136	+ 97·1	+ 16·5
salt, svenskt	»	**236**	243	199	121	+ 95·0	+ 18·6
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**271**	275	225	128	+ 111·7	+ 20·4
salt, svenskt »	»	**289**	293	235	135	+ 114·1	+ 23·0
Sill, salt: prima	»	**97**	97	101	43	+ 125·6	— 4·0
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**306**	310	191	157	+ 94·9	+ 60·2
Socker, bit-	»	**70**	70	68	64	+ 9·4	+ 2·9
Fotogen, Water White	l.	**39**	37	27	20	+ 95·0	+ 44·4
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**5590**	5070	3950	2600	+ 115·0	+ 41·5
barr-, » »	»	**4560**	4040	3210	2090	+ 118·2	+ 42·1
Bränntorv	100 kg.	**708**	599	375	205	+ 245·4	+ 88·8
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	**808**	791	719	392	+ 106·1	+ 12·4
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	**700**	691	568	229	+ 205·7	+ 23·2
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	**414**	394	299	145	+ 185·5	+ 38·5
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	**519**	519	347	177	+ 193·2	+ 49·6

Vad beträffar *köttpriserna*, så hava helt visst till följd av de särskilt under början av juli mörka skördeutsikterna en allmän sänkning av prisnivån för kött inträtt. Särskilt har detta drabbat färskt nötkött, som under månaden sjunkit med 2 öre per kg. för såväl stek- som soppkött.

För de flesta slagen av *färsk fisk* (med undantag av strömming) har en ganska avsevärd prisstegring kunnat iakttagas. Priset å salt sill har däremot under månaden förblivit oförändrat.

Medelpriset å *kaffe* har sjunkit med 4 öre per kg., vilket står i samband med att det dyrare kaffet av äldre lager allt mer upphört att föras i marknaden och ersatts med det billigare kaffe, som tillhandahålles genom folkhushållningskommissionen.

Genomsnittspriserna å *socker*, *salt* och *svagdricka* hava under månaden ej undergått några förändringar.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har medelpriset å såväl fotogen som kol och koks till följd av den alltmer tillstramade handeln med utlandet varit underkastat en avsevärd ökning. För de flesta rapportorter hava noteringarna å ved likaledes skjutit i höjden. I medeltal har priset under kvartalet gått upp för björkved från 50·40 till 56·90 och för barrved från 40·60 till 45·60 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg, under månaderna maj—juli redovisas i tabellen å sid. 1038—1042, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre största städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 1036—1037. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att en i allmänhet nedgående tendens varit rådande för samtliga kreaturspriser.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med maj 1917, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa »Meddelanden» (årg. 1917, sid. 118—121).

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	Juli 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal . .	100	103	108	114	121	129	138	143	148	162	175	190	197	200
»Vägda» medeltal . . .	100	103	107	113	121	124	128	130	134	142	152	166	175	177

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under juli stigit med ytterligare 2 %, jämfört med föregående månad; och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till juli 1917 omkring 77 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen intill *maj 1917* (Soc. Medd. sid. 616 år 1917) beräknats uppgå till c:a 52 %. Till juli synes ytterligare någon stegring hava inträtt.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Juli 1917.

Kreatursslag	Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	750	62	1 465	1 115	54	184	30	1 446
Kor	46	336			160	1 745	703	2 410
Övriga nötkreatur	3 787	37			67			1 384
Gödkalvar	1 332	[2]) 358	266	[2]) 875	35	680	95	1 932
Spädkalvar	677	[3]) 577	367	[3]) 492	230	963	75	918
Får och lamm	684	58	160	144	60	542	31	1 650
Svin	2 126	267	477	463	460	617	310	1 625
Spädgrisar	55	14	—	6	6	182	1	467
Hästar och föl	82	16	20	18	4	44	10	154

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Juli 1917.

Kroppar av	Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	5 915	338	1 081	377	907	606
Gödkalvar	4 426	313	964	122	680	327
Spädkalvar	7 284	520	784	581	963	635
Får och lamm	4 203	58	214	310	542	337
Svin	3 534	265	536	469	1 243	422
Spädgrisar	137	14	8	6	182	22
Hästar och föl	162	14	28	6	44	14

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset.
[2]) Större kalvar.
[3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 31	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 58	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	» » » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 117	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 70	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	373	373	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	234
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp- [5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — å vilka höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. 1916 en ort, för sept. två, för okt. fyra och för rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna under mars—juli — [11]) Preliminära siffror. — * Maximipris. — ** Eljest fastställda pris.

(juli 1916—juli 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	[11])Juli 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	19	19	19	19	20	20	21	21	22	23	23	23	24	1
8	9	10	10	10	10	11	11	11	12	12	13	14	14	14	14	2
6	7	8	8	8	8	8	9	9	9	9	10	11	11	11	12	3
239	292	×310	×304	×292	×328	×330	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	4
218	260	295	286	289	317	322	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	5
162	197	257	258	257	257	261	264	269	274	279	286	295	309	322	331	6
119	149	191	194	186	189	193	194	202	210	209	222	228	236	247	245	7
60	82	127	127	130	139	142	144	146	147	151	160	170	176	172	165	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	206	223	235	241	266	291	294	—	—	—	—	—	—	11
171	198	237	200	216	243	273	314	346	339	330	286	258	267	284	299	12
151	169	204	[7]) 165	[7]) 204	[7]) 215	[7]) 250	267	305	293	302	263	245	[7]) 267	274	280	13
—	—	526	458	434	573	606	677	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	14
30	36	33	31	29	37	38	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	15
80	87	76	106	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	16
35	57	55	54	54	54	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	17
49	75	111	108	109	115	118	121	134	153	167	175	191	212	220	202	18
33	40	× 38	× 38	× 38	× 38	× 38	× 38	×[9])36	×[9])40	×[9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	×[9])42	19
23	32	× 29	× 28	× 28	× 29	× 29	× 30	× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
29	39	× 34	× 35	× 35	× 35	× 35	× 35	—	—	—	—	—	—	—	—	21
42	52	50	50	50	50	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	22
41	46	52	51	53	53	54	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	23
43	54	53	52	52	52	52	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	24
40	48	49	48	49	49	50	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	25
31	38	38	37	37	37	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	26
78	88	90	90	90	91	91	93	95	× 106	× 112	×[10])114	×[10])118	×[10])117	×[10])117	×[10])117	27
46	53	54	53	53	54	54	55	58	× 67	× 68	×[10]) 69	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10])67	28
61	67	66	66	66	67	67	68	69	× 83	× 82	×[10]) 83	×[10]) 81	×[10]) 81	×[10]) 82	×[10])81	29
116	140	193	208	226	229	230	224	221	222	219	214	216	220	224	222	30
95	119	169	181	199	203	204	198	195	196	194	188	191	193	197	195	31
130	154	203	213	226	233	234	231	231	233	231	229	231	223	× 150	× 150	32
70	87	122	126	133	137	141	142	142	144	143	141	141	135	× 138	× 142	33
130	158	215	230	243	238	235	231	234	234	236	240	246	253	259	268	34
118	139	194	199	211	221	220	223	227	226	227	223	230	236	243	236	35
121	140	184	— [8])	170 [8])	169 [8])	200 [8])	245	247	252	262	262	259	245	—	—	36
129	191	233	225	231	241	257	262	260	260	259	258	263	271	275	271	37
137	198	246	235	241	253	277	284	283	278	279	278	282	288	293	289	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	93	101	105	109	112	112	120	126	129	126	97	92	105	40
110	117	149	145	153	159	165	164	169	180	196	206	186	136	149	174	41
35	45	68	69	70	75	84	87	78	77	70	67	70	78	75	97	42
39	43	56	54	52	54	62	66	64	64	60	59	60	60	58	56	43
57	62	82	79	83	88	90	94	96	103	115	121	107	93	92	93	44
81	89	123	121	129	130	142	149	153	152	170	169	160	135	132	145	45
45	57	97	101	109	114	110	110	111	110	109	108	102	100	97	97	46
31	36	61	64	66	68	70	72	72	72	71	72	70	69	66	67	47
58	72	111	117	121	126	130	134	135	137	138	137	139	138	138	142	48
77	91	139	142	143	151	158	167	164	170	176	179	176	174	181	178	49
159	161	209	191	204	233	255	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 306	50
65	66	68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	13	13	14	14	14	14	15	15	15	16	16	16	16	52
6	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	10	10	53
21	23	27	27	28	28	29	30	30	30	31	33	33	36	37	39	54
2630	2890	3810	3950	4080	4150	4150	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	55
2110	2310	3060	3210	3280	3330	3310	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	56
220	290	385	375	398	415	419	412	412	405	428	452	460	400	599	708	57
411	531	717	719	727	736	736	739	730	739	761	766	772	776	791	808	58
242	367	543	568	593	605	600	595	597	604	668	671	684	691	691	700	59
157	211	292	299	309	313	317	316	315	314	345	356	370	379	394	414	60
190	248	339	347	357	368	362	368	369	378	430	466	488	500	519	519	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för juli och aug. 1916 två, för sept. fyra, för okt. fem orter samt för maj 1917 två orter, nov. sju orter. — [9]) 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd samt delvis även under februari sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	26	25	25	23	24	23	23	22
2	handskummad	»	—	—	15	—	—	14	13	12
3	separerad	»	13	—	12	10	11	10	12	10
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	363	370	316	300	345	368	286	320
7	halvfet, »	»	263	225	239	240	230	255	230	253
8	skummjölks-, »	»	—	—	170	180	170	—	—	170
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	324	326	296	295	336	266	305	280
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	72	67	—	—	—	—	70	70
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	273	232	248	182	207	180	169	182
15	Ärter, gula ×	kg.	61	—	61	—	—	61	—	61
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	177	—	165
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	42	41	41	43	42	42	41
18	råg-, » » » ×	»	35	36	35	35	36	36	36	35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	66	64	66	—	64	—	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	62	73	62	95	—	64	61	62
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	58	57	60	58	58	56	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	68	64	72	67	71	64	64	71
24	» » sur ×	»	—	—	42	—	—	53	52	54
25	Vetebröd: skorpor,' runda, ordinära ×	»	156	150	147	97	124	125	125	125
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	93	64	62	55	73	61	61	63
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	77	74	81	85	85	85	97
28	Nötkött, färskt: stek	»	251	248	214	230	237	199	202	233
29	soppkött	»	203	208	190	190	198	182	188	210
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	150	150	150	150	150	150
31	spädkalv ×	»	150	150	150	—	150	—	—	103
32	Fårkött: färskt, stek	»	341	314	255	266	296	279	280	275
33	salt, svenskt	»	247	—	255	—	—	225	—	230
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	295	265	273	266	270	280	283	270
36	salt, svenskt »	»	305	—	275	285	280	290	290	300
37	*Fisk, färsk: abborre	»	120	133	90	91	100	114	104	95
38	gädda	»	245	200	156	155	195	196	184	158
39	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—
40	strömming	»	53	69	65	72	70	60	57	61
41	torsk	»	94	142	110	80	135	119	100	120
42	rödspotta (»spätta»)	»	141	150	—	—	130	150	150	140
43	salt: sill, prima	»	84	90	90	90	95	85	85	90
44	strömming	»	—	75	73	40	—	—	60	62
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	150	137	144	150	170	153	150	129
46	» » » rundskuren	»	—	—	187	—	200	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	325	325	317	305	325	300	300	304
48	Socker, bit- ×	»	68	68	71	73	73	69	69	69
49	Salt (matsalt)	»	22	20	20	20	25	20	15	15
50	Svagdricka	l.	15	16	14	10	11	9	8	11
51	Fotogen, Water White	»	39	37	39	35	41	41	40	36
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	7370	6500	6000	4500	6130	6100	6500	5590
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	5300	4500	4600	3500	4600	5300	5200	4260
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	750	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	900	825	765	—	720	820	775	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	600	830	650	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	380	—	362	360	—	510	—	—
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	585	—	450	—	—	—	625	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala braxen 80 300 öre; för Norrköping kolja 85 à 150, sjötunga 100 à 150 och vitling 60 à 90 öre; för Motala sjötunga sjötunga 140 à 175 och ål 300 öre; för Halmstad flundra 40 à 70, havslax 90 à 125, kolja 75 à 110, — [1]) 75 % utmalning. — [2]) I Visby har under juli betalats för alved 63·80 kr. per famn. — × Maximipris.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
23	20	24	23	20	22	22	25	23	24	22	22	21	27	26	24	1
15	14	14	—	—	17	12	—	—	—	—	12	14	17	17	—	2
11	8	—	—	7	15	10	14	12	14	12	10	12	15	—	14	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	374	375	375	375	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	—	—	—	325	—	325	325	325	324	5
303	333	338	300	330	330	310	385	300	370	357	338	339	315	330	317	6
200	295	—	—	—	—	204	274	233	—	265	250	245	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
284	262	260	278	270	279	268	311	289	312	311	271	304	300	278	267	10
—	—	—	—	—	—	260	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	46	65	50	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
1000	875	—	—	—	1150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
175	222	210	246	250	225	220	200	188	175	194	169	133	158	144	157	14
—	—	65	—	61	—	61	—	—	—	62	—	63	61	—	—	15
168	—	—	—	161	—	200	250	—	250	275	290	160	150	—	165	16
42	41	40	40	41	41	40	41	41	41	41	40	40	40	41	43	17
36	35	34	34	35	35	34	35	36	35	35	34	34	34	35	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	64	—	64	—	64	64	—	—	65	—	60	—	—	64	20
—	58	—	—	76	—	61	—	70	66	107	—	—	88	75	—	21
63	60	65	65	60	55	64	70	68	73	65	78	60	61	60	64	22
66	54	—	42	43	43	48	47	46	47	44	41	46	68	68	58	23
46	—	38	—	—	35	35	34	33	34	34	33	38	43	48	—	24
100	100	138	100	133	125	100	125	—	100	125	100	100	91	90	118	25
62	77	—	61	51	—	—	—	—	—	—	—	—	58	72	60	26
77	92	69	70	62	77	92	77	79	75	69	78	77	88	86	90	27
219	203	202	225	187	213	172	236	239	221	202	216	194	225	220	204	28
215	191	181	202	169	187	157	208	191	212	190	190	173	211	198	175	29
150	150	150	150	150	—	150	150	—	—	150	—	—	150	150	150	30
109	135	127	121	—	—	149	150	150	150	138	147	142	150	145	125	31
239	238	229	234	231	264	291	350	300	299	269	285	248	300	260	243	32
—	225	—	225	—	213	277	—	—	225	—	—	200	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
280	270	288	280	250	265	250	259	260	270	266	261	268	290	270	260	35
280	280	283	280	260	280	272	—	300	280	293	296	281	310	300	280	36
104	125	107	61	150	78	102	—	150	—	—	150	—	150	—	100	37
140	162	191	138	240	155	157	—	200	175	150	213	—	225	—	150	38
—	—	—	—	—	—	—	110	—	45	69	—	103	—	—	—	39
60	73	58	48	67	31	28	—	—	—	—	40	50	68	—	—	40
90	95	94	93	—	39	56	78	90	62	79	50	54	63	50	78	41
104	142	—	—	140	—	118	154	195	109	187	181	151	161	100	150	42
85	83	95	110	100	98	113	123	123	100	110	113	85	87	100	97	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
140	—	150	140	143	150	—	155	—	145	123	—	143	135	105	127	45
—	175	—	—	—	—	—	190	—	—	200	170	180	—	—	—	46
300	300	300	305	305	300	300	300	300	300	300	300	300	325	300	301	47
69	69	71	72	72	71	68	68	68	68	68	68	69	68	70	69	48
15	15	15	20	20	18	14	18	15	15	16	18	15	15	15	15	49
8	9	10	9	10	10	10	9	8	10	10	8	9	13	10	10	50
40	36	35	36	45	40	—	33	—	—	38	—	37	37	41	35	51
4600	3740	4950	4420	6610	4940	6680	8480	7750	8250	7180	7230	4950	8000	—	5750	52
3200	2650	4500	3480	[2]) —	—	5740	8080	7350	7980	6800	4450	4210	7200	—	4100	53
—	357	—	—	—	600	575	976	—	750	875	550	550	1099	—	—	54
830	850	—	750	800	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	600	—	650	—	—	—	—	—	—	760	—	—	—	56
235	—	—	—	—	400	—	425	—	290	338	—	—	340	—	—	57
583	550	—	—	—	460	—	—	—	—	520	—	545	—	—	—	58

[2]) 120 öre: för Linköping kolja 80 à 125, makrill och sjötunga 100 à 150, vitling 60 à 80 och ål 125 à 140 öre; för Visby braxen 150, flundra 100 à 140, gös 260, kolja 100, makrill 125 à 150, sik 210, långa och makrill 100, piggvar och rödtunga 70 à 150 och vitling 50 à 80 öre; för Lysekil kolja 50 öre.

	1	2	27	28	29	30	31	32	33	34
	Varuslag	Kvantitet	Borås	Tidaholm	Karlstad	Örebro	Kopparberg	Västerås	Falun	Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	22	21	25	22	22	24	25	24
2	handskummad	»	15	12	—	—	12	14	13	12
3	separerad	»	13	8	13	10	11	12	12	11
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	303	298	337	300	359	323	317	367
7	halvfet, »	»	240	188	—	230	270	252	—	—
8	skummjölks-, »	»	170	129	—	170	200	153	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	295	251	298	296	300	309	322	309
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	—	60	—	54	—	—
13	» ×	hl.	—	—	—	910	—	910	—	—
14	färsk	5 l.	148	159	187	145	309	175	243	180
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	63	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	41	42	41	42	41	42	43	42
18	råg-, » » » ×	»	35	36	36	36	35	36	37	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	—	65	64	64	64	—	67
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	70	—	—	65	63	58	73	61
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	65	58	56	57	58	57	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	77	52	52	67	62	64	70	70
24	» » sur ×	»	44	—	54	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	90	100	150	106	100	150	150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	—	77	—	62	69	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	77	67	—	52	68	77	—	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	232	249	208	190	221	224	223	226
29	soppkött	»	189	202	190	150	189	192	203	198
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	—	150	150	150	150	150	150	150
31	spädkalv ×	»	147	103	—	140	150	144	149	144
32	Fårkött: färskt, stek	»	267	274	—	245	268	279	263	260
33	salt, svenskt	»	—	250	—	—	—	—	260	253
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	270	268	279	280	270	270	270	268
36	salt, svenskt »	»	280	280	283	290	298	280	270	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	115	—	140	89	112	120	138	104
38	gädda	»	171	172	188	166	180	196	198	184
39	sill	»	102	—	—	—	—	—	—	—
40	strömming	»	—	—	70	64	71	59	56	53
41	torsk	»	76	—	142	110	—	—	119	110
42	rödspotta (»spätta»)	»	154	—	119	—	180	180	125	—
43	salt: sill, prima	»	90	90	97	90	90	89	87	90
44	strömming	»	—	—	—	—	50	71	65	68
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	145	140	180	120	150	138	—	130
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	178	180
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	303	300	300	300	—	—
48	Socker, bit- ×	»	69	68	71	70	70	68	71	71
49	Salt (matsalt)	»	15	15	17	14	16	20	12	12
50	Svagdricka	l.	9	7	12	10	9	11	10	10
51	Fotogen, Water White	»	45	50	—	37	—	36	36	40
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	5640	3960	5650	6530	4540	5800	4240	4230
53	barr- }	»	3950	2670	4260	5040	3150	4800	3440	3180
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	800	—	1000	—	850	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	—	—	430	395	650	600	—	—
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm kolja för Västerås braxen 80 à 100, gös 200 à 225 och makrill 90 à 120 öre; för Falun kolja 100 à 125 och tunga 150 och vitling 70 öre; för Umeå sik 150 à 200 öre; för Luleå sik 90 à 150 öre; för Boden sik kbfm. (29·50 kr. per famn) ej hemkörd. — [3]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har tillhandahållit antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 3·70 och engelsk kaminkoks till 4·00 kr. per hl. — [4]) Å de orter, ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Bodon	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Juli	Juni	Maj	April	
Medelpris (öre)																
25	26	25	26	26	24	25	23	23	23	25	25	**24**	23	23	23	1
15	13	14	18	18	12	17	13	15	—	—	—	**14**	14	14	14	2
14	—	12	—	9	—	15	10	—	12	—	—	**12**	11	11	11	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	**375**	375	374	374	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	**325**	325	325	325	5
325	348	330	332	337	340	300	328	368	317	310	370	**331**	322	309	295	6
250	250	—	260	267	—	—	230	—	—	270	-	**245**	247	236	228	7
—	—	—	—	—	—	—	130	—	—	—	—	**165**	172	176	170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	9
301	320	315	318	325	341	304	303	328	318	320	314	**299**	284	267	258	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	**280**	274	267	245	11
—	—	70	—	—	—	63	—	—	—	—	—	**63**	63	66	87	12
—	—	—	—	—	—	1125	—	—	—	—	—	**995**	1021	1063	1464	13
185	179	175	287	268	—	313	188	—	—	—	—	**202**	—	—	—	14
—	—	65	—	—	—	64	73	—	—	—	—	**63**	63	63	64	15
—	150	150	—	325	—	—	—	—	—	—	—	**202**	220	212	191	16
42	43	43	43	43	43	42	43	42	42	42	42	**42**	42	42	42	17
36	37	37	37	37	38	36	37	36	36	36	36	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	19
—	64	66	64	66	—	64	64	64	64	63	—	**64**	64	66	75	20
—	87	64	—	73	70	65	95	95	—	—	58	**72**	72	75	87	21
57	59	57	65	63	66	64	62	65	65	65	64	**62**	62	62	61	22
61	62	65	62	62	62	60	54	68	73	65	65	**60**	60	60	60	23
52	49	—	60	60	—	—	64	—	—	—	—	**45**	48	46	46	24
150	83	100	125	117	104	110	125	123	123	125	90	[4] **117**	[4] 117	[4] 117	[4] 118	25
—	71	73	—	83	70	75	62	—	—	—	—	[4] **67**	[4] 68	[4] 68	[4] 68	26
—	106	92	—	113	77	90	92	—	—	77	—	[4] **81**	[4] 82	[4] 81	[4] 81	27
225	223	227	232	236	211	203	231	251	249	246	258	**222**	224	220	216	28
200	199	203	198	199	187	181	194	232	229	221	221	**195**	197	193	191	29
150	150	150	150	150	—	—	—	150	—	150	-	**150**	150	223	231	30
—	146	149	148	143	148	150	150	150	150	—	150	**142**	138	135	141	31
240	266	256	273	272	200	248	—	300	250	247	—	**268**	259	253	246	32
—	250	—	220	—	215	250	—	227	—	235	—	**236**	243	236	230	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	245	259	34
270	280	273	281	278	260	275	284	—	280	258	260	**271**	275	271	263	35
293	300	310	294	318	300	308	310	312	—	257	300	**289**	293	288	282	36
140	118	96	78	75	—	128	60	69	55	48	93	**105**	92	97	126	37
200	203	142	150	138	—	181	190	138	136	100	122	**174**	149	136	186	38
—	65	—	—	—	—	—	188	—	—	—	—	**97**	75	78	70	39
55	27	39	49	40	53	61	50	53	55	53	66	**56**	58	60	60	40
110	100	—	108	—	—	135	—	—	—	—	—	**93**	92	93	107	41
100	150	163	144	—	—	150	—	—	—	—	—	**145**	132	135	160	42
93	93	99	113	101	118	124	95	99	90	103	105	**97**	97	100	102	43
63	68	—	75	67	70	100	—	66	72	62	75	**67**	66	69	70	44
135	150	150	140	—	—	—	—	—	—	112	—	**142**	138	138	139	45
—	182	172	160	150	—	—	200	—	—	150	—	**178**	181	174	176	46
312	313	300	—	301	317	308	300	300	300	325	317	**306**	310	308	308	47
69	70	70	70	71	74	71	72	72	72	70	72	**70**	70	70	70	48
14	15	15	17	13	11	15	16	15	15	12	18	**16**	16	16	16	49
10	11	8	11	8	8	10	10	10	10	10	11	**10**	10	9	9	50
38	39	43	42	41	42	35	50	—	—	—	—	**39**	37	36	33	51
4410	5970	4600	5360	4790	4750	4540	4800	4410	4280	—	[3] 4160	**5590**	5070	4850	4780	52
3020	5000	3970	4730	4160	[2] —	4030	4030	3780	3780	—	[3] 3780	**4560**	4040	3930	3820	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**708**	599	400	460	54
850	—	—	800	—	—	815	750	700	—	—	[3] 850	**808**	791	776	772	55
—	—	—	810	—	—	—	—	—	—	—	—	**700**	691	691	684	56
—	355	—	375	—	—	560	450	—	—	—	[3] —	**414**	394	379	370	57
540	—	—	460	—	—	—	—	460	—	—	[3] 450	**519**	519	500	488	58

100 à 120 och siklöja 100 à 175 öre: för Karlstad sjötunga 90 à 125 öre: för Örebro kolja 80 à 100 öre; vitling 90 öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 90 och vitling 80 öre; för Ludvika kolja 110, sjö- 70 à 150 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) För avfallsved har betalts i Nyland (s. k. »klant») 50·00 kr. per sin personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20, barrved till 25·20 kr. per famn, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl kvaliteterna. — × Maximipris.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Extra prima[1])	53	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	43	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2])	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4])	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	51	54	48	42	48	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2])	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6])	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	64	68	63	60	61	60	68	78	67	87
» (70—90 »)[7])	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	60
Får:										
Yngre, feta[8])	53	54	52	50	51	51	58	58	55	70
Äldre, » [9])	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	78	66	56	69	77	64	78	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.)	76	65	55	68	78	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april och juni 1917 endast avse Stockholm och Malmö och för juli 1916—juli 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt juni, juli, aug. och dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för maj samt för och Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg. — [9]) Uppgifterna för åren

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—juli 1917.

(juni 1916—juli 1917) för alla tre orterna.

1916	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	—	—	—	—	110	—	—	125	119	125	114
100	110	117	117	109	102	101	105	103	103	106	107	106	102
91	102	107	104	96	90	91	92	92	91	94	96	95	88
76	88	94	90	77	73	76	75	74	75	78	—	79	64
115	129	136	136	134	125	124	124	122	123	129	134	133	122
105	116	123	124	118	108	110	114	113	112	117	119	118	113
87	100	105	103	96	86	89	92	90	89	93	97	95	85
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	128	—	—
105	115	122	121	114	108	113	116	115	113	114	116	114	105
100	110	117	116	110	102	105	106	105	103	105	107	105	97
89	102	113	107	94	86	89	89	89	89	93	93	87	75
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
104	114	122	122	111	105	108	111	111	109	111	118	118	111
89	101	106	105	98	89	90	96	93	93	95	91	94	85
105	110	116	118	111	111	108	112	108	104	107	111	87	84
99	105	110	112	105	103	103	107	103	99	96	98	80	77
85	87	93	97	91	89	92	91	82	79	82	83	69	68
92	93	98	97	91	91	92	98	99	105	109	114	118	114
83	84	87	86	81	80	81	87	88	95	99	101	105	101
168	164	164	159	169	168	164	164	168	168	168	173	164	161
164	166	165	160	170	169	165	165	169	170	169	167	155	145
151	149	150	148	156	156	153	153	157	159	158	160	158	159

Malmö. — [3]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1913 för april och maj 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast Stockholm och Göteborg under juli—nov. 1916 samt juli 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö 1906—1909 avse endast Göteborg samt för juni 1916 Stockholm och Göteborg.

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under maj

	Kreatursslag	Stockholm							
		Maj 1917	Juni 1917	28/6—4/7	5/7—11/7	12/7—18/7	19/7—25/7	26/7—1/8	Juli 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:								
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	155	155	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	115	113	111	103	103	103	109	106
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	107	105	103	95	95	95	100	98
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	82	78	65	55	60	60	60	60
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	123	121	119	111	111	111	116	114
12	» 2. Mindre feta	96	90	85	77	77	77	77	79
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	155	155	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	120	114	111	103	103	103	109	106
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	113	107	104	96	96	96	101	99
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	98	88	80	70	70	70	70	72
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	155	155	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	122	120	118	110	110	110	115	113
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	96	90	85	77	77	77	77	79
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	126	80	80	80	80	80	80	80
30	» (70—90 »)								
31	Skummjölkskalvar	98	70	70	70	70	70	70	70
	Får:								
32	Yngre, feta	123	134	143	138	118	108	113	124
33	Äldre, »	113	124	133	128	108	98	103	114
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	185	176	173	173	173	173	173	173
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	185	176	173	173	173	173	173	173
37	Suggor	174	165	173	173	167	162	162	167
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	175	150	125	115	115	115	115	117
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	175	150	125	115	115	115	115	117
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	225	200	175	165	165	165	165	167
43	Oxar: kl. 3. » »	325	300	275	250	250	250	250	255

priser

vande vikt)

i riket.

—juli 1917.

Eskilstuna							Linköping							
Maj 1917	Juni 1917	1/7—7/7	8/7—14/7	15/7—21/7	22/7—28/7	Juli 1917	Maj 1917	Juni 1917	4/7—10/7	11/7—17/7	18/7—24/7	25/7—31/7	Juli 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
98	95	90	90	85	85	88	—	—	—	—	—	—	—	1
160	160	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	2
92	91	82	82	78	78	80	114	108	100	95	95	95	96	3
150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
86	83	72	72	70	70	71	89	87	85	80	80	78	81	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
69	68	55	60	60	60	59	65	65	65	65	65	58	63	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
100	100	95	95	95	95	95	125	130	—	—	—	—	—	10
92	90	85	85	85	85	85	115	112	105	100	100	100	101	11
78	78	72	72	72	72	72	90	89	85	85	85	85	85	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	130	105	—	—	—	—	—	14
160	—	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	115	92	95	95	95	100	96	16
160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
100	100	95	95	95	95	95	100	77	75	75	75	75	75	18
150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
85	90	—	—	—	—	—	85	66	63	63	63	63	63	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	126	125	—	—	—	—	—	22
160	160	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	23
—	—	—	100	100	100	100	115	103	103	100	100	100	101	2
150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
82	—	—	90	90	90	90	95	86	85	85	85	80	84	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	65	65	65	65	65	65	65	28
109	80	85	85	98	98	92	110	80	80	80	80	80	80	29
94	76	75	75	85	85	80	95	68	68	68	68	65	67	30
84	60	60	60	75	75	68	58	55	55	65	55	55	58	31
114	123	125	125	122	122	124	130	141	145	95	95	95	108	32
106	110	110	110	110	110	110	111	117	120	88	88	88	96	33
132	143	145	145	135	135	140	250	250	—	—	—	—	—	34
170	167	162	162	160	160	161	171	170	168	168	168	163	167	35
172	169	162	162	160	160	161	177	173	169	169	169	168	169	36
162	163	160	160	155	155	158	177	172	168	168	168	168	168	37
Kr. per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
175	173	150	150	150	150	150	140	140	140	140	140	140	140	39
150	150	125	125	125	125	125	140	140	140	140	140	140	140	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	188	188	188	188	188	188	188	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under maj

	Kreatursslag	Norrköping							
		Maj 1917	Juni 1917	29/6—5/7	6/7—12/7	13/7—19/7	20/7—26/7	27/7—2/8	Juli 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	**110**	**103**	100	100	95	95	95	**97**
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**100**	**93**	90	90	85	85	85	**87**
4	» » » » för export	—	**160**	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**85**	**78**	75	75	70	70	70	**72**
6	» » » » för export	—	**159**	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	**110**	**103**	100	100	100	100	100	**100**
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**100**	**93**	90	90	90	90	90	**90**
12	» 2. Mindre feta	**85**	**78**	75	75	75	75	75	**75**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	**120**	**113**	110	110	110	110	110	**110**
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**105**	**98**	95	95	95	95	95	**95**
17	» » » » för export	—	**160**	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**85**	**78**	75	75	75	75	75	**75**
19	» » » » » för export	—	**150**	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**75**	**71**	70	70	70	70	70	**70**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	**111**	**108**	105	105	100	100	100	**102**
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**100**	**96**	95	95	90	90	90	**92**
25	» » » för export	—	**160**	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**85**	**81**	80	80	75	75	75	**77**
27	» » för export	—	**150**	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**113**	**90**	90	90	90	90	90	**90**
30	» (70—90 »)	**108**	**85**	85	85	85	85	85	**85**
31	Skummjölkskalvar	**79**	**65**	65	65	65	65	65	**65**
	Får:								
32	Yngre, feta	**105**	**105**	115	115	115	95	95	**107**
33	Äldre, »	**97**	**97**	97	97	97	85	85	**92**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	**165**	**155**	150	150	150	150	150	**150**
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	**174**	**166**	160	160	160	160	160	**160**
37	Suggor	**155**	**150**	145	145	145	145	145	**145**
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):		K r. p e r s t y c k						
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	**250**	**213**	200	200	200	200	200	**200**
41	» » 4. Magra, simpla	**175**	**138**	125	128	125	125	125	**125**
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**175**	**138**	125	125	125	125	125	**125**

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

—juli 1917.

Malmö								Hälsingborg								
Maj 1917	Juni 1917	28/6—4/7	5/7—11/7	12/7—18/7	19/7—25/7	26/7—1/8	Juli 1917	Maj 1917	Juni 1917	28/6—4/7	5/7—11/7	12/7—18/7	19/7—25/7	26/7—1/8	Juli 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
119	125	118	110	115	115	110	114	123	—	—	—	—	—	—	—	1
158	160	160	—	—	—	—	160	158	160	160	—	—	—	—	160	2
104	103	105	95	95	95	95	97	108	99	98	93	93	93	93	94	3
148	150	150	—	—	—	—	150	148	150	150	—	—	—	—	150	4
94	93	95	85	80	80	80	84	95	89	83	83	80	80	82	5	
140	141	143	—	—	—	—	143	140	140	143	—	—	—	—	143	6
82	79	75	65	65	65	65	67	84	81	73	73	63	63	63	67	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
69	60	55	50	45	45	45	48	—	—	—	—	—	—	—	—	9
134	133	130	120	120	120	120	122	131	133	125	—	—	130	120	125	10
116	116	115	105	110	110	100	108	121	114	108	110	110	113	108	110	11
97	98	95	85	80	80	80	84	108	105	103	98	98	98	95	98	12
78	70	65	60	55	55	55	58	—	—	—	—	—	—	—	—	13
128	—	—	—	—	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—	14
158	160	160	—	—	—	—	160	158	160	160	—	—	—	—	160	15
114	—	—	108	100	100	93	100	—	—	—	—	—	—	—	—	16
148	150	150	—	—	—	—	150	148	150	150	—	—	—	—	150	17
103	103	100	95	93	93	88	94	—	—	—	—	—	—	—	—	18
140	142	143	—	—	—	—	143	140	140	143	—	—	—	—	143	19
88	85	88	75	75	75	73	77	105	105	98	93	93	93	93	94	20
77	70	65	60	55	55	55	58	86	93	88	—	—	80	80	83	21
125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
148	160	160	—	—	—	—	160	—	160	160	—	—	—	—	160	23
120	122	110	105	—	—	—	108	113	113	105	93	93	93	95	96	24
—	150	150	—	—	—	—	150	—	150	150	—	—	—	—	150	25
80	—	—	—	—	—	—	—	95	94	93	83	83	83	80	84	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
103	82	85	85	—	—	—	85	105	92	80	75	75	75	75	76	29
90	74	75	75	75	75	75	75	94	87	70	63	63	63	63	64	30
75	68	68	68	68	68	68	68	83	78	63	58	58	58	58	59	31
105	103	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	32
85	85	85	85	85	85	85	85	—	—	—	—	—	—	—	—	33
184	157	145	145	125	125	115	133	—	—	—	—	—	—	—	—	34
169	159	155	155	155	155	155	155	—	—	—	—	—	—	—	—	35
148	135	135	135	120	120	120	126	—	—	—	—	—	—	—	—	36
149	155	155	155	155	155	155	155	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	137	135	138	113	113	—	—	121	39
		Kr. per styck								Kr. per styck						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	--	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	138	137	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under maj—juli 1917.

	Kreatursslag	Göteborg							
		Maj 1917	Juni 1917	28/6—4/7	5/7—11/7	12/7—18/7	19/7—25/7	26/7—1/8	Juli 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:								
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	160	160	—	—	—	—	160
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	103	103	108	108	103	98	98	103
4	» » » » för export	—	150	150	—	—	—	—	150
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	88	88	93	88	78	78	78	83
6	» » » » för export	—	140	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	118	118	123	123	118	113	113	118
12	» 2. Mindre feta	98	98	103	98	88	83	83	91
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	160	160	—	—	—	—	160
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	113	113	118	113	108	103	103	109
17	» » » » » för export	—	150	150	—	—	—	—	150
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	106	106	111	103	93	88	88	97
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—	—
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	160	160	—	—	—	—	160
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	113	113	118	118	113	108	108	113
25	» » » för export	—	150	150	—	—	—	—	150
26	» 2. Mindre feta	98	98	103	98	88	83	83	91
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
29	*Kalvar:*								
	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	119	92	83	83	83	83	83	83
30	» (70—90 »)	106	85	78	78	78	78	78	78
31	Skummjölkskalvar	76	68	65	65	65	65	65	65
	Får:								
32	Yngre, feta	114	117	118	118	118	118	118	118
33	Äldre »	104	105	105	105	105	105	103	105
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	164	156	155	155	155	155	155	155
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	169	155	135	155	135	135	135	135
37	Suggor	156	154	155	155	155	155	155	155
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar): kl. 3 Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *juli* 1916—*juli* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor . .	kg.	90	119	128	130	114	124	144	161	150	141	80	85	109
liten .	»	62	95	112	106	90	87	110	112	95	99	54	53	79
Braxen	»	69	95	110	106	—	—	—	110	—	128	80	79	104
Gråsej	»	70	70	80	88	—	—	—	85	120	—	—	85	60
Gädda, levande .	»	—	210	—	—	—	140	—	255	—	—	—	140	—
slaktad .	»	100	158	164	180	153	170	201	223	235	182	108	148	202
Gös	»	182	225	234	235	203	188	270	263	263	228	130	176	180
Hälleflundra, stor	»	—	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	63	90	95	107	95	87	—	—	—	115	70	75	92
Kolja, svensk .	»	73	78	82	76	95	88	100	118	128	107	75	75	81
norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel . . .	»	—	98	103	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra .	»	—	—	—	—	137	135	—	—	156	118	—	—	—
Lake, stor . .	»	—	95	104	116	105	102	112	136	129	99	—	65	77
insjö- liten . .	»	—	90	—	97	94	90	—	—	100	—	—	—	55
Lax, färsk . .	»	285	—	—	—	360	—	—	—	—	1100	358	430	440
Långa	»	—	75	—	—	—	—	—	—	175	—	—	—	85
Piggvar	»	—	—	—	—	230	250	275	—	300	186	100	200	—
Röding	»	190	112	—	222	210	190	—	—	—	—	—	—	—
Rödspotta, stor .	»	—	110	112	110	143	130	128	172	150	132	101	93	117
liten	»	—	—	—	—	—	123	110	125	125	110	—	—	95
Sik, stor . . .	»	110	160	149	149	120	134	143	150	—	150	125	150	185
liten . . .	»	75	—	—	110	103	—	—	—	—	140	—	—	180
Siklöja	»	—	121	123	80	—	—	—	—	—	—	—	—	150
Sill, färsk . . .	låda[2]	—	—	4900	4500	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900
» » . . .	kg.	—	61	65	70	—	—	—	48	—	—	—	—	—
Sjötunga, stor .	»	100	145	142	161	—	—	—	—	—	180	100	93	117
liten .	»	73	96	94	125	225	—	—	—	—	—	78	69	91
Slätvar	»	—	—	—	—	208	—	—	—	190	168	—	—	—
Strömming . .	låda[3]	—	—	—	—	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—
» . .	kg.	32	36	40	42	37	39	35	33	30	33	30	42	40
Torsk, m. huvud	»	44	45	49	61	63	56	65	96	89	66	50	60	47
svensk huvudlös	»	89	90	99	101	120	93	113	126	138	86	86	80	91
Torsk, norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ur, färsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor . .	»	52	49	44	54	63	54	70	80	79	65	59	56	46
liten .	»	—	—	—	—	—	35	43	—	60	58	50	40	40
Ål, levande, stor	»	216	248	245	255	—	350	—	—	—	—	—	—	310
liten	»	155	204	176	181	—	260	—	—	—	—	—	—	200
Skaldjur:														
Hummer . . .	tjog	—	—	1700	2050	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krabbor . . .	»	—	—	750	900	950	—	—	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora .	»	230	159	148	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—
små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . .	kg.	—	140	138	—	—	—	135	—	155	150	—	—	—
kokta små . .	»	60	—	—	—	—	115	90	—	110	—	80	—	150

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror

28/6—4/7:	tillgång god,	efterfrågan	medelmåttig,	tendens	svävande.		
5/7—11/7:	»	»	»	»	»	»	
12/7—18/7:	»	»	»	»	»	»	
19/7—25/7:	»	knapp,	»	dålig,	»	»	
26/7—1/8:	»		»		»	»	

[1]) **Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.**
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *juli* 1916—*juli* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Juli 1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	51·13	44·33	71·19	72·00	61·00	47·31	46·88	42·73	38·61	46·88	—	—	—
» blandad	34·50	38·50	45·45	—	—	27·33	34·80	33·03	27·45	26·57	—	—	—
» små	31·25	32·00	28·50	—	—	11·50	20·92	24·25	16·53	11·33	—	—	—
	Öre per kg.												
Kolja, stor	70	67	75	77	95	91	99	140	136	94	69	80	67
» halvstor	54	39	55	62	83	84	79	120	118	76	60	64	55
» liten	41	18	39	40	53	51	69	88	81	59	46	46	42
Vitling	37	34	56	52	54	38	64	78	79	60	46	38	32
Torsk, stor	68	82	74	79	84	61	78	87	104	62	60	63	54
» liten	48	33	48	45	56	45	49	75	80	—	30	50	34
Långa	59	47	59	76	88	66	—	96	103	72	60	74	64
Gråsik	61	47	58	66	81	57	77	72	87	69	75	38	41
Tunga, röd	90	129	123	148	—	218	258	267	237	123	83	108	90
» äkta	—	—	—	590	306	—	505	600	570	178	473	—	—
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	319	450	335	287	209	261	365	495	293	153	190	155	512
Slätvar	—	—	—	251	186	171	284	—	250	—	192	210	—
Rödspotta	70	114	103	126	139	162	188	222	194	—	111	113	137
Hälleflundra	156	237	235	253	247	250	284	341	271	141	163	202	288
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marulk	—	66	—	100	109	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	82	60	—	95	90	—	—	—	—	—	100	131	102
Tonfisk	—	164	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillförsel:													
Antal båtar	163	228	312	167	184	125	252	224	186	816	536	481	733
» lådor	12 232	9 020	24 686	15 220	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under augusti månad 1917.

Arbetsmarknadsrapporterna för augusti hava ytterligare bekräftat det redan i föregående månadsöversikt omnämnda förhållandet, att tillgången på arbetskraft inom *jordbruket* motsvarat behovet vida bättre än föregående år. Antalet arbetsgivare, som anlitat den offentliga arbetsförmedlingen för erhållande av tillfällig arbetskraft under skörden, har därför å de flesta orter varit tämligen ringa, varemot åtskilliga daglönare särskilt i Skåne anmält sig arbetslösa. Till höstflyttningen fanns i allmänhet god tillgång på lediga platser, men villigheten att antaga fast anställning synes också hos arbetarna hava varit större än föregående år. I vissa delar av Skåne betecknades utsikterna för arbetssökande statfolk till och med såsom ganska osäkra. Man kan med hänsyn härtill ej underlåta att uttrycka farhågor för ett upprepande av den ödesdigra krisen på hösten 1914, då jordbrukarna i anledning av kreatursstammens reducering och de i övrigt osäkra konjunkturerna i stor utsträckning minskade den fast anställda arbetsstyrkan, men därför också under den påföljande sommaren inträdande bättre arbetstillgången fingo mycket svårt att erhålla tillräckligt med arbetskraft.

Inom *skogshushållningen* gjorde sig bristen på arbetskraft fortfarande kännbart gällande. Förbättring av arbetsförmedlingsresultatet har dock visat sig bland annat i Stockholms län, där 40 % av de lediga platserna kunnat tillsättas, mot endast 25 % under juli månad.

Inom *industrien* inträffade under månaden ytterligare ett flertal driftsinställelser på grund av brist å råvaror och driftsförnödenheter. Inom metallindustrien framträdde ett överskott av yngre arbetare i ett flertal industricentra, såsom Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Hälsingborg, Göteborg och Västerås. Inom jord- och stenindustrien var efterfrågan på arbetskraft givetvis mindre än vid säsongens början; brist å arbetare inrapporterades emellertid alltjämt från kalkbrotten å Gottland och tegelbruken i Skåne. Inom trävaru- och pappersindustrierna inträffade talrika driftsinställelser särskilt i Västernorrland; någon arbetslöshet torde dock härigenom ej hava uppkommit, då de lediga arbetarna alltid kunnat beredas annan sysselsättning av förutvarande arbetsgivare eller bränslekommissionen. Mer kännbar var arbetsbristen å sådana orter, som hava ett större antal arbetare inom textil- och läderindustrierna (Norrköping, Örebro, de skånska städerna m. fl.).

Inom *byggnadsverksamheten* inträdde flerstädes en förbättring av arbetstillgången, efter det de sedan föregående månad pågående lönekonflikterna efter hand blivit bilagda. Inom träarbetarfacket förekom brist å arbetskraft å många orter, särskilt Stockholm, Göteborg och Gävle.

För *transportarbetarna* var arbetstillgången fortfarande i allmänhet mindre god. I Ystad, där under förra delen av året konjunkturerna voro synner-

ligen dåliga, visade sig dock under denna liksom närmast föregående månad någon förbättring. I Stockholm uppkom på grund av bensinrestriktionerna en avsevärd arbetslöshet bland automobilchaufförerna.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 83. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	*49*	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	*119*	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	*83*	—	—	—	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, såsom inom arbetsförmedlingsstatistiken numera är fallet, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 99 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 9 på 100. Fullt så ogynnsamt, som på grund härav skulle kunnat väntas, blev dock icke förmedlingsresultatet beträffande skogsarbetet, enär till dylikt arbete kunde hänvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande. Inalles tillsattes sålunda genom den offentliga arbetsförmedlingen 24 % av de lediga skogsarbetarplatserna (se sid. 1111).

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·8	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	*2·9*	*4·5*	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 augusti 1917. Arbetslösheten var då, som synes, större än vid motsvarande tidpunkt något av de föregående år, för vilka uppgifter föreligga.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under augusti månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	5 294	—	Göteborg	647	—
Uppsala	256	—	Borås	404	—
Växjö s:n	37	—	Summa augusti 1917	**9 440**	**2 173**
Karlskrona	71	28	» juli 1917	19 381	8 569
Malmö	2 731	2 145	» augusti 1916	197	—

Ändrad anordning av folkundervisningen för beredande av ökad arbetskraft åt jordbruket. Kungl. Maj:t avlät den 1 juni 1917 till folkskoleöverstyrelsen följande skrivelse:

I underdånig skrivelse den 3 mars 1917 har Vår befallningshavande i Uppsala län anfört, bland annat, följande. Vid sammanträde emellan Vår befallningshavande och länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott hade överläggning ägt rum angående åtgärder, som lämpligen kunde vidtagas för mildrande av trycket av de tider, som syntes stunda, samt för beredande av största möjliga utsikter för att årets skörd bleve kvantitativt och kvalitativt så rik som möjligt. Från representanter för länets jordbruk hade framhållits, att en av de väsentligaste svårigheter, varmed jordbruket i dessa tider hade att kämpa, då det vore fråga om att fylla den uppgift, läget ställde för detsamma, vore bristen på arbetskrafter. Det hade därvid påpekats, att ett medel för lindrande av denna olägenhet vore att tillförsäkra jordbruket så mycket av den på landsbygden befintliga arbetskraften som möjligt. Ett icke föraktligt tillskott av dylik arbetskraft hade ansetts kunna vinnas, om barnen på landsbygden under sommar- och skördetid befriades från skolgång, så att de kunde deltaga i jordbruksarbetet i större utsträckning än vad nu kunde ske. Det hade framhållits, att även en del kvinnliga arbetskrafter härigenom skulle lösgöras till samma arbetes fromma, i det de äldre syskonen kunde efterse de yngre och sålunda lämna modern mera tillfälle till arbete utomhus. De vid sammanträdet närvarande jordbrukarna hade uttalat såsom ett önskemål, att barnen under sommaren 1917 befriades från skolgång under tiden från och med den 1 juni till och med den 15 oktober. Skolgången slutade i allmänhet i mitten av juni, eller år 1917, då en del församlingar på grund av bränslebrist hållit skolorna stängda någon eller några veckor under den kallaste årstiden, kanske något senare, samt åter-

upptoges den 1 september. Förslaget skulle sålunda gälla i genomsnitt en förkortad lästid under läsåret av åtta veckor samt gå ut på att i jordbrukskommuner, där barnens arbete ansåges vara av betydelse för jordbrukets behov av arbetskrafter, den lagstadgade lästiden finge under år 1917 förkortas med denna tid utan att detta inverkade på vederbörandes rätt till statsbidrag m. m. Vår befallningshavande, som för sin del kände sig övertygad, att det sålunda framställda förslaget innehölle mycket, som vore beaktansvärt, ville till Oss frambära förslaget till den åtgärd, vartill Vi kunde finna detsamma böra föranleda.

Sedan Vår lantbruksstyrelse genom nådig remiss anbefallts att, efter inhämtande från hushållningssällskapens förvaltningsutskott av yttranden, utreda, huruvida förhållandena inom respektiva sällskaps områden ansåges göra en sådan åtgärd, som ifrågasatts, erforderlig, samt i så fall angående den årstid och tidslängd, varunder den ansåges böra vidtagas, samt skälen därför, har lantbruksstyrelsen, efter vederbörandes hörande, den 18 april 1917 avgivit underdånigt utlåtande i ärendet.

Vidare har Ni, efter hörande av statens folkskolinspektörer, den 9 maj 1917 avgivit infordrat underdånigt utlåtande i ämnet, varefter centralstyrelsen för Sveriges folkskollärarförening inkommit med en underdånig skrift.

Vid föredragning av detta ärende hava Vi funnit gott bemyndiga Eder att uppdraga åt folkskolinspektörerna att för år 1917 beträffande till den allmänna folkundervisningen på landsbygden hörande skolor, undantagandes småskolor och däremot svarande avdelningar — för beredande i möjligaste mån av ökad arbetskraft åt jordbruket utan att undervisningens ändamål äventyras — på framställning av vederbörande skolråd, med huvudsakligt iakttagande av gällande föreskrifter rörande omfattningen av folkskolans lärotider, medgiva ändring i tiden för lästermins början och slut, genom fritid uppdela lästermin i flera större eller mindre tidsavdelningar, lämna viss klass eller avdelning ledighet utan att undervisningen i skolan i dess helhet inställes, lämna kortare ledighet för viss skola utan återläsningsskyldighet, medgiva ledighet åt vissa lärjungar utöver vad i vederbörligt skolreglemente stadgas och i övrigt, inom ramen av gällande bestämmelser, vidtaga sådana åtgärder, som kunna vara ägnade att befordra nyss angivna syfte; skolande, därest skolråd ej åtnöjes med folkskolinspektörs beslut, Ni äga att efter anmälan meddela de föreskrifter, som med avseende å vad nu förordnats må anses av förhållandena påkallade. Detta meddela vi Eder för kännedom och efterrättelse samt vederbörandes underrättande. Stockholms slott den 1 juni 1917.

GUSTAF.

ALEXIS HAMMARSTRÖM.

Sedermera har Kungl. Maj:t i samma ärende avlåtit följande skrivelse till folkskoleöverstyrelsen.

Enligt nådigt brev den 1 juni 1917 bemyndigade Vi Eder att uppdraga åt statens folkskolinspektörer att för år 1917 beträffande till den allmänna folkundervisningen på landsbygden hörande skolor, undantagandes småskolor och däremot svarande avdelningar — för beredande i möjligaste mån av ökad arbetskraft åt jordbruket utan att undervisningens ändamål äventyrades — på framställning av vederbörande skolråd, med huvudsakligt iakttagande av gällande föreskrifter rörande omfattningen av folkskolans lärotider, medgiva ändring i tiden för lästermins början och slut, genom fritid uppdela lästermin i flera större eller mindre tidsavdelningar, lämna viss klass eller avdelning ledighet utan att undervisningen i skolan i dess helhet inställdes, lämna kortare ledighet för viss skola utan återläsningsskyldighet, medgiva ledighet åt vissa lärjungar utöver vad i vederbörligt skolreglemente stadgades och i övrigt, inom ramen av gällande bestämmelser, vidtaga sådana åtgärder, som kunde vara ägnade att befordra nyss angivna syfte. Tillika förklarades, att därest skolråd ej åtnöjdes med folkskolinspektörs beslut, Ni skulle äga att efter anmälan meddela de föreskrifter, som, med avseende å vad sålunda förordnats, kunde anses av förhållandena påkallade.

I en till statsrådet och chefen för Vårt jordbruksdepartement ingiven skrivelse har nu vice ordföranden i livsmedelsstyrelsen för Medelpad gjort framställning om utverkande av tillstånd för skolbarn att några dagar av termin under lärares ledning inbärga foderämnen utan att skolorna ginge i mistning av statsanslag.

Över denna framställning har arbetslöshetskommissionen på grund av nådig remiss den 17 september 1917 i underdånighet yttrat sig och därvid hemställt, att Oss täcktes bemyndiga Eder att utsträcka den i nådiga brevet den 1 juni 1917 medgivna rätten till att gälla jämväl skolor i stad.

Sedan Ni den 17 september 1917 avgivit infordrat underdånigt utlåtande i detta ärende, hava Vi vid föredragning av detsamma funnit gott medgiva, att vad i ovanberörda nådiga brev den 1 juni 1917 finnes föreskrivet beträffande landsbygden må äga tillämplighet jämväl med avseende å rikets städer under iakttagande, att vad i samma nådiga brev stadgats rörande skolråd skall gälla, i fråga om huvudstaden för Stockholms folkskoledirektion och i fråga om övriga städer för skolråd eller vederbörande folkskolestyrelser. Detta meddela Vi Eder för kännedom och efterrättelse samt vederbörandes underrättande. Stockholms slott den 18 september 1917.

Under Hans Majt:s
Vår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Dess tillförordnade Regering:

CARL SWARTZ. HERMAN FALK.
J. ÅKERMAN. WALTER MURRAY.

Gustaf Tottie.

6. Folkhushållningskommissionen.

Reglering av tillverkningen av kaffesurrogat. I samband med andra åtgärder för tillvaratagande på mest ändamålsenliga sätt av landets livsmedelstillgångar utfärdades den 1 december 1916 förbud mot användande av spannmål och sockerbetor för tillverkning av kaffesurrogat utan folkhushållningskommissionens tillstånd. Genom författningar den 27 mars och den 12 maj 1917 förklarades nämnda förbud även skola gälla dels ärter, vicker, bönor samt av spannmål framställt mjöl, dels potatis och andra rotfrukter, med undantag av cikoriarötter, samt mjöl och andra produkter därav.[1]

Till en början meddelade kommissionen i begränsad omfattning tillstånd att för tillverkning av kaffesurrogat använda råvaror av omförmälda slag och företrädesvis åt firmor, som sedan längre tid ägnat sig åt sådan tillverkning, men i den mån knappheten på livsmedel tilltog, så gott som upphörde meddelandet av dylikt tillstånd och lämnades slutligen endast i avseende å några partier livsmedel, som i större eller mindre grad voro otjänliga till föda.

I en underdånig skrivelse den 18 juli 1917 i detta ärende yttrade folkhushållningskommissionen efter att hava erinrat om ovan omförmälda förhållanden bland annat följande:

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1917, h. 3. sid. 308.

Oaktat nu berörda åtgärder, som givetvis på många håll medfört mycket kännbara olägenheter, har, såsom bland annat ansökningarna om kaffetilldelning utvisa, tillverkningen av kaffesurrogat fortgått — man har sökt och även lyckats erhålla andra råvaror, som ej varit underkastade förbudet. Bland dessa råvaror lära även vara sådana, vilkas användning för tillverkning av kaffesurrogat med hänsyn till livsmedelsbristen torde vara ägnad att väcka betänkligheter. Anmärkas må även, att de pris, som betingas för surrogaten, i många fall kunna betecknas såsom i hög grad oskäliga samt att en viss risk för användandet av sanitärt olämpliga råämnen ej torde vara helt och hållet utesluten.

Med den ökade knappheten på kaffe har efterfrågan på kaffesurrogat naturligen synnerligen stegrats. Skulle, såsom nu ej synes osannolikt, importen av kaffe helt och hållet upphöra, torde det med hänsyn till levnadsvanorna inom stora grupper av befolkningen bliva nödvändigt att få till stånd en icke alltför obetydlig tillverkning av kaffesurrogat.

Av det anförda torde framgå, att kommissionen anser förändrade åtgärder från statens sida gent emot tillverkningen av kaffesurrogat vara av behovet påkallade, i syfte dels att fullständiga skyddet mot användande till kaffesurrogat av ämnen, som på annat sätt bättre kunna tillgodogöras för folknäringen, och dels för att trygga tillgången på surrogat, som med hänsyn till pris och beskaffenhet kunna anses tillfredsställande. För tillgodoseende av dessa ändamål synes i främsta rummet erfordras en lagstiftning, som bereder staten tillfälle att fullständigt reglera den yrkesmässiga tillverkningen och försäljningen av kaffesurrogat.

Vidare torde möjligen, i den mån så lämpligen låter sig göra, tillgången på erforderliga råämnen för tillverkningen av kaffesurrogat böra genom det allmännas försorg underlättas för vissa företag, vilka kunde anses därav särskilt förtjänta.

I anslutning till vad som sålunda anförts, hemställde kommissionen, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt utfärda förordning angående förbud mot tillverkning av kaffesurrogat i enlighet med bifogat förslag. Sedan denna hemställan bifallits, utfärdades den 31 juli 1917 sådan förordning (Kungl. Maj:ts nådiga förordning *angående förbud mot tillverkning av kaffesurrogat:* Sv. F. 17, n:r 528), vilken trädde i kraft den 13 augusti 1917 och genom vilken ovan berörda författningar den 1 december 1916 samt den 27 mars och 12 maj 1917 upphävdes.

Enligt ifrågavarande förordning må kaffesurrogat ej annat än till husbehov tillverkas utan folkhushållningskommissionens tillstånd. Ansökan om sådant tillstånd skall göras skriftligen enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställts. I ansökningen skall uppgift lämnas om det eller de ämnen, som skola användas för tillverkningen, sättet för surrogatets framställning, det pris, för vilket detsamma är avsett att försäljas, samt, då sökanden förut bedrivit tillverkning av kaffesurrogat, den omfattning, i vilken tillverkningen skett under de närmast föregående tre åren. Vid meddelande av tillstånd äger folkhushållningskommissionen meddela närmare föreskrifter rörande de villkor i fråga om tillverkningen och det tillverkades försäljning, under vilka tillståndet må tillgodonjutas.

På kommissionens hemställan utfärdades jämväl den 31 juli 1917 nådig kungörelse *angående lösen för bevis om tillstånd att tillverka kaffesurrogat* (Sv. F. 17, n:r 529), enligt vilken för sådant bevis skall erläggas lösen, utgående, då tillståndet avser spannmål av strå- eller trindsäd eller mjöl där-

av, med 1 kr. samt i andra fall med 50 öre för varje fullt eller påbörjat tusental kg. av det råämne tillståndet avser.

Inventering av landets förråd av ost. Genom nådig kungörelse den 13 augusti 1917 *angående uppgifter för inventering av landets förråd av ost* (Sv. F. 17, n:r 542) förordnades, att envar, som vid kungörelsens ikraftträdande (den 16 augusti 1917) innehade ost till större myckenhet än 100 kg., skulle enligt av folkhushållningskommissionen fastställt formulär avgiva skriftlig uppgift rörande myckenheten och beskaffenheten av den ost, som vid nämnda tidpunkt hos honom förefanns.

Reglering av handeln med stearinljus. Den 27 augusti 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse, vari kommissionen framhöll, att förbrukningen av stearinljus under instundande mörka årstid huvudsakligen torde bliva hänvisad till de förråd, som redan förefunnos inom landet i konsumtionsfärdigt skick, enär på grund av bristande tillgång på råvaror tillverkning ej vidare kunde ske och importen upphört. En överslagsberäkning hade givit vid handen, att storleken av de inom landet befintliga förråden ej överstege 500 000 paket om ett skålpund, under det att årsförbrukningen under normala förhållanden uppgår till omkring 5 000 000 paket.

De med stearinljusfabrikationen förenade svårigheterna avspeglas jämväl i den enorma prisstegring, som ägt rum under kristiden. Medan ett paket prima stearinljus före krigsutbrottet i detaljhandeln kostade 55 öre, utgjorde fabrikernas försäljningspris den 1 januari 1917 kr. 1·25 och den 1 augusti 1917 kr. 2·15 per paket. Lämnades spekulationslusten fullt fria tyglar, skulle detta pris undergå en högst avsevärd förhöjning, innan varan nått fram till konsumenten.

Det ovan anförda syntes kommissionen väl motivera allmänt beslag på stearinljus samt utransonering av varan, även om en sådan åtgärd ej kunde förväntas medföra något mera betydelsefullt resultat i folkhushållningshänseende. Emellertid förmenade kommissionen, att även en viss psykologisk synpunkt på frågan borde anläggas. Stearinljus är nämligen en vara, som i eminent grad kan sägas motsvara småfolkets speciella behov. Särskilt för den fattigare lantbefolkningen spelar tillgången på detta belysningsmedel en väsentlig roll, ej minst ur trevnadssynpunkt. Det främsta motivet för ett ifrågasatt statsbeslag å stearinljus vore också önskvärdheten att kunna såvitt möjligt säkerställa lantbefolkningens behov av ljus och trevnad under den mörka årstiden.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde folkhushållningskommissionen, att Kungl. Maj:t måtte i ämnet utfärda förordning i enlighet med bifogat förslag. Med bifall härtill utfärdades den 28 augusti 1917 nådig förordning *angående vissa åtgärder för reglering av handeln med stearinljus* (Sv. F. 17, n:r 589). Enligt densamma lades fran och med den 6 september 1917 beslag å alla vid nämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga

förråd av stearinljus, i den mån förråden överstego 20 paket (8 500 gram). I den mån konungen icke medgåve undantag, ålåge det envar innehavare av beslagtaget förråd av stearinljus att enligt av folkhushållningskommissionen fastställt formulär och under livsmedelsnämnds tillsyn lämna uppgift angående hela det förråd av varan, som hos honom förefanns kl. 5 förmiddagen den 6 september.

Utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må icke stearinljus försäljas till annan än kommissionen eller dess ombud. Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja stearinljus. Vägrar innehavare av stearinljus att sälja desamma till folkhushållningskommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om stearinljusen uppenbarligen icke äro oundgängligen behövliga för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, pliktig att mot ersättning avstå desamma till kronan enligt förfoganderättslagen. Kommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag. Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

Ransonering av stråfoder. På grund av den synnerligen knappa tillgången på fodermedel av alla slag har folkhushållningskommissionen beslutat att med stöd av nådiga förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel[1] verkställa ransonering icke blott av kraftfoder[2] utan även i vissa fall av *stråfoder.* Bestämmelse härom utfärdades den 4 september 1917.

Stråfoderransoneringen kommer icke att fullt genomföras såtillvida som jordbrukare, vilka innehava stråfoder endast i den mängd, som de för egna kreatur oundgängligen behöva, komma att ställas utanför densamma.

Staten förvärvar de stråfoderförråd, som skola fördelas genom foderbyråerna. Det åligger varje livsmedelsstyrelse att anordna en foderbyrå. Byrån tillsätter erforderligt antal lämpliga kommissionärer, vilka verkställa uppköp av stråfoder inom styrelsens område. Kommissionärerna äga att vid sina uppköp för fullgod vara erlägga betalning enligt högst följande priser:

	Pressad vara	Opressad vara
Hö	21·5 öre	20 öre
Vårsädeshalm	9·5 »	8 »
Höstsädeshalm	6·5 »	5 »

allt per kg. banfritt säljarens station eller fritt ombord å fartyg i säljarens närmaste hamn. Beträffande hö gäller denna prislista dock endast till den 15 oktober 1917, varefter maximipriset å denna vara kommer att

[1] Soc. Medd. årg. 1917, h. 7, s. 860.
[2] Soc. Medd. årg. 1917, h. 8, s. 959.

tillämpas (16·5 öre per kg. pressad och 15 öre per kg. opressad vara). De innehavare av stråfoder, vilka kunna anses hava tillgång till större förråd än som med iakttagande av nödig sparsamhet behövas för utfodring av egna kreatur under förbrukningsåret 1917—1918, skola av byrån anmodas att avstå sitt överskott, och äger byrån att i mån av behov använda förfoganderättslagen, därest varan icke frivilligt avstås och innehavaren ej förmår visa, att överskott ej kan beräknas vara tillfinnandes.

I provision erhåller kommissionär 0·5 öre per kg. för inköpt hö och 0·35 öre per kg. för inköpt halm.

Distributionen till de enskilda konsumenterna inom distriktet, liksom transporten av befintliga överskott till annat distrikt, verkställes likaledes av foderbyrån. För stråfodrets fördelning inom städer, köpingar, större industrisamhällen o. d. skall byrån tillsätta erforderligt antal distributörer. Det åligger distributörerna att, i enlighet med av jordbruksrådet utfärdade bestämmelser, utförsälja och leverera dessa förråd till de enskilda konsumenterna. De pris, som av kommissionen fastställts vid denna utförsäljning, uppgå t. v. för hö till 26 öre per kg., för vårsädeshalm till 13 öre per kg. och för höstsädeshalm till 10 öre per kg. för pressad vara och 1·5 öre lägre pris per kg. för opressad vara, allt fritt köparens station eller kaj. Likvid skall av köparen erläggas i förskott.

Provision till distributör utgår med 0·75 öre per kg. för hö och 0·50 öre per kg. för halm. Distributören ansvarar för den vid utminuteringen uppkommande undervikten. Försäljning av hela vagnslaster sker direkt genom foderbyrån utan anlitande av distributör.

Kommissionen beslutar angående de allmänna grunderna för tilldelningen samt fastställer de kvantiteter, som skola tillkomma de olika livsmedelsstyrelsernas distrikt, med ledning av tillgängliga uppgifter beträffande stråfoderförrådens storlek och antalet av de kreatur m. fl. förhållanden, som äro avsedda att ifrågakomma vid ransoneringen.

Tilldelningen av stråfoder inom varje distrikt överlämnas åt vederbörande jordbruksråd, varvid jordbruksrådet ansvarar för rättvis fördelning med hänsyn till de olika konsumentgruppernas nödvändigaste behov. Vid tilldelningen skola sålunda i första rummet ifrågakomma dragare, som innehavas av andra än jordbrukare, särskilt städernas hästar, i den mån de äro oundgängligen nödvändiga för samfärdseln, varutransporter, renhållningen, brandväsendet och andra därmed jämförliga viktiga ändamål. Dessa dragare indelas i tre grupper efter beskaffenheten av det arbete de utföra och böra i enlighet härmed tilldelas större eller mindre kvantitet stråfoder. I den första av dessa klasser upptagas allenast sådana hästar, som regelbundet hava att utföra mycket tungt arbete och som därför måste bäst tillgodoses. I den andra klassen uppföras hästar, som ständigt användas till verkkörning, men utan att hava synnerligen ansträngande sysselsättning. Till den sista gruppen hänföras alla övriga hästar, som anses böra underhållas.

Rörande de ransoner, som kunna utlämnas åt de olika klasserna, skall kommissionen sedermera lämna anvisningar.

Insamling av lavar och ljung till foder. Sedan statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i skrivelse den 28 juli 1917 anmodat folkhushållningskommissionen att skyndsamt vidtaga åtgärder för insamling i så stor utsträckning som möjligt av renlav och islandslav till fodermedel och Kungl. Maj:t den 4 september 1917 ställt 3 000 kronor till folkhushållningskommissionens förfogande för anordnande försöksvis av lavinsamling för statens räkning, anordnade kommissionen å skilda delar i landet dylika försöksinsamlingar. Med ledning av de under försöksinsamlingarna vunna erfarenheterna igångsatte folkhushållningskommissionen sedermera på lavrika platser inom landet insamling av lavar. Till täckandet av de härför erforderliga kostnaderna har Kungl. Maj:t till folkhushållningskommissionens förfogande ställt ett anslag av intill 50 000 kronor.

Genom nådig kungörelse den 13 augusti 1917 (Sv. F. 17, n:r 541) förordnades, att från och med den 15 augusti 1917 utförsel av lavar ur riket ej må äga rum.

Folkhushållningskommissionen har jämväl vidtagit åtgärder för insamling av ljung till fodermedel, och har Kungl. Maj:t för detta ändamål ställt ett belopp å intill 50 000 kr. till kommissionens förfogande.

Tillvaratagande av vissa avfallsprodukter till svinföda m. m. Efter framställning av folkhushållningskommissionen och statens industrikommissions arbetsutskott utfärdades den 13 augusti 1917 nådig kungörelse *angående åtgärder för tillvaratagande av vissa avfallsprodukter* (Sv. F. 17, n:r 539). Enligt densamma böra inom rikets kommuner genom vederbörande kommunala myndigheters försorg åtgärder vidtagas för tillvaratagande av till svinföda lämpligt köksavfall ävensom av däggdjursben, djurkadaver, kasserade födoämnen av animaliskt ursprung, fett ur avloppsvatten samt annat dylikt avfall, som industrikommissionens arbetsutskott kan finna behövligt för beredande av tillgång till råvara för industriell tillverkning.

Höjning av maximipriset å smör. I underdånig skrivelse den 14 september 1917 anförde folkhushållningskommissionen, att det till följd av den prisförhöjning, som vidtagits beträffande spannmål och fodermedel, samt på grund av den genom foderknappheten minskade mjölkavkastningen torde bliva nödvändigt att höja det gällande maximipriset å smör, vilket fastställts genom nådig kungörelse den 23 februari 1917.[1] För de olika slag av handel, som kungörelsen avsåg att reglera, föreslog kommissionen höjning av maximipriset med 95 å 97 öre per kg. Sedan Kungl. Maj:t godkänt kommissionens förslag, utfärdades den 14 september 1917 efterföljande nådiga kungörelse i ämnet (Sv. F. 17, n:r 611). Den trädde i kraft den 18 september 1917 och skall äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

---

[1] Soc. Medd. årg. 1917, h. 2, sid. 154.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning
angående maximipris å naturligt smör;
given Stockholms slott den 14 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av naturligt smör må, utom i fall som i § 2 sägs, priset för kilogram icke överstiga:

a) där försäljningen sker direkt till allmänheten i mindre myckenhet än 50 kilogram . . . . . 4 kronor 20 öre,
b) där försäljningen ej sker på sätt nu nämnts,
vid försäljning av tillverkaren eller för hans räkning . . . 3 » 95
eljest . . . . . 4 »

§ 2.

Vid frivillig försäljning av mejerismör av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 procent, må priset för kilogram icke överstiga:

a) där smöret tillhandahållits av folkhushållningskommissionen och säljes i minut . . . . . 4 kronor 75 öre,
b) där smöret, förpackat i hel- eller halvdrittel, säljes till av kommissionen godkänd smöruppköpare . . . . . 4 » 45 »
c) där smöret, förpackat i hel- eller halvdrittel, säljes av sådan uppköpare till kommissionen . . . . . 4 » 50 »

§ 3.

Till de i §§ 1 och 2 stadgade maximipris, som gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är, beträffande försäljning, varom i § 1 och § 2 b) förmäles, närmast smörets tillverkningsort och, beträffande försäljning, varom i § 2 a) och c) förmäles, närmast försäljningsorten, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 4—6 här nedan medgives.

§ 4.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

Å ort på längre avstånd från tillverkningsorten än närmaste järnvägsstation eller hamn må vid försäljning, varom i § 1 b) och § 2 b) förmäles, till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 6.

Säljes varan i annan förpackning än hel- eller halvdrittel, må, då annat emballage än papper användes, säljaren för emballaget betinga sig tillägg till maximipriset med högst det belopp, vartill hans självkostnad för emballaget uppgår, eller påfordra, att emballaget omgående återställes till honom fraktfritt i oskadat skick. I andra fall än nu sagts äger köparen fordra, att emballage av säljaren tillhandahålles utan tillägg till maximipriset eller skyldighet för köparen att återställa emballaget.

§ 7.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—6 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 8.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 9.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å vara, som försäljes av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 27 oktober 1916 angående maximipris å naturligt smör ävensom kungörelsen den 23 februari 1917 angående viss ändring i nyssnämnda förordning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt däråt meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamlingen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 14 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. DAHLBERG.

Upphävande av maximipriset å kalvkött. I syfte att förhindra onaturlig stegring av kalvgödning fastställdes genom nådig förordning den 19 maj 1917 ett maximipris å kalvkött på kr. 1·50 per kg[1]. Man förväntade, att genom denna åtgärd större mängder sötmjölk för direkt mänsklig konsumtion skulle utbjudas än vad fallet skulle hava blivit, om kalvgödningen fått fortgå utan ingripande. Det visade sig även, att maximipriset haft den verkan, som åsyftats med detsamma. I underdånig skrivelse den 14 september 1917 föreslog emellertid folkhushållningskommissionen, att, för den händelse den av kommissionen samma dag föreslagna höjningen av smörpriset bleve godkänd, maximipriset å kalvkött måtte upphävas. På grund av det höga smörpriset ansågos nämligen jordbrukarna skola finna det mer ändamålsenligt att realisera sin mjölk för direkt konsumtion eller i form av smör än att låta sötmjölken gå till kalvgödning, varjämte den sjunkande tendensen å nötkött över huvud taget väntades skola åstadkomma, att det resultat, som man önskade vinna genom maximipriset, skulle ernås även utan detsamma. Dessutom hade ifrågavarande maximipris enligt kommissionen i vissa avseenden verkat orättvist samt i övrigt medfört vissa olägenheter. Skulle det mot förmodan visa sig, att sedan maximipriset upphävts, kalvgödningen komme att stegras i betydande grad, torde dock enligt kommissionens förmenande vissa åtgärder i syfte att förhindra dylik onaturlig stegring omedelbart böra vidtagas.

I enlighet med kommissionens hemställan förklarades genom nådig kungörelse den 14 september 1917 *angående upphävande av förordningen den 19 maj 1917 angående maximipris å kalvkött* (Sv. F. 17, n:r 614), att samma förordning skulle upphöra att gälla den 18 september 1917.

[1] Soc. Medd. årg. 1917, h. 5, sid. 571.

Utlandet och krisen.

3. Tyskland.

Bränslereglering. I Tyskland har en kännbar brist på kol börjat göra sig gällande, beroende dels därpå att kolförbrukningen ökats i ofantligt hög grad genom den starkt växande krigsindustrien och dels därpå att produktionen försvårats, enär en stor del av de yrkeslärda arbetarna inkallats under fanorna och måst ersättas av mindre övade samt krigsfångar. Man har därför sett sig nödsakad införa en statlig reglering av handeln med och förbrukningen av kolbränsle.

Redan den 24 februari 1917 upprättades en till krigsförvaltningen ansluten, för hela riket gemensam *kolbyrå*, vilken har befogenhet att i vissa fall beordra producenter och ägare av kolbränsle att överlämna detta till av densamma angivna personer. Byrån bestämmer ej helt och hållet över handeln utan har blott att träda hjälpande emellan vid sådana tillfällen, då krigsförvaltningen ej kan med tillbörlig skyndsamhet tillgodose sitt bränslebehov.

Den 1 mars 1917 tillsattes en *rikskommissarie för kolfördelningen.* I syfte att bereda denne möjlighet att utöva kontroll över industriens bränsleförbrukning infördes genom en kungörelse av den 17 juni 1917 deklarationsskyldighet för industriföretag med en månatlig förbrukning av minst 10 ton, ävensom för förbundsstater, kommuner och offentliga korporationer, för så vitt de bedriva industriell verksamhet.

Deklaration behöver dock ej avgivas i avseende å bränsle, som åtgår för driftens upprehållande vid statens järnvägar, icke heller ifråga om bunkerkol för marinen eller beträffande bränsle för jordbruksdrift och gasverk. Befriade från deklarationsplikt äro vidare i vissa fall fartygsägare och gruvägare samt dessutom bagerier, slakterier, restauranter, hotell, badanstalter och liknande företag.

Deklarationen skall för varje särskilt slag av bränsle innehålla uppgift om leverantör samt om tillgång vid föregående månads början, tillförsel under månaden, tillgång vid slutet av samt förbrukning under densamma o. s. v. Vidare skall med deklarationen följa en rekvisition dels för den löpande månaden, dels för den därpå följande.

Deklarationerna avges i fyra likalydande exemplar, av vilka det ena överlämnas till den lokala kolbyrån, det andra till resp. »Kriegsamtsstelle», det tredje till rikskommissarien för kolfördelningen eller vederbörande »Kohlenausgleichstelle» (i Essen, Mannheim, Halle, Dresden och Kattowitz) samt slutligen det fjärde till den deklarationsskyldiges leverantör.

Den 19 juli 1917 utfärdades av rikskommissarien för kolfördelningen en kungörelse, angående hushållens, jordbrukets och de mindre industriföretagens förseende med bränsle (Bekanntmachung über die Brennstoffversorgung der Haushaltungen, der Landwirtschaft und des Kleingewerbes).

Med »bränsle» förstås i denna förordning stenkol, antracit, stenkolsbriketter av alla slag, brunkol samt brunkolsbriketter och koks av alla slag. Förordningen, som gäller för handeln med bränsle såväl å landsbygden som i städerna, avser att reglera bränsleåtgången för hushåll samt allmänna verk och inrättningar — med undantag av de militära — vidare för jordbruk med binäringar, för industriföretag, som förbruka mindre än 10 ton i månaden, och, utan hänsyn till förbrukningens storlek, för bagerier, slakterier, restauranger, hotell, badanstalter och liknande företag.

Styrelserna för kommunalförbunden eller — i kommuner med mera än 10 000 invånare — kommunalstyrelserna äro ålagda att införskaffa uppgifter dels rörande hos handlande inneliggande lager av bränsle, med undantag för sådant, som är avsett för

leverans till de enligt ovanberörda kungörelse av den 17 juni 1917 deklarationsskyldiga företag, dels angående de olika bränsleförbrukarnas innehav av bränsle den 1 september 1917 samt deras behov därav intill 31 mars 1918. Dessa uppgifter skola för varje särskilt slag av bränsle avgivas för var och en av följande tre konsumentgrupper: hushåll, jordbruk — med frånräknande av hushållsförbrukningen — samt industri. Förråd, som ej uppgå till 100 kg., äro deklarationsfria. Vid angivande av bränslebehovet skall meddelas, i vilken omfattning ved och torv förut hava begagnats eller möjligen skola kunna komma till användning.

En tablå över den befintliga tillgången på bränsle och det av ovannämnda myndigheter för de olika konsumentgrupperna beräknade nödvändiga behovet av varje särskilt bränsleslag skall före den 1 oktober 1917 insändas till rikskommissarien för kolfördelningen.

Fördelningen av kol är dels central (Oberverteilung), dels lokal (Unterverteilung). Den centrala fördelningen tillgår så, att rikskommissarien efter granskning av de inkomna uppgifterna angående behovet av bränsle fastställer de kvantiteter, som skola tilldelas de skilda konsumentgrupperna inom varje kommunalförbund resp. kommun, varjämte tillfälliga tilldelningar kunna ske utan hänsyn till konsumentgrupper. Styrelserna för kommunalförbunden resp. kommunerna hava att övervaka, att inom varje område ej tilldelas förbrukarna mera bränsle än vad som blivit fastställt av rikskommissarien, vilken i det avseendet har att utfärda särskilda kontrollföreskrifter.

Den lokala bränslefördelningen överlämnas åt kommunalförbunds- resp. kommunalstyrelserna.

Från och med den 1 november 1917 beslagtages bränsle. Varje handlande, som inför sådant till ett lokalt fördelningsområde eller övertager bränsle från en producent inom området, är då skyldig att på anfordran av kommunalförbunds- resp. kommunalstyrelsen ställa alla sina upplagrade eller inkommande bränsleförråd till dess förfogande samt att leverera desamma till av styrelsen bestämda personer eller platser. Denna bestämmelse gäller ej i fråga om bränsle, avsett för företag, som enligt kungörelsen den 17 juni 1917 äro underkastade deklarationsplikt; ej heller avser bestämmelsen bränsle, som för transitering inkommer till eller lagras på bangårdar och lagerplatser. Ifall en handlande förser konsumenter inom olika fördelningsområden med bränsle, äger styrelsen för det kommunalförbund resp. den kommun, som han själv tillhör, att utöva ovannämnda befogenhet, varvid densamma har att taga hänsyn till de bränslekvantiteter, som av handlanden år 1916 levererades till konsumenter inom de olika områdena. I tvistiga fall avgör rikskommissarien.

Från den 1 november 1917 äro konsumenter, som äga mera bränsle än den kvantitet, som kommunalförbunds- resp. kommunalstyrelsen har att tilldela varje enskild förbrukare, skyldiga att på anmodan av styrelsen ställa det överskjutande förrådet till dennas förfogande eller efter styrelsens anvisning överlämna det till andra konsumenter.

Utan hinder av vad i förevarande förordning stadgas äga bränsleproducenter fortfarande rätt att förse sina arbetare och anställda med bränsle, varom särskilda uppgifter skola avlämnas till kommunalförbunds- resp. kommunalstyrelserna.

Rikskommissarien har att genom sakkunniga personer och i samverkan med vissa andra myndigheter vaka över förordningens efterlevnad.

Förbrukare, handlande och myndigheter äro förpliktigade att på anmodan lämna rikskommissariens ombud upplysning om den handel med bränsle, som beröres av förordningen, att för dem framlägga affärsböcker o. d. samt att bereda dem tillträde till bränsleförråden.

De centrala landsmyndigheterna kunna i samråd med rikskommissarien giva andra myndigheter i uppdrag att fullgöra de uppgifter, som enligt förordningen åligga styrelserna för kommunalförbunden resp. kommunerna.

Överträdelser av förordningens bestämmelser och av föreskrifter, utfärdade av de myndigheter, vilka fått i uppdrag att handhava den lokala fördelningen, straffas med fängelse under högst ett år och böter å högst 10 000 Mark eller ettdera. Vidare kan

dömas till konfiskering av det bränsle, i avseende varå överträdelsen skett, utan att hänsyn därvid tages till, om det tillhör den, som brutit mot bestämmelserna, eller ej.

Enligt av rikskommissarien den 3 och 16 augusti 1917 utfärdade kungörelser skall en handlande eller konsument, som har för avsikt att till ett lokalt fördelningsområde införa bränsle för tillgodoseende av bränslebehovet för hushåll, jordbruk och mindre industriföretag, uppvisa rekvisitionssedeln för vederbörande kommunala myndighet, vilken på blanketten antecknar den bränslemängd, som tilldelas rekvirenten. Denna kvantitet införes samtidigt i ett register, vilket även upptager den bränslemängd, som rikskommissarien tilldelat ifrågavarande fördelningsområde. Rekvirenten har sedan att överlämna den på detta sätt godkända rekvisitionssedeln till sin leverantör, som befordrar den till producenten. Denne får fullgöra blott de leveranser, som godkänts av resp. kommunalförvaltning.

Vid leverans av mindre bränslemängder behöver i vissa fall rekvisitionssedeln ej uppvisas för kommunalmyndigheterna. Kontroll åstadkommes då på så sätt, att dessa lämna leverantörerna uppgift om de bränslemängder, som få utlämnas till varje fördelningsområde.

Redan innan ovan berörda förordningar utfärdats, hade fördelningen av kol reglerats i några större städer. Detta var fallet med Gross-Berlin, vars ransoneringsplan trädde i kraft den 6 juli 1917. Enligt densamma skola kolhandlarna den 15 i varje månad deklarera sitt innehav av stenkol, brunkol, briketter, koks och antracit och samtidigt avlämna en av fraktsedlar, räkningar, kvittenser o. d. bestyrkt redovisning för de kvantiteter kolbränsle, som inkommit och levererats under månadens lopp. Försäljning till enskilda hushåll äger rum endast mot uppvisande av kolkort. Dessa berättiga tillsvidare till inköp av 5 centner (en centner = 50 kg.) kolbränsle för varje lägenhet på ett rum eller kök, 10 centner för 2 rum, 15 centner för 3 rum, 20 centner för 4—5 rum (för mindre hushåll, bestående av högst 3 personer, 15 centner) och 30 centner för 6 och flera rum (för mindre hushåll 20 centner). För hus med centraluppvärmning utlämnas tillsvidare blott 50 % av förbrukningen under föregående år samt dessutom för tvätt 2 centner per hushåll (för hushåll, bestående av minst 7 personer, 3 centner) och för matlagning 3 centner (resp. 5 centner).

Rikets, staternas, kommunernas och kyrkomyndigheternas ämbetslokaler samt offentliga sjukhus och skolor liksom även bagerier erhålla samma kvantitet kolbränsle, som de förbrukat under tiden den 1 april 1915—31 mars 1916.

Industriella företag, som använt mer än 10 ton i månaden, tilldelas 60 % av förbrukningen under motsvarande kvartal föregående år.

Även i München och Nürnberg hade man i avvaktan på den statliga regleringen infört kolkort för fördelning av det för matlagning och tvätt behövliga bränslet. Under tiden den 9 maj—23 oktober 1917 berättiga korten till inköp av en centner kol per vecka och hushåll. Ensamstående personer erhålla ej kort.

I Leipzig utfärdades den 24 maj 1917 en förordning, enligt vilken varje hushåll får ett kolkort, berättigande till inköp av 40 centner för tiden intill den 31 maj 1918. Hushåll, vilkas lägenhet betingar ett hyresvärde av över 500, 1 000, 1 500 resp. 2 000 Mark, beviljas dessutom 1, 2, 3 resp. 4 tilläggskort, vartdera berättigande till inköp av 20 centner. Hushåll med centralvärmeledning erhålla kolkort för matlagningsändamål, vilka gälla för inköp av 30 centner. För uppvärmning tilldelas dem tillsvidare en bränslekvantitet motsvarande 50 % av den genomsnittliga förbrukningen under de tre senaste åren.

I Chemnitz är ävenledes den bränslemängd, varje hushåll enligt kolkort äger rätt att inköpa för tiden den 1 juni 1917—31 maj 1918, satt i förhållande till hyresbeloppet. En hyra av högst 400 Mark medför sålunda rätt till inköp av 40 centner kolbränsle, vilken kvantitet för varje 200 Märks förhöjning av hyran ökas med 20 centner intill 140 centner, som tilldelas hushåll, vilkas hyra utgör 1 201 Mark och däröver.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 1061—1062) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med augusti 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den senaste tidens varuknapphet delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 1120 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages som utgångspunkt, en ökning av 76·6 % till juli och 80·9 % till augusti 1917.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen under-

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	Juli	Aug.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 054	1 093	1 138	1 231	1 331	1 394	1 394	1 419
Södertälje	747	804	885	973	986	1 019	1 067	1 125	1 233	1 270	1 305	1 349
Uppsala	715	780	861	933	960	988	1 032	1 109	1 241	1 295	1 301	1 314
Nyköping	710	746	833	883	904	952	997	1 069	1 198	1 264	1 244	1 282
Eskilstuna	735	776	865	913	928	954	1 016	1 095	1 225	1 292	1 305	1 369
Linköping	708	752	853	912	929	960	1 014	1 115	1 217	1 294	1 296	1 330
Norrköping	750	798	884	945	961	991	1 038	1 121	1 218	1 289	1 286	1 313
Motala	672	712	822	880	904	950	1 001	1 080	1 173	1 243	1 260	1 315
Jönköping	705	735	827	888	923	955	987	1 072	1 170	1 248	1 235	1 285
Växjö	695	719	818	864	890	950	991	1 053	1 130	1 183	1 186	1 246
Kalmar	699	728	818	890	907	928	986	1 046	1 147	1 219	1 247	1 289
Västervik	716	738	808	863	927	948	988	1 087	1 184	1 233	1 226	1 261
Visby	733	760	830	883	920	948	991	1 067	1 160	1 215	1 225	1 262
Karlskrona	717	762	866	924	944	978	1 016	1 081	1 174	1 244	1 246	1 287
Kristianstad	672	724	816	909	905	945	973	1 028	1 127	1 201	1 227	1 277
Malmö	730	773	867	958	991	1 013	1 045	1 119	1 224	1 314	1 368	1 381
Lund	701	738	845	913	920	947	1 003	1 072	1 157	1 260	1 305	1 315
Landskrona	690	745	840	916	940	962	1 009	1 088	1 178	1 260	1 319	1 339
Hälsingborg	698	732	821	899	916	958	990	1 041	1 158	1 235	1 297	1 301
Ystad	693	726	827	902	914	958	982	1 042	1 137	1 228	1 233	1 292
Halmstad	700	743	840	904	924	957	989	1 054	1 154	1 210	1 226	1 260
Göteborg	745	771	900	960	976	1 038	1 089	1 155	1 260	1 360	1 374	1 409
Lysekil	754	778	854	916	948	990	1 038	1 098	1 201	1 306	1 315	1 338
Vänersborg	711	736	830	997	941	985	1 028	1 096	1 200	1 242	1 258	1 316
Borås	709	757	855	919	943	990	1 034	1 092	1 196	1 258	1 281	1 301
Tidaholm	691	717	817	879	927	948	994	1 063	1 126	1 175	1 209	1 257
Karlstad	723	779	858	909	945	993	1 043	1 103	1 215	1 253	1 252	1 327
Örebro	720	769	859	923	937	970	1 031	1 103	1 211	1 278	1 268	1 311
Kopparberg	705	740	816	868	907	935	989	1 076	1 160	1 224	1 252	1 263
Västerås	717	756	837	909	934	981	1 044	1 109	1 217	1 269	1 281	1 313
Falun	734	770	840	919	950	975	1 032	1 108	1 214	1 294	1 271	1 349
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	906	940	989	1 083	1 181	1 260	1 258	1 362
Ludvika	716	742	821	883	917	938	1 024	1 095	1 188	1 249	1 268	1 339
Gävle	736	785	855	923	954	994	1 050	1 125	1 233	1 317	1 312	1 339
Söderhamn	724	775	863	915	955	977	1 030	1 132	1 240	1 315	1 322	1 336
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 016	1 094	1 171	1 218	1 309	1 378	1 393	1 450
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	953	1 018	1 108	1 179	1 287	1 355	1 356	1 405
Nyland	764	794	842	894	943	1 012	1 100	1 167	1 269	1 324	1 325	1 379
Östersund	793	836	892	974	994	1 033	1 136	1 234	1 321	1 342	1 370	1 422
Umeå	746	778	837	911	945	993	1 059	1 134	1 254	1 326	1 365	1 370
Luleå	763	799	868	934	952	999	1 079	1 172	1 292	1 341	1 368	1 404
Boden	744	793	875	920	957	1 004	1 071	1 158	1 271	1 312	1 370	1 386
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	971	1 068	1 050	1 130	1 236	1 305	1 306	1 361
Kiruna	819	855	892	952	971	1 014	1 069	1 142	1 231	1 299	1 352	1 386
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**945**	**975**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 286**	**1 317**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	Juli	Aug.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	130·4	135·3	140·8	152·4	164·7	172·5	172·5	175·6
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	132·0	136·4	142·8	150·6	165·1	170·0	174·7	180·6
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	134·3	138·2	144·3	155·1	173·6	181·1	182·0	183·8
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	127·3	134·1	140·4	150·6	168·7	178·0	175·2	180·6
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	126·3	129·8	138·2	149·0	166·7	175·8	177·6	186·3
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	131·2	135·6	143·2	157·5	171·9	182·8	183·1	187·9
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	128·1	132·1	138·4	149·5	162·4	171·9	171·5	175·1
Motala	100	106·0	122·3	131·0	134·5	141·4	149·0	160·7	174·6	185·0	187·5	195·7
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	130·9	135·5	140·0	152·1	166·0	177·0	175·2	182·3
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	128·1	136·7	142·6	151·5	162·6	170·2	170·6	179·3
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	129·8	132·8	139·3	149·6	164·1	174·4	178·4	184·4
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	129·5	132·4	138·0	151·8	165·4	172·2	171·2	176·1
Visby	100	103·7	113·2	120·5	125·5	129·3	135·2	145·6	158·3	165·8	167·1	172·2
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	131·7	136·4	141·7	150·8	163·7	173·5	173·8	179·5
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	134·7	140·6	144·8	153·0	167·7	178·7	182·6	190·0
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	135·8	138·8	143·2	153·3	167·7	180·0	187·4	189·2
Lund	100	105·8	120·5	130·2	131·2	135·1	143·1	152·9	165·0	179·7	186·2	187·6
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	136·2	139·4	146·2	157·7	170·7	182·6	191·2	194·1
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	131·2	137·2	141·8	149·1	165·9	176·9	185·8	186·4
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	131·9	138·2	141·7	150·4	164·1	177·2	177·9	186·4
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	132·0	136·7	141·3	150·6	164·9	172·9	175·1	180·0
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	131·0	139·3	146·2	155·0	169·1	182·6	184·4	189·1
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	125·7	131·3	137·7	145·6	159·3	173·2	174·4	177·5
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	132·3	138·5	144·6	154·1	168·8	174·7	176·9	185·1
Borås	100	106·8	120·6	129·6	133·0	139·6	145·8	154·0	168·7	177·4	180·7	183·5
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	134·2	137·2	143·8	153·8	163·0	170·0	175·0	181·9
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	130·7	137·3	144·3	152·6	168·0	173·3	173·2	183·5
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	130·1	134·7	143·2	153·2	168·2	177·5	176·1	182·1
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	128·7	132·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·6	179·1
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	130·3	136·8	145·6	154·7	169·7	177·0	178·7	183·1
Falun	100	104·9	114·4	125·2	129·4	132·8	140·6	151·0	165·4	176·3	173·2	183·8
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	131·5	136·4	143·5	157·2	171·4	182·9	182·6	197·7
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	128·1	131·0	143·0	152·9	165·9	174·4	177·1	187·0
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	129·6	135·1	142·7	152·9	167·5	178·9	178·3	181·9
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	131·9	134·9	142·3	156·4	171·3	181·6	182·6	184·5
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	129·9	139·9	149·7	155·8	167·4	176·2	178·1	185·4
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	127·1	135·7	147·7	157·2	171·6	180·7	180·8	187·3
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	123·4	132·5	144·0	152·7	166·1	173·3	173·4	180·5
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	125·3	130·3	143·3	155·6	166·6	169·2	172·8	179·3
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	126·7	133·1	142·0	152·0	168·1	177·7	183·0	183·6
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	124·8	130·9	141·4	153·6	169·3	175·8	179·3	184·0
Boden	100	106·6	117·6	123·7	128·6	134·9	144·0	155·6	170·8	176·3	184·1	186·3
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	120·0	124·6	129·8	139·7	152·8	161·3	161·4	168·2
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	118·6	123·8	130·5	139·4	150·3	158·6	165·1	169·2
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**129·8**	**133·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**176·6**	**180·9**

sökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 5 (sid. 616 ff.) av Sociala Meddelanden, och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden maj 1914 till maj 1917 till c:a 52 %. Från maj till augusti torde dock en icke obetydlig prisförhöjning ytterligare hava inträtt, varom närmare uppgifter komma att inflyta i nästföljande häfte.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Juli och augusti.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med G, T eller O. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligt stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I näst föregående häfte (n:r 8, årg. 1917) lämnades ifrågavarande uppgifter för maj och juni. I efterföljande tabeller (sid. 1064—65) meddelas liknande uppgifter för *juli och augusti*. En granskning av anförda tabeller visar, att vad beträffar *ost*, *ägg*, *kött* och *salt sill*, en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk*, synes tillgången vara betydligt mera knapp. Under juli rapporterades sålunda, att otillräcklig tillförsel rådde inom 20 orter, medan densamma var betecknad som god endast å en ort. Under augusti rådde i det närmaste likartade förhållanden. *Smör*tillförseln kan i stort sett betecknas såsom tillräcklig under juli, under augusti rapporterades otillräcklig tillförsel från ej mindre än 17 orter. Tillgången av *potatis* har under de båda månaderna förbättrats avse-

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *juli* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Södertälje	O	T	T	T	O	T	O	T	T	T	T	[1] T	[1] T
Uppsala	O	O	T	T	O	T	T	G	G	[1] T	T	O	O
Nyköping	O	O	[1] T	[1] T	O	T	T	T	[1] T	O	T	[1] T	[1] T
Eskilstuna	[1] T	[2] T	O	T	O	G	[2] T	G	G	O	G	T	O
Linköping	O	G	O	T	O	G	G	G	[2] T	T	T	T	T
Norrköping	O	O	T	O	O	T	T	G	O	O	O	O	O
Motala	T	T	T	O	O	T	T	T	O	O	O	O	O
Jönköping	O	T	O	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Växjö	O	T	O	T	O	T	T	T	[1] T	O	O	O	O
Kalmar	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Västervik	O	T	T	T	O	G	G	T	T	O	[1] T	O	O
Visby	T	T	T	T	O	T	T	T	T	T	O	[1] T	O
Karlskrona	T	G	T	[1] T	O	[2] T	T	G	T	O	O	T	T
Kristianstad	O	T	T	T	O	T	O	T	T	O	O	O	O
Malmö	O	T	G	T	O	G	T	T	[2] T	O	T	O	O
Lund	T	T	O	T	O	G	T	G	O	O	O	O	O
Landskrona	T	G	T	G	O	G	G	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg	O	G	T	O	O	G	G	G	T	O	T	O	O
Ystad	O	G	[1] T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Halmstad	T	T	[2] T	T	[1] T	G	G	G	T	O	T	O	O
Göteborg	T	T	T	T	T	O	G	G	T	O	O	O	O
Lysekil	T	[1] T	T	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Vänersborg	T	T	T	T	T	T	T	[2] T	[2] T	O	T	O	O
Borås	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O
Tidaholm	T	T	T	T	[1] T	T	T	T	T	O	T	O	O
Karlstad	T	T	T	T	O	T	T	G	T	O	T	T	T
Örebro	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	T	T	T
Kopparberg	O	T	T	T	O	T	T	T	T	T	O	T	T
Västerås	O	G	T	T	O	[2] T	T	T	T	O	T	T	T
Falun och Domnarvet	O	T	T	G	O	[2] T	T	G	T	O	T	T	T
Ludvika	O	T	T	T	O	T	T	T	O	O	T	T	T
Gävle	O	T	T	T	O	T	T	G	O	O	T	O	O
Söderhamn	O	T	T	T	O	G	G	[2] T	[1] T	O	T	T	T
Sundsvall	O	T	O	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Nyland	G	T	G	G	O	G	[2] T	G	O	T	T	T	T
Östersund	T	T	T	T	O	T	T	T	G	O	G	O	O
Umeå	[1] T	T	T	T	O	T	T	T	T	[1] T	T	T	T
Luleå och Boden	T	T	T	[1] T	O	T	O	T	T	T	T	T	T
Malmberget och Gällivare	T	T	T	T	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Kiruna	O	O	T	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *augusti* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Södertälje . . .	O	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Uppsala	O	O	T	T	T	T	T	G	G	O	T	O	O
Nyköping . . .	O	O	O	O	O	T	T	T	T	O	O	O	O
Eskilstuna . . .	O	O	T	T	T	G	O	T	G	O	G	O	O
Linköping . . .	O	O	O	T	G	G	T	G	T	O	T	O	O
Norrköping . . .	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Motala	T	O	T	O	T	G	T	T	O	O	O	O	O
Jönköping . . .	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Växjö	O	T	T	T	T	T	T	T	O	O	O	O	O
Kalmar	O	O	T	T	T	T	G	T	T	O	T	O	O
Västervik . . .	O	T	T	O	O	G	T	T	T	O	T	O	O
Visby	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	O	O	O
Karlskrona . . .	T	O	T	T	O	G	T	G	T	O	O	T	T
Kristianstad . .	O	O	O	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Malmö	T	T	T	T	T	G	T	T	G	O	T	O	O
Lund	T	T	O	T	O	G	T	G	O	O	O	O	O
Landskrona . .	O	T	T	T	T	G	G	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg . .	O	T	T	T	T	G	T	G	T	O	T	O	O
Ystad	O	T	T	O	G	G	T	T	O	O	T	O	O
Halmstad . . .	T	O	T	G	G	G	T	G	G	O	T	O	O
Göteborg	T	O	T	T	G	T	T	T	T	O	O	O	O
Lysekil	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Vänersborg . . .	T	T	T	T	T	G	T	T	G	O	T	O	O
Borås	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Tidaholm . . .	O	T	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Karlstad	T	T	T	T	T	T	T	G	G	O	T	O	O
Örebro	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	T
Kopparberg . .	O	O	T	O	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Västerås	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Falun och Domnarvet	O	T	T	T	G	T	T	G	T	O	T	O	T
Ludvika	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O	T	T	T
Gävle	O	O	T	T	G	T	T	G	O	O	T	O	O
Söderhamn . . .	O	T	T	T	T	T	G	G	O	O	T	T	T
Sundsvall . . .	O	O	O	T	T	T	T	T	O	O	O	O	O
Nyland	G	T	G	G	T	G	G	G	O	O	T	T	T
Östersund . . .	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Umeå	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	T	T	T
Luleå och Boden	O	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Malmberget och Gällivare . . .	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	O	O	O
Kiruna	O	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	T	T

värt. Medan densamma betecknades såsom otillräcklig å samtliga rapportorter under juni och å 36 rapportorter under juli har den under augusti endast betecknats som otillräcklig å 4 orter. Under sistnämnda månad har tillgången till och med på flera håll ansetts som god. För *fläsk* kan däremot en tilltagande varuknapphet konstateras. Tillförseln betecknas såsom otillräcklig under juli å 3, under augusti å 8 orter. Å *färsk fisk* rådde under juli otillräcklig tillförsel å sex orter. Under augusti synas förhållandena hava utvecklat sig i ogynnsam riktning, enär tillförseln då ansågs otillräcklig å nio orter. *Ved*tillgången betecknas även på flera håll som otillräcklig under båda månaderna. Vad slutligen beträffar *fotogen* samt *kol* och *koks*, kan en alltjämt fortgående avmattning i tillförseln konstateras. Särskilt gäller detta fotogen, å vilket varuslag numera fullständig brist synes råda.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

I anslutning till i Sociala Meddelanden alltifrån oktober 1916 månatligen publicerade försök till jämförande översikter av priser och prisförändringar å viktigare slag av livsmedel i de tre nordiska ländernas huvudstäder efter krigsutbrottet, meddelas efterföljande två tabeller, som framföra den senast lämnade översikten till och med augusti månad 1917. Beträffande Stockholm och Kristiania torde noteringarna å de i varuförteckningen upptagna artiklarna genomgående hänföra sig till ganska likartade kvaliteter. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro i vissa avseenden baserade på varuslag, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. I all synnerhet gäller detta i fråga om kött och fläsk samt i viss mån även bröd (jfr not. 3—9 under den första tabellen). De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek» och »fläsk», torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med de i svenska och norska varulistorna upptagna artiklarna. Noteringarna å mjölk, smör, margarin, ägg, potatis, mjöl, kaffe, socker och fotogen torde i alla tre städerna avse med varandra jämförbara kvaliteter.

I den första tabellen meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den månad, som närmast föregick krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och under den följande tiden för juli 1916 samt januari, juli och augusti 1917. Köpenhamnsnoteringarna avse dock endast första veckan i varje månad. Den andra tabellen lämnar i relativa tal en överblick av prisförändringarna för de olika varuslagen under motsvarande tidsperioder, i det att priserna för juli 1914 satts lika med 100 samt priserna för juli 1916 samt januari, juli och augusti 1917 omräknats i förhållande härtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedsskrift» (utgiven av Kristiania

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Absoluta tal.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Mjölk, oskummad	l.	17	21	24	26	26	19	26	[1] 26	[1] 29	[1] 29	19	24	30	30	31
Smör, mejeri- . .	kg.	246	300	[1] 325	[1] 375	[1] 375	256	330	390	475	491	235	301	385	353	377
Margarin, växt- .	»	139	200	318	—	—	140	172	209	230	241	125	164	172	226	226
Ägg, färska . . .	tjog	150	221	376	324	385	180	329	582	405	431	150	265	425	288	310
Potatis	5 l.	35	32	54	[1] 72	120	52	53	[1] 39	83	53	25	60	49	49	91
Ärter, gula . . .	kg.	26	52	62	[1] 61	[1] 61	40	95	107	128	131	40	83	83	107	114
Vetemjöl	»	32	37	[2] 42	[2] 41	[2] 41	32	44	61	84	86	26	37	42	49	49
Rågmjöl	»	24	27	36	[1] 35	[1] 35	20	39	53	80	82	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	49	66	[1] 64	[1] 64	36	54	64	96	97	39	73	76	88	91
Rågbröd	»	40	61	65	[1] 68	[1] 68	24	39	49	74	74	[3] 15	[3] 22	[3] 22	[3] 22	[3] 22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	85	100	[4] —	[4] —	—	55	66	97	97	40	48	56	83	83
Nötkött, färskt:																
stek	»	125	261	256	251	242	132	327	299	268	268	—	[5] 381	[5] 275	[5] 260	[5] 230
soppkött . . .	»	102	197	198	203	197	126	298	268	220	228	[6] 125	[6] 294	[6] 192	[6] 185	[6] 150
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	145	242	270	[1] 150	[1] 150	141	325	360	363	417	[7] 140	[7] 294	[7] 240	[7] 219	[7] 176
spädkalv . .	»	101	162	193	[1] 150	[1] 150	83	226	223	220	238	[8] 110	[8] 262	[8] 208	[8] 177	[8] 146
Fläsk:																
färskt	»	149	235	286	295	295	145	287	359	374	387	[9] 156	[1] 170	[1] 170	[1] 170	[1] 170
salt	»	150	256	289	305	305	160	308	363	376	387					
Kaffe, Santos . .	»	166	203	355	[1] 325	[1] 325	214	229	271	321	318	210	247	277	355	366
Socker, bit- . . .	»	64	[1] 68	[1] 68	[1] 68	[1] 68	57	108	108	127	129	43	52	[10] 54	[10] 54	[10] 54
Fotogen, Water White	l.	18	27	29	39	41	18	29	29	34	34	18	21	21	29	29
Kol	hl.	239	525	570	—	900	188	660	[1] 600	—	—	170	680	695	—	—
Koks, gasverks- .	»	133	285	293	380	500	165	355	355	[11] 1200	[11] 1200	125	275	275	—	—

[1] Maximipris. — [2] 75 % utmalning (maximipris fr. o. m. den 15 januari 1917). — [3] Pris per kg. å rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [4] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre, under juli 1916 73 öre samt under januari, juli och augusti månader 1917 resp. 80, 93 och 93 öre. Indextalet för sistnämnda månad med 1914 års julipris såsom bas utgjorde 182. — [5] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [6] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [7] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [8] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [9] »Letsaltet Brystflæsk» (beräknat pris). — [10] Maximipris. Vid köp utan sockerkort är priset 72 öre per kg. — [11] Notering, men leverans kunde endast i undantagsfall äga rum.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Relativa tal.

(Juli 1914 = 100).

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	Juli 1917	Augusti 1917
Mjölk, oskummad	l.	100	124	141	153	153	100	137	137	153	153	100	126	158	158	163
Smör, mejeri- . .	kg.	100	122	132	152	152	100	129	152	186	192	100	128	164	150	160
Margarin, växt- .	»	100	144	229	—	—	100	123	149	164	172	100	131	138	181	181
Ägg, färska . . .	tjog	100	147	251	216	257	100	183	323	225	239	100	177	283	192	207
Potatis	5 l.	100	91	154	206	343	100	102	75	160	102	100	240	196	196	364
Ärter, gula . . .	kg.	100	200	238	235	235	100	238	268	320	328	100	208	208	268	285
Vetemjöl	»	100	116	131	128	128	100	138	191	263	269	100	142	162	188	188
Rågmjöl	»	100	113	150	146	146	100	195	265	400	410	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	144	194	188	188	100	150	178	267	269	100	187	195	226	233
Rågbröd	»	100	153	163	170	170	100	163	204	308	308	100	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	100	129	152	—	—	—	—	—	—	—	100	120	140	208	208
Nötkött, färskt:																
stek	»	100	209	205	201	194	100	248	227	203	203	—	—	—	—	—
soppkött . . .	»	100	193	194	199	193	100	237	213	175	181	100	235	154	148	120
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	100	167	186	103	103	100	230	255	257	296	100	210	171	156	126
spädkalv . . .	»	100	160	191	149	149	100	272	269	265	287	100	238	189	161	133
Fläsk:																
färskt	»	100	158	192	198	198	100	198	248	258	267	100	109	109	109	109
salt	»	100	171	193	203	203	100	193	227	235	242					
Kaffe, Santos . .	»	100	122	214	196	196	100	107	127	150	149	100	118	132	169	174
Socker, bit- . . .	»	100	106	106	106	106	100	189	189	223	226	100	121	126	126	126
Fotogen, Water White	l.	100	150	161	217	228	100	161	161	189	189	100	117	117	161	161
Kol	hl.	100	220	238	—	377	100	351	319	—	—	100	400	409	—	—
Koks, gasverks- .	»	100	214	220	286	376	100	215	215	727	727	100	220	220	—	—

statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger».

Av den första tabellen framgår vid en jämförelse mellan Stockholm och Kristiania, att i den norska huvudstaden samtliga varuslag utom potatis,

kaffe och fotogen under augusti månad 1917 betingade högre priser än i den svenska.

En jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn för samma månad visar, att Stockholm hade att uppvisa lägre noteringar än Köpenhamn beträffande mjölk, mejerismör, gula ärter, vetemjöl, havregryn, gödkalvkött och kaffe.

Jämföras slutligen våra grannländers huvudstäder med varandra, befinnas noteringarna för samtliga varuslag med undantag av mjölk, potatis och kaffe vara högre i Kristiania än i Köpenhamn.

Inom alla tre städerna råder, om också i olika grad, en mycket kännbar knapphet å ett flertal varuslag, särskilt sådana, som måste importeras. I såväl Köpenhamn som Kristiania synes numera råda nästan fullständig brist på kol och koks, vilket torde vara så mycket mera kännbart, som tillgången på ved därstädes är betydligt mindre än i Stockholm. Ett annat viktigt varuslag, som numera uppgives vara nästan försvunnet ur marknaden även i Danmark, är margarin, vilket givetvis i sin mån bidragit till att höja prisnivån för smör därstädes.

Den andra tabellen åskådliggör prisstegringen sedan juli 1914 beträffande de olika varuslagen. Räknat från denna tidpunkt uppgick prisstegringen under juli 1917 till 100 % eller mer i Stockholm beträffande ägg, potatis, ärter, salt fläsk, fotogen, kol och koks, i Kristiania beträffande ägg, ärter, mjöl, havregryn, rågbröd, nötstek, kalvkött, fläsk, socker och koks samt i Köpenhamn beträffande ägg, potatis, ärter, havregryn och vetebröd. Priset har under samma tid ökats med 50 % eller mindre för mjöl, kalvkött och socker i Stockholm, för potatis och kaffe i Kristiania samt för rågbröd, nötkött, kalvkött, fläsk och socker i Köpenhamn. Under de senaste månaderna synes prisstegringen i Stockholm hava gått i mindre snabb takt än i de båda andra städerna, vilket huvudsakligen måste anses vara en följd av den omfattande och effektiva maximiprispolitik, som i förening med allmän ransonering tillämpats i Sverige.

Fylleriförseelserna under andra kvartalet 1917 och deras orsaker.

I »Sociala Meddelanden» har tidigare[1] lämnats en preliminär översikt över de under innevarande års första kvartal inträffade fylleriförseelserna. Motsvarande statistik för andra kvartalet föreligger i efterföljande huvudtabell (sid. 1076—1081), vilken redovisar dessa förseelser på i huvudsak enahanda sätt som i den första kvartalsrapporten.[2] De i dessa preliminära kvartalsöver-

[1] Årg. 1917, sid. 731 ff.

[2] En uteslutande formell olikhet är, att i enlighet med terminologien i k. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker uttrycket »brännvin, konjak o. d.» ersatts med »spritdrycker».

sikter meddelade siffrorna för antalet fylleriförseelser angiva, såsom förut antytts, icke alldeles det exakta antalet under redovisningskvartalet inträffade förseelser, enär, särskilt i fråga om landsbygden, dels vissa under föregående kvartal begångna förseelser måst medräknas på grund av att domstolsbehandlingen avslutats först under detta kvartal, dels ett fåtal under redovisningskvartalet begångna, men ännu icke i laga ordning konstaterade förseelser ansetts böra stå över till efterföljande kvartal.

Med dessa reservationer utgjorde antalet under kvartalet begångna fylleriförseelser det, som redovisas i kol. 3 av huvudtabellen, nämligen 4 711, varav 4 146 (88·0 %) voro sådana, för vilka personer sakfällts (kol. 4). Skillnaden mellan dessa siffror utgöres av de fall, då den anhållne icke anträffats med stämning, överlämnats till militär myndighet e. d.

I jämförelse med första kvartalets slutsiffra, 6 310, betecknar andra kvartalets totalantal en minskning i fylleriﬁrekvensen med 25·3 %, en nedgång, som är så mycket mer anmärkningsvärd, som under normala förhållanden andra kvartalet i regel plägat utvisa en stegring av antalet fylleriförseelser, åtminstone i storstäderna. Undersökningsårets motsatta utveckling synes i huvudsak hava framkallats av vissa statsåtgärder i fråga om försäljningen av rusdrycker. Sålunda har i första rummet inverkat det för hela riket utfärdade försäljningsförbudet för brännvin (spritdrycker), som gällde under tiden från och med den 24 april till och med den 31 maj. Av betydelse voro jämväl de skärpta restriktiva bestämmelser för utminutering och utskänkning av vin och öl, som utfärdades av länsstyrelserna och i växlande utsträckning gällde under slutet av april och början av maj.[1]

Ifrågavarande, mera kortvariga bestämmelser avlöstes genom de förnyade inskränkningar i detaljhandeln med brännvin (spritdrycker) samt försäljningen av vin och öl, som enligt kungl. kungörelsen den 25 maj 1917 trädde i kraft den 1 juni och för vilka utförligt redogjorts i Sociala Meddelanden.[2]

Fördelas de under andra kvartalet inträffade fylleriförseelserna å olika större landsdelar, erhålles efterföljande tablå:

[1] Dessa bestämmelser voro icke alldeles likformiga över hela landet. Enligt av K. Kontrollstyrelsen benäget tillhandahållna uppgifter var sålunda försäljningen till avhämtning av vin eller öl helt förbjuden i vissa län, i andra däremot tillåten till kända kunder efter skriftlig rekvisition. Utskänkningen av vin eller öl, vilken i samtliga län endast var tillåten till spisande gäst (med undantag av Skaraborgs län, där densamma var helt förbjuden), fick i vissa delar av landet blott äga rum å brännvinsutskänkningsställen. I Kristianstads län och Göteborgs stad var all utskänkning förbjuden 1 maj, och detsamma var fallet i Västerbottens län från inskränkningarnas början till och med den 3 maj. I de flesta fall omfattade bestämmelserna jämväl pilsnerdricka, medan i några län vissa lättnader medgåvos för sådant. Den tid, under vilken ifrågavarande inskränkningar voro gällande, växlade betydligt, som framgår av nedanstående förteckning: $^{25}/_{4}$—$^{3}/_{5}$ Örebro län; $^{26}/_{4}$—$^{4}/_{5}$ Västmanlands län; $^{26}/_{4}$—$^{6}/_{5}$ Kopparbergs och Gävleborgs län; $^{26}/_{4}$—$^{13}/_{5}$ Gottlands län; $^{26}/_{4}$—$^{31}/_{5}$ Västernorrlands län; $^{27}/_{4}$—$^{2}/_{5}$ Blekinge län; $^{27}/_{4}$—$^{5}/_{5}$ Malmöhus och Värmlands län samt Göteborgs stad (vissa inskränkningar fastställda av poliskammaren redan fr. o. m. d. $^{23}/_{4}$): $^{27}/_{4}$—$^{7}/_{5}$ Stockholms stad; $^{27}/_{4}$—$^{8}/_{5}$ Älvsborgs län; $^{27}/_{4}$—$^{12}/_{5}$ Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings och Västerbottens län; $^{28}/_{4}$—$^{1}/_{5}$ Kristianstads län (betr. utskänkning endast $^{1}/_{5}$); $^{28}/_{4}$—$^{2}/_{5}$ Stockholms län (utom Solna, Lidingö och Nacka socknar samt Sundbybergs köping, där tiden var $^{28}/_{4}$—$^{7}/_{5}$); $^{28}/_{4}$—$^{4}/_{5}$ Kalmar län; $^{28}/_{4}$—$^{5}/_{5}$ Hallands och Skaraborgs län; $^{28}/_{4}$—$^{7}/_{5}$ Jämtlands och Norrbottens län; $^{28}/_{4}$—$^{12}/_{5}$ Kronobergs län. — För Göteborgs och Bohus län utfärdades inga allmänna bestämmelser av länsstyrelsen; stadsstyrelserna och kronofogdarna ålades i stället att vidtaga sådana åtgärder, som kunde anses lämpliga.

[2] Årg. 1917, sid. 624 ff.

		Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Antal fylleriförseelser	i städer med mer än 10 000 inv.	1 006	343	121	638	1 070	364	**3 542**
	i övriga städer	—	101	87	61	378	153	**780**
	å landsbygden	—	55	46	33	95	160	**389**
	tillhopa	1 006	499	254	732	1 543	677	**4 711**

Av förseelserna hava sålunda, liksom under första kvartalet, omkring en femtedel begåtts i Stockholm, under det att västra Sverige, där frekvensen synes hava avtagit relativt starkare än i övriga delar av landet, lämnat en knapp tredjedel (32·8 %) mot 37·2 % under första kvartalet. Särskilt Göteborg uppvisar för andra kvartalet en mycket stark nedgång. Däremot lämnade södra Sverige detta kvartal en relativt större del av totalantalet än under föregående, vilken omständighet dock helt synes böra tillskrivas förhållandena i Hälsingborg. I denna stad har antalet fylleriförseelser ökats från föregående kvartal (224 mot 208), vartill förklaringsgrunden är att söka i, att vid icke mindre än 82·6 % av dessa rusdryckerna bekommits i Danmark. Även norra Sverige uppvisar en absolut stegring av fylleriförekvensen, nämligen 677 fall mot 628 föregående kvartal. I särskilt hög grad är detta fallet å den norrländska landsbygden, där ökningen uppgår till icke mindre än 49·5 %, till stor del beroende på den starkt ökade användningen därstädes av tekniska preparat o. d. spritsurrogat.

Nedgången i fylleriförekvensen sedan första kvartalet uppgick, som nämnts, för hela landet till 25·3 %, och, fördelad efter ortsgrupper, till i städer med över 10 000 invånare 26·9 %, i övriga städer 26·5 %, å landsbygden i dess helhet 3·2 % samt å landsbygden utom norra Sverige 22·4 %. Av dessa siffror framgår, att den knapphet på alkoholhaltiga drycker, som i hög grad karakteriserat kvartalet, med ovan nämnda undantag verkat tämligen likformigt inskränkande på fylleriförekvensen. På grund av den betydande stegringen av antalet fylleriförseelser å den norrländska landsbygden utgör dock hela landsbygdens andel en något större del (8·3 %) än under första kvartalet (6·4 %) av totalantalet för hela riket.

I kol. 5 av huvudtabellen angives antalet fylleriförseelser, vid vilka det *huvudsakliga berusningsmedlet* uppgivits, och uppgick detta antal för hela riket till 4 653 eller 98·8 % av samtliga. Den ökade förekomsten av fall, där den anhållne vägrat uppgiva, vilka rusdrycker, som förtärts (1·2 % av samtliga mot 0·8 % första kvartalet), är sannolikt tillfällig, men kan också möjligen bero på tilltagande av sådan rusdryckshantering, vilken den anhållne ansett ligga i sitt intresse att ej yppa.

De erhållna uppgifterna rörande berusningsmedlen redovisas i huvudtabellens kol. 6—38, varav å nästa sida lämnas ett sammandrag:

Antal fall (i %), där huvudsakliga berusningsmedlet utgjorts av:	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
spritdrycker	6·2	5·0	7·3	10·1	26·1	18·9	9·1	8·6	28·2	7·7	31·2	9·3	24·6	**10·6**
vin	5·7	9·5	—	2·4	—	2·2	3·0	3·2	3·3	7·1	4·4	4·7	2·9	**4·5**
öl	38·0	10·6	12·7	10·1	8·7	10·5	15·1	24·1	20·7	15·6	13·1	22·0	14·5	**21·4**
spritdrycker och vin	1·7	1·8	1·8	1·0	—	0·7	3·0	1·2	—	3·7	1·2	1·6	1·0	**1·5**
spritdrycker och öl .	17·6	26·9	40·0	36·1	37·0	48·3	36·4	23·9	20·7	23·5	6·9	27·3	21·0	**26·8**
spritdrycker, vin o. öl	3·3	10·2	10·9	7·7	8·7	3·7	—	6·7	3·3	6·5	1·9	5·8	4·2	**5·7**
vin och öl	16·9	25·0	18·2	24·0	8·7	6·8	27·3	19·7	5·4	14·0	3·8	17·0	8·8	**16·3**
denaturerad sprit .	8·5	6·3	1·3	6·2	6·5	8·6	6·1	9·9	4·3	4·1	2·5	8·1	3·6	**7·8**
tekniska preparat .	2·1	4·7	7·3	2·4	4·3	0·3	—	2·7	14·1	17·8	35·0	4·2	19·4	**5·4**

Det mer än månadslånga försäljningsförbudet för spritdrycker — varmed i det följande avses »brännvin och andra alkoholhaltiga drycker, som hålla mer än 22 volymprocent alkohol» — har för kvartalet i dess helhet åvägabragt ett tillstånd, där dessa drycker förlorat alltmer i betydelse. Endast 10·6 % av dem, för vilka berusningsmedlet uppgivits, hava berusat sig enbart med brännvin, konjak o. d. mot 17·6 % under första kvartalet. Nedgången har, helt naturligt, starkast drabbat de delar av landet, där under första kvartalet spritdrycksfrekvensen var starkast, men alltjämt råder en anmärkningsvärd skillnad mellan spritdryckernas betydelse i städerna och å landsbygden ävensom i olika delar av landet. Medan i Stockholm endast 6·2 % och i östra Sveriges städer blott 5·0 % av fyllerifallen voro att tillskriva förtäring av enbart spritdrycker, förorsakades 18·9 % av förseelserna i södra Sveriges städer av brännvin o. d. Å västra Sveriges landsbygd faller mer än vart fjärde fyllerifall på spritdryckernas konto, och å norra Sveriges landsbygd, som i förevarande avseende företer åtskilliga olikheter mot övriga delar av riket, hänför sig nära nog en tredjedel av samtliga fall till dylik förtäring. Å landsbygden i dess helhet är motsvarande antal 24·6 %, medan det för städerna utgör endast 9·3 %.

Beträffande det i vissa fall något oklart redovisade sättet för åtkomsten av spritdryckerna lämnar följande tablå de upplysningar, som kunnat utvinnas ur materialet:

	Utminuterade spritdrycker		Utskänkta spritdrycker		Spritdrycker erhållna
	från utminuteringsställe eller spirituosa-(vin)-handel	genom förmedling av andra	från utskänkningsställe (bolagsvärdshus)	från restaurang	på annat (eller obekant) sätt
	%	%	%	%	%
Städerna	36·5	22·9	4·3	34·8	1·5
Landsbygden	48·4	34·7	9·5	4·2	3·2
Hela riket	**39·0**	**24·9**	**5·3**	**29·0**	**1·8**

De utminuterade spritdryckerna spela sålunda den långt viktigare rollen, och i särskilt hög grad är detta fallet på landsbygden, där över 80 % av de här ifrågavarande fyllerifallen förorsakats därav. Anlitandet av andra personers åtkomstmöjligheter har något avtagit; dock erhöllos vid en fjärdedel av samtliga spritdrycksfall rusmedlen från dylika källor. De utskänkta spritdryckerna voro av större betydelse endast i städerna, och där synes ruset bekommas oftare å ställen med överlåtna utskänkningsrättigheter (restauranger o. d.) än å brännvinsbolagens egna utskänkningsställen.

Vin, vartill även räknats vinglögg o. d., har enbart för sig föranlett ett par hundra fylleriförseelser eller 4·5 % av samtliga mot 2·5 % under första kvartalet. Vinfrekvensen har ökats med ett femtiotal förseelser, vilken stegring helt faller på städerna. Det vin, som använts i berusningssyfte, har till största delen bekommits hos vin-, speceri- eller diversehandlande och blott i $^3/_{10}$ av fallen utgjorts av å restauranger o. d. utskänkt vin.

Av större betydelse än vare sig spritdrycker eller vin är ölet, under vilken beteckning även hänförts andra maltdrycker, såsom porter, lagrade drickor o. d. En dryg femtedel (21·3 %) av kvartalets fylleriförseelser äro att tillskriva förtäring av enbart öl, nämligen 22·0 % i städerna och 14·5 % å landsbygden, vilket utgör en mindre stegring från föregående kvartal av den relativa frekvensen. I Stockholm uppgår ölets anpart till icke mindre än 38·0 % — vilket betecknar en icke obetydlig relativ stegring, oaktat absoluta frekvensen avtagit — och i Göteborg till 34·5 %, medan för städerna i östra Sverige, Småland och öarna samt södra Sverige motsvarande frekvenstal hålla sig omkring 10 %. I fyra femtedelar (79·7 %) av ölfallen har ölet bekommits å privata ölutskänkningsställen (ölkaféer, ölstugor, restauranger o. d.), i omkring $^1/_6$ (16·5 %) avhämtats från ölavhämtningsställen och i högst 3·8 % erhållits å bolagsvärdshus. Å landsbygden förekomma fyllerifall orsakade genom ölavhämtning och ölutskänkning ungefär lika ofta.

I ungefär halva antalet redovisade fyllerifall har emellertid berusningen åstadkommits genom förtärande i betydande utsträckning av flera olika slag av rusdrycker. Beträffande dessa *kombinationer* av drycker framgår det av förenämnda översikt, att spritdrycker och öl utgjort det vanligaste berusningsmedlet i städerna, där 27·3 % av fyllerifallen förorsakats av dylik förtäring. Även å östra och södra Sveriges landsbygd är denna fylleriorsak av den största betydelse, medan å västra och i synnerhet å norra Sveriges landsbygd den är mindre betydande. På det hela taget har denna konsumtion sedan föregående kvartal gått tillbaka i relativ betydelse med ungefär en tredjedel, sannolikt beroende på svårigheten att erhålla spritdrycker. Beträffande sättet för åtkomsten av dryckerna i fråga ger nedanstående sammanställning upplysning:

	Spritdrycker från utminuteringsställe (spir.-handel) och		Spritdrycker genom förmedling av andra och		Spritdrycker och öl å utskänkningsställe (bolagsvärdshus) och ölstuga	Spritdrycker och öl å restaurang (och ölstuga)	Spritdrycker och öl på annat (eller obekant) sätt
	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt			
	%	%	%	%	%	%	%
Städerna	15·6	9·3	11·6	6·3	21·0	33·6	2·6
Landsbygden	16·1	17·3	9·9	22·2	12·3	17·3	4·9
Hela riket	**15·6**	**9·8**	**11·5**	**7·3**	**20·5**	**32·5**	**2·8**

Utskänkningsställen för spritdrycker (överlåtna rättigheter i avsevärt högre grad än bolagens egna) tillsammans med utskänkningsställen för öl (ölkaféer o. d.) utgöra i städerna alltjämt de förnämsta källorna för detta slag av alkoholmissbruk. Ofta förtäres också öl på ölkaféer o. d., efter det »litersupning» ägt rum utomhus eller vid privata samkväm. Å landsbygden begagnar man sig mer än i städerna av hemköp både beträffande spritdrycker och öl.

Kombinationerna spritdrycker och vin ävensom spritdrycker, vin och öl äro mindre betydelsefulla och förekomma i resp. 1·5 och 5·7 % av samtliga fall. Härvid har i icke fullt två tredjedelar av dessa fall åtminstone spritdryckerna utgjorts av utskänkta dylika.

Viktigare är däremot sammansättningen vin och öl, varmed 761 personer uppgivas hava berusat sig. Därvid hava dryckerna merendels helt eller delvis erhållits å restauranger, ölstugor o. d. Icke blott relativt (från 9·7 % till 16·4 % av samtliga fall) utan även absolut taget har denna förtäring ökats under kvartalet, framför allt i städerna.

Den under kvartalet skärpta bristen på spritdrycker har givetvis framkallat en ökad konsumtion av *surrogat* för rusdrycker.

Av dessa surrogat intager den denaturerade spriten en särskild ställning med 361 berusningsfall, motsvarande 7·8 % av samtliga mot 5·1 % under första kvartalet. Härvid har i över halva antalet fall tillika förtärts öl eller andra rusdrycker. Användningen av denaturerad sprit har ökats även absolut, men knappheten jämväl på denna vara har hållit stegringen inom måttliga gränser. Den väsentliga ökningen faller på Stockholm och Göteborg, vilka städer, jämte Malmö, lämnat över $^6/_{10}$ av dylika fall.

Utomordentligt stark stegring uppvisar däremot användandet av tekniska preparat, från 87 fall under första kvartalet till 252, d. v. s. nära nog tredubbling. Samtliga delar av landet förete stegring, med undantag av södra Sverige, där ifrågavarande konsumtion knappast förekommer. Särskilt stark var frekvensen å västra Sveriges landsbygd, där 14·1 % av samtliga fylleri-fall framkallats av dylik förtäring, samt beträffande norra Sveriges städer och landsbygd med resp. 17·8 och 35·0 %. Å norrländska landsbygden förorsakades sålunda under kvartalet mer än var tredje förseelse av förtäring av sådana berusningsmedel. Bland de kosmetiska eller medicinska preparat, som uppgivas användas mera allmänt i berusningssyfte, märkas hårvatten, eau de cologne, salubrin, lazarol samt olika slag av »droppar» och munvatten. Mera sporadiskt begagnas sådana preparat som slagvatten, lavendelsprit,

pepparmyntolja, nafta, schellack, »rödbesk», myrsprit, eter m. fl. I mer än $^2/_3$ av fallen förtäras tillika rusdrycker, företrädesvis öl.

Sammanlagda antalet fall, där något slag av surrogat, sålunda även denaturerad sprit, använts, uppgår till något över 600 mot 400 under första kvartalet, motsvarande en stegring från 6·5 % till 13·2 % av samtliga fall.

Beträffande *åtkomststället* för berusningsmedlen har ovan lämnats vissa upplysningar vid redogörelsen för de olika berusningsmedlen. I nedanstående tablå gives en sammanfattning av dessa uppgifter, som tillåter en ungefärlig uppskattning av utminuterings- och utskänkningsställenas relativa betydelse för fyllerifrekvensen under kvartalet:

Antal fall (i %), där huvudsakliga berusningsmedlet erhållits:	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
från avhämtningsställe för rusdrycker	14·0	28·7	30·9	26·4	73·9	23·8	21·2	25·6	42·4	22·3	41·2	22·6	42·2	**24·2**
från utskänkningsställe för rusdrycker	59·5	35·7	40·0	40·9	15·2	52·8	54·5	47·0	21·7	37·5	13·8	48·2	23·1	**46·1**
från avhämtningsställe och utskänkningsställe för rusdrycker	14·7	22·8	18·2	21·6	—	10·8	12·1	13·9	8·7	17·7	5·6	15·3	8·0	**14·7**
från försäljningsställe för denaturerad sprit, tekniska preparat o. d.	10·5	11·0	9·1	8·7	10·9	8·9	6·1	12·6	18·5	21·9	37·5	12·3	23·1	**13·2**
på annat (eller obekant) sätt	1·3	1·8	1·8	2·4	—	3·7	6·1	0·9	8·7	0·6	1·9	1·6	3·6	**1·8**

Vad städerna beträffar, hava vid icke fullt en fjärdedel av fylleriförseelserna utminuterade rusdrycker, inköpta av den anhållne själv eller annan person, varit orsaken, och i ej fullt hälften (48·2 %) utskänkta dylika. Särskilt i Stockholm voro utminuteringsfallen relativt fåtaliga, medan däremot de utskänkta rusdryckerna varit av större betydelse än annorstädes. Förhållandet å landsbygden är ungefär det omvända mot i städerna, i det fyllerifallen till 42·2 % förorsakats genom utminuterade och i 23·1 % genom utskänkta alkoholhaltiga drycker. Både utminuterade och utskänkta rusdrycker hava ansetts i ungefär lika grad bidragit till ruset i 14·7 % av de redovisade fyllerifallen, nämligen 15·3 % i städerna och 8·0 % på landsbygden. I nästan lika många fall (13·2 %) har ruset varit att tillskriva icke den egentliga rusdryckshanteringen utan handeln med denaturerad sprit, tekniska preparat och andra surrogat för alkoholdrycker.

Fylleriförseelserna under andra

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, *spritdrycker* (bränvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav					*vin*	därav	
						från utminuteringsställe eller spiritusaffärshandel	å utskänkningsställe (bolagsvärdshus)	å restaurang	genom förmedling av andra, vid privata samkväm o. d.	på annat (eller obekant) sätt		från avhämtningsställe, vid privata samkväm o. d.	utskänkt vin
1 *Stockholms stad*	408 792	1 006	798	969	60	10	2	28	20	—	55	30	25
2 *Stockholms län*	225 731	34	33	34	—	—	—	—	—	—	1	—	1
därav													
3 Södertälje	14 000	10	10	10	—	—	—	—	—	—	1	—	1
4 övriga städer	14 222	17	16	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 landsbygden	197 509	7	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 *Uppsala län*	132 716	72	49	72	7	2	—	2	3	—	5	3	2
därav													
7 Uppsala	27 976	52	29	52	7	2	—	2	3	—	2	1	1
8 Enköping	5 736	14	14	14	—	—	—	—	—	—	3	2	1
9 landsbygden	99 004	6	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 *Södermanlands län*	185 537	121	120	121	4	3	—	—	1	—	2	1	1
därav													
11 Nyköping	11 138	34	34	34	1	1	—	—	—	—	—	—	—
12 Eskilstuna	30 111	54	54	54	2	1	—	—	1	—	2	1	1
13 övriga städer	14 415	24	23	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 landsbygden	129 873	9	9	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—
15 *Östergötlands län*	301 482	174	157	174	9	2	2	3	2	—	19	18	1
därav													
16 Linköping	25 629	33	32	33	2	—	—	1	1	—	14	13	1
17 Norrköping	55 623	95	85	95	1	1	—	—	—	—	5	5	—
18 övriga städer	11 861	27	21	27	5	1	1	2	1	—	—	—	—
19 landsbygden	208 369	19	19	19	1	—	1	—	—	—	—	—	—
20 *Jönköpings län*	221 370	123	113	123	20	11	—	7	2	—	2	2	—
därav													
21 Jönköping	28 765	52	50	52	5	2	—	3	—	—	2	2	—
22 övriga städer	22 026	37	33	37	8	5	—	2	1	—	—	—	—
23 landsbygden	170 579	34	30	34	7	4	—	2	1	—	—	—	—
24 *Kronobergs län*	156 478	32	30	32	4	1	—	2	1	—	1	1	—
därav													
25 Växjö	8 820	25	24	25	2	—	—	2	—	—	1	1	—
26 landsbygden	147 658	7	6	7	2	1	—	—	1	—	—	—	—
27 *Kalmar län*	228 202	77	64	77	8	4	2	—	1	1	2	2	—
därav													
28 Kalmar	16 523	41	41	41	3	2	1	—	—	—	2	2	—
29 Västervik	11 545	6	6	6	1	—	1	—	—	—	—	—	—
30 övriga städer	12 313	25	12	25	1	—	—	—	—	1	—	—	—
31 landsbygden	187 821	5	5	5	3	2	—	—	1	—	—	—	—
32 *Gottlands län*	55 814	22	22	22	1	1	—	—	—	—	—	—	—
därav													
33 Visby	10 115	22	22	22	1	1	—	—	—	—	—	—	—
34 landsbygden	45 699	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

kvartalet 1917 och deras orsaker.

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	å rest., ölstuga (el. bolagesv.)						
							öl å ölstuga	öl på annat sätt			öl å ölstuga	öl på annat sätt													
369	17	346	6	**16**	11	**171**	27	7	48	50	25	7	7	**32**	22	**164**	30	90	44	**82**	86	**20**	15	1
12	2	9	1	**1**	—	**14**	4	3	1	2	4	—	—	**2**	2	**2**	—	—	2	**1**	1	**1**	—	2
3	1	2	—	1	—	5	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
7	1	5	1	—	—	8	3	3	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	4
2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	2	1	—	—	1	1	1	—	—	5
6	—	4	2	**1**	1	**36**	3	4	5	12	6	6	—	**5**	4	**7**	—	3	4	**2**	—	**3**	2	6
2	—	—	2	1	1	27	2	3	3	11	5	3	—	3	2	5	—	1	4	2	—	3	2	7
4	—	4	—	—	—	5	1	—	2	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	3	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	9
11	1	10	—	—	—	**23**	2	—	6	11	1	1	2	**14**	5	**49**	7	38	4	**14**	7	**4**	2	10
3	—	3	—	—	—	8	1	—	1	3	—	1	2	6	3	12	3	9	—	4	4	—	—	11
2	1	1	—	—	—	11	—	—	3	7	1	—	—	5	1	23	3	16	4	7	2	2	1	12
4	—	4	—	—	—	3	—	—	2	1	—	—	—	3	1	10	—	10	—	3	1	1	—	13
2	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	3	—	—	—	1	1	14
14	5	9	—	**5**	3	**49**	6	3	20	16	2	2	—	**19**	12	**43**	5	32	6	**11**	7	**5**	3	15
7	4	3	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	2	6	—	6	—	—	—	1	—	16
5	—	5	—	3	1	24	—	—	16	5	1	2	—	14	8	29	1	23	5	11	7	3	2	17
1	—	1	—	1	1	12	4	1	2	5	—	—	—	3	2	5	2	3	—	—	—	—	—	18
1	1	—	—	1	1	12	2	2	1	6	1	—	—	—	—	3	2	—	1	—	—	1	1	19
12	7	5	—	**2**	2	**37**	3	9	5	8	4	8	—	**11**	6	**28**	11	13	4	**5**	4	**6**	6	20
6	3	3	—	—	—	15	3	1	3	5	3	—	—	3	3	17	4	12	1	2	2	2	2	21
3	1	2	—	2	2	8	—	5	2	—	1	—	—	4	1	8	4	1	3	2	1	2	2	22
3	3	—	—	—	—	14	—	3	—	3	—	8	—	4	2	3	3	—	—	1	1	2	2	23
2	—	—	2	—	—	10	—	1	6	1	—	2	—	**2**	2	**9**	6	2	1	**3**	3	**1**	1	24
2	—	—	2	—	—	7	—	—	6	1	—	—	—	2	2	9	6	2	1	1	1	1	1	25
—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	26
10	5	5	—	—	—	**34**	8	1	17	5	1	—	2	**4**	3	**13**	2	8	3	**6**	4	—	—	27
8	3	5	—	—	—	19	8	—	7	4	—	—	—	3	2	4	—	4	—	2	2	—	—	28
1	1	—	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	12	—	—	9	1	1	—	1	1	1	8	1	4	3	3	2	—	—	30
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	31
1	—	1	—	—	—	**11**	1	2	6	—	1	1	—	**3**	1	**4**	—	4	—	**2**	2	—	—	32
1	—	1	—	—	—	11	1	2	6	—	1	1	—	3	1	4	—	4	—	2	2	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, *spritdrycker* (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav: från utminuteringsställe eller spritaffärshus	därav: å utskänkningsställe (bolagsvärdshus)	därav: å restaurang	därav: genom förmedling av andra, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: på annat (eller obekant) sätt	*vin*	därav: från avhämtningsställe, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: utskänkt vin
1	*Blekinge län* . . .	**149 427**	**52**	**50**	**52**	**8**	2	2	—	4	—	**2**	2	—
	därav													
2	Karlskrona	28 556	28	26	28	5	2	1	—	2	—	**2**	2	—
3	övriga städer	14 471	23	23	23	3	—	1	—	2	—	—	—	—
4	landsbygden	106 400	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	*Kristianstads län* . .	**236 122**	**83**	**79**	**83**	**12**	4	—	4	3	1	**5**	4	1
	därav													
6	Kristianstad	12 693	52	50	52	6	1	—	2	3	—	3	3	—
7	övriga städer	10 173	22	22	22	5	2	—	2	—	1	1	—	1
8	landsbygden	213 256	9	7	9	1	1	—	—	—	—	1	1	—
9	*Malmöhus län* . . .	**479 555**	**597**	**509**	**593**	**114**	44	1	49	17	3	**9**	6	3
	därav													
10	Malmö	111 823	[1]252	188	250	38	12	1	14	9	2	5	3	2
11	Lund	23 100	32	16	32	9	2	—	5	2	—	2	2	—
12	Landskrona	17 304	29	27	29	1	1	—	—	—	—	—	—	—
13	Hälsingborg	35 783	[2]224	220	222	60	25	—	30	4	1	2	1	1
14	Ystad	11 869	4	4	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—
15	Trälleborg	11 051	17	16	17	2	2	—	—	—	—	—	—	—
16	övriga städer	7 243	16	16	16	1	—	—	—	1	—	—	—	—
17	landsbygden	261 382	23	22	23	2	1	—	—	1	—	—	—	—
18	*Hallands län* . . .	**147 481**	**108**	**89**	**108**	**7**	4	1	1	1	—	**4**	4	—
	därav													
19	Halmstad	18 879	54	36	54	3	1	—	1	1	—	1	1	—
20	övriga städer	15 708	47	46	47	3	2	1	—	—	—	3	3	—
21	landsbygden	112 894	7	7	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—
22	*Göteborgs o. Bohus län*	**411 282**	**853**	**764**	**848**	**84**	37	2	16	26	3	**27**	8	19
	därav													
23	Göteborg	191 535	758	681	756	71	33	1	16	20	1	26	8	18
24	Uddevalla	13 581	26	21	25	2	1	1	—	—	—	—	—	—
25	övriga städer	11 097	43	40	43	4	2	—	—	2	—	1	—	1
26	landsbygden	195 069	26	22	24	7	1	—	—	4	2	—	—	—
27	*Älvsborgs län* . . .	**295 806**	**179**	**151**	**178**	**19**	11	2	3	3	—	**3**	1	2
	därav													
28	Trollhättan	23 840	38	37	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Borås	14 191	46	34	46	2	—	1	1	—	—	3	1	2
30	övriga städer	22 458	71	59	71	6	2	1	2	1	—	—	—	—
31	landsbygden	235 317	24	21	23	11	9	—	—	2	—	—	—	—
32	*Skaraborgs län* . .	**241 266**	**123**	**102**	**123**	**13**	7	—	1	5	—	**3**	3	—
	därav													
33	städerna	42 106	112	91	112	10	5	—	1	4	—	3	3	—
34	landsbygden	199 160	11	11	11	3	2	—	—	1	—	—	—	—
35	*Värmlands län* . .	**260 982**	**176**	**173**	**176**	**20**	6	—	13	1	—	**6**	6	—
	därav													
36	Karlstad	18 778	92	92	92	13	—	—	13	—	—	4	4	—
37	övriga städer	19 627	72	72	72	6	5	—	—	1	—	2	2	—
38	landsbygden	222 577	12	9	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—

[1] Därav 24, som erhållit berusningsmedlet i Danmark.
[2] » 185, » » » » »

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å tillstuga eller restaurang	på annat (eller okänt) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och tillstuga)	å restaurang (och tillstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller okänt) sätt				från avhämtningsställe	å rest., tillstuga el. bolagsv.	å rest., tillstuga (el. bolagsv.)					
							öl å tillstuga	öl på annat sätt			öl å tillstuga	öl på annat sätt												
6	4	2	—	—	—	**25**	4	4	3	9	1	3	1	—	—	**7**	3	3	1	**2**	2	**2**	2	1
3	1	2	—	—	—	9	2	1	2	2	1	1	—	—	—	7	3	3	1	2	2	—	—	2
3	3	—	—	—	—	15	2	3	1	7	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
12	4	5	3	—	—	**24**	4	4	5	3	3	5	—	**6**	5	**15**	6	1	8	**9**	8	—	—	5
3	1	2	—	—	—	16	3	3	4	3	1	2	—	6	5	13	6	1	6	5	4	—	—	6
9	3	3	3	—	—	4	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—	2	1	1	—	—	8
60	7	46	7	**6**	4	**299**	31	23	35	157	27	13	13	**20**	16	**34**	3	5	26	**51**	33	—	—	9
35	5	29	1	3	3	119	22	8	17	37	24	7	4	9	6	16	3	3	10	25	14	—	—	10
4	—	4	—	1	1	10	—	2	1	6	1	—	—	3	3	3	—	—	3	—	—	—	—	11
4	—	1	3	—	—	9	1	1	4	2	—	1	—	2	2	3	—	2	1	10	7	—	—	12
6	2	4	—	—	—	135	6	11	2	104	2	1	9	5	4	—	—	—	—	14	10	—	—	13
—	—	—	—	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
4	—	3	1	—	—	9	1	1	1	4	—	2	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	15
2	—	1	1	—	—	8	—	—	5	2	—	1	—	1	1	4	—	—	4	—	—	—	—	16
5	—	4	1	1	—	7	1	—	3	2	—	1	—	—	—	7	—	—	7	1	1	—	—	17
19	2	14	3	**1**	1	**32**	4	5	7	12	2	—	2	**7**	3	**25**	7	12	6	**11**	7	**2**	2	18
12	2	10	—	—	—	12	3	2	2	5	—	—	—	5	3	11	4	4	3	8	4	2	2	19
5	—	3	2	1	1	18	1	3	4	7	2	—	1	2	—	12	2	7	3	3	3	—	—	20
2	—	1	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	21
282	56	222	4	**9**	2	**168**	43	17	21	31	32	23	1	**34**	14	**127**	17	21	89	**101**	51	**16**	**12**	22
261	50	210	1	8	2	139	32	15	20	25	25	21	1	29	13	116	16	19	81	93	45	13	9	23
5	2	2	1	—	—	6	2	—	—	1	3	—	—	—	—	5	1	1	3	6	5	1	1	24
9	1	6	2	1	—	15	8	—	—	5	1	1	—	4	1	6	—	1	5	1	1	2	2	25
7	3	4	—	—	—	8	1	2	1	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	26
33	15	16	2	**2**	2	**55**	4	8	11	17	7	8	—	**15**	13	**32**	10	11	11	**14**	8	**5**	4	27
21	13	8	—	—	—	11	—	—	—	3	4	4	—	—	—	5	—	3	2	1	1	—	—	28
6	—	4	2	—	—	14	2	1	8	—	3	—	—	6	4	12	5	6	1	3	3	—	—	29
4	1	3	—	2	2	25	1	6	2	13	—	3	—	9	9	15	5	2	8	8	3	2	2	30
2	1	1	—	—	—	5	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	2	31
15	2	9	4	**2**	1	**47**	8	9	8	18	—	4	—	**7**	5	**27**	4	12	11	**9**	7	—	—	32
12	2	9	1	2	1	43	7	8	6	18	—	4	—	6	5	27	4	12	11	9	7	—	—	33
3	—	—	3	—	—	4	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
12	5	7	—	**3**	2	**36**	7	3	10	15	1	—	—	**22**	14	**51**	14	27	10	**10**	9	**16**	14	35
7	5	2	—	—	—	21	2	3	2	13	1	—	—	14	10	29	13	7	9	—	—	4	4	36
3	—	3	—	3	2	15	5	—	8	2	—	—	—	8	4	21	1	19	1	10	9	4	3	37
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	8	7	38

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, *spritdrycker* (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav: från utminuteringsställe eller spritnosshandel	därav: å utskänkningsställe (bolagsvärdshus)	därav: å restaurang	därav: genom förmedling av andra, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: på annat (eller obekant) sätt	*vin*	därav: från avhämtningsställe, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: utskänkt vin
1	*Örebro län* . . .	**213 467**	**104**	**100**	**104**	**7**	2	3	—	2	—	**7**	6	1
	därav													
2	Örebro	34 453	56	54	56	1	—	—	—	1	—	1	—	1
3	övriga städer	7 293	33	33	33	3	2	—	—	1	—	3	3	—
4	landsbygden	171 721	15	13	15	3	—	3	—	—	—	3	3	—
5	*Västmanlands län* . .	**164 498**	**98**	**93**	**97**	**6**	3	—	—	3	—	**15**	14	1
	därav													
6	Västerås	25 408	65	62	64	2	1	—	—	1	—	15	14	1
7	övriga städer	17 646	19	19	19	2	1	—	—	1	—	—	—	—
8	landsbygden	121 444	14	12	14	2	1	—	—	1	—	—	—	—
9	*Kopparbergs län* . .	**244 277**	**113**	**111**	**113**	**12**	6	—	1	4	1	**2**	2	—
	därav													
10	Falun	11 966	64	64	64	5	3	—	1	1	—	1	1	—
11	övriga städer	4 432	6	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	landsbygden	227 879	43	42	43	7	3	—	—	3	1	1	1	—
13	*Gävleborgs län* . .	**261 735**	**151**	**148**	**151**	**6**	5	—	—	1	—	**5**	5	—
	därav													
14	Gävle	36 623	77	75	77	1	1	—	—	—	—	5	5	—
15	Söderhamn	11 436	26	26	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hudiksvall	7 211	25	25	25	2	2	—	—	—	—	—	—	—
17	landsbygden	206 465	23	22	23	3	2	—	—	1	—	—	—	—
18	*Västernorrlands län* .	**260 778**	**173**	**170**	**163**	**25**	4	7	5	9	—	**8**	6	2
	därav													
19	Härnösand	10 025	26	26	25	2	—	—	2	—	—	—	—	—
20	Sundsvall	16 651	77	77	77	3	—	—	—	3	—	1	1	—
21	övriga städer	6 653	44	42	35	6	1	2	1	2	—	5	5	—
22	landsbygden	227 449	26	25	26	14	3	5	2	4	—	2	—	2
23	*Jämtlands län* . .	**126 065**	**108**	**105**	**108**	**3**	4	—	2	2	—	**9**	5	4
	därav													
24	Östersund	10 118	94	92	94	7	4	—	2	1	—	7	3	4
25	landsbygden	115 947	14	13	14	1	—	—	—	1	—	2	2	—
26	*Västerbottens län* . .	**172 740**	**81**	**73**	**81**	**24**	9	—	4	11	—	**12**	12	—
	därav													
27	städerna	9 213	45	43	45	6	2	—	4	—	—	11	11	—
28	landsbygden	163 527	36	30	36	18	7	—	—	11	—	1	1	—
29	*Norrbottens län* . .	**175 963**	**51**	**43**	**51**	**14**	9	2	1	2	—	**7**	7	—
	därav													
30	städerna	14 239	33	27	33	7	3	2	1	1	—	6	6	—
31	landsbygden	161 724	18	16	18	7	6	—	—	1	—	1	1	—
	Summa för *andra* kvart.:													
32	städerna . . . antal	1 628 843	4 322	3 791	4 267	397	145	17	138	91	6	200	139	61
33	städerna . . . procent	—	100·0	87·7	100·0	9·3	3·4	0·4	3·2	2·1	0·2	4·7	3·3	1·4
34	landsbygden . antal	4 128 723	389	355	386	95	46	9	4	33	3	11	9	2
35	landsbygden . procent	—	100·0	91·3	100·0	24·6	11·9	2·3	1·0	8·6	0·8	2·9	2·4	0·5
36	hela riket . . antal	**5 757 566**	**4 711**	**4 146**	**4 653**	**492**	**191**	**28**	**142**	**124**	**9**	**211**	**148**	**63**
37	hela riket . . procent	—	**100·0**	**88·0**	**100·0**	**10·6**	**4·1**	**0·5**	**3·1**	**2·7**	**0·2**	**4·5**	**3·2**	**1·3**
38	*Första* kvartalet antal	—	6 310	5 514	6 257	1 103	296	83	355	351	18	156	127	29
39	*Första* kvartalet procent	—	100·0	87·4	100·0	17·6	4·7	1·3	5·7	5·6	0·3	2·5	2·0	0·5

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å tillstuga eller restaurang	på annat (eller okänt) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och tillstuga)	å restaurang (och tillstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller okänt) sätt				från avhämtningsställe	å rest., tillstuga (el. bolagsv.)	från avhämtningsställe och å rest., tillstuga (el. bolagsv.)					
							öl å tillstuga	öl på annat sätt			öl å tillstuga	öl på annat sätt												
7	5	—	2	—	—	**28**	4	1	14	3	2	2	—	**15**	13	**27**	12	12	3	**2**	2	**13**	11	1
2	1	—	1	—	—	16	3	—	9	2	1	1	—	9	7	21	9	11	1	—	—	6	5	2
2	2	—	—	—	—	10	1	1	5	1	1	1	—	5	5	4	3	1	—	1	1	5	5	3
3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	2	1	1	2	1	4
11	4	6	1	**2**	—	**19**	2	4	3	3	1	3	3	**11**	5	**20**	11	7	2	**1**	1	**12**	8	5
6	3	3	—	2	—	11	—	2	1	2	1	3	2	4	4	15	11	4	—	1	1	8	5	6
3	1	2	—	—	—	4	1	1	1	—	—	—	1	3	—	5	—	3	2	—	—	2	1	7
2	—	1	1	—	—	4	1	1	1	1	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	2	2	8
28	9	18	1	—	—	**24**	9	1	1	6	4	—	3	**1**	1	**5**	—	2	3	**7**	5	**34**	23	9
17	2	14	1	—	—	20	7	—	1	6	4	—	2	—	—	5	—	2	3	2	1	14	7	10
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	2	11
11	7	4	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	3	2	17	14	12
39	3	36	—	**6**	6	**41**	10	5	10	10	4	2	—	**13**	9	**15**	2	12	1	**4**	3	**22**	18	13
24	3	21	—	2	2	17	4	—	4	6	3	—	—	10	8	13	2	11	—	2	1	3	3	14
4	—	4	—	4	4	12	1	1	6	1	1	2	—	—	—	1	—	—	1	1	1	4	4	15
8	—	8	—	—	—	8	3	2	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	1	4	2	16
3	—	3	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	11	9	17
10	1	9	—	**3**	1	**38**	10	3	7	9	8	1	—	**12**	8	**36**	5	28	3	**3**	1	**28**	19	18
3	1	2	—	1	1	8	2	—	4	1	1	—	—	3	3	2	1	1	—	—	—	6	4	19
7	—	7	—	—	—	26	8	3	—	8	7	—	—	4	1	25	1	24	—	1	1	10	7	20
—	—	—	—	1	—	3	—	—	3	—	—	—	—	4	4	6	3	3	—	2	—	8	4	21
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	—	3	—	—	4	4	22
14	3	11	—	**3**	—	**10**	1	2	—	3	4	—	—	**3**	1	**15**	1	3	11	**7**	2	**39**	22	23
13	2	11	—	3	—	8	1	2	—	3	2	—	—	3	1	14	1	2	11	7	2	32	17	24
1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	7	5	25
6	4	2	—	**9**	3	**8**	—	3	2	3	—	—	—	**3**	1	**3**	2	1	—	**3**	3	**13**	10	26
1	1	—	—	8	3	8	—	3	2	3	—	—	—	3	1	2	2	—	—	3	3	3	1	27
5	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	10	9	28
3	3	—	—	—	—	**9**	—	—	4	1	3	—	1	**4**	3	**3**	2	—	1	**1**	—	**10**	7	29
2	2	—	—	—	—	8	—	—	4	1	3	—	—	4	3	3	2	—	1	—	—	3	2	30
1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	7	5	31
938	141	766	31	67	38	1 165	182	108	245	391	135	73	31	249	161	727	152	337	238	347	196	177	119	32
22·0	3·3	18·0	0·7	1·6	0·9	27·3	4·3	2.5	5·7	9·2	3·2	1·7	0·7	5·8	3·8	17·0	3·5	7·9	5·6	8·1	4·6	4·2	2·8	33
56	23	26	7	4	1	81	13	14	10	14	8	18	4	16	7	34	8	10	16	14	10	75	62	34
14·5	6·0	6·7	1·8	1·0	0·3	21·0	3·4	3·6	2·6	3·6	2·1	4·7	1·0	4·2	1·8	8·8	2·1	2·6	4·1	3·6	2·6	19·4	16·1	35
994	**164**	**792**	**38**	**71**	**39**	**1 246**	**195**	**122**	**255**	**405**	**143**	**91**	**35**	**265**	**168**	**761**	**160**	**347**	**254**	**361**	**206**	**252**	**181**	36
21·3	**3·5**	**17·0**	**0·8**	**1·5**	**0·8**	**26·8**	**4·2**	**2.6**	**5·5**	**8·7**	**3·1**	**1·9**	**0·8**	**5·7**	**3·6**	**16·4**	**3·4**	**7·5**	**5·5**	**7·8**	**4·4**	**5·4**	**3·9**	37
1 189	134	1 037	18	74	37	2 397	350	94	615	728	371	180	59	327	219	607	104	301	202	317	195	87	71	38
19·0	2·1	16·6	0·3	1·2	0·6	38·3	5·6	1·5	9·8	11·6	5·9	2·9	1·0	5·2	3·5	9·7	1·7	4·8	3·2	5·1	3·1	1·4	1·1	39

Sociala frågor vid 1917 års riksdag.[1]

1. Arbetarskydd.

Statens arbetare. Herr Lindhagen upprepade sin motion från föregående år om utredning i vad mån skrivbiträdena i domsagornas kanslier må kunna beredas fast anställning eller åtminstone vissa därmed följande förmåner såsom sjukhjälp, semester eller pension; och likaledes sin motion om vidtagande av enahanda åtgärder beträffande personal, som vid statens verk har mera stadigvarande sysselsättning med städning, rengöring o. d. Statsutskottet yrkade nu liksom föregående riksdag avslag å den förstnämnda motionen under hänvisning förnämligast till den pågående utredningen om en allmän rättegångsreform och hemställde i fråga om den senare om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i avsikt att utröna, huruvida ändring bör vidtagas i sättet för anställande av de personer, som utföra det i motionen nämnda arbete, eller om vissa förmåner utöver de nu utgående böra beredas dem. Emot detta utskottets beslut reserverade sig herr C. Persson i Stallerhult m. fl., som yrkade rent avslag, på grund av den ställning till frågan, som riksdagen hittills intagit, och då några nya skäl ledande till en annan uppfattning av saken icke blivit av motionären förebragta. Andra kammaren biföll beträffande båda motionerna utskottets yrkanden, medan första kammaren i fråga om den senare anslöt sig till den av reservanterna uttalade meningen och således avslog båda motionerna.

Olycksfallsförsäkringslagen. I motion i andra kammaren hemställde herr Widlund, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om sådan ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att åldersgränsen för utbetalande av understöd till sådana barn, som enligt gällande lag äro berättigade till dylikt understöd, framflyttas från femton till aderton år. Lagutskottet yrkade avslag å motionen under hänvisning till den väsentliga höjning av försäkringsavgifterna, som skulle bliva följden av den av motionären föreslagna höjningen av åldersgränsen. Mot detta utskottets beslut reserverade sig herr Lindhagen, som önskade bifalla motionärens framställning, och herr Klefbeck m. fl., som yrkade avslag, men med någon förändring av motiveringen. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

I motion i andra kammaren hemställde herr Bäcklund m. fl., att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och på vad sätt en förbättring må kunna vidtagas i de arbetares eller deras efterlevandes ställning, som till följd av i statens tjänst ådragen skada tillerkänts livränta eller skadeersättning enligt bestämmelserna i »lag den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete», ävensom att de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda, snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen. Motionärerna framhöllo, att de livräntor, som utgå på grund av 1901 års olycksfallsförsäkringslag, och vilkas maximibelopp är 300 kr. om året, äro otillräckliga även för det enklaste livsuppehälle, och att svårigheterna härutinnan ytterligare ökats under rådande kristid. Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket ifrågavarande motion hänvisades, anhöll rörande densamma i föreskriven ordning om yttrande från socialstyrelsen. Socialstyrelsen erinrade i detta, att vid sidan av ifrågavarande livräntor jämväl kan utgå understöd enligt pensionsförsäkringslagen, och att de berörda arbetarnas och deras efterlevandes ställning härigenom i någon mån förbättras, samt gjorde även gällande, att den under år 1916 antagna

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1914, s. 125 och 566, årg. 1915, s. 620 samt årg. 1916, s. 893.

nya olycksfallslagen icke utgör giltigt skäl för den i motionen ifrågasatta utredningen. Socialstyrelsen uttalade emellertid samtidigt, att den icke vågade för sin del avgöra, huruvida eljest giltig anledning föreligger att åstadkomma en förbättring i ställningen särskilt för i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande. — Utskottet fann starka billighetsskäl tala för, att staten bereder någorlunda dräglig levnadsförhållanden åt åtminstone dem av sina egna arbetare, som så svårt skadats i dess tjänst, att de äro oförmögna att försörja sig genom eget arbete, eller sådana arbetares likaledes till arbete oförmögna efterlevande, och fann det vara uppenbart, att dylika svårt skadade arbetare eller deras änkor omöjligen kunde ens genom tilläggsunderstöd enligt pensionsförsäkringslagen, där sådana utgå, erhålla tillräckliga medel för att tillfredställa de mest anspråkslösa krav på livsuppehälle. Utskottet hemställde således att andra kammaren måtte för sin del bifalla motionen. Efter att ursprungligen hava stannat i olika beslut, biföllo båda kamrarna motionärens framställning, med den förändring, att utredningen borde avse endast sådana arbetare, som till följd av svårare skada tillerkänts livränta.

Arbetarsemester. Herr Ström i första kammaren samt herr Björling m. fl. i andra kammaren väckte motion om utredning på vad sätt en allmän arbetarsemester skall kunna genomföras i vårt land. Över motionen avgav socialstyrelsen yttrande[1], i vilket styrelsen förordade en allsidig utredning av frågan. Socialstyrelsen framhöll emellertid, att en eventuell utredning i motionens syfte komme att stå i det närmaste samband med vissa inom styrelsen redan pågående utredningar, nämligen beträffande söndagsvila och nattarbete, samt att det ifråga om dessa från såväl arbetsgivare- som arbetarhåll påpekats, att desammas verkställande borde uppskjutas, till dess mera normala förhållanden inträtt på arbetsmarknaden i vårt land. Styrelsen förordade på samma grunder även ett uppskov med verkställandet av den nu föreslagna utredningen. Riksdagen fann emellertid, att de sålunda förebragta skälen för ett uppskov icke syntes böra hindra riksdagen från att redan i år hos Kungl. Maj:t göra hemställan om utredningens planerande, så att den kunde igångsättas snarast möjligt, efter det normala förhållanden återinträtt på arbetsmarknaden, och biföll motionärens hemställan.

Herrar K. J. Ekman, C. H. von Mentzer och K. J. Gustavsson i första kammaren och herrar Johansson i Huskvarna, Nilsson i Linnås, Jonsson i Hökhult samt Gabrielsson och Räf i andra kammaren väckte två lika lydande motioner med begäran, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vilken omfattning åtgärder skulle kunna vidtagas till beredande av ledighet från arbetet för den inom handeln eller annan affärsverksamhet anställda personalen å de större högtidsaftnarna, särskilt jul- och nyårsafton, efter kl. 2 eftermiddagen, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Lagutskottet, till vilket motionerna hänvisades, yrkade avslag, under erinran att butikspersonalens visserligen berättigade önskan att å helgdagsaftnarna erhålla ledighet tydligen kolliderade med konsumenternas intressen. Många personer, isynnerhet inom de bredare folklagren, vore nämligen hänvisade till att just å helgdagsaftnarna verkställa sina uppköp. Utskottet ansåg vidare, att vid den mera omfattande utredning angående beredandet av ledighet åt i annan tjänst anställda personer, som uppdragits åt socialstyrelsen, uppmärksamhet även torde komma att ägnas åt den i motionen berörda detaljfrågan. Reservationer avgåvos av herr Lindhagen samt av herrar Persson i Norrköping och Lindqvist i Kosta. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan och avslog båda motionerna.

Herr Widlund hemställde i motion i andra kammaren, att Kungl. Maj:t ville verkställa en utredning, om huru och i vad mån den verksamhet, som sedan ett trettiotal år pågått för att bereda fattiga barn i skolåldern från städer och större industrisam-

[1] Soc. medd., årg. 1917, h. 4, sid. 444 ff.

hällen tillfälle att genom vistelse på landsbygden under ferierna förvärva hälsa och krafter, må kunna genom statens försorg stödjas och utvecklas. Andra kammarens första tillfälliga utskott yttrade beträffande motionen, att bevarandet av det uppväxande släktets fysiska sundhet visserligen vore av den största betydelse för samhället i dess helhet, men att anordnandet av skollovskolonier dock väsentligen är ett intresse för städer och stora industrisamhällen, som dessutom i stort sett måste anses vara mera ekonomiskt bärkraftiga än den egentliga landsbygden, då det gäller att understödja ifrågavarande verksamhet, och ifrågasatte, huruvida icke våra största städers bidrag till koloniarbetet kunde rätt väsentligt ökas. Utskottet yrkade således avslag å motionen. Andra kammaren biföll emellertid motionärens framställning, sedan första kammaren biträtt sitt första tillfälliga utskotts tillstyrkande uttalande.

Minderårigas arbete. Riksdagen antog Kungl. Maj:ts förslag om förlängd giltighet intill den 28 februari 1918 utav lagen den 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser angående arbetstid för minderåriga och kvinnor, närmast med hänsyn till behovet att vid statens ammunitionsfabrik under rådande förhållanden använda kvinnor och minderåriga i arbete.

2. Jord- och egnahems- samt bostadsfrågan.

Expropriationslagen. Kungl. Maj:t framlade det förslag till lag om expropriation, som förelåg redan vid föregående riksdag, men som på grund av bristande tid då ej kunde bliva föremål för någon realbehandling varken i lagutskottet eller kamrarna. Förslaget byggde på den proposition i ämnet, som framlades vid 1913 års riksdag och då föll på grund av kamrarnas olika mening rörande rätt till expropriation av mark för uppförande av vissa samlings- och föreningslokaler. I detta avseende ville Kungl. Maj:t nu medgiva expropriationsrätt för att bereda befolkningen eller en väsentlig del därav å en ort mark till uppförande av byggnad för överläggningar eller föredrag, som åsyfta religiös uppbyggelse, folkbildning, social utveckling, nykterhetens främjande eller avse annat dylikt ändamål av synnerlig vikt. Med anledning av propositionen väcktes jämväl en mängd motioner. Herr Jacob Petterson i Södertälje föreslog i andra kammaren sådana bestämmelser i expropriationslagen, att möjligheter bereddes en konsumtionsförening att genom expropriation förvärva mark till uppförande av handelslokal för föreningen. Herrar Carl Lindhagen, Sven Persson, Hj. Branting, Herm. Lindqvist m. fl. föreslogo en betydande komplettering av lagen i syfte bl. a. att möjliggöra avlåtning i erforderliga fall av torpares, bolagsarrendatorers och deras vederlikars jordbruk på enskilda domäner, att anskaffa mark till nya jordbruk åt den jordlösa obemedlade befolkningen, att bereda innehavare av egna hus på ofri grund en trygg besittningsrätt även till själva marken samt att jämväl i övrigt bereda synnerligast den mindre bemedlade befolkningen tillgång på tomtmark för bostadsändamål. Herr K. J. Ekman föreslog däremot i sin motion vissa inskränkningar i den expropriationsrätt, som Kungl. Maj:ts förslag innebar, och yrkade att expropriation av mark för samlingslokal skulle medgivas endast »för att bereda befolkningen eller en väsentlig del därav å en ort mark till uppförande av byggnad för överläggningar eller föredrag, som åsyfta antingen religiös uppbyggelse eller folkbildning eller ock nykterhetens främjande». I ämnet väcktes för övrigt inom andra kammaren motioner av herr Wilh. Hellberg i Ljungskile, herrar Herman Andersson i Grinnbo och Cornelius Olsson i Berg, herrar Anders Andersson i Råstock och Carl O. Strid, herrar Sven Lübeck och E. v. Hofsten, herrar Carl Lindhagen och Sven Persson samt herr P. Rydholm. Lagutskottet tillstyrkte i allt väsentligt Kungl. Maj:ts förslag, emot vilket beslut herrar Lindhagen, Persson i Norrköping och Lindley i Söderhamn reserverade sig. Reservanterna hemställde, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om definitivt förslag

nästa riksdag till lag om social expropriation, innefattande bestämmelser om expropriation i erforderliga fall av jord från vissa fastigheter för att bereda torpare, bolagsarrendatorer m. fl. tryggad förfoganderätt över jordbruket med erforderlig skog, odlingsmark, bete m. m., den jordlösa befolkningen jord med nödigt tillbehör till nya jordbruk, innehavare av egna hus på ofri grund tryggad rätt till själva marken samt den mindre bemedlade befolkningen erforderlig tillgång på tomtmark för bostadsändamål. Reservanterna yrkade vidare, att riksdagen ville i avvaktan på en definitiv lagstiftning för sin del antaga den provisoriska lag om expropriation av jord för ovannämnda sociala ändamål, som föreslagits i herrar Lindhagen, Sven Persson, Hjalmar Branting m. fl:s motion. Båda kamrarna antogo emellertid utskottets hemställan.

Jordkommission. Herr Fr. Ström i första kammaren och herr Wennerström i andra kammaren hemställde om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om tillsättande av en jordkommission för att åter bringa till staten bl. a. hemman m. m., som i äldre tider donerats till bruk, men där ändamålet med upplåtelsen genom brukens nedläggande förfelats. Motionärernas framställning avstyrktes av jordbruksutskottet; ett par reservanter yrkade emellertid, att en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning i frågan skulle beslutas, medan några andra reservanter föreslogo en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t skulle vidtaga nödiga åtgärder för att utredning snarast möjligt måtte kunna genom kommerskollegium verkställas angående äganderättsförhållandena beträffande de grupper av fast egendom, som i motionerna avsåges. Första kammaren biföll utskottets förslag, medan andra kammaren beslöt i överensstämmelse med den sistnämnda reservationen.

Kooperativt jordbruk. Herr Lindhagen hemställde i motion i andra kammaren, att riksdagen, i syfte att främja kooperativt jordbruk, måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville uppgöra plan för uppmuntrande av sådant jordbruk, samt att riksdagen i avvaktan härpå skulle bevilja ett anslag av 50 000 kr. att av Kungl. Maj:t omedelbart utlämnas såsom lån för ändamålet.

Jordbruksutskottet hemställde om avslag å motionen under erinran, att den individuella brukningsformen visat sig vara den lämpligaste för idkande av ett rationellt jordbruk. Häremot reserverade sig herr Hage, som yrkade bifall till motionen. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

Egnahemsfrågan. Herrar Waldén och Molin i Södertälje hemställde i motion i andra kammaren, att riksdagen ville anhålla om en skyndsam utredning av frågan om upprättande av en statens egnahemslånefond för städer och andra samhällen, för vilka stadsplan blivit fastställd, vare sig genom den nuvarande egnahemslånefondens uppdelande i tvenne särskilda fonder, eller bildandet av en helt ny egnahemslånefond för ifrågavarande samhällen. Jordbruksutskottet avstyrkte förslaget under hänvisning till bostadskommitténs pågående arbete, vilket ej borde föregripas. Riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Understöd åt byggnadsverksamheten. För att i någon mån lätta trycket på bostadsmarknaden föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av fyra millioner kronor att användas till understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 utanordna beloppet av tillgängliga medel. I allmänhet borde understödet utgå med en tredjedel av de nuvarande byggnadskostnaderna, och härav borde i regel kommunerna bidraga med en tredjedel och staten med två tredjedelar utan ränte- och återbetalningsskyldighet. Såsom förutsättning för understödet skulle gälla, att ifrågavarande byggnadsverksamhet underkastades viss kontroll och vinstbegränsning. Endast sådana byggnadsföretag skulle komma i åtnjutande av understöd, som påbörjats före utgången av 1917, och såsom villkor för understöd skulle bestämmas viss, kortare tid, inom

vilken de skulle vara färdiga. Statsutskottets flertal yrkade bifall till propositionen, men nio medlemmar av utskottet reserverade sig under framhållande av, att den i städerna förlagda industrien borde vara skyldig att sörja för att dess arbetare bereddes drägliga bostadsförhållanden, liksom landsbygdens industri får göra. För övrigt kunde man icke överblicka förslagets finansiella konsekvenser, då det ju vore fråga om ett förslagsanslag. Första kammaren biföll förslaget med den förändring, att anslaget skulle få karaktären av *förslagsanslag högst*, och andra kammaren fattade samma beslut. Den på grund härav utfärdade kungörelsen finnes återgiven i Soc. Medd. årg. 1917, sid. 384. — Herr Sigfrid i andra kammaren hemställde, att det begärda anslaget skulle få användas till bostäders åstadkommande även på landsbygden och i första hand som understöd med en femtedel av byggnadskostnaden till sådana, som önska uppföra ett eget hem, och vilka icke hava större årsinkomst än 3 000 kronor, med företrädesrätt för de barnrikaste familjerna. Även borde byggherrar, som bygga större bostadshus med statsunderstöd, åläggas att vid uthyrandet lämna företräde åt familjeförsörjare med barnrika familjer. Motionären föreslog bl. a. vidare, att städer och stadsliknande samhällen borde åläggas att lämna tomt gratis till egnahemsbyggare inom ett avstånd av $^3/_4$ timmes färdväg från anställningsplatsen.

Statsutskottet avstyrkte motionen såsom till större delen icke fallande inom dess kompetens och detta blev också riksdagens beslut.

Reglering av bostadshyror. Herr von Koch i första kammaren och herr Pettersson i Södertälje i andra kammaren hemställde, att riksdagen ville för sin del antaga en lag om reglering av bostadshyror. Frågan upptogs sedermera av Kungl. Maj:t, som framlade förslag till lag med vissa bestämmelser angående oskälig hyresstegring. Med anledning av propositionen väcktes åtskilliga motioner med varjehanda ändringsförslag beträffande detaljer. Lagutskottet tillstyrkte emellertid i huvudsak Kungl. Maj:ts förslag, vilket också blev av riksdagen antaget. Den sålunda antagna lagen finnes införd i Soc. Medd. årg. 1917, sid. 477.

3. Nykterhetsfrågan.

Lagstiftningen om försäljning av alkoholhaltiga drycker. Herr Kvarnzelius i första och herr Edén i andra kammaren framlade med instämmande av ett flertal riksdagsmän förslag till förordning angående försäljning av rysdrycker, som i allt väsentligt överensstämde med de vid 1916 års riksdag av samma herrar avlämnade på nykterhetskommitténs betänkande stödda motioner och således innehöll bestämmelser om lokalt veto, lokala kontrollnämnder m. m. — Herr Ollas A. Ericsson m. fl. i första kammaren och herr Källman m. fl. i andra väckte med varandra likalydande motioner, som i allt väsentligt överensstämde med den Edénska motionen. — Även herr K. J. Ekman m. fl. i första kammaren och herr J. A. Jonsson i Hökhult i andra kammaren framburo sina förslag från föregående riksdag. — Gentemot de ovan nämnda mera långt gående förslagen till ny nykterhetslagstiftning frambars i andra kammaren av herr von Hofsten m. fl. även i år en motion, som i huvudsak förordade Kungl. Maj:ts förslag vid 1914 års senare riksdag.

Bevillningsutskottet anslöt sig i huvudsak till den ståndpunkt, som intogs av herr Edén m. fl. Reservationer anfördes till förmån för såväl herr von Hofstens som herr Jonssons i Hökhult m. fl.:s förslag och därjämte yrkade hrr Lyckholm, Antonsson, Östberg och Jesperson avslag å samtliga motioner. Första kammaren anslöt sig till herr von Hofstens förslag, medan andra kammaren biföll utskottets hemställan. Sedan bevillningsutskottet med anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut framställt ett sammanjämkningsförslag, enade sig kamrarna om en försäljningsförordning i ganska nära överensstämmelse med den av andra kammaren antagna, men där frågan om det lokala vetot

undanskjutits. Enligt den nya försäljningsförordningen, som skall träda i kraft den 1 januari 1919, skall den individuella kontrollen utsträckas till att omfatta även öl- och vinkonsumtionen. I fråga om spritdrycker fastställdes en maximikvantitet av 4 liter pr månad. I fråga om vin och öl finns det möjligheter för kontrollstyrelsen att förordna om maximigräns. Import av rusdrycker ombesörjes uteslutande av vederbörande försäljningsbolag och icke av enskilda personer. Utskänkningen av öl från vanliga ölkaféer upphör i stort sett, och bolagen omhändertaga denna verksamhet. Vidare blir det kommunala vetot fullständigt genomfört, så att kommunernas beslutande myndigheter hava det avgörande ordet även beträffande tillfälliga rättigheter. Utskänkningen ombord å passagerarebåtar kommer att upphöra o. s. v. Slutligen har nykterhetsnämndernas befogenhet i avsevärd grad ökats.

Herr Ström i första kammaren och herr Lundberg m. fl. i andra kammaren väckte likalydande motioner med hemställan dels om införande av permament förbud mot tillverkning och försäljning av brännvin ävensom av vin och maltdrycker med högre alkoholhalt än 2¼ volymprocent, vilket skulle efterhand införas och träda i full tillämpning med början av år 1928, dels också om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om införande omedelbart av tillfälligt förbud med hänsyn till rådande extra ordinära dyrtidsförhållanden.

Herr Lindhagen väckte även i andra kammaren motion i samma syfte. Tillfälligt rusdrycksförbud påyrkades vidare av herr Ollas A. Ericsson m. fl. i första kammaren och herr Jonsson i Hökhult m. fl. i andra kammaren. Framställningarna därom att riksdagen skulle för sin del fatta beslut om införande efter hand av permanent rusdrycksförbud, avstyrktes av bevillningsutskottet, som ansåg att riksdagen icke borde taga ställning till denna fråga, utan att först avvakta resultatet av den utredning angående ett allmänt rusdrycksförbud, som uppdragits åt den av Kungl. Maj:t den 17 november 1911 tillsatta nykterhetskommittén.

Beträffande det tillfälliga förbudet åter ansåg utskottet, att ett förbud mot tillverkning av maltdrycker med högre extrakthalt än den, som är tillräcklig för framställning av svagdricka skulle vara ägnat att göra den befintliga malttillgången icke oväsentligt drygare och således med hänsyn till de nuvarande livsmedelsförhållandena vara av behovet påkallat. I likhet med motionärerna ansåg utskottet vidare, att vid föreliggande förslags bedömande omsorgen om livsmedelstillgången icke är det enda, som påkallas av hänsyn till den rådande krisen, och att det med hänsyn till vårt folks förmåga att motsvara de för närvarande stora och ständigt växande krav, som ställas på detsamma, vore av värde, om missbruk av alkohol kunde i görligaste mån förebyggas. Även oavsett syftet att förebygga missbruk syntes det utskottet, att förbudet borde vara ägnat att genom det häftiga ingrepp i det dagliga livets vanor, som det för ett stort antal människor innebär, inskärpa i det allmänna medvetandet tidens allvar och utgöra en välbehövlig maning till eftertanke och besinning. Utskottet hemställde således om avslag å de ovannämnda motionerna i vad de rörde permanent förbud, men om bifall till motionärernas hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förbud mot tillverkning av alkoholhaltiga drycker under rådande kristid. Mot senare delen av detta utskottets beslut reserverade sig herrar Lyckholm, Antonson, Östberg, Jesperson, Knaust, Forsman, Jönsson i Boa och Lithander, vilka önskade rent avslag å de förevarande motionerna. Andra kammaren biföll utskottets förslag, varemot första kammarens beslut utföll i enlighet med reservationen.

Av herrar Gullberg och Rosén i första kammaren samt herrar Byström och Ingvarsson i andra kammaren väcktes motioner om utredning angående möjligheten av förbud för värnpliktiga m. fl. att inköpa brännvin. Beträffande dessa motioner stannade kamrarna i olika beslut. Första kammaren beslöt en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning, om och i vad mån verksamma inskränkningar må kunna vidtagas i möjligheten för värnpliktiga ävensom för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att å utminuteringsställe inköpa brännvin, samt med hemställan om föranstaltande av de åtgärder, som av utredningen kunde påkallas, medan andra kammaren uttalade sig för utredning om förbud mot spritinköp.

4. Pensionsförsäkringen.

Kungl. Maj:t avlämnade proposition angående omläggning av den frivilliga pensionsförsäkringen grundat på ett förslag i ämnet av pensionsstyrelsen. De väsentligaste orsakerna till att den ifrågavarande försäkringen rönt så ringa anslutning angavs i propositionen vara, att försäkringen f. n. lämnar obetydliga pensioner på avgifter, som innestått kort tid, att den är grundad på låg räntefot (3 1/2 %) och uppställer som villkor för pensions utgående vid viss ålder en jämförelsevis hög åldersgräns (67 år) utan att samtidigt bereda möjlighet för återbetalning av avgifterna vid den försäkrades död. Kungl. Maj:t ville avhjälpa bristerna på följande sätt. Pensionens storlek göres oberoende av den tid en avgift innestått, så att lika stort pensionsbelopp erhålles för erlagd avgift, när helst efter viss karenstid rätten till pension inträder. Vidare skall försäkringen grundas på högre räntefot än nu, och eventuellt uppstående överskott å försäkringens medel skall tillgodogöras de försäkrade. Försäkringen kan anordnas med återbetalning vid dödsfall av erlagda avgifter. Avgiftsbeloppen skola icke begränsas i lagen, såsom nu är fallet, detta bl. a. i syfte att befrämja gruppförsäkringen o. s. v. Denna Kungl. Maj:ts proposition blev utan erinran av riksdagen bifallen, och skola de nya bestämmelserna gälla från och med den 1 januari 1918.

Herr Neiglick i första kammaren väckte motion i syfte, att staten såsom arbetsgivare borde bidraga till pensionering genom anslutning till den frivilliga pensionsförsäkringen av viss hos staten anställd extra personal. Med anledning härav beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån staten med anlitande av den frivilliga pensionsförsäkringen må kunna bidraga till pensionering av den vid statens verk sysselsatta arbetspersonal, för vilken icke i särskild ordning sörjts för pension genom statens försorg, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen må föranleda.

I anledning av en inom första kammaren av herr Klefbeck väckt motion, hemställde sammansatta stats- och lagutskottet om en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning, huruvida sådan ändring av 6 § i lagen om allmän pensionsförsäkring må kunna vidtagas, att inkomst till ett belopp av omkring 100 kronor icke måtte medföra minskning, åtminstone icke i den utsträckning som med nu gällande bestämmelser är fallet, i beloppet av understöd eller pensionstillägg enligt nämnda lag. Båda kamrarna biföllo utskottets förslag.

Herr Petersson i Lidingö villastad yrkade i en inom andra kammaren väckt motion på sådan ändring av 16 § pensionsförsäkringslagen, att talan mot taxeringsnämnds beslut angående påförande av pensionsavgift skulle, då fråga vore om tillämpning av bestämmelserna i 5 § av samma lag, fullföljas hos pensionsstyrelsen och att fatalietiden för anställande av sådan talan skulle utsträckas. Sammansatta stats- och lagutskottet hemställde om bifall till motionärens framställning, och riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Av herr von Sneidern väcktes i andra kammaren en motion, om ändring av nu gällande bestämmelser angående retroaktiv rätt till pension, avseende att i viss utsträckning hindra utbetalandet av dylik pension, vilken motion blev av riksdagen bifallen.

Socialstyrelsens förslag rörande skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden.

Socialstyrelsen har den 4 september 1917 till Kungl. Maj:t avgivit nedanstående utlåtande och förslag angående vissa åtgärder till förbättrande av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden.

Med anledning av en riksdagens skrivelse anbefallde Kungl. Maj:t den 6 juni 1912 kommerskollegium att verkställa utredning rörande skogsarbetarnas ställning och levnadsförhållanden i Norrland och andra i detta avseende därmed jämförliga landsdelar samt därefter avgiva de förslag, vartill kollegium funne utredningen giva anledning. Socialstyrelsen, som fått övertaga berörda uppdrag, har numera fullgjort den åsyftade utredningen samt lämnat redogörelse därför i den vid senaste årsskifte utgivna publikationen »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland». Under beteckningen »skogsarbetare» har i denna redogörelse inbegripits arbetare, sysselsatta med skogsavverknings-, flottnings- eller kolningsarbete.

Vid övervägande av vilka åtgärder utredningen gåve anledning föreslå har såsom i främsta rummet tarvande förbättring framstått skogsarbetarnas bostadsförhållanden. Visserligen har under de senaste åren på åtskilliga håll från mark- och virkesägares sida visats ökad förståelse för betydelsen av förbättringar i berörda avseende, men för att inom rimlig tid komma till något så när hygieniskt tillfredsställande förhållanden i allmänhet på detta område, torde åtgärder från statens sida otvivelaktigt vara av behovet påkallade.

Under överläggningar, som inom socialstyrelsen hållits med tillkallade representanter för domänstyrelsen samt arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom skogshantering och flottning m. fl. har enhälligt såsom en första åtgärd för ifrågavarande ändamål förordats utgivande genom statens försorg av en kortfattad handledning, innehållande byggnadsplaner och -beskrivningar till ett antal skogsarbetarbostäder, lämpade att under olika förhållanden tjäna såsom mönster, jämte måhända även förslag till ordningsregler för bostädernas begagnande. Denna handledning skulle genom förmedling av skogsbruksidkarnas sammanslutningar, skogsstatens tjänstemän och möjligen även på annat sätt givas vidsträckt spridning bland dem, som hava att ordna och leda skogsarbeten. Berörda publikation, som givetvis till billigt pris även skulle tillhandahållas genom bokhandeln, borde utgivas snarast möjligt.

Beträffande sättet för ifrågavarande handledning åstadkommande vill det synas, som om dess utarbetande och utgivande lämpligast kunde anförtros åt domänstyrelsen, som likvä. vid uppdragets fullgörande borde samråda med socialstyrelsen samt påkalla sakkunnig medverkan från arbetsgivar- och arbetarhåll. Om medel till tryckningskostnadernas bestridande torde lämpligen framdeles, när beloppet av dessa kostnader lät sig angiva, kunna göras underdånig framställning.

Ehuru härovan förordade handledning torde vara ägnad att göra betydande nytta inom sådana kretsar, som hava intresse och förståelse för förevarande fråga, lärer man åter å andra håll, där sannolikt de svåraste missförhållandena råda, ej kunna påräkna rättelse utan lagstiftningens tillhjälp. Såsom i den förut omnämnda redogörelsen för skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden omförmäles, hade redan yrkesfarekommittén i sitt år 1909 framlagda förslag till lag om arbetarskydd beaktat behovet av förbättrade bostadsförhållanden för skogsarbetare och andra med dem i avseende å levnads- och arbetsförhållanden likställda. I 7 § g) av nämnda lagförslag ålades sålunda arbetsgivare att till förekommande av ohälsa i följd av arbetet särskilt iakttaga bland

annat följande: »Arbetare, som under längre tid sysselsättes med arbete på så stort avstånd från ställe, där bostad kan erhållas, att han icke skäligen kan begiva sig dit för erhållande av natthärbärge, bör å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till lämplig plats för nattvila». Nu återgivna bestämmelse var emellertid utesluten ur det förslag till lag om arbetarskydd, som genom nådig proposition framlades för 1912 års riksdag. Såsom anledning härtill angav föredragande departementschefen bland annat, att bestämmelsen var av så speciell art, att den ej väl lät infoga sig i en författning av den allmänna och grundläggande natur som lagen om arbetarskydd. Därjämte framhölls, att Kungl. Maj:t med stöd av 7 § i det för riksdagen framlagda lagförslaget kunde ersätta bestämmelsen med särskilda föreskrifter rörande skogsarbeten, vilka föreskrifter i sådant fall kunde närmare anpassas efter de förhållanden, varunder dylika arbeten pläga bedrivas.

Då nu genom förut berörda omfattande och ingående undersökning behovet av lagstiftningsåtgärder till förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden måste anses bekräftat, vill det synas styrelsen, som om tiden vore inne att återupptaga och förverkliga den i nämnda proposition framkastade tanken på en särskild skyddsförfattning på ifrågavarande område. Med hänsyn till att den i propositionen omnämnda bestämmelsen rörande Kungl. Maj:ts befogenhet att utfärda kompletterande skyddsföreskrifter vid lagförslagets slutliga redigering i viss mån förändrats, synes emellertid en dylik författning icke kunna med stöd av lagen om arbetarskydd utfärdas på administrativ väg utan böra givas formen av lag.

Inom socialstyrelsen har utarbetats närlagda förslag till lag i ämnet. I överensstämmelse med den verkställda undersökningens omfattning har under den grundläggande bestämmelsen i 1 §, som ålägger arbetsgivarna att sörja för natthärbärge åt arbetarna, inbegripits arbete med skogsavverkning, flottning eller kolning, men har tillämpningen, såsom i yrkesfarekommitténs ovanberörda förslag, begränsats till de fall, där tillgång till bostad inom skäligt avstånd ej finnes.

Av undersökningen rörande skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden har bland annat framgått, att stallen för de vid skogsarbetet använda hästarna ofta lämna mycket övrigt att önska. Den från såväl djurskydds- som ekonomisk synpunkt betydelsefulla frågan om åstadkommande av förbättrade stallförhållanden har vunnit beaktande i den norska lagen av den 30 juli 1915 angående husrum för folk och hästar under skogsarbete och flottning. En föreskrift för tillgodoseende av här berörda önskemål har tillfogats såsom ett andra stycke under förevarande §.

I 2 § av förslaget antydas de fordringar, härbärge av här ifrågavarande slag skall uppfylla. Med hänsyn till de synnerligen olikartade förhållanden, varunder lagen skulle komma till tillämpning, har det icke ansetts lämpligt eller möjligt att här närmare precisera dessa fordringar. I likhet med det sätt, varpå arbetarskyddslagens motsvarande bestämmelser äro avsedda att förverkligas, skulle det ankomma på vederbörande tillsynsorgan att med anpassning efter förhållandena i varje särskilt fall närmare utforma tillämpningen av skyddslagstiftningens bestämmelser i förevarande avseende. Till vägledning i denna verksamhet skulle emellertid styrelsen, efter samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom de områden lagen avser, utfärda erforderliga anvisningar, som ehuru närmast avsedda för tillsynsorganen, naturligen i viss mån skulle bliva normgivande i allmänhet. Med hänsyn till ifrågavarande bestämmelsers mer allmänna läggning har åsidosättandet av dem icke synts lämpligen kunna förbindas med straffansvar, utan har, såsom följer av den senare bestämmelsen i 3 §, deras genomförande tvångsvis ansetts böra ske på enahanda sätt, som gäller beträffande likartade skyddsföreskrifter, intagna i arbetarskyddslagen, det vill säga genom föreläggande av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Styrelsen har i lagförslagets 3 § uppdragit tillsynen å lagens efterlevnad åt yrkesinspektionens befattningshavare med tillägg emellertid av bestämningen »på sätt Konungen närmare föreskriver». Härmed har åsyftats, att tillsynen, åtminstone till en början, lämpligen borde uppdragas åt en specialinspektör med några biträden — under sam-

verkan naturligtvis med yrkesinspektionens övriga befattningshavare. En sådan anordning av tillsynen, som för övrigt överensstämmer med sista stycket i 23 § lagen om arbetarskydd, torde vara nödvändig för att någorlunda snart vinna avsett resultat, men lärer tillsynen framdeles, när förevarande skyddsbestämmelser kommit till mer allmänt beaktande, sannolikt kunna överflyttas på yrkesinspektionens underinspektörer, möjligen för ändamålet i någon mån förstärkta. Vad särskilt angår nämnda specialinspektör i ledande ställning skulle han väsentligen få till uppgift att organisera arbetet och torde sålunda antagligen ej behöva anställas för mer än någon kortare tid. I 3 § av lagförslaget har slutligen intagits en bestämmelse, som har till ändamål att i avseende å tillämpningen likställa de här föreslagna skyddsföreskrifterna med sådana skyddsföreskrifter rörande arbetets sundhet, som avses i lagen om arbetarskydd.

För det fall att förevarande förslag skulle upphöjas till lag, torde styrelsen beredas tillfälle att inkomma med närmare förslag rörande tillsynens anordning samt härovan omförmälda befattningshavares kompetens och anställningsvillkor med mera.

I enlighet med vad sålunda anförts får socialstyrelsen i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes

dels uppdraga åt domänstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen och under medverkan av representanter för arbetsgivare och arbetare inom skogsavverknings-, flottnings- och kolningsverksamhet utarbeta en kortfattad handledning för uppförande av bostäder åt arbetare inom nämnda slag av verksamhet under olika förhållanden;

dels ock vidtaga åtgärder för utfärdande av en lag av det innehåll, närlagda förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, flottning och kolning av härbärge åt arbetarna utvisar.

I detta ärendes handläggning hava deltagit tjänsteförrättande generaldirektören Huss, byråchefen Bergsten, tjänsteförrättande byråchefen Molin samt socialfullmäktige von Sydow och Lindqvist.

Förslag

till

lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, flottning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.

1 §.

Bedrives skogsavverknings-, flottnings- eller kolningsarbete på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärge, åligger det arbetsgivaren sörja för, att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärge.

Vid skogsavverkning åligger det jämväl arbetsgivaren sörja för, att å eller i närheten av arbetsstället finnes tillgång till lämpligt stallrum för de hästar, som användas vid avverkningen.

2 §.

Härbärge, varom i 1 § sägs, skall ej mindre erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd än även, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid, varunder härbärget kan förväntas komma till användning, i övrigt motsvara skäliga fordringar på en tillfällig bostad.

3 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen närmare föreskriver av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall i övrigt beträffande lagens tillämpning lända till efterrättelse vad enligt lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 gäller i avseende å föreskrifter till förekommande av ohälsa i arbete.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljningen av vin eller öl;

given Stockholms slott den 22 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, efter vederbörandes hörande, funnit gott att, med stöd av stadgandena i 35 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin samt 31 § 2 mom. i förordningen samma dag angående försäljning av vin och öl, förordna som följer:

1 §.

1 mom. Brännvin må icke utminuteras till någon i större myckenhet än två liter i kalenderkvartalet. Härvid skall en liter sprit med en alkaholstyrka av sextio volymprocent eller däröver räknas som två liter brännvin av annat slag, varjämte en liter punsch må kunna räknas som två tredjedels liter brännvin av annat slag. Utan hinder av vad nu är stadgat må, på de villkor kontrollstyrelsen bestämmer, brännvin utminuteras i större myckenhet än två liter i kvartalet för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov.

2 mom. Brännvin må icke utminuteras till den, som icke fyllt tjugufem år; ej heller må brännvin utminuteras eller utskänkas eller vin eller öl försäljas till den, som veterligen åtnjuter understöd av allmänna medel eller brister i fullgörande av honom åliggande försörjningsplikt.

2 §.

1 mom. Utminutering av brännvin må å dag före sön- eller helgdag icke äga rum efter klockan 2 eftermiddagen.

Utskänkning av brännvin må icke äga rum före klockan 12 middagen.

2 mom. Brännvin må utskänkas allenast åt gäst, som å utskänkningsstället vid samma besök intager eller omedelbart förut därstädes intagit verklig måltid, bestående av lagad mat till ett pris, då det gäller utskänkning av egentligt brännvin, av minst 75 öre och, då det gäller utskänkning av annat slag av brännvin, av minst en krona 50 öre.

Åt en och samma gäst må ej utskänkas mera än femton centiliter brännvin, därav högst fem centiliter egentligt brännvin; dock må åt gäst utskänkas högst en sjättedels liter punsch, vilken myckenhet skall anses motsvara sju och en halv centiliter brännvin av annat slag, när sådant vid samma besök förtäres.

3 mom. Utskänkning av brännvin å annat passagerarfartyg än sådant, som förmedlar regelbunden persontrafik till utländsk hamn, vare förbjuden.

3 §.

1 mom. Försäljning till avhämtning av vin eller öl må äga rum allenast å söckendagar från klockan 12 middagen och skall sluta å dag före sön- eller helgdag senast klockan 2 eftermiddagen samt övriga dagar senast klockan 7 eftermiddagen. Till

samma dagar och tider vare ock rättighet att på rekvisition till köpare försända vin eller öl begränsad, dock att sådan försändning av öl från tillverkningsstället må äga rum från klockan 9 förmiddagen.

Vad i detta mom. stadgas har icke avseende å försäljning av vin eller öl till den, som äger rätt försälja sådan vara.

2 mom. Försäljning av vin eller öl till avhämtning eller, på rekvisition, till försändning till köparen må ej bedrivas å utskänkningsställe.

3 mom. Försäljning av vin eller öl genom kringföring vare förbjuden.

4 §.

1 mom. Försäljning av vin till avhämtning eller, på rekvisition, till försändning till köparen må icke bedrivas i öppen bod i samband med handel med andra varor än alkoholhaltiga eller tillagade alkoholfria drycker eller svagdricka, med mindre Konungens befallningshavande jämlikt 4 § 1 mom. i kungörelsen den 3 november 1916 angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljningen av vin eller öl därtill lämnat medgivande eller, där innehavare av sålunda upplåten rättighet avlider eller till annan överlåter sin rörelse, Konungens befallningshavande med hänsyn tagen till de omständigheter, som i berörda moment äro angivna, finner skäl giva stärbhusdelägare eller den, till vilken rörelsen överlåtits, tillstånd att utöva densamma.

Vad i detta moment stadgas har icke avseende å försäljning till den, som äger rätt att försälja vin.

2 mom. Skulle vid sådan försäljning av vin, som i 1 mom. avses, visa sig, att vin, som försäljes, genom sin prisbillighet i förening med hög alkoholhalt eller av annan anledning uppenbarligen är ägnat att för allmänheten såsom berusningsmedel ersätta brännvin, åligger det Konungens befallningshavande att förbjuda försäljningens fortsättande eller ock därför stadga erforderliga villkor eller inskränkningar.

5 §.

Utskänkning av vin eller öl må under sön- eller helgdag samt före klockan 12 middagen å söckendag äga rum allenast åt spisande gäst vid måltid, bestående av lagad mat till ett pris av minst 50 öre.

6 §.

Betalning för brännvin, vin eller öl, som utskänkes vid eller i samband med måltid, må icke uppbäras, med mindre måltiden är tillfullo betald.

7 §.

Bryter någon mot vad i denna kungörelse blivit stadgat, straffes, där ej förbrytelsen är enligt annan författning med straff belagd, med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

8 §.

För förbrytelse, som mot denna kungörelse med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvare husbonden liksom vore förbrytelsen begången av honom själv.

9 §.

Om förvandling och fördelning av böter, som ådömas enligt denna kungörelse, om rätt att anställa åtal för överträdelse av kungörelsen samt om domstol, där överträ-

delser av densamma skola åtalas, lände till efterrättelse vad i gällande förordning angående försäljning av brännvin är eller varder stadgat.

10 §.

Bestämmelserna i denna kungörelse avse ej sådan försäljning, som omförmäles i 1 § 5 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

11 §.

Konungens befallningshavande, som har att hålla allvarlig hand över iakttagande av vad i denna kungörelse är stadgat, bör, där så finnes erforderligt, vidtaga särskilda åtgärder för tillsyn å förordningens efterlevnad.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 oktober 1917 och gäller tills vidare till och med den 31 december 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 22 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

CONRAD CARLESON.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

139. Under arbete i en gruva inträffade ett olycksfall med dödlig utgång. En arbetare L. hade varit sysselsatt med borrning och sönderspräng̈ning av större stenblock, s. k. stenskutor, vilka kvarlågo i ett malmmagasin, en i berget genom sprängning uppkommen större grotta. Vid detta arbete hade han uppehållit sig i en tappglugg eller öppning till magasinet och sedan från samma tappglugg lastat en på vagn stående malmtunna, vilken han ämnade skjuta undan till ett åt uppfordringsschaktet ledande spår. För att få vagnen i rörelse ställde han sig mellan malmtunnan och tappgluggens fluster med ryggen stödd mot tunnan förmodligen för att taga spjärn mot flustret. Härvid träffades L. dels å hakan dels å vänstra sidan av bröstet av en genom gluggen nedfallande sten och erhöll sådana skador att han efter ungefär en timma avled.

För hindrandet av dylika olycksfall har bergmästaren framhållit, att från förvaltningens sida borde ytterligt inskärpas hos arbetarna faran av att i synnerhet efter skutskjutning uppehålla sig under en öppen tappglugg. I ovannämnda fall torde detta icke varit nödvändigt, enär anordningar för gluggens avstängande funnos.

140. Vid ett gasverk hade en ändlös, lutande transportkedja för koks brustit i den undre, dragande parten. Kedjan var av bruklig konstruktion och reservdelar kunde insättas i mån av behov. Vid den ryckning, som uppstod vid brottet, torde i den övre, nedgående parten en länk hava slagits upp och släppt på ena sidan, vilket man förbisett vid granskning efter brottet. Sedan lagningsarbetet med den undre parten pågått mer än en timma, steg en man för att bättre komma åt upp på den övre parten, som då rasade ned, varvid en arbetare av de fallande delarna erhöll så svåra skador att döden följde.

141. En timmerkörare kom vid 5-tiden på eftermiddagen körande med sitt lass på skogsvägen. På ett ställe, där vägen lutade, började lasset slira och mannen, som satt framtill på lasset, skulle skynda sig att stiga av för att undvika bliva klämd mot ett träd; som stod intill vägen. Detta lyckades honom ej, utan han fick högra underbenet klämt mellan lasset och trädet. Skadan medförde efter fem dagar mannens död.

142. Efter uppehåll å en järnvägsstation, där en del av tågpersonalen avstigit för att intaga varm mjölk, skulle vid tågets avgång personalen återtaga sina platser. Härvid hade en bromsare N. tagit miste på vagn, varför han sprang vidare till den godsvagn, där han skulle hava sin plats. Då han fått tag i vagnens handtag hade tåget redan erhållit rätt stor fart och ovig i sina tunga vinterkläder kom N. ej genast upp på vagnen, varför han fortsatte att springa invid tåget fasthållande sig med vänstra handen i handtaget. På grund av från tåget utströmmande ånga, vilken av den starka kylan blev mycket tät, observerade han ej att tåget närmade sig godsmagasinets utstående lastbrygga. Vid framkomsten dit hade han ej ännu lyckats komma upp på vagnen, utan törnade mot bryggan, kastades mot tåget och medföljde, förmodligen hängande på bufferterna eller kopplet mellan vagnarna, tills han cirka 15 meter efter passerandet av magasinet kom under tåget, blev överkörd och omedelbart dödad.

143. En lösarbetare tjänstgjorde som kolare och skulle vakta en kolmila under natten. På kvällen lade han sig att vila på milan. Följande morgon fann man honom där död av koloxidförgiftning.

144. På en malmbangård voro två stationskarlar sysselsatta med vagnväxling och skulle utan hjälp av växellokomotiv sammanföra och koppla ett par närstående lastade vagnar. De hjälptes därvid åt att skjuta fram den ena vagnen och strax innan vagnen nådde den andra skulle en av karlarna gå in mellan vagnarna för att lägga fast kopplet. Han gick emellertid försent mellan vagnarna, blev klämd mellan bufferterna och avled några timmar senare av skador å levern och inre förblödning.

145. I ett slakteri tog en charkuterilärling från arbetsbordet en lång kniv, s. k. späckkniv, och lekte med densamma. Efter tillsägelse från en äldre kamrat att lägga bort kniven, som han då höll i handen med udden nedåt, lyfte han benet för att gå fram till bordet och lägga från sig kniven, men råkar föra denna så, att den intränger i högra låret och avskär pulsådern. Efter att omedelbart av läkare hava erhållit ett första förband fördes den skadade till lasarett, där han kort efteråt avled av blodförlust.

146. En timmerhuggare hade kapat ett träd, men då det ej föll utan hängde upp sig på ett annat träd kapades även detta. Arbetaren N., som strax intill var sysselsatt med avmätning av fällda träd varskoddes och sade sig vara uppmärksam på de fallande träden. I det ögonblick träden föllo sprang han emellertid ett par steg mot ett annat fällt träd, som låg närmare men på sidan om de fallande. Ett av dessa, som i fallet studsat mot ett stående träd, kastades mot N., som träffades i huvudet så

svårt, att han omedelbart avled. Om N. kvarstått på den förra platsen, hade han undgått olycksfallet.

147. Två springpojkar hade varit sysselsatta med rengöring av en vedbod. Hopsamlat skräp förde de i en låda ut på den närbelägna ån för att stjälpa i den öppna strömfåran. Utkomna på iskanten brast isen och båda pojkarna kommo i vattnet. Den ena lyckades taga sig upp, men den andre fattades av strömmen och fördes bort.

148. Under uppresande av belysningsstolpar använde sig sex arbetare av två s. k. saxar, gjorda av $2'' \times 4^1/_2''$ plank. Sedan de rest flera stolpar hade de fått upp ännu en så långt, att det endast återstod att få stolpens rotända ned i gropen. Ena benet i saxen närmast toppen brast då plötsligt, varefter stolpen började falla, vägande kring den andra saxen, som var anbragt närmare rotändan. Då en av arbetarna böjde sig fram för att springa undan, träffades han i huvudet av stolpen så att huvudskålen spräcktes. Döden följde omedelbart.

149. Under vagnväxling på en bangård hjälpte en bromsare L. till med att förflytta en vagn till en hinderfri plats vid en spårväxel. På grund av kylan gick vagnen trögt, varför växelledaren beslöt låta växellokomotivet förskjuta vagnen vidare. L. och hans kamrat gjordes uppmärksamma härpå, men L., som ej strax uppfattade detta, knuffades till eller halkade, då han skulle lämna vagnen och tog med vänstra armen tag över bufferten för att ej falla över spåret. I samma ögonblick stötte vagnarna ihop och L. fick armen krossad. Bedövad härav föll han framstupa med vänstra benet över rälsen, varefter även detta krossades. Följande dag avled han av de erhållna skadorna. Växelledaren och lokomotivföraren hade från sina platser ej kunnat se L. vid olyckstillfället. L. hade före olyckan för kamraten klagat över att hans skor voro hala.

150. En tillfällig banarbetare hade påstigit ett växeltåg för att medfölja detta ett stycke. Då han hoppade av det i gång varande tåget snavade han och fick högra underbenet överkört och krossat. En vecka senare avled han av de erhållna skadorna.

151. Vid lossning av järnbalkar från en järnvägsvagn till nedanför liggande upplagsplats höllo några arbetare på med att under en balk anbringa järnvägsskenor för att låta balken glida ned på dessa. Glidningen började emellertid tidigare än beräknat, varvid en av arbetarna ej hann kasta sig undan, utan fick den 2·5 ton tunga balken över sig och dödades omedelbart.

152. Vid ett sågverk voro två arbetare sysselsatta med att skjuta en lastad plankvagn mellan sågen och brädgården. I närheten av en spårkorsning sprang en av dem före vagnen för att lägga om en växel. Härvid snavade han, föll över spåret och överkördes av den strax efter kommande vagnen. Kamraten, som sprang bakom vagnen, observerade ej olycksfallet förrän han såg den förolyckade ligga död å banan.

153. Från en virkespråm pågick utlastning av virke till en vid sidan om densamma liggande galeas, varvid en arbetare K. uppehöll sig ensam å prämen för att därifrån sticka ut virket till galeasens besättning. Vid ett tillfälle skulle han, stående å prämens reling, med en cirka 7 meter lång stake eller bärling skjuta prämen från galeasens sida. K. stödde bärlingens ena ända mot bröstet men råkade slinta och föll i sjön. Tillskyndande personer lyckades ej förrän efter ett par timmar få upp honom, men han var då död.

154. Under schaktnings- och sprängningsarbete för nybyggnad inträffade ett olycksfall, som medförde en arbetares J. död. J. hade lagt en järnkätting om en trädstubbe för att sedan med hjälp av en elektriskt driven kran draga upp stubben. Kranen var stagad med två strävor. Den ena, i riktning bakåt från stubben räknat, var fästad i berget med en $1^3/_4$ tum järnbult, den andra strävan utgick från kranen i 60° vinkel från den förra och var på liknande sätt fästad i berget. Sedan kranlinan blivit sträckt vid försöket att draga stubben loss, blev påkänningen så stor att järnbulten för den bakåtgående strävans fäste bröts av och kranen föll i riktning mot stubben. J. försökte springa undan men träffades av den andra kransträvan och fick huvudet krossat.

155. Några linjearbetare voro i färd med att reparera fel på en elektrisk ledning, byggd att framföra en trefasström av 500 volts spänning och med jordad nolledning. En arbetare K. gick upp i en ledningsstolpe för att skruva loss tre säkerhetsproppar och på så sätt göra ledningen strömlös. Efter att hava losstagit en propp har han troligen vid någon förflyttning av fötterna råkat slinta med stolpskorna och för att ej falla till marken instinktmässigt gripit tag i två av ledningstrådarna med påföljd att han omedelbart dödades av den elektriska strömmen. Upplivningsförsök blevo utan resultat. Båda händerna visade mindre brännskador.

156. Under arbete med inriktning av en linskiva till uppfordringsanordning vid en gruva inträffade ett olycksfall med dödlig utgång. En arbetare K. befann sig nere i gruvschaktet på en brygga, belägen c:a 10 meter över schaktets botten. Hans uppgift vid tillfället var att tillse, att ett från linskivan i ett snöre nedhängande lod träffade mitten av ett i bryggan upptaget hål, $0{\cdot}9 \times 1{\cdot}0$ meter, genom vilket uppfordringen skulle ske. Hålet var förskyddat med en 7 tums planka. Efter verkställd inriktning skulle K. begiva sig upp ur schaktet, men råkade härvid falla genom hålet i bryggan ned till schaktets botten och ådrog sig i fallet svåra krosskador å huvudet med ovannämnda påföljd.

157. Några arbetare voro sysselsatta vid rivning av en lada, vilken vid olycksfallstillfället var så långt nedtagen att stommen och en del takstolar kvarstodo. En byggnadssnickare T. höll på att avsåga en snedsträva, som sammanband flera takstolar, då plötsligt hela stommen störtade samman. De övriga arbetarna kommo med knapp nöd undan, men T. träffades av en bärlina och ett förankringsjärn, av vilka han erhöll svåra skador i huvudet. T. hade under raset slungats 9 meter bort från arbetsplatsen. Döden följde omedelbart.

Orsaken till raset har icke med full säkerhet kunnat utrönas. För två år sedan insattes i ladan en hiss, varvid stommen förstärktes med strävar och förankringsjärn, men samtidigt avsågades en förbindningsbjälke vid ena gaveln, varigenom sambandet mellan väggarna försvagats. Obekantskap med detta förhållande kan möjligen hava varit orsak till att tillräcklig försiktighet ej iakttagits vid rivningsarbetet.

158. Vid schaktning för en järnvägsbyggnad inträffade ett ras av visserligen liten omfattning men likväl givande anledning till en arbetares död. Schaktstället gick i pinnmo av fast beskaffenhet och en jordarbetare J. höll där på med att korpa loss massa från en cirka 1·5 meter hög vertikal jordvägg, då ett ras helt oväntat inträffade. J. gjorde en tvär vändning för att hoppa undan, varvid vänstra foten fastnade i ena spårets räls och han föll i vriden ställning med ansiktet mot marken. I fallet bröts vänstra benet och pannan slog mot andra spårets räls, varvid i huvudet uppstod ett krossår från näsroten upp över hjässan. Döden följde ögonblickligen.

Den nedrasade jordmassan på c:a 1·5 kub.-meter ansågs icke kunnat tillfoga J. någon större skada, om han blivit stående eller blott ryggat ett steg tillbäka.

159. I en yllefabrik inträffade under påläggning av en rem ett svårare olycksfall. Remmen till en kardmaskin hade glidit av remskivan å huvudaxeln, som var framdragen 400 mm. under taket. Förmannen S., som i liknande fall alltid tillkallades och ensam brukade sköta om påläggning av remmar och dylikt arbete, kom omedelbart till platsen. S. ryckte loss remmen från kardmaskinen och utan att stanna axelledningen försökte han, stående med ena benet i remslingan, kasta remmen från axeln upp på remskivan. Vid dessa försök fastnade remmen på den igång varande axeln, S. drogs med i axelledningen och blev ohyggligt massakrerad.

Av verkställd undersökning framgår att olycksfallet närmast bör tillskrivas S:s oförsiktighet att ej begagna sig av de möjligheter att undvika olycksfall, som funnos. Motorns frånslagningsanordning var lätt åtkomlig helt nära platsen för olyckan. Lämplig remkrok för remmens upphängning var uppsatt. S. hade erhållit upprepade varningar mot att gå tillväga på sätt, som denna gång blev så ödesdigert, och uppsatta förbudsanslag hade ej av honom beaktats.

Till förhindrande av liknande olycksfall uppsättas enligt yrkesinspektörens anvisning, smörjbommar å båda sidor om den stolprad, som uppbär huvudtransmissionen. Dessutom uppsättas remkrokar å ömse sidor om de remskivor, där remmarna kunna glida av eller behöva avläggas.

160. Under stensprängning för en nybyggnad hade en förman B. laddat ett borrhål med krut och på vanligt sätt anbringat och antänt stubintråden. Skottet brann dock ej av, varför B. efter en stund gick tillbaka för att utkratsa laddningen. Efter vattenpågjutning började han utpumpa förladdningen dels med en träkäpp dels med ett borr. Härunder antändes skottet och utan att spränga stenen, drevos den kvarvarande delen av förladdningen jämte krutsatsen, ur borrhålet och träffade B. i och omkring högra ögat. Döden inträffade senare samma dag.

161. En arbetare G. skulle i en klyvsåg klyva en 90 × 10 × 6 cm. bräda, i vilken fanns s. k. tjurvirke. Klingan lyfte brädan och kastade den bakåt, varvid G. träffades i magen och erhöll inre skador. Efter verkställd operation tillstötte bukhinneinflammation. Döden inträffade några dagar senare.

Den ifrågavarande klyvsågen var försedd med överskydd ungefär 4 cm. över och klyvkniv ungefär 3 cm. från klingan. Yrkesinspektören hade vid tidigare besök å arbetsplatsen lämnat anvisning om, att klyvknivens avstånd från klingan ej bör överstiga 1 cm. samt att överskyddet bör gripa över klingans kant. Efter olycksfallet hava skärpta föreskrifter i dessa avseenden lämnats.

Kortare meddelanden.

— Sociala förhållanden i allmänhet. —

Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst. Genom nådigt beslut den 7 september innevarande år har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att skyndsamt inkomma med utredning angående levnadskostnadernas stegring under år 1917 i och för beredande av framställning till 1918 års riksdag av frågan om tilldelande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för sistnämnda år åt befattningshavare i statens tjänst.

— Socialförsäkring. —

Pensionsavgifter år 1917. I *pensionsstyrelsens årsberättelse för 1915* lämnas en del uppgifter angående 1914 års obligatoriska pensionsavgifter ävensom en redogörelse för debitering och uppbörd av dessa avgifter. Varje i riket mantalsskriven svensk undersåte i åldern 15—66 år, som icke är invalid, och icke på grund av viss tjänst eller delaktighet i vissa *pensionskassor* uteslutits ur försäkringen, är skyldig erlägga en pensionsavgift av 3 kr. Denna avgift, som benämnes *grundavgift*, uppbäres i allmänhet av de kommunala uppbördsmyndigheterna. Personer, som föregående år åtnjutit en inkomst av minst 500 kr., påföres dessutom en *tilläggsavgift*, som utgöres av 2 kr., om inkomsten ej uppgått till 800 kr., 5 kr., om inkomsten uppgått till 800 men ej 1 200 kr. och 10 kr., om inkomsten uppgått till minst 1 200 kr.

Av rikets hela invånarantal, som den 1 januari 1914 utgjorde 5·64 millioner, voro 61 % avgiftspliktiga. Omkring 5·4 % av dessa hava av olika myndigheter undantagits från avgiftsplikt. Detta tal är i jämförelse med tidigare beräkningar anmärkningsvärt lågt, vilket till en del torde hava sin förklaring däri, att avgifter påförts en del invalider och andra icke avgiftsskyldiga utan att besvär i tid hunnit göras.

En jämförelse mellan rikets olika delar med avseende på deras ställning till den svenska folkförsäkringen lämnas i nedanstående översikt.

Område	Folkmängd 1/1 1914	Undantagna personer		Personer påförda			
		Ej i avg.-pliktig ålder	Övriga	3 kr.	3+2 kr.	3+5 kr.	3+10 kr.
		Pro mille av folkmängden					
Stockholm	382 100	305	48	369	23	101	154
Göteborg	178 000	342	51	364	20	111	112
Malmö	95 800	366	52	301	57	105	119
Norrköping	46 200	336	37	385	42	118	87
Övriga städer (med egen magistrat)	762 700	359	51	344	67	94	85
Andra landskommuner än jordbrukskommuner	1 588 650	406	32	366	67	73	56
Egentliga jordbrukskommuner	2 585 150	412	24	429	71	40	24
Hela riket	**5 638 600**	**393**	**33**	**391**	**64**	**64**	**55**

Man finner, att det antal personer, som endast betala grundavgiften, är ojämförligt störst. Vad beträffar 5-kronorsklassen, utgör den ungefär lika stor del av folkmängden över hela riket med undantag för Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, där den trängts undan av de övriga klasserna. Beträffande 3-, 8- och 13-kronorsklasserna råder stor olikhet i olika delar av riket, alltefter resp. områdens mer eller mindre framskridna industrialisering.

Summan av under år 1914 påförda pensionsavgifter utgjorde 15 326 000 kr., varav 14 635 000 kr. influtit till pensionsfonden; av sistnämnda belopp hade dock endast 13 119 700 kr. inbetalats i rätt tid och resten erlagts av vederbörande kommuner. Restantierna uppgingo följaktligen till 14 % av det påförda beloppet, varvid i restantierna inräknats även sådana grundavgiftsbelopp, som inbetalats till kommunerna efter respittidens utgång. Inbetalningen av de olika avgifterna verkställes emellertid helt olika inom skilda delar av riket och olika slag av kommuner. Sålunda äro restantierna betydligt större i städerna — isynnerhet storstäderna — än på landsbygden samt inbetalningsresultatet av grundavgifterna avsevärt bättre i jordbrukskommuner än i andra landskommuner. Vad beträffar *grundavgifterna*, som utan tvivel äro mest betydelsefulla, meddelas till jämförelse följande tablå över förhållandet i rikets städer, efter folkmängden uppdelade i tre klasser.

Städer med en folkmängd av	Påförda grundavgifter Kronor	Av kommunerna erlagda grundavgifter	
		Kronor	Procent av påförda beloppet
30 000 och däröver	1 509 000	452 000	30
5 000 och däröver intill 30 000	971 000	240 000	25
mindre än 5 000	190 000	31 000	16

Inom ej mindre än 15 städer uppgå grundavgiftsrestantierna till 30 % och däröver. Procenttalen äro högst i Västervik (49 %), Norrköping (47 %), Härnösand (43 %), Luleå (42 %) och Umeå (39 %). I genomsnitt torde betalningsresultatet vara sämst inom de norrländska städerna. Inbetalningen av *tilläggsavgifterna* har slagit bättre ut. Endast 3 städer hava en restantieprocent av 30, nämligen Västervik (34 %), Söderhamn (30 %) och Härnösand (30 %). Restantieprocenten i rikets 12 största städer framgår av nedanstående sammanställning:

Städer	Resterande	
	grundavgifter i %	tilläggsavgifter i %
Stockholm	29	17
Göteborg	27	19
Malmö	26	21
Norrköping	47	29
Gävle	25	26
Hälsingborg	38	18
Örebro	31	24
Eskilstuna	16	10
Jönköping	13	9
Karlskrona	23	14
Uppsala	27	17
Linköping	24	19

Uppbörden av avgifterna har skett på mycket olika tider av året. De flesta uppbördsstämmorna hava av kommunerna utsatts till september, oktober och november månad det år, då avgifter påförts. Anledningen till att tidiga uppbördsstämmor i allmänhet föredragits torde vara att söka däri, att genom denna anordning tiden för indrivningen blivit längre.

Riksförsäkringsanstalten har under årets gångna åtta månader utfärdat nya försäkringsbrev och förnyelsekvitton å förut gällande försäkringar för ett provisionellt antal arbetare av 180 392 (151 740 under motsvarande tid år 1916). Under samma tid hava 9 797 olycksfall anmälts till anstalten (8 757 år 1916). Till begravningshjälp för 70 dödsfall har utanordnats 4 500 kronor (år 1916 3 300 kronor för 55 dödsfall), för livräntor åt änkor och barn samt invalida arbetare har utanordnats 334 807 kronor (302 768 år 1916) samt för sjukhjälpsersättningar 264 974 kronor (249 921 år 1916), tillsammans 604 281 kronor (555 989 år 1916). Antalet inköpta livräntor under nämnda period har utgjort 28 (51 år 1916). Utlåtanden, som enligt § 15 av lagen den 5 juli 1901 begärts av arbetsgivare och arbetare samt av domstol eller annan myndighet angående invaliditetsgrad för skadad arbetare, hava avgivits i 268 fall (247 år 1916), och hava, sedan anstalten började sin verksamhet, dylika utlåtanden avgivits uti sammanlagt 4 970 fall.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Jordbrukets arbetskraft. Genom nådigt beslut den 28 augusti 1917 har Kungl. Maj:t uppdragit dels åt arbetslöshets-, industri-, folkhushållnings- och bränslekommissionerna, i samråd med lantbruksstyrelsen och socialstyrelsen, dels åt samtliga länsstyrelser att vidtaga de åtgärder, som kunna vara erforderliga för skyndsamt organiserande av en frivillig beredskap för tillgodoseende av uppkommande behov av arbetskraft för jordbruket. Tillika har Kungl. Maj:t uppdragit åt arbetslöshetskommissionen att taga initiativet till omnämnda samverkan mellan vederbörande kommissioner och ämbetsverk.

Arbetsmarknaden i England under juli 1917. Under juli rådde fortfarande livlig verksamhet i de engelska industrierna; i många av de viktigaste arbetades på övertid i stor utsträckning. Helgdagar orsakade något avbräck i arbetet, särskilt i Skottland. På Irland ledo vissa näringsgrenar av brist på sysselsättning.

I kolgruvorna rådde mestadels mycket god sysselsättning; endast på några håll, särskilt i Skottland, var arbetstillgången något knapp. Järn-, bly- och lerskiffergruvorna samt uppvisade alltjämt mycket god och tenngruvorna god arbetstillgång. Stenbrotten lämnade på det hela taget god sysselsättning, med undantag för skifferstenbrotten i North Wales samt sandstensbrotten. Tackjärnsindustrien kännetecknades alltjämt av god och järn- och stålindustrien av mycket god arbetstillgång. Maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna voro synnerligen livligt sysselsatta, och mycket övertidsarbete förekom. Antalet i gång varande tenn- och stålplåtsfabriker, som förut gått tillbaka, ökades under juli månad. De flesta övriga metallindustrier visade som förut god arbetstillgång. Inom bomullsindustrien bjödo spinnerierna i det hela på ganska god, men väverierna endast på måttligt god sysselsättning. Inom ylleindustrien hade de för statens räkning arbetande firmorna fullt av arbete, vid de övriga åter var arbetstiden reducerad. Linneindustrien var i Skottland alltjämt ganska väl sysselsatt, och ävenså på det hela taget i Irland, ehuru alltjämt knapp arbetstillgång rapporterades från Belfast. Trikåfabrikerna hade god tillgång på arbete; dock hämmades deras verksamhet genom restriktionerna i fråga om garntillförseln. Vid jutefabrikerna, blekerierna, färgerierna och kattunstryckerierna rådde fortfarande god sysselsättning och inom siden- och mattindustrierna tämligen god. Vid spetsfabrikerna låg tillverkningen av finare varor alltjämt nere, medan produktionen av grövre fortgick utan inknappning. Läderindustrien gav på det hela taget god sysselsättning; beredningen av saffian, marokäng o. d. hade dock gått tillbaka. Skoindustrien var alltjämt mycket väl sysselsatt. Beklädnadsindustrien visade i det hela god arbetstillgång. Kapp-, kostym-, blus- och korsettaffärer hade sålunda tämligen gott om arbete, likaså mindre fruntimmersskräddare i London samt skjort- och kragfirmor. För sidenhattmakarna erbjödo sig bättre arbetstillfällen än förut; filthattmakarna hade endast medelmåttiga konjunkturer. Full sysselsättning kunde i allmänhet beredas de arbetare, som ännu voro kvar inom tegelstens- och byggnadsindustrierna, ehuru den enskilda byggnadsverksamheten, med undantag för reparationsarbeten o. d., fortfarande var obetydlig. Cementarbetare hade lätt att få sysselsättning. Arbetstillgången var i det hela god för vagnmakare, tunnbindare och konstsnickare samt för tapetserare och möbelmakare och ganska god inom sågverksindustrien. Inom

övriga diverse grenar av trävaruindustrien fanns i allmänhet tillräckligt med arbete. Pappers- och bokbinderiindustrierna samt den grafiska industrien uppvisade alltjämt god arbetstillgång, och detsamma gäller i stort sett i fråga om glas- och lergodsindustrierna. Näringsämnesindustrien erbjöd goda arbetstillfällen, med undantag för kakao-, choklad- och konfekttillverkningen, som till en del hämmats genom den minskade tillgången på socker.

Jordbruket gynnades av gott väder under större delen av månaden, och bristen på arbetskraft upphjälptes till stor del genom användande av soldater och kvinnor.

Arbetstillgången var något så när tillräcklig vid hamnarna i London, men mindre god i Liverpool och Glasgow samt vid östkustens och Irlands hamnar; vid övriga viktigare hamnar var den tämligen riklig. Fiskarna hade fortfarande ganska god sysselsättning. Handelsfartygens behov av sjömän och eldare motsvarades ungefär av tillgången.

Under juli månad erhöllo nära 400 000 arbetare löneförbättringar (krigstidstillägg inräknade), uppgående till över 30 000 £ i veckan. Inga lönesänkningar rapporterades. Nära tre fjärdedelar av löneförhöjningarnas samlade belopp kommo på textilindustriens konto, förnämligast till följd av en löneökning på 10 %, vilken utbetalades till bomullsvävarna. Många lönetillägg hava återigen utbetalats inom byggnadsindustrien; i övrigt blevo särskilt järngruve- och masugnsarbetarna i Cleveland, järn- och stålverksarbetarna i South Wales och West Scotland, tennplåtsarbetarna i South Wales, skräddarna, boktryckarna, polerarna i London samt installatörerna i Skottland berörda av de skedda löneförbättringarna.

Under månaden utbröto 48 arbetsinställelser, vilka tillsammans med sedan föregående månad pågående omfattade 45 425 arbetare (mot 25 767 i juni 1917 och 34 520 i juli 1916) och hade en varaktighet av 260 600 dagar (mot 192 700 i juni 1917 och 118 000 i juli 1916).

Antalet lediga platser, anmälda på arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde i medeltal per vecka under den tid av fem veckor, som slutade den 13 juli, 36 904 (mot 35 098 de föregående fyra veckorna och 39 154 de fem veckorna före den 14 juli 1916). Medeltalet tillsatta platser per vecka utgjorde 28 822 (mot resp. 28 270 och 30 823).

(Labour Gazette).

Arbetsmarknaden i Tyskland under augusti 1917. Arbetsmarknaden under augusti 1917 företedde blott oväsentliga olikheter vid jämförelse med närmast föregående månad. Jämföres ställningen med augusti månad 1916, hade produktionen stegrats.

Inom bergsbruket och järnverksindustrien rådde under augusti lika livlig verksamhet som under föregående månad. Inom järn- och metallindustrien hade i vissa avseenden verksamheten stegrats sedan juli månad, och vid jämförelse med augusti månad 1916 kunde inom denna industri liksom ock inom maskintillverkningen ett tydligt uppsving konstateras. Inom den elektriska industrien rådde i det hela lika gynnsamma förhållanden som under juli och i många avseenden gynnsammare än vid samma tid föregående år. Den kemiska industrien uppvisade jämväl sedan augusti 1916 delvis förbättring, som även i vissa avseenden framträdde vid jämförelse med juli månad 1917. Träindustrien samt spånadsämnes- och beklädnadsindustrierna uppvisade i allmänhet inga avsevärda förändringar sedan föregående månad. Även inom byggnadsverksamheten var läget oförändrat.

Sjukkassornas uppgifter rörande sina i arbete varande medlemmar den 1 september 1917 visa, att dessa sedan den 1 augusti ökats med 33 841 eller med 0·44 %, mot vilken siffra svarar en minskning å 0·14 % under föregående månad. Ökningen fördelade sig med 7 892 eller 0·21 % på männen (mot en minskning å 0·49 % under föregående månad) och med 25 949 eller 0·66 % på kvinnorna (mot en ökning å 0·20 % under föregående månad). Ihågkommas bör, att det av krigsfångar utförda arbetet ej inverkar på denna sjukkassestatistik.

Av 978 460 redovisade medlemmar av 31 fackförbund voro vid augusti månads slut 7 811 eller 0·8 % arbetslösa. Vid slutet av juli månad 1917 voro 0·8 % samt vid slutet av augusti månad 1916, 1915 och 1914 resp. 2·2, 2·6 och 22·4 % arbetslösa.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken kommo under augusti månad på 100 lediga platser för män 49 arbetssökande (mot 47 föregående månad) och på samma antal lediga platser för kvinnor 86 arbetssökande (mot 83 i juli).

(Reichsarbeitsblatt.)

— Ut- och invandring. —

Utvandringen från Sverige under första och andra kvartalet år 1917. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar har under första halvåret av år 1917 varit betydligt mindre än under motsvarande tid förlidet år, i det att den uppgick till 320 personer under första och 867 under andra kvartalet eller sammanlagt 1 187 mot 1 144 resp. 2 100 eller sammanlagt 3 244 personer samma tid förra året.

Av utvandrarna hava under första kvartalet innevarande år 214 och under andra 694 personer emigrerat till främmande länder över Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg, 72 resp. 154 över Kristiania, Trondhjem och Bergen samt 34 resp. 19 över Köpenhamn. Dessutom hava under första kvartalet 76 och under andra 328 personer från annat land utvandrat över svenska hamnar.

De i Sverige hemmahörande emigranterna hava under innevarande års sex första månader befordrats från ovannämnda svenska, norska och danska hamnar i följande antal:

	1917								1916	
	januari	februari	mars	jan.—mars	april	maj	juni	april—juni	jan.—mars	april—juni
Stockholm	46	—	48	*94*	41	60	89	*190*	**156**	**232**
Malmö	57	—	3	*60*	8	86	29	*123*	**199**	**249**
Hälsingborg	3	—	—	*3*	11	18	34	*63*	**39**	**62**
Göteborg	56	1	—	*57*	68	80	170	*318*	**353**	**991**
Kristiania	34	22	—	*56*	74	28	21	*123*	**136**	**268**
Trondhjem	14	—	—	*14*	11	1	6	*18*	**46**	**61**
Bergen	2	—	—	*2*	9	4	—	*13*	**1**	**6**
Köpenhamn	34	—	—	*34*	1	12	6	*19*	**214**	**231**
Summa	**246**	**23**	**51**	**320**	**223**	**289**	**355**	**867**	**1 144**	**2 100**

Utvandringen år 1917 över svenska hamnar företer i jämförelse med år 1916 en minskning av 533 personer (från 747 till 214) under första kvartalet och 840 (från 1 534 till 694) under andra kvartalet, över norska hamnar en minskning av 111 personer (från 183 till 72) under första och 181 (från 335 till 154) under andra kvartalet samt över danska hamnar en minskning av 180 personer (från 214 till 34) under första och 212 (från 231 till 19) under andra kvartalet.

Av de 320 svenska emigranter, som under första kvartalet utvandrat över ovannämnda svenska, norska och danska hamnar, voro 210 män och 110 kvinnor. Motsvarande antal emigranter under andra kvartalet utgjorde 867, varav 485 män och 382 kvinnor.

Emigrationen från Sverige under första och andra kvartalet åren 1916 och 1917 fördelade sig, i den mån den gått över någon av de förut nämnda svenska och norska hamnarna (för de danska saknas fullständiga uppgifter) på rikets olika delar på följande sätt:

Län	Över svenska hamnar år 1917		Över norska hamnar år 1917		Över svenska och norska hamnar	
					År 1917	År 1916
	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	1:sta o. 2:dra kvartalet	1:sta o. 2:dra kvartalet
Stockholms stad	24	49	5	1	*79*	*166*
Stockholms län	11	4	—	5	*20*	*49*
Uppsala »	1	4	—	2	*7*	*28*
Södermanlands »	1	3	—	—	*4*	*26*

Län	Över svenska hamnar år 1917		Över norska hamnar år 1917		Över svenska och norska hamnar	
					År 1917	År 1916
	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	1:sta o. 2:dra kvartalet	1:sta o. 2:dra kvartalet
Östergötlands län . .	5	16	2	—	*23*	*113*
Jönköpings » . .	5	39	1	3	*48*	*96*
Kronobergs » . .	8	24	1	2	*35*	*125*
Kalmar » . .	21	70	2	8	*101*	*251*
Gottlands » . .	2	4	—	—	*6*	*21*
Blekinge » . .	6	33	1	—	*40*	*99*
Kristianstads » . .	11	43	—	1	*55*	*122*
Malmöhus » . .	29	58	2	4	*93*	*161*
Hallands » . .	11	86	2	8	*107*	*184*
Göteborgs och Bohus » . .	11	49	—	11	*71*	*222*
Älvsborgs » . .	7	39	2	16	*64*	*235*
Skaraborgs » . .	1	30	1	2	*34*	*100*
Värmlands » . .	5	24	16	30	*75*	*271*
Örebro » . .	3	12	1	7	*23*	*49*
Västmanlands » . .	9	3	—	—	*12*	*22*
Kopparbergs » . .	7	34	12	4	*57*	*96*
Gävleborgs » . .	5	39	2	9	*55*	*116*
Västernorrlands » . .	29	11	5	17	*62*	*101*
Jämtlands » . .	1	—	3	2	*6*	*56*
Västerbottens » . .	—	14	9	7	*30*	*42*
Norrbottens » . .	1	6	5	15	*27*	*48*
Hela riket	**214**	**694**	**72**	**154**	**1 134**	**2 799**
Från annat land	76	328	—	—	—	—
Summa	**290**	**1 022**	**72**	**154**	**1 134**	**2 799**

Från och med år 1916 hava de månatliga uppgifterna angående emigrationen över svenska, norska och danska hamnar kompletterats med uppgifter om utvandrarnas ålder i femårsgrupper. Utvandrarnas fördelning på vissa större åldersgrupper under första halvåret 1917 framgår av nedanstående översikt:

Åldersgrupper	Män	Kvinnor	Summa
Absoluta tal:			
Under 15 år	83	61	**144**
15—20 år	332	99	**431**
20—30 »	132	178	**310**
30—40 »	74	101	**175**
40—50 »	46	32	**78**
50 år och däröver	28	20	**48**
Ej uppgiven ålder	—	1	**1**
Summa	**695**	**492**	**1 187**
Relativa tal:			
Under 15 år	11·9	12·4	**12·1**
15—20 år	47·8	20·1	**36·3**
20—30 »	19·0	36·2	**26·1**
30—40 »	10·7	20·5	**14·7**
40—50 »	6·6	6·5	**6·6**
50 år och däröver	4·0	4·1	**4·1**
Ej uppgiven ålder	—	0·2	**0·1**
Summa	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Av samtliga 1 187 utvandrare under första halvåret av år 1917 över svenska, norska och danska hamnar tillhörde sålunda icke mindre än 431 eller 36·3 % åldersgruppen 15—20 år, 310 eller 26·1 % gruppen 20—30 år och 175 eller 14·7 % gruppen 30—40 år. Barn under 15 år utgjorde 12·1 % av hela antalet, och 10·7 % hade uppnått 40 års ålder.

I fråga om utvandrarnas fördelning efter kön inom olika åldersgrupper förefunnos betydande skiljaktigheter. Nästan hälften (47·8 %) av männen tillhörde åldersgruppen 15—20 år, men endast en femtedel (20·1 %) av kvinnorna. Åldersgruppen 20—30 år var talrikt representerad bland kvinnorna eller med 36·2 % mot 19 % av männen, liksom också åldersgruppen 30—40 år med resp. 20·5 och 10·7 %. Inom övriga åldersgrupper var skillnaden i detta hänseende mindre betydande.

— Arbetsförmedling. —

Arbetsförmedlingen av sjömän under andra kvartalet 1917. Sveriges redareförenings förhyrningsverksamhet under årets andra kvartal har enligt till socialstyrelsen insända rapporter omfattat 2 385 förmedlade platser, av vilka 22 besatts av utlänningar. Fördelningen på olika specialiteter framgår av nedanstående tablå, varvid för jämförelse även angivits motsvarande siffror från närmast föregående kvartal samt motsvarande kvartal föregående år:

	Antal förhyrda sjömän			Därav utlänningar		
	april—juni 1917	jan.—mars 1917	april—juni 1916	april—juni 1917	jan.—mars 1917	april—juni 1916
Styrmän	9	6	16	—	—	—
Maskinister	6	7	7	—	—	—
Däckspersonal	1 317	1 322	2 155	11	28	64
Maskinpersonal	721	922	1 715	8	16	39
Kökspersonal	332	298	566	3	8	10
Summa	**2 385**	**2 555**	**4 459**	**22**	**52**	**113**

En jämförelse med föregående år uppvisar en högst betydande nedgång av antalet förmedlade platser, uppgående för samtliga kategorier till ej mindre än 47 procent. Samtidigt är att anteckna en ännu större minskning i de utländska sjömännens antal, som nedgått med c:a 80 procent. Orsaken till den reducerade förhyrningsverksamheten är liksom under första kvartalet att i första hand tillskriva det från Tysklands sida skärpta undervattensbåtskriget, som i förening med ententemakternas blockadåtgärder föranlett en avsevärd inskränkning i den neutrala utrikessjöfarten.

Rörande tillgången på arbetskraft, har från de flesta förhyrningskontor inrapporterats överflöd på sjömän, utan att dock de angivna siffrorna giva vid handen, att någon betydligare arbetslöshet kunnat sägas vara rådande. I två av de största hamnplatserna, Göteborg och Malmö, har emellertid en om ock obetydlig brist på arbetskraft varit rådande, vilket utan tvivel får tillskrivas dels det förhållande, att sjömän i viss utsträckning tagit anställning i land, dels att den nuvarande kritiska situationen inom sjöfarten föranlett en del sjömän, som haft medel därtill, att stanna sysslolösa i sina hem.

— Bostadsförhållanden. —

Byggnadsverksamheten i Stockholm under första och andra kvartalen 1917. I denna tidskrift har förut redogjorts för byggnadsverksamheten i Sveriges större städer under år 1916.[1] För att än mer ingående kunna följa denna verksamhet, speciellt beträffande huvudstaden, har Stockholms stads statistiska kontor upprättat en statistik, vartill primärmaterialet erhållits från Stockholms stads byggnadsnämnd. Denna insänder nämligen månatligen till kontoret uppgift om huru många byggnadsföretag erhållit byggnadslov och på grundval av dels dessa, dels kompletterande uppgifter från lantegendomsnämnden och byggnadskontoret, utarbetas sedermera en kvar-

[1] Soc. medd. årg. 1917, sid. 471 ff.

talsredogörelse över beviljade byggnadsföretag d. v. s. över den privata byggnadsverksamheten i Stockholm.

Under första kvartalet beviljades 41 byggnadsföretag, varav 25 voro nybyggnader, 1 ombyggnad (från grunden) och 15 ändringar, under andra kvartalet voro motsvarande siffror 52 byggnadsföretag, varav 32 nybyggnader, 4 ombyggnader (från grunden) och 16 ändringar.

Av byggnaderna voro under första kvartalet 29 ämnade att uppföras i gamla Stockholm, 9 i Brännkyrka och 3 i Bromma, under andra kvartalet 28 i gamla Stockholm, 7 i Brännkyrka och 17 i Bromma.

I dessa 93 byggnader äro ämnade att inredas 320 bostadslägenheter innehållande 1 242 rum och 290 kök. Fördelas lägenheterna på de olika församlingarna, tillfaller ungefär en fjärdedel eller 77 st. (24·1 %) Engelbrekts församling, där nära en tredjedel 501 (32·7 %) av rummen skulle uppföras. Därefter i lägenhetsantal kommer Maria församling med 74 (23·1 % av samtliga tillämnade lägenheter) och 196 rum och kök (12·8 % av samtliga rum och kök). I rumsantal kommer emellertid Oskars församling betydligt före med 55 lägenheter (17·2 %) om 411 rum och kök (26·8 %).

Medelstorleken av de blivande lägenheterna utgjorde under första kvartalet 4·85 och under andra 4·70 eldstäder per lägenhet, vilket är mer än medeltalet för hela bostadsbeståndet, som år 1915 var 3·06. En jämförelse mellan första och andra kvartalen visar högre siffror för det förstnämnda i fråga om lägenheter (resp. 185 och 135) samt eldstäder (897 och 635).

I Stockholm (gamla staden) av byggnadsnämnden under jan.—juni 1917 beviljade byggnadsföretag.

	Antal byggnader			Bostadslägenheter om					Summa		
	nybyggda	ombyggda	ändrade	enkelrum, enkelkök m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Bostadslägenheter	Rum	Kök
Januari	18	1	6	5	21	33	29	30	118	385	113
Februari	5	—	4	—	2	2	—	—	4	6	4
Mars	7	—	5	10	9	3	2	39	63	336	53
April	5	1	7	4	2	1	3	19	29	146	25
Maj	11	—	5	5	—	7	1	35	48	224	43
Juni	16	3	4	6	21	8	12	11	58	145	52
Hela staden jan.—juni 1917	**57**	**5**	**31**	**30**	**55**	**54**	**47**	**134**	**320**	**1 242**	**290**

Av lägenheterna voro 139 (43·4 %) smålägenheter, d. v. s. lägenheter om 2 rum och kök och därunder. Det procentuella tillskottet av dylika lägenheter i Stockholm blir dock väsentligt större, då här endast avses den privata byggnadsverksamheten. Efter förslag av stadens bostadskommitté hava stadsfullmäktige vid skilda tillfällen i år beviljat 3 602 000 kr. för uppförande av provisoriska bostadsbyggnader av trä. Dessa byggnadsföretag, som delvis redan nalkas sin fullbordan, komma att innehålla 637 lägenheter om 1 248 eldstäder, d. v. s. äro nära nog samtliga av smålägenhetstyp. Därjämte hava stadsfullmäktige beviljat ytterligare 1 465 500 kr. till bostadsbyggnader (av mer varaktig natur), avsedda att inrymma 451 eldstäder.

Byggnadsverksamhet och bostadsmarknad i tyska städer under år 1916. I syfte att erhålla upplysningar om byggnadsverksamhet och bostadsmarknad år 1916 har tyska rikets statistiska ämbetsverk utsänt frågeformulär till 91 städer med vardera över 50 000 invånare. Svar hava inkommit från 85 städer, av vilka likvisst icke alla kunnat besvara samtliga de uppställda frågorna.

Vad *byggnadsverksamheten* beträffar, företer år 1916 en ännu mera ogynnsam bild än det föregående året. Inkallelserna till militärtjänst medförde en betydande arbetsbrist, som hämmade

det eljest under vårmånaderna vanliga uppsvinget. Och när i oktober åtskilliga militära byggnadsarbeten skulle utföras, befanns det nödvändigt, för att tillförsäkra dessa arbeten den erforderliga arbetskraften, att utfärda vissa föreskrifter, varigenom den privata byggnadsverksamheten begränsades till det minsta möjliga. Högst c:a 25 % av den för tillfället till buds stående arbetsstyrkan finge sålunda tagas i användning för enskilda arbetsgivares räkning, och detta endast i den mån så krävdes för utförande av oundgängliga reparationsarbeten etc.

Bristen på tillräcklig arbetskraft för byggnadsindustriens behov kommer väl till synes i de exceptionellt låga arbetslöshetssiffrorna för år 1916, vilka här nedan anföras, sammanställda med motsvarande siffror för år 1915.

	Arbetslösheten (inom det tyska byggnadsarbetareförbundet) år	
	1915	1916
	%	%
Januari	13·9	3·9
Februari	11.5	5·2
Mars	7·3	2·8
April	2·8	1·5
Maj	2·3	0·7
Juni	1·4	0·9
Juli	1·3	0·5
Augusti	1·0	0·2
September	0·9	0·2
Oktober	0·9	0·1
November	4·4	0·6
December	4·2	0·8

Tilltagande knapphet på material verkade ytterligare förlamande på byggnadsverksamheten. En stark prisstegring på byggnadsmaterial — för flertalet ämnen uppgående till 40 à 50 % och däröver — har gjort sig gällande under loppet av år 1916. På sina håll, såsom inom cement- och tegelindustrierna, har man sökt reglera distributionen av byggnadsämnen genom syndikatbildning; tendensen till sådan har överhuvud fått ökad styrka genom krigets inverkan på näringslivet.

Bostadsproduktionens nedgång belyses av följande siffror, vilka angiva antalet uppförda bostadshus såväl som de däri inrymda våningarnas antal i 45 tyska städer under olika år.

År	Bostadshus	Våningar
1912	9 507	64 107
1913	7 581	47 817
1914	6 286	34 475
1915	2 589	13 646
1916	1 099	5 015

År 1916 uppfördes sålunda i dessa städer c:a en niondel så många byggnader och c:a en trettondel så många våningar som år 1912. Att beakta är, att en väsentlig del av tillväxten hänför sig till några få städer i Westfalen, där särskilda förhållanden nödvändiggjort ett forcerat uppförande av nybyggnader.

Av 70 städer, beträffande vilka uppgifter om uppförda bostadshus föreligga för åren 1915 och 1916, uppvisa endast 8 en större bruttotillväxt år 1916 än år 1915, medan de övriga 62 samtliga visa tillbakagång.

Från 64 städer finnas uppgifter om *netto*tillväxten av bostadshus åren 1915 och 1916. Den belöpte sig därstädes till 3 106 byggnader år 1915, men sjönk år 1916 till 1 288. Endast i 8 städer var nettotillskottet under det senare året större än eller lika stort som under det förra, i samtliga de övriga 56 var det mindre.

Nybyggnaderna år 1916 utgjordes i relativt stor utsträckning av *mindre* bostadshus (med 1—4 våningar). Av 57 städer, för vilka uppgifter i detta avseende föreligga i fråga om bruttotill-

skottet, uppvisa 39 en större procent mindre hus år 1916 än år 1915: i 9 av de övriga städerna har proportionen förskjutits till de större husens förmån, och i 9 har den varit oförändrad. I fråga om nettotillskottet finnas uppgifter från 39 städer, av vilka 31 visa en större och endast 8 en mindre proportion mindre hus år 1916 än år 1915.

Genom undersökningen hava införskaffats vissa uppgifter om procenttalet *lediga våningar* i resp. städer. Krigsutbrottet hade kommit detta procenttal att nästan överallt hastigt stiga (jfr Soc. Medd. årg. 1915, sid. 1366). Under år 1916 har däremot en bestämd tendens i motsatt riktning gjort sig gällande. Av 34 städer, beträffande vilka material för jämförelse med föregående år föreligger, visa endast 7 en fortsatt tillväxt i procenttalet lediga våningar, medan 27 uppvisa minskning. I 10 av de sistnämnda städerna har denna minskning förorsakats av ökat bostadsbehov för fästningstruppers eller i vissa krigsindustrier sysselsatta arbetares räkning. I fråga om de återstående 17 måste emellertid den minskade procentsiffran för lediga våningar väsentligen tillskrivas den nyss omförmälda stockningen i byggnadsverksamheten.

I allmänhet har återgången i den största utsträckningen drabbat våningar på 4 rum; i en del städer har den dock i högre grad gällt större våningar.

(Reichsarbeitsblatt.)

Räkning av lediga våningar i Gross-Berlin 15 maj 1916. En särskild räkning av lediga våningar, hänförande sig till den 15 maj 1916, har utförts för Gross-Berlins vidkommande. Resultatet framgår av följande tablå, som visar procenttalen lediga våningar av olika storleksklasser; för jämförelses skull upptagas även de procenttal, vilka framgingo ur motsvarande räkning den 15 oktober 1910. (Endast våningar utan affärslokaler medräknas.)

Datum för räkningen	Antal lediga våningar i % av antalet befintliga våningar										
	med										överhuvud
	inga[1] rum	1 rum	2 rum	3 rum	4 rum	5 rum	6 rum	7 rum	8 rum	9 rum eller mer	
15 okt. 1910 . .	6·2		6·2	6·1	6·9	7·6					6·3
15 maj 1916 . .	5·8	5·2	3·2	5·2	7·3	9·0	9·8	10·3	7·6		4·9

[1] Endast kök, eventuellt »kammare».

Man finner, att medan den relativa tillgången på lediga våningar överhuvud år 1916 varit avsevärt mindre än år 1910 (4·9 resp. 6·3 %), har dock procenten av lediga våningar för de större våningarna ökats. De mindre våningarna hava under kriget tagits så mycket mera i anspråk, såsom framgår av de låga ledighetssiffrorna för dessa. Särskilt beaktande förtjänar den låga siffran för våningar på 2 rum (3·2 % år 1916 gentemot 6·2 % år 1910), vilka ju äro de av de breda lagren mest eftersökta. Det ringa antalet lediga våningar av denna storleksklass synes betänkligt, med hänsyn till den ytterligare starkt ökade efterfrågan, som kan förväntas efter krigets slut. Minst är tillgången i en del förstäder; i själva Berlin äro förhållandena icke fullt så ogynnsamma (den för själva Berlin gällande motsvarande siffran för år 1916 var 4·3 %).

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbets- och löneförhållanden m. m.

Arbetslöner i Norge år 1915. Norges statistiska centralbyrå har nyligen offentliggjort en undersökning rörande arbetslöner under år 1915. Den vilar liksom föregående undersökningar[1]

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1914, s. 270.

till största delen på av magistrat och länsmän avgivna uppgifter i samband med amtmännens femårsberättelser.

Arbetslönerna, som under perioden 1900—1905 i det stora hela visade ingen eller åtminstone högst obetydlig ökning, stego under åren 1905—1910 rätt betydligt, och denna stegring har fortsatt under femårsperioden 1910—1915. Den kontanta årslönen för en dräng har sålunda på landet ökats med 29 % (från 291 till 374 kr.) och i stad med ej mindre än 51 % (från 348 till 525 kr.). En tjänsteflicka på landet, som år 1910 hade en lön av 148 kr., erhöll 1915 193 kr., alltså en ökning av 30 %. I stad hade lönen ökats från 168 till 217 kr. eller med 29 %. En daglönare på landet, som 1910 fick nöja sig med en dagspenning av 2·65 kr., såg 1915 densamma ökad till 3·55 kr. Motsvarande siffror för stad utgjorde 3·28 och 4·55 kr.

Granskar man särskilt siffrorna för städerna, finner man, att blecksla garnas löner ökats med 40 %, slaktarnas med 38 %, mjölnarnas, väveriarbetarnas och tunnbindarnas med 36 %, bagarnas med 31 %, målarnas med 30 %, smedernas och maskinisternas med 29 % samt sågverksarbetarnas och skomakarnas med 27 %.

Å landsbygden åter hava spinnerskornas löner stigit med 46 %, timmerkörarnas med 40 %, flottarnas och skräddarnas med 36 %, samt murarnas och byggnadstimmermännens med 32 %.

Ökningen är, som nämnt, betydlig över hela linjen. I genomsnitt utgör ökningsprocenten under tiden 1910—1915 31·9 å landsbygden och 29·5 i stad. Motsvarande siffror för närmast föregående femårsperiod utgjorde 18·4 å landsbygden och 21·9 i stad.

Den sedvanliga daglönen synes för de flesta yrken ligga mellan 4 och 5 kr.; denna lön betalades nämligen inom ej mindre än 23 av samtliga 29 yrken å landet och inom 44 av de 55 yrkena i städerna.

(Norges officiella statistik, VI: 93.)

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Augusti månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under augusti månad.

Översikt av verksamheten under *augusti* månad år 1917.

Augusti	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 580	2 468	1 829	2 296	2 802	1 491	**4 876**	**5 270**	**3 320**
Stockholms län	1 962	2 477	1 433	325	342	188	**2 287**	**2 819**	**1 621**
Uppsala län	968	922	570	319	371	236	**1 287**	**1 293**	**806**
Södermanlands län	949	1 096	714	439	485	223	**1 388**	**1 581**	**937**
Östergötlands län	1 534	1 309	897	721	651	337	**2 255**	**1 960**	**1 234**
Norrköping	612	523	445	496	281	165	**1 108**	**804**	**610**
Jönköpings län	374	337	219	253	189	92	**627**	**526**	**311**
Kronobergs län	71	78	60	95	109	66	**166**	**187**	**126**
Norra Kalmar län	112	738	90	56	64	32	**168**	**802**	**122**
Södra Kalmar län	137	98	80	96	70	31	**233**	**168**	**111**
Gottlands län	109	234	33	44	62	25	**153**	**296**	**58**
Blekinge län	499	495	330	363	276	161	**862**	**771**	**491**
Kristianstads län	399	655	294	391	374	205	**790**	**1 029**	**499**
Malmöhus län: Malmö	1 241	774	598	1 280	853	625	**2 521**	**1 627**	**1 223**
Malmöhus län: Lund	222	161	124	148	105	55	**370**	**266**	**179**
Malmöhus län: Landskrona	104	70	59	50	39	23	**154**	**109**	**82**
Malmöhus län: Hälsingborg	436	198	172	268	199	134	**704**	**397**	**306**
Malmöhus län: Ystad	179	87	80	140	64	37	**319**	**151**	**117**
Malmöhus län: Trälleborg	91	89	67	49	44	34	**140**	**133**	**101**
Malmöhus län: Eslöv	198	168	145	53	57	33	**251**	**225**	**178**
Malmöhus län: Skurup	99	60	55	56	50	36	**155**	**110**	**91**
Hallands län	232	228	191	126	127	89	**358**	**355**	**280**
Göteb. o. Bohus län	218	216	188	109	149	49	**327**	**365**	**237**
Göteborg	1 774	1 620	1 478	825	885	605	**2 599**	**2 505**	**2 083**
Älvsborgs län	112	273	79	28	39	11	**140**	**312**	**90**
Skaraborgs län	421	503	334	179	226	130	**600**	**729**	**464**
Värmlands län	128	185	123	95	208	60	**223**	**393**	**183**
Örebro län	422	820	319	325	318	213	**747**	**1 138**	**532**
Västmanlands län	630	638	359	280	429	196	**910**	**1 067**	**555**
Kopparbergs län	301	324	220	176	221	105	**477**	**545**	**325**
Gävle stad och län	373	1 800	326	118	123	81	**491**	**1 923**	**407**
Västernorrlands län	263	315	245	92	96	57	**355**	**411**	**302**
Jämtlands län	186	2 587	142	104	181	86	**290**	**2 768**	**228**
Västerbottens län	84	166	62	158	166	69	**242**	**332**	**131**
Norrbottens län	86	985	72	101	121	79	**187**	**1 106**	**151**
Tillsammans aug. 1917	**18 106**	**28 697**	**12 482**	**10 654**	**10 776**	**6 059**	**28 760**	**34 473**	**18 491**
juli 1917	*14 941*	*18 704*	*9 652*	*7 897*	*7 311*	*4 188*	*22 838*	*26 015*	*13 840*
» aug. 1916	16 592	18 324	11 484	9 284	11 033	5 745	25 876	29 357	17 229
» » 1915	16 151	13 116	9 806	11 298	9 356	5 517	27 449	22 472	15 323
» » 1914	16 564	11 685	9 032	10 579	8 789	5 191	27 143	20 474	14 223

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan: med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk	6 764	6 534	4 503	1 087	1 378	709	**7 851**	**7 912**	**5 212**	99	66
därav arbetssökande personer	6 507			1 071			**7 578**				
Skogshushållning	830	9 630	2 241	2	51	51	**832**	**9 681**	**2 292**	9	24
därav arbetssökande personer	813			2			**815**				
Gruvdrift och malmförädling	110	180	90	—	—	—	**110**	**180**	**90**	61	50
därav arbetssökande personer	104			—			**104**				
Industri och hantverk m. m.	4 495	2 696	1 814	1 128	520	335	**5 623**	**3 216**	**2 149**	175	67
därav arbetssökande personer	4 119			1 017			**5 136**				
Handel och samfärdsel	1 703	1 305	902	1 380	1 376	836	**3 083**	**2 681**	**1 738**	115	65
därav arbetssökande personer	1 580			1 312			**2 892**				
Husligt arbete	13	—	—	6 741	7 333	4 065	**6 754**	**7 333**	**4 065**	92	55
därav arbetssökande personer	13			5 443			**5 456**				
Allmän o. litterär verksamhet	14	20	14	99	89	47	**113**	**109**	**61**	104	56
därav arbetssökande personer	14			97			**111**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 177	3 332	2 868	217	29	16	**4 394**	**3 361**	**2 884**	131	86
därav arbetssökande personer	3 057			211			**3 268**				
Summa för aug. 1917	**18 106**	**23 697**	**12 432**	**10 654**	**10 776**	**6 059**	**28 760**	**34 473**	**18 491**	83	54
därav arbetssökande personer	**16 207**			**9 153**			**25 360**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Aug.	Juli	Aug.	Aug.	Juli	Aug.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Män	72	33	*47*	54	34	*42*
Kvinnor	56	55	*76*	37	45	*53*
Tillsammans	**70**	**35**	***49***	**52**	**35**	***43***
Övriga näringsgrenar						
Män	110	146	*140*	72	77	*76*
Kvinnor	88	116	*102*	54	59	*57*
Tillsammans	**99**	**132**	***119***	**63**	**69**	***65***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	91	80	*76*	63	52	*52*
Kvinnor	84	108	*99*	52	57	*56*
Tillsammans	**88**	**88**	***83***	**59**	**53**	***54***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under augusti 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 2 230 platser, varav 1 813 manliga och 417 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 450, 2 037 och 413 samt under nästlidna månad resp. 1 794, 1 422 och 372.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	47	6	4	1 319	1 158	842	789	797	561	881	1 065	663
Därav kvinnor	5	4	2	75	89	58	125	136	99	158	189	114
B Skogshushållning	1	9	8	133	1 181	508	32	131	42	63	96	72
Därav kvinnor				2	51	51						
II. Gruvdrift och malmförädling	1	2	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	13	18	9	29	81	62	3	12	7	2	2	2
Därav kvinnor	6	9	9									
B Metall- och maskinindustri	335	134	66	70	4	4	14	1	—	27	15	11
Därav kvinnor	80	23	20									
C Trävaruindustri	28	32	22	20	36	18	3	3	3	1	—	—
Därav kvinnor	8	6	6									
D Byggnadsverksamhet	584	470	292	97	91	77	29	18	7	6	7	4
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	28	2	—	10	—	—	2	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—									
F Textilindustri	13	20	16	55	—	—	—	—	—	3	—	—
Därav kvinnor	12	16	13	54	—	—				3	—	—
G Beklädnadsindustri	91	71	34	4	1	—	9	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	80	69	34	4	1	—						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	186	58	34	18	1	—	17	4	2	4	2	2
Därav kvinnor	75	53	29	3	1	—	1	—	—	3	2	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	21	32	16	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Därav kvinnor	16	14	2									
J Trämasse- o. pappersindustri	29	25	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	22	22	4									
K Grafisk industri	17	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	1	1									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	57	71	56	32	1	1	6	1	1	20	10	7
Därav kvinnor	2	21	19	1	—	—				4	1	1
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	115	47	14	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	67	19	8									
B Butiks- och magasinspersonal	218	220	118	21	5	2	9	4	3	2	—	—
Därav kvinnor	79	49	25	1	2	—	3	—	—	2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	236	344	192	42	32	22	16	14	12	10	12	9
Därav kvinnor	221	339	189	38	29	22	14	13	12	8	9	6
D Landtransport	224	247	93	36	4	4	13	14	4	8	7	7
Därav kvinnor	13	37	5				—	1	1	3	1	1
E Vattentransport	70	115	85	35	2	1	—	1	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	10	66	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	7	66	65									
V. Husligt arbete	1 568	1 988	1 029	143	167	56	175	219	123	258	283	99
Därav kvinnor	1 568	1 988	1 029	143	167	56	175	219	123	258	283	99
VI. Allmän och litterär verksamhet	70	50	25	4	2	1	1	2	1	—	—	—
Därav kvinnor	65	42	20	4	2	1	1	2	1			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	914	1 246	1 134	212	51	23	164	72	40	102	81	60
Därav kvinnor	17	24	11									
Summa för aug. månad år 1917	4 876	5 270	3 320	2 287	2 819	1 621	1 287	1293	806	1 388	1581	937
Därav kvinnor	2 296	2 802	1 491	325	342	188	319	371	236	439	485	223
» » » månad år 1916	4 649	5 094	3 237	1 898	2 061	1 189	1 144	1212	734	1 118	1498	809
Därav kvinnor	1 979	2 575	1 320	147	391	86	250	347	185	311	423	175

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
275	235	221	1 289	1 135	746	208	198	91	29	37	14	124	111	60	53	42	16	A
23	49	45	158	164	102	23	35	6	12	17	7	19	19	5	1	7	1	
1	172	134	36	162	135	26	101	86	1	49	45	61	703	87	6	8	5	B
—	1	1	16	7	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
2	6	6	4	3	—	7	14	3	1	2	2	3	7	5	11	45	5	A
41	16	9	31	7	4	48	21	16	4	1	1	2	4	2	3	—	—	B
4	—	—																
15	6	5	29	10	—	7	4	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	C
57	47	44	40	27	16	18	18	11	—	—	—	34	16	13	3	15	—	D
2	—	—	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
						2	—	—										
234	3	2	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	F
167	2	1	3	3	—													
7	3	3	15	2	—	2	—	—	2	3	2	—	2	1	1	—	—	G
6	2	2	13	1	—	2	—	—	2	2	2	—	2	1				
31	8	6	20	9	4	16	4	3	2	—	—	7	1	—	—	—	—	H
8	3	1	13	5	3	9	3	2	2	—	—	2	1	—				
2	—	—	1	—	—	15	—	—	—	—	—	7	6	6	—	—	—	I
2	—	—				2	—	—				4	4	4				
3	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	J
			2	—	—	1	—	—										
13	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
8	—	—	2	—	—													
8	2	1	8	4	1	2	1	1	1	1	1	5	—	—	3	—	—	L
																		IV.
1	—	—	8	9	7	3	1	1	2	2	2	1	1	1	—	—	—	A
			3	3	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1				
18	7	4	11	7	2	3	—	—	—	—	—	9	—	—	3	1	1	B
11	1	—	4	4	1	2	—	—				6	—	—	1	1	1	
14	24	10	44	55	30	8	7	6	6	11	3	9	13	5	8	6	3	C
14	23	9	42	54	29	7	6	5	5	11	3	8	13	5	8	6	3	
32	19	11	60	39	30	15	3	3	1	—	—	9	6	3	2	—	—	D
6	3	2	14	4	2	2	—	—	1	—	—	1	—	—				
23	4	3	3	8	6	1	—	—	1	—	—	7	1	1	1	—	—	E
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
			—	1	—													
82	193	104	446	403	191	201	143	77	72	78	53	110	93	46	34	48	20	V.
82	193	104	446	408	191	201	143	77	72	78	53	110	93	46	34	48	20	
2	5	1	7	13	9	1	2	2	—	—	—	1	1	1	—	—	—	VI.
2	5	1	5	7	5	1	2	2				1	1	1				
245	53	45	175	56	46	40	9	9	44	3	3	8	4	2	25	131	8	VII.
163	—	—	16	2	2													
1 108	804	610	2 255	1 960	1 234	627	526	311	166	187	126	401	970	233	153	296	58	
496	281	165	721	651	337	253	189	92	95	109	66	152	134	68	44	62	25	
900	767	535	2 243	2 245	1 295	536	558	287	134	136	80	334	383	196	97	109	50	
319	295	163	827	817	411	206	208	96	75	77	42	167	185	75	39	59	24	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**123**	**130**	**72**	**346**	**362**	**246**	**167**	**154**	**117**	**137**	**66**	**53**
Därav kvinnor	27	46	21	79	78	45	39	36	19	21	9	7
B Skogshushållning	**4**	**236**	**181**	**8**	**240**	**16**	**6**	**160**	**50**	**3**	**23**	**20**
II. Gruvdrift och malmförädling	**—**	**20**	**3**	**18**	**20**	**18**	**1**	**—**	**—**	**10**	**12**	**12**
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**49**	**35**	**24**	**24**	**19**	**15**	**2**	**6**	**1**	**16**	**25**	**25**
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	**22**	**8**	**3**	**1**	**6**	**—**	**99**	**28**	**14**	**41**	**4**	**4**
Därav kvinnor							24	1	1	4	—	—
C Trävaruindustri	**2**	**5**	**1**	**2**	**2**	**1**	**13**	**10**	**6**	**8**	**1**	**1**
Därav kvinnor							1	5	5			
D Byggnadsverksamhet	**9**	**28**	**9**	**11**	**39**	**12**	**244**	**43**	**28**	**53**	**18**	**16**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**129**	**4**	**3**	**30**	**1**	**—**
Därav kvinnor							82	—	—	16	—	—
F Textilindustri	**1**	**—**	**—**	**1**	**—**	**—**	**56**	**8**	**6**	**13**	**1**	**1**
Därav kvinnor	1	—	—				33	8	6	7	1	1
G Beklädnadsindustri	**7**	**4**	**3**	**16**	**5**	**3**	**80**	**49**	**28**	**20**	**3**	**2**
Därav kvinnor	6	2	1	9	5	3	67	48	28	12	2	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	**10**	**2**	**1**	**8**	**6**	**1**	**177**	**4**	**4**	**24**	**4**	**1**
Därav kvinnor	4	—	—	4	4	1	49	3	3	5	3	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**2**	**2**	**2**	**5**	**8**	**5**
Därav kvinnor							1	2	2			
J Trämasse- o. pappersindustri	**—**	**1**	**1**	**—**	**—**	**—**	**7**	**12**	**12**	**1**	**—**	**—**
Därav kvinnor							7	12	12	1	—	—
K Grafisk industri	**1**	**—**	**—**	**1**	**—**	**—**	**5**	**2**	**2**	**1**	**—**	**—**
Därav kvinnor							4	1	1			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**46**	**8**	**3**	**1**	**—**	**—**	**102**	**84**	**82**	**14**	**2**	**2**
Därav kvinnor	10	—	—				22	69	67			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**63**	**17**	**16**	**—**	**—**	**—**
Därav kvinnor							38	11	10			
B Butiks- och magasinspersonal	**15**	**2**	**1**	**7**	**—**	**—**	**113**	**25**	**17**	**14**	**—**	**—**
Därav kvinnor	8	1	—	6	—	—	79	19	12	11	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**26**	**16**	**12**	**27**	**28**	**21**	**60**	**91**	**54**	**38**	**82**	**19**
Därav kvinnor	24	14	10	24	26	19	52	80	43	33	30	18
D Landtransport	**20**	**18**	**10**	**7**	**4**	**3**	**215**	**135**	**112**	**63**	**16**	**13**
Därav kvinnor	1	1	1	2	2	2	113	75	56	22	4	4
E Vattentransport	**36**	**5**	**5**	**2**	**—**	**—**	**29**	**5**	**4**	**28**	**9**	**9**
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**—**
V. Husligt arbete	**282**	**212**	**128**	**267**	**259**	**135**	**667**	**481**	**360**	**135**	**147**	**99**
Därav kvinnor	282	212	128	267	259	135	667	481	360	135	147	99
VI. Allmän och litterär verksamhet	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**2**	**3**	**1**	**2**	**—**	**—**
Därav kvinnor							2	2	—	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**209**	**46**	**34**	**43**	**39**	**28**	**282**	**304**	**304**	**47**	**25**	**24**
Därav kvinnor										—	3	3
Summa för aug. månad år 1917	**862**	**771**	**491**	**790**	**1029**	**499**	**2 521**	**1 627**	**1 223**	**704**	**397**	**306**
Därav kvinnor	363	276	161	391	374	205	1 280	853	625	268	199	134
» » » månad år 1916	682	636	404	766	869	530	1 887	1 575	1 098	679	530	341
Därav kvinnor	373	303	199	350	379	194	923	737	540	258	239	137

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	513	542	408	122	94	65	70	137	96	73	71	86	20	37	6	858	419	270	A
	77	106	45	19	17	8	6	18	2	16	19	4	—	1	—	35	51	30	
	3	47	45	3	109	100	—	44	44	—	55	55	26	152	30	28	46	27	B
	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	II.
																			III.
	8	15	9	46	1	1	30	15	14	36	7	7	6	8	8	9	33	8	A
							1	—	—										
	68	13	11	10	—	—	142	93	82	2	—	—	5	15	1	3	2	2	B
	1	—	—				5	2	2										
	6	4	1	4	6	—	51	51	45	2	—	—	—	1	—	19	19	19	C
	67	47	36	10	1	1	166	219	191	13	48	48	20	21	17	14	15	13	D
	4	3	1	—	—	—	4	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
	7	—	—	6	1	—	27	5	4	3	—	—	5	—	—	—	5	—	F
	5	—	—	6	—	—	19	2	1	3	—	—				—	5	—	
	11	2	1	2	—	—	41	12	4	1	1	1	—	—	—	—	—	—	G
	8	1	—	2	—	—	25	10	3	—	1	1							
	33	6	4	2	2	2	59	25	17	3	1	1	1	—	—	25	14	11	H
	3	5	4	2	2	2	33	13	6	1	1	1				19	10	8	
	—	1	1	—	—	—	12	6	5	9	—	—	—	—	—	—	—	—	I
							4	—	—	2	—	—							
	—	—	—	—	—	—	19	9	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	J
							10	7	2										
	—	—	—	—	—	—	8	13	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
	12	2	1	—	2	2	14	9	8	—	2	1	5	15	2	—	—	—	L
	1	1	—																
																			IV.
	1	—	—	2	—	—	10	11	7	1	—	—	—	—	—	12	9	9	A
				1	—	—										5	5	5	
	7	4	4	4	1	1	79	70	63	10	1	1	—	—	—	—	—	—	B
	1	—	—	3	1	1	19	18	16	5	—	—							
	11	11	9	8	13	11	51	71	31	13	26	15	3	—	—	5	6	3	C
	10	11	9	8	13	11	44	65	27	12	21	11	3	—	—	4	5	2	
	60	25	21	15	12	12	105	194	162	6	8	7	2	1	1	1	—	—	D
	17	4	4	2	1	1	12	19	16	1	3	3							
	8	1	—	4	—	—	96	44	42	48	—	—	—	—	—	—	—	—	E
	—	—	—	—	—	—	—	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
	371	231	156	83	93	66	644	727	529	64	103	28	25	36	11	115	149	85	V.
	358	231	156	83	93	66	644	727	529	64	103	28	25	36	11	115	149	85	
	1	—	—	—	1	1	7	5	2	—	3	2	—	2	—	—	1	—	VI.
							3	4	1	—	1	1	—	2	—	—	1	—	
	198	40	40	37	19	18	963	721	700	43	39	35	21	23	19	11	11	8	VII.
	15	—	—							5	—	—				1	—	—	
	1 389	994	748	358	355	280	2 599	2 505	2 083	327	365	237	140	312	90	600	729	464	
	496	359	218	126	127	89	825	885	605	109	149	49	28	39	11	179	226	130	
	1 426	1303	841	283	388	213	2 614	2 885	2 253	266	399	202	270	429	188	348	445	258	
	509	454	239	113	139	92	840	1 119	726	132	221	85	38	111	29	105	150	74	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**60**	**100**	**51**	**318**	**338**	**229**	**396**	**521**	**247**	**35**	**54**	**27**
Därav kvinnor	8	27	3	68	67	31	62	140	41	7	14	4
B Skogshushållning	**16**	**51**	**37**	**28**	**408**	**31**	**54**	**101**	**57**	**67**	**103**	**75**
Därav kvinnor												
II. Gruvdrift och malmförädling	**1**	**4**	—	**4**	**45**	**9**	**8**	**6**	**6**	**38**	**59**	**29**
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**7**	**10**	**7**	**5**	—	—	**4**	**6**	**4**	**7**	**5**	**4**
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	**2**	**3**	**2**	**12**	**15**	**5**	**37**	**24**	**13**	**6**	**6**	**5**
Därav kvinnor							—	2	—			
C Trävaruindustri	**1**	—	—	**2**	**1**	—	**1**	—	—	**8**	**17**	**11**
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	**4**	**4**	**4**	**19**	**7**	**4**	**25**	**14**	**9**	**31**	**26**	**13**
Därav kvinnor												
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor							—	1	1			
G Beklädnadsindustri	—	—	—	**41**	**2**	**1**	**1**	**2**	**2**	—	—	—
Därav kvinnor				7	2	1	1	2	2			
H Närings- och njutningsämnesindustri	**2**	**2**	**2**	**9**	**4**	**4**	**3**	**2**	—	**2**	**3**	—
Därav kvinnor				6	2	2	1	2	—	1	3	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
K Grafisk industri	—	—	—	—	**1**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	**9**	**9**	**8**	**6**	**1**	—	**1**	**1**	**1**
Därav kvinnor				2	4	3						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	**1**	**1**	**1**	**1**	—	—	**2**	**1**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	—	—	—	**12**	**5**	**4**	**5**	**2**	**2**	—	**3**	**3**
Därav kvinnor				9	1	1	4	1	1	—	3	3
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**3**	**11**	—	**23**	**19**	**16**	**19**	**32**	**23**	**38**	**30**	**23**
Därav kvinnor	3	9	—	21	17	14	19	32	23	35	27	20
D Landtransport	**3**	**6**	**2**	**25**	**8**	**8**	**17**	**24**	**13**	**13**	**13**	**10**
Därav kvinnor	—	2	—	7	2	2	—	1	—	2	1	1
E Vattentransport	**4**	**4**	**3**	**1**	—	—	**4**	**1**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	**84**	**169**	**57**	**200**	**218**	**155**	**190**	**244**	**125**	**127**	**169**	**74**
Därav kvinnor	84	169	57	200	218	155	190	244	125	127	169	74
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	**1**	—	**5**	**5**	**4**	**3**	**4**	**3**	**4**	**4**	**3**
Därav kvinnor	—	1	—	5	5	4	3	4	3	4	4	3
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**35**	**27**	**17**	**33**	**53**	**53**	**135**	**81**	**48**	**100**	**52**	**47**
Därav kvinnor												
Summa för aug. månad år 1917	**223**	**393**	**183**	**747**	**1 138**	**532**	**910**	**1 067**	**555**	**477**	**545**	**325**
Därav kvinnor	95	208	60	325	318	213	280	429	196	176	221	105
» » » månad år 1916	181	325	156	667	1 001	463	787	1 236	442	308	498	220
Därav kvinnor	89	188	72	261	332	177	246	455	160	120	142	76

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
26	24	21	7	5	1	33	38	22	24	21	11	9	15	7	7 879	8 021	5 241	*A*
5	4	2	2	5	1	5	13	1	8	11	3	4	7	3	1 087	1 378	709	
25	1 493	50	34	244	183	104	2 527	108	28	109	29	35	921	82	804	9 572	2 263	*B*
															2	51	51	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	--	—	4	3	3	110	180	90	II.
																		III.
1	5	5	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	325	381	229	*A*
1	1	1													8	10	10	
23	13	11	2	—	—	—	—	—	3	4	2	—	—	—	1 053	487	268	*B*
															68	28	23	
24	11	6	86	7	7	2	4	1	12	12	12	2	2	2	851	244	163	*C*
															9	11	11	
80	78	78	6	7	7	2	2	1	1	6	1	6	14	6	1 649	1 346	958	*D*
															—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	216	23	16	*E*
															102	—	—	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	430	48	30	*F*
															318	38	28	
6	3	2	—	—	—	1	2	1	2	1	1	1	—	—	861	168	89	*G*
—	1	1				1	1	1				1	—	—	246	152	81	
10	4	4	3	2	1	2	5	3	2	—	—	—	—	—	676	173	107	*H*
4	—	—	—	2	1	1	3	2							249	121	68	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	56	36	*I*
															31	20	8	
3	33	29	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	74	83	49	*J*
															43	41	18	
1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	19	17	*K*
															15	2	2	
7	7	6	—	—	—	1	—	—	1	1	—	2	4	2	363	238	187	*L*
2	1	1													44	97	91	
																		IV.
—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	1	—	1	2	1	228	108	60	*A*
															117	40	27	
4	1	1	3	1	—	4	1	1	9	4	3	3	1	1	583	365	232	*B*
1	—	—	1	1	—	4	1	1	5	3	2	3	1	1	268	107	65	
12	18	9	19	30	23	42	63	37	27	25	15	21	26	16	839	1 066	629	*C*
12	13	4	18	28	21	37	58	34	25	23	13	19	23	14	768	998	576	
22	40	37	6	4	3	1	2	1	5	7	1	4	2	1	990	853	572	*D*
—	1	1	1	—	—										220	162	102	
23	7	6	7	4	3	--	—	—	1	—	—	—	—	—	432	211	169	*E*
			—	2	1										—	2	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	78	76	*F*
															7	67	65	
93	101	70	70	58	33	55	103	45	119	128	50	74	90	61	6 754	7 333	4 065	V.
93	101	70	70	58	33	55	103	45	119	128	50	74	90	61	6 741	7 333	4 065	
—	2	2	—	—	—	1	2	2	1	1	1	1	—	—	118	109	61	VI.
—	1	1				1	2	2	1	1	1				99	89	47	
127	82	69	112	49	41	40	9	5	5	9	5	24	26	19	4 394	3 361	2 884	VII.
															217	29	16	
491	1 923	407	355	411	302	290	2 768	228	242	332	131	187	1 106	151	28 760	34 473	18 491	
118	123	81	92	96	57	104	181	86	158	166	69	101	121	79	10 654	10 776	6 059	
570	679	453	316	445	243	254	442	229	296	439	108	223	770	175	25 876	29 357	17 229	
112	143	73	94	112	50	88	140	86	201	171	75	112	126	84	9 284	11 033	5 745	

Livsmedelspriserna under augusti månad 1917.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 1122—1127, hava inhämtats och uträknats på samma sätt som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 1122—1123), så befinnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med julipriserna, å 28 av de i varulistan upptagna artiklarna. Bland dessa torde särskilt böra nämnas oskummad och handskummad mjölk, ost, ägg, vetebröd, flera slag av färsk fisk, salt samt lyse och bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 13 varuslag, såsom separerad mjölk, smör, mjöl, kalvkött, färskt fläsk samt socker och svagdricka. *Prisnedgång* däremot är att anteckna för 13 varuslag, bland andra gula ärter, nötkött samt färskt fårkött, salt sill, kabeljo och kaffe.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 1119, där augustipriserna angivas, jämförda med julipriserna 1917 och augustipriserna 1916 och 1913, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under augusti 1917 angives i förhållande till priserna under motsvarande månad 1916 och 1913.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad som skummad mjölk ytterligare stigit å några orter, vilket höjt medelpriset från 24 till 25, resp. 14 till 15 öre per liter.

Priset å *smör* har ej under månaden varit underkastat några förändringar.

Vad beträffar *mjöl* och *bröd*, så har genomsnittspriset å såväl råg- som vetemjöl samt hårt rågbröd och sötlimpa ej undergått några förändringar. Däremot hava samtliga slag av vetebröd varit underkastade en om ock obetydlig prishöjning.

Grynpriserna hava i stort sett bibehållits vid oförändrat prisläge. Havregryn hava under månaden saluförts å samtliga rapportorter, varemot risgryn alltmer börjat försvinna ur marknaden till följd av att folkhushållningskommissionen ej ansett sig böra utsläppa i marknaden de små förråd av denna vara, som ännu finnas i lager.

Potatis av fjolårets skörd har under månaden saluförts å ett fåtal orter. Färsk potatis synes däremot hava funnits tillgänglig å samtliga orter. Priset har gått tillbaka i jämförelse med föregående månad från 2·02 kr. till 90 öre per 5 liter.

Vad beträffar *köttpriserna*, så har, helt visst till följd av de befarade svårigheterna att under den stundande vintern vara i stånd att livnära kreaturen, den allmänna sänkningen av prisnivån även fortfarit denna månad.

[1] Se Soc. Medd. årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Aug. 1917	Juli 1917	Aug. 1916	Aug. 1913	Höjning (+) eller sänkning (—) från aug. 1913 till aug. 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från aug. 1916 till aug. 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**25**	24	19	14	+ *78·6*	+ *31·6*
handskummad	»	**15**	14	10	8	+ *87·5*	+ *50·0*
separerad	»	**12**	12	8	6	+ *100·0*	+ *50·0*
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**375**	375	292	231	+ *62·3*	+ *28·4*
mat- (lands-)	»	**325**	325	289	212	+ *53·3*	+ *12·5*
Margarin, växt-	»	—	—	223	137	—	—
Ägg, färska	tjog	**341**	299	216	143	+ *138·5*	+ *57·9*
Potatis: gammal	5 l.	**65**	63	29	29	+ *124·1*	+ *124·1*
»	hl.	—	995	434	—	—	—
Ärter, gula	kg.	**62**	63	54	31	+ *100·0*	+ *14·8*
Bruna bönor	»	**236**	202	109	46	+ *413·0*	+ *116·5*
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	**[1] 42**	[1] 42	38	31	+ *35·5*	+ *10·5*
råg-, svenskt, bästa sort	»	**36**	36	29	22	+ *63·6*	+ *24·1*
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	27	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**64**	64	50	36	+ *77·8*	+ *28·0*
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**71**	72	53	41	+ *73·2*	+ *34·0*
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**62**	62	52	41	+ *51·2*	+ *19·2*
mjukt: limpa, söt	»	**60**	60	49	38	+ *57·9*	+ *22·4*
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**44**	45	37	30	+ *46·7*	+ *18·9*
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	**121**	117	90	76	+ *59·2*	+ *34·4*
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	**69**	67	53	42	+ *64·3*	+ *30·2*
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	**84**	81	66	60	+ *40·0*	+ *27·3*
Nötkött, färskt: stek	»	**208**	222	226	125	+ *66·4*	— *8·0*
soppkött	»	**182**	195	199	102	+ *78·4*	— *8·5*
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**150**	150	226	133	+ *12·8*	— *33·6*
spädkalv	»	**142**	142	133	72	+ *97·2*	+ *6·8*
Fårkött: färskt, stek	»	**260**	268	243	137	+ *89·8*	+ *7·0*
salt, svenskt	»	**238**	236	211	118	+ *101·7*	+ *12·8*
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**271**	271	231	136	+ *99·3*	+ *17·3*
salt, svenskt »	»	**288**	289	241	143	+ *101·4*	+ *19·5*
Sill, salt, prima	»	**93**	97	109	45	+ *106·7*	— *14·7*
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**305**	306	204	164	+ *86·0*	+ *49·5*
Socker, bit-	»	**70**	70	68	67	+ *4·5*	+ *2·9*
Fotogen, Water White	l.	**43**	39	28	21	+ *104·8*	+ *53·6*
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**5880**	5590	4080	2540	+ *131·5*	+ *44·1*
barr-, » »	»	**4750**	4560	3280	2060	+ *130·6*	+ *44·8*
Bränntorv	100 kg.	**826**	708	398	197	+ *319·3*	+ *107·5*
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	**821**	818	727	400	+ *105·3*	+ *12·9*
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	**798**	700	593	235	+ *239·6*	+ *34·6*
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	**495**	414	309	162	+ *205·6*	+ *60·2*
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	**522**	519	357	191	+ *173·3*	+ *46·2*

[1]) 75 % utmalning.

Särskilt har detta drabbat färskt nötkött, som under månaden sjunkit med 24 öre per kg. för stek- och 13 öre per kg. för soppkött.

För de flesta slagen av *färsk fisk* har en ganska avsevärd prisstegring kunnat iakttagas. Salt sill har däremot liksom under större delen av året haft att uppvisa en sjunkande prisnivå.

Medelpriset å *kaffe* har sjunkit med 1 öre per kg., vilket står i samband med att det dyrare kaffet av äldre lager alltmer upphört att föras i marknaden och ersatts med det billigare kaffe, som tillhandahålles genom folkhushållningskommissionen.

Genomsnittspriserna å *socker* och *svagdricka* hava under månaden ej undergått några förändringar.

Salt har däremot under månaden å flera orter varit underkastat en betydande prisfördyring.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har medelpriset å såväl fotogen som kol och koks till följd av den alltmer tillstramade handeln med utlandet varit underkastat en avsevärd ökning. För de flesta rapportorter hava noteringarna å ved likaledes skjutit i höjden. I medeltal har priset under kvartalet gått upp för björkved från 55·90 till 58·80 och för barrved från 45·60 till 47·50 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna juni—augusti redovisas i tabellen å sid. 1130—1133, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre största städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 1128—1129. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att en i allmänhet nedgående tendens varit rådande för samtliga kreaturspriser.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med augusti 1917, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa »Meddelanden» (årg. 1917, sid. 118—121).

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	Aug. 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal . .	100	103	108	114	121	129	138	143	148	162	175	190	197	207
»Vägda» medeltal . . .	100	103	107	113	121	124	128	130	134	142	152	166	175	181

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under augusti stigit med ytterligare 4 %, jämfört med föregående månad; och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till augusti 1917 omkring 81 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen intill *maj 1917* (Soc. Medd., sid. 616 år 1917) beräknats uppgå till c:a 52 %. Till augusti synes en icke obetydlig stegring ytterligare hava inträtt.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Augusti 1917.

Kreatursslag	Stock-holm	Eskils-tuna	Lin-köping	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg	Göte-borg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	855	49	1 769	1 215	79	212	39	2 089
Kor	46	363			383	2 109	665	3 119
Övriga nötkreatur	4 953	78			187			2 165
Gödkalvar	1 000	[2]) 227	177	[2])534	79	794	179	2 425
Spädkalvar	580	[3]) 497	314	[3])399	194	887	80	847
Får och lamm	675	33	115	177	50	758	8	3 259
Svin	1 267	155	284	250	164	640	91	1 245
Spädgrisar	66	9	10	13	3	61	15	270
Hästar och föl	91	24	12	14	4	26	8	223

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Augusti 1917.

Kroppar av	Stock-holm	Eskils-tuna	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	6 381	453	1 230	756	1 592	653
Gödkalvar	2 543	267	[2]) 584	160	794	394
Spädkalvar	4 413	532	[3]) 643	447	887	589
Får och lamm	5 194	40	320	504	758	420
Svin	1 590	288	403	172	1 388	271
Spädgrisar	72	12	14	3	61	35
Hästar och föl	177	30	20	5	26	12

[1] Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset.
[2] Större kalvar.
[3] Mindre kalvar.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1]) 31	[1]) 32	[1]) 33	[1]) 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2]) 58	[2]) 59	[2]) 59	[2]) 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	» » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3]) 39	[3]) 39	[3]) 41	[3]) 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4]) 117	[4]) 116	[4]) 116	[4]) 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5]) 16	[5]) 16	[5]) 18	[5]) 18	17	15	17	20
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6]) 70	[6]) 78	[6]) 80	[6]) 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	378	373	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	234
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp
[5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. —
för juli och aug. två orter, å vilka höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. 1916 en ort, för sept. två
samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras
motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — [11]) Preliminära siffror. — [x] Maximipris. — [xx] Ejest fast

(aug. 1916—aug. 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	[11])Juli 1917	[11])Aug. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	19	19	19	20	20	21	21	22	23	23	23	24	25	1
8	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	14	14	14	14	15	2
6	7	8	8	8	8	9	9	9	9	10	11	11	11	12	12	3
239	292	××310	××292	××328	××330	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	4
218	260	295	289	317	322	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	5
162	197	257	257	257	261	264	269	274	279	286	295	309	322	331	333	6
119	149	191	186	189	193	194	202	210	209	222	228	236	247	245	249	7
60	82	127	130	139	142	144	146	147	151	160	170	176	172	165	169	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	223	235	241	266	291	294	—	—	—	—	—	—	—	11
171	198	237	216	243	273	314	346	339	330	286	258	267	284	299	341	12
151	169	204	[7]) 204	[7]) 215	[7]) 250	267	305	293	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	13
—	—	526	434	573	606	677	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	14
80	96	83	29	37	38	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	15
80	87	76	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	90	16
35	57	55	54	54	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	17
49	75	111	109	115	118	121	134	153	167	175	191	212	220	202	236	18
33	40	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	[××9])36	[×9])40	[×9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9])42	[×9])42	19
23	32	×× 29	×× 28	×× 29	×× 29	×× 30	×× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
29	39	×× 34	×× 35	×× 35	×× 35	×× 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
42	52	50	50	50	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	22
41	46	52	53	53	54	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	23
43	54	53	52	52	52	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	24
40	48	49	49	49	50	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	25
31	38	38	37	37	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	26
78	88	90	90	91	91	93	95	× 106	× 112	[×10])114	[×10])118	[×10])117	[×10])117	[×10])117	[×10])121	27
46	53	54	53	54	54	55	58	× 67	× 68	[×10]) 69	[×10]) 68	[×10]) 68	[×10]) 68	[×10])67	[× 10])69	28
61	67	66	66	67	67	68	69	× 83	× 82	[×10]) 83	[×10]) 81	[×10]) 81	[×10]) 82	[×10])81	[× 10])84	29
116	140	193	226	229	230	224	221	222	219	214	216	220	224	222	208	30
95	119	169	199	203	204	198	195	196	194	188	191	193	197	195	182	31
130	154	203	226	233	234	231	231	233	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	32
70	87	122	133	137	141	142	142	144	143	141	141	135	× 138	× 142	× 142	33
130	158	215	243	238	235	231	234	234	236	240	246	253	259	268	260	34
118	139	194	211	221	220	223	227	226	227	223	230	236	243	236	238	35
121	140	184	[5]) 170	[8]) 169	[8]) 200	[8]) 245	247	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	36
129	191	233	231	241	257	262	260	260	259	258	263	271	275	271	271	37
137	198	246	241	253	277	284	283	278	279	278	282	288	293	289	288	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	101	105	109	112	112	120	126	129	126	97	92	105	111	40
110	117	149	153	159	165	164	169	180	196	206	186	136	149	174	184	41
35	45	68	70	75	84	87	78	77	70	67	70	78	75	97	90	42
39	43	56	52	54	62	66	64	64	60	59	60	60	58	56	59	43
57	62	82	83	88	90	94	96	103	115	121	107	93	92	93	106	44
81	89	123	129	130	142	149	153	152	170	169	160	135	132	145	160	45
45	57	97	109	114	110	110	111	110	109	108	102	100	97	97	93	46
31	36	61	66	68	70	72	72	72	71	72	70	69	66	67	70	47
58	72	111	121	126	130	134	135	137	138	137	139	138	138	142	141	48
77	91	139	143	151	158	167	164	170	176	179	176	174	181	178	174	49
159	161	209	204	233	255	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 306	× 305	50
65	66	68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	13	14	14	14	14	15	15	15	16	16	16	16	18	52
6	7	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	10	10	10	53
21	23	27	28	28	29	30	30	30	31	33	33	36	37	39	43	54
2630	2890	3810	4080	4150	4150	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	55
2110	2310	3060	3280	3330	3310	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4750	56
220	290	385	398	415	419	412	412	405	428	452	460	400	599	708	826	57
411	531	717	727	736	736	739	730	739	761	766	772	776	791	808	821	58
242	367	543	593	605	600	595	597	604	668	671	684	691	691	700	798	59
157	211	292	309	313	317	316	315	314	345	356	370	379	394	414	495	60
190	248	339	357	368	362	368	369	378	430	466	488	500	519	519	522	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för aug. 1916 två, för sept. fyra, för okt. fem orter samt för maj 1917 två, för juni tre, för okt. fyra och för nov. sju orter samt för aug. 1917 en ort. — [9]) 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i avse de meddelade priserna under mars—aug. samt delvis även under februari sådana brödslag, som närmast ställda pris.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	26	25	25	23	28	23	23	24
2	handskummad	»	—	—	15	—	—	14	13	14
3	separerad	»	13	—	12	10	15	10	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	382	367	300	300	345	300	286	322
7	halvfet, »	»	246	250	234	245	230	230	230	253
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	170	170	—	170
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	385	370	320	327	349	322	358	319
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	—	—	—	95	—	—
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	120	88	108	76	73	95	97	75
15	Ärter, gula ×	kg.	61	—	61	63	—	61	—	61
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	165	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	42	41	41	43	42	41	41
18	råg-, » » » ×	»	35	36	35	35	37	36	36	35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	66	64	67	64	64	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	66	—	67	—	—	—	61	61
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	66	55	58	60	58	58	56	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	68	54	72	68	71	64	64	72
24	» » sur ×	»	—	—	42	—	—	53	52	54
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	163	188	155	98	124	125	125	125
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	93	77	64	55	73	61	61	64
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	76	81	85	85	85	97
28	Nötkött, färskt: stek	»	242	244	216	214	216	183	191	232
29	soppkött	»	197	200	190	193	186	169	173	188
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	150	150	150	150	150	150
31	spädkalv ×	»	150	150	150	—	150	—	—	122
32	Fårkött: färskt, stek	»	318	318	256	270	314	257	290	269
33	salt, svenskt	»	240	—	250	—	—	206	—	217
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	295	265	275	275	270	280	283	270
36	salt, svenskt »	»	305	300	275	280	280	290	290	300
37	*Fisk, färsk: abborre	»	138	148	118	102	91	117	116	113
38	gädda	»	225	200	187	165	196	197	200	166
39	sill	»	88	—	—	—	80	78	76	—
40	strömming	»	74	79	67	75	77	69	68	72
41	torsk	»	90	154	133	123	—	123	113	150
42	rödspotta (»spätta»)	»	123	178	157	190	—	154	162	149
43	salt: sill, prima	»	61	95	95	73	95	79	67	88
44	strömming	»	87	—	73	40	—	65	60	70
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	148	125	150	150	170	—	150	124
46	» » » rundskuren	»	—	—	190	—	200	148	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	325	300	318	305	325	300	300	303
48	Socker, bit- ×	»	68	68	71	73	74	70	69	70
49	Salt (matsalt)	»	24	20	25	20	25	20	20	15
50	Svagdricka	l.	15	17	14	10	15	9	9	11
51	Fotogen, Water White	»	41	—	—	40	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	7600	7000	5400	4800	6300	6480	7000	5990
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	5700	5000	4200	4000	4910	5800	5800	4390
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	900	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	1100	825	765	—	800	820	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	900	—	—	—	—	830	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	500	700	362	390	—	500	—	—
58	eng. kamin- » }	»	—	—	—	—	—	—	625	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala kolja 110 200 à 300 öre; för Norrköping vitling 76, kolja 105 och sjötunga 136 öre; för Motala sjötunga 124 öre; 175, makrill 160 och ål 245 öre; för Halmstad kolja 60 à 100, vitling 60 à 80, rödtunga 90 à 130, flundra

[1]) 75 % utmalning. — [2]) I Visby har under augusti betalats för alved 63·80 kr. per famn. — [3]) I Halmstad

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
24	20	24	23	20	24	25	25	23	24	22	22	21	27	26	25	1
15	14	14	—	—	18	14	—	—	—	—	12	14	17	17	—	2
11	12	—	—	7	15	12	14	12	14	12	10	12	15	—	14	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	374	375	375	375	375	375	4
325	325	325	325	325	325	325	—	—	—	325	—	325	325	325	325	5
300	300	345	350	349	345	312	375	295	373	371	338	325	317	330	300	6
230	260	—	—	250	230	218	274	228	300	278	250	263	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
324	297	311	305	324	300	301	338	303	313	327	310	315	352	325	319	10
—	—	—	—	—	—	263	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
82	98	108	131	98	109	97	105	78	81	100	70	81	93	70	65	14
—	—	65	—	—	—	61	—	—	—	—	—	63	61	—	—	15
155	—	—	—	—	—	200	250	—	—	275	—	—	150	—	—	16
42	41	40	40	41	41	40	41	41	41	41	40	40	40	41	43	17
36	35	34	34	35	35	34	35	36	35	35	34	34	34	35	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
64	64	64	64	64	64	64	64	65	64	64	64	60	64	67	64	20
—	58	—	—	75	—	61	—	70	71	86	—	—	113	—	—	21
66	60	65	65	60	55	64	75	74	71	65	78	60	61	60	68	22
54	54	—	42	43	43	48	47	46	47	44	45	46	68	68	60	23
46	—	38	—	—	35	35	34	33	34	34	33	38	43	48	—	24
125	100	138	100	133	125	100	125	—	100	125	100	100	91	90	118	25
—	77	—	61	51	—	—	—	—	—	—	—	—	58	72	65	26
77	92	69	70	62	77	92	77	77	75	69	78	77	88	86	90	27
206	200	189	200	164	166	170	204	173	199	188	180	175	215	204	194	28
196	183	170	174	149	145	159	174	140	190	167	156	151	190	184	169	29
150	150	150	150	150	—	150	150	—	—	150	—	148	150	150	150	30
94	137	—	113	—	150	148	150	150	150	133	148	144	150	145	125	31
232	235	231	225	227	233	274	308	299	295	267	232	249	290	256	245	32
—	230	—	225	—	206	286	—	—	225	—	—	250	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
277	270	296	278	250	265	248	258	260	270	261	260	270	290	270	268	35
280	280	287	280	260	280	266	—	300	280	280	270	280	310	300	285	36
101	127	125	83	153	78	105	95	125	—	—	150	—	169	—	104	37
156	185	189	150	242	143	160	210	205	180	188	250	200	217	—	155	38
—	—	—	—	—	—	—	63	—	36	66	—	99	116	—	—	39
60	74	66	50	46	47	29	—	—	—	70	46	—	63	—	—	40
93	103	—	89	120	42	58	75	97	64	85	54	61	76	50	84	41
110	151	—	—	175	200	127	170	196	128	204	210	157	171	125	155	42
85	83	98	—	98	98	108	110	120	78	105	113	65	90	100	100	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	—	—	44
150	—	150	140	143	175	—	150	—	145	123	—	114	153	150	120	45
—	175	—	—	—	—	—	—	—	—	188	175	140	—	—	—	46
300	300	300	325	305	300	300	300	300	300	300	300	300	325	300	300	47
70	69	71	72	72	71	68	68	68	68	68	68	69	68	70	70	48
15	15	16	25	20	18	14	18	16	23	17	18	15	20	15	20	49
9	10	10	9	10	10	12	9	8	10	10	8	9	13	10	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	—	—	—	—	51
5700	4810	5400	4510	6840	5550	6930	8800	7780	8250	7560	7780	6100	8500	—	6800	52
3800	3220	4800	3570	[2] —	—	4600	8500	7380	7980	6800	7230	[3]5060	7400	—	4200	53
—	492	—	—	—	700	675	1167	1000	750	875	550	800	1233	—	—	54
—	850	—	—	—	700	—	700	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
235	—	—	—	—	400	—	425	—	—	—	—	—	440	—	—	57
—	550	—	—	—	477	—	500	—	—	—	—	595	—	—	—	58

och braxen 125 öre; för Linköping kolja 106, sjötunga 120 à 200, vitling 60 à 100, makrill 120 och ål för Kalmar sjötunga 158 öre; för Visby flundra 109, sjötunga165, gös 255, kolja 110, vitling 70, braxen 54, ål 250 à 300 och sjötunga 300 öre; för Göteborg rödtunga 113 öre; för Lysekil kolja 50 öre. — har betalats för bokved 62·80, för aspved 58·90 och för ribbved 36·60 kr. per famn. — × Maximipris.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	27 Borås	28 Tidaholm	29 Karlstad	30 Örebro	31 Kopparberg	32 Västerås	33 Falun	34 Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	22	23	28	24	22	24	30	30
2	handskummad	»	15	15	—	—	11	14	17	17
3	separerad	»	13	11	15	12	10	12	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	375	375	375	375	375	375
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	325	325	325	325	325	325
6	Ost: helfet, okryddad	»	300	342	293	300	390	324	383	397
7	halvfet, »	»	230	224	—	230	300	255	—	300
8	skummjölks-, »	»	170	—	170	170	—	160	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	335	276	352	313	325	341	388	368
11	» konserverade	»	—	—	—	300	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	74	83	67	64	91	59	76	76
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	63	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	42	41	42	41	42	43	42
18	råg-, » » » ×	»	35	36	36	36	35	36	37	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	64	65	64	64	64	64	67
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	65	68	65	61	70
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	68	58	56	56	58	57	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	77	52	52	67	62	64	70	70
24	» » sur ×	»	44	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	90	125	150	104	100	150	150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	—	77	—	62	69	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	77	67	—	86	—	77	—	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	227	238	205	190	220	229	234	215
29	soppkött	»	187	200	186	150	185	193	202	189
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	—	150	150	150	150	150	150	150
31	spädkalv ×	»	150	107	150	137	147	145	141	138
32	Fårkött: färskt, stek	»	272	275	250	247	258	294	274	260
33	salt, svenskt	»	—	260	—	—	—	—	283	265
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	270	270	270	280	275	270	270	270
36	salt, svenskt »	»	280	280	280	290	282	280	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	111	—	139	94	109	128	133	109
38	gädda	»	178	—	220	166	187	195	200	181
39	sill	»	112	—	—	100	—	120	—	—
40	strömming	»	—	—	76	67	71	66	50	50
41	torsk	»	86	—	128	130	120	125	128	96
42	rödspotta (»spätta»)	»	152	—	139	163	123	138	170	—
43	salt: sill, prima	»	90	90	86	90	90	85	86	88
44	strömming	»	—	—	—	—	60	68	66	68
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	146	140	—	120	149	166	143	130
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	178	175
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	303	300	305	300	300	300
48	Socker, bit- ×	»	69	68	71	70	70	68	71	71
49	Salt (matsalt)	»	15	15	17	14	15	23	17	20
50	Svagdricka	l.	10	7	12	10	9	11	10	10
51	Fotogen, Water White	»	—	50	—	45	—	39	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	6020	3780	5420	6680	4410	5800	4350	4320
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	4170	2520	4030	5250	3150	4800	3440	3340
54	Bränntorv	100 kg.	—	767	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	900	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad)	»	—	—	—	395	800	650	425	800
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm kolja å 130, gös 190 och vitling 100 öre; för Falun kolja 103 och vitling 75 öre; för Domnarvet och Borlänge 160 öre; för Luleå och Boden sik 150 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) Luossavaara—Kiirunavaara ved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 3·70 och engelsk rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag,

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Aug.	Juli	Juni	Maj	
Medelpris (öre)																
30	26	25	30	26	24	30	23	23	23	25	25	**25**	24	23	23	1
17	13	14	20	18	12	20	13	15	15	—	—	**15**	14	14	14	2
—	—	12	—	10	—	18	10	—	—	—	—	**12**	12	11	11	3
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	**375**	375	375	374	4
325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325	**325**	325	325	325	5
300	340	323	354	330	340	303	300	390	317	348	34[illegible]	**3[illegible]3**	331	322	309	6
230	—	—	242	250	—	—	—	—	—	—	—	**249**	245	247	236	7
—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	**169**	165	172	176	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	9
364	369	366	382	377	402	356	336	398	380	380	392	**341**	299	284	267	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**282**	280	274	267	11
—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	**65**	63	63	66	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	995	1021	1063	13
109	68	70	89	91	121	98	106	100	88	122	108	**93**	202	—	—	14
—	—	—	—	—	—	65	—	—	—	—	—	**62**	63	63	63	15
—	—	—	350	343	—	—	—	—	—	—	—	**236**	202	220	212	16
42	43	43	42	43	43	42	43	42	42	42	42	**42**	42	42	42	17
36	37	37	37	37	38	36	36	36	36	36	36	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	19
65	64	66	64	65	68	64	64	64	64	67	64	**64**	64	64	66	20
—	94	68	68	73	70	56	100	77	—	70	58	**71**	72	72	75	21
57	59	57	65	65	66	64	62	65	65	68	64	**62**	62	62	62	22
64	64	65	62	66	62	60	54	68	68	70	65	**60**	60	60	60	23
—	49	—	60	60	—	—	64	—	—	—	—	**44**	45	48	46	24
150	89	100	125	125	125	110	125	123	123	125	100	**121**	[3])117	[3]) 117	[3]) 117	25
—	69	73	83	83	70	75	62	—	—	—	—	**69**	[3]) 67	[3]) 68	[3]) 68	26
—	103	92	116	116	77	90	92	—	—	—	—	**84**	[3]) 81	[3]) 82	[3]) 81	27
222	225	223	206	208	199	212	215	246	243	220	225	**208**	222	224	220	28
195	201	200	177	174	175	179	173	227	228	199	193	**182**	195	197	193	29
150	150	150	150	150	—	—	150	—	—	—	—	**150**	150	150	223	30
147	145	148	150	136	145	150	147	150	150	—	150	**142**	142	138	135	31
260	258	261	274	252	174	256	223	282	250	183	—	**260**	268	259	253	32
—	237	—	—	—	200	—	225	225	—	257	—	**238**	236	243	236	33
330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**330**	—	—	245	34
283	280	268	281	269	259	270	280	268	280	256	259	**271**	271	275	271	35
290	300	285	290	296	330	280	290	316	—	296	317	**288**	289	293	288	36
150	125	114	90	82	—	125	59	78	78	43	100	**111**	105	92	97	37
200	235	159	176	157	—	200	173	150	150	105	126	**184**	174	149	136	38
—	55	—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	**90**	97	75	78	39
60	44	38	40	40	50	60	47	55	58	52	55	**59**	56	58	60	40
—	101	125	120	—	—	148	250	—	—	100	—	**106**	93	92	93	41
210	140	158	165	—	—	160	—	—	—	—	—	**160**	145	132	135	42
92	94	95	108	96	118	140	70	101	93	83	103	**93**	97	97	100	43
65	75	—	75	62	—	100	75	68	70	74	73	**70**	67	66	69	44
133	146	143	135	140	—	125	—	—	—	110	—	**141**	142	138	138	45
—	183	175	160	178	—	—	—	—	—	—	—	**174**	178	181	174	46
308	300	300	300	300	325	317	300	300	300	325	314	**305**	306	310	308	47
69	70	70	70	71	74	71	72	72	72	70	72	**70**	70	70	70	48
15	15	15	15	14	11	16	20	15	15	15	14	**18**	16	16	16	49
10	11	10	11	9	10	10	10	10	9	10	11	**10**	10	10	9	50
—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	**43**	39	37	36	51
4410	6130	4670	6100	5250	5000	4540	4970	4540	4410	—	[2])4160	**5880**	5590	5070	4850	52
3020	5000	3910	5120	4350	5000	4030	4500	4030	3780	3150	[2])3780	**4750**	4560	4040	3930	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**826**	708	599	400	54
—	—	—	800	—	—	815	750	—	—	—	850	**821**	808	791	776	55
—	—	—	810	—	—	—	—	—	—	—	—	**798**	700	691	691	56
—	—	—	375	—	—	560	450	—	—	—	—	**495**	414	394	379	57
—	—	—	460	—	—	—	—	—	—	—	450	**522**	519	519	500	58

100, siklöja 119 och vitling 70 öre: för Örebro kolja 106 öre; för Västerås braxen 75 à 125, kolja 100 kolja 95 och vitling 65 öre; för Ludvika kolja 120 och vitling 100 öre; för Umeå ål 250 à 275 och sik aktiebolag har under aug. tillhandahållit sin personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkkaminkoks till 4·00 kr. per hl. — [3]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — × Maximipris.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	53	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	43	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2])	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4])	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	51	54	48	42	43	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2])	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6])	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	64	68	63	60	61	60	68	73	67	87
» (70—90 »)[7])	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	69
Får:										
Yngre, feta[8])	53	54	52	50	51	51	53	58	55	70
Äldre, » [8])	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	73	66	56	69	77	64	73	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.)	76	65	55	68	73	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april, juni, juli och aug. 1917 1913 avse Stockholm och Malmö och för aug. 1916—aug. 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna för år Göteborg under aug. och dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för aug. gifterna Malmö och Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg.

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—aug. 1917.

(aug. 1916—aug. 1917) för alla tre orterna.

1916	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	—	—	—	110	—	—	125	119	125	114	113
100	117	117	109	102	101	105	103	103	106	107	106	102	99
91	107	104	96	90	91	92	92	91	94	96	95	88	86
76	94	90	77	73	76	75	74	75	78	—	79	64	63
115	136	136	134	125	124	124	122	123	129	134	133	122	123
105	123	124	118	108	110	114	113	112	117	119	118	113	111
87	105	103	96	86	89	92	90	89	93	97	95	85	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	128	—	—	103
105	122	121	114	108	113	116	115	113	114	116	114	105	102
100	117	116	110	102	105	106	105	103	105	107	105	97	92
89	113	107	94	86	89	89	89	89	93	93	87	75	71
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114
104	122	122	111	105	108	111	111	109	111	118	118	111	113
89	106	105	98	89	90	96	93	93	95	91	94	85	82
105	116	118	111	111	108	112	108	104	107	111	87	84	83
99	110	112	105	103	103	107	103	99	96	98	80	77	77
85	93	97	91	89	92	91	82	79	82	83	69	68	68
92	98	97	91	91	92	98	99	105	109	114	118	114	113
83	87	86	81	80	81	87	88	95	99	101	105	101	100
163	164	159	169	168	164	164	168	168	168	173	164	161	161
164	165	160	170	169	165	165	169	170	169	167	155	145	143
151	150	148	156	156	153	153	157	159	158	160	158	159	157

endast Malmö. — [3]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj och aug. 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast Stockholm och —nov. 1916 samt för juni, juli och aug. 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse upp-

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under juni

	Kreatursslag	Stockholm						
		Juni 1917	Juli 1917	2/8—8/8	9/8—15/8	16/8—22/8	23/8—29/8	Aug. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	155	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	113	106	114	109	108	113	111
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	105	98	105	100	100	105	103
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	78	60	65	60	60	65	63
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	121	114	121	116	116	121	119
12	» 2. Mindre feta	90	79	82	77	77	82	80
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	155	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	114	106	114	109	104	108	109
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	107	99	106	101	96	101	101
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	88	72	75	70	65	70	70
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	155	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	120	113	120	115	115	120	118
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	90	79	82	77	77	82	80
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	80	80	80	80	80	80	80
30	» (70—90 »)							
31	Skummjölkskalvar	70	70	70	70	70	70	70
	Får:							
32	Yngre, feta	134	124	113	123	123	123	121
33	Äldre, »	124	114	103	113	113	113	111
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	176	173	173	173	173	173	173
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	176	173	173	173	173	173	173
37	Suggor	165	167	162	162	162	162	162
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	150	117	125	110	110	125	118
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	150	117	125	100	100	125	113
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	200	167	175	150	150	175	163
43	Oxar: kl. 3. » »	300	255	275	250	250	275	263

priser

vande vikt)

i riket.

—aug. 1917.

Eskilstuna								Linköping							
Juni 1917	Juli 1917	29/7—4/8	5/8—11/8	12/8—18/8	19/8—25/8	26/8—1/9	Aug. 1917	Juni 1917	Juli 1917	1/8—7/8	8/8—14/8	15/8—21/8	22/8—28/8	Aug. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
95	88	85	85	90	98	100	92	—	—	—	—	—	—	—	1
160	—	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	—	2
91	80	78	78	80	92	92	84	108	96	95	95	95	108	98	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
83	71	70	70	75	82	82	76	87	81	78	80	80	85	81	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
68	59	60	60	60	68	68	63	65	63	58	58	58	65	60	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
100	95	95	95	98	100	102	98	130	—	—	—	—	115	115	10
90	85	85	85	88	92	95	89	112	101	100	100	100	105	101	11
78	72	72	72	75	80	82	76	89	85	85	85	85	90	86	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	107	107	107	92	96	100	100	100	105	101	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
100	95	95	95	95	92	95	94	77	75	75	75	75	83	77	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
90	—	—	—	—	85	85	85	66	63	63	63	63	68	64	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	125	—	—	—	—	115	115	22
160	—	—	—	—	—	—	—	155	—	—	—	—	—	—	23
—	100	100	100	—	—	—	100	103	101	100	100	100	105	101	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	90	90	90	90	90	90	90	86	84	80	80	80	85	81	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	65	65	65	65	65	65	65	28
80	92	98	98	98	98	98	98	80	80	80	80	85	95	85	29
76	80	85	85	88	90	90	88	68	67	65	65	65	75	68	30
69	68	75	75	78	80	80	78	55	58	55	55	55	55	55	31
123	124	120	120	110	110	110	114	141	108	95	105	105	115	105	32
110	110	110	110	100	100	100	104	117	96	88	90	90	95	91	33
143	140	130	130	120	115	115	122	250	—	—	—	—	—	—	34
167	161	160	160	160	162	162	161	170	167	163	163	167	172	166	35
169	161	160	160	160	162	162	161	173	169	168	168	171	173	170	36
163	158	150	155	155	160	160	157	172	168	168	168	171	173	170	37
Kr. per styck								Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
173	150	150	150	150	150	150	150	140	140	140	140	140	140	140	39
150	125	125	125	125	125	125	125	140	140	140	140	140	140	140	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	188	188	188	188	188	188	188	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under juni

	Kreatursslag	Norrköping						
		Juni 1917	Juli 1917	3/8—9/8	10/8—16/8	17/8—23/8	24/8—30/8	Aug. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	103	97	95	95	95	95	95
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	93	87	85	85	85	85	85
4	» » » » för export	160	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	78	72	70	70	70	70	70
6	» » » » för export	150	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	103	100	100	100	100	100	110
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	93	90	90	90	90	90	90
12	» 2. Mindre feta	78	75	75	75	75	75	75
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	113	110	110	110	110	110	110
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	98	95	95	95	95	95	95
17	» » » » för export	160	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	78	75	75	75	75	75	75
19	» » » » » för export	150	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	71	70	70	70	70	70	70
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	108	102	100	100	100	100	100
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	96	92	90	90	90	90	90
25	» » » för export	160	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	81	77	75	75	75	75	75
27	» » för export	150	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	90	90	90	90	90	108	95
30	» (70—90 »)	85	85	85	85	85	85	85
31	Skummjölkskalvar	65	65	65	65	65	65	65
	Får:							
32	Yngre, feta	105	107	95	95	95	105	98
33	Äldre, »	97	92	85	85	85	85	85
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slaktersvin (75—100 kg.)	155	150	150	150	150	160	153
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	166	160	160	160	160	173	163
37	Suggor	150	145	145	145	145	160	149
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):		Kr.	per	styck			
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	213	200	175	175	175	175	175
41	» » 4. Magra, simpla	138	125	125	125	175	125	138
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	138	125	125	125	125	125	125

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

–aug. 1917.

Malmö							Hälsingborg							
Juni 1917	Juli 1917	2/8—8/8	9/8—15/8	16/8—22/8	23/8—29/8	Aug. 1917	Juni 1917	Juli 1917	2/8—8/8	9/8—15/8	16/8—22/8	23/8—29/8	Aug. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
125	**114**	115	115	105	115	**118**	—	—	—	—	—	—	—	1
160	**160**	—	—	—	—	—	**160**	**160**	—	—	—	—	—	2
103	**97**	95	95	85	95	**93**	**99**	**94**	93	100	100	95	**97**	3
150	**150**	—	—	—	—	—	**150**	**150**	—	—	—	—	—	4
93	**84**	80	75	70	80	**76**	**89**	**82**	80	85	85	75	**81**	5
141	**143**	—	—	—	—	—	**140**	**143**	—	—	—	—	—	6
79	**67**	65	65	55	65	**63**	**81**	**67**	63	73	73	63	**68**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
60	**48**	45	45	43	50	**46**	—	—	—	—	—	—	—	9
133	**122**	123	123	121	124	**123**	**133**	**125**	120	120	—	—	**120**	10
116	**108**	100	100	98	108	**102**	**114**	**110**	108	113	113	113	**112**	11
98	**84**	80	80	70	80	**78**	**105**	**98**	95	95	95	—	**95**	12
70	**58**	55	55	50	65	**56**	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	100	105	**103**	—	—	—	—	—	100	**100**	14
160	**160**	—	—	—	—	—	**160**	**160**	—	—	—	—	—	15
—	**100**	100	100	93	98	**98**	—	—	100	105	98	90	**98**	16
150	**150**	—	—	—	—	—	**150**	**150**	—	—	—	—	—	17
103	**94**	90	90	80	90	**88**	—	—	—	—	83	78	**81**	18
142	**143**	—	—	—	—	—	**140**	**143**	—	—	—	—	—	19
85	**77**	73	73	65	75	**72**	**105**	**94**	93	93	73	68	**82**	20
70	**58**	55	55	55	60	**56**	**93**	**83**	80	83	—	—	**82**	21
—	—	—	120	110	115	**114**	—	—	—	—	—	—	—	22
160	**160**	—	—	—	—	—	**160**	**160**	—	—	—	—	—	23
122	**108**	—	—	—	—	—	**113**	**96**	95	95	95	90	**94**	24
150	**150**	—	—	—	—	—	**150**	**150**	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	**94**	**84**	80	80	80	83	**81**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	**73**	28
82	**85**	—	—	—	—	—	**92**	**76**	75	78	78	78	**77**	29
74	**75**	75	75	75	75	**75**	**87**	**64**	63	72	69	69	**68**	30
68	**68**	68	68	70	68	**69**	**78**	**59**	58	58	58	58	**58**	31
103	**100**	100	100	100	100	**100**	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**85**	85	85	85	85	**85**	—	—	—	—	—	—	—	33
157	**133**	115	115	115	115	**115**	—	—	—	—	—	—	—	34
159	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	35
135	**126**	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	**135**	**121**	135	135	135	125	**133**	39
Kr. per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	**137**	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

Kreatursprisper

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under juni—aug. 1917.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Juni 1917	Juli 1917	2/8—8/8	9/8—15/8	16/8—22/8	23/8—29/8	Aug. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	160	160	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	103	103	98	93	93	93	94
4	» » » » för export	150	150	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	88	83	78	78	78	78	78
6	» » » » för export	140	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	118	118	113	113	113	113	113
12	» 2. Mindre feta	98	91	83	83	83	83	83
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	160	160	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	113	109	103	98	98	98	99
17	» » » » för export	150	150	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	106	97	88	88	88	88	88
19	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	160	160	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	113	113	108	108	108	108	108
25	» » » för export	150	150	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	98	91	83	83	83	83	83
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
29	*Kalvar:*							
	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	92	83	83	83	83	83	83
30	» (70—90 »)	85	78	78	78	78	78	78
31	Skummjölkskalvar	68	65	65	65	65	65	65
	Får:							
32	Yngre, feta	117	118	118	118	118	118	118
33	Äldre »	105	105	103	105	105	105	105
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	156	155	155	155	155	155	155
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	155	135	135	135	135	135	135
37	Suggor	154	155	155	155	155	155	155
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar): kl. 3 Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *aug.* 1916—*aug.* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1])														
Abborre, stor. .	kg.	119	128	130	114	124	144	161	150	141	80	85	109	124
liten .	»	95	112	106	90	87	110	112	95	99	54	53	79	80
Braxen	»	95	110	106	—	—	—	110	—	128	80	79	104	113
Gråsej	»	70	80	88	—	—	—	85	120	—	—	85	60	95
Gädda, levande.	»	210	—	—	—	140	—	255	—	—	—	140	—	—
slaktad.	»	158	164	180	153	170	201	223	235	182	108	148	202	198
Gös.	»	225	234	235	203	188	270	263	263	228	130	176	180	169
Hälleflundra, stor	»	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	90	95	107	95	87	—	—	—	115	70	75	92	95
Kolja, svensk .	»	78	82	76	95	88	100	118	128	107	75	75	81	90
norsk. .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel . . .	»	98	103	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra .	»	—	—	—	137	135	—	—	156	118	—	—	—	80
Lake, sjö- stor .	»	95	104	116	105	102	112	136	129	99	—	65	77	75
insjö- liten .	»	90	—	97	94	90	—	—	100	—	—	—	55	—
Lax, färsk . .	»	—	—	—	360	—	—	—	—	1100	358	430	440	—
Långa	»	75	—	—	—	—	—	—	175	—	—	—	85	—
Piggvar	»	—	—	—	230	250	275	—	300	186	100	200	—	—
Röding	»	112	—	222	210	190	—	—	—	—	—	—	—	220
Rödspotta, stor.	»	110	112	110	143	130	128	172	150	132	101	93	117	127
liten	»	—	—	—	—	123	110	125	125	110	—	—	95	95
Sik, stor . . .	»	160	149	149	120	134	143	150	—	150	125	150	185	178
liten . . .	»	—	—	110	103	—	—	—	—	140	—	—	180	—
Siklöja	»	121	123	80	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
Sill, färsk . . .	låda[2])	—	4900	4500	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—
» » . . .	kg.	61	65	70	—	—	—	48	—	—	—	—	—	55
Sjötunga, stor .	»	145	142	161	—	—	—	—	—	180	100	93	117	135
liten .	»	96	94	125	225	—	—	—	—	—	78	69	91	114
Slätvar	»	—	—	—	208	—	—	—	190	168	—	—	—	—
Strömming . .	låda[3])	—	—	—	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—	—
» . .	kg.	36	40	42	37	39	35	33	30	33	30	42	40	45
Torsk, sv. huvud	»	45	49	61	63	56	65	96	89	66	50	60	47	65
svensk huvudlös	»	90	99	101	120	93	113	126	138	86	86	80	91	109
Torsk, norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor. .	»	49	44	54	63	54	70	80	79	65	59	56	46	58
liten .	»	—	—	—	—	35	43	—	60	58	50	40	40	43
Ål, levande, stor	»	248	245	255	—	350	—	—	—	—	—	—	310	230
liten	»	204	176	181	—	260	—	—	—	—	—	—	200	—
Skaldjur:														
Hummer . . .	tjog	—	1700	2050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krabbor . . .	»	—	750	900	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora .	»	159	148	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	163
små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . .	kg.	140	138	—	—	—	133	—	155	150	—	—	—	125
kokta små . .	»	—	—	—	—	115	90	—	110	—	80	—	150	—

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

2/8—8/8:	tillgång knapp,	efterfrågan	medelmåttig,	tendens	svävande.		
9/8—15/8:	»	»	»	»	»	»	
16/8—22/8:	»	»	»	livlig,	»	»	
23/8—29/8:	»	otillräcklig,	»	»	»	fast.	

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *aug.* 1916—*aug.* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Aug. 1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917
					Kr. per låda (c:a 85 kg.)								
Sill, stor	44·33	71·19	72·00	61·00	47·31	46·88	42·73	38·61	46·88	—	—	—	63·00
» blandad	38·50	45·45	—	—	27·33	34·80	33·03	27·45	26·57	—	—	—	—
» liten	32·00	28·50	—	—	11·50	20·92	24·25	16·53	11·33	—	—	—	—
					Öre per kg.								
Kolja, stor	67	75	77	95	91	99	140	136	94	69	80	67	75
» halvstor	39	55	62	83	84	79	120	118	76	60	64	55	58
» liten	18	39	40	53	51	69	88	81	59	46	46	42	43
Vitling	34	56	52	54	38	64	78	79	60	46	38	32	43
Torsk, stor	82	74	79	84	61	78	87	104	62	60	63	54	77
» liten	33	48	45	56	45	49	75	80	—	30	50	34	43
Långa	47	59	76	88	66	—	96	103	72	60	74	64	84
Gråsik	47	58	66	81	57	77	72	87	69	75	38	41	82
Tunga, röd	129	123	148	—	218	258	267	237	123	83	108	90	106
» äkta	—	—	590	306	—	505	600	570	178	473	—	—	—
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	450	335	287	209	261	365	495	293	153	190	155	512	503
Slätvar	—	—	251	186	171	284	—	250	—	192	210	—	520
Rödspotta	114	103	126	139	162	188	222	194	—	111	113	137	127
Hälleflundra	237	235	253	247	250	284	341	271	141	163	202	288	302
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83
Marulk	66	—	100	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	60	—	95	90	—	—	—	—	—	100	131	102	98
Tonfisk	164	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillförsel:													
Antal båtar	228	312	167	184	125	252	224	186	816	536	481	733	769
» lådor	9 020	24 686	15 220	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under september månad 1917.

Inom *jordbruket* svarade tillgången å arbetskraft även under september månad tämligen väl mot efterfrågan. Behovet av extra arbetskraft till skörden var liksom under augusti jämförelsevis begränsat. Ej heller till rotfruktsupptagningen och speciellt betkampanjen, som dock först mot slutet av månaden kom fullt i gång, syntes någon brist å arbetsfolk vara att befara. Den småländska skogsbygdsbefolkningen, som för detta arbete är särskilt efterfrågad, infann sig i betodlingsdistrikten i betydligt större omfattning än förra året, beroende därpå, att man på grund av de gynnsamma väderleksförhållandena kunnat avsluta skördearbetet i hemorten tidigare än eljest. Ävenså anmälde sig många arbetssökande från stenhuggeridistrikten i Blekinge. — Till höstflyttningen förmärktes i en del landsdelar brist på yngre, ogifta drängar, varemot tillgången på statfolk syntes vara fullt tillräcklig.

Inom *skogshushållningen* var tillgången på arbetskraft alltjämt otillräcklig. Från flera landsdelar omförmäldes, hurusom även kvinnor och minderåriga i stor utsträckning beretts sysselsättning med tillvaratagande av ljung, kottar och andra skogsprodukter.

För *industrien* tedde sig utsikterna i många hänseenden mörka. Mest kritiskt torde läget hava varit inom textilindustrien. Bomullsfabrikerna ledo nästan fullständig brist på råvara, och inom yllebranschen voro förråden även ytterst begränsade. De flesta hithörande anläggningar måste till följd härav avsevärt inskränka eller helt nedlägga driften. Inom andra näringsgrenar, där råvaruproblemet var mindre svårlöst, framträdde så mycket större olägenheter på grund av den alltmer kännbara bristen å smörjoljor. Särskilt inom sågverksindustrien vållades av denna orsak en mängd driftsinställelser, vilka dock under nuvarande förhållanden icke torde hava medfört några mera väsentliga olägenheter, då någon större export av denna industris produkter ändå icke kunnat påräknas och den lediga arbetsstyrkan fullt ut tagits i anspråk för avverkningsarbete i skogarna. Snickerifabrikerna synas alltjämt hava arbetat under goda konjunkturer, och detsamma var i stort sett också fallet beträffande metallindustrien. Från vissa mekaniska verkstäder ingingo dock meddelanden om permittering av en del arbetare. Torv- och kalkstensindustrierna erbjödo fortfarande arbetstillfällen.

Inom *byggnadsverksamheten* betecknades arbetstillgången å de flesta orter såsom mycket god. De långvariga arbetskonflikter, som förut under sommaren flerstädes pågått inom hithörande fack, nödvändiggjorde givetvis en ökad forcering av arbetet under den återstående delen av säsongen. Med hänsyn till den allmänt rådande bostadsbristen var det också av ännu större vikt än eljest, att pågående byggnadsarbeten såvitt möjligt bleve fullbordade före kvartalsskiftet.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 81. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	*49*	*47*	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	*119*	*107*	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	*182*	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	*83*	*81*	—	—	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 87 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 9 på 100. Fullt så ogynnsamt, som på grund härav skulle kunnat väntas, blev dock icke förmedlingsresultatet beträffande skogsarbetet, enär till dylikt arbete kunde hänvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande. Inalles tillsattes sålunda genom den offentliga arbetsförmedlingen 18 % av de lediga skogsarbetarplatserna (se sid. 1139).

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·8	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	[1] *2·9*	[1] *4·5*	[1] *2·8*	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 september 1917. Arbetslösheten var då, som synes, större än vid motsvarande tidpunkt föregående år, men däremot mindre än 1 september 1915.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under september månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalts å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	2 792	—	Örgryte	52	—
Uppsala	210	—	Borås	517	—
Växjö s:a	15	—	Umeå	21	—
Karlskrona	14	—	Luleå	35	27
Kristianstad	288	—	Summa september 1917	**4 173**	**27**
Ystad	10	—	» augusti 1917	9 701	2 173
Göteborg	219	—	» september 1916	138	—

6. Folkhushållningskommissionen.

Reglering av handeln med potatis. Den 16 april 1917 hade Kungl. Maj:t utfärdat förordningar angående regleringen av handeln med potatis under den återstående delen av konsumtionsåret samt angående maximipris å potatis.[1] Genom nådig kungörelse den 4 maj 1917 hade vissa ändringar av sistnämnda maximiprisförordning vidtagits.[2] Den 27 september 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse med förslag till bestämmelser rörande potatishandelns reglering under konsumtionsåret 1917—1918 samt till nya maximipriser m. m. Skrivelsen lyder som följer:

I nådig skrivelse till folkhushållningskommissionen den 4 sistlidne maj har Eders Kungl. Maj:t funnit gott uppdraga åt kommissionen att såsom central myndighet bl. a. vidtaga åtgärder för införskaffande å lämplig tid av uppgifter om potatisskördens storlek i rikets alla delar samt för ändamålsenlig fördelning av potatistillgångarna och för potatishandelns organiserande ävensom i övrigt handhava de åtgärder, som från det allmännas sida kunde finnas böra ifrågakomma beträffande potatisfrågan och vad med denna sammanhängde, och skulle kommissionen äga till Eders Kungl. Maj:t inkomma med de framställningar i ämnet, som kunde finnas påkallade.

[1] Soc. Medd. 1917, h. 4, sid. 433 ff.
[2] Soc. Medd. 1917, h. 5, sid. 719.

Den allvarliga knapphet på potatis, som i vårt land inträdde under sistförflutna år och som varade till konsumtionsårets slut, har ock på det mest påtagliga sätt inskärpt vikten av att åtgärder vidtagas för att såvitt möjligt under nu ingångna konsumtionsår förebygga en upprepning av de betydande olägenheter en brist på detta betydelsefulla livsmedel medför. Det bekymmersamma läge, som för vårt land uppstått till följd av å ena sidan årets svaga bröd- och fodersäds- samt stråfoderskörd, å den andra avstängningen från import av brödsäd och fodermedel, har givit frågan om föranstaltningar från det allmännas sida, vilka avse att trygga potatisskördens användande på lämpligaste sätt för tillgodoseende av folknäringens behov, en särskild vikt. Folkhushållningskommissionen, som ingående prövat de skilda möjligheter, som förelegat för vinnande av detta syfte, tillåter sig härmed att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag i ämnet.

Kommissionen vill då till en början beröra prisfrågan, vilken uppenbarligen äger ett nära samband med det egentliga fördelningsproblemet. Frågan om fastställande av maximipris å potatis av 1917 års skörd har underkastats beredning av kommissionens prissättningskommitté, vilken enhälligt anslutit sig till den uppfattningen, att fastställandet av sådana pris är oundgängligen av nöden. Kommissionen delar denna mening. Det torde nämligen efter den erfarenhet, som vunnits, få anses ligga utom allt tvivel, att potatisen, om dess pris lämnades oreglerat, snart nog skulle göras till föremål för spekulationer med därav betingad hastig prisstegring. Att efter det en sådan uppskruvning av priset inträtt åter nedbringa detsamma till skälig nivå skulle stöta på betydande svårigheter. Däremot borde enligt kommissionens förmenande ett mera tillfredsställande resultat kunna vinnas, därest redan nu, medan potatispriset ännu är jämförelsevis lågt, lämpligt avvägda maximipris fastställdes för större delen av konsumtionsåret, på samma gång som en viss reglering genomfördes i fråga om potatishandeln.

För att vinna ett fast underlag för prissättningen har kommissionens förenämnda kommitté anställt beräkningar över kostnaderna för produktionen av potatis å åtskilliga gårdar, vilka ansetts i förevarande avseende representativa, nämligen egendomen Bjärka — Säby i Östergötland samt vissa skånska och vissa mellansvenska egendomar, därvid — i likhet med vad som skett i de av professorerna H. Juhlin Dannfelt och Nils Hansson i januari 1917 verkställda kalkyler — gödningskostnaden, arbetskostnaden, kostnaden för sättpotatis samt de allmänna omkostnaderna blivit beräknade särskilt var för sig. Priserna å såväl ladugårdsgödsel som artificiella gödningsämnen hava därvid bibehållits oförändrade vid den nivå, vartill de angivits i ovannämnda beräkningar av herrar Juhlin Dannfelt och Hansson, varemot prissättningskommittén ansett sig böra beräkna en stegring i arbetskostnaden och de allmänna omkostnaderna med respektive 30 och 25 procent. Kostnaden för sättpotatis har vid beräkningen upptagits till 15 kronor för 100 kilogram eller till det maximipris, som sistlidne vår fanns åsatt potatis. Då potatisblasten ofta vissnar före potatisens upptagning och i många fall angripes av sjukdom samt dessutom endast i undantagsfall användes såsom foder, har den icke medtagits i kommitténs kalkyler.

Enligt de efter ovanberörda grunder av kommittén gjorda beräkningar skulle vid ifrågavarande egendomar produktionskostnaderna med hänsyn till den sannolika avkastningen under året, avjämnade uppåt i runda tal, bliva:

vid Bjärka-Säby kr. 6·50 för 100 kg. eller 4·50 för hl.
vid Skånegårdar » 7·50 » » » » 5·25 » »
vid Mellansvenska gårdar kr. 6 till 7·40 för 100 kg. eller 4·20 till 5·20 för hl.

På grund av den jämförelsevis rikliga potatisskörden i norra Sverige torde produktionspriset därstädes icke överstiga nyssnämnda pris.

Med hänsyn till ovan beräknade produktionskostnader synes det sålunda kommissionen, att ett pris av kronor 7·50 för 100 kg. eller kronor 5·25 för hektoliter bleve det lämpligast avvägda. Nu har emellertid genom riksdagens beslut innevarande år garanterats ett minimipris av 6 kronor för hektoliter att gälla vid inköp för statens räkning före den 1 juni 1918 av potatis av fullgod beskaffenhet. På denna grund är det

givetvis uteslutet att sätta ett maximipris, som understiger denna siffra. Kommissionen har därför — i likhet med kommittén — ansett sig böra stanna vid ett grundpris å potatis av kronor 8·50 för 100 kg., vilket ungefär motsvarar kronor 6 per hl. Detta pris, vilket skulle gälla för matpotatis, överstiger sålunda produktionspriset med ungefär 1 krona för 100 kg.

Med avseende å de ökade kostnader, som uppstå i de fall, då potatisen ej levereras förrän längre fram på året, och vilka uppkomma i samband med potatisens inläggning i källare och stukor samt på grund av lagrens i viss utsträckning fortgående förstöring eller försämring, allt eftersom förvaringstiden utsträckes, har kommissionen funnit det nödvändigt, att envar, som förvarar potatis under längre tid, erhåller ytterligare gottgörelse härför. Kommissionen föreslår därför en under året stigande följd av maximipris, beräknad enligt nedanstående skala. Prisen äro avsedda att gälla vid frivillig försäljning, då denna sker av odlaren eller för hans räkning och vid leverans fritt odlarens station:

vid leverans före 1 december 1917 . . . . . kr. 8·50 för 100 kg.
vid leverans under tiden 1 december 1917—31 mars 1918 . . » 9·50 » » »
vid leverans efter den 31 mars 1918 . . . . . » 10·50 » » »

Då maximiprislagens giltighetstid går till ända med utgången av april månad 1918, kunna maximipris ej nu fastställas för senare tidpunkt. Kommissionen hade emellertid tänkt sig, att det för mars månad gällande priset skulle äga giltighet jämväl under april, men att priset från den 1 juni skulle höjas med ytterligare en krona.

Mot en dylik successiv stegring i maximipriset kan möjligen invändas, att densamma åstadkommer brist å varan i marknaden vid slutet av varje prisperiod på den grund, att envar innehavare av potatisförråd givetvis vill söka behålla sitt lager, intill dess det högre priset kommer i tillämpning. Då det emellertid torde vara fullt rimligt, att den, som värdar och förvarar en sådan vara som potatis under längre tid, erhåller full ersättning för de härav uppkommande ökade kostnaderna, då det dessutom ur allmän hushållningssynpunkt torde vara ändamålsenligt, att potatisförråden icke i överflöd utföras på marknaden under konsumtionsårets tidigare skeden och då slutligen livsmedelsnämnderna böra kunna äga möjlighet att utöva ett i viss mån reglerande inflytande, finner kommissionen sig likväl utan tvekan kunna tillstyrka den stigande prisskalan.

I detta sammanhang vill kommissionen hava uttalat, att nu föreslagna pris, vilka avse *matpotatis*, givetvis äro för höga att taga som utgångsvärde i fråga om *foderpotatis*. Den potatis, som bliver använd som foder, torde väsentligen komma att utgöras av småpotatis samt skämd eller skadad vara och bör i en produktionskostnadsberäkning värderas väsentligt under ovan angivna värde för matpotatis. Med hänsyn *dels* till det å matpotatis föreslagna höga värdet, *dels* till ovan beräknade produktionspris å potatis över huvud taget, *dels* slutligen till potatisens fodervärde i förhållande till kornet, anser sig kommissionen vid kommande produktionsberäkningar för varor, vid vars framalstring potatis användes som foder, böra räkna med ett pris å foderpotatis av 25 öre för foderenhet, motsvarande ungefär 6 kronor för 100 kg.

Vidkommande härefter grosshandelspriset å potatis, bör till en början erinras, att kommissionen icke tänkt sig, att den fördyring, som anlitandet av grosshandlaren såsom mellanhand innebär för konsumenten, skulle drabba hela den icke potatisproducerande delen av befolkningen. I de flesta städer och stadsliknande samhällen i landet sker tillförseln av potatis utan medverkan av potatisgrossist, väsentligen genom potatisens införande av odlaren till detaljhandlaren eller för torgförsäljning eller direkt till konsumenten. Däremot är potatisgrosshandeln av betydelse för de större städerna, närmast Stockholm och Göteborg, samt vissa norrländska industrisamhällen, för de förra främst därigenom, att grosshandlarna under hösten upplägga större potatisförråd i sina lagerlokaler, vilka de utförsälja under den kallaste delen av vintern, då kölden omöjliggör öppnandet av stukorna samt försvårar transporterna, för de senare genom tillhandahållande av potatis vagnslastvis från de södra delarna av landet. Det är särskilt i den förra funktionen, som potatisgrosshandeln är oundgänglig. Visserligen verkställes av

livsmedelsnämnderna i de större städerna i betydande omfattning lagring av potatis för tryggande av befolkningens behov, men på dessa nämnder bör ej läggas hela bördan av sagda uppgift, utan lärer densamma bäst lösas genom en samverkan av livsmedelsnämnd och potatisgrossister. För ifrågavarande orter förefinnes otvivelaktigt behov av ett särskilt grossistpris, vilket då givetvis bör tillgodokomma jämväl därvarande livsmedelsnämnder. Härav blir åter en följd, att detaljpriset å sagda orter måste bliva ett annat och högre än i det övriga landet.

Potatisgrossistens pristillägg har av kommissionen beräknats till 2 kronor för 100 kilogram och 1 krona 35 öre för hektoliter i stället för 1 krona 50 öre och 1 krona respektive enligt maximiprisförordningen av den 16 sistlidne april. En ingående prövning av de kostnader, som äro förknippade med idkandet av potatishandel, såsom för transporter, lagring m. m., har nämligen bibragt kommissionen den övertygelsen, att sistnämnda tillägg varit för låga för att innefatta tillräcklig eggelse till dylik verksamhet, något som i övrigt vårens erfarenheter gåvo vid handen. Den nu föreslagna höjningen torde vara oundgänglig för att över huvud potatisgrosshandelns medverkan skall vara att påräkna och jämväl för att täcka de såsom potatisgrossister verkande livsmedelsnämndernas kostnader.

I de delar av landet, där potatisgrossbandeln icke erfordras för konsumtionsbehovets tillgodoseende, kan, såsom ovan antytts, deltaljhandelspriset fastställas med avseende fäst allenast vid priset hos odlaren. Av en av kommissionen föranstaltad undersökning rörande detaljhandelns kostnader har framgått, att pristillägget för denna handels del icke lämpligen bör beräknas lägre än till 2 1/2 öre för kilogram vid försäljning av högst 3 1/2 kilogram (motsvarande fem liter) och till 1 1/2 öre för kilogram vid försäljning av större myckenhet. De för potatis av 1916 års skörd gällande detaljhandelsprisen inneburo i själva verket en vidare vinstmarginal, enär det vid försäljning av smärre myckenheter medgivna tillägget av 3 1/2 öre för kilogram till följd av då rådande potatisknapphet torde hava utgått vid det alldeles övervägande antalet köp.

Å de orter, för vilkas tillgodoseende med potatis erfordras medverkan av potatisgrosshandeln, måste givetvis detaljhandelspriset höjas med belopp motsvarande grossisttillägget eller med 2 öre för kilogram och 1 1/2 öre för liter. Folkhushållningskommissionen föreslår, att de förhöjda detaljprisen måtte få tillämpas efter det i länskungörelserna och tidning i orten införts meddelande därom, att kommissionen funnit behov föreligga av sådan medverkan.

Med avseende å säckpris och säckhyra har den starka prisstegringen å säckar föranlett kommissionen att föreslå en förhöjning till det dubbla mot vad i förordningen av den 16 april stadgats.

Det i sistnämnda författning medgivna undantag för folkhushållningskommissionen från maximiprisbestämmelserna vid uppköp och försäljning av matpotatis har kommissionen icke ansett böra vid nu rådande jämförelsevis rikliga potatistillgång inflyta i den nya maximiprisförordningen, vilken i övrigt torde böra innefatta enahanda bestämmelser som sagda förordning.

Efter att sålunda hava angivit sin ståndpunkt till prissättningsproblemet, övergår kommissionen till behandlingen av frågan om disponerandet av årets potatisskörd.

Härvid bör en beräkning rörande årets skörd bilda utgångspunkten. Med någon större säkerhet kan emellertid skördemängden ännu ej bestämmas, enär skörden icke avslutats. Emellertid torde man på grund av de offentliggjorda årsväxtrapporterna och de uppgifter, som i övrigt erhållits rörande potatisgrödan i större delar av landet, vara berättigad antaga, att skörden i år kommer att åtminstone motsvara medeltalet för de senaste fem åren, d. v. s. omkring 1 800 000 ton.

I avseende å potatisskördens hittillsvarande användning i Sverige har man säkra uppgifter blott rörande förbrukningen till industriella ändamål, nämligen till brännvinsbränning, vartill under tillverkningsåren 1911/12—1915/16 använts i medeltal 106 400 ton, samt till stärkelsetillverkning, som under samma tid förbrukat i medeltal 81 500 ton.

Utsäde av potatis angives av statistiken för åren 1911—1915 till 254 300 ton, vilken siffra dock synes vara väl låg, då den utgör blott 1 640 kilogram per hektar, under det att den allmänna erfarenheten talar för att åtminstone av de nyare större sorter, som allmännast odlas, inemot 2 000 kilogram per hektar är en lämplig utsädesmängd, om en så stor skörd, som väderleken medgiver, skall kunna förväntas. För utsäde bör sålunda en något ökad mängd, exempelvis 1 800 kilogram per hektar, beräknas. Däremot saknas alla noggrannare uppgifter från vårt land om de största posterna i potatisförbrukningen: till människo- och djurföda. Vid av socialstyrelsen företagna hushållsundersökningar i vissa stadssamhällen uppgives förbrukningen av potatis hava uppgått till i genomsnitt närmare 100 kilogram för person och år. I lantbefolkningens föda intager dock avgjort potatis en större plats än hos städernas befolkning, och då i Tyskland, där dock förbrukningen av potatis torde vara avsevärt större än i Sverige, något över 200 kilogram för person och år anses åtgå till människoföda, torde motsvarande tal under normala förhållanden här ej kunna beräknas lägre än till 150 kilogram.

Utgår man från dessa siffror och antager, att omkring 10 procent av skörden går förlorad under förvaringen, skulle de senare årens medelskörd kunna antagas hava fördelats sålunda:

till brännvinsbränning	106 000 ton
» stärkelseberedning	81 500 »
» utsäde (höjt till 1 800 kg. per har)	279 000 »
» människoföda	856 000 »
» foder åt husdjuren	297 500 »
lagringsförlust	180 000 »
Summa	1 800 000 ton

Genom nådiga kungörelsen den 22 innevarande september angående inställande av brännvinstillverkningen under tillverkningsåret 1 oktober 1917—1 maj 1918 är all sådan tillverkning med i förevarande avseende oväsentliga undantag numera förbjuden.

Stärkelseberedningen av potatis synes däremot, om ock under fortsatt reglering, böra tillåtas. Denna vara är en viktig hushållsartikel, vilken särskilt stadsborna svårligen kunna bereda i hemmen och vars beredning även i lanthushållen till största delen kommit ur bruk. Bristen på denna vara har därför under den gångna tiden varit mycket kännbar. Då emellertid stärkelseberedningen alltid är förenad med förlust av en del av potatisens näringsinnehåll och innebär ett fördyrande, vilka båda olägenheter dock till stor del motvägas av den vinst, som ligger däri, att stärkelseberedningen räddar en del av potatisen från förstöring under förvaringen, synes det vara önskvärt, att denna beredning inskränkes till vad som behöves till matlagning och till fyllande av oundgängliga industriella behov. Inblandning av stärkelse i fabriksmässigt beredda livsmedel, för vilkas framställning den ej är strängt taget nödvändig, kan utan skada förbjudas, särskilt i de fall, då stärkelseinblandningen snarast är att räkna som en förfalskning av ett livsmedel med en mindervärdig, om ock till näring duglig tillsats. Däremot synes inblandning av stärkelse i pressjäst icke böra förhindras, då blandningen av stärkelse här kan anses vara fördelaktig och kommer till godo i bröddegen. Emellertid torde pressjästtillverkningen och denna industris behov av stärkelse till följd av minskad brödbakning nu vara mindre än före kristiden. Även användning av stärkelse i pappers- och textilindustrierna torde böra tillåtas, emedan den där torde vara oumbärlig, men denna användning bör inskränkas till det strängt nödvändiga. Likaså bör stärkelse fortfarande få användas för tillverkning av glykos, då denna vara är en viktig artikel i livsmedelsindustrien. Den har visserligen hittills mest använts vid den mindre nödvändiga karamelltillverkningen, men då den här ersätter det dyrare rör-

sockret och då glykos i viss mån kan ersätta detta vid marmeladberedning och syltning, synes det önskvärt, att dess tillverkning icke över hövan inskränkes. Trots det sålunda stärkelsens användning för vissa ändamål bör förbjudas eller inskränkas, synes man böra räkna med en potatisstärkelseberedning av ungefär normal omfattning, emedan denna vara vid nuvarande brist på sädesmjöl är mer än vanligt begärlig för matlagning. Men tillverkningen av stärkelse likasom dennas industriella användning bör regleras genom särskilda tillåtelser. Den mängd potatis, som får användas till fabriksmässig beredning av stärkelse, bör sålunda i förväg bestämmas samt fördelas på de fabriker, som därom ansöka, i förhållande till deras avverkningsförmåga och förutvarande normala tillverkning.

En dylik kontingentering synes däremot ej böra komma i fråga vid de potatistorkerier, som komma att arbeta under instundande höst och vinter. De något över 30 torkerier, som kunna förväntas komma i gång, äro beräknade för en tillverkning av omkring 15 000 ton torr vara, vartill åtgår omkring 60 000 ton potatis. Denna industri bör obetingat få arbeta utan all inskränkning, dels emedan genom densamma potatisens hela innehåll av näring tillvaratages, dels på det att kostnaden för torrpotatisens beredning, däri inbegripet anläggningens amortering, som enligt riksdagens beslut bör ske på två år, må fördelas på så stor mängd produkt som möjligt.

Om, såsom nu antagits, brännvinsbränning av potatis ej tillåtes, skulle skörden av denna rotfrukt efter nu angivna grunder kunna fördelas sålunda:

till	stärkelseberedning	80 000 ton
»	torkning	60 000 »
»	utsäde	280 000 »
»	människoföda	860 000 »
»	kreatursfoder	340 000 »
»	lagringsförlust	180 000 »
	Summa	**1 800 000** ton

Det centrala problemet i avseende å disponerandet av skörden är uppenbarligen frågan om tillgodoseendet av det mänskliga konsumtionsbehovet. Ur denna synpunkt kunna invändningar tydligen icke resas mot ett tryggande av ett rikligt utsädesförråd, enär detta utgör en åtgärd för säkerställande av tillgångarna under nästa konsumtionsår. Ej heller kan användandet av viss begränsad del av skörden till stärkelseberedning eller disponerandet av en annan del till torkningsändamål gärna föranleda betänkligheter, enär det ju här gäller potatisprodukter, som avse att fylla mänskliga konsumtionsbehov. Däremot är förhållandet ett annat beträffande potatisens användande till kreatursfoder. Tydligt är, att man här bör framgå med den största försiktighet, enär å ena sidan den tilltagande knappheten å övriga vegetabiliska ävensom animala födoämnen med all sannolikhet kommer att föranleda en stegrad användning av potatis såsom människoföda, å den andra sidan rådande foderknapphet givetvis på lantmannahåll ökat benägenheten att fullt utnyttja de medgivanden till potatisens användande såsom fodermedel, vilka kunna komma att givas. Ett upphävande av utfodringsförbudet kan enligt folkhushållningskommissionens mening av angivna skäl icke ifrågakomma. Däremot föreligga starka skäl för en viss begränsning av detsamma. Sålunda är det med hänsyn till den hotande fläskbristen och även av allmänt ekonomiska grunder synnerligen önskvärt, att odlare, som innehava ungsvin, beredas möjlighet att genom en tids gödning bringa desamma i slaktfärdigt skick. Särskilt för smärre odlare, såsom statare, torpare och dylika, är det av stor betydelse att erhålla tillfälle att uppföda en s. k. hushållsgris för tillgodoseende av familjens behov av fläsk under vintern. Angivna önskemål torde lämpligen kunna förverkligas på så sätt, att utfodring av svin med potatis medgives dels odlare av areal icke överstigande 15 ar för hela hans pota-

tisskörd, dels odlare av större areal för högst en tiondedel av skörden. Vissa inskränkningar äro emellertid av nöden. Dels torde nämligen böra stadgas, att till utfodring icke må användas potatis, som erfordras för tillgodoseende av ägarens hushållsbehov eller för tryggande av nästa års utsädesbehov, dels bör föreskrivas, att till utfodring i första hand skall användas skadad och små potatis — med gränsen för småpotatis dock lämpligen höjd från 2-öres- till enkronasmyntets genomskärning eller från omkring 2 till omkring $2^1/_2$ cm. — så att sådan potatis inbegripes i den tiondedel av skörden, som frigives för svinutfodring. Ett förslag till ändring av förordningen den 15 februari 1917 angående förbud mot utfodring av potatis m. m. i nu angivna avseenden har av kommissionen utarbetats.

I detta sammanhang vill kommissionen hava betonat, att utsikterna till att framdeles ytterligare undantag från utfodringsförbudet skola kunna meddelas äro mycket små. Det torde nog vara övervägande sannolikt, att vad som efter utnyttjandet av nyss föreslagna medgivanden må komma att återstå av ovannämnda 340 000 ton, finnes böra reserveras för tillgodoseende av ett ökat behov av potatis såsom människoföda. Lantmännen böra alltså utgå från, att längre gående medgivanden icke äro att vänta, samt icke av förhoppningar i sådan riktning låta avhålla sig från att genom försäljning av sina överskott till kommissionen eller dess organ eller till enskilda bidraga till det tryggande av konsumtionsbehovets tillgodoseende intill nästa skörd, som utgör det betydelsefullaste målet för åtgöranden i potatisfrågan från det allmännas sida.

Säkerställandet av den icke potatisodlande befolkningens behov är överhuvudtaget icke något enkelt problem. Den första allvarliga påminnelsen om detsamma fick man här i landet genom vårens potatisknapphet, som föranledde fastställandet av maximipris samt meddelande åt folkhushållningskommissionen av vissa befogenheter med avseende å köp och försäljning av potatis. Så långt framskridet som konsumtionsåret då var, kunde man knappast göra sig alltför stora förväntningar om följderna av dessa ingrepp. Också visade de sig icke i stånd att råda bot pa knappheten, vilken i ej ringa omfattning övergick till verklig brist. Utsädesbehovet torde dock hava blivit på ett tämligen tillfredsställande sätt tillgodosett, i ej ringa mån genom kommissionens och hushållningssällskapens samfällda bemödanden.

Potatisfrågan har i de krigförande länderna och delvis även i de övriga neutrala länderna visat sig synnerligen svårlöst.

Tyskland har genom de första krigsårens bekymmersamma erfarenheter letts till ett alltmera genomfört reglerings- och ransoneringssystem i förening med en sträng kontroll. Ännu under det senast tilländagangna konsumtionsåret kom, enligt erhållna uppgifter, icke mera än en fjärdedel av den potatis, som avsetts för den blott konsumerande befolkningens behov, denna i verkligheten tillhanda; återstoden torde i betydande utsträckning hava använts till utfodring. Nu gällande bestämmelser pålägga kommunalförbunden uppgiften att anskaffa erforderliga mängder potatis för tillgodoseende av förbrukningsbehovet inom deras distrikt ävensom att reglera förbrukningen. Från en central byrå ledes och övervakas det hela. De kommunalförbund, inom vilkas områden överskott av potatis råder, äga skyldighet att avstå detta överskott till den centrala byrån eller efter dess anvisningar till annat förbund. För odlarna utfärdas hushållningskort för erhållande av kännedom och kontroll över skörd och konsumtion. Den fria handeln är fullständigt eliminerad. Såväl för odlare som rena konsumenter hava givits stadganden om konsumtionens begränsande inom viss dagsranson. De myckenheter, som överskjuta odlarens eget behov, ställas till den allmänna hushållningens förfogande. Undantagna från denna förpliktelse äro allenast odlare med intill 2 ars areal.

Den österrikiska regleringen utgår från ett allmänt beslag. Fördelningen av tillgängliga förråd sker i enlighet med en av folknäringsämbetet utarbetad plan, i vilken även bestämmandet av ransoner ingår. För försändande av potatis å järnväg eller ångbåt erfordras transporttillstånd.

Jämväl Schweiz har funnit behov av en ganska ingående potatisreglering, som sär-

skilt tager sikte på handelns ordnande. Inköp av potatis utom för eget bruk får sålunda äga rum allenast med tillstånd av en central myndighet och i enlighet med dess föreskrifter. Bland dessa föreskrifter märkes åliggandet att rapportera köp och försäljningar till den centrala myndigheten samt att ställa köpt potatis till förfogande för nämnda myndighet, vilken för övrigt tilldelats rekvisitionsrätt.

I Danmark har man ej ännu funnit nödigt vidtaga så vittgående regleringsåtgärder. Emellertid har inrikesministern genom lag erhållit bemyndigande att ålägga städer och landskommuner att, där så prövas behövligt, för lagring eller framtida leverans uppköpa erforderlig, närmare bestämd myckenhet potatis för tillgodoseende av konsumtionen inom kommunen, ävensom att ålägga lantbrukare att försälja potatis enligt en under konsumtionsåret stigande skala, början med ett pris av 7 kronor för 100 kilogram. I augusti medgavs utfodringstillstånd för 10 procent av potatisskörden. Samtidigt ålades städernas styrelser att på sätt ovan angivits säkerställa invånarnas behov intill nästa skörd, och angavs såsom beräkningsgrund för städer med under 10 000 invånare 100 kilogram potatis för individ och för större städer 110 kilogram potatis för individ. Uppgifter infordrades till viss dag i september rörande utfallet av dessa åtgöranden för tryggande av konsumtionsbehovet, och det ställdes i utsikt att, om dessa uppgifter visade sig gynnsamma, utfodringstillståndet komme att utsträckas. Emellertid framgick, enligt vad folkhushållningskommissionen erfarit, av dessa uppgifter, att i flertalet städer den bestämda myckenheten potatis icke kunnat anskaffas, vadan man har under övervägande att genom tvångsköp framskaffa erforderliga kvantiteter potatis.

I Norge har proviantcringsdepartementet, efter därtill genom kungl. resolution erhållet bemyndigande, ålagt samtliga kommuner att sörja för att tillräckligt med potatis för befolkningens behov under konsumtionsåret 1917—1918 anskaffas och lagras.

Av vad här anförts framgår, vilken betydelse man i nämnda länder tillagt tryggandet av befolkningens potatisbehov, vilket syftemål föranlett mer eller mindre långtgående åtgärder från det allmännas sida.

Folkhushållningskommissionen är av den meningen, att även för Sveriges del, utöver fullföljandet av den anordning med maximipris, som inleddes i våras, åtgöranden från det allmännas sida i reglerande syfte äro av nöden. Frågan är endast, huru vittgående dessa åtgöranden böra vara.

Kommissionen håller i detta avseende före, att ett allmänt eller partiellt beslag icke bör tillgripas. Till stöd för denna uppfattning kunna vissa av de skäl mot en sådan anordning, som anfördes i kommissionens föregående skrivelse i potatisfrågan den 16 sistlidne april, fortfarande åberopas. Utöver vad där anförts må här endast erinras, att föreliggande tidpunkt i varje fall lärer vara mindre lämplig för ett beslag, enär potatisskörden pågår och under den närmaste tiden uppköp för täckning av vinterbehovet äga rum i stor omfattning. Att dessa uppköp må kunna obehindrat fortgå är givetvis av vikt. Önskvärt är, att potatis i tillräckliga mängder tillförsäkras förbrukningen i städer och andra samhällen med övervägande icke jordbrukande befolkning. Detta bör kunna ske därigenom, att vederbörande livsmedelsnämnder snarast verkställa inköp av behövliga förråd, vilka, i den mån lämpliga förvaringsutrymmen kunna beredas, böra mottagas redan på hösten, för att dels svårigheten att under vintern öppna stukorna och transportera potatisen må undgås, dels förbrukningen av halm till anordnande av stukor må inskränkas. Vad som icke kan mottagas under hösten, levereras senare på kontraktsenligt bestämda tider. Gällande lagstiftning torde icke medgiva, att det pålägges kommunerna såsom en skyldighet att sörja för att tillräckliga mängder potatis lagras eller kontrakteras. Men kraftiga anmaningar i sådan riktning torde lämpligen böra från kommissionens sida riktas till kommunerna, samtidigt som enskilda böra uppmanas att, såvitt möjligt, redan på hösten sörja för sitt vinterbehov.

Om, såsom kommissionen förmenar, beslag lika litet som ransonering nu bör tillgripas i fråga om potatis, är det emellertid, bland annat med hänsyn till vad nyss sagts om livsmedelsnämndernas uppgift, av vikt, att en viss reglering av handeln med potatis kommer till stånd. En okontrollerad konkurrens livsmedelsnämnder och handlande

emellan på potatismarknaden kan nämligen lätt nog vålla oreda och andra olägenheter och för det centrala organet försvåra överblicken över hur behoven fyllas.

I varje fall utgör en allmän potatisinventering själva den första förutsättningen för ernåendet av en sådan överblick. Denna inventering torde böra äga rum den 1 november, d. v. s. efter skördens avslutande, samt avse såväl skörd — å arealer över 15 ar — som innehav. I sistnämnda avseende torde man böra gå så långt ned som till 100 kilogram för att vinna en så ingående kännedom som möjligt om den totala potatistillgången i landet.

En oundgänglig förutsättning för ernående av en verklig kontroll över potatisskördens förflyttningar inom landet torde vara anordnandet, i likhet med vad som skett i Schweiz, av ett visst licenstvång i fråga om handel och transporter. Kommissionen vill i detta avseende föreslå, att tillstånd av kommissionen göres till villkor såväl för grosshandel med potatis som för transport a järnväg eller fartyg av större myckenhet än 500 kilogram till en mottagare. Det är givetvis icke kommissionens avsikt att använda ett erhållet sådant bemyndigande till strängt restriktiva åtgärder, varigenom syftet med regleringsåtgärderna lätt nog kunde äventyras; men däremot bereddes kommissionen på sådant sätt en möjlighet att dels uppställa vissa villkor för grosshandelns bedrivande, dels vinna ständig kännedom om potatismarknadens läge.

I övrigt anser kommissionen tillrådligt, att de i förordningen den 16 april 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis givna bestämmelserna rörande befogenhet för kommissionen att vid behov företaga tvångsköp av potatis ävensom att försälja potatis må inflyta i den nya förordning, vartill förslag utarbetats inom kommissionen.

Inom ramen av nu berörda stadganden har kommissionen tänkt sig regleringen genomförd på i huvudsak följande sätt.

Inom kommissionens varuförmedlingsbyrå anordnas en sektion för potatisärenden såsom centralt organ. För livsmedelsstyrelsernas områden utgöra deras varuförmedlingsbyråer de ledande organen i fråga om potatisregleringen, till vilka uppgifter inlöpa från livsmedelsnämnderna rörande potatistillgång och behov.

De kommuner, vilka för konsumtionsbehovets täckning äro beroende av tillförsel, anbefallas att så snart ske kan söka ernå sådan täckning genom inköp och lagring eller kontraktsköp, verkställda av vare sig livsmedelsnämnderna eller, efter överenskommelse, handlandena å orten. Livsmedelsstyrelserna biträda inom sina områden med tillgodoseende av underskottskommunerna genom tillförsel från överskottskommunerna. I den mån så erfordras, anlitas hjälp av den centrala potatisledningen, vilken vid behov skall kunna anordna uppköp genom en livsmedelsstyrelse i ett överskottsområde till förmån för ett under annan livsmedelsstyrelse beläget underskottsområde.

Den privata potatisgrosshandeln anlitas i den utsträckning så finnes erforderligt. Godkända såsom potatisgrossister bliva de, vilka förbinda sig att verkställa nödig upplagring för vinterns behov. Jämväl livsmedelsnämnder kunna erhålla sådant godkännande.

Med ledning av inventeringsuppgifterna, livsmedelsnämndernas och livsmedelsstyrelsernas meddelanden, grossistrapporter och utfärdade transportmedgivanden följer potatissektionen marknadens läge i landets skilda delar. Där så prövas nödigt, företagas av kommissionen eller efter dess föranstaltande tvångsköp av potatis.

Beträffande utsädesfrågan är kommissionen icke nu i tillfälle att framlägga något förslag, utan torde kommissionen framdeles få återkomma till denna synnerligt betydelsefulla fråga, vilken icke lärer tarva en omedelbar lösning. Kommissionen vill här allenast anmärka, att något tillhandahållande av utsädespotatis åt den potatisodlande lantbefolkningen sannolikt icke bör behöva ifrågakomma i nämnvärd utsträckning, utan bör densamma hänvisas att trygga sitt utsädesbehov av innevarande års skörd.

Då kommissionen, såvitt nu kan förutses, knappast lärer bliva i behov av något större rörelsekapital för potatisinköp, torde särskilt anslag för nämnda ändamål åtminstone tills vidare icke vara av nöden, utan det vara tillfyllest, att bemyndigande gives kom-

missionen att härtill i erforderlig utsträckning använda medel, vilka för andra ändamål ställts till kommissionens förfogande.

I anslutning till vad folkhushållningskommissionen sålunda anfört, utfärdades den 28 september 1917 dels förordning angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis (Sv. F. 17, n:r 630), dels förordning angående maximipris å potatis (Sv. F. 17, n:r 631), dels ock kungörelse angående ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 15 februari 1917 angående förbud mot utfodring av potatis m. m.[1] (Sv. F. 17, n:r 632). Författningarna, av vilka de två första gälla från och med den 4 oktober 1917 till och med den 30 april 1918 och den sista trädde i kraft den 30 september 1917, återgivas in extenso här nedan.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning från folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande av viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

För säkerställande av befolkningens behov av potatis skall handeln därmed regleras genom statens försorg, på sätt i denna förordning stadgas.

Folkhushållningskommissionen har att i enlighet med föreskrifterna i denna förordning jämte övriga av Konungen givna bestämmelser genomföra regleringen.

§ 2.

I den mån Konungen icke medgiver undantag, åligger

1) envar, vilken under innevarande år odlat potatis å areal, som överstiger femton ar, att lämna uppgift angående hela sin skörd av varan under innevarande år; ävensom

2) envar, som klockan fem förmiddagen den 1 november 1917 innehar minst etthundra kilogram potatis, att lämna uppgift angående hela den myckenhet av varan, som av honom då innehaves.

Förvaras varan av annan än ägaren, skall såväl ägaren som innehavaren avgiva uppgift, som ovan sägs, därvid tillika av ägaren skall uppgivas den, som innehar varan, och av innehavaren den, som äger densamma. Är varan under transport, skall densamma uppgivas såväl av avsändaren som, efter varans framkomst, av mottagaren.

§ 3.

Uppgift, som i § 2 omförmäles, skall skriftligen upprättas enligt formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter till formuläret skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

[1] Soc. Medd. 1917, h. 3, sid. 293.

§ 4.

Uppgifterna skola i två exemplar ingivas till vederbörande livsmedelsnämnd senast den 5 november 1917 eller ifråga om potatis, vilken skördats efter nämnda dag, omedelbart efter skördens avslutande.

§ 5.

Det åligger vederbörande livsmedelsnämnd att tillse, att uppgifter inkomma från samtliga enligt § 2 uppgiftspliktiga inom nämndens område, samt att, där lämnad uppgift innehåller uppenbara fel eller oegentligheter, föranstalta om uppgiftens rättande eller kompletterande.

Senast den 12 november 1917 skall livsmedelsnämnden till folkhushållningskommissionen insända det ena exemplaret av samtliga uppgifter jämte intyg, att, såvitt utrönas kunnat, uppgifter inkommit från alla uppgiftspliktiga, eller, där så ej skett, förteckning å dem, som icke avgivit uppgift.

Förteckning, varom nu nämnts, skall samtidigt för införskaffande av felande uppgifter översändas till vederbörande kronolänsman, magistrat eller stadsstyrelse och beträffande Stockholm till överståthållarämbetet.

§ 6.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja potatis.

§ 7.

Vägrar innehavare av potatis att sälja densamma till folkhushållningskommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är oundgängligen behövlig för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen.

Kommissionen äger att ifråga om sådant avseende meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

§ 8.

Har enligt § 7 vara avstatts till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning däråv av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda paragraf förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom anvisning, som utställes av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret därav återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningens utbekommande hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 9.

För idkande av handel i gross med potatis erfordras tillstånd av folkhushållningskommissionen.

§ 10.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens transport ske å järnväg eller fartyg av potatis i större myckenhet än 500 kilogram till en mottagare.

Angående sådant tillstånd utfärdas av kommissionen eller å dess vägnar transportsedel.

Det åligger den, som mottager varan för transport, att å transportsedeln göra anteckning om tidpunkten för mottagandet, bestämmelseorten samt varans vikt ävensom att genast insända transportsedeln till den, som utfärdat densamma.

§ 11.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller uppgivit oriktigt, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 12.

Idkar någon handel i gross med potatis utan att därtill hava erhållit vederbörligt tillstånd, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot det i § 10 stadgade förbud, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 13.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 14.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 16 april 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis.

Denna förordning träder i kraft den 4 oktober 1917 samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å potatis;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av potatis må, då försäljningen sker av odlaren eller för hans räkning samt äger rum annorledes än direkt till allmänheten i öppen bod, priset ej överstiga

	för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (*netto*)	för en hektoliter
vid leverans före den 1 december 1917	8 kr. 50 öre	6 kr.
vid leverans under tiden 1 december 1917—31 mars 1918 .	9 kr. 50 öre	6 kr. 65 öre
vid leverans efter den 31 mars 1918	10 kr. 50 öre	7 kr. 35 öre.

§ 2.

Vid frivillig försäljning av potatis må, då försäljningen sker av den, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar meddelats tillstånd att idka handel i gross med potatis (*potatisgrossist*), samt äger rum i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod, priset ej överstiga

	för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (netto)	för en hektoliter
vid leverans före den 1 december 1917	10 kr. 50 öre	7 kr. 35 öre
vid leverans under tiden 1 december 1917—31 mars 1918 .	11 kr. 50 öre	8 kr. 5 öre
vid leverans efter den 31 mars 1918	12 kr. 50 öre	8 kr. 75 öre.

§ 3.

Vid frivillig försäljning av potatis direkt till allmänheten i öppen bod må med undantag, varom i § 4 förmäles, priset ej överstiga

1) vid försäljning av myckenhet av högst tre och ett halvt kilogram eller högst fem liter

	för ett kilogram	för en liter
före den 1 december 1917	11 öre	8 öre
under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	12 öre	8·5 öre
efter den 31 mars 1918	13 öre	9 öre;

2) vid försäljning av myckenhet överstigande tre och ett halvt kilogram eller fem liter

	för ett kilogram	för en liter
före den 1 december 1917	10 öre	7 öre
under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	11 öre	8 öre
efter den 31 mars 1918	12 öre	8·5 öre.

§ 4.

Inom kommun, beträffande vilken folkhushållningskommissionen funnit behov föreligga av potatisgrossists medverkan vid potatishandeln, må vid frivillig försäljning av potatis direkt till allmänheten i öppen bod de i § 3 angivna prisen höjas med 2 öre för kilogram och med 1·5 öre per liter, sedan genom folkhushållningskommissionens försorg meddelande därom införts i länskungörelserna och tidning i orten.

§ 5.

Till de i §§ 1 och 2 bestämda maximiprisen, vilka gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast potatisens odlingsort, eller till de i §§ 3 och 4 bestämda maximipris må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 6—8 här nedan medgives.

§ 6.

Å ort på längre avstånd från potatisens odlingsort än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 7.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 8.

För säck, som av säljaren tillhandahålles, må, där säcken säljes jämte varan, ej göras större tillägg till maximipriset än som motsvarar gångbart pris för sådan säck. Dylikt tillägg må ej överstiga två kronor, såvida ej säljaren förbinder sig att återtaga säcken till ett mot tillägget svarande pris. Utlämnas säcken endast såsom lån, må tillägget ej vara högre än att det motsvarar säckhyra av 20 öre.

§ 9.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—8 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 10.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med en fjärdedels procent av köpeskillingen.

§ 11.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 12.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning vid försäljning av utsädespotatis till eller av folkhushållningskommissionen eller hushållningssällskap eller eljest efter medgivande av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 16 april 1917 angående maximipris å potatis med däri genom kungörelsen den 4 maj 1917 vidtagen ändring.

Denna förordning träder i kraft den 4 oktober 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 15 februari 1917 angående förbud mot utfodring av potatis m. m.;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter statens livsmedelskommissions hörande, funnit gott förordna, att § 1 i förordningen den 15 februari 1917 angående förbud mot utfodring av potatis m. m. skall hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

Mom. 1. Till utfodring av hästar, nötkreatur, får eller svin må med undantag, varom nedan förmäles, ej användas potatis, vare sig hel eller i krossad form och vare sig potatisen är rå, kokt eller torkad.

Mom. 2. Utan hinder av vad i mom. 1 stadgas må till utfodring användas potatis, som i genomskärning är mindre än ett enkronasmynt eller som till följd av förskämning eller eljest är uppenbarligen oduglig till människoföda.

Mom. 3. Utan hinder av vad i mom. 1 stadgas må jämväl till utfodring av egna svin den, vilken under innevarande år odlat potatis å areal, som icke överstiger femton ar, använda all den av honom skördade potatis, och den, vilken under innevarande år odlat potatis å areal, som överstiger femton ar, använda högst en tiondel av den honom skördade potatis; börande vid sådan utfodring iakttagas, att därvid icke användes potatis, som erfordras för tillgodoseende av ägarens hushåll intill nästa skörd eller för tryggande av hans behov av utsäde under år 1918.

Till utfodring, som i detta moment sägs, skall i första hand användas potatis, varom i mom. 2 är fråga; skolande alltså sådan potatis inbegripas i den del av skörden, vilken enligt vad i detta moment är stadgat må användas till utfodring.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt däråmeddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med vårt Kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Reglering av handeln med vissa fettämnen. I underdånig skrivelse den 28 september 1917 hemställde folkhushållningskommissionen och statens industrikommissions arbetsutskott, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för reglering av handeln med fettämnen av skäl, som i skrivelsen närmare angivas. Denna är av följande lydelse:

Med anledning av vissa under den senaste tiden iakttagna, osunda företeelser med avseende å handeln med fettämnen, vilka betingats av rådande kristid, få folkhushållningskommissionen och statens industrikommissions arbetsutskott härmed i underdånighet anföra följande:

Bristen å olika slag av fettämnen har under eftersommarens lopp blivit alltmera framträdande inom vårt land. Under det att under normala förhållanden industriens behov av dylika i stor utsträckning tillgodosetts genom import, är densamma numera så gott som uteslutande hänvisad att ur landets egen produktion söka täcka detta behov. Denna omständighet har medfört, att matnyttiga fettämnen i stor utsträckning uppköpas av enskilda spekulanter för att därefter av dessa mot höga priser avyttras till industriella behov, varigenom de undandragas den öppna marknaden. Ensamt å ister har folkhushållningskommissionens varuförmedlingsbyrå för närvarande emottagit

rekvisitioner å cirka 76 000 kg. per vecka, men har därav endast kunnat effektuera ungefär 125 kilogram för samma tidrymd. Talg lärer under den senaste tiden icke stå att uppbringa i den öppna handeln, då det varit allmänt förekommande att å saluhållet kött och fläsk allt fett omsorgsfullt avskilts. I samband med den alltjämt tilltagande bristen hava givetvis möjligheterna ökats för den privata spekulationslusten att efter hand i en oskälig grad uppdriva prisen å talg och matnyttiga fettämnen. Under det att före kriget priset för t. ex. skirad talg varit 75 öre å 1 krona per kilogram, har detsamma nu uppdrivits ända till 7 á 10 kronor per kilogram. Självklart är, att dessa av industrien betalade råvarupris sedermera återverka genom i motsvarande mån stegrade pris å alla konsumtionsartiklar, vari fett ingår.

Till denna abnorma prisstegring å fettvaror har även bidragit den omständigheten, att rådande förhållanden inbjudit en hel del enskilda företagare att i osunt spekulationssyfte igångsätta tillfällig tillverkning av såpa, vilken relativt lätt åstadkomna och begärliga vara de för närvarande kunna påräkna att oberoende av densammas kvalitet försälja till mycket höga pris.

I detta sammanhang anse sig kommissionerna även böra påpeka det i tidningspressen uppgivna förhållandet, att trots gällande förbud för användning av naturligt smör till tekniskt bruk skulle i olika delar av landet i viss utsträckning praktiseras, att smör för ernående av högre pris å detsamma inblandas i den bättre betalda talgen — ett förfarande, som, vid den okontrollerade handel med fettämnen förhållandena medgiva, torde vara svårt att effektivt förhindra.

Inom kommissionerna har tagits under omprövning de olika åtgärder, vilka vore bäst ägnade att avhjälpa ovan berörda missförhållanden, därvid även samtidigt beaktats nödvändigheten av ett rationellt tillvaratagande av de fettämnen, vilka väntas bliva tillförda marknaden i samband med den nedslaktning i större skala av nötkreatur och andra husdjur, som, i den mån foderbristens verkningar visa sig kännbara, ej lärer kunna undvikas.

Till en början har därvid inom kommissionerna förslag väckts att tills vidare lösa föreliggande fråga genom en genomförd maximiprisreglering å framför allt talg och övrigt matnyttigt fett, men även å alla slag av s. k. tekniskt fett. Denna utväg har emellertid vid närmare omprövning befunnits mindre ändamålsenlig framför allt ur den synpunkten, att det kan befaras, att de maximipris åsatta varorna för en längre eller kortare tid skola dragas ur marknaden och upplagras. Ister, talg och över huvud taget matnyttiga fettämnen kunna därvid med hänsyn till deras ömtåliga beskaffenhet lätt bliva odugliga till människoföda och i sådan form endast användbara för tekniskt bruk. Genom en dylik åtgärd vunnes sålunda ingen garanti för att ej industriens behov fortfarande bleve på folknäringens bekostnad obehörigen tillgodosett.

Vidare hava kommissionerna tagit under övervägande, huruvida det ej i förevarande avseende vore tillräckligt, att alla fettämnen, som erhållas vid de kommunala slakthusen samt vid de under offentlig kontroll stående exportslakterierna, bleve underkastade ett fortlöpande statsbeslag för att sedermera genom kommissionernas organ fördelas för tillgodoseende av såväl folknäringens som industriens legitima behov, sedan dessa intressen blivit gent emot varandra vederbörligen avvägda. Mot en sådan anordning har dock rests den invändningen, dels att en väsentlig del av fettproduktionen fortfarande bleve oreglerad, dels ock att det med fog kunde befaras, att slaktningsfrekvensen vid de ett fortlöpande fettämnesbeslag sålunda underkastade slakterierna skulle komma att i avsevärd mån sjunka. Enskild slakt bleve under dylika omständigheter mera lönande, då talg och andra vid uppslaktning utvunna fettämnen här kunde fritt försäljas.

Härjämte har dryftats det alternativet, huruvida ej ett generellt förbud för användning av fett för industriella ändamål, kompletterat med vederbörliga licensmedgivanden vid legitima behov, borde föreskrivas.

En lösning av frågan i nu antydd riktning synes visserligen vara ur effektivitetssynpunkt tillfredsställande, men hava kommissionerna emellertid ej ansett sig nu böra förorda densamma på den grund, att ett sådant förbud dels befarats lägga en alltför tung hämsko på den legitima industrien, dels ock ansetts vara ur praktisk synpunkt svårt att genom-

föra med hänsyn till det säkerligen mycket stora antal licensansökningar, som i sådant fall skulle inkomma och vilka krävde ögonblicklig handläggning.

Av det ovan anförda torde det vara klart, att endast ett snabbt och konsekvent genomfört beslag å vissa fettämnen jämte åtföljande reglering av handeln kan antagas skola leda till önskat resultat. Under en dylik reglering behövde smör ej vara inbegripet, då ju handeln med denna vara redan är underkastad reglering genom folkhushållningskommissionens försorg.

Genom ett sålunda ifrågasatt förfarande och en i samband därmed företagen utransonering kunde folknäringens och industriens inbördes behov bliva efter vederbörligt avvägande allt efter omständigheterna rättvist tillgodosedda, varjämte även en avpassad fördelning av vad som lämpligen bör tillkomma olika trakter och olika näringsgrenar inom vårt land bleve möjlig att genomföra. Härtill kommer, att den föreslagna anordningen även bleve en lämplig övergångsform, därest det — vilket är att förmoda — framdeles skulle visa sig nödvändigt att genomföra en individuell ransonering efter kortsystem å smör och matnyttigt fett. Vid en dylik utvidgad ransonering vore den organisation, som erfordras för den nu ifrågasatta regleringen, en lämplig basis att bygga på, och densammas befintlighet skulle i hög grad underlätta genomförandet av en senare individuell fördelning.

Beträffande det närmare organisatoriska genomförandet av en efter nu antydda linjer företagen reglering hålla kommissionerna före, att det vore i olika avseenden lämpligast, att kommissionerna härvid erhålla fria händer att efter omständigheterna gemensamt eller var för sig genomföra densamma.

I den mån de regleringen underkastade råvarorna genom kommissionernas försorg efter skäligen ansedda priser fördelas för tillgodoseende av såväl folknäringens som industriens behov, finge därvid tillses, att avnämare bleve i de enskilda fallen genom avgivna förbindelser bundna ifråga om prisen å de till deras förfogande ställda varorna och därav framställda produkter, så att de sedermera ej bleve i tillfälle att å desamma göra en oskälig vinst, innan de i sista hand komma konsumenterna tillgodo.

På grund av vad som sålunda anförts, utfärdades den 28 september 1917 nedanstående förordning (Sv. F. 17, n:r 628), vilken trädde i kraft den 30 september 1917 och gäller till och med den 30 april 1918. Samtidigt utfärdades kungörelse angående lösen för bevis om godkännande såsom köpare av vissa fettämnen (Sv. F. 17, n:r 629), enligt vilken för sådant bevis, varom förmäles i § 12 i ifrågavarande förordning, skall erläggas lösen med 20 kr.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående reglering av handeln med vissa fettämnen;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning från folkhushållningskommissionen och statens industrikommissions arbetsutskott, funnit gott att med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Denna förordning skall äga tillämpning å följande fettämnen, nämligen:
dels ister, talg, flott och annat matnyttigt djurfett med undantag av smör;

alla slag av s. k. tekniskt fett såsom benfett, klövfett, klövolja, hästolja, destruktionsfett, tran, sillolja, spiggolja samt fettämne, framvunnet ur avloppsvatten eller avfallsämnen;

allt djurfett av ovan icke angivet slag i form av råvara;

dels ock spaltningsprodukterna glycerin samt olein, stearin och andra fettsyror.

§ 2.

För åstadkommande av den hushållning med landets förråd av i § 1 angivna varor, som betingas av rådande förhållanden, samt en ändamålsenlig fördelning av dylika varor skall förbrukningen därav regleras genom statens försorg, på sätt i denna förordning stadgas.

Folkhushållningskommissionen och statens industrikommissions arbetsutskott, här nedan benämnt industrikommissionen, hava att efter omständigheterna gemensamt eller var för sig genomföra regleringen i enlighet med föreskrifterna i denna förordning jämte de övriga bestämmelser, som kunna givas av Konungen.

§ 3.

Från och med ingången av den 4 oktober 1917 är beslag lagt å alla då inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av i § 1 angivna varor.

§ 4.

Å alla varor av i § 1 angiven art, som efter den i § 3 omförmälda tidpunkt efter uppslaktning frånskiljas eller annorledes framvinnas inom landet, är likaledes beslag lagt från tiden för frånskiljandet eller framvinnandet, där ej sådant sker genom statlig myndighets försorg.

§ 5.

Utan hinder av beslag enligt § 3 eller 4 är tills vidare och intill dess annorlunda förordnas fettämnes förbrukning av den, hos vilken beslaget ägt rum, i nedan angivna fall medgiven, nämligen:

1:o) till hushållsbehov för innehavaren eller den, som av honom njuter kost eller stat;

2:o) för innehavare av restaurang, pensionat eller annat näringsställe i fråga om sådan myckenhet, som för beredning av människoföda erfordras vid rörelsens bedrivande;

3:o) för idkare av lantbruk i fråga om ämne, vilket såsom smörjmedel erfordras vid användandet av de för driften behövliga maskiner eller andra tekniska anordningar;

4:o) för idkare av näringsmedelstillverkning i fråga om ämne, som erfordras vid rörelsens bedrivande.

Utan hinder av beslaget äger ock idkare av annan än under 4:o) här ovan nämnd näringsverksamhet att ifråga om de av honom vid den i § 3 angivna tidpunkt innehavda förråd av annat fettämne än ister, talg, flott eller blandning, vari något av dessa ämnen ingår, använda vad som erfordras såsom beståndsdel vid tillverkningen eller eljest är såsom smörjmedel eller dylikt nödvändigt för rörelsens bedrivande.

§ 6.

Utan hinder av beslag, som i § 3 sägs, äger föreståndare för apoteksinrättning försälja fettämne för medicinskt bruk.

§ 7.

Utan hinder av beslag, som i § 3 sägs, äger handelsidkare att under tiden från och med den 4 till och med den 17 oktober 1917 direkt till allmänheten i öppen bod försälja vad som skäligen kan anses erforderligt för tillfälligt tillgodoseende av under § 5 1:o) och 2:o) omförmälda behov.

§ 8.

Det åligger innehavare av beslagtagen vara att, därest förrådet uppgår till minst femtio kilogram, lämna uppgift angående hela det förråd av varan, som hos honom förefinnes klockan fem förmiddagen den 4 oktober 1917.

Förvaras varan av annan än ägaren, skall såväl ägaren som innehavaren avgiva uppgift, som ovan sägs, därvid tillika av ägaren skall uppgivas den, som innehar varan, och av innehavaren den, som äger densamma. Är varan under transport, skall densamma uppgivas såväl av avsändaren som, efter varans framkomst, av mottagaren.

Finnes varan i tullverkets vård, skall densamma uppgivas av den, för vilkens räkning den förvaras.

§ 9.

Uppgift, som i § 8 omförmäles, skall skriftligen upprättas enligt formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter enligt formuläret skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 10.

Uppgifterna skola i två exemplar ingivas till vederbörande livsmedelsnämnd senast den 12 oktober 1917.

§ 11.

Det åligger vederbörande livsmedelsnämnd att tillse, att uppgifter inkomma från samtliga enligt § 8 uppgiftspliktiga inom nämndens område, samt att, där lämnad uppgift innehåller uppenbara fel eller oegentligheter, föranstalta om uppgiftens rättande eller kompletterande.

Senast den 18 oktober 1917 skall livsmedelsnämnden till folkhushållningskommissionen insända det ena exemplaret av samtliga uppgifter jämte intyg, att, såvitt utrönas kunnat, uppgifter inkommit från alla uppgiftspliktiga, eller, där så ej skett, förteckning å dem, som icke avgivit uppgift.

Förteckning, varom nu nämnts, skall samtidigt av livsmedelsnämnden för införskaffande av felande uppgifter översändas till vederbörande kronolänsman, magistrat eller stadsstyrelse och beträffande Stockholm till överståthållarämbetet.

§ 12.

Innehavare av beslagtagen vara äger att utan hinder av beslaget försälja eller annorledes överlåta varan till av folkhushållningskommissionen eller industrikommissionen godkänd köpare.

Av vederbörande kommission godkänd köpare skall av kommissionen tillhandahållas bevis över godkännandet.

Förteckning å sålunda godkända köpare skall på lämpligt sätt offentliggöras.

§ 13.

För underlättande av nu ifrågavarande förbrukningsreglering äga folkhushållnings- och industrikommissionerna att, var för sig, under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av vederbörande kommission, för statens räkning uppköpa och försälja varor, som i § 1 omförmälas.

§ 14.

Vägrar innehavare av i § 1 omförmäld vara att på honom erbjudna villkor sälja varan till folkhushållnings- eller industrikommissionen eller till sådan av någondera kommissionen godkänd köpare, som blivit honom anvisad, vare han, i den mån varan icke erfordras för sådan förbrukning, vilken är jämlikt § 5 medgiven, pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen.

Nämnda kommissioner äga att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssberörda lag.

Sagda föreskrifter skola genom vederbörande kommissions försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

§ 15.

Har enligt § 14 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda § förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom anvisning, som utställes av vederbörande kommission eller å dess vägnar.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret därav återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 16.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller uppgivit oriktigt, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 17.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 18.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Reglering av maltförbrukning och malttillverkning. I underdånig skrivelse den 29 augusti 1917 yttrade folkhushållningskommissionen beträffande regleringen av brödsädesförbrukningen under nu inträdda ransoneringsår, att kommissionen icke räknat med att någon del av årets inhemska spannmålsskörd skulle användas till framställning av malt samt att kommissionen under nuvarande förhållanden icke ansåge det möjligt att avse spannmål för detta ändamål. Skulle det emellertid fram emot årets slut befinnas, att tillgångarna vore väsentligt större än vad som beräknats, skulle kommissionen till förnyat övervägande upptaga frågan, huruvida och i vilken utsträckning särskilt svagdricksbryggerierna skulle kunna tillgodoses. Emellertid hade kommissionens mältningsavdelning fått i uppdrag att inkomma med förslag för tillgodoseende av bryggerihanteringens maltbehov under tillverkningsåret 1917—1918, och den 17 september 1917 ingick avdelningen till kommissionen med sådant förslag.

Under framhållande av att de svagare maltdryckerna för stora delar av befolkningen måste betraktas såsom nödvändighetsvaror, och att behovet av ifrågavarande drycker gjorde sig särskilt kännbart gällande under nuvarande brist på mjölk, kaffe, te och snart sagt alla andra drycker än vatten, ävensom att spannmålens näringsvärde vid framställning av maltdrycker (med tillvaratagande av avfallsprodukterna) tillgodogöres på ett skäligen tillfredsställande sätt, uttalade avdelningen såsom sin mening, att behovet av spannmål för mältning i viss mån vore förtjänt att beaktas jämsides med behovet av spannmål för brödföda och kreatursfoder.

Därest ingen särskild tilldelning skedde, skulle maltdryckstillverkningen

under tillverkningsåret 1917—1918 vara hänvisad dels till en kvantitet amerikanskt korn om 7 500 ton, som importerats av ett antal skattepliktiga bryggerier, dels det malt av föregående års skörd, som vid tillverkningsårets början funnes kvarliggande vid vissa bryggerier och som beräknades uppgå till 2 000 ton, motsvarande omkring 2 600 ton korn. Hela den för bryggerihanteringen disponibla kornkvantiteten kunde sålunda vid det nya tillverkningsårets början anslås till cirka 10 100 ton.

Under de närmaste tre åren före mältningsförbudets utfärdande användes för landets maltdryckstillverkning i genomsnitt omkring 48 000 ton korn per år, och under tillverkningsåret 1916—1917 ungefär 38 000 ton. Redan under sistnämnda år hade bristen på maltdrycker på många platser allvarligt gjort sig gällande, och före den 1 september hade tillverkningen inställts vid 83 eller ungefär hälften av landets skattepliktiga bryggerier. Enligt mältningsavdelningens förmenande måste det således med hänsyn såväl till allmänhetens som bryggerinäringens och den däri sysselsatta arbetarstammens intressen betecknas som i högsta grad önskvärt att få till stånd även någon mältning av inhemsk spannmål, och ansåg avdelningen, att kvantiteten av denna inhemska spannmål borde tillmätas så, att årstillverkningen av maltdrycker ej komme att understiga hälften av den normala, gällande denna begränsning ej blott för den skattepliktiga utan ock för den skattefria bryggeriindustrien.

Beträffande den till 7 500 ton uppgående kvantitet amerikanskt korn, som bryggerierna importerat, ansåg avdelningen, att densamma borde tilldelas de skattepliktiga bryggerierna för tillverkning av maltdrycker med en extrakthalt av högst 7 %. Härav skulle erhållas en kvantitet maltdrycker, motsvarande den, som utvinnes ur 12 857 ton korn, när extrakthalten, såsom förut vanligen varit fallet, i genomsnitt uppgått till 12 %. De inneliggande partierna malt å omkring 2 600 ton skulle användas för tillverkning av svagdricka med en extrakthalt av högst 4 %, varvid skulle erhållas en lika stor mängd drycker, som eljest med 12 % extrakthalt tillverkas av 7 800 ton korn. Det redan vid bryggerierna liggande förrådet av korn och malt skulle alltså i avseende å kvantitativt utbyte motsvara cirka 20 600 ton korn under normal drift. Då de skattepliktiga bryggerierna även tillverka en avsevärd kvantitet svagdricka, torde emellertid det använda beräkningssättet giva ett något för högt resultat, varför sist angivna tal ej ansågs böra sättas högre än cirka 20 000 ton. Om vidare 4 000 ton av den inhemska skörden finge tagas i anspråk för tillverkning av svagdricka med högst 4 % extrakthalt, skulle man komma till en maltdryckskvantitet, motsvarande utbytet av 24 000 ton korn eller ungefär hälften av produktionen under normala förhållanden. Emellertid ansåg mältningsavdelningen, att det vore rättvist och lämpligt, att de, som tack vare företagsamhet, förtänksamhet och sparsamhet innehade korn eller malt, i någon mån gynnades framför de övriga, och föreslog avdelningen, att den kvantitet inhemsk spannmål, som skulle få användas för mältning, måtte ökas med t. ex. 500 ton och sålunda sättas till 4 500 ton.

Rörande fördelningen av kornet och maltet ansåg mältningsavdelningen lämpligt, att det amerikanska kornet finge behållas av den skattepliktiga industrien, att det inneliggande maltförrådet skulle fördelas på de skattepliktiga bryggerier, som därav önska tillverka svagdricka, samt att den för mältning avsedda inhemska spannmålen skulle förbehållas de skattefria bryggerierna.

I avseende på sättet för tillverkningen och användningen av malt under tillverkningsåret föreslog mältningsavdelningen, att vissa författningar skulle utfärdas.

Sedan folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse den 27 september förordat mältningsavdelningens förslag med den ändring likväl, att tillståndet till mältning av inhemskt korn, för de skattefria bryggerierna skulle tills vidare inskränkas till 1 500 ton, d. v. s. vad som motsvarade maltbehovet för de närmaste fyra månaderna, utfärdades den 28 september 1917 dels förordning angående vissa åtgärder för reglering av förbrukningen av torrmalt (Sv. F. 17, n:r 633), dels förordning angående förbud mot mältning av spannmål (Sv. F. 17, n:r 634), dels ock kungörelse angående lösen för bevis om tillstånd till mältning av spannmål (Sv. F. 17, n:r 635). De båda förstnämnda författningarna återgivas in extenso här nedan. Den sistnämnda har sedermera, den 23 oktober 1917, genom en ny kungörelse (Sv. F. 17, n:r 689) ändrats, så att lösenavgiften för mältningstillstånd höjts från 1 till 2 kr. för varje fullt eller påbörjat tusental kilogram spannmål, som tillståndet avser.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av förbrukningen av torrmalt;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen och efter kontrollstyrelsens hörande, funnit gott att med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Från och med den 2 oktober 1917 är beslag lagt å alla vid nämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av torrmalt, som uppgå till minst ett hundra kilogram.

§ 2.

Det åligger innehavare av vara, som enligt § 1 är lagd under beslag, att lämna uppgift om hela det förråd av varan, som innehaves av honom klockan fem förmiddagen den 2 oktober 1917.

Förvaras varan av annan än ägaren, skall såväl ägaren som innehavaren lämna uppgift, som ovan sägs, därvid tillika av ägaren skall uppgivas den, som innehar varan,

och av innehavaren den, som äger densamma. Är varan under transport, skall den uppgivas såväl av avsändaren som, efter varans framkomst, av mottagaren.

Finnes varan i tullverkets vård, skall densamma uppgivas av den, för vilkens räkning den förvaras.

Uppgift, varom härovan förmäles, skall meddelas skriftligen efter formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter enligt formuläret tillhandahållas av kommissionen.

Uppgifterna skola ingivas till folkhushållningskommissionen eller under nämnda kommissions adress avsändas med posten senast den 6 oktober 1917.

§ 3.

Utan hinder av beslaget må, där ej folkhushållningskommissionen annorlunda bestämmer, beslaglagd vara användas för uppehållande av tillverkning, vartill sådan vara förut använts. På kommissionen ankommer att lämna medgivande till beslaglagd varas användning i annat fall.

Folkhushållningskommissionen äger att vid beslut, som ovan sagts, meddela de föreskrifter, som må finnas påkallade.

I den mån beslaglagd vara kommer till användning i enlighet med bestämmelse i denna §, skall beslaget upphöra att gälla.

§ 4.

Folkhushållningskommissionen äger att uppköpa torrmalt ävensom att medgiva eller anmoda innehavare av sådan vara att överlåta densamma till annan på vissa av kommissionen bestämda villkor.

§ 5.

Vägrar innehavare av torrmalt att sälja densamma till folkhushållningskommissionen eller att efterkomma anmodan, varom i § 4 sägs, vare pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att ifråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

§ 6.

Har enligt § 5 vara avstått till kronan, skall, om ersättningen påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda § förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom anvisning, som utställes av kommissionen eller å dess vägnar.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret därav återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 7.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt § 2 åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller uppgivit oriktigt, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 8.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats av folkhushållningskommissionen med stöd av § 3, dömes till böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

§ 9.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i § 7 sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 10.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 11.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 2 oktober 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående förbud mot mältning av spannmål;

given Stockholms slott den 28 september 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, på framställning av folkhushållningskommissionen och efter kontrollstyrelsens hörande, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

För tillverkning av torrmalt må spannmål icke användas utan folkhushållningskommissionens tillstånd.

Tillstånd, varom nyss är sagt, medför rätt att för mältning använda spannmål utan hinder av beslag enligt förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m., och skall sådant beslag upphöra att gälla, i den mån spannmålen kommer till användning för nämnda ändamål.

§ 2.

Ansökan om tillstånd, varom i § 1 förmäles, göres skriftligen hos folkhushållningskommissionen, och skall sökanden tillhandahålla kommissionen de upplysningar, som kommissionen kan finna påkallade för ansökningens prövning.

§ 3.

Vid meddelande av tillstånd till mältning äger folkhushållningskommissionen föreskriva de villkor, varunder tillståndet må tillgodonjutas. Kommissionen tillkommer jämväl att gent emot annan innehavare av det framställda maltet än tillståndshavaren föreskriva inskränkningar i förfoganderätten över detsamma.

§ 4.

Bryter någon mot det i § 1 stadgade förbud, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som olovligen använts för tillverkningen, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 5.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats av folkhushållningskommissionen med stöd av § 3, dömes till böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Till samma påföljd vare den förfallen, som i ärende rörande tillstånd till mältning mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

§ 6.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom i § 4 eller § 5 första stycket sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 7.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan finnes inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 8.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 2 oktober 1917, då förordningen den 7 november 1916 angående förbud mot mältning av spannmål skall upphöra att gälla.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 september 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Reglering av handeln med fläsk och levande svin. Nytt fläskavtal. Den 16 oktober 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse med hemställan, att regleringen av handeln med fläsk enligt nådiga förordningen den 5 juni 1917 måtte omläggas.[1] Skrivelsen lyder som följer:

Den 5 juni utfärdade Eders Kungl. Maj:t nådig förordning angående reglering av handeln med fläsk. Emellertid har det syfte, som avsetts, icke tillfullo ernåtts, huvudsakligen på den grund att förordningen icke omfattar levande svin, varigenom möjlighet lämnats öppen att transportera svin i levande tillstånd till personer och firmor, vilka icke förbundit sig att tillämpa vid utförsäljning i minut fastställda priser. De avtalsbundna slakterierna och de handlande, som iklätt sig förbindelse att tillämpa fastställda minutpriser, hava därigenom urståndsatts att bestå i konkurrensen, och har prissättningen på fläskvaror blivit i hög grad illusorisk.

Med hänsyn härtill och då den preliminära överenskommelse med de under offentlig kontroll stående exportslakterierna, som denna dag underställes Eders Kungl. Maj:ts prövning, träffats under förutsättning, att en *effektiv* statlig reglering av handeln med såväl fläsk som levande svin genomföres, har kommissionen ansett skäligt föreslå sådan ändring i ifrågavarande förordning, att den må omfatta även handeln med levande svin. Därvid har ansetts lämpligt att vidtaga vissa mindre jämkningar i de övriga bestämmelser, som innefattas i förenämnda kungl. förordning. Sålunda har den i § 8 stadgade föreskriften, att handeln med fläsk ej må äga rum, med mindre kommissionen därtill lämnat tillstånd eller fläsket blivit försett med stämpel till utmärkande av att handel med detsamma är fri, ersatts med det stadgandet, att handel med fläsk och levande svin ej må äga rum utan av kommissionen medgivet tillstånd. Därjämte hava bestämmelserna om straff för överträdelse av de i förordningen givna stadgandena modifierats i överensstämmelse med vad numera tillämpas i liknande författningar, varjämte, utöver vad som stadgas i förordningen av den 5 juni 1917, givits straffskydd åt vissa av de villkor, kommissionen äger fastställa vid medgivande av tillstånd att idka handel, varom här är fråga.

Slutligen får kommissionen meddela, att vid utformningen av de närmare bestämmelserna för reglering av handel med fläsk och levande svin, som enligt förslaget kommer att åligga kommissionen, hänsyn skall tagas till den fasta organisation av livsmedelsmyndigheterna, som numera genomförts, på grund varav sålunda livsmedelsstyrelserna komma att erhålla vissa befogenheter i avseende å kontroll och övervakning, att regleringen blir effektiv och fyller det med densamma avsedda syftet.

[1] Soc. Medd. 1917, h. 6, sid. 707.

På grund av vad som sålunda anförts utfärdades den 16 oktober 1917 följande förordning (Sv. F. 17, n:r 680), vilken i vissa delar trädde i kraft den 23 oktober och i övrigt den 10 november 1917 samt äger tilllämpning till och med den 30 april 1917.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av handeln med fläsk och levande svin;

given Stockholms slott den 16 oktober 1917.

VI GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Med fläsk förstås i denna förordning allt vid slaktning av svin uppslaktat kött.

§ 2.

Har svin slaktats, åligger, då slakten skett å slakteri, innehavaren av slakteriet och eljest svinets ägare att, där ej folkhushållningskommissionen annorlunda bestämmer, lämna uppgift rörande myckenheten av det fläsk, som uppslaktats.

Uppgift, som ovan sägs, skall tillika angiva, där ägaren ämnar behålla någon del av fläsket till förbrukning i eget hushåll, den myckenhet, som han vill sålunda behålla, och den ungefärliga tid, för vilken denna myckenhet beräknats, samt, där någon del av fläsket avsetts till försäljning, den sannolika försäljningsorten.

Uppgift skall inlämnas eller med posten insändas till livsmedelsnämnden i orten senast dagen efter det uppslaktningen av fläsket skett. Uppgifterna skola avfattas å blanketter, vartill formulär fastställas av kommissionen och vilka av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 3.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja fläsk och levande svin.

§ 4.

Vägrar innehavare av vara, som i § 3 omförmäles, att sälja densamma till folkhushållningskommissionen på de honom erbjudna villkor, vare han intill den 1 maj 1918 pliktig att, i den mån varan uppenbarligen icke är oundgängligen behövlig för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, mot ersättning avstå densamma till kronan enligt förfoganderättslagen.

Kommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga densamma.

§ 5.

Har enligt § 4 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda § förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom anvisning, som utställes av kommissionen eller å dess vägnar.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret därav återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i nämnda förordning, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 6.

För idkande av handel med levande svin vägande över 25 kilogram ävensom handel med fläsk erfordras tillstånd av folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar.

§ 7.

För annans räkning än statens må transport å järnväg eller fartyg av levande svin vägande över 25 kilogram eller av fläsk icke äga rum utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar.

§ 8.

Folkhushållningskommissionen äger meddela föreskrifter om de villkor, under vilka tillstånd, varom i §§ 6 och 7 förmäles, må tillgodonjutas.

§ 9.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt § 2 åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, han förtegat eller oriktigt uppgivit, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 10.

Idkar någon handel med svin eller fläsk i strid mot det i § 6 stadgade förbud, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot det i § 7 stadgade förbud, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats enligt § 8, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 11.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

§ 12.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft, i vad den avser förbud mot transport av levande svin, den 23 oktober 1917 och i övrigt den 10 november 1917, då förordningen den 5 juni 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med fläsk skall upphöra att gälla, samt äger tillämpning till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera viss hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit

Stockholms slott den 16 oktober 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

K. Dahlberg.

Såsom av folkhushållningskommissionens ovan anförda skrivelse den 16 oktober 1917 i fläskregleringsfrågan framgår, hade samma dag ett mellan kommissionen och representanter för de under offentlig kontroll stående exportslakterierna träffat fläskavtal underställts Kungl. Maj:ts prövning. Detta avtal, som av Kungl. Maj:t godkänts och skall gälla till den 1 maj 1918, innebär, att slakterierna shola ställa hela sin produktion till kommissionens förfogande till ett pris av kr. 2·10 per kg. för färskt fläsk i hela kroppar med huvud och fötter av svin, vägande över 30 kg. slaktad vikt, samt för fläsk av svin med en slaktvikt under 30 kg. ävensom av magra suggor och av ornar kr. 1·50 per kg. Kommissionen har förbundit sig att för uppfödning av svin tillhandahålla fodersäd genom slakterierna i relation till av dem levererat fläsk. För 100 kg. levererat fläsk lämnas sålunda under tiden till den 1 december 1917 100 kg. fodersäd, för tiden december 1917—januari 1918 200 kg. och för tiden februari—april 1918 300 kg. fodersäd. Fodersäden skall tillhandahållas till av kommissionen fastställt pris.

De kvantiteter fodersäd, som på detta sätt skola tillföras svinuppfödare, skola tagas ur de förråd å 60 000 ton fodersäd, som i den allmänna ransoneringsplanen reserverats för fläskproduktionens vidmakthållande. [1]

[1] Soc. medd. 1917, h. 8, sid. 961.

Säden kommer under förra delen av vintern att utgöras av majs, som redan reserverats för detta ändamål. Senare under vintern torde det bliva nödvändigt att för detta ändamål använda inom landet producerad fodersäd, alltså blandsäd och havre, vilken härvid levereras till gällande maximipris med tillägg för frakt. Majsen har vid leverans åt jordbrukare åsatts ett pris av 26 kr. per 100 kg.

Det överenskomna fläskpriset grundar sig på en kalkyl av följande utseende:

Grisens värde vid 15 kg. levande vikt	kr. 16·50
För produktion av 85 kg. levande vikt à 5 foderenheter per kg. = 425 foderenheter à 26 öre	» 110·50
Skötsel och risk utöver gödselns värde	» 20·00
Summa kr.	147·00

Denna kostnad av 1·47 kr. per kg. vid 100 kg. levande vikt motsvarar vid en slaktförlust av 27 % ett pris av 2·01 kr. per kg. slaktad vikt. Det överenskomna priset å fläsk ligger alltså några öre högre än det beräknade produktionspriset. I detta fall har grisens värde beräknats till kr. 2·10 per kg. eller ett pris, som ungefär motsvarar grisens produktionskostnader. Kostnaderna för utfodringen hava uppskattats efter en medelförbrukning av 5 foderenheter per kg. tillväxt. Denna siffra ligger visserligen avsevärt högre än den, som konstaterats vid en mängd utfodringsförsök med svin, men då den i praktiken skall ersätta även värdet å de svin, som dö eller som försenas i sin utveckling och därför draga onormala foderkostnader, har det icke ansetts lämpligt att räkna med lägre siffra.

Upplagring av kaffe. Med anledning av den nu rådande synnerligen knappa tillförseln av kaffe har folkhushållningskommissionen ansett sig böra tills vidare lagra inkommande kaffepartier, till dess en kvantitet av 1 500 000 kg. hopbragts, varav 1 200 000 kg. skulle fördelas i ransoner om 2 hektogram per person, samt 300 000 kg. avses för speciella behov. I underdånig skrivelse den 4 oktober 1917 hemställde kommissionen, att Kungl. Maj:t ville dels godkänna denna åtgärd, dels till kommissionens förfogande ställa ett belopp å 3 900 000 kr. för likvidering av ifrågavarande kaffepartier.

Sedan Kungl. Maj:t lämnat sitt bifall till åtgärden, anvisades genom nådigt brev den 12 oktober 1917 en första summa å 1 000 000 kr. för omförmälda ändamål.

Rätt att använda beviljat dyrtidsanslag för inköp av karbid och karbidlampor. Den 4 oktober 1917 hade folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse gjort framställning om rätt att bevilja kommun, som tillerkänts statsbidrag till dyrtidsverksamhet under perioden 1 juli—31 december jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 8 juni 1917, tillstånd att inom ramen av uppgjorda kostnadsplaner använda viss del av statsbidraget jämväl till inköp av karbid och karbidlampor eller andra belysningsmedel. Genom skrivelse till folkhushållningskommissionen den 6 oktober 1917 (Sv. F. 17, n:r 675) har Kungl Maj:t bifallit denna hemställan.

Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden.

Av socialstyrelsen hava regelbundet för varje månad meddelats uppgifter (i Sociala Meddelanden) angående *livsmedels*kostnaderna och däri skeende förändringar. Då emellertid utgifterna för livsmedel (inberäknat bränsle och lyse) under vanliga förhållanden endast utgöra omkring 50 % av hushållsbudgeten för en normalfamilj med c:a 2 000 kronors utgiftsstat, har det givetvis ansetts i hög grad önskvärt att kunna erhålla ett siffermässigt uttryck för stegringen (eventuellt minskningen) även av övriga poster i budgeten och därigenom av levnadskostnadernas förändringar i det hela Oaktat de svårigheter, som äro förknippade med hithörande beräkningar, hava likväl sådana förut kunnat verkställas, avseende tidpunkterna maj 1914, december 1916 och maj 1917, samt publicerats i Sociala Meddelanden 1917, häfte 1 (sid. 24 ff.) och häfte 5 (sid. 616). Sedan Kungl. Maj:t genom skrivelse den 7 september 1917 anbefallt socialstyrelsen att inkomma med utredning angående levnadskostnadernas stegring under innevarande år, hava ovannämnda beräkningar fullföljts fram till september 1917.

Efterföljande framställning avser att giva en sammanfattande och såvitt möjligt fullständig bild av levnadskostnaderna enligt nu rådande och enligt förut gällande prisförhållanden. Det bör emellertid från början påpekas, att framställningen icke kan göra anspråk på att till alla sina delar grunda sig på fullt exakta beräkningar, utan har man i vissa hänseenden fått åtnöja sig med allmänna uppskattningar, vilka dock inhämtats från så många olika håll, att de kunna anses tillsammans giva ett ganska rättvisande resultat.

Som utgångspunkt för beräkningarna har valts en normalfamiljs (man, hustru och två barn) budget maj 1914, slutande på en total utgiftssumma av 2 000 kr. per år. Denna budget har uppdelats på olika huvudposter i enlighet med resultaten av 1913—1914 års levnadskostnadsundersökning. Därefter har, på sätt nedan närmare skall visas, utgiftsstegringen beräknats för varje särskild huvudpost under förutsättning att förbrukningen varit i huvudsak oförändrad, alltså med bortseende från de omläggningar av och inskränkningar i förbrukningen, vilka givetvis framkallats av dyrtiden och även kunnat konstateras genom socialstyrelsens särskilda dyrtidsundersökningar (jfr artikeln »Dyrtidens inverkan på livsmedelsförbrukningen» i häfte 12, sid. 1367 ff. av Soc. Medd. 1916).

Det må påpekas, att de i det följande gjorda beräkningarna grunda sig på uppgifter, inhämtade huvudsakligen från styrelsens ombudsorter, och följaktligen representera förhållandena i städer och stadsliknande samhällen.

I efterföljande tablå åskådliggöres *levnadskostnadernas totala stegring under kristiden*, varvid jämte de absoluta talen för de olika tidpunkterna även

angivas indextal, beräknade med utgångspunkt för 1914 års siffra, som satts lika med 100.

	Årsbudget 1914 (maj)	Beräknad årsbudget 1916 (dec.)	1917 (maj)	1917 (sept.)
Kronor	2 000	2 784	3 037	3 318
Indextal	100	139	152	166

Det förtjänar än en gång påpekas, att förestående siffror framräknats under förutsättning av en i huvudsak oförändrad levnadsstandard och att sålunda de besparingar och omläggningar i hushållningen, som överallt i större eller mindre utsträckning kunnat och givetvis även måst göras, här äro lämnade helt utom räkningen.

Såsom synes, skulle levnadskostnaderna för en normalfamilj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. hava stigit från maj 1914 till december 1916 med 39 %, till maj 1917 med 52 % och till september 1917 med 66 %, vilket alltså innebär, att vederbörande familj numera måste utgiva 3 318 kr. för erhållande, så långt möjligt, av den motsvarande valuta, som år 1914 (före kriget) kunde fås för 2 000 kr. Med utgångspunkt från decembersiffran 1916, kr. 2 784, har stegringen hittills (september) under innevarande år belöpt sig till 19 %. Går man åter tillbaka till tiden före krigets utbrott (maj 1914), erhålles, såsom nyss nämnts, en stegringsprocent för hela den tillryggalagda krisperioden av 66 %, varav 27 % komma på innevarande års konto.

De ovan angivna procenttalen för levnadskostnadernas stegring torde av flera orsaker, för vilka närmare redogöres i det följande, få betecknas såsom *minimisiffror*. Särskilt med hänsyn till den alltjämt ökade varuknappheten och det tilltagande antalet maximipriser har det för övrigt visat sig vara förenat med stora svårigheter att numera på samma tillförlitliga sätt som förut mäta levnadskostnadernas förändringar och anställa jämförelser härutinnan med förhållandena under föregående år.

Storleken av *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisförhållandena vid tiden före krigets utbrott (maj 1914) och vid nuvarande tidpunkt (september 1917), ävensom stegringens relativa storlek framgår av följande tablå:

	Årsbudget 1914 (maj)	Beräknad ökning	Beräknad årsbudget 1917 (sept.)
Föda- och njutningsämnen	876 kr.	80 %	1 577 kr.
Bostad	300 »	12 »	336 »
Bränsle och lyse	97 »	140 »	233 »
Beklädnad	219 »	110 »	460 »
Skatter	122 »	9 »	133 »
Övriga utgifter	386 »	50 »	579 »
Summa utgifter	2 000 kr.	66 %	3 318 kr.

Utgiftsstegringen för födo- och njutningsämnen har beräknats med ledning av vid ovannämnda levnadskostnadsundersökning funna kvantitetstal, vilka multiplicerats med de av socialstyrelsen noterade riksmedelprisen (= genomsnittsprisen för styrelsens 44 ombudsorter) för födoämnen i maj 1914 resp. september 1917. Då dylika kvantitetstal saknas för en del födoämnen, omfattar den på exakt väg beräknade stegringen endast omkring 80 % av hela födoämnesbudgeten, vilket likväl icke i någon nämnvärd mån kan anses inverka på resultatet.

Såsom ovan påpekats, kunna emellertid, på grund av den ökade varuknappheten och de tilltagande maximipriserna, hithörande beräkningar över huvud taget icke längre göra anspråk på att giva fullt samma verklighetstrogna resultat som förut. Visserligen har man genom utbyte i prisstatistiken av varuslag, som numera till största delen försvunnit ur marknaden, mot andra ännu förefintliga (t. ex. margarin mot landssmör, kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved o. s. v.) sökt så långt möjligt neutralisera den störande inverkan av ovan angivna förhållande, men härmed hava svårigheterna endast delvis kunnat avhjälpas. Då utgiftsstegringen för födo- och njutningsämnen med ledning av tillgängligt material beräknats till 80 %, torde man därför säkerligen få utgå från, att man för den sålunda ökade penningsumman, 1 577 kr., ändock icke kan numera erhålla fullt samma valuta, kvalitativt sett, som för 876 kr. före krigsutbrottet och att följaktligen ovan angivna procentsiffra, *under förutsättning av helt oförändrad levnadsstandard*, torde få betraktas som ett minimital.

Beträffande bostadshyrornas stegring för mindre lägenheter har man förut under kristiden varit hänvisad till ungefärliga uppskattningar, baserade på rapporter från kommunala myndigheter eller från socialstyrelsens ombud i orterna. I och för här ifrågavarande levnadskostnadsberäkning hava däremot uppgifter i förevarande hänseende införskaffats från rikets c:a 70 hyresnämnder, vilka genom 1917 års hyresstegringslag erhållit utvidgad befogenhet och i viss mån ombildats till centralorgan för bostadsmarknadens övervakande och reglering var å sin ort. De från hyresnämnderna erhållna uppgifterna angiva dels den procentiska hyresökningen, resp. -minskningen från hyresåret 1914/15 till hyresåret 1917/18 för de av nämnderna reglerade lägenheterna, dels, för så vitt ifrågavarande procentsiffra med avseende på en viss ort icke kunnat anses som representativ för den *allmänna* hyresstegringen (-minskningen), noggrannast möjliga upplysningar rörande dennas ungefärliga storlek. Dessa rapporter giva vid handen, att bostadshyrornas fluktuationer under förevarande tidsperiod gestaltat sig väsentligt olika å olika orter. Medan i vissa större städer och industriorter en betydande hyresstegring ägt rum, meddelas från andra, av de industriella konjunkturerna mindre gynnade orter stillestånd eller — såsom t. ex. beträffande de lappländska gruvsamhällena — nedgång i fråga om hyresprisnivån. Tages genomsnitt för samtliga orter och lägenhetskategorier efter deras relativa betydelse, skulle den allmänna hyresstegringen i stadssamhällena under tiden från år 1914/15 till år 1917/18 uppgå till c:a 12 %.

Utgiftsstegringen för bränsle och lyse har beräknats på enahanda sätt, som ovan angivits för födo- och njutningsämnen.

Beklädnadspostens stegring har beräknats med ledning av de prisuppgifter å varjehanda slag av tyger, garner, kläder och skodon, vilka inhämtats genom socialstyrelsens ombud och sammanställts i en särskild artikel i Sociala Meddelanden (»Priser å vissa beklädnadsartiklar före och under kristiden»). Under hänvisning till nämnda artikel må här blott påpekas, att den erhållna procentsiffran för beklädnadskontots stegring givetvis endast är ett uppskattat medeltal, som i varje fall ej torde kunna betecknas som för högt, utan snarare, med hänsyn till inträffade kvalitetsförsämringar, såsom måhända något för lågt.

Den för skatteposten angivna stegringen av 9 % kan göra anspråk på mera exakt giltighet, beräknad som den är, efter orternas relativa betydelse, på grundval av officiella uppgifter rörande de under åren 1914 och 1917 erlagda skattebeloppen. Kronoskatten är oförändrad men kommunalskatten har sedan år 1914 å det stora flertalet av här ifrågavarande orter undergått förhöjning, och gäller detta i ännu högre grad om landstingsskatten.

Under rubriken övriga utgifter hava sammanförts en mängd mindre betydande utgiftsposter, vari stegringen delvis varit mycket svår att angiva. Det material, som härvid stått till förfogande, har utgjorts dels av inhämtade prisuppgifter från vissa ledande firmor inom resp. branscher, dels av före och under krisperioden förda och till styrelsen insända hushållsböcker för ett flertal hushåll å olika orter. Den största stegringen synes hava inträffat ifråga om utgifterna för tvätt och renhållning, med omkring 200 %. Å andra sidan förekommer även ett antal smärre poster, såsom förenings- och försäkringsavgifter, lottsedlar, ränta å lån o. s. v.; vilka ej torde hava undergått någon egentlig stegring. Med hänsyn härtill har den genomsnittliga stegringen för hela gruppen »övriga utgifter» ansetts böra ungefärligen uppskattas till 50 %, vilket dock avgjort måste betraktas som en minimisiffra.

I detta sammanhang torde även de uppgifter rörande *inackorderingspriser för arbetare,* som årligen införskaffas från socialstyrelsens ombudsorter, förtjäna att anföras till ytterligare belysning av dyrtidens inverkan på levnadskostnaderna. Medelpriset per vecka för privat inackordering för arbetare utgjorde i genomsnitt för samtliga orter:

	Åren				
	1913	1914	1915	1916	1917
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Endast måltider	8·98	9·47	10·06	12·21	14·24
Måltider och husrum	12·21	12·55	13·52	15·34	18·28

Sättas inackorderingsprisen för år 1913 lika med 100, erhållas följande stegringstal:

	Åren				
	1913	1914	1915	1916	1917
Endast måltider	100	105	112	136	159
Måltider och husrum	100	103	111	126	150

Från år 1913 till år 1917 hade, som man finner, inackorderingsprisen stigit i genomsnitt med 59 % för endast måltider och med 50 % för måltider och husrum. Med utgångspunkt från år 1916 bliva motsvarande tal resp. 17 % och 19 %. Härvid må emellertid ihågkommas, att man numera, oaktat det högre inackorderingspriset, i regel icke torde erhålla samma valuta, vare sig kvantitativt eller kvalitativt, som före krigets utbrott erhölls för dåvarande lägre belopp.

Priser å vissa beklädnadsartiklar.

Till fullföljande av de i häftena 12 (årg. 1916) och 5 (årg. 1917) meddelade uppgifterna angående priser å vissa beklädnadsartiklar före och under kristiden lämnas i efterföljande tabell liknande uppgifter för september 1917, sammanställda med de förut avgivna. De beräknade medelprisen grunda sig även denna gång på uppgifter, inhämtade genom socialstyrelsens ombud å ett 40-tal orter i riket, samt avse genomgående medelgoda kvaliteter.

Ifrågavarande tabell ger vid handen, att en utomordentligt stark och omfattande prisstegring gjort sig gällande sedan krigets början å de olika slagen av beklädnadsartiklar och att denna prisstegring under krisperioden befunnit sig i oavbruten tillväxt. Att emellertid få på ett fullt tillförlitligt sätt konstaterat, i vilken grad ifrågavarande prisstegring inverkat på hithörande utgifter för det enskilda hushållet, är givetvis mycket vanskligt, då man icke i detalj känner, i vilken utsträckning de olika artiklarna ingå i en normalbudget. Med ledning av de siffror, som sammanställts i efterföljande tabell, synes man dock vara berättigad att draga den slutsatsen, att utgifterna för kläder och skodon, under förutsättning att vederbörande hushåll sökt bibehålla samma standard, stigit från maj 1914 till oktober 1916 med c:a 50 % och till maj 1917 med c:a 70 % samt numera (september 1917) ställa sig i genomsnitt åtminstone 110 % högre än före krigsutbrottet och ändock i en del fall, särskilt beträffande yllevarorna, torde avse försämrade kvaliteter.

Medelpris för 40 orter i olika delar av riket.

Beklädnadsartiklar	Maj 1914	Oktober 1916	Maj 1917	September 1917	Prisstegring maj 1914—sept. 1917
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%
A) *Tyger och garner:*					
1. Ylletyg (till damklädning) . . . . pr meter	2·50	5·00	6·50	7·50	+ 200·0
2. Bomullstyg (till dito) . . . . . » »	0·50	0·80	1·00	1·25	+ 150·0
3. Yllegarn . . . . . » kg.	6·50	20·00	23·00	31·00	+ 376·9
B) *Herrkläder:*					
1. Herrkostym (av ylletyg), beställd	65·00	90·00	110·00	130·00	+ 100·0
» » konfektion . . .	40·00	60·00	75·00	85·00	+ 112·5
2. Vinteröverrock, beställd	70·00	95·00	110·00	125·00	+ 78·6
» konfektion	40·00	60·00	70·00	80·00	+ 100·0
3. Bomullsskjorta, mans-	2·00	3·00	3·75	4·25	+ 112·5
4. Ylletröja, »	3·50	6·50	8·50	9·75	+ 178·6
5. Yllekalsonger, »	3·50	6·50	8·25	9·50	+ 171·4
6. Yllestrumpor, »	1·25	2·50	2·75	3·50	+ 180·0
C) *Skodon:*					
1. Kängor, smorläder	9·50	16·50	19·50	22·00	+ 131·6
2. Stövlar	16·50	31·50	36·50	40·00	+ 142·4
3. Kängor av boxkalv, mans-	13·00	19·50	23·50	28·00	+ 115·4
» » » dam-	11·50	17·00	21·00	25·00	+ 117·4
» » » barn-	7·00	10·50	12·50	14·50	+ 107·1
4. Halvsulning och klackning	3·50	5·50	6·50	6·75	+ 92·9

Livsmedelsförbrukningens omläggning under kristiden.

I en till socialstyrelsen ställd skrivelse den 22 maj 1917 hemställde folkhushållningskommissionen, huruvida styrelsen skulle omedelbart kunna igångsätta en undersökning rörande kristidens inverkan på livsmedelsförbrukningen särskilt bland de mindre bemedlade samhällsklasserna under den tid, som förflutit sedan näst föregående levnadskostnadsundersökning i maj 1916. I anledning härav hemställde styrelsen i underdånig skrivelse den 26 maj 1917, att det åt styrelsen skulle lämnas i uppdrag att verkställa den begärda utredningen, och sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 1 juni 1917 bifallit detta förslag, igångsatte socialstyrelsen ofördröjligen en levnadskostnadsundersökning efter samma plan som nyssnämnda undersökning av år 1916.

I början av juni månad utsändes till 27 städer och stadsliknande samhällen 969 hushållsböcker, avsedda att föras under fyra veckor och att därefter återställas till socialstyrelsen för granskning och bearbetning. Bokföringstiden har i allmänhet varit 17 juni—14 juli 1917, men i flera fall har bokföringen först kunnat påbörjas en eller två veckor senare och i Malmö ej förrän den 29 juli. Då givetvis ifrågavarande undersökning är av mycket stort aktuellt intresse, har socialstyrelsen i görligaste mån sökt påskynda hushållsböckernas bearbetning. Redan i mitten av augusti månad kunde sålunda till folkhushållningskommissionen överlämnas en redogörelse för konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel å ett antal orter, och då numera flertalet hushållsböcker inkommit, har styrelsen företagit en preliminär bearbetning av primärmaterialet i syfte att giva en ungefärlig bild av konsumtionsomläggningens omfattning under innevarande år.

Som jämförelsematerial har i efterföljande tabeller (sid. 1184—91) meddelats uppgifter om livsmedelsförbrukningen dels i maj 1914 enligt 1913—14 års allmänna levnadskostnadsundersökning och dels i maj 1916 enligt den då anordnade dyrtidsundersökningen.[1] Hushållsböckerna för åren 1914 och 1916 äro förda av samma personer, av vilka det stora flertalet jämväl deltogo i 1917 års undersökning, då dessutom även några nya hushållsräkenskaper ingå i bearbetningen. I någon mån störes dock jämförbarheten mellan å ena sidan de båda tidigare undersökningarna och å andra sidan den senast verkställda därigenom att för år 1917 redovisas livsmedelsförbrukningen under högsommaren, medan de andra budgetundersökningarna avse konsumtionen under maj månad. Man måste taga viss hänsyn till denna skiljaktighet, då man jämför förbrukningen av sådana livsmedel, som i större grad äro s. k. säsongvaror.

De uppgifter, som nedan meddelas från 1917 års undersökning, härleda sig från 615 hushåll med 2 832 familjemedlemmar, boende å 19 olika orter. Motsvarande tal för år 1916 voro 633 hushåll med 2 951 familjemedlemmar och för år 1914, då Stockholm ej deltog i undersökningen, 530 hushåll med 2 412 familjemedlemmar.[2] Antalet familjemedlemmar per hushåll var nästan konstant, nämligen 4·55 år 1914, 4·66 år 1916 och 4·60 år 1917.

I tab. 1 meddelas dels för varje särskild ort och dels för samtliga orter uppgifter angående konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel per vecka och hushåll och i tab. 2 motsvarande tal per vecka och familjemedlem. De i det följande anförda uppgifterna beteckna alltid förbrukningen per vecka och familjemedlem, såvida ej annat uttryckligen angives.

Ser man först på utvecklingen *från år 1914 till år 1916*, finner man, att konsumtionen undergått en del omläggningar och förändringar, som ibland varit av rätt genomgripande art. Förbrukningen av kött gick tillbaka från 326 till 315 gr. per vecka och familjemedlem, vilket huvudsakligen be-

[1] Angående dessa båda undersökningar hänvisas till socialstyrelsens publikation: *Livsmedelsförbrukningen inom mindre bemedlade hushåll åren 1914 och 1916.*

[2] För Stockholm lämnas här en del uppgifter från 1907—08 års undersökning. Vid sammanräkningen för samtliga orter år 1914 har Stockholm ej medtagits.

rodde på en minskad förbrukning av salt eller rökt fläsk. Inom gruppen färskt kött avtog konsumtionen av kalvkött något, men denna minskning kompenserades fullständigt av en stegrad förbrukning av oxkött och färskt fläsk.

De förbrukade kvantiteterna av fisk (salt sill och kabeljo) ökades med ej mindre än 20 %. Av sill konsumerades i maj 1914 i genomsnitt 51 gr. mot 63 gr. i maj 1916.

Veckoförbrukningen av mjölk utvisade en nedgång från 3·82 liter per person till 3·58 liter eller med 6·2 %. Denna minskning fördelade sig i det närmaste lika på oskummad och skummad mjölk.

En direkt omläggning av konsumtionen kan påvisas beträffande smör och margarin. Smörförbrukningen sjönk nämligen från maj 1914 till maj 1916 med 29·7 % eller från 138 till 97 gr. Samtidigt ökades konsumtionen av margarin från 95 till 134 gr., motsvarande en stegring av 41·1 %.

Ostförbrukningen gick avsevärt tillbaka, nämligen från 66 till 47 gr. eller med 28·8 %.

Enligt tab. 1 använde man ett mindre antal ägg per hushåll i maj 1916 (13 stycken) än två år förut, då ett genomsnittshushåll förbrukade 15 stycken ägg per vecka.

Beträffande såväl bröd och mjöl som gryn utvisade konsumtionen en stegring. Brödkonsumtionen ökades sålunda från 999 till 1 013 gr. per familjemedlem, motsvarande en stegring av 1·4 %. Av de olika brödslagen tilltog förbrukningen av hårt rågbröd med 20·0 %; vetebrödskonsumtionen däremot minskades med 17·7 %, under det att förbrukningen av mjukt rågbröd och skorpor förblev konstant. Användningen av mjöl tilltog i avsevärd grad under tvåårsperioden nämligen från 800 till 1 003 gr. Ökningen uppgick alltså till 25·4 %; den var något större för rågmjöl (31·1 %) än för vetemjöl (25·5 %). Grynförbrukningen stegrades från 115 till 140 gr. eller med 21·7 %. Risgrynen utvisade den kraftigaste ökningen, 26·1 %.

Av ärter konsumerades i maj 1916 betydligt mera än i maj 1914. Veckoförbrukningen steg sålunda från 20 till 27 gr., motsvarande en ökning av 35·0 %.

Däremot avtog konsumtionen av bruna bönor från 13 till 10 gr. per person och vecka.

Förbrukningen av potatis ökades högst väsentligt, nämligen från 1·3 till 1·9 liter eller med 44·8 %.

Även socker- och kaffekonsumtionen utvisade en stegring; det förra varuslaget från 358 till 392 gr., motsvarande en procentuell ökning av 9·5 %, det senare från 72 till 78 gr. eller med 8·3 %.

Under tiden *maj 1916 till juni—juli 1917* har konsumtionsomläggningen följt helt andra banor än under kristidens första skede.

Sålunda har, enligt vad tab. 2 utvisar, förbrukningen av kött undergått en högst betydande stegring, nämligen från 315 till 383 gr. per vecka och familjemedlem eller med 21·6 %. Beträffande de olika slagen av färskt kött

var ökningen för oxkött 31·2 % och för kalvkött 35·7 %; konsumtionen av färskt fläsk avtog däremot med 31·5 %, vilket uppvägdes av en med ej mindre än 82·4 % stegrad förbrukning av salt eller rökt fläsk.

Även konsumtionen av fisk tilltog: av salt sill från 63 till 89 gr., motsvarande en ökning av 41·3 %, och av kabeljo från 6 till 11 gr.

Mjölkkonsumtionen steg från 3·58 till 3·90 liter eller med 9·1 %. Hela denna ökning härrör sig från en stegrad förbrukning av oskummad mjölk, medan den skummade mjölken utvisar en minskning av 14·1 %.

Smörförbrukningen ökades från 97 till 226 gr. eller med 133·0 %. Denna betydande stegring beror därpå, att smör fått utgöra ersättning för margarin, som försvunnit ur marknaden; i juni—juli år 1917 var enbart smörkonsumtionen nästan lika stor som den sammanlagda förbrukningen av smör och margarin åren 1914 och 1916.

Konsumtionen av ost förblev konstant, medan det förbrukade antalet ägg minskades från 13 stycken per vecka och hushåll till 10 stycken (tab. 1).

Ransoneringen har medfört en avsevärd nedgång i förbrukningen av bröd, mjöl och gryn. Av bröd konsumerades 1 013 gr. i maj 1916 mot blott 817 gr. i juni—juli 1917 eller 19·3 % mindre. Minskningen var störst för skorpor (54·8 %), därnäst för vetebröd (34·7 %) och för mjukt rågbröd (22·2 %), varemot konsumtionen av hårt rågbröd utvisar någon ökning (9·9 %). Mjölförbrukningen gick tillbaka från 1 003 till 750 gr. eller med 25·2 %. Konsumtionen av vetemjöl avtog med 48·1 %; även i fråga om potatismjöl och havremjöl utvisar förbrukningen en betydande nedgång, under det att rågmjölskonsumtionen ökades med 33·9 %. De förbrukade kvantiteterna av ej specificerat mjöl mer än tredubblades, huvudsakligen beroende på den ökade användningen av det ransoneringsfria ärtmjölet. Grynkonsumtionen nedgick från 140 gr. år 1916 till jämnt hälften år 1917; användningen av risgryn minskades med blott 6·9 %, men av havregryn med ej mindre än 78·4 %; mannagryn hade nästan helt och hållet försvunnit ur marknaden, under det att förbrukningen av de ej specificerade grynsorterna nära fyrdubblades.

Veckoförbrukningen av ärter minskades från 27 till 15 gr. och av bruna bönor från 10 till 7 gr.

Den allmänt kända potatisbristen under försommaren år 1917 avspeglar sig tydligt i tabellerna, som utvisa en nedgång i potatisförbrukningen från 1·9 till 1·2 liter per person och vecka. Minskningen, som uppgick till 35·3 %, skulle helt säkert varit än mer betydande, om ej en del färsk potatis saluförts i juli månad.

Ransoneringen av socker nedsatte veckokonsumtionen av detta varuslag med 18·1 % eller från 392 till 321 gr. per familjemedlem. Denna senare kvantitet är väsentligt större än veckoransonen, som uppgår till 250 gr. per person. Skillnaden beror till en del därpå, att tiden för 1917 års undersökning i de flesta orterna ej sammanfaller med en kalendermånad utan sträcker sig över tvenne kalendermånader; dessutom ingår i 1917 års tal även en del syltsocker.

Kaffeförbrukningen utvisar en nedgång från 78 till 38 gr., motsvarande en minskning av 51·3 %.

Sammanfattas resultaten av ovan anställda jämförelser, finner man, att förbrukningen *under tiden maj 1914—maj 1916* i ganska stor utsträckning övergått från dyrare livsmedel till billigare och från animaliska födoämnen (med undantag av fisk) till vegetabiliska. Så utvisar i allmänhet förbrukningen av kött, mjölk, smör, ost och ägg en minskning, medan de konsumerade kvantiteterna av fisk, margarin, bröd, mjöl, gryn, ärter, potatis och socker ökats. Även inom samma livsmedelsgrupp ersattes ofta det dyrare varuslaget av det billigare; förbrukningen av kalvkött utbyttes mot ökad konsumtion av oxkött, salt fläsk mot färskt fläsk, smör mot margarin, vetebröd och skorpor mot hårt och mjukt rågbröd. Konsumtionsomläggningen har alltså huvudsakligen förorsakats av de ökade levnadskostnaderna, vilka i allmänhet ej uppvägts av den lönestegring, som ägt rum under kristiden.

Under tiden maj 1916 till juni—juli 1917 har konsumtionsomläggningen förändrat karaktär. Den alltjämt tilltagande knappheten på vissa livsmedel och den härav betingade ransoneringen framkallade betydande inskränkningar i förbrukningen av de billiga vegetabiliska födoämnena. Tabellerna visa en starkt avtagande konsumtion av bröd, mjöl, gryn, potatis, ärter, socker och margarin. I stället har förbrukningen ökats av en del andra, huvudsakligen animaliska, varuslag, fastän de ej höra till de billiga livsmedlen, exempelvis kött och smör.

Ett närmare studium av hushållsböckerna ger vid handen, att konsumtionsomläggningen, som förorsakat stora förändringar i familjernas levnadsvanor, ej utvecklat sig likformigt för de enskilda hushållen. Visserligen har ransoneringen medfört, att den sammanlagda förbrukningen av bröd, mjöl och gryn samt av socker blivit i det närmaste likartad, men konsumtionen av övriga livsmedel utvisar stora skiljaktigheter för de olika hushållen. Tabellernas uppgifter för maj 1916 och i all synnerhet för juni—juli 1917 kunna alltså ej anses »typiska» i samma grad som 1914 års tal.

Konsumtionsomläggningens olikartade förlopp är också orsaken till att de lokala skiljaktigheterna i förbrukningen av de ej ransonerade livsmedlen skärpts från år 1914 till år 1917.

Tab. 2 visar, att i Stockholm köttkonsumtionen, som redan år 1916 var betydligt större än den genomsnittliga förbrukningen å samtliga undersökta orter, undergått en så avsevärd ökning (31·8 %) från maj 1916 till juni—juli 1917, att den vid sistnämnda tidpunkt var högre än å någon annan av de i undersökningen deltagande 19 orterna. Än mer frapperande var den starka stegringen i konsumtionen av salt sill (från 71 till 312 gr.), i det att förbrukningen år 1917 översteg medeltalet för samtliga orter med 250·6 %. Mjölkkonsumtionen, som år 1916 varit relativt hög, hade år 1917 sjunkit under genomsnittet. Förbrukningen av bröd, som i maj 1916 varit jämförelsevis ringa, utvisade sedan någon ökning men nådde ej upp till medeltalet för samtliga orter. Mjölförbrukningen var inom stockholmshushållen båda åren relativt obetydlig, medan användningen av gryn syntes vara mera allmän. Konsumtionen av potatis var år 1916 ringa och nedgick sedermera ytterligare, dock ej så starkt som för samtliga orter,

varemot de konsumerade kvantiteterna av socker minskades från 462 gr. år 1916 till 313 gr. år 1917. Kristiden utvisar en starkt tilltagande förbrukning av en del livsmedel, för vilka kvantitetsuppgifter ej kunnat erhållas i denna undersökning, och som alltså ej medtagits i tabellerna. Bland dessa varuslag märkas särskilt paltbröd och färdiglagad mat från centralkök. I Stockholm synes konsumtionen av dessa livsmedel vara betydligt större än den genomsnittliga förbrukningen för samtliga orter.

De mellansvenska städerna Uppsala, Västerås och Eskilstuna förete stora likheter med Stockholm. Konsumtionen av kött var i Västerås och Eskilstuna jämförelsevis stor år 1917; av salt sill och mjölk var förbrukningen i de tre städerna betydande. De konsumerade kvantiteterna av bröd och gryn samt i Uppsala och Västerås även av mjöl och potatis voro däremot relativt ringa. Den låga kaffekonsumtionen i Västerås motsvaras av en jämförelsevis stor förbrukning av kaffesurrogat.

Utmärkande för samtliga orter i Östergötland och Småland är den stora förbrukningen av mjöl och den obetydliga konsumtionen av bröd. De förbrukade mängderna av mjöl varierade år 1917 mellan 1 448 gr. (Huskvarna) och 1 376 gr. (Åtvidaberg), medan medeltalet för samtliga 19 orter var 750 gr. per familjemedlem; brödkvantiteterna, som växlade från endast 32 gr. (Mjölby) till 184 gr. (Jönköping), voro avsevärt lägre än genomsnittet för orterna tillsammans tagna, 817 gr. per person. Köttkonsumtionen var ungefär normal (utom i Mjölby, där förbrukningen var 125 gr. lägre än medelkonsumtionen), medan mjölkförbrukningen i Östgötaorterna var större och i Smålandsstäderna mindre än genomsnittet för samtliga orter. Av potatis förbrukades i Mjölby relativt litet men i Huskvarna jämförelsevis mycket. Den nästan totala bristen på kaffe i Åtvidaberg framkallade där stora inköp av te och choklad.

I Skånestäderna var köttkonsumtionen i allmänhet något större än medeltalet för samtliga orter, medan förbrukningen av sill var relativt obetydlig (i Ystad blott 10 gr. per person). Karaktäristisk är vidare den ytterligt ringa mjölkkonsumtionen, som från år 1916 till år 1917 än mer minskats, så att den vid den senare tidpunkten uppgick till endast 147 gr. i Hälsingborg, 169 gr. i Malmö, 208 gr. i Ystad och 540 gr. i Kristianstad. De förbrukade kvantiteterna av bröd voro däremot mycket betydande. Medan hart rågbröd förekom ytterst sparsamt, är den allmänna användningen av mjukt, grovt rågbröd utmärkande för södra Sverige. Förbrukningen av gryn, speciellt havregryn, avtog under den senaste tiden, så att den ej i någon av Skånestäderna uppgick till den genomsnittliga konsumtionen. Veckoförbrukningen av socker var år 1917 i Malmö ej mindre än 517 gr. per person, vilket troligen beror på inköp av syltsocker; enär bokföringstiden började så sent som den 29 juli, kan i nyssnämnda kvantitet ingå även den relativt stora augustitilldelningen av syltsocker. Den jämförelsevis obetydliga konsumtionen av bönkaffe motsvarades av den relativt stora användning, som kaffesurrogat erhållit; i Kristianstad och Ystad inköptes per person och vecka 25 resp. 27 gr. kaffesurrogat och för 6 resp. 9 öre te och choklad, medan motsvarande tal för Malmö och Hälsingborg voro 12 resp. 17 gr. kaffesurrogat och 7 resp. 11 öre te och choklad. Paltbröd förekom i nämnvärd grad endast i Malmö. Centralkökens betydelse synes vara störst i Hälsingborg och Ystad.

Västra Sverige representeras i föreliggande undersökning av Göteborg, Trollhättan och Arvika. Köttkonsumtionen steg något från maj 1916 till juni—juli 1917 och var vid sistnämnda tidpunkt i Göteborg och Arvika ungefär lika med medeltalet för samtliga orter, medan Trollhättan uppvisade en låg kvantitetssiffra. Av sill konsumerades i dessa tre städer mindre än i genomsnitt för samtliga orter. I allmänhet var tillgången på mjölk, smör och ost, gryn, ärter och potatis relativt riklig, under det att förbrukningen av socker och (särskilt i Arvika) av kaffe utvisade låga tal. Brödkonsumtionen var obetydlig, medan förbrukningen av mjöl översteg den normala rätt avsevärt. I alla tre städerna hade paltbröd blivit ett vanligt födoämne; färdiglagad mat syntes endast i Göteborg vara av någon betydelse vid livsmedelsbudgetens sammansättning.

I de orter, som höra till norra Sverige (Hedemora, Gävle, Söderhamn och Kiruna-Malmberget), var konsumtionen av kött i allmänhet mindre än genomsnittet för samtliga orter. Förbrukningen av salt sill avtog högst väsentligt i Söderhamn och Kiruna-Malmberget; även i Gävle var konsumtionen relativt obetydlig. Av mjölk och hårt rågbröd voro de förbrukade kvantiteterna däremot jämförelsevis stora; konsumtionen av övriga brödsorter var mindre än medeltalet för samtliga orter. I Hedemora, Gävle och Söderhamn var förbrukningen av vetemjöl betydande; de konsumerade kvantiteterna av gryn och potatis utvisade däremot mycket låga tal i de båda förstnämnda städerna, under det att i Söderhamn förbrukningen av dessa livsmedel var ungefär lika med medeltalet för samtliga ortèr. De flesta bokförarna i Kiruna-Malmberget voro anställda hos Loussavaara-Kiirunavaara aktiebolag, som genom direkt import försett sina arbetare med salt fläsk, vetemjöl, havregryn och kaffe, av vilka varuslag förbrukningen därstädes år 1917 också var större än å någon annan av de i undersökningen deltagande orterna.

Ett särskilt intresse erbjuder en närmare undersökning av *ransoneringens inflytande på konsumtionen av bröd, mjöl och gryn.* I efterföljande tabell har den sammanlagda förbrukningen av dessa livsmedel per person och vecka beräknats. Vid omräkningen av bröd till mjöl ha följande reduktionstal använts:

1 kg. hårt rågbröd eller skorpor = 1·25 kg. mjöl
1 kg. mjukt bröd = 0·77 kg. mjöl.

Kaffebröd, kex, bakelser o. d., för vilka varuslag uppgifter angående de förbrukade kvantiteterna ej kunnat erhållas, ingå ej i tabellen.

Å var och en av de 19 i undersökningen deltagande orterna steg förbrukningen från maj 1914 till maj 1916, varefter den avtog. Nedgången var så betydande, att konsumtionen år 1917 ej å någon ort (utom i Ystad) uppgick till förbrukningen före kristiden.

Hushållsböckerna upptogo även en fråga om antalet påbrödskort inom varje familj. Med tillhjälp av dessa uppgifter och upplysningarna om antalet familjemedlemmar har det ej vållat några svårigheter att beräkna den genomsnittliga brödkortsransonen per person och vecka (kol. 9). Härmed har sammanställts den verkliga förbrukningen per vecka och familjemedlem. Då upplysningar om antalet grynkort i regel saknats, har vid jämförelsen (kol. 8) endast medtagits bröd (med undantag av kaffebröd, kex o. d.) och mjöl med avdrag för sådana mjölsorter (potatismjöl, ärtmjöl m. m.), som ej voro underkastade ransonering, medan hänsyn icke tagits till att gryn delvis erhållits mot brödkortskuponger. Till följd av detta förfaringssätt böra sålunda de medtagna konsumerade kvantiteterna alltid vara lägre än den beräknade ransonen, vilket också var förhållandet å de flesta orterna. Däremot var i några fall antingen den inköpta kvantiteten större än ransonen eller ock marginalen dem emellan för obetydlig. Orsaken härtill kan för en eller annan ort vara den, att brödkvantiteterna, för vilka direkta uppgifter saknats, och som i hela denna undersökning beräknats genom att dividera utgifterna med priset enligt socialstyrelsens allmänna prisstatistik, blivit större än vad de i verkligheten varit. Vidare har det i marknaden funnits kvar en del ransoneringsfritt havremjöl (t. ex. i Söderhamn). För några

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ort	Konsumerade kvantiteter (gram) per person och vecka							Beräkn. ranson (gram) pr person o. vecka juni—jul
	mjöl, bröd och gryn			mjöl och bröd				
	maj 1914	maj 1916	juni—juli 1917	maj 1914	maj 1916	juni—juli 1917	juni—juli 1917[1]	1917[2]
Stockholm	—	1 891	1 599	—	1 703	1 501	1 485	1 514
Uppsala	1 740	2 155	1 472	1 536	1 921	1 426	1 378	1 467
Eskilstuna	1 766	2 192	1 685	1 640	2 008	1 623	1 494	1 509
Mjölby	1 852	2 112	1 507	1 718	1 954	1 449	1 444	1 528
Åtvidaberg	1 953	2 353	1 501	1 844	2 238	1 442	1 442	1 538
Jönköping	1 786	2 377	1 659	1 669	2 227	1 584	1 519	1 522
Huskvarna	1 926	2 123	1 596	1 705	1 881	1 519	1 463	1 460
Kristianstad	2 278	2 416	1 497	2 192	2 357	1 451	1 387	1 503
Malmö	1 754	1 957	1 372	1 688	1 875	1 327	1 308	1 466
Hälsingborg	1 714	2 077	1 616	1 651	2 009	1 557	1 529	1 562
Ystad	1 302	1 710	1 436	1 240	1 676	1 386	1 377	1 565
Göteborg	1 727	1 980	1 606	1 615	1 855	1 529	1 464	1 473
Trollhättan	1 857	2 140	1 676	1 688	1 915	1 576	1 548	1 524
Arvika	1 899	2 419	1 660	1 789	2 264	1 601	1 601	1 478
Västerås	1 807	1 990	1 501	1 665	1 838	1 461	1 447	1 459
Hedemora	1 640	1 773	1 510	1 556	1 650	1 458	1 458	1 485
Gävle	1 799	2 038	1 513	1 673	1 886	1 463	1 440	1 466
Söderhamn	2 132	2 270	1 817	1 980	2 102	1 741	1 723	1 580
Kiruna och Malmberget	2 177	2 283	1 888	1 954	2 080	1 669	—	
Samtliga orter	**1 787**	**2 045**	**1 564**	**1 672**	**1 905**	**1 494**	**1 452**	**1 496**

av de andra orterna lämna emellertid de i hushållsböckerna meddelade uppgifterna ej tillräcklig förklaring till att de inköpta kvantiteterna äro större än vad den beräknade ransonen i varje särskilt fall synes böra utgöra.

[1] Konsumerade kvantiteter av sådana slag av mjöl och bröd (ej kaffebröd, kex o. d.), som äro underkastade ransonering.

[2] Beräknad ranson av mjöl, bröd och delvis även av gryn enligt uppgifterna om brödkort och påbrödskort.

Tab. 1. Konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel per vecka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Stockholm			Uppsala			Eskilstuna			Mjölby			Åtvida-	
	1907–08	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916
1 Antal hushåll	150	103	83	30	30	34	16	16	8	10	10	12	14	14
Konsumerade kvantiteter:														
2 *Kött* . . . gr.	2 288	1 747	2 152	1 247	1 384	1 558	1 342	1 131	2 047	1 311	1 305	1 355	1 522	1 251
3 Färskt kött »	1 580	1 335	1 729	857	1 127	1 157	775	827	1 489	924	1 003	1 058	1 238	967
4 oxkött . . »	741	702	1 003	368	625	691	258	415	923	233	593	467	526	402
5 kalvkött . . »	321	203	207	195	116	257	315	159	299	285	113	413	254	337
6 fårkött . . »	135	6	5	22	4	—	13	—	19	35	—	—	52	—
7 fläsk . . . »	383	424	514	272	382	209	189	253	248	371	297	178	406	228
8 Konserverat kött . »	708	412	423	390	257	401	567	304	558	387	302	297	284	284
9 nötkött . . »	119	77	57	20	17	8	15	9	—	42	—	39	9	13
10 fläsk . . . »	589	335	366	370	240	393	552	295	558	345	302	258	275	271
11 *Fisk:* salt sill »	412	303	1 236	266	585	593	163	313	582	281	274	233	152	244
12 kabeljo »	40	51	153	77	23	7	16	19	—	18	—	—	—	—
13 *Mjölk* . . . l.	17·187	16·978	14·250	19·008	20·112	23·202	17·886	20·492	19·906	22·975	22·125	24·635	23·741	23·419
14 oskummad . »	15·227	14·926	13·181	12·704	12·000	14·904	13·625	13·758	12·625	16·175	17·600	13·489	17·830	18·464
15 skummad . »	1·960	2·052	1·069	6·304	8·112	8·298	4·211	6·734	7·281	6·800	4·525	11·146	5·911	4·955
16 *Smör* . . . gr.	620	827	906	792	380	939	793	786	959	830	773	909	1 029	867
17 *Margarin* . »	167	692	—	227	604	—	242	344	—	168	205	—	255	333
18 *Ost* . . . . »	247	223	190	216	153	150	220	251	133	578	396	385	312	129
19 *Ägg* . . . . st	11	14	11	17	11	12	15	12	12	18	20	9	19	14
20 *Bröd:* rågbröd, hårt gr.	1 129	1 141	1 875	1 488	1 850	2 386	1 031	1 641	1 375	525	50	135	412	286
21 » mjukt »	596	1 326	891	654	703	166	1 529	1 299	415	185	231	—	321	365
22 vetebröd . . »	1 538	428	263	422	142	502	209	91	112	175	139	31	176	82
23 skorpor . . »	692	225	104	120	89	213	221	265	198	—	—	—	57	9
24 *Mjöl* . . . »	2 937	4 165	2 570	3 457	5 250	2 608	3 550	5 082	4 118	8 506	9 419	7 407	7 598	9 671
25 vetemjöl . . »	2 379	3 261	1 692	3 075	4 371	1 792	2 890	3 766	1 863	3 562	3 800	2 775	3 437	4 250
26 rågmjöl . . »	414	754	817	233	737	598	555	1 164	1 739	4 800	5 575	4 606	4 089	4 750
27 potatismjöl . »	65	92	10	86	83	1	72	91	—	144	44	26	72	127
28 havremjöl . »	44	35	4	38	21	—	17	42	—	—	—	—	—	—
29 ej spec. mjöl »	35	23	49	25	38	217	16	19	516	—	—	—	—	544
30 *Gryn* . . . »	507	797	392	838	1 014	204	495	784	245	738	788	304	504	533
31 havregryn . »	339	602	124	654	734	15	375	543	31	400	475	83	330	268
32 risgryn . . »	98	134	75	115	204	91	62	102	136	210	138	75	107	143
33 korngryn . . »	33	16	62	25	33	33	39	42	—	38	62	98	58	40
34 mannagryn . »	25	28	—	42	25	3	16	78	31	88	88	—	9	80
35 ej spec. gryn »	12	17	131	2	18	62	3	19	47	2	25	48	—	2
36 *Ärter*, gula, gröna . . . »	141	120	92	143	185	169	8	94	188	20	48	—	104	107
37 *Bruna bönor* »	34	10	22	58	12	15	8	31	33	100	181	—	54	80
38 *Potatis* . . l.	7·554	6·660	4·989	6·183	7·958	4·094	3·516	10·984	8·344	3·450	8·929	3·443	5·268	16·607
39 *Socker* . . . gr.	1 526	1 960	1 241	1 378	1 677	1 131	1 330	1 717	1 359	1 860	1 914	1 451	1 827	1 978
40 *Kaffe* . . . »	330	386	159	257	320	305	204	273	188	269	328	122	381	398

[1] Därav grovt rågbröd 2 988 gram. — [2] Därav grovt rågbröd 2 606 gram. — [3] Därav grovt rågbröd 1 947 gram.
[7] » » » 2 412 » — [8] » » » 3 136 » — [9] » » » 3 962 »

och *hushåll* maj 1914, maj 1916 och juni—juli 1917.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
berg	Jönköping			Huskvarna			Kristianstad			Malmö			Hälsingborg			
1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	
8	27	27	26	10	10	12	12	12	11	72	72	71	58	58	68	1
1 805	1 793	1 594	1 987	1 189	1 800	1 951	1 791	1 783	1 848	1 557	1 519	2 194	1 574	1 370	1 571	2
1 238	1 260	1 295	1 246	851	1 208	1 289	1 609	1 758	1 311	1 296	1 379	1 734	1 325	1 225	1 000	3
260	498	504	662	500	460	520	631	648	617	613	563	1 115	494	490	626	4
769	238	208	239	156	195	362	350	243	282	163	181	227	271	167	248	5
—	6	27	17	—	25	17	50	12	54	12	18	13	40	12	18	6
209	518	556	328	195	528	390	578	855	358	508	617	379	520	556	108	7
567	533	299	741	338	592	662	182	25	537	261	140	460	249	145	571	8
31	35	30	16	40	40	31	—	—	10	12	32	3	12	17	6	9
536	498	269	725	298	552	631	182	25	527	249	108	457	237	128	565	10
400	231	300	789	309	250	676	144	232	384	146	240	129	85	176	101	11
--	28	9	43	25	—	—	—	—	—	10	9	19	—	—	20	12
24·156	20·361	17·819	19·005	16·363	16·488	17·667	11·698	10·906	14·386	11·559	10·759	12·822	13·067	13·841	15·602	13
18·906	15·106	13·671	15·740	15·363	16·300	17·667	9·208	7·917	9·409	9·703	8·380	10·486	11·474	10·683	12·378	14
5·250	5·255	4·148	3·265	1·000	0·188	—	2·490	2·989	4·977	1·856	2·379	2·886	1·593	3·158	3·229	15
1 147	681	606	871	934	863	1 024	573	580	1 175	434	294	885	473	407	1 271	16
—	114	225	—	65	125	—	571	507	—	658	859	—	569	687	—	17
272	357	280	256	361	351	379	206	180	145	239	180	118	257	233	174	18
12	18	12	9	19	19	14	12	15	11	13	9	4	14	13	8	19
219	213	296	10	250	225	45	42	21	114	91	110	37	77	97	116	20
—	1 887	1 278	737	915	880	377	[1] 6 347	[2] 5 726	[3] 4 642	[4] 7 625	[5] 8 897	[6] 6 429	[7] 7 373	[8] 9 656	[9] 8 133	21
—	264	300	94	35	58	—	306	349	492	459	449	422	513	637	529	22
—	337	240	43	375	266	—	150	187	103	305	308	46	236	260	25	23
5 675	5 757	9 174	7 585	5 823	7 504	7 000	3 765	5 471	2 502	879	1 057	790	1 317	1 353	712	24
2 031	3 171	3 977	2 236	2 500	3 825	2 029	2 167	2 823	1 182	725	843	577	1 051	1 133	544	25
3 644	2 463	5 018	5 005	3 000	3 575	4 700	1 458	2 490	1 013	37	72	115	109	73	27	26
—	84	147	7	30	76	21	125	117	16	71	110	31	101	90	45	27
—	27	30	—	25	25	—	11	—	—	27	28	3	40	45	5	28
—	12	2	337	268	3	250	4	41	291	19	4	64	16	12	91	29
245	567	742	405	949	1 138	372	358	262	210	298	386	211	297	331	289	30
—	451	581	3	725	950	—	250	198	—	217	278	87	175	175	135	31
245	93	115	282	156	138	199	46	37	109	44	75	43	75	99	93	32
—	5	5	63	18	25	42	62	—	—	2	4	14	4	5	2	33
—	14	33	19	50	25	—	—	23	—	22	16	—	30	41	—	34
—	4	8	38	—	—	131	—	4	101	13	13	67	13	11	59	35
—	50	131	41	55	115	42	58	92	41	89	95	43	79	101	19	36
16	44	56	72	50	6	6	137	24	89	85	49	23	93	89	3	37
4·759	8·241	10·130	5·201	3·350	11·425	11·990	5·312	16·771	6·773	5·413	7·462	8·095	6·009	8·358	4·518	38
984	1 792	2 018	2 023	1 438	1 550	1 646	1 737	2 023	1 273	1 398	1 421	2 401	1 612	1 717	1 693	39
19	348	385	130	224	343	186	319	426	145	363	382	147	331	377	103	40

[4] Därav grovt rågbröd 2 494 gram. — [5] Därav grovt rågbröd 2 643 gram. — [6] Därav grovt rågbröd 2 080 gram.

Tab. 1. Konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel per vecka

	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46
		Ystad			Göteborg			Trollhättan			Arvika			Väster-	
		1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916
1	Antal hushåll	11	11	12	132	132	127	11	11	18	9	9	6	38	38
	Konsumerade kvantiteter:														
2	*Kött* . . . gr.	1 609	1 81	1 844	1 449	1 473	1 639	1 959	1 594	1 521	1 728	1 801	1 800	1 370	1 265
3	Färskt kött »	1 499	1 774	1 260	1 157	1 153	1 261	1 577	1 505	1 320	1 640	1 561	1 604	888	898
4	oxkött . . »	364	388	682	610	695	826	659	909	642	810	918	1 115	346	329
5	kalvkött . »	182	134	134	271	199	253	336	186	427	297	192	258	266	220
6	fårkött . . »	34	24	71	8	3	16	31	—	25	126	—	—	—	6
7	fläsk . . . »	919	1 228	373	268	256	166	551	410	226	407	451	231	276	343
8	Konserverat kött . . . gr.	110	36	584	292	320	378	382	89	201	88	240	196	482	367
9	nötkött . . »	34	—	21	4	8	13	6	—	89	10	12	29	29	22
10	fläsk . . . »	76	36	563	288	312	365	376	89	112	78	228	167	453	345
11	*Fisk:* salt sill »	162	128	45	230	223	269	222	449	229	86	121	262	518	518
12	kabeljo »	—	—	—	32	72	64	23	—	—	—	—	21	39	18
13	*Mjölk* . . . l.	11·080	9·682	14·094	16·391	15·146	17·723	28·966	25·920	24·368	23·611	23·431	24·646	21·221	21·641
14	osk ummad . »	8·807	7·421	8·667	9·638	9·067	12·496	17·148	15·618	17·479	17·333	19·153	23·229	9·382	10·526
15	skummad . »	2·273	2·261	5·427	6·753	6·079	5·227	11·818	10·307	6·889	6·278	4·278	1·417	11·839	11·115
16	*Smör* . . . gr.	551	402	1 261	465	357	1 005	901	850	1 440	799	785	1 290	756	587
17	*Margarin* . »	297	512	—	475	636	—	637	639	—	300	425	—	387	531
18	*Ost* . . . . »	192	155	160	363	267	293	389	199	304	273	143	187	279	162
19	*Ägg* . . . . st.	8	6	4	17	16	12	24	17	19	12	16	10	15	13
	Bröd:														
20	rågbröd, hårt gr.	—	23	365	507	562	306	489	239	110	528	444	292	2 033	2 329
21	» mjukt »	[1] 4 737	[2] 7 445	[3] 5 981	1 828	1 751	1 313	650	415	320	236	134	242	1 493	1 621
22	vetebröd . . »	105	191	99	965	714	216	89	118	240	45	59	106	115	147
23	skorpor . . »	129	226	50	543	585	223	220	248	50	21	30	—	230	184
24	*Mjöl* . . . »	1 291	1 120	921	3 864	5 447	5 025	8 520	11 000	7 772	7 243	9 826	6 571	3 472	4 161
25	vetemjöl . . »	1 193	937	855	2 845	4 199	1 730	5 386	7 295	2 789	4 222	6 361	2 463	3 099	3 562
26	rågmjöl . . »	—	57	24	799	1 048	3 000	2 932	3 500	4 759	2 833	3 361	4 108	230	454
27	potatismjöl . »	84	58	42	103	114	41	202	159	76	28	76	—	77	79
28	havremjöl . »	—	23	—	42	50	2	—	46	72	139	—	—	28	26
29	ej spec. mjöl »	14	45	—	75	36	252	—	—	76	21	28	—	38	40
30	*Gryn* . . . »	259	146	219	509	591	344	1 000	1 412	532	500	722	265	643	718
31	havregryn . »	151	112	—	382	452	119	600	909	83	333	472	21	376	419
32	risgryn . . »	108	34	146	93	97	166	270	358	258	167	208	183	168	189
33	korngryn . »	—	—	10	2	7	4	23	—	69	—	—	46	23	23
34	mannagryn . »	—	—	—	10	14	11	91	93	3	—	14	—	54	57
35	ej spec. gryn »	—	—	63	22	21	44	16	52	119	—	28	15	22	30
36	*Ärter*, gula, gröna . . . »	—	50	125	116	144	96	68	73	81	78	182	125	82	157
37	*Bruna bönor* »	114	102	26	49	19	74	34	—	—	7	—	—	39	—
38	*Potatis* . . l.	3·750	4·778	2·988	7·078	9·738	5·902	5·795	13·818	9·724	7·778	16·917	4·500	8·868	11·000
39	*Socker* . . gr.	1 437	1 675	1 331	1 737	2 024	1 377	2 370	2 437	1 174	1 487	1 469	1 271	1 440	1 512
40	*Kaffe* . . . »	409	464	130	295	314	197	361	451	212	365	397	33	304	363

[1] Därav grovt rågbröd 2 816 gram. — [2] Därav grovt rågbröd 3 364 gram. — [3] Därav grovt rågbröd 2 746 gram.

och *hushåll* maj 1914, maj 1916 och juni—juli 1917 (forts.).

47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	
ås	**Hedemora**			**Gävle**			**Söderhamn**			**Kiruna och Malmberget**			**Samtliga orter**			
1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	
20	9	9	11	49	49	67	11	11	8	11	11	13	**530**	**633**	**615**	1
1 652	1 250	854	1 800	1 322	1 100	1 354	973	834	1 144	2 017	1 840	2 058	**1 482**	**1 467**	**1 764**	2
1 120	1 174	772	1 456	1 129	949	1 079	828	789	909	1 647	1 464	783	**1 179**	**1 203**	**1 313**	3
601	322	364	430	566	459	442	489	309	589	989	930	544	**533**	**585**	**753**	4
254	314	372	827	184	170	289	157	354	156	148	198	83	**239**	**195**	**268**	5
12	—	—	—	15	8	—	23	—	—	11	36	—	**19**	**9**	**12**	6
253	538	36	199	364	312	348	159	126	164	499	300	156	**388**	**414**	**280**	7
532	76	82	344	193	151	275	145	45	235	370	376	1 275	**303**	**264**	**451**	8
25	48	11	25	45	39	17	35	—	10	32	53	77	**18**	**28**	**23**	9
507	28	71	319	148	112	258	110	45	225	338	323	1 198	**285**	**236**	**428**	10
374	318	264	272	282	239	233	341	386	141	602	982	252	**234**	**295**	**412**	11
108	56	39	11	28	—	44	27	—	—	—	—	—	**24**	**28**	**49**	12
18·950	20·528	20 389	20·534	21·411	21·161	22·561	18·909	17·409	17·000	24·954	12·920	26·279	**17·861**	**16·685**	**17·977**	13
14·438	12·486	12·750	18·716	14·995	14·554	17·414	18·909	16·545	17·000	24·886	12·920	25·260	**12·162**	**11·970**	**13·977**	14
4·512	8·042	7·639	1·818	6·416	6·607	5·147	—	0·864	—	0·068	—	1·019	**5·199**	**4·715**	**4·000**	15
992	800	606	774	829	531	1 187	785	218	984	998	591	1 223	**628**	**450**	**1 041**	16
—	264	428	—	427	695	—	343	852	—	375	1 068	—	**431**	**626**	**—**	17
182	242	160	194	336	210	243	269	208	267	244	159	101	**301**	**220**	**215**	18
14	16	12	5	9	9	9	8	5	7	10	12	8	**15**	**13**	**10**	19
2 213	2 028	1 917	1 095	1 653	2 133	2 798	1 636	1 932	1 708	2 148	2 250	2 088	**730**	**893**	**971**	20
272	782	762	—	1 480	1 648	517	373	505	142	307	540	137	**2 976**	**3 082**	**2 367**	21
224	52	98	157	471	414	411	95	129	78	60	38	—	**540**	**455**	**296**	22
151	256	109	28	225	244	320	72	65	40	136	115	28	**299**	**290**	**130**	23
2 287	2 380	3 222	3 914	3 894	4 564	2 811	5 247	6 182	4 827	8 409	9 080	7 452	**3 638**	**4 676**	**3 453**	24
1 850	2 194	2 944	2 401	3 367	3 686	2 086	4 432	5 091	2 337	4 841	5 523	6 541	**2 571**	**3 305**	**1 693**	25
384	139	167	1 513	339	727	590	693	955	1 759	2 841	3 068	798	**891**	**1 197**	**1 583**	26
3	19	111	—	109	79	16	88	136	59	182	193	56	**94**	**102**	**27**	27
—	28	—	—	61	36	2	—	—	656	45	46	57	**35**	**33**	**14**	28
50	—	—	—	18	36	117	34	—	16	500	250	—	**47**	**39**	**136**	29
153	317	478	194	584	736	260	593	733	313	1 318	1 216	1 332	**524**	**652**	**323**	30
—	181	261	91	380	413	—	398	489	16	1 000	727	1 144	**366**	**452**	**98**	31
74	83	139	53	102	202	143	125	210	109	295	375	169	**104**	**134**	**125**	32
6	—	—	23	23	25	24	23	23	94	—	—	—	**12**	**14**	**25**	33
—	42	56	—	75	63	2	45	—	—	23	102	—	**29**	**34**	**4**	34
73	11	22	27	4	33	91	2	11	94	—	12	19	**13**	**18**	**71**	35
118	100	150	—	65	153	33	52	125	31	293	216	148	**90**	**127**	**71**	36
—	97	—	—	42	89	59	45	68	—	45	375	—	**60**	**45**	**34**	37
3·688	1·458	2·875	3·648	3·367	7·023	5·110	6·091	6·818	5·158	8·095	9·921	7·273	**6·016**	**8·922**	**5·708**	38
1 129	1 339	1 544	1 045	1 712	1 734	1 118	2 070	2 227	1 116	1 941	2 485	1 675	**1 630**	**1 827**	**1 478**	39
113	278	306	132	383	385	129	280	341	278	614	534	783	**327**	**365**	**174**	40

Tab. 2. Konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel per vecka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Stockholm			Uppsala			Eskilstuna			Mjölby			Åtvida-	
	1907–08	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916
1 Antal familjemedlemmar	661	437	329	123	130	152	63	68	32	49	50	63	65	65
2 Antal familjemedlemmar per hushåll	4·41	4·24	3·96	4·10	4·33	4·47	3·94	4·25	4·00	4·90	5·00	5·25	4·64	4·64
Konsumerade kvantiteter:														
3 *Kött* . . . gr.	496	412	543	304	319	348	341	266	512	268	261	258	328	269
4 Färskt kött »	342	315	436	209	260	258	197	194	373	189	201	202	267	208
5 oxkött . . »	160	166	253	90	144	154	66	98	231	48	118	89	113	87
6 kalvkött . »	70	48	52	48	27	57	80	37	75	58	23	79	55	72
7 fårkött . . »	29	1	1	5	1	—	3	—	5	7	—	—	11	—
8 fläsk . . . »	83	100	130	66	88	47	48	59	62	76	60	34	88	49
9 Konserverat kött . »	154	97	107	95	59	90	144	72	139	79	60	56	61	61
10 nötkött . . »	26	18	14	5	4	2	4	2	—	9	—	7	2	3
11 fläsk . . . »	128	79	93	90	55	88	140	70	139	70	60	49	59	58
12 *Fisk:* salt sill »	89	71	312	65	135	133	41	74	146	57	55	44	33	52
13 kabeljo »	9	12	38	19	5	2	4	4	—	4	—	—	—	—
14 *Mjölk* . . . l.	3·726	4·002	3·595	4·636	4·641	5·190	4·580	4·822	4·976	4·689	4·425	4·692	5·113	5·044
15 oskummad . »	3·301	3·518	3·325	3·098	2·769	3·334	3·460	3·237	3·156	3·301	3·520	2·569	3·840	3·977
16 skummad . »	0·425	0·484	0·270	1·538	1·872	1·856	1·070	1·585	1·820	1·388	0·905	2·123	1·273	1·067
17 *Smör* . . . gr.	134	77	229	193	88	210	201	185	240	169	155	173	222	187
18 *Margarin* . »	36	163	—	55	139	—	62	81	—	34	41	—	55	72
19 *Ost* . . . . »	54	53	48	53	35	33	56	59	33	118	79	64	67	28
20 *Ägg* . . . st.	2	3	3	4	3	3	4	3	3	4	4	2	4	3
Bröd:														
21 rågbröd, hårt gr.	245	269	474	362	427	534	262	386	344	107	10	26	89	62
22 » mjukt »	129	312	226	160	162	37	388	306	104	38	46	—	69	79
23 vetebröd . . »	334	101	67	103	33	112	53	21	28	36	28	6	38	18
24 skorpor . . »	150	53	26	30	20	48	56	62	49	—	—	—	12	2
25 *Mjöl* . . . »	637	982	650	843	1 212	583	902	1 196	1 030	1 736	1 884	1 411	1 636	2 083
26 vetemjöl . . »	516	769	427	750	1 009	401	734	886	466	727	760	529	740	916
27 rågmjöl . . »	90	178	206	57	170	134	141	274	435	980	1 115	877	881	1 023
28 potatismjöl »	14	22	3	21	19	0	18	22	—	29	9	5	15	27
29 havremjöl . »	10	8	1	9	5	—	5	10	—	—	—	—	—	—
30 ej spec. mjöl »	7	5	13	6	9	48	4	4	129	—	—	—	—	117
31 *Gryn* . . . »	110	188	99	204	234	46	126	184	62	151	158	58	109	115
32 havregryn . »	74	142	31	160	169	3	95	128	8	82	95	16	71	58
33 risgryn . . »	21	31	19	28	47	20	16	24	34	43	27	14	23	31
34 korngryn . »	7	4	16	6	8	8	10	10	—	8	13	19	13	9
35 mannagryn. »	5	7	—	10	6	1	4	18	8	18	18	—	2	17
36 ej spec. gryn »	3	4	33	0	4	14	1	4	12	0	5	9	—	0
37 *Ärter*, gula, gröna . . . »	31	28	23	35	43	38	2	22	47	4	10	—	22	23
38 *Bruna bönor* »	7	2	6	14	3	3	2	7	8	20	36	—	12	17
39 *Potatis* . . l.	1·637	1·570	1·246	1·508	1·837	0·916	0·893	2·585	2·086	0·704	1·786	0·656	1·135	3·577
40 *Socker* . . gr.	331	462	313	336	387	253	338	404	340	380	383	276	393	426
41 *Kaffe* . . . »	72	91	40	63	74	68	52	64	47	55	66	23	82	86

[1] Därav grovt rågbröd 74 gram. — [2] Därav grovt rågbröd 79 gram. — [3] Därav grovt rågbröd 420 gram. —
[7] » » » 496 » . — [8] » » » 638 » . — [9] » » » 719 » .

och *familjemedlem* maj 1914, maj 1916 och juni—juli 1917.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
berg	Jönköping			Huskvarna			Kristianstad			Malmö			Hälsingborg			
1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	
33	131	134	138	43	47	58	50	53	51	324	337	330	272	281	330	1
4·13	4·85	4·96	5·31	4·30	4·70	4·88	4·17	4·42	4·64	4·50	4·68	4·65	4·69	4·84	4·85	2
438	370	321	374	276	383	404	430	404	399	346	325	472	335	288	324	3
300	260	261	234	198	257	267	386	398	283	288	295	373	282	253	206	4
63	103	102	124	116	98	108	151	146	133	136	120	240	105	101	129	5
186	49	42	45	36	42	75	84	55	61	36	39	49	58	34	51	6
—	1	5	3	—	5	3	12	3	12	3	4	3	8	3	4	7
51	107	112	62	46	112	81	139	194	77	113	132	81	111	115	22	8
138	110	60	140	78	126	137	44	6	116	58	30	99	53	30	118	9
8	7	6	3	9	8	6	—	—	2	3	7	1	3	4	1	10
130	103	54	137	69	118	131	44	6	114	55	23	98	50	26	117	11
97	48	60	149	72	53	140	35	58	83	32	51	28	18	36	21	12
—	6	2	8	6	—	—	—	—	—	2	2	4	—	—	4	13
5·856	4·197	3·591	3·581	3·805	3·508	3·655	2·808	2·469	3·103	2·569	2·299	2·759	2·786	2·857	3·215	14
4·583	3·114	2·755	2·966	3·573	3·468	3·655	2·210	1·792	2·029	2·156	1·791	2·256	2·447	2·205	2·550	15
1·273	1·083	0·836	0·615	0·232	0·040	—	0·598	0·677	1·074	0·413	0·508	0·503	0·339	0·652	0·665	16
278	140	122	164	217	184	212	138	131	253	96	63	190	101	84	262	17
—	24	45	—	15	27	—	137	115	—	146	184	—	121	142	—	18
66	74	56	48	84	75	78	50	41	31	53	39	25	55	48	36	19
3	4	2	2	4	4	3	3	3	2	3	2	1	3	3	2	20
53	44	60	19	58	48	9	10	5	25	20	23	8	16	20	24	21
—	389	257	139	213	187	78	[1] 880	[2] 785	[3] 1 001	[4] 1 694	[5] 1 901	[6] 1 383	[7] 1 553	[8] 1 989	[9] 1 676	22
—	54	60	18	8	12	—	717	590	106	102	96	91	118	137	109	23
—	69	48	8	87	57	—	36	42	22	68	66	10	50	54	5	24
1 376	1 187	1 848	1 429	1 354	1 597	1 448	904	1 239	540	195	226	169	281	279	147	25
493	654	801	421	581	814	420	520	639	255	161	180	124	224	234	112	26
883	508	1 011	943	698	761	972	350	564	219	8	15	25	23	15	6	27
—	17	30	2	7	16	4	30	27	3	16	24	6	22	18	9	28
—	6	6	—	6	5	—	3	—	—	6	6	1	9	9	1	29
—	2	0	63	62	1	52	1	9	63	4	1	13	3	3	19	30
59	117	150	76	221	242	77	86	59	46	66	82	45	63	68	59	31
—	93	117	0	169	202	—	60	45	—	48	59	19	37	36	28	32
59	19	23	53	36	29	41	11	8	24	10	16	9	16	20	19	33
—	1	1	12	—	5	9	15		—	0	1	3	1	1	0	34
—	3	7	4	4	6	—	—	5	—	5	3	—	6	9	—	35
—	1	2	7	12	—	27	—	1	22	3	3	14	3	2	12	36
—	10	26	8	13	21	9	14	21	9	20	20	9	17	21	4	37
4	9	11	14	12	1	1	33	5	19	19	11	5	20	18	1	38
1·154	1·698	2·041	0·980	0·779	2·481	2·481	1·275	3·797	1·461	1·203	1·594	1·742	1·281	1·725	0·931	39
239	369	407	381	334	330	341	417	458	275	311	304	517	344	354	349	40
5	72	78	45	52	73	39	77	96	31	81	82	32	71	78	21	41

[4] Därav grovt rågbröd 554 gram. — [5] Därav grovt rågbröd 565 gram. — [6] Därav grovt rågbröd 447 gram. —

Tab. 2. Konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel per vecka

32		33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46
		Ystad			Göteborg			Trollhättan			Arvika			Väster-	
		1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916
1	Antal familjemedlemmar	46	48	53	599	625	570	65	69	96	41	42	27	172	179
2	Antal familjemedlemmar per hushåll	4·18	4·36	4·42	4·54	4·73	4·49	5·91	6·27	5·33	4·56	4·67	4·50	4·53	4·71
	Konsumerade kvantiteter:														
3	*Kött* . . . . gr.	385	415	417	319	311	365	332	254	285	379	386	400	302	269
4	Färskt kött »	359	407	285	255	243	281	267	240	247	360	335	356	196	191
5	oxkött . . »	87	89	155	134	147	184	112	145	120	178	197	248	76	70
6	kalvkött. . »	44	31	30	60	42	56	57	30	80	65	41	57	59	47
7	fårkött . . »	8	5	16	2	0	4	5	—	5	28	—	—	—	1
8	fläsk . . . »	220	282	84	59	54	37	93	65	42	89	97	51	61	73
9	Konserverat kött . »	26	8	132	64	68	84	65	14	38	19	51	44	106	78
10	nötkött . . »	8	—	5	1	2	3	1	—	17	2	2	7	6	5
11	fläsk . . . »	18	8	127	63	66	81	64	14	21	17	49	37	100	73
12	*Fisk:* salt sill »	39	29	10	51	47	60	37	72	43	19	26	58	114	110
13	kabeljo »	—	—	—	7	15	14	4	—	—	—	—	5	9	4
14	*Mjölk* . . . l.	2·649	2·219	3·191	3·612	3·199	3·949	4·902	4·132	4·569	5·183	5·021	5·477	4·688	4·594
15	oskummad . »	2·106	1·701	1·962	2·124	1·915	2·784	2·902	2·489	3·277	3·805	4·104	5·162	2·072	2·235
16	skummad . »	0·543	0·518	1·229	1·488	1·284	1·165	2·000	1·643	1·292	1·378	0·917	0·315	2·616	2·359
17	*Smör* . . . gr.	132	92	286	102	76	224	152	136	270	175	168	287	167	125
18	*Margarin* . »	71	117	—	105	134	—	108	102	—	66	91	—	85	113
19	*Ost* . . . . »	46	36	36	80	56	65	66	32	57	60	31	42	62	34
20	*Ägg* . . . . st.	2	1	1	4	3	3	4	3	4	3	3	2	3	3
	Bröd:														
21	rågbröd, hårt gr.	—	5	83	112	119	68	83	38	21	116	95	65	449	494
22	» mjukt »	[1] 1 133	[2] 1 706	[3] 1 354	403	370	292	110	66	60	52	29	54	330	344
23	vetebröd . . »	25	44	22	213	151	48	15	19	45	10	13	24	25	31
24	skorpor . . »	31	52	11	120	124	50	37	39	9	5	6	—	51	39
25	*Mjöl.* . . . »	309	257	208	851	1 150	1 119	1 442	1 754	1 457	1 590	2 106	1 460	767	883
26	vetemjöl . . »	286	215	194	627	887	385	912	1 163	523	927	1 363	547	685	756
27	rågmjöl . . »	—	13	5	176	221	669	496	558	892	622	720	913	51	96
28	potatismjöl . »	20	13	9	23	24	9	34	26	14	6	17	—	17	17
29	havremjöl . »	—	5	—	9	10	0	—	7	14	30	—	—	6	5
30	ej spec. mjöl »	3	11	—	16	8	56	—	—	14	5	6	—	8	9
31	*Gryn* . . . »	62	34	50	112	125	77	169	225	100	110	155	59	142	152
32	havregryn . »	36	26	—	84	95	27	101	145	16	73	101	5	83	89
33	risgryn . . »	26	8	33	20	21	37	46	57	48	37	45	41	37	40
34	korngryn . . »	—	—	3	1	1	1	4	—	13	—	—	10	5	5
35	mannagryn . »	—	—	—	2	3	2	15	15	1	—	3	—	12	12
36	ej spec. gryn »	—	—	14	5	5	10	3	8	22	—	6	3	5	6
37	*Ärter*, gula, gröna . . . »	—	11	28	26	30	21	12	12	15	17	39	28	18	33
38	*Bruna bönor* »	27	23	6	11	4	17	6	—	—	2	—	—	9	—
39	*Potatis* . . l.	0·897	1·094	0·677	1·560	2·057	1·315	0·981	2·203	1·822	1·707	3·625	1·000	1·959	2·385
40	*Socker* . . . gr.	344	384	301	383	427	307	401	389	220	327	315	282	318	321
41	*Kaffe* . . . »	98	106	29	65	66	44	61	72	40	80	85	7	67	77

[1] Därav grovt rågbröd 673 gram. — [2] Därav grovt rågbröd 771 gram. — [3] Därav grovt rågbröd 622 gram.

och *familjemedlem* maj 1914, maj 1916 och juni—juli 1917 (forts.).

47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	
ås	Hedemora			Gävle			Söderhamn			Kiruna och Malmberget			Samtliga orter			
1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	1914	1916	1917	
77	34	35	41	227	237	340	43	48	33	65	66	79	**2 412**	**2 951**	**2 832**	1
3·85	3·78	3·89	3·73	4·63	4·84	5·07	3·91	4·36	4·13	5·91	6·00	6·08	**4·55**	**4·66**	**4·60**	2
429	331	220	483	285	227	267	249	191	277	342	307	339	**326**	**315**	**383**	3
291	311	199	391	244	196	213	212	181	220	279	244	129	**259**	**258**	**285**	4
156	85	94	115	122	95	87	125	71	143	167	155	89	**117**	**125**	**164**	5
66	83	96	222	40	35	57	40	81	38	25	33	14	**53**	**42**	**57**	6
3	—	—	—	3	2	—	6	—	—	2	6	—	**4**	**2**	**3**	7
66	143	9	54	79	64	69	41	29	39	85	50	26	**85**	**89**	**61**	8
138	20	21	92	41	31	54	37	10	57	63	63	210	**87**	**57**	**98**	9
7	13	3	7	9	8	3	9	—	2	6	9	13	**4**	**6**	**5**	10
131	7	18	85	32	23	51	28	10	55	57	54	197	**63**	**51**	**93**	11
97	84	68	73	61	49	46	87	89	34	102	164	41	**51**	**63**	**89**	12
28	15	10	3	6	—	9	7	—	—	—	—	—	**5**	**6**	**11**	13
4·922	5·434	5·243	5·509	4·622	4·375	4·446	4·837	3·990	4·121	4·223	2·153	4·324	**3·815**	**3·579**	**3·904**	14
3·750	3·305	3·279	5·021	3·287	3·009	3·432	4·837	3·792	4·121	4·212	2·153	4·156	**2·673**	**2·568**	**3·035**	15
1·172	2·129	1·994	0·488	1·385	1·366	1·014	—	0·198	—	0·011	—	0·168	**1·142**	**1·011**	**0·869**	16
258	212	156	208	179	110	234	201	50	239	169	98	201	**138**	**97**	**226**	17
—	70	110	—	92	144	—	88	195	—	63	178	—	**95**	**134**	—	18
47	64	41	52	73	43	48	69	48	65	41	27	17	**66**	**47**	**47**	19
4	4	3	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	**3**	**3**	**2**	20
575	537	493	294	357	441	551	419	443	414	363	375	335	**160**	**192**	**211**	21
71	207	196	—	319	341	102	95	116	34	52	90	23	**654**	**661**	**514**	22
58	14	25	42	102	83	81	24	30	19	10	6	—	**119**	**98**	**64**	23
39	68	28	7	49	50	63	18	15	10	23	19	5	**66**	**62**	**28**	24
594	630	829	1 050	841	943	554	1 342	1 417	1 170	1 423	1 513	1 226	**800**	**1 003**	**750**	25
480	581	757	644	727	762	411	1 134	1 167	567	819	920	1 076	**565**	**709**	**368**	26
100	37	43	406	73	150	117	177	219	426	481	511	131	**198**	**257**	**344**	27
1	5	29	—	24	17	3	22	31	14	31	32	9	**21**	**22**	**6**	28
—	7	—	—	13	7	0	—	—	159	8	8	10	**8**	**7**	**3**	29
13	—	—	—	4	7	23	9	—	4	84	42	—	**10**	**8**	**29**	30
40	84	123	52	126	152	51	152	168	76	223	203	219	**115**	**140**	**70**	31
—	48	67	25	82	85	—	102	112	4	169	121	188	**80**	**97**	**21**	32
19	22	36	14	22	42	28	32	48	26	50	63	28	**23**	**29**	**27**	33
2	—	—	6	5	5	5	6	5	23	—	—	—	**3**	**3**	**6**	34
—	11	14	—	16	13	0	12	—	—	4	17	—	**6**	**7**	**1**	35
19	3	6	7	1	7	18	0	3	23	—	2	3	**3**	**4**	**15**	36
31	26	39	—	14	32	7	13	29	8	50	36	24	**20**	**27**	**15**	37
—	26	—	—	9	18	12	12	16	—	8	62	—	**13**	**10**	**7**	38
0·958	0·386	0·739	0·979	0·727	1·452	1·007	1·558	1·562	1·250	1·370	1·653	1·197	**1·322**	**1·914**	**1·239**	39
293	354	397	280	370	359	220	530	510	270	328	414	276	**358**	**392**	**321**	40
29	74	79	35	83	80	25	72	78	67	104	89	129	**72**	**78**	**38**	41

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 1193—1194) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med september 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. I allt synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. margarin mot landssmör, kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 1249 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages som utgångspunkt, en ökning av 81·5 % till 3:dje kvartalet 1917. Ökningen till september utgjorde 86·7 %.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen under-

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Sept.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 054	1 093	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 480
Södertälje	747	804	885	973	986	1 019	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 356
Uppsala	715	780	861	933	960	988	1 032	1 109	1 241	1 295	1 329	1 371
Nyköping	710	746	833	883	904	952	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 288
Eskilstuna	735	776	865	913	928	954	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 407
Linköping	708	752	853	912	929	960	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 351
Norrköping	750	798	884	945	961	991	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 384
Motala	672	712	822	880	904	950	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 304
Jönköping	705	735	827	888	923	955	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 327
Växjö	695	719	818	864	890	950	991	1 053	1 130	1 183	1 224	1 239
Kalmar	699	728	818	890	907	928	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 311
Västervik	716	738	808	863	927	948	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 334
Visby	733	760	830	883	920	948	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 307
Karlskrona	717	762	866	924	944	978	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 307
Kristianstad	672	724	816	909	905	945	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 298
Malmö	730	773	867	958	991	1 013	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 441
Lund	701	738	845	913	920	947	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 421
Landskrona	690	745	840	916	940	962	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 370
Hälsingborg	698	732	821	899	916	958	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 297
Ystad	693	726	827	902	914	958	982	1 042	1 137	1 228	1 274	1 297
Halmstad	700	743	840	904	924	957	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 304
Göteborg	745	771	900	960	976	1 038	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 503
Lysekil	754	778	854	916	948	990	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 360
Vänersborg	711	736	830	997	941	985	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 320
Borås	709	757	855	919	943	990	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 324
Tidaholm	691	717	817	879	927	948	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 255
Karlstad	723	779	858	909	945	993	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 358
Örebro	720	769	859	923	937	970	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 319
Kopparberg	705	740	816	868	907	935	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 233
Västerås	717	756	837	909	934	981	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 348
Falun	734	770	840	919	950	975	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 351
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	906	940	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 317
Ludvika	716	742	821	883	917	938	1 024	1 095	1 188	1 249	1 317	1 343
Gävle	736	785	855	923	954	994	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 384
Söderhamn	724	775	863	915	955	977	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 321
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 016	1 094	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 516
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	953	1 018	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 487
Nyland	764	794	842	894	943	1 012	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 465
Östersund	793	836	892	974	994	1 033	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 362
Umeå	746	778	837	911	945	993	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 442
Luleå	763	799	868	934	952	999	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 559
Boden	744	793	875	920	957	1 004	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 524
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	971	1 008	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 507
Kiruna	819	855	892	952	971	1 014	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 510
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**945**	**975**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 359**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Sept.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	130·4	135·3	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	183·2
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	132·0	136·4	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	181·5
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	134·3	138·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	191·7
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	127·3	134·1	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	181·4
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	126·3	129·8	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	191·4
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	131·2	135·6	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	190·8
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	128·1	132·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	184·5
Motala	100	106·0	122·3	131·0	134·5	141·4	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	194·0
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	130·9	135·5	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	188·2
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	128·1	136·7	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	178·3
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	129·8	132·8	139·3	149·6	164·1	174·4	183·4	187·6
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	129·5	132·4	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	186·3
Visby	100	103·7	113·2	120·5	125·5	129·3	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	178·3
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	131·7	136·4	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	182·3
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	134·7	140·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	193·2
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	135·8	138·8	143·2	153·3	167·7	180·0	191·4	197·4
Lund	100	105·3	120·5	130·2	131·2	135·1	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	202·7
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	136·2	139·4	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	198·6
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	131·2	137·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	185·8
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	131·9	138·2	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	187·2
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	132·0	136·7	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	186·3
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	131·0	139·3	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	201·7
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	125·7	131·3	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	180·4
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	132·3	138·5	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	185·7
Borås	100	106·8	120·6	129·6	133·0	139·6	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	186·7
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	134·2	137·2	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	181·6
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	130·7	137·3	144·3	152·6	168·0	173·3	181·5	187·8
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	130·1	134·7	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	183·2
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	128·7	132·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	174·9
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	130·3	136·8	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	188·0
Falun	100	104·9	114·4	125·2	129·4	132·8	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	184·1
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	131·5	136·4	143·5	157·2	171·4	182·9	190·4	191·1
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	128·1	131·0	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	187·6
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	129·6	135·1	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	188·0
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	131·9	134·9	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	182·5
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	129·9	139·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	193·9
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	127·1	135·7	147·7	157·2	171·6	180·7	188.8	198·3
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	123·4	132·5	144·0	152·7	166·1	173·3	181·9	191·8
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	125·3	130·3	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	171·8
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	126·7	133·1	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	193·3
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	124·8	130·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	204·3
Boden	100	106·6	117·6	123·7	128·6	134·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	204·8
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	120·0	124·6	129·8	139·7	152·8	161·3	171·9	186·3
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	118·6	123·8	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	184·4
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**129·8**	**133·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**186·7**

sökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i detta häfte (sid. 1171 ff.) och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till september 1917 till c:a 66 %.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

September.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med G, T eller O. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I näst föregående häfte (n:r 9, årg. 1917) lämnades ifrågavarande uppgifter för juli och augusti. I efterföljande tabell (sid. 1196) meddelas liknande uppgifter för september. En granskning av anförda tabell visar, att vad beträffar *ägg*, *potatis*, *kött* och *salt sill* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk*, synes tillgången vara betydligt mera knapp. Enligt de ingångna rapporterna rådde otillräcklig tillförsel under månaden å 18 orter, medan densamma var att beteckna såsom delvis god endast å två orter. *Smör*tillförseln har under sommaren gått avsevärt tillbaka. Medan den under juli i stort sett kunde betecknas såsom tillräcklig, rapporterades under augusti otillräcklig tillförsel från 17 och under september från ej mindre än 35 orter. Tillförseln

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *september* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Södertälje	[2] G	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Uppsala	O	O	T	T	G	T	[1] T	G	G	O	T	O	O
Nyköping	O	O	[1] T	T	T	T	O	T	T	O	[1] T	O	O
Eskilstuna	[2] G	O	T	T	[2] T	[2] T	O	[2] T	G	O	T	O	O
Linköping	T	O	O	T	G	G	O	G	T	O	[2] T	O	O
Norrköping	[1] T	O	T	T	T	[2] T	O	T	T	O	T	O	O
Motala	T	O	T	T	T	[2] T	O	T	T	O	T	O	O
Jönköping	T	O	T	T	T	T	[1] T	T	T	O	T	O	O
Växjö	O	O	O	T	T	T	O	[1] T	[1] T	O	O	O	O
Kalmar	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	[1] T	O	O
Västervik	O	O	O	T	O	G	O	T	O	O	O	O	O
Visby	T	T	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Karlskrona	O	O	T	T	O	G	O	G	T	O	O	[1] T	[1] T
Kristianstad	O	O	O	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Malmö	[1] T	O	T	T	T	T	[1] T	T	T	O	T	O	O
Lund	T	O	O	G	G	G	G	G	O	O	O	O	O
Landskrona	O	O	T	G	G	G	[2] T	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg	O	O	T	T	T	G	O	G	T	O	T	O	O
Ystad	O	O	T	T	G	T	O	T	T	O	T	O	O
Halmstad	[1] T	O	T	T	G	G	O	T	T	O	T	O	O
Göteborg	T	O	T	G	G	T	O	T	T	O	O	O	O
Lysekil	T	T	T	T	T	T	O	T	[1] T	O	[1] T	O	O
Vänersborg	T	T	T	T	T	G	T	T	T	O	T	O	O
Borås	T	O	T	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Tidaholm	O	O	T	T	T	T	O	T	O	O	T	O	O
Karlstad	T	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Örebro	T	[1] T	T	T	G	T	O	T	T	O	T	O	O
Kopparberg	O	O	O	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Västerås	T	O	[1] T	T	T	[2] T	O	T	[1] T	O	T	O	O
Falun och Domnarvet	T	O	T	[2] T	[2] T	[2] T	O	T	T	O	T	O	O
Ludvika	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O	[1] T	O	O
Gävle	O	O	T	T	G	T	O	G	O	O	T	O	O
Söderhamn	O	O	[1] T	T	T	T	T	T	O	O	T	O	O
Sundsvall	O	O	O	G	T	T	O	O	O	O	O	O	O
Nyland	O	O	T	G	G	G	T	T	O	O	T	O	O
Östersund	T	O	O	T	T	T	O	O	T	O	T	O	O
Umeå	T	O	T	[2] T	T	[2] T	T	T	T	O	T	T	T
Luleå och Boden	T	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Malmberget och Gällivare	[1] T	O	T	T	T	T	T	T	O	O	O	O	O
Kiruna	O	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	T	T

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

av *ost* har under månaden visat en svag tendens till avmattning. Beträffande *fläsk* kan en starkt tilltagande varuknapphet konstateras. Tillförseln betecknades såsom otillräcklig under juli å 3 och under augusti å 8 orter. Under september åter rapporterades fläskbrist från ej mindre än 26 orter. Tillgången av *färsk fisk* synes inom större delen av riket vara tillräcklig. Ett undantag härifrån bilda dock södra delarna av Norrland, varifrån otillräcklig tillförsel rapporterats. *Ved*tillgången har under månaden något förbättrats. Otillräcklig tillförsel råder likväl ännu inom 8 rapportorter. Vad slutligen beträffar *fotogen* samt *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att beteckna såsom i det närmaste avstannad. Endast inom ett par orter i övre Norrland synes behovet av kol och koks motsvara efterfrågan å dessa varor.

Levnadskostnaderna och statstjänstemännens lönefråga i Norge.

Den 19 maj 1917 framlade den norska regeringen för stortinget proposition om lönereglering för statstjänstemän. Ur propositionens allmänna motivering må framhållas följande såsom belysande för de norska statstjänstemännens nuvarande ekonomiska och sociala ställning:

Den senaste allmänna löneregleringen för norska statstjänstemän ägde rum på 1870-talet, nämligen år 1872 för civila tjänstemän och år 1873 för militära. De löneregleringar, som sedermera företagits, hava varit av mera begränsad och tillfällig karaktär, omfattande enstaka förvaltningsområden eller tjänstemannaklasser samt genomförda vid olika tidpunkter i mån av förhållandenas krav och statsverkets tillgångar. Detta har vållat, att tjänstemännens avlöningsförhållanden erhållit en synnerligen heterogen prägel, och har bland annat haft den mindre lyckliga påföljden, att vissa tjänstemannagrupper fått stå tillbaka, emedan deras krav icke med tillräcklig styrka förmått göra sig gällande och kunnat tillgodoses vare sig på grund av statsfinansiella hänsyn eller därför att samtidigt andra grupper framställt krav, som ansetts vara mera trängande. I vissa fall har lönestaten förblivit oreglerad sedan längre tid tillbaka än en hel generation.

För att råda bot härå har utarbetats ett förslag till gemensam löneregleringför samtliga förvaltningsområden och tjänstemannaklasser. Härvid har man särskilt sökt undanröja bestående missförhållanden genom att åvägabringa så rättvis proportion som möjligt mellan lönerna inom olika förvaltningsområden med hänsyn jämväl tagen till vad som kräves för att trygga tillgången på duglig arbetskraft.

Bland de skäl, som i allmänhet tala för en löneregleringen, anföres i första rummet hänsynen till tjänstemännen själva, beträffande vilka staten är skyldig tillse, att deras löner hålla jämna steg med den fortskridande *fördyringen av levnadskostnaderna*. Härvid bortses från de extraordinära förhållanden, som för närvarande råda på grund av världskriget, och framhålles, att en löneregleringen helt naturligt icke kan baseras på dylika omständigheter utan allenast bör hänföra sig till den prisökning, som med

hänsyn till tids- och ortsförhållandena må anses såsom en normal följd av utvecklingen. Med utgångspunkt härifrån visar det sig vid jämförelse mellan företagna löneregleringar och statistiken över prisernas förändringar, att lönerna genomgående hava stannat under och delvis mycket långt under den allmänna prisnivån.

I betraktande av penningens minskade värde och de genomgripande förändringar, som landets ekonomiska förhållanden undergått på senare tid, framstår det såsom en oavvislig nödvändighet för statsmyndigheterna att tillmötesgå kraven på lönereglering.

Allra starkast gör sig måhända gällande nödvändigheten härav för staten själv i och för tryggandet av tillgången på skickliga krafter i dess tjänst. Inom vissa förvaltningsområden betecknas tillståndet i detta hänseende såsom ohållbart och såsom ett rent nödläge. Framför allt kan detta sägas vara fallet inom de tjänstemannaklasser, där högre utbildning kräves. Orsaken härtill är uppenbarligen, att näringslivet på grund av de senaste årens utomordentligt starka utveckling haft ökad användning för dugliga personer med högre utbildning och att lönenivån i privat tjänst hållit jämna steg med utvecklingen ävensom med fördyringen av levnadskostnaderna, vilket icke ens tillnärmelsevis varit fallet med lönerna i allmän tjänst. Såsom exempel å befattningshavare, vilkas löner varit alltför otillräckliga för att upprätthålla rekryteringen med fullt kvalificerade personer, nämnas särskilt läroverkslärare, präster, i det allmännas tjänst anställda ingenjörer, domare, högre polistjänstemän och departementens personal.

Det vore, enligt vad i propositionen sägs, ett ödesdigert misstag att betrakta dessa företeelser såsom helt tillfälliga och allenast förorsakade av rådande extraordinära förhållanden. I stället hava de gjort sig märkbara under en längre tid, och det föreligger förvisso icke anledning förmoda, att efter kriget skall finnas mindre användning i privat tjänst för dugliga personer med högre utbildning eller att lönenivån skall sjunka för dylika befattningar. Icke minst bidrager härtill den enastående kapitalökning, som ägt rum i landet till följd av de genom kriget framkallade konjunkturerna och de rika möjligheter till fortsatt utveckling av näringslivet, som härmed öppna sig.

Uppmärksammas borde därjämte, att när statstjänstemännen under längre tid drabbas av ekonomiskt betryck, detta är ägnat att inverka skadligt på deras arbetsförmåga samt att det otvivelaktigt i betänklig grad kan försvaga deras auktoritet.

Enligt vad vidare anföres behöver visserligen icke lönen i statstjänst sättas lika högt som för motsvarande befattningar i enskild tjänst, enär med statstjänsten äro förenade särskilda förmåner, som i viss mån kunna sägas uppväga skillnaden i lönen. I varje fall måste emellertid fordras, att en viss proportion mellan offentlig och privat lönenivå upprätthålles under tidernas lopp samt att lönen i allmän tjänst icke i någon väsentlig mån sjunker under det mått, som svarar mot den allmänna prisnivåns normala stegring.

I propositionen erinras även om de synpunkter, som gjorde sig gällande vid en del provisoriska löneregleringar före den nyss omnämnda allmänna regleringen av lönestaterna på 1870-talet. Bland annat uppställdes därvid det kravet, att vederlag bör beredas tjänstemannen för de uppoffringar i tid och pengar, som han måste underkasta sig för sin utbildning till statstjänst. Visar sig statstjänsten vara ekonomiskt mindre gynnad vid jämförelse med andra levnadsbanor, som kräva ungefär motsvarande mått av kostnader och personlig duglighet, måste därav följa, att befattningar i statens tjänst icke bliva så eftersökta som önskligt vore. De kostnader, som erfordras för uppnående av dessa befattningar, föredrager man då att använda för utbildning till andra värv eller att nedlägga såsom driftskapital i något enskilt företag, och statstjänsten kommer att till väsentlig del rekryteras med personer, som på grund av brist på energi och företagsamhet el. dyl. icke äro lämpade för det friare och mera självständiga arbete, som på andra levnadsbanor vanligen kräves för att uppnå en tillfredsställande position.

Även hade framhållits, att den lockelse, som statstjänsten av ålder utövat på grund av det därmed förenade stora anseendet, icke längre gjorde sig gällande med samma styrka som tidigare samt att de fördelar, som voro förenade med den säkra ställningen

i statens tjänst, jämväl förlorat en ansenlig del av sin dragningskraft till följd av lönens relativt ringa storlek.

I samband med lönefrågan framhålles slutligen i propositionen betydelsen av att statstjänstemännen i regel lämnas företräde vid besättandet av lediga befattningar i statens tjänst, så att undantag härifrån göres endast i de fall, då särskilda skäl tala därför. För en stor del av tjänsterna och särskilt för de flesta befattningarna i centralförvaltningen är lönen fastställd under den förutsättningen, att de skola vara genomgångsställningar, från vilka inom rimlig tid befordran kan ske till bättre avlönade platser. Det säges vara en rättmätig fordran, att de, som, ofta mot en relativt ringa lön, offrat sina bästa arbetsår i statens tjänst, erhålla företräde — under förutsättning, att de äro fullt kvalificerade — framför personer, som ägnat sin bästa ålder åt en vanligen långt mera lönande privat verksamhet.

Helt naturligt kan denna princip icke undantagslöst genomföras. Särskilt vid besättandet av högre befattningar finnas fall, då det ligger i statens intresse att förvärva utomstående krafter av framstående förmåga eller med speciella förutsättningar för platsen ifråga, liksom det också av andra särskilda skäl kan vara lämpligt, att undantag göres från ovannämnda regel. Men där icke sådana alldeles särskilda skäl kunna åberopas, bör genomgående upprätthållas den principen, att företräde lämnas åt aspiranter inom förvaltningsområdet eller eljest i statens tjänst, därest de besitta nödiga kvalifikationer.

I propositionen åberopas ett av Statistiska Centralbyrån avgivet utlåtande över prisrörelsen i Norge under senare tid, och torde en del i detta utlåtande lämnade siffror vara av intresse att meddela. På grundval av den normala förbrukningen under år 1913 i en mindre bemedlad Kristianiafamilj å 4 personer har man beräknat, att levnadskostnaderna för en dylik familj stegrats från 1 327 kronor år 1901 till 1 605 kronor år 1914 och 2 626 kronor i februari år 1917. Kan denna utgiftsstegring anses representativ för en arbetarfamilj, så hava å andra sidan levnadskostnaderna för en tjänstemannafamilj å 6 personer i Kristiania beräknats stiga från 2 639 kronor år 1901 till 3 162 kronor år 1914 och 5 203 kronor i februari år 1917. Stegringen utgör för dessa bägge slags budgeter ungefär densamma under tidsperioden 1901—1917, eller 98 % för arbetarfamiljen och 97 % för tjänstemannafamiljen. Härvid har konsumtionen beräknats vara oförändrad, ehuru i verkligheten helt naturligt omläggningar eller inskränkningar måst företagas, men i och för belysandet av prisstegringens inverkan på hushållningen torde man böra utgå från förutsättningen av oförändrad förbrukning.

För andra norska städer än Kristiania föreligga prisuppgifter å livsmedel, lyse och bränsle först från och med år 1911. Prisstegringen å nämnda artiklar från tiden närmast före krigsutbrottet till mars 1917 uppgår i Kristiania till 82 %, i andra städer till 85 %, och utvecklingen företer i det allra närmaste parallella linjer.

Såsom huvudresultat av dessa beräkningar framgår, att kostnaderna för ett hushåll stegrats under åren 1900—1914 med omkring 25 % samt under åren 1900—1917 med omkring 100 %. Går man än längre tillbaka i tiden, finner man den lägsta prisnivån år 1896, som betecknar slutpunkten av en mer än 20-årig period med fallande priser. De prisuppgifter, som stå till buds för dessa äldre tider, äro emellertid icke jämförliga med våra dagars statistik, varförutom levnadsvillkoren och konsumtionens sammansättning kunna antagas hava undergått en betydande förändring.

En illustration till förskjutningen i levnadsförhållandena utgör i viss mån arbetslönens förändring under här omhandlade tidsperiod. Av en i utlåtandet meddelad statistik framgår, att under perioden 1880—1915 arbetslönerna i stad genomsnittligen stegrats med 130 %, på landet med 123 %. Även under 1880- och första hälften av 1890-talet, då priserna i det hela voro sjunkande, befinnes arbetslönen hava stegrats, något som tyder på förbättrad levnadsstandard för arbetarklassen. Likaså har arbetslönen under den därpå följande perioden av prisstegring fram till 1915 ökats mera än

varupriserna, såsom för övrigt bekräftas av vissa från den norska riksförsäkringsanstalten erhållna uppgifter. Jämväl visar sig nationalinkomsten, räknat i genomsnitt per inbyggare, hava stigit i minst samma proportion som arbetslönerna, nämligen från 250 kronor år 1890 (däri icke inräknat värdet av husligt arbete) till ungefär det dubbla år 1914.

Under förutsättning, att arbetslönernas utveckling under de allra sista åren hållit jämna steg med varuprisstegringen, skulle arbetslönen numera utgöra mer än det tredubbla beloppet av vad den utgjorde år 1880. Även om de nu rådande prisförhållandena kunna betraktas såsom exceptionella, visar det sig, att utvecklingen redan dessförinnan måste hava varit av ödesdiger verkan på de inkomster, som icke deltagit i den allmänna uppgångsrörelsen.

Slutligen anföras vissa statistiska uppgifter för att belysa den minskade rekryteringen av tjänstemannabanan. Dessa uppgifter visa bland annat, att nedgången i aspiranternas antal tagit sin början redan före utbrottet av världskriget och den därmed följande fördyringen av levnadskostnaderna.

Hyresnämnderna och hyresstegringen.

(Preliminär översikt.)

Genom lagen mot oskälig hyresstegring den 25 maj 1917 har föreskrivits, att hyresnämnd skall förefinnas i varje stad, köping och municipalsamhälle, vars mantalsskrivna befolkning vid 1916 års ingång översteg 5 000, ävensom att sådan kan inrättas i annan stad, köping, municipalsamhälle eller landskommun, för så vitt Kungl. Maj:t därom förordnar. Lagen utrustade därjämte hyresnämnderna med befogenhet att i viss ordning fastställa hyresbelopp samt att infordra statistiska och andra uppgifter, varjämte inrycktes bestämmelser om offentlig bostadsförmedling och i samband därmed obligatorisk anmälan om hyresledighet.[1]

Enär hyresnämnderna sålunda erhållit utvidgad befogenhet och i viss mån ombildats till centralorgan för bostadsmarknadens övervakande och reglering var å sin ort, ansåg sig socialstyrelsen lämpligen böra hänvända sig till dem, när det gällde att, i och för en av Kungl. Maj:t anbefalld levnadskostnadsberäkning,[2] erhålla pålitligast möjliga uppgifter beträffande bostadshyrornas stegring för mindre lägenheter under kristiden.

För detta ändamål översände styrelsen i september 1917 ett särskilt formulär till de 74 orter, där hyresnämnder enligt tillgängliga uppgifter skulle vara i verksamhet. Från nämnderna i 7 orter, nämligen Solna, Nynäshamn, Mjölby, Värnamo, Arlöv, Åmål och Kiruna, anmäldes emellertid, att någon

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 640 ff.
[2] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1171.

hyresreglering där icke ägt rum. I de flesta fall uppgavs detta bero på, att nämnden blivit tillsatt så sent, att den ännu ej hunnit fatta något beslut, men från Kiruna meddelades dock, att hyresreglering visat sig alldeles obehövlig, enär på grund av stark utflyttning från samhället ett stort antal lägenheter voro lediga och hyrorna beräknades hava minskats med c:a 20 %.

Från övriga 67 orter hava uppgifter ingått om verkställda hyresregleringar, och de härigenom erhållna uppgifterna redovisas i efterföljande huvudtabell.

Omfattningen av hyresregleringsverksamheten åskådliggöres genom tabellens kol. 3—9, vari redovisas antalet av hyresnämnderna reglerade bostadslägenheter. Vid bedömandet av statistiken ifråga måste emellertid ihågkommas, att uppgifterna hänföra sig till slutet av september månad, vilket medfört, att för vissa städer, exempelvis Stockholm, blott en del av de till reglering anmälda lägenheterna kunnat medräknas, enär vid angivna tidpunkt ett mycket stort antal regleringsärenden ej hunnit bliva slutbehandlade. Vidare äro endast medtagna lägenheter utan centralvärme och bland dem blott bostadslägenheter från ett t. o. m. fem rum och kök, sålunda inga butiks-, kontors- o. d. affärslägenheter. Med hänsyn härtill måste de meddelade uppgifterna betraktas såsom allenast preliminära, men är det styrelsens avsikt att efter årets utgång söka åstadkomma en mera definitiv statistik över hyresregleringsverksamheten.

Tillhopa föreligga uppgifter rörande 17 156 reglerade bostadslägenheter. Huru dessa fördela sig på olika storlekskategorier av orter, åskådliggöres av nedanstående tablå:

Orter och ortsgrupper	Antal orter	Antal av hyresnämnd reglerade bostadslägenheter t. o. m. 5 rum och kök (utan värme)		Därav lägenheter om					
		antal	%	1 rum (kök)	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök
Stockholm	1	8 158	47·5	747	3 458	2 513	751	348	341
Göteborg	1	1 103	6·4	42	463	303	139	111	45
Malmö	1	1 127	6·6	16	489	371	118	98	35
Städer med 20—100 000 inv.	12	2 738	16·0	152	1 139	852	347	150	98
Städer med 10—20 000 inv.	18	1 273	7·4	59	528	339	193	83	71
Orter med 5—10 000 inv.	31	1 851	10·8	220	921	472	155	57	26
Orter med mindre än 5 000 inv.	3	906	5·3	68	300	225	141	95	77
Samtliga orter (antal)	**67**	**17 156**	**100·0**	**1 304**	**7 298**	**5 075**	**1 844**	**942**	**693**
Samtliga orter (procent)	—	**100·0**	—	**7·6**	**42·5**	**29·6**	**10·8**	**5·5**	**4·0**

Preliminära uppgifter

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Län och ort (s = stad; k = köping; m = municipalsamhälle)	Invånarantal den 1/1 1917	Antal av hyresnämnd reglerade bostadslägenheter t. o. m. 5 rum och kök (utan centralvärme)	Därav lägenheter om						Medelhyra (i kr.) för förestående							
			1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum (kök)			1 rum och kök			2 rum och	
									1914—15 kr.	1916—17 kr.	1917—18 kr.	1914—15 kr.	1916—17 kr.	1917—18 kr.	1914—15 kr.	1916—17 kr.
1	**Stockholms stad**[1]	408 792	8 158	747	3 458	2 513	751	348	341	240	246	261	334	343	364	518	527
	Stockholms län.																
2	Södertälje (s) . . .	14 000	300	12	143	66	40	22	17	125	127	144	218	222	242	355	362
3	Sundbyberg (k) . .	6 241	472	97	191	141	22	21	—	125	125	132	258	260	283	379	390
4	Lidingö (k) . . .	7 573	125	5	63	34	19	2	2	170	200	215	259	295	324	407	450
5	Råsunda (m) . . .	3 612	870	62	285	216	138	93	76	220	220	245	300	300	343	418	468
	Uppsala län.																
6	Uppsala (s)	27 976	182	4	61	59	27	22	9	121	121	127	221	221	229	435	437
7	Enköping (s) . . .	5 736	24	—	22	2	—	—	—	—	—	—	145	150	156	233	233
	Södermanl. län.																
8	Nyköping (s) . . .	11 138	90	6	57	11	11	2	3	106	107	113	214	215	235	366	368
9	Katrineholm (s) . .	6 615	86	2	50	30	4	—	—	108	120	1: 2	192	216	240	336	372
10	Eskilstuna (s) . .	30 111	141	7	83	34	10	6	1	110	116	126	218	229	246	358	366
	Östergötl. län.																
11	Linköping[2] (s) . .	25 629	121	17	66	19	9	8	2	77	79	81	155	161	169	308	317
12	Norrköping (s) . .	55 623	180	12	67	41	23	19	18	137	137	149	217	220	240	387	395
	Jönköpings län.																
13	Jönköping (s) . .	28 765	154	18	85	37	9	—	5	76	76	85	147	147	162	193	197
14	Huskvarna (s) . .	7 701	16	2	7	6	1	—	—	65	65	75	139	142	150	221	233
15	Nässjö (s)	7 436	50	—	17	29	2	1	1	—	—	—	128	134	149	225	238
16	Eksjö[2] (s)	5 785	42	2	18	11	10	—	1	74	74	85	111	111	121	164	164
	Kronobergs län.																
17	Växjö (s)	8 820	3	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	250	250
18	Älmhult (k) . . .	1 235	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalmar län.																
19	Kalmar (s)	16 523	12	—	—	4	5	1	2	—	—	—	—	—	—	225	240
20	Oskarshamn (s) . .	8 292	9	—	1	4	2	2	—	—	—	—	108	108	144	228	270
21	Västervik (s) . . .	11 545	83	11	45	25	1	1	—	65	65	70	124	126	138	236	241
	Gottlands län.																
22	Visby (s)	10 115	16	—	2	8	2	4	—	—	—	—	132	132	144	195	189
	Blekinge län.																
23	Karlskrona (s) . .	28 556	202	6	31	102	45	10	8	110	114	124	148	166	183	267	271
24	Karlshamn[4] (s) . .	7 447	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kristianstads l.																
25	Kristianstad (s) .	12 693	16	—	2	8	2	1	3	—	—	—	105	105	117	313	313
	Malmöhus län.																
26	Malmö (s)	111 823	1 127	16	489	371	118	98	35	140	141	155	206	218	235	317	340
27	Lund (s)	23 100	154	9	32	56	21	16	20	81	83	98	152	158	172	242	253
28	Landskrona (s) . .	17 304	85	—	14	54	12	1	4	—	—	—	128	128	145	172	176
29	Hälsingborg (s) . .	35 783	423	7	74	214	83	30	15	126	132	138	171	188	195	257	257
30	Eslöv (s)	5 997	25	3	6	10	5	—	1	68	68	82	159	159	178	242	243
31	Ystad (s)	11 869	47	—	10	25	7	5	—	—	—	—	150	150	165	215	215
32	Trälleborg (s) . .	11 051	15	—	2	8	2	—	3	—	—	—	162	162	174	312	319
33	Höganäs (m) . . .	5 736	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	125	125	150	—	—

[1] Inkl. de nyinkorporerade församlingarna Brännkyrka och Bromma. — [2] De i kol. 10—39 meddelade tillskriva införandet av elektriskt ljus. — [4] Hyresförhöjningen har berott på utförda om- och tillbyggnader.

(september 1917).

18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
av hyresnämnd reglerade lägenheter om										Ökning (eller minskning) av förestående medelhyra												
										från hyresåret 1914—15 till hyresåret 1917—18 för						från hyresåret 1916—17 till hyresåret 1917—18 för						
kök	3 rum och kök			4 rum och kök			5 rum och kök			1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	
1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
564	788	803	880	984	1 009	1 152	1 312	1 316	1 520	8·8	9·0	8·9	11·7	17·1	15·9	7·4	6·1	7·0	9·6	14·2	15·5	1
399	490	494	554	665	679	805	975	998	1 128	15·2	11·0	12·4	13·1	21·1	15·7	13·4	9·0	10·2	12·1	18·6	13·0	2
426	560	570	620	750	750	790	—	—	—	5·6	9·7	12·4	10·7	5·2	—	5·6	8·8	9·2	8·8	5·2	—	3
481	570	585	642	900	900	963	1 000	1 000	1 175	26·5	25·0	18·2	12·6	7·0	17·5	7·5	9·8	6·9	9·7	7·0	17·5	4
542	575	650	745	796	869	950	921	1 017	1 192	11·4	14·3	29·7	29·6	19·4	29·4	11·4	14·8	15·8	14·6	9·3	17·2	5
447	591	598	616	816	820	838	892	931	973	4·5	3·7	2·6	4·3	2·8	9·1	4·5	3·7	2·8	3·0	2·2	4·5	6
265	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7·6	13·7	—	—	—	—	4·0	13·7	—	—	—	7
399	478	485	531	650	675	735	820	853	900	6·6	9·9	9·0	11·1	13·1	9·8	5·6	9·3	8·4	9·5	8·9	5·5	8
396	432	480	540	—	—	—	—	—	—	22·2	25·0	17·9	25·0	—	—	10·0	11·1	6·5	12·5	—	—	9
396	565	578	626	805	805	898	950	950	1 075	14·5	12·8	10·6	10·8	11·5	13·2	8·6	7·4	8·2	8·3	11·5	13·2	10
348	575	596	675	541	571	609	—	—	—	5·2	9·0	13·0	17·4	12·6	—	2·5	5·0	9·8	13·3	6·7	—	11
440	536	547	613	782	791	889	975	978	1 109	8·5	10·8	13·7	14·5	13·7	13·7	8·5	9·1	11·4	12·1	12·4	13·4	12
277	469	469	517	—	—	—	762	762	837	11·8	10·2	43·5	10·2	—	9·8	11·8	10·2	40·6	10·2	—	9·8	13
245	575	575	600	—	—	—	—	—	—	15·4	7·9	10·8	4·3	—	—	15·4	5·6	5·2	4·3	—	—	14
257	336	336	369	640	640	720	550	550	650	—	16·4	14·2	9·8	12·5	18·2	—	11·2	8·0	9·8	12·5	18·2	15
182	300	300	323	—	—	—	450	450	475	15·0	9·5	10·7	7·6	—	5·5	15·0	9·0	10·7	7·6	—	5·5	16
325	—	—	—	375	375	500	560	560	900	—	—	30·0	—	33·3	60·7	—	—	30·0	—	33·3	60·7	17
—	300	300	300	420	420	420	—	—	—	—	—	—	0·0	0·0	—	—	—	—	0·0	0·0	—	18
258	510	520	560	450	550	600	575	625	633	—	—	14·7	9·8	33·3	10·1	—	—	7·5	7·7	9·1	1·3	19
300	328	328	380	460	460	500	—	—	—	—	33·3	31·6	16·0	8·7	—	—	33·3	11·1	16·0	8·7	—	20
258	300	300	330	600	600	600	—	—	—	7·7	11·3	9·3	10·0	0·0	—	7·7	9·5	7·1	10·0	0·0	—	21
213	375	375	443	513	513	563	—	—	—	—	9·1	9·2	18·1	9·8	—	—	9·1	12·7	18·1	9·7	—	22
294	398	403	443	502	505	542	736	741	804	12·7	23·7	10·1	11·3	8·0	9·2	8·8	10·2	8·5	9·9	7·3	8·5	23
—	400	400	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62·5	—	—	—	—	—	62·5	—	—	24
345	432	432	490	600	600	700	950	950	1 066	—	11·4	10·2	13·4	16·7	12·2	—	11·4	10·2	13·4	16·7	12·2	25
384	461	491	545	611	648	725	784	800	933	10·7	14·0	21·1	18·2	18·7	19·0	9·9	7·8	12·9	11·0	11·9	16·6	26
278	457	469	539	616	657	692	779	838	871	20·7	13·5	14·9	18·0	12·4	11·7	18·1	8·9	9·9	14·9	5·3	3·9	27
202	322	338	370	700	700	800	670	670	773	—	13·1	17·5	14·9	14·3	15·4	—	13·1	14·8	9·5	14·3	15·4	28
279	408	456	488	689	744	848	714	764	871	9·5	14·0	17·9	19·6	23·2	22·1	4·6	3·7	8·6	7·0	14·0	14·0	29
272	419	423	456	—	—	—	300	300	600	20·6	11·9	12·4	8·8	—	100·0	20·6	11·9	11·9	7·8	—	100·0	30
245	375	375	425	460	460	545	—	—	—	—	10·0	14·0	13·3	18·5	—	—	10·0	14·0	13·3	18·5	—	31
336	480	480	575	—	—	—	650	650	800	—	7·4	7·7	19·8	—	23·1	—	7·4	5·3	19·8	—	23·1	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20·0	—	—	—	—	—	20·0	—	—	—	—	33

uppgifterna avse ett mindre antal lägenheter än i kol. 4—9 uppgivna antal. — [3] Hyresförhöjningen är att

Preliminära uppgifter

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Län och ort (s = stad; k = köping; m = municipalsamhälle)	Invånarantal den 1/1 1917	Antal av hyresnämnd reglerade bostadslägenheter t. o. m. 5 rum och kök (utan centralvärme)	Därav lägenheter om						Medelhyra (i kr.) för förestående							
			1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum (kök)			1 rum och kök			2 rum och	
									1914—15 kr.	1916—17 kr.	1917—18 kr.	1914—15 kr.	1916—17 kr.	1917—18 kr.	1914—15 kr.	1916—17 kr.
Hallands län.																
1 Halmstad (s)	18 879	208	7	87	57	26	13	18	46	46	56	126	122	143	221	229
2 Varberg[1] (s)	4 721	34	6	15	9	2	1	1	72	72	84	132	132	144	216	216
Göteb. o. Bohus l.																
3 Göteborg (s)	191 535	1 103	42	463	303	139	111	45	149	165	172	245	262	279	430	465
4 Uddevalla (s)	13 581	86	—	36	21	27	1	1	—	—	—	158	174	187	240	262
5 Mölndal (m)	6 048	25	4	15	6	—	—	—	60	72	96	120	144	180	216	264
6 Krokslätt (m)	5 675	158	6	115	22	15	—	—	117	123	129	188	195	214	270	285
7 Gårda (m)	7 121	235	37	163	27	8	—	—	109	118	126	182	197	216	305	327
8 Lunden (m)	5 931	40	4	34	1	1	—	—	119	128	170	213	228	247	350	360
Älvsborgs län.																
9 Vänersborg (s)	8 416	22	—	5	7	2	2	6	—	—	—	150	155	162	250	260
10 Trollhättan (s)	14 191	96	4	41	16	17	10	8	100	115	125	150	150	160	275	275
11 Alingsås (s)	5 950	86	7	32	25	13	6	3	79	80	88	135	146	160	228	245
12 Borås (s)	23 840	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs län.																
13 Mariestad (s)	5 244	4	—	1	—	2	1	—	—	—	—	110	110	130	—	—
14 Lidköping (s)	8 162	17	1	7	4	3	1	1	56	56	100	177	177	199	222	222
15 Skara (s)	6 069	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	214	215
16 Skövde (s)	9 721	16	—	4	2	4	1	5	—	—	—	140	140	152	200	200
17 Falköping (s)	5 781	67	1	20	30	15	—	1	48	48	48	162	168	181	260	277
Värmlands län.																
18 Karlstad (s)	18 778	20	1	9	4	4	—	2	120	120	144	189	189	227	338	356
19 Kristinehamn (s)	9 829	49	11	18	12	5	3	—	75	75	80	140	150	160	260	280
20 Arvika (s)	5 212	17	—	9	8	—	—	—	—	—	—	150	150	180	270	270
Örebro län.																
21 Örebro (s)	34 453	793	50	390	210	95	36	12	103	104	108	227	237	253	359	375
Västmanlands l.																
22 Västerås (s)	25 408	291	17	179	68	18	3	6	104	105	112	231	250	258	383	406
23 Sala[2] (s)	7 686	32	1	21	6	3	1	—	70	70	120	145	145	162	239	246
24 Arboga (s)	5 073	76	20	33	11	5	5	2	64	64	73	116	116	132	206	206
Kopparbergs l.																
25 Falun (s)	11 966	28	3	10	5	4	5	1	158	125	134	199	199	228	322	322
Gävleborgs län.																
26 Gävle (s)	36 623	95	5	71	12	5	—	2	135	137	139	208	223	229	375	414
27 Söderhamn (s)	11 436	63	5	31	7	12	5	3	80	80	91	146	146	163	296	296
28 Hudiksvall (s)	7 211	16	3	5	5	1	2	—	78	78	85	156	156	174	296	296
Västernorrl. l.																
29 Härnösand (s)	10 025	13	—	2	1	2	4	4	—	—	—	118	118	123	200	200
30 Sundsvall (s)	16 651	12	—	1	2	8	1	—	—	—	—	200	200	260	475	500
Jämtlands län.																
31 Östersund (s)	10 118	83	10	36	17	11	7	2	142	153	162	255	262	284	438	445
Västerbottens l.																
32 Umeå (s)	6 610	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	325	350
Norrbottens l.																
33 Luleå (s)	9 936	90	13	45	24	8	—	—	143	143	150	241	241	266	394	394
34 Boden (m)	5 908	42	1	17	11	4	7	2	144	144	144	180	187	211	345	356
35 Samtliga orter	1 554 410	17 156	1 304	7 298	5075	1844	942	693	193	196	210	270	278	299	423	436

[1] Lägenheterna å 4 och 5 rum och kök hava förut ej varit uthyrda. — [2] Hyresstegringen för enrumslägen-

(september 1917).

18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
av hyresnämnd reglerade lägenheter om										Ökning (eller minskning) av förestående medelhyra												
										från hyresåret 1914—15 till hyresåret 1917—18 för						från hyresåret 1916—17 till hyresåret 1917—18 för						
kök	3 rum och kök			4 rum och kök			5 rum och kök			1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum (kök)	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	
1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	1914 —15 kr.	1916 —17 kr.	1917 —18 kr.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
258	385	400	473	511	525	620	659	660	808	22·7	12·9	17·0	22·7	21·3	22·7	22·7	17·2	12·7	18·3	18·1	22·4	1
240	276	276	300	—	—	700	—	—	850	16·7	9·1	11·1	8·7	—	—	16·7	9·1	11·1	8·7	--	—	2
495	603	652	710	826	894	968	1 003	1 065	1 162	15·8	13·9	15·2	17·8	17·2	15·9	4·2	6·5	6·5	8·9	8·3	9·1	3
292	456	506	525	400	450	450	700	700	1 050	—	18·4	21·7	15·1	12·5	50·0	—	7·5	11·5	3·8	0·0	50·0	4
336	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60·0	50·0	55·6	—	—	—	33·3	25·0	27·3	—	—	—	5
307	384	390	408	—	—	—	—	—	—	10·3	13·8	13·7	6·3	—	—	4·9	9·7	7·7	4·6	—	—	6
352	376	420	460	—	—	—	—	—	—	15·6	18·7	15·5	22·3	—	—	6·8	9·6	7·6	9·5	—	—	7
372	350	350	350	—	—	—	—	—	—	42·9	16·0	6·1	0·0	—	—	32·8	8·3	3·3	0·0	—	—	8
280	325	338	363	700	700	800	600	658	754	—	8·0	12·0	11·7	14·3	25·6	—	4·5	7·7	7·4	14·3	14·6	9
300	425	450	475	650	675	725	950	1 000	1 100	25·0	6·6	9·1	11·8	11·5	15·8	8·7	6·6	9·1	5·6	7·4	10·0	10
273	343	399	453	453	495	538	475	509	556	11·0	18·5	20·0	32·0	18·8	17·0	10·0	9·6	11·4	13·5	8·7	9·2	11
—	450	450	490	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8·9	—	—	—	—	—	8·9	—	—	12
—	250	250	275	500	500	550	—	—	—	—	18·2	—	10·0	10·0	—	—	18·2	—	10·0	10·0	—	13
248	311	311	342	450	450	500	550	550	650	80·0	12·2	11·7	10·0	11·1	18·2	80·0	12·2	11·7	10·0	11·1	18·2	14
235	400	400	440	—	—	—	—	—	—	—	—	10·0	10·0	—	—	—	—	9·3	10·0	—	—	15
220	362	362	412	510	510	560	745	755	870	—	8·5	10·0	13·8	9·8	16·7	—	8·5	10·0	13·8	9·8	15·2	16
285	367	371	410	—	—	—	450	450	495	0·0	11·7	9·6	11·7	—	10·0	0·0	7·7	2·9	10·5	—	10·0	17
396	522	547	628	—	—	—	813	813	950	20·0	20·1	17·2	20·8	—	16·9	20·0	20·1	11·2	14·8	—	16·9	18
290	500	500	550	600	700	750	—	—	—	6·7	14·4	11·5	10·0	25·0	—	6·7	6·7	3·6	10·0	7·1	—	19
325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20·0	20·4	—	—	—	—	20·0	20·4	—	—	—	20
405	509	537	597	653	691	813	841	848	1 020	5·3	11·4	12·8	17·4	24·5	21·4	3·8	6·8	8·0	11·2	17·7	20·3	21
424	547	599	635	758	758	850	817	827	957	7·7	11·7	10·7	16·1	12·1	17·1	6·7	3·2	4·4	6·0	12·1	15·7	22
271	379	387	460	500	500	600	—	—	—	71·4	11·7	13·2	21·5	20·0	—	71·4	11·7	10·2	18·9	20·0	—	23
235	389	389	452	498	498	580	475	475	550	14·1	13·8	14·1	16·2	16·5	15·8	14·1	13·8	14·1	16·2	16·5	15·8	24
375	318	318	481	682	682	782	600	600	800	15·2	14·6	16·5	51·3	14·7	33·3	7·2	14·6	16·5	51·3	14·7	33·3	25
438	521	551	585	—	—	—	942	950	1 050	2·9	10·1	16·8	12·3	—	11·5	1·5	2·7	5·8	6·2	—	10·5	26
314	408	408	440	555	555	630	833	943	943	13·8	11·7	6·0	7·9	13·6	13·2	13·8	11·7	6·0	7·9	13·6	0·0	27
334	300	300	350	475	475	545	—	—	—	9·0	11·5	12·8	16·7	14·7	—	9·0	11·5	12·8	16·7	14·7	—	28
225	538	538	588	775	775	831	900	900	988	—	4·3	12·5	9·3	7·3	9·7	—	4·3	12·5	9·3	7·3	9·7	29
525	662	706	772	1 200	1 200	1 320	—	—	—	—	30·0	10·5	16·6	10·0	—	—	30·0	5·0	9·3	10·0	—	30
478	546	555	619	734	748	808	1 000	1 000	1 150	14·1	11·4	9·0	13·4	10·0	15·0	5·9	8·4	7·4	11·5	8·0	15·0	31
400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23·1	—	—	—	—	—	14·3	—	—	—	32
417	525	525	600	—	—	—	—	—	—	4·9	10·4	5·8	14·3	—	—	4·9	10·4	5·8	14·8	—	—	33
390	582	592	648	783	783	863	830	830	1 018	0·0	17·2	13·0	11·3	10·2	22·7	0·0	12·8	9·6	9·5	10·2	22·7	34
478	**613**	**639**	**703**	**808**	**843**	**945**	**1 076**	**1 099**	**1 262**	**9·2**	**10·7**	**11·9**	**14·6**	**16·8**	**17·3**	**7·5**	**7·1**	**8·4**	**9·9**	**12·1**	**14·8**	35

heten är beroende på reparation och införande av elektriskt ljus.

Det framgår härav, att nära två tredjedelar av hela antalet avgjorda regleringsärenden falla på storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö, vilkas sammanlagda befolkningssiffra dock ej uppgår till ens hälften av folkmängden i samtliga hyresnämndsorter. Sammanföras med Stockholm och Göteborg de med egna hyresnämnder försedda förstäderna Sundbyberg, Lidingö och Råsunda, resp. Mölndal, Krokslätt, Gårda och Lunden, framträder än klarare, hurusom hyresstegringslagen övervägande vunnit tillämpning i våra tre storstäder, ty med en folkmängd av mindre än hälften av samtliga här ifrågakommande orters lämna dessa närmare tre fjärdedelar av regleringsfallen. Övervikten för storstäderna är så mycket mer anmärkningsvärd, som just här ett stort antal regleringsärenden vid tidpunkten för uppgifternas avgivande ännu återstodo att avgöra.

Även städerna med 20 000—100 000 invånare uppvisa som grupp ett större antal hyresreglerade lägenheter än som motsvarar folkmängden. Betraktar man de särskilda orterna såväl inom denna som övriga ortsgrupper, befinnes emellertid, som en blick på huvudtabellen giver vid handen, antalet hyresreglerade lägenheter stå i mycket växlande proportion till det genom folkmängdssiffran antydda totala bostadsbeståndet. För ett relativt stort antal regleringar utmärka sig bland andra orter Södertälje och Örebro samt förstadssamhällena Sundbyberg, Lidingö, Råsunda, Krokslätt och Gårda, medan däremot bland större städer Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Kalmar, Borås, Karlstad, Gävle och Sundsvall giva exempel på orter, där hyresnämnderna anlitats jämförelsevis litet.

Beträffande de reglerade lägenheternas fördelning på olika storleksgrupper synes denna tämligen nära sammanfalla med motsvarande fördelning av bostadsbeståndet i dess helhet, sådan denna framgår av 1912—1914 års allmänna bostadsräkning. Medan 79·7 % av här redovisade regleringsfall avse smålägenheter t. o. m. 2 rum och kök, utgöra dessa enligt bostadsräkningen 80·9 % av samtliga lägenheter t. o. m. 5 rum och kök. Detta förhållande synes vitsorda behövligheten och lämpligheten av att, såsom skedde genom 1917 års hyresstegringslag, låta hyresregleringen omfatta samtliga lägenheter och icke blott smålägenheterna.

Huru medelhyrorna för de reglerade lägenheterna ställa sig för skilda orter, framgår av kol. 10—27 av huvudtabellen, vilka redovisa medelhyrorna för de olika lägenhetskategorierna under hyresåren 1914/15, 1916/17 och 1917/18. Det må emellertid framhållas, att dessa genomsnittshyror, såsom byggda på ett jämförelsevis litet och för skilda platser till antal och art mycket växlande primärmaterial, ingalunda kunna göra anspråk på att giva en pålitlig bild av hyresnivån å de särskilda orterna. Det vill emellertid av de meddelade uppgifterna synas, som om kristidens från livsmedelsmarknaden bekanta prisutjämnande inflytande jämväl skulle i viss mån sträckt sig till hyresmarknaden. Sålunda voro i Stockholm vid krigskrisens början medelhyrorna 50—60 % högre än hyresprisen för övriga orter tillsammantagna. För hyresåret 1917/18 består visserligen alltjämt en avgjord hyresskillnad mellan huvudstaden och landsorten, men hyresnivån synes nu

endast vara 40—50 % högre, beroende på att stegringen för hyresreglerade lägenheter ej varit så stark i huvudstaden som den genomsnittliga för övriga orter. Framhållas må i detta sammanhang, att båda åren ett icke obetydligt antal billiga lägenheter från de nyinkorporerade församlingarna Brännkyrka och Bromma ingår bland primärmaterialet, varför de redovisade hyresprisen bliva något för låga för att avse det egentliga Stockholm. Högre hyror än orterna i gemen uppvisar också Göteborg, medan däremot Malmöhyrorna synas ligga i ett annat, något lägre plan, som nära sammanfaller med medelhyrorna i städer med 20—100 000 invånare.

Av betydligt större värde än såsom mätare av hyresnivån äro emellertid de meddelade genomsnittshyrorna såsom belysande hyresstegringen under kristiden. Visserligen medför det delvis ringa antalet primäruppgifter, att för enskilda orter tillfälligheter kunna spela in och förrycka bilden av hyresutvecklingen, men för orterna tillsammantagna eller fördelade i större grupper torde man härigenom erhålla en ganska representativ bild av prisrörelsen på hyresmarknaden, detta så mycket mer, som uppgifterna genomgående avse samma lägenheter alla tre åren och alltså icke den felkälla kan spela in, som eljest alltid influerar på sådan hyresstatistik, som avser hela bostadsbeståndet, nämligen avgången av gamla, billiga bostäder och tillkomsten av moderna, dyra lägenheter. En sammanfattning av hyresstegringen från kristidens början intill innevarande hyresår meddelas i nedanstående tablå, vilken är grundad på uppgifterna i huvudtabellens kol. 28—33:

Orter och ortsgrupper	Procentisk ökning av medelhyran från hyresåret 1914/15 till hyresåret 1917/18 i hyresreglerade lägenheter om						
	1 rum (kök)	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	samtliga lägenheter
Stockholm	8·8	9·0	8·9	11·7	17·1	15·9	**10·8**
Göteborg	15·8	13·9	15·2	17·8	17·2	15·9	**15·8**
Malmö	10·7	14·0	21·1	18·2	18·7	19·0	**18·1**
Städer med 20—100 000 inv. .	8·0	11·3	13·3	15·1	15·6	14·6	**13·4**
Städer med 10—20 000 inv. .	14·6	11·7	13·1	15·0	15·8	16·9	**14·1**
Orter med 5—10 000 inv. . .	9·3	15·3	14·0	13·6	10·8	22·1	**14·2**
Orter med mindre än 5 000 inv.	11·5	14·2	29·3	29·3	19·2	29·4	**24·1**
Samtliga orter	9·2	10·7	11·9	14·6	16·8	17·3	**13·0**

Härav framgår, att för samtliga hyresreglerade lägenheter hyresstegringen 1914/15—1917/18 uppgår till 13 %. Tillika belyses det ur social synpunkt gynnsamma förhållandet, att smålägenheterna, vilka utgöra bostad för den stora huvudmassan av mindre bemedlade, drabbats icke oväsentligt lindrigare av prisstegringen än de större lägenheterna. Medan hyresprisen för smålägenheterna (t. o. m. 2 rum och kök) stegrats med 11·2 %, nämligen för 1 rum med 9·2 %, för 1 rum och kök med 10·7 % och för 2 rum och kök med

11·9 %, är stegringen för övriga lägenheter 16·1 %, nämligen 14·6 % för 3 rum och kök, 16·8 % för 4 rum och kök och 17·3 % för 5 rum och kök.

Betraktas förhållandena å de särskilda orterna, befinnes, såsom i det föregående omnämnts, stegringen i stort sett vara mindre utpräglad för Stockholm (10·8 %) än för landet i dess helhet. Starkare stegring av hyrorna har däremot ägt rum i Malmö (18·1 %) och Göteborg (15·8 %). Anmärkningsvärt kan synas, att den lägsta ortsgruppen, som emellertid endast omfattar 3 orter, uppvisar den allra starkaste stegringen (24·1 %), men är detta förhållande att tillskriva de starka hyreshöjningarna i Råsunda, där på grund av exceptionellt hög ledighetsprocent före krisen hyresnivån varit låg i jämförelse med den i Stockholm rådande.

Vid sidan av de hyresreglerade lägenheternas allmänna stegring under kristiden är det emellertid av mycket intresse att erfara, huru stor del av denna ökning, som faller på det sista hyresåret (1916/17—1917/18), d. v. s. den tidsperiod, under vilken prisbildningen på hyresmarknaden icke varit fri utan underkastad prövning av hyresnämnderna. Uppgifter härom meddelas för de särskilda orterna i kol. 34—39 av huvudtabellen, varav ett sammandrag återgives här nedan:

Orter och ortsgrupper	Procentisk ökning av medelhyran från hyresåret 1916/17 till hyresåret 1917/18 i hyresreglerade lägenheter om						
	1 rum (kök)	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	samtliga lägenheter
Stockholm	7·4	6·1	7·0	9·6	14·2	15·5	8·7
Göteborg	4·2	6·5	6·5	8·9	8·3	9·1	7·5
Malmö	9·9	7·8	12·9	11·0	11·9	16·6	11·3
Städer med 20—100 000 inv.	6·5	5·9	10·0	9·1	11·1	11·0	8·9
Städer med 10—20 000 inv.	9·9	10·3	10·6	10·9	13·5	14·3	11·5
Orter med 5—10 000 inv.	6·9	9·8	8·5	10·1	9·2	18·4	9·5
Orter med mindre än 5 000 inv.	11·5	14·2	15·7	14·5	9·3	17·2	14·8
Samtliga orter	7·5	7·1	8·4	9·9	12·1	14·8	9·3

Härav framgår, att den allmänna hyresökningen å de reglerade lägenheterna från hyresåret 1916/17 till hyresåret 1917/18 uppgår till 9·3 % och att sålunda den övervägande delen av kristidens hyresökning kommer på den allra senaste tiden.

Granskas förhållandena å de särskilda orterna, finner man, att i Stockholm och stadsgruppen med 10—20 000 invånare den alldeles övervägande delen samt för ortsgrupperna med resp. 20—100 000 invånare och 5—10 000 invånare ungefär två tredjedelar av hyresökningen faller under senaste året. I Göteborg och Malmö synas däremot redan tidigare under kristiden hava förekommit avsevärda hyreshöjningar, och så torde förhållandet även hava varit inom den minsta ortsgruppen (Råsunda).

Vad beträffar hyresökningen för de särskilda lägenhetskategorierna, synas procenttalen ofta återspegla en medveten strävan hos hyresnämnderna

att söka återhålla stegringen särskilt för de slag av lägenheter, som företrädesvis bebos av mindre bemedlade, sålunda 1 rum, 1 rum och kök, 2 rum och kök samt, å vissa orter, 3 rum och kök.

De från hyresnämnderna erhållna uppgifterna avsågo emellertid icke blott att redovisa den procentiska hyresökningen från hyresåret 1914/15, resp. 1916/17 till hyresåret 1917/18 för de av nämnderna reglerade lägenheterna utan även att, för så vitt ifrågavarande procentsiffra med avseende på en viss ort icke kunde anses som representativ för den *allmänna* hyresstegringen därstädes, lämna noggrannast möjliga upplysningar rörande dennas ungefärliga storlek.

Av de ingångna svaren vill det synas, som om flertalet hyresnämnder — däribland centralkansliet för Stockholms sju nämnder — skulle anse den allmänna hyresstegringen rätt väl sammanfalla med den för de reglerade lägenheterna beräknade, under förutsättning att vid denna beräkning hänsyn tages till vissa särskilda förhållanden, såsom starkare hyresstegring för vissa, förut mycket billiga lägenheter i stadsperiferien, hyresökning såsom ersättning för reparationer eller inledande av elektriskt ljus o. d. Vissa hyresnämnder, särskilt de i Eskilstuna och Arboga, beteckna däremot den allmänna hyresstegringen å resp. orter såsom lägre, medan andra, såsom Uppsala, Örebro och (beträffande smålägenheter) Västerås, angiva den såsom högre än höjningen å de reglerade bostäderna. Tages hänsyn till sålunda framhållna synpunkter och beräknas genomsnittet för samtliga orter och lägenhetskategorier efter deras relativa betydelse, skulle den allmänna hyresstegringen i stadssamhällena under tiden från år 1914/15 till år 1917/18 uppgå till c:a 12 %.

Svensk hemindustri.

(Sammanfattning av den i serien »Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen »Svensk hemindustri.»)

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag skulle hemarbetsutredningen avse »en ingående undersökning rörande förekomsten och omfattningen av hemindustriellt arbete i Sverige ävensom angående de ekonomiska och sociala förhållanden, varunder sådant arbete bedrives i vårt land.» Hemindustrien har i här refererade utredning uppfattats såsom *den rörelse, där personer på uppdrag av arbetsgivare för dennes yrkesmässigt bedrivna näring mot lön sysselsättas med tillverkning eller förarbetning av varor i sina egna bostäder eller i andra arbetslokaler, som icke tillhandahållas av arbetsgivaren.*

1. Hemindustriens förekomst och omfattning.

Hemindustriens lokala fördelning. Enligt den del av förevarande utredning, vilken avser en allmän undersökning rörande förekomsten och omfattningen av det hemindustriella arbetet i Sverige, förefunnos år 1912 i riket *3 252 företag med hemindustriell produktion, sysselsättande sammanlagt 28 953 hemarbetare, av vilka 6 739 voro män och 22 214 kvinnor.*

I tablån å sid. 1211 hava sammanställts uppgifter rörande den hemindustriella produktionens fördelning på olika län i riket samt mellan städer och landsbygd.

En blick på tablån visar, att Stockholm hade största antalet företag med hemindustriell produktion — omkr. 1/5 av alla utav utredningen berörda — följt på långt avstånd av Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Östergötlands län o. s. v. Lägst på skalan kom i detta avseende Gottlands län, nära följt av Västerbottens, Jämtlands och Norrbottens län. Det största antalet hemarbetare kom emellertid icke på Stockholm utan på Älvsborgs län, där drygt 1/4 av alla hemarbetare i riket voro sysselsatta. Därnäst kom Stockholm med icke fullt 1/5 samt Göteborgs och Bohus län med 1/8 av landets hemarbetare. Minsta antalet hemarbetare fanns i Västerbottens län, som i detta avseende var ungefärligen jämnställt med Norrbottens, Gottlands och Jämtlands län.

Vad fördelningen mellan städer och landsbygd beträffar, så visar tablån, att medan blott 27·0 proc. av företagen voro lokaliserade till landsbygden, så sysselsatte dessa likväl 31·4 proc. av de inom hemindustrien verksamma arbetarna. Medelantalet arbetare, sysselsatta hos ett i städerna beläget företag, var således något mindre än hos motsvarande företag å landsbygden; och utgjorde den förra siffran 8·4, den senare 10·3. (Jfr närmare uppgifter rörande arbetarantalet per företag sid. 1213.)

Den hemindustriella produktionens lokala fördelning.

	Städerna				Landsbygden				Hela riket							
									Absoluta tal				Relativa tal			
	Antal företag	Antal hemarbetare			Antal företag	Antal hemarbetare			Antal företag	Antal hemarbetare			Antal företag	Antal hemarbetare		
		Män	Kvinnor	Summa		Män	Kvinnor	Summa		Män	Kvinnor	Summa		Män	Kvinnor	Summa
Stockholm	655	1 207	3 851	*5 058*	—	—	—	—	**655**	*1 207*	*3 851*	**5 058**	**20·1**	*17·9*	*17·3*	**17·5**
Stockholms län	32	29	116	*145*	26	12	216	*228*	**58**	*41*	*332*	**373**	**1·8**	*0·6*	*1·5*	**1·3**
Uppsala »	68	101	294	*395*	5	1	6	*7*	**73**	*102*	*300*	**402**	**2·2**	*1·5*	*1·4*	**1·4**
Södermanlands »	49	52	97	*149*	36	157	366	*523*	**85**	*209*	*463*	**672**	**2·6**	*3·1*	*2·1*	**2·3**
Östergötlands »	159	187	1 028	*1 215*	51	109	317	*426*	**210**	*296*	*1 345*	**1 641**	**6·5**	*4·4*	*6·1*	**5·7**
Jönköpings »	50	140	131	*271*	87	143	758	*901*	**137**	*283*	*889*	**1 172**	**4·2**	*4·2*	*4·0*	**4·0**
Kronobergs »	23	46	34	*80*	33	69	78	*147*	**56**	*115*	*112*	**227**	**1·7**	*1·7*	*0·5*	**0·8**
Kalmar »	63	111	177	*288*	24	31	31	*62*	**87**	*142*	*208*	**350**	**2·7**	*2·1*	*0·9*	**1·2**
Gottlands »	17	9	36	*45*	3	93	—	*93*	**20**	*102*	*36*	**138**	**0·6**	*1·5*	*0·2*	**0·5**
Blekinge »	52	86	274	*360*	1	—	6	*6*	**53**	*86*	*280*	**366**	**1·6**	*1·3*	*1·3*	**1·3**
Kristianstads »	29	37	122	*159*	74	164	230	*394*	**103**	*201*	*352*	**553**	**3·2**	*3·0*	*1·6*	**1·9**
Malmöhus »	283	188	1 551	*1 739*	80	50	220	*270*	**363**	*238*	*1 771*	**2 009**	**11·2**	*3·5*	*8·0*	**6·9**
Hallands »	60	93	214	*307*	15	70	146	*216*	**75**	*163*	*360*	**523**	**2·3**	*2·4*	*1·6*	**1·8**
Göteb. o. Bohus »	241	607	2 911	*3 518*	18	17	37	*54*	**259**	*624*	*2 948*	**3 572**	**8·0**	*9·3*	*13·3*	**12·3**
Älvsborgs »	89	628	2 456	*3 084*	132	647	3 985	*4 632*	**221**	*1 275*	*6 441*	**7 716**	**6·8**	*18·9*	*29·0*	**26·7**
Skaraborgs »	62	109	97	*206*	22	44	26	*70*	**84**	*153*	*123*	**276**	**2·6**	*2·3*	*0·5*	**1·0**
Värmlands »	68	129	494	*623*	28	27	48	*75*	**96**	*156*	*542*	**698**	**2·9**	*2·3*	*2·4*	**2·4**
Örebro »	108	306	488	*794*	67	255	84	*339*	**175**	*561*	*572*	**1 133**	**5·4**	*8·3*	*2·6*	**3·9**
Västmanlands »	68	90	183	*273*	19	55	22	*77*	**87**	*145*	*205*	**350**	**2·7**	*2·2*	*0·9*	**1·2**
Kopparbergs »	23	52	84	*136*	74	149	220	*369*	**97**	*201*	*304*	**505**	**3·0**	*3·0*	*1·4*	**1·7**
Gävleborgs »	67	53	294	*347*	27	15	47	*62*	**94**	*68*	*341*	**409**	**2·9**	*1·0*	*1·5*	**1·4**
Västernorrl. »	57	147	237	*384*	17	11	22	*33*	**74**	*158*	*259*	**417**	**2·3**	*2·3*	*1·2*	**1·4**
Jämtlands »	18	42	87	*129*	9	5	12	*17*	**27**	*47*	*99*	**146**	**0·8**	*0·7*	*0·4*	**0·5**
Västerbottens »	14	37	25	*62*	12	45	8	*53*	**26**	*82*	*33*	**115**	**0·8**	*1·2*	*0·1*	**0·4**
Norrbottens »	18	68	26	*94*	19	16	22	*38*	**37**	*84*	*48*	**132**	**1·1**	*1·3*	*0·2*	**0·5**
Tillsammans	**2 373**	**4 554**	**15 307**	*19 861*	**879**	**2 185**	**6 907**	*9 092*	**3 252**	*6 739*	*22 214*	**28 953**	**100·0**	*100·0*	*100·0*	**100·0**

Hemindustriens fördelning på yrkesgrenar. I tablån å sid. 1212 hava sammanförts vissa uppgifter angående antalet företag och arbetare inom olika grenar av den hemindustriella produktionen.

En första blick på tablån visar, att inom den hemindustriella produktionen år 1912 de båda stora grupperna beklädnads- och textilindustri tillsammans omfattade 2 763 företag med 25 548 arbetare, d. v. s. ej mindre än 85·0 % av alla företag och 88·2 % av alla hemarbetare, som berörts av utredningen.

Den hemindustriella produktionens fördelning på yrkesgrenar.

Yrkesgrenar	Absoluta tal				Relativa tal							
	Antal företag	Antal hemarbete			Antal företag	Antal hemarbetare			Antal företag	Antal hemarbetare		
		Män	Kvinnor	Summa		Män	Kvinnor	Summa		Män	Kvinnor	Summa
Tillverkning av manskläder	969	2 756	5 034	7 790	45·4	65·9	49·1	54·0	29·8	40·9	22·7	26·9
» » damkläder m. m.	252	49	1 791	1 840	11·8	1·2	17·4	12·7	7·8	0·7	8·1	6·4
Linnesömnad	291	40	1 853	1 893	13·6	1·0	18·1	13·1	8·9	0·6	8·3	6·5
Kravattsömnad	20	2	286	288	0·9	—	2·8	2·0	0·6	—	1·3	1·0
Hatt- och mössömnad	51	7	193	200	2·4	0·2	1·9	1·4	1·6	0·1	0·9	0·7
Tillverkning av skodon	451	1 205	491	1 696	21·2	28·8	4·8	11·7	13·9	17·9	2·2	5·9
Handsksömnad	30	68	408	476	1·4	1·6	4·0	3·3	0·9	1·0	1·8	1·6
Skinn- och pälsvaruarbete	2[illegible]	56	103	159	1·3	1·3	1·0	1·1	0·8	0·9	0·5	0·5
Diverse beklädnadsindustri	42	—	95	95	2·0	—	0·9	0·7	1·3	—	0·4	0·3
Modistarbete	30	—	66	66	1·4	—	0·6	0·5	0·9	—	0·3	0·2
Tillv. av konstgjorda blommor	7	—	21	21	0·3	—	0·2	0·1	0·2	—	0·1	0·1
Övriga	5	—	8	8	0·3	—	0·1	0·1	0·2	—	—	—
Beklädnadsindustri	**2 133**	**4 183**	**10 254**	**14 437**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**65·6**	**62·1**	**46·2**	**49·8**
Väveri	123	461	3 753	4 214	19·5	50·7	36·8	37·9	3·8	6·8	16·9	14·6
Trikåarbete	295	278	4 286	4 564	46·8	30·5	42·0	41·1	9·1	4·1	19·3	15·8
Säcksömnad	23	12	260	272	3·7	1·3	2·6	2·4	0·7	0·2	1·2	0·9
Täckstickning	45	2	102	104	7·1	0·2	1·0	0·9	1·4	—	0·4	0·3
Spetsknyppling m. m.	30	40	558	598	4·8	4·4	5·5	5·4	0·9	0·6	2·5	2·1
Spetsknyppling	14	20	378	398	2·2	2·2	3·7	3·6	0·4	0·3	1·7	1·4
Trädknappstillverkning	16	20	180	200	2·6	2·2	1·8	1·8	0·5	0·3	0·8	0·7
Diverse handsömnad	100	17	1 167	1 184	15·9	1·9	11·4	10·7	3·1	0·3	5·3	4·1
» textilindustri	14	100	75	175	2·2	11·0	0·7	1·6	0·4	1·5	0·3	0·6
Paraplytillverkning	5	2	62	64	0·8	0·2	0·6	0·6	0·1	—	0·3	0·2
Flaggsömnad	3	—	7	7	0·5	—	0·1	0·1	0·1	—	—	—
Tillverkning av fiskredskap	6	98	6	104	0·9	10·8	—	0·9	0·2	1·5	—	0·4
Textilindustri	**630**	**910**	**10 201**	**11 111**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**19·4**	**13·5**	**45·9**	**38·4**
Möbelsnickeri	167	777	95	872	84·8	82·8	97·9	84·3	5·1	11·5	0·4	3·0
Diverse träarbete	30	161	2	163	15·2	17·2	2·1	15·7	0·9	2·4	—	0·6
Träindustri	**197**	**938**	**97**	**1 035**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**6·0**	**13·9**	**0·4**	**3·6**
Pappersarbete	30	49	264	313	10·3	6·9	15·9	13·2	0·9	0·7	1·2	1·1
Tillv. av tändsticksaskar m. m.	6	7	46	53	2·0	1·0	2·8	2·2	0·2	0·1	0·2	0·2
Påstillverkning	11	7	95	102	3·8	1·0	5·7	4·3	0·3	0·1	0·4	0·3
Tillverkning av flugfångare	2	23	116	139	0·7	3·2	7·0	5·9	0·1	0·3	0·5	0·5
Bokbinderiarbete	11	12	7	19	3·8	1·7	0·4	0·8	0·3	0·2	0·1	0·1
Korgmakeri	47	234	26	260	16·1	33·1	1·6	11·0	1·5	3·5	0·1	0·9
Metallvaruarbete	100	105	608	713	34·2	14·8	36·6	30·1	3·1	1·5	2·7	2·5
Silverpolering	58	—	475	475	19·9	—	28·6	20·0	1·8	—	2·1	1·6
Guldsmedsarbete	11	14	4	18	3·7	2·0	0·2	0·8	0·3	0·2	—	0·1
Metalltråds- o. tagelväveri	31	91	129	220	10·6	12·8	7·8	9·3	1·0	1·3	0·6	0·8
Monteringsarbete	14	38	526	564	4·8	5·4	31·6	23·8	0·4	0·6	2·4	1·9
Montering av häktor o. nålar	9	34	310	344	3·1	4·8	18·6	14·5	0·3	0·5	1·4	1·2
» » telefontillbehör	3	4	200	204	1·0	0·6	12·0	8·6	0·1	0·1	0·9	0·7
Övriga	2	—	16	16	0·7	—	1·0	0·7	—	—	0·1	—
Diverse hemindustri	101	282	238	520	34·6	39·8	14·3	21·9	3·1	4·2	1·1	1·8
Cigarrtillverkning	15	21	29	50	5·1	3·0	1·7	2·1	0·5	0·3	0·1	0·2
Leksakstillverkning	8	11	34	45	2·7	1·5	2·0	1·9	0·2	0·2	0·2	0·2
Glödritning m. m. av korgarbete	1	—	26	26	0·4	—	1·6	1·1	—	—	0·1	0·1
Borstbindning	13	37	59	96	4·5	5·2	3·6	4·0	0·4	0·5	0·3	0·3
Övriga	64	213	90	303	21·9	30·1	5·4	12·8	2·0	3·2	0·4	1·0
Övrig hemindustri	**292**	**708**	**1 662**	**2 370**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**9·0**	**10·5**	**7·5**	**8·2**
Hela hemindustrien	*3 252*	*6 739*	*22 214*	*28 953*	—	—	—	—	*100·0*	*100·0*	*100·0*	*100·0*

Den starkast representerade yrkesgrenen inom beklädnadsindustrien och överhuvud inom hela den hemindustriella produktionen i vårt land var manskläderstillverkningen, d. v. s. i huvudsak skrädderiet med dess båda grenar beställnings- och lagerskrädderi. Dit hörde 29·8 % av alla företag och 26·9 % av alla hemarbetare, som omfattats av utredningen, samt 45·4 % av företagen och 54·0 % av hemarbetarna inom beklädnadsindustrien. Ett relativt betydande, inom de olika grenarna sinsemellan ungefärligen lika stort antal hemarbetare förekom även inom linnesömnad, dam- och flickkläderskonfektion samt skodonstillverkning. Nu nämnda fyra yrkesgrenar omfattade tillsammans 92·0 % av alla företag och 91·5 % av alla hemarbetare inom beklädnadsindustrien.

Inom textilindustrien dominerade trikåarbete och väveri med vardera omkr. 4/10 av denna industrigrupps hela arbetarantal. Väveriets företagsantal var emellertid avsevärt mindre än trikåarbetets: antalet företag utgjorde inom det förra endast 19·5 %, men inom den senare yrkesgrenen 46·8 % av textilindustriens hela motsvarande siffra. Tillsammans med den såsom »diverse handsömnad» betecknade yrkesgrenen omslöto de nu nämnda 82·2 % av alla företag och 89·7 % av alla hemarbetare inom den hemindustriellt bedrivna textilindustrien.

Träindustrien omfattade ej mer än 6·0 % av företagen och 3·6 % av arbetarna inom den hemindustriella produktionen.

Övriga grenar av hemindustrien omfattade tillsammans endast 9·0 % av de företag och 8·2 % av de hemarbetare, som berörts av utredningen. De viktigaste yrkesgrenarna inom denna grupp voro metallvaruarbetet och monteringsarbetet, tillsammans omslutande 39·0 % av gruppens företags- och 53·9 % av dess hemarbetarantal.

Hemindustriföretagens storlek. Inom hemindustrien förekommo företag av skiftande storlek. En blick på tablån här nedan visar sålunda, att medan omkr. 3/4 av totalantalet företag förfogade över en hemarbetarstyrka om högst 5 arbetare, omkr. 8 % räknade över 20. De större företagen voro relativt talrikast representerade inom textilindustrien, där antalet företag med mera än 20 arbetare uppgick till nära 1/5 av hela antalet och där omkr. 1/10 hade

	Antal företag med						Hela antalet	
	1—5	6—10	11—20	21—50	51—100	över 100	företag	hemarbetare
	hemarbetare							
Beklädnadsindustri	1 683	226	102	78	26	18	2 133	14 437
Textilindustri	387	76	48	61	39	19	630	11 111
Träindustri	154	16	16	9	2	—	197	1 035
Övrig hemindustri	217	28	21	20	1	5	292	2 370
Hela hemindustrien	**2 441**	**346**	**187**	**168**	**68**	**42**	**3 252**	**28 953**

över 50 arbetare. Inom textilindustrien åter förekommo de större företagen relativt mest hos väveriet, där antalet arbetsgivare med mer än 20 arbetare i själva verket uppgick till nära hälften av hela antalet.

Hemarbetarnas fördelning efter kön. Såsom av siffrorna i tablån å sid. 1212 framgår, kommo av de inom hemindustrien sysselsatta männen nära 62·1 %, d. v. s. omkr. $^2/_3$, på beklädnadsindustrien — härav på manskläderstillverkningen ensamt 40·9 % — medan fördelningen på de övriga tre huvudgrupperna var relativt jämn. Av kvinnorna kommo ungefärligen lika många eller omkr. 46 % på vardera av grupperna beklädnads- och textilindustri men allenast ett försvinnande fåtal på träindustrien.

Kvinnornas antal var således övervägande inom flertalet yrkesgrupper. Undantagen representerades allenast av träindustrien, där kvinnligt arbete förekom relativt sparsammast inom hela hemindustrien, korgmakeri, skodonstillverkning samt diversegrupperna under textil- och övrig hemindustri. Inom alla övriga yrkesgrupper var arbetarstyrkans huvudpart kvinnlig, och var antalet kvinnor oftast mångfaldigt större än antalet män. Den enda yrkesgrupp, — utom sko- och träindustrierna — för vilka det manliga arbetet verkligen synes vara av betydelse, är manskläderstillverkningen. Nämnda trenne grupper sysselsatte sammanlagt 72·7 %, d. v. s. nära $^3/_4$ av samtliga till utredningen redovisade manliga hemarbetare.

2. Hemarbetarnas ekonomiska och sociala förhållanden.

Specialutredningens omfattning. Den del av hemarbetsutredningen, som utgöres av en efter representativ metod verkställd specialundersökning rörande hemarbetarnas ekonomiska och sociala förhållanden, omfattar 5 064 hemarbetare, därav 807 (15·9 %) män och 4 257 (84·1 %) kvinnor. Av dessa hemarbetare voro 3 058 (60·4 %) bosatta i städerna och 2 006 (39·6 %) å landsbygden.

Specialutredningen omsluter alltså 17·5 % eller nära en femtedel av samtliga vid utredningen redovisade hemarbetare. Av städernas hemarbetare voro 18·8 och av landsbygdens 15·8 % representerade. Bland län med ett totalt hemarbetarantal, överstigande 1 000, var Malmöhus län med dess mångfald olika hemindustrier talrikast företrätt, i det att specialutredningen omfattade ej mindre än 39·2 %, d. v. s. i det närmaste $^4/_{10}$ av samtliga för detta län redovisade hemarbetare. För Älvsborgs län och Stockholms stad, där hela antalet hemarbetare var väsentligen större än å andra orter i riket, voro motsvarande siffror 15·6 och 15·5 %.

Vid jämförelse med hela det inom hemindustrien undersökta antalet personer, fördelade efter kön, framgår, att av samtliga vid utredningen redovisade manliga hemarbetare 12·0 % och av de kvinnliga — arbetsstyrkans huvudpart — 19·2 % berörts av specialutredningen. För de under beklädnadsindustrien sammanförda yrkesgrenarna var motsvarande siffra 18·4, för textilindustrien 16·1, för träindustrien 10·1 och för övriga grenar tillsammans 21·6 %. Siffrorna förete i övrigt åtskillig ojämnhet, betingad dels av den

Hemarbetarnas lokala fördelning.

	Specialutredningen									Hela antalet redovisade hemarbetare			Specialutredningens hemarbetare i % av hela antalet hemarbetare		
	Städerna			Landsbygden			Tillsammans								
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Städerna	Landsbygden	Summa	Städerna	Landsbygden	Summa
Stockholm	104	654	758	—	—	—	*104*	*654*	*758*	4 877	—	*4 877*	15·5	—	*15·5*
Stockholms län	—	13	13	5	34	39	*5*	*47*	*52*	145	348	*493*	9·0	11·2	*10·5*
Södertälje	—	13	13	—	—	—	—	—	—	104	—	—	12·0	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	—
Uppsala län	15	52	67	—	—	—	*15*	*52*	*67*	374	28	*402*	17·9	—	*16·7*
Uppsala	15	52	67	—	—	—	—	—	—	318	—	—	21·1	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—
Södermanlands län	—	—	—	69	73	142	*69*	*73*	*142*	148	585	*733*	—	24·3	*19·4*
Östergötlands län	19	225	244	15	105	120	*34*	*330*	*364*	1 115	526	*1 641*	21·9	22·8	*22·2*
Linköping	6	57	63	—	—	—	—	—	—	299	—	—	21·1	—	—
Norrköping	5	116	121	—	—	—	—	—	—	365	—	—	33·2	—	—
Övriga städer	8	52	60	—	—	—	—	—	—	451	—	—	13·3	—	—
Jönköpings län	16	38	54	67	220	287	*83*	*258*	*341*	243	929	*1 172*	22·2	30·9	*29·1*
Jönköping	16	31	47	—	—	—	—	—	—	179	—	—	26·3	—	—
Övriga städer	—	7	7	—	—	—	—	—	—	64	—	—	10·9	—	—
Kronobergs län[1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	147	*227*	—	—	—
Kalmar län	—	25	25	—	2	2	—	*27*	*27*	227	123	*350*	11·0	1·6	*7·7*
Kalmar	—	25	25	—	—	—	—	—	—	156	—	—	16·0	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	—	—	—	—	—
Gottlands län	—	—	—	30	—	30	*30*	—	*30*	45	93	*138*	—	32·3	*21·7*
Blekinge län	2	17	19	—	—	—	*2*	*17*	*19*	278	88	*366*	6·8	—	*5·2*
Kristianstads län	—	—	—	35	47	82	*35*	*47*	*82*	155	398	*553*	—	20·6	*14·8*
Malmöhus län	57	694	751	2	35	37	*59*	*729*	*788*	1 613	396	*2 009*	46·6	9·8	*39·2*
Malmö	20	351	371	—	—	—	—	—	—	873	—	—	42·5	—	—
Lund	6	70	76	—	—	—	—	—	—	195	—	—	39·0	—	—
Landskrona	31	132	163	—	—	—	—	—	—	198	—	—	82·3	—	—
Hälsingborg	—	97	97	—	—	—	—	—	—	226	—	—	42·9	—	—
Eslöv	—	44	44	—	—	—	—	—	—	87	—	—	50·6	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—
Hallands län	6	83	89	42	81	123	*48*	*164*	*212*	292	423	*715*	30·5	29·1	*29·7*
Halmstad	6	75	81	—	—	—	—	—	—	213	—	—	38·0	—	—
Övriga städer	—	8	8	—	—	—	—	—	—	79	—	—	10·1	—	—
Göteb. o. Bohus län	30	336	366	—	—	—	*30*	*336*	*366*	3 143	68	*3 211*	11·6	—	*11·4*
Göteborg	30	336	366	—	—	—	—	—	—	2 914	—	—	12·6	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229	—	—	—	—	—
Älvsborgs län	27	234	261	87	884	971	*114*	*1 118*	*1 232*	891	6 994	*7 885*	29·3	13·9	*15·6*
Alingsås	14	36	50	—	—	—	—	—	—	138	—	—	36·2	—	—
Borås	11	166	177	—	—	—	—	—	—	632	—	—	28·0	—	—
Övriga städer	2	32	34	—	—	—	—	—	—	121	—	—	28·1	—	—
Skaraborgs län[1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	198	78	*276*	—	—	—
Värmlands län	18	143	161	—	—	—	*18*	*143*	*161*	586	112	*698*	27·5	—	*23·1*
Karlstad	18	143	161	—	—	—	—	—	—	464	—	—	34·7	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	122	—	—	—	—	—

[1] Icke berört av specialutredningen.

Hemarbetarnas lokala fördelning (forts.).

	Specialutredningen									Hela antalet redovisade hemarbetare			Specialutredningens hemarbetare i % av hela antalet hemarbetare		
	Städerna			Landsbygden			Tillsammans								
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Städerna	Landsbygden	Summa	Städerna	Landsbygden	Summa
Örebro län	49	80	129	40	18	58	*89*	*98*	*187*	633	500	*1 133*	20·4	11·6	*16·5*
Örebro	20	75	95	—	—	—	—	—	—	492	—	—	19·3	—	—
Lindesberg	29	5	34	—	—	—	—	—	—	64	—	—	53·1	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	—	—	—	—	—
Västmanlands län	—	—	—	18	—	18	*18*	—	*18*	246	104	*350*	—	17·3	*5·1*
Kopparbergs län	—	—	—	31	25	56	*31*	*25*	*56*	125	380	*505*	—	14·7	*11·1*
Gävleborgs län	12	55	67	1	36	37	*13*	*91*	*104*	[2] 276	133	*409*	24·3	27·8	*25·4*
Gävle	5	41	46	—	—	—	—	—	—	175	—	—	26·3	—	—
Söderhamn	4	7	11	—	—	—	—	—	—	81	—	—	35·5	—	—
Hudiksvall	3	7	10	—	—	—	—	—	—	63	—	—	15·9	—	—
Västernorrlands län	7	33	40	—	4	4	*7*	*37*	*44*	360	57	*417*	11·1	7·0	*10·6*
Sundsvall	7	33	40	—	—	—	—	—	—	225	—	—	17·8	—	—
Övriga städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	—	—	—	—	—
Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	53	*146*	—	—	—
Västerbottens län	3	11	14	—	—	—	*3*	*11*	*14*	41	74	*115*	34·1	—	*12·2*
Norrbottens län [1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	81	*132*	—	—	—
Tillsammans	**865**	**2 698**	**3 058**	**442**	**1 564**	**2 006**	*807*	*4 257*	*5 064*	**16 235**	**12 718**	*28 953*	**18·8**	**15·8**	*17·5*

Hemarbetarnas fördelning efter yrkesgrenar.

Yrkesgrenar	Specialutredningen		
	Män	Kvinnor	Summa
Tillverkning av manskläder	369	942	*1 311*
Tillverkning av dam- och flickkläder	3	325	*328*
Sömmerskor utan verkstäder	—	216	*216*
Hemverkstäder	3	109	*112*
Linnesömnad	—	408	*408*
Kravattsömnad	—	47	*47*
Hatt- och mössömnad	—	54	*54*
Tillverkning av skodon	156	109	*265*
Handsksömnad	—	178	*178*
Skinn- och pälsvaruarbete	10	39	*49*
Diverse beklädnadsindustri	—	17	*17*
Beklädnadsindustri	**538**	**2 119**	*2 657*

(forts.)

[1] Icke berört av specialutredningen.
[2] För 7 hemarbetare okänt i vilken stad de äro bosatta.

Hemarbetarnas fördelning efter yrkesgrenar (forts.).

Yrkesgrenar	Specialutredningen		
	Män	Kvinnor	Summa
Väveri	5	398	*403*
Trikåarbete	28	922	*950*
Säcksömnad	2	108	*110*
Täckstickning	—	62	*62*
Spetsknyppling och trådknappstillverkning	3	103	*106*
Diverse handsömnad	—	94	*94*
Diverse textilindustri	31	34	*65*
Paraplytillverkning	1	20	*21*
Flaggsömnad	—	4	*4*
Tillverkning av fiskredskap	30	—	*30*
» » puts- eller lappskivor	—	7	*7*
Solvknytning	—	3	*3*
Textilindustri	**69**	**1 721**	***1 790***
Möbelsnickeri	100	—	*100*
Diverse träarbete	5	—	*5*
Träindustri	**105**	—	***105***
Pappersarbete	5	86	*91*
Tillverkning av tändsticksaskar m. m.	—	29	*29*
Påstillverkning	—	35	*35*
Tillverkning av flugfångare	5	18	*23*
Bokbinderiarbete	—	4	*4*
Korgmakeri	22	—	*22*
Metallvaruarbete	12	163	*175*
Silverpolering	—	147	*147*
Guldsmedsarbete	6	—	6
Metalltråds- och tagelväveri	6	16	*22*
Monteringsarbete	25	110	*135*
Montering av häktor och nålar	23	80	*103*
» » telefontillbehör	2	30	*32*
Diverse hemindustri	31	58	*89*
Cigarrtillverkning	16	18	*34*
Leksakstillverkning	2	11	*13*
Glödritning m. m. av korgarbete	—	16	*16*
Borstbindning	1	7	*8*
Övriga	12	6	*18*
Övrig hemindustri	**95**	**417**	***512***
Hela hemindustrien	**807**	**4 257**	***5 064***

olika grad av svårighet, med vilken undersökningen inom skilda grenar och å olika orter mötts, dels ock av kravet på att söka få till stånd ett rikare material för de yrkesgrenar, vilka företett mera avsevärda inbördes skiftningar, medan materialet för sådana grenar, där förhållandena visat sig vara relativt ensartade, hava synts kunna starkare begränsas. I några fall, särskilt bland de under »diverse»grenarna hänförda, torde det relativt stora an-

talet av den representativa undersökningen berörda arbetare väsentligen vara en följd av att hela antalet till utredningen redovisade arbetare här understundom stannat vid en sannolikt något för låg siffra.

En sammanställning av uppgifterna angående de redovisade hemarbetarnas *civilstånd*, sådan denna meddelas i följande tablå, visar en betydande skillnad mellan män och kvinnor i detta hänseende. Medan sålunda av de förstnämnda nära 3/4 (73·1 %) voro gifta, uppgick antalet gifta hemarbeterskor icke till fullt hälften (46·4 %) av de här redovisade. Ifråga om de ogifta var olikheten relativt ännu större: 22·8 % ogifta män mot 41·2 % ogifta kvinnor, beroende därpå, att relativa antalet änklingar var vida mindre än motsvarande siffra för änkorna.

	Ogifta		Gifta		Änklingar och änkor		Tillsammans.	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Hemarbetare	177	1 755	568	1 974	32	527	*777*	[1] *4 257*
I %	22·8	41·2	73·1	46·4	4·1	12·4	*100·0*	*100·0*

En fördelning av hemarbetarna efter *åldersgrupper* ter sig på sätt nedanstående tablå utvisar.

Grupperingen är någorlunda likartad för de båda könen. Ungefär hälften av såväl de manliga som de kvinnliga hemarbetarna tillhörde åldrarna mellan 30 och 50 år. De högre åldrarna rekryterades något starkare från männens, de yngre något mera från kvinnornas sida.

	Under 20 år		20—29 år		30—39 år		40—49 år		50—59 år		60 år och däröver		Okänt		Tillsammans	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Hemarbetare	41	214	123	862	219	1 324	160	972	123	520	107	340	4	25	*777*	*4 257*
I %	5·3	5·0	15·9	20·4	28·3	31·3	20·7	23·0	15·9	12·3	13·9	8·0	—	—	*100·0*	*100·0*

En blick på efterföljande tablå över *yrkesåldersfördelningen* visar, att medan av de manliga hemarbetarna över hälften arbetat mer än 10 år såsom hemarbetare, motsvarande tal för kvinnorna stannade vid en tredjedel. Av männen hade omkring en fjärdedel, av kvinnorna föga mindre än hälften en yrkesålder av högst fem år.

	Arbetat som hemarbetare antal år															
	under 1		1—5		6—10		11—15		16—20		över 20		okänt		Tillsammans	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Hemarbetare	6	95	179	1 710	172	922	121	519	74	272	195	613	30	126	*777*	*4 257*
I %	0·8	2·3	24·0	41·4	23·0	22·3	16·2	12·6	9·9	6·6	26·1	14·8	—	—	*100·0*	*100·0*

[1] För 1 kvinna okänt civilstånd.

Arbetstiden. Av siffrorna i efterföljande tablå, där endast sådana yrkesgrenar, som räkna minst 100 hemarbetare, särskilt redovisas, framgår, att i genomsnitt omkr. 2/3 av de utav utredningen berörda hemarbetarna voro i arbete under hela året, d. v. s. de arbetade praktiskt taget varje månad av året. Högst var i detta avseende siffran för snickarna (84·8 %), därnäst kommo skomakarna (76·2 %), trikåstickarna (74·0 %), vävarna (73·9 %), linnesömmerskorna (73·0 %) och skräddarna (72·4 %). Minsta möjligheten att hållas i sysselsättning under hela året synes hava förelegat för arbetarna inom säcksömnaden, där endast omkr. 1/4 av hela antalet var i arbete under årets alla månader. I allmänhet var vidare männens sysselsättning regelbundnare än kvinnornas, i det att av de förra omkr. 3/4, av de senare icke fullt 2/3 voro sysselsatta under hela året.

	Hela antalet hemarbetare			Därav sysselsatta under hela året		
	Män	Kvinnor	Tillsammans	Män %	Kvinnor %	Tillsammans %
Tillverkning av manskläder	369	942	*1 311*	88·2	68·2	*72·4*
» » damkläder m. m.	3	325	*328*	—	52·3	*51·8*
Linnesömnad	—	408	*408*	—	73·0	*73·0*
Tillverkning av skodon	156	109	*265*	87·2	60·6	*76·2*
Handsksömnad	—	178	*178*	—	57·3	*57·3*
Övrig beklädnadsindustri	10	157	*167*	20·0	43·9	*42·5*
Beklädnadsindustri	**538**	**2 119**	***2 657***	**82·7**	**63·6**	***67·4***
Väveri	5	398	*403*	60·0	74·1	*73·9*
Trikåarbete	28	922	*950*	64·3	74·3	*74·0*
Säcksömnad	2	108	*110*	50·0	25·0	*25·5*
Spetsknyppling m. m.	3	103	*106*	66·7	45·6	*46·2*
Övrig textilindustri	1	190	*191*	—	59·5	*59·2*
Textilindustri	**39**	**1 721**	***1 760***	**61·5**	**67·8**	***67·7***
Träindustri	**105**	—	***105***	**84·8**	—	***84·8***
Metallvaruarbete	12	163	*175*	100·0	63·2	*65·7*
Monteringsarbete	25	110	*135*	20·0	64·5	*56·3*
Övrigt diverse hemarbete	58	144	*202*	32·8	66·7	*56·9*
Övrig hemindustri	**95**	**417**	***512***	**37·9**	**64·7**	***59·8***
Hela hemindustrien	**777**	**4 257**	***5 034***	**76·4**	**65·4**	***67·1***

Företager man en undersökning av den *dagliga arbetstidens längd*, varmed här förstås den verkliga arbetstiden per dag med avdrag för måltidsraster och för tid, åtgången till avhämtning och återlämning av arbete, framträder tydligt den för denna arbetsform kännetecknande oregelbundenheten.

Bland samtliga av utredningen berörda hemarbetare uppgåvo sig icke fullt 4/10 — antalet utgjorde 384 män och 1 520 kvinnor — arbeta ungefärligen lika lång tid varje dag. För männen omslöt denna siffra nära 50 %,

Den dagliga arbetstidens längd.

Daglig arbetstid antal timmar		Antal arbetare, som arbetat under månaderna											
		jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1	Män	—	—	—	1	1	1	3	3	1	—	—	—
	Kvinnor	10	9	10	8	8	8	10	10	9	8	8	8
	Summa	*10*	*9*	*10*	*9*	*9*	*9*	*13*	*13*	*10*	*8*	*8*	*8*
2	Män	4	4	4	3	3	3	7	7	7	1	1	2
	Kvinnor	46	45	45	40	39	40	54	54	54	40	41	42
	Summa	*50*	*49*	*49*	*43*	*42*	*43*	*61*	*61*	*61*	*41*	*42*	*44*
3	Män	3	3	3	1	1	1	4	4	4	3	3	3
	Kvinnor	58	62	67	56	56	53	68	73	74	58	59	60
	Summa	*61*	*65*	*70*	*57*	*57*	*54*	*72*	*77*	*78*	*61*	*62*	*63*
4	Män	9	8	8	9	10	10	12	11	10	2	2	2
	Kvinnor	165	164	163	148	142	139	160	162	169	163	172	169
	Summa	*174*	*172*	*171*	*157*	*152*	*149*	*172*	*173*	*179*	*165*	*174*	*171*
5	Män	9	9	9	5	5	9	10	14	13	9	9	11
	Kvinnor	202	206	214	216	217	214	215	224	233	226	228	226
	Summa	*211*	*215*	*223*	*221*	*222*	*223*	*225*	*238*	*246*	*235*	*237*	*237*
6	Män	22	22	22	15	16	12	22	18	17	7	7	7
	Kvinnor	341	349	352	353	347	332	336	344	359	370	376	369
	Summa	*363*	*371*	*374*	*368*	*363*	*344*	*358*	*362*	*376*	*377*	*383*	*376*
7	Män	13	15	15	6	4	4	8	8	10	9	9	9
	Kvinnor	172	182	185	167	163	157	162	170	171	185	185	181
	Summa	*185*	*197*	*200*	*173*	*167*	*161*	*170*	*178*	*181*	*194*	*194*	*190*
8	Män	60	64	65	45	38	37	55	54	55	50	53	51
	Kvinnor	581	592	596	563	544	525	472	491	519	637	641	640
	Summa	*641*	*656*	*661*	*608*	*582*	*562*	*527*	*545*	*574*	*687*	*694*	*691*
9	Män	33	33	33	23	23	23	31	31	31	28	28	28
	Kvinnor	157	165	168	155	156	150	145	155	158	180	182	177
	Summa	*190*	*198*	*201*	*178*	*179*	*173*	*176*	*186*	*189*	*208*	*210*	*205*
10	Män	218	219	221	221	215	213	205	205	213	215	215	216
	Kvinnor	628	645	653	619	609	589	521	537	551	703	706	694
	Summa	*846*	*864*	*874*	*840*	*824*	*802*	*726*	*742*	*767*	*918*	*921*	*910*
11	Män	33	33	33	39	37	40	32	32	33	40	38	38
	Kvinnor	59	60	60	58	58	54	48	48	52	74	73	73
	Summa	*92*	*93*	*93*	*97*	*95*	*94*	*80*	*80*	*85*	*114*	*111*	*111*
12	Män	130	131	129	139	137	135	118	122	123	162	165	165
	Kvinnor	296	299	302	315	311	307	249	250	259	349	348	346
	Summa	*426*	*430*	*431*	*454*	*448*	*442*	*367*	*372*	*382*	*511*	*513*	*511*
13	Män	12	12	13	20	20	20	13	14	15	19	19	19
	Kvinnor	27	29	29	31	31	31	26	28	28	28	28	29
	Summa	*39*	*41*	*42*	*51*	*51*	*51*	*39*	*42*	*43*	*47*	*47*	*48*
14	Män	34	34	33	53	51	51	34	35	35	47	47	47
	Kvinnor	49	49	51	58	59	58	37	37	38	62	63	63
	Summa	*83*	*83*	*84*	*111*	*110*	*109*	*71*	*72*	*73*	*109*	*110*	*110*
15	Män	17	17	17	26	26	25	14	14	16	26	25	24
	Kvinnor	17	17	17	23	24	24	22	22	20	18	19	19
	Summa	*34*	*34*	*34*	*49*	*50*	*49*	*36*	*36*	*36*	*44*	*44*	*43*
16	Män	2	2	2	9	9	9	2	2	2	10	10	10
	Kvinnor	4	5	5	7	7	7	3	3	3	5	5	5
	Summa	*6*	*7*	*7*	*16*	*16*	*16*	*5*	*5*	*5*	*15*	*15*	*15*
17	Män	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	1	1
	Kvinnor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Summa	*1*	*1*	*1*	*2*	*2*	*2*	*1*	*1*	*1*	*2*	*2*	*2*
18	Män	—	—	—	3	3	2	—	—	2	3	2	2
	Kvinnor	1	1	1	—	1	1	—	—	—	2	2	2
	Summa	*1*	*1*	*1*	*3*	*4*	*3*	—	—	*2*	*5*	*4*	*4*
Okänt antal timmar	Män	54	54	54	53	46	44	42	43	51	51	53	54
	Kvinnor	483	502	519	544	530	522	542	545	571	545	541	530
	Summa	*537*	*556*	*573*	*597*	*576*	*566*	*584*	*588*	*622*	*596*	*594*	*584*
Tillsammans	Män	**658**	**660**	**661**	**672**	**646**	**640**	**612**	**617**	**638**	**683**	**687**	**689**
	Kvinnor	**3 297**	**3 382**	**3 438**	**3 362**	**3 303**	**3 212**	**3 071**	**3 154**	**3 272**	**3 654**	**3 678**	**3 634**
	Summa	*3 950*	*4 042*	*4 099*	*4 034*	*3 949*	*3 852*	*3 683*	*3 771*	*3 910*	*4 337*	*4 365*	*4 323*

för kvinnorna däremot endast 35·7 % av de utav utredningen berörda hemarbetarna. För de flesta hemarbetare består oregelbundenheten i deras arbete uti detta hänseende däri, att de använda kortare tid för hemindustriellt arbete under yrkets döda tid (i regel sommaren) än under yrkets säsong (i regel vintern). Ett relativt fåtal hemarbetare — oftast hustrur — hade en så gott som för varje månad växlande daglig arbetstid och anförde såsom förklaring härtill, att de arbetade endast »på lediga stunder» och att en dylik ledighet bleve av olika varaktighet under växlande tider av året.

Den dagliga arbetstidens längd för de nyssnämnda arbetare, som arbetade med en i det närmaste regelbunden arbetstid året runt, utgjorde för över hälften (53·1 %) av samtliga arbetare minst 10 timmar, och för icke mindre än en dryg femtedel (22·2 %) uppgick den till 12 timmar eller mera. Över 12 timmar arbetade 6·7 % av här ifrågavarande arbetare. Kortare arbetstid än 8 timmar hade jämnt en fjärdedel (24·9 %), och mindre än 6 timmar arbetade endast 11·4 %. Det är vidare av intresse att konstatera, hurusom de här berörda männens arbetstid i regel var avsevärt längre än kvinnornas. Sålunda arbetade icke mindre än 87·7 % av de förra mot 44·3 % av de senare minst 10 timmar om dagen, och voro motsvarande siffror för en arbetstid om minst 12 timmar resp. 40·6 och 17·5 %. Slutligen må även antecknas, att det i allmänhet visat sig, att bland kvinnorna hustrurnas arbetstid var kortare än de ogifta kvinnornas.

I tablån å sid. 1220 hava sammanställts samtliga föreliggande arbetstidsuppgifter, således utom för de nu nämnda arbetarna med regelbunden arbetstid året runt jämväl för de arbetare, vilka arbetat olika lång tid under skilda delar av året (häri inbegripna de, som icke arbetat alls under vissa månader). Tablån, som grundar sig på arbetstidsuppgifter för något mera än tre fjärdedelar av hela det av utredningen berörda hemarbetarantalet — för november, den månad, då arbetsintensiteten, såsom tidigare nämnts, är störst, utgjorde antalet i tablån redovisade hemarbetare med känd arbetstid 3 771 — visar, att 10-timmarsdagen omsluter omkr. en fjärdedel av samtliga hemarbetare, medan 8-timmarsdagen är regel för 17—18 % och 12 timmars arbetstid för 11—13 %.

Arbetslönen. En sammanställning av uppgifterna angående *nettolönen per timme* ger följande resultat.

Nettotimlön öre	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
		Absoluta tal		%	%	%
1— 5	30	338	*368*	4·4	8·4	*7·9*
6—10	50	1 151	*1 201*	7·3	28·8	*25·6*
11—15	76	963	*1 039*	11·1	24·1	*22·2*
16—20	109	705	*814*	15·9	17·6	*17·4*
21—25	89	403	*492*	13·0	10·1	*10·5*
26—30	90	204	*294*	13·2	5·1	*6·3*
över 30	240	235	*475*	35·1	5·9	*10·1*
Tillsammans	684	3 999	*4 683*	100·0	100·0	*100·0*

Vid en första blick på denna tablå framgår, att hemarbetarnas löneinkomst tydligen rör sig inom relativt vitt skilda gränser, men att majoriteten likväl tillhör de lägsta lönegrupperna. Såsom förestående siffror visa, uppnådde ej fullt hälften — 44·3 % — av de här berörda arbetarna en timlön, överstigande 15 öre, och endast omkr. 1/4 (26·9 %) förtjänade på sitt hemarbete mer än 20 öre i timmen. Däremot åtnöjdes icke mindre än 33·5 %, d. v. s. 1/3 av samtliga, med högst 10 öre i timmen, och för 7·9 % uppgick timlönen till högst 5 öre.

Det är emellertid därjämte tydligt, att männen i regel hade högre inkomst än kvinnorna. Av de förra befunno sig endast 22·8 %, men av de senare ej mindre än 61·3 % inom lönegrupperna 1—15 öre, medan 61·3 % av männen och endast 21·1 % av kvinnorna hade högre timlön än 20 öre. Inom den högsta lönegruppen — över 30 öre — räknades 35·1 %, således mer än 1/3, av männen mot allenast 5·9 % av kvinnorna.

Till belysande av de skilda gruppernas olika lönenivå må här endast framhållas, att beställningsskrädderiet, där manligt arbete förekom i relativt mycket stor utsträckning, syntes vara jämförelsevis högt avlönat, i det att den genomsnittliga timlönen där beräknats till 33 öre för alla arbetare tillsammans och till resp. 41 och 28 öre för resp. män och kvinnor. Högre timlön nådde kvinnorna endast inom den i hemverkstäder bedrivna damkläderskonfektionen — timlönssiffran blev där 34 öre — under det att männens timlön icke inom någon grupp översteg beställningsskrädderiets siffra. Relativt hög timlön nåddes utom i de nu nämnda grupperna jämväl inom telefonmonteringsarbetet (32 öre), möbelsnickeri (26 öre) — endast manliga arbetare! — bokbinderi (25 öre), paraplytillverkning (24 öre), konfektionssömnad (23 öre), skomakeri, skinnvarutillverkning samt tränsning av axelklaffar (22 öre), glödritning (21 öre), kravattsömnad, diverse handsömnad, m. fl. (20 öre). De lägst avlönade grupperna voro häktmontering, solvknytning m. fl. (5 öre), väveri i s. Älvsborgs län (6 öre) — det förra arbetet bedrevs i stor utsträckning av barn, det senare av äldre kvinnor — trådknappsarbete, tändsticksasktillverkning (8 öre), spetsknyppling, leksakstillverkning (9 öre).

Veckoinkomst	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Kr.		Absoluta tal		%	%	%
1— 5	35	1 409	*1 444*	5·1	37·0	*32·1*
6—10	100	1 461	*1 561*	14·5	38·4	*34·7*
11—15	147	618	*765*	21·3	16·2	*17·0*
16—20	135	211	*346*	19·5	5·5	*7·7*
21—25	100	66	*166*	14·5	1·7	*3·7*
26—30	84	25	*109*	12·2	0·7	*2·4*
över 30	89	17	*106*	12·9	0·5	*2·4*
Tillsammans	690	3 807	*4 497*	100·0	100·0	*100·0*

Av förestående tablå angående *nettoinkomsten för arbetsvecka* framgår, att det vida övervägande flertalet — 66·8 % eller omkr. 2/3 av samtliga här be-

rörda 4 497 hemarbetare — icke nådde högre veckolön än 10 kr. Nära en tredjedel förtjänade icke mera än 5 kr. i veckan. Men även i detta avseende var skillnaden mellan männens och kvinnornas inkomst betydande. Sålunda tillhörde icke mindre än 59·1 % av de förra, men blott 8·4 % av de senare de högre inkomstgrupperna med en veckoförtjänst av över 15 kr. Omkring 1/4 av de manliga men endast ett försvinnande fåtal av de kvinnliga hemarbetarna hade en veckoinkomst av över 25 kr.

Yrkesgrenarna fördela sig på olika veckoinkomster i ungefärligen samma ordning som fallet var i fråga om timlönen. Sålunda förekommo de högsta genomsnittliga veckoförtjänsterna inom skrädderi, damkläderskonfektion, telefontillbehörsmontering och möbelsnickeri, medan de lägsta veckoinkomsterna utmärkte häktmontering (barnarbete!), säcksömnad, trådknappstillverkning, väveri, spetsknyppling o. s. v.

Skillnaden mellan männens och kvinnornas veckoinkomst kan i allmänhet sägas vara något större än mellan deras timlöner. Detta beror därpå, att dels kvinnornas arbetstid i genomsnitt torde vara något kortare än männens, dels ock förekomsten av medhjälpare i regel är allmännare bland de förra än de senare. Det hör ingalunda till undantagen, att hemarbetarna med medhjälpare förtjäna dubbelt så mycket som de, vilka arbeta utan hjälp. Till denna stora skillnad bidrager främst den omständigheten, att medhjälparna i stor utsträckning äro oavlönade eller i varje fall åtnöjas med en mycket blygsam ersättning för sitt arbete.

För *årsinkomstens* storlek är, utom förekomsten av medhjälpare, jämväl arbetsårets längd, d. v. s. antalet arbetsveckor under året, av avgörande betydelse. Arbetsåret uppgår, såsom tidigare visats, endast undantagsvis för alla eller de flesta arbetarna inom en yrkesgren till fullt kalenderår och understiger i regel ej obetydligt 52 veckor.

I stort sett visar årsinkomsttablån nästan samma fördelning av hemarbetarna, som framträder i tablån över veckoförtjänsten. Såsom siffrorna i följande tablå närmare visa, stannade jämt 6/10 av samtliga här berörda hemarbetare under en årsinkomst av 400 kr., knappt en fjärdedel (23·2 %)

Årsinkomst Kr.	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
		Absoluta tal		%	%	%
1— 199	45	1 323	*1 368*	6·3	35·8	*31·0*
200— 399	72	1 207	*1 279*	10·0	32·7	*29·0*
400— 599	108	632	*740*	15·0	17·1	*16·8*
600— 799	130	357	*487*	18·1	9·7	*11·0*
800— 999	108	108	*216*	15·0	2·9	*4·9*
1 000—1 199	87	48	*135*	12·1	1·3	*3·1*
1 200—1 499	85	9	*94*	11·9	0.2	*2·1*
1 500—och däröver	83	11	*94*	11·6	0·3	*2·1*
Tillsammans	**718**	**3 695**	***4 413***	**100·0**	**100·0**	*100·0*

tillhörde inkomstklasserna å 600 kr. eller däröver och endast 12·2 % nådde 800-kronorsgränsen. Männen voro dock avsevärt bättre ställda: av dem tjänade över två tredjedelar (68·7 %) minst 600 kr. och över hälften (50·6 %) minst 800 kr. om året, medan motsvarande siffror för kvinnorna voro 14·4 och 4·7 %.

Den genomsnittliga årsinkomsten var högst för de sömmerskor inom damkläderskonfektionen, som arbetade med egna verkstäder — den uppgick för dem till 843 kr. Därnäst kommo beställningsskrädderi (755 kr.), telefontillbehörsmontering (705 kr.), möbelsnickeri (687 kr.), lagerskrädderi (572 kr.), skomakeri (571 kr.) o. s. v. Lägst på skalan kom säcksömnad (64 kr. — korta arbetssäsonger!), häktmontering (71 kr. — barnarbete!), trådknappstillverkning (134 kr.), väveri (141—145 kr.) o. s. v. Där hemarbetarna arbetade med medhjälpare, steg den genomsnittliga årsinkomsten högre och nådde exempelvis inom beställningsskrädderi 998 kr. (för männen 1 135, för kvinnorna 778 kr.), skomakeri 910 kr. (män 1 094, kvinnor 518 kr.), lagerskrädderi 860 kr. (män 1 312, kvinnor 466 kr.) o. s. v.

Bostäderna. Det framgår av de inhämtade uppgifterna om hemarbetarnas bostadsförhållanden, att 375 hemarbetare eller 8·5 % av alla här berörda utförde sitt arbete i särskild arbetslokal.

Det vida övervägande antalet hemarbetare använde emellertid sin bostad eller någon del därav till arbetslokal för hemarbetet. Av dessa bodde omkring $^2/_3$ i förhyrda lägenheter, medan knappt $^1/_4$ bodde i hus eller stugor, som de själva eller, i fråga om kvinnorna, deras män eller föräldrar ägde.

Hemarbete bedrives i	Gifta	Icke gifta				Okänt civilstånd	Tillsammans
		med egen bostad	boende hos andra än föräldrar eller barn	boende hos föräldrar eller barn	okänt		
Särskild arbetslokal	184	42	14	19	24	92	**375**
Bostad om:							
endast kök	29	78	4	10	—	—	**121**
endast rum	29	172	7	25	1	1	**[1] 235**
1 rum och kök	1 130	460	14	330	5	15	**1 954**
2 rum och kök	668	190	20	294	2	33	**[2] 1 207**
3 rum och kök	156	26	8	147	—	13	**350**
4 eller flera rum och kök .	51	12	2	78	—	1	**144**
Okänt	229	27	74	113	197	8	**648**
Summa	**2 476**	**1 007**	**143**	**1 016**	**229**	**163**	**5 034**

[1] Härav 18 med del i kök.
[2] Härav 1 med del i kök, 3 utan kök.

Ett ringa fåtal — sammanlagt 80 hemarbetare — bebodde fritt upplåtna bostäder. Antalet av dem, som bodde i förhyrda lägenheter, var, naturligt nog, relativt störst bland städernas hemarbetare, medan de egna hemmen (och torpen) voro talrikast företrädda bland de å landsbygden bosatta.

De relativt flesta bland de hemarbetare, som bedrevo arbetet i sitt hem, bodde, såsom av tablån å sid. 1224 framgår, i lägenheter om 1 rum och kök. Dessa lägenhetskategorier representerade i själva verket nära hälften (48·7 %) av hela antalet bostäder, om vilka uppgifter angående storleken erhållits. Lägenheter om 2 rum och kök beboddes av 30·1 % av de hemarbetare, som arbetade hemma och för vilka bostadens storlek var känd. Dessa båda kategorier representerade sålunda tillsammans nära $^{8}/_{10}$ av hela det material, varom här är fråga. De minsta bostäderna — endast kök eller endast rum — innehades nästan undantagslöst av städernas, de största — om 4 eller flera rum och kök — i regel av landsbygdens hemarbetare eller deras familjer.

Lägenhetens storlek är givetvis i viss mån bestämmande för frågan om arbetsrummets användande till annat syfte, särskilt till sovrum eller kök. Då, såsom fallet visats vara för flertalet hemarbetare, bostaden sällan är större än två rum och kök och för omkring hälften består av endast ett rum och kök, är det helt naturligt, att arbetsrummet i mycket stor utsträckning förlägges till köket eller att det användes till sovrum. I många fall blir köket använt samtidigt som arbetsrum och sovrum. Av de här berörda hemarbetarna använde 58·5 % sitt arbetsrum såsom sovrum, 44·7 % såsom kök och 29·6 % såsom både sovrum och kök. Medan bland de gifta hemarbetarna 51·5 % begagnade sitt arbetsrum såsom sovrum, 46·8 % såsom kök och 26·6 % för båda dessa syften, voro motsvarande siffror för de icke gifta hemarbetare, som disponerade egen bostad, resp. 74·1, 57·6 och 44·3 %, d. v. s. relativt högre, en följd närmast av deras bostäders jämförelsevis ringa storlek.

	Antal arbetsrum	Därav:			
		under 10 kbm.	10—14 kbm.	15—19 kbm.	20 kbm. o. däröver
		%	%	%	%
Luftutrymme	4 305	7·1	14·3	14·7	63·9
		goda	medelmåttiga	dåliga	
		%	%	%	
Dagerförhållanden	4 552	78·4	14·6	7·0	
		fotogenlampa	gas	elektr. ljus	
		%	%	%	
Belysning	4 556	89·0	3·2	7·8	
		kakelugn	spis	kamin m. m.	värmeledning
		%	%	%	%
Uppvärmning	4 528	33·5	53·1	13·0	0·4

I 22·7 % av hithörande fall fick arbetsrummet tjäna såsom sovrum för en person, i 33·2 % för två, i 18·0 % för tre och i ej mindre än 26·1 % för fyra eller flera personer. Trångboddheten, i den mån den kommer till uttryck i dessa siffror, var emellertid av lätt insedda skäl mycket större bland de gifta hemarbetarna än bland övriga, i det att för de förra endast 11·1 % använde arbetsrummet såsom sovrum för en person, 29·3 % för två, 20·8 % för tre och 38·8 % för minst fyra personer.

En sammanställning i relativa tal av arbetsrummets beskaffenhet beträffande luftutrymme, dagerförhållanden, belysning och uppvärmning meddelas å sid. 1225.

Medhjälparna. Bland samtliga av specialutredningen berörda hemarbetare begagnade sig 1 326 eller omkring 1/4 av medhjälpare till sammanlagt antal av 2 454. Dock bör här erinras om, att i utredningen endast de personer räknats såsom medhjälpare, vilka någorlunda regelbundet eller stadigvarande lämnade hemarbetaren arbetshjälp, under det att den arbetskraft, som blott tillfälligt eller för någon obetydlig stund av dagen stått till hemarbetarens förfogande, lämnats ur räkningen.

Medhjälparskap i denna mening förekom relativt mycket oftare bland de manliga än bland de kvinnliga hemarbetarna: av de förra arbetade 36·2 % av de senare endast 24·5 % med medhjälpare. Vad de olika yrkesgrenarna beträffar, synes medhjälparskapet hava varit vanligast inom textilindustrien, där 79·5 % av männen och 30·7 % av kvinnorna begagnade sig av medhjälpare.

Inom några yrkesgrupper, såsom exempelvis diverse handsömnad och korgmakeri, synes medhjälparskap alls icke hava förekommit.

På var och en av de hemarbetare, som använde dylik hjälp, kommo i genomsnitt ungefär 2 medhjälpare. En väsentligt högre siffra redovisades i detta avseende egentligen endast inom damkläderskonfektionen, inom vars hemverkstäder i genomsnitt omkring 5 medhjälpare kommo på varje hemarbetare med medhjälpare.

Ungefär 6/10 av medhjälparna voro medlemmar av hemarbetarens familj, medan återstoden utgjordes av främmande arbetskraft.

Av medhjälparna voro 399 (16·3 %) män och 2 049 (83·7 %) kvinnor (för 6 medhjälpare saknades hithörande uppgifter). Vidare voro 517 (21·6 %) under 18 år — härav 153 (29·6 %) gossar och 364 (70·4 %) flickor — medan 1 871 (78·4 %) voro 18 år och däröver (för 66 medhjälpare inga uppgifter), och räknades bland de sistnämnda 244 (13·0 %) män och 1 627 (87·0 %) kvinnor. Det största antalet minderåriga medhjälpare sysselsattes inom trikåarbetet med 37·9 % och inom manskläderstillverkningen med 26·1 % av samtliga medhjälpare under 18 år. Tillsammans använde dessa båda yrkesgrupper sålunda icke mindre än nära 2/3 av alla inom hemindustrien arbetande minderåriga medhjälpare.

Av de 417 minderåriga medhjälpare, för vilka åldern var närmare känd, voro nära hälften (43·6 %) minst 15 år gamla, medan 12·7 % befunno sig i

åldrar under 12 år — d. v. s. under arbetarskyddslagens minimiålder för minderårigas användande till arbete. De flesta av dessa barn sysselsattes inom trikåarbetet.

Organisationsförhållanden. Föreningsväsendet har visat sig hava ganska ringa utbredning bland hemindustriens arbetare. Det enda slag av självhjälps-organisation, som varit något talrikare företrätt, har varit sjukkasseväsendet. Sammanlagt 999 hemarbetare eller 19·8 % av de av utredningen berörda tillhörde en sjuk- eller sjuk- och begravningskassa. Av dessa sjukkassemedlemmar voro 211 män (27·2 % av de av utredningen berörda männen) och 788 kvinnor (18·5 %).

Nykterhetsföreningarna räknade endast 186 medlemmar bland hemarbetarna (3·7 % av hela antalet, 7·9 % av männen och 2·9 % av kvinnorna).

Än mindre var förekomsten av fackföreningsmedlemmar bland hemarbetets utövare. Endast 152 hemarbetare (3·0 % av hela antalet, 8·4 % av männen och 2·0 % av kvinnorna) tillhörde fackföreningar.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1916.

Inkomster och utgifter för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka under år 1916 uppgingo till ett antal av 123 med 181 900 tillsatta platser, framgå för sagda år av efterföljande tabeller:[1]

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster under år 1916.

Arbetsförmedlingen i	Anslag från						Upplupen ränta m. m.	Summa inkomster
	staten		vederbörande landsting	vederbörande hushållningssällskap	vederbörande kommuner	nationalföreningen mot emigrationen m. fl.		
	inalles	därav för interlokal verksamhet m. m.						
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	7 286·26	1 600·00	—	—	66 200·00	—	—	73 486·26
Stockholms län .	4 064·86	2 300·00	8 125·00	5 000·00	375·00	—	51·27	17 616·13
Uppsala län . . .	2 409·49	1 200·00	4 300·00	1 500·00	3 800·00	—	108·69	12 118·18
Södermanlands län	2 246·12	900·00	8 000·00	—	1 400·00	—	42·17	11 688·29
Östergötlands län .	6 531·32	2 600·00	13 500·00	—	2 793·00	—	13·88	22 838·20
Norrköping	2 173·88	1 150·00	1 000·00	—	11 200·00	242·40	23·01	14 639·29
Jönköpings län . .	2 278·06	400·00	3 150·00	2 450·00	1 410·00	—	53·58	9 341·64
Kronobergs län . .	1 012·02	250·00	900·00	900·00	600·00	—	79·25	3 491·27
Norra Kalmar län	630·06	250·00	600·00	600·00	600·00	600·00	6·63	3 036·69
Södra Kalmar län .	856·40	250·00	1 200·00	300·00	700·00	500·00	39·02	3 595·42
Gottlands län . .	1 129·30	[2] 600·00	1 000·00	500·00	500·00	—	52·75	3 182·05
Blekinge län . . .	2 519·83	1 000·00	3 500·00	—	4 250·00	—	104·13	10 373·96
Kristianstads län .	2 763·07	1 200·00	8 000·00	—	—	—	105·42	10 868·49
Malmö	5 867·52	1 800·00	3 000·00	—	23 300·00	—	28·15	32 195·67
Lund	1 257·86	700·00	1 000·00	—	2 897·00	—	—	5 154·86
Landskrona . . .	486·49	—	1 000·00	—	2 500·00	—	12·42	3 998·91
Hälsingborg . . .	1 669·29	700·00	1 000·00	—	7 270·00	—	—	9 939·29
Ystad	383·19	—	1 000·00	—	1 500·00	—	—	2 883·19
Trälleborg	113·04	—	1 000·00	—	1 060·50	—	—	2 173·54
Eslöv	980·22	500·00	1 000·00	—	1 900·00	—	46·81	3 927·03
Skurup	250·35	—	1 000·00	—	555·00	—	—	1 805·35
Hallands län . . .	1 828·26	650·00	7 700·00	—	1 450·00	—	70·18	11 048·44
Göteb. o. Bohus län	2 975·75	1 000·00	4 530·00	—	700·00	—	44·88	8 250·63
Göteborg	4 437·77	1 300·00	—	—	32 875·00	—	—	37 312·77
Älvsborgs län . . .	573·45	—	2 500·00	—	1 990·20	—	—	5 063·65
Skaraborgs län . .	1 984·86	1 000·00	3 000·00	4 000·00	765·00	50·00	56·99	9 856·85
Värmlands län . .	954·40	400·00	3 350·00	—	3 150·00	—	72·43	7 526·83
Örebro län	1 895·48	700·00	5 446·89	—	2 385·00	—	43·94	9 771·31
Västmanlands län .	1 912·48	800·00	6 000·00	—	3 000·00	—	55·39	10 967·87
Kopparbergs län .	1 496·92	200·00	3 750·00	1 000·00	1 000·00	—	77·00	7 323·92
Gävle stad och län	1 855·49	500·00	2 556·81	—	5 370·45	—	—	9 782·75
Västernorrlands län	819·91	—	2 470·00	—	6 230·00	—	—	9 519·91
Jämtlands län . .	2 378·40	600·00	1 900·00	1 900·00	1 400·00	200·90	58·31	7 837·61
Västerbottens län .	1 647·59	500·00	2 600·00	500·00	1 010·00	—	—	5 757·59
Norrbottens län . .	1 276·27	—	2 400·00	—	1 400·00	—	75·84	5 152·11
Tillsammans	72 945·66	25 050·00	111 478·70	18 650·00	197 536·15	1 593·30	1 322·14	403 525·95

[1] Jfr sid. 334.

[2] Organisationsanslag.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas utgifter under år 1916.

Arbetsförmedlingen i	Kostnader för styrelsen och avlöning för personal	Postporto, telegr.-avgifter, abonnemang å rikstel., avgift för telefonsamtal	Tryckning av formulär och blanketter	Tryckning av årsberättelse, skrivmateriel o. dyl.	Lokalhyra, ved och lyse, städning och renhållning av lokal	Annonser, reklamskyltar o. dyl.	Övriga utgifter (däribland bidrag till arbetares resekostnader)	Summa utgifter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	44 682·92	2 431·45	3 254·81	2 131·98	13 467·11	2 500·00	[1] 7 888·95	76 357·22
Stockholms län . .	10 907·01	930·16	875·75	0·75	3 430·15	581·98	1 037·44	17 763·24
Uppsala län . . .	6 500·00	712·49	497·00	271·50	2 905·00	246·75	1 217·64	12 350·38
Södermanlands län	7 270·70	998·62	347·50	300·23	2 057·75	373·97	293·65	11 642·42
Östergötlands län .	14 430·18	3 104·62	847·00	868·20	2 587·50	512·20	1 285·93	23 635·63
Norrköping	9 613·70	594·28	455·44	256·26	3 056·22	150·11	686·16	14 812·17
Jönköpings län . .	6 586·80	1 660·56	217·50	515·96	1 287·82	448·05	219·24	10 935·93
Kronobergs län . .	1 900·00	713·02	59·00	105·52	400·00	49·07	—	3 226·61
Norra Kalmar län	1 900·00	309·41	70·65	122·56	400·00	181·49	184·50	3 168·61
Södra Kalmar län	1 900·00	479·90	142·00	127·49	553·43	209·75	370·43	3 783·00
Gottlands län . . .	1 068·96	509·30	20·00	7·95	900·00	154·53	—	2 660·74
Blekinge län . . .	6 057·60	1 109·08	356·00	291·32	1 390·00	540·72	271·00	10 015·72
Kristianstads län .	6 585·45	1 326·07	237·00	324·59	1 337·44	218·88	143·86	10 173·29
Malmö	16 235·00	1 862·66	2 355·15	1 632·50	5 130·87	970·61	3 148·12	31 334·91
Lund	2 880·00	498·11	59·75	338·35	835·88	467·23	15·63	5 094·95
Landskrona . . .	2 580·00	256·49	230·00	53·97	823·35	125·25	11·89	4 080·95
Hälsingborg . . .	5 900·00	585·54	383·75	449·75	2 076·27	68·41	152·41	9 616·18
Ystad	1 750·00	278·99	105·00	68·95	545·15	85·00	192·50	3 025·59
Trälleborg	1 400·00	103·54	9·50	60·65	684·20	19·40	21·54	2 298·83
Eslöv	2 056·00	272·22	211·00	65·39	1 055·52	87·58	19·81	3 767·52
Skurup	1 000·00	197·81	—	[2] 185·55	525·10	10·00	—	1 918·46
Hallands län . . .	4 906·30	943·06	235·20	347·65	1 070·31	155·07	201·87	7 859·46
Göteb. o. Bohus län	4 323·29	1 874·25	282·13	179·64	995·35	334·62	684·35	8 673·63
Göteborg	21 989·00	1 370·12	1 814·65	532·10	4 692·10	1 079·26	5 092·23	36 569·46
Älvsborgs län . . .	3 193·50	364·70	344·75	55·00	100·00	89·93	102·88	4 250·76
Skaraborgs län . .	6 570·50	975·16	20·35	—	907·05	[3] 301·67	477·76	9 252·49
Värmlands län . .	5 361·40	451·40	103·00	153·25	1 512·00	376·46	158·40	8 115·91
Örebro län	5 008·73	912·23	844·45	182·28	1 700·37	186·34	886·98	9 721·38
Västmanlands län .	6 732·60	847·23	265·25	127·42	2 269·85	215·00	174·07	10 631·42
Kopparbergs län .	5 311·50	1 152·32	208·86	165·00	1 219·90	468·08	427·51	8 953·17
Gävle stad och län	6 039·40	976·49	379·00	163·74	1 381·93	628·74	70·85	9 640·15
Västernorrlands län	4 500·00	654·41	167·25	291·21	2 023·85	95·35	614·48	8 346·55
Jämtlands län . .	3 925·00	1 436·90	341·50	253·70	896·33	318·55	522·16	7 694·14
Västerbottens län .	2 864·50	764·59	366·00	295·56	569·08	387·86	272·86	5 520·45
Norrbottens län .	2 974·99	1 224·77	56·00	310·91	795·95	45·95	205·78	5 614·30
Tillsammans	236 905·03	32 881·95	16 162·19	11 236·88	65 582·83	12 683·86	27 052·83	402 505·57

Statsanslaget till den offentliga arbetsförmedlingen avser i främsta rummet att täcka anstalternas utgifter för postporto, abonnemang å rikstelefon, telegram och interurbana telefonsamtal samt tryckning av formulär och blanketter. Dessutom kan efter prövning i varje särskilt fall understöd erhållas till bestridande av kostnaderna för de särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behov, för samarbetet mellan särskilda anstalter samt för anställande i arbete av värnpliktiga och fast anställt manskap i armén och marinen efter avslutad militärtjänstgöring. Av tabellen framgår huru stor del av det varje anstalt tilldelade statsanslaget, som avsetts för sistnämnda ändamål.

[1] Häri ingår 3 000 kr. för 1915 års understödsverksamhet och 543·69 kr. för täckande av 1914 års brist.

[2] Häri ingå även utgifter för tryckning av formulär och blanketter.

[3] Häri ingå även utgifter för skrivmateriel m. m.

Yrkesinspektionens verksamhet

under *juli—september* år 1917.

Sammandrag av yrkesinspektörernas rapporter för juli—september 1917.

Antal	Yrkesinspektören i distriktet									Sprängämnesinspektören	Yrkesinspektrisen	Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX			
inspekterade arbetsställen	79	76	64	122	219	186	90	75	70	7	53	**1 041**
med sammanlagt arbetarantal	13 473	6 108	3 142	4 607	9 278	3 951	6 441	6 500	5 777	944	2 942	**63 163**
med sammanlagt kraftbelopp (eff. hkr.) . .	10 010	16 383	3 605	10 864	24 669	48 036	40 178	83 700	19 423	978	—	**257 846**
förrättnings- och resedagar: för yrkesinspektören .	56	33	30	18	59	53	44	33	55	20	58	**459**
» assistenten	5	—	2	28	52	22	1	11	2	—	18	**141**
arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion)	19	70	43	64	123	115	28	62	63	10	23	**620**
inkomna protokoll över besiktning av ångpannor: större besiktning . . .	44	33	9	61	38	60	13	36	31	—	—	**325**
mindre » . . .	111	123	53	52	71	161	58	114	85	—	—	**828**
inkomna protokoll över besiktning av kokare eller andra kärl under tryck: större besiktning . . .	—	—	3	—	—	1	1	3	—	—	—	**8**
mindre » . . .	—	—	2	—	—	11	5	—	—	—	—	**18**
inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar .	86	1	31	6	69	130	30	6	1	—	—	**360**
inkomna anmälningar om olycksfall i arbete . .	484	722	332	448	1 052	860	833	867	798	8	—	**6 404**
därav med dödlig utgång	5	4	3	3	6	9	10	6	13	—	—	**59**
framställning till Konungens befallningshavande om tillämpning av 38 eller 39 § lagen om arbetarskydd	—	—	—	6	3	4	1	3	—	—	—	**17**
anmälningar till åtal . .	6	2	—	16	3	40	7	1	19	—	—	**94**
lämnade eftergifter . . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**

Sammandrag av underinspektörernas rapporter för juli—september 1917.

	Yrkesinspektionsdistrikt									Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Jordbruk:										
Inspekterade arbetsställen . .	30	353	102	64	307	159	167	92	25	**1 299**
Använda eff. hästkrafter . .	392	5 796	1 525	1 147	4 090	2 195	1 686	739	314	**17 884**
Hantverk:										
Inspekterade arbetsställen . .	58	23	26	22	91	99	39	25	32	**415**
Sysselsatta arbetare	161	77	74	65	168	217	89	50	58	**959**
Använda eff. hästkrafter . .	141	73	64	45	155	228	139	71	111	**1 027**
Övrig verksamhet:										
Inspekterade arbetsställen . .	120	85	126	35	116	172	130	130	40	**954**
Sysselsatta arbetare	1 237	625	664	125	573	2 306	342	712	160	**6 744**
Använda eff. hästkrafter . .	426	857	1 229	547	2 153	1 119	3 814	2 344	952	**13 441**
Hela antalet:										
Inspekterade arbetsställen . .	**208**	**461**	**254**	**121**	**514**	**430**	**336**	**247**	**97**	**2 668**
Sysselsatta arbetare [1]	**1 898**	**702**	**788**	**190**	**741**	**2 523**	**431**	**762**	**218**	**7 703**
Använda eff. hästkrafter . .	**959**	**6 726**	**2 818**	**1 739**	**6 398**	**3 542**	**5 639**	**3 154**	**1 377**	**32 352**
Förrättnings- och resedagar . .	58	102	63	36	150	129	83	96	44	**761**
Lämnade skriftliga meddelanden	64	23	35	14	54	59	31	30	6	**316**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor:										
större besiktning	22	94	45	81	89	18	15	10	3	**377**
mindre »	—	28	82	81	410	115	53	37	8	**814**

Sammandrag av bergmästarnas rapporter för juli—september 1917.

Antal	Bergmästaren i distriktet						Summa
	norra	Gävle—Dala	östra	mellersta	västra	södra	
inspekterade arbetsställen	1	6	19	5	3	9	**43**
med sammanlagt arbetarantal	60	196	584	618	23	1 273	**2 754**
» » kraftbelopp (eff. hkr.) . . .	600	505	2 817	5 893	40	2 273	**12 128**
förrättnings- och resedagar: för bergmästaren	—	6	3	10	2	9	**30**
» gruvingenjören	1	—	9	—	—	—	**10**
arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion) . . .	—	—	1	—	1	3	**5**
inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar	—	—	1	6	—	—	**7**
inkomna anmälningar om olycksfall i arbete. .	31	133	36	76	17	163	**456**
därav med dödlig utgång	—	4	2	2	—	—	**8**

[1] Arbetarna inom jordbruket ej medräknade.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

162. I transmissionen vid ett sågverk blev en arbetare, R., indragen och skadad till döds. R. hade gått in i maskinrummet för att vid den där placerade slipstenen slipa en barkningsspak. Maskinisten hade vid tillfället avlägsnat sig från maskinrummet, varför R. ensam försökt lägga på remmen från den igång varande huvudaxeln till slipstenens remskiva. Härvid har troligen remmen gripit i R:s kläder och dragit honom med in i axelledningen, vilken han medföljt ett eller flera varv, tills han avklädd föll ner på golvet. R. hade då erhållit så svåra krosskador, att han avled efter ett par timmar. Remmen var efter olycksfallet avsliten och jämte trasor av R:s kläder virad om axelledningen.

Yrkesinspektören har vid inspektion i anledning av olycksfallet föreskrivit axelns inskyddande och uppsättande av varningsanslag mot obehörigt befattningstagande med igång varande, icke inskyddade transmissioner.

163. En 15-årig arbetare, B., var jämte en kamrat sysselsatt med att från en linbanestations malmficka lasta linbanans transportkorgar med slig. Härvid tillgick så, att sligen från fickgluggarna fick glida genom tre lutande rännor över till korgarna. Enligt uppgift hände det ofta, att sligen på grund av fuktighet eller av annan orsak packade hop eller hängde upp sig, så att den ej gled ned genom fickgluggarna. Vid sådana tillfällen hade arbetarna ålagts att medelst långskaftade skyfflar antingen utifrån gluggarna eller ovanifrån arbeta loss sligen. Då vid ett dylikt tillfälle under B:s arbetsskift sligen blivit hoppackad, hade B. i stället för att gå tillväga på nämnda sätt gått in i ficken för att arbeta loss massan med en s. k. fyllhammare. Härunder överraskades han av ett ras och begrovs mot malmfickans botten under den nedrasande massan. Då han några timmar senare framdrogs, var han död genom kvävning.

164. I ett arbetsrum nere i en gruva, där försöksbrytning av svavelkis pågått, höllo två arbetare på med att lasta svavelkis i en tunna, då plötsligt ett större malmblock av c:a 4 tons vikt nedstörtade från taket och träffade dem. Den ene arbetaren dödades omedelbart, den andre avled senare på sjukhuset av de vid raset erhållna skadorna.

Olyckan tillskrives befintliga sprickor i berget. En före olycksfallet verkställd undersökning av arbetsplatsen hade dock ej givit anledning misstänka, att fara förelåg.

165. En arbetare, H., hade nere i en gruva lastat en malmtunna och fastkrokat densamma för upphissning. Under uppgåendet började tunnan rotera, varvid en sten föll ur och träffade H. i huvudet, så att brott å hjärnskålen uppstod, varav döden följde.

166. Remmen till en kapsåg skulle av en arbetare, S., och dennes arbetskamrat påläggas för hand, medan transmissionen var igång. Då detta icke genast lyckades, tog S. en bräda för att med hjälp av denna försöka få remmen på kapsågens remskiva. Under försöket kom brädan in mellan remmen och remskivan, och S. fick ett så våldsamt slag av brädan, att han följande dag avled av svåra invärtes skador.

Vid undersökningen har framgått, att remmen till ifrågavarande kapsåg brukade påläggas, medan transmissionen var igång och utan svårighet för hand. Dagen före olycksfallet hade emellertid remmen gjorts något kortare, varför det vid olyckstillfället var svårare att få den över remskivan.

Yrkesinspektören har efter det inträffade olycksfallet givit anvisning om anordnande av frånslagningsanordning för kapsågen.

167. Två flottningsarbetare skulle i en roddbåt förflytta sig utför ett vattendrag för att lossa en timmerbråte. Efter 200 meters färd blev strömmen strid, så att de ej kunde styra båten, utan denna kantrade och arbetarna kommo i vattnet. Den ena av dem lyckades få tag i båten och uppnå land, den andra drogs ner i strömmen och omkom.

168. Under skötseln av ett acetylengasverk inom en verkstad inträffade ett olycksfall, som kostade en svetsare, L., livet. Åsyna vittnen till olyckan funnos ej, men av verkställd undersökning synes framgå, att förloppet varit följande.

Acetylengasverket var transportabelt och avsett för generering av gas för svetsningsarbeten. Det var konstruerat enligt den s. k. förträngningsprincipen, d. v. s. karbid upphänges i en korg med öppningar nedåt inne i gasverket. Då vatten påfylles gasverket, kommer detta underifrån i beröring med karbiden, varvid gas utvecklas och vattnet tryckes undan, till dess av den alstrade gasen så mycket förbrukats, att vattnet stiger och når karbiden, då gas åter utvecklas. Överdelen av apparaten, i vilken karbidbehållaren var fastsatt, hålles under drift fastlåst vid underdelen medelst bajonettlås.

Ifrågavarande gasverk hade enligt uppgift upprepade gånger krånglat till följd av överansträngning och därav förorsakad överhettning. Karbidladdning om 2 à 3 kg. måste sålunda tillföras efter $^1/_2$—$^3/_4$ timmes arbete. I följd av överbelastningen stänkte kalk och vid överhettningen bildade kolväten in i avloppsröret och tilltäppte detta, så att gas ej kunde avgå till svetsningsbrännaren. Arbetarna hade om detta missförhållande den felaktiga uppfattningen, att den minskade gastillförseln till brännaren berodde därpå, att karbiden till följd av överhettning undergått skadlig förändring, så att gasutvecklingen ej vidare kunde äga rum, varför de brukade öppna apparaten och byta ut den icke släckta karbiden.

Vid olyckstillfället hade gasverket blivit laddat med karbid två timmar innan det togs i bruk och hade därefter använts så kort tid, att karbidladdningen ej kunnat vara förbrukad. Men troligen har svetsningen börjat gå dåligt på grund av att röret till brännaren tilltäppts på ovan angivna sätt. L. hade då öppnat gasverket i avsikt att byta karbid och öppnat bajonettlåset samt lyft upp överdelen av apparaten, som var full med acetylengas, skakat den eller av någon anledning åter sänkt den något, så att en del gas utträngts, varvid en blandning med luft uppkommit, och genom en sådan explosiv blandning förelåg möjlighet för explosion. Denna acetylenluftblandning har på något sätt blivit antänd, varvid explosion inträffat, gasverket slungats upp och träffat L. i pannan så, att han genast dödades. Antändning av gasblandningen har troligen skett genom en c:a 2·5 m. från gasverket befintlig brinnande lampa, vilken användes för tändning av svetslågan. Efter olycksfallet var dock denna lampa släckt, vilket kan hava skett till följd av det vid explosionen uppkomna trycket. Olycksfallet torde sålunda närmast kunna tillskrivas den oförsiktigheten av L. att ej släcka lampan, innan gasverket öppnades.

Till förekommande av ett upprepande av dylika olycksfall har yrkesinspektören föreslagit gasverkets utbytande mot en fast, i särskilt rum stående apparat av tillräcklig storlek för det svetsningsarbete, som utföres vid verkstaden.

169. I ett martinverk, där monteringsarbete pågick, inträffade nedan beskrivna olycksfall med dödlig utgång.

Två arbetare, H. och B., voro sysselsatta med att på en större gjutskänk inpassa en lyftbygel med skänkring. Skänken var upp- och nedvänd placerad på golvet, och bygeln, hängande i sin ögla i ett mindre block på den i martinverket befintliga traversen, sänktes ned för att inpassas på sin plats. Vid sänkningen gick blocket djupare än behövligt, varför blockkroken släppte bygelns ögla, och bygeln föll åt den sida, där

de båda arbetarna befunno sig. Om dessa stannat på sina platser eller blott lutat sig fram mot skänken, skulle bygeln hava fallit bakom dem utan att orsaka någon skada, men i stället försökte de springa undan. Detta lyckades B., varemot H. fick bygelns tunga överdel över sig och krossades så svårt, att han samma dag avled å sjukstugan.

Rörande de vid olyckan medverkande omständigheterna har vid undersökning anförts, att den använda blockkroken var väl grund, särskilt i detta fall, där det var fråga om transporterande av ett så att säga stelt system. Hade mellan kroken och bygeln använts en stropp eller kätting, skulle olyckan ej hava inträffat.

Yrkesinspektören har vid besök å arbetsplatsen efter olycksfallet föreskrivit, att blockkrokarna skola förses med lämplig spärranordning, så att de fungera som karbinhakar.

170. Ett olycksfall, som vid polisförhör tillskrivits likaväl oförsiktighet som ren olyckshändelse, inträffade under husbyggnadsarbete. En murare, P., skulle från en ställning invid skorstenen nedkasta ett upplag av sten och stenskrot genom en öppning i taket. Vid lyftning av den bräda, på vilket upplaget låg, råkade en sten, som enligt uppgift ej observerats av P., falla utefter taket ned i en vid sidan av huset befintlig brunn, där en med murerarbete sysselsatt arbetare träffades i huvudet och erhöll krossskador, av vilka han avled efter några timmar.

De nedanför skorstensställningen varande arbetarna hade visserligen i god tid varskotts om nedkastandet av stenupplaget, men det torde icke hava ägnats tillräcklig tillsyn över, att stenen nedkastats åt det håll, som i förväg uppgivits vara avsikten.

171. En vid ett sågverk anställd arbetare, Ö., hade till uppgift att avlasta de från sågen kommande, med plank lastade vagnarna. Då han vid ett tillfälle skulle förflytta en sådan vagn från en avlastningsbrygga till en annan, gick han på yttersidan av vagnen, där utrymmet till brädgårdsbanans kant var c:a $^1/_2$ m. Av någon stöt eller skakning, som vagnen erhållit, rasade de löst liggande plankorna ned åt den sida, där Ö. gick, och slogo till honom, så att han föll ned från banan. I fallet ådrog sig Ö. brott å hjärnskålen, varav han följande dag avled.

Orsaken till olycksfallet anses vara, att Ö. vid förflyttningen av vagnen gick på dennas yttre sida i stället för på den inre, varom arbetarna tidigare skulle hava tillsagts.

172. Under flottningsarbete omkommo i ett vattendrag två arbetare. Förloppet av olycksfallet var följande.

En timmerbråte hade bildats utefter stranden av ett vattendrag strax ovanför en längre fors. För att lossa denna bråte hade en flottningsförman och tvenne övriga arbetare begivit sig ut på bråten och därvid först lagt i ordning en del stockar som gångväg från den inre fastare delen och utåt. Arbetarna hade därjämte uppmanats att genast begiva sig i land, om någon rörelse hos bråten skulle förmärkas. Sedan arbetet med losstagandet pågått hela dagen, gjordes på aftonen ett kort uppehåll i arbetet, varunder samtliga arbetarna befunno sig ute på bråten. Samtidigt började bråten komma i rörelse. Arbetarna begåvo sig skyndsamt mot land, men de två, som befunno sig längst bort, hunno ej sätta sig i säkerhet, utan medföljde c:a 20 m. nedåt forsen, varefter de hoppade i vattnet för att därifrån taga sig upp på stranden. Då de ej voro simkunniga, drogos de ut av strömdraget och omkommo i forsen.

Med anledning av olycksfallet har yrkesinspektören framhållit lämpligheten av att vid liknande farliga arbeten placera en person som vakt på land eller på den fasta delen av bråten och förse honom med en lina, som han kunde kasta ut till de på de farligaste punkterna befintliga arbetskamraterna.

Kortare meddelanden.

— Socialförsäkring. —

Riksförsäkringsanstalten har under årets gångna tio månader utfärdat nya försäkringsbrev och förnyelsekvitton å förut gällande försäkringar för ett provisionellt antal arbetare av 198 006 (165 783 under motsvarande tid år 1916). Under samma tid hava 12 562 olycksfall anmälts till anstalten (11 009 år 1916). Till begravningshjälp för 86 dödsfall har utanordnats 5 640 kronor (år 1916 4 500 kronor för 75 dödsfall), för livräntor åt änkor och barn samt invalida arbetare har utanordnats 339 265 kronor (306 606 år 1916) samt för sjukhjälpsersättningar 334 627 kronor (309 498 år 1916), tillsammans 679 532 kronor (620 604 år 1916). Antalet inköpta livräntor under nämnda period har utgjort 11 (57 år 1916). Utlåtanden, som enligt § 15 av lagen den 5 juli 1901 begärts av arbetsgivare och arbetare samt av domstol eller annan myndighet angående invaliditetsgrad för skadad arbetare, hava avgivits i 336 fall (317 år 1916), och hava, sedan anstalten började sin verksamhet, dylika utlåtanden avgivits uti sammanlagt 5 038 fall.

— Strejker, lockouter m. m. —

Strejker i Frankrike under år 1916.[1] Under år 1916 påbörjades i Frankrike 314 strejker varav berördes 41 409 arbetare i 938 företag och genom vilka 305 673 arbetsdagar gingo förlorade. Motsvarande siffror för 1915 voro resp. 98, 9 361, 304 och 55 278 och för 1914 resp. 672, 160 566 3 654 och 2 187 272. (De under tiden 1 aug.—31 dec. 1914 utbrutna strejkernas antal utgjorde 18 med 1 060 arbetare.)

Det största antalet konflikter inträffade under år 1916 inom textilindustrien och utgjorde 62 med 15 544 strejkande arbetare. Närmast i ordningen följer transportverksamheten med 56 konflikter och 5 434 arbetare, metallindustrien med 54 konflikter och 10 148 arbetare, byggnadsindustrien med 32 konflikter och 1 532 arbetare, beklädnadsindustrien med 30 konflikter och 1 567 arbetare, läderindustrien med 27 konflikter och 2 188 arbetare, den kemiska industrien med 12 konflikter och 929 arbetare samt näringsämnesindustrien med 10 konflikter och 1 000 arbetare.

Av de under år 1916 utbrutna strejkerna varade 251 en vecka eller mindre, 41 8—15 dagar, 16 16—30 dagar, 5 31—100 dagar och 1 mer än 100 dagar.[2]

Begäran om löneförhöjning, ensam eller i förening med andra krav, framkallade under år 1916 252 strejker (80·2 % av hela antalet) med 37 309 arbetare (90·1 % av hela antalet) och 296 498 förlorade arbetsdagar. Av dessa konflikter avslutades enligt arbetarnas fordringar 63 med 12 699 arbetare (34·0 %), medan arbetsgivarna genomdrevo sina villkor i 88 fall med 6 111 arbetare (16·4 %); de återstående 101 tvisterna med 18 499 arbetare (49·6 %) bilades genom kompromiss.

Lönesänkningar gåvo anledning till 10 strejker med 462 arbetare. Av dessa avslutades 5 med 350 arbetare (75·8 %) i enlighet med arbetarnas krav, 3 med 51 arbetare (11·0 %) efter arbetsgivarnas villkor och 2 med 61 arbetare (13·2 %) genom kompromiss.

Fordran på förkortad daglig arbetstid framkallade 7 strejker, som berörde 430 arbetare och av vilka 2 med 82 arbetare avslutades enligt arbetarnas och 3 med 113 arbetare enligt arbetsgivarnas fordringar, medan 2 med 235 arbetare bilades genom kompromiss.

(Bulletin du Ministère du Travail.)

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1916, sid. 1293.

[2] Tillförlitliga uppgifter om huru strejkerna i detta avseende fördelade sig efter arbetarantalet saknas.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i Tyskland under september 1917. Situationen å arbetsmarknaden under september 1917 gestaltade sig i vissa avseenden bättre än under samma tid föregående år. Inom bergshanteringen och järnverksindustrien var efterfrågan å arbetskraft utomordentligt stark och verksamheten oförändrat livlig. Metall- och maskinindustrierna arbetade under september likaledes under högtryck och kunde i många avseenden uppvisa stegrad leveransförmåga vid jämförelse med samma månad föregående år. Samma omdöme gäller i fråga om den elektriska industrien. Inom den kemiska industrien hade tillverkningen i allmänhet samma omfattning som under augusti i år och september 1916; vissa grenar företeddc dock stegrad aktivitet vid jämförelse med sistnämnda tidpunkt. Träindustrien uppvisade ingen avsevärd förändring. Inom beklädnadsindustrien var läget i det hela lika tillfredsställande som under föregående månad; i vissa avseenden kunde dock förbättring konstateras. Byggnadsverksamheten var liksom förut matt.

Sjukkassornas i arbete varande medlemmar ökades under tiden 1 september—1 oktober med 17 838 eller med 0·19 %, varemot svarade en ökning om 0·44 % under föregående månad. Ökningen under september faller dock endast på de sysselsatta kvinnorna, vilkas antal tillväxte med 18 439 eller med 0·39 %, under det att de sysselsatta männen minskades med 601 eller 0·01 %. Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar med tillhjälp av denna statistik bör ihågkommas, att det arbete, som presteras av krigsfångar, ej kommer till uttryck i densamma.

Av 1 029 179 redovisade medlemmar av 33 fackförbund voro vid septembers månads slut 7 875 eller 0·8 % arbetslösa. Motsvarande procentsiffra för augusti och juli var likaledes 0·8 och för september 1916, 1915 och 1914 resp. 2·1, 2·6 och 15·7.

Enligt arbetsförmedlingens statistik kommo under september på 100 lediga platser för män 50 arbetssökande (mot 49 i augusti) och på 100 lediga platser för kvinnor 87 (mot 86 i augusti).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetsmarknaden i England under augusti och september 1917. Under augusti och september 1917 var tillgången på arbete inom de flesta industrier god, särskilt inom maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna, inom vilka övertidsarbete förekom. Mindre goda konjunkturer voro rådande inom vissa industrier för tillverkning av lyxartiklar, såsom inom den finare mattindustrien samt choklad- och konfekttillverkningen. Ställningen inom ylle- och bomullsindustrierna påverkades av utfärdade förordningar om produktionens begränsning. Utomhusarbeten hämmades i någon mån genom ogynnsam väderlek, däribland skördearbetet, som för övrigt led brist på van arbetskraft. Genom soldater, kvinnor och skolungdom sökte man ersätta denna brist.

Under augusti fingo 1 400 000 och under september över 1 100 000 arbetare löneförbättring (krigstidstillägg inberäknat), belöpande sig under den förra månaden till 180 000 och under den senare till över 460 000 pund sterling i veckan. Under augusti rapporterades endast få och jämförelsevis obetydliga, under september inga lönesänkningar. Av löneförbättringarna kom under den förra månaden den största anparten på maskin-, skeppsbyggnads- och andra metallindustrier, inom vilka branscher nära 1 200 000 arbetare kommo i åtnjutande av löneförhöjning, under den senare däremot tillgodosågos företrädesvis kolgruvearbetarna, av vilka omkring 1 000 000 fingo sina löner höjda.

Under augusti utbröto 49 och under september 73 arbetsinställelser, och utgjorde antalet arbetare, som nedlagt arbetet, 63 735 med 332 700 förlorade arbetsdagar under den förra månaden (motsvarande siffror för juli 1917 resp. 45 425 och 260 600 samt för augusti 1916 resp. 21 096 och 78 900) samt under den senare månaden 77 767 med 705 100 förlorade arbetsdagar (motsvarande siffror för september 1916 resp. 11 959 och 180 300).

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser under den fyra-veckorsperiod, som slutade den 7 september 1917, utgjorde i medeltal per vecka 38 133 mot 32 626 under föregående fyra-veckorsperiod och 38 717 under de fyra veckorna före den 8 september 1916. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 29 363, 24 915 och 31 156.

(Labour Gazette.)

— Arbets- och löneförhållanden m. m.

Norskt lagförslag om industriellt hemarbete. År 1912 tillsattes i Norge en kommitté för utredning av frågan om lagstiftningsåtgärder i syfte att undanröja de missförhållanden, som förekomma inom hemindustrien. Denna kommitté framlade resultatet av sitt arbete i ett betänkande med förslag till lag om industriellt hemarbete, för vilket utförlig redogörelse lämnats i Soc. Medd. årg. 1915, sid. 396.

Det nämnda betänkandet har nu givit upphov till en proposition, som i allt väsentligt ansluter sig till de kommitterades förslag. I några punkter förefinnas dock vissa smärre avvikelser.

Enligt kommittéförslaget skulle sålunda upprättas ett hemindustriråd för att såsom högsta instans öva tillsyn över lagens efterlevnad. Därest detta råd efter anställd undersökning funne, att löneförhållandena inom de hemindustrigrenar, som avse tillverkning av beklädnads- samt sömnadsartiklar i en kommun, vore otillfredsställande, kunde rådet besluta om upprättandet av en lönenämnd för fastställande av minimilön.

I regeringsförslaget är här tillagd den bestämmelsen, att dylik undersökning skall verkställas, när begäran därom framställes av sex arbetare eller arbetsgivare inom yrket. Kommittén föreslog, att ledamöterna i lönenämnden skulle såvitt möjligt utses av vederbörande parter, i propositionen däremot föreslås, att de skola väljas av kommunalstyrelsen. Propositionen upptager dessutom bestämmelsen, att för valbarhet till lönenämnd fordras att hava fyllt 25 år. Vidare bestämmes, att utgifterna för lönenämnderna skola bestridas av resp. kommuner, medan kommittén föreslog, att de skulle delas mellan kommunen och arbetsgivaren.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

September månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under september månad.

Översikt av verksamheten under *september* månad år 1917.

September	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 319	2 900	2 154	2 815	3 400	1 907	**5 134**	**6 300**	**4 061**
Stockholms län	1 401	2 169	1 051	349	386	210	**1 750**	**2 555**	**1 261**
Uppsala län	518	552	390	429	454	302	**977**	**1 006**	**692**
Södermanlands län	489	616	389	461	494	299	**950**	**1 110**	**688**
Östergötlands län	1 220	1 149	845	1 124	960	648	**2 344**	**2 109**	**1 493**
Norrköping	564	453	383	613	410	304	**1 177**	**863**	**687**
Jönköpings län	268	269	155	346	283	182	**614**	**552**	**337**
Kronobergs län	34	31	26	83	79	63	**117**	**110**	**89**
Norra Kalmar län	48	102	35	93	77	53	**141**	**179**	**88**
Södra Kalmar län	108	91	81	144	79	55	**252**	**170**	**136**
Gottlands län	80	43	41	77	50	29	**157**	**93**	**70**
Blekinge län	356	330	234	425	334	233	**781**	**664**	**467**
Kristianstads län	341	613	242	444	376	270	**785**	**989**	**512**
Malmöhus län: Malmö	1 205	1 197	842	1 296	1 068	716	**2 501**	**2 265**	**1 558**
Malmöhus län: Lund	278	211	186	167	112	69	**445**	**323**	**255**
Malmöhus län: Landskrona	108	142	75	59	65	37	**167**	**207**	**112**
Malmöhus län: Hälsingborg	319	208	178	332	253	165	**651**	**461**	**343**
Malmöhus län: Ystad	134	57	51	151	51	38	**285**	**108**	**89**
Malmöhus län: Trälleborg	80	99	62	66	40	35	**146**	**139**	**97**
Malmöhus län: Eslöv	163	138	126	55	61	40	**218**	**199**	**166**
Malmöhus län: Skurup	44	47	39	50	41	35	**94**	**88**	**74**
Hallands län	170	139	110	160	152	96	**330**	**291**	**206**
Göteb. o. Bohus län	166	147	119	173	160	68	**339**	**307**	**187**
Göteborg	1 769	1 673	1 515	1 043	1 266	755	**2 812**	**2 939**	**2 270**
Älvsborgs län	103	179	81	24	32	15	**127**	**211**	**96**
Skaraborgs län	266	399	182	257	309	160	**523**	**708**	**342**
Värmlands län	139	183	130	177	211	118	**316**	**394**	**248**
Örebro län	404	662	306	553	474	305	**957**	**1 136**	**611**
Västmanlands län	460	566	278	337	442	225	**797**	**1 008**	**503**
Kopparbergs län	257	283	209	227	242	145	**484**	**525**	**354**
Gävle stad och län	287	1 736	247	192	178	144	**479**	**1 914**	**391**
Västernorrlands län	209	272	196	145	130	67	**354**	**402**	**263**
Jämtlands län	154	2 392	148	166	193	114	**320**	**2 585**	**262**
Västerbottens län	74	238	55	189	196	124	**263**	**434**	**179**
Norrbottens län	84	959	75	96	122	73	**180**	**1 081**	**148**
Tillsammans sept. 1917	**14 649**	**21 245**	**11 236**	**13 318**	**13 180**	**8 099**	**27 967**	**34 425**	**19 335**
» aug. 1917	*18 106*	*23 697*	*12 432*	*10 654*	*10 776*	*6 059*	*28 760*	*34 473*	*18 491*
» sept. 1916	13 827	18 225	11 049	12 088	14 556	8 077	25 915	32 781	19 126
» » 1915	15 327	13 927	10 407	13 984	12 786	7 852	29 311	26 713	18 259
» » 1914	14 858	10 965	8 583	12 756	11 942	7 388	27 614	22 907	15 971

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan: med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	4 790	5 408	3 673	1 575	1 913	1 167	**6 365**	**7 321**	**4 840**	87	66
därav arbetssökande personer	4 584			1 546			**6 130**				
Skogshushållning	715	7 511	1 306	—	75	75	**715**	**7 586**	**1 381**	9	18
därav arbetssökande personer	684			—			**684**				
Gruvdrift och malmförädling	51	98	51	—	—	—	**51**	**98**	**51**	52	52
därav arbetssökande personer	51			—			**51**				
Industri och hantverk m. m.	3 701	2 755	1 635	1 167	495	335	**4 868**	**3 250**	**1 970**	150	61
därav arbetssökande personer	3 200			1 071			**4 271**				
Handel och samfärdsel	1 494	1 568	989	1 580	1 319	769	**3 074**	**2 887**	**1 758**	106	61
därav arbetssökande personer	1 320			1 511			**2 831**				
Husligt arbete	16	2	—	8 617	9 270	5 703	**8 633**	**9 272**	**5 703**	93	62
därav arbetssökande personer	16			7 137			**7 153**				
Allmän o. litterär verksamhet	14	28	24	137	102	46	**151**	**130**	**70**	116	54
därav arbetssökande personer	14			135			**149**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	3 868	3 875	3 558	242	6	4	**4 110**	**3 881**	**3 562**	106	92
därav arbetssökande personer	2 485			216			**2 701**				
Summa för sept. 1917	**14 649**	**21 245**	**11 236**	**13 318**	**13 180**	**8 099**	**27 967**	**34 425**	**19 335**	81	56
därav arbetssökande personer	**12 354**			**11 616**			**23 970**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Sept.	Aug.	Sept.	Sept.	Aug.	Sept.
Jordbruk och skogshushållning m.m.	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Män	58	47	*43*	53	42	*39*
Kvinnor	59	76	*79*	44	53	*62*
Tillsammans	**58**	**49**	*47*	**51**	**43**	*42*
Övriga näringsgrenar						
Män	91	140	*110*	67	76	*75*
Kvinnor	87	102	*105*	57	57	*61*
Tillsammans	**89**	**119**	*107*	**62**	**65**	*67*
Samtliga yrkesgrenar						
Män	76	76	*69*	61	52	*53*
Kvinnor	83	99	*101*	55	56	*61*
Tillsammans	**79**	**83**	*81*	**58**	**54**	*56*

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under september 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 911 platser, varav 1 355 manliga och 556 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 266, 1 756 och 510 samt under nästlidna månad resp. 2 230, 1 813 och 417.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**68**	**2**	**2**	**815**	**994**	**752**	**466**	**461**	**356**	**399**	**522**	**315**
Därav kvinnor	11	1	1	75	101	51	160	173	138	112	154	100
B Skogshushållning	**3**	—	—	**147**	**1 129**	**317**	**45**	**139**	**101**	**64**	**98**	**76**
Därav kvinnor				—	75	75						
II. Gruvdrift och malmförädling	—	**2**	—	—	—	—	**1**	**2**	**2**	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**31**	**21**	**12**	**18**	**8**	**7**	**12**	**4**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor	10	12	6									
B Metall- och maskinindustri	**259**	**135**	**70**	**29**	**11**	—	**23**	**1**	—	**13**	**10**	**5**
Därav kvinnor	31	27	18	1	—	—						
C Trävaruindustri	**16**	**28**	**12**	**23**	**42**	**26**	**5**	**1**	—	—	**2**	**1**
Därav kvinnor	4	—	—									
D Byggnadsverksamhet	**494**	**554**	**306**	**100**	**87**	**44**	**36**	**22**	**11**	**10**	**17**	**11**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	**20**	**9**	**4**	**2**	**1**	—	**1**	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	2	2	1	—	—						
F Textilindustri	**19**	**3**	**1**	**79**	—	—	—	—	—	**1**	**1**	**1**
Därav kvinnor	15	2	1	79	—	—						
G Beklädnadsindustri	**101**	**63**	**24**	**9**	**1**	—	**13**	**3**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor	95	61	24	4	1	—	1	—	—			
H Närings- o. njutningsämnesindustri	**155**	**67**	**44**	**6**	**4**	**2**	**9**	**2**	**1**	**2**	**1**	**1**
Därav kvinnor	77	57	43	4	2	2	1	1	1			
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	**22**	**60**	**46**	**3**	**1**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	14	21	13									
J Trämasse- o. pappersindustri	**11**	**14**	**6**	**3**	**2**	—	—	—	—	—	**1**	**1**
Därav kvinnor	7	11	6	3	2	—						
K Grafisk industri	**11**	**8**	**2**	**2**	**1**	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	1	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**62**	**47**	**36**	**7**	**1**	—	**5**	—	—	**18**	**7**	**4**
Därav kvinnor	7	11	10							5	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	**117**	**26**	**18**	**1**	**1**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	69	10	9	1	1	1						
B Butiks- och magasinspersonal	**210**	**287**	**150**	**9**	**3**	—	**3**	**4**	**1**	**4**	**2**	**2**
Därav kvinnor	93	44	23				1	—	—	1	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**351**	**315**	**184**	**40**	**26**	**10**	**23**	**15**	**9**	**2**	**9**	**6**
Därav kvinnor	334	299	178	38	26	10	22	13	9	1	6	3
D Landtransport	**177**	**352**	**148**	**28**	**15**	**6**	**8**	**21**	**13**	**9**	**13**	**5**
Därav kvinnor	18	36	5	2	2	—	1	5	4	2	—	—
E Vattentransport	**70**	**74**	**50**	**25**	**6**	**3**	**3**	**2**	**2**	**1**	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	**7**	**29**	**19**	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	29	19									
V. Husligt arbete	**1 925**	**2 729**	**1 531**	**135**	**173**	**69**	**241**	**261**	**149**	**339**	**333**	**195**
Därav kvinnor	1 924	2 728	1 531	135	173	69	241	261	149	339	333	195
VI. Allmän och litterär verksamhet	**82**	**50**	**22**	**7**	**3**	**2**	**3**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**
Därav kvinnor	77	42	14	6	3	2	2	1	1	1	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**923**	**1 425**	**1 374**	**262**	**46**	**21**	**80**	**66**	**44**	**87**	**93**	**64**
Därav kvinnor	14	6	4									
Summa för sept. månad år 1917	5 134	6 300	4 061	1 750	2 555	1 261	977	1006	692	950	1110	688
Därav kvinnor	2 815	3 400	1 907	349	386	210	429	454	302	461	494	299
» » » månad år 1916	5 062	6 663	4 029	1 567	2 470	1 128	946	1171	642	748	905	539
Därav kvinnor	2 563	3 485	1 764	198	621	114	394	425	286	344	386	223

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
222	299	270	1 246	1 207	922	178	180	76	29	32	25	111	90	43	47	35	21	
42	129	117	304	315	238	45	51	19	14	16	12	25	30	9	3	14	—	A
5	71	45	25	75	50	16	77	54	—	10	10	6	70	32	15	14	12	B
—	3	3	7	15	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
5	—	—	3	2	2	7	12	8	1	—	—	5	2	2	4	5	5	A
33	13	10	33	11	3	22	15	10	—	—	—	8	4	1	1	—	—	B
36	6	6	17	4	3	5	9	2	2	4	2	2	—	—	—	—	—	C
44	28	22	14	18	10	14	6	6	2	—	—	21	31	23	1	—	—	D
—	2	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
						2	—	—										
278	6	3	1	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
188	5	2	1	—	—	1	—	—										
9	2	1	12	10	2	—	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	G
9	1	—	11	10	2	—	1	1	2	1	1							
39	3	2	25	8	4	11	5	4	2	1	1	1	7	7	—	—	—	H
9	2	1	15	4	3	8	4	3	1	—	—							
3	2	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—	14	14	14	—	—	—	I
2	2	2				2	—	—				8	9	9				
6	1	—	4	5	3	2	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	J
			3	3	2	1	—	—										
11	4	4	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
5	4	4																
5	3	3	12	3	3	5	2	2	1	—	—	2	1	1	—	—	—	L
												1	—	—				
																		IV.
1	—	—	4	3	1	4	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	A
			3	—	—	2	—	—				1	—	—	1	—	—	
16	12	11	14	7	2	7	1	1	—	—	—	2	1	—	—		—	B
9	2	2	5	2	—	5	1	1				1	—	—				
14	19	14	37	36	23	18	18	14	3	7	4	9	13	8	4	5	2	C
12	18	13	36	35	22	17	18	14	3	7	4	9	13	8	4	5	2	
33	47	41	48	29	14	7	3	2	—	—	—	5	5	5	1	1	1	D
9	9	7	10	5	2													
15	17	17	4	8	7	3	1	1	—	—	—	5	2	1	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
131	235	155	708	578	376	259	201	139	62	55	46	192	103	81	68	31	27	V.
131	235	155	707	578	376	259	201	139	62	55	46	192	103	81	68	31	27	
2	3	1	7	14	6	5	8	6	1	—	—	—	1	1	1	—	—	VI.
2	3	1	7	8	3	4	7	5	1	—	—	—	1	1	1	—	—	
269	87	77	122	74	51	41	9	9	12	—	—	9	3	3	13	2	2	VII.
195	—	—	22	—	—													
1 177	863	687	2 344	2 109	1 493	614	552	337	117	110	89	393	349	224	157	93	70	
613	410	304	1 124	960	648	346	283	182	83	79	63	257	156	108	77	50	29	
868	885	606	2 221	2 435	1 519	505	645	312	122	154	78	306	321	222	98	146	57	
450	454	256	1 191	1 114	731	278	336	166	91	112	61	165	149	94	62	60	33	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**195**	**213**	**139**	**350**	**351**	**254**	**157**	**186**	**131**	**117**	**83**	**71**
Därav kvinnor	66	73	50	107	103	71	67	40	20	25	17	11
B Skogshushållning	—	**64**	**47**	**11**	**250**	**11**	**4**	**229**	**19**	—	—	—
II. Gruvdrift och malmförädling	—	**2**	**2**	**7**	**20**	**6**	**1**	—	—	**2**	**1**	**1**
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**55**	**20**	**6**	**8**	**28**	—	**5**	**8**	**1**	**7**	**7**	**7**
Därav kvinnor							—	2	—			
B Metall- och maskinindustri	**9**	**2**	**2**	**2**	**6**	**1**	**81**	**45**	**32**	**51**	**11**	**10**
Därav kvinnor							17	14	13	4	—	—
C Trävaruindustri	**3**	**3**	**2**	**1**	—	—	**18**	**4**	**1**	**2**	—	—
Därav kvinnor							1	—	—			
D Byggnadsverksamhet	**14**	**24**	**17**	**12**	**27**	**20**	**202**	**121**	**68**	**25**	**39**	**35**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	**2**	—	**114**	—	—	**14**	—	—
Därav kvinnor							73	—	—	12	—	—
F Textilindustri	**1**	—	—	**2**	—	—	**53**	—	—	**15**	—	—
Därav kvinnor	1	—	—				27	—	—	11	—	—
G Beklädnadsindustri	**6**	**4**	**4**	**13**	**2**	**1**	**77**	**40**	**32**	**12**	**4**	**2**
Därav kvinnor	5	—	—	6	1	1	63	38	30	8	3	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	**9**	**2**	**2**	**9**	**6**	**3**	**169**	**12**	**10**	**22**	**13**	**7**
Därav kvinnor	3	1	1	6	6	3	55	6	4	5	3	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	**1**	**1**	—	—	—	**5**	**3**	**3**	**3**	**2**	**2**
Därav kvinnor							1	3	3			
J Trämasse- o. pappersindustri	**1**	**1**	**1**	—	—	—	**7**	**7**	**4**	**1**	**3**	—
Därav kvinnor	—	1	1				7	7	4	1	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	**8**	**5**	**5**	—	**1**	—
Därav kvinnor							3	5	5	—	1	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**17**	**4**	**4**	**1**	**1**	—	**97**	**91**	**91**	**11**	**4**	**4**
Därav kvinnor	5	—	—				19	69	69	2	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	**58**	**6**	**4**	—	—	—
Därav kvinnor							42	2	2			
B Butiks- och magasinspersonal	**6**	**1**	**1**	**1**	**3**	**1**	**100**	**28**	**20**	**9**	**3**	**3**
Därav kvinnor	4	1	1	1	2	1	71	16	10	6	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**46**	**29**	**20**	**39**	**51**	**28**	**63**	**52**	**31**	**39**	**31**	**21**
Därav kvinnor	45	29	20	37	49	26	53	51	31	38	31	21
D Landtransport	**18**	**18**	**15**	**4**	**6**	**2**	**191**	**213**	**118**	**55**	**26**	**16**
Därav kvinnor	2	—	—				79	115	52	29	9	5
E Vattentransport	**19**	**3**	**3**	**6**	—	—	**31**	**21**	**21**	**28**	**11**	**11**
Därav kvinnor										1	1	1
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	**294**	**229**	**160**	**286**	**213**	**167**	**714**	**699**	**472**	**189**	**188**	**125**
Därav kvinnor	294	229	160	286	213	167	714	699	472	189	188	125
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	**1**	**2**	**1**	**4**	**1**	**1**	**1**	—	—
Därav kvinnor				1	2	1	4	1	1	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**88**	**44**	**41**	**32**	**21**	**17**	**342**	**494**	**494**	**48**	**34**	**28**
Därav kvinnor												
Summa för sept. månad år 1917	**781**	**664**	**467**	**785**	**989**	**512**	**2 501**	**2 265**	**1 558**	**651**	**461**	**343**
Därav kvinnor	425	334	233	444	376	270	1 296	1 068	716	332	253	165
» » » månad år 1916	830	910	600	687	883	555	1 863	2 071	1 289	642	667	417
Därav kvinnor	471	429	305	385	440	272	1 113	1 090	744	322	364	204

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	409	459	340	130	93	66	73	142	85	112	119	65	15	30	9	231	384	150	A
	78	93	57	41	25	18	10	26	3	38	86	5				41	72	31	
	7	34	34	9	37	37	—	25	25	—	2	2	16	10	35	30	30	30	B
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																			III.
	8	8	5	19	—	—	28	8	6	24	4	4	8	5	2	2	40	2	A
							1	—	—										
	81	13	9	6	5	2	159	62	53	3	—	—	2	26	3	3	5	2	B
	2	—	—				3	—	—										
	5	4	3	—	—	—	80	35	29	—	3	2	1	3	2	—	—	—	C
	42	96	50	10	1	—	106	170	150	6	10	10	19	17	9	17	22	17	D
	2	—	—	—	1	1	5	7	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—	E
	1	—	—				—	1	1										
	6	—	—	4	—	—	32	8	3	4	1	—	10	—	—	—	—	—	F
	3	—	—	4	—	—	23	6	3	4	1	—							
	16	4	2	2	—	—	22	19	11	2	1	1	—	—	—	—	—	—	G
	13	3	1	2	—	—	18	11	6	1	1	1							
	33	7	2	2	3	2	55	17	10	4	4	1	1	—	—	31	23	15	H
	7	1	—	1	—	—	33	5	2	2	3	—	1	—	—	24	19	12	
	—	1	1	—	—	—	8	6	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	I
							1	1	1	2	—	—							
	—	—	—	—	—	—	11	5	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	J
							8	2	1										
	—	—	—	—	—	—	4	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
							—	1	1										
	11	8	7	—	4	4	15	8	8	2	2	1	5	69	7	—	—	—	L
																			IV.
	1	1	1	—	—	—	12	12	6	—	1	—	—	—	—	5	1	1	A
	1	1	1				1	—	—										
	13	10	10	1	1	—	127	97	80	1	—	—	1	—	—	2	2	2	B
	7	4	4	1	—	—	39	8	4							1	1	1	
	11	9	9	10	11	6	110	87	42	10	12	11	1	2	2	4	9	3	C
	9	8	8	10	11	6	102	77	34	10	11	10	1	2	2	3	9	3	
	50	33	28	14	11	8	91	172	130	5	7	5	2	1	—	1	2	—	D
	18	7	6	5	4	2	8	30	20	2	2	1							
	22	17	10	4	—	—	126	32	27	—	—	—	—	3	—	—	—	—	E
	—	—	—	—	—	—	2	19	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
	413	252	176	96	111	69	789	1 094	679	111	101	49	22	29	13	186	203	111	V.
	399	252	176	96	111	69	789	1 093	679	111	101	49	22	29	13	186	203	111	
	1	5	5	—	1	1	13	12	7	1	6	3	—	1	—	2	5	2	VI.
	1	1	1	—	1	1	7	5	—	1	5	2	—	1	—	2	5	2	
	222	103	101	23	12	10	994	895	880	47	33	33	28	15	14	9	32	7	VII.
	9	—	—							2	—	—							
	1 355	1064	793	330	291	206	2 812	2 989	2 270	339	307	187	127	211	96	523	708	342	
	548	370	254	160	152	96	1 043	1 266	755	173	160	68	24	32	15	257	309	160	
	1 278	1305	782	316	386	234	3 091	3 729	2 785	286	353	180	189	419	137	289	498	204	
	510	471	262	151	163	102	1 071	1 619	900	148	170	74	51	82	43	146	225	93	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	84	117	72	332	367	231	370	531	255	49	85	41
Därav kvinnor	23	37	17	123	138	85	109	160	70	8	26	6
B Skogshushållning	31	46	38	26	228	38	33	55	23	65	67	59
Därav kvinnor												
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	8	20	5	2	14	3	18	17	17
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	3	5	3	5	—	—	2	—	—	6	9	9
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	2	2	2	20	24	10	27	11	8	11	11	9
Därav kvinnor							—	1	1			
C Trävaruindustri	1	5	—	1	3	3	3	—	—	6	12	12
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	4	12	4	14	12	3	15	35	19	21	55	24
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor							—	1	1			
G Beklädnadsindustri	—	—	—	45	3	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				21	3	2						
H Närings- och njutningsämnesindustri	1	1	—	12	8	3	3	1	1	1	1	1
Därav kvinnor	1	1	—	5	4	3	—	1	1			
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	3	—									
Därav kvinnor	—	3	—	—	10	1	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri												
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	—	—	8	9	6	5	1	1	4	4	3
Därav kvinnor				1	3	3				3	3	2
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor							1	—	—			
B Butiks- o. magasinspersonal	1	1	1	8	4	2	2	—	—	5	1	1
Därav kvinnor				3	1	1	1	—	—	2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	15	19	12	20	16	8	32	21	11	42	37	27
Därav kvinnor	14	16	11	18	15	7	32	21	11	38	35	25
D Landtransport	3	4	2	11	20	12	10	20	7	14	18	12
Därav kvinnor				3	6	5	2	3	1			
E Vattentransport	—	—	—	1	2	2	2	2	2	2	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	139	154	90	376	302	199	191	253	138	176	177	112
Därav kvinnor	139	154	90	376	302	199	191	253	138	176	177	112
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	3	2	—	1	2	2	—	1	—
Därav kvinnor				3	2	—	1	2	2	—	1	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	31	25	24	64	104	84	98	61	32	64	30	27
Därav kvinnor												
Summa för sept. månad år 1917	316	394	248	957	1 136	611	797	1 008	503	484	525	354
Därav kvinnor	177	211	118	553	474	305	337	442	225	227	242	145
» » » månad år 1916	247	424	195	722	1 132	505	843	1 362	519	462	586	347
Därav kvinnor	155	262	117	365	389	255	350	473	242	232	279	162

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
19	19	12	50	51	40	56	89	48	29	220	44	6	10	5	6 865	7 321	4 840	A
3	6	2	15	21	14	10	22	6	17	29	14	3	5	2	1 575	1 913	1 167	
13	1 493	46	20	158	121	68	2 286	89	25	—	—	31	889	30	715	7 586	1 381	B
															—	75	75	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	51	98	51	II.
																		III.
—	6	5	1	1	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	262	207	88	A
															11	14	6	
37	29	24	2	8	—	2	—	—	2	3	2	—	—	—	921	463	268	B
															58	42	32	
17	6	3	29	4	4	1	3	—	3	3	3	—	—	—	227	184	116	C
															5	—	—	
71	64	55	21	24	15	2	5	5	6	6	6	10	15	8	1 353	1 518	948	D
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	24	12	E
															94	3	3	
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	509	22	11	F
1	—	—													358	15	7	
7	3	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	350	161	88	G
2	1	1	1	—	—	1	—	—							263	136	71	
5	2	1	5	—	—	1	4	—	1	1	1	—	—	—	614	203	125	H
2	—	—				1	2	—							261	122	80	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	90	75	I
															30	36	28	
3	6	5	—	5	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	51	68	29	J
															30	29	14	
—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	30	19	K
															13	12	10	
8	6	5	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	5	1	306	280	191	L
1	—	—													44	86	84	
																		IV.
1	—	—	—	—	—	1	1	—	5	4	1	—	—	—	214	57	34	A
									3	3	—				125	17	13	
2	—	—	2	1	1	2	3	2	5	3	2	2	2	1	555	477	294	B
			1	1	1	—	2	1	4	2	1	2	2	1	258	89	52	
20	27	26	15	23	15	54	63	38	20	19	11	15	19	12	1 067	1 000	607	C
20	26	25	14	21	13	49	59	34	15	16	10	14	18	12	998	945	572	
24	36	24	10	5	2	6	10	1	9	4	4	3	4	4	837	1 096	625	D
						3	1	1							193	234	111	
13	4	3	10	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	391	209	161	E
			—	4	1										1	5	2	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	48	37	F
															5	29	19	
159	143	114	113	82	37	101	106	72	142	142	95	76	95	57	8 633	9 272	5 703	V.
159	143	114	113	82	37	101	106	72	142	142	95	76	95	57	8 617	9 270	5 703	
4	2	2	1	1	1	1	1	—	8	4	4	1	2	1	151	130	70	VI.
4	2	2	1	1	1	1	1	—	8	4	4	1	2	1	137	102	46	
69	66	62	73	35	24	21	14	7	6	20	5	33	38	27	4 110	3 881	3 562	VII.
															242	6	4	
479	1 914	391	354	402	263	320	2 585	262	263	434	179	180	1 081	148	27 967	34 425	19 335	
192	178	144	145	130	67	166	193	114	189	196	124	96	122	73	13 318	13 180	8 099	
146	527	334	297	364	198	302	469	259	395	384	235	276	517	219	25 915	32 781	19 126	
146	158	94	156	157	81	166	220	139	256	239	137	158	184	123	12 088	14 556	8 077	

Livsmedelspriser under tredje kvartalet 1917.

I efterföljande tabeller meddelas en översikt för tredje kvartalet 1917 av livsmedelspriser å de orter (till antalet 44), varifrån dylika uppgifter regelbundet insändas till socialstyrelsen, vidare av kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt slutligen av tillförseln till de offentliga slakthusen och konsumtionen av kött- och fläskvaror å vissa orter med offentligt slakthus. För livsmedelspriserna under juli och augusti hava förut i Soc. Medd. (årg. 1917, sid. 1026 ff. och sid. 1118 ff.) preliminära redogörelser lämnats.

Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 1258—1259), visar det sig, att medelpriserna för orterna tillsammantagna även under årets tredje kvartal undergått betydande förändringar beträffande ett flertal varuslag. I genomsnitt *oförändrade* under kvartalet hava förblivit priserna å mjöl, havregryn, hårt rågbröd, sötlimpa, salt sill samt socker och kaffe. *Prisnedgång* har noterats för helfet och halvfet ost, potatis, ärter, surlimpa, nötkött samt färskt fårkött. Samtliga övriga varuslag förete *högre priser* vid kvartalets slut än vid dess början. Särskilt torde böra nämnas mjölk, smör, ägg, skorpor, kalvkött, fläsk, samtliga slag av färsk fisk, salt, svagdricka samt lyse och bränsle. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å nästföljande sida, där septemberpriserna 1917 återgivas jämförda med augustipriserna 1917 och septemberpriserna 1916 och 1913 samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under september 1917 angives i förhållande till motsvarande månad åren 1916 och 1913.

För att underlätta jämförelsen mellan de olika kvartalen lämnas å sid. 1248 en översikt rörande de procentiska förändringarna hos de olika varugrupperna, varvid såsom utgångspunkt för jämförelsen valts juli månad 1914, alltså tiden närmast före krigsutbrottet. De beräknade medelpriserna för denna månad hava vart för sig satts = 100, och medelpriserna för följande kvartal eller månader hava reducerats i förhållande därtill. De olika varorna hava sedan sammanförts till sex grupper, varefter de på nyss angivet sätt erhållna indextalen inom varje grupp hopsummerats och summorna dividerats med antalet i gruppen ingående varuslag. För varje grupp blir sålunda indextalet för juli 1914 = 100. Av de redovisade varuslagen hava uteslutits konserverade ägg, färsk potatis, renkött, rundskuren kabeljo och bränntorv, vilka förekomma i marknaden antingen endast under en del av året eller å ett mindre antal orter, samt salt och potatis i hl., som icke funnits intagna i varulistan under hela den tid, som jämförelsen omfattar.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Sept. 1917	Aug. 1917	Sept. 1916	Sept. 1913	Höjning (+) eller sänkning (—) från sept. 1913 till sept. 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från sept. 1916 till sept. 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**27**	25	19	14	+ *92·9*	+ *42·1*
handskummad	»	**17**	15	10	8	+ *112·5*	+ *70·0*
separerad	»	**14**	12	8	6	+ *133·3*	+ *75·0*
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**418**	375	328	237	+ *76·4*	+ *27·3*
mat- (lands-)	»	**365**	325	317	216	+ *69·0*	+ *15·1*
Margarin, växt-	»	—	—	235	138	—	—
Ägg, färska	tjog	**342**	341	243	154	+ *122·1*	+ *40·7*
Potatis: gammal	5 l.	**59**	65	37	27	+ *118·5*	+ *59·5*
»	hl.	**980**	—	565	—	—	+ *73·5*
Ärter, gula	kg.	**62**	62	54	31	+ *100·0*	+ *14·8*
Bruna bönor	»	**239**	236	115	47	+ *408·5*	+ *107·8*
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	**[1] 42**	[1] 42	38	31	+ *35·5*	+ *10·5*
råg-, svenskt, bästa sort	»	**36**	36	29	22	+ *63·6*	+ *24·1*
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	27	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**64**	64	50	36	+ *77·8*	+ *28·0*
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**74**	71	53	41	+ *80·5*	+ *39·6*
Rågbröd: hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**62**	62	52	41	+ *51·2*	+ *19·2*
mjukt: limpa, söt	»	**60**	60	49	38	+ *57·9*	+ *22·4*
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**44**	44	37	30	+ *46·7*	+ *18·9*
Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	**120**	121	91	75	+ *60·0*	+ *31·9*
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	**69**	69	54	43	+ *60·5*	+ *27·8*
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	**83**	83	67	60	+ *38·3*	+ *23·9*
Nötkött, färskt: stek	»	**204**	208	229	126	+ *61·9*	— *10·9*
soppkött	»	**178**	182	203	104	+ *71·2*	— *12·3*
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**194**	150	233	133	+ *45·9*	— *16·7*
spädkalv	»	**146**	142	137	74	+ *97·3*	+ *6·6*
Fårkött: färskt, stek	»	**259**	260	238	134	+ *93·3*	+ *8·8*
salt, svenskt	»	**242**	238	221	119	+ *103·4*	+ *9·5*
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**275**	271	241	138	+ *99·3*	+ *14·1*
salt, svenskt »	»	**292**	288	253	144	+ *102·8*	+ *15·4*
Sill, salt, prima	»	**97**	93	114	45	+ *115·6*	— *14·9*
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**305**	305	233	161	+ *89·4*	+ *30·9*
Socker, bit-	»	**70**	70	68	67	+ *4·5*	+ *2·9*
Fotogen, Water White	l.	**50**	43	28	21	+ *138·1*	+ *78·6*
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**6080**	5880	4150	2560	+ *137·5*	+ *46·5*
barr-, » »	»	**4980**	4740	3330	2050	+ *142·9*	+ *49·5*
Bränntorv	100 kg.	**816**	826	434	197	+ *314·2*	+ *88·0*
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	**844**	821	736	400	+ *111·0*	+ *14·7*
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	**858**	798	605	233	+ *268·2*	+ *41·8*
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	**457**	495	313	160	+ *185·6*	+ *46·0*
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	**590**	522	368	188	+ *213·8*	+ *60·3*

[1]) 75 % utmalning.

Varugrupper	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) [1]	100	101	110	112	114	124	141	143	146	152	170
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag) [2]	100	109	118	124	135	133	124	124	125	126	131
Kött (8 varuslag)	100	98	95	106	122	137	140	144	157	182	193
Fisk (9 varuslag)	100	102	102	103	102	118	142	150	152	176	196
Övriga födoämnen (6 varuslag)	100	103	112	128	135	129	130	137	138	150	168
Bränsle och lyse (7 varuslag)	100	107	108	112	119	135	151	159	167	187	192

Varugrupper	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) [1]	179	190	203	176	182	186	190	193	196	202	211
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag) [2]	159	161	158	161	164	164	159	159	157	158	158
Kött (8 varuslag)	192	193	190	193	190	193	195	192	191	187	192
Fisk (9 varuslag)	203	188	202	204	205	198	184	181	193	199	215
Övriga födoämnen (6 varuslag)	202	225	228	206	214	226	222	226	220	232	233
Bränsle och lyse (7 varuslag)	207	228	264	210	216	222	228	234	246	266	280

Som synes av denna tabell, företer sist tilländalupna kvartal inom tre av ovanstående varugrupper i förhållande till det närmast föregående högst väsentligt ökade genomsnittspriser. Särskilt påfallande hög är ökningen inom sjätte gruppen »bränsle och lyse», som belöper sig till ej mindre än 36 %. Även för gruppen »fisk» har en avsevärd ökning inträtt. De varor, som ingå i gruppen »mejeriprodukter» hava under kvartalet i medeltal betingat ett pris, som är dubbelt så högt som motsvarande pris under juli 1914. Särskilt under september har ökningen varit påfallande stor. Mer än dubbelt så höga priser som under juli 1914 hava liksom tidigare dessutom under kvartalet varit rådande inom fjärde, femte och sjätte grupperna. För andra och tredje grupperna, omfattande varuslagen bröd, mjöl och gryn samt kött har en mindre tillbakagång kunnat konstateras.

[1] Från och med febr. månad 1917, då margarin fullständigt upphört att föras i marknaden, omfattar gruppen endast 9 varuslag.

[2] I varugruppen ingår endast 10 varuslag sedan december månad 1916, från och med vilken tid rågsikt på grund av utfärdat siktningsförbud ej saluförts.

Det ligger givetvis nära till hands att på grundval av dessa sex varugruppers prisökning uträkna ett medeltal för att härigenom finna ett uttryck för den allmänna prisstegring, som drabbat de viktigaste slagen av livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. Ett enkelt aritmetiskt medeltal kan dock, särskilt under nuvarande abnorma förhållanden, icke göra anspråk på att lämna en korrekt bild av livsmedelsfördyringen, sådan den gestaltar sig för det enskilda hushållet, enär vid ifrågavarande beräkning ingen hänsyn är tagen till storleken av de kvantiteter, varmed de olika varuslagen ingå i en normal årsbudget. Däremot hava dessa medeltal den förtjänsten, att de äro rätt väl *jämförbara med åtskilliga andra länders prisindices*, varför de jämväl ansetts böra här bibehållas. Inom socialstyrelsen har emellertid, med ledning av de under de senare åren gjorda levnadskostnadsundersökningarna, även verkställts en uträkning över livsmedelskostnadernas stegring för ett normalhushåll, med hänsyn tagen till de olika varuslagens kvantitativa vikt i hushållets budget. Denna undersökning, som omfattar styrelsens samtliga ombudsorter, finnes publicerad i detta häfte (sid. 1192). Den härvid för orterna tillsammantagna erhållna serien av »vägda» medeltal återgives här nedan tillika med serien för ovannämnda aritmetiska (»ovägda») medeltal:

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	103	108	114	121	129	138	143
»Vägda» medeltal . .	100	103	107	113	121	124	128	130

	Juli 1914	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	Sept. 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	148	162	175	190	197	208	216
»Vägda» medeltal . .	100	134	142	152	166	175	181	187

Man märker, hurusom dessa serier nästan täcka varandra ända till tredje kvartalet 1915, men sedan på ett alltmer påfallande sätt skilja sig åt, uppenbarligen under inflytande av den abnorma prisrörelsen i fråga om vissa för hushållsbudgeten mera bestämmande varuslag. Medelökningen, som intill tredje kvartalet 1915 utgjorde alldeles samma procenttal, nämligen 21 %, vare sig hänsyn tages till den vägda eller ovägda indexserien, belöpte sig däremot för tredje kvartalet 1917 till 108 % enligt den ovägda men endast till 81 % enligt den vägda indexserien, utvisande alltså en skillnad av 27 enheter emellan de båda indexserierna.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, skatter, kläder m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prislägen. En dylik beräkning finnes publicerad i detta häfte (sid. 1171 ff.),

och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från tiden maj 1914 till september 1917 till c:a 66 %.

Övergår man härefter till en mera detaljerad granskning av prisväxlingarna å de särskilda varuslagen under 1917 års tredje kvartal, finner man, att den förut påpekade tendensen till utjämning de olika landsdelarna emellan fortfarande gör sig gällande. Den huvudsakliga orsaken härtill är givetvis att söka i det förhållandet, att enhetliga prisbestämmelser i form av maximipriser hava utfärdats för allt flera av de i varulistan upptagna, viktigare artiklarna.

Vad först *mjölken* beträffar, så har den under större delen av detta år iakttagna prisstegringen under kvartalet flerstädes fortgått i ännu högre grad än tillförne. Sålunda har priset å söt mjölk stigit med 4 öre i Stockholm, Norrköping, Västervik, Västerås och Gävle, med 5 öre i Eskilstuna, Visby, Malmö, Falun, Ludvika, Sundsvalls sågverksdistrikt och Östersund, med 6 öre i Domnarvet-Borlänge, med 7 öre i Lund och Umeå, med 8 öre i Nyland, med 9 öre i Sundsvall samt slutligen med ej mindre än 10 öre i Luleå, Boden, Malmberget-Gällivare och Kiruna. På grund av det alldeles särskilda intresse, som numera mjölkfrågan tilltvungit sig i anledning av de oavbrutet stegrade priserna och den allt mer påtagliga knappheten av detta varuslag, torde en sammanställning av mjölkprisernas förändringar under de tilländalupna trenne krigsåren vara av intresse. I efterföljande tabell redovisas medelpriserna i de sedvanliga huvudområdena[1] för september månad 1914, 1915, 1916 och 1917.

Varuslag	Månad och år	Stockholm	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Oskummad mjölk	September 1914	17	15	14	13	14	15	15
	» 1915	21	17	15	16	16	17	16
	» 1916	21	18	17	18	18	20	19
	» 1917	30	27	24	25	25	31	27
Handskummad »	» 1914	7	7	7	7	7	9	8
	» 1915	10	9	9	8	9	10	9
	» 1916	10	10	9	10	10	11	10
	» 1917	—	16	15	13	16	19	17
Separerad »	» 1914	7	6	5	5	6	7	6
	» 1915	10	8	6	6	7	8	7
	» 1916	10	8	7	8	9	9	8
	» 1917	17	13	12	13	14	16	14

Ovanstående tabell lämnar en tydlig bild av den omfattande prisstegring, som mjölken varit underkastad under kristiden. Störst har ökningen varit i Norrland, varest mer än fördubbling av priset har inträtt på samtliga slag av mjölk. Minst synes ökningen hava varit i området »Småland och öarna».

[1] Se Soc. Medd., årg. 1915, sid. 64—65.

En föreställning om hur omfattande prisrörelsen å mjölk varit får man, om man betänker, att en liter separerad mjölk inom stora delar av riket numera betingar samma pris som en liter oskummad mjölk gjorde före krigsutbrottet.

Genom förordning den 23 februari år 1917 har Kungl. Maj:t fastställt, att vid försäljning till livsmedelskommissionen av *mejerismör* av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 procent, priset i minuthandeln måtte uppgå till 3 kronor och 75 öre per kg. Den sålunda fastställda maximigränsen har emellertid genom ny förordning den 14 september 1917 höjts för motsvarande kvalitet av mejerismör till 4 kronor och 75 öre. Denna senare förordning trädde i kraft den 18 september, varefter smörpriset omedelbart gick i höjden och vid månadens slut i allmänhet uppgick till den stadgade maximigränsen. För de fyra veckorna av september utgjorde medelpriset i medeltal 4 kr. och 18 öre per kg. Maximipriset å *landssmör*, som genom tidigare bestämmelser satts till 3 kr. och 25 öre per kg., har genom nyssnämnda förordning fastställts till 4 kronor och 20 öre. För de fyra septemberveckorna tillsammantagna betingade landssmör i medeltal ett pris av 3 kronor och 65 öre mot 3 kronor och 25 öre under föregående månader. *Margarin* har till följd av de svårigheter, som uppstått för margarinfabrikerna att erhålla nödiga råvaror, sedan en längre tid varit fullständigt försvunnet ur marknaden.

Under kvartalet har även *ost* slutgiltigt indragits under den statliga regleringen. Genom förordning den 2 maj 1917 har Kungl. Maj:t utfärdat förbud mot användning av mjölk av nötkreatur för tillverkning av ost m. m. Denna för mejerihanteringen djupt ingripande åtgärd var vidtagen i den förhoppning, att genom ystningsförbudet skulle åvägabringas en ökad tillgång av mjölk för direkt konsumtion. Avsikten med förordningen var dock icke att helt förbjuda tillverkningen av ost utan att endast begränsa densamma, varför ock folkhushållningskommissionen i avsevärd utsträckning meddelat licens för tillverkning av ost. De meddelade licenserna hava ävenledes varit förenade med vissa villkor beträffande de priser, till vilka ost av olika slag få utförsäljas.

De sålunda genom folkhushållningskommissionen fastställda priserna, vilka i full utsträckning började tillämpas först den 21 augusti, utgjorde vid försäljning i minut per kg.

Klass I, helfet ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans ej understigande 45 %).

a. Ost, som genom respektive hushållningssällskaps försorg stämplas och vid försäljning garanteras en ålder av minst 8 månader, t. ex. Västerbottens kronstämplade . . . . . 3·90

b. Annan helfet ost . . . . . 3·00

Klass II, halvfet ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans ej understigande 30 %) . . . . . 2·30

Klass III, mager ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans understigande 30 %) . . . . . 1·70

Efter dessa bestämmelsers ikraftträdande hava de på grundval av de insända noteringarna beräknade medelpriserna från att vid mitten av augusti hava utgjort för helfet ost 3·33, för halvfet 2·49 och för skummjölksost 1·69 kr. per kg. för de två förstnämnda kvaliteterna gått tillbaka till 3·00 kr. resp· 2·30 per kg. samt för skummjölksost stigit till 1·70 kr. per kg.

Potatis av den nya skörden har under kvartalets senaste del kommit i marknaden i så stora mängder, att behovet av denna vara i stort sett kunnat tillfredsställas. Priset är dock betydligt högre än under samma månad föregående år. Medelpriset under september 1917 utgjorde 59 öre per fem liter, medan priset under samma månad år 1916 utgjorde 37 och år 1915 27 öre för fem liter.

Med avseende å *mjöl* hava under kvartalet noteringarna bibehållits i stort sett oförändrade i överensstämmelse med de av folkhushållningskommissionen fastställda priserna den 12 januari 1917. Medelpriset å 75 % vetemjöl utgjorde under hela kvartalet 42 öre per kg. och å sammalet rågmjöl 36 öre per kg. Rågsikt har till följd av tidigare utfärdat siktningsförbud ej saluförts under kvartalet.

Vad beträffar *bröd*, så har ej heller detta varuslag undergått några nämnvärda prisförändringar under förevarande kvartal. Med avseende å såväl brödtypernas vikt som ock den procentuella sammansättningen av olika mjölsorter i desamma gäller med få undantag vad som Kungl. Majts befallningshavande i de olika länen fastställde under första kvartalet av innevarande år. För åstadkommande av mera enhetliga brödtyper inom olika delar av landet ävensom för att åvägabringa större likformighet i prisförhållandena har en kommitté tillsatts av folkhushållningskommissionen. Genom denna kommittés arbete torde grunden vara lagd för i det närmaste enhetliga brödtypers införande i riket.

Ärter hava endast i mindre utsträckning saluförts under kvartalet. Medelpriset var under juli 63 och under augusti och september 62 öre per kg.

Även vad beträffar *gryn* har tillgången under kvartalet varit synnerligen knapp, varför noteringar saknas för ett flertal rapportorter. Särskilt gäller detta risgryn, varav importen i det närmaste avstannat. Även på havregryn rådde vid kvartalets början stor brist i den allmänna marknaden till följd av folkhushållningskommissionens förordning, att detta varuslag endast fick säljas till sjuka personer. Sedan denna bestämmelse emellertid upphävts, har havregryn, om ock i mindre utsträckning, under såväl augusti som september saluförts å det övervägande antalet rapportorter.

Priset å *färska ägg* har från juli till augusti ökats från 2·99 till 3·41 kr. eller med 42 öre per tjog. Septemberpriset var endast 1 öre högre än under den närmast föregående månaden. Motsvarande pris för ett år sedan var 2·43 och under september 1913 1·54 kr. per tjog. Innevarande års synnerligen höga priser torde i väsentlig grad bero på ökad nedslaktning av hönsstammen till följd av foderbrist samt det förhållandet, att danska ägg börjat försäljas i riket till synnerligen höga priser, varigenom de svenska äggnoteringarna även drivits i höjden.

Vad beträffar *kött*, så har en allmän tendens till sjunkande priser varit

rådande under kvartalet i dess helhet. En starkt bidragande orsak härtill har givetvis varit den statliga ransoneringen av fodersäd, varigenom djurägarna ofta ställts inför nödvändigheten att realisera en del av sina kreatursbesättningar, vilket särskilt blivit fallet för sådana, som erhållit mindre god skörd av stråfoder. Medelpriset å nötstek utgjorde i juli 2·22, i augusti 2·08 och i september 2·04 kr. per kg. Motsvarande priser för färstek belöpte sig till 2·68, 2·60 och 2·59 kr. per kg. Såväl göd- som spädkalvkött har däremot, i olikhet mot övriga köttslag, haft att uppvisa stigande priser. Den 19 maj 1917 utfärdade Kungl. Maj:t genom förordning den bestämmelsen, att kalvkött icke i handeln fick betinga högre pris än 1 kr. och 50 öre per kg. Under såväl juni, juli som augusti har gödkalvstek i medeltal betingat det högsta pris, som genom denna förordning bestämdes, 1 kr. och 50 öre per kg., medan spädkalvköttet varit några öre billigare. På grund av flera samverkande orsaker har emellertid folkhushållningskommissionen ansett sig böra göra framställan om, att maximipriset å kalvkött måtte upphävas. Genom ny förordning den 14 september 1917 har därför Kungl. Maj:t fastställt, att det tidigare utfärdade maximipriset fr. o. m. den 18 september skulle upphöra att gälla. Under de sista veckorna av kvartalet har därför en kraftig prisstegring å gödkalvkött inträtt, som även fortsatt under början av följande kvartal. Priset för de fyra veckorna av september tillsammantagna belöpte sig i genomsnitt till 1 kr. och 94 öre per kg.

Å *fläsk* har en bestämd uppåtgående tendens varit rådande under kvartalet. Priset å färskt fläsk har under denna tid gått upp från 2·71 till 2·75 öre per kg. och å salt fläsk från 2·89 till 2·92 kr. per kg. På flera håll synes tillgången på fläsk hava minskat avsevärt.

Samtliga slag av färsk *fisk* hava under kvartalet undergått betydande prisförhöjningar. Även salt sill, som ända sedan årsskiftet haft att uppvisa en stadigt sjunkande priskurva, har i jämförelse med augusti under september stigit avsevärt i pris på flera håll. Anledningen härtill synes huvudsakligen vara, att medan tidigare i det närmaste all distribuering omhänderhafts av statens organ, numera en omfattande lagring och spekulation igångsatts av enskilda affärsföretag, sedan det blivit uppenbart, att synnerligen små importmöjligheter stå till buds och dessutom den inhemska sillfångsten ej fullt torde kunna motsvara efterfrågan på ifrågavarande varuslag.

Kaffe, som redan under första kvartalet innevarande år införts under den statliga regleringen, har endast undergått mindre prisförändringar under detta kvartal. I medeltal betingade kaffet ett pris av 3·05 kr. per kg. Under senare delen av kvartalet har emellertid praktiskt taget allt kaffe varit försvunnet ur den allmänna marknaden, varför de här meddelade noteringarna i många fall torde avse ytterst små partier.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har medelpriset å såväl fotogen som kol och koks till följd av den allt mer tillstramade handeln med utlandet varit underkastat en avsevärd ökning. På många orter har till och med fullständig brist uppstått på dessa varuslag, framför allt på fotogen. Även

vedpriserna hava så gott som undantagslöst skjutit i höjden. I medeltal har priset för björkved gått upp från 55·90 till 60·80 och för barrved från 45·60 till 49·80 kr. per famn. För att belysa den omfattande prisstegring, som de olika slagen av ved varit underkastade under kristiden, lämnas här nedan en på sedvanligt sätt upprättad sammanställning över vedpriserna inom de olika landskapsområdena.

Varuslag	Månad och år	Stockholm	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Björkved	September 1914	35·90	28·60	25·10	30·20	29·20	22·80	26·90
	» 1915	40·00	32·60	28·20	32·00	32·05	26·40	30·20
	» 1916	56·00	46·30	37·00	41·80	44·50	36·70	41·50
	» 1917	78·00	61·90	56·20	77·80	63·00	50·20	60·80
Barrved	» 1914	28·60	21·40	19·50	27·50	23·40	18·60	21·70
	» 1915	30·00	24·50	22·80	28·00	25·80	20·30	23·90
	» 1916	40·70	36·30	29·20	36·30	34·60	30·20	33·30
	» 1917	62·00	49·70	40·40	72·80	47·40	42·10	49·80

Vad beträffar *kreaturspriserna* under andra kvartalet, innehåller sammandragstabellen å sid. 1270 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur i Stockholm, Malmö och Göteborg, under det att i tabellen å sid. 1272 sammanställts månadspriser under tredje kvartalet samt under september jämväl veckomedelpriser för dessa tre städer ävensom för Eskilstuna, Norrköping, Hälsingborg och Linköping, från vilka orter noteringar numera även avlämnas.

En granskning av prisrörelsen under kvartalets olika månader i rikets tre största städer giver vid handen, att under kvartalets första hälft en allmän sänkning av kreaturspriserna ägt rum. Under den senare delen kan emellertid en genomgående stigande tendens tydligt förmärkas.

Granskar man därefter med ledning av sistnämnda tabeller prisrörelsen å de sju orter, varifrån noteringar erhållas, framgår det, att densamma varit rätt olikformig i fråga om nötkreatur. Sålunda har i Stockholm, Eskilstuna, Linköping och Hälsingborg en allmän prisuppgång kunnat konstateras under kvartalet. Norrköping och Göteborg hava däremot att uppvisa sjunkande prisnoteringar. I Malmö slutligen har en sänkning av priserna inträtt från juli till augusti, som sedermera under september ersatts med en förhöjning av prisnivån. För kalvar har från och med tredje veckan av september en genomgående prisökning inträtt i samband med ovan omnämnda borttagande av maximipriset å kalvkött. Vad beträffar får, har det högsta prisläget noterats i Stockholm. I Malmö och Göteborg hava svinpriserna i stort sett förblivit vid oförändrat läge under kvartalet, varemot i de nordligare belägna städerna en bestämd uppåtgående tendens kan konstateras.

I tabellerna å sid. 1257 meddelas uppgifter rörande *tillförsel* och *konsumtion* under kvartalet av kött- och fläskvaror i Stockholm, Eskilstuna, Lin-

köping (endast tillförsel), Norrköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg och Göteborg (endast tillförsel). Uppgifterna rörande tillförseln till de offentliga slakthusen hava närmast till ändamål att belysa styrkan av omsättningen å resp. orter under olika tidpunkter. Konsumtionssiffrorna angående kött- och fläskvaror måste naturligtvis betraktas såsom endast ungefärliga. Vissa mängder av dessa varor såväl tillföras som bortföras från resp. städer utan att komma till vederbörandes kännedom. Detta torde speciellt gälla de förmedelst ångbåtar transporterade varorna; dock har från sakkunnigt håll upplysts, att de icke registrerade varumängderna kunna anses såsom jämförelsevis små samt att till- och utförsel i här berörda avseende ungefär uppväga varandra. Att de här offentliggjorda siffrorna giva en ganska god föreställning om den verkliga platsförbrukningen, torde framgå därav, att konsumtionssiffrorna för såväl nötkreatur som svin under både detta och föregående kvartal ställa sig ungefär likartade i förhållande till folkmängden för de olika orterna.

Under den tid, för vilken ifrågavarande konsumtionssiffror inhämtats, eller tiden från och med början av år 1916 hava i många fall genomgripande förändringar skett beträffande konsumtionen av de viktigare födoämnena. En allmän bild av köttkonsumtionens storlek samt eventuellt förekommande förändringar av densamma torde, åtminstone i sina huvuddrag, kunna erhållas av ifrågavarande uppgifter, även om de i viss mån äro att betrakta såsom approximativa. För att underlätta denna jämförelse hava här nedan kvartalsvis sammanförts uppgifter över konsumtionen av nötkreatur, gödkalvar, spädkalvar och svin.

Ort	Kreatursslag	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917
Stockholm	Nötkreatur	11 665	13 701	11 511	12 775	13 405	13 664	22 378
	Gödkalvar	14 784	16 637	18 066	15 838	15 781	14 822	10 986
	Spädkalvar	13 732	17 176	8 608	12 224	12 987	22 156	16 811
	Svin	15 470	19 793	9 932	14 615	14 850	14 254	7 796
Eskilstuna	Nötkreatur	716	739	589	658	676	838	1 299
	Gödkalvar	682	799	805	542	651	830	768
	Spädkalvar	822	951	586	705	894	1 017	1 451
	Svin	986	1 094	1 206	1 292	1 915	1 612	757
Norrköping	Nötkreatur	1 358	935	1 082	1 296	1 610	1 870	4 777
	Gödkalvar	1 758	2 670	2 941	1 980	2 015	2 651	2 122
	Spädkalvar	1 316	1 562	779	1 226	1 624	2 426	2 032
	Svin	1 266	1 574	1 058	2 902	3 511	4 875	1 321
Karlskrona	Nötkreatur	1 324	808	828	1 191	1 051	848	2 226
	Gödkalvar	437	553	610	397	371	470	421
	Spädkalvar	1 918	2 999	1 031	1 287	1 836	3 421	1 438
	Svin	1 354	1 215	1 488	3 431	3 728	2 519	761
Malmö	Nötkreatur	2 646	2 522	1 920	2 590	2 419	2 567	4 380
	Gödkalvar	2 567	2 603	2 286	1 732	2 012	1 924	2 679
	Spädkalvar	1 640	1 633	882	1 348	1 819	2 411	2 722
	Svin	4 351	4 291	4 606	7 705	8 908	10 135	4 259
Hälsingborg	Nötkreatur	1 558	1 793	1 276	1 442	1 513	1 570	2 064
	Gödkalvar	1 117	1 154	1 149	879	877	786	986
	Spädkalvar	1 177	1 334	854	1 137	1 146	1 410	1 790
	Svin	958	1 144	916	2 547	3 045	2 521	988

Vad som alldeles särskilt framgår såsom anmärkningsvärt av förestående tabell är den genomgående sänkningen av gödkalvs- och ökningen av spädkalvskonsumtionen. Denna förändring torde visserligen under de två senast tilländalupna kvartalen delvis stå i samband med maximiprisbestämmelserna å kalvkött, varigenom uppfödande av gödkalvar minskats, men det torde dock med tydlighet framgå, att i icke obetydlig grad en omläggning av konsumtionen försiggått från högre till lägre kvaliteter av kalvkött. En jämförelse mellan tredje kvartalet 1917 och tidigare kvartal åskådliggör dessutom, att på allra senaste tiden en omfattande förhöjning ägt rum för konsumtionen av nötkreatur, medan samtidigt en lika starkt framträdande minskning skett av fläskkonsumtionen. Dessa förändringar stå givetvis i samband med den under tredje kvartalet inträdande, starkt kännbara bristen på fläsk, medan samtidigt köttillförseln varit relativt god.

Rörande *fisk*priserna lämnas i tabellerna å sid. 1277—1278 en sammanställning av noteringarna från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission samt från Göteborgs stads fiskhamnsauktioner. Vad beträffar tillförseln till den senare orten, torde på grund av den omläggning av rapporteringssystemet, som under andra kvartalet ägt rum, de för de senaste månaderna meddelade siffrorna ej vara fullt jämförbara med förut lämnade. För båda orterna hava genomgående stigande priser noterats.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Juli—september 1917.

Kreatursslag		Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1]
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	September	627	51			116	770	132	2 109
	Juli—sept.	*2 232*	*162*			*249*	*1 166*	*201*	*5 611*
Kor	September	146	385	3 420	2 456	481			3 429
	Juli—sept.	*238*	*1 084*	*6 654*	*4 786*	*1 021*	3 187	1 119	*8 958*
Övriga nötkreatur	September	5 601	114			376	*7 041*	*2 487*	2 715
	Juli—sept.	*14 341*	*229*			*630*			*6 264*
Gödkalvar	September	1 064 [2]	196	302 [2]	521	95	1 205	334	1 912
	Juli—sept.	*3 396* [2]	*781*	*745* [2]	*1 930*	*209*	*2 679*	*608*	*6 269*
Spädkalvar	September	495 [3]	417	453 [3]	383	210	872	45	660
	Juli—sept.	*1 752* [3]	*1 491*	*1 134* [3]	*1 274*	*634*	*2 722*	*200*	*2 425*
Får och lamm	September	774	101	230	173	43	1 164	56	2 867
	Juli—sept.	*2 133*	*192*	*505*	*494*	*153*	*2 461*	*95*	*7 776*
Svin	September	1 578	125	378	232	115	1 190	157	648
	Juli—sept.	*4 971*	*547*	*1 139*	*945*	*739*	*2 447*	*558*	*3 518*
Spädgrisar	September	17	—	—	30	—	238	—	667
	Juli—sept.	*138*	*23*	*10*	*49*	*9*	*481*	*16*	*1 404*
Hästar och föl	September	97	23	26	31	3	45	13	175
	Juli—sept.	*270*	*63*	*58*	*63*	*11*	*115*	*31*	*552*

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Juli—september 1917.

Kroppar av		Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
		St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	September	10 082	508	2 466	1 093	1 881	805
	Juli—september	*22 378*	*1 299*	*4 777*	*2 226*	*4 380*	*2 064*
Gödkalvar	September	4 017	188 [2]	574	139	1 205	265
	Juli—september	*10 986*	*768* [2]	*2 122*	*421*	*2 679*	*986*
Spädkalvar	September	5 114	399 [3]	605	410	872	566
	Juli—september	*16 811*	*1 451* [3]	*2 032*	*1 438*	*2 722*	*1 790*
Får och lamm	September	11 480	101	401	703	1 164	571
	Juli—september	*20 877*	*199*	*935*	*1 517*	*2 464*	*1 328*
Svin	September	2 672	204	382	120	1 628	295
	Juli—september	*7 796*	*757*	*1 321*	*761*	*4 259*	*988*
Spädgrisar	September	78	—	38	2	238	48
	Juli—september	*287*	*26*	*60*	*11*	*481*	*105*
Hästar och föl	September	215	21	44	3	45	15
	Juli—september	*554*	*65*	*92*	*14*	*115*	*41*

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 31	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 58	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort (bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	» » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 117	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20
55	Ved: björk- (osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 70	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	373	373	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	234
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp- [5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — aug. två samt för sept. en ort, varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse 1916 för sept. två, för okt. i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej salunärmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — [x] Maximipris (å potatis avseende endast 1916 års

(sept. 1916—sept. 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	19	19	20	20	21	21	22	23	23	23	24	25	27	1
8	9	10	10	11	11	11	12	12	13	14	14	14	14	15	17	2
6	7	8	8	8	9	9	9	9	10	11	11	11	12	12	14	3
239	292	××310	××292	××330	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	4
218	260	295	289	322	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	5
162	197	257	257	261	264	269	274	279	286	295	309	322	331	333	× 300	6
119	149	191	186	193	194	202	210	209	222	228	236	247	245	249	× 230	7
60	82	127	130	142	144	146	147	151	160	170	176	172	165	169	× 170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	223	241	266	291	294	—	—	—	—	—	—	—	—	11
171	198	237	216	273	314	346	339	330	286	258	267	284	299	341	342	12
151	169	204	[7]) 204	[7]) 250	267	305	293	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	13
—	—	526	434	606	677	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	14
80	86	83	29	38	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	15
80	87	76	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	90	—	16
35	57	55	54	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	17
49	75	111	109	118	121	134	153	167	175	191	212	220	202	236	239	18
33	40	×× 38	×× 38	×× 38	×× 38	××[9])36	×[9])40	×[9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	×[9])42	×[9])42	×[9])42	19
23	32	×× 29	×× 28	×× 29	×× 30	×× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
29	39	×× 34	×× 35	×× 35	×× 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	21
42	52	50	50	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	× 64	22
41	46	52	53	54	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	× 74	23
43	54	53	52	52	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	24
40	48	49	49	50	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	25
31	38	38	37	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	26
78	88	90	90	91	93	95	× 106	× 112	[10])114	[10])118	[10])117	[10])117	[10])117	[10])121	[10])120	27
46	53	54	53	54	55	58	× 67	× 68	[10]) 69	[10]) 68	[10]) 68	[10]) 68	[10])68	[10]) 68	[10]) 69	28
61	67	66	66	67	68	69	× 83	× 82	[10]) 83	[10]) 81	[10]) 81	[10]) 82	[10])83	[10]) 83	[10]) 83	29
116	140	193	226	220	224	221	222	219	214	216	220	224	222	208	204	30
95	119	169	199	204	198	195	196	194	188	191	193	197	195	182	178	31
130	154	203	226	234	231	231	233	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	32
70	87	122	133	141	142	142	141	143	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	33
130	158	215	243	235	231	234	234	236	240	246	253	259	268	260	259	34
118	139	194	211	220	223	227	226	227	223	230	236	243	236	238	242	35
121	140	184	[9]) 170	[8]) 200	[8]) 245	247	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	36
129	191	233	231	257	262	260	260	259	258	263	271	275	271	271	275	37
137	198	246	241	277	284	283	278	279	278	282	288	293	289	288	292	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	101	109	112	112	120	126	129	126	97	92	105	111	124	40
110	117	149	153	165	164	169	180	196	206	186	136	149	174	184	196	41
35	45	68	70	84	87	78	77	70	67	70	78	75	97	90	108	42
39	43	56	52	62	66	64	64	60	59	60	60	58	56	59	62	43
57	62	82	83	90	94	96	103	115	121	107	93	92	93	106	110	44
81	89	123	129	142	149	153	152	170	169	160	135	132	145	160	184	45
45	57	97	109	110	110	111	110	109	108	102	100	97	97	93	97	46
31	36	61	66	70	72	72	72	71	72	70	69	66	67	70	70	47
58	72	111	121	130	134	135	137	138	137	139	138	138	142	141	152	48
77	91	139	148	158	167	164	170	176	179	176	174	181	178	176	194	49
159	161	209	204	255	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	× 305	50
65	66	68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	13	14	14	14	15	15	15	16	16	16	16	18	22	52
6	7	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	10	10	10	11	53
21	23	27	28	29	30	30	30	31	33	33	36	37	39	43	50	54
2630	2890	3810	4080	4150	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	55
2110	2310	3060	3280	3310	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	56
220	290	385	398	419	412	412	405	428	452	460	400	599	730	826	816	57
411	531	717	727	736	739	730	739	761	766	772	776	791	808	821	844	58
242	367	543	593	600	595	597	604	668	671	684	691	691	700	798	858	59
157	211	292	309	317	316	315	314	345	356	370	379	394	414	495	457	60
190	248	339	357	362	368	369	378	430	466	488	500	519	519	522	590	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse 1916 för sept. fyra och för okt. fem orter samt för maj 1917 två, för juni tre, för juli och fyra och för nov. sju orter samt för aug. och sept. 1917 en ort. — [9]) 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där föras, avse de meddelade priserna under mars—sept. samt delvis även under februari sådana brödslag, som skörd). — ×× Eljest fastställda pris.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	26	26	30	25	25	27	25	25	28
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	15	15	16
3	separerad	»	13	13	17	—	—	—	12	12	14
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	425	375	375	425	375	375	425
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	373	325	325	349	325	325	373
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	363	382	300	370	367	300	316	300	300
7	halvfet, » ×	»	263	246	228	225	250	230	239	234	230
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	170	—	—	—	170	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	324	385	378	326	370	365	296	320	339
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	72	—	72	67	—	51	—	—	75
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	1050
14	färsk	5 l.	273	120	—	232	88	—	248	108	—
15	Ärter, gula ×	kg.	61	61	—	—	—	—	61	61	61
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	41	41	41	42	42	42	41	41	41
18	råg- » » » ×	»	35	35	35	36	36	36	35	35	35
19	rågsikt- » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	64	64	66	66	66	64	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	62	66	68	73	—	—	62	67	71
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	65	65	58	55	55	57	58	59
23	mjukt, limpa, söt ×	»	68	68	68	54	54	54	72	72	72
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	42	42	42
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	156	163	162	150	188	188	147	155	154
26	mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	93	93	93	77	77	77	62	64	62
27	ligaste sort » » mjölk ×	»	—	—	—	—	—	—	74	74	74
28	Nötkött, färskt: stek	»	251	242	245	248	244	247	214	216	210
29	soppkött	»	203	197	201	208	200	205	190	190	190
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	215	150	150	230	150	150	197
31	spädkalv ×	»	150	150	152	150	150	148	150	150	135
32	Fårkött: färskt, stek	»	341	318	316	314	318	301	255	256	258
33	salt, svenskt	»	247	240	254	—	—	—	255	250	267
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	295	295	295	265	265	265	273	275	277
36	salt, svenskt »	»	305	305	305	—	—	—	275	275	276
37	*Fisk, färsk: abborre	»	120	138	145	133	148	150	90	118	151
38	gädda	»	245	225	246	200	200	200	156	187	200
39	sill	»		88	122	—	—	110	—	—	125
40	strömming	»	53	74	50	69	79	71	65	67	70
41	torsk	»	94	90	125	142	154	169	110	133	152
42	rödspotta (»spätta»)	»	141	123	227	150	178	217	—	157	198
43	salt: sill, prima	»	84	61	76	90	95	90	90	95	95
44	strömming	»	—	87	80	75	—	60	73	73	72
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	150	148	148	137	125	125	144	150	190
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	187	190	217
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	325	325	325	325	300	300	317	318	325
48	Socker, bit- ×	»	68	68	68	68	68	68	71	71	71
49	Salt (matsalt)	»	22	24	31	20	20	25	20	25	30
50	Svagdricka	l.	15	15	15	16	17	17	14	14	14
51	Fotogen, Water White	»	39	41	—	37	—	—	39	—	—
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	7370	7600	7800	6500	7000	7000	6000	5400	6000
53	barr-	»	5300	5700	6200	4500	5000	5000	4600	4200	4600
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	900	1100	1193	825	825	825	765	765	775
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	900	1065	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	380	500	575	—	700	700	362	362	381
58	eng. kamin- » hemkörd	»	585	—	860	—	—	—	450	—	500

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala under juli öre; för Linköping under juli kolja 80 à 125, makrill och sjötunga 100 à 150, vitling 60 à 80 och ål samt under sept. kolja 100 à 150, makrill 125, sjötunga 130 à 200, vitling 81 och ål 275 öre; för Norrsjötunga 136 och vitling 76 öre samt under sept. kolja 124, sjötunga 200 och vitling 82 öre; för Motala [2]) I Norrköping har under sept. betalats för kottar 2·50 kr. per hl. — [3]) I Motala har under sept. beden 17 sept., å potatis avseende endast 1916 års skörd).

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Nyköping			Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
Medelpris (öre)																		
23	23	23	24	28	29	23	23	26	23	23	27	22	24	24	23	24	24	1
—	—	—	—	—	—	14	14	16	13	13	—	12	14	14	15	15	15	2
10	10	10	11	15	15	10	10	13	12	12	15	10	12	12	11	11	11	3
375	375	425	375	375	425	375	375	425	375	375	413	375	375	400	375	375	425	4
325	325	373	325	325	373	325	325	373	325	325	373	325	325	349	325	325	373	5
300	300	300	345	345	300	368	300	300	286	286	300	320	322	300	303	300	300	6
240	245	228	230	230	230	255	230	230	230	230	230	253	253	230	200	230	250	7
180	—	170	170	170	170	—	170	—	—	—	—	170	170	170	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
295	327	336	336	349	351	266	322	317	305	358	336	280	319	324	284	324	346	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	51	—	—	58	—	95	61	70	—	63	70	—	54	—	—	55	12
—	—	—	—	—	—	—	—	1067	—	—	—	—	—	900	1000	—	—	13
182	76	—	207	73	—	180	95	—	169	97	—	182	75	—	175	82	—	14
—	63	—	—	—	—	61	61	—	—	—	—	61	61	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	177	165	183	—	—	—	165	—	—	168	155	161	16
41	41	41	43	43	43	42	42	42	41	41	41	41	41	41	42	42	42	17
35	35	35	36	37	37	36	36	36	36	36	36	35	35	35	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
66	67	65	—	64	64	64	64	64	—	64	64	64	64	64	—	64	64	20
95	—	—	—	—	—	64	—	—	61	61	61	62	61	—	—	—	—	21
60	60	60	58	58	58	58	58	58	56	56	56	58	58	59	63	66	68	22
67	68	69	71	71	71	64	64	64	64	64	64	71	72	71	66	54	54	23
—	—	—	—	—	—	53	53	53	52	52	52	54	54	54	46	46	46	24
97	98	99	124	124	124	125	125	125	125	125	125	125	125	130	100	125	125	25
55	55	56	73	73	73	61	61	61	61	61	61	63	64	63	62	—	—	26
81	81	84	85	85	85	85	85	85	85	85	85	97	97	—	77	77	77	27
230	214	212	237	216	212	199	183	183	202	191	199	233	232	234	219	206	208	28
190	193	189	198	186	191	182	169	169	188	173	178	210	188	187	215	196	193	29
150	150	195	150	150	203	150	150	186	150	150	219	150	150	217	150	150	190	30
—	—	148	150	150	158	—	—	—	—	—	—	103	122	132	10[illegible]	94	122	31
266	270	265	296	314	329	279	257	261	280	290	292	275	269	260	239	232	232	32
—	—	250	—	—	—	225	206	238	—	—	—	230	217	245	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
266	275	275	270	270	270	280	280	280	283	283	305	270	270	270	280	277	278	35
285	280	280	280	280	280	290	290	290	290	290	316	300	300	300	280	280	—	36
91	102	96	100	91	98	114	117	123	104	116	115	95	113	133	104	101	—	37
155	165	170	195	196	200	196	197	198	184	200	195	158	166	190	140	156	185	38
—	—	—	—	80	115	—	78	101	—	76	98	—	—	125	—	—	115	39
72	75	93	70	77	71	60	69	66	57	68	65	61	72	77	60	60	67	40
80	123	—	135	—	—	119	123	138	100	113	115	120	150	150	90	93	108	41
—	190	—	130	—	—	150	151	189	150	162	180	140	149	150	104	110	174	42
90	73	91	95	95	95	85	79	96	85	67	63	90	88	80	85	85	92	43
40	40	40	—	—	—	—	65	63	60	60	60	62	70	—	—	—	—	44
150	150	150	170	170	—	153	148	182	150	150	149	129	124	150	140	150	160	45
—	—	—	200	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	190	—	—	—	46
305	305	300	325	325	300	300	300	300	300	300	300	304	304	304	300	300	301	47
73	73	73	73	74	74	69	70	70	69	69	69	69	70	70	69	70	70	48
20	20	28	25	25	30	20	20	21	15	20	25	15	15	23	15	15	25	49
10	10	10	11	15	15	9	9	—	8	9	9	11	11	11	8	9	8	50
35	40	—	41	—	—	41	—	—	40	—	—	36	—	—	40	—	—	51
4500	4800	4800	6130	6300	6800	6100	6480	6100	6500	7000	7000	5590	5990	5990	4600	5700	5400	52
[1]3500	4000	4000	4600	4910	5420	5300	5800	5750	5200	5800	[x]5800	4260	4390	[1]4390	3200	3800	4600	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	750	900	900	—	—	—	—	—	—	54
—	—	—	720	800	—	820	820	—	775	—	—	—	—	—	830	—	—	55
—	—	—	600	—	—	830	830	—	650	—	—	—	—	—	—	—	—	56
360	390	390	—	—	—	510	500	—	—	—	—	—	—	—	235	235	235	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	625	625	—	—	—	—	583	—	—	58

braxen 80 à 120 öre, under aug. braxen 125 och kolja 110 öre samt under sept. kolja 145 och vitling 100 300 öre, under aug. kolja 106, makrill 120, sjötunga 120 à 200, vitling 60 à 100 och ål 200 à 300 öre, köping under juli kolja 85 à 150, sjötunga 100 à 150 och vitli g 60 à 90 öre, under aug. kolja 105, under juli sjötunga 125 à 140 öre, under aug. sjötunga 124 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — talats för grenved 26·60 kr. per famn. — [x] Maximipris (å ost fr. o. m. den 21 aug. och å kalvkött t. o. m.

	1	2	30	31	32	33	34	35	36	37	38
	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	24	24	24	23	23	27
2	handskummad	»	14	14	14	14	14	—	—	—	—
3	separerad	»	8	12	—	—	—	—	—	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	425	375	375	425	375	375	425
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	373	325	325	373	325	325	373
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	333	300	300	338	345	300	300	350	300
7	halvfet, » ×	»	295	260	—	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	262	297	298	260	311	313	278	305	328
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	46	—	61	65	—	69	50	—	74
13	» ×	hl.	875	—	1175	—	—	1040	—	—	—
14	färsk	5 l.	222	98	—	210	108	—	246	131	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	65	65	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	41	41	40	40	40	40	40	40
18	råg-, » » » ×	»	35	35	35	34	34	34	34	34	34
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	—	64	64	64	64	64	—	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	58	58	58	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	60	60	65	65	65	65	65	65
23	mjukt, limpa, söt ×	»	54	54	54	—	—	—	42	42	42
24	» » sur	»	—	—	—	38	38	38	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	100	100	100	138	138	134	100	100	100
26	mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	77	77	77	—	—	—	61	61	61
27	ligaste sort mjölk ×	»	92	92	92	69	69	69	70	70	70
28	Nötkött, färskt: stek	»	203	200	200	202	189	186	225	200	190
29	soppkött	»	191	183	181	181	170	164	202	174	170
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	178	150	150	161	150	150	188
31	spädkalv ×	»	135	137	148	127	—	—	121	113	114
32	Fårkött: färskt, stek	»	238	235	234	229	231	217	234	225	232
33	salt, svenskt	»	225	230	230	—	—	210	225	225	225
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	270	270	270	288	296	286	280	278	298
36	salt, svenskt »	»	280	280	280	283	287	280	280	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	125	127	132	107	125	125	61	83	84
38	gädda	»	162	185	186	191	189	187	138	150	150
39	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	strömming	»	73	74	68	58	66	58	48	50	46
41	torsk	»	95	103	145	94	—	106	93	89	100
42	rödspotta (»spätta»)	»	142	151	157	—	—	—	—	—	—
43	salt: sill, prima	»	83	83	60	95	98	107	110	—	105
44	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	150	150	165	140	140	140
46	» » » rundskuren	»	175	175	—	—	—	225	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	300	300	300	305	325	325
48	Socker, bit- ×	»	69	69	70	71	71	71	72	72	72
49	Salt (matsalt)	»	15	15	20	15	16	20	20	25	25
50	Svagdricka	l.	9	10	10	10	10	10	9	9	—
51	Fotogen, Water White	»	36	—	—	35	—	—	36	—	—
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	3740	4810	4810	4950	5400	6080	4420	4510	4980
53	barr-	»	2650	3220	3270	4500	4800	—	3480	3570	3860
54	Bränntorv	100 kg.	357	492	492	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	850	850	—	—	—	—	750	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	600	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	eng. kamin- » hemkörd	»	550	550	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Växiö under sept. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — [2]) I Visby har under juli och aug. betalats för alved 63·80 seende endast 1916 års skörd).

39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	
Visby			Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
Medelpris (öre)																		
20	20	25	22	24	24	22	25	25	25	25	30	23	23	30	24	24	24	1
—	—	—	17	18	—	12	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7	7	12	15	15	15	10	12	12	14	14	14	12	12	14	14	14	14	3
375	375	425	375	375	400	375	375	425	375	375	425	375	375	425	375	375	425	4
325	325	373	325	325	349	325	325	373	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
330	349	300	330	345	300	310	312	300	385	375	300	300	295	300	370	373	300	6
—	250	—	—	230	230	204	218	218	274	274	—	233	228	230	—	300	230	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
270	324	304	279	300	309	268	301	310	311	338	305	289	303	297	312	313	313	10
—	—	—	—	—	—	260	263	285	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	57	70	—	65	—	—	54	—	—	54	—	—	50	—	—	58	12
—	—	850	1150	—	1250	—	—	675	—	—	—	—	—	840	—	—	—	13
250	98	—	225	109	—	220	97	—	200	105	—	188	78	—	175	81	—	14
61	—	—	—	—	—	61	61	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
161	—	—	—	—	—	200	200	200	250	250	—	—	—	300	250	—	—	16
41	41	41	41	41	41	40	40	40	41	41	41	41	41	41	41	41	41	17
35	35	35	35	35	35	34	34	34	35	35	35	36	36	36	35	35	35	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
64	64	64	—	64	64	64	64	64	64	64	64	—	65	65	—	64	64	20
76	75	75	—	—	—	61	61	61	—	—	—	70	70	90	66	71	70	21
60	60	60	55	55	55	64	64	64	70	75	77	68	74	73	71	71	69	22
43	43	43	43	43	43	48	48	48	47	47	47	46	46	46	47	47	47	23
—	—	—	35	35	35	35	35	35	34	34	34	33	33	33	34	34	34	24
133	133	133	125	125	125	100	100	100	125	125	125	—	—	—	100	100	100	25
51	51	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
62	62	62	77	77	77	92	92	92	77	77	77	79	77	77	75	75	75	27
187	164	161	213	166	165	172	170	170	236	204	186	239	173	185	221	199	191	28
169	149	146	187	145	144	157	159	158	208	174	154	191	140	162	212	190	183	29
150	150	168	—	—	240	150	150	163	150	150	173	—	—	250	—	—	250	30
—	—	—	150	150	156	149	148	150	150	150	153	150	150	150	150	150	150	31
231	227	208	264	233	229	291	274	248	350	308	289	300	299	265	299	295	296	32
—	—	—	213	206	208	277	286	286	—	—	—	—	—	—	225	225	275	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
250	250	250	265	265	265	250	248	256	259	258	266	260	260	260	270	270	270	35
260	260	260	280	280	280	272	266	273	—	—	—	300	300	300	280	280	280	36
150	153	165	78	78	88	102	105	120	—	95	140	150	125	125	—	—	—	37
240	242	253	155	143	157	157	160	172	—	210	216	200	205	212	175	180	194	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	63	90	—	—	—	45	36	49	39
67	46	57	31	47	28	28	29	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	120	—	39	42	50	56	58	72	78	75	114	90	97	102	62	64	65	41
140	175	108	—	200	—	118	127	112	154	170	250	195	196	245	109	128	142	42
100	98	98	98	98	98	113	108	110	123	110	—	123	120	117	100	78	78	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
143	143	143	150	175	165	—	—	—	155	150	200	—	—	—	145	145	145	45
—	—	—	—	—	175	—	—	—	190	—	225	—	—	—	—	—	—	46
305	305	305	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	47
72	72	72	71	71	71	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	68	48
20	20	20	18	18	38	14	14	15	18	18	30	15	16	26	15	23	37	49
10	10	10	10	10	10	10	12	12	9	9	9	8	8	8	10	10	10	50
45	—	—	40	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	51
6610	6840	6840	4940	5550	6380	6680	6930	6870	8480	8800	9000	7750	7780	8280	8250	8250	8680	52
—	—	[2]4410	—	—	—	5740	4600	5110	8080	8500	8600	7350	7880	7680	7980	7980	8380	53
—	—	450	600	700	760	575	675	625	976	1167	1167	953	1000	1042	750	750	750	54
800	—	—	700	700	—	—	—	—	—	700	700	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	650	650	—	—	—	—	—	—	650	—	—	—	—	—	—	56
—	—	—	400	400	400	—	—	—	425	425	550	—	—	—	290	—	—	57
—	—	—	460	477	—	—	—	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—	58

braxen 118 och sik 125 öre; för Visby under sept. flundra 115, kolja 125, sjötunga och ål 250 öre. kr. per famn. — [x] Maximipris (å ost fr. o. m. den 21 aug., å kalvkött t. o. m. den 17 sept., å potatis av-

	1	2	57	58	59	60	61	62	63	64	65
	Varuslag	Kvantitet	Hälsingborg			Ystad			Halmstad		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	22	22	22	22	22	22	21	21	23
2	handskummad	»	—	—	—	12	12	12	14	14	16
3	separerad	»	12	12	12	10	10	10	12	12	14
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	374	374	399	375	375	425	375	375	425
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	—	—	—	—	325	325	357
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	357	371	300	338	338	300	339	325	300
7	halvfet, » ×	»	265	278	230	250	250	230	245	263	230
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	170	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	311	327	319	271	310	309	304	315	311
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	57	—	—	47	—	—	60
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	850	—	—	—
14	färsk	5 l.	194	100	—	169	70	—	133	81	—
15	Ärter, gula ×	kg.	62	—	—	—	—	—	63	63	63
16	Bruna bönor	»	275	275	—	290	—	—	160	—	—
17	Mjöl: vete- svenskt, bästa sort[1]) ×	»	41	41	41	40	40	40	40	40	40
18	råg-, » » » ×	»	35	35	35	34	34	34	34	34	34
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	65	64	64	—	64	64	60	60	60
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	107	86	74	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	65	65	78	78	78	60	60	60
23	mjukt, limpa, söt ×	»	44	44	44	45	45	45	46	46	46
24	» », sur ×	»	34	34	34	33	33	33	38	38	38
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	125	125	100	100	100	100	100	100
26	mjukt, bil- \ bakat med vatten ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	ligaste sort / » » mjölk ×	»	69	69	69	78	78	78	77	77	77
28	Nötkött, färskt: stek	»	202	188	187	216	180	170	194	175	171
29	soppkött	»	190	167	165	190	156	148	173	151	155
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	167	—	—	150	—	148	173
31	spädkalv ×	»	138	133	139	147	148	150	142	144	152
32	Fårkött: färskt, stek	»	269	267	268	285	232	223	248	249	238
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	200	250	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	266	261	260	261	260	260	268	270	270
36	salt, svenskt »	»	293	280	280	296	270	270	281	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	150	150	150	—	—	150
38	gädda	»	150	188	200	213	250	250	—	200	200
39	sill	»	69	66	81	—	—	55	103	99	98
40	strömming	»	—	70	66	40	46	40	50	—	—
41	torsk	»	79	85	92	50	54	70	54	61	90
42	rödspotta (»spätta»)	»	187	204	250	181	210	225	151	157	205
43	salt: sill, prima	»	110	105	108	113	113	113	85	65	88
44	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	123	123	123	—	—	150	143	114	135
46	» » » rundskuren	»	200	188	194	170	175	200	180	140	200
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	300	300	300	300	300	300
48	Socker, bit- ×	»	68	68	68	68	68	68	69	69	69
49	Salt (matsalt)	»	16	17	23	18	18	30	15	15	15
50	Svagdricka	l.	10	10	10	8	8	8	9	9	9
51	Fotogen, Water White	»	38	38	38	—	—	—	37	—	—
52	Ved: björk- { osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 ×	famn	7180	7560	7440	7230	7780	7780	4950	6100	7060
53	barr- { × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	6800	6800	6700	4450	7230	7230	4210	5060	5530
54	Bränntorv	100 kg.	875	875	900	550	550	550	550	800	900
55	Kol: antracit- (»valnöt») \ hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) / körd	»	—	—	—	—	—	—	760	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) \	»	338	—	—	—	—	—	—	—	—
58	eng. kamin- » /	»	520	—	550	—	—	—	545	595	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Halmstad under å 150 och vitling 50 à 80 öre, under aug. flundra 54, kolja 60 à 100, rödtunga 90 à 130, sjötunga 300, rödtunga 130, skrubbor 60 à 200, sik 200, slätvar 250, vitling 50 à 100 och ål 288 öre; för Göteborg sept. kolja 50 öre: för Tidaholm under juli kolja 100 à 120 och siklöja 100 à 175 öre, under aug. kolja avse 75 % utmalning. — × Maximipris (å ost. fr. o. m. den 21 aug., å kalvkött t. o. med den 17 sept., å

66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	
Göteborg			Lysekil			Vänersborg			Borås			Tidaholm			Karlstad			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
Medelpris (öre)																		
27	27	30	26	26	26	24	25	25	22	22	22	21	23	23	25	28	28	1
17	17	20	17	17	17	—	—	—	15	15	15	12	15	15	—	—	—	2
15	15	17	—	—	—	14	14	15	13	13	13	8	11	10	13	15	15	3
375	375	425	375	375	425	375	375	425	375	375	425	375	375	425	375	375	425	4
325	325	420	325	325	373	324	325	373	325	325	373	325	325	373	325	325	373	5
315	317	300	330	330	300	317	300	300	305	300	300	298	342	300	337	293	300	6
—	—	—	—	—	—	—	—	230	240	230	230	188	224	230	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	170	170	129	—	170	—	170	170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
300	352	338	278	325	288	267	319	325	295	335	335	251	276	292	298	352	358	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	60	—	55	50	—	—	50	—	—	60	—	—	64	—	—	56	12
—	—	1020	—	—	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	845	13
158	93	—	144	70	—	157	65	—	148	74	—	159	83	—	187	67	—	14
61	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
150	150	—	—	—	—	165	—	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
40	40	40	41	41	41	43	43	43	41	41	41	42	42	42	41	41	41	17
34	34	34	35	35	35	37	37	37	35	35	35	36	36	36	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	64	64	—	67	67	64	64	64	64	64	64	—	64	64	65	65	64	20
110	113	110	75	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	21
61	61	61	60	60	60	64	68	68	60	60	60	65	68	65	58	58	58	22
68	68	68	68	68	68	58	60	58	77	77	77	52	52	52	52	52	52	23
43	43	43	48	48	48	—	—	—	44	44	44	—	—	—	—	—	—	24
91	91	91	90	90	90	118	118	118	125	125	125	90	90	90	100	125	125	25
58	58	58	72	72	72	60	65	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
88	88	88	86	86	86	90	90	80	77	77	77	67	67	67	—	—	—	27
225	215	214	220	204	195	204	194	190	232	227	218	249	238	247	208	205	203	28
211	190	190	198	184	175	175	169	161	189	187	181	202	200	204	190	186	183	29
150	150	194	150	150	170	150	150	179	—	—	—	150	150	169	150	150	185	30
150	150	158	145	145	145	125	125	126	147	150	153	103	107	115	150	150	150	31
300	290	276	260	256	250	243	245	245	267	272	262	274	275	278	—	250	268	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	260	260	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
290	290	290	270	270	270	260	268	270	270	270	270	268	270	280	279	270	270	35
310	310	320	300	300	300	280	285	280	280	280	280	280	280	280	283	280	280	36
150	169	200	—	—	—	100	104	111	115	111	121	—	—	—	140	139	156	37
225	217	283	—	—	—	150	155	175	171	178	201	172	—	—	188	220	250	38
—	116	125	—	—	—	—	—	150	102	112	113	—	—	125	—	—	125	39
68	63	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	76	79	40
63	76	120	50	50	50	78	84	90	76	86	95	—	—	—	142	128	116	41
161	171	200	100	125	125	150	155	175	154	152	200	—	—	250	119	139	188	42
87	90	90	100	100	100	97	106	117	90	90	90	90	90	90	97	86	100	43
—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
135	153	183	105	150	155	127	120	173	145	146	167	140	140	140	180	—	180	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
325	325	325	300	300	300	301	300	301	300	300	300	300	300	300	303	303	305	47
68	68	68	70	70	70	69	70	70	69	69	69	68	68	68	71	71	71	48
15	20	25	15	15	20	15	20	20	15	15	20	15	15	15	17	17	25	49
13	13	13	10	10	11	10	12	12	9	10	10	7	7	7	12	12	12	50
37	—	—	41	—	—	35	—	—	45	—	—	50	50	50	—	—	—	51
8000	8500	8970	—	—	—	5750	6800	6800	5640	6020	6520	3960	3780	3780	5650	5420	6050	52
7200	7400	7770	—	—	—	4100	4200	4200	3950	4170	4660	2670	2520	2520	4260	4030	5040	53
1099	1233	1300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	767	750	—	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
340	440	430	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	430	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58

juli flundra 40 à 70, havslax 90 à 125, kolja 75 à 110, långa och makrill 100, piggvar och rödtunga 70 vitling 60 à 80 och ål 250 à 300 öre samt under sept. flundra 75, kolja 50 à 120, mört 50, piggvar 250, under aug. rödtunga 113 öre samt under sept. makrill 100 à 175 öre; för Lysekil under juli, aug. och 100, siklöja 119 och vitling 70 öre samt under sept. kolja 100 à 125 och siklöja 125 öre. — [1]) Uppgifterna potatis avseende endast 1916 års skörd).

	1	2	84	85	86	87	88	89	90	91	92
	Varuslag	Kvantitet	Örebro			Kopparberg			Västerås		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	22	24	24	22	22	22	24	24	28
2	handskummad	»	—	—	—	11	11	11	14	14	16
3	separerad	»	10	12	12	10	10	10	12	12	14
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	425	375	375	400	375	375	425
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	373	325	325	325	325	325	373
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	359	390	300	323	324	300
7	halvfet, » ×	»	230	230	230	270	300	230	252	255	230
8	skummjölks-, » ×	»	170	170	170	200	—	170	153	160	170
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	296	313	328	300	325	350	309	341	357
11	» konserverade	»	—	300	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	60	—	48	—	—	68	54	—	45
13	» ×	hl.	910	—	—	—	—	—	910	—	—
14	färsk	5 l.	145	64	—	309	91	—	175	59	—
15	Ärter, gula ×	kg.	63	63	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	42	42	42	41	41	41	42	42	42
18	råg-, » » » ×	»	36	36	36	35	35	35	36	36	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	64	64	64	64	62	64	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	65	65	65	63	68	64	58	65	80
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	56	56	56	57	56	56	58	58	57
23	mjukt, limpa, söt ×	»	67	67	67	62	62	62	64	64	64
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	150	150	150	106	104	94	100	100	100
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	77	77	77	—	—	—	62	62	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	86	86	86	68	—	75	77	77	77
28	Nötkött, färskt: stek	»	190	190	190	221	220	231	224	229	228
29	soppkött	»	150	150	150	189	185	183	192	193	197
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	195	150	150	180	150	150	195
31	spädkalv ×	»	140	137	146	150	147	144	144	145	148
32	Fårkött: färskt, stek	»	245	247	257	268	258	254	279	294	299
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	280	280	280	270	275	275	270	270	270
36	salt, svenskt »	»	290	290	290	298	282	300	280	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	89	94	110	112	109	110	120	128	125
38	gädda	»	166	166	196	180	187	—	196	195	196
39	sill	»	—	100	120	—	—	140	—	120	118
40	strömming	»	64	67	71	71	71	76	59	66	73
41	torsk	»	110	130	—	—	120	120	—	125	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	—	163	213	180	123	120	180	138	—
43	salt: sill, prima	»	90	90	90	90	90	90	89	85	85
44	strömming	»	—	—	—	50	60	65	71	68	65
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	120	120	—	150	149	153	138	166	175
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	300	300	300	305	300	300	300	313
48	Socker, bit- ×	»	70	70	70	70	70	70	68	68	68
49	Salt (matsalt)	»	14	14	14	15	15	21	20	23	23
50	Svagdricka	l.	10	10	12	9	9	—	11	11	11
51	Fotogen, Water White	»	37	45	45	—	—	—	36	39	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	6530	6680	6820	4410	4410	4410	5800	5800	5800
53	barr- }	»	5040	5250	5260	3150	3150	3150	4800	4800	4800
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	1000	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	395	395	395	650	800	—	600	650	—
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro under juli braxen 80 à 100, gös 200 à 225 och makrill 90 à 120 öre, under aug. braxen 75 à 125, gös 190, kolja 100 125 och vitling 90 öre, under aug. kolja 103 och vitling 75 öre samt under sept. kolja 100 à 125 och vitvitling 65 öre samt under sept. kolja 100 och vitling 85 öre; för Ludvika under juli kolja 110, sjövitling 110 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — × Maximipris (å ost fr. o. m. den 21 aug., å

93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	
Falun			Domnarvet o. Borlänge			Ludvika			Gävle			Söderhamn			Sundsvall: staden			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli.	Aug.	Sept.	
Medelpris (öre)																		
25	30	30	24	30	30	25	30	30	26	26	30	25	25	25	26	30	35	1
13	17	17	12	17	17	15	17	17	13	13	15	14	14	14	18	20	22	2
12	—	—	11	—	—	14	—	—	—	—	—	12	12	12	—	—	—	3
375	375	400	375	375	400	375	375	400	375	375	413	375	375	388	375	375	425	4
325	325	350	325	325	325	325	325	349	325	325	373	325	325	350	325	325	373	5
317	383	300	367	397	300	325	300	300	348	340	300	330	323	300	332	354	300	6
—	—	230	—	300	230	250	230	230	250	—	230	—	—	—	260	242	230	7
—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
322	388	384	309	368	363	301	364	359	320	369	374	315	366	341	318	382	364	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	53	—	—	53	—	—	53	—	—	59	70	—	53	—	—	58	12
—	—	—	—	—	1000	—	—	1000	—	—	875	—	—	—	—	—	—	13
243	76	—	180	76	—	185	109	—	179	68	—	175	70	—	287	89	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	—	—	—	—	60	15
—	—	350	—	—	—	—	—	—	150	—	—	150	—	—	—	350	300	16
43	43	43	42	42	42	42	42	42	43	43	43	43	43	43	43	42	43	17
37	37	37	36	36	36	36	36	36	37	37	37	37	37	37	37	37	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	64	64	67	67	67	—	65	65	64	64	64	66	66	68	64	64	64	20
73	61	76	61	70	61	—	—	—	87	94	78	64	68	72	—	68	—	21
57	57	57	58	58	58	57	57	57	59	59	58	57	57	57	65	65	65	22
70	70	70	70	70	70	61	64	64	62	64	63	65	65	65	62	62	62	23
—	—	—	—	—	—	52	—	—	49	49	49	—	—	—	60	60	60	24
150	150	150	150	150	150	150	150	150	83	89	88	100	100	100	125	125	125	25
69	69	69	62	62	62	—	—	—	71	69	68	73	73	73	83	83	83	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	103	105	92	92	92	116	116	116	27
223	234	225	226	215	217	225	222	214	223	225	233	227	223	219	232	206	209	28
203	202	197	198	189	190	200	195	191	199	201	203	203	200	193	198	177	180	29
150	150	199	150	150	171	150	150	150	150	150	202	150	150	168	150	150	250	30
149	141	147	144	138	143	—	147	150	146	145	155	149	148	148	148	150	151	31
263	274	279	260	260	264	240	260	240	266	258	263	256	261	260	273	274	279	32
260	283	—	253	265	—	—	—	—	250	237	240	—	—	—	220	—	258	33
—	—	—	—	—	—	—	330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
270	270	270	268	270	270	270	283	280	280	280	280	273	268	271	281	281	284	35
270	280	280	280	280	280	293	290	290	300	300	300	310	285	291	294	290	320	36
138	133	130	104	109	114	140	150	143	118	125	125	96	114	140	78	90	—	37
198	200	200	184	181	—	200	200	200	203	235	221	142	159	176	150	176	208	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	55	60	-	—	—	—	—	—	39
56	50	53	53	50	51	55	60	64	27	44	47	39	38	47	49	40	59	40
119	128	132	110	96	115	110	—	125	100	101	85	—	125	124	108	120	—	41
125	170	192	—	—	—	100	210	—	150	140	169	163	158	150	144	165	155	42
87	86	110	90	88	97	93	92	95	93	94	95	99	95	98	113	108	125	43
65	66	73	68	68	70	63	65	80	68	75	64	—	—	—	75	75	88	44
—	143	145	130	130	130	135	133	140	150	146	157	150	143	160	140	135	135	45
178	178	179	180	175	180	—	—	—	182	183	189	172	175	—	160	160	170	46
300	300	300	300	300	300	312	308	310	313	300	300	300	300	300	300	300	313	47
71	71	71	71	71	71	69	69	69	70	70	70	70	70	70	70	70	70	48
12	17	20	12	20	20	14	15	15	15	15	17	15	15	15	17	17	17	49
10	10	10	10	10	10	10	10	10	11	11	11	8	10	10	11	11	10	50
36	—	—	40	—	—	38	—	—	39	—	—	43	—	—	42	—	—	51
4240	4350	4840	4230	4320	4260	4410	4410	5480	5970	6130	6200	4600	4670	4540	5360	6100	5960	52
3440	3440	3630	3180	3340	3410	3020	3020	3780	5000	5000	5100	3970	3910	3910	4730	5120	5100	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	833	54
850	900	—	—	—	—	850	—	—	—	—	—	—	—	—	800	800	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	810	810	—	56
—	425	417	—	800	—	—	—	—	355	—	—	—	—	—	375	375	—	57
—	—	—	—	—	—	540	—	—	—	—	—	—	—	—	460	460	—	58

kolja 80 à 100 öre, under aug. kolja 106 och under sept. 75 à 120 öre; för Västerås under juli à 130 och vitling 100 öre samt under sept. gös 238 och kolja 125 öre; för Falun under juli kolja 100 à ling 92 öre; för Domnarvet och Borlänge under juli kolja 90 och vitling 80 öre, under aug. kolja 95 och tunga 150 och vitling 70 öre, under aug. kolja 120 och vitling 100 öre samt under sept. kolja 123 och kalvkött t. o. m. den 17 sept., å potatis avseende endast 1916 års skörd).

	1	2	111	112	113	114	115	116	117	118	119
	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: sågverksdistriktet			Nyland			Östersund		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	*26	26	31	24	24	32	25	30	30
2	handskummad	»	18	18	22	12	12	20	17	20	20
3	separerad	»	9	10	—	—	—	18	15	18	18
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	375	375	425	375	375	—	375	375	400
5	mat- (lands-) ×	»	325	325	373	325	325	—	325	325	349
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	337	330	300	340	340	300	300	303	303
7	halvfet, » ×	»	267	250	230	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	170	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	325	377	368	341	402	380	304	356	382
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	55	—	—	—	63	45	75
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	857	1125	—	1125
14	färsk	5 l.	268	91	—	—	121	—	313	98	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	64	65	65
16	Bruna bönor	»	325	343	338	—	—	—	—	—	150
17	Mjöl: vete, svenskt, bästa sort [1] ×	»	43	43	43	43	43	43	42	42	42
18	råg-, » » » ×	»	37	37	37	38	38	38	36	36	36
19	rågsikt, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre (ångpreparerade) ×	»	66	65	65	—	68	67	64	64	64
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	73	73	73	70	70	75	65	56	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	63	65	65	66	66	66	64	64	64
23	mjukt, limpa, söt ×	»	62	66	64	62	62	62	60	60	60
24	» » sur ×	»	60	60	60	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	117	125	125	104	125	125	110	110	110
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	83	83	82	70	70	70	75	75	75
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	113	116	121	77	77	77	90	90	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	236	208	210	211	199	190	203	212	220
29	soppkött	»	199	174	176	187	175	171	184	179	180
30	Kalvkött, stek: gödkalv ×	»	150	150	190	—	—	—	—	—	270
31	spädkalv ×	»	143	136	138	148	145	146	150	150	158
32	Fårkött: färskt, stek	»	272	252	249	200	174	200	248	256	260
33	salt, svenskt	»	—	—	250	215	200	200	250	—	280
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	278	269	270	260	259	260	275	270	270
36	salt, svenskt »	»	318	296	309	300	330	—	308	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	75	82	—	—	—	—	128	125	125
38	gädda	»	138	157	150	—	—	—	181	200	200
39	sill	»	—	—	—	—	—	70	—	—	150
40	strömming	»	40	40	55	53	50	69	61	60	64
41	torsk	»	—	—	—	—	—	—	135	148	150
42	rödspotta (»spätta»)	»	—	—	—	—	—	—	150	160	160
43	salt: sill, prima	»	101	96	97	118	118	118	124	140	135
44	strömming	»	67	62	69	70	—	—	100	100	88
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	140	130	—	—	—	—	125	128
46	» » » rundskuren	»	150	178	175	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	301	300	308	317	325	325	308	317	300
48	Socker, bit- ×	»	71	71	71	74	74	74	71	71	72
49	Salt (matsalt)	»	13	14	17	11	11	12	15	16	20
50	Svagdricka	l.	8	9	9	8	10	12	10	10	10
51	Fotogen, Water White	»	41	50	65	42	—	—	35	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per	famn	4790	5250	5610	4750	5000	5000	4540	4540	4540
53	barr- } »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	4160	4350	4760	[3]) —	[3]) —	[3]) —	4030	4030	4030
54	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	815	815	815
56	eng hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	—	—	—	—	—	—	560	560	560
58	eng. kamin- » }	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Umeå under juli Boden sik under juli 70 à 150 samt under aug. och sept. 150 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. per famn) ej hemkörd. — [3]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har u der kvartalet tillhandahållit sin antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 3·70 och engelsk kaminkoks till 4·00 kr. per hl. — [4]) Å de orter, ej saluföras, avse de m ddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna seende endast 1916 års skörd).

120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	
Umeå			Luleå			Boden			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
Medelpris (öre)																		
23	23	30	23	23	33	23	23	33	25	25	35	25	25	35	24	25	27	1
13	13	16	15	15	22	12	15	22	—	—	—	—	—	—	14	15	17	2
10	10	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	14	3
375	375	425	375	375	475	375	375	425	375	375	393	375	375	375	375	375	418	4
325	325	359	325	325	420	325	325	373	325	325	325	325	325	325	325	325	365	5
328	300	300	368	390	300	317	317	300	310	348	300	350	345	300	331	333	300	6
230	—	—	—	—	—	—	—	—	270	—	—	—	—	—	245	249	230	7
130	170	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	165	169	170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
303	336	372	328	398	391	318	380	386	320	380	381	314	392	404	299	341	342	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	280	282	285	11
—	—	57	—	—	75	—	—	75	—	—	74	—	—	59	63	65	59	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	995	—	980	13
188	106	—	—	100	—	—	88	—	—	122	—	—	108	—	202	90	—	14
73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	62	62	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	236	239	16
43	43	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	17
37	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
64	64	—	64	64	64	64	64	66	63	67	67	—	64	64	64	64	64	20
95	100	100	95	77	—	—	—	—	—	70	—	58	58	—	72	71	74	21
62	62	62	65	65	65	65	65	65	65	68	65	64	64	63	62	62	62	22
54	54	54	68	68	68	73	68	68	65	70	73	65	65	65	60	60	60	23
64	64	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	44	44	24
125	125	125	123	123	123	123	123	123	125	125	125	90	100	100	4)117	4)121	4)120	25
62	62	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	4) 68	4) 69	4) 69	26
92	92	92	—	—	—	—	—	—	77	77	77	—	—	—	4) 83	4) 83	4) 83	27
231	215	192	251	246	209	249	243	219	246	220	203	258	225	209	222	208	204	28
194	173	152	232	227	182	229	228	193	221	199	178	221	193	178	195	182	178	29
—	150	—	150	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	150	150	194	30
150	147	153	150	150	153	150	150	150	—	—	—	150	150	150	145	142	146	31
—	223	224	300	282	379	250	250	185	247	183	241	—	—	220	268	260	259	32
—	225	227	227	225	250	—	—	200	235	257	223	—	—	—	236	238	242	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	207	—	330	207	34
284	280	280	—	268	307	280	280	285	258	256	254	260	259	300	271	271	275	35
310	290	290	312	316	324	—	—	350	257	296	326	300	317	327	289	288	292	36
60	59	73	69	78	85	55	78	100	48	43	—	93	100	104	105	111	124	37
190	173	192	138	150	150	136	150	150	100	105	—	122	126	129	174	184	196	38
188	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	90	108	39
50	47	53	53	55	62	55	58	68	53	52	49	66	55	61	56	59	62	40
—	250	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	93	106	110	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145	160	184	42
95	70	98	99	101	99	90	93	95	103	83	9	105	103	90	97	93	97	43
—	75	74	66	68	74	72	70	73	62	74	71	75	73	75	67	70	70	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	112	110	113	—	—	—	142	141	152	45
200	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	178	176	194	46
300	300	300	300	300	300	300	300	300	325	325	302	317	314	312	305	305	305	47
72	72	72	72	72	72	72	72	72	70	70	72	72	72	72	70	70	70	48
16	20	25	15	15	20	15	15	18	12	15	20	18	14	22	16	18	22	49
10	10	10	10	10	10	10	9	10	10	10	10	11	11	11	10	10	11	50
50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	43	50	51
4800	4970	5100	4410	4540	4660	4280	4410	4540	—	—	—	4160	4160	4540	5590	5880	6080	52
4080	4500	4500	3780	4080	4160	3780	3780	4080	—	3150	—	3)3780	3)3780	3)4 60	4560	4740	4980	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	730	826	816	54
750	750	750	700	—	—	—	—	—	—	—	—	850	850	850	808	821	844	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	700	798	858	56
450	450	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	414	495	457	57
—	—	—	460	—	—	—	—	—	—	—	—	450	450	450	519	522	590	58

sik 150 à 200 öre, under aug. sik 169 och ål 250 à 275 öre samt under sept. sik 184 öre; för Luleå och — 3) För avfallsved (s. k. »klant») har betalats i Nyland under kvartalet 50·00 kr. per kbfm. (29·50 kr. personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl kvaliteterna. — 4 Maximipris (å ost för Luleå och Boden o. m. den 21 aug., å kalvkött t. o. m. den 17 sept., å potatis av-

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1]	53	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	43	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2]	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3]	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4]	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5]	51	54	48	42	43	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2]	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6]	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7]	64	68	63	60	61	60	68	73	67	87
» (70—90 »)[7]	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	69
Får:										
Yngre, feta[8]	53	54	52	50	51	51	53	58	55	70
Äldre, »[8]	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	73	66	56	69	77	64	73	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.)	76	65	55	68	73	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april, juni, juli, aug. och sept. för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för sept. 1916—sept. 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg.

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—sept. 1917.

(sept. 1916—sept. 1917) för alla tre orterna.

1916	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	—	—	110	—	—	125	119	125	114	113	114
100	117	109	102	101	105	103	103	106	107	106	102	99	103
91	104	96	90	31	92	92	91	94	96	95	88	86	89
76	90	77	73	76	75	74	75	78	—	79	64	63	67
115	136	134	125	124	124	122	123	129	134	133	122	123	123
105	124	118	108	110	114	113	112	117	119	118	113	111	114
87	103	96	86	89	92	90	89	93	97	95	85	80	82
—	—	—	—	—	—	—	—	125	128	—	—	103	120
105	121	114	108	113	116	115	113	114	116	114	105	102	104
100	116	110	102	105	106	105	103	105	107	105	97	92	95
89	107	94	86	89	89	89	89	93	93	87	75	71	73
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119
104	122	111	105	108	111	111	109	111	118	118	111	113	112
89	105	98	89	90	96	93	93	95	91	94	85	82	84
105	118	111	111	108	112	108	104	107	111	87	84	83	97
99	112	105	103	103	107	103	99	96	98	80	77	77	86
85	97	91	89	92	91	82	79	82	83	69	68	68	75
92	97	91	91	92	98	99	105	109	114	118	114	113	113
88	86	81	80	81	87	88	95	99	101	105	101	100	101
163	159	169	168	164	164	168	168	168	173	164	161	161	171
164	160	170	169	165	165	169	170	169	167	155	145	143	152
151	148	156	156	153	153	157	159	158	160	158	159	157	159

1917 endast Malmö. — [3]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj, aug. och sept. 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast för sept.—nov. 1916 samt för juni, juli, aug. och sept. 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under juli

	Kreatursslag	Stockholm							
		Juli 1917	Aug. 1917	30/8—5/9	6/9—12/9	13/9—19/9	20/9—26/9	27/9—3/10	Sept. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**106**	**111**	113	118	115	118	123	**117**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**98**	**103**	105	110	107	110	115	**109**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**60**	**63**	65	70	65	70	75	**69**
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**114**	**119**	121	124	121	124	129	**124**
12	» 2. Mindre feta	**79**	**80**	82	85	80	85	90	**84**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**100**	**109**	108	108	103	108	113	**108**
17	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**99**	**101**	101	101	96	101	106	**101**
19	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	**72**	**70**	70	70	65	70	75	**70**
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**113**	**118**	120	123	120	123	128	**123**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**79**	**80**	82	85	80	85	90	**84**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**80**	**80**	80	80	105	105	120	**98**
30	» (70—90 »)								
31	Skummjölkskalvar	**70**	**70**	70	70	85	85	100	**84**
	Får:								
32	Yngre, feta	**124**	**121**	123	123	118	118	123	**121**
33	Äldre, »	**114**	**111**	113	113	108	108	118	**112**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	**173**	**173**	173	208	208	210	213	**202**
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	**173**	**173**	173	208	208	210	213	**202**
37	Suggor	**167**	**162**	162	162	162	162	190	**168**
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	**117**	**118**	125	150	150	150	160	**147**
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**117**	**118**	125	150	150	150	160	**147**
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	**167**	**163**	175	175	175	175	185	**177**
43	Oxar: kl. 3. » »	**255**	**263**	275	300	300	300	310	**297**

priser

vande vikt)

i riket.

—sept. 1917.

Eskilstuna							Linköping								
Juli 1917	Aug. 1917	2/9—8/9	9/9—15/9	16/9—22/9	23/9—29/9	Sept. 1917	Juli 1917	Aug. 1917	29/8—4/9	5/9—11/9	12/9—18/9	19/9—25/9	26/9—2/10	Sept. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
88	92	100	102	100	100	101	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
80	84	92	95	92	92	93	96	98	108	105	105	105	105	106	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
71	76	82	87	87	82	85	81	81	85	85	85	85	85	85	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
59	63	68	68	68	68	68	63	60	65	65	65	65	65	65	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
95	98	102	105	105	102	104	—	115	115	115	—	—	—	115	10
85	89	95	100	98	95	97	101	101	105	105	105	105	105	105	11
72	76	82	87	82	82	83	85	86	90	90	90	90	90	90	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	107	105	—	—	107	106	96	101	105	105	105	105	105	105	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
95	94	95	100	98	95	97	75	77	83	85	85	85	85	85	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	85	85	87	82	85	85	63	64	68	65	65	65	65	66	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	115	115	115	115	120	115	116	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
100	100	100	105	100	—	102	101	101	105	105	105	105	105	105	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
90	90	90	90	87	90	89	84	81	85	85	85	85	85	85	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	65	65	65	65	65	65	65	65	28
92	98	95	98	122	98	103	80	85	95	95	95	125	125	107	29
80	88	87	90	105	90	92	67	68	75	75	75	95	95	83	30
68	78	78	80	100	80	85	58	55	55	55	55	80	80	65	31
124	114	105	110	110	110	109	108	105	115	110	110	108	108	110	32
110	104	100	100	100	100	100	96	91	95	95	95	93	93	94	33
140	122	110	—	—	115	113	—	—	—	—	—	—	—	—	34
161	161	162	162	185	162	168	167	166	172	177	177	190	190	181	35
161	161	162	162	185	162	168	169	170	173	178	178	190	190	182	36
158	157	160	160	180	160	165	168	170	173	178	178	190	190	182	37
Kr. per styck							Kr. per styck								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
150	150	150	150	150	150	150	140	140	140	140	140	140	140	140	39
125	125	125	125	125	125	125	140	140	140	140	140	140	140	140	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	188	188	188	188	188	188	188	188	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under juli

	Kreatursslag	Norrköping						
		Juli 1917	Aug. 1917	31/8—6/9	7/9—13/9	14/9—20/9	21/9—27/9	Sept. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	97	95	95	95	95	95	95
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	87	85	85	85	85	85	85
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	72	70	70	70	70	70	70
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	100	100	100	100	100	100	100
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	90	90	90	90	90	90	90
12	» 2. Mindre feta	75	75	75	75	75	75	75
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	110	110	110	110	110	110	110
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	95	95	95	95	95	95	95
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	75	75	75	75	75	75	75
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	70	70	70	70	70	70	70
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	102	100	100	100	100	100	100
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	92	90	90	90	90	90	90
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	77	75	75	75	75	75	75
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	90	95	108	108	145	145	127
30	» (70—90 »)	85	85	85	85	135	135	110
31	Skummjölkskalvar	65	65	65	65	125	125	95
	Får:							
32	Yngre, feta	107	98	105	105	105	105	105
33	Äldre, »	92	85	85	85	85	85	85
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	150	153	173	173	195	195	184
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	160	163	173	173	195	195	184
37	Suggor	145	149	170	170	185	185	178
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):			Kr. per styck				
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	200	175	200	200	200	200	200
41	» » 4. Magra, simpla	125	188	125	125	175	175	150
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	125	125	125	125	125	125	125

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

—sept. 1917.

Malmö								Hälsingborg								
Juli 1917	Aug. 1917	30/8—5/9	6/9—12/9	13/9—19/9	20/9—26/9	27/9—3/10	Sept. 1917	Juli 1917	Aug. 1917	30/8—5/9	6/9—12/9	13/9—19/9	20/9—26/9	27/9—3/10	Sept. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
114	**113**	118	118	113	110	110	**114**	—	—	—	110	120	120	115	**116**	1
160	—	—	—	—	—	—	—	**160**	—	—	—	—	—	—	—	2
97	**93**	95	95	90	95	100	**95**	**94**	**97**	95	88	108	103	103	**99**	3
150	—	—	—	—	100	100	**100**	**150**	—	—	98	103	108	108	**104**	4
84	**76**	80	80	75	80	85	**80**	**82**	**81**	75	75	83	83	83	**80**	5
143	—	93	—	—	90	85	**89**	**143**	—	—	—	93	93	93	**93**	6
67	**63**	65	65	65	70	70	**67**	**67**	**68**	63	63	75	73	73	**69**	7
—	—	75	—	—	80	75	**77**	—	—	—	—	—	—	—	—	8
48	**46**	55	55	55	55	55	**55**	—	—	—	—	—	—	—	—	9
122	**123**	123	118	125	125	125	**123**	**125**	**120**	125	120	130	130	125	**126**	10
108	**102**	108	105	105	105	103	**105**	**110**	**112**	113	113	115	115	115	**114**	11
84	**78**	80	80	80	80	80	**80**	**98**	**95**	100	100	103	103	103	**102**	12
58	**56**	65	65	65	65	65	**65**	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	**103**	—	123	113	120	125	**120**	—	**100**	—	125	120	115	115	**119**	14
160	—	125	—	—	—	—	**125**	**160**	—	—	—	—	—	—	—	15
100	**98**	—	110	105	105	105	**106**	—	**98**	108	105	108	108	108	**107**	16
150	—	115	—	—	—	—	**115**	**150**	—	—	—	—	—	—	—	17
94	**88**	—	100	95	98	93	**97**	—	**81**	98	98	98	98	98	**98**	18
143	—	105	—	—	—	—	**105**	**143**	—	—	—	—	—	—	—	19
77	**72**	75	75	75	80	85	**78**	**94**	**82**	75	75	88	88	88	**83**	20
58	**56**	60	60	60	60	60	**60**	**83**	**82**	68	68	78	78	78	**74**	21
—	**114**	—	115	115	125	120	**119**	—	—	—	110	120	115	115	**115**	22
160	—	—	—	—	—	—	—	**160**	—	—	—	—	—	—	—	23
108	—	—	105	100	103	110	**105**	**96**	**94**	95	95	108	108	108	**103**	24
150	—	—	—	—	—	—	—	**150**	—	—	—	113	108	108	**110**	25
—	—	—	—	—	—	—	—	**84**	**81**	80	80	100	100	98	**92**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**78**	—	—	—	—	—	—	28
85	—	—	—	95	105	105	**102**	**76**	**77**	78	78	83	83	83	**81**	29
75	**75**	75	75	85	95	95	**85**	**64**	**68**	69	69	73	73	73	**71**	30
68	**69**	68	68	70	80	80	**73**	**59**	**58**	58	55	63	63	63	**60**	31
100	**100**	100	100	100	100	100	**100**	—	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**85**	85	85	85	88	85	**86**	—	—	—	—	—	—	—	—	33
133	**115**	115	110	110	110	120	**113**	—	—	—	—	—	—	—	—	34
155	**155**	155	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	—	35
126	**120**	120	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	**121**	**133**	125	138	138	138	138	**135**	39
		Kr. per styck								Kr. per styck						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	**137**	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under juli—sept. 1917.

	Kreatursslag	Göteborg							
		Juli 1917	Aug. 1917	30/8—5/9	6/9—12/9	13/9—19/9	20/9—26/9	27/9—3/10	Sept. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	160	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	103	94	93	98	98	98	98	97
4	» » » » för export	150	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	83	78	78	78	78	78	78	78
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	65	65	65	65	65
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	118	113	113	113	113	113	113	113
12	» 2. Mindre feta	91	83	83	83	83	83	83	83
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	160	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	109	99	98	98	98	98	98	98
17	» » » » » för export	150	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	97	88	88	88	88	88	88	88
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	—	—	—	70	70	70	70	70
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	160	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	113	108	108	108	108	108	108	108
25	» » » för export	150	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	91	83	83	83	83	83	83	83
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
29	*Kalvar:*								
	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	83	83	83	83	83	—	118	92
30	» (70—90 »)	78	78	78	78	78	—	113	87
31	Skummjölkskalvar	65	65	65	65	65	—	75	68
	Får:								
32	Yngre, feta	118	118	118	118	118	118	118	118
33	Äldre »	105	105	105	105	105	105	105	105
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	155	155	155	155	155	155	155	155
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	135	135	135	135	135	135	135	135
37	Suggor	155	155	155	155	155	155	155	155
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar): kl. 3 Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *sept.* 1916—*sept.* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	128	130	114	124	144	161	150	141	80	85	109	124	133
liten	»	112	106	90	87	110	112	95	99	54	53	79	80	92
Braxen	»	110	106	—	—	—	110	—	128	80	79	104	113	122
Gråsej	»	80	88	—	—	—	85	120	—	—	85	60	95	125
Gädda, levande	»	—	—	—	140	—	255	—	—	—	140	—	—	—
slaktad	»	164	180	153	170	201	223	235	182	108	148	202	198	205
Gös	»	234	235	203	188	270	263	263	228	130	176	180	169	259
Hälleflundra, stor	»	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	95	107	95	87	—	—	—	115	70	75	92	95	115
Kolja, svensk	»	82	76	95	88	100	118	128	107	75	75	81	90	106
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	103	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	—	—	137	135	—	—	156	118	—	—	—	80	130
Lake, stor	»	104	116	105	102	112	136	129	99	—	65	77	75	—
insjö- liten	»	—	97	94	90	—	—	100	—	—	—	55	—	—
Lax, färsk	»	—	—	360	—	—	—	—	1100	358	430	440	—	450
Långa	»	—	—	—	—	—	—	175	—	—	—	85	—	—
Piggvar	»	—	—	230	250	275	—	300	186	100	200	—	—	—
Röding	»	—	222	210	190	—	—	—	—	—	—	—	220	260
Rödspotta, stor	»	112	110	143	130	128	172	150	132	101	93	117	127	—
liten	»	—	—	—	123	110	125	125	110	—	—	95	95	—
Sik, stor	»	149	149	120	134	143	150	—	150	125	150	185	178	192
liten	»	—	110	103	—	—	—	—	140	—	—	180	—	—
Siklöja	»	123	80	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—
Sill, färsk	låda[2]	4900	4500	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—
»	kg.	65	70	—	—	—	48	—	—	—	—	—	55	95
Sjötunga, stor	»	142	161	—	—	—	—	—	180	100	93	117	135	170
liten	»	94	125	225	—	—	—	—	—	78	69	91	114	138
Slätvar	»	—	—	208	—	—	—	190	168	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3]	—	—	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—	—	—
»	kg.	40	42	37	39	35	33	30	33	30	42	40	45	43
Torsk, m. huvud	»	49	61	63	56	65	96	89	66	50	60	47	65	68
svensk huvudlös	»	99	101	120	93	113	126	138	86	86	80	91	109	129
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	44	54	63	54	70	80	79	65	59	56	46	58	65
liten	»	—		—	35	43	—	60	58	50	40	40	43	50
Ål, levande, stor	»	245	255	—	350	—	—	—	—	—	—	310	230	250
liten	»	176	181	—	260	—	—	—	—	—	—	200	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	1700	2050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krabbor	»	750	900	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora	»	148	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	163	138
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	138	—	—	—	133	—	155	150	—	—	—	125	180
kokta små	»	—	—	—	115	90	—	110	—	80	—	150	—	—

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror

30/8—5/9:	tillgång otillräcklig,	efterfrågan livlig,	tendens svävande.	
6/9—12/9:	» god,	» medelmåttig,	»	»
13/9—19/9:	» otillräcklig,	» livlig,	»	»
20/9—26/9:	» knapp,	» »	»	fast.
27/9—3/10:	» »	» »	»	svävande.

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *sept.* 1916—*sept.* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Sept. 1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917
					Kr. per låda (c:a 85 kg.)								
Sill, stor	71·19	72·00	61·00	47·31	46·88	42·73	38·61	46·88	—	—	—	63·00	—
» blandad	45·45	—	—	27·33	34·80	33·03	27·45	26·57	—	—	—	—	—
» liten	28·50	—	—	11·50	20·92	24·25	16·53	11·33	—	—	—	—	—
					Öre per kg.								
Kolja, stor	75	77	95	91	99	140	136	94	69	80	67	75	108
» halvstor	55	62	83	84	79	120	118	76	60	64	55	58	80
» liten	39	40	53	51	69	88	81	59	46	46	42	43	45
Vitling	56	52	54	38	64	78	79	60	46	38	32	43	50
Torsk, stor	74	79	84	61	78	87	104	62	60	63	54	77	92
» liten	48	45	56	45	49	75	80	—	30	50	34	43	46
Långa	59	76	88	66	—	96	103	72	60	74	64	84	103
Gråsik	58	66	81	57	77	72	87	69	75	38	41	82	77
Tunga, röd	123	148	—	218	258	267	237	123	83	108	90	106	163
» äkta	—	590	306	—	505	600	570	178	473	—	—	—	738
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	335	287	209	261	365	495	293	153	190	155	512	503	584
Slätvar	—	251	186	171	284	—	250	—	192	210	—	520	437
Rödspotta	103	126	139	162	188	222	194	—	111	113	137	127	168
Hällefiundra	235	253	247	250	284	341	271	141	163	202	288	302	325
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	—
Marulk	—	100	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92
Kummel	—	95	90	—	—	—	—	—	100	131	102	98	123
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillförsel:													
Antal båtar	312	167	184	125	252	224	186	816	536	481	733	769	463
» lådor	24 686	15 220	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1917.

Inom *jordbruket* var tillgången å arbetskraft även under oktober ganska god. Då det egentliga skördearbetet på grund av gynnsamma väderleksförhållanden i allmänhet avslutats redan under september, förekom någon större efterfrågan å tillfällig arbetskraft egentligen endast för rotfruktsupptagningen. Vad vitbetorna beträffar, synas svårigheter att erhålla arbetsfolk hava framträtt endast på Gottland, där man för betupptagningen måste i avsevärd utsträckning anlita värnpliktiga, som för detta ändamål erhöllo en veckas permission. I Skåne kunde däremot enligt arbetsförmedlingsanstalternas samstämmiga rapporter behovet av betfolk överallt på ett tillfredsställande sätt fyllas; man nödgades till och med avvisa en del arbetssökande från Småland och Blekinge. Vid höstflyttningen synes tillgången å tjänstsökande också mer än väl hava motsvarat de lediga platserna. Detta gynnsamma resultat torde vara att tillskriva ej endast den tryggare livsmedelstillgång, som jordbruket kan erbjuda sina arbetare, utan även den höjning av lönenivån, som uppgives hava inträtt. I Skåne synes tillgången å statplatser icke hava motsvarat antalet arbetssökande. I Östergötland framträdde däremot överflöd på ogifta drängar, medan tillgången å statfolk ungefär motsvarade behovet. I Mälarprovinserna samt norra och västra Sverige var tillgången å arbetssökande mera knapp. I fråga om mjölkerskor var efterfrågan å flertalet orter alltjämt större än tillgången. I Malmöhus län uppgavs dock behovet av arbetskraft även på detta område vara tillgodosett.

Inom *skogshanteringen* rådde alltjämt brist på arbetskraft. Såsom av den å nästföljande sida återgivna statistiken framgår, var underskottet dock ej så stort som föregående månader, och är en ytterligare förbättring härutinnan sannolikt att förvänta, i den mån jordbrukets daglönare och annan på landsbygden tillgänglig arbetskraft efter höstarbetets avslutande bliva hänvisade att söka sig förtjänster på annat håll.

Inom *industrien* var läget i stort sett detsamma som under föregående månad. En ytterligare försämring av arbetstillgången omförmäldes dock bland annat beträffande textilindustrien. Även inom trävaruindustrien inträffade en del driftsinskränkningar, särskilt i Gävleborgs län. I Kopparbergs och Västernorrlands län karakteriserades läget sålunda, att åtminstone någon nyanställning av arbetskraft inom industrien i allmänhet icke förekom. I Göteborg gjorde sig en viss avmattning märkbar inom metallindustrien. Inom stenhuggeridistrikten i Bohuslän framträdde ökad arbetslöshet på grund av att stenarbetarna vid höstens inbrott i stor utsträckning måst lämna sina förutvarande arbetstillfällen i Norge eller vid de med allmänna medel inom landskapet bedrivna skogsplanteringarna. I viss mån har man dock sökt bereda ersättning härför genom att hänvisa de arbetslösa till pågående väganläggningar och skogsavverkningar.

För *byggnadsarbetarna* var arbetstillgången å flertalet orter fortfarande ganska god. Bland måleriarbetarna, som under tiden närmast före oktoberflyttningen hade tämligen gott om arbete, började dock ökad arbetslöshet ånyo framträda.

Mot 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna svarade under månaden likaledes 100 ansökningar om arbete. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	*49*	*47*	*69*	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	*119*	*107*	*117*	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	*83*	*81*	*100*	—	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 90 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 24 på 100 (mot 9 under föregående månad). Till skogsarbetena kunde emellertid ytterligare anvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande, så att genom den offentliga arbetsförmedlingen inalles tillsattes 43 % av de lediga skogsarbetarplatserna, mot endast 18 % under september.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	*3·1*	*3·3*	*2·8*	[1] *2·5*	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 oktober 1917. Arbetslösheten var då, som synes, något större än vid motsvarande tidpunkt föregående år, men däremot mindre än 1 oktober 1914 och 1915.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

(Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under oktober månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	2 137	—
Uppsala	156	—
Karlskrona	25	25
Malmö	2 190	1 705
Ystad	10	—
Örgryte	52	—
Borås	562	—
Summa oktober 1917	5 132	1 730
» september 1917	9 220	3 953
» oktober 1916	173	—

6. Folkhushållningskommissionen.

Livsmedelsstyrelsernas områden. Jämlikt § 1 i förordningen den 20 juli 1917 angående lokala myndigheter för livsmedelsregleringen skall för varje län finnas en eller flera livsmedelsstyrelser, och skall folkhushållningskommissionen bestämma styrelsernas antal och fastställa områdena för deras verksamhet. I enlighet härmed har kommissionen tillsatt 36 livsmedelsstyrelser, vilka i flertalet fall omfatta hela län men i många fall del av län, så att vissa län äro delade i två, andra i tre distrikt. Livsmedelsstyrelserna omfatta följande områden:

1. *Stockholms stad:* Stockholms stad. Jämlikt särskilt bemyndigande fungerar Stockholms stads livsmedelsnämnd jämväl som livsmedelsstyrelse.
2. *Stockholms län:* Stockholms län med undantag av Lagga, Östuna, Husby-Långhundra, Närtuna, Gottröra, Alsike, Vassunda, Skepptuna, Vidbo, Almunge, Knutby, Faringe och Bladåkers kommuner; av Södermanlands län Överenhörna och Ytterenhörna kommuner.
3. *Uppsala län:* Uppsala län med undantag av Älvkarleby, Västlands och Söderfors kommuner; av Stockholms län Lagga, Östuna, Husby-Långhundra, Närtuna, Gottröra, Alsike, Vassunda, Skepptuna, Vidbo, Almunge, Knutby, Faringe och Bladåkers kommuner; av Västmanlands län Torstuna, Härnevi, Österunda, Simtuna, Altuna och Frösthults kommuner.
4. *Södermanlands län:* Hela länet med undantag för Överenhörna och Ytterenhörna kommuner.
5. *Östergötlands län: Norrköpingsdistriktet:* Av Östergötlands län Hammarkinds, Björkekinds, Östkinds, Lösings, Bråbo och Memmings härader ävensom Finspånga läns

härad med undantag av Godegårds kommun samt vidare städerna Norrköping och Söderköping; av Kalmar län Östra Eds och Tryserums kommuner.

6. *Östergötlands län: Linköpingsdistriktet:* Kinda, Ydre, Vifolka, Valkebo, Gullbergs, Åkerbo, Bankekinds, Hanekinds, Skärkinds, Lysings, Göstrings, Aska, Dals och Bobergs härader, Godegårds kommun av Finspånga läns härad samt städerna Linköping, Motala, Va stena och Skänninge.

7. *Jönköpings län:* Hela länet.

8. *Kronobergs län:* Hela länet med undantag för Algutsboda kommun.

9. *Södra Kalmar län:* Av Kalmar län Södra Möre, Norra Möre, Stranda och Handbörds härader, Aspelands härad utom Lönneberga kommun, Tuna läns härad utom Tuna kommun ävensom Öland samt städerna Kalmar, Oskarshamn och Borgholm; av Kronobergs län Algutsboda kommun.

10. *Norra Kalmar län:* Av Kalmar län Sevede och Södra Tjusts härader, Norra Tjusts härad med undantag av Östra Eds och Tryserums kommuner samt vidare Tuna och Lönneberga kommuner ävensom städerna Västervik och Vimmerby.

11. *Gottlands län:* Hela länet.

12. *Blekinge län:* Hela länet.

13. *Kristianstads län:* Hela länet med undantag för länsdelen av Hishults kommun.

14. *Malmöhus län: Malmödistriktet:* Oxie, Skytts, Torna, Bara, Färs, Ljunits, Herrestads och Vemmenhögs härader samt städerna Malmö, Lund, Skanör, Falsterbo, Trelleborg och Ystad.

15. *Malmöhus län: Hälsingborgsdistriktet:* Luggude, Frosta, Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härader samt städerna Hälsingborg, Landskrona och Eslöv.

16. *Hallands län:* Hela Hallands län; av Kristianstads län länsdelen av Hishults kommun.

17. *Göteborg med omnejd:* Av Göteborgs och Bohus län Askims, Östra Hisings, Västra Hisings och Sävedals härader samt Göteborgs stad; av Älvsborgs län Lerums, Angereds och Nödinge kommuner.

18. *Göteborgs och Bohus län:* Av Göteborgs och Bohus län Inlands Södra, Inlands Nordre, Inlands Fräkne, Orusts Östra, Orusts Västra, Tjörns, Lane, Tunge, Stångenäs Sörbygdens, Sotenäs, Vette, Kville, Tanums och Bullarens härader samt städerna Uddevalla, Kungälv, Marstrand, Lysekil och Strömstad; av Älvsborgs län Valbo härad.

19. *Norra Älvsborgs län:* Av Älvsborgs län Väne, Björke, Flundre, Kullings, Nordals, Sundals, Tössbo och Vedbo härader, Vättle härad med undantag av Lerums och Angereds kommuner, vidare Ale härad med undantag av Nödinge kommun samt städerna Vänersborg, Trollhättan, Alingsås och Åmål; av Göteborgs och Bohus län Inlands Torpe härad.

20. *Södra Älvsborgs län:* Av Älvsborgs län Gäsene, Ås, Marks, Bollebygds, Vedens, Redvägs och Kinds härader samt städerna Borås och Ulricehamn; av Skaraborgs län länsdelen av Kölingareds kommun.

21. *Skaraborgs län:* Hela länet med undantag för länsdelen av Kölingareds kommun.

22. *Värmlands län: Karlstadsdistriktet:* Nyeds, Väse, Kils, Karlstads, Grums, Näs, Älvdals och Fryksdals härader, Långseruds, Gillberga, Svanskogs och Boda kommuner samt Karlstads stad.

23. *Värmlands län: Kristinehamnsdistriktet:* Färnebo och Ölme härader, Visnums härad med undantag för länsdelen av Nysunds kommun samt städerna Kristinehamn och Filipstad.

24. *Värmlands län: Arvikadistriktet:* Nordmarks härad, Jösse härad med undantag för Boda kommun, Glava, Högeruds, Stavnäs och Värmskogs kommuner samt Arvika stad.

25. *Örebro län:* Hela Örebro län; av Värmlands län länsdelen av Nysunds kommun.

26. *Västmanlands län:* Hela länet med undantag för Torstuna, Härnevi, Österunda, Simtuna, Altuna och Frösthulls kommuner.

27. *Kopparbergs län:* Hela länet.

28. *Gävleborgs län:* Hela Gävleborgs län; av Uppsala län Älkvarleby, Västlands och Söderfors kommuner.

29. *Västernorrlands län: Härnösandsdistriktet:* Södra Ångermanlands nedre fögderi och övre fögderi med undantag för Tåsjö kommun samt städerna Härnösand och Sollefteå.

30. *Västernorrlands län: Sundsvallsdistriktet:* Hela landskapet Medelpad.

31. *Västernorrlands län: Örnsköldsviksdistriktet*: Norra Ångermanlands nedre och övre fögderi samt Örnsköldsviks stad.

32. *Jämtlands län:* Hela Jämtlands län; av Västernorrlands län Tåsjö kommun.

33. *Västerbottens län: Umeådistriktet:* Nordmalings, Bjurholms, Umeå lands-, Hörnefors, Vännäs, Sävars, Degerfors, Bygdeå och Nysätra kommuner samt Umeå stad.

34. *Västerbottens län: Lappmarksdistriktet:* Lappmarksfögderiet.

35. *Västerbottens län: Skellefteådistriktet:* Lövångers, Burträsks, Skellefteå lands-, Bureå, Byske, Jörns, Malå och Norsjö kommuner samt Skellefteå stad.

36. *Norrbottens län:* Hela länet.

Förfarandet i vissa fall vid försäljning av vara jämlikt de rörande olovlig varuutförsel gällande föreskrifter. Med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen utfärdades den 30 oktober 1917 efterföljande kungörelse (Sv. F. 17, n:r 721).

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående förfarandet i vissa fall vid försäljning av vara jämlikt de rörande olovlig varuutförsel gällande föreskrifter;

given Stockholms slott den 30 oktober 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

Vad i gällande författningar rörande olovlig varuutförsel stadgats om försäljning å offentlig auktion av vara, som tagits i beslag eller i avvaktan å beslut om beslag kvarhålles av vederbörande myndighet, skall ej äga tillämpning beträffande:

1) vara, vilken åsatts visst högsta pris vid frivillig försäljning inom den ort, där auktionen skolat hållas;

2) vara, beträffande vilken, utan att visst högsta pris vid frivillig försäljning åsatts densamma, särskilda föreskrifter blivit med hänsyn till utomordentliga, av krig föranledda förhållanden meddelade för reglering av handeln med varan eller förbrukningen därav inom sagda ort; samt

3) vara, som, utan att vara hänförlig till någon av de under 1) och 2) nämnda grupper, är eller varit underkastad ett med hänsyn till utomordentliga, av krig föranledda förhållanden föreskrivet beslag, gällande för den ort, där auktionen skolat hållas.

I fall, då vara, som nu sagts, enligt ovannämnda författningar bort försäljas å auktion, skall varan, utan avbidan å domstolens beslut i målet om den olovliga utförseln eller Konungens befallningshavandes beslut om beslaget, överlämnas, där densamma är att hänföra till livsmedel, näringsmedel, njutningsmedel, fodermedel, utsädesvara eller gödselmedel, till folkhushållningskommissionen eller dess ombud och i övriga fall till statens industrikommission eller dess ombud. Därvid skall för varan erläggas den betalning, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kan anses skälig. Löseskillingen översändes av vederbörande kommission eller ombud till Konungens befallningshavande; och skall med densamma förfaras på sätt i förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. är bestämt om behållen försäljningssumma för förbruten vara, som försålts å offentlig auktion.

Denna kungörelse träder i kraft den 15 november 1917 och skall äga tillämpning även i fråga om vara, som tidigare tagits i beslag eller i avvaktan å beslut om beslag kvarhållits, men å vilken vid tiden för ikraftträdandet auktion ännu icke blivit förrättad.

Genom denna kungörelse sker icke ändring i kungörelsen den 4 augusti 1916 angående ändring, såvitt angår vissa varor, av de i förordningen den 3 mars 1916 meddelade bestämmelserna om sättet för realisation av jämlikt förordningen beslagtagna eller i avvaktan å beslut om beslag kvarhållna varor.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 30 oktober 1917.

GUSTAF.
(L.S.)

ALFRED PETERSSON.

Hävande i viss omfattning av beslag å ärter och bönor. Genom nådig kungörelse den 30 oktober 1917 angående hävande i viss omfattning av det i förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m. anbefallda beslag å ärter och bönor[1] (Sv. F. 17, n:r 709) förordnades, att ifrågavarande beslag å ärter och bönor av 1917 års skörd skall, så vitt angår enskilt hushålls förråd och därest förrådets innehavare i behörig ordning avlämnat uppgift angående detsamma i enlighet med föreskrifterna i § 9 i nämnda förordning, vara hävt i fråga om så stor del av hushållets i sagda uppgift upptagna förråd av matärter och bönor sammanlagt, att denna del, med tillägg av hushållets enligt § 3 andra stycket punkt 1) från beslag undantagna förråd av matärter och bönor av äldre skörd, motsvarar intill tre kilogram för varje medlem av hushållet.

Av folkhushållningskommissionen fastställda priser å gryn m. m. Den 19 november 1917 fastställde folkhushållningskommissionen följande prislista för gryn m. m., som tillhandahålles genom brödbyråerna. Nedanstående priser å havregryn, havremjöl, korngryn och risgryn hava dock varit gällande sedan den 15 oktober 1917.

Havregryn:		
pressade, ångpreparerade	72	öre per kg.
Havremjöl:		
sundhetsmjöl	76	» » »
Korngryn:		
krossgryn	62	» » »
Risgryn:		
Burma (Rangoon, Basein) och motsv. kvaliteter	61	» » »
Iravadi » » »	64	» » »
Moulmain, Patna (Siam) » » »	71	» » »
Japan	76	» » »

[1] Soc. Medd. 1917, h. 7, sid. 844.

Rismjöl:	
ljust	90 öre per kg.
Sagogryn	141 » » »
Potatismjöl	93 » » »
Potatisflingor	79 » » »

Detaljhandlare, som rekvirerat dessa varuslag från grossist å annan ort, äger höja ovanstående priser med belopp, motsvarande kostnaden för frakt från leverantörens ort.

Höjning av vissa maximipris å mjöl. Den 9 november 1917 utfärdades efter framställning av folkhushållningskommissionen följande kungörelse (Sv. F. 17, n:r 724).

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående ändrad lydelse av § 3 i kungörelsen den 4 januari 1917, innefattande tillägg till och ändring i gällande föreskrifter angående maximipris å spannmål och mjöl;[1]

given Stockholms slott den 9 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna, att § 3 i kungörelsen den 4 januari 1917, innefattande tillägg till och ändring i gällande föreskrifter angående maximipris å spannmål och mjöl samt enligt kungörelsen den 27 april 1917 angående fortsatt giltighet av vissa författningar angående maximipris, gällande tills vidare till och med den 30 april 1918, skall hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

Vid frivillig försäljning direkt till allmänheten i öppen bod av mjöl, varom i § 2 förmäles, må pris, som, enligt vad där sägs, blivit av Konungen bestämt, höjas med högst 5 öre för kilogram.[2]

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 9 november 1917.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Förbud mot transport av smör å järnväg eller fartyg. Den 26 oktober 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse av i huvudsak följande lydelse:

[1] Soc. Medd. 1917, h. 1, sid. 12.
[2] Förut högst 4 öre per kg.

Till folkhushållningskommissionen har under de senaste månaderna från olika delar av landet och särskilt från Norrland ingått meddelande, att såväl landsmör som mejerismör uppköpes av kringresande uppsamlare, varvid enligt lämnade uppgifter landsmör betalas med pris, betydligt överstigande gällande maximipris eller upp till 10 kronor per kg. De sålunda uppköpta smörpartierna försändas därefter till större konsumtionscentra för förbrukning vid sidan av den genom statens försorg reglerade smörkonsumtionen. Därjämte lärer, *oaktat det förbud, som i kungl. förordningen den 12 maj 1917* är stadgat mot användande av smör till annat ändamål än människoföda, stora kvantiteter smör disponeras för tekniskt ändamål. Trots upprepade försök att erhålla bevis för nämnda olagliga tillvägagångssätt hava dock bindande sådana, vilka kunna leda till laga åtgärders vidtagande, icke kunnat anskaffas.

Det torde alltså vara nödvändigt, att effektiva åtgärder snarast möjligt vidtagas till förhindrande av dylik, för smörregleringens rättvisa genomförande skadlig handel. Lämpligaste åtgärden för sådant ändamål synes kommissionen vara, att förbud utfärdas mot transport av smör å järnvägar och ångbåtar för annans räkning än statens eller av folkhushållningskommissionen godkänd smöruppköpares. Från ett sådant eventuellt utfärdat förbud torde givetvis undantag böra få meddelas efter framställning till folkhushållningskommissionen, särskilt i vad det gäller smörproducents försändelser till eget hushålls förbrukning å annan ort.

På grund av vad som sålunda anförts, utfärdades på kommissionens hemställan den 30 oktober 1917 efterföljande nådiga kungörelse (Sv. F. 17, n:r 711).

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående förbud mot transport av smör å järnväg eller fartyg;

given Stockholms slott den 30 oktober 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens eller av folkhushållningskommissionen godkänd köpares mottagas smör till transport å järnväg eller fartyg.

Meddelas sådant tillstånd, skall till bevis därom transportsedel utfärdas.

Transportsedeln skall av avsändaren överlämnas till den, som i och för transporten har att mottaga varan; och åligger det denne ej mindre att å sedeln göra anteckning om tiden för varans avlämnande samt om varans bestämmelseort och vikt än även att ofördröjligen översända sedeln till den, som utfärdat densamma.

§ 2.

Bryter någon mot det i § 1 stadgade förbud eller underlåter någon att fullgöra vad honom enligt samma paragraf tredje stycket åligger, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

§ 3.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna kungörelse sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes vid allmän domstol.

§ 4.

Av böter, som ådömas enligt denna kungörelse, tillfalle en tredjedel åklagaren, en tredjedel vederbörande livsmedelsnämnds kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna kungörelse träder i kraft den 11 november 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 30 oktober 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Höjning av maximipriserna å smör. Den 12 november 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse, vari kommissionen föreslog höjning av de maximipriser å smör, som fastställts genom nådig förordning den 14 september 1917.[1] Kommissionen utgick härvid från en utredning av smör- och mjölkpriserna under vintersäsongen 1917—1918, som verkställts av kommissionens prissättningskommitté och avgivits den 31 augusti 1917. Kommitténs kalkyler voro baserade på vissa genomsnittliga utfodringsstater, uppgjorda med hänsyn till den fastställda ransoneringsplanen för fodermedel och i vilka skilda slag av fodermedel upptagits till priser, motsvarande tidigare fastställda produktions- och maximipriser. Övriga produktionskostnader hade beräknats med hänsyn till gällande omkostnader, och hade det slutliga priset å smör blivit avvägt i lämplig proportion till priserna å jordbrukets övriga produkter. Kommittén hade vidare beräknat, att mejeriernas driftsomkostnader uppgå till 2·5 öre per kg. invägd mjölk samt att skummjölken huvudsakligen användes till människoföda och härvid betingar ett pris i mejeriet av i medeltal 8 öre per kg. Mjölkens medelfetthalt beräknades för Skåne till 3·2 och för mellersta Sverige till 3·5 %, då vid en fetthalt av högst 83 % i smöret i förra fallet erhållas 3·71 kg. och i senare 4·07 kg. smör av 100 kg. mjölk.

Ur dessa förutsättningar kalkylerades smörets produktionspris per 100 kg. invägd mjölk på följande sätt:

	I Skåne och angränsande provinser	I mellersta Sverige
Mjölkens produktionspris	23·60 kr.	24·90 kr.
Mejeriets driftsomkostnader	2·50 »	2·50 »
Summa	26·10 kr.	27·40 kr.
Avgår 92 kg. skummjölk à 8 öre	7·36 »	7·36 »
Rest	18·74 kr.	20·04 kr.
Smörkvantitet	3·71 kg.	4·07 kg.
Smörets produktionspris	5·05 kr. per kg.	4·92 kr. per kg.

[1] *Soc. Medd. 1917, h. 9, sid. 1055.*

I Skåne och angränsande provinser skulle alltså produktionspriset bliva 5·05 kr. per kg. och för mellersta Sverige 4·92 kr. per kg.

På grund av dessa beräkningar hade kommittén funnit, att ett maximipris för hela landet å 5 kr. per kg. vore med hänsyn till produktionskostnaderna under stundande vinter riktigt avvägt. Detta maximipris skulle tillämpas vid frivillig försäljning till folkhushållningskommissionen av mejerismör av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 %, förpackat i hel- eller halvdrittlar, och borde gälla fritt banvagn eller fritt ombord vid *tillverkningsorten.* Vid försäljning i minut av sådant mejerismör, som distribueras genom folkhushållningskommissionens försorg, skulle priset dock höjas intill kr. 5·35 per kg. Då smör säljes i annan ordning än till folkhushållningskommissionen, borde priset sättas 50 öre lägre än då det säljes till folkhushållningskommissionen, d. v. s. till kr. 4·50 per kg. Detta pris skulle dock kunna höjas intill 4·80 kr., då försäljningen sker direkt till allmänheten i mindre myckenheter än 50 kg.

Sedan kommittén sålunda stannat vid ett smörpris för kommande vintersäsong av 5 kr. per kg., ville kommittén särskilt framhålla, att — ehuru detta smörpris kunde synas högt och stegringen från gällande pris ovillkorligen vore betydande — det dock vore så avvägt, att man med hänsyn till de föreliggande produktionsförhållandena omöjligen kunde föreslå något lägre pris. Ett maximipris bör nämligen vara sådant, att det täcker produktionskostnaderna även för de producenter, vilka arbeta under förhållanden, som ställa sig ogynnsammare än i genomsnitt är fallet, dock givetvis under förutsättning, att lantmännen arbeta på ett fullt tillfredsställande sätt. Härjämte bör beaktas betydelsen av att smörpriset ej maximeras till sådan nivå, att produktionen av mjölk och smör icke kan upprätthållas i den utsträckning, som tillgängliga foderförråd annars möjliggöra. Sänktes det föreslagna priset, vilket skulle innebära, att producenten ej finge sina kostnader till fullo täckta, förelåge stor fara för att jordbrukaren komme att utgallra sina mjölkkor och i stället bibehålla ungdjuren, vilket vore det motsatta mot vad som med hänsyn till rådande förhållanden borde ske, nämligen bevarande av mjölkkorna och utmönstring av ungdjur och sinkor i den utsträckning den rådande foderknappheten betingar. Kommittén ville även beträffande det föreslagna smörpriset framhålla, att detsamma komme att bliva väl avvägt i jämförelse med gällande pris å fläsk och nötkött i förhållande till dessa varors inbördes näringsvärde. I smör ingå nämligen ungefär 8 000 kalorier per kg., i fläsk från lättgödda svin 4 000 till 4 400 kalorier, vilket visar, att något missförhållande i pris icke föreligger, då man för varje krona erhåller ungefär 1 500 kalorier i form av smör och enligt gällande fläskpris 1 500—1 700 kalorier i form av fläsk. I jämförelse med nötkött, varå priset nedgått till omkring 2 kr. per kg. och vilket håller ungefär 2 000—2 400 kalorier per kg., bleve smörets pris ej heller för högt i förhållande till varornas näringsvärde, då av kött i detta prisläge endast erhållas 1 000—1 200 kalorier för 1 krona.

I sin ovannämnda underdåniga skrivelse den 12 november 1917 förklarade

sig folkhushållningskommissionen för sin del i det hela ansluta sig såväl till det förslag, vartill prissättningskommittén kommit, som till kommitténs motivering till detta, och föreslog kommissionen maximiprisernas höjande i enlighet härmed. Med hänsyn till den skedda stegringen i diverse handelsomkostnader, bland annat ökade järnvägstransporter, större förlust vid smörets utdelning i småposter m. m., föreslog kommissionen jämväl en utvidgning av handelsmarginalen från 25 till 30 öre per kg. Med reservation av kommissionens ledamot, professorn H. Juhlin Dannfelt, vilken ansåg, att de utfodringsstater, varpå prissättningskommittén i augusti månad grundat sina beräkningar av mjölkens produktionspris, ej motsvarade fodertillgången, sådan den i november måste anses vara, varför mjölkens produktionspris enligt hans förmenande bort beräknas något högre, föreslog kommissionen den prisskala för smör, som sedermera blev av Kungl. Maj:t i nedan avtryckta förordning fastställd.

Vidare meddelade kommissionen i sin skrivelse, att den haft under ingående omprövning, vilka åtgärder, som från det allmännas sida kunna vidtagas i syfte att neutralisera den föreslagna fördyringen av smör, och därvidlag diskuterat olika tänkbara utvägar. Kommissionen hade slutligen enat sig om att samtidigt med det förslag om maximiprisets förhöjning framlades hos Kungl. Maj:t hemställa, att medel ur det av 1917 års riksdag anvisade s. k. dyrtidsanslaget måtte ställas till kommissionens förfogande för att genom dess försorg tillhandahållas de kommuner, som i och för nedsättning av smörpriset med 60 öre per kg. införa ett effektivt, av vederbörande livsmedelsstyrelse prövat och godkänt system med rabattkuponger, vilka skulle tillhandahållas sådana brödkortsinnehavare, som själva anhålla om dylik hjälp från det allmännas sida, och skulle ett dylikt rabattkortssystem helst förenas med införandet av lokal smörransonering i avvaktan på lösandet av frågan om allmän ransonering av smör. Kostnaderna för en statlig prisreglering av smör i anslutning till detta förslag med ett penningbidrag av 60 öre per kg. beräknade komissionen till lägst 6 millioner kr. intill den 1 juni 1918, då sommarutfodring av kreaturen torde kunna begynna.

Samtidigt med det kommissionen sålunda föreslog vidtagande av åtgärder i syfte att förhindra, att den konsumerande allmänhetens inköpspris för smör blir alltför högt, hemställde kommissionen även om prisreglering av hushållsflott. Denna vara, som i viss utsträckning tillverkas för kommissionens räkning, betingade ett självkostnadspris av ungefär 5 kr. per kg., men höll kommissionen före, att priset vid utförsäljning till allmänheten borde reduceras, så att flottet kunde tillhandahållas billigare än smöret, och hade kommissionen beräknat, att utförsäljningspriset skulle kunna sänkas med 1 kr. under det pris, varan eljest skulle betinga. Förlusten vid dylik försäljning av hushållsflott anslog kommissionen till 2 400 000 kr. för år räknat.

Den 16 november 1917 fastställde Kungl. Maj:t nya maximipriser å smör samt beslöt prisreglering å flott, allt i enlighet med kommissionens förslag. För sistnämnda ändamål ställdes ett belopp å 1 200 000 kr. till kommissionens förfogande. I fråga om det framställda förslaget om nedbringande av smör-

priserna genom dyrtidsanslaget fattade Kungl. Maj:t vid detta tillfälle intet avgörande beslut men anbefallde kommissionen att inkomma med förnyat yttrande i ämnet. Förordningen angående maximipris å smör (Sv. F. 17, n:r 742) lyder som följer:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å naturligt smör;

given Stockholms slott den 16 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av naturligt smör må, utom i fall som i § 2 sägs, priset för kilogram icke överstiga:

a) där försäljningen sker direkt till allmänheten i mindre myckenhet än 50 kilogram . . . . . 4 kronor 80 öre,
b) där försäljningen ej sker på sätt nu nämnts,
vid försäljning av tillverkaren eller för hans räkning . . 4 » 50 »
eljest . . . . . 4 » 55 »

§ 2.

Vid frivillig försäljning av mejerismör av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 procent, må priset för kilogram icke överstiga:

a) där smöret tillhandahållits av folkhushållningskommissionen och säljes i minut . . . . . 5 kronor 35 öre,
b) där smöret, förpackat i hel- eller halvdrittel, säljes till av kommissionen godkänd smöruppköpare . . . . . 5 »
c) där smöret, förpackat i hel- eller halvdrittel, säljes av sådan uppköpare till kommissionen . . . . . 5 » 05 »

§ 3.

Till de i §§ 1 och 2 stadgade maximipris, som gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är, beträffande försäljning, varom i § 1 och 2 b) förmäles, närmast smörets tillverkningsort och, beträffande försäljning, varom i § 2 a) och c) förmäles, närmast försäljningsorten, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 4—6 här nedan medgives.

§ 4.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

Å ort på längre avstånd från tillverkningsorten än närmaste järnvägsstation eller hamn må vid försäljning, varom i § 1 b) och § 2 b) förmäles, till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

Vid försäljning, som i § 2 a) avses, må, där säljarens kostnader för varans inköp och för transport till försäljningsort, som i § 3 omförmäles, överstiga 5 kronor 15 öre, till maximipriset göras tillägg med belopp, motsvarande nämnda överskott, dock högst med 10 öre.

§ 6.

Säljes varan i annan förpackning än hel- eller halvdrittel, må, då annat emballage än papper användes, säljaren för emballaget betinga sig tillägg till maximipriset med högst det belopp, vartill hans självkostnad för emballaget uppgår, eller påfordra, att emballaget omgående återställes till honom fraktfritt i oskadat skick. I andra fall än nu sagts äger köparen fordra, att emballage av säljaren tillhandahålles utan tillägg till maximipriset eller skyldighet för köparen att återställa emballaget.

§ 7.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—6 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 8.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 9.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å vara, som försäljes av folkhushållningskommissionen.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 14 september 1917 angående maximipris å naturligt smör.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 16 november 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Ytterligare föreskrifter angående reglering av handeln med vissa fettämnen. I en underdånig skrivelse den 22 november 1917 anförde folkhushållningskommissionen följande:

Genom nådig förordning den 28 september 1917[1] har Eders Kungl. Maj:t dels förordnat om beslag å vissa fettämnen, dels ock föreskrivit, att för åstadkommande av den hushållning med landets förråd av i förordningen avsedda varor, som betingas av rå-

[1] Soc. Medd. 1917, h. 10, sid. 1156.

dande förhållanden, samt en ändamålsenlig fördelning av dylika varor förbrukningen därav skall regleras genom statens försorg, och har Eders Kungl. Maj:t åt folkhushållningskommissionen och statens industrikommission uppdragit att genomföra regleringen.

Erfarenheten från den tid, som förflutit sedan förordningens ikraftträdande, har emellertid visat, att de kvantiteter fettämnen, som på grund av förordningen ställas till förfogande för den statliga regleringen, äro jämförelsevis obetydliga.

Orsaken härtill är givetvis i första hand att söka i det förhållandet, att på grund av slaktdjurens av foderbristen betingade magerhet ovanligt små mängder animaliskt fett — talg och ister — utvinnas och att dessa ämnen av nämnda anledning lämna ett abnormt lågt utbyte av rena fettämnen.

Att råda bot härför torde under rådande förhållanden icke vara möjligt.

Erfarenheten har emellertid vidare ådagalagt, att de i § 5 av förordningen tills vidare medgivna undantag från beslaget, vilka närmast haft karaktären av övergångsbestämmelser, i alltför hög grad underlättat ett undandragande från detsamma, så att en avsevärd del av inom landet framvunna fettämnen på grund av berörda stadganden komma att falla utom den statliga regleringen. Under sådana förhållanden och då numera, sedan genom folkhushållningskommissionens varuförmedlingsbyrå en tillverkning i större skala av s. k. hushållsfett anordnats, de i berörda § omförmälda behov böra i någon mån kunna bliva genom varuförmedlingsbyråns försorg tillgodosedda, synes det kommissionen i hög grad angeläget, att nämnda undantagsbestämmelser upphävas i vad angår det i § 4 av förordningen anbefallda beslag.

I samband härmed har det jämväl synts kommissionen angeläget att föreslå vissa av numera vunnen erfarenhet betingade tilläggsbestämmelser till ovannämnda förordning.

Sålunda synes deklarationsskyldighet böra stadgas med avseende å vid slakt hädanefter framvunna fettämnen, då det hittills icke varit möjligt för den reglerande myndigheten att utöva en tillräckligt effektiv kontroll över att de framvunna fettämnena i full utsträckning komma den statliga regleringen till godo.

Vidare har saknaden av ett stadgande, som ålägger djurägare eller slakteriinnehavare att vid uppslaktning frånskilja talg- eller isterpartier, medfört, att nämnda fettpartier i stor utsträckning fått medfölja det uppslaktade köttet eller fläsket, vilket i sin ordning vållat, att förordningens efterlevnad blivit svår att kontrollera.

I anledning härav torde skyldighet böra stadgas att avskilja och tillvarataga vid slakt framvunna fettämnen. Då nötkreatur, häst, får eller svin slaktas, bör därför, då slakten skett å slakteri, innehavaren av slakteriet och eljest djurets ägare åläggas tillse, att såväl all organtalg och organister som även all njur-, länd- och bäckentalg samt njur- och bukister vid slakten frånskiljas, varvid dock, därest köttet skall besiktigas enligt de om köttbesiktning och slakthus gällande föreskrifter, frånskiljande må äga rum först efter besiktningen. Det föreslagna stadgandet avser att förhindra att, på sätt här ovan angivits, talg och ister utan att vid slakttillfället frånskiljas försäljas tillsammans med köttet eller fläsket.

Beträffande deklarationsskyldighet torde sådan böra åläggas de personer, som nyss nämnts, med avseende å den myckenhet talg och ister, som enligt ovan föreslagna stadgande skall vid slakten eller därefter frånskiljas.

Kommissionen inser till fullo de svårigheter, som ett deklarationstvång kommer att medföra, särskilt för mindre tätt bebyggda orter, men har kommissionen för sin del icke funnit någon annan utväg för ernåendet av den nödvändiga kontrollen över de vid slaktning framvunna fettämnena.

Undantag från uppgiftsskyldigheten torde likväl kunna medgivas dels för under offentlig kontroll stående slakteriinrättningar — varom det torde uppdragas åt kommissionen att meddela närmare föreskrifter — dels ock i fråga om egentlig hemslakt, d. v. s. sådan slakt, som sker å djurägarens gård i ändamål att tillgodose dennes och

hans familjs behov och som ej är förenad med yrkesmässig försäljning av kött eller andra slaktprodukter.

I anledning av vad som sålunda anförts, utfärdades på kommissionens hemställan nedanstående nådiga förordning den 23 november 1917 (Sv. F. 17, n:r 767).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

innefattande ytterligare föreskrifter angående reglering av handeln med vissa fettämnen;

given Stockholms slott den 23 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av utav folkhushållningskommissionen gjord och av statens industrikommissions arbetsutskott tillstyrkt framställning, funnit gott:

dels förordna, att vad i § 5 i förordningen den 28 september 1917 angående reglering av handeln med vissa fettämnen är stadgat om rätt att utan hinder av beslag enligt § 4 i samma förordning till förbrukning använda fettämne skall upphöra att gälla,

dels och, såsom tillägg till de i nämnda förordning meddelade föreskrifter, stadga som följer:

§ 1.

Då nötkreatur, häst, får eller svin slaktas, åligger det, då slakten sker å slakteri, innehavaren av slakteriet och eljest djurets ägare att tillse, att såväl all organtalg och organister som även all njur-, länd- och bäckentalg samt njur- och bukister vid slakten frånskiljes, dock att, därest köttet skall besiktigas enligt de om köttbesiktning och slakthus gällande föreskrifter, frånskiljandet må äga rum först efter besiktningen.

§ 2.

Sedan nötkreatur, häst, får eller svin slaktats, åligger det, då slakten skett å slakteri, innehavaren av slakteriet och eljest djurets ägare att, där ej folkhushållningskommissionen annorlunda bestämmer, lämna uppgift rörande den myckenhet talg och ister, som enligt vad ovan i § 1 sägs skall vid slakten eller därefter frånskiljas.

§ 3.

Vad i §§ 1 och 2 stadgats skall ej äga tillämpning med avseende å sådan slakt, som sker å djurägarens gård i ändamål att tillgodose dennes och hans familjs behov, och som ej är förenad med yrkesmässig försäljning av kött eller andra slaktprodukter.

§ 4.

Uppgift, som i § 2 sägs, skall inlämnas eller med posten insändas till livsmedelsnämnden i orten senast dagen efter den, då slakten skett eller besiktning, varom i § 1 sägs, ägt rum. Uppgiften skall avfattas å blankett, vartill formulär fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter skola i erforderligt antal av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 5.

Det åligger vederbörande livsmedelsnämnd att tillse, att uppgifter inkomma från samtliga enligt § 2 uppgiftspliktiga inom nämndens område, samt att, där lämnad uppgift innehåller uppenbara fel eller oegentligheter, föranstalta om uppgiftens rättande och kompletterande.

Över inkomna uppgifter skall nämnden för varje vecka uppgöra sammandrag, upptagande antalet under veckan slaktade djur av varje slag samt den myckenhet talg och ister, som uppgivits hava utvunnits vid slakterna.

Sammandraget jämte intyg, att, såvitt utrönas kunnat, uppgifter inkommit från alla uppgiftspliktiga, eller, där så ej skett, förteckning å dem, som icke avgivit uppgift, skall av nämnden för varje vecka insändas till folkhushållningskommissionen.

§ 6.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt denna förordning åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller oriktigt uppgivit, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot föreskriften i § 1, dömes till böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor.

§ 7.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 8.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 9.

Genom denna förordning göres ej ändring i den innehavare av slakteri eller ägare av svin enligt särskilda föreskrifter åliggande skyldighet att, då svin slaktats, lämna uppgift rörande myckenhet av det fläsk, som uppslaktats.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1917 samt gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 23 november 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Bestämmelser rörande priser å ost m. m. Genom nådig förordning den 2 maj 1917 stadgades förbud mot tillverkning av ost utan tillstånd av livsmedelskommissionen (sedermera folkhushållningskommissionen), och erhöll kommissionen bemyndigande att vid meddelande av sådant tillstånd föreskriva de villkor, under vilka tillståndet finge utövas.[1] I enlighet härmed föreskrev kommissionen, dels att den tillverkade osten skulle indelas i 3 klasser med hänsyn till ostens fetthalt hänförd till dess torrsubstans, dels att för vartdera slaget av ost vid försäljning i parti och minut vissa priser ej finge överskridas.[2] Sedermera beslöt folkhushållningskommissionen efter framställning av vissa osthandlare, att ost, som enligt mejerijournaler, fakturor m. m. jämte å ostarna anbragta märken bevisligen vore av minst 8 månaders ålder och som innehölle minst 45 % fett i torrsubstansen samt i övrigt vore av fullgod beskaffenhet, finge stämplas med en femuddig stjärna i svart färg samt i minuthandeln försäljas till ett pris ej överstigande kr. 3·90 (stjärnstämplad ost).

Från och med den 21 augusti 1917 infördes en ny ostklass, nämligen klass III, *kvartsfet ost*, med en fetthalt i ostens torrsubstans ej understigande 12 %. Ost hänförlig till denna klass skulle märkas i blå färg med tillverkningsmejeriets bokstav och nummer å ena sidan samt siffran 12 å andra sidan. Högsta priset vid försäljning i parti om minst 100 kg. skulle för densamma utgöra kr. 1·40 per kg. fritt mejeriets järnvägsstation eller ångbåtsbrygga och vid försäljning i minut kr. 1·90 per kg. Klass IV skulle omfatta *mager ost* med en fetthalt i ostens torrsubstans understigande 12 % och med ett högsta pris per kg. av respektive kr. 1·10 och kr. 1·60.

Klassindelning och prisbestämmelser för ost från och med den 21 augusti 1917 blevo alltså följande:

	Pris vid försäljning i parti om minst 100 kg. fritt mejeriets järnvägsstation eller ångbåtsbrygga högst	Pris vid minutförsäljning högst
	Kr. per kg.	Kr. per kg.
Klass I, helfet ost: Ost, som genom respektive hushållningssällskaps försorg stämplas och vid försäljning garanteras en ålder av minst 8 månader, t. ex. Västerbottens kronstämplade	3·10	3·90
Annan helfet ost	2·30	3·00
Klass II, halvfet ost	1·80	2·30
Klass III, kvartsfet ost	1·40	1·90
Klass IV, mager ost	1·10	1·60
S. k. stjärnstämplad ost		3·90

[1] Soc. Medd. 1917, h. 5, sid. 565.
[2] » » » » » » 567.

I samband med det i det föregående refererade förslaget till nya maximipriser å smör, som folkhushållningskommissionen den 12 november 1917 framställde, föreslog kommissionen även, att maximipriser skulle fastställas för ost, och anförde kommissionen i en underdånig skrivelse den 12 november i ämnet följande:

Med underdånig framställning till Eders Kungl. Maj:t denna dag har folkhushållningskommissionen framlagt förslag till höjning av det hittillsvarande maximipriset å smör att gälla under instundande vinter. I samband med upprättandet av detta förslag har även inom kommissionen verkställts beräkningar rörande ett i förhållande till smörpriset lämpligen avvägt ostpris. Vid behandling av förevarande fråga hava kommissionens prissättningskommitté och dess mejeriavdelning enats därom, att — med hänsyn till nu rådande förhållanden — vid beräkning av ostpriserna utgå från ett smörpris av 5 kronor per kilogram och ett skummjölkspris av 8 öre per kilogram med en fetthalt i sötmjölken av 3·2 %. Med tillämpning av dylika utgångssiffror hava berörda kommitté och avdelning även samtidigt ansett sig hava skänkt vederbörligt beaktande åt den av prissättningskommittén tidigare uttalade synpunkten, att prisregleringen å mjölk och mejeriprodukter bör i sådan riktning avvägas, att mjölken i första hand framföres i marknaden till direkt konsumtion, därnäst avses till smörproduktionen och i sista hand till ostberedningen.

I överensstämmelse med prissättningskommitténs och mejeriavdelningens efter ovanberörda beräkningsgrunder framställda förslag finner kommissionen, att nedanstående ostpriser böra tills vidare fastställas att gälla, nämligen

		Vid försäljning		
		till livsmedelsnämnder och partihandlare	till detaljhandlare	i minut
		Kr.	Kr.	Kr.
Klass 1.	a) Kronstämplad ost	3·40	3·65	4·10
	b) Annan helfet ost av lägst 45 % fetthalt	2·70	2·90	3·30
Klass 2.	Halvfet ost av lägst 30 % fetthalt	2·40	2·55	2·90
Klass 3.	Kvartsfet ost av lägst 12 % fetthalt	1·95	2·10	2·45
Klass 4.	Skumost under 12 % fetthalt	1·50	1·65	1·90

För erhållande av större kontroll beträffande prisens efterlevnad ävensom för åvägabringande av nödig straffpåföljd vid prisens överträdande vill kommissionen ifrågasätta, att de nu föreslagna prisen maximeras genom utfärdandet av en nådig förordning i ämnet.

På grund av vad som sålunda anförts, utfärdade Kungl. Maj:t på kommissionens hemställan den 23 november 1917 följande förordning (Sv. F. 17, n:r 769).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å ost;

given Stockholms slott den 23 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30

maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av ost må priset för kilogram icke överstiga:

a) då försäljning sker av *tillverkaren eller för hans räkning* direkt till allmänheten i tillverkarens försäljningslokal eller å tillverkningsstället; ävensom
då försäljning sker av *annan än tillverkaren* direkt till allmänheten:

för skumost och annan ostämplad ost	1 krona	90 öre,
för stämplad kvartsfet ost	2 kronor	45 öre,
för stämplad halvfet ost	2 kronor	90 öre,
för kronstämplad ost	4 kronor	10 öre,
för annan stämplad helfet ost	3 kronor	30 öre;

b) då försäljning sker av *tillverkaren* i annan ordning än under a) sägs:

för skumost och annan ostämplad ost	1 krona	50 öre,
för stämplad kvartsfet ost	1 krona	95 öre,
för stämplad halvfet ost	2 kronor	40 öre,
för kronstämplad ost	3 kronor	40 öre,
för annan stämplad helfet ost	2 kronor	70 öre;

c) då försäljning sker av *annan än tillverkaren* i annan ordning än under a) sägs

för skumost och annan ostämplad ost	1 krona	65 öre,
för stämplad kvartsfet ost	2 kronor	10 öre,
för stämplad halvfet ost	2 kronor	55 öre,
för kronstämplad ost	3 kronor	65 öre,
för annan stämplad helfet ost	2 kronor	90 öre.

§ 2.

I denna förordning förstås:
med skumost sådan ost, vars fetthalt understiger 12 %;
med kvartsfet ost sådan ost, vars fetthalt uppgår till 12, men icke till 30 %;
med halvfet ost sådan ost, vars fetthalt uppgår till 30, men icke till 45 %; samt
med helfet ost sådan ost, vars fetthalt uppgår till minst 45 %;
skolande härvid fetthalten beräknas i förhållande till ostens torrsubstans.

Med stämplad ost förstås sådan ost, som i överensstämmelse med därom av folkhushållningskommissionen utfärdade föreskrifter försetts med stämpel till utmärkande av ostens fetthalt.

Med kronstämplad ost förstås sådan såsom helfet stämplad ost, som i enlighet med av folkhushållningskommissionen givna föreskrifter genom vederbörande hushållningssällskaps försorg försetts med särskild stämpel till bevis, att osten varit efter tillverkningen lagrad i minst 8 månader.

§ 3.

De i § 1 b) och c) bestämda maximipriserna gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som beträffande försäljning, varom i § 1 b) förmäles, är närmast tillverkningsorten och beträffande försäljning, varom i § 1 c) förmäles, är närmast försäljningsorten.

§ 4.

Da vid försäljning, varom under § 1 b) och c) sägs, säljaren medgiver anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

Vid försäljning, varom under § 1 b) och c) sägs, må å ort på längre avstånd från tillverkningsorten respektive försäljningsorten än närmaste järnvägsstation eller hamn till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport å järnväg eller fartyg från nämnda järnvägsstation eller hamn till förstberörda ort.

§ 6.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 4 och 5 meddelade stadganden må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 7.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 8.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å ost, som tillverkats utom riket, samt ej heller å inom riket tillverkade mjuka ostsorter, såsom brie, camenbert, gervais, getost, mesost och potcheese, eller å margarinost eller inhemsk efterbildning av gorgonzola- och roquefortost.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 23 november 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Enligt § 8 i förestående förordning äger densamma ej tillämpning å ost, som tillverkats utom riket, och genom nådig kungörelse den 27 november 1917 (Sv. F. 17, n:r 768) förordnades, att ost av alla slag från och med den 28 november 1917 tills vidare till och med den 31 december 1917 skall vara tullfri.

Förbud mot utförsel av fläsk och levande svin från Gottland. På framställning av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gottlands län och efter hörande av folkhushållningskommissionen utfärdade Kungl. Maj:t den 9 november 1917 kungörelse med förbud mot utförsel av fläsk och levande svin från Gottland

till annan inrikes ort från och med den 18 november 1917 tills vidare intill den 1 juli 1918 (Sv. F. 17, n:r 727).

Försäljning av kaffesurrogat. Efter framställning av folkhushållningskommissionen utfärdades den 30 oktober 17 efterföljande **nådiga förordning** (Sv. F. 17, n:r 712).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående försäljning av kaffesurrogat;

given Stockholms slott den 30 oktober 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, på framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Annat kaffesurrogat än sådant, som är tillverkat enligt tillstånd, meddelat av folkhushållningskommissionen med stöd av förordningen den 31 juli 1917 angående förbud mot tillverkning av kaffesurrogat, må icke hållas till salu.

§ 2.

Kaffesurrogat må icke hållas till salu annorledes än i förseglat paket, som är försett med tydlig uppgift om paketets vikt (emballaget oberäknat), pris, tillverkarens namn och postadress samt år och månad för surrogatets tillverkning.

§ 3.

För kaffesurrogat må ej betingas högre pris än det å paketet angivna.

Återförsäljare må ej rubba förpackning, som omförmäles i § 2, eller utplana eller förändra därå enligt samma paragraf anbragt uppgift.

§ 4.

Från de i §§ 1—3 stadgade förbud må av folkhushållningskommissionen eller a dess vägnar medgivas undantag beträffande visst surrogat eller för särskilda fall.

§ 5.

Bryter någon mot förbud, som finnes stadgat i § 1, 2 eller 3, dömes till böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna paragraf sägs, fortsätter samma förseeelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 6.

Åtal jämlikt § 5 anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan finnes inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 7.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel vederbörande livsmedelsnämnds kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 30 oktober 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Nya maximipriser å socker och sirap. Sedan förslag till bestämmelser angående nya maximipriser å socker och sirap utarbetats av härtill särskilt utsedda sakkunniga och folkhushållningskommissionen den 14 november 1917 tillstyrkt förslaget, utfärdades i enlighet härmed den 23 november 1917 nådig förordning i ämnet av följande lydelse (Sv. F. 17, n:r 760).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående maximipris å socker och sirap;

given Stockholms slott den 23 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av gjord framställning och efter inhämtande av yttrande av folkhushållningskommissionen, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., förordna som följer:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av socker eller sirap annorledes än av tillverkaren eller för hans räkning må priset icke överstiga

	vid försäljning i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod. Öre pr kg.	direkt till allmänheten i öppen bod. Öre pr kg.
a råsocker	57	65
sirap, golden	42	54
» sirap, mörk	33	44
» kandisocker	74	82
fin raffinad, löstopp, i toppar om $3^1/_2$ eller $7^1/_2$ kilogram	64	72
kristallbitsocker, stora bitar	64·5	73
» kristallbitsocker, små bitar	64·5	73
bitsocker, stora bitar	64·5	73
bitsocker, små bitar	64·5	73
» bitsocker i paket	66·5	75
kaksocker	64·5	73
siktad raffinad	64	72
» malen raffinad	62	70
» pärlsocker	65	73
krossad melis, III, IV, V eller VI	61	69
vitt krossocker, K. S. eller K. S. O.	62	70
» vitt krossocker, B. B. eller *B. B.* stort eller O. smått	63	71
crushed (syltsocker)	62	70
» vitt pudersocker	60	68
» gult bastard	58	66
brunt bastard	55	63

Vid försäljning av tillverkaren eller för hans räkning skall å priset göras avdrag med minst 2 procent.

Ovan angivna maximipris gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord.

Till dessa maximipris må tillägg icke göras i vidare mån än enligt §§ 2—4 medgives.

§ 2.

Å ort på längre avstånd från tillverkningsorten än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras ett tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort. Dock må dylikt tillägg icke ske för mer än hälften av den kostnad, som belöper på varans sjötransport — däri inbegripen sjöförsäkring men ej krigsriskförsäkring — till följande orter, nämligen: Stockholm, Gävle, Stugsund, Hudiksvall, Sundsvall, Härnösand, Örnsköldsvik, Holmsund, Skelleftehamn och Luleå.

Vid försäljning i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod må till maximipris för raffinerat socker eller sirap, som tillverkats vid fabrik i Stockholm eller Lidköping, tillägg göras med 2 kronor 50 öre och för dylik vara, tillverkad vid fabrik i Göteborg, med 2 kronor för 100 kilogram.

§ 3.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 4.

För emballage, som av säljaren tillhandahålles, må, där detta säljes jämte varan, ej göras högre tillägg till maximipriset än för

Helsäckar

4 kr. 40 öre för linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
4 » jutesäckar,
50 » papperssäckar;

Halvsäckar

2 kr. 60 öre för linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
2 » 40 » » jutesäckar,
25 » papperssäckar;

Toppsockersäckar

1 kr. 60 öre för begagnade säckar för toppsocker;

Toppsockerfat

1 kr. 50 öre för furufat per 100 kilogram toppsocker;

Sirapsfat

15 kr. för fat om cirka 250 kilogram;

Sirapsdunkar

2 kr. 50 öre för bleckkärl om 25 kilogram;

Bitsockerlådor

75 öre för låda om 25 à 30 kilogram bitsocker; samt

Paketbitsockerlådor

1 kr. för låda om cirka 100 kilogram paketpackat bitsocker;
med skyldighet för säljaren att återköpa emballaget (dock icke papperssäckar) fraktfritt i oskadat skick för debiterat pris.

§ 5.

Vid beräkning för försålt varuparti av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—4 meddelade stadganden må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 6.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 7.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å socker eller sirap, som framställts i utlandet och som efter tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljes under villkor, vilka, i den mån föreskrifter icke meddelas av Kungl. Maj:t, bestämmas av kommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 25 november 1917, från och med vilken dag förordningen den 27 mars 1917 angående maximipris å socker och sirap skall upphöra att gälla.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 23 november 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Dyrtidsanslaget. Sedan 1917 års riksdag för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor anvisat ett förslagsanslag å 12 millioner kr., meddelades föreskrifter för ifrågavarande anslags användning under senare halvåret 1917 genom nådig kungörelse den 8 juni 1917.[1] För anslagets användning under första halvåret 1918 har den 9 november 1917 nådig kungörelse utfärdats. Denna författning skiljer sig endast i några detaljer från kungörelsen den 8 juni, och avvikelserna äro företrädesvis av formell art. Den enda ändringen av saklig innebörd återfinnes i § 1, mom. 3, där uttrycket »belysningsartiklar» inryckts bland de förnödenheter, för vilka statsbidrag må utgå. Den nya kungörelsen (Sv. F. 17, n:r 726) har följande lydelse:

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående statsbidrag till beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor;

given Stockholms slott den 9 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan riksdagen för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor anvisat å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag å tolv millioner kronor, nedan benämnt dyrtidsanslaget, Vi, efter förslag av folkhushållningskommissionen, funnit gott att beträffande bidrag från sagda anslag för tiden från och med den 1 januari 1918 till utgången av juni månad samma år förordna som följer:

§ 1.

Efter Kungl. Maj:ts prövning må kommun för beredande av lindring i de mindre bemedlades inom kommunen levnadsvillkor åtnjuta bidrag av dyrtidsanslaget.

Sådant statsbidrag utgår, i den mån Kungl. Maj:t icke i särskilt undantagsfall annorlunda bestämmer, under följande villkor, nämligen:

att bidraget ej användes till annat ändamål än tillhandahållande av livsmedel, antingen genom anordnande av bespisning eller annorledes, samt beklädnadsartiklar, bränsle och belysningsartiklar ävensom meddelande av upplysning och undervisning i hushållningsfrågor, dock att i undantagsfall, då säkerhet mot missbruk förefinnes, någon mindre del av bidraget må kunna användas till utbetalning av understöd i penningar;

att av livsförnödenheter endast de mest nödvändiga slagen och således ej till lyxvaror hänförliga sådana tillhandahållas medelst bidraget;

[1] Soc. Medd., årg. 1917, h. 6, sid. 712.

att till ändamål, som förut inom kommunen tillgodosetts utan anlitande av statsbidrag, bidraget användes endast för utvidgande av den sålunda tidigare bedrivna verksamheten;

att bidraget icke användes till bestridande av kostnad för kommunal förvaltning eller kontroll, ej heller för anskaffande av lokaler eller inventarier för med bidraget understödda anordningar;

att bidraget kommer endast sådana personer till godo, som kännbart lida av dyrtiden, varvid familjeförsörjare och barn, ävensom ålderstigna och sjuka främst böra tillgodoses samt inkomstgräns och samhällsställning icke böra i och för sig vara avgörande; samt

att den verksamhet, som med bidraget understödes, hålles helt skild från fattigvården och att bidraget icke användes till understöd åt personer, som åtnjuta full försörjning av fattigvården, samt ej heller eljest till minskande av kostnad, som jämväl under vanliga förhållanden åligger kommunen enligt gällande fattigvårdsförordning.

§ 2.

Bidrag av dyrtidsanslaget utgår i regel med lika stort belopp, som för de i § 1 angivna ändamål användes av de medel kommunen för ändamålet tillskjutit. Då synnerliga skäl därtill föranleda, må dock bidraget kunna höjas intill tre gånger samma belopp.

Jämväl må i särskilt undantagsfall kommun, som enligt förebragt utredning är av skatt synnerligt betungad eller eljest befinner sig i särdeles ogynnsam ekonomisk ställning, kunna erhålla större statsbidrag än nu sagts, och må i sådant fall bidraget kunna utgå med belopp, motsvarande intill hela kostnaden för den ifrågavarande understödsverksamheten.

Bidrag av enskilda samt till kommuns förfogande för ändamålet eljest ställt belopp må i fråga om statsbidrags utgående likställas med av kommunen själv tillskjutna medel.

§ 3.

Vederbörande kommun är ansvarig för att understödsverksamhet, för vilken bidrag av dyrtidsanslaget beviljats, anordnas så effektivt som möjligt samt äger rum under erforderlig kommunal kontroll.

Den eller de nämnder eller personer, vilka skola inom kommunen handhava sagda verksamhet, skola erhålla uppdrag härtill genom uttryckligt beslut av stadsfullmäktige eller kommunalstämma eller däremot svarande myndighet; och åligger det kommunen att, där verksamhet, som här avses eller eljest är föranledd av kristidsförhållandena, överlämnats åt flera kommunala organ, tillse, att lämplig fördelning av uppgifterna ävensom erforderlig samverkan mellan de kommunala organen åvägabringas för vinnande av planmässighet och enhetlighet i det kommunala kristidsarbetet i dess helhet.

§ 4.

Kommun, som önskar för tid intill utgången av juni månad 1918 erhålla bidrag av dyrtidsanslaget, skall därom till folkhushållningskommissionen ingiva till Konungen ställd ansökning, upprättad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles.

Vid ansökningen skola fogas:

a) plan för de anordningar, som åsyftas att under den i ansökningen avsedda tid vidtagas inom kommunen med anlitande av såväl statens bidrag som de av kommunen anvisade eller eljest tillhandahållna medel jämte beräkning av de med anordningarna förenade kostnader;

b) bevis angående beloppet av medel, som från kommunens sida tillskjutas eller eljest tillhandahållas av beskaffenhet att kunna tagas i beräkning vid statsbidragets bestämmande; samt

c) sådana upplysningar angående kommunens ekonomiska och sociala förhållanden, som må erfordras för bedömandet av ansökningen.

Folkhushållningskommissionen åligger att skyndsamt med eget yttrande överlämna ansökningen till Kungl. Maj:t.

§ 5.

Kommun, åt vilken bidrag av dyrtidsanslaget av Kungl. Maj:t beviljats, äger att om bidragets utbetalande hos folkhushållningskommissionen göra framställning, upprättad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles; skolande sådan framställning till kommissionen ingivas, beträffande utgifter, som belöpa på tiden januari—mars 1918, under april månad samma år och beträffande utgifter, som belöpa på tiden april—juni 1918, under juli månad 1918.

Ansökning om bidrags utbetalande skall åtföljas av:

a) redovisning för hela den under det ifrågavarande kvartalet utövade verksamhet, för vilken kommunen önskar utfå statsbidrag, avfattad å formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles;

b) handlingar till styrkande av det belopp, vilket under kvartalet blivit för verksamheten använt av medel, som av kommunen anslagits eller eljest tillhandahållits för verksamheten; samt

c) intyg av för ändamålet utsedda revisorer till styrkande av redovisningens riktighet och överensstämmelse med vederbörliga verifikationer.

Senast vid ingivande av ansökning om bidrags utbetalande för tiden april—juni 1918 skall avlämnas berättelse angående de under första halvåret 1918 vidtagna åtgärdernas omfattning, avfattad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles.

Efter granskning av ingiven ansökning om bidrags utbekommande utbetalar folkhushållningskommissionen till kommunen vad densamma tillkommer av det beviljade statsbidraget.

§ 6.

Kommun, åt vilken bidrag från dyrtidsanslaget av Kungl. Maj:t beviljats, är beträffande den verksamhet, som med bidraget understödes, underkastad den kontroll från statens sida, som Kungl. Maj:t må föreskriva.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 9 november 1917.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF ADOLF.

(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Arbetstillgången under tredje kvartalet 1917

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen för arbetstillgången grundar sig, liksom de förut lämnade översikterna, till huvudsaklig del på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 20 äro föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 2 288 arbetsgivare med 283 463 arbetare, varav *2 264* arbetsgivare med *268 604* arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett par undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad representativa för åtminstone hela den svenska storindustrien.

Efter bearbetning av de inkomna svaren har det visat sig, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs, i jämförelse med samma kvartal föregående år, såsom *bättre* av 311 arbetsgivare med 35 601 arbetare (13 %), såsom *oförändrad* av 1 266 arbetsgivare med 149 535 arbetare (56 %) samt som *sämre* av 687 arbetsgivare med 83 468 arbetare (31 %).

För bedömande av *arbetstillgången under tredje kvartalet 1917 inom industri och hantverk* kan i övrigt följande sammanställning anföras:

	Antal redovisade arbetare (medeltal)	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod.											
		1:sta kvartalet			2:dra kvartalet			3:dje kvartalet			4:de kvartalet		
		A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
1911 . . .	178 648	9	78	13	10	77	13	11	74	15	10	79	11
1912 . . .	197 904	13	75	12	18	77	5	21	74	5	19	75	6
1913 . . .	262 047	20	74	6	21	76	3	20	75	5	17	78	5
1914 . . .	253 115	16	76	8	18	76	6	7	61	32	13	64	23
1915 . . .	264 540	20	65	15	20	68	12	29	63	8	29	64	7
1916 . . .	281 793	33	61	6	38	57	5	39	55	6	39	56	5
1917 . . .	275 655	33	53	14	29	53	18	26	54	20	—	—	—

Med ledning av tabellen å sid. 1310—1311, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats efterföljande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper* under tredje kvartalet 1917.

	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod								
	3:dje kvart. 1916			2:dra kvart. 1917			3:dje kvart. 1917		
	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
Malmbrytning och metallindustri	58	39	3	49	44	7	41	51	8
Jord- och stenindustri	31	57	12	21	60	19	22	59	19
Trävaruindustri	46	49	5	25	59	16	24	62	14
Pappers- och grafisk industri	23	75	2	14	73	13	18	63	19
Livsmedelsindustri	10	71	19	10	63	27	4	65	31
Textil- och beklädnadsindustri	22	69	9	14	54	32	14	40	46
Läder-, hår- och gummivaruindustri	18	57	25	6	55	39		59	41
Kemisk-teknisk industri	23	74	3	6	43	51	7	43	50

Metallindustrien uppvisade även under tredje kvartalet mer tillfredsställande konjunkturer än någon av de andra näringsgrupperna. Vid flertalet gruvor rådde brist å arbetskraft. Vid Malmberget betecknades arbetstillgången som förbättrad i jämförelse med såväl föregående kvartal som motsvarande tid 1916. Järn- och stålverken uppvisade ävenledes mycket goda konjunkturer och i många fall bättre arbetstillgång än 1916. Endast i ett par fall uppgavs en försämring i fråga om avsättningsmöjligheter hava inträtt. Vid järn- och stålvarufabriker samt mekaniska verkstäder var ställningen icke så odelat gynnsam. De högt uppdrivna råvaruprisen och den därav föranledda fördyringen av fabrikaten uppgavs hava medfört minskad avsättning inom flera branscher, bland annat beträffande rullande järnvägsmateriel, lantbruks- och mejeriredskap o. d. De inom textilindustrien och andra näringsgrenar inträffade driftsinskränkningarna hava i vissa fall även återverkat på mekaniska verkstäder, som specialiserat sig på tillverkning av arbetsmaskiner för dessa industrier. Av liknande anledning har efterfrågan å oljemotorer i hög grad minskats. Slutligen vållade den ytterst knappa tillgången å smideskol och gjuterikoks också stora svårigheter.

Inom *jord- och stenindustrien* inträdde under kvartalet ingen större konjunkturförskjutning. Genomgående god arbetstillgång förefanns fortfarande vid kolgruvorna, inom torvindustrien samt i huvudsak även inom kakel- och porslinsindustrien. Tegelbruken ledo liksom under försommaren stor brist å arbetskraft, vartill nu mångenstädes kommo ytterligare svårigheter genom brist å kol och oljor; på en del platser nedlades tillverkningen till följd härav tidigare på hösten än vanligt. För glasindustrien voro konjunkturerna också mindre tillfredsställande. Avsättningen av hushållsglas har på grund av exportens avstängning sedan en längre tid varit avsevärt reducerad, och buteljtillverkningen hade likaledes känning av den minskade konsumtionen av malt- och spritdrycker. Inom båda branscherna gjorde sig råvarubrist dessutom gällande.

Trävaruindustrien företedde ej heller någon större förskjutning i jämförelse med förra kvartalet. Vid sågverken företogos flerstädes driftsinskränkningar delvis till följd av brist å smörjoljor och dels på grund av att utrymmet i brädgårdarna ej medgav stapling av större lager. Något överflöd å arbetskraft inrapporterades emellertid endast i ett fåtal fall. Tvärtom synes bränslekommissionens eller trävarubolagens egna skogsavverkningar hava tagit i anspråk ej endast alla de genom driftsinställelserna sysslolösa arbetare, utan även övrig i sågverksdistrikten tillgänglig arbetskraft, så att de i gång varande verken ofta haft svårt att hålla sin personal fulltalig. Inom snickeri- och möbelindustrien var arbetstillgången efter de inkomna rapporterna att döma minst lika god som vid motsvarande tid föregående år trots den knappa tillgången på åtskilliga förbrukningsartiklar. Brist på duglig arbetskraft gjorde sig även här i stor utsträckning gällande.

Inom *pappersindustrien* voro förhållandena ungefär enahanda som inom föregående grupp. De inrapporterade driftsinskränkningarna hava delvis föranletts av vattenbrist, överproduktion och brist på driftsförnödenheter, men i många fall också berott på svårigheten att hålla full arbetsstyrka. Särskilt uppgåvos trämassefabrikerna i detta hänseende hava haft stora olägenheter av konkurrensen med bränslekommissionen. Pappersbruken hade i allmänhet normal tillgång å arbetskraft; i de fall, där driften inskränkts, bereddes arbetarna merendels annan sysselsättning vid ombyggnadsarbeten o. d. Inom grafiska industrien var i jämförelse med föregående år en försämring av arbetstillgången att anteckna vid en del litografiska anstalter, förbättring däremot vid åtskilliga tidningstryckerier. Sistnämnda företeelse får sannolikt ställas i samband med den under kvartalet pågående valrörelsen.

Inom *livsmedelsindustrien* var arbetstillgången i nästan alla branscher avsevärt reducerad. Bryggerierna, som förra kvartalet uppvisat en viss förbättring, stodo genom den alltmera tilltagande bristen å malt flerstädes inför utsikten att få helt nedlägga eller åtminstone betydligt minska sin tillverkning. De enda hithörande industrigrenar, som arbetade under relativt gynnsamma konjunkturer, voro tobaksindustrien samt slakteri- och charkuteriyrket, vad sistnämnda näring beträffar dock med undantag för exportslakterierna, som genom det numera fullständigt genomförda exportförbudet stodo nästan utan sysselsättning.

Inom *textilindustrien* försämrades det redan förut brydsamma läget än ytterligare under kvartalet. Relativt gynnsammast voro utsikterna för linnefabrikerna, som ännu hade någon tillförsel av råvaror. Inom ylleindustrien, som åtminstone i någon mån har tillgång till inhemskt material, kunde flertalet fabriker ännu upprätthålla driften, om och med vissa inskränkningar. Bomullsindustrien befann sig däremot vid kvartalets slut i ett kritiskt läge till följd av nästan fullständig råvarubrist. Den minskade tillverkningen av textilvaror medförde i sin ordning åtskilliga svårigheter för konfektionsfabrikerna och övriga till *beklädnadsindustrien* hörande näringsgrenar. Några driftsinskränkningar av samma omfattning som vid

textilfabrikerna hava dock inom dessa fack ej omförmälts, och något överflöd å arbetskraft förspordes i allmänhet icke heller.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien* gjorde sig materialbristen alltmer kännbar. Särskilt hade skofabrikerna stora svårigheter att kämpa med på grund av den otillräckliga tillgången å bottenläder. Inom gummivaruindustrien synes någon ljusning hava inträtt, så att åtminstone ett par av de större fabrikerna kunde hålla sina arbetare i full sysselsättning.

Inom *kemisk-tekniska industrien* var arbetstillgången mycket ojämn, tydligen beroende på, i vad mån de olika företagen med större eller mindre framgång lyckats göra sig oberoende av utländska råvaror. Inom konstgödningsindustrien hade åtskilliga företag till följd av råvarubrist måst helt inställa driften, medan på andra håll arbetstillgången betecknades såsom god. Tändsticksfabrikerna arbetade liksom föregående kvartal i allmänhet under mindre goda konjunkturer, beroende på försvårad utförsel. Träkolsindustrien uppvisade däremot god arbetstillgång, men hade stundom svårt att fylla sitt behov av arbetskraft.

Bland *byggnadsarbetarna* synes arbetsbrist ingenstädes hava förekommit trots den å de flesta orter starkt begränsade nybyggnadsverksamheten. Tvärtom framträdde flerstädes brist på dugliga yrkesarbetare inom hithörande fack. Särskilt i Skåne var under september månad arbetstillgången synnerligen riklig, sedan de därstädes under en stor del av sommaren pågående arbetskonflikterna omsider bilagts. Den hotande bostadsbristen framtvingade under säsongens senare del flerstädes en stark forcering av pågående byggnadsarbeten, liksom också bränslebristen i vissa landsdelar, särskilt Norrland, föranledde ökning av arbetsstyrkan vid under anläggning varande kraftstationsbyggnader.

För *transportarbetarna* var arbetstillgången i Göteborg, Hälsingborg, Landskrona och Ystad bättre än under föregående kvartal. Även i Stockholm förefanns ganska god arbetstillgång; särskilt togs åtskillig arbetskraft i anspråk för lossning av inkommande vedlaster. I Malmö, Norrköping, Gävle och Sundsvall var arbetstillgången däremot mindre god.

Inom *jordbruket* uppgavs tillgången å arbetskraft såväl vid skörden som till höstflyttningen hava varit bättre än föregående år, samtidigt som efterfrågan uppenbarligen minskats. Detta har dock icke kunnat hindra, att lönerna även på detta område avsevärt ökats. Även till *husligt arbete* förefanns vid kvartalets slut ett anmärkningsvärt stort överskott av tjänstesökande å de flesta orter.

Skogshanteringen tog under kvartalet osedvanligt mycken arbetskraft i anspråk och skulle haft användning för ännu mer, om sådan kunnat anskaffas. Såsom i det föregående framhållits, beredde de omfattande skogsavverkningarna i många fall sysselsättning åt arbetare från andra näringsgrenar, som av olika orsaker blivit arbetslösa. De relativt höga förtjänster, som vid skogsarbetet kunnat uppnås, hava emellertid också i många fall uppgivits medföra en viss avfolkning inom andra industrier, vilka ej kunnat bjuda sina arbetare lika stora löneförmåner.

Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete: Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Malmbrytning och metallindustri:										
Malmgruvor	47	10 357	13	2 591	29	6 584	3	171	1	796
Malmförädlingsverk	74	24 005	26	13 254	42	10 479	6	272	—	—
Järn- och stålmanufaktur	98	8 114	24	2 633	38	3 264	12	663	16	935
Mekaniska verkstäder	233	39 640	63	14 197	98	17 706	42	4 098	26	2 937
Skeppsvarv	23	8 404	11	4 044	10	3 591	—	—	1	663
Elektromekanisk industri	21	8 324	9	4 631	5	873	3	1 837	3	929
Annan metallindustri	45	4 666	13	1 372	18	2 522	7	515	2	136
Jord- och stenindustri:										
Kolgruvor	10	2 595	5	1 375	4	1 185	1	37	—	—
Torvindustri	26	842	16	482	7	292	2	44	1	24
Stenhuggerier	43	3 017	7	375	5	166	9	477	7	444
Kakel-, porslins- och lerkärlsindustri	20	2 605	3	270	12	1 481	4	851	—	—
Tegelbruk	97	4 943	21	916	51	2 858	15	852	5	227
Glasbruk	24	2 914	1	206	9	825	4	537	8	1 270
Annan jord- och stenindustri	31	3 599	8	816	13	2 249	5	345	2	160
Trävaruindustri:										
Sågverk	217	22 626	28	3 179	96	10 175	56	5 407	31	3 668
Snickerifabriker och annan träförädling	175	9 731	60	4 537	73	3 083	25	1 458	8	266
Pappers- och grafisk industri:										
Trämassefabriker	70	10 645	12	1 758	32	4 321	8	979	12	2 726
Pappersbruk	35	7 699	2	600	14	4 136	11	1 669	6	1 136
Bokbinderier	31	2 261	6	546	18	1 371	5	316	2	28
Boktryckerier och litografiska anstalter	103	6 347	17	1 892	56	3 479	23	635	6	245
Livsmedelsindustri:										
Kvarnindustri	22	1 050	2	118	5	126	7	486	7	316
Bagerier	44	1 555	3	50	18	799	14	535	8	159
Sockerindustri	24	2 340	—	—	6	557	10	616	4	384
Choklad- och konfektfabriker	17	1 788	1	56	3	429	5	485	8	768
Bryggerier och bränn erier	75	3 531	—	—	17	1 382	20	1 030	20	562
Tobaksfabriker	4	1 183	1	199	3	984	—	—	—	—
Annan livsmedelsindustri	37	972	2	80	12	354	9	209	5	146
Textil- och beklädnadsindustri:										
Bomullsindustri	42	10 357	1	479	3	757	5	675	11	1 592
Jute- och linneindustri	7	1 323	1	179	2	531	1	75	3	538
Ylleindustri	49	6 447	4	638	23	3 682	8	535	6	548
Trikåfabriker	20	3 097	2	131	4	197	—	—	8	1 066
Annan textilindustri	38	2 455	3	320	18	926	8	653	5	395
Skrädderi- och sömnadsyrket	49	6 325	12	2 460	21	2 039	12	1 330	4	496
Annan beklädnadsindustri	29	1 778	5	335	14	1 068	7	302	3	73
Läder-, hår- o. gummivaruindustri:										
Garverier och läderfabriker	25	1 322	—	—	6	565	6	292	8	363
Skofabriker	45	5 702	1	19	17	1 940	8	1 123	16	2 260
Gummivarufabriker	7	1 044	—	—	—	—	2	861	2	60
Annan läder-, hår- och gummivaruind.	30	1 282	1	23	13	576	2	93	11	554
Kemisk-teknisk industri:										
Ljus-, tvål-, olje- och färgfabriker	27	864	3	73	7	251	3	172	8	197
Tändsticksfabriker	16	8 116	—	—	5	1 653	3	950	8	5 513
Annan kemisk-teknisk industri	39	3 729	7	811	13	1 514	5	880	10	353
Byggnadsverksamhet	85	6 902	15	1 315	26	3 196	26	1 902	10	334
Handel och varulager	48	1 946	4	353	12	490	10	239	11	332
Land- och sjötransport	30	6 041	4	658	7	1 959	10	1 946	5	863
Kraft-, belysnings- och vattenverk	32	4 171	4	1 639	18	1 443	8	781	2	308
Summa 3:dje kv. 1917	**2 264**	**268 604**	**421**	**69 608**	**903**	**108 058**	**430**	**37 331**	**320**	**34 770**
» 2:dra » »	2 241	276 438	450	78 744	961	110 593	412	36 518	277	38 075
» 1:sta » »	2 239	281 923	453	91 700	938	115 585	428	35 078	271	28 332
» 4:de » 1916	2 252	277 908	620	107 150	1 094	129 813	323	27 247	133	9 019
» 3:dje » »	2 371	289 387	711	112 741	1 121	131 750	344	26 057	119	13 634

Dålig		Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft					
		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd	
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
1	215	8	4 915	39	5 442	—	—	34	8 862	13	1 495	—	—
—	—	13	3 781	58	18 408	3	1 816	31	17 946	41	6 012	2	47
8	619	7	373	53	5 115	38	2 626	15	2 085	77	5 691	6	338
4	702	28	3 349	121	21 116	84	15 175	63	13 641	164	25 323	6	676
1	106	5	767	16	6 868	2	769	13	5 195	10	3 209	—	—
1	54	6	1 269	9	4 415	6	2 640	4	599	15	7 630	2	95
5	121	3	550	24	2 044	18	2 072	16	1 099	28	3 548	1	19
—	—	—	—	10	2 595	—	—	7	2 087	3	508	—	—
—	—	7	160	17	603	2	79	13	398	12	434	1	10
15	1 555	9	853	23	1 332	11	832	12	570	23	1 705	8	742
1	3	6	204	13	2 398	1	3	5	1 971	13	572	2	62
5	90	26	945	56	3 541	15	457	37	2 404	58	2 465	2	74
2	76	1	50	8	775	15	2 089	9	1 037	14	1 549	1	328
3	31	4	250	19	2 842	8	507	8	618	22	2 766	1	215
6	197	22	1 324	129	12 425	66	8 877	64	6 962	150	15 559	3	105
9	387	43	2 347	101	5 694	31	1 690	48	2 927	120	6 462	7	342
6	861	11	1 789	37	4 110	22	4 746	27	3 639	41	6 681	2	325
2	158	2	698	14	3 512	19	3 489	4	1 228	28	5 514	3	957
—	—	6	703	21	1 339	4	219	8	620	22	1 497	1	144
1	96	21	2 018	71	3 438	11	891	14	1 191	86	5 022	3	134
1	4	1	16	13	687	8	347	1	85	15	557	6	408
1	12	4	197	21	892	19	466	2	65	31	1 214	11	276
4	783	—	—	20	1 719	4	621	1	50	20	1 881	3	409
—	—	1	56	11	1 373	5	309	—	—	14	1 356	3	382
18	557	1	126	32	2 135	42	1 270	4	236	60	3 053	11	242
—	—	2	236	2	947	—	—	—	—	4	1 183	—	—
9	183	3	102	19	516	15	354	3	90	30	821	4	61
22	6 854	1	50	14	2 894	27	7 413	3	295	28	7 226	11	2 836
—	—	—	—	6	1 178	1	145	1	330	5	667	1	326
8	1 044	1	153	33	4 569	15	1 725	7	842	41	5 579	1	26
6	1 708	—	—	9	655	11	2 442	1	50	14	1 465	5	1 582
4	161	4	285	25	1 684	9	486	1	109	34	2 196	3	150
—	—	7	568	38	5 057	4	700	7	576	41	5 299	1	450
—	—	4	375	18	1 233	7	170	3	146	26	1 632	—	—
5	102	3	385	9	444	13	493	1	5	22	1 235	2	82
3	360	5	379	24	2 930	16	2 393	2	130	36	4 669	7	903
3	123	—	—	3	874	4	170	—	—	5	948	2	96
3	36	4	101	15	762	11	419	4	116	21	1 025	5	141
6	171	4	137	10	319	13	408	1	32	22	710	4	122
—	—	—	—	5	1 228	11	6 888	1	680	15	7 436	—	—
4	171	6	661	20	2 216	13	852	10	1 294	27	2 349	2	86
8	155	20	2 762	32	2 967	33	1 173	19	2 569	59	4 135	7	198
11	532	1	31	21	941	26	974	2	248	35	1 370	11	328
4	615	3	484	9	2 049	18	3 508	2	223	27	5 518	1	300
—	—	8	2 152	18	1 254	6	765	2	1 638	29	2 272	1	261
190	**18 837**	**311**	**35 601**	**1 206**	**149 535**	**687**	**83 468**	**510**	**84 888**	**1 601**	**169 438**	**153**	**14 278**
141	12 508	332	42 895	1 337	163 123	572	70 420	534	91 447	1 577	173 880	130	11 111
149	11 228	407	54 512	1 372	179 759	460	47 652	391	81 968	1 636	181 380	212	18 575
82	4 679	690	96 537	1 316	160 092	246	21 279	608	117 445	1 566	154 994	78	5 469
76	5 205	812	105 126	1 304	154 673	255	29 588	945	150 490	1 375	134 414	51	4 483

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete:*

	3:dje kvartalet 1917			2:dra kvartalet 1917			3:dje kvartalet 1916		
	sept.	aug.	juli	juni	maj	april	sept.	aug.	juli
Jordbruk	87	99	74	46	50	58	58	70	50
Skogsbruk	9	9	9						
Övriga näringsgrenar	107	119	132	111	110	132	89	99	96
Samtliga »	81	83	88	94	93	108	79	88	82

Enär grupperna jord- och skogsbruk icke förut redovisats var för sig, kunna några exakta jämförelsetal för dessa grupper ej erhållas. Då efterfrågan å skogsarbetare under sommaren och hösten 1916 emellertid ej var tillnärmelsevis så stor som innevarande år, kan man dock med tämligen stor trygghet utgå ifrån, att de för 1916 års tredje kvartal anförda siffrorna i huvudsak äro uttryck för förhållandena inom jordbruket.

En totalbild av ställningen lämnas i den statistiska sammanställningen å sid. 1306, enligt vilken bland de av rapporteringen berörda 268 604 arbetarna 26 % voro anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mycket god, under det att 20 % tillhörde företag med mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror voro för samma kvartal 1916 resp. 39 och 6 %, 1915 resp. 29 och 8 %, 1914 resp. 7 och 32 %, 1913 resp. 20 och 5 % samt 1912 resp. 21 och 5 %. Frånser man år 1914, då näringslivet ännu behärskades av krigsutbrottets första förlamande inflytande, framstå siffrorna för innevarande år i belysning av dessa jämförelsetal såsom föga gynnsamma. Efter vad som framgår av såväl arbetsgivarnas uppgifter som fackföreningarnas i det följande återgivna arbetslöshetsrappporter, hade den hotande krisen dock ej åtminstone under nu ifrågavarande månader tagit sig uttryck i någon större ökning av arbetslösheten. De hittills kända arbetslöshetssiffrorna äro visserligen högre än motsvarande procenttal för år 1916, men kunna eljest betecknas såsom fullt normala. Detta gynnsamma förhållande beror otvivelaktigt till stor del därpå, att arbetsgivarna under nuvarande konjunkturer i allmänhet haft både intresse och förmåga att i det längsta hålla sin arbetarstam samlad, även om sysselsättning för tillfället fattats. Att under den kommande vintern ökade svårigheter härvidlag skola göra sig gällande, torde emellertid redan nu kunna och böra förutses.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 juli, 1 augusti och 1 september 1917.

I arbetslöshetsrapporteringen för tredje kvartalet av år 1917 hava liksom föregående kvartal deltagit 31 fackförbund. Antalet medlemmar i de rapporterande fackföreningarna den 1 juli, 1 augusti och 1 september 1917 utgjorde resp. 92 678, 90 919 och 90 834. Av dessa voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 3·1, 3·3 och 2·8 %. Motsvarande siffror för samtliga månader under de år, denna undersökning pågått, framgå av nedanstående tablå:

	1911		1912		1913		1914		1915		1916		1917	
	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %
Januari .	—	—	43 067	8·5	54 340	8·4	60 535	7·5	59 195	15·0	65 614	7·7	75 000	5·4
Februari .	—	—	50 972	11·1	52 774	8·9	61 468	10·4	56 788	14·8	64 855	8·0	77 101	5·9
Mars . . .	61 550	12·0	53 122	8·4	50 392	7·1	58 354	7·5	57 476	12·0	64 218	6·7	79 174	5·5
April . .	65 230	10·4	53 727	6·5	51 031	5·7	64 410	6·5	63 895	11·2	70 502	5·2	84 486	6·1
Maj . . .	57 833	6·7	55 163	5·2	52 735	4·0	63 146	5·1	60 074	8·5	69 542	4·7	85 320	4·4
Juni . . .	56 369	3·5	55 034	3·7	53 186	2·6	60 494	3·2	58 980	6·7	59 775	3·3	83 424	2·8
Juli . . .	52 881	3·2	52 917	3·3	52 380	2·7	62 823	3·1	66 184	6·3	67 026	2·7	92 678	3·1
Augusti .	48 562	2·9	54 267	2·8	53 906	2·5	58 912	3·0	59 870	4·0	66 801	2·7	90 919	3·3
September	48 007	3·1	50 927	2·7	53 954	2·3	58 257	8·1	61 072	3·6	65 430	2·2	90 834	2·8
Oktober .	46 893	2·3	56 451	2·9	57 872	2·2	61 883	7·7	68 050	3·5	72 335	2·2	—	—
November	45 627	4·3	53 856	3·6	62 073	2·6	61 023	8·1	64 996	3·8	72 843	2·3	—	—
December.	44 539	4·4	51 521	5·7	59 922	4·4	59 084	10·3	66 947	4·5	71 169	2·2	—	—

Av de mera betydande fackförbunden uppvisade måleri- och textilarbetareförbunden den största arbetslösheten. Bland målarna voro vid de tre här redovisade månadsskiftena resp. 15·2, 10·8 och 12·6 % arbetslösa. För textilarbetarna voro motsvarande siffror 14·5, 12·2 och 7·2 %. Sten industriarbetareförbundet företedde även relativt höga siffror, resp. 7·7, 8·5 och 10·5 %. Bageriarbetarna hade den 1 juli 9·9 % arbetslösa, men nedgick siffran sedan till 4·7 %. Skrädderiarbetareförbundet uppvisade däremot en starkt stigande kurva, resp. 0·7, 7·2 och 9·9 %, vilket emellertid endast är att tillskriva de inom yrket rådande säsongförhållandena.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom de särskilda organisationerna föreligga i efterföljande tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Tabellen å sid. 1320 är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män			
		Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	17	1 139	24	121	**1 284**
» bleck- och plåtslagare »	41	1 263	147	—	**1 410**
» bokbindare »	10	490	94	606	**1 190**
» bryggeriarbetare »	21	1 070	29	563	**1 662**
De förenade förbunden	27	1 716	137	332	**2 185**
Sv. gjutare förbundet	97	3 064	517	14	**3 595**
» grov- och fabriksarbetare »	124	10 213	439	690	**11 342**
» gruvarbetare »	13	876	17	—	**893**
» handelsarbetare »	12	493	29	74	**596**
» handskarbetare »	1	124	3	52	**179**
» hattarbetare »	4	110	12	—	**122**
» kommunalarbetare »	28	2 255	29	—	**2 284**
Intern. litografiska »	14	390	36	—	**426**
Sv. metallindustriarbetare »	47	—	—	—	**36 647**
Därav: Järnbruksarbetare	19	—	—	—	**7 548**
Mek. verkstadsarbetare	28	—	—	—	**29 099**
Sv. murare förbundet	23	1 398	117	—	**1 515**
» måleriarbetare »	24	1 225	84	—	**1 309**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	27	985	143	27	**1 155**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	18	1 875	451	779	**3 105**
» skrädderiarbetare »	28	1 018	88	273	**1 379**
» stenindustriarbetare »	43	1 013	100	—	**1 113**
» sågverksindustriarbetare »	58	5 166	564	23	**5 753**
Intern. tobaksarbetare »	11	463	31	2 126	**2 620**
Sv. transportarbetare »	6	837	14	—	**851**
» träarbetare »	84	5 338	539	19	**5 896**
» tunnbinderiarbetare »	8	118	4	—	**122**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	6	351	4	—	**355**
» elektriska arbetare »	18	685	53	—	**738**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	2	229	14	50	**293**
» stuckatör »	1	11	—	—	**11**
» textilarbetare »	15	946	50	702	**1 698**
» typograf »	17	710	217	23	**950**
Summa	**845**	[2] —	[2] —	[2] —	**92 678**

[1] Jfr noten å sid. 1320. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 juli 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under juni 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
108	3	16	127	9·9	127	—	24	1	47	1	73	14	959	106	2 541
60	3	—	63	4·5	63	—	40	1	53	2	96	14	885	46	1 011
7	—	7	14	1·2	6	8	45	—	25	4	74	1	191	1	80
31	4	42	77	4·6	59	18	71	—	14	3	88	4	269	48	1 180
80	1	11	92	4·2	66	26	34	397	65	1	497	9	689	90	1 053
86	3	—	89	2·5	86	3	131	39	138	1	309	8	428	42	875
647	36	128	811	7·2	447	364	328	488	273	46	1 135	35	2 919	618	8 919
—	—	—	—	—	—	—	33	9	14	—	56	—	—	—	—
16	—	—	16	2·7	16	—	9	1	10	—	20	4	329	16	345
—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	5	—	—	—	—
10	—	—	10	8·2	10	—	1	—	2	—	3	2	55	9	252
47	2	—	49	2·1	23	26	61	—	36	1	98	5	451	19	351
2	—	—	2	0·5	2	—	7	—	8	—	15	1	205	2	50
—	—	—	491	1·3	—	—	—	—	—	—	—	11	3 509	39	785
—	—	—	20	0·3	—	—	—	—	—	—	—	3	1 133	3	62
—	—	—	471	1·6	—	—	—	—	—	—	—	8	2 376	36	723
29	12	—	41	2·7	41	—	16	221	15	—	252	3	414	25	528
186	13	—	199	15·2	146	53	47	34	32	—	113	12	899	121	2 155
3	—	—	3	0·3	3	—	22	—	28	1	51	1	65	3	60
16	5	12	33	1·1	33	—	37	—	50	—	87	3	1 512	31	320
5	1	3	9	0·7	9	-	25	—	13	2	40	3	197	9	186
78	8	—	86	7·7	54	32	52	24	27	72	175	4	169	38	584
128	8	—	136	2·4	90	46	206	6	186	21	419	8	1 008	115	1 998
—	—	8	8	0·3	8	—	111	—	14	1	126	1	1 373	4	88
23	—	—	23	2·7	23	—	42	—	4	4	50	—	—	—	—
115	6	4	125	2·1	56	69	189	379	110	1	679	22	2 068	56	917
23	—	—	23	18·9	3	20	1	—	5	—	6	3	57	22	158
21	—	—	21	5·9	21	—	13	1	9	—	23	4	255	21	288
20	1	—	21	2·8	14	7	16	—	40	—	56	6	174	11	203
—	1	—	1	0·3	1	—	—	—	4	—	4	1	11	1	13
2	—	—	2	18·2	2	—	—	—	—	—	—	1	11	2	12
6	—	240	246	14·5	244	2	35	—	34	6	75	6	1 025	244	2 595
10	2	—	12	1·3	12	—	24	—	36	7	67	3	381	9	164
[2] —	[2] —	[2] —	2 890	3·1	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	189	20 458	1 748	27 696

[2] liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män			
		Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	17	1 226	19	105	**1 350**
» blick- och plåtslagare »	43	1 269	146	—	**1 415**
» bokbindare »	8	454	84	506	**1 044**
» bryggeriarbetare »	18	978	29	520	**1 527**
De förenade förbunden	26	1 633	130	230	**1 993**
Sv. gjutare förbundet	95	2 921	479	14	**3 414**
» grov- och fabriksarbetare »	121	10 012	414	689	**11 115**
» gruvarbetare »	10	625	16	—	**641**
» handelsarbetare »	10	420	29	67	**516**
» handskarbetare »	1	123	3	60	**186**
» hattarbetare »	3	72	3	—	**75**
» kommunalarbetare »	26	2 213	37	—	**2 250**
Intern. litografiska »	14	421	36	—	**457**
Sv. metallindustriarbetare »	47	—	—	—	**38 225**
Därav: Järnbruksarbetare	18	—	—	—	**7 128**
Mek. verkstadsarbetare	29	—	—	—	**31 097**
Sv. murare förbundet	22	1 184	103	—	**1 287**
» måleriarbetare »	19	1 086	66	—	**1 152**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	27	932	140	30	**1 102**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	19	1 220	294	394	**1 908**
» skrädderiarbetare »	64	1 655	163	195	**2 013**
» stenindustriarbetare »	41	859	106	—	**965**
» sågverksindustriarbetare »	55	4 552	499	—	**5 051**
Intern. tobaksarbetare »	12	517	25	2 319	**2 861**
Sv. transportarbetare »	7	821	18	—	**839**
» träarbetare »	76	5 070	548	29	**5 647**
» tunnbinderiarbetare »	7	107	4	—	**111**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	8	547	4	—	**551**
» elektriska arbetare »	16	650	59	—	**709**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	2	240	15	49	**304**
» stuckatör »	2	34	—	—	**34**
» textilarbetare »	15	960	53	621	**1 634**
» typograf »	10	401	120	22	**543**
Summa	**839**	[2] —	[2] —	[2] —	**90 919**

[1] Jfr noten å sid. 1320. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 augusti 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under juli 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
75	2	2	79	5·9	79	—	20	1	41	2	64	12	922	78	2 088
74	—	—	74	5·2	69	5	42	1	54	2	99	18	1 007	73	1 353
2	—	3	5	0·5	5	—	30	—	20	3	53	2	704	5	78
25	4	33	62	4·1	62	—	66	—	18	10	94	3	123	32	846
56	4	50	110	5·5	96	14	54	—	66	3	123	3	503	50	891
63	2	—	65	1·9	58	7	119	107	100	4	330	11	490	54	816
719	30	139	888	8·0	577	311	441	58	225	37	761	35	3 336	719	12 477
—	—	—	—	—	—	—	22	—	23	—	45	—	—	—	—
14	—	—	14	2·7	14	—	2	—	8	—	10	2	261	14	270
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—
9	—	—	9	12·0	1	8	—	—	—	—	—	1	8	8	192
15	—	—	15	0·7	15	—	51	—	30	10	91	3	416	14	221
1	—	—	1	0·2	1	—	9	—	8	—	17	1	223	1	27
—	—	—	545	1·4	—	—	—	—	—	—	—	20	8 422	88	1 677
—	—	—	31	0·4	—	—	—	—	—	—	—	7	2 597	22	405
—	—	—	514	1·7	—	—	—	—	—	—	—	13	5 825	66	1 272
32	8	—	40	3·1	40	—*	8	224	9	1	242	6	478	40	996
119	5	—	124	10·8	115	9	7	—	12	31	50	10	745	124	2 726
11	—	—	11	1·0	9	2	33	—	32	—	65	4	96	9	156
119	—	25	144	7·5	8	136	33	27	41	—	101	4	809	139	229
118	14	13	145	7·2	127	18	95	16	38	64	213	9	508	85	1 984
71	11	—	82	8·5	65	17	30	16	24	80	150	4	173	24	386
89	9	—	98	1·9	79	19	198	—	183	32	413	13	1 438	84	1 608
11	2	90	103	3·6	8	95	152	—	5	—	157	1	106	96	980
22	—	—	22	2·6	22	—	34	—	4	—	38	—	—	—	—
67	5	—	72	1·3	65	7	168	390	100	3	661	17	1 665	67	1 148
3	—	—	3	2·7	3	—	3	—	1	—	4	2	26	3	38
22	—	—	22	4·0	22	—	16	4	10	—	30	4	293	22	246
10	—	—	10	1·4	10	—	11	8	17	—	36	3	114	8	152
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	—	178	200	12·2	161	39	47	—	23	11	81	4	697	136	3 442
9	4	—	13	2·4	13	—	14	—	14	4	32	2	318	13	300
2 —	2 —	2 —	2 956	3·3	2 —	2 —	2 —	2 —	2 —	2 —	2 —	197	23 881	1 986	34 777

liga organisationer hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	17	1 218	21	140	**1 379**
» bleck- och plåtslagare »	43	1 263	138	—	**1 401**
» bokbindare »	3	95	21	137	**253**
» bryggeriarbetare »	16	950	29	528	**1 507**
De förenade förbunden	23	1 594	123	237	**1 954**
Sv. gjutare förbundet	89	2 869	480	14	**3 303**
» grov- och fabriksarbetare »	128	10 505	423	681	**11 609**
» gruvarbetare »	11	678	16	—	**694**
» handelsarbetare »	10	420	27	75	**522**
» handskarbetare »	1	123	3	61	**187**
» hattarbetare »	3	94	10	—	**104**
» kommunalarbetare »	27	2 321	37	—	**2 358**
Intern. litografiska »	14	451	44	—	**495**
Sv. metallindustriarbetare »	50	—	—	—	**38 999**
Därav: Järnbruksarbetare	21	—	—	—	**7 597**
Mek. verkstadsarbetare	29	—	—	—	**31 402**
Sv. murare förbundet	22	1 082	58	—	**1 140**
» måleriarbetare »	18	1 104	66	—	**1 170**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	29	927	144	30	**1 101**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	18	1 746	457	714	**2 917**
» skrädderiarbetare »	23	580	73	182	**785**
» stenindustriarbetare »	37	770	97	—	**867**
» sågverksindustriarbetare »	51	4 625	471	—	**5 096**
Intern. tobaksarbetare »	12	520	32	2 333	**2 885**
Sv. transportarbetare »	7	880	21	—	**901**
» träarbetare »	72	4 983	552	22	**5 557**
» tunnbinderiarbetare »	7	102	3	—	**105**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	9	641	4	—	**645**
» elektriska arbetare »	18	757	58	—	**815**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	1	8	1	—	**9**
» stuckatör »	2	34	—	—	**34**
» textilarbetare »	14	871	44	475	**1 390**
» typograf »	11	438	132	22	**592**
Summa	781	[2] —	[2] —	[2] —	**90 884**

[1] Jfr noten å sid. 1320. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 september 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under augusti 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisande			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
61	2	2	65	4·7	65	—	18	—	37	10	65	13	972	65	1 480
78	2	—	80	5·7	80	—	43	85	47	58	233	14	997	74	1 261
2	—	2	4	1·6	4	—	15	—	4	—	19	2	225	4	72
22	—	28	50	3·3	35	15	62	—	17	9	88	4	267	29	775
32	5	—	37	1·9	37	—	48	157	53	2	260	7	569	36	525
93	5	1	99	2·9	73	26	132	65	82	12	291	14	526	71	381
612	30	157	799	6·9	625	174	432	156	241	33	862	40	3 935	534	9 236
—	—	—	—	—		—	15	—	7	—	22	—	—	—	—
8	—	—	8	1·5	8	—	2	2	7	—	11	2	257	8	234
—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	—	—	12	0·5	12	—	65	—	36	12	113	3	367	9	84
1	—	—	1	0·2	1	—	10	—	1	—	11	1	231	1	27
—	—	—	561	1·4	—	—	—	—	—	—	—	17	5 454	51	776
—	—	—	11	0·1	—	—	—	—	—	—	—	3	1 435	3	51
—	—	—	550	1·8	—	—	—	—	—	—	—	14	4 019	48	725
16	3	—	19	1·7	19	—	10	124	13	1	148	3	69	7	176
144	3	—	147	12·6	140	7	8	—	9	36	53	8	722	142	3 459
27	1	—	28	2·5	28	—	24	21	30	1	76	10	485	20	379
6	1	1	8	0·3	8	—	56	80	51	—	187	3	373	7	97
59	2	17	78	9·9	77	1	27	—	10	3	40	9	452	76	1 678
77	14	—	91	10.5	72	19	29	11	11	13	64	4	164	44	663
131	8	—	139	2·7	137	2	172	45	149	10	376	5	639	55	1 078
4	—	12	16	0·6	16	—	108	—	7	—	115	2	1 531	16	385
34	—	—	34	3·8	34	—	63	—	3	—	66	—	—	—	—
132	4	—	136	2·4	129	7	153	214	82	5	454	19	1 991	129	2 446
—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	4	—	—	—	—
9	—	—	9	1·4	9	—	35	5	8	—	48	3	224	9	102
9	—	—	9	1·1	9	—	21	15	33	—	69	4	246	9	189
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	3	8·8	3	—	—	—	—	—	—	1	22	3	81
53	2	45	100	7·2	100	—	46	—	24	6	76	4	721	53	840
7	7	—	14	2·4	14	—	10	—	9	3	22	3	374	14	331
[1] —	[1] —	[1] —	2 547	2·8	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	195	21 763	1 466	26 655

liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 juli, 1 augusti och 1 september 1917.

Fackförbund	Juli			Augusti			September		
	Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa	
		Antal	%		Antal	%		Antal	%
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförb.	1 284	127	9·9	1 350	79	5·9	1 379	65	4·7
» bleck- och plåtslagareförbundet	1 410	63	4·5	1 415	74	5·2	1 401	80	5·7
» bokbindare »	1 190	14	1·2	1 044	5	0·5	253	4	1·6
» bryggeriarbetare »	1 662	77	4·6	1 527	62	4·1	1 507	50	3·3
De förenade förbunden	2 185	92	4·2	1 993	110	5·5	1 954	37	1·9
Sv. gjutare förbundet	3 595	89	2·5	3 414	65	1·9	3 363	99	2·9
» grov- och fabriksarbetare »	11 342	811	7·2	11 115	888	8·0	11 609	799	6·9
» gruvarbetare »	893	—	—	641	—	—	694	—	—
» handelsarbetare »	596	16	2·7	516	14	2·7	522	8	1·5
» handskarbetare »	179	—	—	186	—	—	187	—	—
» hattarbetare »	122	10	8·2	75	9	12·0	104	—	—
» kommunalarbetare »	2 284	49	2·1	2 250	15	0·7	2 358	12	0·5
Intern. litografiska »	426	2	0·5	457	1	0·2	495	1	0·2
Sv. metallindustriarbetare »	36 647	491	1·3	38 225	545	1·4	38 999	561	1·4
Därav:									
Järnbruksarbetare	7 548	20	0·3	7 128	31	0·4	7 597	11	0·1
Mek. verkstadsarbetare	29 099	471	1·6	31 097	514	1·7	31 402	550	1·8
Sv. murare förbundet	1 515	41	2·7	1 287	40	3·1	1 140	19	1·7
» måleriarbetare »	1 309	199	15·2	1 152	124	10·8	1 170	147	12·6
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	1 155	3	0·3	1 102	11	1·0	1 101	28	2·5
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	3 105	33	1·1	1 908	144	7·5	2 917	8	0·3
» skrädderiarbetare »	1 379	9	0·7	2 013	145	7·2	785	78	9·9
» stenindustriarbetare »	1 113	86	7·7	965	82	8·5	867	91	10·5
» sågverksindustriarbetare »	5 753	136	2·4	5 051	98	1·9	5 096	139	2·7
Intern. tobaksarbetare »	2 620	8	0·3	2 861	103	3·6	2 885	16	0·6
Sv. transportarbetare »	851	23	2·7	839	22	2·6	901	34	3·8
» träarbetare »	5 896	125	2·1	5 647	72	1·3	5 557	136	2·4
» tunnbinderiarbetare »	122	23	18·9	111	3	2·7	105	—	—
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	355	21	5·9	551	22	4·0	645	9	1·4
» elektriska arbetare »	738	21	2·8	709	10	1·4	815	9	1·1
» slakteri- och charkuteriarbetare »	293	1	0·3	304	—	—	9	—	—
» stuckatör »	11	2	18·2	34	—	—	34	3	8·8
» textilarbetare »	1 698	246	14·5	1 634	200	12·2	1 390	100	7·2
» typograf »	950	12	1·3	543	13	2·4	592	14	2·4
Summa	**92 678**	**2 880**	**3·1**	**90 919**	**2 956**	**3·3**	**90 884**	**2 547**	**2·8**

[1] Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 1322—1323) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med oktober 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 1369 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den allt mer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Okt.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 054	1 093	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 539
Södertälje	747	804	885	973	986	1 019	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 405
Uppsala	715	780	861	933	960	988	1 032	1 109	1 241	1 295	1 329	1 400
Nyköping	710	746	833	883	904	952	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 363
Eskilstuna	735	776	865	913	928	954	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 434
Linköping	708	752	853	912	929	960	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 392
Norrköping	750	798	884	945	961	991	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 450
Motala	672	712	822	880	904	950	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 384
Jönköping	705	735	827	888	923	955	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 401
Växjö	695	719	818	864	890	950	991	1 058	1 130	1 183	1 224	1 315
Kalmar	699	728	818	890	907	928	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 373
Västervik	716	738	808	863	927	948	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 323
Visby	733	760	830	883	920	948	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 324
Karlskrona	717	762	866	924	944	978	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 380
Kristianstad	672	724	816	909	905	945	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 336
Malmö	730	773	867	958	991	1 013	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 485
Lund	701	738	845	913	920	947	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 472
Landskrona	690	745	840	916	940	962	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 460
Hälsingborg	698	732	821	899	916	958	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 448
Ystad	693	726	827	902	914	958	982	1 042	1 137	1 228	1 274	1 405
Halmstad	700	743	840	904	924	957	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 386
Göteborg	745	771	900	960	976	1 038	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 511
Lysekil	754	778	854	916	948	990	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 420
Vänersborg	711	736	830	997	941	985	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 403
Borås	709	757	855	919	943	990	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 406
Tidaholm	691	717	817	879	927	948	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 303
Karlstad	723	779	858	909	945	993	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 394
Örebro	720	769	859	923	937	970	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 398
Kopparberg	705	740	816	868	907	935	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 298
Västerås	717	756	837	909	934	981	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 406
Falun	734	770	840	919	950	975	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 386
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	906	940	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 363
Ludvika	716	742	821	883	917	938	1 024	1 095	1 188	1 249	1 317	1 397
Gävle	736	785	855	923	954	994	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 389
Söderhamn	724	775	863	915	955	977	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 384
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 016	1 094	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 560
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	953	1 018	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 505
Nyland	764	794	842	894	943	1 012	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 458
Östersund	793	836	892	974	994	1 033	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 486
Umeå	746	778	837	911	945	993	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 468
Luleå	763	799	868	934	952	999	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 570
Boden	744	793	875	920	957	1 004	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 563
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	971	1 008	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 537
Kiruna	819	855	892	952	971	1 014	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 546
Samtliga orter	728	765	852	916	945	975	1 031	1 104	1 205	1 273	1 321	1 398

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftssiffra av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914	1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Okt.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	130·4	135·8	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	190·5
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	132·0	136·4	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	188·1
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	134·3	138·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	195·8
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	127·3	134·1	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	192·0
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	126·3	129·8	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	195·1
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	131·2	135·6	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	196·6
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	128·1	132·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	193·3
Motala	100	106·0	122·3	131·0	134·5	141·4	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	206·0
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	130·9	135·5	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	198·7
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	128·1	136·7	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	189·2
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	129·8	132·8	139·8	149·6	164·1	174·4	183·4	196·4
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	129·5	132·4	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	184·8
Visby	100	103·7	113·2	120·5	125·5	129·3	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	180·6
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	131·7	136·4	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	192·5
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	134·7	140·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	198·8
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	135·8	138·8	143·2	153·3	167·7	180·6	191·4	203·4
Lund	100	105·3	120·5	130·2	131·2	135·1	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	210·0
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	136·2	139·4	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	211·6
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	131·2	137·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	207·4
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	131·9	138·2	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	202·7
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	132·0	136·7	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	198·0
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	131·0	139·3	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	202·8
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	125·7	131·3	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	188·3
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	132·3	138·5	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	197·3
Borås	100	106·8	120·6	129·6	133·0	139·6	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	198·3
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	134·2	137·2	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	188·6
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	130·7	137·3	144·3	152·6	168·0	173·3	181·5	192·8
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	130·1	134·7	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	194·2
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	128·7	132·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	184·1
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	130·3	136·8	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	196·1
Falun	100	104·9	114·4	125·2	129·4	132·8	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	188·8
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	131·5	136·4	143·5	157·2	171·4	182·9	190·4	197·8
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	128·1	131·0	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	195·1
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	129·6	135·1	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	188·7
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	131·9	134·9	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	191·2
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	129·9	139·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	199·5
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	127·1	135·7	147·7	157·2	171·6	180·7	188·8	200·7
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	123·4	132·5	144·0	152·7	166·1	173·3	181.9	190·8
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	125·3	130·3	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	187·4
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	126·7	133·1	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	196·8
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	124·8	130·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	205·8
Boden	100	106·6	117·6	123·7	128·6	134·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	210·1
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	120·0	124·6	129·8	139·7	152·8	161·3	171·9	190·0
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	118·6	123·8	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	188·8
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**129·8**	**133·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**192·0**

Det alltjämt tilltagande antalet maximipriser har även bidragit till att försvåra mätandet av levnadskostnaderna samt jämförelser med förhållandena under föregående år. Alldeles särskilt skulle de gjorda beräkningarna bliva vilseledande, om de utfärdade maximipriserna i stor utsträckning överskredes. Följden härav skulle nämligen bliva, att noteringar avlämnades och beräkningar verkställdes i överensstämmelse med utfärdade maximiprisförordningar, medan i verkligheten ifrågavarande varor försåldes till betydligt högre priser. För att åtminstone i största allmänhet kunna bedöma i vilken utsträckning ett dylikt överskridande av maximipriserna försiggått, har socialstyrelsen riktat respektive ortsombuds uppmärksamhet på dessa förhållanden. Dessa hava dock rapporterat, att maximipriserna visserligen överskridas vid smyghandel av sådana varor, varå stor brist råder, såsom exempelvis kaffe, men att maximiprisbelagda varor eljest så gott som undantagslöst försäljas i full överensstämmelse med av statsmakterna fastställda priser.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages som utgångspunkt, en ökning av 81·5 % till 3:dje kvartalet 1917. Ökningen till oktober utgjorde 92·0 %.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste tydligen undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 10, årg. 1917 av Soc. Medd. (sid. 1171 ff.), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till september 1917 till c:a 66 %. Till oktober kan ytterligare ökning beräknas hava ägt rum.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Oktober.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med G, T eller O. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *oktober* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Södertälje	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Uppsala	O	O	T	T	G	T	O	T	G	O	T	O	O
Nyköping	O	O	O	T	O	T	O	O	O	O	O	O	O
Eskilstuna	O	O	O	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Linköping	T	O	O	T	T	G	O	G	T	O	T	O	O
Norrköping	O	O	T	O	T	G	O	O	T	O	T	O	O
Motala	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Jönköping	T	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Växjö	O	O	O	T	O	T	O	O	T	O	O	O	O
Kalmar	O	O	T	O	T	T	O	T	O	O	O	O	O
Västervik	O	O	O	O	O	G	O	O	O	O	O	O	O
Visby	T	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Karlskrona	O	O	T	T	T	G	O	T	T	O	O	O	O
Kristianstad	O	O	O	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Malmö	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Lund	T	O	O	O	O	G	T	T	O	O	O	O	O
Landskrona	O	O	T	O	T	G	T	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg	O	O	O	O	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Ystad	T	T	T	O	O	T	O	G	G	O	T	O	O
Halmstad	O	O	T	T	T	G	O	T	T	O	O	O	O
Göteborg	O	O	T	T	O	T	O	O	T	O	O	O	O
Lysekil	T	O	T	T	T	T	O	T	O	O	O	O	O
Vänersborg	T	O	T	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Borås	T	T	T	T	O	T	O	T	T	O	O	O	O
Tidaholm	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O	T	O	O
Karlstad	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Örebro	T	T	T	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Kopparberg	O	T	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Västerås	T	O	T	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Falun och Domnarvet	T	O	T	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Ludvika	O	O	O	O	T	T	O	T	O	O	O	O	O
Gävle	O	O	T	T	T	G	O	T	O	O	T	O	O
Söderhamn	O	O	T	T	T	T	O	O	O	O	T	O	O
Sundsvall	O	O	O	G	T	T	O	O	O	O	O	O	O
Nyland	O	O	T	G	G	G	O	T	O	O	T	O	O
Östersund	T	O	O	T	T	T	O	O	T	O	T	O	O
Umeå	T	O	T	G	G	G	T	T	O	O	G	T	T
Luleå och Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget och Gällivare	T	O	T	T	T	T	T	T	O	O	T	T	O
Kiruna	O	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O

av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med september samma år. I tabellen å föregående sida meddelas liknande uppgifter för oktober. En granskning av anförda tabell visar, att vad beträffar *ägg*, *potatis*, *kött* och *salt sill* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk*, synes tillgången vara betydligt mera knapp. Enligt de ingångna rapporterna rådde otillräcklig tillförsel under månaden å ej mindre än 24 orter, medan densamma icke var att beteckna såsom god å någon ort. *Smör*tillförseln har under månaden liksom under september i allmänhet ej kunnat täcka behovet; otillräcklig tillförsel har under oktober rapporterats från 33 orter. Tillförseln av *ost* har under månaden visat en svag tendens till avmattning. Beträffande *fläsk* kan en starkt tilltagande varuknapphet konstateras. Tillförseln betecknades såsom otillräcklig under juli å 3, under augusti å 8 och under september å 26 orter. Under oktober åter rapporterades fläskbrist från ej mindre än 35 orter. Tillgången av *färsk fisk* synes inom större delen av riket vara tillräcklig. Ett undantag härifrån bilda dock södra delarna av Norrland, varifrån otillräcklig tillförsel rapporterats. *Ved*tillgången har under månaden något försämrats, i det otillräcklig tillförsel synes hava ägt rum å 8 orter under september men å 14 orter under oktober. Vad slutligen beträffar *fotogen* samt *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att beteckna såsom i det närmaste avstannad. Endast inom ett par orter i övre Norrland synes behovet av kol och koks motsvara efterfrågan å dessa varor.

Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914.

Gävle.

Av den för närvarande inom socialstyrelsen pågående undersökningen av levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914 har numera offentliggjorts en fjärde lokalmonografi, avseende Gävle.[1] Under hänvisning till denna publikation meddelas här nedan några av de viktigare däri förekommande data.

Hushållens sammansättning m. m. Undersökningens primärmaterial utgöres av 83 under loppet av ett helt år förda hushållsböcker. Antalet familjemed-

[1] *Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914.* IV. Gävle.

lemmar inom samtliga 83 hushåll utgjorde tillsammans 398 eller i medeltal 4·8 medlemmar per familj. Flertalet eller 68·7 % av uppgiftslämnarna voro arbetare och de övriga lägre funktionärer i allmän eller enskild tjänst. Nära två tredjedelar (65·1 %) av hushållen nådde ej upp till 2 000 kronors årsutgift, och endast fyra hushåll hade en årsutgift överstigande 3 000 kr. Inneboende, inackorderade eller spisande gäster funnos i 10 hushåll. Bostaden utgjordes för 2 hushåll av 1 rum (kök), för 57 hushåll av 1 rum och kök, för 20 hushåll av 2 rum och kök, för 3 hushåll av 3 rum och kök samt för 1 hushåll av 4 rum och kök.

Inkomsterna. För de i undersökningen inbegripna 83 familjerna uppgick årsinkomsten i genomsnitt till 1 883 kr., varav 1 764 kr. eller 93·68 % utgjorde inkomst av arbete. Hustruns arbetsinkomst uppgick till 36 kr. och barnens till 64 kr.

Utgifterna. I tabellen å nästföljande sida meddelas en översikt i absoluta och relativa tal av de genomsnittliga årsutgifternas fördelning på 13 huvudtitlar.

Utgifterna utgjorde i medeltal för samtliga 83 familjer 1 902 kr. Den absolut och relativt största utgiften kom på gruppen födo- och njutningsämnen, nämligen i genomsnitt 878 kr. eller 46·14 % av samtliga utgifter. Därefter följde utgifter för beklädnad med 261 kr. eller 13·73 % och för bostad med 217 kr. eller 11·43 %. Närmast efter dessa utgiftsposter kommo utgifterna för förenings- och försäkringsavgifter, som drogo icke mindre än 104 kr. eller 5·45 % av årsutgifterna, för bränsle och belysning med 89 kr. eller 4·70 % för inventarier med 83 kr. eller 4·35 % samt för skatter med 82 kr. eller 4·29 %. Tillsammans åtgick för nämnda utgiftsposter 1 714 kr. eller 90·09 % av årsutgifterna.

Utgifternas fördelning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen företedde vissa olikheter. Av årsutgifterna, som för dessa familjer i genomsnitt utgjorde resp. 1 737 och 2 265 kr., kom efterföljande andel på de viktigare utgiftsposterna:

	Arbetarhushåll	Lägre tjänstemannahushåll
Födo- och njutningsämnen	49·21	40·98
Bostad	11·06	12·07
Bränsle och belysning	4·62	4·83
Inventarier	4·25	4·50
Beklädnad	13·01	14·94
Skatter	3·59	5·48
Övriga utgifter	14·26	17·20
Summa	100·00 %	100·00 %

Födans sammansättning efter kostnad. Diagrammet å sid. 1329 åskådliggör den relativa betydelsen av olika slags födo- och njutningsämnen med hänsyn till kostnaden.

Utgifter i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

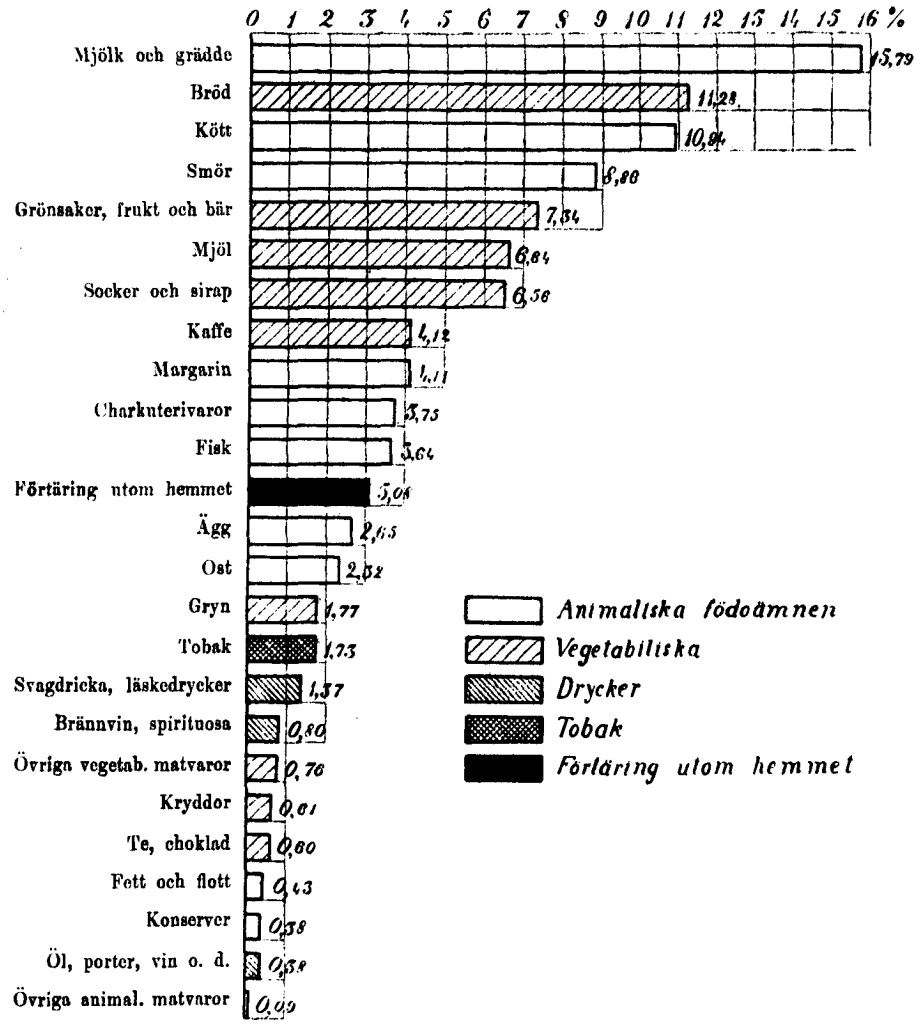
	Absoluta tal		Relativa tal	
	Per hushåll	Per konsumtionsenhet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
	Kr.	Kr.	%	%
Utgifter i allt	1 902·04	706·23	100·00	100·00
I. Föde- och njutningsämnen	877·60	318·45	46·14	45·09
1. Matvaror	813·03	295·06	42·74	41·78
2. Dryckesvaror	22·42	8·12	1·18	1·15
3. Tobak	15·15	5·49	0·80	0·78
4. Förtäring utom hemmet	27·00	9·78	1·42	1·38
II. Bostad	217·47	75·84	11·43	10·74
III. Bränsle och lyse	89·32	31·15	4·70	4·41
IV. Inventarier	82·64	31·49	4·35	4·46
V. Beklädnad	261·18	99·53	13·73	14·09
VI. Tvätt och renhållning	27·66	10·54	1·46	1·49
VII. Hygien	28·77	10·97	1·51	1·55
VIII. Utgifter för intellektuella ändamål	33·64	12·82	1·77	1·82
IX. Förenings- och försäkringsavgifter	103·60	39·48	5·45	5·59
X. Gåvor, understöd till anhöriga	23·25	8·86	1·22	1·26
XI. Skatter	81·67	31·12	4·29	4·41
XII. Nöjen och förströelser	18·11	6·90	0·95	0·98
XIII. Övriga utgifter	57·18	29·08	3·00	4·11

Av samtliga utgifter för föde- och njutningsämnen, uppgående till 878 kr. kommo utgifterna för matvaror i främsta rummet med 813 kr. eller 92·64 %, varefter följde förtäring utom hemmet med 27 kr. (3·08 %) och dryckesvaror med 22 kr. (2·55 %). För tobak utgåvos i genomsnitt 15 kr. (1·73 %).

Bland matvarorna drogo mjölk och grädde den största utgiften, 139 kr. eller 15·79 % av födoämnesbudgeten. Närmast härefter i betydelse kom bröd med 99 kr. eller 11·28 %, kött med 96 kr. eller 10·94 %, smör med 78 kr. eller 8·86 % samt grönsaker (inkl. potatis), frukter, bär m. m. med 64 kr. eller 7·34 %. Dessa fem artiklar upptogo tillsammans mer än hälften (54·21 %) av samtliga utgifter för föde- och njutningsämnen. För mjöl utgåvos 58 kr. (6·64 %), för socker 54 kr. (6·21 %), för kaffe 36 kr. (4·12 %), för margarin ävenledes omkring 36 kr. (4·11 %), för charkuterivaror 33 kr. (3·75 %) samt för fisk 32 kr. (3·64 %).

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag. I tabellen å sid. 1330 lämnas en översikt över de konsumerade kvantiteterna av vissa varuslag per hushåll och konsumtionsenhet.

Födans sammansättning efter kostnad.

De i tabellen angivna kvantitetstalen hänföra sig i fråga om genomsnittskonsumtionen till ett hushåll om c:a 1 900 kronors årsutgift och 4:s familjemedlemmar.

Dyrtidens inverkan på förbrukningen. Sammanfattas resultatet i avseende på Gävle av den kompletterande levnadskostnadsundersökningen för maj månad år 1916, som enligt särskilt uppdrag utförts inom socialstyrelsen, synes förbrukningen under tiden 1914—1916 i ganska stor utsträckning övergått från dyrare till billigare livsmedel. Hänföras sålunda till dy-

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

	Kvantitet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
I. Matvaror.			
1. Kött	kg.	77·96	28·29
A. Färskt kött	»	69·02	25·05
Oxkött	»	32·96	11·96
Kalvkött	»	10·06	3·65
Får- och lammkött	»	3·23	1·17
Fläsk	»	22·77	8·27
B. Konserverat kött	»	8·94	3·24
Nötkött	»	1·37	0·50
Fläsk	»	7·57	2·74
2. Fisk: salt sill	»	26·74	9·70
kabeljo	»	1·25	0·45
3. Mjölk	l.	1 045·82	379·55
A. Oskummad mjölk	»	707·78	256·87
B. Skummad mjölk	»	338·04	122·68
4. Smör	kg.	35·97	13·05
5. Margarin	»	25·80	9·36
6. Ost	»	15·10	5·48
7. Ägg	st.	308	112
8. Bröd: rågbröd, hårt	kg.	105·53	38·30
rågbröd, mjukt	»	75·64	27·45
vetebröd	»	20·00	7·26
skorpor	»	10·82	3·93
9. Mjöl	»	190·81	69·25
A. Vetemjöl	»	164·41	59·67
B. Rågmjöl	»	18·73	6·80
C. Potatismjöl	»	4·28	1·55
D. Havremjöl	»	2·44	0·89
E. Ej spec.	»	0·95	0·34
10. Gryn	kg.	43·06	15·63
A. Havregryn	»	30·11	10·93
B. Risgryn	»	7·06	2·56
C. Korngryn	»	3·27	1·19
D. Mannagryn	»	2·16	0·78
E. Ej spec.	»	0·46	0·17
11. Ärter, gula, gröna	»	12·11	4·39
12. Bruna bönor	»	4·01	1·46
13. Potatis	l.	433·20	157·22
14. Socker	kg.	86·29	31·32
15. Kaffe	»	17·98	6·53
II. Drycker.			
1. Maltdrycker (öl, porter)	l.	7·57	2·74
2. Vin	»	0·11	0·04
3. Brännvin o. spirituosa	»	3·99	1·44
III. Bränsle o. lyse.			
1. Ved	famn	1·63	0·57
A. Björkved	»	0·83	0·29
B. Barrved	»	0·80	0·28
2. Kol	hl.	1·72	0·60
3. Koks	»	0·36	0·13
4. Gas	kbm.	86·30	30·10
5. Fotogen	l.	69·46	24·22
6. Elektrisk kraft	kilow.	5·00	1·74

rare livsmedel smör, grädde, ost, ägg, skorpor och kaffebröd, finna vi, att dessa varors relativa andel av födoämnesbudgeten sjönk från 20·10 % i maj 1914 till 16·02 % samma månad 1916, medan å andra sidan motsvarande siffra för mjölk, margarin, fett och flott, matbröd samt mjöl och gryn, vilka bruka räknas till våra billigare näringsmedel, ökades från 37·35 till 44·41 %. Vad kött och fisk beträffar, minskades utgifterna för oxkött, konserverat kött och charkuterivaror från 8·99 till 8·34 % men ökades för kalv-

kött, färskt fläsk och fisk från 8·42 till 9·77 % av budgeten. Beträffande övriga varuslag var skillnaden mellan de bägge åren mindre betydande.

Även i kvantitativt avseende har konsumtionen efter krigsutbrottet undergått stora förändringar. Särskilt i ögonen fallande är den större förbrukningen av margarin, bröd, mjöl och gryn samt potatis i maj 1916, jämförd med förbrukningen i maj 1914, medan av kött, fisk, smör och ost konsumerades betydligt mindre kvantiteter. Mjölkkonsumtionen hade om än obetydligt gått tillbaka. Av hårt och mjukt rågbröd konsumerades mera 1916, av vetebröd däremot mindre. Vetemjölskonsumtionen var i stort sett oförändrad, medan förbrukningen av rågmjöl fördubblats. De konsumerade kvantiteterna av ärter och bruna bönor hade väsentligt ökats. Konsumtionen av ägg samt kaffe och socker var i kvantitativt hänseende ungefär lika stor under båda åren.

De mindre bemedlades bostadsförhållanden i Jönköping.[1]

I samråd med statens bostadskommission har socialstyrelsen under de senaste åren verkställt dels mera summariska bostadsräkningar beträffande ett större antal orter, dels mera ingående beskrivningar av smålägenheter å ett mindre antal särskilt utvalda orter.

I sistnämnda serie har tidigare publicerats en bostadsbeskrivning över Norrköping,[2] och föreligger nu en representativ undersökning av de mindre bemedlades bostadsförhållanden i Jönköping år 1915, verkställd på sådant sätt, att en femtedel av stadens smålägenheter uttagits genom lottdragning och därefter underkastats noggrann undersökning av särskilda husbesökare.

Vid tiden för den allmänna bostadsräkningen i december 1912 förefunnos i staden inalles 5 998 bebodda lägenheter. Härav utgjorde smålägenheterna (t. o. m. 2 rum och kök) 4 925 eller 82·1 %, av vilka 1 013 eller 20·6 % blivit föremål för föreliggande bostadsbeskrivning. En orienterande redogörelse för lägenheternas olika upplåtelseformer och rumsantal lämnas i följande uppställning:

	Uthyrda lägenheter		Av ägaren begagnade lägenheter		Fritt upplåtna lägenheter		Samtliga lägenheter	Därav (i %)		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%		enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök
Samtliga begagnade smålägenheter . .	4 191	85·1	533	10·8	201	4·1	**4 925**	19·2	58·6	22·2
Beskrivna lägenheter	845	83·4	101	10·0	67	6·6	**1 013**	13·8	66·6	19·6

De uthyrda lägenheterna utgöra 83·4 % av samtliga undersökta bostäder och sätta sålunda väsentligen sin prägel på smålägenhetsbeståndet.

Två tredjedelar av de undersökta lägenheterna (66·6 %) utgjordes av bostäder om 1 rum och kök, vilka sålunda voro mer än tre gånger så talrikt

[1] Undersökningar rörande de mindre bemedlades bostadsförhållanden i vissa svenska städer. II. Jönköping.
[2] Soc. Medd. årg. 1916, h. 6, sid. 635.

företrädda som lägenheterna om 2 rum och kök (19·6 %). Av de övriga voro 70 (6·9 %) enkelkök och lika många enkelrum (och dubbletter).

Hälften (49 %) av bostäderna voro belägna i gatuhus, 16 % i gårdshus och 35 % i fristående hus. Huvudparten av bostäderna var att finna å nedra botten (47 %) och en trappa upp (42 %), beroende på att tvåvåningshus och andra låga hustyper förhärska i staden. Anmärkas må, att 4 lägenheter voro inredda i källarvåningar och 56 å vindar.

Vad bostädernas storleksförhållanden beträffar, uppgick genomsnittliga golvytan per boningsrum till 16·5 kvm., per kök till 13·1 kvm. och per boningsrum och kök till 15·0 kvm.

Genomsnittliga rumshöjden var 2·59 m., men i ej mindre än 47 (4·6 %) lägenheter nådde höjden ej upp till 2 m. Höjden har befunnits i regel växa med rumsantalet.

Med avseende å luftrymden hava lägenheterna uppdelats i tre grupper, nämligen normalt stora (40 kbm. och däröver per rum), små (20—40 kbm. per rum) och mycket små (under 20 kbm. per rum), varvid erhållits följande resultat:

Antal lägenheter om	Mycket små		Små		Normalt stora	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1 kök utan rum	7	10·0	50	71·4	13	18·6
1 rum utan kök	14	20·9	35	52·2	18	26·9
2 rum utan kök	—	—	2	66·7	1	33·3
1 rum och kök	25	3·7	357	52·9	293	43·4
2 rum och kök	7	3·5	79	39·9	112	56·6
Samtliga	**53**	**5·2**	**523**	**51·6**	**437**	**43·2**

Såsom mätare av bostadsutrymmet må även anföras medelluftrymden, varöver lämnas uppgifter i nedanstående uppställning beträffande såväl boningsrum och kök som lägenheter av olika rumsantal:

Lägenhetskategorier:		1 kök utan rum	1 rum utan kök	2 rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	Samtliga lägenheter
Medelluftrymd (i kbm.) per	boningsrum	—	33·1	37·1	45·1	43·4	**43·8**
	kök	32·5	—	—	34·5	36·3	**34·7**
	rum inkl. kök	32·5	33·1	37·1	39·8	41·0	**39·7**
	lägenhet	32·5	33·1	74·2	79·6	123·0	**81·7**

Även medelluftrymden per rum (inkl. kök) växer med stigande rumsantal per lägenhet.

Med avseende å belysningen voro förhållandena tillfredsställande i de flesta lägenheterna. Endast i 4·3 % av lägenheterna kunde fönsterytan anses vara alltför liten för att insläppa tillräckligt med ljus.

Beträffande sättet för de olika lokalernas uppvärmning må nämnas, att under det samtliga kök voro försedda med spis, hade 95·4 % av rummen ka-

kelugn, 3·1 % annan anordning för uppvärmning, däribland 5 (0·4 %) värmeledning, och endast 17 (1·5 %) voro utan eldstad (kallrum).

Icke mindre än 298 hushåll, sålunda mer än en fjärdedel av samtliga, voro hänvisade till avträden gemensamma för 5 eller flera familjer, medan endast 48 bostäder (4·7 %) voro försedda med eget avträde.

Jämte insamlandet av nu berörda uppgifter hade husbesökarna att, med stöd av gjorda iakttagelser och verkställda förfrågningar, avgiva ett mera allmänt omdöme om lägenheterna i olika avseenden, varav framgår, att 273 eller 26·9 % betecknats såsom kalla, 197 eller 19·4 % som fuktiga. 141 eller 13·9 % som dragiga och 29 eller 2·9 % som förfallna. Dåligt ventilerade voro 137 eller 13·5 %, och i 430 eller 42·4 % konstaterades väggohyra.

Vid undersökningstillfället voro de undersökta lägenheterna bebodda av inalles 3 993 personer, d. v. s. omkring en sjundedel av stadens hela folkmängd. Efter familjeförhållandena kunna de boende uppdelas i tvenne huvudgrupper, nämligen familjemedlemmar och främmande. Såsom familjemedlemmar hava ansetts makar, barn, barnbarn och föräldrar samt övriga närmare släktingar, vilka uppehålla sig i familjen utan att för föda och bostad erlägga kontant betalning. Såsom främmande hava räknats släktingar, vilka ej kunna anses såsom införlivade med familjen, och personer, som icke stå i något släktskapsförhållande till lägenhetsinnehavaren. I huvudsak med hänsyn till de större eller mindre missförhållanden, som äro förknippade med mottagandet av icke-familjemedlemmar i bostäderna, har en uppdelning skett i inhyrande och inneboende. Såsom inhyrande har härvid betecknats den, vilken förhyr rum i andra hand, och såsom inneboende sådan person, som endast förfogar över sovplats i familjeköket eller delar sovrum med någon av familjens egna medlemmar. En fördelning av de boende efter dessa principer samt på män, kvinnor och barn lämnas i nedanstående tablå:

De boendes familjeställning	Samtliga boende		Därav					
			män		kvinnor		barn under 15 år	
	antal	%	antal	i % av samtl.	antal	i % av samtl.	antal	i % av samtl.
Gifta par	1 399	35·0	699	50·0	700	50·0	—	—
Andra lägenhetsinnehavare	313	7·8	90	28·8	223	71·2	—	—
Övriga familjemedlemmar	2 178	54·6	318	14·6	426	19·6	1 434	65·8
Tjänare	18	0·5	2	11·1	16	88·9	—	—
Inhyrande	48	1·2	38	79·2	9	18·7	1	2·1
Inneboende	37	0·9	16	43·2	19	51·4	2	5·4
Summa boende	3 993	100·0	1 163	29·1	1 393	34·9	1 437	36·0

Av de 3 993 boende i de undersökta bostäderna voro således endast 103 eller 2·6 % icke familjemedlemmar.

Med hänsyn till hushållsföreståndarens yrke hava hushållen uppdelats i fem huvudgrupper, nämligen arbetare, tjänstemän, självständiga näringsidkare, pensionärer och understödstagare. Inom arbetarnas grupp hava redovisats sex olika undergrupper, och bland de självständiga näringsidkarna hava särskilts handlande, hantverkare och övriga mindre näringsidkare.

I medeltal kommo 3·94 personer per 100 hushåll. Störst var denna genomsnittssiffra inom tjänstemanna- och arbetarhushållen, nämligen resp. 4·37 och 4·35, därefter kommo de självständiga näringsidkarna med 3·41 och slutligen pensionärs- och understödstagargrupperna med endast resp. 2·18 och 2·48. Av hushållen utgjordes 11·9 % av ensamboende personer, 18·6 % av tvåpersonshushåll, 47·4 % av medelstora hushåll med 3—5 personer, 20·0 % av stora hushåll med 6—9 personer och 2·1 % av mycket stora hushåll om 10 personer och däröver. De stora hushållen bestodo uteslutande av familjer med barn.

Beträffande bostadsstandarden inom olika yrkesgrupper kan först konstateras, att bostadstypen i hög grad växlar för olika grupper. Rymligast bodde tjänstemannahushållen, av vilka 44·8 % bebodde lägenheter om 2 rum och kök, under det att endast 13·3 % av arbetarhushållen innehade så stora lägenheter. I viss mån kan man dock säga, att befolkningen såvitt möjligt sökt anpassa sina bostäder efter familjens storlek. Sålunda förfogade 65·3 % av de ensamboende personerna över endast ett rum (eller kök), under det av makar utan barn 12·8 % bebodde så små lägenheter samt motsvarande siffra för makar med endast minderåriga barn var 2·3 % och för makar med jämväl vuxna barn 1·2 %. Beträffande lägenhetskategorien 2 rum och kök var förhållandet på det hela taget omvänt.

Utgår man från, att överbefolkning plägar anses inträda, då flera än 2 boende komma per rum, skulle 31·2 % av de undersökta lägenheterna vara att anse som överbefolkade och 51·2 % av befolkningen som i hög grad trångbodda.

Ett noggrannare mått på graden av överbefolkning giva emellertid uppgifterna om golvyta och luftrymd per person och personenhet (varvid en vuxen eller två barn under 15 år räknas som en personenhet).

Genomsnittliga golvytan per person befanns utgöra 7·8 kvm. och per personenhet 9·5 kvm. I huru hög grad utrymmet utnyttjades i vissa lägenheter, framgår därav, att i 20 fall golvytan understeg 4 kvm. per personenhet, ett golvutrymme, som så gott som helt och hållet måste tagas i anspråk för beredande av erforderliga sängplatser.

Luftrymden per person och personenhet utgör för samtliga undersökta lägenheter resp. 20·7 och 25·3 kbm. Betraktar man, som ofta plägar ske, en luftrymd av 15 kbm. som minimiluftrymd för varje boende, för att hygienens krav skola vara tillfredsställda, skulle luftutrymmet i 73·8 % av bostäderna kunna betecknas som tillräckligt, i 18·4 % som otillräckligt (10—15 kbm. per person) och i 7·8 % såsom i hög grad otillräckligt (mindre än 10 kbm. per person). Av de boende förfogade 60·0 % över ett tillräckligt, 26·6 % över ett otillräckligt och 13·4 % över ett i hög grad otillräckligt luftutrymme.

Om man antager, att vuxna personer erfordra större luftrymd än barn, och utgår från, att minst 20 kbm. bostadsluftrymd böra komma på varje personenhet (d. v. s. 20 kbm. per vuxen och 10 kbm. per barn under 15 år), befinnas 67·4 % av bostäderna erbjuda en tillräcklig, 18·5 % en otillräcklig (15—20 kbm.) och 14·1 % en i hög grad otillräcklig (under 15 kbm.) bostadsluftrymd, och av de boende resp. 55·9 %, 23·7 % och 20·4 % förfoga över tillräcklig, otillräcklig och i hög grad otillräcklig luftrymd.

Bostadsutrymmet har helt naturligt befunnits knappast tillmätt i de lägenheter, som inhysa stora familjer. För att erhålla en påtaglig bild av, vilken roll barnantalet spelar i fråga om bostadsutrymmets otillräcklighet, har uppgjorts följande tablå:

Hushåll bestående av makar med	Relativa antalet personer, förfogande över en bostadsluftrymd per person av				per personenhet av			
	under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver	under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver
1 barn	—	6·0	12·7	81·3	—	3·0	8·2	88·8
2 »	2·4	12·0	30·4	55·2	—	7·2	14·4	78·4
3 »	8·3	29·6	33·4	28·7	4·6	9·3	31·5	54·6
4 och flera barn	29·4	45·2	15·8	9·6	11·0	27·1	31·6	30·3
Samtliga	16·5	30·9	21·2	31·4	6·3	16·8	25·2	51·7

Av tablån framgår tydligt, hurusom barnrikedom bidrager att sänka bostadsstandarden. Medan i familjer med 1 barn luftrymden per person för samtliga boende är större än 10 kbm. och i familjer med 2 barn endast 2·4 % av de boende förfoga över en luftrymd per person om mindre än 10 kbm., är så förhållandet med nära en tredjedel av de boende i familjer med 4 eller flera barn. Beträffande relativa antalet boende med en luftkub per person av 20 kbm. eller mera är förhållandet omvänt, och sjunker relationstalet från 81·3 % i familjer med 1 barn till endast 9·6 % i familjer med 4 eller flera barn. Räknas icke med personer utan med personenheter, bliva jämförelsetalen givetvis något utjämnade, men framhäva alltjämt tydligt barnantalets stora inflytande på utrymmet i bostäderna.

Det relativa luftutrymmet växlar jämväl för olika yrkesgrupper av hushåll. Sämst ställda i detta avseende voro arbetarhushållen, där nära halva antalet boende förfogade över en luftrymd per person understigande 15 kbm., under det att bland tjänstemannagruppen, som dock företedde högre barnprocent än arbetargruppen, endast omkring 17 % av de boende hade så ringa utrymme.

Påtagligen sammanhänger detta med det förut påpekade förhållandet, att arbetarna pläga förhyra till rumsantal mindre lägenheter än övriga yrkesgrupper. Det kan därför i detta sammanhang vara av intresse att närmare undersöka, vilken roll lägenheternas rumsantal spelar i fråga om bostadsutrymmet per person och personenhet. Detta belyses genom efterföljande uppställning:

Lägenhetskategorier:	Relativa antalet personer, förfogande över en bostadsluftrymd per person av under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver	per personenhet av under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver
1 kök utan rum	29·9	26·1	11·9	32·1	23·9	29·8	12·7	33·6
1 rum utan kök	24·8	15·6	23·8	35·8	18·3	22·0	23·9	35·8
2 rum utan kök	—	—	—	100·0	—	—	—	100·0
1 rum och kök	15·5	28·9	22·1	33·5	6·0	17·1	25·5	51·4
2 rum och kök	3·6	20·9	16·7	58·8	0·8	4·7	19·7	74·8
Samtliga	13·4	26·6	20·5	39·5	5·7	14·7	23·7	55·9

Härav synes, att de svåraste missförhållandena råda i enkelköken, där icke mindre än 56·0 % av de boende förfogade över en luftrymd, understigande 15 kbm. per person, under det att motsvarande procenttal för ett rum och kök samt två rum och kök nedgå till resp. 44·4 % och 24·5 %. Motsvarande siffror med avseende å personenheter äro resp. 53·7, 23·1 och 5·5 %.

Undersökas särskilt förhållandena i sovrummen och ställer man på sovluftrymden per person, resp. personenhet, samma krav, vilka förut ställts på bostadsluftrymden i allmänhet, befinnas med hänsyn till luftrymden per person 371 sovrum eller 25·1 % av samtliga uppvisa en otillräcklig (10—15 kbm.) och 287 eller 19·5 % en i hög grad otillräcklig (under 10 kbm.) luftrymd. Med hänsyn till sovluftrymden per personenhet gestalta sig förhållandena ännu ofördelaktigare, i det att 339 eller 23·0 % av sovrummen företedde en otillräcklig (15—20 kbm.) och 465 eller 31·5 % en i hög grad otillräcklig (under 15 kbm.) luftrymd.

Efter beskrivningen av själva lägenheterna och boendeförhållandena i dem återstår att lämna en redogörelse för de pris dessa bostäder betinga, när de uthyras. Härvid hava endast de 845 uthyrda, uteslutande för bostadsändamål använda lägenheterna medräknats. Medelhyrorna för lägenheter med olika rumsantal framgå av följande uppställning:

	1 kök utan rum	1 rum utan kök	2 rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök
Årsmedelhyra, kr.	73	80	85	139	242

För ett noggrant bedömande av hyreshöjden å en ort är det av mycken vikt att erhålla uppgift på hyrespriset per kbm. luftrymd. I Jönköping utgjorde detta genomsnittspris för samtliga undersökta hyreslägenheter 1·86 kr. Dyrast i förhållande till utrymmet voro de minsta lägenheterna. För enkelkök och enkelrum voro sålunda motsvarande pris resp. 2·25 och 2·41 kr., medan de för ett rum och köks- och två rum och köks-lägenheterna voro resp. 1·78 och 1·98 kr. Man har kunnat konstatera, att hyran per kbm. luftrymd i regel står i omvänt förhållande till lägenheternas totala luftrymd.

En hyresbildande faktor av viss betydelse är bostadens läge i staden. Det har sålunda även i Jönköping befunnits, att högsta genomsnittshyran

per kbm. luftrymd betalas i de centralt belägna stadsdelarna och att hyresnivån sjunker utemot stadsperiferien.

En omständighet, som är av betydelse vid hyresprisbildningen, är den tid hyresgästen innehaft sin bostad. Under det att medelhyran per kbm. luftrymd för lägenheter, som varit upplåtna till den senaste hyresgästen högst två år, uppgick till 2·04 kr., belöpte den sig för lägenheter, där motsvarande tid var över fem år, till 1·76 kr.

Av ovan anförda absoluta hyresbelopp kan man emellertid icke bilda sig någon föreställning om, i huru hög grad utgifterna för hyra betunga hyresgästernas ekonomi. För detta ändamål måste hyran ställas i relation till inkomsten. Vid föreliggande bearbetning av hyra och inkomst hava endast medtagits familjer med känd inkomst, boende i hyreslägenheter, vilka uteslutande användas såsom bostad och i vilka icke mot betalning inhystes främmande personer. Av de beräkningar, som verkställts för utrönande av förhållandet mellan hyra och inkomst, framgår, att i genomsnitt 13·6 % av hushållsföreståndarens inkomst och 10·3 % av hushållets totalförtjänst erlades i hyra. Man kan emellertid konstatera, att den relativa hyrans storlek växlar för hushåll med olika familjesammansättning. För ensamboende personer utgjorde sålunda hyrans procentuella andel av inkomsten 11·4 %. För makar med blott minderåriga barn uppgick hyran till 13·2 % av mannens och 12·9 % av sammanlagda familjeinkomsten. Den nära överensstämmelsen mellan sistnämnda båda procenttal visar, vilken ringa roll hustruns och barnens förvärvsarbete spelar för ifrågavarande hushålls ekonomi. Den för gruppen i fråga konstaterade relativa hyran, c:a 13 %, torde kunna betecknas såsom den normala för en arbetare- eller småfolksfamilj i staden. För gruppen övriga hushåll utgör hyran i genomsnitt 14·2 % av hushållsföreståndarens inkomst men blott 8·7 % av totala familjeinkomsten, alldenstund särskilt de vuxna barnens arbetsförtjänst här spelar stor roll.

Av de olika yrkesgrupperna uppvisade arbetarhushållen den lägsta relativa hyran, nämligen 13·1 % av hushållsföreståndarens inkomst och 9·5 % av totala familjeinkomsten. För tjänstemännen blevo jämförelsetalen resp. 13·5 % och 12·6 %, medan motsvarande siffror för de självständiga näringsidkarnas hushåll voro resp. 18·0 % och 15·4 % och för pensionärsgruppen resp. 22·1 % och 19·9 %.

Av de undersökningar, som verkställts för utrönandet av den relativa hyran för familjer med olika barnantal, har å ena sidan framgått, att småfolkets ekonomi i allmänhet icke medgiver en ökning av hyreskontot för att tillfredsställa det samtidigt med barnskarans tillväxt ökade behovet av bostadsutrymme, men å andra sidan har icke heller någon allmän minskning av hyreskontot kunnat påvisas såsom följd av de i och med barnskarans tillväxt betydligt stegrade utgifterna för matvaror och andra oundgängliga livsförnödenheter.

Olycksfall inom sjömansyrket år 1916.

I likhet med för år 1915 har socialstyrelsen för år 1916 satts i tillfälle taga del av till kommerskollegium inkomna rapporter om sjöolyckor, vilka avses i sjölagens 40 § och som drabbat ombord å fartyg varande personer, ävensom av protokoll över sjöförklaringar och sjöförhör beträffande ombord inträffade olycksfall o. d.

Efterföljande redogörelse för år 1916 är utarbetad med stöd av de upplysningar, som innehållas i nämnda rapporter och protokoll, och omfattar såväl olyckshändelser, vilka medfört förlust av människoliv, som olycksfall utan dödlig utgång. Sammanlagt hava inrapporterats 201 olycksfall, av vilka 153 haft dödlig utgång, därav 115 å ångare och 38 å seglare. Av de 48 fall, som ej haft dödlig utgång, komma 40 på ångare och 8 på seglare.

Olycksfallens fördelning efter deras beskaffenhet och orsaker framgår av efterföljande tabeller.

Antalet *olycksfall med dödlig utgång* har under år 1916 varit påfallande ringa gentemot år 1915, då 338 dödsfall inrapporterades. Under år 1915 förekom det största antalet dödsfall å fartyg, vilka rapporterats såsom försvunna med man och allt (210 fall) och av vilka sannolikt de flesta förolyckats genom minsprängning och torpedering. Under år 1916 äro endast 14 fall att hänföra till ifrågavarande orsak, och hava dessa inträffat uteslutande å seglare.

Visserligen har en stor del fartyg förolyckats genom minor och torpeder, men varnade, som de sjöfarande blivit genom de ständigt lurande farorna samt genom iakttagande av påpasslighet, hava i allmänhet vid minsprängning eller torpedering livbåtarna hunnit sjösättas, innan fartyget sjunkit, och besättningarna sålunda räddats från att följa med i djupet.

Vid »fartygs förolyckande i öppen sjö» hava 9 personer omkommit. Ifrågavarande fartyg, tvenne ångare, som ursprungligen byggts för kanalfart, sprungo under svårt väder läck i Bottenhavet och sjönko. Sedan fartygsinspektionen kraftigt ingripit mot den bristande sjövärdigheten hos denna kategori av fartyg, har en tydlig förändring till det bättre inträtt i nämnda hänseende.

Genom fall hava 35 personer omkommit. »Fall i dockor m. m. vid återvändande från besök i land» bilda den största gruppen bland hithörande olycksfall och härleda sig vid de flesta tillfällen från ett omåttligt förtärande av starka drycker.

Fall i lastrum och kolboxar hava endast krävt 2 människoliv, ett bevis på att skyddsräcken vid lastluckor och nedgångar mera allmänt kommit i bruk.

Tab. 1. Olycksfall å ångfartyg, fördelade efter orsaker och bemanningsspecialiteter.

Orsaker	Bemanningsspecialiteter														Summa
	Befälhavare	Styrmän	Maskinister	Båtsmän, timmermän	Matroser	Lättmatroser	Jungmän	Annan ej spec. personal	Donkeymän o. smörjare	Eldare	Kolläppare	Manlig kökspersonal	Kvinnlig kökspersonal	Annan personal	
A. Vid olycksfall med dödlig utgång:															
Fartygs förolyckande genom krigsorsak	—	2	3	—	1	3	2	1	—	6	—	1	—	—	19
Fartygs ombordläggning	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Fartygs kantring	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Fartygs förolyckande i öppen sjö	1	—	3	1	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—	9
Fartygs strandning	1	2	2	—	2	4	—	—	1	3	2	1	1	—	19
Brottsjöar	—	1	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	6
Fall överbord i samband med arbete	—	—	—	—	2	—	2	3	—	—	—	—	1	—	8
Fall överbord utan samband med arbete	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	5
Fall i lastrum och kolboxar	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Fall i dockor m. m. vid återvändande ombord från besök i land	—	1	1	—	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	12
Försvunnen under besök i land	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ångpanneexplosion el. dyl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Blosslampa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Elektrisk ledning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Yrkessjukdomar (malaria etc.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Kantring av livbåtar (utsättn., arbete med)	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	2	—	7
Självmord eller misstänkt sådant	2	1	—	—	1	—	3	—	—	6	—	—	—	—	13
Andra orsaker	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	5
Summa	4	8	11	4	14	12	10	7	1	31	4	3	6	—	115
B. Vid olycksfall utan dödlig utgång:															
Genom krigsorsak	—	—	—	—	1	1	—	5	—	1	—	—	—	—	8
Brottsjöar	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Fall i lastrum och kolboxar	—	2	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	6
Fall från väders	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Fall å däck	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Eldsvåda	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Explosion av pannor och i lastrum	1	1	2	—	—	—	—	1	—	3	—	—	2	—	10
Förhalning	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Nedfallande föremål	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Förgiftning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Klimatsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Andra orsaker	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
Summa	1	6	2	—	4	8	1	6	—	7	1	1	2	1	40

Tab. 2. Olycksfall å segelfartyg, fördelade efter dödsorsaker och bemanningsspecialiteter.

Orsaker	Bemanningsspecialiteter								Summa
	Befälhavare	Styrmän	Båtsmän, timmerm., segelmakare	Matroser	Lättmatroser	Jungmän	Manl. kökspersonal	Kvinnlig kökspersonal	
Vid olycksfall med dödlig utgång:									
Fartygs försvinnande med man och allt	2	3	1	3	2	1	2	—	14
Fartygs strandning eller grundstötning	1	2	—	3	1	2	1	—	10
Fall överbord under arbete	1	—	—	—	—	2	1	1	5
Fall överbord från väders	—	—	—	1	—	1	1	—	3
Slag av bommar och vinschvevar	2	—	—	—	—	—	—	1	3
Självmord eller misstänkt sådant	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Ej spec. eller andra orsaker	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Summa	8	5	1	7	3	6	6	2	38

Kullstjälpning av en s. k. blosslampa förorsakade en eldares död. Under arbete råkade han stöta till lampan, så att fotogenen stänkte över hans kläder, vilka genast fattade eld. Mannen erhöll svåra brännskador, och då fartyget låg i hamn, fördes den skadade till sjukhus, där han avled efter några timmar. Det kan ej tillräckligt påpekas vådan av att använda dylika lampor med bart brinnande ljus ombord å fartyg, och föreskrifterna i sjösäkerhetsförordningens 42 § äro knappast tillfyllest att förebygga olyckor av detta slag.

Ett fall, då en eldare blivit dödad av elektrisk ström vid avkoppling av ljusledning mellan fartyget och land, giver med hänsyn till de närmare omständigheterna vid olycksfallet anledning förorda bättre kontroll av dylikt material.

Under rubriken »självmord eller misstänkt sådant» komma 14 fall. Spritmissbruk som orsak härtill är konstaterat i ett par fall, och i övrigt torde de under kriget rådande svåra förhållandena till sjöss med åtföljande nervslitande arbete hava en avsevärd skuld till de förtvivlade handlingarna.

I tabellerna 3 och 4 lämnas uppgift om *dödsorsakerna, sammanställda med fartygens positioner vid olyckstillfällena.* Det torde böra påpekas, att de i tabellerna omnämnda farterna icke avse de farvatten, som fartygen i fråga i allmänhet befara, utan platsen, där fartyget befann sig, då olyckshändelsen inträffade. I övrigt synas dessa tabeller ej tarva vidare kommentarier.

Tab. 8. Olycksfall å ångfartyg, fördelade efter orsaker och fartygens positioner vid olyckstillfällena.

Orsaker	Fartygens positioner vid olyckstillfällena						Summa
	Kust- o. inre fart	Östersjö-fart	Nordsjö-fart	Ocean-fart	Svensk hamn	Utländsk hamn	
A. Vid olycksfall med dödlig utgång:							
Fartygs förolyckande genom krigsorsak	—	10	9	—	—	—	19
Fartygs ombordläggning	1	—	—	—	—	—	1
Fartygs kantring	1	1	—	—	—	—	2
Fartygs förolyckande i öppen sjö	—	9	—	—	—	—	9
Fartygs strandning	—	—	—	19	—	—	19
Brottsjöar	—	—	5	1	—	—	6
Fall överbord i samband med arbete	4	1	—	2	—	1	8
Fall överbord utan samband med arbete	—	—	1	2	—	2	5
Fall i lastrum och kolboxar	—	—	—	1	—	1	2
Fall i dockor m. m. vid återvändande ombord från besök i land	—	—	—	—	3	9	12
Försvunnen under besök i land	—	—	—	—	—	1	1
Ångpanneexplosion el. dyl.	1	—	1	—	—	—	2
Blosslampa	—	—	—	—	—	1	1
Elektrisk ledning	1	—	—	—	—	—	1
Yrkessjukdomar	—	—	—	2	—	—	2
Kantring av livbåtar (vid utsättning el. arbete)	—	5	1	—	—	1	7
Självmord eller misstänkt sådant	1	2	2	6	—	2	13
Andra orsaker	—	—	—	2	3	—	5
Summa	9	28	19	35	6	18	115
B. Vid olycksfall utan dödlig utgång:							
Genom krigsorsak	—	3	5	—	—	—	8
Brottsjöar	—	—	1	2	—	—	3
Fall i lastrum och kolboxar	1	—	—	—	2	3	6
Fall från väders	—	—	—	—	1	1	2
Fall å däck	—	—	—	—	1	—	1
Eldsvåda	—	—	—	—	—	1	1
Explosion av pannor och i lastrum	7	1	2	—	—	—	10
Förhalning	—	—	—	—	1	—	1
Nedfallande föremål	2	—	—	—	—	—	2
Förgiftning	—	—	—	—	—	1	1
Klimatsjukdomar	—	—	—	1	—	—	1
Andra orsaker	—	—	1	3	—	—	4
Summa	10	4	9	6	5	6	40

Tab. 4. Olycksfall å segelfartyg, fördelade efter orsaker och fartygens positioner vid olyckstillfällena.

Orsaker	Fartygens positioner vid olyckstillfällena						Summa
	Kust- o. inre fart	Östersjö-fart	Nordsjö-fart	Ocean-fart	Svensk hamn	Utländsk hamn	
Vid olycksfall med dödlig utgång:							
Fartygs försvinnande med man och allt	—	4	10	—	—	—	**14**
Fartygs strandning eller grundstötning	—	—	10	—	—	—	**10**
Fall överbord under arbete	1	3	—	1	—	—	**5**
Fall överbord från väders	—	—	3	—	—	—	**3**
Slag av bommar och vinschvevar	—	2	—	—	1	—	**3**
Självmord eller misstänkt sådant	—	1	—	—	—	—	**1**
Ej specificerat eller andra orsaker	—	1	—	—	1	—	**2**
Summa	**1**	**11**	**23**	**1**	**2**	—	**38**

Dödsfallens fördelning på årets olika månader framgår av nedanstående uppställning:

Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa fall 1916
23	9	13	9	3	17	5	8	16	22	22	6	**153**

I tabell 1 redogöres även för de 40 *olyckshändelser å ångfartyg, vilka ej haft dödlig utgång.* Vid tvenne fall av explosion i lastrum hava två eldare svårt skadats. I det ena fallet är konstaterat, att orsaken var en blosslampa, medförd av en eldare i tunneln, och även i det andra fallet har man anledning antaga enahanda orsak. Fem personer skadades, och en dödades vid explosion av en ångpanna ombord å en mindre bogserbåt.

Förutom de i tabellerna upptagna olyckorna hava å segelfartyg inträffat 8 olycksfall utan dödlig utgång, varvid 3 personer skadats genom fartygets minsprängning, 2 genom brottsjöar, 2 genom fall samt 1 vid lastning av trävaror.

Olycksfallens (utan dödlig utgang) fördelning på de olika månaderna framgår av nedanstående sammanställning:

Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa fall 1916
7	1	2	2	2	9	8	3	2	4	6	2	**48**

Med all sannolikhet hava flera olycksfall utan dödlig utgång än de uppgivna 48 under året inträffat å svenska fartyg, men då, såsom förut omnämnts, anmälningsskyldigheten i detta fall endast gäller svårare kroppsskador, har man anledning förmoda, att ett mycket avsevärt antal olycksfall aldrig kommit till myndigheternas kännedom.

De anmälda *skadornas påföljd* med hänsyn till den tid de skadade varit urståndsatta till arbete framgår av nedanstående tabell:

Urståndsatta till arbete under mindre än 10 dagar	4 fall
» » » mellan 10 och 20 dagar	6 »
» » » » 21 » 30 »	3 »
» » » » 31 » 40 »	1 »
» » » » 41 » 50 »	1 »
» » » » 51 » 60 »	2 »
» » » under mer än 60 »	7 »
Ej uppgivet eller obekant antal dagar	24 »
	Summa 48 fall

Sistnämnda uppgifter hava infordrats från de rederier, å vilkas fartyg de skadade varit anställda vid olycksfallets inträffande. Som synes hava sådana uppgifter endast kunnat införskaffas i fråga om halva antalet inrapporterade olycksfall, då, beträffande de övriga, antingen intet som helst svar ingått å socialstyrelsens förfrågningar eller de tillskrivna rederierna saknat varje kännedom om de olycksfall, varom styrelsen önskat uppgift. Även i detta hänseende synes i nuvarande lagstiftning föreligga en brist, som emellertid i samband med den blivande inrapporteringen till riksförsäkringsantalten av alla olycksfall i viss mån torde komma att bliva avhjälpt.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående tillfälligt tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), sådan nämnda § lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914;

given Stockholms slott den 13 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi i överensstämmelse med riksdagens därom fattade beslut funnit gott förordna:

att såsom tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt § 2 i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall at värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), sådan nämnda § lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914, må för tjänstgöring, som infallit eller infaller under åren 1917 eller 1918, utgå, för dag räknat, följande belopp nämligen

till arbetsför hustru och ett barn	60 öre	
» arbetsför hustru och två eller flera barn	75 »	
» mindre arbetsför hustru	60 »	
» mindre arbetsför hustru och ett barn	75 »	
» mindre arbetsför hustru och två eller flera barn	95 »	
» ett barn, om fadern är änkling eller frånskild	60 »	
» två eller flera barn, om fadern är änkling eller frånskild	75 »	samt

att den höjning av understödet, som jämlikt föreskrift i berörda § äger rum under den tid värnpliktig deltager i reservtruppövning eller landstormsövning, må beräknas jämväl å här ovan angivna tillägg.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 13 augusti 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

J. ÅKERMAN.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående tillfälligt tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar;

given Stockholms slott den 13 augusti 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi i överensstämmelse med riksdagens därom fattade beslut funnit gott förordna, att till de belopp av en krona respektive 25 öre för dag, vilka utgå jämlikt förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar, må under samma villkor, som gälla för understöds utgående enligt nämnda förordning, för tjänstgöring, in- och utryckningsdagar inberäknade, som infallit eller infaller under åren 1917 eller 1918, såsom tillägg utgå 75 öre om dagen till det förra och 20 öre om dagen till det senare beloppet.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 13 augusti 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

J. ÅKERMAN.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

om tillämpning i viss omfattning jämväl under år 1918 av kungörelsen den 24 november 1916 angående avlämnande från vissa domstolar och myndigheter av uppgifter för alkoholstatistiska undersökningar;

given Stockholms slott den 23 november 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, på framställning av socialstyrelsen, funnit gott förordna, att vad nådiga kungörelsen den 24 november 1916 angående avlämnande från vissa domstolar och myndigheter av uppgifter för alkoholstatistiska undersökningar innehåller om skyldighet för åklagare och polismyndighet att under år 1917 enligt visst formulär avlämna uppgifter för alkoholstatistiska undersökningar skall äga tillämpning jämväl under år 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 23 november 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ELIEL LÖFGREN.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

173. Vid en kanalbyggnad inträffade ett större ras, varvid lyckligtvis ingen person skadades, ehuruväl de i närheten varande arbetarnas säkerhet syntes starkt hotad, men då det torde hava ett visst intresse att taga del av förhållandena vid olyckstillbudet och de säkerhetsåtgärder, vilka vidtagits före raset ävensom de, vilka i anledning av raset ansetts böra ytterligare vidtagas till skydd mot olycksfall för de i närheten sysselsatta arbetarna, må här meddelas följande ur yrkesinspektörens berättelse över inspektion av arbetsplatsen.

Till platsen för raset, belägen på östra stranden vid en vik av Mälaren, fördes de grusmassor, som bortschaktades vid det i närheten pågående kanalbygget, i avsikt att åstadkomma en strandväg nedanför den förutvarande bergiga och nästan lodräta stranden. Sjöbottnen är i allmänhet av fast beskaffenhet, vilket även framgår av det förhållandet, att pålarna från en förutvarande båtbrygga kvarstodo, emedan det ej lyckats få dem upp. Vattendjupet uppgår till 20 à 30 m. På det ställe, där raset inträffat, lär emellertid tidigare avlastats en del mudderslam, varför bottnen där var gyttjig. Terrängens beskaffenhet i övrigt ingav ej farhågor för att ras skulle inträffa.

Vid fyllnadsarbetet har arbetsledningen föreskrivit, att arbetarna vid tågsättts framkörande och vid tippning ej få vistas på yttersidan om tåget, och lokomotivföraren är skyldig att hålla hyttdörren åt landsidan öppen. Därjämte finnas längs hela arbetsplatsen upphängda livräddningsbojar.

Då ett tågsätt, bestående av lokomotiv och åtta lastade grusvagnar, kört fram till fyllnadsplatsen, inträffade plötsligt, innan vagnarna tippats, ett ras, omfattande en sträcka av 35 m., varvid lokomotivet och samtliga vagnarna följde med ut i vattnet. Ingen av arbetarna blev skadad.

Efter det inträffade raset hava ytterligare vidtagits följande skyddsåtgärder. Lokomotivet får ej kvarstå under tippning av vagnarna utan frånkopplas och föres undan. Vid platser, som anses farliga, hålles banan lutande mot platsen, och vagnarna kopplas till lokomotivet medelst en 50 m. lång wire. Rälsen har förankrats vid fast mark medelst kraftiga ståltrådslinor.

Enligt från yrkesinspektören senare erhållet meddelande har vid samma arbetsplats ett nytt ras inträffat, även då utan att någon av arbetarna skadats.

174. En vid spånthyvel i lådfabrik anställd arbetare skulle tillfälligtvis hjälpa sin arbetskamrat med att vid en justersåg kapa lådbräder. Han hade härvid tagit en för hög trave bräder med påföljd, att sågklingans tänder fattade tag i den översta brädan och slungade denna bakåt. Arbetaren erhöll av brädan ett så kraftigt slag i bröstet, att han nästan omedelbart avled.

Efter yrkesinspektörens anvisning har skyddet över sågklingan sänkts, så att endast ett par på varandra lagda bräder kunna passera under skyddet.

175. Under arbete på timmeruppfordringsbanan vid en sulfatfabrik förolyckades under följande omständigheter en arbetare, B., anställd som »nedtippare».

På timmeruppfordringsbanan, som är uppbyggd c:a 8 m. över marken, transporteras timret upp i en ränna med en ändlös kätting, försedd med medbringare, löpande på två små hjul och på översidan försedda med tre skarpa dubbar, på vilka timret

vilar. Längs efter och c:a 1 m. lägre än banan är anordnad en gångbana av c:a 0·8 m. bredd, på vilken »nedtipparen» har sin plats under arbetet att med en kort hake rulla timret åt motsatt sida av banan ned på de därunder ordnade timmerupplagen. Gångbanan är på sin yttre sida försedd med en på c:a 1 m. höga stolpar uppburen ställina, vilken skulle tjänstgöra som skyddsräcke.

Vid olyckstillfället framfördes på banan två stockar, vardera av c:a 5 m. längd, vilka voro med ett bakformigt järn »hopsinkade», så att de förskötо varandra med ungefär halva sin längd. Då B. försökte med haken nedrulla den första stocken, svängde den andra åt den plats, där han befann sig och träffade honom i underlivet. Av slaget föll B. under skyddsräcket ut över kanten av gångbanan och ner på marken på en del där liggande stockar. Han ådrog sig härvid brott i vänstra lårbenet jämte en del mindre skador och avled 9 dagar senare å lasarettet.

Orsaken till olycksfallet tillskrives, dels att två hopsinkade stockar framfördes på banan, dels skyddsräckets bristfälliga beskaffenhet. Yrkesinspektören har för att hindra ett upprepande av olycksfallet givit anvisningar i syfte att undanrödja nämnda missförhållanden.

176. En hissolycka av svårare slag inträffade i torkladan vid en trämassefabrik. Vid fabriken hade nyuppförts en torklada i två våningar för torkning av trämassa, och i ladans ena ända byggdes en hiss för transport av massa från övre våningens rallbana till nedre våningen. Hissen skulle transportera en last av upp till 6 000 kg. och vara så anordnad, att den kunde hålla lasten i vilket läge som helst. Rörelsen förmedlades av ett snäckhjul av gjutjärn, på vilket också belastningen överfördes. Hisskorgen utgjordes av en enkel, öppen brygga, upphängd i hisslinorna dock så, att hisslinorna ej voro fästa i kanterna av bryggan utan 56 resp. 60 *cm.* från desamma. Vid olycksfallet var hissen så långt färdig, att den dagen förut hunnit avprovas utan belastning, men någon förregling eller säkringsanordning för korgens läge vid lastningsplanet hade ej hunnit anbringas.

En vagn, lastad med c:a 3 000 kg. trämassa skulle föras till inre ändan av torkladan och måste passera hisskorgen. För att korgen vid inkörssidan ej skulle tryckas ner, då vagnens främre hjulpar kom in på densamma, ställde sig några arbetare som motvikt på korgens motsatta sida, däribland utan särskild uppmaning en 15-årig arbetare, L., vilken för tillfället var i närheten för annat ärende. Sedan första hjulparet nått in i korgen, brast ovannämnda snäckhjul med påföljd, att hissen gick ner. L., som befann sig längst in i korgen, föll framåt och följde med hissen till nedre våningen, men de övriga arbetarna lyckades få tag och hålla sig kvar i hisstrummans stolpar. Vagnen blev hängande kvar med bakre hjulparet i rallbanan, men den i vagnen varande massan föll ner över L., som fick huvudet krossat av densamma. Döden följde ögonblickligen.

Vid undersökning av snäckhjulets delar visade äldre sprickor i brottytorna, att gjutgodset varit bristfälligt. Förutom denna omständighet var givetvis den oförsiktiga belastningen av hissen utan föregående belastningsprov eller fastregling av hisskorgen orsak till olycksfallet.

177. I närheten av en köksskorsten på en höjd av 1·55 m. över hustaket voro framdragna oisolerade och oskyddade ledningstrådar för elektrisk ström av 440 volts spänning. En 13-årig skorstensfejarelärling hade erhållit uppdrag att sota skorstenen och därför upprest en stege mot densamma, men, då han skulle beträda stegen, har han troligen för att föra undan ledningstrådarna gripit tag i dessa med händerna med påföljd, att han ögonblickligen dödades.

178. Genom oförsiktigt hanterande av säkerhetsapparater till en elektrisk högspänningsledning skadades en arbetare till döds. Förloppet vid olycksfallet var följande.

Vid en sulfatfabrik drevos två timmerspel av var sin elektrisk motor, placerad inom särskilt motorskåp. För motorernas skötsel voro anställda två motorskötare, vilka om-

händerhade nyckeln till var sitt av motorskåpen, och arbetarna vid timmerspelen hade vetskap om, att de icke ägde taga någon befattning med motorerna.

Vid ett tillfälle hade timmer hopats vid ena timmerspelet, varför motorn måste stoppas, vilket genom särskild, därför avsedd anordning kunde ske från arbetsplatsen. Då timret blivit undanskaffat och motorn åter skulle sättas i gång, var emellertid motorskötaren upptagen med tillsyn av en c:a 700 m. från timmerspelet befintlig vattenpump, och arbetarna, vilka hade betalning för kubikmeter uppfordrat virke, voro angelägna att ej förlora någon tid, varför de ej sände bud efter motorskötaren utan gingo till motorskåpet för att själva sätta motorn igång. Nyckeln till skåpet var upphängd invid detsamma, och arbetarna voro ej ovana vid motorns skötsel, enär de tidigare handhaft densamma. Vid igångsättningen hade de dock glömt se till, att borstarna å motorn voro tillslagna, varför säkerhetsapparaterna smälte, och då arbetarna skulle ersätta dessa med nya, uraktlät en av dem, trots varning från kamraterna, att använda för detta arbete avsedd trätång utan var oförsiktig nog att söka inpassa en säkerhetsapparat med ena handen, under det han med den andra samtidigt stödde sig mot skåpet. Härvid har han råkat vidröra någon strömförande del och fått den höga spänningen av 2 000 volt genom kroppen, varav han ögonblickligen dödades.

För att hindra ett upprepande av olycksfallet hava motorskötarna erhållit order att hålla motorskåpen låsta och bära nyckeln i fickan, då de ej själva äro där sysselsatta.

179. Under vagnsväxling på en smalspårig transportbana hade vid en s. k. skjuts, där lokomotivet sköt de olastade vagnarna framför sig, bromsaren mot förbud tagit plats på den främsta vagnen. Vid passerandet av en växeltunga hoppade denna vagn ur spåret, varvid bromsaren föll av, blev överkörd och dödad.

180. På en bangård skulle några godsvagnar skjutsas in på ett sidospår för att stanna där under middagsrasten. I en av vagnarna hade två arbetare tagit plats, och den ene av dem, S., stod och lutade sig ut genom dörröppningen. Då vagnen närmade sig en stoppbom, hoppade kamraten av, men S. blev stående kvar. Vid vagnens stöt mot bommen kom skjutdörren i rörelse, varvid dörrhaken, som var uppfälld, träffade S. i vänstra tinningen. Döden inträffade omedelbart.

Då upprepade olycksfall inträffat därigenom, att skjutdörrar i godsvagnar kommit i rörelse, har säkerhetsinspektören vid statens järnvägar gjorts uppmärksam på ifrågavarande förhållande.

181. En arbetare, M., och tvenne arbetskamrater voro sysselsatta med att nedtaga ett skyddsstak från en c:a 7 m. hög brädstapel. De gingo därvid så tillväga, att M. stod på taket och fällde ned bräderna, och kamraterna stodo nere på marken för att taga emot dem. Vid nedfällning av en bräda, i vilken satt en spik, fastnade denna i M:s blusärm, och M. föll framstupa på en bana nedanför brädstapeln. I fallet slogs han medvetslös, återfick efter behandling sansen, men avled två dagar senare på sjukstugan.

Ifrågavarande arbete utfördes på ackord, och i avtalet var föreskrivet, att takbräderna skulle rännas ned, men, för att arbetet skulle gå fortare, uraktlåto arbetarna detta.

182. Vid en av timmeruppfordringsbanorna till en sulfatfabriks massavedupplag inträffade nedan beskrivna olycksfall med dödlig utgång.

Från uppfordringsbanorna nedtippas timmerstockarna till olika upplag eller s. k. vältor, där timmerrullare fortskaffa och ordna desamma. Nedtippningen till vältorna sker växelvis och efter tillrop, för att timmerrullarna skola erhålla tillräcklig tid att ordna stockarna och hinna sätta sig i säkerhet.

Under det en timmerrullare, S., på sin välta var sysselsatt med »kryssdragning», placering av stockarna vinkelrätt mot de förutvarande närmast uppfordringsbanan, och

därför befann sig nära intill och nedanför banan, råkade en stock, som av nedtipparen skulle föras förbi till nästa välta, genom någon skakning oavsiktligt rulla av banan och falla ner helt nära S:s plats, varvid den i fallet stjälpte åt det håll, där denne stod. S. erhöll av stockens lillända ett krossår i huvudet, dock ej svårare än att han kunde gå till läkaren, som ansåg skadan ej vara av allvarlig beskaffenhet. Påföljande dags afton avled emellertid S. på grund av inre förblödning.

Yrkesinspektören har om orsaken till olycksfallet meddelat, att den synes till stor del bero på forcerat arbete. För att kunna få upp tillräcklig mängd timmer placeras stockarna på uppfordringsbanan så, att de med ändarna förskjuta varandra, varvid således två stockar komma att ligga bredvid varandra på samma medbringare. Men då dessa, som i ifrågavarande fall, äro avsedda för endast en stock, ligga tvenne stockar samtidigt osäkert och kunna lätt rulla av.

För att förhindra ett upprepande av olycksfallet har vid arbetsplatsen föreskrivits, att, då kryssdragning äger rum på en välta, endast en stock får framföras på medbringare och att signalering bör anordnas för att underrätta om, när en eller två stockar samtidigt må framföras å transportbanan. Vid ifrågavarande arbetsställe har planerats att ersätta timmeruppfordringsbanorna med moderna transportanordningar, exempelvis portalkranar.

183. Vid en sulfitfabriks ånganläggning inträffade följande olyckshändelse, varvid två arbetare omkommo genom brännskador erhållna av ånga, utströmmande från en söndersprängd ångledning.

Försök pågingo vid fabriken att använda avloppsångan från en ångturbin till kokning av sulfitmassa, och turbinen hade för detta ändamål undergått en del förändringar, så att den skulle kunna gå med ett mottryck av 5 å 6 kg. per kvcm. Från turbinen till kokeriet hade anordnats en rörledning c:a 80 m. lång och av 400 mm. invändig diameter. I denna ledning, där den var framdragen i rummet under turbinen eller den s. k. turbinkällaren, voro inmonterade en slussventil, en bakslagsventil av gjutjärn och en större vattenavskiljare samt å samma ledning inom kokeriet en säkerhetsventil, inställd för ett tryck av 6 kg. pr kvcm. Höjdskillnaden mellan ledningens i turbinkällaren framdragna del och delen inom kokeriet är c:a 20 m.

Försöken, som före olycksfallet pågått 3 à 4 dagar under ledning av en turbinmontör, hade ej utfallit till belåtenhet, emedan turbinens regulator ej fungerat tillfredsställande och stora variationer å mottrycket uppstått, varför försöken skulle fortsättas, sedan en del mindre förändringar vidtagits med regleringen. Aftonen före olycksfallet hade montören givit sina medhjälpare order att stänga slussventilen, men hålla ledningen uppvärmd för att torka isolering å densamma genom insläppning av ånga från en mindre, tillkopplad ledning.

Följande dag, då montören infann sig för att åter börja försöken, trodde han, att de aftonen förut givna orderna blivit verkställda, men utan att själv förvissa sig därom uppvärmde han turbinen, satte igång densamma och lät mottrycket stiga, såsom han trodde, med stängd slussventil å ledningen till kokeriet. Så var dock ej förhållandet, och ledningen var ej heller förvärmd eller befriad från vatten. Under ökning av mottrycket till ungefär 5 kg. per kvcm. observerades, att detta varierade mycket, och vid en tryckförändring hördes plötsligt en skarp smäll från turbinkällaren, varför turbinen hastigt stoppades. Vid detta tillfälle befunno sig i turbinkällaren montörens medhjälpare, P. och N., för att efter frukostrastens slut taga på sig sina arbetskläder, vilka de hade förvarade i ett skåp därstädes. Under det de voro sysselsatta därmed, sprang ovannämnda bakslagsventil sönder, och de översköljdes av ånga och hett vatten. Den närmast belägna dörren, genom vilken de försökte komma ut, gick inåt, varför de hade svårt att i sin förvirring genast öppna densamma, men efter ett par minuter tillkom en eldare, som hört smällen, och öppnade dörren, varefter de skadade genast omhändertogos av tillskyndande personer och fördes till lasarettet, där de dock båda senare avledo på grund av brännskadorna.

Orsaken till olycksfallet tillskrives, dels att montören ej övertygat sig om, att de anbefallda förberedelserna vidtagits, dels att den sönderspräugda ventilen varit av för klen konstruktion. Ventilen hade tidigare varit placerad på en ångledning, avsedd för 1·5 à 2 kg. per kvcm. tryck och var enligt uppgift från armaturfabriken, som levererat densamma, även konstruerad för detta låga tryck. Godstjockleken skulle hava varit 16 mm., men vid gjutningen synes kärnan hava förskjutits, så att godstjockleken varierade mellan 13 och 18 mm., vilket kunde uppmätas på delar av den sönderspräugda ventilen. Även om vattenstöt i ledningen skulle hava varit den direkta anledningen till ventilens bristning eller bidragit till densamma, så synes ventilen dock ej kunnat erbjuda tillräcklig säkerhet vid det tryck, för vilket den togs i bruk.

Kortare meddelanden.

— Sociala förhållanden i allmänhet. —

Jordlegoförhållandena i Finland år 1912. I Helsingfors har utgivits en undersökning angående de finska torpens och landbolägenheternas arealer och legoavgifter. Backstugnområdena hava ej ansetts vara av intresse för utredningen, då legoavgifterna å dessa områden ofta ej stå i något förhållande till den tillhörande jordarealen utan bestämmas av andra faktorer.

Av undersökningen framgår, att torpens och landboställenas *areal av odlad jord* år 1912 utgjorde 304 440 har, eller c:a 12 % av den sammanlagda arealen av den till ifrågavarande legoområden och den till självständiga brukningsdelar hörande odlade jorden.

I medeltal kommo 5·4 har odlad jord på varje legoområde, och i genomsnitt utgjordes den odlade arealen av $^2/_3$ åker och $^1/_3$ äng. Omkring hälften av den odlade jorden, eller 49 %, tillhörde legoområden med vartdera 3—10 har odlad jord och 32·6 % områden med vartdera 10—25 har. På områden med vartdera mindre än 4 har eller med 25 har eller mera kommo endast resp. 10·5 och 7·9 %.

De *årliga legoavgifterna* för torp och landbolägenheter hava erlagts i penningar och i särskilda prestationer på sätt som visas i nedanstående tablå, varest även naturaprestationernas penningvärde angivits.

	Årliga legoavgifter i					
	penningar	hästdagsverken	fotdagsverken	spannmål (hl.)	andra prestationer	Summa
Antal . . .	—	596 260	1 788 408	20 608	—	—
Värde Fmk. .	1 859 075	2 583 240	4 004 968	224 883	409 658	**9 081 824**
» % . .	20·5	28·4	44·1	2·5	4·5	**100·0**

Legoavgifternas totala värde belöpte sig sålunda till c:a 9 mill. Fmk., eller i genomsnitt 160 Fmk. för varje legoområde, resp. 30 Fmk. för varje har odlad jord. Endast 20·5 % av denna summa har erlagts i *penningar*. Lejonparten, eller 72·5 %, fullgjordes i *dagsverken*, huvudsakligen hästdagsverken. I *spannmål* erlades en ringa del, 2·5 % av totalbeloppet. Cirka hälften av spannmålsprestationerna levererades i råg, var sin fjärdedel i korn och havre. Slutligen hava 4·5 % av legoavgifterna lämnats i form av *andra särskilda prestationer*, såsom erläggande av hemmanets utskylder (på landbolägenheter), utförande av landsvägsbyggnad, vedhuggning, leverans av bär, smör m. m. Den vanligaste bland dessa prestationer har varit utförande av landsvägsbyggnad.

I detta sammanhang bör även fästas avseende vid de vid tillträdet till resp. lägenheter erlagda *handpenningarna*. Dessas belopp har för torpen och landbolägenheterna inalles utgjort c:a $6^3/_4$ mill. Fmk. eller $^3/_4$ av de årliga legoavgifternas totalbelopp.

Såväl legoavgifterna som i synnerhet handpenningarna voro i förhållande till den odlade jordens areal större på de mindre legoområdena än på de större, vilket förhållande belyses av följande tablå:

	Legoområden med vardera en areal odlad jord av			
	mindre än 3 har	3—10 har	10—25 har	över 25 har
För varje har odlad jord hava erlagts i legoavgifter Fmk. . .	44·5	30·1	27·0	19·8
» » » » » handpenningar » . .	58·3	26·3	9·0	2·0

— Kollektivavtal, arbetsavtal m. m. —

Kollektivavtalen i Tyskland år 1915.[1] Antalet under år 1915 ingångna kollektivavtal i tyska riket uppgick till endast 227, omfattande tillsammans 71 873 arbetare. Hela antalet i kraft varande avtal, som vid årets början utgjorde 10 840 med 1 395 723 berörda arbetare, hade vid årets slut nedgått till 10 171 med 943 442 arbetare. Med hänsyn till arbetarantalet är att märka, att för tidpunkten 1 januari 1916 hänsyn tagits till genom kriget inträffade förändringar i arbetsstyrkan inom de olika industrierna, i den mån uppgifter därom kunnat erhållas, under det däremot siffrorna för den 1 januari 1915 måst beräknas på grundval av fredsförhållandena. Dessa siffror äro därför i många fall säkerligen alltför höga. Avtalens utbredning inom olika näringsgrupper framgår av nedanstående sammanställning:

Näringsgrupper	Antal den 1 jan. 1915			Antal under år 1915			Antal den 1 jan. 1916		
	gällande kollektivavtal	Därav berörda		ingångna kollektivavtal	Därav berörda		gällande kollektivavtal	Därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Jordbruk och skogshantering	77	518	3 490	3	3	50	82	569	2 346
Jord- och stenindustri . .	603	3 631	60 258	2	2	62	587	3 222	26 357
Metallindustri	1 285	16 225	147 503	28	127	9 391	1 217	12 947	129 885
Kemisk-teknisk industri . .	68	74	7 154	—	—	—	62	66	3 407
Fett- och lysämnesindustri	61	70	3 933	1	1	7	57	66	2 635
Textilindustri	185	453	10 847	—	—	—	181	445	10 191
Pappersindustri	176	2 278	38 844	3	54	670	171	2 026	27 410
Läderindustri	262	5 090	32 254	1	175	17 951	247	5 050	28 156
Trävaruindustri	1 287	18 322	163 597	17	800	10 510	1 230	14 647	71 041
Livsmedelsindustri	2 270	11 431	108 237	28	415	6 946	2 167	10 380	75 840
Beklädnadsindustri	746	19 831	142 917	7	38	347	694	16 001	74 416
Tvätt, bad, frisering . . .	138	2 328	5 940	6	26	176	87	646	1 982
Byggnadsverksamhet . . .	1 997	48 622	474 824	44	937	18 711	1 940	36 981	342 793
Grafisk industri	93	10 298	88 448	19	84	583	87	10 290	88 235
Handel	849	2 757	45 165	18	189	2 330	766	2 684	38 822
Transport	370	4 665	53 919	21	439	3 798	308	4 163	25 738
Hotell- och restaurangrörelse	339	1 952	7 600	34	84	391	256	1 429	3 730
Musik, teater m. m. . .	39	110	798	—	—	—	32	85	458
Summa	**10 840**	**143650**	**1 395 723**	**227**	**3 324**	**71 873**	**10 171**	**121697**	**943 442**

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1914, sid. 120, årg. 1915, sid. 556, årg. 1916, sid. 1072.

Till belysning av kollektivavtalens giltighetsområde har gjorts följande sammanställning:

Avtal, gällande:	Riksavtal		Distriktsavtal		Ortsavtal		Avtal f. ensk. ag.	
	avtal	*arb.*	avtal	*arb.*	avtal	*arb.*	avtal	*arb.*
	%	%	%	%	%	%	%	%
31 dec. 1912 . . .	0·1	*5·2*	14·3	*50·2*	12·9	*18·0*	72·7	*26·6*
31 dec. 1913 . . .	0·1	*5·6*	11·0	*46·4*	11·9	*17·9*	77·0	*30·4*
31 dec. 1914 . . .	0·1	*5·5*	12·9	*49·2*	12·2	*17·3*	74·8	*28·0*
31 dec. 1915 . . .	0·1	*10·8*	13·8	*46·9*	12·7	*14·3*	73·4	*28·0*

Den avsevärda ökningen av antalet arbetare under rubriken riksavtal är väsentligen att tillskriva tillkomsten av tvenne nya sådana avtal inom den speciella krigsindustrien, nämligen för militärutrustningsfabrikernas sadelmakeriarbetare samt för korgmakeriyrket (tillverkningen av ammunitionskorgar). Inalles voro vid 1915 års slut gällande 14 riksavtal, varav de flesta dock av tämligen ringa omfattning. Det mest betydande var typografavtalet.

Förutom de båda nämnda riksavtalen träffades inom krigsindustrien 8 kollektivavtal, varav 4 vid flygmaskinsfabriker. Sammanlagt omfattade de till denna kategori hänförda 10 avtalen 511 arbetsplatser med 32 393 arbetare.

(Reichsarbeitsblatt, 15. Sonderheft.)

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Danmark under åren 1911—1915.[1] Antalet arbetsinställelser samt därav berörda arbetsgivare och arbetare utgjorde enligt den av statistiska departementet nu utgivna, slutgiltiga redogörelsen:

	Antal arbetsinställelser	Antal därav berörda arbetsgivare[2]	Antal därav berörda arbetare[2]	Antal förlorade arbetsdagar[2]
1915	43	(43) 103	(41) 1 914	(40) 31 900
1914	44	(34) 331	(36) 3 373	(35) 56 100
1913	76	(75) 982	(73) 9 714	(70) 381 500
1912	60	(59) 216	(58) 4 101	(59) 49 600
1911	51	(50) 3 471	(50) 28 484	(50) 647 800

Under den här ifrågavarande femårsperioden inträffade i genomsnitt 55 arbetsinställelser per år mot 88 under perioden 1905—1910 och 89 under åren 1897–1904. Om hänsyn tages till konflikternas omfattning, ställer sig jämförelsen mindre gynnsam, beroende på de oroliga förhållandena år 1911, vilket år visserligen uppvisade ett mindre antal arbetsinställelser än något föregående år, men så mycket flera berörda arbetsgivare och arbetare. År 1912 voro arbetsinställelserna till antalet något flera, men i allmänhet av mindre omfattning. Under 1913 ökades konflikterna både till antal, omfattning och varaktighet. Den masslockout, varmed från arbetsgivaresidan upprepade gånger hotades, blev dock avvärjd, och arbetsinställelserna nådde icke heller samma omfattning som år 1911. De två följande åren, 1914 och 1915, karakteriserades av tämligen lugna förhållanden, beroende delvis på kriget och dels även därpå, att inga större löneregleringar förelågo under dessa år.

Av de 274 arbetsinställelserna voro endast 16 lockouter samt 6 av blandad eller obestämbar karaktär. Av hela antalet under perioden förlorade arbetsdagar kom icke desto mindre omkring 1/3 på lockouterna, vilka nästan allesamman inträffade år 1911.

---

[1] Jämför Soc. Medd. årg. 1912, sid. 251 (Arbetsinst. åren 1905—1910). — Preliminära redogörelser för åren 1911—1915 hava även förut lämnats i Soc. Medd. (årg. 1912, sid. 674; 1913, sid. 665; 1915, sid. 895, 1 244; 1916, sid. 1 073).

[2] Siffrorna inom parentes angiva antalet arbetsinställelser, rörande vilkas omfattning uppgifter föreligga.

Under det att största antalet arbetsinställelser under föregående år (1897—1904) i regel inträffat i april, har under senaste femårsperioden den förskjutningen inträtt, att juli uppvisat högsta medelsiffran. Inalles kommo $^2/_3$ av arbetsinställelserna på halvåret februari—juli.

Av arbetsinställelserna betecknades 130 såsom förorsakade av intressekonflikter, därav 71 konflikter uppkomna under gällande avtals giltighetstid och 59 i samband med upprättande av nytt avtal; rättskonflikter förelågo i 96 fall och sympatikonflikter i 19 fall, medan återstående 29 konflikter voro av mera obestämbar art. Intressekonflikterna hava nästan alltid rört sig i främsta rummet om lönefrågor, eventuellt med andra tvistefrågor som bidragande konfliktorsak. Vid rätts- och sympatikonflikter har däremot i större utsträckning varit fråga om organisationsspörsmål, arbetets anordning och personliga förhållanden. Inalles hava de tre sistnämnda orsakerna anförts vid resp. 21, 22 och 38 arbetsinställelser, medan lönefrågor ansetts som huvudsak i 159 fall. Av övriga arbetsinställelser hava 4 motiverats med tvister om arbetstiden och 9 med andra orsaker, medan i 21 fall anledningen ej kunnat utrönas.

I fråga om arbetsinställelsernas varaktighet uppvisade den ifrågavarande femårsperioden ingen nämnvärd förskjutning i jämförelse med föregående år. Cirka 40 % av arbetsinställelserna hava avslutats inom en vecka, 33 % hava varat 8—30 dagar och 27 % längre tid än en månad. Endast i sammanlagt 7 fall har varaktigheten överstigit $^1/_2$ år.

Vid de inalles 258 konflikter, om vilkas omfattning uppgifter föreligga, uppgick antalet berörda arbetare i 155 fall till högst 25, i 61 fall till 26—100 och i 42 fall till över 100. På sistnämnda kategori kommo emellertid ej mindre än 90 % av arbetarna mot c:a 70 % under åren 1900—1910. De större konflikternas övervägande betydelse har sålunda under de senaste åren varit synnerligen framträdande.

Beträffande arbetsinställelsernas resultat har uppgivits, att uppgörelse i 75 fall träffats enligt arbetsgivarnas villkor, i 93 fall enligt arbetarnas fordringar och i 85 fall genom kompromiss, medan i 21 fall utgången blivit oavgjord eller okänd. En sammanställning av arbetsinställelsernas orsaker och resultat ger vid handen, att kompromiss i största utsträckning förekommit vid lönetvister, medan organisationsfrågor i övervägande grad ordnats enligt arbetarnas fordringar, och tvister rörande personliga förhållanden i allmänhet fått en för arbetsgivaren gynnsam utgång. Över huvud taget visade sig arbetsgivarnas ställning vara starkast vid de arbetsinställelser, vilka betecknats såsom rätts- och sympatikonflikter, medan de under gällande avtalsperiod uppkomna intressekonflikterna i flertalet fall medförde seger för arbetarna. Där fråga var om upprättande av nya avtal, bilades konflikterna däremot i regel genom kompromiss.

(Statistiske Meddelelser.)

— Olycksfallsförsäkring. —

Olycksfallsförsäkringsförening för kooperativa föreningar m. fl. Kooperativa förbundets styrelse har utfärdat inbjudan till de kooperativa och ideella föreningarna samt med den kooperativa rörelsen sympatiserande personer, som sysselsätta arbetskraft, att tillsammans med förbundet bilda en sådan försäkringsanstalt, som avses i den nya lagen om försäkring mot olycksfall i arbete. Kooperativa förbundet tillskjuter, så snart anstalten bildats, ett garantikapital av 100 000 kronor. Det är meningen att söka få anstalten igång till den 1 januari 1918, då lagen träder i kraft. Över 600 kooperativa och ideella föreningar, försäkringsanstalter etc. med över 8 000 anställda och försäkringspliktiga styrelseledamöter hava redan fattat beslut om anslutning till den nya anstalten, som skall bära namnet Ömsesidiga olycksfallsförsäkringsföreningen Välfärd.

— Arbetsmarknad. —

Arbetsmarknaden i Tyskland under oktober 1917. Arbetsmarknaden under oktober 1917 företedde vid jämförelse med föregående månader inga väsentliga förändringar, men vid jämförelse med motsvarande tid 1916 kunde ytterligare stegring i produktionen konstateras. Inom bergsbruket och järnverksindustrien rådde samma livliga verksamhet som under föregående månader. Järn-, metall- och maskinindustrierna hade ej heller undergått några avsevärda förändringar sedan sep-

tember månad, men företedde i jämförelse med oktober 1916 delvis stegrad produktion. Inom den elektriska industrien rådde väsentligt bättre förhållanden än under oktober 1916 och under innevarande års föregående månader. Detsamma gäller i fråga om den kemiska industrien. Spånadsämnes- och beklädnadsindustrierna ävensom träindustrien uppvisade inga förändringar. Inom byggnadsverksamheten var läget detsamma som under september.

Sjukkassornas uppgifter rörande sina i arbete varande medlemmar den 1 november 1917 utvisa en ökning av 55 709 eller 0·67 % från den 1 oktober, mot vilken siffra svarade en ökning av 0·19 % föregående månad. Ökningen under oktober fördelade sig med 21 273 eller 0·53 % på männen (mot en minskning av 0·39 % under motsvarande tid 1916) och med 34 436 eller 0·81 % på kvinnorna (mot en ökning av 1·69 % under motsvarande tid 1916). Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar bör ihågkommas, att det av krigsfångar utförda arbetet ej inverkar på denna sjukkassestatistik.

Vid oktober månads slut voro av 1 029 943 redovisade medlemmar i 32 fackförbund 7 277 eller 0·7 % arbetslösa. Motsvarande procentsiffra för september och augusti var 0·8 och för oktober 1916, 1915 och 1914 resp. 2·0, 2·5 och 10·9.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken kommo under oktober på 100 lediga platser för män 54 arbetssökande (mot 50 i september) och på samma antal lediga platser för kvinnor 98 arbetssökande (mot 87 i september).

(Reichsarbeitsblatt).

— Ut- och invandring. —

Utvandringen från Sverige under tredje kvartalet 1917. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar har under *tredje kvartalet* av år 1917 varit betydligt mindre än under motsvarande tid föregående år, i det att den uppgick till 979 personer mot 2 679 samma tid år 1916. Under de tre första kvartalen år 1917 uppgick emigrationen till sammanlagt 2 166 personer mot 5 923 samma tid år 1916. Av utvandrarna hava under tredje kvartalet år 1917 852 personer emigrerat till främmande länder över Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg, 120 över Kristiania, Trondhjem och Bergen samt 7 över Köpenhamn. Under samma kvartal hava dessutom 251 personer från annat land utvandrat över svenska hamnar.

De i Sverige hemmahörande emigranterna hava under de nio första månaderna av år 1917 befordrats från ovannämnda svenska, norska och danska hamnar i följande antal:

	1917			1916	
	Jan.—juni	Juli—sept.	Jan.—sept.	Juli—sept.	Jan.—sept.
Stockholm	284	230	514	358	746
Malmö	183	164	347	322	770
Hälsingborg	66	49	115	107	208
Göteborg	375	409	784	1 314	2 658
Kristiania	179	98	277	328	782
Trondhjem	32	19	51	96	203
Bergen	15	3	18	5	12
Köpenhamn	53	7	60	149	594
Summa	1 187	979	2 166	2 679	5 923

Utvandringen under tredje kvartalet år 1917 företer vid jämförelse med motsvarande tid år 1916 en minskning av 1 249 personer (från 2 101 till 852) över svenska hamnar, av 309 personer (från 429 till 120) över norska samt av 142 personer (från 149 till 7) över danska hamnar.

Av de 979 svenska emigranter, som under tredje kvartalet utvandrat över ovannämnda svenska, norska och danska hamnar, voro 402 män och 577 kvinnor.

Emigrationen från Sverige under tredje kvartalet åren 1916 och 1917 fördelade sig, i den mån den gått över någon av de förut nämnda svenska och norska hamnarna (för de danska saknas fullständiga uppgifter), på rikets olika delar på följande sätt:

	Över svenska hamnar År 1917	Över norska hamnar År 1917	Över svenska och norska hamnar År 1917	Över svenska och norska hamnar År 1916
Stockholms stad	58	7	65	171
Stockholms län	15	2	17	41
Uppsala »	7	1	8	14
Södermanlands »	6	—	6	30
Östergötlands »	39	2	41	88
Jönköpings »	22	2	24	85
Kronobergs »	44	—	44	117
Kalmar »	50	1	51	158
Gottlands »	8	1	9	21
Blekinge »	25	—	25	91
Kristianstads »	54	2	56	77
Malmöhus »	72	4	76	139
Hallands »	74	—	74	157
Göteborgs och Bohus »	77	4	81	168
Älvsborgs »	63	4	67	209
Skaraborgs »	23	1	24	64
Värmlands »	25	33	58	279
Örebro »	13	4	17	54
Västmanlands »	29	1	30	15
Kopparbergs »	55	4	59	112
Gävleborgs »	27	3	30	133
Västernorrlands »	23	6	29	148
Jämtlands »	13	3	16	48
Västerbottens »	6	2	8	57
Norrbottens »	24	33	57	59
Hela riket	**852**	**120**	**972**	**2 530**
Från annat land	251			
Summa	**1 103**			

Från och med år 1916 hava de månatliga uppgifterna angående emigrationen över svenska, norska och danska hamnar kompletterats med uppgifter om utvandrarnas ålder i femårsgrupper. Utvandrarnas fördelning på vissa större åldersgrupper under de tre första kvartalen 1917 framgår av nedanstående översikt:

	Män		Kvinnor		Summa	
	Absoluta tal	%	Absoluta tal	%	Absoluta tal	%
Under 15 år	175	16·0	150	14·0	325	15·0
15—20 »	515	46·9	191	17·9	706	32·6
20—30 »	177	16·1	376	35·2	553	25·5
30—40 »	105	9·6	203	19·0	308	14·2
40—50 »	74	6·8	77	7·2	151	7·0
50 år och däröver	51	4·6	71	6·6	122	5·6
Ej uppgiven ålder	—	—	1	0·1	1	0·1
Summa	**1 097**	**100·0**	**1 069**	**100·0**	**2 166**	**100·0**

Av *samtliga* 2 166 utvandrare under de tre första kvartalen av år 1917 tillhörde sålunda icke mindre än 706 eller 32·6 % åldersgruppen 15—20 år, 553 eller 25·5 % gruppen 20—30 år och 308 eller 14·2 % gruppen 30—40 år. Barn under 15 år utgjorde 15·0 % av hela antalet, och 12·6 % hade uppnått 40 års ålder.

I fråga om utvandrarnas fördelning efter kön inom olika åldersgrupper förefunnos betydande skiljaktigheter. Nästan hälften (46·9 %) av männen, men knappt en femtedel (17·9 %) av kvinnorna tillhörde åldersgruppen 15—20 år. Åldersgruppen 20—30 år var talrikt representerad bland kvinnorna med 35·2 % mot 16·1 % av männen, liksom också åldersgruppen 30—40 år med resp. 19·0 och 9·6 %.

Av de 848 män, som utvandrat över *svenska* hamnar, voro 16·0 % barn under 15 år, hälften eller 50·7 % tillhörde åldersgruppen 15—20 år, 12·5 % åldersgruppen 20—30 år och en femtedel (20·8 %) hade uppnått 30 års ålder. För de 206 män, som emigrerat över *norska* hamnar, utgjorde motsvarande siffror resp. 18·9, 34·0, 26·7 och 20·4 % och för de 43 män, som emigrerat över *danska* hamnar, resp. 0·0, 31·9, 37·2 och 27·9.

— Arbetsförmedling. —

Arbetsförmedlingen av sjömän under tredje kvartalet 1917. I enlighet med de rapporter, som under årets tredje kvartal från Sveriges redareförenings förhyrningskontor insänts till socialstyrelsen, har verksamheten omfattat 3 215 förmedlade platser, av vilka 23 besatts av utlänningar. För närmast föregående kvartal voro motsvarande siffror resp. 2 385 och 22, vadan en ökning av 830 förmedlade platser är att anteckna. Fördelningen på olika specialiteter framgår av nedanstående tablå, varvid för jämförelse även angivits motsvarande siffror från närmast föregående kvartal samt tredje kvartalet föregående år:

	Antal förhyrda sjömän			Därav utlänningar		
	juli—sept. 1917	apr.—juni 1917	juli—sept. 1916	juli—sept. 1917	apr.—juni 1917	juli—sept. 1916
Styrmän	15	9	16	—	—	—
Maskinister	6	6	9	—	—	—
Däckspersonal	1 623	1 817	2 150	17	11	78
Maskinpersonal	1 133	721	1 748	2	8	28
Kökspersonal	438	382	604	4	3	6
Summa	**3 215**	**2 385**	**4 527**	**23**	**22**	**112**

Stegringen från andra kvartalet uppgår till nära 35 %, medan nedgången i jämförelse med tredje kvartalet 1916 utgör 29 %. Utlänningarnas antal under andra och tredje kvartalen 1917 var i det närmaste detsamma eller resp. 22 och 23, medan från tredje kvartalet 1916 en minskning av 79 % är att anteckna.

Den ökade förhyrningsverksamheten tyder på en livligare sjöfart, som i sin tur torde få tillskrivas dels en minskad aktivitet i det tyska undervattensbåtskriget, dels den årligen återkommande större livaktigheten inom sjöfarten under denna säsong.

Beträffande tillgången på arbetskraft kan av de inkomna rapporterna knappast spåras någon större arbetslöshet bland sjömännen. Från Göteborg, Malmö och trenne mindre hamnar har inrapporterats brist på arbetssökande, medan från Stockholm och några andra städer anförts överflöd, det senare dock i obetydlig utsträckning. Från ett tiotal förhyrningskontor har tillgången angivits vara normal.

— Bostadsförhållanden. —

Egna hem i stället för bostadskaserner. Bergslagets bostadsaktiebolag har till Kungl. Maj:t ingivit ansökan om ett lån på 600 000 kronor för nästa år ur statens egnahemslånefond. Bolaget framhåller, att tidigare erhållna lån äro helt disponerade och att det vid bergslagets verk fortfarande råder stor trångboddhet, vilken kommer att ytterligare ökas, enär verken stå inför stora utvidgningar och all privat byggnadsverksamhet är i det närmaste avstannad. Bolaget påpekar vidare, att det vill undvika kasernbyggnader, som eljest vore den typ, vilken närmast komme

i fråga. Om medel i tillräcklig utsträckning erhållas från statens egnahemslånefond, kan bolaget förmedla uppkomsten av egnahemslägenheter i så stor omfattning, att jämna steg kan hållas med verkens utveckling.

Då till följd av nu rådande höga byggnads- och materialpriser anledning är att befara, att egnahem ej för närvarande komma att uppföras, är bolaget berett att självt uppföra lägenheter och försälja dessa till egnahemslånetagare till ett pris, som med minst 600 kronor per rum understiger anläggningskostnaderna inklusive tomt, och därigenom i avsevärd mån minska olägenheterna av prisförhöjningarna.

— Föreningsväsen. —

Landsorganisationen i Sverige år 1916.[1] Enligt vad som framgår av den i oktober 1917 utkomna berättelsen över den svenska landsorganisationens verksamhet under år 1916 ökades medlemsantalet under året med 30 094 från 110 708 till 140 802. Antalet till landsorganisationen anslutna fackförbund hade genom slakteri- och charkuteriarbetarförbundets anslutning ökats till 28, vartill kommer en fristående fackförening (försäkringsanstalten Folkets ombudsmannaförening). Stenindustriarbetarförbundet har till följd av den inom industrien under året inträffade krisen uppvisat ganska stor medlemsförlust, 981 medlemmar mindre än föregående år, varjämte gruvarbetare-, hattarbetare-, kakelugnsmakare-, murare samt väg- och vattenbyggnadsarbetareförbunden av tillfälliga anledningar förlorat några medlemmar vardera — tillsammans 361. Inom övriga 22 fackförbund har medlemsantalet ökats.

Fackförbundens inkomster belöpte sig till sammanlagt 2 468 957·97 kr. och utgifterna till 1 513 686·66 kr., fördelade på följande poster:

	Kr.		Kr.
Strejker inom avdelningarna	216 870·44	Rättegångar	3 788·56
Lockouter » »	47 805·15	Bildningsföretag	1 065·32
Lönerörelser, skiljedomar o. förhandlingar	68 131·96	Administration	234 707·21
Trakasserade medlemmar	14 920·07	Kongresser och konferenser	81 136·25
Ord. kontingent till landsorganisationen	202 012·16	Agitation	49 978·60
Extra uttaxering » »	42 089·57	Tidningar	69 400·35
Till andra fackorganisationer i Sverige	6 177·07	Andra trycksaker	42 615·04
Internationella förbindelser	3 412·82	Beviljade lån	21 033·67
Extra bidrag till utlandet	100 646·51	Återbetalade lån	8 945·65
Arbetslöshetsunderstöd	193 939·18	Andelar och aktier	25 000·00
Reseunderstöd	4 098·11	Övriga utgifter	68 431·01
Sjukunderstöd	2 463·00	Summa	1 513 686·66
Begravningshjälp	10 018·96		

Fackförbundens sammanlagda kapital- och kassabehållning uppgick den 1 januari 1917 till 4 451 728·26 kr. mot 3 472 959·47 kr. den 1 januari 1916. Kassabehållningen per medlem var vid 1917 års början 28·84 kr.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1914, sid. 1049, årg. 1915, sid. 1254, årg. 1916, sid. 1413.

Till landsorganisationen anslutna fackförbund.

Organisationernas namn	Antal avdelningar		Antal medlemmar 1 jan. 1916		Antal medlemmar 1 jan. 1917		Inkomster under år 1916		Utgifter under år 1916	
	1 jan. 1916	1 jan. 1917	Hela antalet	Därav kvinnor	Hela antalet	Därav kvinnor	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Träarbetareförbundet . . .	154	167	8 444	12	11 430	37	178 017	26	100 343	83
Bleck- o. plåtslagareförb. . .	42	48	1 370	—	1 519	—	37 078	69	31 312	70
Sågverksindustriarbetareförb.	100	120	7 460	6	10 179	3	125 066	54	86 367	93
Måleriarbetareförbundet . .	44	50	2 229	—	2 365	—	82 356	84	42 549	54
Skrädderiarbetareförbundet .	59	54	2 356	442	2 467	458	38 013	79	20 389	44
Sko- o. läderind.-arb.-förb. .	34	34	4 127	1 240	4 528	1 314	81 124	—	35 526	30
Tobaksarbetareförbundet . .	7	7	1 519	1 211	2 268	1 869	38 746	44	19 480	71
Bageri- o. kond.-ind.-arb.-förb.	52	52	3 391	398	3 468	398	79 816	68	61 796	74
Bryggeriarbetareförbundet . .	26	27	1 400	451	1 716	553	23 902	34	14 699	24
Handskarbetareförbundet . .	6	6	162	42	165	42	6 519	18	2 811	85
Grov- o. fabriksarbetareförb.	205	243	15 680	930	22 664	1 897	250 898	78	187 687	99
Tunnbinderiarbetareförbundet	20	21	348	—	400	—	6 119	25	3 794	42
Gjutareförbundet	111	125	3 570	—	4 243	—	93 330	13	49 729	84
De förenade förbunden . . .	46	48	2 239	196	2 674	308	53 095	80	25 961	19
Murareförbundet	59	63	3 221	—	3 112	—	67 267	29	39 167	92
Stenindustriarbetareförb. . .	94	88	3 080	—	2 099	—	34 234	44	29 491	14
Gruvindustriarbetareförb. . .	28	32	2 059	—	1 968	—	50 971	75	61 684	09
Sadelm. o. tapetserareförb. .	24	27	711	125	857	136	20 296	45	7 193	68
Bokbindareförbundet	9	10	861	381	1 021	479	16 533	83	7 035	48
Väg- o. vattenbyggn.-arb.-förb.	25	34	1 082	—	975	—	23 560	31	13 801	68
Transportarbetareförbundet .	63	73	4 747	102	6 217	119	99 936	79	84 878	65
Kommunalarbetareförbundet .	52	65	4 028	19	5 636	62	69 720	78	41 669	03
Kakelugnsmakareförbundet .	14	13	250	—	204	—	3 766	08	5 118	65
Slakteri- och chark.-arb.-förb.	—	24	—	—	952	49	12 599	80	10 757	78
Handelsarb.-förbundet . . .	25	30	935	199	1 200	245	15 495	53	17 995	13
Hattarbetareförbundet . . .	5	5	140	9	132	8	2 524	63	2 812	08
Litografiska förbundet . . .	11	11	260	—	263	—	10 640	16	7 131	29
Metallindustriarbetareförb. .	187	194	35 039	418	45 965	897	943 709	35	499 601	50
Folkets ombudsmannaföreu. .	—	1	—	—	115	—	3 620	56	2 896	89
Summa	**1 502**	**1 672**	**110 708**	**6 181**	**140 802**	**8 374**	**2 468 957**	**97**	**1 513 686**	**66**

— Nykterhetsrörelsen. —

De alkoholstatistiska undersökningarna. Nykterhetskommittén anhöll på sin tid, att åt socialstyrelsen måtte uppdragas verkställa undersökning angående alkoholbrukets inverkan på familjelivet till försummande av barn i sedligt avseende. Särskilt genom undersökningen av sambandet mellan alkoholbruk och fattigvårdsbehov belystes, yttrade socialstyrelsen, även i viss mån de ömtåliga och svårutredda förhållanden, som betingades av alkoholbrukets inflytande på familjelivet och framför allt av den sida därav, som nykterhetskommittén framhållit, nämligen alkoholbrukets samband med försummande av barn i sedligt avseende. En särskild på denna inriktad utredning syntes emellertid vara möjlig att utföra utan alltför stort arbete eller kostnad och kunde förväntas giva värdefull kunskap rörande alkoholbrukets inverkan på familjelivet i åtskilliga avseenden. Kungl. Maj:t har nu uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa nämnda utredning med rätt för styrelsen att därvid samråda med nykterhetskommittén och särskilda sakkunniga.

— Yrkesutbildning. —

Den lägre tekniska undervisningens omorganisation. De sakkunniga, som tillkallats för utredning av frågan om den lägre tekniska undervisningen och handelsundervisningen samt om fortsatt skolgång i s. k. fortsättningsskolor för den från folkskolorna utgående ungdomen, hava nu avslutat sitt arbete, och resultatet föreligger i form av ett tryckt betänkande, innehållande förslag till ordnande av fortsättningsskolan, den lägre tekniska undervisningen och den lägre handelsundervisningen samt därjämte undervisningen i yrkesmässigt husligt arbete.

För vinnande av dessa syften föreslå de sakkunniga inrättande av fortsättningsskolor, lärlingsskolor och yrkesskolor, alla baserade på den principen, att skolarbetet såvitt möjligt bör upptaga endast en mindre del av lärjungarnas tid, vilken i övrigt bör användas till förvärvsarbete. Vad förstnämnda skolor beträffar, böra olika typer av »yrkesbetonade» fortsättningsskolor anordnas, t. ex. sådana med jordbruksundervisning, hantverksundervisning, handelsundervisning samt med undervisning i husligt arbete för flickor. Fortsättningsskolan bör ock meddela lärjungarna kännedom om de samhällsförhållanden, som det för envar är av vikt att känna. Läroämnena skulle vara arbetskunskap, medborgarkunskap och modersmålet. Där förutsättning saknas för undervisning i arbetskunskap, bör denna ersättas med undervisning i allmänbildande ämnen. Fortsättningsskolans huvudsyfte bör under alla förhållanden vara att främja de ungas sedliga och intellektuella utveckling. Den obligatoriska lärokursen i fortsättningsskolan föreslås till minst 360 och högst 540 timmar, fördelade på två år, och för förslagets genomförande föreslås en övergångstid av 5 år.

Den egentliga yrkesutbildningen skulle i regel taga sin början först efter fortsättningsskolan och meddelas i lärlingsskolor och yrkesskolor, av vilka de förra skulle avse det lägsta stadiet och de senare ett något högre stadium samt i sin undervisning bygga vidare på den grund, som lagts i lärlingsskolan. Lärlings- och yrkesskolor böra enligt förslaget upprättas icke endast för de industriella och hantverksyrkena, utan även för handelsyrket, varjämte de sakkunniga ansett, att husligt arbete, bedrivet såsom förvärvsarbete, bör likställas med övriga yrken ifråga om utbildningsmöjligheter och att således även på detta område lärlings- och yrkesskolor böra upprättas.

Lärlingsskolorna skulle i regel vara kommunala anstalter, och det skulle överlämnas åt kommunerna att bestämma om deras upprättande. Den obligatoriska lärokursen i lärlingsskolan skulle vara tvåårig med ett läsår av 8—9 månaders längd och en undervisningstid av 6—12 timmar i veckan. Skolan skulle i stort sett endast bibringa lärjungarna de teoretiska kunskaperna, under det att den praktiska utbildningen skulle vinnas genom arbete hos den enskilde arbetsgivaren. Genom lärlingsskolorna skulle behovet av yrkesutbildning för genomsnittsarbetaren nöjaktigt fyllas. För ansvarsfullare befattningar, såsom förmän eller specialarbetare inom industrien, mästare inom hantverket o. s. v. skulle en grundligare utbildning krävas. Denna skulle meddelas i yrkesskolorna, vilka antingen skulle vara kommunala anstalter eller ock upprättas av enskilda korporationer.

Undervisningen i yrkesskolorna skulle meddelas dels i form av yrkeskurser efter fasta läroplaner, avpassade för vissa yrken och beräknade att fullständigt genomgås av samtliga kursdeltagare under en viss begränsad tid, dels i form av ämneskurser i olika fristående läroämnen, bland vilka lärjungarna skulle äga rätt att utvälja dem, som bäst motsvarade vars och ens behov och önskningar. Härtill skulle inom hantverksyrkena komma särskilda mästarekurser.

Betänkandet omfattar även den tekniska undervisningen på mellanstadiet. Härutinnan föreslås, att de nuvarande tekniska elementarskolorna skola ersättas med dels tekniska fackskolor med treårig lärokurs och meddelande utbildning för en enda industrigren, dels tekniska gymnasier med tvåårig lärokurs och meddelande allmänt teknisk och merkantil utbildning. Båda dessa slag av skolor skulle i huvudsak bygga sin undervisning på det kunskapsmått, som motsvarar realskoleexamen.

Organisationen och ledningen av det hela skulle anförtros åt en för ändamålet inrättad särskild överstyrelse, i förslaget benämnd överstyrelsen för yrkesundervisningen. Denna skulle i huvudsak bliva likställd med folkskole- och läroverksöverstyrelserna.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Oktober månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under oktober månad.

Översikt av verksamheten under *oktober* månad år 1917.

Oktober	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 039	3 264	2 492	3 633	3 302	2 356	**6 672**	**6 566**	**4 848**
Stockholms län	1 541	1 730	1 194	421	432	240	**1 962**	**2 162**	**1 434**
Uppsala län	665	698	496	380	388	306	**1 045**	**1 086**	**802**
Södermanlands län	500	552	389	379	380	248	**879**	**932**	**637**
Östergötlands län	1 011	1 014	709	870	669	492	**1 881**	**1 683**	**1 201**
Norrköping	510	456	356	681	505	341	**1 191**	**961**	**697**
Jönköpings län	299	319	195	298	195	145	**597**	**514**	**340**
Kronobergs län	47	52	38	60	41	39	**107**	**93**	**77**
Norra Kalmar län	66	64	44	77	79	63	**143**	**143**	**107**
Södra Kalmar län	122	115	95	123	71	57	**245**	**186**	**152**
Gottlands län	145	331	98	109	70	52	**254**	**401**	**150**
Blekinge län	435	406	338	372	315	248	**807**	**721**	**586**
Kristianstads län	590	988	556	406	446	297	**996**	**1 434**	**853**
Malmöhus län: Malmö	1 270	1 305	1 011	1 489	1 285	922	**2 759**	**2 590**	**1 933**
Malmöhus län: Lund	403	298	280	130	76	65	**533**	**374**	**345**
Malmöhus län: Landskrona	212	201	173	45	48	26	**257**	**249**	**199**
Malmöhus län: Hälsingborg	492	319	268	333	270	211	**825**	**589**	**479**
Malmöhus län: Ystad	135	67	56	152	55	34	**287**	**122**	**90**
Malmöhus län: Trälleborg	110	136	86	53	45	38	**163**	**181**	**124**
Malmöhus län: Eslöv	310	224	213	63	77	53	**373**	**301**	**266**
Malmöhus län: Skurup	103	84	80	43	32	30	**146**	**116**	**110**
Hallands län	377	298	220	203	182	115	**580**	**480**	**335**
Göteb. o. Bohus län	337	343	218	210	167	110	**547**	**510**	**328**
Göteborg	2 098	2 002	1 795	1 331	1 340	870	**3 429**	**3 342**	**2 665**
Älvsborgs län	108	206	103	21	20	12	**129**	**226**	**115**
Skaraborgs län	234	351	159	229	207	130	**463**	**558**	**289**
Värmlands län	145	184	127	173	191	139	**318**	**375**	**266**
Örebro län	488	978	375	536	475	370	**1 024**	**1 453**	**745**
Västmanlands län	584	521	331	417	456	305	**1 001**	**977**	**636**
Kopparbergs län	280	204	160	381	300	226	**661**	**504**	**386**
Gävle stad och län	333	518	281	222	163	152	**555**	**681**	**433**
Västernorrlands län	256	292	223	199	163	111	**455**	**455**	**334**
Jämtlands län	240	303	197	295	264	168	**535**	**567**	**365**
Västerbottens län	93	198	66	168	162	126	**261**	**360**	**192**
Norrbottens län	79	343	71	136	142	90	**215**	**485**	**161**
Tillsammans okt. 1917	**17 657**	**19 364**	**13 498**	**14 638**	**12 958**	**9 187**	**32 295**	**32 317**	**22 680**
» sept. 1917	*14 649*	*21 245*	*11 236*	*13 318*	*13 180*	*8 099*	*27 967*	*34 425*	*19 335*
» okt. 1916	18 521	22 017	14 871	12 549	13 522	8 446	31 070	35 539	23 317
» » 1915	16 091	15 284	11 239	14 150	12 293	8 403	30 241	27 577	19 642
» » 1914	17 587	12 087	9 953	12 812	11 649	7 847	30 399	23 736	17 800

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan: med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	93	23	9	911	1 130	851	514	506	431	214	306	186
Därav kvinnor	27	18	5	113	183	103	143	146	128	47	76	48
B Skogshushållning	2	36	6	126	493	244	37	185	91	116	164	138
II. Gruvdrift och malmförädling	1	—	—	4	8	3	2	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	18	2	1	16	3	3	16	2	2	—	—	—
Därav kvinnor	3	—	—									
B Metall- och maskinindustri	332	104	45	43	9	2	8	7	1	40	16	12
Därav kvinnor	26	7	1									
C Trävaruindustri	25	43	13	33	21	18	5	2	2	5	7	5
Därav kvinnor	4	2	1									
D Byggnadsverksamhet	566	559	385	110	142	88	33	37	10	5	23	9
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	17	8	6	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Därav kvinnor	2	2	2									
F Textilindustri	29	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Därav kvinnor	24	—	—							2	—	—
G Beklädnadsindustri	145	61	23	16	8	5	5	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	134	58	23	10	7	5	2	1	1			
H Närings- o. njutningsämnesindustri	175	54	35	12	1	1	13	3	1	2	2	—
Därav kvinnor	92	39	23									
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	33	47	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	19	25	14									
J Trämasse- o. pappersindustri	11	11	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	8	10	5									
K Grafisk industri	15	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	64	47	36	7	12	1	3	4	1	31	22	12
Därav kvinnor	2	13	10							4	1	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	136	34	21	5	1	1	1	—	—	1	1	1
Därav kvinnor	69	15	10							1	1	1
B Butiks- och magasinspersonal	293	242	137	4	4	2	5	3	2	6	5	2
Därav kvinnor	102	48	21	2	1	—				1	1	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	364	313	201	77	37	17	11	21	16	9	17	11
Därav kvinnor	342	305	197	59	35	15	11	20	16	7	16	10
D Landtransport	198	455	243	45	18	14	24	14	9	19	11	6
Därav kvinnor	24	44	6				3	1	—	5	2	2
E Vattentransport	100	127	82	33	8	8	1	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	7	76	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	76	67									
V. Husligt arbete	2 655	2 599	1 952	230	204	116	221	219	161	312	282	187
Därav kvinnor	2 655	2 598	1 952	230	204	116	221	219	161	312	282	187
VI. Allmän och litterär verksamhet	94	46	25	7	2	1	—	1	—	—	1	—
Därav kvinnor	84	29	14	7	2	1	—	1	—	—	1	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 299	1 674	1 526	281	61	59	146	81	74	117	74	67
Därav kvinnor	12	13	5									
Summa för okt. månad år 1917	6 672	6 566	4 848	1 962	2 162	1 434	1 045	1086	802	879	982	637
Därav kvinnor	3 633	3 302	2 356	421	432	240	380	388	306	379	380	248
» » » månad år 1916	6 043	6 242	4 390	1 517	2 097	1 049	2 863	2513	2 123	620	784	475
Därav kvinnor	3 480	3 352	2 207	227	435	138	380	404	306	248	277	179

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
168	331	251	819	826	623	164	146	69	24	18	18	124	119	83	97	93	76	A
34	140	102	165	180	133	42	42	18	7	4	4	32	35	24	13	10	10	
6	54	33	38	130	63	1	124	102	5	15	11	31	61	53	4	104	1	B
—	—	—	2	9	9	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
1	—	—	13	—	—	3	16	3	—	10	—	6	—	—	3	26	2	A
31	15	11	23	16	6	28	9	9	4	2	2	6	1	1	1	3	—	B
23	2	2	11	6	4	8	4	2	—	—	—	4	1	1	—	—	—	C
64	35	28	26	16	7	12	4	1	1	—	—	20	6	3	2	35	2	D
1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
						2	—	—										
307	3	3	1	—	—	2	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
210	3	3	1	—	—	1	—	—										
9	2	1	16	5	4	6	4	4	3	3	3	—	—	—	—	—	—	G
9	2	1	15	5	4	6	4	4	3	3	3							
22	4	4	21	9	5	7	6	5	1	—	—	4	9	9	8	22	8	H
9	2	2	9	4	2	5	2	2				1	—	—	—	10	—	
2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	9	10	10	—	—	—	I
2	—	—										6	7	7				
			2	—	—	2	10	1	—	—	—	—	4	4	—	—	—	J
5	2	—	1	—	—	1	—	—										
10	7	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
4	7	6																
7	2	2	10	2	1	6	2	2	—	—	—	4	—	—	5	1	1	L
																		IV.
2	—	—	3	3	1	3	1	1	—	—	—	—	2	1	1	—	—	A
1	—	—	2	1	—	1	—	—				—	1	1				
18	20	10	14	8	6	6	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	B
8	5	3	9	3	3	3	—	—										
25	24	17	46	41	33	18	14	8	7	7	6	12	12	8	4	3	2	C
22	21	15	45	39	32	15	12	8	6	6	5	11	12	8	4	3	2	
32	25	18	47	63	36	6	7	6	—	—	—	5	3	1	1	1	1	D
5	9	8	14	10	3													
19	11	11	9	6	3	1	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
165	313	200	571	407	299	222	131	111	44	28	27	150	93	80	92	47	40	V.
165	313	200	571	407	299	222	131	111	44	28	27	150	93	80	92	47	40	
2	4	2	12	17	13	1	5	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—	VI.
2	3	1	12	9	5	—	4	2				—	2	—				
272	107	98	196	119	88	92	24	7	18	15	15	6	5	5	85	66	17	VII.
210	—	—	26	11	11													
1 191	961	697	1 881	1 688	1 201	597	514	340	107	93	77	388	329	259	254	401	150	
681	505	341	870	669	492	298	195	145	60	41	39	200	150	120	109	70	52	
894	839	631	2 117	2 256	1 545	523	450	304	109	132	72	329	364	253	164	183	112	
467	403	270	807	765	485	287	226	168	84	61	55	165	138	92	62	57	32	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	261	314	274	527	732	499	331	312	244	194	159	130
Därav kvinnor	102	110	90	117	180	100	87	105	73	26	28	22
B Skogshushållning	2	45	36	25	258	32	1	204	20	2	17	17
II. Gruvdrift och malmförädling	3	4	4	11	20	10	—	—	—	13	6	6
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	89	1	1	23	6	2	6	—	—	32	13	11
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	10	2	2	7	10	4	96	23	19	38	9	3
Därav kvinnor							8	6	5	2	—	—
C Trävaruindustri	—	5	1	1	—	—	21	4	1	6	9	9
Därav kvinnor							7	—	—			
D Byggnadsverksamhet	13	37	23	20	48	32	155	117	85	38	30	26
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	2	1	132	2	—	13	—	—
Därav kvinnor							100	1	—	9	—	—
F Textilindustri	1	—	—	1	—	—	77	1	1	10	—	—
Därav kvinnor	1	—	—				40	1	1	9	—	—
G Beklädnadsindustri	4	—	—	10	4	3	83	32	26	24	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	4	4	3	70	31	25	13	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	2	25	17	5	12	11	133	42	40	20	4	2
Därav kvinnor				3	—	—	58	8	6	6	4	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	4	2	2	3	—	—
Därav kvinnor							3	2	2			
J Trämasse- o. pappersindustri	1	1	1	—	—	—	10	16	13	3	1	1
Därav kvinnor							7	15	13	2	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	1	1
Därav kvinnor							—	1	1	—	1	1
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	11	—	—	—	—	—	93	90	82	9	8	4
Därav kvinnor							28	75	70	2	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	64	16	13	2	—	—
Därav kvinnor							41	6	4			
B Butiks- och magasinspersonal	10	5	5	1	—	—	116	32	22	10	—	—
Därav kvinnor	5	3	3	1	—	—	74	20	10	5	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	22	19	14	25	18	16	77	90	78	42	20	9
Därav kvinnor	22	19	14	24	18	16	60	89	72	38	20	9
D Landtransport	11	13	7	2	5	3	136	209	94	40	34	22
Därav kvinnor	—	1	1	1	2	1	61	128	43	15	6	4
E Vattentransport	10	2	2	2	—	—	45	58	58	46	5	5
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	240	182	140	253	237	174	841	793	594	205	211	178
Därav kvinnor	240	182	140	253	237	174	841	793	594	205	211	178
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	3	6	4	4	5	4	1	—	—
Därav kvinnor				3	5	3	4	4	3	1	—	—
II. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	117	66	59	80	76	62	331	541	541	74	62	60
Därav kvinnor												
Summa för okt. månad år 1917	807	721	586	996	1434	853	2 759	2 590	1 933	825	589	479
Därav kvinnor	372	315	248	406	446	297	1 489	1 285	922	333	270	211
» » » månad år 1916	712	754	526	754	1563	695	2 050	2 706	1 418	759	748	502
Därav kvinnor	311	326	217	357	655	302	1 203	1 365	814	287	282	192

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	861	833	734	297	207	125	132	194	115	161	113	60	14	23	9	174	217	108	A
	114	110	80	53	64	42	21	33	6	58	86	18				35	46	18	
	15	10	10	7	79	77	—	2	2	19	51	35	17	43	46	34	98	29	B
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—	II.
																			III.
	31	—	—	23	2	2	14	13	13	17	4	2	7	—	8	17	45	16	A
							1	—	—										
	48	23	17	17	6	3	164	69	58	3	—	—	5	23	2	7	4	2	B
							6	—	—										
	6	4	2	1	—	—	45	36	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	C
	46	77	52	20	25	25	114	152	114	29	31	28	27	43	11	1	1	1	D
	2	5	1	2	3	3	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
				2	—	—	—	1	1										
	4	1	1	8	2	2	33	6	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	F
	—	1	1	3	—	—	19	3	2										
	7	2	—	7	—	—	37	14	1	4	2	—	1	—	—	—	—	—	G
	3	2	—	6	—	—	28	11	1	1	1	—							
	43	33	27	3	6	2	69	14	5	6	6	4	1	1	1	22	14	12	H
	13	3	2	3	2	1	36	3	2	1	1	1				19	11	10	
	—	—	—	—	—	—	16	7	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	I
							2	2	1	2	—	—							
	2	—	—	—	—	—	17	17	12	18	40	15	—	—	—	—	—	—	J
							9	7	2	15	15	15							
	1	—	—	—	—	—	3	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
	1	—	—				—	1	—										
	14	7	6	—	1	1	23	14	12	1	—	—	2	62	12	1	1	1	L
																			IV.
	2	—	—	—	—	—	16	18	11	—	—	—	—	—	—	9	—	—	A
	1	—	—													2	—	—	
	6	2	1	4	2	2	152	68	51	3	2	2	—	—	—	3	3	3	B
	4	1	—	3	—	—	47	12	5							2	2	2	
	16	7	6	6	5	1	121	69	39	18	11	8	—	—	—	14	10	9	C
	14	7	6	5	5	1	110	60	32	17	11	8				10	7	6	
	48	22	21	15	12	9	87	194	153	9	6	3	—	1	1	1	3	—	D
	10	3	2	1	1	1	11	28	16	2	4	3							
	18	3	1	6	—	—	164	83	77	13	4	2	1	1	—	—	—	—	E
	—	—	—	—	—	—	1	15	14	—	—	—	—	—	—	2	—	—	F
																1	—	—	
	321	206	155	125	107	69	1 030	1 180	805	111	96	63	21	20	12	158	138	92	V.
	320	206	155	125	107	69	1 030	1 176	802	111	96	63	21	20	12	158	138	92	
	—	3	3	1	5	2	17	3	—	2	3	2	—	—	—	2	3	2	VI.
				1	3	1	11	3	—	2	3	2				2	3	2	
	265	105	97	38	18	12	1 172	1 166	1 147	125	139	103	32	9	13	16	21	14	VII.
	6	—	—	1	—	—				1	—	—							
	1 759	1343	1 134	580	480	335	3 429	3 342	2 665	547	510	328	129	226	115	463	558	289	
	486	338	246	203	182	115	1 331	1 340	870	210	167	110	21	20	12	229	207	180	
	1 637	1752	1 167	303	577	229	3 016	3 612	2 710	293	271	172	181	372	131	1 836	1 981	1770	
	499	455	306	149	243	115	1 103	1 580	930	150	125	66	33	40	21	119	149	84	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	81	135	74	338	410	272	483	593	363	44	60	38
Därav kvinnor	30	57	31	117	148	97	150	211	118	19	28	16
B Skogshushållning	32	50	49	64	360	68	47	88	22	51	69	50
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	13	24	12	27	2	2	25	12	12
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	8	—	—	10	1	1	1	—	—	6	6	6
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	25	8	2	33	13	5	13	11	11
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	1	—	—	7	5	5	6	2	2	5	3	3
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	7	11	5	13	15	7	23	24	12	13	17	14
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
Därav kvinnor							—	2	2			
G Beklädnadsindustri	1	1	1	42	3	3	—	—	—	3	3	3
Därav kvinnor	1	1	1	9	2	2				3	3	3
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	—	—	14	5	4	4	1	—	3	3	2
Därav kvinnor				5	2	2				2	2	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—				—	1	1			
Därav kvinnor				—	—	—	—	1	1	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor							—	1	1			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	14	10	8	3	—	—	5	5	5
Därav kvinnor				1	1	1				4	4	4
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Därav kvinnor							2	—	—	2	—	—
B Butiks- o. magasinspersonal	—	—	—	9	1	—	—	1	—	4	2	2
Därav kvinnor				5	—	—				2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	10	15	11	29	20	19	16	23	16	50	47	41
Därav kvinnor	10	15	11	26	17	16	15	23	16	50	47	41
D Landtransport	1	1	1	19	27	18	14	17	10	16	13	8
Därav kvinnor				5	11	11	1	2	2			
E Vattentransport	7	8	8	—	—	—	1	2	2	1	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	132	118	96	867	294	241	248	214	163	299	216	161
Därav kvinnor	132	118	96	867	294	241	247	214	163	299	216	161
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	1	—	—	2	2	2	—	—	—
Därav kvinnor				1	—	—	2	2	2			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	41	36	21	58	273	83	91	41	33	119	33	28
Därav kvinnor												
Summa för okt. månad år 1917	818	875	266	1 024	1 453	745	1 001	977	636	661	504	386
Därav kvinnor	173	191	139	536	475	370	417	456	305	381	300	226
» » » månad år 1916	296	415	263	708	1 084	551	1 008	1 381	654	577	598	384
Därav kvinnor	179	239	157	398	424	296	356	453	271	281	267	183

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
35	27	22	24	24	11	29	46	28	36	33	24	7	7	4	7 157	7 932	5 726	
15	10	7	12	16	6	14	19	13	22	25	16	5	3	2	1 620	2 068	1 330	*A*
14	273	68	1	126	91	142	222	139	33	136	80	30	280	80	902	3 727	1 593	*B*
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109	88	60	II.
																		III.
6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	361	151	73	
															4	—	—	*A*
23	16	16	3	6	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1 011	400	237	
															42	13	6	*B*
17	2	2	12	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	246	158	92	
															11	2	1	*C*
83	90	73	64	57	55	13	17	14	10	24	10	6	10	5	1 534	1 688	1 125	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	174	25	16	
															115	4	3	*E*
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	477	19	18	
															310	10	9	*F*
5	2	2	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	431	148	80	
3	1	1				—	1	—	2	—	—				324	137	77	*G*
7	—	—	3	—	—	1	4	2	1	1	1	—	—	—	602	281	198	
1	—	—	1	—	—	—	2	—	1	1	1				265	96	57	*H*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	66	46	
															84	86	24	*I*
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	104	54	
															43	48	36	*J*
1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	35	22	16	
															6	11	9	*K*
8	5	4	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	323	299	193	
															41	94	85	*L*
																		IV.
—	—	—	—	—	—	4	2	2	6	6	5	4	2	2	264	86	59	
									3	4	3	4	2	2	129	80	21	*A*
1	1	1	3	3	3	8	3	3	6	4	4	3	3	2	686	417	261	
—	1	1	2	3	3	5	3	3	1	1	1	2	2	1	288	106	56	*B*
15	10	10	11	25	17	68	53	38	25	14	13	20	17	11	1 158	962	670	
14	8	8	11	22	15	67	47	36	22	12	11	19	17	11	1 056	918	637	*C*
29	25	20	5	4	2	11	2	1	8	4	4	4	5	4	883	1 194	715	
						3	1	—							161	253	103	*D*
37	25	24	17	17	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	540	861	284	
			—	2	1										—	2	1	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	95	83	
															4	76	67	*F*
185	142	134	173	119	85	206	131	116	114	118	93	106	117	74	9 797	8 962	6 613	
185	142	134	173	119	85	206	131	116	114	118	93	106	117	74	9 795	8 957	6 610	V.
4	3	2	—	1	1	—	—	—	3	1	1	—	1	—	156	114	67	
4	1	1	—	1	1				3	1	1	—	1	—	189	78	39	VI.
83	60	55	138	69	60	45	23	21	16	18	7	35	41	29	5 338	5 023	4 401	
															256	24	16	VII.
553	681	433	455	455	334	535	507	365	261	360	192	215	485	161	32 295	32 817	22 680	
222	163	152	199	163	111	295	204	168	168	162	126	136	142	90	14 638	12 953	9 187	
478	461	334	317	257	183	422	416	324	297	249	156	247	482	194	31 070	35 539	23 317	
207	175	121	194	133	92	228	180	152	198	135	89	145	178	106	12 549	13 522	8 446	

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	5 537	5 869	4 396	1 620	2 063	1 330	**7 157**	**7 932**	**5 726**	90	72
därav arbetssökande personer	5 252			1 580			**6 832**				
Skogshushållning	902	3 727	1 593	—	—	—	**902**	**3 727**	**1 593**	24	43
därav arbetssökande personer	886			—			**886**				
Gruvdrift och malmförädling	109	88	60	—	—	—	**109**	**88**	**60**	124	68
därav arbetssökande personer	108			—			**108**				
Industri och hantverk m. m.	4 148	2 905	1 841	1 195	451	307	**5 343**	**3 356**	**2 148**	159	64
därav arbetssökande personer	3 569			1 009			**4 578**				
Handel och samfärdsel	1 860	1 735	1 187	1 633	1 380	885	**3 493**	**3 115**	**2 072**	112	67
därav arbetssökande personer	1 607			1 554			**3 161**				
Husligt arbete	2	5	3	9 795	8 957	6 610	**9 797**	**8 962**	**6 613**	109	74
därav arbetssökande personer	2			8 011			**8 013**				
Allmän o. litterär verksamhet	17	36	28	139	78	39	**156**	**114**	**67**	137	59
därav arbetssökande personer	17			130			**147**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	5 082	4 999	4 385	256	24	16	**5 338**	**5 023**	**4 401**	106	88
därav arbetssökande personer	3 330			219			**3 549**				
Summa för okt. 1917	**17 657**	**19 364**	**13 493**	**14 638**	**12 953**	**9 187**	**32 295**	**32 317**	**22 680**	100	70
därav arbetssökande personer	**14 771**			**12 503**			**27 274**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Okt.	Sept.	Okt.	Okt.	Sept.	Okt.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Män	70	43	*67*	66	39	*62*
Kvinnor	51	79	*79*	42	62	*64*
Tillsammans	**67**	**47**	***69***	**62**	**42**	***63***
Övriga näringsgrenar						
Män	105	110	*115*	70	75	*77*
Kvinnor	101	105	*120*	66	61	*72*
Tillsammans	**102**	**107**	***117***	**68**	**67**	***74***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	84	69	*91*	68	53	*70*
Kvinnor	93	101	*113*	62	61	*71*
Tillsammans	**87**	**81**	***100***	**66**	**56**	***70***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under oktober 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 2 808 platser, varav 2 093 manliga och 715 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 3 234, 2 607 och 627 samt under nästlidna månad resp. 1 911, 1 355 och 556.

Livsmedelspriserna under oktober månad 1917.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 1370—1375, hava inhämtats och uträknats på samma sätt som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 1370—1371), så befinnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med septemberpriserna, å 34 av de i varulistan upptagna artiklarna. Bland dessa torde särskilt böra nämnas mjölk, smör, ägg, kött (med undantag av färsk fårstek), färskt fläsk, flertalet slag av färsk fisk, salt sill, kabeljo, salt och bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 11 varuslag, såsom helfet ost, mjöl, flera slag av bröd samt socker och svagdricka. *Prisnedgång* är däremot endast att anteckna för 7 varuslag, bland andra halvfet ost och skummjölksost, potatis, salt fläsk samt färsk fårstek.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 1368, där oktoberpriserna angivas, jämförda med septemberpriserna 1917 och oktoberpriserna 1916 och 1913, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under oktober 1917 angives i förhållande till priserna motsvarande månad 1916 och 1913.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad som skummad mjölk ytterligare stigit under månaden å ett flertal orter. Medelpriset, som under september utgjorde 27 öre per liter för oskummad och 17 öre för handskummad mjölk, har under oktober gått upp till 29 resp. 18 öre per liter.

Genom förordning den 14 september 1917 hava utfärdats nya bestämmelser rörande försäljning av *smör*, varvid fastställts ett maximipris av 4 kronor och 75 öre för mejerismör av fullgod beskaffenhet och 4 kronor och 20 öre för landssmör. Genomsnittspriserna å de två smörkvaliteterna, som under september utgjorde 4·18 resp. 3·65 kr. per kg., hava under oktober gått upp till de genom maximipriserna fastställda gränserna.

Vad beträffar *mjöl* och *bröd*, så hava under månaden endast obetydliga prisförändringar ägt rum.

Grynpriserna hava å flertalet rapportorter bibehållits oförändrade. I överensstämmelse med av folkhushållningskommissionen vid mitten av oktober månad fastställd prislista har dock stegring av priset å havregryn skett på några håll. Risgryn noteras numera sällan från någon rapportort, vilket står i samband med, att kommissionen ej anser sig böra utsläppa i marknaden de små förråd av denna vara, som ännu finnas i lager.

Genom förordning den 28 september har Kungl. Maj:t fastställt maximipris å *potatis* av 1917 års skörd. (Se sid. 1151, häft. 10, årg. 1917.) För

[1] Se Soc. Medd. årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Okt. 1917	Sept. 1917	Okt. 1916	Okt. 1913	Höjning (+) eller sänkning (—) från okt. 1913 till okt. 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från okt. 1916 till okt. 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	29	27	19	14	+ 107·1	+ 52·6
handskummad	»	18	17	11	8	+ 125·0	+ 63·6
separerad	»	15	14	8	6	+ 150·0	+ 87·5
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	475	418	330	241	+ 97·1	+ 43·9
mat- (lands-)	»	420	365	322	219	+ 91·8	+ 30·4
Margarin, växt-	»	—	—	241	138	—	—
Ägg, färska	tjog	375	342	273	180	+ 108·3	+ 37·4
Potatis: gammal	5 l.	43	59	38	26	+ 65·4	+ 13·2
»	hl.	721	980	606	—	—	+ 19·0
Ärter, gula	kg.	62	62	55	31	+ 100·0	+ 12·7
Bruna bönor	»	107	239	118	47	+ 255·3	+ 41·5
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1]) 42	[1]) 42	38	31	+ 35·5	+ 10·5
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	29	21	+ 71·4	+ 24·1
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	27	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	67	64	50	36	+ 86·1	+ 34·0
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	75	74	54	41	+ 82·9	+ 38·9
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	63	62	52	41	+ 53·7	+ 21·2
mjukt: limpa, söt	»	60	60	50	38	+ 57·9	+ 20·0
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	44	44	38	30	+ 46·7	+ 15·8
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	121	120	91	75	+ 61·3	+ 33·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	69	69	54	43	+ 50·5	+ 27·8
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	83	83	67	60	+ 38·3	+ 23·9
Nötkött, färskt: stek	»	205	204	230	125	+ 64·0	— 10·9
soppkött	»	179	178	204	103	+ 73·8	— 12·5
Kalvkött, stek: gödkalv	»	239	194	234	132	+ 81·1	+ 2·1
spädkalv	»	152	146	141	74	+ 105·4	+ 7·8
Fårkött: färskt, stek	»	256	259	235	129	+ 98·4	+ 8·9
salt, svenskt	»	249	242	220	118	+ 111·0	+ 13·2
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	277	275	257	137	+ 102·2	+ 7·8
salt, svenskt »	»	291	292	277	144	+ 102·1	+ 5·1
Sill, salt, prima	»	104	97	110	45	+ 131·1	— 5·5
Kaffe (obränt), prima Santos	»	301	305	255	162	+ 85·8	+ 18·0
Socker, bit-	»	70	70	68	67	+ 4·5	+ 2·9
Fotogen, Water White	l.	44	50	29	21	+ 109·5	+ 51·7
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	6400	6080	4150	2580	+ 148·1	+ 54·2
barr-, » »	»	5360	4980	3310	2060	+ 160·2	+ 61·9
Bränntorv	100 kg.	918	816	419	196	+ 368·4	+ 119·1
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	953	844	736	399	+ 138·8	+ 29·5
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	858	600	233	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	605	457	317	158	+ 282·9	+ 90·9
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	798	590	362	188	+ 324·5	+ 120·4

[1]) 75 % utmalning.

tiden 4 oktober till den 1 december fastställdes grundpriset till 40 öre per fem liter och 6 kr. per hl. För sådana orter, varest potatishandeln förmedlas genom av folkhushållningskommissionen godkänd grossist, må dock hektoliterpriset höjas till 7 kr. 35 öre, varjämte ytterligare tillägg få göras för fraktkostnader, vilka stundom bliva ganska avsevärda. Medelpriset för samtliga orter tillsammantagna utgjorde under oktober 43 öre för fem liter och 7·21 kr. per hektoliter.

Vad beträffar *köttpriserna*, så har en genomgående svag prisstegring kunnat iakttagas under slutet av september och början av oktober månader. Priset å fårstek har dock under denna tid gått något tillbaka.

För de flesta slagen av *färsk fisk* har en ganska avsevärd prisstegring kunnat iakttagas. *Salt sill* har liksom föregående månad haft att uppvisa stigande priser. Medelpriset utgjorde under augusti 93, under september 97 och under oktober 104 öre per kg.

Genomsnittspriserna å *socker* och *svagdricka* hava under månaden ej undergått några förändringar, varemot *salt* stigit avsevärt i pris.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så hava både kol och koks och framförallt fotogen i det närmaste försvunnit ur marknaden. För de flesta orterna hava vedpriserna skjutit raskt i höjden. I medeltal har under månaden priset gått upp för björkved från 60·80 till 64·00 och för barrved från 49·80 till 53·60 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna augusti—oktober redovisas i tabellen å sid. 1378—1382, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 1376—1377. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att en allmän stegring av kreaturspriserna ägt rum under oktober.

Till belysande av den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med oktober 1917, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa »Meddelanden» (årg. 1917, sid. 1246—1249).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	Sept. 1917	Okt. 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	143	148	162	175	190	197	208	216	223
»Vägda» medeltal . . .	100	130	134	142	152	166	175	181	187	192

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under oktober stigit med ytterligare 5 enheter jämfört med föregående månad; och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till oktober 1917 92 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen intill *september* 1917 (Soc. Medd., sid. 1172, årg. 1917) beräknats uppgå till c:a 66 %. Till oktober kan ytterligare ökning beräknas hava ägt rum.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1]) 31	[1]) 32	[1]) 33	[1]) 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2]) 58	[2]) 59	[2]) 59	[2]) 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort {bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	» » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	*Renkött, färskt, stek*	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	--	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3]) 39	[3]) 39	[3]) 41	[3]) 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4]) 117	[4]) 116	[4]) 116	[4]) 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5]) 16	[5]) 16	[5]) 18	[5]) 18	17	15	17	20
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6]) 70	[6]) 78	[6]) 80	[6]) 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	378	378	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	234
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp-
[5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. —
aug. två, för sept. en ort samt för okt. 6 orter, varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse 1916 för
ning. — [10]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan in-
februari sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — [x] Maximipris. — [xx] El-

(okt. 1916—okt. 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	[11])Okt. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	19	20	20	21	21	22	23	23	23	24	25	27	29	1
8	9	10	11	11	11	12	12	13	14	14	14	14	15	17	18	2
6	7	8	8	9	9	9	9	10	11	11	11	12	12	14	15	3
289	292	×810	×330	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	4
218	260	295	322	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	5
162	197	257	261	264	269	274	279	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	6
119	149	191	193	194	202	210	209	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	7
60	82	127	142	144	146	147	151	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	241	266	291	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
171	198	237	273	314	346	339	330	286	258	267	284	299	341	342	375	12
151	169	204	[7]) 250	267	305	293	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	13
—	—	526	606	677	690	788	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 721	14
30	36	33	38	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	15
80	87	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	90	—	—	16
35	57	55	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	×62	× 62	17
49	75	111	118	121	134	153	167	175	191	212	220	202	236	239	167	18
33	40	× 38	× 38	× 38	×[9])36	×[9])40	×[9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9])42	×[9])42	×[9])42	×[9])42	19
23	32	× 29	× 29	× 30	× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
29	39	× 34	× 35	× 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
42	52	50	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	×64	× 67	22
41	46	52	54	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	×74	× 75	23
43	54	53	52	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	×62	× 63	24
40	48	49	50	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	×60	× 60	25
31	38	38	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	×44	× 44	26
78	88	90	91	93	95	× 106	× 112	[10])114	[10])118	[10])117	[10])117	[10])117	[10])121	[10])120	[10])121	27
46	53	54	54	55	58	× 67	× 68	[10]) 69	[10]) 68	[10]) 68	[10]) 68	[10])68	[10]) 68	[10]) 69	[10])69	28
61	67	66	67	68	69	× 83	× 82	[10]) 83	[10]) 81	[10]) 81	[10]) 82	[10])83	[10]) 83	[10]) 83	[10])83	29
116	140	193	230	224	221	222	219	214	216	220	224	222	208	204	205	30
95	119	169	204	198	195	196	194	188	191	193	197	195	182	178	179	31
130	154	203	234	231	231	233	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	32
70	87	122	141	142	142	141	143	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	33
130	158	215	235	231	234	234	236	240	246	253	259	268	260	259	256	34
118	139	194	220	223	227	226	227	223	230	236	243	236	238	242	249	35
121	140	184	[8]) 200	[8]) 245	247	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	36
129	191	233	257	262	260	260	259	255	263	271	275	271	271	275	277	37
137	198	246	277	284	283	278	279	278	282	288	293	289	288	292	291	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	109	112	112	120	126	129	126	97	92	105	111	124	129	40
110	117	149	165	164	169	180	196	206	186	136	149	174	184	196	202	41
35	45	68	84	87	78	77	70	67	70	78	75	97	90	108	123	42
39	43	56	62	66	64	64	60	59	60	60	58	56	59	62	73	43
57	62	82	90	94	96	103	115	121	107	93	92	93	106	110	121	44
81	89	123	142	149	153	152	170	169	160	135	132	145	160	184	184	45
45	57	97	110	110	111	110	109	108	102	100	97	97	93	97	104	46
31	36	61	70	72	72	72	71	72	70	69	66	67	70	70	75	47
58	72	111	130	134	135	137	138	137	139	138	138	142	141	152	171	48
77	91	139	158	167	164	170	176	179	176	174	181	178	176	194	208	49
159	161	209	255	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	×305	× 301	50
65	66	68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	14	14	14	15	15	15	16	16	16	16	18	22	25	52
6	7	8	8	8	8	8	8	9	9	9	10	10	10	11	11	53
21	23	27	29	30	30	30	31	33	33	36	37	39	43	50	44	54
2690	2890	3810	4150	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6400	55
2110	2310	3060	3310	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5360	56
220	290	385	419	412	412	405	428	452	460	400	599	730	826	816	918	57
411	531	717	736	739	730	739	761	766	772	776	791	808	821	844	953	58
242	367	543	600	595	597	604	668	671	684	691	691	700	798	858	—	59
157	211	292	317	316	315	314	345	356	370	379	394	414	495	457	605	60
190	248	339	362	368	369	378	430	466	488	510	519	519	522	590	798	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse 1916 för sept. fyra och för okt. fem orter samt för maj 1917 två, för juni tre, för juli och okt. fyra och för nov. sju orter samt för aug. och sept. 1917 en ort och för okt. 4 orter. — [9]) 75 % utmalblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna under mars—okt. samt delvis även under jest fastställda pris. — [11]) Preliminära siffror.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	32	30	30	29	31	28	29	28
2	handskummad	»	—	—	18	—	—	17	—	—
3	separerad	»	19	—	16	14	15	14	17	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	475	475	475	475	475	475	475
5	mat- (lands-) ×	»	420	419	420	420	420	420	420	420
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	300	300	300	300	300
7	halvfet, » ×	»	230	—	230	227	230	230	230	230
8	skummjölks-, » ×	»	170	—	170	170	170	—	—	170
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	405	401	374	380	397	356	391	354
11	» konserverade	»	—	356	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	55	40	40	40	40	43	40	40
13	» ×	hl.	—	600	600	—	—	786	730	700
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	61	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	180	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	42	41	41	43	42	41	41
18	råg-, » » » ×	»	35	36	35	36	37	36	36	35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	66	—	66	64	66	72	65
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	71	—	—	63	80	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	64	55	58	60	58	58	58	59
23	mjukt, limpa, söt ×	»	71	54	72	69	71	64	64	71
24	» » sur ×	»	—	—	42	—	—	53	53	54
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	163	188	154	99	122	125	125	130
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	94	77	63	56	73	61	61	63
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	76	84	85	85	85	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	251	236	210	211	215	199	199	233
29	soppkött	»	203	200	190	188	191	180	177	194
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	299	238	244	242	276	263	283	265
31	spädkalv	»	181	131	144	159	167	—	—	147
32	Fårkött: färskt, stek	»	316	259	263	271	310	267	290	267
33	salt, svenskt	»	260	—	284	—	—	237	250	250
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	295	266	275	275	270	280	338	269
36	salt, svenskt »	»	305	265	275	280	280	290	373	300
37	*Fisk, färsk: abborre	»	178	150	152	102	124	124	125	145
38	gädda	»	260	208	201	168	199	197	200	201
39	sill	»	131	141	126	133	140	123	133	138
40	strömming	»	75	78	72	79	95	76	79	86
41	torsk	»	144	180	157	175	200	143	125	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	238	219	205	186	200	207	187	180
43	salt: sill, prima	»	80	90	95	92	95	103	116	104
44	strömming	»	83	83	73	43	—	76	75	60
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	222	135	219	150	—	225	150	150
46	» » » rundskuren	»	—	—	292	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	—	—	—	300	300	302
48	Socker, bit- ×	»	68	68	71	73	73	70	69	70
49	Salt (matsalt)	»	31	25	30	28	30	25	25	25
50	Svagdricka	l.	15	18	14	10	15	—	9	11
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-	famn	9260	7000	6400	4800	6800	6400	7000	5990
53	barr- } famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	7830	5000	5000	4000	5420	5700	5800	4390
54	Bränntorv	100 kg.	1167	—	—	—	—	—	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	1190	1125	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	730	960	—	450	—	—	—	—
58	eng. kamin- » }	»	860	—	—	—	—	—	943	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala braxen 190, vitling 80 à 125 och ål 250 à 300 öre; för Norrköping kolja 90 à 150 och vitling 125 öre; för kolja 80 à 125, piggvar 200 à 300, sjötunga 400, skrubbor 95, vitling 60 à 100 och ål 250 à 300 öre; för famn. — × Maximipris.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
30	24	30	27	25	28	28	30	30	30	30	28	28	30	28	27	1
20	17	—	—	—	21	16	—	—	—	—	—	16	20	18	20	2
15	—	17	—	12	16	14	14	14	14	14	12	14	17	—	16	3
475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	475	4
420	420	420	420	420	420	420	—	—	—	—	—	420	420	420	420	5
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	6
230	230	—	—	230	230	218	230	230	230	230	230	230	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
349	338	352	339	338	372	356	384	391	428	408	355	407	381	328	344	10
—	—	—	—	—	360	305	360	—	—	—	—	—	—	—	—	11
40	40	40	40	40	40	40	45	40	44	42	40	40	50	40	40	12
—	735	700	—	—	735	600	—	800	750	765	625	—	929	700	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	60	—	61	—	—	—	—	—	63	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	200	—	136	—	—	—	—	150	—	—	16
42	41	40	40	41	41	40	41	41	41	41	40	40	40	41	43	17
36	35	34	34	35	35	34	35	36	35	35	34	34	34	35	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
72	64	64	64	65	69	64	—	68	72	72	64	60	72	75	64	20
—	58	—	—	85	—	61	—	—	—	—	—	—	113	—	—	21
66	60	65	65	60	55	64	76	77	78	65	85	60	61	60	68	22
55	54	—	42	43	43	48	47	46	47	44	45	46	68	68	58	23
46	—	38	—	—	35	35	34	33	34	34	33	38	43	48	—	24
124	100	138	100	133	125	100	125	—	100	125	100	100	91	90	118	25
—	77	—	61	51	—	—	—	—	—	—	—	—	58	72	61	26
77	92	69	70	62	77	92	77	77	77	69	78	77	88	86	80	27
211	200	199	190	163	171	171	198	206	190	191	185	175	228	190	190	28
192	183	173	170	149	152	158	171	178	178	167	166	159	194	170	164	29
223	226	212	225	198	237	176	213	250	250	214	230	199	244	192	230	30
146	166	—	115	—	168	152	163	150	150	145	146	152	161	138	130	31
229	227	229	230	218	231	254	280	252	305	268	222	237	252	242	255	32
—	230	210	225	227	200	284	—	—	300	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
273	270	280	300	266	265	256	270	263	270	279	260	270	314	270	270	35
—	280	280	280	274	280	273	290	300	280	295	270	280	320	—	280	36
93	163	125	96	—	87	114	175	144	—	—	150	—	188	—	100	37
182	193	195	152	225	172	178	230	220	200	200	250	195	270	—	196	38
107	—	—	—	140	—	—	96	—	54	105	—	122	128	—	148	39
70	76	59	53	72	36	33	—	—	—	77	38	—	97	—	—	40
94	137	115	110	102	70	95	121	114	72	94	85	90	120	88	95	41
149	172	175	—	217	200	113	205	175	147	219	263	184	181	143	200	42
100	80	100	90	101	98	106	150	133	82	113	113	130	88	100	110	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
—	—	163	110	155	175	—	—	240	145	123	163	140	195	200	200	45
—	—	—	—	—	—	—	250	—	—	194	200	200	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	300	—	—	300	300	—	—	—	—	301	47
70	70	71	72	72	71	68	68	68	68	68	68	69	68	70	69	48
25	20	25	25	28	38	25	30	27	46	28	30	25	30	20	25	49
8	10	10	—	10	10	12	9	8	10	10	8	9	14	10	12	50
—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	38	—	—	—	—	—	51
5680	5260	6300	4980	5700	6840	6870	9100	9180	8680	8880	9040	7480	9300	—	6800	52
4600	—	5100	3950	5110	—	5100	8700	8380	8380	8130	7650	[2])6190	8000	—	5550	53
—	575	—	—	450	760	625	1210	1167	1167	900	550	900	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
235	—	—	900	—	625	—	560	—	—	—	—	—	630	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	—	—	—	—	—	58

150, havslax 180, ruda 150 och ål 250 öre: för Linköping kolja 100 à 160, sik 250, sjötunga Visby flundra 130, kolja 123, lax 250, sik 200, sjötunga 208 och ål 205 öre; för Halmstad flundra 72. Lysekil kolja 78 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) I Halmstad har betalats för bokved 78·80 kr. per

	1	2	27	28	29	30	31	32	33	34
	Varuslag	Kvantitet	Borås	Tidaholm	Karlstad	Örebro	Kopparberg	Västerås	Falun	Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	28	25	28	28	26	30	30	30
2	handskummad	»	18	18	—	—	13	18	17	15
3	separerad	»	15	13	15	14	—	15	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	475	475	475	475	475	475	475
5	mat- (lands-) ×	»	420	420	420	420	—	420	420	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	300	300	300	300	300
7	halvfet, » ×	»	230	222	—	230	230	230	230	230
8	skummjölks-, » ×	»	170	158	170	170	170	160	170	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	364	299	394	351	354	414	389	365
11	» konserverade	»	—	—	350	—	—	—	350	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	40	40	40	40	40	40	45	40
13	» ×	hl.	700	800	660	700	—	600	—	714
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	42	41	42	41	42	43	42
18	råg-, » » » ×	»	35	36	36	36	35	36	37	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	72	72	64	64	71	64	65	67
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	66	65	80	61	64
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	65	58	56	56	57	57	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	77	52	52	67	62	64	70	70
24	» » sur ×	»	44	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	90	138	150	95	100	150	150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	—	77	—	62	69	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	77	67	—	86	72	77	—	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	222	252	200	193	221	230	226	215
29	soppkött	»	184	196	177	155	185	196	198	193
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	220	248	220	269	243	247	251	246
31	spädkalv	»	146	121	150	173	143	154	155	159
32	Fårkött: färskt, stek	»	260	273	264	260	265	299	285	260
33	salt, svenskt	»	—	250	—	—	—	—	270	270
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	275	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	270	275	270	280	275	270	270	270
36	salt, svenskt »	»	280	280	280	290	283	280	280	—
37	*Fisk, färsk: abborre	»	124	—	180	102	100	119	150	122
38	gädda	»	215	—	249	189	210	201	216	216
39	sill	»	135	126	127	123	120	128	160	—
40	strömming	»	—	—	95	84	85	86	75	62
41	torsk	»	106	—	146	100	—	—	136	130
42	rödspotta (»spätta»)	»	202	200	175	183	180	167	167	175
43	salt: sill, prima	»	110	98	122	90	93	89	111	93
44	strömming	»	—	—	96	—	70	75	69	80
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	202	175	240	—	170	220	143	153
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	182	180
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	305	—	—	—	—	—
48	Socker, bit- ×	»	70	68	71	70	70	69	72	72
49	Salt (matsalt)	»	25	25	27	25	24	30	23	21
50	Svagdricka	l.	10	7	12	10	—	11	12	12
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	45	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	6790	4250	6680	7240	4410	6050	4890	—
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	5020	3000	5670	5820	3150	5330	—	3560
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	—	—	—	565	—	—	600	—
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	—	—	—	925	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm gös 250, kolja 100 à 150, lake 138 och vitling 94 öre; för Falun kolja 125 à 175 och vitling 90 à 140 öre; för för Umeå lake 75 och sik 120 à 160 öre; för Luleå löja 85 och sik 150 öre; för Boden sik 150 öre. — per famn) ej hemkörd. — [3]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har under oktober tillhandahållit antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 3·70 och engelsk kaminkoks till 4·00 kr. per hl — [4]) Å de orter, ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: stadsen	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter: Okt.	Sept.	Aug.	Juli	
Medelpris (öre)																
30	30	27	35	32	32	30	30	33	33	35	35	**29**	27	25	24	1
20	15	15	23	24	20	20	17	22	22	—	—	**18**	17	15	14	2
17	—	13	—	—	18	18	15	—	—	—	—	**15**	14	12	12	3
475	475	475	475	475	—	475	475	475	475	475	475	**475**	418	375	375	4
420	420	420	420	420	—	420	410	420	420	—	420	**420**	365	325	325	5
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	**300**	300	333	331	6
230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	230	**229**	230	249	245	7
—	—	—	170	160	—	—	160	—	—	—	—	**167**	170	169	165	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	9
356	387	368	392	378	401	380	386	393	394	388	398	**375**	342	341	299	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**347**	28 2	2 2	280	11
40	45	43	45	40	—	53	40	55	54	53	53	**43**	59	65	63	12
660	650	—	856	700	600	804	—	—	—	1000	—	**721**	980	—	995	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	90	202	14
—	—	—	—	—	—	65	—	—	—	—	—	**62**	62	62	63	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**167**	239	236	202	16
42	43	43	42	43	43	42	42	42	42	42	42	**42**	42	42	42	17
36	37	37	36	37	38	36	36	36	36	36	36	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	19
65	67	68	68	66	—	64	64	64	65	67	68	**67**	64	64	64	20
—	81	71	—	—	77	58	100	—	90	—	—	**75**	74	71	72	21
58	58	57	65	65	66	65	62	65	65	65	65	**63**	62	62	62	22
64	63	65	62	62	62	60	54	68	70	77	65	**60**	60	60	60	23
—	49	—	60	60	—	—	64	—	—	—	—	**44**	44	44	45	24
150	95	100	124	125	125	110	125	123	123	125	95	[4]) **121**	[4]) 120	[4]) 121	[4]) 117	25
—	69	73	83	83	70	75	62	—	—	—	—	[4]) **69**	[4]) 69	[4]) 69	[4]) 68	26
—	106	92	116	117	77	90	92	—	—	77	—	[4]) **83**	[4]) 83	[4]) 83	[4]) 83	27
208	225	220	207	209	194	220	178	187	201	198	194	**205**	204	208	222	28
188	199	197	183	179	174	179	148	169	188	167	170	**179**	178	182	195	29
—	261	263	253	241	—	266	—	—	—	—	—	**239**	194	150	150	30
—	176	146	152	146	147	179	148	152	150	150	151	**152**	146	142	145	31
253	276	260	280	245	218	254	213	246	241	218	217	**256**	259	260	268	32
—	241	—	254	250	—	28[illegible]	230	245	—	225	—	**249**	242	238	236	33
—	—	—	—	—	220	—	—	—	—	225	222	**236**	207	330	—	34
280	280	268	280	273	260	270	280	335	325	251	—	**277**	275	271	271	35
290	297	288	285	280	—	280	290	340	347	320	290	**291**	292	288	289	36
137	143	157	108	80	—	139	68	—	—	—	113	**129**	124	111	105	37
225	215	199	211	174	—	238	200	150	150	—	138	**202**	196	184	171	38
—	74	125	—	—	—	152	—	—	—	—	80	**123**	108	90	97	39
74	53	55	83	74	88	84	75	77	77	—	85	**73**	62	59	56	40
128	100	131	125	—	—	165	—	—	—	—	—	**121**	110	106	93	41
200	175	155	152	—	—	156	—	—	—	150	—	**184**	184	160	145	42
95	100	100	130	110	110	162	95	111	95	91	90	**104**	97	93	97	43
70	76	70	80	79	65	92	70	79	82	71	80	**75**	70	70	67	44
140	155	160	—	—	—	155	—	—	—	113	—	**171**	152	141	142	45
—	183	190	160	—	—	—	—	—	—	—	—	**203**	194	176	178	46
—	300	—	300	300	—	308	—	—	—	301	—	**301**	305	305	305	47
69	70	70	70	71	74	72	72	72	72	72	72	**70**	70	70	70	48
25	17	20	20	18	12	20	25	22	23	20	22	**25**	22	18	16	49
10	13	10	11	9	12	15	10	15	15	10	11	**11**	11	10	10	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**	50	43	39	51
5990	5950	4660	6810	6170	5000	4910	5500	5170	4910	4540	[3])5040	**6400**	6080	5880	5590	52
4220	4530	3970	5830	4850	[2]) —	3780	4600	4850	4660	3780	[3])4160	**5360**	4980	4740	4560	53
—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	**918**	816	826	730	54
—	—	—	—	—	—	815	775	—	—	—	860	**958**	844	821	808	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	858	798	700	56
—	—	—	—	—	—	560	450	—	—	—	—	**605**	457	495	414	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	460	**798**	590	522	519	58

kolja 113 och siklöja 125 öre; för Örebro kolja 75 à 130 öre; för Västerås braxen 80 à 150, gös 250, Domnarvet och Borlänge kolja 107 och vitling 90 öre; för Ludvika kolja 130 och vitling 100 öre; [1]) 75 % utmalning. — [2]) För avfallsved (s. k. »klant») har betalats i Nyland 50·00 kr. per kbfm. (29·50 kr. sin personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl kvaliteterna. — × Maximipris.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906 1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	53	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga .	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga .	43	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2])	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4])	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	51	54	48	42	43	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2])	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6])	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7]) .	64	68	63	60	61	60	68	73	67	87
» (70—90 »)[7]) .	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	69
Får:										
Yngre, feta[8])	53	54	52	50	51	51	53	58	55	70
Äldre, » [8])	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	78	66	56	69	77	64	78	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.) .	76	65	55	68	78	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april, juni, juli, aug., sept. och för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för okt. 1916—okt. 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [8]) Uppgifterna avse 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. — [5]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg.

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—okt. 1917.

(okt. 1916—okt. 1917) för alla tre orterna.

1916	Okt. 1916	Nov 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	—	110	—	—	125	119	125	114	113	114	117
100	109	102	101	105	103	103	106	107	106	102	99	103	106
91	96	90	91	92	92	91	94	96	95	88	86	89	96
76	77	73	76	75	74	75	78	—	79	64	63	68	80
115	134	125	124	124	122	123	129	134	133	122	123	123	128
105	118	108	110	114	113	112	117	119	118	113	111	114	116
87	96	86	89	92	90	89	93	97	95	85	80	82	87
—	—	—	—	—	—	—	125	128	—	—	103	120	113
105	114	108	113	116	115	113	114	116	114	105	102	104	105
100	110	102	105	106	105	103	105	107	105	97	92	95	96
89	94	86	89	89	89	89	93	93	87	75	71	74	82
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119	125
104	111	105	108	111	111	109	111	118	118	111	113	112	114
89	98	89	90	96	93	93	95	91	94	85	82	84	91
105	111	111	108	112	108	104	107	111	87	84	83	97	114
99	105	103	103	107	103	99	96	98	80	77	77	86	106
85	91	89	92	91	82	79	82	83	69	68	68	75	88
92	91	91	92	98	99	105	109	114	118	114	113	113	115
88	81	80	81	87	88	95	99	101	105	101	100	101	104
168	169	168	164	164	168	168	168	173	164	161	161	171	177
164	170	169	165	165	169	170	169	167	155	145	143	152	159
151	156	156	153	153	157	159	158	160	158	159	157	159	169

okt. 1917 endast Malmö. — [3]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj, aug., sept och okt. 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast för okt.—nov. 1916 samt för juni, juli, aug. och sept. 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år

Kreaturs-
(per kg le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Aug. 1917	Sept. 1917	4/10—10/10	11/10—17/10	18/10—24/10	25/10—31/10	Okt. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	111	117	118	118	118	118	118
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	103	109	110	110	110	110	110
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	63	69	80	80	80	80	80
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	119	124	124	124	124	124	124
12	» 2. Mindre feta	80	84	90	90	90	90	90
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	109	108	113	113	113	113	113
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	101	101	106	106	106	106	106
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	70	70	80	80	80	80	80
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	118	123	123	123	123	123	123
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	80	84	90	90	90	90	90
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	80	98	120	120	120	145	126
30	» (70—90 »)							
31	Skummjölkskalvar	70	84	100	100	100	125	106
	Får:							
32	Yngre, feta	121	121	123	123	128	128	126
33	Äldre, »	111	112	118	118	123	123	121
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	173	202	213	213	213	213	213
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	173	202	213	213	213	213	213
37	Suggor	162	168	190	190	190	190	190
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	118	147	160	160	160	160	160
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	113	147	160	160	160	160	160
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	163	177	185	185	185	185	185
43	Oxar: kl. 3. » »	263	297	310	310	310	310	310

priser
vande vikt)
orter i riket.
augusti—oktober 1917.

Eskilstuna								Linköping							
Aug. 1917	Sept. 1917	30/8—5/10	6/10—12/10	13/10—19/10	20/10—26/10	27/10—2/11	Okt. 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	3/10—9/10	10/10—16/10	17/10—23/10	24/10—30/10	Okt. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
92	101	105	105	105	105	110	106	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
84	93	100	100	100	100	100	100	98	106	105	105	105	105	105	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
76	85	87	87	87	90	92	89	81	85	85	85	85	85	85	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
63	68	67	67	67	68	70	68	60	65	65	65	65	78	68	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
98	104	110	110	110	110	115	111	115	115	—	—	—	—	—	10
89	97	98	98	98	98	100	98	101	105	105	105	110	110	108	11
76	83	82	82	82	85	85	83	86	90	90	90	95	95	93	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	110	—	110	—	—	—	—	—	115	115	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
107	106	—	—	—	100	100	100	101	105	105	105	105	105	105	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
94	97	98	98	98	98	—	98	77	85	85	85	90	90	88	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
85	85	82	82	82	—	—	82	64	66	65	65	75	75	70	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	115	116	—	—	—	120	120	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
100	102	105	105	105	—	—	105	101	105	105	113	113	108	110	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
90	89	87	87	87	90	95	89	81	85	85	95	95	95	93	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	65	65	65	78	78	78	75	28
98	103	130	130	130	130	130	130	85	107	125	140	140	140	136	29
88	92	125	125	125	122	120	123	68	83	95	110	110	110	106	30
78	85	105	105	105	110	110	107	55	65	80	85	85	85	84	31
114	109	105	105	105	120	120	111	105	110	115	115	115	115	115	32
104	100	100	100	100	110	110	104	91	94	103	103	103	103	103	33
122	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
161	168	210	210	210	225	220	215	166	181	210	210	210	210	210	35
161	168	210	210	210	220	215	213	170	182	210	210	210	210	210	36
157	165	200	200	200	215	210	205	170	182	210	210	210	210	210	37
Kr. per styck								Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
150	150	150	150	150	175	175	160	140	140	140	140	140	140	140	39
125	125	125	125	125	150	150	135	140	140	140	140	140	140	140	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	188	188	188	188	188	188	188	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping							
		Aug. 1917	Sept. 1917	28/9—4/10	5/10—11/10	12/10—18/10	19/10—25/10	26/10—1/11	Okt. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	95	95	95	95	105	105	105	101
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	85	85	85	85	85	85	85	85
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	70	70	70	70	70	70	70	70
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	110	100	100	100	100	100	100	100
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	90	90	90	90	90	90	90	90
12	» 2. Mindre feta	75	75	75	75	75	75	75	75
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	110	110	110	110	110	110	110	110
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	95	95	95	95	95	95	95	95
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	75	75	75	75	75	75	75	75
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	70	70	70	70	70	70	70	70
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	100	100	100	100	110	110	110	106
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	90	90	90	90	90	90	90	90
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	75	75	75	75	75	75	75	75
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	95	127	145	145	145	145	145	145
30	» (70—90 »)	85	110	135	135	135	135	135	135
31	Skummjölkskalvar	65	95	125	125	125	125	125	125
	Får:								
32	Yngre, feta	98	105	105	105	110	110	110	108
33	Äldre, »	85	85	85	85	85	85	85	85
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	153	184	195	195	220	220	220	210
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	163	184	195	195	195	195	195	195
37	Suggor	149	178	185	185	185	185	185	185
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	175	200	200	200	200	200	200	200
41	» 4. Magra, simpla	138	150	175	175	175	175	175	175
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	125	125	125	125	125	125	125	125

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

augusti–oktober 1917.

Malmö							Hälsingborg							
Aug. 1917	Sept. 1917	4/10—10/10	11/10—17/10	18/10—24/10	25/10—31/10	Okt. 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	4/10—10/10	11/10—17/10	18/10—24/10	25/10—31/10	Okt. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
113	**114**	120	123	113	113	**117**	—	**116**	115	115	115	110	**114**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
93	**95**	100	103	98	98	**100**	**97**	**99**	103	103	103	103	**103**	3
—	**100**	100	—	—	—	**100**	—	**104**	105	100		—	**103**	4
76	**80**	90	95	93	93	**93**	**81**	**80**	83	83	83	85	**84**	5
—	**89**	85	—	—	—	**85**	—	**93**	78	78	—	—	**78**	6
63	**67**	75	80	80	80	**79**	**68**	**69**	73	73	73	73	**73**	7
—	**77**	70	—	—	—	**70**	—	—	—	—	—	—	—	8
46	**55**	58	65	65	65	**63**	—	—	—	—	—	—	—	9
123	**123**	128	128	128	128	**128**	**120**	**126**	130	—	130	128	**129**	10
102	**105**	110	110	110	110	**110**	**112**	**114**	115	118	113	113	**115**	11
78	**80**	85	85	85	85	**85**	**95**	**102**	103	108	108	108	**107**	12
56	**65**	65	70	70	75	**70**	—	—	—	—	—	—	—	13
103	**120**	110	112	115	113	**113**	**100**	**119**	110	110	110	110	**110**	14
—	**125**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
98	**106**	100	105	105	104	**104**	**98**	**107**	100	100	103	105	**102**	16
—	**115**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
88	**97**	90	95	95	95	**94**	**81**	**98**	85	85	93	93	**89**	18
—	**105**	85	—	—	—	**85**	—	—	—	—	—	—	—	19
72	**78**	80	85	85	85	**84**	**82**	**83**	78	78	80	85	**80**	20
56	**60**	60	65	65	70	**65**	**82**	**74**	70	70	70	70	**70**	21
114	**119**	—	—	125	125	**125**	—	**115**	—	—	120	120	**120**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	**105**	110	110	110	110	**110**	**94**	**103**	108	103	103	103	**104**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	**110**	100	—	—	98	**99**	25
—	—	98	98	98	93	**97**	**81**	**92**	98	93	93	93	**94**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	75	**75**	**73**	—	—	—	—	—	—	28
—	**102**	105	105	105	105	**105**	**77**	**81**	83	83	83	—	**83**	29
75	**85**	95	95	95	95	**95**	**68**	**71**	73	73	73	—	**73**	30
69	**73**	80	80	80	80	**80**	**58**	**60**	63	63	63	—	**63**	31
100	**100**	100	100	100	100	**100**	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**86**	85	85	85	85	**85**	—	—	—	—	—	—	—	33
115	**113**	120	130	130	135	**129**	—	—	—	—	—	—	—	34
155	**155**	155	153	153	153	**154**	—	—	—	—	—	—	—	35
120	**120**	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	**133**	**135**	138	138	138	138	**138**	39
Kr. per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

Kreatursprisер

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under augusti—oktober 1917.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Aug. 1917	Sept. 1917	4/10—10/10	11/10—17/10	18/10—24/10	25/10—31/10	Okt. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	94	97	98	100	100	100	100
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	78	78	78	88	88	88	86
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	65	65	75	75	75	73
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	113	113	113	113	113	113	113
12	» 2. Mindre feta	83	83	83	85	85	85	85
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	99	98	98	98	98	98	98
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	88	88	88	88	88	88	88
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	—	70	70	75	75	75	74
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	108	108	108	108	108	108	108
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	83	83	83	88	88	88	87
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	83	92	118	123	123	123	122
30	» (70—90 »)	78	87	113	118	118	118	117
31	Skummjölkskalvar	65	68	75	80	80	80	79
	Får:							
32	Yngre, feta	118	118	118	118	118	118	118
33	Äldre, »	105	105	105	105	105	105	105
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.)	155	155	155	165	165	165	163
36	Rena, större svin (100—170 kg.)	135	135	135	145	145	145	143
37	Suggor	155	155	155	165	165	165	163
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
		Kr. per styck						
	Medelpris per styck (kr.):							
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

Tillförseln till offentliga slakthus.

Oktober 1917.

Kreatursslag	Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	456	62	3 940	4 150	92	219	58	2 580
Kor	128	627			743		—	6 603
Övriga nötkreatur	6 752	136			523	4 331	1 742	3 965
Gödkalvar	881	[2]) 251	340	[2])710	135	1 189	510	2 294
Spädkalvar	432	[3]) 395	454	[3])475	258	838	108	689
Får och lamm	715	145	183	267	84	934	91	2 929
Svin	2 752	276	582	540	172	2 323	1 202	1 849
Spädgrisar	31	5	—	25	—	132	3	739
Hästar och föl	217	54	70	55	20	75	60	419

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Oktober 1917.

Kroppar av	Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	9 779	625	3 887	1 280	1 643	382
Gödkalvar	4 455	227	763	212	1 189	170
Spädkalvar	5 397	395	698	468	838	534
Får och lamm	10 782	145	622	1 225	934	830
Svin	3 971	435	848	187	2 976	1 479
Spädgrisar	98	5	25	1	132	62
Hästar och föl	336	54	65	22	75	36

[1] Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset.
[2] Större kalvar.
[3] Mindre kalvar.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *okt.* 1916—*okt.* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	130	114	124	144	161	150	141	80	85	109	124	133	133
liten	»	106	90	87	110	112	95	99	54	53	79	80	92	103
Braxen	»	106	—	—	—	110	—	128	80	79	104	113	122	123
Gråsej	»	88	—	—	—	85	120	—	—	85	60	95	125	—
Gädda, levande	»	—	—	140	—	255	—	—	—	140	—	—	—	—
slaktad	»	180	153	170	201	223	235	182	108	148	202	198	205	215
Gös	»	235	203	188	270	263	263	228	130	175	180	169	259	263
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	107	95	87	—	—	—	115	70	75	92	95	115	120
Kolja, svensk	»	76	95	88	100	118	128	107	75	75	81	90	106	111
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	—	137	135	—	—	156	118	—	—	—	80	130	88
Lake, sjö- stor	»	116	105	102	112	136	129	99	—	65	77	75	—	—
sjö- liten	»	97	94	90	—	—	100	—	—	—	55	—	—	—
Lax, färsk	»	—	360	—	—	—	—	1100	358	430	440	—	450	—
Långa	»	—	—	—	—	—	175	—	—	—	85	—	—	—
Piggvar	»	—	230	250	275	—	300	186	100	200	—	—	—	—
Röding	»	222	210	190	—	—	—	—	—	—	—	220	260	260
Rödspotta, stor	»	110	143	130	128	172	150	132	101	93	117	127	—	165
liten	»	—	—	123	110	125	125	110	—	—	85	95	—	—
Sik, stor	»	149	120	134	143	150	—	150	125	150	185	178	192	200
liten	»	110	103	—	—	—	—	140	—	—	180	—	—	175
Siklöja	»	80	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—
Sill, färsk	låda[2]	4500	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—	—
»	kg.	70	—	—	—	48	—	—	—	—	—	55	95	113
Sjötunga, stor	»	161	—	—	—	—	—	180	100	93	117	135	170	—
liten	»	125	225	—	—	—	—	—	78	69	91	114	138	—
Slätvar	»	—	208	—	—	—	190	168	—	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3]	—	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—	—	—	—
»	kg.	42	37	39	35	33	30	33	30	42	40	45	43	52
Torsk, m. huvud	»	61	63	56	65	96	89	66	50	60	47	65	68	88
svensk huvudlös	»	101	120	93	113	126	138	86	86	80	91	109	129	148
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	54	63	54	70	80	79	65	59	56	46	58	65	69
liten	»		—	35	43	—	60	58	50	40	40	43	50	59
Ål, levande, stor	»	255	—	350	—	—	—	—	—	—	310	230	250	—
liten	»	181	—	260	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	2050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2300
Krabbor	»	900	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1200
Kräftor, stora	»	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	163	138	125
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	—	—	—	133	—	155	150	—	—	—	125	180	—
kokta små	»	—	—	115	90	—	110	—	80	—	150	—	—	—

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

$^{4}/_{10}$—$^{10}/_{10}$:	tillgång god,	efterfrågan livlig,	tendens fallande,
$^{11}/_{10}$—$^{17}/_{10}$:	» »	» »	» »
$^{18}/_{10}$—$^{24}/_{10}$:	» knapp,	» medelmåttig,	» svävande.
$^{25}/_{10}$—$^{31}/_{10}$:	» otillräcklig,	» livlig,	» fallande.

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *okt.* 1916—*okt.* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Okt. 1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917
					Kr. per låda (c:a 85 kg.)								
Sill, stor	72·00	61·00	47·31	46·88	42·73	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80 15
» blandad . . .	—	—	27·33	34·80	33·03	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—
» liten	—	—	11·50	20·92	24·25	16·53	13 33	—	—	—	—	—	24 65
					Öre per kg.								
Kolja, stor	77	95	91	99	140	136	94	69	80	67	75	108	104
» halvstor . .	62	83	84	79	120	118	76	60	64	55	58	80	85
» liten	40	53	51	69	88	81	59	46	46	42	43	45	55
Vitling	52	54	38	64	78	79	60	46	38	32	43	50	59
Torsk, stor	79	84	61	78	87	104	62	60	63	54	77	92	101
» liten	45	56	45	49	75	80	—	30	50	34	43	46	53
Långa	76	88	66	—	96	103	72	60	74	64	84	103	110
Gråsik	66	81	57	77	72	87	69	75	38	41	82	77	95
Tunga, röd	148	—	218	258	267	237	123	83	108	90	106	163	222
» äkta	590	306	—	505	600	570	178	473	—	—	—	738	468
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	287	209	261	365	495	293	153	190	155	512	503	584	286
Slätvar	251	186	171	284	—	250	—	192	210	—	520	437	239
Rödspotta	126	139	162	188	222	194	—	111	113	137	127	168	161
Hälleflundra	253	247	250	284	341	271	141	163	202	288	302	325	344
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	—	—
Marulk	100	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	105
Kummel	95	90	—	—	—	—	—	100	131	102	98	123	121
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillförsel:													
Antal båtar . . .	167	184	125	252	224	186	816	536	481	733	769	463	458
» lådor . . .	15 220	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. I frågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under november månad 1917.

Inom *jordbruket* synes tillgången å arbetskraft även under november hava fullt ut motsvarat behovet. Brist på platssökande omförmäldes endast från Stockholmstrakten samt Gävleborgs län, där skogsavverkningen i stor utsträckning tagit de yngre arbetarna å landsbygden i anspråk. I västra Sverige fanns fortfarande god tillgång å platser för ogifta arbetare, under det för statdrängar utsikterna även där betecknades såsom mindre tillfredsställande. Upptagningen av vitbetor och andra rotfrukter pågick under i huvudsak gynnsam väderlek och utan några svårigheter för anskaffande av arbetskraft. De småländska arbetsförmedlingskontoren, som vid motsvarande tid föregående år överhopades med beställningar å arbetare för betodlarna i Skåne, togos nu icke alls i anspråk för denna uppgift.

Skogsbruket var i flertalet landsdelar den näringsgren, som hade mest arbetstillfällen att erbjuda. Brist å arbetskraft förelåg fortfarande å de flesta håll. Från en del orter — Blekinge, Värmland, Norrbotten — inrapporterades dock, att behovet av arbetskraft börjat fyllas, och arbetsförmedlingsresultatet hade, såsom å nästa sida närmare påvisas, i jämförelse med föregående månad väsentligen förbättrats.

Inom *industrien* voro konjunkturerna ännu i början av månaden relativt gynnsamma, men inträdde sedermera en märkbar depression inom åtskilliga branscher. Särskilt synes inom textilindustrien i Älvsborgs län en genomgripande försämring hava inträtt. I Norrköpingsdistriktet, där krisen inträffat redan något tidigare, rådde även omfattande arbetslöshet. Inom metallindustrien gjorde sig en viss nedgång gällande beträffande speciellt manufakturerna i Eskilstuna. För den arbetslösa befolkningen i stenhuggeridistrikten framträdde ökade svårigheter särskilt i Blekinge, där den annalkande vintern lade hinder i vägen för fortsatt bedrivande av en del pågående nödhjälpsarbeten. I stället hava liksom i Bohuslän åtgärder träffats för att såsom föregående vinter bereda stenhuggarna sysselsättning inom sitt egentliga yrke med arbete för leveranser till det allmänna. I Bohuslän fortsatte återinflyttningen av stenhuggare och andra arbetare, som under sommaren haft sysselsättning i Norge. Även i Värmland hade man stark känning av de försämrade arbetsförhållandena i Norge, i det arbetsförmedlingskontoren dagligen besöktes av därifrån återvändande arbetare, som på genomresa till sina respektive hemorter förhörde sig om arbete.

Inom *byggnadsverksamheten* inträdde under månaden som vanligt minskning av arbetstillgången. Den övervägande blida väderleken möjliggjorde dock i allmänhet ett ostört bedrivande av de arbeten, som ej färdigställts till den 1 oktober. Särskilt för träarbetare förefanns å många orter gott om arbetstillfällen. Beträffande målarna inrapporterades däremot tilltagande arbetslöshet.

För *hamnarbetare* betecknades arbetstillgången i Göteborg och i övrigt å västkusten såsom god. Bland sjöfolket förekom däremot fortfarande arbetslöshet.

Inom *restaurangyrket* och närstående arbetsområden synes läget hava varit avgjort ogynnsammare än eljest vid denna årstid brukar vara fallet.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 115. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	*49*	*47*	*69*	*73*	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	*119*	*107*	*117*	*133*	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	*83*	*81*	*100*	*115*	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 108 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 33 på 100 (mot 24 under föregående månad). Till skogsarbetena kunde emellertid ytterligare anvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande, så att genom den offentliga arbetsförmedlingen inalles tillsattes 62 % av de lediga skogsarbetarplatserna, mot endast 43 % under oktober.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·8	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	3·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	*3·1*	*3·3*	*2·8*	[1] *2·3*	[1] *2·9*	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 november 1917. Arbetslösheten var då, som synes, något större än vid motsvarande tidpunkt föregående år, men däremot mindre än 1 november 1914 och 1915.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

(Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under november månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	3 862	—	Ystad	335	—
Uppsala	346	—	Örgryte	46	—
Norrköping	1 337	1 322	Borås	762	—
Linköping	46	—	Umeå	81	25
Karlskrona	102	67	Summa november 1917	10 966	4 400
Kristianstad	116	—	» oktober 1917	5 355	1 730
Malmö	3 894	2 986	» november 1916	279	27
Hälsingborg	39	—			

Efter framställning från arbetslöshetskommissionen har Kungl. Maj:t fastställt vissa ändringar i de jämlikt kungörelsen den 19 maj 1916 gällande bestämmelserna angående understödsverksamheten, avseende bland annat en höjning av understödsbeloppen med 33 %. Författningens ändrade lydelse framgår av nedanstående kungörelse (Sv. F. 17, n:r 865).

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

om ändrad lydelse av §§ 2, 3 och 9 i kungörelsen den 19 maj 1916 angående understöd åt medellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill;

given Stockholms slott den 7 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning från statens arbetslöshetskommission, funnit gott förordna, att §§ 2, 3 och 9 i kungörelsen den 19 maj 1916 angående understöd åt medellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill — §§ 2 och 3 i nedan angivna delar — skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Ansökan — — — — — — — — — — — — — — myndighet. Vid ingivande av ansökan skall tillika, där så finnes erforderligt, företes prästbetyg och intyg om yrke samt, beträffande arbetstagare, om den sist innehavda anställningens

art och varaktighet jämte arbetsgivarens namn. Sistnämnda intyg skall vara utfärdat av antingen vederbörande arbetsgivare, fackförening eller därmed jämförlig organisation eller ock två i orten välkända personer.

Är — — — — — — — — — — — — — — hemortsrätt.

§ 3.

Då — — — — — — — — — — — — — — — utgå.

Vid — — — — — — — — — — — — — — — därav.

Erhåller sökande bidrag av arbetsgivare eller arbetslöshetskassa, må understöd likväl till honom utgå, dock med högst så stort belopp, att detsamma jämte nämnda bidrag uppgår till två tredjedelar av den i orten vid tiden för lämnandet av understöd vanliga avlöningen för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som sökanden.

§ 9.

Understöd av statsmedel utgår för en var med enahanda belopp, till vilket understöd tilldelats honom utav de av kommun eller landsting för ändamålet anvisade medel, dock högst med:

1 krona per dag för man och hustru tillhopa;

67 öre » » » ensam person, som fyllt 18 år;

40 » » » » » » » » 15, men ej 18 år; samt

20 » » » » varje inom eller utom äktenskapet fött barn;

skolande därvid beträffande arbetslös person, som i § 1 avses och som jämlikt § 3 eller 6 beredes arbete, iakttagas

dels för de fall att denne är manlig familjeförsörjare och å annan ort än hemorten erhåller arbete mot avlöning, som är otillräcklig för att å hemorten jämväl underhålla familjen, att till honom må av statsmedel efter prövning i varje fall av vederbörande kommitté eller kommunala myndighet utgå understöd för familjens samtliga å hemorten kvarvarande medlemmar med tillhopa högst 50 öre för dag eller, där barn finnas och särskilt ömmande omständigheter föreligga, högst 75 öre för dag,

dels för det fall att den arbetslöse beredes arbete inom ett för hans utbildning och förutsättningar främmande yrke och därvid icke från början förmår vinna rimlig utkomst, att till honom må av statsmedel efter sådan prövning, varom nyss är sagt, utgå understöd med högst 50 öre för dag och under en tid av högst nittio dagar.

Skulle vederbörande kommitté eller kommunala myndighet undantagsvis på grund av särskilda omständigheter anse understöd av statsmedel till understödjande av arbetslösa *erforderligt, ändock att bidrag med enahanda belopp icke ställts till förfogande av* kommun eller landsting, må framställning om dylikt understöd ske hos Konungen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 7 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Arbetslösheten inom stenindustrien. För beredande av ökade arbetstillfällen inom stenindustrien, där den alltjämt rådande arbetsbristen genom arbetsmarknadens allmänna försämring under den innevarande vintern syntes bliva

ytterligare kännbar, har arbetslöshetskommissionen den 28 november 1917 till Kungl. Maj:t avlåtit en framställning om anvisande av ett belopp av högst 1 800 000 kronor till inköp av gatsten för statens räkning. Motiveringen för detta anslag och de anordningar, som träffats för detsammas användning, framgår närmare av den ifrågavarande, här nedan återgivna skrivelsen.

På framställning av arbetslöshetskommissionen föreslog Kungl. Maj:t i proposition n:r 175 vid 1916 års riksdag, att för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare skulle bildas en lånefond av 3 500 000 kronor, från vilken lån kunde på förmånliga villkor tillhandahållas kommuner med flera för inköp enligt angiven plan av gatsten. Förslaget vann riksdagens bifall, varefter Kungl. Maj:t den 2 juni 1916 fastställde närmare plan för statens medverkan, vars utförande anförtroddes åt statens stenleveranscentral i samråd med arbetslöshetskommissionen. Stenleveranscentralen vidtog därefter omedelbart förberedelser för planens genomförande, för vilket ändamål närmare överenskommelse träffades med ifrågakommande kommuner och stenfirmor samt undersökningar verkställdes rörande de mångahanda spörsmål, som i sammanhang härmed krävde beaktande. Under loppet av år 1916 förmedlades sålunda mellan å ena sidan 27 stenfirmor och å andra sidan 66 kommuner med flera leveranser av tillhopa 277 997 kvm. storgatsten, 279 254 kvm. smågatsten och 118 271 löpmeter kantsten för ett leveranspris av tillsammans 2 807 000 kronor. I enlighet med den av statsmakterna prövade planen förpliktades stenfirmorna att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som stenleveranscentralen efter kommissionens anvisningar komme att meddela beträffande arbetets bedrivande samt antalet och urvalet av arbetare. I sistnämnda avseende fastställdes sålunda som princip, att vid dessa leveransarbeten finge användas endast äldre försörjningspliktiga arbetare, vilka icke skäligen kunde anvisas att söka sig utkomst annorstädes. Stenleveranscentralen lät också genom utsedda förtroendemän nominativt fastställa, vilka personer finge användas.

De under vintern 1916 rådande goda konjunkturerna å arbetsmarknaden möjliggjorde en stark återhållsamhet beträffande arbetets bedrivande. De höga lönerna inom industrien i övrigt lockade de mera arbetsdugliga att söka anställning på andra industriella områden, dels inom landet, dels i stor utsträckning även i Norge. Andra, som ägde anknytningar till sjöfarten eller fisket, gingo till dessa yrken, där likaledes ovanligt gynnsamma arbetsvillkor då stodo till buds. Då därjämte en del arbetstillfällen stodo för stenarbetarna öppna vid vägbyggnads- och dylika arbeten samt vid skogsavverkningar, kunde arbetsstyrkan för stenbeställningarna begränsas till

under	november	1916	1 481 man
»	december	»	1 579 »
»	januari	1917	1 812 »
»	februari	»	2 161 »
»	mars	»	2 126 »
»	april	»	2 190 »

varav i genomsnitt 359 man i Blekinge, 280 man i Hallands, 1 299 man i Göteborgs och Bohus län samt 73 man i andra län.

Med hänsyn därtill, att under sommaren jord- och skogsbruket i respektive orter hade användning för mera arbetskraft samt att de med statsanslag anordnade skogsplanteringarna i Bohuslän kunde återupptagas på våren, inställdes arbetet för stenleveranserna med utgången av april månad. Under den sedermera förflutna sommaren och

hösten hava konjunkturerna på arbetsmarknaden ställt sig så förmånliga, att något större behov av extra arbetstillfällen genom det allmännas försorg icke synts föreligga, detta så mycket mer som den trängande angelägenheten av att forcera skogsavverkningarna för bränsleanskaffning ansetts böra föranleda, att all för detta ändamål användbar arbetskraft skulle hänvisas till dithörande arbeten.

Numera har emellertid läget undergått en väsentlig förändring. Till den vid vinterns inbrott vanliga depressionen å arbetsmarknaden har nu kommit en tydligt märkbar allmännare avmattning inom näringslivets flesta grenar. Inom jordbruket, som tidigare lidit av brist på arbetskraft, förspörjes nu icke längre avsevärd efterfrågan å sådan, och för skogsavverkningarna torde god tillgång därå uppkomma. Kommissionen anser för sin del sannolikt, att under vinterns lopp skall uppstå ett betydande överskott å arbetskraft, vars omhändertagande på lämpligt sätt torde komma att bereda bekymmer.

För särskilt stenindustriens arbetare har det förändrade läget redan framkallat ökade svårigheter. Ett stort antal sådana, som erhållit andra sysselsättningar, hava numera blivit arbetslösa och återvänt till sina hemorter, där arbetstillfällen endast undantagsvis kunna beredas dem å den öppna arbetsmarknaden. Beträffande förhållandena inom Bohuslän har Konungens befallningshavande efter samråd med länshjälpkommittén och vederbörande arbetsförmedlingsanstalter i framställning den 15 dennes till kommissionen lämnat en närmare utredning, vilken här i avskrift bilägges. I denna påpekas särskilt, hurusom en stor del av de tidigare till Norge avresta stenarbetarna börjat återvända till sina hemorter samt att denna återflyttning väntas bliva betydlig. Konungens befallningshavande anser därför mycket omfattande åtgärder böra vidtagas till förebyggande av arbetslösheten bland dessa arbetare. Kommissionen, som sedermera ämnar återkomma till Konungens befallningshavandes förslag i detta ämne, har nu ansett sig böra närmast påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för de stenarbetares del, vilka på grund av ålder och tyngande försörjningsplikt samt andra omständigheter kräva särskilda omsorger och för vilkas del därför stenleveranserna till kommunerna samt andra hjälparbeten från det allmännas sida företrädesvis anordnats. Då sådana arbetare icke lämpa sig för skogsavverkning eller vägarbeten och över huvud icke kunna beredas sysselsättning annorstädes än i hemorten, måste åt dem savitt möjligt tillhandahållas arbetstillfällen inom det egna yrket. Visserligen pågår fortfarande en del gatstenstillverkning för firmornas fria stenleveranser för den utländska marknaden, men sker denna endast i ringa skala på grund av alltjämt kvarstående kristidssvårigheter: tonnagebrist, kursdifferenser, bristande köpkraft hos konsumenterna m. m. De stora exportfirmorna kunna därför själva under vintern icke sysselsätta mer än ungefär samma antal arbetare som under nästföregående vinter. De då för stenleveranserna till kommunerna arbetande äro sålunda uteslutande hänvisade till de arbetstillfällen, som inom deras hemorter kunna beredas genom det allmännas försorg. Till följd av de begränsningar av arbetena för kommunernas stenleveranser, som i samförstånd med vederbörande arbetsgivare och arbetare tillämpades under föregående vinter, återstodo å dessa leveranser den 1 nästlidna oktober 56 000 kvm. storgatsten, 87 000 kvm. smågatsten samt 57 000 löpmeter kantsten. Då tillverkningen av dessa partier kräver cirka 85 500 arbetsdagar och sålunda medger sysselsättande av allenast cirka 1 140 arbetare under 3 månader eller cirka 855 arbetare under 4 månader, är densamma tydligen icke på långt när tillräcklig.

I syfte att undersöka möjligheterna för ytterligare leveranser till kommunerna har stenleveranscentralen hänvänt sig till sådana, men icke lyckats utverka beställning å några avsevärda partier. Vid sådant förhållande ansåg sig kommissionen böra inhämta upplysningar från vissa statens verk rörande avsättning av gatsten till anstalter och anordningar inom deras verksamhetsområden. I anledning härav har från järnvägsstyrelsen, arméförvaltningen samt marinförvaltningen meddelats, att omedelbart behov å gatsten för dem föreligger, nämligen för järnvägsstyrelsen av 113 000 kvm. till stationsvägar och plattformar, för marinförvaltningen av 11 000 kvm. till beläggning å sådana gatudelar i Karlskrona, vilkas underhåll åligga kronan, samt för arméförvaltningen av

2 000 kvm. till golv i förrådslokaler m. m., men att de icke disponera medel för att bestrida kostnaderna för dessa inköp.

Anskaffningen av dessa stenpartier å tillhopa 126 000 kvm. skulle visserligen medföra en väsentlig ökning i vinterns tillverkning, men dock ingalunda tillräckligt för ändamålet. Då därjämte gatsten alltjämt kommer att bliva behövlig för vissa statens verk och föranstaltningar, bör det enligt kommissionens uppfattning icke anses innebära någon risk för staten att låta tillverka och i förråd upplägga ett jämförelsevis mindre parti därav, så att beställningar för statsändamål nu skulle kunna göras å tillhopa 200 000 kvm. gatsten. Med detta tillskott till kommunbeställningarna skulle under 3 månader kunna sysselsättas cirka 2 670 man och under 4 månader cirka 2 000 man. Huru icke heller härmed behovet kan tillräckligt fyllas, har kommissionen icke ansett sig böra för närvarande tillråda större beställningar från statens sida, då betänkligheter ju kunna resas mot någon mera omfattande lagring för dess räkning.

Kommissionen anser sig böra i detta sammanhang erinra därom, att riksdagen vid beviljandet av medel till lånefonden för stenleveranserna till kommunerna betonade angelägenheten av att icke genom konstlade medel stenindustrien under kristiden uppehölles i större omfattning än som kunde anses berättigat med hänsyn till denna industris möjligheter till framtida bestånd. Med anledning härav vill kommissionen framhålla, att det icke torde lata sig göra att med bestämdhet förutsäga stenindustriens och, vad det här uteslutande gäller, gatstensindustriens blivande läge och utveckling efter krisen. Snarast torde fackmännen förutse, att efter krigets slut en synnerligen stark efterfrågan å hithörande produkter skall uppkomma efter ett blivande fredsslut, då det över allt och särskilt i de krigförande länderna gäller att avhjälpa de stora behov, som efter hand uppkommit dels genom flera års bristfälligt underhåll av gator och vägar m. m., dels genom direkt förstöring av sådana. I jämförelse med de kolossala konsumtionsbehov, som här redan förefinnas och allt mer ökas, torde de på sina håll och icke minst i Sverige disponibla lagren icke vara synnerligen betydande. Å andra sidan kunna givetvis ekonomiska och politiska förhållanden och särskilt bestämmelser i handelstraktater bliva sådana, att svårigheter komma att beredas för den svenska avsättningen på utlandet, av vilken vår gatstensindustri är till alldeles överväganде grad beroende. Huru än dessa olika faktorer bedömas, lärer emellertid enligt kommissionens uppfattning ingen tvekan kunna råda om att den svenska gatstensindustrien kommer att för framtiden uppehållas i långt större omfattning än här ifrågasättes. Hos de större exportfirmorna torde för närvarande endast omkring 1 000 man sysselsättas med arbete för de fria beställningar, som fortfarande inlöpa från utlandet och kunna effektueras. Då antalet arbetare, som kunna sysselsättas vid dessa arbeten samt vid de nu ifrågasatta beställningarna jämte kvarvarande kommunalleveranser, endast utgör en mindre del av industriens förutvarande arbetsstyrka, behöva uppenbarligen inga farhågor föreligga för att gatstensindustrien skulle hållas uppe i en med tanke på framtiden omotiverat stor utsträckning.

Enligt den officiella industristatistiken hade landets hela produktion av gatsten, som år 1913 utgjorde 960 000 ton, år 1915 nedgått till endast 488 000 ton, det vill säga minskats till ungefär hälften, vilken minskning företrädesvis faller på exportfirmorna. Rörande dessas arbetarantal inhämtade socialstyrelsen under år 1916 vissa uppgifter, enligt vilka arbetsstyrkan under tiden från juli 1914 till juli nämnda år minskats med cirka 61 % eller med över hälften. Då under åren 1916 och 1917 gatstensindustriens avmattning fortgått, lärer densamma numera knappast besitta mer än $^1/_3$ av sin kapacitet före krisen, vilket ju måste anses vara ett mycket beklagligt förhållande med hänsyn till vårt lands särskilda förutsättningar för denna industri och dennas kultiverande betydelse för de karga kusttrakterna i Blekinge, Bohuslän och annorstädes. För dessa trakters hela näringsliv och för den vid stenindustrien knutna befolkningens nödtorftiga livnärande är det sålunda oundgängligt, att från det allmännas sida kraftiga hjälpåtgärder vidtagas.

Vid de olika tillfällen, då frågan härom av statmakterna behandlats, har också full anslutning uttalats till den av arbetslöshetskommissionen hävdade uppfattningen, att dy-

lika åtgärder böra såvitt möjligt vara av förebyggande natur och åsyfta försörjning genom eget arbete. I enlighet härmed beräknade 1916 års riksdag, vid vilken särskilt stenarbetarnas nödläge var föremål för behandling, att för dessas del för tiden april 1916—mars 1917 skulle, utöver de för lån till kommunernas stenleveranser anvisade medlen, åtgå ytterligare cirka 3 millioner kronor till olika arbetsföretag av offentlig karaktär. På grund av ovan antydda jämförelsevis gynnsamma förhållanden å arbetsmarknaden hava emellertid dylika arbetsföretag anordnats i väsentligt mindre omfattning än då beräknades, oaktat de kommunala stenleveranserna icke heller blevo så stora som tidigare förutsattes. Inför den säkra utsikten, att, därest icke ifrågavarande äldre arbetare kunna erhålla sysselsättning inom sina hemorter, arbetslöshetsunderstöd måste tilldelas dem, har kommissionen ansett ur alla synpunkter lämpligt att söka stödja såväl dem som industrien medelst de nu planerade beställningarna, genom vilka viktiga statsbehov samtidigt kunna tillgodoses.

Förbises bör ej heller, att i detta fall arbetslöshetsunderstödet icke innebär en på långt när tillräcklig hjälp. Arbetarna i fråga hade tidigare under krisen under lång tid arbetat med förkortad arbetstid och starkt reducerad inkomst. För att arbetet vid de kommunala stenbeställningarna skulle räcka längre och för större antal arbetare, blev även därvid arbetstillgången ransonerad på sådant sätt, att arbetsinkomsten för månad skulle kunna uppgå till högst 90 kronor per man, då antalet försörjda uppgått till 4 eller mindre, men till 100 kronor, då antalet försörjda överstigit 4. Genom dessa av nödtvång framkallade begränsningar, vilka genom dyrtiden kommit att drabba mycket hårt, hava de ifrågavarande arbetarna efter hand alldeles utarmats, varför man redan av detta skäl nu icke kan hänvisa dem till arbetslöshetsunderstödet. Icke heller synes det rimligt att bedriva den under statens medverkan nu planerade stentillverkningen med tillämpande av de hittills gängse arbetslönerna, vilka kvarstått oförändrade från tiden före krigets utbrott. Sedan någon tid tillbaka hava mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationerna inom gatstensindustrien pågått förhandlingar om nytt kollektivavtal med väsentligt ökade arbetslöner, och hava parterna därvid enats om en förhöjning av cirka 30 %. I betraktande av arbetarnas nödläge hava arbetsgivarna förklarat sig villiga att under förutsättning av en mera betydande beställning av gatsten för statens räkning tillämpa den högre lönen ej blott vid detta arbete utan även i fråga om återstående kommunala leveranser samt beställningarna för den öppna marknaden. Genom realiserande av den här förordade stentillverkningen möjliggöres sålunda en allmän höjning av stenarbetarnas lönenivå, vilket med hänsyn till deras betryckta läge synes alldeles nödvändigt.

Arbetsgivarnas representanter hava därjämte påvisat, hurusom de vid kommunalleveransernas avtalande efter granskning av firmornas räkenskaper fastställda självkostnaderna efter hand starkt stegrats, varför även här en väsentlig höjning erfordrades. De sågo sig sålunda nödsakade att jämväl öka hjälparbetarnas löner samt räkna med den starka prisstegringen å ammunition, borrstål, bränsle för arbetsmaskiner och dylikt. Kommissionen har funnit dessa anspråk skäliga och anser sig därför böra förorda tillmötesgående av desamma.

Vid beräknandet av de med ifrågavarande beställningar förenade kostnaderna bör jämväl uppmärksammas, att den tillverkade stenens transport såväl till sjöss som järnvägsledes (å enskilda banor) ställer sig dyrare än förut.

Med hänsyn till dessa olika faktorer skulle enligt de undersökningar, som av stenleveranscentralen å kommissionens vägnar verkställts, statens utgifter för ifrågavarande stenleveranser uppgå till högst 1 800 000 kronor.

Kommissionen har utgått från den förutsättningen, att den för kommunalleveranserna av Kungl. Maj:t anordnade stenleveranscentralen skulle i samråd med kommissionen ombesörja även genomförandet av förevarande plan.

Såväl beträffande avtalandet och fullgörandet av beställningarna som med avseende å anställandet av arbetarna skulle gälla i huvudsak enahanda bestämmelser, som fastställts i fråga om kommunalleveranserna.

Då ifrågavarande inköp avse statens behov, skulle, därest annat ej föreskrives, vid deras avtalande tillämpas bestämmelserna i förordningen den 17 november 1893 angående statens upphandlings- och entreprenadväsen. Genom sådant tillvägagångssätt skulle emellertid leveransernas fördelning å olika firmor komma att bestämmas enbart av ekonomiska synpunkter. Enär det i detta fall gäller att placera beställningarna med hänsyn till det å olika orter framträdande behovet av sysselsättning åt äldre familjeförsörjande arbetare och detta syfte skulle med det vanliga anbudsförfarandet förfelas, bör detsamma tydligen här icke komma till användning.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till att användningen av den tillverkade gatstenen bereder arbetstillfällen, som särskilt lämpa sig till arbetslöshetens bekämpande, får kommissionen hemställa, dels att av anslaget till arbetslöshetens bekämpande måtte anvisas ett belopp av högst 1 800 000 kronor till inköp av gatsten för statens räkning, dels att ifrågavarande inköp må ske utan tillämpning av bestämmelserna i förordningen den 17 november 1893 angående statens upphandlings- och entreprenadväsen.

Underdånigst

På arbetslöshetskommissionens vägnar:

F. W. H. PEGELOW.

G. Huss.

Såsom av förestående framgår, hade vid beräkningen av kostnaderna för de ifrågavarande stenleveranserna hänsyn tagits bland annat till den överenskommelse om vissa löneförhöjningar, som under hösten träffats mellan arbetsgivarna och arbetarna inom gatstensindustrien. Berörda överenskommelse fastställdes vid sammanträde i Göteborg den 20 november 1917 mellan representanter för västra Sveriges gatstensindustriidkarförbund och svenska stenindustriarbetarförbundet. Beträffande gatstensindustrien i Blekinge har sedermera liknande uppgörelse träffats vid sammanträde i Karlshamn den 12 december. Arbetslöshetskommissionen har vid båda dessa tillfällen varit representerad genom förste aktuarien Otto Järte.

Arbetslösheten inom textilindustrien. I anledning av den alltmera tilltagande arbetslösheten inom textilindustrien har arbetslöshetskommissionen under hösten sett sig föranlåten att vid upprepade tillfällen rådgöra med arbetsgivare och arbetare inom denna näringsgren, ävensom med representanter för de landsdelar och kommuner, som varit berörda av sagda kris. Sålunda hava sammanträden hållits med representanter för Sveriges textilindustriförbund den 8 november, med ledamöter av svenska textilarbetarförbundets styrelse den 16 november samt med ombud för vissa länshjälpkommittéer den 4 december 1917. Vid dessa sammanträden har överlagts om möjligheterna för driftens upprätthållande eller återupptagande, eventuellt med anlitande av råämnessurrogat (cellulosa), om ordnande av understödsverksamheten samt om beredande av lämplig sysselsättning åt arbetarna under den arbetslöshetsperiod, som trots allt synes oundviklig. Vad sistnämnda fråga beträffar, har kommissionen med hänsyn till de små utsikter, som förefinnas, att kunna bereda annat produktivt arbete åt de många inom industrien anställda kvinnorna och minderåriga, i främsta rummet inriktat sina strävanden

på åtgärder att skaffa dessa arbetare sådan sysselsättning, som kan vara ägnad att motverka arbetslöshetens demoraliserande verkningar och samtidigt bereda deltagarna möjlighet att förvärva för deras nuvarande läge och framtid nyttiga kunskaper och färdigheter. I sådant syfte avlät kommissionen den 4 december 1917 till Kungl. Maj:t följande framställning:

De efter hand skärpta svårigheterna med avseende å sjökommunikationerna hava som bekant famkallat en avmattning inom åtskilliga industrier, som äro hänvisade till utländska marknader för anskaffning av sina råvaror och förbrukningsartiklar eller för sin avsättning. Dessa svårigheter hava starkt framträtt inom textilindustrien, inom vilken vissa grenar äro helt, andra delvis beroende av utlandet för erhållande av erforderliga spånadsämnen. Då dessa förhållanden icke kunnat undgå att öva inflytande på arbetsmarknaden inom industrien, vilken sedan längre tid tillbaka oavlåtligt försämrats, har arbetslöshetskommissionen ansett sig böra närmare undersöka läget och utsikterna för den åtgärd, som därav kan föranledas.

Enligt den officiella industristatistiken sysselsatte textilindustriens olika grenar år 1915 följande antal manliga och kvinnliga, vuxna och minderåriga arbetare.

	Antal arbetare år 1915					
	Manliga		Kvinnliga		Tillsammans	
	Vuxna	Minderåriga	Vuxna	Minderåriga	Vuxna	Minderåriga
Bomullsindustri:						
spinnerier	1 517	582	2 628	732	4 145	1 314
väverier	1 297	381	4 504	652	5 801	1 033
vaddfabriker	134	16	187	7	321	23
Linne-, hamp- och juteindustri:						
spinnerier	340	189	673	271	1 013	460
väverier	279	112	1 024	256	1 303	368
Ylleindustri:						
spinnerier	1 337	681	1 113	282	2 450	963
väverier	1 294	200	3 080	557	4 374	757
schoddyfabriker	38	—	34	—	72	—
Trikåfabriker	248	53	2 683	754	2 931	807
Band- och gardinfabriker, samt snörmakerier	268	107	780	273	1 048	380
Repslagerier samt bindgarnsfabriker	239	57	256	11	495	68
Färgerier, blekerier och inpregneringsfabriker	2 768	228	1 169	116	3 937	344
Tillhopa	**9 759**	**2 606**	**18 131**	**3 911**	**27 890**	**6 517**

Antalet arbetare inom den egentliga textilindustrien utgjorde sålunda 34 407, varav 12 365 eller 35·9 % män och 22 042 eller 64·1 % kvinnor. Av hela antalet voro 2 606 eller 7·6 % manliga minderåriga samt 3 911 eller 11·4 % kvinnliga minderåriga; tillsammans utgjorde sålunda de minderåriga 6 517 eller 19 %.

Beträffande arbetarstyrkans förändringar under kristidens förlopp föreligga icke fullständiga upplysningar, men har Sveriges textilindustriförbund meddelat vissa uppgifter i detta avseende rörande de till förbundet anslutna företagen. Vid 112 hithörande

företag, representerande ungefär 70 % av hela industrien, ställde sig arbetarantalet på följande sätt:

	Män	Kvinnor	Tillsammans
1 augusti 1914	8 917	14 918	23 835
1 april 1915	9 037	15 380	24 417
1 oktober 1917	8 099	14 207	22 306

Under krisens tidigare del, då konjunkturerna voro gynnsamma, ökades alltså arbetarantalet från 1 augusti 1914 till 1 april 1915 med 582 eller 2·4 %, vilken utveckling torde hava fortgått ännu mot slutet av 1916. Från denna tidpunkt medförde den försvårade importen en återgång, som den 1 oktober detta år resulterat i en begränsning av ifrågavarande företags arbetarantal, så att detta då i förhållandet till läget den 1 augusti 1914 minskats med 1 529 personer eller 6·4 % och i förhållande till läget den 1 april 1915 minskats med 2 111 personer eller 8·6 %. I fråga om olika grenar ställde sig utvecklingen ganska olika, i det att bomulls- och yllespinnerierna (frånsett kamgarnsspinnerierna) ännu den 1 oktober 1917 hållit sin arbetarstyrka uppe, medan däremot minskningen var stark vid bomulls- och ylleväverierna samt vid linne- och jutefabriker liksom vid färgerier och blekerier ävensom vid trikåfabriker.

De nu anförda siffrorna angiva emellertid icke hela den faktiska begränsningen vid ifrågavarande företag utan endast de definitiva entlediganden av arbetare, som efterhand vidtagits. Den återstående arbetarstyrkan var nämligen till stor del helt eller delvis utan sysselsättning. Av de 112 företagen hade icke mindre än 29 inställt driften, och vid de övriga hade den genomsnittliga arbetstiden per vecka, som den 1 augusti utgjorde 58·7 timmar, den 1 oktober 1917 reducerats till 40 timmar.

Såväl från statens sida som av företagarna hava särskilda ansträngningar och anstalter vidtagits för att tillföra industrien råvara och därigenom trygga dennas fortsatta drift och arbetarnas utkomst. Sålunda har bildats en gemensam organisation för importen av lin och hampa, med kontor i Stockholm och Petrograd samt med uppköpare över hela Ryssland. Juteindustrien har likaledes sin särskilda sammanslutning för tillvaratagande av jutefabrikernas intressen. Av äldre datum är svenska bomullsspinneriföreningen med svenska bomullsspinnarnas importaktiebolag, som redan ett par år varit i verksamhet i nyss antytt syfte. Slutligen har i år svenska yllefabrikantföreningen bildat ett importaktiebolag med likartade uppgifter som de nyssnämnda organisationerna, varjämte det har att fördela den svenska ullen samt lump och avfall, varpå, som bekant, statsbeslag är lagt.

För att närmare utröna läget har kommissionen dels inhämtat upplysningar från statens industrikommission, dels hållit överläggningar med representanter för textilindustriförbundet, textilarbetarförbundet samt länshjälpkommittéerna i län med större antal textilarbetare. Det har härunder bland annat konstaterats, att knappast några utsikter förefinnas för att under den närmare framtiden från utlandet införskaffa bomull och ull samt att även beträffande andra för industrien behövliga spånadsämnen förhoppningarna om snar import äro ringa. Då jämväl förråden inom landet äro mycket små, kan med visshet förutses, att åtskilliga ännu bedrivna företag skola nödgas efter hand ytterligare begränsa eller helt inställa driften.

En summarisk av textilarbetarförbundet verkställd beräkning av arbetslöshetens omfattning inom textilindustrien vid mitten av nästlidna november månad har givit till resultat, att de arbetslösas antal uppgick till cirka 7 400, varav cirka 5 900 kvinnor, vilka huvudsakligen voro tillfinnandes i Norrköping, Malmö, Göteborg och Borås. Med avseende å flertalet här upptagna män gäller emellertid, att de visserligen icke längre stå kvar i sitt vanliga arbete men att de av respektive arbetsgivare beretts annan sysselsättning vid reparations- och diverse arbeten å fabrikerna eller vid bränsleanskaffning och dylikt.

Med hänsyn till den ringa råvarutillgången beräknades emellertid antalet helt arbetslösa komma att vid instundande januari månads ingång icke understiga 11 000, av

vilka ca 10 000 kvinnor och cirka 1 000 män, vilket antal under vinterns lopp icke väntas bliva förminskat utan snarare ytterligare ökas.

Vid de hållna överläggningarna har särskilt uppmärksammats frågan om användandet av papper såsom ersättningsmedel för vanliga spånadsämnen. Det har därvid utrönts, att härmed anställts ganska omfattande försök, som givit efter omständigheterna gynnsamma resultat, varför livligt intresse försports från företagarnas sida för en textil papperstillverkning i betydande omfattning. För sådan föreligga ock goda förutsättningar i vårt land med dess stora tillgångar av härtill lämpad råvara. Emellertid hava yppats svårigheter för anskaffande av vissa arbetsmaskiner, vilka icke för närvarande stå att i erforderligt antal uppbringa inom landet. Även importen av sådana stöter på hinder, vilkas undanröjande synes angeläget icke blott med hänsyn till konsumtionens tillgodoseende utan även för ett antal textilföretag och deras arbetare. Kommissionen anser sig därför, med hänsyn till de intressen den har att bevaka, böra livligt förorda, att intet underlåtes för att underlätta tillverkningen inom landet av dylika maskiner såväl som importen utifrån av sådana.

För en tid framåt lärer i allt fall icke kunna påräknas mera än ett jämförelsevis ringa antal för textil pappersbearbetning lämpliga arbetsmaskiner. Ehuruväl dessa i allmänhet lära komma att till det yttersta utnyttjas genom arbete på flera skift, torde härigenom sysselsättning kunna beredas endast ett eller annat tusental av textilindustriens arbetare. Denna arbetstillgång har också tagits i betraktande vid den nyss anförda beräkningen rörande arbetslöshetens blivande omfattning.

Då vidare andra möjligheter att bereda arbete åt hithörande, företrädesvis kvinnliga arbetare, icke i avsevärd mån stå till buds under vintern, nödgas man räkna med att nästan alla de inom industrien arbetslösa bliva för sin nödtorftiga utkomst beroende av direkt understöd.

Sådant har också hittills blivit nästan undantagslöst de arbetslösa tilldelat av respektive arbetsgivare. Vid vissa företag har sålunda understöd utgått alltifrån nästlidna vår, och under loppet av augusti och senare har understödsverksamhet upptagits av respektive arbetsgivare i den mån arbetsstyrkan helt eller delvis blivit arbetslös. Vid början av innevarande december månad beräknades sådant understöd utgå till ett sammanlagt belopp av över 100 000 kronor i veckan. För de till textilindustriförbundet anslutna företagen har denna understödsverksamhet reglerats på sådant sätt, att understödet utgår med i genomsnitt omkring $^2/_3$ av lönen.

Vid de överläggningar, som hållits med representanter för arbetsgivarna, har konstaterats, att bland dem förefinnes ett livligt intresse för att tills vidare fortsätta denna understödsverksamhet, genom vilken de på ett erkännansvärt sätt sökt lindra kristidssvårigheterna. Det har emellertid samtidigt framhållits, att särskilt vid företag, där arbetslösheten haft längre varaktighet, kostnaderna härför blivit så betungande, att företagens bärkraft för framtiden kan äventyras, varför den tidpunkt snart vore inne, då de ej längre mäktade själva uppbära understödsverksamheten utan skulle nödgas överflytta denna på det allmänna.

Inför denna utsikt har arbetslöshetskommissionen ansett sig böra dels på ort och ställe, dels vid de ovan omförmälda överläggningarna med representanter för vissa länshjälpkommittéer, förvissa sig om att de lokala organen för det allmännas hjälpverksamhet i avseende å de arbetslösa äro beredda att eventuellt övertaga omsorgen om de arbetslösa textilarbetarna. Kommissionen har jämväl för avsikt att genom särskilda upplysningar och anvisningar beträffande dessa arbetare söka sörja för deras omhändertagande på lämpligt sätt för det fall att respektive arbetsgivare skulle se sig ur stånd att själva hjälpa dem.

Det bör med avseende härå uppmärksammas, att textilindustrien till väsentlig del är förlagd till ett fåtal centra, där dess arbetare med deras anhöriga utgöra en mycket avsevärd del av befolkningen och där respektive kommuners ekonomi är i hög grad beroende å hithörande företags och arbetares skatteförmåga. Skulle nu, såsom tyvärr kan befaras, understödsbördan efter hand falla på det allmänna och sålunda, enligt

gällande bestämmelser angående arbetslöshetsunderstöd, med hälften drabba ifrågavarande kommuner, blir den för dem otvivelaktigt mycket tyngande, allra helst som övriga dyrtidslindrande åtgärder i samma kommuner komma att ställa sig dyrbarare med hänsyn icke minst till textilarbetarna och deras sedan längre tid tillbaka betryckta läge. På vissa orter kunna därmed förhållandena ställa sig så, att skälig anledning föreligger för kommun att, i anslutning till nästlidna riksdags uttalande i sådant avseende, hemställa om större bidrag från statens sida än det i regel utgående. Då kommissionen lärer bliva i tillfälle att i förekommande fall härom särskilt yttra sig, saknar kommissionen anledning att här närmare beröra denna fråga.

Vad som emellertid nu ansetts påkalla särskild hänvändelse till Kungl. Maj:t, är den omständigheten, att stora olägenheter onekligen redan framträtt och än mer i fortsättningen lära yppa sig utav den långvariga arbetslösheten bland ifrågavarande arbetare. Kommissionen har vid upprepade tillfällen framhållit, att sysslolöshetens alltid ofrånkomliga risker måste anses särskilt stora, när det såsom i förevarande fall gäller unga kvinnor och minderåriga till mycket stort antal. I anslutning till vad kommissionen härom anfört hava Kungl. Maj:t och riksdagen uttryckligen betonat vikten av att såvitt möjligt genom förebyggande verksamhet eller andra lämpliga åtgärder undanröja dessa risker. Såsom kommissionen redan anfört, äro utsikterna till att under vintern förskaffa de arbetslösa kvinnorna och minderåriga annat produktivt arbete mycket små, varför kommissionen nödgats inrikta sina strävanden på andra utvägar att bereda dem en sysselsättning, som kan vara ägnad att motverka arbetslöshetens demoraliserande verkningar. I sådant avseende har kommissionen närmast riktat sin uppmärksamhet på kurser i utbildande syfte, genom vilkas bevistande de arbetslösa, närmast de minderåriga och de yngre kvinnorna, skulle dels i fortsättningen vänjas vid regelbunden sysselsättning och dels erhålla undervisning och handledning i husligt arbete, sömnad och andra för deras nuvarande läge och framtid nyttiga färdigheter. I den mån så lämpligen kan ske skulle jämväl strävandena gå ut på att bibringa dem intresse och viss utbildning för sitt yrke samt allmänt medborgerlig kunskap och någon insikt i hemmets och arbetets hygien m. m.

Rörande lämpligheten av åtgärder i detta syfte för de arbetslösas del har redan någon erfarenhet vunnits under kristiden. När vid krisens utbrott och i samband med tobaksmonopolets genomförande stor arbetslöshet uppkom bland tobaksarbetarna och statlig understödsverksamhet för dessas del anordnades, blevo med anslag av statsmedel jämväl igångsatta kurser för tobaksarbeterskors utbildande i husligt arbete, sömnad och diverse yrken. Dessa åtgärder torde ock få anses hava varit för många av dem gagneliga såväl ur allmänt uppfostrande synpunkt som för deras framtida utkomst. Det var också bland annat på grund av dessa erfarenheter, som kommissionen i sina av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda framställningar rörande arbetslöshetens bekämpande framhållit angelägenheten av att i fall sådana som de nu föreliggande utbildningsverksamhet bör anordnas av det allmänna.

För att utröna förutsättningarna för dylika utbildningskurser har kommissionen inhämtat vissa upplysningar rörande tillgången å personliga krafter och lämpliga lokaler m. m. för ändamålet å de orter, där större arbetslöshet bland textilarbetare uppkommit eller befaras inträffa, samt rörande vederbörande lokala organs intresse för saken och beredvillighet att lämna sin medverkan. Vidare har frågan härom dryftats vid de ovan omförmälda överläggningarna med representanter för arbetsgivare och arbetare inom yrket samt för vissa länshjälpkommittéer. Allmänt har därvid givits uttryck åt den uppfattningen, att dylika kurser skulle vara synnerligen lämpliga ur olika synpunkter samt att såväl vederbörande lokala myndigheter som arbetsgivare och enskilda intresserade skulle med villighet biträda för att undanröja de icke obetydliga svårigheter, som måste möta för dylika, i stor skala provisoriskt anordnade kurser.

I samråd med särskilda sakkunniga på den allmänna yrkesundervisningens och särskilt hushållningsundervisningens områden har inom kommissionen utarbetats preliminärt förslag till plan och organisation m. m. för ifrågavarande kurser, vilka förslag under-

ställts föreståndarna för vävskolorna i Norrköping och Borås samt behandlats vid överläggningarna med representanter för vissa länshjälpkommittéer. Man hade tänkt sig, att kurserna skulle anordnas efter huvudsakligen trenne typer, nämligen en med huvudvikten lagd på de fackliga momenten, en annan med företrädesvis huslig utbildning och därnäst sömnad samt en tredje med i främsta rummet sömnadsutbildning och därnäst husligt arbete. I överensstämmelse härmed äro normalplaner förslagsvis utarbetade, upptagande såsom maximum för vardera typen 500 undervisningstimmar. Dessa maximiprogram ansluta sig till det nyligen av särskilda sakkunniga avgivna förslaget rörande fortsättnings- och lärlingsskolor, givetvis med de jämkningar och begränsningar, som påkallas av nu föreliggande särskilda förhållanden, samt av kursernas tillfälliga karaktär. Det ligger ock i sakens natur, att vederbörande anordnande myndigheter måste megivas jämförelsevis stor frihet att med ledning av programmet planlägga kurserna på det sätt lokala förutsättningar medgiva, dock så att alltid det med dem avsedda syftet blir behörigen tillgodosett.

Det synes böra ankomma på vederbörande lokala arbetslöshetsorgan att närmast ombesörja jämväl detta slag av hjälpverksamhet för de arbetslösa, så att olika slag av omvårdnad om dem principiellt på varje ort sammanhållas hos en ansvarig myndighet. Kursernas anordnande och ledning torde dock i allmänhet böra närmast handhavas av en särskild delegation eller styrelse, sammansatt med hänsyn till just denna uppgifts art och samverkande med de ordinarie organen på ifrågavarande utbildningsområden. Givetvis böra även tagas i anspråk frivilliga intresserade krafter i orten.

Vid beräknandet av kostnaderna har man utgått ifrån, att lokaler i allmänhet skulle beredas i kommunala byggnader, i textilfabriker, som nedlagt driften, och så vidare, ävensom att viss del av erforderlig undervisningsmateriel torde kunna tillhandahållas av skolmyndigheter, av intresserade arbetsgivare (textilvaror, sytråd m. m.). Varor för matlagningen böra av vederbörande livsmedelsmyndigheter kunna lämnas åtminstone till den mängd, som motsvarar elevernas egen utspisning för en à två måltider, detta därigenom att en del av arbetslöshetsunderstödet, efter överenskommelse mellan arbetslöshetskommitté och livsmedelsnämnd, utlämnas in natura.

Bränsle för uppvärmning av lokaler samt för matlagning, där gas ej finnes att tillgå, bör med hänsyn till kursernas ändamål kunna erhållas på samma billiga villkor, som gälla för skolor i allmänhet.

På nu antytt sätt lära de allmänna omkostnaderna kunna väsentligt nedbringas, men torde de dock i allmänhet bliva icke så ringa. Med hänsyn härtill och då ifrågakommande kommuner i allt fall få vidkännas betydliga utgifter för textilarbetarna, synes staten böra under lämplig form träda hjälpande till. Kommissionen hade närmast tänkt, att statens bidrag skulle begränsas till lärarlönerna och utgå med två tredjedelar av dem, sålunda enligt samma grunder, som upptagits i det ovanberörda förslaget till lärlingsskolor. Emellertid torde även denna lättnad i de flesta fall icke vara tillräcklig, utan anser kommissionen tillfälle böra beredas för att genom större bidrag, eventuellt motsvarande hela lärarlönen, uppmuntra kommunernas intresse för kursernas anordnande på mest effektiva sätt. Härav följer emellertid, att staten bör utöva noggrann kontroll häröver liksom över utbildningens bedrivande och lönernas storlek.

För detta ändamål synas kursernas planläggning, organisation och ekonomi böra på förhand prövas samt underkastas fortlöpande kontroll. Denna uppgift torde icke kunna läggas på någon ordinarie lokal eller central myndighet utan lämpligen anförtros åt kommissionen, som i sådant fall skulle närmast utöva densamma genom en sakkunnig delegation. Statsbidragets utbetalande skulle då ske genom statskontoret i enlighet med ingiven rekvisition, vars behörighet vitsordats av kommissionen. Genom sådan anordning skulle det ekonomiska mellanhavandet med staten regleras med minsta omgång.

Erforderlig garanti för statsmedlens användande i enlighet med godkänd plan torde kunna åvägabringas, förutom genom kommissionens tillsyn över kurserna, genom bestämmelse därom att deras räkenskaper skola å varje ort granskas av revisorer, av vilka kommissionen utser en, samt att den kurserna anordnande myndigheten är skyldig till

staten återbära bidrag, mot vars användande denna revisor gjort anmärkning, som av kommissionen godkännes.

De för statens kostnader avgörande lärarlönerna torde kunna hållas nere till jämförelsevis låga belopp, då såsom lärare i allmänhet skulle anlitas personer anställda vid förefintliga läroanstalter, genom driftens nedläggande lediga ingenjörer och verkmästare med flera personer, vilka hava sin regelbundna utkomst från annat håll och delvis av intresse för saken ställa sig till förfogande. Då i allmänhet ett flertal parallella kurser anordnas, skulle kostnaderna för utarbetande av föredragsserier, för preparerandet av lektioner m. m. fördelas på ett flertal lärotimmar och därigenom ställa sig lägre.

Under sådana förhållanden har kommissionen preliminärt beräknat lärarlönerna för parallella maximikurser enligt de tre ovan nämnda typerna för tillhopa cirka 1 000 arbetare till omkring 60 000 kronor. Då emellertid kurserna i allmänhet torde något begränsas under maximiprogrammets fordringar och staten icke alltid skulle betala hela kostnaden för lärarlönerna, torde ett belopp av 100 000 kronor bliva tillräckligt för kurser med tillhopa omkring 2 000 deltagare. Skulle anslutningen till kurserna bliva större än nu beräknats, lärer beviljandet av ytterligare medel få ankomma på senare framställning av kommissionen.

Kommissionen anser sig slutligen böra erinra, att bristen å textilvaror redan medfört svårigheter för sömnadsyrkenas förseende med erforderliga arbetsmaterialier, varför inom dessa yrken arbetslöshet kan befaras inträda. Då kvinnor och minderåriga på detta område sysselsättas i mycket stor utsträckning och enahanda skäl, som gälla beträffande textilarbetarna, tala för att även sömnadsyrkenas personal omhändertages på samma sätt, vill kommissionen förorda, att tillträde till kurserna må kunna lämnas jämväl nu ifrågavarande arbetare. Hinder torde icke heller böra möta för att, i den mån så lämpligen kan ske med hänsyn till kursernas allmänna läggning, vid dem intaga jämväl andra arbetslösa.

Under åberopande av vad sålunda anförts får kommissionen hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes dels till statskontorets förfogande ställa ett belopp av 100 000 kronor att, efter kommissionens beprövande och i enlighet med ovan angivna grunder, utbetalas såsom bidrag till kurser, vilka i utbildande syfte anordnats för i främsta rummet arbetslösa textilarbetare, dels ock bemyndiga kommissionen att vidtaga erforderliga förberedande anordningar för igångsättandet av sådana kurser, fastställa närmare plan och meddela anvisningar för dem ävensom öva kontroll över deras bedrivande.

Underdånigst

På arbetslöshetskommissionens vägnar:

F. W. H. PEGELOW.

G. Huss.

Genom beslut den 31 december 1917 har Kungl Maj:t ställt det begärda beloppet av 100 000 kronor till arbetslöshetskommissionens förfogande ävensom lämnat kommissionen det bemyndigande i fråga om kursernas ledning, som i skrivelsen ifrågasatts. Utövandet av denna uppgift har överlämnats åt en inom kommissionen tillsatt subkommitté, bestående av ledamoten av kommissionen fru Emilia Broomé, tekniske konsulenten i kommerskollegium, lektor P. Berglund, tjänstemannen i socialstyrelsen W. Karlsson och yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren.

I anslutning till ovan berörda åtgärder har kommissionen utarbetat och till länshjälpkommittéerna i län med större antal textilarbetare överlämnat efterföljande p. m., avsedd för utdelning till de kommunala arbetslöshetskommittéerna (resp. kommunalnämnderna) i orter, där hjälpåtgärder från det allmännas sida prövas erforderliga för textilarbetarnas del.

P. M. angående hjälpverksamhet för arbetslösa textilarbetare.

I. Organisation.

Det tillkommer närmast vederbörande länshjälpkommittéer att söka vaka över, att de lokala organen för arbetslöshetens bekämpande å ifrågakommande orter med uppmärksamhet följa förhållandenas utveckling och så utrustas med arbetskrafter och erforderliga medel, att de kunna effektivt fylla sina uppgifter.

Även om för viss särskild hjälpverksamhet, exempelvis anordnandet av utbildningskurser, ett särskilt utskott behöver upprättas — med anlitande av speciella sakkunniga och i samverkan med kommunala myndigheter, läroanstalter, frivilliga organisationer och enskilda intresserade — så böra dock samtliga hjälpåtgärder för de arbetslösa sammanhållas under det organ, som å orten har sig anförtrott att leda arbetet för arbetslöshetens bekämpande. (Jfr § 4 i instruktionen för kommunala hjälpkommittéer).

Textilindustriens starka koncentration i vissa trakter kommer att i dessa framkalla proportionsvis mycket stark arbetslöshet, som till alldeles övervägande del drabbar kvinnor och minderåriga. Denna omständighet är givetvis ägnad att, såsom i det följande närmare visas, giva särskild prägel åt hjälpåtgärderna. Även i organisatoriskt avseende torde nämnda förhållande böra påkalla speciella anordningar i orter med stort antal av arbetslösa. Erfarenheten har nämligen visat, att för kvinnor och minderåriga sysslolösheten medför större risker än för de vuxna männen, vilka i allmänhet äro mera vana vid att ordna för sig under olika förhållanden. Under den omfattande arbetslösheten inom tobaksindustrien vintern 1914—1915 ordnades därför i våra största städer en speciell konsulentverksamhet, under ledning av vederbörande arbetslöshetskommittéer och i anslutning till arbetsförmedlingsanstalter och rättshjälpskontor. Dylik konsulentverksamhet, som åtminstone i Stockholm antog stora dimensioner och medförde mycken nytta, lärer vara att även i detta fall förorda på de orter, där de arbetslösa kvinnorna och minderåriga bliva talrika. Liksom aktiebolaget svenska tobaksmonopolet åtog sig de huvudsakliga utgifterna för konsulenterna inom tobaksindustrien, lära sannolikt ledande textilfabrikanter vara villiga bestrida åtminstone lönerna för konsulenter på förevarande område.

Då konsulenternas uppgifter skulle bliva av mycket växlande beskaffenhet och omfatta rådgivning beträffande allehanda personliga angelägenheter, möjligheten att erhålla tillfälligt arbete, understödsfrågor o. s. v., ställas stora fordringar på deras kunskaper, omdöme samt förtrogenhet med arbetares förhållanden och synpunkter. I den mån icke för uppdraget lämpliga personer kunna anskaffas i orten, är Centralförbundet för socialt arbete (i Stockholm) villigt att lämna anvisning å personer, som genomgått dess sociala utbildningskurs, eller å andra intresserade och lämpliga.

Sedan numera landstingen i allmänhet lämnat anslag till lokal upplysningsverksamhet från länshjälpkommittéernas sida, lära dessa vara i tillfälle att tillhandagå de kommunala organen med råd och stöd i avseende å hjälpverksamhetens olika områden. Medverkan i samma syfte kan även erhållas vid direkt hänvändelse till arbetslöshetskommissionen.

II. Beredande av arbete.

Beredandet av annan produktiv sysselsättning för arbetslösa ställer sig alltid och särskilt under nuvarande förhållanden svårast i fråga om kvinnor och minderåriga, vilkas användbarhet är mera begränsad och vilka i allmänhet icke utan vidare kunna förflyttas till anställningar å annan ort. Icke desto mindre böra tillgängliga möjligheter givetvis utnyttjas, därvid den offentliga arbetsförmedlingen lämnar sin medverkan. Med ledning av eventuellt tillsatta konsulenters kännedom om individerna samt genom samarbete med frivilliga organisationer kunna sannolikt en del tillfällen till utkomst beredas, särskilt med sömnad, i husligt arbete o. s. v. Detta gäller i

synnerhet kvinnor, som haft tillfälle genomgå utbildningskurser för dylikt arbete eller eljest äga förutsättningar härför.

Beträffande åter männen torde åt många av dem skogsarbete samt olika slag av tillfällig sysselsättning kunna anvisas. Vissa nedan berörda bestämmelser i gällande författning om offentligt arbetslöshetsunderstöd äro fastställda med särskild hänsyn till önskvärdheten av att underlätta arbetslösas — män och kvinnor — anställande i annat arbete och å annan ort.

Med inträdandet av den varmare årstiden vidgas givetvis möjligheterna att bereda arbetstillfällen i jord- och skogsarbete m. m., beträffande kvinnor och minderåriga särskilt vid rotfruktsodling samt insamling av hjälpfoder, medicinalväxter, skogsbär, skogsavfall m. m.

III. Utbildningskurser.

Då under innevarande vinter produktivt arbete endast i ringa omfattning torde kunna beredas arbetslösa kvinnor och minderåriga och med hänsyn till sysslolöshetens otvivelaktiga risker för sådana, har arbetslöshetskommissionen planerat anordnandet i större skala av utbildningskurser, genom vilkas bevistande de arbetslösa, närmast de minderåriga och yngre kvinnorna, skulle dels i fortsättningen vänjas vid regelbundet arbete och dels erhålla undervisning och handledning i husligt arbete, sömnad och andra för deras nuvarande läge och framtid nyttiga färdigheter. I den mån så lämpligen kan ske, skulle jämväl strävandena gå ut på att bibringa dem intresse och viss utbildning för deras yrke samt allmänt medborgerlig kunskap och någon insikt i arbetets och hemmets hygien m. m.

I samråd med särskilda sakkunniga på den allmänna yrkesundervisningens och särskilt hushållsundervisningens områden har inom kommissionen utarbetats preliminärt förslag till plan och organisation m. m. för ifrågavarande kurser. Därvid har hänsyn tagits till bland annat, att bristande tillgång på lokaler, materialier m. m. på sina håll torde lägga hinder i vägen för att bereda alla elever samma undervisning. Man hade sålunda tänkt sig, att kurserna skulle anordnas efter huvudsakligen trenne typer, nämligen en med huvudvikten lagd på de fackliga momenten, en annan med företrädesvis huslig utbildning samt därnäst sömnad och en tredje med i främsta rummet sömnadsutbildning och därnäst husligt arbete. I överensstämmelse härmed äro normalplaner förslagsvis utarbetade, upptagande såsom maximum för vardera typen 500 undervisningstimmar. Dessa maximiprogram ansluta sig till det nyligen av särskilda sakkunniga avgivna förslaget rörande fortsättnings- och lärlingsskolor, givetvis med de jämkningar och begränsningar, som påkallas av nu föreliggande särskilda förhållanden samt av kursernas tillfälliga karaktär. Det ligger ock i sakens natur, att vederbörande anordnande myndigheter måste medgivas jämförelsevis stor frihet att med ledning av programmet planlägga kurserna på det sätt lokala förutsättningar medgiva, dock så att alltid det med dem avsedda syftet att på lämpligt sätt sysselsätta de arbetslösa blir behörigen tillgodosett.

I skrivelse den 4 december 1917 hemställde kommissionen om statens medverkan för anordnandet av dylika kurser, i anledning varav Kungl. Maj:t den 31 i samma månad dels uppdragit åt kommissionen att vidtaga åtgärder i detta syfte samt övervaka kursernas bedrivande, dels till förfogande ställt ett belopp av 100 000 kr. att utgå såsom *bidrag till lärarlöner* vid kurserna. Detta bidrag utgår med minst $^2/_3$ av lärarlönernas godkända belopp.

Närmare upplysningar rörande kursernas planläggning och organisation samt därmed sammanhängande frågor meddelas i bilagda *förslag till kurser för arbetslösa textilarbeterskor* (*bil. 1*), vilket förslag icke får anses innehålla bindande föreskrifter utan avser att utgöra en vägledning för vederbörande lokala organ. Hinder möta ej heller att anordna likartade kurser för manliga minderåriga inom textilindustrien eller att till kurserna bereda tillträde för arbetslösa från andra områden, exempelvis sömnadsyrkena, i den mån kursernas allmänna läggning sådant medgiver.

Beträffande erhållande av statsbidrag till lärarlönerna är följande att iakttaga:

1) ansökan om statsbidrag göres hos statens arbetslöshetskommission, med bifogande av redogörelse för kursernas planläggning och organisation, lärarlönernas beräknade belopp m. m. i enlighet med bilagda särskilda anvisningar (*bil. 2*);

2) sådan framställning behandlas skyndsamt av kommissionen, som till sökande meddelar sitt beslut och, vid bifall till ansökningen, angiver den grund (2/3 eller större del av lärarlönerna) efter vilken statsbidraget skall utgå; dettas belopp fastställes sålunda icke på förhand utan blir beroende av de verkliga kostnaderna, för så vitt dessa hålla sig inom ramen av den godkända planen;

3) för utbekommande av statsbidrag — i efterskott för månad eller längre tid, under vilken kurs fortgått efter godkänd plan — inger vederbörande lokala organ till kommissionen en på k. statskontoret ställd rekvisition jämte räkning å det belopp, som enligt fastställda grunder skall utgå; vid räkningen fogas styrkt uppgift å verklig undervisningstid, å sättet för avlöningens beräknande samt å utbetald avlöning;

4) efter granskning av det begärda statsbidragets överensstämmelse med de fastställda grunderna m. m. bestämmer arbetslöshetskommissionen statsbidragets belopp, varefter detsamma från statskontoret tillställes sökanden.

Det åligger arbetslöshetskommissionen att utöva tillsyn över kurserna.

Dessas bedrivande och ekonomi granskas av revisorer, av vilka en utses av kommissionen, den eller de övriga av vederbörande kommunala myndighet. Skulle granskningen giva vid handen, att kurserna icke anordnats eller fullföljts på vederbörligt sätt, kan skyldighet uppkomma att återbära uppburet statsbidrag.

IV. Offentligt arbetslöshetsunderstöd.

Vederbörande textilarbetsgivare hava allmänt lämnat sina arbetslösa arbetare understöd med c:a 2/3 av lönens belopp och lära även vara villiga att tillsvidare fortsätta härmed. Emellertid har från deras sida framhållits, att särskilt vid företag, där arbetslösheten blivit så betungande, att företagens bärkraft för framtiden kan äventyras, den tidpunkt snart vore inne, då de ej längre mäktade själva uppbära understödsverksamheten utan skulle nödgas överflytta densamma å det allmänna. För det fall, att så skulle ske, böra de kommunala arbetslöshetsorganen i tid vidtaga erforderliga förberedelser och sålunda bland annat bereda sig tillgång till kommunala eller landstingsmedel för att bestrida kommunens andel i kostnaderna och tillsvidare förskottera statens tillskott för ändamålet. Enligt gällande bestämmelser (k. kungörelse den 7 december 1917 ang. understöd åt medellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill) utgår detta tillskott med i regel hälften av understödsbeloppen. Möjlighet kan emellertid beredas kommuner att i vissa fall erhålla större statsbidrag. Med hänsyn därtill att i vissa orter antalet arbetslösa textil- m. fl. arbetare kan bliva så stort, att kommunen även med stöd av landstingsmedel icke förmår bestrida sin andel i kostnaderna för understödsverksamheten, torde för mindre bärkraftiga kommuner utsikt förefinnas att genom särskild ansökan hos Kungl. Maj:t utverka höjning av statsbidraget. Eventuell framställning härom, åtföljd av uppgifter om arbetslöshetens omfattning och kommunernas ekonomiska läge m. m. samt av länshjälpkommitténs yttrande, ingives lämpligen till arbetslöshetskommissionen för vidarebefordran till Kungl. Maj:t.

Med avseende å det offentliga arbetslöshetsunderstödet bör uppmärksammas (§ 9), att understöd bl. a. kan utgå dels till familjeförsörjare, som å annan ort än hemorten beredes arbete mot en avlöning, som är otillräcklig för att å hemorten jämväl underhålla familjen, dels till arbetslös arbetare, som anvisats för honom ovant arbete, under viss utbildningstid, då han ej förmår bereda sig skälig inkomst.

Enligt vad inhämtats från representativa arbetsgivare inom textilindustrien lärer kunna förväntas, att vederbörande arbetsgivare skola vara villiga lämna sådant bidrag till arbetarnas understödjande, att detta jämte det allmännas understöd uppgår till 2/3

av den i orten gängse avlöningen inom yrket. Ju högre detta arbetsgivarbidrag sättes, desto mindre blir uppenbarligen det allmännas understöd.

Det bör vidare märkas, att ifrågavarande arbetsgivare i allmänhet hittills lämnat bidrag, beräknat ej blott för de i understödsförfattningen angivna kategorierna utan även för vissa där icke upptagna anhöriga. De för dessa sistnämnda beräknade understödsbidragen ifrån arbetsgivare kunna uppenbarligen utgå oberoende av bestämmelserna i författningen.

Dessa bestämmelser medge däremot icke utbetalande av offentligt arbetslöshetsunderstöd åt s. k. partiellt arbetslösa, d. v. s. sådana som uppbära avlöning för arbete med förkortad arbetstid.

V. Dyrtidslindringar för de arbetslösa.

Då det kontanta understöd, som utgår till de arbetslösa, måste anses knappt tilltaget med hänsyn till nu rådande dyrtid, är det ett önskemål att genom särskilda åtgärder söka utdryga understödet. Detta torde kunna ske genom att någon del av detsamma utgår in natura. Härvid vinnes möjlighet att även för de arbetslösas vidkommande utnyttja det dyrtidsanslag, som av riksdagen ställts till förfogande, vilket lämpligast kan ske på så sätt, att försäljningspriset för det varuslag, som är avsett att utgå in natura, nedbringas genom beviljande av rabatt. Då vid beräknandet av bidrag från statens dyrtidsanslag även enskilda gåvomedel kunna medräknas i det belopp, som vederbörande kommun anvisar för ändamålet, kunna enskilda givare här medverka i sådan form, att hjälp lämnas såväl den tungt belastade kommunen som ock understödstagarne, utan att därför statens bidrag förminskas.

Finnes centralkök på platsen, kan naturatilldelningen lämpligen utgå i form av middagsbespisning, därvid priset å portionen bör, med tillhjälp av dyrtidsanslaget, kunna nedbringas med 30 à 40 %, vadan alltså endast återstående kostnaden, 60 à 70 % av verkliga portionspriset, behöver bestridas av understödet. Motsvarande anordning kan givetvis vidtagas med avseende å prissättning å matvaror, vilka direkt utdelas till arbetslösa i stället för viss del av understödet eller vilka tillhandahållas matlagningskurser och i form av därvid lagad mat utlämnas till kursdeltagare och andra.

För erhållande av bidrag från statens dyrtidsanslag erfordras, att livsmedelsnämnden i orten, med angivande av det belopp, vilket antingen av kommunen eller av enskilda gåvomedel ställts till förfogande för en dylik rabattverksamhet, hos Folkhushållningskommissionen ingiver ansökan (enligt därom givna särskilda bestämmelser) om statsbidrag, vilket då kan utgå med intill $^3/_5$ av det belopp, som är avsett att disponeras för ändamålet.

Ifrågavarande P. M. åtföljdes, såsom av det förestående framgår, dels av en undervisnings- och kostnadsplan för kurser av de två angivna typerna (bil. 1), dels ock av anvisningar beträffande uppgifter att bifogas ansökan om statsbidrag (bil. 2).

6. Folkhushållningskommissionen.

Fördelningen av böter, som ådömas enligt kristidsförfattningar. De med anledning av rådande utomordentliga förhållanden utfärdade författningar, vilka behandla ämnen i samband med folkhushållningskommissionens verksamhet, hava i allmänhet med avseende å fördelningen av de böter, som enligt författningarna kunna komma att ådömas, innehållit den föreskrift, att två tredjedelar av böterna skola tillfalla kronan och en tredjedel åklagaren samt att, där särskild angivare finnes, denne skall taga hälften av åklagarens andel.

Beträffande fördelningen av bötesbeloppen enligt dessa grunder anförde folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse den 5 december 1917 följande:

Säkerligen är det för tillsynen över kristidsförfattningarnas behöriga efterlevnad av vikt, att vederbörande åklagarmyndigheter erhålla den sporre till ökad verksamhet, som en icke alltför knappt tillmätt andel i ådömda böter innebär. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida icke genom de sålunda meddelade föreskrifterna rörande bötesfördelningen den anförda synpunkten alltför mycket tillgodosetts. Icke få fall hava, enligt vad kommissionen har sig bekant, förekommit, där åklagarens andel i böter ådömda enligt de ifrågavarande författningarna, uppgått till tusentals kronor och i enstaka fall 10 000 kronor och därutöver. Att allmän åklagare kan erhålla bötesandelar uppgående till sådana belopp måste, åtminstone vad ovanberörda författningar angår, betecknas såsom synnerligen olämpligt.

Genom förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel hade Kungl. Maj:t också enligt kommissionens förslag funnit gott meddela sådana föreskrifter rörande fördelningen av de enligt nämnda författning ådömda böter, att åklagarens andel därvid begränsades till en tredjedel, dock högst 500 kronor, medan en tredjedel skulle tillfalla livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare skall enligt förordningen denne taga hälften av åklagarens andel.

Anförda föreskrift, att en tredjedel av böterna skall tillfalla livsmedelsnämndens kassa, har uppenbarligen motiverats av det förhållande, att livsmedelsnämnderna såsom en naturlig följd av de uppgifter, de fått sig anförtrodda, hava att öva den närmaste tillsynen över efterlevnaden av ifrågavarande författning.

De efter nyssnämnda förordning utfärdade författningar, som reglera förhållanden, vilka beröra kommissionens verksamhetsområde, hava rörande bötesfördelningen upptagit föreskrifter av enahanda innehåll som de i samma förordning meddelade.

I sin ovan omnämnda skrivelse den 5 december 1917 ifrågasatte emellertid folkhushållningskommissionen, huruvida det ej, frånsett de olägenheter, som vore förknippade med de andra bestämmelserna om bötesfördelningen, jämväl vore lämpligast att enhetliga bestämmelser i detta hänseende komme att

tillämpas, och ansåg kommissionen för sin del, att bestämmelserna rörande böternas fördelning i de äldre författningarna borde ändras till överensstämmelse med de i ovannämnda i nyare författningar tillämpade. Härvid hade kommissionen dock icke ansett erforderligt, att utsträcka denna ändring jämväl till sådana äldre författningar, som upphört att gälla, ehuruväl jämväl enligt dem böter fortfarande kunna ådömas, nämligen för sådana under tiden för fattningarnas giltighet begångna förseelser, som först senare åtalats eller avdömts.

I anslutning till denna framställning utfärdades den 14 december 1917 nådig kungörelse angående ändrade föreskrifter rörande fördelningen av böter, som ådömas enligt vissa författningar (Sv. F. 17, n:r 835), enligt vilken böter, som enligt vissa folkhushållningskommissionens verksamhetsområde berörande författningar ådömas på grund av åtal, anhängiggjorda efter det kungörelsen trätt i kraft, skola fördelas i enlighet med kommissionens ovannämnda förslag. Kungörelsen trädde i kraft den 1 januari 1918.

Ändrad lydelse av förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m. Den 29 november 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse av i huvudsak följande lydelse:

Jämlikt § 2 i nådiga förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m.[1] må, vid frivillig försäljning av annan än odlaren eller för hans räkning, i fråga om matärter och andra slag av bönor än foderbönor, där desamma på visst sätt rensats, de i § 1 av förordningen stadgade maximipris höjas, då försäljning sker direkt till allmänheten i öppen bod med högst 11 kronor för 100 kg. och i annat fall med högst 3 kronor för 100 kg.

Den omkostnads- och vinstmarginal, som ifrågavarande stadgande avser att bereda minut- och partihandlarna vid försäljning av förenämnda varor, har emellertid vid författningens tillämpning visat sig allt för knapp.

Den anordning, som av folkhushållningskommissionen funnits mest lämplig för distribueringen av matärter och matbönor till allmänheten, går ut därpå, att sedan kommissionen genom sina uppköpskommissionärer från odlarna uppköpt varan, densamma överlämnas till vissa av kommissionen antagna grossister, vilka sedermera efter rekvisition distribuera densamma till detaljhandlarna.

De med upphandlingen och fördelningen av varan till grossisterna förenade kostnaderna hava i regel icke kunnat nedbringas under ett belopp av cirka 3 kronor per 100 kg. Den minsta ersättning, som för varans lagring och distribuering torde kunna tillerkännas grossisterna, utgör 2 kronor för 100 kg.

För så vitt icke sistnämnda ersättning skall medföra en direkt motsvarande utgift för kommissionen — något som icke lärer böra ifrågakomma — torde för täckandet av berörda ersättning icke finnas någon annan utväg än att det i § 2 av ovannämnda nådiga förordning medgivna tillägg till maximipriset å matärter och matbönor vid försäljning i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod höjes från nu stadgade 3 kronor till 5 kronor per 100 kg. För bibehållande av den i förordningen fastställda prismarginalen för detaljförsäljningen, vilken marginal för närvarande utgör 8 kronor för 100 kg., måste under sådana förhållanden motsvarande höjning ske av det vid dylik försäljning medgivna tillägg eller från nuvarande 11 till 13 kronor för 100 kg.

Jämväl en annan förändring av de uti ifrågavarande nådiga förordning meddelade prisbestämmelser är enligt kommissionens mening av förhållandena påkallad.

[1] Soc. medd. 1917, h. 8, sid. 963.

Den rådande knappheten å kväverikt foder har medfört, att jordbrukarna i synnerligen stor utsträckning för utfodringsändamål tillgodogöra sig alla tillgängliga kvävehaltiga fodermedel, framför allt vicker och ärter, såväl foderärter som gråärter. För utsädesändamål salubjudas endast obetydliga kvantiteter.

Som likväl en mycket betydande del jordbrukare för nästa års odling av ifrågavarande kväverika baljväxter äro hänvisade till inköp av härför lämplig utsädesvara och det givetvis är av synnerligen stor vikt att en odling av dylika baljväxter i största möjliga utsträckning kommer till stånd, har kommissionen ansett sig böra föreslå särskilda åtgärder för ett tillgodoseende av anförda behov.

Då meddelandet av ett förbud för utfodring av baljväxter med hänsyn till den rådande foderbristen icke lärer kunna tagas i övervägande, torde annan utväg för att bringa den behövliga utsädesvaran i marknaden ej förefinnas än att höja de i meranämnda nådiga förordning fastställda maximipriserna å de ifrågavarande växtslagen, vid försäljning till utsädesändamål, till sådana belopp, att de kunna förväntas i erforderlig utsträckning förmå odlarna till ett saluförande av varan för angivna ändamål.

För att den erforderliga prisförhöjningen å nämnda varor må kunna genomföras utan en allt för stark förskjutning av nu gällande prisförhållande mellan matärter å ena samt gråärter och foderärter å andra sidan, har kommissionen funnit en förhöjning i viss utsträckning böra ske jämväl i fråga om priset å utsädesvara av matärter.

Med anledning härav har folkhushållningskommissionen ansett sig böra föreslå, att de i § 3 av nådiga förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m. fastställda tillägg till maximipriserna för nu avsedda växtslag må, vid försäljning till utsäde, höjas dels, beträffande i mom. a avsedd vara för vicker och foderärter till 36 kronor, för gula matärter till 21 kronor samt för andra till människoföda tjänliga ärter till 26 kronor, dels och beträffande i mom. b avsedd vara, då försäljning sker direkt av odlare eller för hans räkning för vicker och foderärter till 30 kronor, för gula matärter till 15 kronor och för andra till människoföda tjänliga ärter till 20 kronor.

Priset vid frivillig försäljning av vicker och ärter skulle sålunda vid försäljning av odlaren komma att uppgå till högst 60 kronor. Såsom gemensam vinstmarginal för all i förordningen avsedd utsädesvara vid försäljning av annan än odlaren eller för hans räkning har kommissionen funnit sig böra föreslå ett belopp av högst 3 kronor för korn och havre samt 2 kronor för övriga sädeslag, allt för 100 kg.

I anslutning till vad sålunda anförts, utfärdades på kommissionens hemställan den, 4 december 1917 efterföljande nådiga kungörelse (Sv. F. 17, n:r 804), i vilken ifrågavarande paragrafer för vinnande av större tydlighet erhållit en annan uppställning än i förordningen den 28 augusti 1917, varjämte i samband därmed en redaktionell ändring vidtagits i § 1.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

om ändrad lydelse av §§ 1, 2 och 3 i förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m.;

given Stockholms slott den 4 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning från folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna, att §§ 1, 2 och 3 i förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m. skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av korn, havre, blandsäd, vicker, ärter och bönor må, då försäljningen sker *av odlaren eller för hans räkning*, priset ej i andra fall än här nedan sägs överstiga

å korn	25	kronor
» havre	22	»
» blandsäd	23	» 50 öre
» vicker, foderärter och till människoföda icke tjänliga åkerbönor (*Faba*)	30	»
» gula matärter	45	»
» andra till människoföda tjänliga ärter	40	»
» till människoföda användbara åkerbönor (*Faba*)	40	»
» trädgårdsbönor (*Phaseolus*)	125	» ; allt för 100

kilogram, oberäknat säckens vikt (*netto*).

Med ärter och bönor förstås i denna förordning icke matärter och bönor, som skördats till människoföda för att i färskt tillstånd förtäras eller inläggas eller för att efter torkning förtäras ospritade.

§ 2.

Vid frivillig försäljning *till utsäde* i därför stadgad ordning av spannmål, som i § 1 omförmäles, må, då försäljningen sker *av odlaren eller för hans räkning*, priset ej överstiga

för korn	29	kronor
» havre	26	»
» vicker och ärter	60	»
» åkerbönor (*Faba*)	45	»
» trädgårdsbönor (*Phaseolus*)	130	» , allt för 100

kilogram, oberäknat säckens vikt (*netto*); samt

» blandsäd det belopp, som motsvarar summan av de pris, som enligt de ovan i denna paragraf stadgade grunder högst kunnat betingas, därest varje i blandsäden ingående sädesslag blivit försålt särskilt för sig;

dock att de sålunda i denna paragraf stadgade maximipris må höjas för havre med högst 8 kronor och för övriga slag av spannmål med högst 6 kronor, allt för 100 kilogram, därest varan efter undersökning av en med understöd av statsmedel inrättad eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd frökontrollanstalt blivit försedd med anstaltens plomb.

§ 3.

Vid frivillig försäljning av spannmål, som i §§ 1 och 2 omförmäles, *av annan än odlaren eller för hans räkning* må de i samma §§ stadgade maximipris höjas

a) vid försäljning, som i § 1 avses:

i fråga om korn, havre, blandsäd, foderärter och till människoföda icke tjänliga åkerbönor med högst 1 krona för 100 kilogram,

i fråga om vicker, därest densamma på sedvanligt sätt rensats, med högst 2 kronor för 100 kilogram, samt

i fråga om matärter, till människoföda användbara åkerbönor samt trädgårdsbönor, där desamma så rensats, att däri ingå högst 2 % inblandningar av svarta, gråa eller maskfrätta ärter eller bönor, främmande frön eller dylikt, med högst 13 kronor för 100 kilogram, då försäljning sker direkt till allmänheten i öppen bod, och i annat fall med högst 5 kronor för 100 kilogram; samt

b) vid försäljning, som i § 2 avses, med högst 3 kronor för korn och havre samt med högst 2 kronor för övriga slag av spannmål, allt för 100 kilogram.

Denna kungörelse träder i kraft den 13 december 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 4 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Reglering av handeln med socker och sirap under konsumtionsåret 1917—1918. Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 7 november 1917 dels förordnat, att förbrukningen av socker inom landet från och med den 1 i samma månad intill dess annat varder förordnat fortfarande skall vara underkastad statlig reglering i enlighet med bestämmelserna i förordningen den 13 oktober 1916 angående reglering av förbrukningen av socker samt kungörelsen av samma dag om utlämnande av sockerkort, dels ock uppdragit åt kommissionen att genomföra regleringen för konsumtionsåret 1 november 1917—31 oktober 1918, har den 7 december 1917 efterföljande nådiga förordning angående reglering av handeln med socker och sirap (Sv. F. 17, n:r 791) utfärdats. I densamma hava med hänsyn till under det förflutna ransoneringsåret vunna erfarenheter de i förenämnda nådiga förordning den 13 oktober 1916 rörande sockerregleringen meddelade föreskrifter i vissa avseenden fullständigats, varjämte de med avseende å sockerregleringen meddelade författningsföreskrifter — sedan jämväl sirapen underlagts ransonering — utsträckts till att gälla även denna sistnämnda vara.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående reglering av handeln med socker och sirap;

given Stockholms slott den 7 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott att, med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

För annans räkning än folkhushållningskommissionens må ej socker eller sirap försäljas annorledes än mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd, eller mot bekommande av för ändamålet giltigt kort, utfärdat av kommissionen eller å dess vägnar, eller kupong till sådant kort eller ock efter av kommissionen lämnat särskilt medgivande.

Vid godkännande av rekvisition ävensom vid lämnande av medgivande, som ovan sägs, må kommissionen meddela föreskrifter rörande de villkor, under vilka varan må inköpas eller inköpt vara nyttjas.

§ 2.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja vara, som i § 1 omförmäles.

§ 3.

Vägrar innehavare av vara, som i § 1 omförmäles, att sälja sådan vara till kommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är oundgängligen behövlig för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, pliktig att mot ersättning avstå densamma till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sadant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga varan.

§ 4.

Har enligt § 3 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda paragraf förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom anvisning, som utställes av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

§ 5.

Säljer någon vara, som i § 1 omförmäles, i strid mot förbud, som där stadgas, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot föreskrift, som jämlikt § 1 andra stycket meddelats av folkhushållningskommissionen, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 6.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 7.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 13 oktober 1916 angående reglering av förbrukningen av socker.

Denna förordning träder i kraft den 12 december 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 7 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Fastighetsägarnas skyldigheter beträffande utlämnande av livsmedelskort. I underdånig skrivelse den 10 december 1917 anförde folkhushållningskommissionen i huvudsak följande:

Genom nådiga kungörelsen den 13 oktober 1916 angående utlämnande av sockerkort har skyldighet stadgats för en var, som handhaver förvaltning av fastighet att, på anmodan av den ortsmyndighet, som enligt kungörelsen har att biträda folkhushållningskommissionen med utlämnandet av sockerkort, tillhandagå myndigheten vid utlämnandet av korten, på sätt i kungörelsen angives. Tillika har straffpåföljd stadgats för den, som uraktlåter att fullgöra vad honom av ortsmyndigheterna jämlikt omförmälda stadgande blivit ålagt. I nådiga kungörelsen den 19 december 1916 angående insamlande av uppgifter för inventering av landets förråd av vete, råg och korn m. m. samt utlämnande av brödkort och självhushållsresolutioner har enahanda skyldighet ålagts fastighetsförvaltare med avseende å utlämnandet av brödkort och självhushållsresolutioner ävensom beträffande insamlandet av de i kungörelsen avsedda inventeringsuppgifter.

Ifrågavarande bägge kungörelser, som utfärdats i anslutning till de numera upphävda nådiga förordningarna den 13 oktober 1916 angående reglering av förbrukningen av socker och den 19 december 1916 angående reglering av brödsädsförbrukningen, hava endast ägt tillämpning med avseende å sådana förteckningar och inventeringsuppgifter, som regleringen av socker- och brödsädsförbrukningen föranlett, och torde det därjämte kunna ifrågasättas, huruvida de i själva verket avsett andra förteckningar och uppgifter än de i nyssnämnda båda förordningar föreskrivna. Då i allt fall kortsystem numera jämväl tillämpas på andra varor än bröd, mjöl och socker och man med hänsyn till de rådande förhållandena torde nödgas räkna med ytterligare åtgärder för införskaffande av erforderliga uppgifter om den ena eller andra varan eller om andra för genomförande av nödig hushållning med viss vara erforderliga uppgifter, synes ett generellt stadgande böra meddelas, som ålägger fastighetsförvaltare att i alla de fall, då i anledning av nu rådande utomordentliga förhållanden föreskrifter meddelats rörande skyldighet att lämna uppgift angående innehav av viss vara eller dylikt eller om förbud mot försäljning av viss vara annorledes än mot kort eller annan dylik av myndighet utfärdad anvisning, på anmodan av vederbörande myndighet lämna uppgift rörande förhållande, varom kännedom må erfordras för verkställande av föreskrift, som nyss nämnts, ävensom att biträda myndigheten med utlämnandet av kort eller andra dylika för ransonering av viss vara avsedda handlingar.

Härtill kommer, att de straffbestämmelser, ovannämnda kungörelser innehålla, enligt vad erfarenheten utvisat, äro tämligen ofullständiga.

Med anledning av vad som sålunda anförts utfärdades den 14 december 1917 på kommissionens hemställan efterföljande förordning (Sv. F. 17, n:r 820).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående skyldighet för förvaltare av fastighet att biträda vid utlämnande av livsmedelskort m. m.;

given Stockholms slott den 14 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Har i anledning av utomordentliga, av krig föranledda förhållanden Konungen meddelat föreskrift rörande skyldighet att lämna uppgift angående innehav av viss vara eller dylikt eller förbud mot försäljning av viss vara annorledes än mot kort eller annan dylik av myndighet utfärdad anvisning, åligge envar, som handhaver förvaltningen av fastighet, att på anmodan av vederbörande myndighet samt inom tid och på sätt, som av densamma bestämmas, ej mindre lämna uppgift angående inom fastigheten boende personer och om deras sysselsättning eller annat förhållande, varom kännedom må erfordras för verkställande av föreskrift, som nu sagts, än även biträda myndigheten vid tillhandahållande åt nämnda personer av blanketter för uppgifters avgivande eller av kort, anvisningar eller andra dylika handlingar samt redovisa dessa medelst kvitto eller i eljest föreskriven ordning.

§ 2.

Underlåter förvaltare av fastighet att fullgöra honom enligt § 1 åliggande uppgiftsskyldighet eller avgiver han oriktig eller ofullständig uppgift eller åsidosätter han eljest vad honom enligt samma paragraf åligger, dömes till böter från och med tjugu till och med ettusen kronor.

Har fastighetsförvaltaren genom förseelsen velat bereda sig fördel eller gynna eller skada annan, dömes till böter från och med etthundra till och med femtusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 3.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 4.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom denna förordning upphävas kungörelsen den 13 oktober 1916 angående utlämnande av sockerkort och kungörelsen den 19 december 1916 angående insamlande av uppgifter för inventering av landets förråd av vete, råg och korn m. m. samt utlämnande av brödkort och självhushållsresolutioner.

Denna förordning träder i kraft den 20 december 1917 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 14 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Vissa åtgärder för reglering av handeln med naturligt smör. Sedan folkhushållningkommissionen för Kungl. Maj:t anmält, att det kommit till kommissionens kännedom, att i allt flera fall enskilda personer lagrat större eller mindre förråd av naturligt smör i den tydliga avsikten att därmed bedriva handel vid sidan av den rådande regleringen av smörhandeln och till priser, som överstiga de lagstadgade maximipriserna, men att det förfarande, som stode kommissionen till buds för att bringa dylika smörförråd under den allmänna regleringen, nämligen att, där innehavaren av varan vägrade att på de honom erbjudna villkor sälja densamma till kommissionen, för varje särskilt fall hos Kungl. Maj:t göra framställning om varans avstående till kronan jämlikt förfoganderättslagen, medförde avsevärd tidsutdräkt, utfärdades den 18 december 1917 efter hemställan av kommissionen nedanstående nådiga förordning (Sv. F. 17, n:r 822), varigenom kommissionen bemyndigas att, där innehavare av naturligt smör vägrar att på honom erbjudna villkor försälja detsamma till kommissionen, verkställa tvångsinköp därav jämlikt förfoganderättslagens bestämmelser.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av handeln med naturligt smör;

given Stockholms slott den 18 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning från folkhushållningskommissionen, funnit gott att med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar äger att under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen, uppköpa och försälja naturligt smör.

§ 2.

Vägrar innehavare av naturligt smör att sälja detsamma till kommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, oundgängligen behövlig, pliktig att mot ersättning avstå densamma till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga densamma.

§ 3.

Har enligt § 2 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda paragraf förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utställd anvisning.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma till sökanden återställas jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

Denna förordning, som träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, gäller till och med den 30 april 1918.[1]

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 18 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Reglering av tillverkning och försäljning av torrmjölk m. m. Den 21 december 1917 ingick folkhushållningskommissionen till Kungl. Maj:t med en skrivelse av i huvudsak följande lydelse:

[1] Förordningen utkom från trycket den 19 december 1917.

Tillverkningen av torrmjölk, kondenserad mjölk eller steriliserad mjölk eller grädde har på sista tiden nått en betydande omfattning.

Trots den rådande mjölkbristen gå synnerligen avsevärda kvantiteter mjölk såsom råvara till den ifrågavarande fabrikationen. Förklaringen härtill ligger givetvis i de höga priser, som vid sådan avsättning bjudas mjölkproducenterna. De pris, som för den framställda produkten betingas, äro också synnerligen betydande.

Med hänsyn till den stora betydelse den ifrågavarande tillverkningen under nuvarande förhållanden har både på grund av den råvara, som för densamma användes, och till följd av de fastställda produkternas vikt ur folknäringssynpunkt, har kommissionen ansett det nödvändigt, att vissa regleringsföreskrifter meddelas med avseende å varans tillverkning och försäljning i avsikt att bringa desamma under statlig kontroll.

I anslutning till denna framställning utfärdades den 28 december 1917 dels nedanstående förordning angående tillverkning och försäljning av torrmjölk m. m. (Sv. F. 17, n:r 867) dels ock kungörelse angående lösen för bevis om tillstånd att tillverka torrmjölk m. m. (Sv. F. 17, n:r 868), varigenom stadgas, att den, som erhåller tillstånd att till avsalu tillverka torrmjölk, kondenserad mjölk eller steriliserad mjölk, varom förmäles i ifrågavarande förordning, skall för sådant tillstånd erlägga lösen med 20 kronor. Förordningen lyder som följer:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående tillverkning och försäljning av torrmjölk m. m.;

given Stockholms slott den 28 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen må från och med den 15 januari 1918 mjölk av nötkreatur (oskummad eller skummad) icke användas för tillverkning till avsalu av torrmjölk, kondenserad mjölk eller steriliserad mjölk eller grädde, ej heller sådan av mjölk tillverkad vara hållas till salu.

§ 2.

Ansökning om tillstånd, som i § 1 sägs, skall göras skriftligen hos folkhushållningskommissionen.

Sökande vare skyldig tillhandahålla kommissionen de upplysningar, som kunna finnas erforderliga för ansökningens prövning.

Avser ansökningen tillverkningsrätt, skola i densamma angivas dels de myckenheter mjölk av nötkreatur (oskummad eller skummad), sökanden vill använda, dels ock de myckenheter torrmjölk, kondenserad mjölk eller steriliserad mjölk eller grädde, som beräknas därav bliva framställda.

§ 3.

Vid meddelande av tillstånd, som i denna förordning avses, äger folkhushållningskommissionen lämna närmare föreskrifter rörande de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas.

§ 4.

Vid saluhållande från och med den 15 januari 1918 av sådan av mjölk tillverkad vara, som omförmäles i § 1, skall densamma, där ej av folkhushållningskommissionen annorlunda medgives, vara innesluten i förseglat kärl eller annan förseglad förpackning, som är försedd med tydlig uppgift om varans rymd eller vikt (emballaget oberäknat), tillverkarens namn och postadress samt år och månad för varans tillverkning.

Återförsäljare må ej rubba förpackningen eller utplåna eller förändra därå enligt denna paragraf anbragt uppgift.

§ 5.

Den, som olovligen tillverkar vara, varom i § 1 förmäles, straffes med böter svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som olovligen tillverkats, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader.

Var, som utan tillstånd försäljer eller saluhåller dylik vara, straffes med böter från och med femtio till och med tiotusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

§ 6.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats av folkhushållningskommissionen med stöd av § 3, eller mot bestämmelse i § 4, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Till samma påföljd vare den förfallen, som vid ansökan om tillstånd, som i § 1 sägs, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

§ 7.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, som i § 5 eller § 6 första stycket sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför delgivits, fällas till särskilt ansvar.

§ 8.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, som i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 9.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan, dock att i fråga om böter, ådömda för förseelse, varom i § 6 andra stycket förmäles, en tredjedel, dock högst femhundra kronor, skall tillfalla åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.[1]

[1] Förordningen utkom från trycket den 29 december 1917.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 28 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Räkning av levande svin och inventering av landets förråd av fläsk. Den 21 december 1917 utfärdades nådig kungörelse angående uppgifter för räkning av levande svin och för inventering av landets förråd av fläsk den 14 januari 1918, sedan folkhushållningskommissionen den 20 december 1917 gjort framställning härom genom en underdånig skrivelse av följande lydelse:

Den alltjämt rådande stora knappheten på fodermedel har nödvändiggjort en allt mer ökad nedslaktning av svinkreatur inom landet, och då en ändring till det bättre härutinnan ju icke är att motse, torde landets fläsktillgång inom kort vara så ringa, att särskilda åtgärder, eventuellt ransonering, måste vidtagas för att en på samma gång rättvis och rationell fördelning av fläsk må komma till stånd.

För bedömande av frågan om vilka åtgärder, som i detta avseende böra vidtagas, anser kommissionen nödvändigt, att, så fort ske kan, inventering av landets hela fläsktillgång såväl i form av levande svin som uppslaktat fläsk kommer till stånd. Kommissionen får därför i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga kommissionen att dels ombesörja räkning av alla inom landet befintliga svinkreatur, dels ock organisera och genomföra en hela landet omfattande inventering av alla staten eller enskilda hushåll icke tillhöriga förråd av fläsk.

Kungörelsen (Sv. F. 17, n:r 901) lyder som följer.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående uppgifter för räkning av levande svin och för inventering av landets förråd av fläsk;

given Stockholms slott den 21 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, efter framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

På sätt i denna kungörelse stadgas, skola uppgifter lämnas om de levande svin och de staten eller enskilda hushåll icke tillhöriga förråd av fläsk, som den 14 januari 1918 kl. 5 f. m. finnas inom riket.

Uppgiftsskyldigheten avser, i fråga om svin, antalet och i fråga om fläsk myckenheten och beskaffenheten därav.

§ 2.

Med fläsk förstås i denna kungörelse allt vid slaktning av svin uppslaktat kött, vare sig det förekommer i färskt, saltat eller rökt tillstånd eller är hackat eller malet.

§ 3.

Mom. 1. Uppgiftsskyldighet i fråga om levande svin åligger med de i mom. 2 och 3 stadgade undantag envar fastighetsägare eller boställshavare beträffande alla honom själv eller annan tillhöriga svin, som finnas å fastigheten.

Mom. 2. Är jordbruksfastighet upplåten till åbo eller arrendator, åligger uppgiftsskyldigheten fastighetens innehavare; dock att beträffande torp, som lyder under annan fastighet och som upplåtits för brukning mot utgörande av dagsverken eller andra arbets- eller naturaprestationer, uppgiftsskyldigheten åligger den, som är skyldig avgiva uppgift för huvudfastigheten.

Mom. 3. Beträffande sådan statens fastighet, som icke är upplåten till boställshavare, åbo eller arrendator, åligger uppgiftsskyldigheten den myndighet, som omhänderhar den närmaste förvaltningen av fastigheten.

§ 4.

Uppgiftsskyldighet i fråga om fläsk åligger den, som innehar fläsket.

Förvaras fläsk av annan än ägaren, skall innehavaren vid lämnande av uppgift tillika angiva, vem fläsket tillhör. Finnes fläsket i tullverkets vård, skall detsamma uppgivas av den, för vars räkning det förvaras. Är fläsket under transport, skall detsamma uppgivas såväl av avsändaren som, efter framkomsten, av mottagaren.

§ 5.

Uppgifter, som ovan sägs, skola avgivas skriftligen enligt formulär, som fastställas av folkhushållningskommissionen. Blanketter till formulären skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 6.

Uppgifterna skola i två exemplar ingivas till vederbörande livsmedelsnämnd senast den 19 januari 1918.

§ 7.

Det åligger vederbörande livsmedelsnämnd att tillse, att uppgifter inkomma från samtliga uppgiftspliktiga inom nämndens område, samt att, där lämnad uppgift innehåller uppenbara fel eller oegentligheter, föranstalta om uppgiftens rättande eller kompletterande.

Då uppgifterna föreligga i fullständigt skick, och i varje fall senast den 26 januari 1918, skall livsmedelsnämnden till folkhushållningskommissionen insända det ena exemplaret av samtliga uppgifter jämte intyg, att, såvitt utrönas kunnat, uppgifter inkommit från alla uppgiftspliktiga, eller, där så ej skett, förteckning å dem, som icke avgivit uppgift.

Förteckning, varom nu nämnts, skall samtidigt för införskaffande av felande uppgifter översändas till vederbörande landsfiskal, magistrat eller stadsstyrelse eller beträffande Stockholm till överståthållarämbetet.

§ 8.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt denna kungörelse åliggande uppgiftsskyldighet i fråga om levande svin eller mot bättre vetande därutinnan avgiver oriktig uppgift, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt denna kungörelse åliggande uppgiftsskyldighet i fråga om fläsk eller mot bättre vetande därutinnan avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller oriktigt uppgivit, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 9.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna kungörelse sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 10.

Av böter, som ådömas enligt denna kungörelse, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt däråmeddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.[1]

Det alla som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 21 december 1917.

GUSTAF.

(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Tullfrihet å vissa livsförnödenheter m. m. Genom kungörelser den 21 december 1917 (Sv. F. 17, n:r 842—847) förordnade Kungl. Maj:t, att spannmål, fläsk, smör, ost, ister, oleomargarin och flott samt potatistorkare m. m., vilka varor jämlikt tidigare utfärdade förordnanden voro tullfria till och med den 31 december 1917, jämväl efter nämnda dag tills vidare till och med den 30 juni 1918 skola vara tullfria.

Genom kungörelse den 7 december 1917 (Sv. F. 17, n:r 792) förordnades, att kondenserad mjölk, med eller utan tillsats av socker och inkommande annorledes än på hermetiskt slutna kärl, skall från och med den 10 december 1917 tills vidare till och med den 31 mars 1918 vara tullfri.

[1] Kungörelsen utkom av trycket den 2 januari 1918.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 1422—1423) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med november 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 1504 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den allt mer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Nov.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 054	1 093	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 558
Södertälje	747	804	885	978	986	1 019	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 467
Uppsala	715	780	861	933	960	988	1 032	1 109	1 241	1 295	1 329	1 474
Nyköping	710	746	833	883	904	952	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 465
Eskilstuna	735	776	865	913	928	954	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 492
Linköping	708	752	853	912	929	960	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 418
Norrköping	750	798	884	945	961	991	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 497
Motala	672	712	822	880	904	950	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 412
Jönköping	705	735	827	888	923	955	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 456
Växjö	695	719	818	864	890	950	991	1 053	1 130	1 183	1 224	1 339
Kalmar	699	728	818	890	907	928	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 414
Västervik	716	738	808	863	927	948	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 368
Visby	733	760	830	883	920	948	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 338
Karlskrona	717	762	866	924	944	978	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 415
Kristianstad	672	724	816	909	905	945	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 391
Malmö	730	773	867	958	991	1 013	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 560
Lund	701	738	845	913	920	947	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 527
Landskrona	690	745	840	916	940	962	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 493
Hälsingborg	698	732	821	899	916	958	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 477
Ystad	693	726	827	902	914	958	982	1 042	1 137	1 228	1 274	1 447
Halmstad	700	743	840	904	924	957	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 429
Göteborg	745	771	900	960	976	1 038	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 608
Lysekil	754	778	854	916	948	990	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 464
Vänersborg	711	736	830	997	941	985	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 431
Borås	709	757	855	919	943	990	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 457
Tidaholm	691	717	817	879	927	948	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 322
Karlstad	723	779	858	909	945	993	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 464
Örebro	720	769	859	923	937	970	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 459
Kopparberg	705	740	816	868	907	935	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 421
Västerås	717	756	837	909	934	981	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 440
Falun	734	770	840	919	950	975	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 435
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	906	940	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 388
Ludvika	716	742	821	883	917	938	1 024	1 095	1 188	1 249	1 317	1 441
Gävle	736	785	855	923	954	994	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 444
Söderhamn	724	775	863	915	955	977	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 460
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 016	1 094	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 604
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	953	1 018	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 557
Nyland	764	794	842	894	943	1 012	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 488
Östersund	793	836	892	974	994	1 033	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 679
Umeå	746	778	837	911	945	993	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 519
Luleå	763	799	868	934	952	999	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 561
Boden	744	793	875	920	957	1 004	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 561
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	971	1 008	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 549
Kiruna	819	855	892	952	971	1 014	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 567
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**945**	**975**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 453**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftssiffra av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914	1915		1916				1917			
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	Nov.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	130·4	135·8	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	192·8
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	132·0	136·4	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	196·4
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	134·3	138·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	206·2
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	127·3	134·1	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	206·3
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	126·3	129·8	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	203·0
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	131·2	135·6	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	200·3
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	128·1	132·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	199·6
Motala	100	106·0	122·3	131·0	134·5	141·4	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	210·1
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	130·9	135·5	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	206·5
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	128·1	136·7	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	192·7
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	129·8	132·8	139·3	149·6	164·1	174·4	183·4	202·3
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	129·5	132·4	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	191·1
Visby	100	103·7	113·2	120·5	125·5	129·3	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	182·5
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	131·7	136·4	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	197·4
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	134·7	140·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	207·0
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	135·8	138·8	143·2	158·3	167·7	180·0	191·4	213·7
Lund	100	105·3	120·5	130·2	131·2	135·1	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	217·8
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	136·2	139·4	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	216·4
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	131·2	137·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	211·6
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	131·9	138·2	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	208·8
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	132·0	136·7	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	204·1
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	131·0	139·8	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	215·8
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	125·7	131·3	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	194·2
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	132·3	138·5	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	201·3
Borås	100	106·8	120·6	129·6	133·0	139·6	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	205·5
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	134·2	137·2	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	191·3
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	130·7	137·3	144·3	152·6	168·0	173·3	181·5	202·5
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	130·1	134·7	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	202·6
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	128·7	132·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	201·6
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	130·3	136·8	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	200·8
Falun	100	104·9	114·4	125·2	129·4	132·8	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	195·5
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	131·5	136·4	143·5	157·2	171·4	182·9	190·4	201·5
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	128·1	131·0	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	201·3
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	129·6	135·1	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	196·2
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	131·9	134·9	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	201·7
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	129·9	139·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	205·1
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	127·1	135·7	147·7	157·2	171·6	180·7	188·8	207·6
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	123·4	132·5	144·0	152·7	166·1	173·3	181.9	194·8
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	125·3	130·3	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	211·7
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	126·7	133·1	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	203·6
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	124·8	130·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	204·6
Boden	100	106·6	117·6	123·7	128·6	134·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	209·8
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	120·0	124·6	129·8	139·7	152·8	161·8	171·9	191·5
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	118·6	123·8	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	191·3
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**129·8**	**133·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**199·6**

Det alltjämt tilltagande antalet maximipriser har även bidragit till att försvåra mätandet av levnadskostnaderna samt jämförelser med förhållandena under föregående år. Alldeles särskilt skulle de gjorda beräkningarna bliva vilseledande, om de utfärdade maximipriserna i stor utsträckning överskredes. Följden härav skulle nämligen bliva, att noteringar avlämnades och beräkningar verkställdes i överenstämmelse med utfärdade maximiprisförordningar, medan i verkligheten ifrågavarande varor försåldes till betydligt högre priser. För att åtminstone i största allmänhet kunna bedöma i vilken utsträckning ett dylikt överskridande av maximipriserna försiggått, har socialstyrelsen riktat respektive ortsombuds uppmärksamhet på dessa förhållanden. Dessa hava dock rapporterat, att maximipriserna visserligen överskridas vid smyghandel av sådana varor, varå stor brist råder, såsom exempelvis kaffe, men att maximiprisbelagda varor eljest så gått som undantagslöst försäljas i full överensstämmelse med av statsmakterna fastställda priser.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 81·5 % till 3:dje kvartalet 1917. Ökningen till november utgjorde 199·6 %, vilket innebär, att en normalfamilj av ovan angiven karaktär skulle med oförändrad levnadsstandard hava att vidkännas en dubbelt så stor utgift för livsmedel, lyse och bränsle under november 1917, som vid tiden före krigsutbrottet.

För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 10, årg. 1917 av Soc. Medd. (sid. 1171 ff.), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till september 1917 till c:a 66 %. Till november kan ytterligare en avsevärd ökning beräknas hava ägt rum.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

November.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med G, T eller O. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *november* månad 1917.

(G = god. T = tillräcklig. O = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	O	O	O	T	T	T	O	T	[1]T	O	T	O	O
Södertälje	O	O	O	O	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Uppsala	O	O	O	O	G	T	O	O	T	O	T	O	O
Nyköping	O	O	O	O	O	T	O	[1]T	T	O	O	O	O
Eskilstuna	O	O	O	T	T	[2]T	O	T	[2]T	O	T	O	O
Linköping	O	O	O	O	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Norrköping	O	O	O	O	T	G	O	O	O	O	T	O	O
Motala	O	O	[1]T	O	T	T	O	T	[1]T	O	T	O	O
Jönköping	[1]T	O	T	[1]T	T	T	O	T	T	O	O	O	O
Växjö	O	O	O	T	T	T	[1]T	[1]T	T	O	O	O	O
Kalmar	O	O	O	O	O	T	O	O	[1]T	O	O	O	O
Västervik	O	O	O	O	O	G	O	O	O	O	O	O	O
Visby	T	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Karlskrona	O	O	T	T	O	G	O	O	T	O	O	O	O
Kristianstad	O	O	O	O	[1]T	T	O	T	T	O	O	O	O
Malmö	O	O	O	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Lund	T	O	O	O	O	G	O	T	O	O	O	O	O
Landskrona	O	O	T	O	T	G	O	G	G	O	T	O	O
Hälsingborg	O	O	O	O	T	G	O	O	T	O	T	O	O
Ystad	T	T	T	O	T	G	O	G	[1]T	O	T	O	O
Halmstad	O	O	T	T	T	G	[1]T	T	T	O	O	O	O
Göteborg	O	O	T	O	O	T	O	O	T	O	O	O	O
Lysekil	T	[1]T	T	T	T	T	O	T	T	O	[1]T	O	O
Vänersborg	T	O	T	O	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Borås	O	O	O	O	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Tidaholm	O	O	T	T	T	T	T	T	T	O	T	O	O
Karlstad	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Örebro	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Kopparberg	O	O	[1]T	[1]T	T	T	O	T	T	O	T	O	O
Västerås	O	O	O	T	T	G	O	T	T	O	T	O	O
Falun och Domnarvet	O	O	[1]T	T	T	T	O	G	T	O	O	O	O
Ludvika	O	O	O	O	T	T	O	O	[1]T	O	O	O	O
Gävle	O	O	O	T	T	G	O	T	O	O	T	O	O
Söderhamn	O	O	T	T	O	T	O	[1]T	O	O	T	O	O
Sundsvall	O	O	O	T	T	T	O	O	O	O	O	O	O
Nyland	O	O	T	G	G	T	O	T	O	O	T	O	O
Östersund	O	O	O	T	T	T	O	O	T	O	T	O	O
Umeå	T	O	T	T	T	[2]T	O	T	O	O	G	O	O
Luleå och Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget och Gällivare	[1]T	O	O	T	T	T	T	T	O	O	T	[1]T	O
Kiruna	O	O	T	T	T	T	O	T	T	O	O	O	O

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med oktober samma år. I tabellen å föregående sida meddelas liknande uppgifter för november. En granskning av anförda tabell visar, att vad beträffar *potatis*, *kött* och *färsk fisk* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk*, synes tillgången vara betydligt mera knapp. Enligt de ingångna rapporterna rådde otillräcklig tillförsel under månaden å ej mindre än 32 orter, medan densamma icke var att beteckna såsom god å någon ort. *Smör*tillgången har under månaden ytterligare försämrats; otillräcklig tillförsel har under november rapporterats från samtliga orter med undantag för Ystad samt under en del av månaden för Lysekil. Tillförseln av *ost* har under månaden visat en bestämd tendens till avmattning. Under föregående månader har i stort sett *ägg*tillgången varit tillräcklig. Under november har emellertid en bestämd tillbakagång kunnat förmärkas, i det att tillgången rapporterats såsom otillräcklig från 17 orter, varav ett flertal äro belägna i östra eller södra delarna av riket. Beträffande *salt sill* har ävenledes en viss avmattning i tillförseln kunnat iakttagas. Otillräcklig tillgång rapporterades under oktober från 8, under november från 10 orter. *Ved*tillgången är däremot under november ungefär likartad som under oktober; under båda månaderna uppgavs otillräcklig tillförsel råda å 14 rapportorter. Vad slutligen beträffar *fläsk* samt *fotogen*, *kol* och *koks* så synes tillförseln inom hela riket vara att beteckna såsom i det närmaste avstannad. Endast inom ett par västgötastäder samt i Malmberget torde tillförseln av fläsk hava motsvarat efterfrågan.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

I anslutning till i Sociala Meddelanden alltifrån oktober 1916 månatligen publicerade försök till jämförande översikter av priser och prisförändringar å viktigare slag av livsmedel i de tre nordiska ländernas huvudstäder efter krigsutbrottet, meddelas efterföljande två tabeller, som framföra den senast lämnade översikten till och med oktober månad 1917. Beträffande Stockholm och Kristiania torde noteringarna å de i varuförteckningen upptagna artiklarna

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Absoluta tal.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Mjölk, oskummad	l.	17	21	24	30	32	19	26	[1]26	[1]32	[1]32	19	24	30	33	35
Smör, mejeri- . .	kg.	246	300	[1]325	[1]425	[1]475	256	330	390	585	631	235	301	385	408	452
Margarin, växt- .	»	139	200	318	—	—	140	172	209	250	262	125	164	172	229	243
Ägg, färska . . .	tjog	150	221	376	378	405	180	329	582	448	492	150	265	425	313	340
Potatis	5 l.	35	32	54	[1]72	[1]55	52	53	[1]39	49	50	25	60	49	63	60
Ärter, gula . . .	kg.	26	52	62	—	—	40	95	107	136	142	40	83	83	118	125
Vetemjöl	»	32	37	[2]42	[1]41	[1]41	32	44	61	89	90	26	37	42	[1]51	[1]51
Rågmjöl	»	24	27	36	[1]35	[1]35	20	39	53	86	90	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	49	66	[1]64	[1]64	36	54	64	99	124	39	73	76	—	—
Rågbröd	»	40	61	65	[1]68	[1]71	24	39	49	75	75	[3]15	[3]22	[3]22	[3]22	[3]22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	85	100	[4]—	[4]—	—	55	66	97	115	40	48	56	83	83
Nötkött, färskt:																
stek	»	125	261	256	245	251	132	327	299	246	249	—	[5]381	[5]275	[5]221	[5]199
soppkött . . .	»	102	197	198	201	203	126	298	268	213	212	[6]125	[6]294	[6]192	[6]143	[6]130
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	145	242	270	215	299	141	325	360	403	400	[7]140	[7]294	[7]240	[7]171	[7]159
spädkalv . .	»	101	162	193	152	181	83	226	223	214	184	[8]110	[8]262	[8]208	[8]136	[8]124
Fläsk:																
färskt	»	149	235	286	295	295	145	287	359	395	433	[9]156	[1]170	[1]170	[1]170	[1]170
salt	»	150	256	289	305	305	160	308	363	400	439					
Kaffe, Santos . .	»	166	203	355	[1]325	—	214	229	271	328	324	210	247	277	362	372
Socker, bit- . . .	»	64	[1]68	[1]68	[1]68	[1]68	57	108	108	140	148	43	52	[10]54	[10]54	60
Fotogen, Water White	l.	18	27	29	—	—	18	29	29	34	34	18	21	21	29	29
Kol	hl.	239	525	570	1065	—	188	660	[1]600	—	[11]2100	170	680	695	—	1200
Koks, gasverks- .	»	133	285	293	575	730	165	355	355	1300	1300	125	275	275	—	—

[1] Maximipris. — [2] 75 % utmalning (maximipris fr. o. m. den 15 januari 1917). — [3] Pris per kg. å rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [4] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre, under juli 1916 73 öre samt under januari, september och oktober månader 1917 resp. 80, 93 och 94 öre. Indextalet för sistnämnda månad med 1914 års julipris såsom bas utgjorde 184. — [5] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [6] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [7] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [8] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [9] »Letsaltet Brystflæsk» (beräknat pris). — [10] Maximipris. Vid köp utan sockerkort är priset 72 öre per kg. — [11] Notering, men förråd saknades praktiskt taget.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Relativa tal.

(Juli 1914 = 100).

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	September 1917	Oktober 1917
Mjölk, oskummad	l.	100	124	141	176	188	100	137	137	168	168	100	126	158	174	184
Smör, mejeri- . .	kg.	100	122	132	173	193	100	129	152	229	246	100	128	164	174	192
Margarin, växt- .	»	100	144	229	—	—	100	123	149	179	187	100	131	138	183	194
Ägg, färska . . .	tjog	100	147	251	252	270	100	183	323	249	273	100	177	283	209	227
Potatis	5 l.	100	91	154	206	157	100	102	75	94	96	100	240	196	252	240
Ärter, gula . . .	kg.	100	200	238	—	—	100	238	268	340	355	100	208	208	295	313
Vetemjöl	»	100	116	131	128	128	100	138	191	278	281	100	142	162	196	196
Rågmjöl	»	100	113	150	146	146	100	195	265	430	450	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	144	194	188	188	100	150	178	275	344	100	187	195	—	—
Rågbröd	»	100	153	163	170	178	100	163	204	313	313	100	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	100	129	152	—	—	—	—	—	—	—	100	120	140	208	208
Nötkött, färskt:																
stek	»	100	209	205	196	201	100	248	227	186	189	—	—	—	—	—
soppkött . . .	»	100	193	194	197	199	100	237	213	169	168	100	235	154	114	104
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	100	167	186	148	206	100	230	255	286	284	100	210	171	122	114
spädkalv . . .	»	100	160	191	150	179	100	272	269	258	222	100	238	189	124	113
Fläsk:																
färskt	»	100	158	192	198	198	100	198	248	272	299	100	109	109	109	109
salt	»	100	171	193	203	203	100	193	227	250	274					
Kaffe, Santos . .	»	100	122	214	196	—	100	107	127	153	151	100	118	132	172	177
Socker, bit- . . .	»	100	106	106	106	106	100	189	189	246	260	100	121	126	126	140
Fotogen, Water White	l.	100	150	161	—	—	100	161	161	189	189	100	117	117	161	161
Kol	hl.	100	220	238	446	—	100	351	319	—	1117	100	400	409	—	706
Koks, gasverks- .	»	100	214	220	432	549	100	215	215	788	788	100	220	220	—	—

genomgående hänföra sig till ganska likartade kvaliteter. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro i vissa avseenden baserade på varuslag, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. I all synnerhet gäller detta i fråga om kött och fläsk samt i viss mån

även bröd (jfr not. 3—9 under den första tabellen). De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek» och »fläsk», torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med de i svenska och norska varulistorna upptagna artiklarna. Noteringarna å mjölk, smör, margarin, ägg, potatis, mjöl, kaffe, socker och fotogen torde i alla tre städerna avse med varandra jämförbara kvaliteter.

I den första tabellen meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den månad, som närmast föregick krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och under den följande tiden för juli 1916 samt januari, september och oktober 1917. Köpenhamnsnoteringarna avse dock endast första veckan i varje månad. Den andra tabellen lämnar i relativa tal en överblick av prisförändringarna för de olika varuslagen under motsvarande tidsperioder, i det att priserna för juli 1914 satts lika med 100 samt priserna för juli 1916 samt januari, september och oktober 1917 omräknats i förhållande härtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedsskrift» (utgiven av Kristiania statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger».

Av den första tabellen framgar vid en jämförelse mellan Stockholm och Kristiania, att under oktober 1917 mjölkpriset var detsamma i båda städerna, att potatis och nötkött (stek) ställde sig något billigare i den norska huvudstaden än i den svenska, men att alla andra varuslag, som noterats både i Stockholm och Kristiania, voro dyrast i den senare staden.

En jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn för samma månad visar, att samtliga varuslag utom mjölk, potatis och vetemjöl noterades lägre i Köpenhamn än i Stockholm.

Jämföras slutligen våra grannländers huvudstäder med varandra, befinnas noteringarna för samtliga varuslag med undantag av mjölk, potatis och kaffe vara högre i Kristiania än i Köpenhamn.

Den andra tabellen åskådliggör prisstegringen sedan juli 1914 beträffande de olika varuslagen. Räknat från denna tidpunkt uppgick prisstegringen under oktober 1917 till mer än 100 % i Stockholm för ägg, nötkött (stek), gödkalvstek, salt fläsk och koks, i Kristiania för alla varuslag utom mjölk, margarin, potatis, nötkött, kaffe och fotogen samt i Köpenhamn för ägg, potatis, gula ärter, vetebröd och kol. Priset hade under samma tid ökats med mindre än 50 % för mjöl och socker i Stockholm och för rågbröd, kött och fläsk i Köpenhamn. I Kristiania noterades potatis något billigare under oktober 1917 än under juli 1914, men alla andra artiklar hade i pris stigit mer än 50 %.

Fylleriförseelserna under tredje kvartalet 1917 och deras orsaker.

I Sociala Meddelanden har tidigare lämnats preliminära översikter över de under innevarande års första och andra kvartal inträffade fylleriförseelserna.[1] Motsvarande statistik för tredje kvartalet föreligger i efterföljande huvudtabell (sid. 1436—1441), vilken redovisar dessa förseelser på enahanda sätt som i de föregående kvartalsrapporterna. Såsom förut omnämnts, angiva de i dessa preliminära kvartalsöversikter meddelade siffrorna för antalet fylleriförseelser icke alldeles den exakta summan under redovisningskvartalet inträffade förseelser, utan äger, särskilt i fråga om landsbygden, en viss förskjutning rum mellan de olika kvartalen, vilken dock för riket i dess helhet belöper sig till endast några få procent.

Med denna reservation utgjorde totalantalet under kvartalet begångna fylleriförseelser, såsom av kol. 3 av huvudtabellen framgår, 4 285, varav 3 756 (87·7 %) voro sådana, för vilka personer sakfällts (kol. 4). Skillnaden mellan dessa tal utgöres av de fall, då den anhållne icke anträffats med stämning, överlämnats till militär myndighet e. d.

I jämförelse med föregående kvartals slutsiffra, 4 711, betecknar tredje kvartalets totalantal en minskning i fyllerifrekvensen med 9·0 %. Medan fyllerifrekvensen under andra kvartalet påverkades särskilt av det då rådande mer än månadslånga försäljningsförbudet för brännvin (spritdrycker), synes den än starkare nedgången under redovisningskvartalet böra hänföras, förutom till gällande starkt restriktiva bestämmelser i fråga om försäljningen av rusdrycker,[2] till att, särskilt under senare hälften av kvartalet, maltdryckernas alkoholhalt successivt försvagats därigenom, att på grund av rådande maltbrist s. k. krisöl på allt flera platser trätt i stället för starkare ölsorter.

Fördelas de under andra kvartalet inträffade fylleriförseelserna å olika större landsdelar, erhålles efterföljande tablå:

		Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Antal fylleriförseelser	i städer med mer än 10 000 inv.	791	351	86	423	1 055	286	**2 992**
	i övriga städer	—	133	88	56	368	146	**791**
	å landsbygden	—	64	49	36	150	203	**502**
	tillhopa	791	548	223	515	1 573	635	**4 285**

[1] Årg. 1917, sid. 731 ff. och sid. 1069 ff.
[2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 639.

Av förseelserna hava sålunda icke fullt en femtedel (18·5 %) begåtts i Stockholm, under det att en dryg tredjedel (36·7 %) faller på västra Sverige, där fyllerifrekvensen, om än helt obetydligt, stegrats i jämförelse med nästföregående kvartal. Däremot lämnade södra Sverige under tredje kvartalet en relativt mindre del av totalantalet fylleriförseelser än under de föregående, beroende på den starka nedgången (med över en tredjedel) av fylleriförseelserna i de större skånska städerna. Samma tendens har för övrigt, ehuru ej så skarpt utpräglad, gjort sig gällande i övriga delar av landet, med undantag för östra Sverige, och uppgår den genomsnittliga nedgången för samtliga större städer med mer än 10 000 invånare till 15·5 %. Dessa städers andel av rikssumman är också stadd i avtagande, i det den nämligen för årets tre kvartal utgjorde resp. 76·8, 75·2 och 69·8 %. En motsatt utvecklingsgång uppvisar däremot särskilt landsbygden, för vilken motsvarande jämförelsetal voro resp. 6·4, 8·3 och 11·7 %. Under redovisningskvartalet har antalet fylleriförseelser å landsbygden ökats till 502 eller med nära en tredjedel (29·0 %). Denna stegring faller huvudsakligen å västra och norra Sverige, där stegringsprocenterna från andra kvartalet äro resp. 57·9 och 26·9 %. Den ovan anmärkta ökningen av fyllerifrekvensen i västra Sverige är helt att tillskriva denna stegring å landsbygden, medan däremot de konstaterade berusningsfallen i städerna något avtagit.

I kol. 5 av huvudtabellen angives antalet fylleriförseelser, vid vilka det *huvudsakliga berusningsmedlet* uppgivits, och uppgick detta antal för hela riket till 4 243 eller 99·0 % av samtliga. Förekomsten av fall, där den anhållne vägrat uppgiva, vilka rusdrycker som förtärts, är sålunda alltjämt obetydlig.

De erhållna uppgifterna rörande berusningsmedlen redovisas i huvudtabellens kol. 6—38, varav nedan lämnas ett sammandrag:

Antal fall (i %), där huvudsakliga berusningsmedlet utgjorts av:	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
spritdrycker	6·4	5·0	20·6	10·3	6·7	18·0	13·9	7·5	16·9	7·2	16·8	8·4	16·2	**9·3**
vin	10·4	11·9	1·6	5·2	4·4	2·3	5·5	5·2	5·4	14·6	3·0	7·8	3·8	**7·4**
öl	29·8	5·6	4·8	9·8	8·9	5·4	13·9	18·6	16·9	11·6	15·8	16·3	14·0	**16·0**
spritdrycker och vin	4·8	2·3	3·2	4·0	—	2·1	2·8	2·6	0·7	7·4	6·9	3·6	3·6	**3·6**
spritdrycker och öl .	12·4	24·5	20·6	27·0	28·9	40·9	11·1	19·9	15·5	21·2	6·4	22·1	13·4	**21·1**
spritdrycker, vin o. öl	7·2	17·5	17·4	13·8	2·2	7·9	27·8	11·2	12·8	8·4	0·5	10·6	8·5	**10·3**
vin och öl	16·6	23·1	20·6	20·7	40·0	11·3	13·9	24·8	20·9	14·0	4·0	19·7	15·2	**19·2**
denaturerad sprit .	8·0	1·4	3·2	4·0	—	11·5	11·1	8·0	2·0	1·6	2·5	6·7	2·8	**6·2**
tekniska preparat .	4·4	8·7	8·0	5·2	8·9	0·6	—	2·2	8·9	14·0	44·1	4·8	22·5	**6·9**

De ovan berörda starkt restriktiva försäljningsbestämmelser för bl. a. spritdrycker — varmed avses »brännvin och andra alkoholhaltiga drycker, som hålla mer än 22 volymprocent alkohol» — vilka trädde i kraft den 1 juni 1917 och varit gällande under hela kvartalet, hava ytterligare inskränkt konsumtionen av starka drycker även i jämförelse med andra kvartalet, varunder, som nämnts, rådde totalt försäljningsförbud för spritdrycker mer än en månad. Endast 9·3 % av de fyllerister, för vilka berusningsmedlet uppgivits, hava berusat sig enbart med spritdrycker mot 10·6 % under andra och 17·6 % under första kvartalet. Minskningen av antalet dylika fyllerifall uppgår i jämförelse med andra kvartalet till 19·9 % och med första kvartalet till icke mindre än 64·3 %. Den starkaste nedgången härvidlag har ägt rum i städerna, och denna speciella fyllerifrekvens har också, såsom framgår av tablån, under redovisningstiden varit betydligt svagare i städerna än å landsbygden. Endast i södra Sveriges städer äro alltjämt de av brännvin o. d. föranledda berusningsfallen relativt talrika.

Beträffande sättet för åtkomsten av spritdryckerna lämnar följande tablå de upplysningar, som kunnat utvinnas ur materialet:

	Utminuterade spritdrycker		Utskänkta spritdrycker		Spritdrycker erhållna på annat (eller obekant) sätt
	från utminuteringsställe eller spirituosa-(vin-) handel	genom förmedling av andra	från bolagsvärdshus	från restaurang	
	%	%	%	%	%
Städerna	34·7	24·5	2·9	34·7	3·2
Landsbygden	46·2	46·2	6·3	1·3	—
Hela riket	37·1	28·9	3·6	27·9	2·5

De utminuterade spritdryckerna spela sålunda den långt viktigare rollen, och i särskilt hög grad är detta fallet på landsbygden, där över 90 % av de här ifrågavarande fyllerifallen förorsakats därav. Andra personers åtkomstmöjligheter anlitas, som synes, i över en fjärdedel av spritdrycksfallen. De utskänkta spritdryckerna äro av större betydelse endast i städerna, och där synes ruset bekommas väsentligt oftare å ställen med överlåtna utskänkningsrättigheter (restauranger o. d.) än å brännvinsbolagens egna utskänkningsställen.

Vin, vartill även räknats vinglögg o. d., har enbart för sig föranlett omkring 300 förseelser eller 7·4 % mot resp. 4·5 och 2·5 % under andra och första kvartalen. Den stegring av vinmissbruket, som kunde konstateras i den förra kvartalsrapporten, har under tredje kvartalet fortsatt i än starkare grad, dock alltjämt nästan uteslutande i städerna. Det synes särskilt vara det utskänkta vinet, varå den ökade konsumtionen inriktat sig, men alltjämt har över hälften av det vin, som använts i berusningssyfte, bekommits hos vin-, speceri- eller diversehandlande.

Av större betydelse än vare sig spritdrycker eller vin har under redogörelseperioden ölet varit, under vilken beteckning även hänförts andra malt-

drycker, såsom porter, lagrade drickor o. d. Förtäring av enbart öl har berusningen tillskrivits i fråga om 16·0 % av kvartalets fylleriförseelser, nämligen 16·3 % i städerna och 14·0 % å landsbygden. I Stockholm och Göteborg är ölfrekvensen starkast, i det ölets anpart av de konstaterade berusningsfallen där uppgick till resp. 29·8 % och 27·6 %, medan i övriga städer motsvarande jämförelsetal i regel ligga under 10 %. Antalet ölfall har emellertid minskats med omkring en tredjedel sedan föregående kvartal, och har denna minskning företrädesvis ägt rum under redovisningsperiodens senare hälft, vilken endast uppvisar en tredjedel av hela antalet ölfall under kvartalet. I Stockholm är denna tendens särskilt tydligt utpräglad, med endast 66 ölfall under senare hälften av kvartalet mot 162 under förra. Som ovan påpekats sammanhänger detta med, att tillverkningen av alkoholstarkare maltdrycker på grund av maltbristen upphörde omkring mitten av juli, och att därför mot slutet av kvartalet lagren av starkare ölsorter började taga slut och behovet fyllas genom extrakt- och alkoholsvagare s. k. krisöl. — I mer än fyra femtedelar (81·6 %) av ölfallen har ölet bekommits å privata ölutskänkningsställen (ölkaféer, ölstugor, restauranger o. d.), i 14·1 % avhämtats från ölavhämtningsställen och i högst 4·3 % erhållits å bolagsvärdshus.

I något över halva antalet (54·2 %) redovisade fyllerifall har emellertid berusningen åstadkommits genom förtärande i betydande utsträckning av flera olika slag av rusdrycker. Beträffande dessa *kombinationer* av drycker framgår det av förenämnda översikt, att spritdrycker och öl utgjort det vanligaste berusningsmedlet i städerna, där 22·1 % av fyllerifallen förorsakats av dylik förtäring. Denna konsumtion har dock ävenledes gått starkt tillbaka att döma av antalet därav härrörande fyllerifall under de tre kvartalen, nämligen resp. 2 397, 1 246 och 895, d. v. s. en nedgång från första kvartalet av över 60 %.

Beträffande sättet för åtkomsten av dryckerna i fråga ger nedanstående sammanställning upplysning:

	Spritdrycker från utminuteringsställe (spir.-handel) och		Spritdrycker genom förmedling av andra och		Spritdrycker och öl å bolagsvärdshus och ölstuga	Spritdrycker och öl å restaurang (och ölstuga)	Spritdrycker och öl på annat (eller obekant) sätt
	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt			
	%	%	%	%	%	%	%
Städerna . .	15·9	4·6	13·8	3·6	17·2	40·3	4·6
Landsbygden	21·2	13·6	9·1	15·2	19·7	21·2	—
Hela riket .	16·3	5·3	13·4	4·5	17·3	38·9	4·3

Utskänkningsställen för spritdrycker (överlåtna rättigheter i avsevärt högre grad än bolagens egna) tillsammans med utskänkningsställen för öl (ölkaféer o. d.) utgöra i städerna alltjämt de förnämsta källorna för detta slag av alkoholmissbruk. Ofta förtäres också öl på ölkaféer o. d., efter det »litersupning» ägt rum i hemmen eller utomhus. Å landsbygden begagnar man sig mer än i städerna av hemköp både beträffande spritdrycker och öl.

Bland de fåtaliga fyllerister, som uppgivit sig hava erhållit spritdryckerna

»på annat sätt», ingå även 3 personer (samtliga i Stockholm), som angivits hava berusat sig med hemmalagat brännvin. Det ligger dock i sakens natur, att i förevarande statistik endast mera undantagsvis komma till synes fall av lönnbränning, enär härvidlag den anhållne i regel har särskilt intresse av att hemlighålla åtkomstsättet för berusningsmedlet.

Kombinationerna spritdrycker och vin ävensom spritdrycker, vin och öl hava under kvartalet förekommit i resp. 3·6 och 10·3 % av samtliga fall. Härvid hava i icke fullt två tredjedelar av dessa fall åtminstone spritdryckerna utgjorts av utskänkta dylika. Dessa berusningssätt hava efter hand vunnit ökad betydelse. De därav föranledda fyllerifallen utgjorde nämligen under kvartalet inemot 600 mot 300—400 under de föregående kvartalen.

Viktigare är dock sammansättningen vin och öl, varmed 815 personer uppgivas hava berusat sig. Därvid hava dryckerna merendels helt eller delvis erhållits å restauranger, ölstugor o. d. Icke blott relativt (från resp. 9·7 och 16·4 % till 19·2 % av samtliga fall) utan även absolut taget har denna förtäring ökats under kvartalet, framför allt å landsbygden, med den påföljd att vin och öl under kvartalet utgjorde ett nästan lika allmänt förekommande berusningsmedel som spritdrycker och öl.

Bristen på rusdrycker har framkallat en stark konsumtion av *surrogat* för sådana.

Av dessa surrogat intager den denaturerade spriten en särskild ställning med 264 berusningsfall, motsvarande 6·2 % av samtliga. Härvid har i över två tredjedelar av antalet fall tillika förtärts öl eller andra rusdrycker. Användningen av denaturerad sprit för förtäring har under kvartalet avtagit, i huvudsak antagligen på grund av den allt större knappheten även på denna vara.

Användningen av tekniska preparat synes däremot alltjämt vara stadd i stegring. Antalet därav framkallade fyllerifall har ökats med 15·5 %. Anmärkningsvärda äro särskilt förhållandena å den norrländska landsbygden, där under kvartalet icke mindre än 44·1 % av samtliga fylleriförseelser tillskrivits dylik förtäring mot resp. 35·0 och 27·1 % under andra och första kvartalen. På grund av de ovan antydda bristfälligheter, som vidlåda redovisningen av fyllerifallen å landsbygden, torde dock ifrågavarande konsumtionsstegring i verkligheten vara mindre än dessa jämförelsetal angiva. Fast står emellertid, att å landsbygden i Norrland drygt var tredje fylleriförseelse förorsakats av sprithaltiga tekniska preparat. Bland dylika, som uppgivas mera allmänt användas i berusningssyfte, märkas hårvatten och eau de cologne (med omkring 100 fall vardera), salubrin, lazarol och olika slag av »droppar» och munvatten. Sporadiskt begagnas sådana preparat som slagvatten, rigabalsam, eter m. fl. Icke sällan förtäras samtidigt flera slags preparat, och i två tredjedelar av fallen tillblandas rusdrycker, företrädesvis öl.

Beträffande *åtkomststället* för berusningsmedlen har ovan lämnats vissa upplysningar vid redogörelsen för de olika slagen av rusdrycker. I efterföljande tablå gives en sammanfattning av dessa uppgifter, som tillåter en ungefärlig

uppskattning av utminuterings- och utskänkningsställenas relativa betydelse för fyllerifrekvensen under kvartalet.

Antal fall (i %), där huvudsakliga berusningsmedlet erhållits:	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
från avhämtningsställe för rusdrycker	13·3	26·0	34·9	31·0	48·9	20·3	38·9	19·3	37·1	25·6	36·1	20·3	37·7	**22·3**
från utskänkningsställe för rusdrycker	59·2	42·0	31·8	41·4	26·7	50·9	25·0	53·3	45·3	42·1	12·4	50·9	26·9	**48·1**
från både avhämtningsställe och utskänkningsställe för rusdrycker	13·8	20·6	22·2	16·7	15·5	11·5	16·7	16·0	6·1	15·3	3·5	15·5	8·7	**14·7**
från försäljningsställe för denaturerad sprit, tekniska preparat o. d.	12·4	10·2	11·1	9·2	8·9	12·1	11·1	10·2	10·8	15·6	46·5	11·5	25·3	**13·1**
på annat (eller obekant) sätt	1·3	1·2	—	1·7	—	5·2	8·3	1·2	0·7	1·4	1·5	1·8	1·4	**1·8**

Vad städerna angår, har en femtedel av fylleriförseelserna förorsakats av utminuterade rusdrycker, inköpta av den anhållne själv eller av annan person, medan halva antalet förseelser föranletts genom utskänkta alkoholhaltiga drycker. Särskilt i Stockholm voro utminuteringsfallen relativt fåtaliga, medan däremot de utskänkta rusdryckerna varit av större betydelse än annorstädes. Förhållandet å landsbygden är motsatt mot det i städerna rådande så tillvida, att utminuteringsfallen här äro talrikare än utskänkningsfallen. Både utminuterade och utskänkta rusdrycker hava i väsentlig mån bidragit till ruset i minst 14·7 % av de redovisade fyllerifallen. Beträffande i det närmaste lika många förseelser (13·1 %) har ruset varit att tillskriva icke den egentliga rusdryckshanteringen utan handeln med denaturerad sprit, tekniska preparat och andra surrogat för alkoholdrycker.

Under tredje kvartalet visar sig för landet i dess helhet fördelningen av fylleriförseelserna efter de olika åtkomstställena för berusningsmedlen stå i god överensstämmelse med motsvarande förhållanden under det närmast föregående kvartalet, detta i motsats till fördelningen efter berusningsmedlens art, vilken ju visat sig hava undergått väsentliga förskjutningar under redogörelseperioden.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser,								
					spritdrycker (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav					*vin*	därav	
						från utminuteringsställe eller spritrusshandel	å bolagsvärdshus	å restaurang	genom förmedling av andra, vid privata samkväm o. d.	på annat (eller obekant) sätt		från avhämtningsställe, vid privata samkväm o. d.	utskänkt vin
1 *Stockholms stad* . .	**408 792**	**791**	**616**	**[1] 766**	**49**	8	—	24	16	1	**80**	30	50
2 *Stockholms län* . .	**225 731**	**67**	**65**	**63**	**2**	—	—	2	—	—	**6**	5	1
därav													
3 Södertälje	14 000	36	35	33	2	—	—	2	—	—	6	5	1
4 övriga städer	14 222	18	17	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 landsbygden	197 509	13	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 *Uppsala län* . . .	**132 716**	**103**	**71**	**103**	**14**	8	—	—	6	—	**1**	1	—
därav													
7 Uppsala	27 976	65	33	65	8	5	—	—	3	—	1	1	—
8 Enköping	5 736	28	28	28	1	1	—	—	—	—	—	—	—
9 landsbygden	99 004	10	10	10	5	2	—	—	3	—	—	—	—
10 *Södermanlands län* .	**185 537**	**101**	**100**	**101**	**5**	2	—	1	2	—	**10**	6	4
därav													
11 Nyköping	11 138	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Eskilstuna	30 111	52	51	52	2	—	—	1	1	—	2	1	1
13 övriga städer	14 415	39	39	39	—	—	—	—	—	—	8	5	3
14 landsbygden	129 873	6	6	6	3	2	—	—	1	—	—	—	—
15 *Östergötlands län* . .	**301 482**	**166**	**152**	**166**	**7**	1	2	1	3	—	**14**	14	—
därav													
16 Linköping	25 629	35	34	35	3	1	1	—	1	—	9	9	—
17 Norrköping	55 623	91	84	31	1	—	—	1	—	—	2	2	—
18 övriga städer	11 861	28	23	28	2	—	—	—	2	—	3	3	—
19 landsbygden	208 369	12	11	12	1	—	1	—	—	—	—	—	—
20 *Jönköpings län* . .	**221 370**	**105**	**92**	**105**	**14**	11	—	1	2	—	**2**	2	—
därav													
21 Jönköping	28 765	44	41	44	3	2	—	—	1	—	—	—	—
22 övriga städer	22 026	44	39	44	8	6	—	1	1	—	2	2	—
23 landsbygden	170 579	17	12	17	3	3	—	—	—	—	—	—	—
24 *Kronobergs län* . .	**156 478**	**50**	**43**	**45**	**1**	1	—	—	—	—	**7**	6	1
därav													
25 Växjö	8 820	32	27	32	1	1	—	—	—	—	7	6	1
26 landsbygden	147 658	18	16	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 *Kalmar län* . . .	**228 202**	**49**	**47**	**49**	**5**	1	—	4	—	—	**2**	2	—
därav													
28 Kalmar	16 523	15	15	15	2	—	—	2	—	—	—	—	—
29 Västervik	11 545	7	7	7	3	1	—	2	—	—	—	—	—
30 övriga städer	12 313	12	10	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31 landsbygden	187 821	15	15	15	—	—	—	—	—	—	2	2	—
32 *Gottlands län* . .	**55 814**	**20**	**19**	**20**	**1**	1	—	—	—	—	—	—	—
därav													
33 Visby	10 115	20	19	20	1	1	—	—	—	—	—	—	—
34 landsbygden	45 699	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1] Därav 3, som förtärt hemmalagat brännvin.

kvartalet 1917 och deras orsaker.

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	från avhämtningsställe och å rest., ölstuga (el. bolagsv.)	å rest., ölstuga (el. bolagsv.)					
							öl å ölstuga	öl på annat sätt			öl å ölstuga	öl på annat sätt												
228	7	218	3	**37**	27	**95**	19	2	12	36	12	5	[1] 9	**55**	48	**127**	17	72	38	**61**	33	**34**	27	1
7	1	6	—	**1**	1	**17**	6	1	3	3	3	1	—	**13**	9	**16**	1	4	11	—	—	**1**	1	2
3	—	3	—	—	—	5	2	—	—	2	—	1	—	9	6	8	—	3	5	—	—	—	—	3
2	1	1	—	—	—	7	2	1	1	1	2	—	—	—	—	8	1	1	6	—	—	1	1	4
2	—	2	—	1	1	5	2	—	2	—	1	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5
7	—	6	1	**2**	1	**46**	7	2	19	7	9	2	—	**6**	6	**18**	1	6	11	—	—	**9**	9	6
5	—	4	1	1	1	37	5	—	17	6	8	1	—	6	6	5	1	2	2	—	—	2	2	7
1	—	1	—	1	—	5	1	—	2	1	1	—	—	—	—	13	—	4	9	—	—	7	7	8
1	—	1	—	—	—	4	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
6	—	4	2	**1**	1	**23**	6	1	7	4	3	2	—	**16**	8	**34**	4	23	7	**3**	3	**3**	3	10
—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	11
2	—	1	1	1	1	15	—	1	6	4	2	2	—	3	2	24	3	17	4	1	1	2	2	12
4	—	3	1	—	—	6	5	—	—	—	1	—	—	11	4	9	—	6	3	—	—	1	1	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	1	—	—	14
6	1	5	—	**7**	4	**34**	3	3	14	8	5	1	—	**34**	28	**41**	8	24	9	**4**	4	**19**	19	15
4	1	3	—	2	1	6	—	1	3	2	—	—	—	3	3	8	3	2	3	—	—	—	—	16
2	—	2	—	2	2	23	2	1	11	3	5	1	—	25	19	16	1	13	2	3	3	17	17	17
—	—	—	—	3	1	2	—	1	—	1	—	—	—	6	6	11	4	5	2	1	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	6	—	4	2	—	—	2	2	19
12	4	8	—	**3**	3	**25**	5	3	4	8	1	1	3	**10**	5	**21**	3	10	8	**6**	4	**12**	11	20
7	—	7	—	2	2	13	2	1	3	4	—	—	3	5	4	7	—	7	—	4	3	3	3	21
4	3	1	—	1	1	7	2	2	—	3	—	—	—	5	1	10	2	2	6	2	1	5	4	22
1	1	—	—	—	—	5	1	—	1	1	1	1	—	—	—	4	1	1	2	—	—	4	4	23
3	1	2	—	2	—	**6**	2	3	—	—	—	1	—	**2**	2	**22**	11	7	4	**1**	1	**1**	1	24
2	—	2	—	2	—	4	2	2	—	—	—	—	—	2	2	12	8	4	—	1	1	1	1	25
1	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	10	3	3	4	—	—	—	—	26
3	—	3	—	2	2	**20**	5	3	1	8	—	3	—	**8**	5	**9**	4	1	4	—	—	—	—	27
1	—	1	—	—	—	9	2	1	—	6	—	—	—	2	2	1	—	—	1	—	—	—	—	28
—	—	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	1	—	—	—	5	3	4	—	1	3	—	—	—	—	30
2	—	2	—	—	—	6	1	—	1	1	—	3	—	1	—	4	4	—	—	—	—	—	—	31
3	1	2	—	—	—	**9**	1	—	4	1	3	—	—	**5**	4	**2**	1	1	—	—	—	—	—	32
3	1	2	—	—	—	9	1	—	4	1	3	—	—	5	4	2	1	1	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, därav: *spritdrycker* (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav: från utminuteringsställe eller spritnosshandel	därav: å bolagsvärdshus	därav: å restaurang	därav: genom förmedling av andra, vid privata sammanväm o. d.	därav: på annat (eller obekant) sätt	*vin*	därav: från avhämtningsställe, vid privata sammanväm o. d.	därav: utskänkt vin
1	*Blekinge län* . . .	**149 427**	**50**	**43**	**50**	**8**	5	2	—	1	—	—	—	—
	därav													
2	Karlskrona	28 556	32	27	32	6	3	2	—	1	—	—	—	—
3	övriga städer	14 471	15	15	15	2	2	—	—	—	—	—	—	—
4	landsbygden	106 400	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	*Kristianstads län* . .	**236 122**	**97**	**96**	**97**	**11**	6	1	3	1	—	**5**	5	—
	därav													
6	Kristianstad	12 693	46	45	46	6	3	1	2	—	—	2	2	—
7	övriga städer	10 173	27	27	27	2	2	—	—	—	—	1	1	—
8	landsbygden	213 256	24	24	24	3	1	—	1	1	—	2	2	—
9	*Malmöhus län* . . .	**479 555**	**368**	**312**	**368**	**72**	23	2	30	12	5	**8**	3	5
	därav													
10	Malmö	111 823	[1] 150	108	150	25	6	2	10	6	1	3	—	3
11	Lund	23 100	25	14	25	4	3	—	—	1	—	1	1	—
12	Landskrona	17 304	[2] 17	17	17	4	3	—	—	1	—	1	1	—
13	Hälsingborg	35 783	[3] 146	145	146	37	11	—	20	2	4	3	1	2
14	Ystad	11 869	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Trälleborg	11 051	5	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	övriga städer	7 243	14	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	landsbygden	261 382	9	7	9	2	—	—	—	2	—	—	—	—
18	*Hallands län* . . .	**147 481**	**71**	**62**	**70**	**5**	4	—	—	1	—	**3**	3	—
	därav													
19	Halmstad	18 879	43	36	43	4	4	—	—	—	—	2	2	—
20	övriga städer	15 708	28	26	27	1	—	—	—	1	—	1	1	—
21	landsbygden	112 894	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	*Göteborgs o. Bohus län*	**411 282**	**921**	**838**	**916**	**80**	21	1	32	23	3	**44**	19	25
	därav													
23	Göteborg	191 535	756	686	753	66	14	1	30	18	3	37	15	22
24	Uddevalla	13 581	31	26	31	2	—	—	1	1	—	1	1	—
25	övriga städer	11 097	36	36	36	1	—	—	1	—	—	3	1	2
26	landsbygden	195 069	98	90	96	11	7	—	—	4	—	3	2	1
27	*Älvsborgs län* . . .	**295 806**	**172**	**130**	**172**	**10**	5	—	—	4	1	**13**	4	9
	därav													
28	Trollhättan	14 191	32	31	32	1	—	—	—	1	—	—	—	—
29	Borås	23 840	59	40	59	5	2	—	—	3	—	8	1	7
30	övriga städer	22 458	73	52	73	4	3	—	—	—	1	4	3	1
31	landsbygden	235 317	8	7	8	—	—	—	—	—	—	1	—	1
32	*Skaraborgs län* . .	**241 266**	**139**	**109**	**139**	**7**	5	1	—	1	—	**5**	4	1
	därav													
33	städerna	42 106	135	105	135	6	5	1	—	—	—	5	4	1
34	landsbygden	199 160	4	4	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—
35	*Värmlands län* . .	**260 982**	**179**	**167**	**179**	**16**	10	—	4	2	—	**11**	6	5
	därav													
36	Karlstad	18 778	98	86	98	9	5	—	4	—	—	5	1	4
37	övriga städer	19 627	70	70	70	1	1	—	—	—	—	6	5	1
38	landsbygden	222 577	11	11	11	6	4	—	—	2	—	—	—	—

[1] Därav 29, som erhållit berusningsmedlet i Danmark.
[2] » 3, » » » » »
[3] » 107, » » » » »

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och öl å ölstuga	öl på annat sätt	å bolagsvärdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och öl å ölstuga	öl på annat sätt	på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	från avhämtningsställe och å rest., ölstuga el. bolagsv.)	å rest., ölstuga (el. bolagsv.)					
1	—	1	—	**1**	—	**11**	2	2	4	8	—	—	—	**3**	2	**16**	3	13	—	**9**	3	**1**	1	1
—	—	—	—	—	—	10	2	2	4	2	—	—	—	2	2	5	1	4	—	8	2	1	1	2
1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	8	2	6	—	1	1	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	4
7	2	3	2	**5**	1	**21**	4	2	4	5	5	1	—	**17**	14	**19**	3	6	10	**12**	9	—	—	5
3	—	3	—	4	1	12	3	1	2	2	3	1	—	3	3	9	2	1	6	7	4	—	—	6
—	—	—	—	1	—	6	—	—	1	3	2	—	—	7	7	8	1	3	4	2	2	—	—	7
4	2	—	2	—	—	3	1	1	1	—	—	—	—	7	4	2	—	2	—	3	3	—	—	8
23	6	16	1	**5**	3	**168**	18	9	15	93	10	3	20	**28**	19	**24**	4	3	17	**38**	21	**2**	2	9
17	4	13	—	4	2	61	9	5	7	25	8	1	6	7	5	13	2	1	10	20	7	—	—	10
—	—	—	—	—	—	12	—	—	3	8	1	—	—	1	1	2	—	—	2	5	5	—	—	11
—	—	—	—	—	—	7	4	1	1	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	2	2	—	—	12
4	2	2	—	—	—	84	4	3	2	58	1	2	14	6	6	3	2	1	—	9	6	—	—	13
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	1	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	5	3	6	—	1	5	—	—	2	2	16
1	—	—	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	1	—	—	—	17
4	—	4	—	**3**	1	**11**	2	1	1	7	—	—	—	**9**	5	**16**	4	8	4	**16**	13	**3**	3	18
4	—	4	—	1	1	8	1	—	—	7	—	—	—	3	2	7	—	4	3	11	8	3	3	19
—	—	—	—	2	—	3	1	1	1	—	—	—	—	6	3	9	4	4	1	5	5	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
246	32	212	2	**15**	12	**197**	21	9	24	100	29	10	4	**76**	64	**208**	28	58	122	**42**	31	**8**	4	22
208	26	182	—	12	9	166	16	5	19	91	26	7	2	58	53	163	22	49	92	35	27	8	4	23
9	—	7	2	—	—	5	1	1	1	—	2	—	—	2	—	9	1	7	1	3	2	—	—	24
7	1	6	—	2	2	7	2	—	—	2	—	1	2	3	2	12	2	1	9	1	—	—	—	25
22	5	17	—	1	1	19	2	3	4	7	1	2	—	13	9	24	3	1	20	3	2	—	—	26
14	8	2	4	**9**	5	**20**	4	2	4	4	3	3	—	**24**	17	**58**	22	19	17	**18**	15	**6**	6	27
9	5	—	4	2	2	7	—	—	—	1	3	3	—	1	1	6	1	2	3	6	6	—	—	28
4	2	2	—	5	3	4	2	—	2	—	—	—	—	8	7	17	2	9	6	6	4	2	2	29
1	1	—	—	2	—	7	1	2	2	2	—	—	—	12	9	35	19	8	8	6	5	2	2	30
—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	2	31
3	—	3	—	**6**	3	**21**	7	—	5	6	2	—	1	**25**	13	**45**	4	34	7	**26**	22	**1**	1	32
3	—	3	—	6	3	21	7	—	5	6	2	—	1	24	13	43	2	34	7	26	22	1	1	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	34
15	6	9	—	**4**	4	**36**	6	1	7	15	6	1	—	**28**	23	**43**	7	26	10	**13**	12	**13**	9	35
10	4	6	—	4	4	31	5	—	7	15	3	1	—	17	17	19	6	5	8	—	—	3	3	36
4	1	3	—	—	—	5	1	1	—	—	3	—	—	11	6	24	1	21	2	13	12	6	5	37
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	38

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, därav *spritdrycker* (bränvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav: från utminuteringsställe eller spritbosshandel	därav: å bolagsvärdshus	därav: å restaurang	därav: genom förmedling av andra, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: på annat (eller obekant) sätt	*vin*	därav: från nykterhetsvänligt ställe, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: utskänkt vin
1 *Örebro län* . . .	**213 467**	**91**	**89**	**91**	**13**	6	1	—	6	—	**6**	5	1
därav													
2 Örebro	34 453	36	35	36	3	—	1	—	2	—	2	1	1
3 övriga städer	7 293	26	26	26	3	2	—	—	1	—	—	—	—
4 landsbygden	171 721	29	28	29	7	4	—	—	3	—	4	4	—
5 *Västmanlands län* . .	**164 498**	**111**	**107**	**111**	**9**	5	—	—	4	—	**27**	26	1
därav													
6 Västerås	25 408	68	66	68	4	2	—	—	2	—	25	24	1
7 övriga städer	17 646	20	20	20	1	1	—	—	—	—	1	1	—
8 landsbygden	121 444	23	21	23	4	2	—	—	2	—	1	1	—
9 *Kopparbergs län* . .	**244 277**	**117**	**111**	**117**	**6**	3	—	—	3	—	**7**	5	2
därav													
10 Falun	11 966	43	43	43	1	1	—	—	—	—	2	—	2
11 övriga städer	4 432	5	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 landsbygden	227 879	69	63	69	5	2	—	—	3	—	5	5	—
13 *Gävleborgs län* . .	**261 735**	**115**	**111**	**115**	**10**	1	—	1	8	—	**1**	1	—
därav													
14 Gävle	36 623	58	56	58	5	1	—	1	3	—	1	1	—
15 Söderhamn	11 436	18	18	18	1	—	—	—	1	—	—	—	—
16 Hudiksvall	7 211	12	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 landsbygden	206 465	27	25	27	4	—	—	—	4	—	—	—	—
18 *Västernorrlands län* .	**260 778**	**142**	**138**	**140**	**13**	4	3	4	2	—	**8**	4	4
därav													
19 Härnösand	10 025	20	19	20	5	3	—	2	—	—	2	—	2
20 Sundsvall	16 651	61	60	61	2	—	—	2	—	—	3	3	—
21 övriga städer	6 653	46	45	45	1	1	—	—	—	—	3	1	2
22 landsbygden	227 449	15	14	14	5	—	3	—	2	—	—	—	—
23 *Jämtlands län* . .	**126 065**	**104**	**102**	**104**	**6**	2	—	—	4	—	**24**	9	15
därav													
24 Östersund	10 118	86	85	86	4	1	—	—	3	—	24	9	15
25 landsbygden	115 947	18	17	18	2	1	—	—	1	—	—	—	—
26 *Västerbottens län* . .	**172 740**	**65**	**63**	**65**	**8**	3	1	3	1	—	**15**	11	4
därav													
27 städerna	9 213	48	47	48	6	3	—	3	—	—	15	11	4
28 landsbygden	163 527	17	16	17	2	—	1	—	1	—	—	—	—
29 *Norrbottens län* . .	**175 963**	**92**	**73**	**91**	**22**	10	—	—	12	—	**14**	11	3
därav													
30 städerna	14 239	35	16	34	6	1	—	—	5	—	13	10	3
31 landsbygden	161 724	57	57	57	16	9	—	—	7	—	1	1	—
Summa för *tredje* kvart.:													
32 städerna . . . antal	1 628 843	3 783	3 288	3 749	314	109	9	109	77	10	294	165	129
33 städerna . . . procent	—	100·0	86·9	100·0	8·4	2·9	0·2	2·9	2·1	0·3	7·8	4·4	3·4
34 landsbygden . . antal	4 128 723	502	468	494	80	37	5	1	37	—	19	17	2
35 landsbygden . . procent	—	100·0	93·2	100·0	16·2	7·5	1·0	0·2	7·5	—	3·8	3·4	0·4
36 hela riket . . antal	**5 757 566**	**4 285**	**3 756**	**4 243**	**394**	**146**	**14**	**110**	**114**	**10**	**313**	**182**	**131**
37 hela riket . . procent	—	**100·0**	**87·7**	**100·0**	**9·3**	**3·5**	**0·3**	**2·6**	**2·7**	**0·2**	**7·4**	**4·3**	**3·1**
38 *Andra* kvartalet antal	5 757 566	4 711	4 146	4 653	492	191	26	142	124	9	211	148	63
39 *Andra* kvartalet procent	—	100·0	88·0	100·0	10·6	4·1	0·5	3·1	2·7	0·2	4·5	3·2	1·3
40 *Första* kvartalet antal	5 757 566	6 310	5 514	6 257	1 103	296	83	355	351	18	156	127	29
41 *Första* kvartalet procent	—	100·0	87·4	100·0	17·6	4·7	1·3	5·7	5·6	0·3	2·5	2·0	0·5

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	

där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av

öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och öl å ölstuga	öl på annat sätt	å bolagsvårdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och öl å ölstuga	öl på annat sätt	på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	från avhämtningsställe och å rest., ölstuga (el. bolagsv.)	å rest., ölstuga (el. bolagsv.)					
7	—	4	3	**1**	—	**20**	3	—	8	7	2	—	—	**16**	11	**13**	4	6	3	**1**	1	**14**	7	1
5	—	3	2	1	—	11	1	—	6	4	—	—	—	6	5	3	—	3	—	1	1	4	3	2
—	—	—	—	—	—	7	1	—	2	3	1	—	—	8	4	5	4	1	—	—	—	3	1	3
2	—	1	1	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	2	2	5	—	2	3	—	—	7	3	4
4	—	1	3	**2**	1	**11**	1	1	4	2	2	1	—	**26**	18	**15**	2	11	2	**2**	2	**15**	10	5
2	—	1	1	1	1	5	—	—	—	2	2	1	—	15	11	6	2	4	—	—	—	10	8	6
2	—	—	2	—	—	5	1	—	4	—	—	—	—	6	5	2	—	2	—	1	1	2	2	7
—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	5	2	7	—	5	2	1	1	3	—	8
17	3	11	3	**8**	4	**13**	3	1	4	2	2	—	1	**3**	2	**10**	1	—	9	**2**	1	**51**	25	9
6	—	6	—	6	4	7	1	—	3	2	—	—	1	3	2	9	—	—	9	—	—	9	9	10
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	11
11	3	5	3	2	—	4	2	1	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	39	16	12
24	6	14	4	**2**	—	**38**	14	1	4	7	11	1	—	**6**	4	**15**	1	9	5	**2**	1	**17**	10	13
10	2	8	—	1	—	20	9	1	2	3	5	—	—	3	2	14	1	9	4	—	—	4	4	14
6	—	2	4	—	—	9	3	—	1	2	3	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	15
2	2	—	—	—	—	5	1	—	1	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	4	16
6	2	4	—	1	—	4	1	—	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	1	2	1	8	1	17
12	4	7	1	**7**	5	**33**	3	—	4	14	9	3	—	**23**	13	**25**	6	10	9	**5**	1	**14**	10	18
2	—	2	—	2	2	2	—	—	1	—	1	—	—	5	5	2	—	2	—	—	—	—	—	19
4	—	4	—	3	3	23	3	—	2	10	8	—	—	8	4	9	—	6	3	5	1	4	4	20
5	4	—	1	2	—	6	—	—	—	3	—	3	—	10	4	11	6	—	5	—	—	7	5	21
1	—	1	—	—	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	—	2	1	—	—	3	1	22
25	12	13	—	**4**	1	**12**	2	—	2	6	2	—	—	**1**	—	**11**	1	3	7	**2**	2	**19**	13	23
15	2	13	—	3	1	11	2	—	1	6	2	—	—	1	—	9	—	3	6	2	2	17	13	24
10	10	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	2	—	25
4	2	2	—	**11**	5	**5**	2	—	1	2	—	—	—	**4**	3	**5**	2	1	2	—	—	**13**	10	26
—	—	—	—	9	5	4	2	—	—	2	—	—	—	4	3	4	1	1	2	—	—	6	5	27
4	2	2	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	7	5	28
—	—	—	—	**14**	2	**3**	—	—	1	—	1	1	—	—	—	**2**	—	1	1	**1**	—	**35**	20	29
—	—	—	—	6	1	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	5	4	30
—	—	—	—	8	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	30	16	31
612	69	521	22	134	82	829	132	38	148	334	114	30	38	396	300	740	126	333	281	250	170	180	151	32
16·3	1·8	13·9	0·6	3·6	2·2	22·1	3·5	1·0	3·8	8·9	3·1	0·8	1·0	10·6	8·0	19·7	3·3	8·9	7·5	6·7	4·5	4·8	4·0	33
69	27	35	7	18	4	66	14	9	13	14	6	10	—	42	23	75	16	23	36	14	9	111	51	34
14·0	5·5	7·1	1·4	3·6	0·8	13·4	2·9	1·8	2·6	2·9	1·2	2·0	—	8·5	4·7	15·2	3·2	4·7	7·3	2·8	1·8	22·5	10·3	35
681	**96**	**556**	**29**	**152**	**86**	**895**	**146**	**47**	**156**	**348**	**120**	**40**	**38**	**438**	**323**	**815**	**142**	**356**	**317**	**264**	**179**	**291**	**202**	36
16·0	**2·2**	**13·1**	**0·7**	**3·6**	**2·0**	**21·1**	**3·5**	**1.1**	**3·7**	**8·2**	**2·9**	**0·9**	**0·8**	**10·3**	**7·6**	**19·2**	**3·3**	**8·4**	**7·5**	**6·2**	**4·2**	**6·9**	**4·8**	37
994	164	792	38	71	39	1 246	195	122	255	405	143	91	35	265	168	761	160	347	254	361	206	252	181	38
21·3	3·5	17·0	0·8	1·5	0·8	26·8	4·2	2·6	5·5	8·7	3·1	1·9	0·8	5·7	3·6	16·4	3·4	7·5	5·5	7·8	4·4	5·4	3·9	39
1 189	134	1 037	18	74	37	2 397	350	94	615	728	371	180	59	327	219	607	104	301	202	317	195	87	71	40
19·0	2·1	16·6	0·3	1·2	0·6	38·3	5·6	1·5	9·8	11·6	5·9	2·9	1·0	5·2	3·5	9·7	1·7	4·8	3·2	5·1	3·1	1·4	1·1	41

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917.

(Preliminär redogörelse.)

Andra kvartalet.

Under andra kvartalet av år 1917 hava, enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter, inträffat 158 arbetsinställelser, varav 31 påbörjade under april, 57 under maj och 70 under juni. Inalles berörde dessa 158 arbetsinställelser 529 arbetsgivare och 16 962 arbetare. Av konflikterna voro 154 strejker, 2 lockouter och 2 blandade konflikter.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de ifrågavarande 158 arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp	Antal arbetsinställelser	Antal arbetsgivare	Antal arbetare
Malmbrytning och metallindustri	28	44	3 769
Jord- och stenindustri	9	9	434
Trävaruindustri och skogshantering	34	40	4 091
Pappers- och grafisk industri	7	7	986
Livsmedelsindustri	9	53	504
Textil- och beklädnadsindustri	3	3	334
Läder-, hår- och gummivaruindustri	4	13	151
Kemisk-teknisk industri	6	6	1 314
Byggnadsverksamhet	45	317	4 541
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	3	5	114
Handel och varulager	1	3	66
Land- och sjötransport	7	7	576
Annan yrkesrörelse	2	22	82
Summa	**158**	**529**	**16 962**

Antalet på grund av konflikterna *förlorade arbetsdagar* har approximativt beräknats till c:a 405 000.

Arbetsgivarna voro i 102 fall *organiserade* och i 56 fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde i 126 fall helt eller delvis facklig organisation, i 32 fall voro de däremot oorganiserade.

En av arbetsinställelserna berörde såväl Stockholm som Uppsala och en annan såväl Malmöhus som Kristianstads län. Av de övriga inträffade 25 i Malmöhus, 11 i Södermanlands, 10 i Stockholms, 10 i Västernorrlands, 8 i Göteborgs och Bohus, 7 i vartdera av Östergötlands, Kalmar, Hallands, Gävleborgs och Norrbottens län, 6 i Stockholms stad ävensom i Blekinge och i Älvsborgs län, 5 i Skaraborgs, 5 i Västmanlands, 4 i vartdera av Örebro, Kopparbergs och Västerbottens län, 3 i vartdera av Uppsala, Jönköpings, Kristianstads, Värmlands och Jämtlands län samt 2 i Kronobergs län.

Arbetsinställelsernas *huvudorsaker* och *resultat* framgå av nedanstående sammanställning:

Arbetsinställelsernas huvudorsaker	Arbetsinställelsernas resultat: Kompromiss: Arbetsgivarens villkor	Kompromiss: Huvudsaklig. ag:s villkor	Kompromiss: Lika eftergifter	Kompromiss: Huvudsaklig. arb:s fordr.	Arbetarnas fordringar	Oavgjort eller okänt	Hela antalet arbetsinställelser
Begäran om löneförhöjning	19	4	19	18	57	5	122
Andra lönefrågor	2	1	1	—	2	—	6
Fråga om föreningsrätten	—	—	—	—	3	—	3
Begäran om kollektivavtal	1	—	—	—	3	—	4
Andra organisationsspörsmål	2	—	1	—	—	—	3
Personliga förhållanden	—	—	—	2	—	—	2
Tvist om arbetstiden	2	—	—	—	2	—	4
Fråga om arbetares antagande och avskedande	4	—	—	—	6	—	10
Fråga om arbetets anordning	1	—	1	—	—	—	2
Andra orsaker	2	—	—	—	—	—	2
Summa	**33**	**5**	**22**	**20**	**73**	**5**	**158**

Statens förlikningsmän hava i 34 fall medverkat vid biläggande av konflikter. För övrigt kan anmärkas, att enligt de föreliggande uppgifterna 68 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 90 fall några dylika icke ägde rum.

Avtals- och kontraktsbrott från arbetarnas sida hava enligt arbetsgivarnas uppgifter förekommit i 56 fall; i 10 av dessa fall hava ifrågavarande uppgifters riktighet vitsordats av arbetarna. Avtalsbrotten angivas i 44 fall hava bestått däri, att arbetarna framställt avtalsstridiga löneanspråk eller inställt arbetet utan iakttagande av gällande förhandlingsordning, i 2 fall i avbrytande av åtaget ackordsarbete, i 8 fall i arbetets inställande utan iakttagande av i personliga avtal föreskriven uppsägningstid och i 2 fall i arbetets avbrytande i strid mot inför förlikningsman träffad överenskommelse. Arbetsgivarna hava enligt arbetarnas uppgifter brutit avtal i 5 fall. Dessa avtalsbrott skola i 3 fall hava bestått i avtalsstridiga avskedanden, i ett fall i underlåtenhet att anskaffa verktyg och i det återstående fallet i sådana trakasserier mot organiserade arbetssökande, som enligt träffad förlikningsöverenskommelse icke skolat få förekomma.

Vidkommande här redovisade konflikter hava uppgifter inkommit från båda parterna i 78 fall, från arbetsgivarparten ensam i 53 fall och från arbetarparten i 21 fall; i en del fall hava kompletterande uppgifter inhämtats från socialstyrelsens ombud eller från resp. kommunalstämmoordförande. Beträffande de återstående 6 konflikterna hava endast uppgifter genom pressen kunnat erhållas.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Andra

Förkortningar: ag. = arbetsgivare. a. = arbetare. omb. = socialstyrelsens ombud.

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
28	2 april	3 maj	32	S.	Husbyggnadsarbetare.	Ängelholm.	Löneförhöjning.
29	3 april	4 april	2	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Eskilstuna.	Konfliktens orsak var ett av ag. infört kontrollsystem.
30	5 april	17 juli	104	S.	Arbetare vid möbelfabrik.	Svedala (Malmöh. l.).	Löneförhöjning. Arbetstidens förkortning.
31	10 april	14 april	5	S.	Sågverksarbetare.	Nyköping.	Löneförhöjning.
32	10 april	19 april	10	S.	Arbetare vid trämassefabrik.	Matfors (Västm. l.).	Arbetares avskedande.
33	10 april	19 april (22 april)	10 (13)	S.	Stenhuggare.	Stockholm.	Löneförhöjning.
34	10 april	29 maj	50	S.	Murare.	Strängnäs.	Löneförhöjning.
35	11 april	16 april	6	S.	Arbetare i sulfitfabrik.	Ortviken (Västern. l.).	Arbetares avskedande.
36	11 april	25 april	14	S.	Lantarbetare.	St. Bjurum (Skarab. l.).	Löneförhöjning. Begäran om arbetstidens förkortning från 11 till 10 t.
37	11 april	9 juni	60	S.	Glasmästeriarbetare.	Göteborg.	Löneförhöjning.
38	11 april	16 juni	65	S.	Arbetare vid järnverk.	Oxelösund (Söderm. l.).	Löneförhöjning.
39	14 april	17 april	4	S.	Arbetare vid renhållningsverk.	Hagalund (Sthlms l.).	Arbetares avskedande.
40	16 april	19 april	4	S.	Arbetare vid skeppsvarv.	Åsarum (Blek. l.).	Löneförhöjning.
41	16 april	21 april	6	S.	Bleckslageriarbetare.	Motala.	Löneförhöjning.
42	16 april	21 april	6	S.	Sågverksarbetare.	Rimbo (Sthlms l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

kvartalet.

k. (m.) ordf. = kommunal(municipal-)nämndens ordförande. fm. = statens förlikningsman.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
2	29	—	C. A.	L. S.	A:s villkor.	ag., a.	[28]) Konflikten uppstod till följd av att ag. av sin org.-on förhindrades underhandla direkt med a.	28
1	130	—	Sv. A.	Met. f.	Ag:s villkor.	ag.	[29]) Strejken karakteriseras av a. som permission.	29
1	18	—	Sv. A.	Trä. f.	Arb. fingo minimilönerna höjda från 45 till 58 öre och arbetstiden förkortad från 57 till 56 timmar.	ag., a.	[30]) *Statens förlikningsman medlade.*	30
1	14	—	—	—	A:s villkor.	ag.	[31]) En del a. hade permitterats på grund av arbetsbrist. 2—6 maj utbröt ny strejk för 8 t. arbetsdag.	31
1	160	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag.	[32]) *Statens förlikningsman medlade.*	32
7	49	—	Sv. A.	Stenh. f.	A:s villkor.	ag., a.		33
2	12	—	—	Mur. f.	A:s villkor.	a.		34
1	200	—	Sv. A.	Grov. f.	Den avskedade arbetaren återtogs.	ag., a.		35
1	76	—	Lant. agf.	—	A:s lönekrav i huvudsak beviljade. $10^1/_2$ t. arbetsdag.	ag., a.	[36]) *Statens förlikningsman medlade.*	36
7	45	—	Sv. A. C. A.	Trä. f.	A. erhöllo en timlön av 65 öre. De hade begärt 70 öre och erbjudits 60 öre.	ag., a.	[37]) *Statens förlikningsman medlade.*	37
1	66	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a., omb.		38
1	4	—	Lokal för.	Transp. f.	De avskedade a. återtogos.	ag.		39
1	27	—	Sv. A.	Met. f.	A. erhöllo ett lönetillägg på 4—8 öre pr timme (mot begärda 10 öre).	ag., a.		40
3	5	—	—	Bleck. f.	A:s villkor.	a.		41
1	57	—	—	—	Kompromiss.	ag., a.		42

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
43	16 april	27 april	12	S.	Skoarbetare.	Hälsingborg.	Löneförhöjning.
44	18 april	5 maj	18	S.	Arbetare i läderfabrik.	Ronneby.	Löneförhöjning.
45	19 april	29 maj	41	S.	Kasernbyggnadsarbetare.	Strängnäs.	Löneförhöjning.
46	20 april	2 juni	44	S.	Arbetare vid oljefabrik.	Södertälje.	Begäran om kollektivavtal.
47	21 april	26 april	5	S.	Fabriksbyggnadsarbetare.	Lyckeberg (Älvsb. l.).	Löneförhöjning.
48	23 april	25 april	2	S.	Lantarbetare.	Dagsnäs (Skarab. l.).	Begäran om lindring i skyldigheten att göra söndagsvakt.
49	23 april	25 april	3	S.	Gjutare.	Falköping.	Ag. hade, mot ersättning av höjda ackordspriser, avskaffat timpenningen för gjutning och uppslagning.
50	23 april	8 maj	16	S.	Husbyggnadsarbetare.	Trollhättan.	Löneförhöjning. Begäran om minskad arbetstid.
51	25 april	19 maj	25	S.	Arbetare vid ackumulatorfabrik.	Oskarshamn och Fliseryd (Kalm. l.).	Löneförhöjning m. m.
52	26 april	27 april	2	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Motala verkstad.	Löneförhöjning.
53	26 april	15 juni	51	S.	Arbetare vid pappersbruk.	Göteborg.	Löneförhöjning.
54	26 april	7 juli	73	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Göteborg.	Löneförhöjning.
55	27 april	14 maj	18	S.	Snickeriarbetare.	Mönsterås.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
10	16	—	Lokal för.	Sko. f.	A:s villkor med vissa jämkningar.	ag., a.		43
1	25	—	Sv. A.	Sko. f.	A:s villkor.	—	[44]) Uppgifter föreligga från *pressen*.	44
1	78	—	C. A.	L. S.	Kompromiss.	ag., a.		45
1	87	—	—	För. F.	A:s fordringar beviljades.	ag.	[45]) Ag. ingick sedermera i Sv. A. *Statens förlikningsman medlade.*	46
1	36	—	—	—	A. erhöllo löfte om påökning av lönen.	ag.		47
1	22	—	—	—	A:s villkor.	ag., a.		48
1	7	—	—	Gjut. f.	Ag:s villkor.	ag.		49
2	20	—	Lokal för.	Grov. f. Mur. f. Trä. f.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	a.		50
1	122	—	—	L. S.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	ag.		51
1	102	—	Sv. A.	—	A:s villkor.	ag., a.		52
1	68	—	Sv. A.	Grov. f.	A. hade begärt ett tillägg av 15 öre pr timme och fingo 8—13 öre jämte höjning av dyrtidstillägg från 9: 50 till 22 kr. i mån.	ag., a.	[53]) *Statens förlikningsman medlade.*	53
2	2 000	—	Sv. A.	Met. f.	A. erhöllo en löneförhöjning av 4 öre pr t., jämte ett dyrtidstillägg av 2 öre pr t., vilket 10 veckor efter strejkens slut skulle höjas till 8 öre. (De hade begärt 8 öres löneförhöjning.)	ag.	[54]) *Statens förlikningsman medlade.*	54
5	39	—	—	Trä. f.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	a.	[55]) *Statens förlikningsman medlade.*	55

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
56	28 april 15 juni	26 maj 24 juli	29 + 40 = 69	S.	Arbetare vid gjuteri och mekanisk verkstad.	Gävle.	Löneförhöjning.
57	30 april	3 maj	4	S.	Sömmerskor.	Stockholm.	Sömmerskorna hade icke i likhet med den fast anställda personalen erhållit dyrtidstillägg.
58	30 april	7 maj	8	S.	Husbyggnadsarbetare.	Västervik.	Löneförhöjning.
59	1 maj	11 maj	11	S.	Elektriska montörer.	Lund.	Löneförhöjning.
60	2 maj	5 maj	4	S.	Arbetare vid klädesfabrik.	Motala verkstad.	Löneförhöjning.
61	2 maj	10 maj	9	S.	Flottningsarbetare.	Örbyholm (Söderm. l.).	Löneförhöjning.
62	2 maj	5 juli	65	S.	Målare.	Gällivare (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
63	3 maj	8 maj	5	S.	Sågverks- (och tegelbruks-) arbetare.	Vittinge (Västm. l.).	Löneförhöjning.
64	3 maj	23 maj	21	S.	Gruvarbetare.	Salsta (Upps. l.).	Löneförhöjning.
65	4 maj	26 maj	23	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Mofors (Jönk. l.).	Vissa av ag. uppslagna ordningsföreskrifter hade väckt a:s missnöje.
66	4 maj	11 aug.	100	S.	Husbyggnadsarbetare.	Växiö.	Löneförhöjning.
67	4 maj	—	—	S.	Stuveriarbetare.	Västervik.	Frågorna om arbetsgivarens rätt att leda och fördela arbetet, arbetarnas medbestämmanderätt vid tillsättande av ordinarie platser etc.
68	5 maj	6 maj	2	S.	Arbetare vid zink- och blysmältverk.	Trollhättan.	Begäran om befrielse från nattarbete.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	24	—	Sv. A.	L. S.	Av a:s fordringar — 10 öres förhöjnig — beviljades 5 öre efter den första strejken och återstoden efter den andra.	ag., a.		56
1	c:a 300	—	Sv. A.	—	Sömmerskor med minst en månads anställningstid garanterades ett dyrtidstillägg av 7 kr. pr månad fr. 1 maj 1917 till 1 jan. 1918.	—	[57]) Skrädderiarbetareförbundet förklarade arbetsplatsen i blockad. Sömmerskorna ingingo under konflikten i sömmerskefackföreningen. Uppgifterna äro hämtade ur *pressen*.	57
8	180	—	Lokal för.	L. S.	A:s villkor.	ag., a.	[58]) Konfliktens utbrott stod i samband med dyrtidsdemonstration.	58
3	21	—	—	El. A.	A:s villkor.	a.	[59]) Orsaken till konflikten var, att a. ej $^1/_1$ 1917 erhållit en löneförhöjning, som då i riksavtalet fastställts för andra orter.	59
1	25	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	ag., a.	[60]) De strejkande voro minderåriga.	60
1	44	—	—	—	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., k. ordf.		61
3	23	—	—	Mål. f.	A:s villkor.	ag., a.		62
1	30	—	—	—	A:s fordringar beviljades.	a.		63
2	85	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s fordringar beviljades delvis.	a.		64
1	78	—	—	—	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., a.		65
2	70	—	Sv. A.	Grov. f. Trä. f. Mur. f.	A:s villkor.	ag., a.		66
1	23	—	Sv. A.	Transp. f.	—	ag.	[67]) Arbetsinställelsen oavslutad.	67
1	54	—	Sv. A.	Met. f.	Ag:s villkor.	ag.		68

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
69	5 maj	12 maj	8	S.	Arbetare vid garvämnesfabrik.	Västervik.	Löneförhöjning.
70	5 maj	2 juni	29	S.	Arbetare vid kalkbruk.	Ullunda (Skarab. l.).	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
71	5 maj	5 juni	32	S.	Glasbruksarbetare.	Östervik (Kronob. l.).	Ag. ville ernå vissa lättnader i fråga om hyres- och vedersättning m. m.
72	5 maj	6 juni	33	S.	Sågverksarbetare.	Blankaholm (Kalm. l.).	Löneförhöjning.
73	7 maj	8 maj	1	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Stockholm.	Löneförhöjning.
74	7 maj	12 maj	6	S.	Snickeriarbetare.	Ronneby redd (Blek. l.).	Löneförhöjning.
75	8 maj	11 maj	4	S.	Lantarbetare.	Backa (Skarab. l.).	A. begärde arbetstidens förkortning från 11 till 10 timmar samt 90 kr. dyrtidstillägg åt statarna.
76	11 maj	12 maj	2	S.	Tegelbruksarbetare.	Uppsala.	Löneförhöjning.
77	11 maj	14 maj	4	S.	Arbetare vid snickerifabrik.	Halmstad.	Löneförhöjning.
78	12 maj	2 juni	22	S.	Flottningsarbetare.	Björksund (Söderm. l.).	Löneförhöjning.
79	12 maj	5 sept.	117	S.	Bleckslageriarbetare.	Malmö.	Löneförhöjning.
80	13 maj	3 juni	20	S.	Flottningsarbetare.	Svinhammar (Gävleb. l.).	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
81	14 maj	18 maj	5	S.	Bageriarbetare.	Malmö.	Avskaffande av nattarbete.
82	14 maj	19 maj	6	S.	Byggnadsträarbetare.	Falun.	Löneförhöjning.
83	14 maj	7 aug.	86	S.	Husbyggnadsarbetare.	Stockholm.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	153	—	Sv. A.	Grov. f. L. S.	A:s villkor.	ag., a.		69
1	30	—	Sv. A.	—	*Ag:s villkor.*	ag.		70
1	27	—	—	Grov. f.	A:s villkor.	ag., a.	[71]) 12 a. indirekt berörda.	71
1	175	—	Sv. A.	Sågv. f.	A:s fordringar bevilljades.	ag., a.	[72]) *Statens förlikningsman medlade.*	72
1	13	—	Sv. A.	Met. f. (3)	Ag:s villkor.	ag.		73
1	64	—	—	—	Kompromiss.	ag.		74
1	23	—	—	—	A. fingo arbetstiden förkortad till 10 timmar; stataarna erhöllo 60 kr. i dyrtidstillägg.	ag.	[75]) *Statens förlikningsman medlade.*	75
1	40	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	a., omb.		76
1	31	—	Träförädl.-f.	Trä. f.	A. erhöllo 20 % förhöjning å timlönen, mot begärda 25 %. Ag. hade enl. egen uppgift bjudit 18%, enligt a:s uppgift 5 %.	ag., a.		77
1	50	—	—	—	Ag:s villkor.	ag.		78
12	46	—	C. A.	Bleck. f.	A:s fordringar bevilljades delvis.	ag., a.	[79]) *Statens förlikningsman medlade.*	79
3	352	—	Sv. A.	L. S.	A. erhöllo 80 öre pr timme. (De hade begärt 1 kr. och erbjudits 60 öre + 5 öre som dyrtidstillägg.)	ag., a., omb.	[80]) *Statens förlikningsman medlade.*	80
19	200	—	Bag. f.	Bag. f.	Nattarbetet inställdes provisoriskt.	—	[81]) Uppgifter föreligga från *pressen. Statens förlikningsman medlade.*	81
6	54	—	Lokal. för.	Trä. f.	A:s *fordringar* bevilljades från $^{21}/_{7}$.	ag., a.		82
20	700	—	C. A.	L. S., Grov. f. m. fl.	A:s villkor.	ag.	[83]) Strejken började vid vissa arbetsplatser $^{14}/_{6}$, och utvidgades $^{11}/_{6}$, då förhandlingarna mellan organisationerna avbrötos. *Statens förlikningsman medlade.*	83

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
84	15 maj	13 juni	30	S.	Arbetare vid kolspetsfabrik.	Nacka. (Stockh l.).	Ag. hade avskedat några a., enligt egen uppgift till följd av materialbrist, men enligt a:s uppfattning på den grund att a. bildat fackförening.
85	15 maj	18 juni	35	S.	Husbyggnadsarbetare.	Västerås.	Löneförhöjning.
86	16 maj	21 maj	6	S.	Skorstensfejare.	Stockholm.	Löneförhöjning.
87	18 maj	19 maj	2	S.	Arbetare vid trämasse abrik.	Umeå.	Föreningsrätten.
88	18 maj	19 maj	2	S.	Målare.	Falun.	Löneförhöjning.
89	18 maj	20 maj	2	S.	Bageriarbetare.	Hälsingborg.	Löneförhöjning. Begäran om avskaffande av nattarbete.
90	18 maj	30 maj	13	S.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Stockh. o. Uppsala l.	Löneförhöjning.
91	19 maj	26 maj	8	S.	Lastningsarbetare.	Haparanda.	Löneförhöjning.
92	19 maj	2 juni	15	S.	Snickeriarbetare (vid båtvarv).	Stockholm, Lidingön, Saltsjöbaden.	Löneförhöjning.
93	19 maj	16 juni	28	S.	Målare.	Avesta m. fl. orter (Kopp. l.).	Löneförhöjning.
94	19 maj	—	—	S.	Torvindustriarbetare.	Hjältevad (Jönk. l.).	Löneförhöjning.
95	20 maj	3 juni	15	S.	Flottningsarbetare.	Ockelbo (Gävleb. l.).	Löneförhöjning.
96	21 maj	30 juni	41	L.	Sulfatfabriks- och sågverksarbetare.	Dynäs (Västern. l.).	Arbetares antagande och avskedande.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	80	—	—	Grov. f.	De avskedade återtogos. Därjämte höjdes lönerna och kollektivavtal ingicks.	ag.	[84]) Ag. inglck under konflikten i Sv. A.	84
70	250	—	C. A.	Grov. f, Mur. f., Mål. f. m. fl.	A:s villkor.	—	[85]) Uppgifter föreligga från *pressen. Statens förlikningsman medlade.*	85
21	78	—	Lokal för.	Lok. f.	Ag:s villkor: 15 % dyrtidstillägg från 1/4 1917. (A. hade begärt 20 % från 1/1 1917).	ag., a.	[86]) *Statens förlikningsman medlade.*	86
1	57	—	—	—	A:s villkor.	ag., a.		87
10	40	—	Lokal för.	Mål. f.	A:s villkor.	ag., a.		88
9	63	—	Lokal för.	Bag. f.	A. erhöllo som dyrtidstillägg en extra veckolön, att utbetalas vid pingsten.	ag., a.	[89]) *Statens förlikningsman medlade.*	89
1	90	—	Järnv. agf.	—	A. erhöllo en timlönsförhöjning av 10 öre i Stockholm, 7 à 8 öre på landsbygden. (De hade begärt 15 öres tillägg).	ag.		90
1	40	—		Transp. f.	A:s villkor.	ag.		91
1	15	—	—	Lok. f.	A:s villkor.	ag.	[92]) *Statens förlikningsman medlade.*	92
4	17	—	Lokal för.	Mål. f.	A:s villkor.	ag., a.	[93]) Tillfälligt avtal ingicks (gällande till 1/4 1918). Senare upptogos förhandlingar om gemensamt avtal för hela Dalarna.	93
S. J.	42	—	—	L. S.	Nya a. antogos.	ag., a.		94
1	410	—	—	—	A. återgingo i arbetet.	ag., a., omb.		95
1	—	605	Sv. A.	L. S. (Sågv. f.)	Ag:s villkor.	ag., a.	[96]) Lockouten avsåg att besvara den blockad, som av a. igångsatts med anledning av att en del förut vid verket anställda a. vid säsongens början vägrats arbete.	96

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
97	21 maj	11 aug.	73	S.	Murare.	Åstorp m. fl. (Malmöh. och Krist. l.).	Löneförhöjning.
98	22 maj	23 maj	1	S.	Torvindustriarbetare.	Norrköping.	Löneförhöjning.
99	22 maj	3 juni	13	S.	Arbetare vid trämassefabrik.	Oskarström (Hall. l.).	En arbetares avskedande.
100	23 maj	6 juni	15	S.	Rörarbetare.	Borås.	Löneförhöjning.
101	24 maj	29 maj	6	S.	Varvsbyggnadsarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
102	24 maj	26 juni	33	S.	Stuveriarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning.
103	25 maj	31 maj	6	S.	Bageriarbetare.	Karlskrona.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag, så länge ransonering pågår, och om befrielse från nattarbete.
104	25 maj	21 juli	58	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Jönköping.	Löneförhöjning. Begäran om 9 t. arbetsdag.
105	26 maj	27 maj	1	S.	Renhållningsarbetare.	Sundsvall.	Ag. vägrade att underhandla med a. genom organisation. Löneförhöjning. Begäran om kollektivavtal.
106	26 maj	14 juni	20	S.	Boktryckeriarbetare.	Hudiksvall.	Löneförhöjning.
107	26 maj	10 okt.	138	S.	Arbetare vid maskinfabrik.	Halmstad.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
9	35	—	Lokal för.	Mur. f.	A:s villkor.	ag., a.	[97]) 15 hantlangare berördes indirekt av konflikten.	97
1	60	—	—	L. S.	25 % tillägg å ackordspris. Höjning av timlön från 40 till 55 öre.	ag., omb.		98
1	148	—	Sv. A.	Grov. f.	Ag:s villkor.	ag., a.	[99]) Arbetaren hade avskedats på den grund att han utan permission varit frånvarande en vecka.	99
3	41	—	—	Met. f.	A:s villkor.	ag., a., omb.	[100]) *Statens förlikningsman medlade.*	100
1	58	—	Sv. A.	L. S.	A. hade begärt en timlönsförhöjning från 51 till 80 öre och fingo 66 öre.	a.		101
1	61	—	Sv. A.	Transp. f.	Kompromiss.	ag.		102
11	40	—	Bag. f.	Bag. f.	Dyrtidstillägg. Arbetstid 54 t. i veckan (av ag. erbjudet före strejken).	ag.	[103]) 15 a. berördes indirekt.	103
1	157	—	—	Met. f.	A. erhöllo begärda minimilöner samt dessutom visst tillägg å alla förutvarande löner. 9 ½ t. arbetsdag.	ag., a.	[104]) *Statens förlikningsman medlade.*	104
1	26	—	—	Kom. f.	Underhandling genom organisation accepterades av ag. Timlönen höjdes. Kollektivavtal infördes.	ag., a.	[105]) Ag. var staden.	105
1	11	—	—	—	A. erhöllo 15 % löneförhöjning. (De hade begärt 20 %).	ag.	[106]) Under konflikten bedrevs arbetet med annan personal.	106
1	85	—	Sv. A.	Met. f.	En timlönsförhöjning av 10 öre beviljades arbetare över 18 år och 6 öre åt a. under 18 år. (A. hade begärt 10 öre för alla.) Dessutom 100 % höjning av det månatliga dyrtidstillägget.	a.		107

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
108	29 maj	31 maj	3	S.	Sågverksarbetare.	Sandvik (Norrb. l.).	Politisk orsak.
109	29 maj	2 juni	5	S.	Sågverksarbetare.	Granvik (Norrb. l.).	Politisk orsak.
110	29 maj	4 juni	7	S.	Flottningsarbetare.	Åsarne (Jämtl. l.).	Löneförhöjning.
111	29 maj	9 juni	12	S.	Skorstensfejare.	Örebro.	Löneförhöjning. Dessutom tvist om en verkmästares avgång.
112	29 maj	21 juli	53	S.	Varvsbyggnadsarbetare.	Sternö (Blek. l.).	Löneförhöjning.
113	29 maj	10 nov.	166	S.	Gjuteriarbetare.	Ystad.	Löneförhöjning.
114	30 maj	2 juni	4	S.	Stuveriarbetare.	Uddevalla.	Löneförhöjning. Frågan om ag:s rätt att leda och fördela arbetet.
115	31 maj	—	—	S.	Stuverlarbetare.	Krampen (Västm. l.).	Löneförhöjning.
116	1 juni	7 juni	6	S.	Flottningsarbetare.	Umeå s:n (Västerb. l.).	Löneförhöjning.
117	1 juni	7 juni	6	S.	Flottningsarbetare.	Böle (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
118	1 juni	13 juni	13	S.	Kvinnliga arbetare vid ammunitionsfabrik.	Västerås.	Löneförhöjning.
119	1 juni	18 juni	18	S.	Elektriska montörer.	Sala.	Löneförhöjning.
120	1 juni	1 sept.	93	S.	Arbetare vid motorfabrik.	Partille (Gbg. o. Boh. l.).	Ag. hade ålagt a. att intaga sina måltider i en särskild matlokal.
121	2 juni	5 juni	4	S.	Arbetare vid kartongfabrik.	Malmö.	En a. hade avskedats, vilket av de andra a. ansågs hava berott på att han varit fackföreningens uppbördsman.
122	2 juni	7 juni	6	S. o. L.	Arbetare i skrotaffär.	Västervik.	Löneförhöjning.

I Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	155	—	Sv. A.	L. S.	Arbetarna återgingo till arbetet.	ag.		108
1	434	—	Sv. A.	L. S.	Arbetarna återgingo till arbetet.	ag.		109
1	60	—	Sv. A.	—	Arbetet övertogs av annan ag., som beviljade a. löneförhöjning.	ag., a.		110
1	4	—	Skorst riksf.	Lokal för.	Löneförhöjning beviljades.	ag., a.	[111]) *Statens förlikningsman medlade.*	111
1	63	—	—	Grov. f.	A:s villkor.	ag., a.		112
1	133	—	Sv. A.	Gjut. f. m. fl.	A. erhöllo en ökning av timlönen med 7 öre, jämte 3 öres dyrtidstillägg. De hade begärt 15 öres förhöjning.	ag., a.	[113]) 41 a. berördes indirekt. *Statens förlikningsman medlade.*	113
1	42	—	Sv. A.	Transp. f.	A. återgingo utan definitiva villkor.	ag.	[114]) Ny strejk inträffade 21—22 juni på grund av a:s krav på extra dyrtidstillägg.	114
1	22	—	—	L. S.	——	ag.	[115]) Ag. var entreprenör hos S. J. Arbetet övertogs av S. J. direkt och utfördes med ordinarie järnvägspersonal.	115
1	90	—	—	—	Kompromiss.	a., omb.		116
1	136	—	—	—	Kompromiss.	ag.		117
1	32	—	Sv. A.	Met. f.	4 öres tillägg å timlön. Höjning av ackord från 35 till 45 öre. (A. hade begärt 7 öres tillägg, resp. höjning från 35 till 50 öre).	ag., a.		118
1	9	—	Sv. A.	El. A.	A:s villkor beviljades delvis.	ag., a.		119
1	7	—	Sv. A.	Trä. f.	Arbetarna tillätos gå till och från lokalen på arbetstid.	ag., a.		120
1	36	—	Sv. A.	Bokb. f.	Den avskedade återtogs tillsvidare och förhandlingar om saken upptogos.	ag., a.		121
1	6		—	L. S.	A:s villkor.	ag., a.	[122]) Auditör Lindskog medlade.	122

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
123	2 juni	6 juni	5	S.	Arbetare i konservfabrik.	Sundbyberg. (Stockh. l.).	Löneförhöjning.
124	2 juni	11 juni	9	S.	Flottningsarbetare.	Dysjöån (Västern. l.).	Löneförhöjning.
125	4 juni	10 juni	7	S.	Arbetare vid benmjölsfabrik.	Stidsvig (Krist. l.).	Löneförhöjning.
126	4 juni	19 juli	36	S.	Flottningsarbetare.	Löved (Värml. l.).	Löneförhöjning.
127	4 juni	1 sept.	28	S.	Murare och träarbetare.	Kävlinge (Malmöh. l.).	Löneförhöjning. Krav på 8 t. arbetsdag.
128	5 juni	6 juni	1	S.	Sågverksarbetare.	Luleå.	Löneförhöjning.
129	5 juni	9 juni	5	S.	Arbetare vid anrikningsverk.	Guldsmedshyttan (Örebro l.).	Löneförhöjning.
130	5 juni	9 juni	5	S.	Flottningsarbetare.	Järna (Kopp. l.).	A. fordrade ackordsbetalningens ersättande med *dagavlöning* samt arbetstidens förkortning från 10 till 9 timmar.
131	5 juni	16 juni	12	S.	Grovarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning.
132	5 juni	3 sept.	91	S.	Husbyggnadsarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
133	6 juni	7 juni	1	S.	Plåtslagare.	Landskrona.	Löneförhöjning.
134	6 juni	11 juni	6	S.	Sågverksarbetare.	Pilgrimstad (Jämtl. l.).	Löneförhöjning.
135	6 juni	14 juni	9	S.	Arbetare vid bultfabrik.	Hallstahammar (Västm. l.).	Löneförhöjning.
136	6 juni	29 sept.	116	S.	Stenhuggare.	Kopparberg (Örebro l.).	Ag. hade avskedat 2 a.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	25	—	—	Grov. f.	——	—	[123]) Uppgifter föreligga endast från *pressen.*	123
1	87	—	—	—	A. hade begärt en timlönsförhöjning från 60 till 80 öre och fingo lönen höjd till 75 öre, varav 5 öre dyrtidstillägg.	ag.	Resultat okänt.	124
1	56	—	Sv. A.	Grov. f.	Förhandlingar upptogos.	ag., a.,		125
1	513	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a., omb.		126
4	27	—	C. A.	Mur. f., Trä. f.	A:s fordringar i fråga om löneförhöjning beviljades.	ag., a.	[127]) 7 hantlangare berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	127
1	50	—	—	—	10 % förhöjning av ackordet. (A. hade begärt 20 %).	ag., omb.		128
1	65	—	Sv. A.	L. S. Met. f.	Arbetarnas fordringar beviljades delvis.	ag.	[129]) 16 a. berördes indirekt.	129
1	89	—	Sv. A.	L. S.	Ackordslönen höjdes.	ag.	[130]) A. avskedades, och nytt ackordslag bildades, i vilket likvisst de flesta av de förra a. ingingo.	130
1	92	—	Sv. A.	Grov. f.	——	ag., omb.	[131]) Resultatet okänt.	131
12	387	—	C. A.	Grov. f.	A. erhöllo som dyrtidstillägg 13 öre till 1/10, därefter 15 öre. (De hade begärt en förhöjning från 51 till 80 öre).	ag., a., omb.	[132]) 243 a. berördes indirekt. *Statens förlikningsman medlade.*	132
2	14	—	—	Bleck. f.	A:s villkor.	ag., a.		133
1	36	—	—	—	Ackordet sänktes.	ag., a., k. ordf.		134
1	250	—	Sv. A.	Met. f.	Ag. utlovade utredning om eventuell löneförhöjning fr. 1/7.	ag., a.	[135]) 140 a. berördes indirekt.	135
1	10	—	—	L. S.	Medlemmar av L. S. garanterades företräde till arbete i mån av behov.	ag., a.	[136]) A. hade annat arbete under konflikten.	136

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
137	7 juni	7 juli	31	S.	Arbetare vid tändsticksfabrik.	Almedal (Gbg. o. Boh. l.).	Löneförhöjning.
138	7 juni	9 juli	33	S.	Målare.	Ystad.	Löneförhöjning.
139	8 juni	9 juni	2	S.	Lagerarbetare och utkörare.	Stockholm.	Begäran om kollektivavtal.
140	8 juni	9 juni	2	S.	Snickeriarbetare.	Norrköping.	Löneförhöjning.
141	8 juni	6 aug.	60	S.	Husbyggnadsarbetare.	Gävle.	Löneförhöjning.
142	9 juni	10 juni	2	S.	Sågverksarbetare.	Ulvvik, Lövvik (Västern. l.).	Löneförhöjning.
143	9 juni	13 juni	4	S.	Sågverksarbetare.	Degerselet (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
144	9 juni	14 juni	6	S.	Bageriarbetare.	Landskrona.	Dyrtidstillägg. Begäran om 8 t. arbetsdag.
145	9 juni	—	—	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Hagalund (Stockh. l.).	Löneförhöjning.
146	11 juni	12 juni	2	S.	Byggnadshantlangare.	Ängelholm.	Lönefrågor.
147	11 juni	13 juni	3	S.	Kommunalarbetare.	Sundsvall.	Löneförhöjning.
148	11 juni	16 juni	6	S.	Husbyggnadsarbetare.	V. Tunhem (Älvsb. l.).	Begäran om kollektivavtal.
149	11 juni	1 juli	21	S. o. L.	Arbetare vid kraftstationsbyggnad.	Nedansjö (Västern. l.).	Ag. hade ökat arbetstiden från 9 till 10 timmar i samband med övergång från 2 till 1 skift.
150	11 juni	7 juli	27	S.	Arbetare vid möbelfabrik.	Trälleborg.	Löneförhöjning.
151	11 juni	16 juli	36	S.	Gjutare.	Gävle.	Löneförhöjning.
152	11 juni	—	—	S.	Grovarbetare vid järnvägsbyggnad.	Gävle.	Löneförhöjning.
153	14 juni	19 juni	6	S.	Grovarbetare vid husbyggnad.	Eskilstuna.	Krav på 15—20 öres lönetillägg pr t.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	17	—	Sv. A.	Met. f.	A. erhöllo 5 öre i lönetillägg samt månatligt dyrtidstillägg (de hade begärt pr timme).	ag.	[137]) Endast järnarbetarna strejkade. Övriga 400 a. vid fabriken berördes indirekt av arbetsinställelsen.	137
11	41	—	Lokal för.	Mål. f.	A. hade begärt 70 öre pr timme, erhöllo 68 öre år 1917, därefter 70 öre.	ag., a.		138
3	66	—	—	Hand. f.	Kollektivavtal infördes.	ag., a.		139
1	21	—	—	Trä. f.	A:s villkor.	a., omb.		140
9	257	—	C. A.	L. S. Trä. f.	A:s villkor.	a.	[141]) 27 a. berördes indirekt. *Statens förlikningsman medlade.*	141
1	409	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	ag.		142
1	35	—	—	—	A. återgingo till arbetet, varefter förhandlingar inleddes i lönefrågan.	ag., k. ordf.		143
9	35	—	Bag. F.	Bag. f.	A:s fordringar beviljades.	ag., a., omb.		144
1	44	—	—	Met. f.	——	—	[145]) Resultatet okänt. Uppgifter föreligga endast från *pressen.*	145
1	10	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	a.	[146]) 10 murare berördes indirekt, men erhöllo av ag. daglön under den tid konflikten varade.	146
3	84	—	—	Komm. f.	Ag:s villkor.	ag.		147
1	39	—	—	Grov. f.	Det i Trollhättan gällande avtalet underskrevs av ag.	ag., a.		148
1	150	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a.		149
1	65	—	Sv. A.	Trä. f.	A:s villkor.	ag., a.	[150]) *Statens förlikningsman medlade.*	150
1	79	—	Sv. A.	Gjut. f.	Dessförinnan förhandlingarna om nya prislistor återupptogos.	ag.		151
1	10	—	Sv. A.	L. S.	——	a.	[152]) Arbetsinställelsen oavslutad.	152
12	160	—	C. A.	Grov. f.	A. erhöllo ett tillägg av 10 öre pr t.	ag., a.	[153]) 54 murare berördes indirekt.	153

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
154	14 juni	20 juni	7	S.	Kakelugnsuppsättare.	Katrineholm.	Löneförhöjning.
155	14 juni	20 juni	7	S.	Torvindustriarbetare.	Ageröd (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
156	14 juni	4 juli	21	S.	Arbetare vid pappersbruk.	Hallsta (Stockh. l.).	Löneförhöjning. A:s missnöje med att hava vägrats begagna en viss ingång till arbetslokalen.
157	14 juni	26 juli	43	S.	Arbetare vid nybyggnad för tegelbruk.	Lyckeberg (Älvsb. l.).	A:s begäran att ag. skulle underskriva L. S:s prislista.
158	14 juni	29 sept.	98	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Lund.	Löneförhöjning.
159	15 juni	28 juni	14	S.	Sågverksarbetare.	Vrena (Söderm. l.).	Arbetsstyrkan hade minskats utan att lönerna höjts.
160	15 juni	12 juli	28	S.	Garveriarbetare.	Malmö.	Dyrtidstillägg.
161	16 juni	17 juni	1	L.	Sågverksarbetare.	Båtskärsnäs (Norrb. l.).	Nya ackord i anledning av ändrade arbetsanordningar.
162	16 juni	6 juli	21	S.	Sågverksarbetare.	Rinkesta (Söderm. l.).	Löneförhöjning.
163	16 juni	29 sept.	106	S.	Lärlingar vid armaturfabrik.	Lund.	Tvisten gällde ursprungligen en lärlings avskedande. Senare restes krav på lärlingskontraktens slopande, medbestämmanderätt vid fastställande av ackordsprisen, löneförhöjning.
164	18 juni 25 juni	20 juni 27 juni	2 + 2	S.	Hamnbyggnadsarbetare.	Träslöv. (Hall. l.).	Den första strejken gällde en a:s avskedande, den andra löneförhöjning.
165	18 juni	25 juni	8	S.	Skrädderiarbeterskor.	Örebro.	Löneförhöjning.
166	18 juni	1 sept.	76	S.	Byggnadsträarbetare.	Malmö.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
167	18 juni	8 sept.	83	S.	Hamnbyggnadsarbetare.	Malmö.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
168	19 juni	30 juni	12	S.	Lastningsarbetare.	Ådalen (Västern. l.).	A:s missnöje med att ag. tillsatt statistikförare med uppgift bl. a. att övervaka a:s antagande.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
2	12	—	—	Kak. f.	A:s villkor.	a.		154
1	96	—	—	—	A:s fordringar bevilljades delvis.	ag., k. ordf.		155
1	506	—	Sv. A.	Grov. f. Met. f.	Lönefrågan hänsköts till förhandlingar.	ag., a.		156
1	85	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a.		157
1	15	—	Sv. A.	Met. f.	A:s villkor.	ag., a.	[158]) Ag. ingick i anledning av konflikten i Verkstadsföreningen.	158
1	75	—	Sv. A.	Sågv. f.	Kompromiss.	ag., a.		159
1	103	—	Sv. A.	För. f.	A:s villkor.	ag.	[160]) *Statens förlikningsman medlade.*	160
1	—	28	Sv. A.	Sågv. f.	Kompromiss.	a.	[161]) 30 a. berördes indirekt.	161
1	85	—	—	Sågv. f.	Kompromiss.	ag., a.	[162]) 5 a. berördes indirekt.	162
1	102	— 1	Sv. A.	—	Lönerna höjdes. Frågan om lärlingskontrakten hänsköts till huvudorganisationerna.	ag., a.	[163]) 22 lärlingar berördes indirekt. *Statens förlikningsman medlade.*	163
1	58	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	ag.	[164]) En ag. berördes indirekt.	164
1	9	—	Sv. A.	—	A:s villkor.	ag., a., omb.	[165]) *Statens förlikningsman medlade.*	165
27	257	—	C. A.	Trä. f.	Timlönen höjdes från 61 till 76 öre.	ag.	[166]) 356 grovarbetare berördes indirekt. *Statens förlikningsman medlade.*	166
1	305	—	Sv. A.	Grov. f. Trä. f. Met. f.	Timlönen höjdes med 13 öre.	ag.	[167]) Strejken igångsattes av träarbetare, varpå grovarbetare och smeder gjorde sympatistrejk. *Statens förlikningsman medlade.*	167
1	380	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag.		168

Arbetsinställelser (strejker och lockouter).

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
169	20 juni	22 juni	2	S.	Kvarnarbetare.	Falkenberg.	En a. hade avskedats och återtagits, ehuru utan att tillerkännas lön för den tid, han varit avstängd från arbetet.
170	20 juni	25 juni	5	S.	Husbyggnadsarbetare.	Luleå.	Löneförhöjning.
171	20 juni	3 sept.	76	S.	Murare.	Hälsingborg.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
172	21 juni	26 juni	6	S.	Arbetare vid sulfitfabrik.	Klarafors (Värml. l.).	A:s vägran att taga befattning med blockerat gods.
173	21 juni	3 sept.	75	S.	Husbyggnadsarbetare.	Lund.	Löneförhöjning. Begäran om 8 t. arbetsdag.
174	22 juni	—	—	S.	Klavérmakare i pianofabrik.	Norrköping.	Löneförhöjning.
175	24 juni	26 juni	3	S.	Arbetare vid instrumentfabrik.	Nynäshamn.	Löneförhöjning.
176	25 juni	30 juni	6	S.	Byggnadsträarbetare.	Finspång (Österg. l.).	Löneförhöjning.
177	25 juni	21 juli	27	S.	Arbetare vid tagelspinneri.	Karlstad.	Med hänvisning till att materialbrist befarades, uppsades de organiserade a., vilka uppfattade detta som riktat mot föreningsrätten.
178	25 juni	9 aug.	46	S.	Grovarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
179	26 juni	28 juni	3	S.	Målare.	Hudiksvall.	Löneförhöjning.
180	27 juni	2 juli	5	S.	Arbetare vid sågverk och kolugnar.	Grötingsjö. (Jämtl. l.).	A. fordrade en kamrats avskedande.
181	27 juni	2 juli	5	S.	Lastningsarbetare.	Gävle.	Löneförhöjning.
182	27 juni	24 juli	28	S.	Målare.	Varberg.	Begäran om 15 öres dyrtidstillägg pr t.
183	29 juni	1 juli	3	S.	Arbetare vid kalkkväve- och karbidfabrik.	Ljungaverk (Västern. l.).	Löneförhöjning.
184	29 juni	18 juli	20	S.	Byggnadsarbetare.	Karlshamn.	Begäran om 20 öres lönetillägg pr t.
185	30 juni	14 juli	15	S.	Byggnadsträarbetare.	Nykvarn (Stockh. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade					
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare	Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
1	20	—	Sv. A.	För. F.	A:s villkor.	a.		169
1	26	—	—	—	A. fingo timlönerna höjda med 12 öre.	ag., omb.	[170]) Ag. var entreprenör åt kommunen. Drätselkammaren medlade.	170
17	115	—	C. A.	Mur. f.	A. beviljades ett dyrtidstillägg av 13 öre pr t. fr. 20 aug. till 1 okt. och därefter 15 öre till 31 mars 1918.	ag., a.	[171]) Indirekt berördes murerihantlangare, som dock av ag. fingo annat arbete. *Statens förlikningsman medlade.*	171
1	11	—	Sv. A.	L. S.	A. återgingo i arbetet.	ag., a.		172
13	138	—	C. A.	Grov. f. Mur. f. Trä. f.	15 öres tillägg å timlönerna (till 1/10 1917: 13 öre).	a.	[173]) *Statens förlikningsman medlade.*	173
1	4	—	Sv. A.	—	Ag. nedlade tillverkningen av *klavér.*	ag.		174
1	25	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag.		175
7	28	—	Sv. A.	Trä. f.	A:s villkor.	a., k.ordf.		176
1	7	—	—	Text. f.	De uppsagda a. återtogos.	ag., a.	[177]) *Statens förlikningsman medlade.*	177
15	70	—	C. A.	Grov. f.	A:s villkor.	ag., omb.	[178]) *Statens förlikningsman medlade.*	178
8	18	—	Lokal för.	Mål. f.	A:s villkor.	ag., a.		179
1	103	—	Sv. A.	Sågv. f.	A:s anhållan avslogs.	ag.		180
1	4	—	Järnv. agf.	—	Ag:s villkor.	a.		181
8	25	—	Lokal för.	Mål. f.	A. erhöllo ett dyrtidstillägg av 10 öre pr t.	ag.		182
1	402	—	Sv. A.	Grov. f. L. S.	Kompromiss.	ag., a.		183
3	340	—	Sv. A.	Grov. f. Mur. f. Trä. f.	A. erhöllo 10 öre pr t. *som* dyrtidstillägg.	ag., a.		184
3	20	—	—	Trä. f.	Arbetet skulle utföras på ackord i stället för på timlön.	ag., a.		185

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1916.[1]

Enligt förlikningsmännens jämlikt 13 § lagen angående medling i arbetstvister avgivna berättelser har antalet arbetstvister, vilka varit föremål för någon deras åtgärd, under år 1916 utgjort 102 gentemot 70 i medeltal för åren 1907—1915.

I samtliga dessa fall har förlikningsmannens medling antingen erbjudits eller begärts. I en del fall har emellertid någon förhandling inför förlikningsmannen icke kommit till stånd, antingen av det skäl, att förlikningsmannens erbjudande om medling avslagits, eller ock av annan anledning, såsom att konflikten redan varit löst, då medlingsanbud framställts, eller strax därefter blivit bilagd. Medan sålunda under år 1916 medling av förlikningsmännen försöktes i 102 tvister, ägde medlingsförhandling rum i 72 tvister eller 70·6 % av hela antalet. Beträffande de 30 fall, då medling under redogörelseåret icke kom till stånd, var detta i 14 fall, eller 13·7 % av samtliga i förlikningsmännens berättelser omförmälda arbetstvister, beroende på vägran från arbetsgivarnas sida att underhandla.

Av ifrågavarande 72 förhandlingsärenden kommo 11 på förlikningsmannen i första eller målarprovinsernas distrikt, 8 på andra (östra), 7 på tredje (södra), 16 på fjärde (västra), 9 på femte (mellersta), 19 på sjätte (nedre norra) samt 2 på sjunde (övre norra) distriktet.

Arbetsinställelse förelåg i 54 fall, 75 % av hela antalet förhandlingsärenden. Antalet av förhandlingsärendena berörda arbetsgivare utgjorde inalles 1 138 och antalet arbetare 33 864, därav 171 arbetsgivare och 8 039 arbetare vid förhandlingsärenden med arbetsinställelse. En jämförelse med statistiken över arbetsinställelserna under redogörelseåret giver vid handen, att förlikningsmännen tagit befattning med 24·2 % av samtliga sagda år i riket inträffade arbetsinställelser, omfattande 38·0 % av hela antalet i strejker eller lockouter deltagande arbetare.

I det övervägande flertalet av dessa konflikter hade arbetsinställelsen utbrutit, innan ännu någon förhandling kommit till stånd. Detta var under år 1916 fallet med ej mindre än 53 ärenden, medan blott 1 arbetsinställelse föregicks av förhandlingar inför förlikningsmannen. I trenne fall hade dock förlikningsmannen satt sig i förbindelse med parterna, innan arbetsinställelsen utbröt, och i ett fall inträffade efter medlingsförhandlingarnas upptagande en utvidgning av den förut vidtagna arbetsinställelsen. Beträffande de under åren 1907—1915 inträffade öppna konflikter, vilka föranledde ingripande av förlikningsman, utbröto 90 % före första medlingssammanträdet och 10 % efter nämnda tidpunkt.

---

[1] Utgör en sammanfattning av den av socialstyrelsen utgivna redogörelsen för »*Statens förlikningsmäns för medling i arbetstvister verksamhet år 1916*».

Initiativet till medlingen utgick i 64 fall från förlikningsmannen, i 3 fall från arbetsgivarna, i 1 fall från arbetarna och i 4 fall från båda parterna.

Med hänsyn till förhandlingsärendenas fördelning efter näringsgrupper stod byggnadsverksamheten främst med 21 ärenden och ca 18 000 arbetare. Därnäst kom trävaruindustrien med 17 och livsmedelsindustrien med 11 ärenden.

Av särskilt intresse är att undersöka förhandlingsärendenas fördelning efter konflikternas orsaker, emedan därigenom erhålles en närmare inblick i arten av förlikningsmännens verksamhet. Det befinnes sålunda, att bland de 72 ärenden, vilka varit föremål för förhandlingar inför förlikningsman, 41, eller 56·9 %, hänföra sig till löneförhöjningstvister och 15, eller 20·8 %, till konflikter, föranledda av andra lönefrågor. Vidare äro att märka 5 ärenden, eller 6·9 % av samtliga, vilka rört begäran om kollektivavtal, och 4, eller 5·6 %, som hänfört sig till konflikter i fråga om arbetares antagande och avskedande. I övrigt hava tvister angående föreningsrätten, arbetstiden och tolkning av avtal i ett mindretal fall föranlett medling.

Av de 72 förhandlingsärendena hava under året 47, eller 65·3 %, lett till resultat, i det de bragts till avgörande omedelbart inför förlikningsmannen. I återstående 25 fall, eller 34·7 % av samtliga förhandlingsärenden, är medlingen att betrakta såsom väsentligen resultatlös, i det att ärendets slutbehandling övertagits av parterna själva eller tvisten förblivit olöst.

Vid fördelning av de bilagda konflikterna med hänsyn till resultatets innebörd framgår, att 30 förhandlingsärenden avgjorts genom kompromiss, medan uppgörelsen i 3 fall utfallit till arbetsgivarnas och i 14 fall till arbetarnas förmån.

Kollektivavtal i Sverige, träffade under år 1916.[1]

Under år 1916 hava, enligt erhållna uppgifter, träffats 752 kollektivavtal, vilka, direkt eller genom vederbörande organisationer, godkänts av 4 219 arbetsgivare och genom vilka 117 358 arbetares arbetsförhållanden kunna anses reglerade.

Antalet avtal är det största, som hittills för något år redovisats. I fråga om avtalens omfattning har redogörelseåret däremot icke fullt kommit upp till samma siffror som år 1908, under vilket år träffades 659 avtal med tillsammans 4 666 berörda arbetsgivare och 136 327 arbetare.

Kollektivavtalens utbredning inom olika näringsgrupper framgår av nedanstående tabell:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Näringsgrupper	Antal den 1 jan. 1916			Antal under år 1916			Antal den 1 jan. 1917		
	gällande kollektivavtal	därav berörda		ingångna kollektivavtal	därav berörda		gällande kollektivavtal	därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Malmbrytning och metallindustri	143	849	69 265	62	319	8 180	163	911	73 491
Jord- och stenindustri	87	232	19 936	21	63	2 751	92	279	21 691
Trävaruindustri o. skogshantering	202	516	23 205	72	162	9 926	220	567	26 013
Pappers- och grafisk industri	91	615	23 286	30	83	8 227	90	573	24 333
Livsmedelsindustri	226	881	19 858	146	686	13 664	244	980	19 732
Textil- och beklädnadsindustri	97	781	23 242	31	482	25 645	85	934	27 777
Läder-, hår- och gummivaruindustri	87	790	12 072	22	390	7 277	87	850	11 894
Kemisk-teknisk industri	46	38	5 985	20	19	3 396	53	47	7 176
Byggnadsverksamhet	212	[2] 2 631	24 030	163	1 705	21 810	245	2 089	25 850
Kraft-, belysnings- och vattenverk	28	21	1 877	10	10	239	36	29	2 065
Handel och varulager	43	163	1 949	10	16	234	47	193	2 028
Land- och sjötransport	171	392	29 480	149	220	15 153	192	421	21 398
Jordbruk och fiske	6	14	609	5	17	346	8	28	750
Annan yrkesrörelse	18	397	987	11	47	510	24	404	1 319
Summa	**1 457**	**[2] 8 320**	**255 731**	**752**	**4 219**	**117 358**	**1 586**	**8 305**	**265 517**

[1] Utgör en sammanfattning av den av socialstyrelsen i serien »*Sveriges officiella statistik*» utgivna publikationen »Kollektivavtal i Sverige år 1916». Med hänsyn till den starka ökningen av avtalsmaterialet har denna redogörelse icke, såsom de tvenne närmast föregående åren varit fallet, kunnat i sin helhet införas i Sociala Meddelanden.

[2] Därav c:a 700 arbetsgivare dubbelförda.

Till belysande av kollektivavtalens relativa utbredning inom olika näringsgrupper meddelas nedanstående sammanställning av antalet av kollektivavtal berörda arbetare vid början och slutet av år 1916 samt antalet inom resp. näringsgrupper sysselsatta arbetare under det senaste år, för vilket dylik statistik föreligger (1915).

Näringsgrupper	Hela antalet sysselsatta arbetare (1915)	Därav berörda av kollektivavtal 1 januari 1916		1 januari 1917	
		Antal	%	Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	127 152	69 265	57·0	73 491	57·8
Jord- och stenindustri	40 322	19 936	44·9	21 691	53·8
Trävaruindustri (utom skogshantering)	61 678	21 495	35·3	23 898	38·7
Pappers- och grafisk industri	39 898	23 236	60·4	24 333	61·0
Livsmedelsindustri	48 409	19 858	42·1	19 732	40·8
Textil- och beklädnadsindustri	52 820	23 242	43·4	27 777	52·6
Läder-, hår- och gummivaruindustri	18 807	12 072	57·1	11 894	63·2
Kemisk-teknisk industri	16 649	5 985	40·1	7 176	43·1

För övriga i tabellen å föregående sida anförda grupper saknas tillförlitliga uppgifter om hela arbetarantalet, och omfattar tablån därför endast de näringar, som finnas upptagna i den officiella industri- och hantverksstatistiken.

Kollektivavtalens parter: Avtalens fördelning med hänsyn till parternas organisation framgår av följande tablå:

Kollektivavtal träffade av:	Organiserade arbetare		Icke organiserade arbetare		Summa	
	Antal avtal	Antal arbetare	Antal avtal	Antal arbetare	Antal avtal	Antal arbetare
Organiserade arbetsgivare	527	103 277	22	3 872	549	107 149
Icke organiserade arbetsgivare	198	9 996	5	213	203	10 209
Summa	**725**	**113 273**	**27**	**4 085**	**752**	**117 358**

Kollektivavtalens giltighetsområde och giltighetstid. Med hänsyn till *giltighetsområde* fördela sig avtalen sålunda:

	Antal avtal	Antal arbetare
Riksavtal	8	36 450
Ortsavtal	313	34 496
Avtal för enskilda arbetsplatser	431	46 412
Summa	**752**	**117 358**

Riksavtal hava, efter vad härav framgår, upprättats inom 8 industrigrenar, nämligen för de enskilda järnvägarnas reparationsverkstäder, fönsterglasbruken, buteljglasbruken, bokbinderiyrket, cigarrett-, textil- och skoindustrierna samt kakelugnsmakaryrket.

Avtalens fördelning efter *giltighetstid* framgår av nedanstående sammanställning:

År	Kollektivavtal med giltighetstid av t. o. m. 1 år	1 t. o. m. 2 år	2 t. o. m. 3 år	3 t. o. m. 4 år	över 4 år	obestämt antal år
	% av hela antalet kollektivavtal					
1916	16·1	29·8	35·4	12·2	5·6	0·9
1915	13·1	25·4	32·3	16·2	9·2	3·8
1914	20·3	13·3	35·0	15·5	13·3	2·6
1913	12·2	13·9	47·7	14·3	11·0	0·8
1912	12·0	9·5	20·3	15·5	41·1	1·6
1911	9·6	12·8	10·5	4·1	60·3	2·7
1910	16·1	15·2	10·2	40·2	16·5	1·8
1909	18·9	43·6	26·3	5·3	4·4	1·5
1908	32·3	37·6	22·3	2·6		5·2

Liksom under närmast föregående ar framträder här en anmärkningsvärd ökning av antalet avtal med en giltighetstid av 1 t. o. m. 2 år, medan däremot relativa antalet avtal, som ingåtts på längre tid än 3 år, avsevärt minskats.

FörlikningS- och skiljenämnder samt regler för förhandling mellan parterna. Bestämmelser om förhandlingsordning finnas i inalles 631 avtal, fördelade såsom nedanstående sammanställning utvisar:

FörlikningS- eller skiljenämnd	Antal avtal	Antal arbetare
för samtliga tvister	168	17 320
endast för tvister om avtalets tolkning	228	26 459
Tillsamman	396	43 779
Tvister avgöras i sista hand av organisationerna	235	66 892
Summa	**631**	**110 671**

Arbetslön. Med hänsyn till i avtalen föreskrivna löneformer kunna avtalen fördelas på sätt nedanstående sammanställning utvisar:

Avtal med bestämmelser om ackordsarbete:	Antal avtal	Antal arbetare
Tidlön garanterad vid allt ackordsarbete	136	13 877
» » endast i vissa fall	110	48 609
» icke garanterad vid ackordsarbete	191	30 074
Tillsamman	437	92 560
Avtal med endast tidlönsbestämmelser	315	24 798
Summa	**752**	**117 358**

Arbetstid. För 4 126 arbetsgivare och 115 741 arbetare, eller 98·6 % av samtliga avtalsberörda, hava träffats avtal, som innehålla bestämmelser om arbetstid. Detta arbetarantals fördelning efter bestämmelserna om den ordinarie arbetstidens längd framgår av efterföljande sammandrag:

Arbetstid per vecka	Arbetare antal	%	Arbetstid per vecka	Arbetare antal	%
48 timmar och därunder	4 662	4·0	58 timmar	4 113	3·6
49—53 timmar	3 635	3·1	59 »	7 543	6·5
54 »	11 468	9·9	60 »	49 774	43·0
55—56 »	4 614	4·0	över 60 timmar	2 251	2·0
57 »	27 681	23·9	*Summa*	**115 741**	*100·0*

Ersättning vid olycksfall och sjukhjälp. Bestämmelser om *ersättning vid olycksfall* förekomma i 670 avtal med 109 183 berörda arbetare. Härav stadga 376 avtal försäkring enligt 1901 års lag. Försäkringspliktens omfattning framgår av nedanstående sammanställning.

Olycksfallsförsäkring enligt lagen d. 7 1901	Antal avtal	Antal arbetare
utan tillägg av annan försäkring	45	2 438
med » » karensförsäkring	226	28 782
» » » » och försäkring utom arbetet	105	8 960
Summa	**376**	**40 180**

Ersättning under karenstiden genom direkt utbetalning från arbetsgivaren föreskrives i 332 avtal. Bland dessa ingå flertalet av de i ovanstående tablå redovisade avtal, vilka stipulerat olycksfallsförsäkring utan tillägg av karensförsäkring. Endast i 7 avtal — med tillsammans 146 arbetare — föreskrevs försäkring enligt 1901 års lag utan något som helst tillägg angående ersättning under karenstiden. Inalles innehöllo 663 avtal med 109 037 arbetare bestämmelser om karensersättning i ena eller andra formen.

Bestämmelser om *sjukdagsersättning eller annan sjukhjälp* förefinnas i 359 avtal med 73 588 arbetare. Sjukhjälpen utgår enligt 237 avtal (27 587 arbetare) i form av sjukdagsersättning direkt från arbetsgivaren och enligt 14 avtal (2 667 arbetare) genom sjukförsäkring; övriga 108 avtal tillförsäkra arbetarna ingen kontant ersättning, men däremot kostnadsfri läkarvård samt i vissa fall även fri medicin och sjukhusvård. Dylika förmåner utgå i stor utsträckning även vid sidan av den kontanta sjukdagsersättningen. Inalles innehålla sålunda 325 avtal med tillhopa 70 811 arbetare bestämmelser om fri läkarvård eller annan sjukvård.

Kollektivavtalens övriga innehåll. Bestämmelser om rätt för arbetsgivaren att *leda och fördela arbetet* samt fritt antaga och avskeda arbetare förefunnos i 532 avtal med 106 282 berörda arbetare. Av dessa innehålla 13 avtal stad-

gande av den art, som i § 23 av svenska arbetsgivareföreningens stadgar omförmäles, utan något modifierande tillägg. I samtliga övriga hithörande avtal är § 23 kompletterad med bestämmelser till skydd för föreningsrätten, och hava dessa bestämmelser i de flesta fall formulerats i överensstämmelse med den s. k. kompromissen av december 1906.

Bestämmelser till skydd för *föreningsrätten* förekommo inalles i 555 avtal med 107 849 arbetare, därav i 36 avtal utan samband med bestämmelser om arbetets ledning. I 386 av ifrågavarande avtal förefanns emellertid en klausul angående inskränkning i föreningsrätten för innehavare av vissa anställningar, som innebära särskilt uppdrag att bevaka arbetsgivarens intressen (förmän, vakter m. fl.).

I 88 avtal stadgades, att vid avskedande och stundom även vid antagande hänsyn skall tagas till arbetarens *personliga förhållanden*, såsom boningsort, anställningstid, försörjningsplikt och ålder.

Bestämmelser om *organisationstvång* eller företrädesrätt till arbete för fackföreningsmedlemmar förekommo i 86 avtal, varibland flertalet inom livsmedelsindustrien (bagerier och slakterier).

Bestämmelser rörande *utbildningstid och lärlingsväsen* förefinnas i 122 avtal med tillsammans 13 012 arbetare. De allmännast förekommande bestämmelserna av hithörande slag avse lärlingslöner och lärotidens längd (93 avtal). S. k. lärlingsregulativ, d. v. s. föreskrift om begränsning av de hos en arbetsgivare sysselsatta lärlingarnas antal, förefinnes i 63 avtal, varjämte 35 avtal innehålla bestämmelser om lärlings minimi- eller maximiålder. Föreskrifter om skyldighet för arbetsgivaren att bereda lärling regelbunden sysselsättning året om och allsidig utbildning i verkligt yrkesarbete finnas i 34 avtal samt bestämmelser om lärlings skyldighet att besöka yrkesskola i 13 avtal.

Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1916.

Med ledning av rapporter, som från yrkesinspektörerna insänts under år 1916, har å socialstyrelsens sjöfartsavdelning företagits en utredning rörande de olycksfall, som under nämnda tid inträffat under arbete med lastning och lossning av fartyg.

Antalet olycksfall samt dessas fördelning med hänsyn till landsdelar och årstider framgår av nedanstående sammanställning:

	Yrkesinspektionsdistrikt									Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Januari	27	—	1	—	15	11	—	—	1	55
Februari	21	1	1	—	34	6	—	2	—	65
Mars	16	2	2	—	25	11	—	—	—	56
April	20	1	—	1	25	13	—	—	2	62
Maj	25	1	—	2	20	23	2	10	5	88
Juni	23	—	3	1	14	17	—	10	23	91
Juli	39	—	2	1	9	15	2	11	17	96
Augusti	5	—	—	—	9	15	1	14	14	58
September	14	1	—	—	10	13	—	10	8	56
Oktober	12	—	2	2	16	8	—	8	1	49
November	9	—	1	—	4	3	—	4	16	37
December	14	—	—	—	8	7	—	2	8	39
Summa	**225**	**6**	**12**	**7**	**189**	**142**	**5**	**71**	**95**	**752**

Av de olika hamnarna uppvisade Stockholm det största antalet olycksfall, eller 225; därnäst kom Göteborg med 111. Bland övriga mera betydande hamnar hade Gävle 52 olycksfall, Malmö 48, Härnösand 42, Hälsingborg 40, Landskrona 38, Karlskrona 21, Uddevalla 20 samt Örnsköldsvik och Sundsvall vardera 18 olycksfall.

I fråga om olycksfallens *tillkomst och förlopp* föreligga följande uppgifter:

Transportredskap:		Skär- och slagverktyg	3
Vagnar, kärror, björnar o. d.	43	Andra handverktyg	9
Luckor och skärstockar	15	Lastning och lossning för hand:	
Kättingslängor, stroppar o. d.	11	Personers fall	30
Kolmått och gripskopor	50	Föremåls fall	35
Förtöjningsredskap	2	På annat sätt	102
Ställningar, stegar, bockar o. d.	75	Personers fall utan samband med föregående	46
Taljor och block	3	Föremåls » » » » »	65
Kranar (i land)	19	På här ej angivet eller okänt sätt	37
Vinschar (ombord)	207		Summa 752

Beträffande de inalles 340 olycksfall, som förorsakats av *personers eller föremåls fall*, har följande närmare fördelning verkställts:

Fall från ställning, landgång o. d.	33	Nedfallande last	89
Fall från kaj, däck o. d.	33	Utslirande av last ur lingor o. d.	60
Nedstörtande i lastrum	33	Nedfallande lastnings- o. lossningsmaterial	47
Nedstörtande i pråm, i sjön o. d.	45	Summa	340

Olycksfallens påföljd med hänsyn till den tid, de skadade varit urståndsatta till arbete, framgår av efterföljande översikt:

Mindre än 10 dagar	116	Mellan 51—60 dagar	32
Mellan 10—20 dagar	227	Mer än 60 dagar	94
» 21—30 »	125	Sjukdagar ej angivna	33
» 31—40 »	66	Olyckor med dödlig utgång	14
» 41—50 »	45	Summa	752

Som därav framgår, hava av de inrapporterade 752 olycksfallen 14 haft dödlig utgång. Av dessa hava 3 inträffat vid arbete med fartygsvinschar, 3 till följd av bristfälliga ställningsanordningar, 2 under lastning och lossning för hand, 2 vid arbete med luckor eller skärstockar, 1 under arbete med transportredskap (järnvägsvagn) samt 3 till följd av fall utan samband med någon av föregående orsaker.

Antalet *arbetsgivare*, från vilka anmälningar om olycksfall under året inkommit, utgjorde 165, fördelade på följande kategorier av yrkesutövare:

Importörer och importfirmor	14	Rederier	16
Industriella företag	65	Staten och städer	12
Järnvägsföretag	2	Stuvare och stuverifirmor	45
Skeppsmäklare	11	Summa	165

Åtal på grund av underlåtenhet att anmäla inträffade olycksfall hava under året väckts mot 3 arbetsgivare.

Svårare och för stuveriarbetet särskilt typiska olycksfall hava närmare beskrivits i de periodiska rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete, som under året influtit i denna tidskrift. För närmare kännedom om yrkesinspektionens befattning med tillsynen över lastning och lossning av fartyg hänvisas i övrigt till den av trycket utgivna berättelsen om *Yrkesinspektionens verksamhet under år 1916.*

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående anmälan om olycksfall i arbete m. m.;[1]

given Stockholms slott den 21 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att, sedan lag om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 utfärdats att träda i kraft den 1 januari 1918, Vi funnit gott att förordna som följer:

I. Bestämmelser om anmälan, erforderlig i anledning av försäkring för olycksfall i arbete samt för den allmänna olycksfallsstatistiken.

§ 1.

Mom. 1. Har arbetare, som avses i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete eller som enligt 3 § av samma lag är undantagen från lagens tillämpning, skadats till följd av olycksfall i arbete, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, därest olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra paföljd, som enligt 6, 7 eller 37 § av nämnda lag kan föranleda ersättning, att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom göra skriftlig anmälan till riksförsäkringsanstalten, ävensom, där den skadade är försäkrad i sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, som i 4 § av samma lag sägs, till detta bolag.

Mom. 2. Har jämlikt 35 § i nämnda lag försäkring ägt rum av annan arbetare än i lagen avses och skadas sålunda försäkrad arbetare genom olycksfall i arbete, eller har arbetare, som enligt samma paragraf är försäkrad för olycksfall utom arbete, skadats genom sålunda inträffat olycksfall, skall, där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra rätt till ersättning på grund av försäkringen, arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren beträffande dylikt olycksfall göra enahanda anmälan, som i mom. 1 är föreskriven.

§ 2.

Anmälan, som i § 1 omförmäles, skall avfattas enligt formulär, som fastställes av riksförsäkringsanstalten, och innehålla uppgift om

arbetsgivaren, den skadade arbetaren och den verksamhet, vari olycksfallet inträffat,

tiden för olycksfallet samt dess orsak och förlopp,

skyddsanordningar i avseende å det arbete, vari olycksfallet inträffat,

den genom olycksfallet uppkomna skadans beskaffenhet, samt

den skadades anställnings- och löneförhållanden ävensom huruvida och i sådant fall med vilket belopp pensionsavgift blivit honom påförd.

§ 3.

Då anmälan enligt § 1 göres, skall — för så vitt den skadade icke jämlikt 3 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete är undantagen från lagens tillämpning —

[1] Sv. F. 1917, nr 911.

samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till riksförsäkringsanstalten, om den skadade är försäkrad därstädes eller eljest till det ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag, vari den skadade är försäkrad, insändas genom arbetsgivarens försorg men på försäkringsinrättningens bekostnad anskaffat läkarintyg angående bland annat skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken. Sådant läkarintyg skall avfattas enligt formulär, som fastställes av medicinalstyrelsen.

Kan läkarintyg ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

§ 4.

Mom. 1. Är den skadade försäkrad i riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag utan rätt till ersättning från försäkringsinrättningen för sjukdom under de 35 första dagarna efter dagen för olycksfallet, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, förutom den anmälan varom i § 1 är stadgat, till den försäkringsinrättning, där den skadade är försäkrad, göra ytterligare anmälan (efteranmälan) rörande den skadades tillstånd samt den vård och ersättning, han erhållit.

Efteranmälan skall göras skriftligen samt avfattas enligt formulär, som av riksförsäkringsanstalten fastställes. Sådan anmälan skall med det undantag, som här nedan i mom. 2 sägs, avgivas, om den skadade under de 35 första dagarna efter dagen för olycksfallet avlidit eller blivit återställd från den av olycksfallet föranledda sjukdomen med eller utan förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, ofördröjligen efter det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren erhållit kännedom om dödsfallet eller därom, att den skadade blivit återställd, men i övriga fall å trettiosjätte dagen efter dagen för olycksfallet eller, vid hinder härför, så fort därefter ske kan.

Mom. 2. Är den skadade befälhavare, sjöman eller eljest anställd ombord å fartyg, och skall han kvarlämnas å ort, från vilken fartyget skall avgå, må, ändock att den i mom. 1 för verkställande av efteranmälan angivna tid icke inträtt, efteranmälan kunna avgivas, innan fartyget lämnar orten.

§ 5.

För så vitt icke den skadade under de 35 första dagarna efter dagen för olycksfallet blivit utan förlust eller nedsättning av arbetsförmågan återställd från den av olycksfallet föranledda sjukdomen, skall vid efteranmälan, som i § 4 sägs, bifogas läkarintyg, som skall innehålla:

a) om den skadade avlidit: uppgift om tidpunkten för dödsfallet och om dödsorsaken,

b) om den skadade blivit återställd från den av olycksfallet föranledda sjukdomen med förlust eller nedsättning av arbetsförmågan: uppgift angående tidpunkten, då sjukdomen upphörde, samt angående olycksfallets påföljd och den skadades därav orsakade tillstånd, samt

c) om sjukdomen vid tiden för efteranmälans avgivande ännu fortfar: uppgift rörande den skadades tillstånd och den av sjukdomen föranledda nedsättningen i hans arbetsförmåga.

Sådant läkarintyg, som nu omförmälts, anskaffas genom arbetsgivarens försorg på försäkringsinrättningens bekostnad.

§ 6.

Anmälan och efteranmälan samt läkarintyg och annat intyg, varom i denna kungörelse sägs, må i betalt brev med allmänna posten insändas till riksförsäkringsanstalten och, där den skadade är försäkrad i ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, till bolaget.

II. Bestämmelser om anmälan, erforderlig för att lämna yrkesinspektör eller bergmästare kännedom om inträffat olycksfall.

§ 7.

Då sådant olycksfall i arbete, varom i § 1 förmäles, inträffat, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att samtidigt med den anmälan om olycksfallet, som enligt samma paragraf skall göras till riksförsäkringsanstalten, om olycksfallet göra anmälan jämväl till polismyndigheten i orten; och skall om sådan anmälan gälla vad i § 2 och, i fråga om dess insändande till polismyndigheten, vad i § 6 här ovan är stadgat.

Med polismyndighet avses i denna kungörelse å landet landsfiskal och i stad magistrat, stadsstyrelse, poliskammare eller polismästare.

§ 8.

Mom. 1. Polismyndighet, hos vilken jämlikt § 7 anmälan om olycksfall skett, har att tillse, att anmälan ägt rum enligt fastställt formulär, och att i förekommande fall föranstalta om erforderlig komplettering av densamma samt att, där undersökning om olycksfallet enligt särskild föreskrift skall verkställas eller eljest finnes nödig, så fort ske kan hålla sådan undersökning.

Har olycksfall i arbete kommit till polismyndighetens kännedom på annat sätt än genom anmälan från arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, åligger det polismyndigheten att ofördröjligen från vederbörande infordra föreskriven anmälan.

Mom. 2. Polismyndigheten åligger vidare att ofördröjligen insända den inkomna anmälningshandlingen till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare med tillkännagivande, huruvida polisundersökning rörande olycksfallet hållits eller är avsedd att äga rum och, i sistnämnda fall, om tiden för undersökningen.

Avskrift av protokoll över polisundersökning skall skyndsamt tillställas yrkesinspektören eller bergmästaren.

Mom. 3. Yrkesinspektör eller bergmästare åligger att, efter tagen kännedom om till honom inkommen anmälan om olycksfall i arbete, ofördröjligen till socialstyrelsen översända samma anmälan.

Har protokoll över polisundersökning inkommit, skall även detta, så snart yrkesinspektör eller bergmästare ej vidare har behov av detsamma, översändas till socialstyrelsen.

Mom. 4. Socialstyrelsen ävensom vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare äger att, därest polisundersökning angående inträffat olycksfall icke redan ägt rum, påkalla sådan undersökning.

III. Särskilda bestämmelser.

§ 9.

Har olycksfall, varom i § 1 förmäles, inträffat under resa utom riket, må anmälan eller efteranmälan rörande dylikt olycksfall jämte därtill hörande handlingar kunna ingivas till det svenska konsulat, där sådant tidigast kan ske.

Konsulat, till vilket anmälan eller efteranmälan sålunda inkommit, har att i anledning därav vidtaga de åtgärder, som omförmälas i 22 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, samt att därvid förfara enligt de närmare anvisningar, som av riksförsäkringsanstalten meddelas och som genom utrikesdepartementets försorg tillhandahållas vederbörande.

IV. Straffbestämmelser.

§ 10.

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra, vad honom enligt denna kungörelse åligger, eller lämnar han i anmälan, varom i kungörelsen sägs, veterligen oriktig uppgift, straffes med böter från och med fem till och med ettusen kronor, där ej straff å förseelsen är utsatt i allmänna strafflagen eller i 34 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Böter, som enligt denna kungörelse ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket i nyssnämnda lag omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 11.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i § 10 sägs; skolande förseelsen åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1918, från och med vilken dag kungörelsen den 31 december 1912 angående anmälan om olycksfall i arbete upphör att äga giltighet; dock att i fråga om olycksfall i arbete, som inträffat före den 1 januari 1918, bestämmelserna i sistnämnda kungörelse skola tillämpas.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 21 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 å arbetare, som användas till arbete för statens räkning;

given Stockholms slott den 30 november 1917.[1]

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av riksförsäkringsanstalten och efter vederbörandes hörande, funnit gott att i fråga om tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, förordna som följer:

[1] Sv. F. 1917, nr 832.

1 §.

Har arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete och som användes till arbete för statens räkning under sådana förhållanden, att staten är att anse såsom arbetsgivare enligt nämnda lag, efter ingången av år 1918 skadats till följd av olycksfall i arbete, skall av statsverket utgivas ersättning i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag, i den mån ej i anledning av olycksfallet på grund av eljest gällande bestämmelser sådant understöd utgår, som enligt 11 § i lagen må avdragas från ersättningen enligt densamma.

2 §.

Ersättning, som i 1 § avses, skall utgivas av riksförsäkringsanstalten av det å rikstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, dock med det undantag, att dylik ersättning skall, efter riksförsäkringsanstaltens bestämmande i vad avser rätten till ersättning samt ersättningens art och storlek, beträffande arbetare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, mynt- och justeringsverket, domänförvaltningen, riksbanken, Tumba bruk, riksgäldskontoret, riksdagens bibliotek och riksdagens hus samt hos riksdagen, dess utskott, delegationer och tryckeriavdelning utgivas, ifråga om arbetare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, mynt- och justeringsverket samt domänförvaltningen av respektive myndigheter, ifraga om arbetare vid riksbanken och Tumba bruk av riksbanken samt ifråga om arbetare vid riksgäldskontoret, riksdagens bibliotek och riksdagens hus ävensom hos riksdagen, dess utskott, delegationer och tryckeriavdelning av riksgäldskontoret.

Understöd, som enligt vad i 1 § sägs må avdragas från ersättningen, skall utgivas i den ordning, som enligt eljest gällande föreskrifter är stadgad.

3 §.

Ifrågavarande arbetare skola vara försäkrade i riksförsäkringsanstalten jämväl för den tid, under vilken sjukpenning enligt 6 § i nämnda lag ej utgår; och skall även beträffande sistberörda försäkring gälla vad ovan i 1 och 2 §§ sagts.

4 §.

De i 15 och 16 §§ av berörda lag stadgade försäkrings- och tilläggsavgifter skola ej erläggas för försäkring av arbetare, som efter vad här ovan i 1 § sägs användas till arbete för statens räkning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 30 november 1917.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

184. Under arbete med jordschaktning för tilloppskanalen till en under byggnad varande kraftstation skulle två arbetare, J. och S., nedspetta en större sten om c:a 3 tons vikt, som satt i den ganska branta slänten 3 meter ovanför kanalens botten. Under försöken härmed stodo de nedanför stenen på en 1 meter hög avsats. Då stenen efter en stunds arbete lossnade och rullade nedför slänten, skyndade de båda arbetarna undan, S. åt sidan, men J. hoppade ned på ett på kanalens botten befintligt rälsspår och följde detta några meter, då han snavade och föll framstupa mellan ett par på vardera sidan om spåret liggande större stenar. Den nedspettade stenen rullade åt det håll, där J. låg, varvid denne blev så svårt klämd mellan stenen och rälsen, att han efter ett par dagar avled av de erhållna skadorna.

185. Vid lastning av plank till en ångare råkade under omläggning av en vinschkätting kring en planklast, placerad å en tralla denna välta, varvid en arbetare kom under planklasten och klämdes så, att bäckenet brast, och urinblåsan sönderklämdes. Den skadade avled följande dag å sjukstugan.

Till förekommande av liknande olycksfall har det vid arbetsplatsen tidigare tillsagts att använda stötta för trallan, vilket arbetarna likväl underlåtit. Efter olycksfallet har enligt yrkesinspektörens anvisning skärpta bestämmelser rörande användning av stöttan vid ifrågavarande arbete meddelats arbetarna.

186. Då en arbetare Ä., som var sysselsatt med stubbrytning, skulle insätta stubintråd jämte tändhatt i en dynamitpatron, exploderade denna och bringade även en bredvid stående ammunitionslåda, innehållande knallhattar och dynamit, att explodera. Ä. dödades omedelbart.

Orsaken till olyckan anses vara, att Ä. ej tillräckligt fästat tråden vid tändhatten, varför den vid tändhattens nedförande i dynamitladdningen glidit ned och antänt tändsatsen.

187. Följande olycka inträffade vid klyvning av props i en vanlig klyvsåg.

Två man arbetade vid sågen, en, som matade in propsen, och en undantagare, som stående för änden av sågen tog emot den kluvna propsen. När vid ett tillfälle denne skulle lyfta undan de båda kluvna bitarna, råkade han trycka på dessa, så att deras ändar, som just skulle lämna klingan, höjdes över den blott omkring 7 cm. höga klyvkniven. Därvid fattade klingan den ena av dessa bitar, pressade den under överskyddet och slungade den med stor kraft mot den andre arbetarens huvud. Av de erhållna skadorna avled han två dagar senare.

Yrkesinspektören har med anledning av det inträffade lämnat arbetsgivaren anvisning om att förse klyvsågen med en ställbar klyvkniv av tillräcklig höjd och placerad på högst 1 cm:s avstånd från klingan samt om ett säkrare överskydd.

188. Vid en järnvägsstation skulle en på ett sidospår stående vagn tillkopplas ett tåg. Då den tjänstgörande stationskarlen för tillfället var permitterad, beordrades en

tillfälligt anställd, 16-årig bromsare att utföra växlingsarbetet. Då denne skulle springa emellan den stillastående vagnen och tågsättet, snavade han över rälsen, varvid han fattades av ett hjul i det i rörelse stadda tågsättet. Hela vänstra låret blev fullständigt uppslitet. Han avled efter några timmar på grund av förblödning.

Järnvägsbolaget har ställts till ansvar för användandet av minderårig till så farligt arbete som vagnsväxling.

189. På väg till sitt arbete följde en 17-årig telefonarbetare E. järnvägen ett stycke och upphanns då av ett godståg. För att nu komma fortare fram försökte han hoppa upp på fotsteget till en godsfinka i tågsättet. Sedan han fått tag i en av vagnarnas handtag men ej lyckats svinga sig upp på fotsteget, slungades han runt av tågets starka fart, föll baklänges och indrogs under tåget samt ljöt troligen en ögonblicklig död.

190. Under vagnsväxling vid en station överkördes en banvakt L., som var sysselsatt med inläggning av slipers på banan.

Den å lokomotivet tjänstgörande föraren hade sett L. i god tid avlägsna sig från banan, då tåget kom, varför linjen syntes klar framåt. Därpå riktade föraren sin uppmärksamhet på signalerna från den person, som skötte vagnsväxlingen. Plötsligt tillropades han av eldaren, att banvakten blivit överkörd. Tåget stannades genast, och föraren tog hand om L., som låg på slänten till banvallen med ena benet krossat.

Ingen såg, då olyckan inträffade, men den skadade har om förloppet berättat, att han gått av banvallen, då tåget nalkades, men märkte sedan, att han kvarglömt lyftspettet, som var anbragt under ena rälsskenan och med en krok fastgjort i den andra. Han hade då åter sprungit upp på banan för att borttaga spettet men halkat och fallit och sedan icke hunnit undan.

Den skadade fördes med samma tåg till närmaste lasarett, där han dagen därpå avled.

191. Några vagnar av ett tågsätt skulle backas in i en grusgrop. En arbetare M. stod på sjätte vagnen från loket räknat för att som vanligt från sin plats under gång utföra avkopplingen av de framför varande vagnarna, vilka skulle inväxlas på spår i grusgropen. M. lutade sig ned och löste kopplet, varefter han reste sig upp och gav stoppsignal till loket.

Tåget saktade nu farten, och M. sågs härvid falla framstupa ned från vagnen. Föraren stoppade tåget fortast möjligt, och lokbetjäningen sprang fram, dit M. fallit. De funno honom liggande tvärs över spåret, överkörd. Han avled omedelbart.

192. Nedanstående olycksfall med dödlig utgång synes böra tillskrivas den förolyckades obetänksamhet.

En arbetare K. tjänstgjorde som hantlangare vid en fallhammare uti en smedja. Under arbetet hade ett arbetsstycke fallit ned på golvet bakom hammaren. Smeden hade därför lämnat sin plats framför hammaren och gått för att hämta det nedfallna arbetsstycket, varunder hammaren varit stående uppdragen, vilket sker automatiskt efter varje slag. Vid detta tillfälle har K. böjt sig ned för att blåsa bort slagg från städet och härvid oavsiktligt vidrört regleringsspaken med påföljd, att hammaren sakta glidit ner. Smeden, som för sent observerade förhållandet, hann ej rycka undan K., utan fick denne huvudet klämt under hammaren.

Den skadade fördes omedelbart till verkstadens förbandsrum, och läkare tillkallades, men vid dennes ankomst var mannen redan död.

Vid flera tidigare tillfällen hade den förolyckade förehållits att icke på sätt som nu skett rengöra städet, utan alltid därvid använda en vid hammaren placerad borste.

193. Från nedre lavbron i ett gruvschakt skulle A., sedan han avkrokat bergtunnan, nedfira tomlinan till en bro i gruvan på 40 meters djup. Där stod en arbets-

kamrat för att mottaga linan och vid den fästa en del gruvredskap (stegar), som skulle uppfordras i dagen. Vid linans nedfirande råkade nu A. luta sig för mycket över schaktöppningen och föll ut i schaktet, varvid han miste greppet om linan och störtade ned, i fallet ådragande sig skador med dödlig påföljd.

Bergmästaren har efter sin undersökning på platsen meddelat, att den omkomne ej hade haft tillräcklig vana vid arbetet för att kunna iakttaga nödig försiktighet, och därför för arbetsledningen framhållit vikten av att vid gruvbyggnader och jämförliga arbeten endast använda arbetare med tillräcklig vana vid arbetet.

194. Vid en verkstad för tillverkning av elektriska maskiner inträffade ett svårare olycksfall under nedan nämnda omständigheter, varvid 11 personer skadades, därav 4 med dödlig utgång, och 2 erhöllo skador av svårare beskaffenhet. Förloppet vid olycksfallet var följande.

Under middagsrasten utfördes ett rusningsprov med en 11 000 kw. elektrisk generator, och avsikten var att uppdriva hastigheten till 80 % över den normala, som var 375 varv. När hastigheten nått c:a 625 varv, sprang rotorns martingjutna ring, varvid den omgivande statorn sönderslogs, och delar av såväl rotor som stator slungades omkring med ovannämnda sorgliga påföljd.

Martinringen var påkrympt ett centrum och drevs av en horisontalt liggande axel. Under provningen använde man sig av en betongjuten grop, vari den nedre delen av maskinen rörde sig.

Sprängningens våldsamhet framgår av att en bortsprängd del av rotorn om c:a 2 000 kg:s vikt slungades upp genom taket och hamnade 2 à 300 meter från verkstaden, där den grävde ned sig c:a 3 meter i en stenkolshög. En annan del av rotorn slungades även upp genom taket samt tog därvid med sig en av byggnadens kraftiga järntakstolar.

Om orsakerna till olyckan har yrkesinspektören meddelat, att den antagligen berodde på materialfel i stålringen. Återfunna brottstycken visa också en halvkonisk kallgjutning c:a 125 × 250 mm.

För undvikande av ett upprepande har yrkesinspektören föreslagit verkstadsledningen att utföra dessa hastighetsprov med generatorringar, innan de monterats och på vertikal axel samt med hela maskinen nedsänkt i en betongjuten grop av betryggande djup och styrka. De personer, som utföra proven, böra få till sitt förfogande anordningar, som möjliggöra manövrerandet på längre avstånd från maskinen.

195. Vid ett vattendrag höll man på att bygga en kraftstation. För att erhålla nödig kraft till dessa arbeten hade man anordnat en tillfällig kraftstation i en på andra sidan vattendraget belägen kvarn och där installerat en trefasgenerator om c:a 380 volt. Strömmen fördes från maskinhuset i bottenvåningen till kvarnens översta våning och därifrån genom luftledning till arbetsstället. Inomhus voro ledningarna isolerade, men luftledningarna voro blanka. Strax ovanför den plats, där dessa utgingo, fanns en fönsteröppning. Ledningarna utgingo i två grupper, den övre och den nedre linjen med tre ledningar inom varje grupp, ordnade i en vertikal rad med 40 cm:s avstånd mellan isolatorerna i väggen.

En dag observerade man att motorerna på den nedre linjen arbetade endast med två faser. Ett montörsbiträde sändes då till kvarnen för att meddela detta till maskinisten A.

Denne undersökte maskinerna men fann då inget fel, varför montörsbiträdet begav sig till arbetsplatsen på andra sidan älven och konstaterade efter undersökning, att kontakt uppstått mellan de över älven gående ledningarna på nedre linjen. Efter meddelande härom kopplade A. från strömmen på nedre linjen och begav sig upp på vinden för att genom nämnda fönsteröppning undersöka linjen. Härvid fattade han tag i de övre, strömförande ledningarna, fick strömmen genom kroppen, varvid armmusklerna drogos ihop, och blev hängande å ledningen med större delen av kroppen utanför fön-

steröppningen. Biträdet, som genast observerat olyckan, skyndade sig att slå från strömmen på övre linjen, varvid A:s grepp lossnade, och han föll på den 8 meter nedanför belägna marken. I fallet erhöll han ett svårt krossår vid högra ögat. Döden synes hava inträffat ögonblickligen.

Orsaken till olyckan anses vara, att A. ej ägt tillräcklig utbildning och vana vid elektriska montörsarbeten. Han hade även tidigare visat sig mindre varsam vid hanterandet av strömförande ledningar.

Yrkesinspektören har efter olycksfallet föreskrivit isolering av ledningarna på en sträcka av 1·5 meter från fönsteröppningen i övre kvarnvåningen.

196. Vid lastning av timmer å järnvägsvagn hade en stock från timmerspelets stjälpningsbrygga råkat falla snett å vagnen, varför en arbetare G. begivit sig upp på denna för att lägga stocken i rätt läge. Arbetskamraten, som skötte spelets maskineri, slog ifrån motorn och stannade spelet, men kunde icke förhindra, att en stock med s. k. svep plötsligt gick ur spelets ränna och föll utför bryggan ned i vagnen, där den träffade och slog omkull G., varvid denne råkade komma under stocken. Tillskyndande kamrater lyckades snart befria honom samt föra honom till sjukstugan, där han samma dag avled.

197. Vid rempåläggning inträffade följande olycksfall med dödlig utgång. S., anställd som ramsågare vid ett sågverk, skulle med hjälp av ett par kamrater försöka pålägga remmen till ett timmerspel, medan maskineriet var igång. Därvid råkade han få ena armen mellan remmen och remskivan och drogs med ett varv, innan det lyckades en arbetskamrat att rycka loss honom. Han avled två dagar senare av erhållna skador i huvud och rygg.

198. L. och J. arbetade i ett smidesförråd med att baxa undan några tyngre järnstycken. De skulle just transportera ett stycke vägande 281 kg. över ett järnvägsspår i förrådet och gingo därvid så till väga, att de kantrade järnstycket med hjälp av spett.

Medan L. höll järnstycket uppe, skulle J. taga nytt tag. Härvid slant L:s spett mot rälsen och träffade honom i underlivet, så att tarmen skadades. Han avled efter några dagar å sjukhus.

Kortare meddelanden.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Tyskland under år 1916.[1] Från krigets utbrott intill 1916 års slut redovisades i den tyska statistiken inalles 407 arbetsinställelser, därav 26 under augusti—december 1914, 141 under år 1915 och 240 under 1916. Antalet berörda arbetare utgjorde resp. 2 084, 12 866 och 124 188. Såsom härav framgår, voro rubbningarna av arbetsfreden under år 1916 av betydligt större omfång än under första krigsåret. Då de s. k. krigskonflikterna emellertid i allmänhet varit av mycket kort varaktighet, måste för erhållande av riktiga jämförelsetal hänsyn tagas icke så mycket till arbetsinställelsernas antal och omfattning som fastmer till antalet förlorade arbetsdagar. Förhållandena härvidlag framgå av nedanstående sammanställning:

	Antal arbetsinställelser	Genomsnittl. varaktighet (dagar)	Antal berörda arbetare	Antal förlorade arbetsdagar	
				Hela antalet	Per arbetare
1916	240	5·0	124 188	245 404	2·0
1915	141	6·1	12 866	45 511	3·5
1914 ($^1/_8$—$^{31}/_{12}$)	26	2·6	2 084	6 090	2·9
1909—1913 (medeltal) . . .	2 595	28·1	327 593	11 190 494	34·2

Till sin karaktär voro arbetsinställelserna under år 1916 samtliga *strejker*.

Av de olika näringsgrupperna företedde gruvdriften största antalet arbetsinställelser (77 strejker med inalles 44 166 deltagare). Metall- och maskinindustrierna räknade tillsammans 57 strejker med 65 081 berörda arbetare. Inom byggnadsverksamheten inträffade 44 arbetsinställelser, flertalet dock av ringa omfattning.

Som konflikternas huvudorsaker angåvos liksom föregående år i flertalet fall lönefrågor. Vid de allra flesta strejkerna gällde tvisten arbetarnas begäran om löneförhöjning. Endast 15 av redogörelseårets inalles 240 arbetsinställelser karakteriserades som s. k. försvarsstrejker.

Arbetsinställelsernas resultat belyses av nedanstående sammanställning:

	Arbetsinställelser				Berörda arbetare			
	1909—1913 %	1914 ($^1/_8$—$^{31}/_{12}$) %	1915 %	1916 %	1909—1913 %	1914 ($^1/_8$—$^{31}/_{12}$) %	1915 %	1916 %
Arbetsgivarnas villkor .	36·3	57·7	55·3	34·6	42·5	28·9	36·3	42·5
Arbetarnas fordringar .	15·7	26·9	17·0	11·2	6·8	66·7	12·0	2·4
Kompromiss	48·0	15·4	27·7	54·2	50·7	4·4	51·7	55·1

Ur arbetarnas synpunkt var, såsom härav framgår, resultatet av redogörelseårets arbetskonflikter betydligt ogynnsammare än föregående år. I likhet med vad som var fallet även år 1915 företogos de flesta strejkerna utan medverkan eller understöd från någon fackorganisation. En undersökning av de fall, där arbetarna voro organiserade, ger emellertid vid handen, att dessa konflikter i stort sett lämnat bättre resultat än arbetsinställelserna i gemen: sålunda bilades 20·0 % av ifrågavarande strejker (omfattande 6·5 % av arbetarna) i enlighet med arbetarnas fordringar, under det 21·5 % av strejkerna (26·7 % av arbetarna) slutade på arbetsgivarnas villkor.

Arbetsplatser, vid vilka arbete bedrevs för försvarsväsendets räkning, berördes i minst 47 fall av arbetsinställelser.

(Reichsarbeitsblatt.)

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1916, sid. 589.

Arbetsinställelser i Österrike under åren 1914 och 1915. Under år 1914 inträffade i Österrike 260 strejker och 18 lockouter eller inalles 278 arbetsinställelser omfattande tillsammans 40 329 arbetare (33 412 strejkande och 6 917 utestängda). Under år 1915 utbröto åter endast 40 arbetsinställelser med sammanlagt 8 110 berörda arbetare, däribland en lockout med 159 arbetare. Dessa siffror äro de lägsta, som hittills förekommit något år alltsedan 1894; även för 1914 var konflikternas antal och omfattning avsevärt mindre än något av de senare åren.[1]

Av de olika näringsgrupperna uppvisade gruvdriften under båda de här ifrågavarande åren, liksom även under närmaste föregående år, det största antalet *strejkande:* 43 % av hela antalet arbetare år 1914 och 75 % år 1915; för åren 1912 och 1913 voro motsvarande siffror 45 resp. 40 %. I andra rummet kommo år 1914 byggnadsarbetarna (16·5 %), 1915 däremot textilarbetarna (19·4 % av hela antalet strejkande).

Strejkernas varaktighet utgjorde 1914 i genomsnitt 15 dagar, vilket något understiger medelsiffran för de föregående åren. Under 1915 voro arbetsinställelserna i allmänhet mycket kortvariga, i medeltal 2 ½ dagar.

Såsom huvudsaklig eller bidragande konfliktorsak angåvos lönefrågor vid 176 strejker år 1914 och 25 år 1915, tvister om arbetstiden vid 37 resp. 3 strejker samt andra orsaker vid 82 resp. 14 strejker.

Arbetsinställelsernas resultat med hänsyn till antalet strejkande arbetare framgår av nedanstående sammanställning:

	Strejkande arbetare			
	1915		1914	
	Antal	%	Antal	%
Arbetsgivarnas villkor	1 852	23·3	8 777	26·3
Arbetarnas fordringar	2 248	28·3	11 723	35·1
Kompromiss	3 851	48·4	12 912	38·6

Antalet genom strejkerna förlorade arbetsdagar beräknades till 283 056 år 1914 och 18 000 år 1915.

I fråga om *lockouterna* föreligga för år 1914 endast tämligen summariska uppgifter. I tvenne fall uppgavs utgången hava varit ur arbetarsynpunkt övervägande gynnsam. Under år 1915 förekom, som ovan nämnts endast, en dylik arbetsinställelse, vilken föranleddes genom arbetarnas begäran om övertidsersättning och resulterade i att detta krav av arbetsgivaren godkändes.

(Soziale Rundschau.)

Den norska medlingsinstitutionens verksamhet år 1916. De jämlikt lagen den 6 augusti 1915[2] tillsatta medlingsmännen för arbetstvister hava under sitt första verksamhetsår, 1916, handlagt tillsammans 39 konflikter, varav 10 komma på riksmedlingsmannen. Denne medlade dessutom i 2 fall — däribland en konflikt vid norska Amerikalinjen — där fråga icke var om sådan arbetstvist, som medlingsmannen enligt lag är skyldig att befatta sig med, men där parterna likväl på eget initiativ begärt medling.

Förbud mot arbetsinställelse har av riksmedlingsmannen utfärdats vid 7 konflikter. I ett fall, vid en bagerikonflikt i en hamnstad, motiverades förbudet därmed, att en stor mängd fiskare från andra orter för tillfället voro samlade på platsen.

Arbetsinställelse utbröt i 8 fall, innan medlingsarbetet börjat, och i 9 fall under medlingens gång. Av ifrågavarande 17 arbetsinställelser stodo 4 i samband med den s. k. storstrejken i maj 1916, vilken ledde till antagande av lagen om obligatorisk skiljedom.[3] De övriga arbetsinställelserna voro samtliga av mindre betydelse. Utan arbetsnedläggelse bilades 22 konflikter.

Antalet av de redovisade arbetstvisterna berörda arbetsgivare utgjorde 659, antalet arbetare 32 640.

(Sociale Meddelelser.)

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1915, sid. 561.
[2] » » » » » » 875.
[3] » » » » 1916, » 666.

— Arbetarskydd. Socialförsäkring. —

De nya finska arbetarskydds- och olycksfallsförsäkringslagarna. I Finland har liksom i Sverige en ny författning om olycksfallsförsäkring trätt i kraft från och med år 1918. I överensstämmelse med av lantdagen fattat beslut utfärdade nämligen temporära regeringen i Petrograd den 18 augusti 1917 *förordning om arbetares olycksfallsförsäkring*, varigenom den förut gällande lagen angående arbetsgivares ansvarighet för kroppsskada, som drabbar arbetare, upphävdes. Den nya förordningens giltighetsområde är så till vida mera begränsat än den svenska lagens, att bestämmelserna endast äga tillämpning å egentliga kroppsarbetare samt arbetsförmän med inkomst ej överstigande 3 000 mark. Förordningens tillämpning har vidare begränsats, i fråga om jordbruk och på landsbygden belägna industriella anläggningar till sådana företag, som använda kraftmaskiner, samt i fråga om byggnadsverksamhet och fiske till företag, som sysselsätta minst 5 resp. 3 avlönade arbetare. Möjlighet till dispensering har dessutom medgivits för företag, som äro förenade med synnerligen ringa fara för olycksfall samt under vissa förutsättningar även för företag, belägna i avlägset liggande landsorter.

För säkerställande av det arbetarna tillkommande skadeståndet föreskrives obligatorisk försäkring i av senaten godkänd anstalt. Någon statsanstalt för detta ändamål har ännu ej kommit till stånd.

Vid kroppsskada av övergående art skall som skadeersättning utgivas sjukvård och underhållsbidrag, det sistnämnda utgående från tredje dagen efter olycksfallet med ett belopp, motsvarande $^2/_3$ av den skadades arbetsförtjänst, dock högst 3 mark och minst 1·50 per dag (i intet fall likväl mer än $^9/_{10}$ av arbetarens normala inkomst).

Vid bestående arbetsoförmåga, som anses hava inträtt, därest den skadade ej blivit återställd inom 120 dagar, är arbetaren likaledes berättigad till skadestånd, motsvarande i regel $^2/_3$ av hans förutvarande medelförtjänst. Vid olycksfall med dödlig utgång utgår begravningshjälp samt årligt skadestånd till efterlevande anhöriga, vilket efter familjens storlek kan uppgå till 40—80 % av den avlidnes inkomster.

Såsom högsta instans för ersättningsfrågor har liksom i Sverige inrättats ett försäkringsråd.

Angående försäkring av sjömän och fartygsbetjäning har utfärdats en särskild, på ungefär enahanda grunder byggd förordning.

Även i fråga om arbetarskydd har i Finland en ny lag från och med år 1918 trätt i kraft. I överensstämmelse med lantdagens beslut utfärdades nämligen samtidigt med de nyssnämnda försäkringslagarna förordningar angående *arbetet i industriella och vissa andra yrken* samt angående *yrkesinspektion* (sistnämnda författning trädande i kraft den 18 februari 1918). Den nya arbetarskyddsförordningen företer liksom olycksfallsförsäkringsförordningen i väsentliga delar överensstämmelse med motsvarande svenska lagar. Bland mera anmärkningsvärda skiljaktigheter kan nämnas, att arbetare under 18 år, vilka i Sverige sammanfattas under benämningen m i n d e r å r i g a, i Finland uppdelas i två kategorier, u n g a p e r s o n e r (15—18 år) samt b a r n, beträffande vilka i vissa avseenden olika bestämmelser gälla. Minimiåldern för minderårigas användande i industriellt arbete, som i Sverige är 13 år för gossar och 14 år för flickor, är i Finland för båda könen som regel fastställd till 14 år. I motsats mot vad i Sverige är fallet, är arbetstidens längd i vissa avseenden begränsad ej endast för kvinnor och minderåriga, utan även för vuxna manliga arbetare. Nattarbete får sålunda i regel icke förekomma annat än där arbetstiden är indelad i 8 timmars skift. Den ordinarie arbetstidens längd är för alla arbetare begränsad till 10 timmar per dygn eller sammanlagt 120 timmar under 2 veckor. Övertidsarbete må därutöver förekomma högst 10 timmar per vecka, därest icke olyckshändelse eller annat nödfall nödvändiggör längre utsträckning av arbetstiden; vid dylikt övertids- eller nödfallsarbete skall erläggas minst 50 % förhöjd avlöning. Söndagsvilan skall i regel utsträckas till 30 timmar; eventuellt söndagsarbete betalas med 100 % tillägg.

Y r k e s i n s p e k t i o n e n s personal skall enligt den nya förordningen bestå av en överinspektör, en kvinnlig biträdande överinspektör, samt manliga och kvinnliga yrkesinspektörer till nödigt antal, varjämte i mån av behov skola anställas arbetarassistenter.

(Arbetsstatistisk Tidskrift.)

De kommunala hjälpkassornas verksamhet i Danmark under räkenskapsåret 1916—1917.[1] Den verksamhet, som utövas av de enligt lagen den 29 april 1913 upprättade hjälpkassorna, har genom tillkomsten av nya arbetsuppgifter under krigsåren avsevärt utvidgats. I den redogörelse över dessa kassors verksamhet under räkenskapsåret 1914—1915, som förut återgivits i dessa Meddelanden, anfördes, hurusom under nämnda år betydande belopp genom hjälpkassorna utbetalats på grund av de provisoriska lagarna om understöd åt anhöriga till i krigstjänst inkallade värnpliktiga (7/8 1914) samt vid extra ordinär arbetslöshet (2/10 1914). Sistnämnda lag upphörde genom dyrtidslagen den 22/12 1915, vilken åter den 28/12 1916 ersattes med en ny författning med samma namn. Vid tillämpningen av samtliga dessa lagar hava hjälpkassorna tagits i anspråk. Inalles har under räkenskapsåret 1916—1917 i understöd utbetalats 11 946 000 kronor, varav 1 390 000 kronor i enlighet med 1913 års hjälpkasselag, 3 789 000 kronor som understöd åt de värnpliktigas familjer enligt 1914 års lag samt 6 767 000 enligt dyrtidslagen. Understödsverksamhetens utveckling under de fyra hittills gångna verksamhetsåren, belyses av nedanstående översikt:

Räkenskapsår:	1913—14	1914—15	1915—16	1916—17
Antal understödstagare	30 000	54 000	113 000	159 000
Understöd enligt 1913 års lag . . . . Kr.	1 403 000	1 321 000	1 356 000	1 390 000
Understöd enligt provisoriska lagar . . »	—	2 577 000	6 720 000	10 556 000
Summa Kr.	**1 403 000**	**3 898 000**	**8 076 000**	**11 946 000**

Kassornas inkomster, som till allra största delen utgöras av bidrag från stat och kommun, uppgingo under senaste räkenskapsåret till 12 015 000 kronor. Kassornas tillgångar utgjorde den 31/3 1917 sammanlagt 679 000 kronor.

(Statistiske Efterretninger.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under oktober 1917. Inom nästan alla mera betydande industrier *förefanns under oktober god arbetstillgång; i många fall förekom övertidsarbete.* Ställningen inom bomulls- och ylleindustrierna påverkades emellertid kännbart av gällande restriktiva förordningar. Choklad-, konfekt- och kextillverkningen led avbräck genom sockerbristen. Maskin- och skeppsbyggnadsindustrierna arbetade under högtryck. Den privata byggnadsverksamheten var fortfarande obetydlig.

Löneförbättringar (krigstidstillägg inberäknat) kommo under månaden nära 600 000 arbetare *tillgodo med tillsammans* 130 000 *pund sterling i veckan. De största höjningarna* träffade maskinister och gjutare vid ammunitionsfabriker med 12·5 %; vissa arbetare inom ylleindustrien kommo upp till 48 à 60 % över fredslönerna.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 69, med sammanlagt 86 417 berörda arbetare och 568 200 förlorade arbetsdagar mot 77 767 resp. 705 100 under sistlidne september månad samt 18 697 resp. 106 600 under oktober 1916.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fem-veckorsperiod, som slutade den 12 oktober 1917, i medeltal 38 097 per vecka mot 38 133 under föregående fyra-veckors-period och 40 005 under den period, som slutade den 13 oktober 1916. Antalet tillsatta platser i genomsnitt pr vecka uppgick under perioden till resp. 28 477, 29 363 och 30 413.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under november 1917. Läget å arbetsmarknaden var under november månad 1917 gynnsamt, och de viktigaste industrierna företedde i vissa avseenden starkare verksamhet än under samma månad 1916.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1913, sid. 415, årg. 1916, sid. 332.

Enligt sjukkassornas redovisning för sina i arbete varande medlemmar hade dessa under tiden 1 november—1 december ökats med sammanlagt 43 380 eller 0·56 % mot en minskning av 0·30 % under samma tid föregående år. Ökningen fördelade sig med 8 138 eller 0·22 % på männen och 35 242 eller 0·87 % på kvinnorna. Att märka är emellertid att krigsfångarnas arbete ej kommer till uttryck i sjukkassestatistiken.

Av 1 058 911 redovisade medlemmar av 34 fackförbund voro under november månad 7 065 eller 0·7 % arbetslösa. De arbetslösa utgjorde under närmast föregående månad likaledes 0·7 %, under november månad 1916, 1915 och 1914 resp. 1·7, 2·5 och 8·2 %.

Enligt arbetsförmedlingens statistik kommo under november 1917 på 100 lediga platser för män 56 arbetssökande (mot 54 under oktober) och på 100 lediga platser för kvinnor 108 arbetssökande (mot 98 under oktober).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslösheten i Danmark under hösten 1917. Arbetslösheten i Danmark har under senare delen av år 1917 företett en högst oroväckande stegring. Arbetslöshetsprocenten inom fackföreningarna, som den 1 juli uppgick till 3·7 %, ökades successivt till 4·6 % den 1 augusti, 5·7 % den 1 september, 6·4 % den 1 oktober och 9·3 % den 1 november, en utveckling, som måste betecknas såsom så mycket mer oroande, som försämringen inträtt redan under den del av året, då arbetstillgången brukar vara allra bäst och arbetslösheten under normala förhållanden snarare minskas än ökas. År 1916 var arbetslöshetssiffran 2 % såväl 1 juli som 1 oktober. För de senaste månadsskiftena föreligga ännu inga uppgifter om arbetslösheten inom fackföreningarna, men de från arbetsförmedlingsanstalterna inkomna månadsrapporterna giva otvetydigt vid handen, att utvecklingen fortgått i allt mer ogynnsam riktning. Antalet vid anstalterna anmälda arbetslösa, som den 1 oktober uppgick til 9 306, hade den 1 november ökats till 14 501 och den 1 december till 25 786. Föregående år voro motsvarande siffror allenast 2 575 den 1 november och 4 376 den 1 december.[1] Samtidigt har antalet lediga och tillsatta platser efterhand minskats. Antalet tillsatta platser i förhållande till antalet under månaden anmälda arbetssökande, utgjorde i juni 49 %, i juli 42 %, i augusti och september 36 %, i oktober 27 och i november endast 14 %.

Av dessa siffror att döma har den av världshandelsblockaden framkallade krisen å den danska arbetsmarknaden antagit vida större dimensioner än vare sig i Sverige eller Norge. Orsaken till denna ödesdigra utveckling får, såsom vederbörande myndigheter i Danmark själva framhållit, sökas däruti, att landet i vida mindre mån än grannstaterna äger en på inhemska råvarutillgångar byggd industri och sålunda i mycket hög grad är beroende av samfärdseln med utlandet.

För att i möjligaste mån inskränka arbetslösheten planeras omfattande nödhjälpsarbeten under innevarande vinter. Arbetslöshetskommissionen har hos regeringen hemställt om, att ett anslag å 30 millioner kronor i detta syfte måtte ställas till förfogande för utlåning till kommunerna. Inalles torde för statliga och kommunala nödhjälpsarbeten komma att av riksdagen begäras ett anslag av 50 millioner. För de åtgärder, som vidtagits för att bereda de arbetslösa extra ordinärt understöd, lämnas i efterföljande artikel närmare redogörelse.

Den danska lagen om extra ordinärt arbetslöshetsunderstöd. I överensstämmelse med av riksdagen fattat beslut utfärdade danska regeringen den 27 oktober 1917 en ny lag om vissa av den rådande kristiden betingade tillägg och ändringar till arbetslöshetsförsäkringslagen den 8 april 1914. De nya provisoriska bestämmelserna, vilka äro avsedda att äga tillämpning endast under den innevarande vintern — intill 31 mars 1918 — innebära, att med hänsyn till den befarade svåra arbetslösheten dels vissa jämkningar skola göras i fråga om villkoren för erhållande av arbetslöshetsunderstöd, dels ock dyrtidshjälp av statsmedel skall lämnas de arbetslösa som tillägg till det ordinarie understödet eller som fortsatt understöd efter den ordinarie understödstidens utgång.

De fastställda jämkningarna av villkoren för arbetslöshetsunderstöd äro följande:

1) Bestämmelsen om 12 månaders medlemskap i arbetslöshetskassa, innan understöd får utgå, suspenderas tills vidare.

[1] Jfr Soc. Medd. sid. 1014.

2) Rätt till understöd kan efter arbetslöshetsnämndens bestämmande inträda även vid partiell arbetslöshet genom förkortning av arbetstiden, därest arbetaren därvid blivit arbetslös minst två dagar i veckan. Om arbetet anordnats så, att driften pågår alla arbetsdagar, men med reducerad arbetstid, kan likaledes efter särskild prövning understöd medgivas, därest det styrkts, att förkortningen motsvarar minst $^1/_3$ av arbetstiden.

3) De för vissa arbetslöshetskassor gällande bestämmelserna om understödsverksamhetens upphörande under viss del av året eller om en karenstid av mer än 6 dagar, suspenderas tills vidare.

För de ökade kostnader som tillskyndas arbetslöshetskassorna genom den i mom. 1) angivna utsträckningen av understödsrätten, erhålla dessa ersättning av statsmedel med belopp, motsvarande medlemsavgifter + statsbidrag för den bortfallande väntetiden. Dessutom kunna kassorna efter prövning i varje särskilt fall, erhålla statsbidrag till täckande av de ökade bördor, som genom ovan nämnda utsträckningar av understödsrätten blivit dem pålagda. För detta ändamål har till arbetslöshetsnämndens förfogande ställts ett anslag av en million kronor. (Utgifterna äro beräknade till c:a 200 000 kronor per månad november—mars). Vid bestämmande av storleken av ifrågavarande statsbidrag skall, enligt vad som framhållits i det till grund för lagen liggande regeringsförslaget, hänsyn tagas till ej allenast kassorna genom de nya bestämmelserna tillfogade ökade utgifter, utan ock till i vad mån de ifrågavarande kassorna över huvud taget blivit hårt belastade genom med kristiden sammanhängande förhållanden.

För underlättande av bildandet av nya kassor inom fack, där sådana ej förut funnits, kan inrikesministern efter framställning från arbetslöshetsnämnden tilldela dylika kassor statsbidrag för upprättande av reservfond, med villkor att hälften av detta anslag inom loppet av 10 år återbetalas genom avdrag å det ordinarie statsbidraget.

Den enligt lagen utgående dyrtidshjälpen är avsedd att träda i stället för det understöd, som förut utgått på grund av dyrtidslagen den 28 december 1916. I motsats till vad förut varit fallet, skall dyrtidshjälpen från 1 november 1917 alltid utgå genom arbetslöshetskassorna. Dyrtidshjälpen skall utgå antingen som tillägg till det ordinarie understödet eller som fortsatt dyrtidshjälp. Tillägget skall utgöra:

för familjeförsörjare: 50 % av ordinarie understöd, dock minst 75 öre per dag;

för övriga medlemmar: 30 % av ordinarie understöd, dock minst 50 öre per dag.

För medlemmar av arbetslöshetskassor, vilkas understödsbelopp äro så låga, att de, nyssnämnda tillägg inberäknat, ej uppgå till kr. 1·75 för heltbetalande och 1·25 för halvtbetalande medlem, ökas dyrtidshjälpen, så att sammanlagda understödet uppgår till angivna belopp.

Därest en arbetslöshetskassa stadgeenligt icke lämnar sina medlemmar understöd under samtliga sju veckodagar, och det kan visas, att en dylik inskränkning motiverats med bristande förmåga hos flertalet av medlemmarna att erlägga erforderliga avgifter, kan efter framställning från arbetslöshetsnämnden inrikesministern medgiva medlemmarna av ifrågavarande kassa dyrtidshjälp med ett belopp, motsvarande det stadgeenliga understödet även under de dagar, då understöd icke skulle utgå.

Fortsatt dyrtidshjälp till sådana medlemmar, vilka redan överskridit den för utbekommande av ordinarie understöd fastställda maximitiden, skall enligt lagen utgå med samma belopp, som den arbetslöse förut uppburit i ordinarie understöd + förut angivna tillägg.

Förutom vad sålunda fastställts, skall hyresbidrag med högst 35 kronor kunna lämnas familjeförsörjare, vilka varit arbetslösa:

antingen hela den sist förflutna månaden:

eller inalles 30 dagar under loppet av de senaste 60 dagarna;

» » 60 » » » » » » 90 » .

Sedan dylikt hyresbidrag en gång utbetalats, får ny ansökan därom ej beviljas, förr än efter ytterligare en månad, och då under förutsättning, att vidkommande familjeförsörjare efter mottagande av sista bidraget ånyo varit arbetslös under så lång tid, som ovan är sagt.

I särskilt ömmande fall — såsom vid sjukdom, stort barnantal, tryckande skuldsättning — kan ytterligare understöd lämnas av vederbörande kommunala hjälpkassa enligt i dyrtidslagen fastställda allmänna regler.

Dyrtidshjälp liksom hyresbidrag bestridas av statskassan, mot villkor att $^1/_3$ av beloppet ersättes staten från de kommuner, där de arbetslösa hava sin uppehållsort. Kommuner, som genom

omfattande arbetslöshet blivit synnerligen hårt belastade, kunna dock helt eller delvis erhålla befrielse från skyldigheten att till statskassan inbetala detta bidrag, liksom också från att ersätta motsvarande på dem ankommande andel av den dyrtidshjälp, som jämlikt lagen 28/12 1916 utbetalats under tiden 1 mars—31 oktober 1917.

(Social Forsorg.)

— Arbetsförmedling. —

Den offentliga arbetsförmedlingen i Älvsborgs län. I anledning av den hotande försämringen å arbetsmarknaden, särskilt inom textilindustrien, har länshjälpkommittén i Älvsborgs län beslutat en omorganisation av den hittillsvarande provisoriska arbetsförmedlingsanstalten, i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som förelåg vid 1917 års landsting, men då icke lyckades vinna erforderlig majoritet. Anstaltens huvudkontor skall i enlighet härmed förläggas till Borås, under det avdelningskontor upprättas i Vänersborg, Trollhättan, Åmål och Alingsås. I en del större industricentra å landsbygden skola dessutom ombud anställas. Länshjälpkommittén, vars verkställande utskott numera är förlagt till Borås, har i samband härmed beslutat uppdela sin verksamhet på två arbetsutskott, ett för södra och ett för norra hushållningssällskapsområdet, det sistnämnda förlagt till Vänersborg och stående under ledning av kommitténs vice ordförande.

Arbetsförmedlingskonferensen i Kristiania i september 1917. Den 28 och 29 sistlidne september avhölls i Kristiania en konferens — den första i sitt slag — med representanter för Norges offentliga arbetsförmedling. Liksom vid den i oktober 1916 avhållna motsvarande danska konferensen i Köpenhamn[1] hade inbjudan utgått till av arbetsförmedlingsfrågan intresserade institutioner i övriga skandinaviska länder att sända representanter till konferensen. Såsom representanter för Sverige deltogo sekreteraren E. Bjurstedt och förste aktuarien O. Järte från socialstyrelsen samt föreståndaren för Stockholms stads arbetsförmedling S. Grufman.

Konferensens förhandlingar inleddes med orienterande föredrag av danske arbetsanvisningsdirektören Jensen-Sönderup, förste aktuarien Järte samt norske arbetsförmedlingsinspektören Hvidsten, vilka var för sig redogjorde för arbetsförmedlingens utveckling och därmed sammanhängande spörsmål i respektive länder. Under de följande förhandlingarna berördes bland annat frågan om den ökade utväxling av arbetskraft, som under senare tid ägt rum mellan de skandinaviska länderna, och de krav på samverkan mellan arbetsförmedlingen inom dessa länder, som i anledning därav framkommit. På därom framställd förfrågan lämnade samtidigt de svenska och danska representanterna redogörelse för de anordningar, som i deras hemland vidtagits för beredande av reshjälp o. d. åt arbetare, vilka anvisats arbete utom hemorten.

Konferensens tid upptogs i övrigt av överläggningar rörande vissa med hänsyn till den offentliga arbetsförmedlingens utveckling i Norge aktuella spörsmål. De viktigaste av dessa frågor framgå av den resolution, konferensen beslöt avlåta till socialdepartementet. Häri hemställdes nämligen:

1) att tillstånd till upprättande av nya plats- eller kommissionskontor icke måtte meddelas i kommuner, där offentliga arbetsförmedlingskontor vore i verksamhet;

2) att staten och kommunerna måtte ålägga sina arbetschefer att i största möjliga utsträckning anlita den offentliga arbetsförmedlingen;

3) att järnvägarnas nuvarande nedsatta biljettpriser för arbetslösa måtte bibehållas samt utsträckas att gälla även tjänstefolk, ävensom att åtgärder måtte vidtagas för utverkande av motsvarande prisnedsättningar även å ångbåtar, då stora landsdelar eljest vore utestängda från att draga gagn av dessa billigare resor;

4) att från kommunerna anslag måtte ställas till arbetsförmedlingskontorens förfogande till förskottering av reshjälp åt arbetslösa, vilka själva saknade medel att betala järnvägs- eller ångbåtsbiljett.

---

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1301.

Den offentliga arbetsförmedlingen i Norge år 1916. Enligt vad den från 1 oktober 1916 tillsatte arbetsförmedlingsinspektörens nu utkomna första årsberättelse giver vid handen, voro vid 1916 års början 26 offentliga arbetsförmedlingskontor i verksamhet. Under året öppnades ett nytt kontor och under förra delen av år 1917 tillkommo ytterligare 4, vadan hela antalet vid tiden för årsredogörelsens utgivande uppgick till 31.

Antalet arbetssökande under redogörelseåret utgjorde 93 681, antalet lediga platser 106 265 och antalet tillsatta platser 70 490. Inalles tillsattes 70 % av de lediga platserna å manliga och 61 % å kvinnliga avdelningen. Som ett vittnesbörd om de goda konjunkturer, som under året varit rådande å arbetsmarknaden, påvisas, att antalet lediga platser överstigit antalet arbetssökande ej blott å kvinnliga avdelningen, där brist å arbetskraft även föregående år framträtt, utan också å manliga avdelningen, där antalet arbetssökande förut under alla år intill 1916 varit större än antalet lediga platser. Överskottet av manliga arbetssökande utöver antalet lediga platser uppgick sålunda år 1914 till över 14 000 och 1915 till nära 11 000, medan år 1916 utvisar ett underskott av 1 243 manliga arbetssökande. Bristen å arbetskraft framträdde särskilt inom grupperna jord- och skogsbruk, där antalet lediga platser var mer än dubbelt så stort som antalet arbetssökande, vidare inom trävaru- och varvsindustrierna samt för hotell- och restaurangpersonal, transport- och grovarbetare. Däremot förefanns mer än tillräcklig tillgång å sjöfolk samt arbetare inom metall-, jord- och sten-, livsmedels- och beklädnadsindustrierna, ävensom byggnads- och handelsarbetare.

De gynnsamma konjunkturerna å arbetsmarknaden hava, att döma av de i berättelsen medtagna siffrorna för förra hälvten av år 1917, fortsatt även under detta år. Antalet manliga arbetssökande hade nämligen under ifrågavarande månader överstigit antalet lediga platser med allenast 456, ett överskott, som måste anses synnerligen obetydligt med hänsyn därtill, att arbetstillgången under årets förra hälvt alltid är mindre än under senare halvåret. Under år 1916 redovisades sålunda under motsvarande månader ett överskott av nära 2 000 manliga arbetssökande, medan däremot senare delen av året uppvisade ett motsatt förhållande.

Den offentliga arbetsförmedlingens utveckling alltsedan år 1898, då de första kontoren upprättades i Kristiania och Bergen, framgår av följande översikt:

	Arbetssökande	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssökande	Lediga platser	Tillsatta platser
1898	7 903	5 467	3 833	1908	39 254	32 149	20 839
1899	13 755	9 376	6 682	1909	51 139	38 733	26 379
1900	16 088	9 365	7 296	1910	51 690	44 126	32 100
1901	17 506	10 827	8 835	1911	52 065	49 287	35 387
1902	24 799	12 246	10 950	1912	52 376	52 439	37 107
1903	28 465	14 723	13 342	1913	57 852	56 434	39 705
1904	29 819	16 298	14 043	1914	75 192	65 670	45 935
1905	38 357	21 532	17 861	1915	84 167	78 371	56 764
1906	37 952	25 139	19 624	1916	93 681	106 265	70 490
1907	32 356	27 194	20 404	1917 ($^1/_1$—$^{30}/_6$)	48 594	57 098	36 664

De ävenledes under arbetsförmedlingsinspektörens överinseende stående statsunderstödda arbetslöshetskassorna uppgingo år 1916 till ett antal av 22. Kassornas verksamhet framgår av nedanstående sammanställning:

	Antal kassor	Antal medlemmar	Antal arbetslösa	Antal understödsdagar
1914	19	34 571	5 646	147 768
1915	21	37 830	4 962	138 676
1916	22	41 384	3 589	73 938

Det trots kassornas växande medlemsnumerär avsevärt minskade understödsbehovet under år 1916 vittnar lika väl som den ovan anförda arbetsförmedlingsstatistiken om arbetsmarknadens gynnsamma läge under redogörelseåret.

— Bostadsförhållanden. —

Åtgärder mot bostadsbristen i Danmark. Den jämlikt lagen 26/10 1916 tillsatta bostadskommissionen[1] avgav den 26/11 1917 tredje delen av sitt betänkande, innefattande en översikt av bostadsbristens nuvarande omfattning och en serie förslag till åtgärder mot detta missförhållande. Genom en statistisk utredning påvisas, att det rådande nödtillståndet icke får tillskrivas främlingsinvasionen, som nu är mindre än före kriget, utan helt och hållet beror på, att byggnadsverksamheten så gott som upphört, under det befolkningen allt jämt växer och måste trängas samman i allt mer otillfredsställande bostäder. För byggnadsverksamhetens igångsättande krävas stora uppoffringar av allmänna medel, men dessa medel komma under nu rådande förhållanden till dubbel nytta, enär den överhandtagande arbetslösheten därmed också motverkas. De åtgärder, som föreslås för byggnadsverksamhetens befrämjande, äro i huvudsak följande:

1) Statsbidrag, motsvarande 10 % av byggnadskostnaden, till kommuner, som främja produktionen av smålägenheter, antingen genom egen byggnadsverksamheter eller genom understöd av kooperativa eller privata företag, under förutsättning dock, att kommunen, där fråga är om bidrag till enskilt företag, själv bidrager med minst lika stort belopp samt i övrigt såvitt möjligt underlättar anskaffandet av erforderligt byggnadskapital genom lån e. d.

2) Understöd åt privata byggnadsföretag, som icke erhållit bidrag enligt föregående punkt, i viss proportion till åtgången av byggnadsmaterial (20 kr. per 1 000 murtegel).

3) Åtgärder för reglering av prisstegringen å byggnadsmaterial.

4) Upprättande av ett särskilt statsorgan för planläggande och främjande av den med allmänna medel understödda byggnadsverksamheten.

För att avhjälpa den värsta bostadsnöden under tiden, intill dess den planerade byggnadsverksamheten kan göra sina verkningar gällande, föreslås ett premieringssystem för personer, som ställa sina bostäder till kommunens förfogande för upplåtelse åt husvilla familjer. En ensamboende person, som sålunda för ett år avstår från en av honom bebodd, självständig lägenhet, skall i enlighet härmed erhålla en premie av 135 kronor för tvårumslägenhet och 150 kronor för tre- eller fyrarumslägenhet. Därest ifrågavarande person för den tid, han sålunda avstår från sin egen bostad, nödgas hyra in sig hos annan familj eller ensamboende person, må till honom som premie ytterligare utbetalas 20 kronor för första månaden och 10 kronor för varje följande månad. sEnligt verkställda beräkningar skulle enbart i Köpenhamn, där ett liknande premieringssystem redan sedan någon tid tillämpats, bostäder kunna beredas ytterligare 300 à 400 familjer, därest blott 5 % av de ensamboende personer, vilka förfoga över tvårumslägenheter, ville på nämnda sätt ställa dessa till kommunens förfogande. Till andra än ensamboende personer har man, på grund av i Köpenhamn vunnen erfarenhet, ej velat utsträcka premieringssystemet, för att icke därigenom ytterligare öka bostadsnödens sociala vådor.

— Nykterhetsfrågan. —

Det tillfälliga danska spritdrycksförbudets verkningar. Den 27 februari 1917 utfärdades i Danmark, närmast i inventeringssyfte, ett tillfälligt förbud mot försäljning, utskänkning och försändning av spritdrycker. Förbudet gällde till den 26 mars eller i omkring fyra veckor. På framställning av den danska nykterhetskommittén har Indenrigsministeriet nyligen offentliggjort en översikt av förbudets verkningar, grundad på uppgifter från polismyndigheterna ävensom från vissa andra myndigheter samt institutioner.

I redogörelsen framhållas till en början de stora svårigheter det möter, att draga slutsatser rörande verkningarna av ett spritförbud, som var så kortvarigt och som ej omfattade vin och öl. Det framhålles emellertid, att i städerna förbudet synes hava varit ganska effektivt. Det kom utan varning, varför förbrukarna endast i ringa utsträckning kunna antagas hava försett sig med

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1301.

lager, och den i Danmark så lätta åtkomsten av spritdrycker medför, att man under vanliga förhållanden ej plägar hava hemma nämnvärda rusdrycksförråd. Däremot torde å landsbygden spritlagren sannolikt varit större än i städerna, varför förbrukningen av spritdrycker där antagligen icke avtagit i lika hög grad som i landet i dess helhet. Att särskilt i städerna konsumtionen av spritdrycker i icke ringa utsträckning ersatts med ökad förtäring av alkoholstarkare vinsorter samt av öl, anses otvivelaktigt.

Nedgången i fylleriförseelsernas antal under förbudsperioden framgår av nedanstående tablå över antalet för fylleri anhållna personer:

	År 1916.			År 1917.		
	Januari	Februari	Mars	Januari	Februari	Mars
Köpenhamn	795	814	940	821	738	302
Övriga städer	608	576	675	658	609	247
Landsbygden	59	53	48	36	55	17
Hela landet	**1 462**	**1 443**	**1 663**	**1 515**	**1 402**	**566**

Antalet anmälda misshandels- och andra våldsbrott, som under januari och februari månader år 1917 varit ungefär detsamma som under motsvarande månader år 1916, gick under mars ned till 93 från 181 föregående år. Sedlighetsbrotten visade däremot redan under januari och februari år 1917 en betydlig minskning i antal mot föregående år, varför nedgången under mars 1917 i jämförelse med mars 1916 endast i helt ringa, om ens någon, utsträckning synes vara att tillskriva spritdrycksförbudet.

Under tiden från den 1—10 mars inlades på Kommunehospitalet i Köpenhamn 9 patienter för delirium, men därefter intogs ingen under resten av förbudstiden. Under tiden efter förbudets upphörande inlades från den 25 mars till den 7 april blott en patient, medan det normala antalet förut var 5 i veckan. Från Kommunehospitalet har även lämnats en översikt av antalet patienter behandlade för könssjukdomar från den 1 mars t. o. m. den 30 april under åren 1913—1917, men någon inverkan av förbudet på ifrågavarande sjukdomars frekvens kan knappast spåras.

Att även efter förbudets upphävande en icke obetydlig förbättring i nykterhetstillståndet visat sig i Danmark, anses mindre vara att tillskriva förbudet än den betydande förhöjning av priset på all spirituosa, som ägt rum.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

November månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under november månad.

Översikt av verksamheten under *november* månad år 1917.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 020	2 986	2 406	2 988	2 496	1 748	**6 008**	**5 482**	**4 154**
Stockholms län	1 415	1 514	1 101	372	285	195	**1 787**	**1 799**	**1 296**
Uppsala län	385	358	170	177	162	136	**562**	**520**	**306**
Södermanlands län	472	490	353	242	175	127	**714**	**665**	**480**
Östergötlands län	548	522	361	511	278	216	**1 059**	**800**	**577**
Norrköping	489	390	308	490	207	139	**979**	**597**	**447**
Jönköpings län	239	208	144	189	86	59	**428**	**294**	**203**
Kronobergs län	39	64	34	39	36	29	**78**	**100**	**63**
Norra Kalmar län	47	45	36	45	33	29	**92**	**78**	**65**
Södra Kalmar län	138	107	93	100	37	28	**238**	**144**	**121**
Gottlands län	73	65	64	72	42	33	**145**	**107**	**97**
Blekinge län	386	347	299	262	188	142	**648**	**535**	**441**
Kristianstads län	309	457	271	196	199	121	**505**	**656**	**392**
Malmöhus län: Malmö	1 091	852	694	1 278	776	631	**2 369**	**1 628**	**1 325**
Malmöhus län: Lund	248	137	119	107	57	50	**355**	**194**	**169**
Malmöhus län: Landskrona	152	128	107	47	39	20	**199**	**167**	**127**
Malmöhus län: Hälsingborg	409	196	179	294	195	150	**703**	**391**	**329**
Malmöhus län: Ystad	177	61	56	128	35	26	**305**	**96**	**82**
Malmöhus län: Trälleborg	112	79	74	44	23	20	**156**	**102**	**94**
Malmöhus län: Eslöv	191	145	121	31	37	23	**222**	**182**	**144**
Malmöhus län: Skurup	50	51	40	35	25	24	**85**	**76**	**64**
Hallands län	206	208	187	118	80	70	**324**	**288**	**257**
Göteb. o. Bohus län	326	280	181	157	106	60	**483**	**386**	**241**
Göteborg	1 970	1 872	1 725	1 064	872	632	**3 034**	**2 744**	**2 357**
Älvsborgs län	102	74	64	35	22	9	**137**	**96**	**73**
Skaraborgs län	202	311	139	157	118	76	**359**	**429**	**215**
Värmlands län	95	103	80	111	126	91	**206**	**229**	**171**
Örebro län	451	658	330	309	257	186	**760**	**915**	**516**
Västmanlands län	379	363	207	224	244	173	**603**	**607**	**380**
Kopparbergs län	322	230	194	248	171	110	**570**	**401**	**304**
Gävle stad och län	287	350	229	145	116	101	**432**	**466**	**330**
Västernorrlands län	192	205	163	103	98	76	**295**	**303**	**239**
Jämtlands län	243	228	210	183	129	109	**426**	**357**	**319**
Västerbottens län	119	88	73	96	72	53	**215**	**160**	**126**
Norrbottens län	98	307	78	111	117	80	**209**	**424**	**158**
Tillsammans nov. 1917	**14 982**	**14 479**	**10 890**	**10 708**	**7 989**	**5 772**	**25 690**	**22 418**	**16 662**
» okt. 1917	*17 657*	*19 364*	*13 493*	*14 638*	*12 953*	*9 187*	*32 295*	*32 317*	*22 680*
» nov. 1916	12 564	12 911	9 236	9 460	7 841	5 352	22 024	20 752	14 588
» » 1915	13 976	10 426	8 153	10 617	7 045	5 092	24 593	17 471	13 245
» » 1914	18 232	7 644	6 406	9 156	6 656	4 599	27 388	14 300	11 005

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan: med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	3 118	2 775	2 028	874	924	608	**3 992**	**3 699**	**2 636**	108	71
därav arbetssökande personer	2 885			856			**3 741**				
Skogshushållning	1 085	3 257	2 005	—	—	—	**1 085**	**3 257**	**2 005**	33	62
därav arbetssökande personer	1 022			—			**1 022**				
Gruvdrift och malmförädling	96	117	64	—	—	—	**96**	**117**	**64**	82	55
därav arbetssökande personer	95			—			**95**				
Industri och hantverk m. m.	4 315	2 260	1 691	1 152	507	376	**5 467**	**2 767**	**2 067**	198	75
därav arbetssökande personer	3 701			1 019			**4 720**				
Handel och samfärdsel	1 702	1 564	1 114	1 553	1 064	771	**3 255**	**2 628**	**1 885**	124	72
därav arbetssökande personer	1 426			1 474			**2 900**				
Husligt arbete	3	1	1	6 846	5 377	3 967	**6 849**	**5 378**	**3 968**	127	74
därav arbetssökande personer	3			5 606			**5 609**				
Allmän o. litterär verksamhet	22	35	32	123	48	32	**145**	**83**	**64**	175	77
därav arbetssökande personer	22			121			**143**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 641	4 470	3 955	160	19	18	**4 801**	**4 489**	**3 973**	107	89
därav arbetssökande personer	3 004			145			**3 149**				
Summa för nov. 1917	**14 982**	**14 479**	**10 890**	**10 708**	**7 939**	**5 772**	**25 690**	**22 418**	**16 662**	115	74
därav arbetssökande personer	**12 158**			**9 221**			**21 379**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Nov.	Okt.	Nov.	Nov.	Okt.	Nov.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Män	65	67	*70*	63	62	*67*
Kvinnor	72	79	*95*	52	64	*66*
Tillsammans	**66**	**69**	*73*	**61**	**63**	*67*
Övriga näringsgrenar						
Män	124	115	*128*	79	77	*81*
Kvinnor	128	120	*140*	71	72	*74*
Tillsammans	**126**	**117**	*133*	**75**	**74**	*78*
Samtliga yrkesgrenar						
Män	97	91	*103*	72	70	*75*
Kvinnor	121	113	*135*	68	71	*73*
Tillsammans	**106**	**100**	*115*	**70**	**70**	*74*

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under november 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 577 platser, varav 1 245 manliga och 332 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 535, 2 123 och 412 samt under nästlidna månad resp. 2 808, 2 093 och 715.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	89	11	9	718	695	577	181	133	101	140	182	120
Därav kvinnor	18	5	5	88	109	85	48	42	35	32	38	28
B Skogshushållning	3	—	—	226	733	458	30	191	62	182	217	164
II. Gruvdrift och malmförädling	1	—	—	6	—	—	1	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	17	1	1	7	—	—	9	5	5	1	—	—
Därav kvinnor	5	—	—									
B Metall- och maskinindustri	319	181	109	42	15	13	15	11	8	25	13	10
Därav kvinnor	45	38	20									
C Trävaruindustri	33	42	31	11	14	9	1	—	—	2	3	1
Därav kvinnor	4	2	2									
D Byggnadsverksamhet	692	310	252	120	53	44	47	23	3	12	11	3
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	22	4	2	4	1	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—									
F Textilindustri	36	5	5	8	—	—	—	—	—	3	—	—
Därav kvinnor	30	5	5	3	—	—				3	—	—
G Beklädnadsindustri	127	64	40	17	6	6	5	1	—	1	—	—
Därav kvinnor	115	61	37	12	5	5						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	192	132	99	20	4	3	8	2	1	2	—	—
Därav kvinnor	76	66	45	2	—	—				2	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	30	35	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	20	18	13									
J Trämasse- o. pappersindustri	20	27	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	18	24	18									
K Grafisk industri	12	12	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	9	3									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	61	77	62	12	7	7	5	1	1	24	5	4
Därav kvinnor	6	16	15							4	1	1
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	102	31	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	56	20	11	1	—	—						
B Butiks- och magasinspersonal	289	269	190	6	1	—	6	4	4	1	4	4
Därav kvinnor	104	52	32	2	—	—	2	2	2			
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	354	215	156	62	28	22	13	13	11	9	4	2
Därav kvinnor	336	202	148	47	22	17	18	12	11	9	4	2
D Landtransport	189	320	132	39	41	27	10	6	3	20	13	9
Därav kvinnor	14	24	5	3	1	1	—	2	1	7	3	2
E Vattentransport	96	78	75	27	5	5	1	—	—	5	3	3
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	10	94	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	6	92	91									
V. Husligt arbete	2 052	1 838	1 282	216	148	87	111	103	86	185	129	94
Därav kvinnor	2 052	1 837	1 281	216	148	87	111	103	86	185	129	94
VI. Allmän och litterär verksamhet	70	31	22	10	—	—	3	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	63	20	12	8	—	—	3	1	1			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 192	1 705	1 529	231	47	37	115	26	20	152	81	66
Därav kvinnor	16	5	5									
Summa för nov. månad år 1917	6 008	5 482	4 154	1 787	1 799	1 296	562	520	306	714	665	480
Därav kvinnor	2 988	2 496	1 748	372	285	195	177	162	186	242	175	127
» » » månad år 1916	5 365	4 439	3 362	1 185	1 200	866	470	455	307	452	489	312
Därav kvinnor	2 816	2 217	1 570	281	175	123	182	171	144	154	147	94

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
81	117	90	316	271	189	65	54	19	12	16	8	115	62	44	36	24	26	A
11	25	22	70	49	35	20	15	5	6	10	5	80	17	12	17	7	7	
4	87	57	37	100	65	10	44	37	4	37	17	15	51	49	17	12	12	B
2	10	5	3	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
2	—	—	8	—	—	8	13	2	—	—	—	4	5	5	3	1	1	A
34	8	7	20	12	8	24	12	5	1	1	1	6	2	2	3	4	4	B
36	10	9	13	6	6	6	4	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	C
			1	—	—													
87	36	31	37	15	8	20	5	3	3	—	—	11	7	4	—	—	—	D
—	—	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
263	9	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
166	9	6				1	—	—										
12	—	—	11	5	3	2	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	G
10	—	—	9	4	3	2	—	—	1	1	1							
19	1	1	13	3	3	10	—	—	—	—	—	12	6	6	16	15	14	H
6	—	—	7	3	3	3	—	—				4	—	—	2	2	2	
1	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	12	11	11	—	—	—	I
1	—	—	1	—	—	1	—	—				6	6	6				
2	7	4	2	—	—	4	8	3	—	—	—	2	4	2	—	—	—	J
—	1	1	2	—	—	1	—	—										
8	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
5	6	5																
4	1	1	13	—	—	6	1	1	—	—	—	5	—	—	1	—	—	L
			1	—	—													
																		IV.
—	—	—	6	2	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	A
			4	2	1	1	—	—										
25	8	6	9	9	7	5	7	6	—	—	—	2	—	—	1	—	—	B
16	2	2	6	2	1	3	—	—				1	—	—				
20	23	11	42	31	30	17	8	6	2	6	5	9	4	4	3	6	3	C
18	21	10	40	29	28	13	5	3	2	6	5	9	4	4	3	6	3	
35	19	14	27	45	27	10	11	10	2	3	2	5	4	4	1	—	—	D
10	7	5	7	5	4													
25	17	13	3	13	13	—	1	1	—	—	—	8	—	—	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	F
						1	1	1										
114	182	84	348	171	131	141	64	49	30	19	18	94	43	35	50	27	21	V.
114	182	84	348	171	131	141	64	49	30	19	18	94	43	35	50	27	21	
4	2	2	8	11	8	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	VI.
4	2	2	7	4	2	2	1	1										
201	104	101	141	104	76	84	58	58	23	17	11	26	20	20	14	18	16	VII.
129	2	2	8	9	8							1	—	—				
979	597	447	1 059	800	577	428	294	203	78	100	63	330	222	186	145	107	97	
490	207	189	511	278	216	189	86	59	39	36	29	145	70	57	72	42	33	
742	581	427	1 042	979	661	532	438	344	71	95	51	324	282	220	311	295	272	
355	214	152	481	328	229	196	131	90	44	41	28	186	125	93	48	31	26	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	127	105	78	232	302	185	178	172	144	148	93	84
Därav kvinnor	52	45	35	57	81	40	33	41	33	25	29	25
B Skogshushållning	20	145	138	29	120	52	2	100	37	—	11	11
II. Gruvdrift och malmförädling	—	6	4	23	25	22	—	—	—	9	2	2
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	78	7	4	9	55	27	6	9	9	17	4	4
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	8	4	—	3	2	1	80	40	26	36	10	9
Därav kvinnor							24	20	17			
C Trävaruindustri	2	2	1	—	1	—	19	7	2	6	9	7
Därav kvinnor							9	3	2			
D Byggnadsverksamhet	26	24	23	13	17	8	179	64	56	56	25	25
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	60	2	—	5	—	—
Därav kvinnor							44	—	—	3	—	—
F Textilindustri	—	—	—	2	—	—	57	5	5	25	—	—
Därav kvinnor							37	5	5	23	—	—
G Beklädnadsindustri	4	8	3	8	1	1	110	35	30	18	5	3
Därav kvinnor	3	8	3	2	1	1	93	34	29	11	5	3
H Närings- och njutningsämnesindustri	13	28	21	4	1	1	111	26	25	17	2	2
Därav kvinnor	5	—	—	1	—	—	39	11	10	6	2	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	3	3	3	4	3	3
Därav kvinnor							1	3	3			
J Trämasse- o. pappersindustri	—	5	5	—	—	—	12	9	9	—	—	—
Därav kvinnor							12	9	9			
K Grafisk industri	—	—	—	—	1	1	5	1	—	—	1	—
Därav kvinnor							1	—	—	—	1	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	16	1	1	—	1	1	93	60	57	12	4	3
Därav kvinnor	4	—	—				32	48	48			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	67	15	12	1	2	1
Därav kvinnor							40	11	11			
B Butiks- och magasinspersonal	17	5	5	4	1	1	126	37	33	17	16	15
Därav kvinnor	7	3	3	4	—	—	87	20	19	11	12	11
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	15	12	10	16	14	13	89	43	33	44	17	15
Därav kvinnor	15	12	10	16	13	12	71	41	33	40	15	13
D Landtransport	15	10	7	3	—	—	153	194	101	29	16	8
Därav kvinnor							95	108	53	14	3	2
E Vattentransport	18	3	3	3	—	—	24	29	29	36	9	9
Därav kvinnor										1	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
V. Husligt arbete	176	120	91	116	104	68	657	421	358	160	126	92
Därav kvinnor	176	120	91	116	104	68	656	421	358	160	126	92
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	8	8	—	—	—	5	2	2	—	—	—
Därav kvinnor							4	1	1			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	113	42	39	40	11	11	333	354	354	60	36	36
Därav kvinnor										—	2	2
Summa för nov. månad år 1917	648	585	441	505	656	392	2 369	1 628	1 325	708	391	329
Därav kvinnor	262	188	142	196	199	121	1 278	776	631	294	195	150
» » » månad år 1916	581	476	380	560	705	456	1 880	1 825	1 017	707	518	410
Därav kvinnor	269	192	151	229	230	158	1 037	867	502	256	194	186

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	503	348	307	124	64	47	118	139	95	121	88	36	11	17	6	103	91	46	A
	56	49	37	28	17	13	24	29	8	44	35	12				22	25	11	
	7	43	24	9	121	117	—	—	—	—	62	31	17	13	35	54	167	47	B
	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	10	2	—	—	—	—	—	—	II.
																			III.
	8	5	5	8	—	—	21	18	16	55	8	4	1	—	—	22	33	20	A
							1	—	—										
	36	14	14	5	4	2	193	71	61	3	—	—	1	10	1	10	8	8	B
	1	—	—				5	—	—										
	7	8	4	—	—	—	53	37	32	7	—	—	—	—	—	—	—	—	C
	81	89	72	16	—	—	142	179	156	18	53	49	43	20	13	4	2	2	D
	5	7	6	—	1	1	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
	—	1	1																
	9	1	—	13	—	—	52	9	6	7	—	—	5	—	—	—	—	—	F
	6	1	—	2	—	—	44	6	4	2	—	—							
	17	3	2	8	2	2	39	20	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	G
	4	3	2	5	2	2	30	17	10										
	73	18	12	—	—	—	63	19	11	9	9	5	—	1	—	8	3	1	H
	27	1	1				40	12	7	1	2	2	—	1	—	7	1	1	
	4	—	—	—	—	—	8	1	—	7	1	—	—	1	—	—	—	—	I
	4	—	—				3	—	—	1	1	—							
	2	1	1	—	—	—	17	9	4	8	21	10	—	—	—	—	—	—	J
	1	—	—				12	6	4	1	1	—							
	—	—	—	—	—	—	7	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
	16	6	4	1	—	—	21	15	13	2	—	—	2	5	1	—	—	—	L
	1	—	—																
																			IV
	2	1	1	—	1	1	12	14	8	—	—	—	—	—	—	2	—	—	A
	1	—	—													2	—	—	
	7	2	2	4	1	1	142	80	61	5	1	1	—	—	—	3	2	2	B
	4	2	2	4	1	1	48	24	17	1	1	1				2	2	2	
	14	6	6	6	3	3	100	54	27	12	7	4	1	2	1	8	6	4	C
	14	6	6	6	2	2	88	45	19	10	5	3	1	2	1	7	6	4	
	47	19	19	6	9	6	136	188	145	13	4	3	1	—	—	3	2	2	D
	8	1	1	2	3	2	17	19	12	6	—	—							
	21	—	—	8	—	—	134	85	80	13	—	—	1	—	—	—	—	—	E
	—	—	—	—	—	—	1	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
	263	151	112	66	52	47	739	712	549	91	60	41	34	18	8	116	81	57	V.
	261	151	112	66	52	47	739	712	549	91	60	41	34	18	8	116	81	57	
	3	2	2	2	4	4	17	4	3	—	1	1	—	1	—	—	2	—	VI.
	2	1	1	2	3	3	13	2	2	—	1	1	—	1	—	—	2	—	
	196	92	86	48	26	26	1 019	1 063	1 051	111	61	54	20	8	8	26	32	26	VII.
	2	—	—	3	—	—										1	1	1	
	1 822	817	680	324	288	257	3 034	2 744	2 357	483	386	241	137	96	73	359	429	215	
	392	216	168	118	80	70	1 064	872	632	157	106	60	35	22	9	157	118	76	
	1 348	1141	851	219	260	146	2 607	2 693	2 195	287	250	154	118	176	61	229	303	153	
	346	279	181	87	88	54	995	991	697	130	111	52	31	38	14	98	114	55	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	31	49	27	215	241	150	218	307	169	29	45	28
Därav kvinnor	18	26	17	69	80	48	66	92	55	11	17	8
B Skogshushållning	19	45	39	64	104	75	49	40	17	92	110	100
II. Gruvdrift och malmförädling	2	1	1	13	45	11	4	2	2	27	9	9
III. Industri *o. hantverk m. m.*:												
A Jord-, sten- och glasindustri	1	2	1	16	2	2	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	11	9	4	24	9	4	9	6	5
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	2	—	—	8	5	1	6	5	5	6	—	—
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	8	5	5	85	30	20	20	23	15	23	13	12
E Läder-, hår-, gummi- o.d. industri	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	8	7
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
G Beklädnadsindustri	2	—	—	59	2	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	8	1	1						
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	1	1	6	5	5	3	—	—	3	5	3
Därav kvinnor	—	1	1	3	4	4				2	4	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				—	4	1						
K Grafisk industri	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	2	1	1	8	11	6	12	5	5	6	2	2
Därav kvinnor				2	2	2	2	2	2			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	1	—
Därav kvinnor										1	1	—
B Butiks- o. magasinspersonal	—	—	—	10	2	2	2	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				3	—	—	1	—	—			
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	9	9	9	21	7	7	17	21	17	45	33	24
Därav kvinnor	8	8	8	18	7	7	17	21	17	39	31	22
D Landtransport	1	2	1	21	19	18	10	21	14	13	14	10
Därav kvinnor				2	9	8	1	2	1	1	1	1
E Vattentransport	5	2	2	3	2	2	4	4	4	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	83	91	65	195	149	119	137	126	98	194	116	76
Därav kvinnor	83	91	65	195	149	119	137	126	98	194	116	76
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	9	2	2	—	1	—	—	1	1
Därav kvinnor				9	1	1	—	1	—	—	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	40	21	19	61	278	86	92	42	30	122	38	27
Därav kvinnor												
Summa för nov. månad år 1917	206	229	171	760	915	516	668	667	380	570	401	304
Därav kvinnor	111	126	91	309	257	186	224	244	178	248	171	110
» » » månad år 1916	197	216	161	551	725	325	637	655	374	396	389	244
Därav kvinnor	116	126	90	259	201	127	288	225	148	175	148	107

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
35	20	14	8	11	7	19	17	12	14	19	14	5	6	4	3 992	3 699	2 636	A
13	6	5	2	9	7	8	13	9	9	10	9	2	3	2	874	924	608	
26	157	57	—	108	85	138	157	156	45	32	28	36	250	85	1 085	3 257	2 005	B
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	5	4	96	117	64	II.
																		III.
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	305	168	106	A
															6	—	—	
21	15	9	2	1	1	—	1	—	2	—	—	1	—	—	935	463	312	B
															75	58	37	
18	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	252	154	109	C
															14	5	4	
53	44	44	25	12	5	15	8	7	22	19	14	5	6	4	1 813	1 093	878	D
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	31	22	E
															49	1	1	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	483	29	22	F
															317	26	20	
3	2	2	2	—	—	—	2	2	—	—	—	1	1	1	448	159	111	G
3	2	2	1	—	—	—	2	2							311	146	101	
4	—	—	4	—	—	4	2	2	—	1	—	—	—	—	614	284	216	H
						1	2	2	—	1	—				234	113	82	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	57	45	I
															38	28	22	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	95	57	J
															47	45	33	
1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	27	15	K
															8	16	8	
4	3	3	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	329	207	174	L
1	—	—													53	69	68	
																		IV.
—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	1	—	—	—	205	70	42	A
									1	1	1				107	35	24	
—	1	1	2	—	—	4	2	—	5	3	2	2	1	1	694	456	344	B
			2	—	—	4	2	—	—	1	—	2	1	1	314	127	94	
14	11	10	10	16	11	52	44	37	12	8	6	19	21	14	1 035	672	501	C
14	11	10	9	14	9	47	41	35	7	5	3	19	21	14	936	617	459	
18	39	35	7	9	8	5	17	8	1	1	—	3	3	2	823	1 029	615	D
															187	188	98	
21	15	12	11	4	4	—	—	—	16	15	14	—	—	—	483	285	269	E
			1	4	4										2	4	4	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	116	114	F
															7	93	92	
110	96	83	87	69	56	120	67	59	76	53	39	88	92	63	6 849	5 378	3 968	V.
110	96	83	87	69	56	120	67	59	76	53	39	88	92	63	6 846	5 377	3 967	
4	1	1	2	3	1	3	4	4	3	1	1	—	—	—	145	88	64	VI.
4	1	1	1	2	—	3	2	2	3	1	1				128	48	32	
101	60	57	116	70	61	63	34	31	14	7	7	47	39	30	4 801	4 489	3 973	VII.
															160	19	18	
482	466	330	295	303	239	426	357	319	215	160	126	209	424	158	25 690	22 418	16 662	
145	116	101	103	98	76	183	129	109	96	72	53	111	117	80	10 708	7 939	5 772	
370	339	268	184	174	124	307	232	205	119	118	75	233	354	167	22 024	20 752	14 588	
129	109	78	62	46	32	169	115	100	76	64	41	120	128	85	9 460	7 841	5 352	

Livsmedelspriserna under november månad 1917.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 1506—1511, hava inhämtats och uträknats på samma sätt som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelser förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 1506—1507), så befinnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med oktoberpriserna, å 29 av de i varulistan upptagna artiklar, varå medelpriser kunnat fastställas. Bland dessa torde särskilt böra nämnas oskummad och handskummad mjölk, smör, ägg, potatis, samtliga slag av kött, salt fläsk, flera slag av färsk fisk, salt sill samt bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 11 varuslag, såsom separerad mjölk, mjöl, de viktigare slagen av bröd samt socker och svagdricka. En om ock obetydlig *prisnedgång* är där emot att anteckna för 6 varuslag, bland andra gula ärter, risgryn, färskt fläsk och färsk sill.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 1503, där novemberpriserna angivas, jämförda med oktoberpriserna 1917 och novemberpriserna 1916 och 1913, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under november 1917 angives i förhållande till priserna motsvarande månad 1916 och 1913.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad som skummad mjölk ytterligare stigit under månaden å ett flertal orter. Medelpriset, som under oktober utgjorde 29 öre per liter för oskummad och 18 öre för handskummad mjölk, har under november gått upp till 30 resp. 19 öre per liter.

Genom förordning den 16 november 1917 hava utfärdats nya bestämmelser rörande försäljning av *smör*, varvid fastställts ett maximipris av 5 kronor och 35 öre för mejerismör av fullgod beskaffenhet och 4 kronor och 80 öre för landssmör. På grund av denna förhöjning av maximipriserna har genomsnittspriset å mejerismör stigit från 4 kronor och 75 öre i oktober till 4 kronor och 95 öre i november. Landssmöret har under samma tid stigit från 4 kronor 20 öre till 4 kronor 37 öre per kg.

Vad beträffar *bröd* och *mjöl*, så hava under månaden endast obetydliga prisförändringar ägt rum. För sistnämnda varuslag har dock priset å flera rapportorter gått upp med 1 öre per kg. till följd av att detaljhandlarnas vinstmarginal vid handel av mjöl genom kungörelse den 9 november höjts från 4 till 5 öre per kg. Medelpriset för alla orterna tillsammantagna är dock oförändrat för både vete- och rågmjöl.

I överensstämmelse med av folkhushållningskommissionen den 15 oktober och 19 november fastställda prislistor hava *grynpriserna* varit underkastade prisförhöjning å ett flertal orter, vilket särskilt gäller havregryn. Risgryn noteras numera sällan från någon rapportort, vilket står i samband med, att

[1] Se Soc. Medd. årg., 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Nov. 1917	Okt. 1917	Nov. 1916	Nov. 1913	Höjning (+) eller sänkning (—) från nov. 1913 till nov. 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från nov. 1916 till nov. 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	30	29	20	14	+ 114·3	+ 50·0
handskummad	»	19	18	11	8	+ 137·5	+ 72·7
separerad	»	15	15	9	6	+ 150·0	+ 66·7
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	495	475	326	241	+ 105·4	+ 51·8
mat- (lands-)	»	437	420	324	219	+ 99·5	+ 34·9
Margarin, växt-	»	—	—	266	138	—	—
Ägg, färska	tjog	452	375	314	205	+ 120·5	+ 43·9
Potatis: gammal	5 l.	44	43	42	27	+ 63·0	+ 4·8
»	hl.	760	721	677	—	—	+ 12·3
Ärter, gula	kg.	61	62	57	31	+ 96·8	+ 7·0
Bruna bönor	»	—	167	121	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1] 42	[1] 42	38	31	+ 35·5	+ 10·5
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	30	21	+ 71·4	+ 20·0
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	35	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	72	67	51	36	+ 100·0	+ 41·2
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	74	75	56	41	+ 80·5	+ 32·1
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	63	63	54	41	+ 53·7	+ 16·7
mjukt: limpa, söt	»	60	60	50	38	+ 57·9	+ 20·0
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	44	44	38	30	+ 46·7	+ 15·8
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	120	121	93	75	+ 60·0	+ 29·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	69	69	55	43	+ 60·5	+ 25·5
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	83	83	68	60	+ 38·3	+ 22·1
Nötkött, färskt: stek	»	215	205	224	122	+ 76·2	— 4·0
soppkött	»	188	179	198	101	+ 86·1	— 5·1
Kalvkött, stek: gödkalv	»	247	239	231	132	+ 87·1	+ 6·9
spädkalv	»	159	152	142	73	+ 117·8	+ 12·0
Fårkött: färskt, stek	»	269	256	231	127	+ 111·8	+ 16·5
salt, svenskt	»	263	249	223	116	+ 126·7	+ 17·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	276	277	262	135	+ 105·2	+ 5·7
salt, svenskt	»	297	291	284	142	+ 109·2	+ 4·6
Sill, salt, prima	»	115	104	110	45	+ 155·6	+ 4·5
Kaffe (obränt), prima Santos	»	—	301	276	162	—	—
Socker, bit-	»	70	70	69	67	+ 4·5	+ 1·4
Fotogen, Water White	l.	—	—	30	21	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	6890	6400	4240	2590	+ 166·0	+ 62·5
barr-, » »	»	5720	5360	3380	2060	+ 177·7	+ 69·2
Bränntorv	100 kg	948	918	412	196	+ 383·7	+ 130·1
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	953	739	396	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	595	230	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	605	316	157	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	798	368	186	—	—

[1]) 75 % utmalning.

kommissionen ej anser sig böra utsläppa i marknaden de små förråd av denna vara, som under november månad funnos i lager.

Medelpriset å *potatis*, som under oktober belöpte sig till 43 öre per 5 liter och 7 kronor och 21 öre per en hektoliter har under november stigit till resp. 44 öre och 7 kronor och 60 öre.

Vad beträffar *köttpriserna*, har en avsevärd prisökning kunnat konstateras under månaden. Sålunda har nötkött stigit med 10 och soppkött med 9 öre per kg. Gödkalvstek har ökat med 8 och spädkalvkött med 7 öre per kg. Priset å fårstek, som under föregående månader visat en sjunkande tendens, har likaledes gått i höjden med ej mindre än 13 öre.

För de flesta slagen av *färsk fisk* har en ganska avsevärd prisstegring kunnat iakttagas. Även *salt sill* har under månaden haft att uppvisa prisökning, vilket särskilt drabbat de orter, varest sill av höstens fångst börjat saluföras. Medelpriset utgjorde under september 97, under oktober 104 och under november 115 öre per kg.

Genomsnittspriserna å *socker* och *svagdricka* hava under månaden ej undergått några förändringar, varemot *salt* i medeltal stigit med 1 öre per kg.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så hava både kol och koks samt framför allt fotogen i det närmaste försvunnit ur marknaden, varför det ej ansetts möjligt att verkställa några medelprisberäkningar för dessa varuslag. För ett flertal orter hava vedpriserna skjutit raskt i höjden. I medeltal har under månaden priset gått upp för björkved från 64·00 till 68·90 och för barrved från 53·60 till 57·20 kr. pr famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna september—november redovisas i tabellen å sid. 1514—1518, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 1512—1513. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att en allmän stegring av kreaturspriserna ägt rum under november.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med november 1917, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa Meddelanden (årg. 1917, sid. 1246—1249).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	Okt. 1917	Nov. 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	143	148	162	175	190	197	208	223	234
»Vägda» medeltal . . .	100	130	134	142	152	166	175	181	192	200

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under november stigit med ytterligare 8 enheter jämfört med föregående månad; och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till november 1917 100 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen intill *september* 1917 (Soc. Medd., sid. 1172, årg. 1917) beräknats uppgå till c:a 66 %. Till november kan ytterligare en icke obetydlig ökning beräknas hava ägt rum.

Tillförseln till offentliga slakthus.

November 1917.

Kreatursslag	Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	292	56	3 506	3 656	57	426	1 910	2 498
Kor	74	840			825	2 931		10 637
Övriga nötkreatur	6 418	152			477	2 413		4 333
Gödkalvar	706	[2]) 236	238	[2]) 613	84	1 121	348	2 037
Spädkalvar	434	[3]) 445	449	[3]) 568	230	323	98	950
Får och lamm	447	141	82	215	90	294	44	2 168
Svin	1 035	208	254	459	136	1 003	389	2 523
Spädgrisar	30	10	—	27	3	175	—	409
Hästar och föl	365	67	87	100	50	184	84	854

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

November 1917.

Kroppar av	Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	10 169	635	3 668	1 573	1 888	796
Gödkalvar	3 719	236	[2]) 687	150	630	482
Spädkalvar	7 235	436	[3]) 803	515	1 009	670
Får och lamm	8 422	145	748	765	741	473
Svin	2 429	347	672	154	2 035	448
Spädgrisar	159	10	35	3	175	17
Hästar och föl	500	67	113	54	83	44

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1906—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	14
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	7	8	8
3	separerad	»	—	—	—	—	5	5	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	221	219	226	220	222	228	237	236
5	mat- (lands-)	»	201	199	204	198	200	205	214	213
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	—	150	151	156	164
7	halvfet, »	»	109	116	119	116	114	111	115	121
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	—	49	48	51	58
9	Margarin: högsta kvalitet	»	159	157	164	159	169	152	157	—
10	lägsta »	»	108	108	119	116	125	116	122	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	—	126	132	135
12	Ägg: svenska, färska	tjog	142	150	148	151	149	149	161	159
13	» konserverade	»					134	128	139	137
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	25	29	32	28	27	29	32	28
16	färsk	»					76	48	49	46
17	Ärter, gula	kg.	26	27	30	28	29	29	30	31
18	Bruna bönor	»	39	40	42	41	46	47	53	48
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	27	28	31	33	32	30	31	31
20	råg-, » » »	»	19	20	23	22	20	20	22	22
21	rågsikt-, » » »	»	24	26	29	28	26	25	27	27
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 31	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 58	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	35	37	41	40	40	39	41	41
25	mjukt, limpa, söt	»	35	35	39	39	39	37	38	38
26	» » sur	»	26	26	28	28	28	27	29	30
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	65	67	73	74	76	74	76	76
28	mjukt, billigaste sort bakat med vatten	»	44	46	51	53	45	44	45	43
29	» » mjölk	»					61	60	61	60
30	Nötkött, färskt: stek	»	98	106	109	104	98	96	111	122
31	soppkött	»	81	89	91	85	78	78	91	100
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	116	118	122	120	117	116	123	131
33	spädkalv	»	58	64	66	63	60	58	65	72
34	Fårkött: färskt, stek	»	118	125	125	121	118	115	124	133
35	salt, svenskt	»	—	—	—	—	103	102	105	114
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	119
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	127	123	114	121	129	120	123	133
38	salt, svenskt »	»	132	131	121	127	138	129	129	140
39	» amerikanskt	»	124	125	121	128	149	139	136	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	75
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	—	108
42	sill	»	34	34	28	28	31	31	32	34
43	strömming	»	40	43	37	37	36	36	36	38
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	—	55
45	rödspotta (»spätta»)	»	75	80	81	79	80	79	77	79
46	salt: sill, prima	»	40	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45
47	strömming	»	26	25	25	23	23	25	25	30
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	59	60	61	54	51	52	56
49	» » » rundskuren	»					—	—	—	76
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 117	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170
51	Socker, bit-	»	62	62	66	67	71	69	72	67
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Svagdricka	l.	—	—	—	—	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2220	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1710	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 70	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	318	355	388	376	373	373	397	401
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	284
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	106	126	139	134	130	132	155	165
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	159	156	177	189

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [4]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — [5]) varest höga äggpris gällde. — [6]) Uppgifterna avse för nov. 1916 sju orter samt för aug. och sept. 1917 en ort, regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade pri- — * Maximipris. — ** Eljest fastställda pris. — [11]) Preliminära siffror.

(nov. 1916—nov. 1917) för samtliga orter.

Åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1914	1915	1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	[11])Okt. 1917	[11])Nov. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
15	16	19	20	20	21	21	22	23	23	23	24	25	27	29	30	1
8	9	10	11	11	12	12	13	14	14	14	14	15	17	18	19	2
6	7	8	9	9	9	9	10	11	11	11	12	12	14	15	15	3
239	292	××310	×326	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	4
218	260	295	×324	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	5
162	197	257	264	269	274	279	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	6
119	149	191	194	202	210	209	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	7
60	82	127	144	146	147	151	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
144	170	216	266	291	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
171	198	237	314	346	339	330	286	258	267	284	299	341	342	375	452	12
151	169	204	267	305	293	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	386	13
—	—	526	677	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 721	× 760	14
30	36	33	42	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	15
80	87	76	—	—	—	—	—	—	—	—	202	90	—	—	—	16
35	57	55	57	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	× 62	× 61	17
49	75	111	121	134	153	167	175	191	212	220	202	236	239	167	—	18
33	40	×× 38	×× 38	×[9])36	×[9])40	×[9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9])42	×[9])42	×[9])42	×[9])42	×[9]) 42	19
23	32	×× 29	×× 30	× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
29	39	×× 34	×× 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
42	52	50	51	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	× 64	× 67	× 72	22
41	46	52	56	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	× 74	× 75	× 74	23
43	54	53	54	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	24
40	48	49	50	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	25
31	38	38	38	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 44	26
78	88	90	93	95	× 106	× 112	×[10])114	×[10])118	×[10])117	×[10])117	×[10])117	×[10])121	×[10])120	×[10])121	×[10]) 120	27
46	53	54	55	58	× 67	× 68	×[10]) 69	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10])68	×[10]) 68	×[10]) 69	× [10])69	×[10]) 69	28
61	67	66	68	69	× 83	× 82	×[10]) 83	×[10]) 81	×[10]) 81	×[10]) 82	×[10])83	×[10]) 83	×[10]) 83	× [10])83	×[10]) 83	29
116	140	193	224	221	222	219	214	216	220	224	222	208	204	205	215	30
95	119	169	198	195	196	194	188	191	193	197	195	182	178	179	188	31
130	154	203	231	231	233	231	229	231	223 ×	150 ×	150 ×	150	194	239	247	32
70	87	122	142	142	144	143	141	141	135 ×	138 ×	145 ×	142	146	152	159	33
130	158	215	231	234	234	236	240	246	253	259	268	260	259	256	269	34
118	139	194	223	227	226	227	223	230	236	243	236	238	242	249	263	35
121	140	184	[8]) 245	247	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	257	36
129	191	238	262	260	260	259	258	263	271	275	271	271	275	277	276	37
187	198	246	284	283	278	279	278	282	288	293	289	288	292	291	297	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
76	80	99	112	112	120	126	129	126	97	92	105	111	124	129	137	40
110	117	149	164	169	180	196	206	186	136	149	174	184	196	202	205	41
35	45	68	87	78	77	70	67	70	78	75	97	90	108	123	119	42
39	43	56	66	64	64	60	59	60	60	58	56	59	62	73	81	43
57	62	82	94	96	103	115	121	107	93	92	93	106	110	121	125	44
81	89	123	149	153	152	170	169	160	135	132	145	160	184	184	182	45
45	57	97	110	111	110	109	108	102	100	97	97	93	97	104	115	46
31	36	61	72	72	72	71	72	70	69	66	67	70	70	75	84	47
58	72	111	134	135	137	138	137	139	138	138	142	141	152	171	191	48
77	91	139	167	164	170	176	179	176	174	181	178	176	194	203	232	49
159	161	209	276	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	× 305	× 301	—	50
65	66	68	× 69	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	51
10	10	13	14	14	15	15	15	16	16	16	16	18	22	25	26	52
6	7	8	8	8	8	8	9	9	9	10	10	10	11	11	11	53
21	23	27	30	30	30	31	33	33	36	37	39	43	50	—	—	54
2630	2890	3810	4240	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6400	6890	55
2110	2310	3060	3380	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5360	5720	56
220	290	385	412	412	405	428	452	460	400	599	730	826	816	918	948	57
411	531	717	739	730	739	761	766	772	776	791	808	821	844	953	—	58
242	367	543	595	597	604	668	671	684	691	691	700	798	858	—	—	59
157	211	292	316	315	314	345	356	370	379	394	414	495	457	605	—	60
190	248	339	368	369	378	430	466	488	500	519	519	522	590	798	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. 6 orter, för okt. fyra och för nov. sex orter. — [9]) 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den statliga serna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvalitcterna.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	32	32	32	32	34	28	29	28
2	handskummad	»	—	—	18	—	—	17	—	—
3	separerad	»	19	—	16	15	16	14	17	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	505	475	490	505	505	505	505	490
5	mat- (lands-) ×	»	440	420	435	450	446	420	420	428
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	300	300	300	300	300
7	halvfet, » ×	»	230	—	230	—	230	—	230	230
8	skummjölks-, » ×	»	170	—	—	170	170	—	—	170
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	480	488	459	511	453	454	495	456
11	» konserverade	»	400	350	—	400	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	55	50	45	38	40	40	48	40
13	» ×	hl.	—	600	600	—	—	786	850	700
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	61	—	—	—	—	61
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	170	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	42	42	42	41	44	43	43	42
18	råg-, » » » ×	»	36	36	35	35	38	37	37	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	72	—	72	74	—	72	—	72
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	66	72	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	63	59	60	60	58	58	59
23	mjukt, limpa, söt ×	»	73	54	72	62	71	64	64	71
24	» » sur ×	»	—	—	42	—	—	53	52	54
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	164	188	155	111	126	125	125	130
26	mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	96	77	63	70	73	61	61	63
27	ligaste sort » » mjölk ×	»	—	—	78	94	85	85	85	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	254	251	210	229	228	211	211	239
29	soppkött	»	207	212	190	198	205	194	191	205
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	298	275	254	244	276	283	298	264
31	spädkalv	»	203	165	168	162	172	—	—	153
32	Fårkött: färskt, stek	»	327	283	273	276	329	286	281	276
33	salt, svenskt	»	273	—	283	—	400	250	250	245
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	295	271	277	273	270	280	347	270
36	salt, svenskt »	»	305	275	278	280	280	290	356	300
37	*Fisk, färsk: abborre	»	165	156	153	115	136	138	129	128
38	gädda	»	258	237	214	173	200	198	200	206
39	sill	»	132	141	128	—	140	120	128	130
40	strömming	»	82	88	79	78	98	85	78	88
41	torsk	»	143	187	153	150	200	126	131	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	221	213	216	155	175	200	200	190
43	salt: sill, prima	»	95	90	200	90	100	122	172	110
44	strömming	»	85	83	87	80	—	89	75	70
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	250	135	237	200	300	245	175	130
46	» » » rundskuren	»	—	—	300	—	400	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Socker, bit- ×	»	68	68	71	73	74	70	69	70
49	Salt (matsalt)	»	31	22	30	30	35	25	25	25
50	Svagdricka	l.	15	19	14	12	15	10	9	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	9260	8000	6800	6700	5920	6500	7500	6380
53	barr- 3·56 kbm.)	»	7830	5400	5400	6000	5670	5600	6000	4790
54	Bränntorv	100 kg.	1167	—	—	—	—	—	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	—	450	—	—	—	—
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	943	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala braxen lake 125, makrill 125, sjötunga 200, vitling 80 à 125 och ål 250 à 300 öre; för Norrköping kolja 125 à 130, långa 150, piggvar 200, rocka 50, skrubbor 90—200, vitling 50 à 130 och ål 150 à 300 öre; för och för ribbved 44·70 kr. per famn. — × Maximipris.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
30	24	30	30	25	28	30	32	30	30	30	28	28	35	30	29	1
20	17	—	—	—	22	16	—	—	—	—	—	16	23	—	20	2
15	—	17	—	12	—	14	14	14	14	14	12	14	17	—	16	3
505	490	505	490	505	490	505	505	490	490	496	490	505	505	490	490	4
450	435	440	435	450	450	420	—	—	—	—	—	440	440	435	435	5
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	6
230	230	—	—	—	230	—	230	230	—	230	230	230	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
404	412	421	387	418	422	447	455	481	463	467	470	472	489	449	439	10
—	—	—	—	—	360	400	380	400	400	363	—	—	390	—	—	11
35	40	40	45	40	40	32	47	44	45	44	40	40	50	40	40	12
600	735	700	893	600	700	600	850	775	788	775	625	600	980	700	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	200	125	—	—	—	—	—	150	—	—	16
43	41	40	40	42	42	40	41	41	41	41	41	41	41	42	43	17
37	35	34	34	36	36	34	35	36	35	35	35	35	35	36	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	72	—	—	72	72	72	—	—	72	73	74	72	75	72	20
—	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
66	60	65	65	60	55	64	76	75	86	65	88	60	61	60	68	22
58	54	—	42	43	43	48	47	46	47	44	46	46	68	68	58	23
46	—	38	—	—	35	35	34	33	34	34	34	38	43	48	—	24
123	100	138	100	133	125	100	125	—	100	125	100	100	91	90	118	25
—	77	—	61	51	—	—	—	—	—	—	—	—	58	72	61	26
76	92	69	70	62	77	92	7[illegible]	77	79	69	78	77	88	86	75	27
214	208	215	213	172	172	186	22	221	199	200	215	184	243	198	190	28
195	190	187	186	156	166	174	195	191	183	182	193	168	223	178	165	29
227	227	214	240	199	246	179	244	263	271	230	219	204	275	205	239	30
138	157	—	157	—	179	160	180	158	159	151	149	161	171	134	130	31
230	232	239	248	246	249	262	322	313	316	290	238	253	278	243	255	32
—	220	230	235	250	225	286	—	—	300	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
273	270	275	276	264	273	249	270	267	270	262	260	270	325	270	270	35
280	280	280	280	275	280	300	380	350	280	285	270	280	325	—	280	36
—	174	125	98	—	—	106	175	150	—	—	150	—	200	—	—	37
199	190	175	156	183	180	183	213	220	212	200	250	250	241	—	188	38
135	—	—	—	—	—	—	93	—	56	98	—	124	122	—	127	39
70	77	74	60	66	51	46	—	—	—	80	45	87	110	—	—	40
104	131	104	121	118	78	102	119	106	82	97	100	105	132	67	125	41
173	184	175	—	140	200	123	225	188	162	208	232	170	211	135	180	42
100	80	119	115	117	116	118	150	150	88	113	113	130	95	—	110	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
—	—	178	130	256	200	—	—	—	145	128	205	—	233	200	200	45
—	—	225	—	—	250	—	250	—	—	238	250	300	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
70	70	71	72	72	71	68	68	68	68	68	68	69	68	70	70	48
30	25	25	30	34	44	15	30	28	43	27	30	25	30	30	25	49
8	—	—	—	10	10	12	9	8	10	10	8	9	14	—	15	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
6800	5670	6670	4890	5700	6840	7690	9760	9580	9310	8880	9170	[2]7830	10630	8400	6800	52
6100	4220	5740	3950	3560	—	5990	9390	8780	8900	8130	7710	[2]7310	9000	—	5550	53
—	575	900	—	550	—	900	—	1167	1167	1112	650	900	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2500	2400	—	2300	—	—	56
—	—	—	838	—	—	—	550	—	—	735	—	—	630	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	848	763	—	2000	900	—	58

100 à 125, gös 250, kolja 128, vitling 100, ruda 150 och sik 200 öre; för Linköping kolja 100 à 160, och vitling 90 à 125 öre; för Visby flundra 120 och kolja 130 öre; för Halmstad flundra 55, kolja 80 Lysekil kolja 50 à 100 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) I Halmstad har betalats för bokved 82·60

	1 Varuslag	2 Kvantitet	27 Borås	28 Tidaholm	29 Karlstad	30 Örebro	31 Kopparberg	32 Västerås	33 Falun	34 Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	28	25	30	28	30	30	30	30
2	handskummad	»	18	18	—	—	—	18	17	15
3	separerad	»	15	13	15	14	15	15	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	505	505	505	505	515	495	505	475
5	mat- (lands-) ×	»	450	450	450	450	—	450	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	300	300	300	300	300
7	halvfet, » ×	»	230	223	—	230	230	—	230	230
8	skummjölks-, » ×	»	170	156	170	170	—	160	170	165
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	476	325	471	476	407	509	478	452
11	» konserverade	»	405	—	385	—	—	—	370	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	40	40	40	48	38	48	53	47
13	» ×	hl.	700	800	727	850	—	750	—	714
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	42	42	42	42	42	42	43	43
18	råg-, » » » ×	»	36	36	37	36	36	36	37	37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	72	72	72	72	72	—	68	—
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	66	—	97	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	65	58	56	56	57	57	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	77	52	52	67	61	64	67	70
24	» » sur ×	»	44	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	90	150	150	94	100	106	150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	—	77	—	62	69	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	77	67	—	86	72	77	109	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	229	239	205	208	231	234	230	233
29	soppkött	»	188	196	185	171	196	204	203	202
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	216	249	222	280	245	272	254	253
31	spädkalv	»	147	118	150	180	150	163	160	170
32	Fårkött: färskt, stek	»	257	269	269	271	278	318	292	285
33	salt, svenskt	»	—	247	—	—	—	—	285	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	284	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	270	270	270	280	272	270	270	270
36	salt, svenskt »	»	280	280	280	300	300	280	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	125	—	183	109	128	145	159	132
38	gädda	»	200	—	250	193	205	202	231	223
39	sill	»	119	126	118	111	120	90	148	—
40	strömming	»	100	—	100	90	96	90	100	83
41	torsk	»	108	—	150	127	120	—	147	130
42	rödspotta (»spätta»)	»	180	250	161	193	165	157	167	—
43	salt: sill, prima	»	130	96	120	95	90	89	107	107
44	strömming	»	150	—	88	—	70	75	72	70
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	225	175	235	—	177	245	178	—
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	225	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Socker, bit- ×	»	70	68	71	71	70	70	72	72
49	Salt (matsalt)	»	28	25	27	25	24	28	21	20
50	Svagdricka	l.	10	7	—	10	—	13	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	7870	4380	6930	7380	5870	6050	5640	4540
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	5500	3050	6300	5960	5160	5250	4470	3630
54	Bränntorv	100 kg.	900	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	—	—	—	560	—	—	600	800
58	eng. kamin- » }	»	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm kolja gös 225 à 275, kolja 100 à 130, lake 150 och vitling 90 öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 100 för Umeå lake 65 à 110 och sik 200 öre; för Luleå sik 160 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) För avfallsvaara—Kiirunavaara aktiebolag har under november tillhandahållit sin personal bränsle till följande till 3·70 och engelsk kaminkoks till 4·00 kr. per hl. — [4]) Å de orter, där i samband med den statliga priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — × Maximipris.

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Nov.	Okt.	Sept.	Aug.	
Medelpris (öre)																
30	33	30	35	32	32	35	30	33	33	35	35	**30**	29	27	25	1
20	17	16	23	24	20	23	18	22	22	—	—	**19**	18	17	15	2
17	—	13	—	—	18	21	15	—	—	—	—	**15**	15	14	12	3
505	475	490	475	480	495	505	504	475	475	475	475	**495**	475	418	375	4
440	420	435	420	435	—	450	450	420	—	—	423	**437**	420	365	325	5
300	300	300	300	300	300	300	300	—	—	300	300	**300**	300	300	333	6
230	—	230	230	230	—	—	—	—	—	—	—	**230**	229	230	249	7
170	—	—	170	170	—	—	—	—	—	—	170	**168**	167	170	169	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
469	441	439	487	443	440	451	451	442	453	422	483	**452**	375	342	341	10
—	420	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**386**	347	285	282	11
39	49	40	50	45	—	50	40	50	50	56	54	**44**	43	59	65	12
720	917	800	1000	900	600	750	800	—	—	1120	—	**760**	721	980	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**61**	62	62	62	15
—	—	—	—	325	—	—	—	—	—	—	—		167	239	236	16
42	44	43	43	43	44	42	43	42	43	42	42	**42**	42	42	42	17
36	38	37	37	37	39	36	37	36	37	36	36	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
74	72	72	72	72	74	72	72	64	64	—	66	**72**	67	64	64	20
—	75	—	—	73	—	58	90	—	—	—	—	**74**	75	74	71	21
57	61	57	65	65	66	65	62	68	68	65	65	**63**	63	62	62	22
63	64	65	62	65	62	60	64	68	68	77	65	**60**	60	60	60	23
—	49	—	60	60	—	—	64	—	—	—	—	**44**	44	44	44	24
150	98	102	124	119	125	110	125	123	123	125	100	[4]) **120**	[4]) 121	[4]) 120	[4]) 121	25
—	68	71	83	83	70	75	62	—	—	—	—	[4]) **69**	[4]) 69	[4]) 69	[4]) 69	26
—	105	92	117	103	77	90	90	—	—	77	—	[4]) **83**	[4]) 83	[4]) 83	[4]) 83	27
210	222	239	224	225	201	218	186	188	229	202	205	**215**	205	204	208	28
190	202	219	198	190	179	178	158	169	187	162	184	**188**	179	178	182	29
223	270	296	262	248	—	290	—	—	—	—	170	**247**	239	194	150	30
—	176	147	163	150	154	193	147	153	150	150	156	**159**	152	146	142	31
287	277	270	280	253	220	256	233	260	—	227	238	**269**	256	259	260	32
—	272	—	256	—	—	280	—	247	—	220	—	**263**	249	242	238	33
—	300	—	—	—	—	225	—	262	—	243	226	**257**	236	207	330	34
280	280	268	285	282	—	270	280	338	—	251	—	**276**	277	275	271	35
330	300	295	300	327	260	307	290	337	—	300	370	**297**	291	292	288	36
150	150	100	122	100	—	158	100	—	—	—	100	**137**	129	124	111	37
219	241	219	225	191	—	249	209	150	150	—	129	**205**	202	196	184	38
—	99	—	100	—	—	146	—	—	—	—	—	**119**	123	108	90	39
84	59	60	94	84	90	98	—	78	—	—	—	**81**	73	62	59	40
141	119	129	—	—	—	180	—	—	—	—	—	**125**	121	110	106	41
162	180	163	175	—	—	160	—	—	—	150	—	**182**	184	184	160	42
130	96	103	176	123	110	175	86	113	110	110	95	**115**	104	97	93	43
—	79	73	90	79	—	95	74	82	87	80	88	**84**	75	70	70	44
145	153	225	—	—	—	175	125	—	—	115	—	**191**	171	152	141	45
—	185	250	160	175	—	200	—	—	—	140	165	**232**	203	194	176	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	301	305	305	47
70	71	70	70	72	74	72	72	72	72	74	73	**70**	70	70	70	48
25	21	23	25	19	17	20	15	25	23	20	20	**26**	25	22	18	49
10	13	10	12	10	12	15	10	15	15	10	11	**11**	11	11	10	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	43	51
5990	6500	—	8190	6620	5000	7310	5950	5170	5040	4540	[3])5480	**6890**	6400	6080	5880	52
4410	5300	4730	5820	5230	[2]) —	6550	4850	4660	4540	3780	[3])4220	**5720**	5360	4980	4740	53
—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	**948**	918	816	826	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[3])1000	—	953	844	821	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	858	798	56
—	—	—	—	—	—	965	—	—	—	—	[3]) —	—	605	457	495	57
—	—	—	910	—	—	—	—	935	—	—	[3]) 460	—	798	590	522	58

130, röding 200 à 250 och sik 200 öre; för Örebro kolja 90 à 160 öre; för Västerås braxen 80 à 125, à 130 och vitling 100 öre; för Ludvika kolja 132 och vitling 102 öre; för Söderhamn kolja 100 öre; ved (s. k. »klant») har betalats i Nyland 50·00 kr. per kbfm. (29·50 kr. per famn) ej hemkörd. — [3]) Luossapriser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, antracitkol till 8·00, gasverkskoks regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1906—1916) och per månad

Kreatursslag	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	58	54	54	46	47	50	57	61	61	94
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	46	48	46	40	41	42	49	55	53	77
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	48	45	43	36	37	36	43	50	48	71
» 3. Mindre feta[2])	36	38	35	27	28	25	34	41	36	53
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	58	60	59	52	55	58	63	66	66	93
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	51	54	52	45	44	46	54	60	58	80
» 2. Mindre feta	44	48	44	36	36	36	44	50	47	65
Tjurar:										
Extra prima[4])	55	57	56	46	49	55	62	65	63	90
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	51	54	48	42	43	46	56	62	58	82
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	46	49	44	38	40	43	52	58	54	76
» 3. Mindre köttiga[2])	40	38	39	32	33	33	43	50	44	60
Oxar:										
Extra prima	—	—	58	—	47	50	58	63	61	92
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	48	53	49	43	43	44	52	57	54	78
» 2. Mindre feta[6])	42	46	43	34	36	38	44	48	45	66
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	64	68	63	60	61	60	68	73	67	87
» (70—90 »)[7])	54	61	56	55	55	52	60	67	62	79
Skummjölkskalvar	44	46	41	39	40	41	48	57	49	69
Får:										
Yngre, feta[8])	53	54	52	50	51	51	53	58	55	70
Äldre, » [8])	44	49	46	45	45	42	48	53	47	62
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	73	66	56	69	77	64	73	82	74	129
Rena, större svin (100—170 kg.)	76	65	55	68	73	62	71	81	71	131
Suggor	66	57	46	58	67	53	60	68	58	122

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april och juni—nov. 1917 1913 avse Stockholm och Malmö och för nov. 1916—nov. 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna för år Stockholm och Göteborg under dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1906—1909 avse endast Göteborg. förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

priser

vande vikt)

Göteborg 1906—nov. 1917.

(nov. 1916—nov. 1917) för alla tre orterna.

1916	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
—	—	—	110	—	—	125	119	125	114	113	114	117	114
100	102	101	105	103	103	106	107	106	102	99	103	106	108
91	90	91	92	92	91	94	96	95	88	86	89	96	99
76	73	76	75	74	75	78	—	79	64	63	68	80	82
115	125	124	124	122	123	129	134	133	122	123	123	128	131
105	108	110	114	113	112	117	119	118	113	111	114	116	119
87	86	89	92	90	89	93	97	95	85	80	82	87	91
—	—	—	—	—	—	125	128	—	—	103	120	113	114
105	108	113	116	115	113	114	116	114	105	102	104	105	108
100	102	105	106	105	103	105	107	105	97	92	95	96	100
89	86	89	89	89	89	93	93	87	75	71	74	82	83
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119	125	126
104	105	108	111	111	109	111	118	118	111	113	112	114	114
89	89	90	96	93	93	95	91	94	85	82	84	91	92
105	111	108	112	108	104	107	111	87	84	83	97	114	115
99	103	103	107	103	99	96	98	80	77	77	86	106	107
85	89	92	91	82	79	82	83	69	68	68	75	88	97
92	91	92	98	99	105	109	114	118	114	113	113	115	118
88	80	81	87	88	95	99	101	105	101	100	101	104	106
168	168	164	164	168	168	168	173	164	161	161	171	177	[9])168
164	169	165	165	169	170	169	167	155	145	143	152	159	[9])149
151	156	153	153	157	159	158	160	158	159	157	159	169	167

endast Malmö. — [3]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [8]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj, aug., sept., okt. och nov. 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast för nov. 1916 samt för juni, juli, aug. och sept. 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år — [9]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Sept. 1917	Okt. 1917	1/11—7/11	8/11—14/11	15/11—21/11	22/11—28/11	Nov. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	117	118	118	118	123	128	122
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	109	110	110	110	115	120	114
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	69	80	80	80	85	90	84
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	124	124	124	124	129	133	128
12	» 2. Mindre feta	84	90	90	90	95	105	95
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	108	113	113	113	118	123	117
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	101	106	106	106	111	116	110
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	70	80	80	80	85	90	84
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	123	123	123	123	128	133	127
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	84	90	90	90	95	100	94
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	98	126	145	145	155	160	151
30	» (70—90 »)							
31	Skummjölkskalvar	84	106	125	125	135	140	131
	Får:							
32	Yngre, feta	121	126	128	128	133	138	132
33	Äldre, »	112	121	123	123	128	133	127
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	202	213	233	173	173	173	188
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	202	213	233	173	173	173	188
37	Suggor	168	190	210	173	173	173	182
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	147	160	160	160	175	190	171
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	147	160	160	160	175	185	170
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	177	185	185	185	200	215	196
43	Oxar: kl. 3. » »	297	310	310	310	325	340	321

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

priser
vande vikt)
orter i riket.
september—november 1917.

Eskilstuna							Linköping							
Sept. 1917	Okt. 1917	4/11—10/11	11/11—17/11	18/11—24/11	25/11—1/12	Nov. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	31/10—6/11	7/11—13/11	14/11—20/11	21/11—27/11	Nov. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
101	106	—	—	120	120	120	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
93	100	105	105	112	112	109	106	105	105	105	108	108	107	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
85	89	92	92	100	100	96	85	85	85	85	95	95	90	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
68	68	82	82	92	92	87	65	68	73	73	80	81	77	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
104	111	115	115	125	125	120	115	—	—	120	120	125	122	10
97	98	100	100	118	118	109	105	108	113	108	113	115	112	11
83	83	90	90	100	100	95	90	93	98	98	100	100	99	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	110	—	—	120	120	120	—	115	—	—	130	130	130	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
106	100	—	—	115	115	115	105	105	105	105	115	120	111	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
97	98	105	105	112	112	109	85	88	90	90	100	103	96	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
85	82	95	95	102	102	99	66	70	75	75	83	85	80	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	125	125	125	116	120	120	118	118	125	120	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
102	105	110	110	115	115	113	105	110	108	105	105	115	108	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
89	89	95	95	105	105	100	85	93	95	90	90	100	94	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	65	75	78	75	75	85	78	28
103	130	145	145	145	145	145	107	136	140	140	140	160	145	29
92	123	125	125	130	130	128	83	106	110	110	110	135	116	30
85	107	120	120	122	122	121	65	84	85	85	85	100	89	31
109	111	125	125	150	150	138	110	115	115	120	120	135	123	32
100	104	120	120	135	135	128	94	103	103	105	115	120	111	33
113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
168	215	235	165	168	168	167	181	210	190	190	—	—	190	35
168	213	232	—	120	120	120	182	210	190	190	—	—	190	36
165	205	225	—	158	158	158	182	210	190	190	—	—	190	37
Kr. per stycke							Kr. per stycke							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
150	160	200	200	250	250	225	140	140	140	140	140	140	140	39
125	135	150	150	200	200	175	140	140	140	140	140	140	140	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	188	188	188	188	188	188	188	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping						
		Sept. 1917	Okt. 1917	2/11—8/11	9/11—15/11	16/11—22/11	23/11—29/11	Nov. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	**95**	**101**	105	105	105	110	**106**
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**85**	**85**	85	85	85	90	**86**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**70**	**70**	70	70	70	75	**71**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	**100**	**100**	100	110	110	120	**110**
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**90**	**90**	90	90	90	100	**93**
12	» 2. Mindre feta	**75**	**75**	75	75	75	85	**78**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	**110**	**110**	110	110	110	120	**113**
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**95**	**95**	95	95	95	105	**98**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**75**	**75**	75	75	75	85	**78**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**70**	**70**	70	70	70	80	**73**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	**100**	**106**	110	110	110	120	**113**
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**90**	**90**	90	90	90	100	**93**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**75**	**75**	75	75	75	85	**78**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**127**	**145**	145	145	145	150	**146**
30	» (70—90 »)	**110**	**135**	135	135	135	140	**136**
31	Skummjölkskalvar	**95**	**125**	125	125	125	130	**126**
	Får:							
32	Yngre, feta	**105**	**108**	110	115	110	115	**113**
33	Äldre, »	**85**	**85**	85	85	90	95	**89**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**184**	**210**	220	175	175	175	**186**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**184**	**195**	195	175	175	175	**180**
37	Suggor	**178**	**185**	185	145	145	145	**155**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):			Kr. per styck				
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	**200**	**200**	200	200	200	200	**200**
41	» 4. Magra, simpla	**150**	**175**	175	175	175	175	**175**
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**125**	**125**	125	125	125	125	**125**

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

september–november 1917.

Malmö							Hälsingborg							
Sept. 1917	Okt. 1917	1/11—7/11	8/11—14/11	15/11—21/11	22/11—28/11	Nov. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	1/11—7/11	8/11—14/11	15/11—21/11	22/11—28/11	Nov. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
114	**117**	110	115	115	115	**114**	**116**	**114**	110	115	115	120	**115**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
95	**100**	98	98	100	100	**99**	**99**	**103**	103	103	103	105	**104**	3
100	**100**	—	—	—	—	—	**104**	**103**	—	—	—	—	—	4
80	**93**	88	88	88	88	**88**	**80**	**84**	85	83	83	98	**87**	5
89	**85**	—	—	—	—	—	**93**	**78**	—	—	93	—	**93**	6
67	**79**	78	78	80	83	**80**	**69**	**73**	73	73	73	88	**77**	7
77	**70**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
55	**63**	60	65	65	70	**65**	—	—	—	—	—	—	—	9
123	**128**	128	135	130	130	**131**	**126**	**129**	120	125	130	135	**128**	10
105	**110**	110	110	115	120	**114**	**114**	**115**	113	113	118	118	**116**	11
80	**85**	85	85	85	90	**86**	**102**	**107**	108	108	108	108	**108**	12
65	**70**	70	70	70	75	**71**	—	—	—	—	—	—	—	13
120	**113**	110	115	115	115	**114**	**119**	**110**	110	110	118	120	**115**	14
125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
106	**104**	100	103	105	105	**103**	**107**	**102**	105	105	105	110	**106**	16
115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
97	**94**	93	95	98	98	**96**	**98**	**89**	93	100	100	105	**100**	18
105	**85**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
78	**84**	80	80	80	85	**81**	**83**	**80**	85	85	85	90	**86**	20
60	**65**	70	70	70	75	**71**	**74**	**70**	68	70	70	78	**72**	21
119	**125**	125	127	127	125	**126**	**115**	**120**	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
105	**110**	105	105	105	105	**105**	**103**	**104**	98	93	93	103	**97**	24
—	—	—	—	—	—	—	**110**	**99**	—	—	103	—	**103**	25
—	**97**	90	90	—	—	**90**	**92**	**94**	88	83	83	93	**87**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	**75**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
102	**105**	105	105	105	110	**106**	**81**	**83**	108	108	108	115	**110**	29
85	**95**	95	95	95	100	**96**	**71**	**73**	100	100	100	100	**100**	30
73	**80**	80	75	80	85	**80**	**60**	**63**	88	88	88	88	**88**	31
100	**100**	100	108	105	105	**105**	—	—	—	—	—	—	—	32
86	**85**	85	85	85	85	**85**	—	—	—	—	—	—	—	33
113	**129**	135	145	145	145	**143**	—	—	—	—	—	—	—	34
155	**154**	153	153	150	150	**152**	—	—	—	—	—	—	—	35
120	**120**	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	**135**	**138**	138	138	138	138	**138**	39
Kr per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreatursprisər

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under september—november 1917.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Sept. 1917	Okt. 1917	1/11—7/11	8/11—14/11	15/11—21/11	22 11—28/11	Nov. 1917
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**97**	**100**	103	103	103	108	**104**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**78**	**86**	93	93	93	98	**94**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**65**	**73**	80	80	80	80	**80**
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**113**	**113**	115	115	115	115	**115**
12	» 2. Mindre feta	**83**	**85**	90	90	90	95	**91**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**98**	**98**	103	103	103	108	**104**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**88**	**88**	95	95	95	95	**95**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**70**	74	80	80	80	80	**80**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**108**	**108**	110	110	110	110	**110**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**83**	**87**	93	93	93	93	**93**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**92**	**122**	123	123	123	123	**123**
30	» (70—90 »)	**87**	**117**	118	118	118	118	**118**
31	Skummjölkskalvar	**68**	**79**	80	80	80	80	**80**
	Får:							
32	Yngre, feta	**118**	**118**	118	118	118	118	**118**
33	Äldre, »	**105**	**105**	105	105	105	105	**105**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**155**	**163**	165	165	165	155	**163**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**135**	**143**	145	145	145	120	**139**
37	Suggor	**155**	**163**	165	165	165	155	**163**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsförhållandena torde för tiden efter den 1 november noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *nov.* 1916—*nov.* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1])														
Abborre, stor . .	kg.	114	124	144	161	150	141	80	85	109	124	133	133	135
liten .	»	90	87	110	112	95	99	54	53	79	80	92	103	108
Braxen	»	—	—	—	110	—	128	80	79	104	113	122	123	118
Gråsej	»	—	—	—	85	120	—	—	85	60	95	125	—	—
Gädda, levande .	»	—	140	—	255	—	—	—	140	—	—	—	—	—
slaktad .	»	153	170	201	223	235	182	108	148	202	198	205	215	203
Gös	»	203	188	270	263	263	228	130	176	180	169	259	263	243
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	95	87	—	—	—	115	70	75	92	95	115	120	130
Kolja, svensk .	»	95	88	100	118	128	107	75	75	81	90	106	111	114
norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra .	»	137	135	—	—	156	118	—	—	—	80	130	88	—
Lake, stor . .	»	105	102	112	136	129	99	—	65	77	75	—	—	136
insjö- liten . .	»	94	90	—	—	100	—	—	—	55	—	—	—	—
Lax, färsk . .	»	360	—	—	—	—	1100	358	430	440	—	450	—	400
Långa	»	—	—	—	—	175	—	—	—	85	—	—	—	—
Piggvar	»	230	250	275	—	300	186	100	200	—	—	—	—	167
Röding	»	210	190	—	—	—	—	—	—	—	220	260	260	249
Rödspotta, stor .	»	143	130	128	172	150	132	101	93	117	127	—	165	146
liten	»	—	123	110	125	125	110	—	—	95	95	—	—	100
Sik, stor . . .	»	120	134	143	150	—	150	125	150	185	178	192	200	174
liten . . .	»	103	—	—	—	—	140	—	—	180	—	—	175	175
Siklöja	»	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	låda[2])	6400	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—	—	—
» » . . .	kg.	—	—	—	48	—	—	—	—	—	55	95	113	108
Sjötunga, stor .	»	—	—	—	—	—	180	100	93	117	135	170	—	—
liten .	»	225	—	—	—	—	—	78	69	91	114	138	—	—
Slätvar	»	208	—	—	—	190	168	—	—	—	—	—	—	—
Strömming . .	låda[2])	—	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—	—	—	—	—
» . .	kg.	37	39	35	33	30	33	30	42	40	45	43	52	61
Torsk, m. huvud	»	63	56	65	96	89	66	50	60	47	65	68	88	81
svensk huvudlös	»	120	93	113	126	138	86	86	80	91	109	129	148	144
Torsk, norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ur, färsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor . .	»	63	54	70	80	79	65	59	56	46	58	65	69	70
liten .	»	—	35	43	—	60	58	50	40	40	43	50	59	57
Ål, levande, stor	»	—	350	—	—	—	—	—	—	310	230	250	—	325
liten	»	—	260	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	250
Skaldjur:														
Hummer . . .	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2300	3100
Krabbor . . .	»	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—
Kräftor, stora .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	163	138	125	—
små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . .	kg.	—	—	133	—	155	150	—	—	—	125	180	—	200
kokta små . .	»	—	115	90	—	110	—	80	—	150	—	—	—	125

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror

1/11—7/11:	tillgång god,	efterfrågan medelmåttig,	tendens svävande,
8/11—14/11:	»	»	»
15/11—21/11:	otillräcklig,	» mycket livlig,	» stigande.
22/11—28/11:	»	»	» svävande.

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *nov.* 1916—*nov.* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Nov. 1916	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	61·00	47·81	46·88	42·73	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·85
» blandad	—	27·33	34·80	33·03	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14
» liten	—	11·50	20·92	24·25	16·58	13·33	—	—	—	—	—	24·65	47·60
	Öre per kg.												
Kolja, stor	95	91	99	140	136	94	69	80	67	75	108	104	108
» halvstor	83	84	79	120	118	76	60	64	55	58	80	85	95
» liten	58	51	69	88	81	59	46	46	42	43	45	55	65
Vitling	54	38	64	78	79	60	46	38	32	43	50	59	63
Torsk, stor	84	61	78	87	104	62	60	63	54	77	92	101	106
» liten	56	45	49	75	80	—	30	50	34	43	46	58	62
Långa	88	66	—	96	103	72	60	74	64	84	103	110	102
Gråsik	81	57	77	72	87	69	75	38	41	82	77	95	95
Tunga, röd	—	218	258	267	237	123	83	108	90	106	163	222	200
» äkta	306	—	505	600	570	178	473	—	—	—	738	468	307
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	209	261	365	495	293	153	190	155	512	503	584	286	213
Slätvar	186	171	284	—	250	—	192	210	—	520	437	239	207
Rödspotta	139	162	188	222	194	—	111	113	137	127	168	161	151
Hälleflundra	247	250	284	341	271	141	163	202	288	302	325	344	321
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	—	—	58
Marulk	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	105	77
Kummel	90	—	—	—	—	—	100	131	102	98	123	121	110
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100
Tillförsel:													
Antal båtar	184	125	252	224	186	816	536	481	733	769	463	458	242
» lådor	9 889	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.